

15

DECISIONES NOVISSIMAE SACRÆ ROTÆ MACERATENSIS

TOTIVS PICENI CAVSAS

vtriusque fori decidentes,

AVCTORE

MARCO ANTONIO THOMATO

à Carauonica, Albinganen. Diœc. I. V. D.
Et Ciue Romano, Prothonot. Apost.
Eiusdemque Rotæ Auditore.

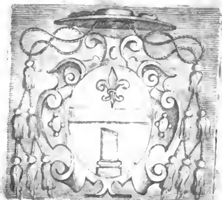
In [illegible] definiuntur iuxta [illegible] ctorum [illegible], & [illegible]

Cum Argumentis, Summarijs, & duplici Indice.

[illegible]

ILLVSTRISSIMO,
ATQVE REVERENDISS. D. D.
MARIO FANO
EPISCOPO CIRENENSI,

[illegible]

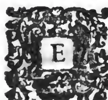
[illegible] Apud Hæredes Augustini Grisei, & Iosephum Piccinum. [illegible]

Sumptibus Iosephi Corui Bibliopolæ Vrbis.

[illegible]

ILLVSTRISSIME, AC REVERENDISSIME DOMINE.

T celebre istud FANVM, nobis etiam adire cordi est: non tamen absque Victima; ne quod est Religio, fiat casus; & obsequium, curiositas nuncupetur. At vero, quemadmodum bellica Marti, rustica Cereri, Maritima Neptuno adolebat antiquitas; sic tibi legalia hæc sistimus, quem iuris prudentiæ Oraculum, non modo nostra hæc ætas; verum & huius ætatis Principes agnoscunt: neminem nempe MAXIMVS ille CLEMENS, togatæ inter Aulæ Proceres tibi parem inuenit; cui, vel magnanimum illum NEPOTEM crederet; vel vtramque Rempublicam; Cœlestem scilicet, & humanam, committeret. Tu e contra, negociorum per ambages expeditior, curas vniuersas, quasi per otium sic transigis; vt refici, ac recreari laboribus videaris. Tui limina cubiculi, litigatorum, ac supplicantium turba non obsidet: statim adeunt, statim dimittuntur; aut hilares, quod æqua obtinuerint; aut certi, quod iniqua petierint; cunctis enim Sibillæ folium est quicquid ipse dixeris, aut rescripseris; inuicta bonos Clementia alliciens, pia malos seueritate coercens inuiolabili omnes iustitia concilians ac sanctitate

Prætereo hic castigatissimos illos mores, quibus, & ALEXANDRO, & INNOCENTIO; recentis, æternæque memoriæ Pontificibus, admirabilis, necdum carus; primum ætatis florem, ita, sub ipsis grauitati, ac magistratibus dicasti; vt idem tibi dignitatis initium fuerit, quod vitæ; cœperisq. antea præesse, quam esse. Prætereo genus illud Paternum, quo nobiliores Latij familias exæquas; vel illud prætereo maternum, quo altius antecellis; dum propriæ virtutis diues, Auorum Imagines, sepultasq. glorias, mortis reuocare postliminio non curas. Cum igitur tantus in te splendor Orbis, Vrbisq. vniuersæ oculos ad se traxerit; ne mireris si nos etiam in eius veneratione adducti, forenses hasce lucubrationes tibi, vel vt Numini in sacrificium, vel vt Domino in Tributum offerimus. Tu interim ea, quæ tantum virum decet, humanitate illas accipe, atque foue; tuasque laudes, quas vel parcissime delibare, vel omnino recusare soles, hic patere: nos enim non debemus magis attendere, quod modestia tua pati possit, quam quod virtutibus debeatur; satiusque duximus aures tuas celebrando obtundere, quam fraudare reticendo. Vale.

Illustriss. atque Reuerendiss. celsitudinis tuæ

Maceratæ Kalendis Augusti Anni Domini M. D. C. L. XVIII.

Ter humiles, terque obsequentes famuli.

Hæredes Augustini Grisei, & Ioseph Piccinus.

M· ANTONIVS THOMATVS
BENEVOLO LECTORI.

AS Picenas Decisiones nouissimas suscipe studiose Lector, quarum partem primam tibi nunc tradere decreui. Tum ob grati Animi argumentum erga Illustrissimam Ciuitatem Macerate, quæ me in hoc secundo quinquennio Auditorem suum in hoc Auditorio omnibus suffragijs nominauit, & esse voluit. Tum etiam ob importunitatem DD. Io. Dominici, & Io Baptistæ Fratrum meorum germanorum, & Carissimorum, qui me ad id peragendum non tantum rationibus commonebant: Firmantes, quod quemadmodum triste est decedere sine herede, l & quia vbi etiam Glos. in verb. successores, ff. de interrogat. act. §. adhuc autem, Instit. de bonorum poss. *Ita pariter miserrimum esse habenti à Deo Optimo Maximo aliquam gratiam intellectus posteris suis nihil scriptum relinquere, quo mentem possint aliqua ex parte consolari, vt dicebat* Bal. in proæmio Decret. num. 7. *Et propterea qui se student præstare cæteris animantibus, summa ope niti debere ne vitam silentio transigant, maximè qui astringuntur ex professionis debito, in quorum numero videntur esse (vt aiebant) Auditores inclitę Rotę Maceraten. qui debent scriptas decis. & vota instar seminis in lucem proferre: Sed etiam commonebant exemplo duorum Aegidiorum de Thomatis, quorum vnus qui fuit Auditor Caroli V. Imperatoris volumen edidit de collectis, & muneribus patrimonialibus, quod reperitur inter tractatus diuersorum, & alter volumen de secretis medicinę; Vnde rationibus, & exemplis prędictis motus huius rei molem aggressus fui, etiam si non me lateat ob ingenij mei imbecillitatem consequi non posse, vt pręstantibus Viris placeam, quoniam satis erit mihi receptas Doctorum sententias, & veram praxim huius Tribunalis retulisse: Quod si aliquę Decisiones prolixę tibi videantur id certè accidit ob plures quęstiones, quę in eisdem definiuntur: Neq; duxi inchoatum opus destituendum ob assiduam obtrectationem eorum, qui aliena facta, & dicta malignè proscindunt, indulgendum est enim eorum naturę qui rodentes in publico detrahunt, quod in angulis libenter legunt, vt pulchrè notat Diuus Hieronymus in proæmio Paralipomenon; Sufficit namq; mihi industriam meam in re honesta, & laudabili, ac quasi debita exercuisse ratione officij Auditoratus decemnalis in hac præclara, & celeberrima Ciuitate Maceratæ, quæ quidem merito Illustratur Sede Legatorum, Tribunali inclitæ Rotæ causarum vtriusq; Fori, & totius Prouinciæ, celebrique Gymnasio cum duplici Collegio insignium I. C. & causarum Patronorum.*

PERILLVSTRIS DOMINI

PAVLI IORDANI

I. V. D. A PLEBE TECI

Status Serenifs. Reipub. Ianuen.

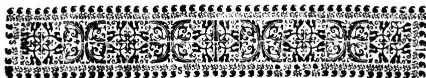
IN AVCTORIS AMICISSIMI SVI

OPERISQ; COMMENDATIONEM.

CARMEN.

Fallacem fortuna Rotam de more volutàt,
Et fæuo verfare ioco mortalia gaudet.
Hic apicem felix contingit protinus imam
Voluitur in partem infelix lacrimifq; refufis.
Aeftuat, atq; Rotæ ftridorem queftubus auget.
Attu Picenas refidens Aftræa per oras
Impulfu meliore Rotam moderaris, & æqua
Sedulitate tuam, te iura immota mouente,
Romanæq; Rotæ dominas imitantia leges
THOMATVS ducit, quo non præftantior alter
Digeftis varias hominum componere lites
Iudicijs, geminique fori difcernere caufas
O verax opifex Aftrææ iura rotantis.

ADM-

ADM. REV. PATRIS
CONSTANTINI DE RVBEIS
S A L A M I N I I
C.R. CONGREG. SOMASCHÆ
Concionatoris, ac Theologi.

IN AVTORIS, AC OPERIS
Commendationem.

O D E.

ECCE Liber, currente Rota, velut Amphora prodit,
Non vina fundens Massica,
Mella, nec Hyblęo quæ stillant illice: Sacri
Sed pura Iuris pocula.
Hanc currente Rota instituit, currente peregit,
Picenis Orbis orbita
Gloria THOMATVS curæ præclara forensis,
Plagæ decus Lygusticæ.
Hùc auidè, qui Iura sitis, festinus adesto,
Sacrumq; librum perlege.
Perlege, dumq; bibis sacrarum nectara legum,
Quæ docta fundit Amphora,
THOMATI ingenio grates refer; Illius arte
Tornata prodit ex Rota.
PICENA. Hincq; suo vitali nectare mulcet
PICENA primum viscera.
Mòx reliqua. Aetherei quid nam Rota feruida Solis
Vnquam dabit Salubrius.

Si pla-

Si placet ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D. FRANCISCO CINO EPISC. MACERATEN. Imprimatur. Franciſcus Cordella I. V. D. in Collegio de Propaganda Fide olim Sac. The. Profeſſor, Can. Theol. Eccleſ. Cathed. Macerat.

Imprimatur.

Ioannes Baptiſta Ferrus I. V. D. Canonicus Eccl. Cathed. Macer. Vicarius Generalis.

Bartholomæus de Amicis Patritius Maceraten. I. V. ac Phyloſ. & Sac. Theol. Doct. S. Officij reuiſor, vidit, &c. ſi placet Reuerendiſs. P. Inquiſit. Anconæ, &c.

Imprimatur

Frater Dominicus Maria de Anceccchijs Sac. Theol. Lector, ac Vic. S. Officij Macerat. Ord. Prædicat.

IN-

Index Bullarum Sequentium.

Absentia Auditorum nu. 57. & 61. pag. 5.

Absolutionis pendentia à iuramento non retardat processum. nu. 46 pag. 4.

Adiunctus dari non potest Auditori, qui non sit de Rota 43. 4.

Aduocare non possunt Auditores 54. 4.

Aduocati pauperum 76. 6.

Alimentorum causas singuli Auditores cognoscere possunt 38. 3.

Allegationes facienda in decisionibus causarum 42. 4.

Appellationes pendentes qualiter sint deuoluta ad Rotam 21. 3.

Appellare licet semel tantùm in causis non excedentibus scuta centum 25. 27. & 29. 3.

Appellatio, quando fiat ad Prætorem 31. 3.

Appellationi an sit locus per Iudices omnes cognosci debet, quorum pronuncia non datur appellatio 32. 34. 35. 4.

Associationes committi possunt per singulos Auditores 44. 4.

Auditores Rotæ quinque 4. 1.

Auditorum Rotæ electio 5. 1.

Auditorum Rotæ iurisdictio 6. 1.

Auditorum Rotę qualitas 7. 1.

Auditores ad quinquennium eliguntur 8. 2.

Auditores cognoscunt causas in secunda instantia in Ciuitate, & Territorio Maceraten. 16. 2.

Auditorū potestas in tota Prouincia Marchiæ in secunda, & tertia instantia quomodo procedat 17. 2.

Auditor solus cognoscit causam non excedentem summam scutorum centum 24. 3.

Auditor solus quomodo cognoscit causas minores 28. & 30. 3.

Auditores singuli cognoscunt causas alimentorum, ac mercedum 38. 3.

Auditores tenentur in decisionibus allegare rationes, iura, & causas 42. 4.

Auditori non datur adiunctus, qui non sit de Rota 43. 4.

Auditores singuli sequestra, & associationes committere possunt, & admittere protestationes 44. 4.

Auditor, qui vltimam sententiam tulit, taxare potest expensas non taxatas 47. 4.

Auditor potest exequi sententiā latam etiā extra Rotam 48. 4.

Auditor succedens alteri prosequitur causas inceptas 49. 4.

Auditor decreta voluneariç Iurisd. interponere potest, & decernere tutores, & curatores 50. 4.

Auditores singulis diebus conuenire debent, & audire post sonum Campanæ 51. 5.

Auditores quando ius reddere debeant, & in quo loco 52. 4.

Auditores causas expediant prout de iure 56. 5.

Auditores noui causas indecisas à suis prędecessoribus cognoscent 60. 5.

Auditorum emolumenta 70. & seq. 5.

Auditores gaudent priuilegijs Rotæ Bononien. 82. 6.

Auditorum exemptio 83. 6.

Auocari non debet causæ Rotales 80. 6.

Causæ indecisę tempore renouationis Rotæ pertinent ad successores 60. 5.

Causæ semel introductæ auocari non debent 80. 6.

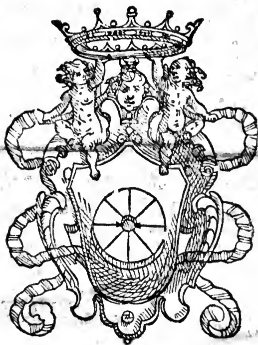
Causæ in prima instantia, quæ cognosci dedebeant 2. 8.

Causę

Causę instituendi Rotam 2. 1.
Causæ in prima instantia coram ordinarijs suis 16. 2.
In alijs autem quando cognoscantur per Auditores 17. 2.
Causæ minores à centum infra, quomodo cognoscantur per Auditores 28. 29. & *seq.* 3.
Causæ ad puncta reducendæ, & quomodo examinandæ 39. 4.
Compromitti non potest in Auditores, & quando hoc procedat 53. 4.
Curatores decerni possint per singulos Auditores 50. 4.
Cursoris officium 6. 8.
Decisiones Rotales *quomodo publicandæ* 41. 4.
Decisiones in causis quibusdam cum allegationibus iurium, & causarum quomodo dandę 42. 4.
Decreta voluntariæ iurisditionis singuli Auditores *decernere possint* 50. 4.
Depositarius exactionis sportularum à quo deputetur 86. 6.
Electio Auditorum Rotę 5. 1.
Emolumenta Auditorum 70. & *seq.* 5.
Exequi potest sententias Auditor, qui vltimam sententiam tulit 48. 4.
Exceptiones omnes reseruantur in fine litis 36. 3.
Expensarum taxatio 47. 4.
Extractio à quo sit facienda 13. 2.
In quibus causis num. 22. *p.* 3. 24. *p.* 3. 33. *p.* 3. 45. *p.* 4.
Hypotheca pro assecuratione Ciuitatis *Maceratæ occasione officij Notariatus* 13. 9.
Impedimentum Auditoris facit retardare causas per octo dies 57. 5.
Inhibitiones post conclusionem in causa reijciendæ etiam à Curia Romana emanatę 57. 5.
Inhibitiones quas reijcere possint Auditores 81. 6.
Instantia secunda, vel tertia quando spectet ad Auditores 17. 2.
Iuramentum præstandum per Auditores 10. 2.
Iuramenti absolutio pendens non retardat processum 46. 4.
Iurisdictio Auditorum *Rotæ* 6. 1.
Licentia Legati, vel Vicelegati, siue Gubernatoris danda Auditori *volenti discedere* 61. 5.
Maceraten. Ciuitas insignis 3. 1.
Maceratæ conceditur officium Notariatus, Cursorum 4. 8.
Mercedum causas singuli Auditores *cognoscere possunt* 38. 3.
Notarius debet rogari de votis 40. 4.
Notarius custodire debet decisiones 41. 4.
Notariorum merces, & salarium 75. 6.
Notariatus officium à quinque Notarijs exercendum 4. 8.
Notarij Rotæ omnes scripturas Tribunalis rogare debent 5. 8.
Notarius per substitutos deseruire possint 12. 9.
Nullitates quando proponendæ, ac terminandæ 37. 3.
Officium Auditorum *ad quinquennium* 8. 2.
Officium aliud exercere non possint Auditores in Ciuit. Maceraten. & Prou. Marc. 9. 2.
Potestas Auditorum *Rotę* 11. 2.
Potestas Maceraten., & Prætor *Rotę forte extrahendus* 11. 2.
Potestatis, & Prætoris *officium per annum* 12. 2.

Praecedentia Auditorum 85. 6.
Prætor tenetur extrahere causas 13. 2.
Prætoris officium, atque potestas 14. 2.
Prætor Iudex vectigalium, & damnorum datorum 15. 2.
Processus coram quo fieri possit 22. 3.
Procuratores pauperum 76 6.
Protector Rotæ quis sit 87. 7.
Protestationes admitti possint per singulos Auditores 44. 4.
Prouincia Marchiæ Patria Sixti Quinti 2. 1.
Puncta debent dari in causis expediendis 39. 4.
Qualitas Auditorum Rotæ 7. 1.
Querelæ pendentes, quę ad Auditores pertineant 21. 3.
Reformatio Constitutionis, ad quem spectet 84. 6.
Registro non confecto nulla sententia ferri possit 55. 5.
Recursus qualiter ad Rotã spectent 21 3.
Restituere in integrum possint Auditores 21. 3.
Romanus Pontifex Vicarius Dei 1. 1.
Rota constare debet quinque Auditoribus 4. 1
Rota potestas, ac iurisdictio 6. 1.
Rotæ Auditorum qualitas 7. 1.
Rota ipsa à tribus repræsentatur 59. 5.
Salarium Auditorum 71. 5.
Sententia ferri debet ab Auditore coram quo processum formatum fuit 19. 3.
Sententia qualiter sit ferenda 20. 3.
Sententiæ duę quando faciant rem iudicatam 26. 3.
Sententias vim rei iudicatæ habentes etiã latas extra Rotam, Auditor exequi poterit 48. 4.
Sequestra committere possint singuli Auditores 44. 4.
Sportulę Auditorum 72. 73. 5.
Sportularum exactio 86. 6.
Successor Auditoris tenetur persequi causas sui predecessoris num. 49. pag. 4. 58. p. 5. 60. p. 5.
Syndicatus Auditorum qualiter, & quando fiat 62. & seq p. 5.
Taxatio expensarum ad Auditorem spectat 47. 4.
Tempus officij Auditorum ad quinquennium 8. 2.
Tutores decerni possint per singulos Auditores 50. 4.
Votum non habet Auditor proponens causam, nisi vbi vota essent paria num. 18. p. 2. 23 p. 3. 33. p. 3.
Vota debent rogari per Notarium. 40. 4.

Finis Indicis Bullarum Rotalium.

S.MI D. N. SIXTI
DIVINA PROVIDENTIA
PAPÆ QVINTI.
Bulla erectionis Tribunalis Rotæ, in Ciuitate Maceraten.

Sixtus Episcopus seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

1 ROMANVS Pontifex supremi Iudicis in Terris Vicarius, inter innumeras sibi imminentes curas illã propensiori animo amplectitur, per quam omnibus in locis, sed præsertim in Prouinciis sibi, & Apostolicæ Sedi immediatè subiectis, pro Iustitia vnicuique æqua lance administranda, Iudices deputantur, & ad id necessaria Tribunalia eriguntur, & instituuntur.

2 Sanè etsi semper pro cunctarum Ciuitatum nostro dominio subdictarum statu pacifico, tranquillo, ac prospero, fœliciq; regimine cogitauerimus, ad Prouinciam tamen nostram Marchiæ tanto accuratius aciem nostræ considerationis direximus, quanto illam (ex qua originem duximus) propẽsiori patriæ amore prosequimur.

3 Et cum in ea etiam pro commoditate illius populorum vnum Tribunal Iudicum, Rotam nuncupandum, instituere decreuissemus, nulla alia nobis commodior occurrit Ciuitas, in qua id fieri possit, quàm Ciuitas Maceratẽ. quæ aliàs insignis existit, & ferè in medio dictæ Prouinciæ, ac in Territorio fœcundo, & ameno sita reperitur, sólitaq; Sedes Legatorum existit, celebriq; Gymnasio duplici Collegio clara, insignium insuper Doctorum copiosa, qui experientia, scientia, & ordine dicendi, interpretandi, aduocandi, patrocinandi eorum particulari studio præcellant.

4 Hanc igitur cogitationem nostram ad effectum perducere statuentes, Motu proprio non ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex mera deliberatione, & certa scientia nostris, deq; Apostolicæ potestatis plenitudine in dicta Ciuitate Maceraten. vnum Tribunal Audientiæ causarum, Rotam nuncupandum, perpetuis futuris temporibus duraturum, quod constare debeat quinque Iudicibus Auditoribus nũcupandis:

5 Quatuor videlicet per nos, & Romanum Pontificem pro tempore existentem, & alio per Cõmunitatem, & homines dictæ Ciuitatis Maceraten. eligendis, & deputandis.

6 Qui omnes, & singulas Anconitan. Firman. Camerinen. Asculan. Fanen. Æsin. Maceraten. & Montisalti, cæterarumq; Iurisdictionum, cæterarumq; aliarum dictæ Prouinciæ, Ciuitatum, Terrarum, Oppidorum, Castrorum, Villarum, & locorũ quorumcumq; dictæ Prouinciæ immediatè subiectorũ causas, lites, & controuersias ciuiles, tàm profanas, quàm Ecclesiasticas, ac meras, & mixtas, quomodolibet agitandas, necnon etiam criminales (in quibus appellationi locus fuerit) inter Ciues, Incolas, districtuales, habitatores, Ecclesiasticos, & Sacerdotes, ac Collegia, tàm Regularium, quàm non Regularium, ac Monasteria virorum, agricolas quoque, & alios subiectos sub dicta Prouincia cognoscere, decidere, fineq; debito terminare, ac iudicare possint, & debeant, Apostolica auctoritate tenore præsentiũ perpetuò erigimus, & instituimus.

7 Vt autem Tribunal huiusmodi Cõstitutionibus, & ordinationibus firmiter obseruandis fulgeatur, per

per quas feliciter regi, & gubernari debeat, statuimus, mandamus, & ordinamus, quòd dicti Auditores debeant esse Iuris vtriusque Doctores excellentes, ac insignes, vsu, & peritia iudicandi, præstantes Clerici, & non uxorati, & qui in eadem Ciuitate Maceraten. saltem per integri anni spatium cum eorum familiis non habitauerint, necnon ab alio Collegio Doctorum ritè præuio examine seuero ad Doctoratus lauream promoti fuerint, & per quinquennium, aut in aliquo publico Gymnasio legerint, aut in locis insignibus iudicandi officio functi fuerint, ac laudabiliter, & cum honore se gesserint.

8 Duret eorum officium ad quinquennium, quo elapso, non possint iterum eligi, nisi post quinquennium à die finiti officii.

9 Præterea volumus, quòd dicti Auditores ipsorum officio durãte in eadem Ciuitate Maceraten. seu tota huiusmodi Prouincia aliquod aliud officium, siue publicum, siue particulare nequeant exercere.

10 Et postquam electi fuerint, in principio, seu ante ingressum eorum officii, in manibus pro tempore existentium Legati, siue Vicelegati dictæ Prouinciæ, vel Gubernatoris eiusdem Ciuitatis Maceraten. assistentibus in hoc Prioribus ipsius Ciuitatis iureiurando promittant se se non contrauenturos præsentibus statutis, ac Ciuitatum, Terrarum, & aliorum locorum, necnon prouisionibus, & Constitutionibus dictæ Prouinciæ Marchiæ, sed illa (quatenus dicta Apostolica authoritate comprobata, licita honesta, & in vsu existant, ac sacris Canonibus, & præsertim Concilii Tridentini decretis, atque Apostolicis Constitutionibus contraria non sint) inuiolabiliter obseruaturos, Iustitiamq; partibus administraturos, sub pœnis in statutis, & prouisionibus dictæ Prouinciæ expressis ac in syndicatu infligendis.

11 Insuper ex eisdem quinque Auditoribus quolibet anno, & in principio anni sorte extrahatur vnus, qui sit Potestas eiusdem Ciuitatis Maceraten. & Rotæ Prætor cum iurisdictione, & terminationibus, ac oneribus, & honoribus, salariis, & emolumentis, de quibus infra.

12 Duret autem huiusmodi Potestatis, & Prætoria officium per annum, & eo elapso, alius ex reliquis Auditoribus sorte extrahendus in eius locum succedat: & nihilominus dicto anno elapso Auditor remaneat.

13 Idemq; Prætor teneatur quandocunque coram Notario Rotali, & duobus testibus ad instantiam petentis etiam parte non citata, sorte extrahere singulos Auditores ad singulas causas, sorte educendas, & causæ prius extrahantur, & deinde Auditores, dictaq; extractio intelligatur facta saluis exceptionibus partis, & citra illarum præiudicium.

14 Solus verò Prætor sit Iudex in causis pupillorum, viduarum, carceratorum, & misera bilium personarum, etiam si qualitates ipsorum non essent intentatæ, vel si non esset petitum, secundum illa procedi, dummodo dictæ causæ sint valoris, vel æstimationis à centum scutis infra, & si dictum valorem excedant, adhibeatur in decisione illarum votum illorum Auditorum, & in causa appellationis alius sorte extrahatur.

15 Sitq; dictus Prætor Iudex vectigalium, & damnnorum datorum, adaptationis stratarum dictæ Prouinciæ.

16 Statuimus etiam quòd Auditores prædicti cognoscere debeant omnes, & quascunque causas cuiuscunque qualitatis, & summæ fuerint Ciuitatis, ac Territorii, seu iurisdictionis Maceraten. in secunda, & aliis instantiis, non autem in prima, quæ coram suis Iudicibus remaneat, prout hactenus obseruatum fuit, nec quo ad causas Ecclesiasticas, ac ad forum Ecclesiasticum quomodolibet spectantes, quæ in prima instantia ad Episcopum Maceraten. iuxta dicti Concilii decreta pertineant. In secunda verò, & aliis instantiis ad ipsos Auditores spectent.

17 Totius verò Prouinciæ causæ omnes, etiam Ecclesiasticæ, & ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, (dummodo non executiuè agatur in præiudicium facultatum Auditoris Cameræ Apostolicæ summam, & æstimationem rei, vel facti scutorum centum excedentes, post primam instantiam, quæ apud suos Iudices pariter remaneant, in secunda, & aliis instantiis cognosci debeant à supradictis Auditoribus cum expressa tamen declaratione, quod propterea non sit, nec censeatur esse derogatum, seu præiudicatum priuilegiis, seu indultis Apostolicis illarum Ciuitatum, & locorum, quibus concessum est, quod causæ in secunda instantia cognoscantur, & decidantur ab illorum Iudicibus, seu Præsidibus, nec ad alia loca trahi possint. Volumus enim quod tunc, quo ad secundam instantiam sit in potestate, & voluntate appellantium prosequi dictas causas appellationum, iuxta dicta indulta coram dictis Iudicibus, vel coram dicta Rota. In vlterioribus verò instantiis, coram dicta Rota priuatiuè, quoad alios Iudices cognosci debeant, non obstantibus, quo ad prædicta, dicta priuilegiis, & indultis Apostolicis, quauis occasione competentibus Vniuersitatibus, & iurisdictionibus dictæ Prouinciæ Marchiæ, hactenus concessis, & à nobis confirmatis de primis, & secundis instantiis, quibus per præsentem Rotæ erectionem censeatur, quoad prædicta derogatum, ac si de verbo ad verbum de illis particularis mentio facta fuisset, ad effectum deuoluẽdi tantum causas appellationis ad ipsam Rotam, & non aliunde.

18 Habeant dicti Auditores iurisdictionem, & potestatem procedendi, cognoscendi, & decidendi dictas causas, ac in illis vota, prout iuris esse videbitur præstandi, excepto eo, coram quo pendebit causa, qui in causis per ipsum propo-

proponendis, votum non habeat, nisi vota essent æqualiter diuisa, quo casu debeat vni parti accedere, & sic semper obtineat illud, quod maior pars iudicauerit.

19 Sententię autem proferri debeant ab illo Auditore, coram quo processus formatus fuerit.

20 In quibus proferendis illud obseruetur, quod illæ sententiæ, quæ de consilio, & assensu Coadiutorum datæ fuerint legantur, & alta, & intelligibili voce proferri, vt mox Notario causę subscriptæ ab illo, qui eas postulerit, tradi debeant, aliàs sint ipso iure nullæ, ita tamen quod Iudices Rotales prædicti in quauis causa, etiam à Sede Apostolica delegata, aliquam diffinitiuam sententiam non proferāt absque eius lectura, & publicatione, & sententia aliter lata etiam de consensu partium non valeat, nec iure subsistat, aut aliquo modo executioni demandari possit.

21 Appellationes quoque, & querelæ, & recursus, nullitates, in integrum restitutiones in prædictis causis etiam tempore publicationis præsentium nostrarum litterarum quomodolibet pendentes ab ipsis Auditoribus, seu ab alijs quibuscunque Iudicibus dictæ Prouinciæ Marchiæ, nec non etiam à prædictarum Ciuitatum Episcopis, eorumque Vicarijs, seu Locatenentibus, ac etiam ab arbitris, seu arbitratoribus coniunctim, vel diuisim interponendæ, porrigendæ, petendæ, ac respectiuè, quomodolibet proponendæ (priuilegijs tamen, seu indultis prædictis, vt præfertur, semper saluis) ad quemcunque interponendæ ad eosdem Auditores omnes deuoluantur, ac ipso iure deuolutæ esse intelligantur, & cognoscantur, ac etiam si ad nos, & successores nostros Romanos Pontifices interpositę fuerint.

22 Nihilominus per eosdem Auditores Rotæ cognosci, & decidi debeant per Iudicem extrahendum secundum ordinem præsentium, nec aliter, aut alio modo, & fiant processus, coram vno ex eis forte extrahendo, excepto eo, coram quo fuit formatus in prima instantia, qui licet votum habere debeat, in secunda, & vlteriori instantiis, tamen coram eo processus formari non possint.

23 Et similiter Iudex extractus in secunda, & vlteriori instantiis, votum non habeat in causa, nisi in casu, de quo supra.

24 In causis verò summam, vel valorem scutorum centum non excedentibus, quilibet Auditor solus possit causam cognoscere, & iudicare cum distributione causarum per dictum Pętorem pro tempore existentem sorte facienda.

25 Et in prædictis causis liceat semel tantùm appellare, & causa appellationis, etiam quod ad nos, & Romanos Pontifices deuoluatur, tamen cognosci, & decidi possit per ipsam Rotam, & per alterum ex prædictis Auditoribus similiter sorte extrahendum.

26 Quæ duæ sententiæ, si erunt conformes transeant illico, vt præfertur in rem iudicatam, & rei iudicatæ vim habeant, & vlterius appellare, etiam ad summum Pontificem non liceat.

27 Si verò prædictæ duæ sententiæ erunt difformes, & contingat appellare etiam ad summum Pontificem, appellatio nihilominus cognosci, & terminari queat per aliquem ex tribus aliis Auditoribus, qui non iudicarunt, ordine tamen, de quo supra, nec liceat vlterius ad summum Pontificem appellare.

28 A summa verò, aut valore scutorum centum infra, vsque ad summam scutorum quinquaginta, summariè, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij, sola facti veritate inspecta quotidie (messibus, & vindemiis, ac aliis temporibus feriatis, & Deo dicatis tamen exceptis) Per Auditores prædictos, & in eorum domibus sine extractione, & Coadiutorum interuentu, procedatur, terminatione illarum in Palatio ad eorum Tribunalia respectiuè sine Coadiutorum votis facienda.

29 Et semel tantum appellatio, recursus, aut querela admittatur.

30 Causas insuper ciuiles cuiuslibet quantitatis, sine valoris scutorum quinquaginta infra summarijssime Breui manu, singulis diebus, & horis, præterquam in honorem Dei feriatis, & sine terminorum obseruatione, & per breues dilationes ad summum duas, & etiam si negotium patietur sine scriptis, quilibet ex Auditoribus Rotæ, etiam sine extractione aditus audiat, cognoscat, & terminet.

31 Ac ab eorum terminationibus semel tantùm ad Prætorem dumtaxat appelletur: In casibus aliàs non prohibitis appellari ex forma statutorum, siue Constitutionum dictæ Prouinciæ.

32 Attamen omnes causę, in quibus de iure appellatio nō debet admitti per omnes Iudices supradictos coniunctim, cognoscantur, & terminentur.

33 Ita tamen quod coram vno eorundem sorte extrahendo procedi possit, qui votum (vt supra dictum est) nullatenus habeat.

34 Etsi inter partes fuerit discordia super natura, & qualitate ipsius causæ, videlicet vtrum appellatio de iure veniat admittenda, nec ne, prædicti, Iudices ante omnia super hoc pronuncient.

35 Et ab illorum pronunciatione tunc non detur appellatio.

36 Omnes exceptiones iuxta formam Cōstitutionis Prouinciæ Marchiæ reseruentur in fine litis, & pro reseruatis habeantur, etiam præsentis Constitutionis vigore absque aliqua Iudicis pronunciatione.

37 Nullitates etiam quæcunque processum, siue principaliter, siue incidenter proponendæ, vnà cum appellatione proponantur, & nihilominus etiamsi propositæ non fuerint, pro propositis intelligantur, & de illis æqualiter cognosci debeat iuxta Constitutiones dictæ Prouinciæ.

38 In causis mercedum quarumcunque, ac cibi, & potus singuli Auditores procedendi potestatem habeant, & illas manu Regia, prout possęt

Legatus Apostolicus à Latere, terminent, & decidant, ac executioni demandent.

39 Causæ ad puncta reducantur, & iuxta stylum, & morem Romanæ Curiæ examinentur, ac decidantur.

40 Vt autem vota præstanda per supradictos Auditores facilius præsententur, & omnibus pateat, Notarius ipse Rotæ, de eis rogari debeat.

41 Decisiones autem Rotales non publicentur, nisi per manus Notarij causæ, à quo diligentissime custodiri debeant, vt perpetuis futuris temporibus pro faciliori litium expeditione inueniātur.

42 Tam autem Prætor, quàm alii Auditores teneantur in causis, coram eis vertentibus, præsertim summam, & valorem scutorum centum excedentibus, aut in quibus aliquid fieri petitur sine certa expressione quantitatis, aut vbi probabiles difficultates adesse appatebit, rationes, & causas, ac motiua, seu iura, & allegationes in decisionibus describere, ac partibus ad effectum, vt super eis ab Aduocatis consultari possit, tradere teneantur, sub pœnis arbitrio syndicatorum imponendis, ipsis Auditoribus.

43 In causis, coram ipsis vertentibus non possit dari adiunctus, qui non sit de Rota, & sic aliquo casu non possint Auditores prædicti cum aliquo adiuncto extra Rota ex qualibet ratione, vel causa iudicare, aliàs sententia quo ad impetrantem adiunctum, vel venientem tali rescripto sit, ipso iure nulla, ac de tali nullitate semper, & quandocunque opponi possit, non obstante quocunque, & longissimi temporis interuallo, & nihilominus Auditores in syndicatu teneantur.

44 Præterea quilibet ex Auditoribus protestationes quascunque, & sequestra (de iure tamen, aut ex forma Constitutionum, seu statutorum permissa) cum clausula associationis quaslibet etiam immissiones absque alia extractione de eis facienda committere possint, dummodo prædicta à causis, coram aliquo extracto indecisis pendentibus non dependeant.

45 Et in talibus causis à protestationibus, sequestrationibus, & associationibus inchoandis, si vlteriori processu egeant, fieri debeat extractio Iudicis, & coram eo, tunc extrahendo procedatur.

46 Decernimus etiam quòd pendentia iudicii super absolutionibus à iuramēto in obligationibus appositis vsuraria prauitate, fictione, & simulatione, ac dolo coram Iudice Ecclesiastico non impediat processum inchoatum, vel inchoandum in Rota super executione instrumenti, nec execu tionem ipsam, præstita tamen per exequi volentem cautione idonea, iuxta formam litterarum Apost. felic. rec. Iulij Papæ Secundi prædecessoris nostri, quarum litterarum vis, & effectus ad alios casus præmissos, & similes extendatur.

47 Auditor etiam, qui vltimam sententiam tulerit, expensas non taxatas, taxare debeat.

48 Et sententias diffinitiuas, & interlocutorias vim rei iudicatæ sortitas in Rota, vel extra, ipsam per quemcunque etiam superiorem Iudicem latas exequi possit, & debeat.

49 Et istud etiam seruetur in euentum, quod aliquis ex Auditoribus prædictis, propter aliquod impedimentum, aut finitum officium, deficeret per successorem in locum prædictum, vt supra vacantem.

50 Decreta voluntariæ iurisdictionis interponendi in Palatio, & extra Palatium, si dictis Auditoribus videbitur, & prout fuerint requisiti, ac dandi, & decernendi Tutores, & Curatores minoribus, singuli Auditores, sicut Prætor potestatem habeant.

51 Auditores etiam prædicti singulis diebus conuenire debeant, etiamsi non sedeatur semel in die pro commoditate litigantium: ijs verò diebus, quibus sedere debeant, & ius reddere, statim post pulsum Campanæ Rotæ audiant principales, & Prothonotarios causarum, & hora post pulsum dictæ Campanæ, statim dicti Auditores sedere debeant per horam cum dimidia ad minus.

52 Ad hæc iidem Auditores ius reddant in aula assignanda alternis diebus, videlicet Lunæ, & Mercurii, & Veneris. & si non potuerint prædictis diebus iam ordinatis, sedeant reliquis diebus, & si essent duo, vel tres successiuè continui festiui dies, aut in principio, aut in fine hebdomadæ, exceptis diebus feriatis, & die Sabbati.

53 Præterea non possit quoquomodo in Prætorem, seu Auditores prædictos, vel aliquem ex eis sub eorum nomine proprio compromitti, vel remitti in causis coram eis pendentibus, vel lite mota; quod tamen liceat quando lis non est adhuc iudicialiter cæpta, & si acciderit quod causæ huiusmodi sic, vt supra compromissę per laudum, siue sententiam à prædictis Auditoribus terminari non possint, tunc ille, seu illi Auditores, qui fuerūt arbitri in tali causa electi aliquo modo interuenire, seu consensum, aut votum præstare non debeant; sed solum alij, qui non fuerunt arbitri causam prædictam cognoscere possint, & iudicare, excepto semper voto illius coram quo formatur processus.

54 Et vt fraudibus occurratur, non possint Auditores prædicti aduocare in Ciuitate Maceraten. aut consulere, aut consiliis aliorum se subscribere in aliqua causa ciuili, Ecclesiastica, vel criminali, aut cuiuscunq; generis, quæ directè vel indirectè concernat, vel concernere possit interesse alicuius districtualis, & Prouincialis, seu Vniuersitatis, vel Collegij dictæ Prouinciæ Marchiæ, aliàs si mutatis nominibus, vel quomodocunque fuerit huic Capitulo contrauentum, cōtrauenies statim amittat officiū, & teneatur ad alias pœnās

arbitrio

arbitrio syndicatorum.

55 In causis, etiam in dicta Rota vertentibus, nulla sententia ferri possit, nisi prius confecto registro.

56 Ijdem autem Auditores causas coram eis introductas, expedire valeant, prout de iure.

57 Et quascunque inhibitiones post conclusum in causa eis præsentatas à quocunque, etiam à Romana Curia emanatas, reijcere possint, & admittere non teneantur. Et si contigerit obitus, vel absentia, aut infirmitas, vel aliud iustum impedimẽtum Prætoris, aut alicuius ex Auditoribus per octo dies continuos, vel pauciores causæ coram impedito, vel absente vertentes, stent in suspenso toto tempore octo dierum, & illis elapsis vlterius procedatur coram surrogatis, dũmodo acta scribantur per Notarios deputatos dicti Iudicis infirmi, vel absentis, aut aliàs impediti.

58 Et si vnus ex Collegio absens, vel impeditus fuerit vt supra coram alijs præsentibus causæ agitari possint.

59 Et Rota ipsa à tribus repræsentetur:

60 Causæ omnes tàm ordinariæ, quàm Commissariæ etiam à Sede Apostolica ad referendum delegatæ, quæ tempore renouationis Rotæ pendebant, indecisæ intelligantur nouis Auditoribus cõmissæ, qui in idem Tribunal, & sessionem iuxta ordinem, & prioritatem Doctoratus successerint.

61 Non liceat autem ipsis Prætori, & Auditoribus abesse extra Ciuitatem Maceratẽ. & districtum dictæ Prouinciæ Marchiæ, nisi cum licentia Legati, Vicelegari, seu Gubernatoris legitimè obtenta, excepto tempore feriarum propter necessitates hominum introductarum, quo tempore abesse possint per mensem, obtenta tamen prius saltem verbo licentia à prædicto Gubernatore, seu Vicelegato, ita tamen quòd ipsorum Auditorum tempore prædictarum feriarum tres, computato Prætore in Ciuitate Maceraten. continuè resideant, quæ tamen licentia detur iuxta præcedente causa.

62 Præterea Prætor, & alij quatuor Auditores stare debeant in syndicatu quolibet anno cum retentione salarij infra dicendi, vel debeant præstare cautiones de Iudicio Sisti, & iudicatum soluendo in forma depositi in dicta causa syndicatus.

63 Qui syndicatus fieri debeat Kalendas Iulij cuiuslibet anni, & successiuè prosequi, nec aliquo modo, vel causa prætermittatur.

64 Et quoniam multi forsan non auderent quærelare cognoscentes finitum non esse eorum officium, præcludatur via læsis in fine quinquennij debeant stare syndicatui de omnibus causis tàm ordinariis, & commissariis, quàm à Sede Apostolica delegatis, ac de omnibus gestis per eos, & eorum quemlibet respectiuè toto tempore eorum officii, exceptis iis, de quibus quærelatum, & iudicatum fuisset in aliis syndicatibus annorum præcedentium eorum officii.

65 Syndici autem eligantur per Consilium Credentiæ, & Gubernatorem, seu Vicelegatum dictæ Ciuitatis Maceratẽ. qui in numero sint duò Doctores, duo de Consilio Credentiæ, duo causidici, & addantur duo mercatores pro maiori, & faciliori decisione causarum mercantilium, si quæ erunt, & contra tales syndicos sic electos nulla exceptio, neque etiam incompetentiæ opponi possit.

66 Et si quis de Auditorum numero fuerit condẽnatus doli, fraudis, vel circumuentionis, aut impostutæ, seu baratariæ, sit priuatus officio suo, teneaturq; de damno partis læsæ, & puniatur secundum formam Cõstitutionum dictæ Prouinciæ.

67 Et ad tollendam omnem dubitationem, Auditores prædicti infra proximum diem à die extractionis, siue electionis syndicorum, & intimationis nominum eorundem, debeant proponere, allegare, & dicere coram Prioribus, & Legato, siue illius Gubernatore prædictis, omnes causas suspicionis, quas singulariter, vel coniunctim habuerint contra aliquem ex prædictis syndicis, vt supra eligendis, quas ipsi iustificare debeant infra sex dies tunc proximè futuros, & prædicti Priores vnà cum Legato, siue Gurbernatore dictæ Ciuitatis Maceraten. eas admittere, vel reiicere, aut alias super illis prouidere, prout Iuri, æquitati, & honestati magis conuenire videbitur.

68 Quibus sex diebus durantibus omnia dicti syndicatus stent in suspenso.

69 In reliquis autem in syndicatu prædicto termini, & alia substantialia iuxta constitutiones dictæ Prouinciæ obseruentur.

70 Vt autem habeant dicti Auditores, ac Prætor vnde sustentari possint, ordinamus, quod ipse Prætor, qui pro tempore fuerit pro suo salario habeat scuta 30. monetæ Marchiæ quolibet mense, & insuper omnes redditus, prouentus, emolumenta, regalia, & prouisiones, quæ iuxta statuta dictæ Ciuitatis, vel ex approbata consuetudine Prætoribus dictæ Ciuitatis, hactenus præstari consueuerunt, necnon quartam partem pœnarum maleficiorum, seu prouentuum ex maleficiis, vel quasi prouenientium Cameræ dictæ Ciuitatis Maceratẽ. realiter, & cum effectu incorporandorum iuxta statuta, & reformationes dictæ Ciuitatis Maceratẽ. ac concessionem super eisdem maleficiis per piæ memoriæ Pium Papam V. etiam prædecessorem nostrum emanatam, prout hactenus obseruatum fuit.

71 Alii verò singuli Auditores habeant pro eorum salario quolibet mense pariter scuta triginta dictæ monetæ.

72 Et in causis Commissariis Apostolicis habeant sportulas iuxta formam Constitutionum Prouinciæ prædictæ.

73 In aliis verò causis pro sportulis solui debeat vnum scutum auri pro quolibet centenario æstimationis causæ tractandæ in sorte principali vsque ad summam mille scutorum, quòd si æstima-

tio excesserit dictam summam in quacunque quantitate, nihilominus non amplius decem scutis, iuxta modum infrascriptum distribuendis, persolui debeat pro minori litigantium dispendio.

74 Et si cōtingat aliquē ex Auditoribus pro inspectione, & visione loci, vt facilius, & celerius possit causas decidere, illuc se conferre, si in territorio Ciuitatis Maceraten. fuerit, habeat equum pro se, & famulo, & dimidium scuti auri. Sin verò extra, ita quòd eadem die redire non possit, habeat expēsas, victus pro se, & famulis, ac equis, ac scutum vnum auri pro qualibet die. Et ad tollendum omne dubium salarium, siue publicum stipendium prædictum, ipsi Auditores percipere debeant pro eo duntaxat tempore, quo officium suum huiusmodi exercuerint, ita quòd adueniente casu, vel mortis, vel cessionis discessus alicuius ipsorum Auditorum, nec ipse, nec eius hæredes prætendere, nec petere possint huiusmodi salarium, nisi pro tempore, quo officium exercuerint, nisi aliquid fortè deberetur pro residuo.

75 Quo verò ad ea, quæ Notarii, & Baiulorū, siue Cursorum, siue sigilli mercedem, laborem, incommodum, & maximas expensas, & detrimentum respiciunt, obseruetur taxa iam concessa à S. R. E. Camerario.

76 Vlterius Prætor, qui pro tempore erit, facere debeat imborsationem omnium nominum Causidicorum, & Aduocatorum publicè exercentium in Ciuitate Maceraten. officium Procuratoris, & Aduocati, & duas bursas retinere, in quibus erunt breuia nominium prædictorum, ftatcq; debeant penès dictum Prætorem, qui quolibet semestre, & in principio semestris, coram duobus testibus, & suo Notario forte extrahat duos ex nominibus imbursatis, quorum nomina forte extrahātur pro semestre immediatè tunc secuturo, qui fiut, & appellari debeant Aduocatus, & Procurator pauperum respectiuè.

77 Et teneantur singulis diebus requisiti coram quibuscunque Iudicibus gratis, & amore Dei pro pauperibus, & miserabilibus intercedere, & postulare.

78 Nec possint aliquid percipere, vel acceptare per se, vel alium, seu alios etiam à sponte dare volentibus, nisi fuerint esculenta, & poculenta, quæ triduo consumi possint.

79 Et si quis extractus pauperum Procurator absque causa legitima recusauerit, vel se negligenter gesserit, impietatis nota efficiatur, & extraordinariè arbitrio pro tempore existentis Legati, siue Gubernatoris, aut Prætoris Rotæ puniatur.

80 Postremò mandamus, quod causæ semel in dicta Rota introductæ quouis modo, nisi per nos, & successores nostros Rom. Pontifices pro tempore existentes, ac in vim commissionis per nos, & eosdem successores nostros, nostra, vel eorum propria manu, seu de mandato, vel in præsentia nostra signatæ, nisi de vtriusque partis consensu auocari nequeant.

81 Nec Prætor, vel Auditores prædicti inhibitionibus, seu mandatis eis vigore commissionum aliter quàm, vt præfertur, signatarum præsentatis etiam vigore cuiuscunque sententiæ, ac sub censuris, & pœnis etiam pecuniariis, parere teneantur, & ob non paritionem inhibitionibus, & aliis prædictis aliquam pœnam minimè incurrant.

82 Eisdem quoque pro tempore existentibus Rotæ huiusmodi Auditoribus, ac Prætori, vt omnibus, & singulis priuilegiis, exemptionibus, immunitatibus, indultis, concessionibus, & gratiis; etiam circa auctoritatem iudicandi, votandi, sententiandi, sequestra, & mandata decernendi, reponendi, restituendi, Apostolos concedendi, relaxandi, inhibendi, citandi etiam sub censuris, declarandi, aggrauandi, reaggrauandi, auxiliumq; brachij sæcularis inuocandi, omnibusq; aliis, & singulis facultatibus, & auctoritatibus, quibus similes Rotæ Bononien. Auditores vtuntur, fruuntur, potiuntur, & gaudent (præterquam in his, quæ præsentibus, aut aliis nostris litteris aliter disposita reperiuntur) pariformiter vti, frui, potiri, & gaudere omni tempore valeant, concedimus, & indulgemus.

83 Et vlterius, vt pro tempore existentes Prætor, & Auditores eorum officio durante à quibusuis gabellis, & datiis tàm impositis, quàm noviter, & in futurum, quauis de causa imponendis, liberi, immunes, & exempti esse debeant pariter concedimus, & indulgemus.

84 Præterea Congregationi Collegiorum Doctorum Curialium dictæ Prouinciæ, & ipsius Ciuitatis Maceraten. & cum interuentu moderni, ac pro tempore existentis eiusdem Ciuitatis Maceraten. Gubernatoris, seu Prouinciæ prædictæ Legati, seu Vicelegati, nec non Priorum dictæ Ciuitatis Maceraten. quandocunque pro personarum temporum, & locorum qualitate expedire melius videbitur, supradicta statuta, constitutiones, & ordinationes mutare, reuocare, & alterare, ac alia de nouo (licita tamen, & honesta, ac sacris Canonibus, nec non dicti Concilij decretis minime contraria per nos tamen, & successores nostros confirmanda) illorum loco facere, statuere, & ordinare possint, & valeant, licentiam, facultatem concedimus, & impartimur.

85 Ac vt omnis dubitationis, & dissensionis occasio inter dictos Auditores, & alios quo ad præcedentias, publicæ sessionis, vel incedendi locus adimatur, habeant dicti Auditores, tàm incedendo, quàm sedendo immediatum locum post Locatenentes Legati, seu Vicelegati, aut Gubernatoris dictæ Prouinciæ, & Ciuitatis Maceraten.

86 Demum pro commodiori exactionis sportularum causarum ordinariarum huiusmodi commoditate, vnum Depositarium in eadem Ciuitate Maceraten. ad arbitrium dicti Gubernatoris, seu Legati, vel Vicelegati eligendum, qui sportulas, prout supra exigere, & conseruare debeat ad hoc

vt ex

vt ex illis vna Massa communis constituatur, cuius medietas in solutionem stipendiorum Prætoris, & Auditorum conuertatur, vltra supradictum stipendium desuper constitutum scutorum triginta pro quolibet Auditore, & altera medietas Communitati, & hominibus dictæ Ciuitatis Maceraten. cedat, videlicet pro expensis domus Rotalis, & eorum Auditorum constituimus, & deputamus.

87 Cæterum dilectum filium nostrum Henricum Tituli S. Pudentianæ Præsbiterum Cardinalem Caietanum nuncupatum modernum, & pro tempore existentem S. R. E. Camerarium in dictæ Rotæ, & eius Auditorum, earumque iurium, & priuilegiorum, ac indultorum quorumcunque Protectorem cum omnimoda facultate, & auctoritate omnia, & singula, quæ ad Protectoris officium quomodolibet de iure, vel consuetudine spectant, & pertinēt, & quæ alij similes S. R. E. Cardinales Protectores facere, & exercere possūt, & consueuerunt faciendi, dicendi, & exercendi dicta auctoritate perpetuò etiam constituimus, & deputamus.

88 Decernentes præsentes litteras ex quacunque causa nullo vnquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis nostræ, vel quopiam alio defectu notari, siue eas infringi, inualidari, seu reuocari posse, sed illas semper, & perpetuò validas, & efficaces existere & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, nec non inuiolabiliter perpetuò obseruare.

89 Sicque per quoscunque Iudices, & Commissarios etiam eiusdē Palatii nostri Apostolici causarum Auditores, & eiusdem Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de latere Legatos, seu Vicelegatos, aut Cameræ Apostolicæ Præsidentes, & Clericos, vel quosuis alios sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate vbiq; locorum iudicari, diffiniri, & interpretari debere, irritū quoq; & inane quicquid secus super his à quoquā quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari,

90 Ac mandantes omnibus, & singulis totius status Ecclesiastici prædicti Gubernatoribus, Potestatibus, & eorum Locatenentibus, Legatis, Vicelegatis, nec non venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis filiis, eorum Vicarijs in spiritualibus generalibus, vt quoties super hoc fuerint requisiti, sententias, decreta, statuta, sequestra, mandata, executoriales, litteras remissoriales, citationes, & alia à dicta Rota, & eius Auditoribus emananda pro tempore ōnibus opportunis remediis executioni demandari faciant realiter, & cum effectu, prout opus fuerit, & eis commissum extiterit.

91 Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac etiam dictæ Prouinciæ, & huiusmodi Ciuitatum, Oppidorum, Terrarum, Castrorum, Villarum, & locorum, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, legibus, etiam municipalibus, vsibus, & naturis, priuilegiis quoq; indultis, & litteris Apostolicis etiam eisdem Prouinciæ Ciuitatibus, Oppidis, Terris, Castris, Villis, & locis, eorumque Communitatibus, Vniuersitatibus, Iurisdictionibus, Gubernatoribus, Potestatibus, Officialibus, & Incolis, & personis sub quibuscunq; tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis in contrarium forsan quomodolibet cōcessis, confirmatis, & innouatis.

92 Quibus omnibus etiamsi de illis, eorumq; totis tenoribus specialis specifica, & expressa, non autem per clausulas generales, idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio ad hoc seruanda foret, eorum omnium, & singulorum tenores, ac si de verbo ad verbum exprimerentur, & insererentur præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habētes illis aliàs in suo robore permansuris hac vice duntaxat harum serie specialiter, & expressè mota scientia, & potestatis plenitudine paribus derogamus, & derogatum esse volumus, ceterisque contrariis quibuscumque.

93 Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ erectionis, institutionis, statutorum, mandatorum, ordinationum, concessionum, indultorum, impartionis, constitutionum, deputationum, decretorum, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario cōtraire

94 Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicæ M. D. LXXXVIII. Idibus Martij Pontificatus Nostri Anno Quarto.

A. Cardinalis Montaltus Summator.

M. Vestrius Barbianus. A. de Alexijs.

Registrata apud Marcellum Segretarium.

Die xxi. Aprilis 1589. præsentes litteræ Apostolicæ in plena Camera præsentatæ fuerunt, & Die xxviij. eiusdem Camera ipsa referente Reuerend. D. Bartholomæo Casio dictæ Cameræ Clerico, & Iudice ad hoc ab ipsa Camera specialiter deputato, citato prius R. P. D. dictæ Cameræ Generali Commissario illas admisit, & registrari mandauit, prout successiuè registratæ fuerunt in eiusdem Cameræ libris, scilicet libro iij. signaturarum S. D. N. fol. 40. apud me infrascriptum dictæ Cameræ Notarium.

Tydeus de Marchis.

BVLLA

BVLLA FACVLTATIS DEPVTANDI NOTARIOS

Tribunalis Rotæ In Ciuitate Maceratæ.

Sixtus Episcopus seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

1 IN suprema Iustitiæ Sede,& potestatis plenitudine à D. constituti, ad ea libenter intẽdimus,per quæ acta causarũ, quarũlibet à personis idoneis in omnibus Tribunalibus,& præsertĩ à nobis erectis,& institutis fideliter, & diligenter cum litigãtium cõmodo adnotentur.

2 Cum itaque nos nuper ex certis rationalibus causis in Ciuitate nostra Maceraten. vnum Tribunal Audientiæ causarum, Rotam nuncupatum, perpetuis futuris temporibus duraturum, quinque Iudicum Iuris vtriusque Doctorum excellentia,vsuq;& peritia iudicandi præstantium,qui omnes, & singulas totius Prouinciæ Marchiæ, ac sub illa comprehensorum, illiq; immediatè subiectorum Ciuitatum, Terrarum, Oppidorum, Castrorum, & locorum, illorumque habitatorum, & incolarum causas, & lites, ac controuersias ciuiles tam prophanas, quam Ecclesiasticas, ac meras, & mixtas, quomodolibet agitandas, necnon etiam criminales, in quibus appellationi locus foret inter Ciues, Incolas, districtuales, Clericos, & Sacerdotes, ac Collegia tàm sæcularium, quàm regularium, necnon Monasteria virorum, agricolas quoq; & alios subditos sub d. Prouincia tàm in prima, in Diœcesi, & iurisdictione Maceraten. quàm in secunda, & vlterioribus instantiis, in causis appellationum totius Prouinciæ huiusmodi cognoscere, decidere, fineq; debito terminare, ac iudicare possent, & deberent, Apostolica auctoritate Motuproprio perpetuò erexerimus, & instituerimus, prout in nostris inde confectis literis plenius continetur.

3 Nos erectionem, & institutionem huiusmodi ad effectum perducere statuentes, ac opere pretium esse reputantes, quo d. Tribunal magis prosperè dirigatur, ac equitati, & publicè cõmoditati, vtilitatiq; salubrius consulatur, prouidere volentes.

4 Motu simili, nõ ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex mera deliberatione,& certa scientia nostra,deq; Apostolicæ potestatis plenitudine, vnũ prædicti Tribunalis Notariatus officium à quinque æque idoneis Notariis exercendum.

5 Vno scilicet pro quolibet Auditore, & Prætore, quod pro tempore obtinens omnium, & singularum causarum,litium, & controuersiarum,ciuiliũ, tàm prophanarũ, quàm Ecclesiasticarum, ac merarum,& mixtarum,coram ipsis Auditoribus pro tempore agitandarum,ac ab ipsis decidẽdarum, etiam omnium sententiarum,tàm diffinitiuarum, quàm interlocutoriarum, ac decretorum, etiam vim diffinitiuarum sententiarũ habentium,ac deniq;quorũcunq;actorũ, instrumentorum, scripturarum,concessionũ,gratiarum,priuilegiorũ,facultatũ,& executionũ in præmissorũ executionẽ, aut aliàs desuper faciẽdorũ,& quorũuis aliorũ,ab eisdẽ Auditoribus tractandorũ,diffiniẽdorũ,decidẽdorũ,& agendorum,sigillo tamen solius Prætoris, seu Potestatis ipsius Tribunalis sigillandorum, verus, & solus Notarius existat.

6 Necnõ octo Cursoriatus officia eiusdẽ Tribunalis,qui omnes, & singulas personas, cuiuscunque dignitatis,status,gradus,ordinis,conditionis,præeminentiæ,& excellentiæ existentes,prout opportunum, fuerit citare,eisq;intimare,& inhibere,ac quoscunque alios actus ad Cursores, & Mandatarios Ciuitatis nostræ Bononien. de iure,vsu,vel cõsuetudine, aut aliàs quomodolibet spectantes, & pertinẽtes facere,gerere, & exercere libere, ac licitè valeãt,Apostolica auctoritate prædicta,tenore præsentium perpetuo erigimus, & instituimus.

7 Illaq;sic erecta,& instituta,dilectis filijs Cõmunitati,& hominibus prædictæ Ciuitatis Maceraten. (qui propter vigentes, quibus hoc tẽpore præmimur necessitates) summam quatuor miliũ scutorum monetæ ad rationẽ decẽ iuliorũ pro quolibet huiusmodi scuto realiter persoluerunt,& cuilibet ex Auditoribus prædictis salariũ mẽstruũ 30.scutorũ persoluere promiserunt,cum omnibus,& singulis illorũ scripturis,honoribus,oneribus,salariis,priuilegiis,prærogatiuis, & emolumentis consuetis Apostolica auctoritate prædicta, etiam perpetuò concedimus, & assignamus.

8 Ita q licea Communitati, & hominibus prædictisOfficia prædicta per substitutos idoneos, & ad eorum nutũ ponẽdos,& amouendos,exerceri facere, aut illa personis sibi benè uisis vendere, & alienare, seu ad vitã,vel ad tẽpus locare,arrendare,ac ad firmã dare, necnon de illis tanquam de re sua propria disponere, & ordinare.

9 Illorũq;iura,pertinentias,obuẽtiones,& emolumẽta per dilectũ filiũ nostrũ Henricũ Tit.S.Pudentianæ Præsb.Card.Caietanũ nuncupatum, S.R.E. Camerariũ taxãda,& moderãda percipere,exigere, & leuare, ac in solutionẽ d.salarii mestrui omninò conuertere.

10 Decernẽtes,quod Cõmunitas,& homines prędicti,dictaq;Officia pro tẽpore obtinẽtes,& exercẽtes omnibus,& singulis priuilegijs,immunitatibus, exemptionibus, facultatibus, prærogatiuis, honoribus, fauoribus, gratiis, & indultis,

quibus Notarii causarum Rotæ Bononien. Audi- torum, & prædicti illius Cursores de iure, vsu, consuetudine, vel priuilegio, aut aliàs quomodo- libet vtuntur, fruuntur, potiuntur, & gaudent, ac vsi fuerunt vbiq; frui, potiri, & gaudere possint, & poterunt quomodolibet in futurum pariformiter, & æque principaliter, ac sine vlla protsus differen- tia vti, frui, potiri, & gaudere.

11 Illisq; (quod nullus alius Notarius sententias, acta, siue scripturas aliquas, coram dictis Præto- re, & Auditoribus in causis prædictis, & aliàs quomodolibet actitandas) rogare, scribere, & subscribere valeat, sub pœna nullitatis sententia- rum, & scripturarum huiusmodi.

12 Insuper, quod Officia prædicta obtinentes illa per se, vel idoneos substitutos ab eis ponendos, & amouendos exercere possint, & valeant, ea- dem auctoritate, & tenore indulgemus.

13 Præterea pro Communitatis, & hominum præ- dictorum securitate, & cautela præmissorum om- nium obseruatione, & executione, nomine, & lo- co damnorum, & interesse, quæ per dictam Ci- uitatem pati, au: sentire posse contigerit omnia, & singula eiusdem Cameræ iura, res, & bona tam præsentia, quam futura, nedum generaliter verum etiam specialiter, & expressè, ac amplissimè ob- ligamus, & hypothecamus.

14 Decernentes Cameram prædictam omnino te- neri, & obligatam esse Communitatem, & ho- mines, ac pro tempore officia huiusmodi obti- nentes in quieta, & pacifica illorum possessione defendere, & manutenere, præsentesque ad pro- bandum plenè, quod eadem summa in nostram, & Sedis Apostolicæ, ac ipsius Cameræ subuentio- nem conuersa fuerit.

15 Aliaque præmissa vbique, tàm in iudicio, quàm extra illud sufficere, nec ad id probationis alte- rius adminiculum requiri.

16 Necnon easdem præsentes nullo vnquam tem- pore de subreptionis, vel obreptionis, seu nulli- tatis vitio, aut intentionis nostræ, vel quouis alio defectu notari, vel impugnari, aut aliàs quomo- dolibet infringi, vel retractari posse, sed illas sem- per validas, & efficaces, existere, suosque plena- rios, & integros effectus sortiri debere.

17 Neque sub quibusuis similium, vel dissimilium gratiarũ reuocationibus, suspensionibus, deroga- tionibus, aut aliis contrariis dispositionibus per quascunq; litteras, vel Cõstitutiones Apostolicas, seu Cãcellariæ Apost. Regulas, etiã per nos, & suc- cessores nostros Rom. Pont. etiã motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, ac Cõncistoriali- ter, necnon sub quibuscunq; tenoribus, & formis, ac cũ quibusuis clausulis pro tẽpore factis, & cõ- cessis cõprehendi, sed semper ab illis exceptas. Necnon quoties illas reuocari, vel limitari, aut suspendi, seu eis in aliquo derogari contigerit to- ties in pristinũ, & validissimũ statũ, etiam sub po- steriori data restitutas, & plenariè reintegratas, ac de nouo concessas esse, & censeri.

18 Irritum quoq; & inane, si secus super his à quo- quam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

19 Quo circa d. Henrico Cardinali, & pro tempo- re existẽti Camerario, ac Venerabili fratri nostro Petro Episcopo Spoletan. Officiorum Rom Cur. & Status Ecclesiastici Præsidenti, ac dilecto filio causarũ Cur. Cam. Apostolicæ Generali Audito- ri motu pari, per Apost. scripta mandamus, qua- tenus ipsi, vel duo, aut vnus eorũ per se, vel alium, seu alios præsentes litteras, & in eis contenta quæ- cunq; solemniter publicantes, ac eisdem Communi- tati, & hominibus in præmissis efficacis defensio- nis præsidio assistentes, easdem præsentes litteras, & in eis contenta huiusmodi, debitæ executioni demandent, ac demandari, necnon ab omnibus, quos ille concernunt inuiolabiliter perpetuò ob- seruari faciant, mandent, atque procurent.

20 Non permittentes Cõmunitatem, & homines prædictos, atque officia huiusmodi pro tempore obtinentes, seu exercentes desuper per quoscunq; contra earundem præsentium tenorẽ quomodoli- bet indebitè molestari, perturbari, vel impediri.

21 Cõtradictores quoslibet, & rebelles, ac præmis- sis non parentes per sententias, & censuras Eccle- siasticas, ac etiã pecuniarias, & aliàs pœnas, aliaq; opportuna iuris, & facti remedia appellatione po- stposita cõpescendo, ac legitimis super his habẽdis, seruatis processibus, sententias censuras, & pœnas ipsas, etiã iteratis vicibus aggrauando, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit auxilio brachij sæcu- laris.

22 Non obstantibus præmissis, & quibusuis consti- tutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac Ci- uitatis Maceraten. & Prouinciæ prædictarum iu- ramento, cõfirmatione Apostolica, vel quauis fir- mitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoq; indultis, & litteris Apostolicis Ciuitati Maceraten. & Prouinciæ huiusmodi, ac quibusuis alijs Superioribus, & personis sub qui- buscunq; tenoribus, & formis, ac cũ quibusuis etiã derogatoriarũ derogatorijs, aliisq; efficacioribus, efficacissimis, & insolitis clausulis irritantibusq; & aliis decretis in genere, vel in specie, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, ac consistorialiter, necnon de Fratrum nostrorum Consilio, & vnanimi assensu, ac aliàs quomodo- libet, & quandocunq; etiam pluries in contrarium forsan concessis, confirmatis, & innouatis.

23 Quibus omnibus, etiãsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumq; totis tenoribus spe- cialis specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autẽ per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, eorum omnium, & singulorum tenores, ac si de verbo ad verbum exprimeren tur, & insererentur præsentibus pro sufficienter expressis habentes, illis aliàs in suo robore per- mansuris, hac vice duntaxat specialiter, & ex- pressè

prelsè, harum serie motu simili derogamus, & sufficienter derogatum esse volumus, decernimus, & declaramus contrariis quibuscunque, seu si aliquibus communiter, aut diuisim ab eadem sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem.

24 Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ erectionis, institutionis, concessionis, assignationis, indulti, obligationis, hypothecarionis, decretorum, mandati, derogationis, voluntatis, & declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire.

26 Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, Millesimo quingentesimo octuagesimo octauo vndecimo Kalendas Aprilis, Pontificatus nostri anno quarto.

A. Cardinalis Montaltus Summator.

M. Vestrius Barbianus.

A. de Alexijs.

Rrgistrata apud Marcellum Secretarium.

Die xxj. Aprilis 1589. Præsentes litteræ Apostolicæ in plena Cam. Apostolica præsentatæ fuerunt, & Die xxviij. eiusdem Camera ipsa referente Reuerendiss. D. Bartholomæo Cæsio Cameræ Apost. Clerico, & Iudice S.D.N.PP. fol. 56. apud me infrascriptũ d. Cameræ Not. ad hoc ab ipsa Camera specialiter deputato, citato prius R.P.D. d. Cameræ Generali Commissario illas admisit, & registrari mandauit, prout registratæ fuerunt libro tertio signaturarum.

Tydeus de Marchis.

S.^MI D. N. GREGORII DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ XIIII.

Cofirmatio Tribunalis, & Priuilegiorum Rotæ, in Ciuitate Maceraten.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

1 Omanum decet Pontificem, æqui, boniq; supremum Assertorem ad ea, quę per eius prædecessores in subsidium, & vtilitatem pauperum, in quibus locis, sed præsertim in Prouinciis suæ, & Apostolicæ Sedis ditioni immediatè subiectis degentiũ, nec non faciliorem iuriũ suorum consecutionẽ prouidè instituta fuerunt, sollicitè intendere, ac vt firma, & illibata persistant, efficaciusq; obseruentur, suæ confirmationis præsidio propensius roborare.

2 Si verò aliqua in alieni iuris præiudiciũ tendere, aut discordiã, ac litium dissensionem, dispendia afferre posse reperiuntur, ita declarationis suę adminiculo elucidare, ac moderari, vt vnicuiq; quod suũ est, remaneat, nec debita iustitiæ administratio impediatur, ac alias desuper disponere, prout in Domino conspicuit salubriter expedire.

3 Cum itaq; felicis recordationis Sixtus Papa V. Prædecessor Noster, per suas sub plumbo expeditas litteras in subsidium, & vtilitatem pauperum Prouĩcię nostrę Marchię, ac ex certis aliis rationabilibus causis in Ciuitate Maceraten. quę aliis satis celebris, & insignis, ac ferè in medio d. Prouinciæ, ac Territorio fœcundo, & ameno sita, sol ita q; Sedes Legatorũ existit, vnum Tribunal Audientiæ causarũ Rotam nuncupandũ, quinq; Iudicum Iuris vtriusq; Doct. qui õnes, & singulas totius Prouinciæ prædictæ, ac Ciuitatum, Terrarũ, Oppidorum, Castrorũ, & aliorum locorum sub eadẽ Prouincia comprehensorum, nec non incolarum in illis habitantiũ, causas, lites, & controuersias ciuiles tam prophanas, quàm Ecclesiasticas, merasq; & mixtas, necnõ etiã criminales, in quibus appellationi locus foret, tam in prima in Diœcesi, ac iurisdictione Maceraten. quàm in secunda, & vlterioribus instantiis in causis appellationis totius Prouinciæ huiusmodi cognoscere, decidere, fineq; debito terminare, ac iudicare possent, & deberent; Motu proprio perpetuo erexerit, & instituerit.

4 Ac inter alia disposuerit, quod Auditores Rotę huiusmodi, in causis appellationum, et grauaminũ à sententiis, & grauaminibus per Episcopos dictę Prouinciæ illatis, procedere ac iurisdictionem habere possent.

5 Cumq; vigore, seu prętextu istius facultatis Venerabiles Fratres Episcopi d. Prouincię conquesti fuerint, prædicti Auditores, etiã in causis ad forum Ecclesiasticũ spectantibus, morumq; correctionem concernentibus, ac in illis, in quibus appellationi suspensiuæ locus non est processisse.

6 Ac proinde habito pro parte dictorum Episcopo-

scoporum recursu ad Congregationem Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium, super negociis Episcoporum deputatorũ, litteras eorum nomine, etiam de mandato nostro decretas obtinuerint, per quas Auditoribus mandabatur, nè in prædictis, & alijs Episcoporum eorundem causis procederent, prout in singulis litteris prædictis plenius continetur.

7 Verum sicut nobis postea innotuit, & dilecti filij Homines Prouinciæ Marchiæ, nec non Communitas Ciuitatis Maceraten. prædictarum, per dilectos filios Phebum Rotundum Prouinciæ, & Antonium Franciscum Pellicanum, Nicolaum Herculanum, & Volumnium Picotium Ciuitatis Maceraten. huiusmodi Oratores ad gratulandum nobis, ac præstandam debitam obedientiam destinatos, quos libenter audiuimus; nobis exponi fecerunt litteras dictæ Congregationis ipsis, & prædicto Tribunali, ac priuilegiis, & facultatibus illius Iudicibus concessis, graue damnum, & præiudicium inferre.

8 Idcirco Nos quibus in primis semper cordi fuit Iustitiam vnicuique æqua lance administrare, ac Episcoporum decori simul, & pauperum subditorum nostrorum commodis, & vtilitati consulere, lites, & differentias, quæ occasione litterarum prædictæ Congregationis exoriri possent præcidere, easque moderari, & elucidare, ac aliàs in præmissis omnibus de opportuno remedio salubriter, & maturè prouidere volentes, ac litterarum earundem tenores præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis habentes.

9 Motu proprio non ad hominum, aut Communitatis, vel Oratorum prædictorum, seu alicuius ipsorum, aut cuiusuis, seu quorumuis aliorum pro eis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de mera voluntate, & matura deliberatione, ac ex certa scientia nostra, deq. Apostolicæ potestatis plenitudine; auctoritate Apostolica, tenore præsentium, decernimus, & declaramus, modernos, & pro tempore existentes Auditores Rotæ, ac Tribunalis totius Prouinciæ Marchiæ huiusmodi, etiam vigore dictarum litterarum Sixti Prædecessoris, causas appellationum, sed recursus, & querelas, quæ ab ordinariis locorum dictæ Prouinciæ circa ea, quæ pertinent ad visitationem, aut morum correctionem interponuntur, cognoscere, ac etiam in iis casibus in quibus ab eorundem ordinariorum decretis, seu interlocutoriis, sententiis, aut ordinationibus, ex forma sacrorum Canonum, & decretorum Concilii Tridentini, nec non etiam Constitutionum Apostolicarum, Appellationes recursus, & querelæ, quoad effectum suspensiuum prohibentur, procedere non posse, nec debere, ac Rotam, & illius Auditores prædictos in istis casibus nullam prorsus iurisdictionem habere.

10 Inhibitiones quoque in huiusmodi causis per eosdẽ Auditores concessas, & concedendas, cum processibus, ac omnibus inde secutis, nullius roboris, vel momenti, fore, & esse.

11 In reliquis verò omnibus, & singulis erectionẽ, ac institutionem prædictæ Rotæ, nec non priuilegia, facultates, & indulta quæcunque eidem Rotæ, eiusque Auditoribus, seu Iudicibus, nec non Notariis, Cursoribus, ac aliis officialibus, & personis per litteras ipsius erectionis, ac alias quomodolibet concessa; easdemque litteras, nec non omnia, & singula capitula, ordinationes, reformationes, & statuta, ceteraque in vim litterarum erectionis huiusmodi, ac facultatis, ad hoc in illis attributæ etiã circa taxas, mercedes, ac salaria eorundem officialium facta, & in eis contenta quæcunque, Apostolica auctoritate prædicta perpetuò approbamus, & confirmamus, ac eis plenariè, & inuiolabilis firmitatis Apostolicæ robur adiicimus, ac præsentis scripti patrocinio communimus, omnesq; & singulos tam Iuris, quàm facti defectus, si qui in præmissis quomodolibet interuenerint supplemus.

12 Decernentes erectionem Rotæ huiusmodi, ac priuilegia, facultates, indulta, & alia præmissa valida, & efficacia esse, & perpetuò fore, suosq; plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac ab omnibus, quos concernunt, & concernent quomodolibet in futurum inuiolabiliter perpetuò obseruari, sicq; ab omnibus censeri, atque ita per prædictos, & quoscunque alios Iudices ordinarios, vel delegatos, etiam causarum nostri Palatij Apostolici Auditores, eorumque Locumtenentes, ac eiusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de latere Legatos, & Vicelegatos; nec non Cameræ Apostolicæ Præsidentes, & Clericos, aut quosuis alios sublata eis, & ipsorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate vbique locorum iudicari, diffiniri, & interpretari debere, irritum quoque, & inane quicquid secus super his, à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

13 Quo circa dilecto filio Henrico tituli Sãctæ Pudentianæ Presbytero Cardinali Caetano nuncupato, Camerario nostro moderno, & pro tempore existenti, Rotæ, & Auditorum priuilegiorumque, & indultorum prædictorum Protectori, motu, sciẽtia, ac potestatis plenitudine similibus per præsentes committimus, & mandamus, quatenus ipse per se, vel per alium, seu alios easdem præsentes, & in eis contenta quæcunque solemniter publicans, ac Rotæ, ac eius Auditoribus, nec non officialibus prædictis in præmissis efficacis defensionis præsidio assistens, ipsas præsentes litteras, ac in eis contenta huiusmodi debitè executioni demandet, ac de mandari faciat, nec non ab illis omnibus, quos ille concernunt, inuiolabiliter perpetuò obseruari faciat, mandet, atque procuret. Non permittens Auditores, Notarios, Cursores, ac alios Officiales Rotæ, nec non homines Prouinciæ huiusmodi desuper per quoscunque contra præsentium tenorem, quomodolibet indebitè molestari, perturbari, vel impediri.

Con-

14 Contradictores quoslibet, & rebelles ac præmissis non parentes per sententias, & censuras Ecclesiasticas, ac etiam pecuniarias, & alias pœnas, cæteraque opportuna iuris, & facti remedia, appellatione postposita compescẽ. ac legitimis super his haben. seruatis processibus sententias, censuras, & pœnas ipsas, etiam iteratis vicibus aggrauañ,

15 Inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit auxilio Brachii sæcularis.

16 Non obstañ. præmissis, ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non Cameræ, & Prouinciæ, Ciuitatum, & locorum etiam iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, consuetudinibus, ac vsibus, & naturis, priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis, etiam illis, ac quibusuis superioribus, & personis, sub quibuscunque tenoribus, ac formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis, etiam motu pari, ac alios in contrarium quomodolibet facientibus, & concessis, confirmatis, & innouatis.

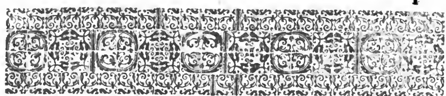
17 Quibus omnibus etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, expressa, & indiuidua mentio habenda foret, eorum omnium, & singulorum tenores, ac si de verbo ad verbum exprimerentur, & insererentur, præsentibus sufficienter expressis habeñ, illis alias in suo robore permansuris, ac vice duntaxat specialiter, & expressè harum serie, motu simili derogamus.

18 Cæterisque contrarijs quibuscunque, seu si aliquibus communiter, vel diuisim ab Apostolica sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facien. plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

19 Datum Romæ in Monte Quirinali sub Annulo Piscatoris, Die xij. Iulij 1591. Pontificatus Nostri Anno primo.

M. Vestrius Barbianus.

DECI:

DECISIONES NOVISSIMÆ SACRÆ ROTÆ MACERATEN.

IN QVA TOTIVS PICENI CAVSÆ
Vtriusque Fori deciduntur.

AVCTORE

MARCO ANTONIO THOMATO

Eiusdem Rotæ nunc Prætore, & Auditore.

A R G V M E N T V M.

A sententia calculatorum An, & quando detur appellatio.

S V M M A R I V M.

1 *Calculatio, seu computatio calculatorum facta per verbum, condemnamus, vim habet sententiæ, quod intellige, & declara, vt num. 2. 3. & 4.*

5 *Appellatio non datur à calculo facto per calculatores, qui non habent Iurisdictionem, quia huiusmodi calculatio non habet vim sententiæ.*

6 *Vbi agitur de calculo Administratorum loci pij, cognitio spectat ad Episcopum, ex forma Sacri Concilij, & ex decreto Sacræ Congregationis. n. 7.*

8 *A calculatoribus sine Iurisdictione est recurrendũ ad officium Iudicis petendo retractationem.*

9 *Scac. de appellat. quæst. 17. lim. 35. num. 5. declaratur, & num. 10.*

11 *A sententia arbitri petitur reductio ad arbitrium boni viri.*

12 *Citatio partis non requiritur in calculatione faciẽda per calculatores, qui non habent Iurisdictionem.*

DECISIO I.

PLacuit Auditorio pro maiori parte, supersessoriam Domino Iulio
Bonfilio, & consorti de Auximo
1 concessam esse moderandam. † Nam
quamuis computatio calculatorum
facta per verbum, condemnamus,
videatur habere vim sententiæ, si illis tanquam
arbitris Iurisdictio absoluendi, vel condemnandi
à partibus tribuatur, *l. si cui libertas, & ibi Paul.
de Cast. num. 3. de cond. & demon. Gabr. cons. 43.
in prin lib. 1.*
2 Non † tamen hoc procedere d. fuit in casu proposito, vbi calculatores apparent simpliciter electi ad calculandum, & referendum, vt colligitur
ex illa narratiua (ibi) Noi detti Calculatori à douere secondo il solito riuedere li conti dell'amministratione &c. & (ibi) saluo iure melioris calculi
&c. vt in simili notabiliter consuluit *Gabr. d. cons.
43. num. 1. & 2.*
3 Et propterea † firmatum, illorum calculationem
non habere vim sententiæ, quæ transire possit in
Iudicatum, siue talis calcolatio sit absolutoria,
siue condemnatoria, nisi priùs fuerit approbata
per Iudicem ordinarium, *ad tex. in l. 2. & ibi
optime Bart. C. de Iur. fisci, lib. 10. Gabr. vbi*
4 *supra num. 3.* Sed † tantum facere probationem

A de cal-

de calculatis, vt per *Adden. ad Bart. in d. l. 2, vers. & sic nota.*

Vnde non est mirandum, quod fuerit denegata
5 appellatio, † quæ non datur ab huiusmodi calcu-
lo, vt in puncto firmat *Pergr. decis. 152. nu. 14.*

Præsertim in hac facti specie, vbi agitur de ad-
6 ministratore loci pii, † quo casu cognitio causæ
spectat ad ordinarium, iuxta *Sac. Concil. Trident.*
7 *decreta sess. 22. capit. 9. de reformat.* super † quo
etiam Sac. Congregatio respondit, executionem
aduersus administratores condemnatos, siue soli
ordinario reddita fuerit ratio, siue vnà cum aliis
deputatis, ad ipsum ordinarium spectare, vt re-
fert *Modernus de iurisd. par. 2. cap. 18. num. 10.*

8 Et ex his venit concludendum † à sententijs si-
milium calculatorum esse recurrendū ad officium
Iudicis, petendo retractationē, & excipiendo con-
tra calculum, non autem ad superiorem illius Iu-
dicis exequentis per viam appellationis, vt ex
mente *Bart. & Bald. videtur firmare, Peregr. in d. decis. 157. circa fin.*

9 Non obstant dicta *per Scacc.* † *de Appell. quæst.
17. lim. 35. num. 5.* vbi testatur, de consuetudi-
ne dari appellationem ab istis calculis; quia dicta
per ipsum debent intelligi de calculatoribus, vt
arbitris electis à partibus, vt supra firmauimus
ex *Gabr.* prout re vera loquuntur Doctores, ad
quos ipse se refert, nempè ad *limit. 14. nu. 9.* cum
ibi notatis, vbi loquitur de laudis arbitrorum, &
sententijs desuper latis.

10 Secus † verò si per Iudicem, vel per partes,
fuerunt electi Calculatores ad calculandum, & re-
ferendum sine iurisdictione, vt hic, quo casu cal-
culum per Iudicem retractari potest, *Gabr. d. cons.
43. num. 1. & 2.*

11 Quinimo † etiamsi essemus in sententia arbitri
nihilominus, quia ab ista peti posset reductio ad
arbitrium boni viri, adhuc videtur esse adeundus
Iudex ille, qui futurus esset Iudex causæ, si actor
voluisset in iudicio experiri, vt post *Alex. cons.
131. lib. 2.* firmat, & de communi testatur *Pansir.
in sua prax. Iur. Ciuil. par. 3. in verb. est, & reductio &c.*

Similiter non obstat quod dicebatur, d. calcu-
12 latores nulliter calculasse sine citatione partis, †
quia in similibus citatio non requiritur, *Adden. ad
Bar. in d. l. 2. vers. quæro, an quando, &c. Maresc. qui
alios citat var. lib. 2. resol. 70. num. 4. & 5.* vbi
vlterius dicit, quod similia possunt fieri etiam in
die feriata, quia non fiunt in forma Iudicij. Et ita
conclusum.

ARGVMENTVM.

De intellectu l. quicunque, C. de apoc. public. Et quid operetur solutio triennalis, cum alijs de quibus infra.

SVMMARIVM.

1 *Debitor probans se soluisse tribus annis proxime præteritis, per tres solutiones distinctas, præsumitur soluisse toto tempore retrò, nisi contrarium probetur. Amplia idem in tribus solutionibus semestralibus. nu. 2. & talis præsumptio solutionis est adeo efficax, vt æquiparetur veræ solutioni. num. 3. limit. vt num. 6.*

4 *Solutiones, quæ non iustificantur, nihil valent, & non liberant soluentem num. 5.*

7 *Receptio conditionalis nihil ponit inesse. Et paria sūt non fieri, vel sub cōditione fieri. n. 8.*

9 *Receptio pecuniarum facta cum clausula ad bonum cōputum, non probat integrā solutionem, & n. 13. Sed potius importat demonstrationem quantitatis receptæ. num. 10.*

11 *Actus conditionalis est præseruatiuus iurium, & reddit conditionale quicquid geritur, & operatur quod quatenus inferatur præiudicium, perinde sit, ac si non esset gestus.*

12 *Actus conditionalis non probat, nisi probetur purificata conditio.*

14 *Clausula ad bonum computum, est demonstratiua, & non probat totum debitum; nec ex illa præsumitur integralis solutio, nisi aliūde probetur. n. 15.*

16 *In decisionibus causarum, vbi non habemus quid certum, procedimus de similibus ad similia.*

17 *Recepta facta ad bonum computum, non probans pro quibus annis sit facta solutio ad effectum vt intret dispositio l. quicunque, C. de apoc. public.*

18 *Tex. l. quicunq. C. de appel. pub. declaratur.*

19 *Solutio triennalis continuata, & nō interpolata requiritur ad inducendam præsumptionem solutionis annorum præteritorum.*

20 *Præsumptio l. quicunq. non habet locum, quando solutio fit tertio, vel quando receputæ sunt factæ à tertio, qui præsumitur ignorare, quid in præteritū actum sit, & num. 21.*

22 *Solutio triennalis facta cessionario non afficit cedentem, quin possit petere fructus præteritos.*

23 *Solutio facta tertio non afficit verum dominum. Prout nec quietatio facta à tertio non habente mandatum. num. 30.*

24 *Coniunctus non potest recipere solutionem pro coniuncto. Quamuis etiam offerat cautionem de rato. num. 25.*

26 *Sola coniunctio siue paterna, siue materna, absque qualitate administratoris legitimi, non validat solutionem, siue receptionem.*

27 *Recipiens pecuniam absque mandato, non liberat soluentem.*

28 *Ille solus quietare potest, qui mandatum habet ad sic faciendum.*

29 *Adiectus solutioni non potest nouare obligationem nec liberare debitorem.*

31 *Ex vna re non infertur ad aliam.*

32 *Ratum qui habere non potest quod ignorat, & nu. 33. nec sufficit scientia præsumpta, simplex, & generica, num. 34.*

Scien-

35 *Scientia superueniens non inducit ratificationem*
actus nulli à principio,
36 *Vt ex facto receptionis inducatur scientia, & rati*
habitio præsumpta, factū debet æquivalere verbis;
37 *Tutrix legitima potest recipere solutiones, & quie-*
tare de receptis, non autem aliud præiudicium
facere pupillo.
38 *Creditor habet intentionem fundatam ex instrumē-*
to sui crediti, ita vt sufficiat negare sibi factam
esse solutionem.
39 *Solutio debet probari à debitore, quando agitur in-*
ter ipsum, & creditorem.
40 *Debitor habet fundatam intētionem in quietantijs,*
quæ quot sunt, tot solutiones probant.

DECISIO II.

Vm olim DD. de Guerrerijs vendi-
dissent Domino Mario de Augu-
stinis à Sancta Victoria annum
perpetuum censum florenorum
24. pro summa in sorte floreno-
rum 300. & occasione exactionis
fructuum hæredes Marij mediante persona Lau-
domiæ eorum matris, & tutricis, obtinuissent
executionem pro pretensa summa florenorum
sexaginta contra dd. de Guerrerijs, qui recur-
sum habuerunt ad Curiam generalem Montis Al-
ti, vbi exhibuerunt quinque receputa, & exinde
reuocationem dictæ executionis obtinuerunt.
Modo causa in gradu appellationis introducta
hic in Rota vbi cōtingit dubitari, vtrum ex dd. so-
lutionibus præsumatur solutum in præteritū, itaut
DD. de Guerrerijs molestari non possint; prima
facie videbatur resoluendum esse affirmatiuè.
1 Quia † debitor eo ipso quod probauit se soluis-
se tribus annis proximè præteritis, per tres solu-
tiones distinctas, præsumitur soluisse toto tem-
pore retrò, nisi contrarium probetur, *l. quicun-*
que C. de apoc. sub lib. 10. vbi Glos. & Doctores,
Menoch. præsump. 139. num. 1. cum seqq. lib. 3.
Masca. d. concl. 1326. num. 1. & sequen. Gabr.
de præsump. concl. 11. in prin. Duen. regul. 54. in 2.
fallen. Cotta in memor. in verb. solutio, Gratian.
discept. 716. num. 12. & seqq. & decis. 85. num.
1. Capell. Tholosan. decis. 236. num. 1. Vinc. de
Franc. decis. 137. num. 1. & seqq. Franc. Marcb.
decis. 588. par. 1. Thesau. decis. 179. num. 4.
2 Imo † satis fuisset tres solutiones semestrales de-
duxisse, vt inde solutio in perpetuū facta præsume-
retur, vt post *Menoch. in d. præsūp. 139. n. 14. docuit*
Gratia. d. discep. 716. n. 13. quicquid in contrarium
annuetit *in d. sua decis. 152. num. 2.*
3 Quæ † præsumptio est adeo efficax, vt æquipa-
retur propriæ, & veræ solutionis probationi, etiā-
si vigore statuti probanda esset solutio per publi-
ca documenta, *Menoch. vbi supra, n. 23. Gratia.*
in addit. ad d. decis. 152. num. 3.
Quibus tamen non obstantibus fuit contrarium
4 resolutum: quia † solutiones, quæ non iustifican-
tur, & contra quas multa possunt obijci, nihil
5 operantur, *Barz. decis. 86. n. 39.* & † non liberant
soluentem, *l. mænius §. in fundo, ff. de leg. 1. Maur.*
de solut. cap. 6. num. 15. Surd. decis. 60. num. 1.
namque sciendum est, quod ex quinque recepu-
6 tis † exhibitis, tria facta fuerunt à D. Laudomia
vxore d. Marij, & tutrice filiorum, & hæredum
ad bonum computum semper, vnde regula dict. l.
quicunque in contrarium allegata, non procedit,
quando creditor recipiens solutionem, protesta-
tur quod recipit ad bonum computum, vt in præ-
senti casu, vel quando recipit sine præiudicio, vel
declarat recipere solutionem illorum trium an-
norum tantum, in quibus casibus cessat præsum-
ptio iuris, de qua in d. l. scilicet quod cēseatur cre-
ditori retrò solutum, vt notabiliter dixerunt *Ma-*
scar. in d. concl. 1326. n. 13. Cranet. cons. 313. n. 5.
Menoch. in d. præsump. n. 30. ratio videtur esse, quia
7 receptio † seu quietatio conditionalis, suspendit
actū, & nihil ponit in esse, *Gratia. discep. 949. n. 10.*
8 *Osasc. decis. 165. n. 5.* cum † paria sint aliquid non
fieri, vel sub conditione fieri *Rola. cons. 63. nu. 17.*
9 *lib 4.* sicut † equidem in casu nostro declarant illa
verba, ad bonum computum, quæ non faciunt in-
tegram solutionem *Rot in rec. par. 1. decis. 36. sub*
10 *n. 5. vers. quia.* Sed † potius important simplicem
demonstrationem quantitatis receptę, nec possunt
alterare dispositionem iuris, prout facerent, si in-
tegram, & totalem solutionem annorum præteri-
torum importarent, *Gabr. cons. 48. n. 4. vers. & sic*
intelliguntur, lib. 2. Gratia. discep. 225. n. 76. inde fit
11 vt actus † cōditionalis, sit adeo præseruatiuus om-
nium iurium, vt reddat conditionalē quidquid ge-
ritur, & operetur, vt quatenus inferatur præiudiciū
perinde sit, ac si non esset gestus, *Menoch. cons. 38.*
n. 13. cum plur. seqq. Grat. discep. 980. n. 7. Pul. dec.
12 *31. n. 1. lib. 2.* & † non probet, nisi probetur puri-
ficata conditio. *Egid. bella. decis. 135. Greg. decis.*
13 *31. n. 7. & decis. 117. n. 7.* proinde † non probant
ad effectum petitum receputa ad bonum compu-
tum, nisi probetur integralis solutio facta pro resi-
duo, *Bell. Rot. Gennen. 60. num. 6.*
Nec obstare visum fuit, quod Doct. præcitati
non loquantur præcisè de clausula ad bonum cō-
14 putum † quia satis est, quod illa sit protestatiua,
siue demonstratiua, seu cōditionalis, vel modalis,
& quod nō importet solutionem pro toto debito,
vel pro residuo, vt inquit *Rot. in d. decis. 536. n. 5.*
14 *vers. quod prædicta schedula,* ad hoc † vt ex illa nō
præsumatur integralis solutio, nisi cōcludēter pro-
16 betur per debitorem, *Bell. d. decis. 60. n. 6.* cum †
in decisionibus causarum, vbi non reperitur quid
certum, & determinatum, procedatur de similibus
ad similia, vulgata *l. non possunt, ff. de legib. Cenc. de*
Cens. par. 2. cap. 2. q. 4. art. 1. n. fin. cum similibus.
17 Maximè quia † ex allegatis receputis factis ad
bonum cōputum rectè desumi non potest pro qui-
bus annis, seu semestribus solutiones factæ fuerint
ad effectum, vt intret dispositio l. prædictæ requi-

rentis solutionem trium annorum continuorũ, & cohærentium, vt voluerũ: præcitati Doct. omnes.
18 Quibus addimus, quod † duę solutiones ex dd. tribus fuerunt factæ de ãno 1624. & vltima de ãno 1627. & sic non sunt continuatæ, & cohærentes, vt ex dispositione dicti tex. requiritur.

Pariter nec obstant duo alia recepta facta per Io: Baptistam Augustini fratrẽ d. Laudomiæ, tum
19 † quia apparent facta de eodẽ anno 1624. itaut triẽnium continuatũ ad solutionis præsumptionẽ
20 inducendã excludatur, tum etiam quia † præsũptio *d. l. quicunq.* locum sibi non vendicat, quando
21 solutio fit tertio, vt est ipse Io. Baptista, † vel quando recepta sunt facta à tertio qui præsumitur ignorare, quid in præteritũ actum sit, *Menoch. d. præsum sub n. fin. vers. ex hac declaratione inferri potest. Gratia. discep. 716. n. 28. vers. num in istis.*
22 Ac ideo sicut † solutio etiã triẽnalis facta cessionario nõ afficit cedentẽ, quin possit petere fructus præteritos sibi debitos, *Cens. de Cens. par. 2. cap. 2.*
23 *q. 4. art. 6. n. 42.* ita pari ratione, † solutio facta tertio, non afficit verum dominum census, quin possit petere fructus præteritos, quando dominus solutiones non recepit, nisi ad bonum cõputum, & propterea non dicitur renũciare præterito credito, nec prohibetur ius suum prosequi, *Grat. d. discep. 716. n. 27. Menoch. d. præsumpt. n. 32* vltra
24 quod huiusmodi solutiones, † & receptiones nullam fidẽ faciunt non constito de mandato, *Fælin. in cap. 2. n. 5. de fid. instrum. Gratia. discept. 767. n. 57. & decis. 111. n. 11. & 12.* & sunt prorsus inualidæ, etiamsi factæ sint à coniuncto, qui non potest recipere solutionem pro coniuncto, *Rip. in d. cap. cum M. Ferrarien. col. 16. ad fin. vers. ex istis, Alex. cons. 4. n. 3. lib. 2.* nisi cum speciali mandato, quod requiritur ad exigendum, *Grego. decis. 139.*
25 *n. 3. 4. & 7.* quamuis recipiens † offerret cautionẽ de rato, *Grat. discep. 365. n. 4. & discep. 401. n.*
26 *6. & seqq.* vbi testatur de magis cõmuni; cũ sola † coniunctio siue paterna, siue materna absq; qualitate legitimæ administrationis non sufficiat *Grat. d. discep. 365. num. 2. & 401. n. 4. & 11.*

Nec releuat quod pecuniæ, de quibus in duobus prædictis receptis, peruenerint cum effectu ad manus Laudomiæ tutricis dd. hæredũ, vt ipsamet asserit, cum neget dedisse facultatem ad sic quie-
27 tãdum dd. de Guerrerijs, quare succedit regula, † quod non valeant gesta per ipsum Io: Baptistam non habentem mandatũ, etiamsi sit coniũcta persona, *Scac. de commerc. §. 1. q. 7. par. 3. lim. 7. n.*
28 *6. Gratia. in locis modo supra citatis.* quia tunc † actus liberationis debitorem soluentem liberat, quando is, qui huiusmodi actum liberationis facit, habet idoneam personam ad liberãdum, *l. vero procuratori ff. de solut. l. si ego ff. de neg. gest. l. eius, qui in prouincia, vbi Glos. & Bart. ff. si certum peta. Greg. d. dec. 139. n. 3.* quales sunt administratores, procuratores omniũ bonorum, tutores, curatores, & veri procuratores, *Scac. d. tract. §. 2. Glos. 5. n. 23. Flam. Cart. decis. 30. n. 2. & seqq. Gratia. discep. 401. n. 39. & seqq.*

29 Inde fit, vt † adiectus solutioni, siue procurator simpliciter non possit nouare obligationem, neque acceptum ferre, neq; cessionem recipere, neq; alium quemcunq; actum liberationis facere, sed solum possit naturalẽ solutionẽ recipere, *l. si quis delegauerit de nouat. Scac. d. §. 2. Glos. 5. sub n. 47. vers. quare adiectus, Gratia. d. discept. 401. nu. 47.*
30 Igitur † confessio Io: Baptistæ emanata in allegatis receptis nocere non potest hæredibus, à quibus non habebat mandatũ, prout nec à Laudomia eorum tutrice, *l. duobus §. 1. & ibi Ias. ff. de iureiura. Tiraquell. de retract. conuent. §. 4. Glos. 6. n. 9. Natt. cons. 438. n. 9. Rol. cons. 58, n. 14. lib. 2. Ceph. cons. 101. n. 8. & 28. Marescott. var. lib. 2. cap. 43. fere per tot. Affl. decis. 245. n. 11. Surd. dec. 325. n. 3. Rot. in rec. par. 1. decis. 334. n. 1. & 6.*

Et tanto minus obstat actus receptionis pecuniarũ factus per Laudomiã de fructibus cẽsus prędicti, licet receptio videatur fieri nõ potuisse, nisi pręcedente ratificatione receptorum factorũ per
31 Io: Baptistam, quia vltra quod † ex tali actu non infertur ad tacitam ratificationem, vt per *Surd.*
32 *decis. 262. sub n. 9. vers. hinc dixit* respondetur † quod Laudomia ratum habere non potuit, quod ignorabat, prout de iure præsumitur, cum non cõstet de quietationibus habuisse notitiam, & tamẽ
33 † in ratificatione tàm tacita, quàm expressa, requiritur specialis notitia omniũ in actu ratifica-
34 torum, † nec sufficit scientia præsũpta, simplex, & generica, *Ruin. cons. 91. n. 10. lib. 1. Ball. cons. 176. vers. itẽ quia non apparet, lib. 2. Castre. cons. 465. n. 5. lib. 1. Becc. cons. 37. n. 28. lib. 2. Paris. cons. 47. n. 97. lib. 1. Nat. cõs. 636. n. 192. Gabr. cõs. 149. n. 79 lib. 2. Rot. in rec. par. 1. decis. 95. n. 4. & decis. 515. n. 20.*
35 Quinimò scientia † superueniens cum actu non inducit ratificationẽ actus, qui est nullus, vt hic,
36 *Rot in rec. par. 1. decis. 535. n. 12.* & ad hoc vt ex † facto receptionis inducatur scientia, & ratihabitio præsumpta, vt ex aduerso prætenditur, necesse est, quod factũ æquiualeat verbis, ac sit tale, quod fieri non possit, nisi actus ratus habeatur, secus autem si factum necessario ratihabitionem non arguat, *Rot. in d. decis. 535. num. 13.*
37 Quibus accedit, † quod, & si Laudomia tutrix potuit recipere solutiones, seu facere actus receptionum pecuniarum fauore liberationis, & ad cõmodum debitoris potius, quàm pupilli, non tamen potuit aliud præiudiciũ pupillis facere, *Grat. discep. 365. n. 51.* atq; ex his omnibus videtur ladisfactum regulæ *d. l. quicunq;* in contrarium oppositæ, & propterea ipsa cessante, cũ DD. de Au-
38 gustinis † habeant intentionem iuris fundatam ex instrumento sui crediti aduersus dd. de Guerrerijs debitores, *Glos. in l. 2. in verb. repellere. & ibi Bart. n. 9. C. de iure emph. Rot. penes Greg. d. decis 139. n. 1. & rec. par. 1. decis. 362. n. 2.* pronunciaui ad fauorem eorundẽ creditorum, reuocando sententiã
39 D. Locumtenentis Curiæ Montis Alti. quia † ipsi non habent probare negatiuam non solutionis, sed debitores tenebantur probare affirmatiuam solu-

tionis

tionis, ex cumulatis per *Gabr. de probat. concl. 6.*
n. 15. & seq. Affl. decis. 91. n. 2. in fin. Rot. penes
Greg. d. decis. 139. n. 2. & decis. 480. nu. 3. & in
rec. par. 2. decis. 516. n. 2. Cum habeant solum fun-
40 datam intentionē † in quietantijs exhibitis, quæ
quot sunt, tot solutiones probant in casu nostro,
l. quinquaginta, in fin. ff. de prob. l. si is qui ducenta,
in prin. ff. de rebus dubijs, l. cum certum, ff. de adim.
lega. Bart. Ias. & Alex. in l. triticũ, ff. de verb. oblig.
Crau. cons. 282. n. 2. Rot. in rec. par. 2. dec. 425. n. 2.

A R G V M E N T V M.

Ægidianæ Constitutioni locus est, quoties lata sententia in vim Saluiani, tractatur de rebus profanis, & de alijs, de quibus infra.

S V M M A R I V M.

1 *Ægidiana mens est, vt possessorium vnica sententia terminetur.*
2 *Ægidiana sustulit ius canonicum quo ad appellationem, & habet locũ in quolibet possessorio, n. 3.*
4 *Non tamen in foro Ecclesiastico, nec quando agitur contra bona, & personas Ecclesiasticas. num. 5.*
Sed tantum quando agitur de rebus profanis, n. 6. & de ratione. num. 7.
8 *In foro Ecclesiastico seruatur ius canonicũ, quo inspecto datur appellatio ab õni sententia, & grauamine.*
Etiam quando versamur in possessorio. num. 9.
10 *Executio facta intra tempus datum ad appellandum est attentata, & reuocanda.*
Quod procedit, quamuis postea non fuerit appellatum. num. 11.
Sed hoc casu attentata reuocantur per viam nullitatis. nu. 12.
13 *Obligatio facta à carcerato non tenet, maximè quando carceratio est nulla. num. 14. quod procedit, etiamsi tempore stipulationis carceratus fuisset positus in libertate. num. 15.*
Quãdo instrumentũ est nullũ ipso iure, non firmatur iuramẽto. n. 16. nec opus est absolutione. n. 17.
Quia regulatur secundũ naturã principalis obligationis. n. 18. maximè quãdo interuenit læsio. n. 19.
20 *Carcerato indebitè competit interdictum vnde vi.*

D E C I S I O III.

DIctum fuit sententiam D. Vicarij Firmani latam ad fauorem Societatis Sanctissimi Rosarij Montis Vlmi, & contra DD. de Pampinonijs esse appellabilem, etiamsi versemur in pos-
1 sessorio vtilis Saluiani; † Quia Ægidiana, cuius mens est, vt possessorium vnica sententia terminetur *Put. decis. 480. nu. 12. lib.*
2 *2.* † sublato de medio iure Canonico, & reducto illo ad ius ciuile *Contard. de Ægidiana, quæst.*
11 num. 1. & 7. Rot. in recent. par. 2. decis. 324.
3 *num. 2.* † etiam in quolibet possessorio, *ead. Rot.*
4 *in recent. par. 2. decis. 150. num. 3.* † non habet
locum, quando, prout in casu nostro, sententia
est lata in foro Ecclesiastico, *Scacc. de appellat.*
quæst. 17. lim. 6. mem. 3. num. 14. Seraph. decis.
5 *424. Grat. decis. 55. num. 10.* prout † nec quando
agitur contra bona, & personas Ecclesiasticas,
Hond. cons. 20. n. 8. & seqq. lib. 2. Scac. vbi supra
num. 15. Grat. discept. 421. num. 76. & d. decis.
55. num. 10. Rot. in recent. part. 1. decis. 32. num.
2. & decis. 618. n. 2. & part. 2. decis. 472. nu. 1.
& ex impress. apud Statil. de Salu. decis. 234. &
6 *apud Greg. decis. 581. nu. 8.* sed tantum † quando
agitur de rebus profanis, *Boc. in annot. ad dictam*
Constitutionem Ægidianam addit. 15. num. 162.
7 *& seqq. Hond. d. cons. 20. num. 10.* & ratio † est,
quia constitutio huiusmodi tãquam edita per Ægidium Cardinalem, qui non habebat iurisdictionem in hac Prouincia, nisi in temporalibus, est
omnino secularis, *Hond. d. cons. 20. num. 5. &*
seqq. & in specie firmat *Scacc. d. mem. 3. & num.*
8 *14. Gratian. d. discept. 421. num. 76.* † sed seruatur ius canonicum, quo inspecto ab omni sententia, siue grauamine appellatio admittitur, *cap.*
cum sit Romana de appellation. can. quicunque 11.
quæst. 1. Becc. cons. 31. num. 1. Cont. in l. vnic. C.
de moment. poss. lim 3. num. 4. Mar. Anti variar.
lib. 1. resolut. 52. num. 6. & lib. 2. resolution. 4.
num. 3. & resolut. 9. num. 9. Grat. discept. 383.
num. 10. Benint. decis. 1. num. 3. Amat. decis. 59.
9 *num. 2.* etiam † quando versamur in possessorio,
Clem. 1. de se quæst. poss. & fruct. & ibi Card. Zabar.
Glos. in cap. ad sedem, in verb. interdictum, ad fin.
& ibi Abb. & cæteri Canonistæ, de restitu. spoliat.
videlicet ad effectum tam deuolutiuum, quam
suspensiuum, secundum communem, de qua per
Abb. in d. cap. ad sedem, & per Hond. d. cons. 20.
n. 4. & Conar. pract. q. cap. 23. n. 8. Ioseph. Ludo.
10 *decis. Perus. 20. n. 19.* Proinde, cum in casu, † de
quo agitur, sententia fuerit prolata die 28. Nouẽbris anni præteriti, & executio relaxata per eundẽ
Iudicem die 3. mensis Decẽbris subsequentis per
immissionem in possessionem bonorum, de quibus
agitur, & sic intra decennium ad appellandum cõcessum, *Auth. hodie, C. de appel.* dicendum est executionem esse attentatam, & reuocandã, quoniam
pendente termino ad appellandum, aliquid innouari, seu attentari non potest, nec à Iudice, nec à
parte. Et si quid attentetur ante omnia reuocatur
cap. non solum, de appel. in 6. cap. cum M. in fin.
de constit. cap. Ecclesia S. Mariæ, vt lite pendent. can.
ad dissoluendum 11. quæst. 1. Vestr. in prax. lib. 8.
cap. 2. n. 1. Lancell. de attent. par. 2. cap. 12. Ampl.
1. num. 1. cum seq. Affl. decis. 352. nu. 2. & decis.
354. num 19. Mantic. decis. 31. nu. 3. & 4. decis.
168. num. 1. & 2. & decis. 184. num. 1.
Quod procedit † etiamsi intra decennium non
11 fuerit appellatum, *Cas. de Grass. decis. 2. de appel.*

Greg. decis. 339. num. 4. Rot. in rec. par. 1. decis.
12 *598. num. 1. & decis. 618. num. 2.* Cum † hac tamen distinctione, quod in casu, quo non sit appellatum, reuocentur, non ex priuilegio, & per modum attentatorum, sed per viam nullitatis, *Lancell. par. 2. cap. 11. num. 5. Beltr. ad Greg. in d. decis. 339. num. 6. Rot. in recen. par. 1. d. decis. 598. num. 2.*

Nec releuat, quod dicebatur D. Ioannem de Nobilibus per promissionem factam in instrumẽto de se constituendo in carceribus, virtute eiusdem sententiæ latæ in secundo capite pro euictione, & liberatione à molestiis ad fauorem DD. de Pampinonijs, contra quos prius fuit decreta immissio, videatur appellationi, & capturæ renun-
13 ciasse, quia fuit consideratum, † quod ipse fecit talem promissionem in fortijs Curiæ, quæ propterea non valet, tanquam per metum sit extorta, *l. qui in carcerem ff. quod met. caus. Farin. de carcer.*
14 *& carcerat. quæst. 35. n. 1. & seq.* † id quod procedit absque difficultate, quando carceratio est nulla, vt hic, vbi est facta ante rem iudicatam, & in termino ad appellandum, vt firmat *Alberic. in d. l. qui in carcerem, post n. 3. Alex. conf. 241. num. 10. lib. 6. Roman. conf. 316. num. 1. & ibi Mandos. Ruin. conf. 113. num. 6. lib. 5. Natt. conf. 451. num. 1. Rolan. conf. 2. nu. 47. col. 1. & conf. 57. num. 38. vol. 3. Farinac. d. quæst. 35. num. 28. & 44. Mart. vot. 120. num. 10. cum seqq. Afflic. decis. 149. nu. 1. & 2. Rot. in recen. par. 1. decis. 490.*
15 *num. 1. & 4.* † Quæ dicta procedunt, etiam quod tempore stipulationis instrumenti carceratus fuisset positus in libertate, *Farinac. vbi supra, n. 5. Mart. d. vot. 120. n. 15. Rot. d. decis. 490. n. 4.*

Nec ad rem facit, quod dicebatur de iuramen-
16 to in instrumẽto apposito, quia † cum instrumentũ sit nullũ ipso iure, vt firmat *Rot. in d. dec. 490. n. 2.* vtiq; non potuit firmari iuramento, *Seraph. de priuil. iuram. priu. 61. n. 9. & ibi addeu. num. 14. Gutierez. de iuram. confirmat. par. 1. cap. 72. nu.*
17 *7.* † & consequenter nec fuit necessaria absolutio stante metu prædicto, quia quod nullum est, nullum operatur effectum, *Mareb. de commiss. par. 3. tit. de relaxat. iuram. ad effectum agendi, §. 1. nu. 82. Farinac. d. quæst. 35. num. 7. & 10.* vbi testatur de veriori opinione.
18 Quia † intelligitur iuramentum secundum naturam principalis obligationis, *Mantic. decis. 339 num. 5. Rot. in recen. par. 1. decis. 153. num. 3.* eo
19 magis † quando interuenit enormissima læsio *d. decis. num. 13.* prout in casu nostro, vbi Ioannes de Nobilibus non poterat se releuare à carceratione indebita, quam patiebatur, nisi fecisset instrumentum de se repræsentando in carceribus, *Rot. in*
20 *d. decis. 153. n. 15.* † Hinc fit vt carcerato indebitè, qui dicitur carceratus per vim sibi illatam, cõpetat interdictum vnde vi, *Bart. in quæst. lapus 6. n. 1. & in solut. sub n. 1. vers. nam quando aliquis, Rot. in rec. par. 1. decis. 139. num. 2. in fin. & penes Greg. decis. 336. num. 4.*

ARGVMENTVM.

Pater non potest filium grauare in legitima aliquo modo, nisi illum in maiori parte bonorum honoratum, vel vniuersaliter institutum grauet hoc pacto, quod si recuset acceptare grauamen, ipse censeatur institutus in sola legitima, iuxta cautelam Dilecti, & Cumani.

SVMMARIVM.

1 *Filius in maiori parte honoratus, potest grauari in legitima, iuxta opinionem Cumani, sed contra, & quomodo intelligatur cautela Cumani. num. 2.*
3 *Legitima detrahitur de bonis subiectis primogenituræ, etiam quod id expressè fuisset prohibitum per testatorem.*
4 *Primogenitura constituta à testatore sine iurisdictione, est fideicommissum in effectu, & in ea succeditur, sicut in fideicommisso.*
Secus verò si bona essent iurisdictionis, vt ducatus, marchionatus, num. 5.
6 *Seraph. in decis. 100. nu. 2 quomodo intelligatur.*
7 *Filius simpliciter potest adire hæreditatem, absque eo quod sibi præiudicet in legitima, quamuis sit prohibita detrahi in testamento, quia per hoc non intelligitur agnouisse onus prohibitionis, cum habeatur pro non apposito, & num. 31.*
8 *Si pater toto tempore vitæ suæ non contradixerit oneri imposito legitimæ, sibi nunquam præiudicat. Et eius hæredes admitti debent ad illud onus remouendum. Quia huiusmodi ius transmittitur, non iure suitatis, sed ex priuilegio legis, num. 9.*
10 *Onus legitimæ eijcitur ipso iure, siue consistat in tempore siue in quantitate, adeo vt non sit necessaria declaratio filij, ad hoc vt illud transmittat ad eius hæredes. n. 11. Etiam extraneos. n. 12. Ratio est, quia si filius deberet necessario petere, vel declarare illud; esset onus aliquod, quod non est admittendum. num. 13.*
14 *Priuilegium remouendi oneris à legitima, est priuilegium causæ, & personæ simul, quod transit ad hæredes.*
15 *Legitima in pecunia relinqui nequit, etiamsi pecunia sit hæreditaria num. 16.*
17 *Legitima est tertia pars hæreditatis, vel semis, pro numero filiorum.*
18 *Legitima in corporibus hæreditarijs est assignanda.*
19 *Interest filij potius habere res hæreditarias, quam pecuniam, propter iustam affectionem, quam quilibet habet erga bona maiorum suorum.*
20 *Parentibus non licet modum, nec conditionem, nec quodcunque onus legitimæ adijcere, & num. 28.*
21 *Legitima dicitur aliquo modo vinculata, si relinquitur in pecunia, & nõ in corporibus hæreditarijs.*
22 *Legitima in solo vsufructu relinqui non potest, & num. 24*
23 *Non sufficit prohibitio detractionis legitimæ, etiam instituto*

Institnto filio in tota hæreditate, nisi addibeatur in eodem testamento cautela Dilecti.

25 Excepta legitima pater de cæteris bonis ad libitum disponere potest.

26 Magna est differentia inter imputationem fructuum in legitimam, & restitutionem fructuum. Ignur ex vno ad alium inferri non licet. num. 27.

29 Longa obseruantia testamenti quid importare possit. Et vtrum noceat in petitione legitima.

30 Præscriptio non currit contra se ipsum, & quomodo hoc procedat.

31 Petitio legitimæ præscribi non potest minori spatio, quam triginta annorum.

32 Fatalia non currunt impedito facto aduersarij. Nec requiritur protestatio. num. 33.

34 In dubio est pronunciandum pro non desertione, maxime quando constat de bono iure. num. 36.

35 Est magis fauorabilis appellatio, vt conseruetur, quàm vt demum appelletur.

DECISIO IV.

Vod D.Comes Vgo possederit rotam hæreditatem D. Comitis Hieronymi eius patris, vt latè deponunt testes examinati, videbatur in casu proposito, quod Comes Alexander non potuerit ex persona Vgonis patris detrahere legitimam, in dictis bonis Comitis Hieronymi Aui, subiectis primogenituræ cum ex-
1 pressa prohibitione detractionis legitimæ, quia † filius in maiori parte honoratus, potest grauari in legitima iuxta opinionem Cumani in l. cohæredi §. cum filio num. 2. ff. de vulg. & pupill. in l. in fideicommissariam, num. 15. ad Trebell. cons. 25. n. 4. cum seq. & cons. 52. num. 1. vers. si itaque, quem sequuntur relati per Menoch. cons. 1141. nu. 1. & cons. 1234. num. 10. Mangil. de imputa. & detract. quæst. 48. n. 35. Mastrill. decis. 181. n. 18.

Quo tamen non obstante contrariũ dixi verius:
2 Cum opinio Cumani † non procedat simpliciter, sed eo casu tantũ quo pater filium in maiori parte honoratum, vel vniuersaliter institutum, grauauit in legitima, hoc præcipue addito, quod ipso recusante acceptare onus, censeatur institutus in legitima tantùm iuxta cautelã 31. Dilecti de art. test. V. tit. de subst. nu. 6. quem sequuntur Socc. Iun. cons 122. nu. 8. & seq. vol. 1. Deci. cons. 687. num. 2. vers. ad hoc breuiter respondeo, Curt. Iun. cons. 159. num. 3. & seq. Peregr. de fideicommiss. art. 36. num. 62. Odd. de fideicomm. ex prohibit. alienat. quæst. 34. art. 6. num. 81. Merl. de legitim. lib. 3. tit. 2. q. 8. nu. 6. & seqq. Rot. in rec. par. 1. decis. 209. n. 4. dec. 489 n. 4 & decis. 653. n. 13. vbi in puncto testatur op. onẽ Cumani non procedere simpliciter, sed tantũm adhibita d. cautela.

Quæ non legitur in testamento præfati Comitis Hieronymi, Ideo standum est regulæ, cum legiti-
3 ma † à filio detrahatur de bonis subiectis primogenituræ, etiam quod id fuerit expresse prohibitum, vt firmant Molin. de primog. Hisp. lib. 2. cap. 1. num. 29. Merli. de legit. lib. 2. tit. 1. quæst. 3. n. 13. & seq. & rursus lib. 3. tit. 2. quæst. 20. n. 27. & seq. Rot. d. decis. 653. n. 1. par. 1. in rec. Nam
4 primogenitura † constituta à Testatore sine iurisdictione, in affectu est fideicommissum, & in ea succeditur sicut in fideicommisso, Alba. cons. 60. n. 10. Aleiat. cons. 208. n. 10. vol. 9. Bursat. cons. 254. num. 5. vol. 4. Rim. Iun. cons. 544. num. 69. & 78. vol. 5. Paul. de monte Pic. cons. 96. nu. 11. Houd. qui alios refert cons. 45. n. 35. vol. 1. quic-
5 quid in† contrariũ esset dicendũ, si bona essent iurisdittionis, vt Ducatus, Marchionatus, vel Comitatus, quæ primogenito deferuntur ex consuetudine sine detractione legitimæ, Tiraq. de Iur. primogen. q. 5. Fach. cõtr. Iur. lib. 4. cap. 23. in pri. Guidop. dec. 476.
6 Nec † contrarium probãt Seraph. decis. 100 n. 2. & alij ex aduerso allegati, quia tanquam obiter de hoc loquentes intelligendi sunt secundum terminos habiles, hoc est quando onus fuit impositũ super tota hæreditate, & filius alternatiuè institutus, iuxta cautelam superius relatam.
7 Nec obstabit quod † filius simpliciter adiuerit hæreditatẽ paternam vigore testamenti, in quo fuit expressè prohibita detractio legitimæ: quia per acceptationem tacitam paternæ dispositionis, non est dicendum, quod renunciauerit legitimæ, de qua ipso iure lex reijcit omne onus, omnemq; prohibitionem, l. omnimodo, & l. quoniam in prioribus C. de inoff. testam. & iuxta cõmunem Doct. sententiam, de qua per Merl. d. tract. lib. 3. tit. 2. q. 9. n. 16. & seqq. & per Fach. contr. iur. lib. 12 cap. 7. & sequitur Rot. in rec. par. 1. dec. 206. n. 5. & 6. dec. 449. n. 4. dec. 479. sub n. 8. & dec. 653. n. 9. est enim generale, quod per simplicem hæreditatis aditionẽ hæres non tenetur seruare præcepta testatoris à iure improbata, l. Seius, & Augerius, vbi Bart. & alij not. ff. ad l. falcid. Bal. cons. 161. lib. 5. Ancbar. cons. 152. n. 8. Paris. cons. 43. n. 16. lib. 3. Rain. cons. 57. n. 2. lib. 2. Alex. cõs. 89 circa fin. vol. 4 Cephalcõs. 168. n. 3. Gras. de success. § legit. q. 38. n. 31. Mant. de coniect. vlt. volun. lib. 7. tit. 8. n. 8. Rot. in recen. par. 1. decis. 200. num. 5. et 6.

Minus obstat, quod dicebatur, ius prædictũ allegãdi legitimã non potuisse grauari onere fideicõmissi, vel primogenituræ competere soli filio, hoc est D.Com. Vgoni, nõ autẽ heredi illius, scilicet D. Com. Alexandro, ex Surd. cõs. 394. n. 34. cons. 412. n. 47. cons. 458. n. 26. & seq. cons. 528. n. 28. et cons. 570. n. 6. et seq. Mangil. de imput. quæst. 48. num. 17. Mastril. d. decis. 181. num. 14. et seq.
8 Quia in cõtrariũ est magis vera opinio, † nempe quod, & si filius tacuerit toto tẽpore suæ vitæ, nec cõtradixerit oneri imposito legitimæ sibi debitæ, nihilominus eius hæredes admittantur ad petendum legitimam, vt testatur in puncto primogenituræ, Suarez in l. quoniam in prioribus, ampl. 10. nu. 1. et seq. C. de inoff. testam, Gomez var. resol.

tom. 1. cap. 11. num. 25. Bursat. cons. 246. num. 19. vol. 2. Angel. cons. 287. num. 3. Alex. cons. 55. num. 6. & cons. 150. num. 6. lib. 2. & cons. 188. num. 1. lib. 5. Deci. cons. 81. num. 1. 118. num. 4. 228. num. 4. 238. num. 4. 269. num. 14. & 303. num. 1. Ruyn. cons. 26. num. 2. & 12. & 16. lib. 3. vbi testatur de communi, *& cons. 107. num. 12. lib. 3. Cranct. cons. 142. num. 2.* alios refert, *& sequitur Mantic. de coniect. lib. 7. tit. 8. num. 9. & 10. Fach. contr. Iur. lib. 12. cap. 10. Guidop. decis. 93. Bocr. decis. 250. num. 4. Rot. diuers. par. 1. decis. 668. num. 1. & seqq.* Quoniam
9 † transmissio non fit iure suitatis, sed ex legis priuilegio, *Merlin. de legit. lib. 5. tit. 3. quæst. 9. Modernus Noal. tract. de transmiss. casu 10. num. 1. & 2.* cum specialem quandam habeat naturam, vt dixit *Rot. in d. decis. 668. sub num. 3. vers. ex*
10 *quibus apparet*, & † onus de legitima reiicitur ipso iure, vt diximus, siue consistat in tempore, siue in quantitate, *d. l. scimus, & l. quoniam in*
11 *prioribus C. de inoff. testam.* adeo † , vt nulla sit necessaria declaratio filij, sed eo moriente, ius istud transmittatur ad eius hæredes, *Fach. contr.*
12 *Iur. d. cap. 10. in prin.* etiam † extraneos, *Rot. diuers. in sæpe allegata decis. 668. n. 1. Grat. discep.*
13 *807. nu. 33. & decis. 4. n. 3.* fundamentum † est præclarum, & solidum, quia si filius deberet necessariò id petere, & declarare, istud esset onus aliquod, sed nullum onus in legitima, vt dictum fuit, sustineri potest, quinimò reiicitur, & pro non scripto habetur, ergo istud onus declarandi, & protestandi non videtur esse admittendũ, ita, & taliter, quod mortuo patre debeatur filio legitima ipso iure absque vllo onere, & diminutione, & istud ius suum, sicut cætera iura, quæ habet, ad quoscunque suos hæredes transmittat absque aliqua sua declaratione circa istud onus, cum pro non scripto, & pro non adiecto habeatur, *Fachin. d. cap. 10. Noalis. de trans. d. casu 10. nu. 9. Grat. d. decis. 4. num. 2. & seqq. Rot. in d. decis. num. 1, & seqq.*

Nec pariter obstat, quod dicebatur, priuilegium oneris remouendi à legitima esse personale, ideo non transire ad hæredes, ex *Bal. Angel. & alijs allegatis per Pedroc. cons. 6. nu. 75.* cum quidquid ex legis beneficio alicui defertur, intelligi debeat, eo volente, & declarante, sicut late explicat *Ias. in l. vniuersa, C. de prec. Imp. off.* & post eum latissime *Giurb. decis. 13. nu. 8. & decis. 103. num. 13.* vbi innumeros refert.

Quia respondetur cum *Fach. in d. cap. 10.* quod ista sunt nimis generalia, si rectè perpendantur, nam quamuis sit fatendum, in fauorem filiorum hoc priuilegium introductum esse, negandum ta-
14 men videtur, † esse personale, ita quod personã filij non egrediatur, quia cum repletio fiat ipso iure, atq. ipso iure grauamen reiiciatur ad hunc effectum, & consequenter illico competat conditio ex lege, fatendum est, quod ad quemcunq. hæredem transeat etiam sine petitione, sicut transeunt cæteræ omnes actiones *d. l. scimus, C. de inoff. testa.* vbi *Salic. n. 4. Soc. Sen. cons. 92. n. 4. lib. 1. Rot. in d. dec. 668. n. 1. & seqq.* ita ut hæc transmissio legitimæ non agnitæ præferatur etiam iuri accrescendi, *Cast. cons. 345. col. 2. lib. 1. Cucch. de legit. in verb. legitima* nullum grauamen admittit, *n. 91. Grat. qui alios congerit, discept. 807. n. 33. & decis. 4. n. 22.* nam hoc est priuilegium causæ non personæ tantùm, & meritò transit ad hæredes, *l. priuilegia, l. in omnibus causis, de reg. iur. Fach. d. cap. 10. vers. sed ista sunt nimis leuia.* Nec facit, quod beneficium legis operatur tantùm parte petente, vt per *Giurb.* quia in proposito casu D. Comes Alexander filius, & hæres d. Comitis Vgonis hoc petit, & patrem representat, & vna, ac eadẽ persona reputatur cum patre defũcto, vt inquit *Fach. d. cap. 10. vers. non obstat quod dicitur.*

Nec similiter obstat, quod dicebatur, legitimã in testamento prefati Comitis Hieronymi aui fuisse prohibitã detrahi ex corporibus hæreditarijs, cũ fuerit relicta in pecunia, & redditibus scutorũ
15 200. annuorum, quia † respondetur, hoc testatorẽ minime facere potuisse, quia legitima in sola pecunia relinqui non potest, *Bart. in l. suus quoq. ff. de hæred. instit. ad fin. Alex. cons. 79 lib. 1. Mich. Grass. in §. legitima, q. 15. n. 2.* vbi testatur de cõ-
16 muni, *Fach. contr. Iur. lib. 4. cap. 33* quod † procedit, etiamsi pecunia sit hæreditaria, vt hic, *Grass. d. q. n. 3.* vbi testatur de cõmuni. Fundamentum vi-
17 detur esse quia † legitima est tertia pars, vel semis pro numero liberorum paternæ substantiæ, vt patet *in §. 1. in auth. de Trie. & semiss.* ergo in ipsis
18 bonis, † & sustantia est assignãda, non autẽ in pecu-
19 nia. Interest enim filiorũ † potius res habere, quàm pecuniã, propter iustam affectionem, ob eã causã, quod fuerint maiorum suorum, ad tradita per *Tiraq. de retract. lignag. in præfat. n. 36. cum seq.* Aliud
20 fundamentũ videtur esse, quia parentibus † non licet, vt sæpe diximus, nec modum, nec dilationẽ, nec conditionem, nec quodcunq. aliud grauamen legitimæ adiicere, *d. l. quoniam in prioribus C. de in-*
21 *off. testam.* videtur † autem aliquis modus, immo grauamen adiici si in pecunia legitima assignatur filio, cũ debeat ei liberum ius patere eã consequendi, prout iustum videtur, in corporibus hæreditariis, vt per *Fach. vbi supra in d. cap. 33. ver. hæc*
22 *sententia videtur mihi tutior.* Sicut † nec in solo vsufructu relinqui potest, cũ debeatur in proprietate, & vsufructu simul, hoc est in corporibus hæreditariis, & fructibus *§. prohibemus, in Auth. de Trient. & semiss. Auth. nouissima, in fin. & l. scimus, §. repletionem, C. de inoff. testam. Grass. in d. §. legitima, quæst. 15. n. 6. Mantic. de coniect. lib. 9. tit. 7. n. 21. Merl. de legit. lib. 3. tit. 2. quæst. 7. n. 21. & q. 8. n. 1. Fach. contr. Iur. lib. 12. cap. 71. vers. istis non obstantibus.*
23 Nec † quoq. sufficit prohibitio detractionis legitimæ, etiam instituto filio in tota hæreditate, nisi in testamento adhibeatur expresse clausula
24 Dilecti. Cum † pater nunquam disponere

possit,

possit iubere, vt fructus restituantur, qui vltra legitimam relictam in corporibus percipiuntur, vt notant *Ang. & cæteri omnes, in l. Balista, ff. ad trebel. Surd. late decis.* 21. *per tot.* quo casu filius debet habere suam legitimam in corporibus hæreditarijs, ac etiam fructus legitimæ, quibus fraudari non potest, *d. §. prohibemus, in Auth. de*
25 *trien. & semiss.* & tunc † de cæteris bonis ad libitum disponere potest pater, & per consequens iubere, vt fructus restituantur vltra legitimam
26 suam. Vnde, † vt inquit *Fachin. d. cap.* 71. magna est differentia inter imputationem fructuũ in legitimam, & restitutionem fructuum. Nam primus casus est prohibitus, secundus vero admissus, quia si filius imputare debet fructus in legitimam, vt prætendit D. ex aduerso scribens pro Comite Ioanne, tunc Comes Alexander ex persona eius partis haberet legitimam in ipsis fructibus, non autem in corporibus hæreditarijs, contra iura superius allegata.

27 Igitur † cum diuersa sit ratio inter imputationem, & restitutionem, ex vno non potest ad alterum inferri. Et sic firma remanet conclusio, quod fructus non imputantur in legitimam, quæ debet omnino relinqui nõ in pecunia, nec in solo vsufructu, sed in vsufructu, & proprietate, & in corporibus hæreditarijs, vt latè per *Grass. Merl. & Fach. locis citatis.* Nec in contrariũ facit simplex aditio hæreditatis Comitis Vgonis, quia statim censetur acquisita legitima in corporibus hæreditarijs, *Fach. contr. iur. lib.* 12. *cap.* 70.

Item non obstat quod dicebatur, relictum scutorum 200-factum, vt asseritur, pro legitima, fuisse ad cõmodum primogenituræ, quo casu potest ẽt prohiberi detractio legitimæ ex allegatis per *Merl. lib.* 3. *tit.* 2. *quæst.* 11. *nu.* 4. *& per Seraph. decis.* 100.

28 Quia respondetur, † quod etiamsi tale relictum respiciat commodum primogenituræ, non tamen facit, quin legitima sit grauata in proprietate, vt dictum est, quo casu regula non procedit, cum dispositio testatoris sit cõtra tex. expressum, quæ propterea sustineri nequit in hac parte, quia fructus imputari non possunt in legitimam debitam in corporibus hæreditarijs, ac in proprietate, & vsufructu simul, *d. l. quoniam in prioribus, C. de inoff. testam. Cæsar de Grass. decis.* 6. *n.* 6. *& decis.* 10. *num.* 2. *tit. de testam.*

Similiter non obstat, quod dicebatur, de lon-
29 ga † obseruantia testamenti D. Comitis Hieronymi, ex qua desumitur acquiescentia filiorum, & ratificatio eiusdem testamenti.

Quia cum per aditionem hereditatis fideicommisso grauatæ, etiam cum prohibitione legitimæ, non censeatur filius renunciasse ipsi legitimæ, nisi fuerit adhibita cautela Angeli, de qua supra, ideo talis obseruantia non nocet, quia eo ipso, quod filius adit hæreditatem paternam fideicõmisso grauatã, statim ex legis dispositione euellitur ex hæreditate legitima reiecto quocunq; onere, quibus stantibus non video, quomodo obesse possit obseruantia testamenti in præiudiciũ legitimæ, quæ illico à die mortis defuncti fuit tanqua n ab hæreditate ipso iure euulsa, & separata in bonis, & sub dominio hæredis, qui adeundo sibi circa hoc præiudicare non potuit, *Fach. contr. iur. lib.* 12. *cap.* 6. *&* 7. *per tot. Mantic. de coniect. lib.* 7. *tit.* 8. *n.* 10. *Rot. in rec. par.* 1. *decis.* 200. *num.* 5. *&* 206. *num.* 5. *&* 6.

Vlterius non obstat allegata præscriptio, quia ex quo legitima fuit habita per Comitem Vgonẽ, dum pateroã adiuit hæreditatẽ, propterea est deducendum à præscriptione tempus, quo ipse pos-
30 sedit hæreditatem patris. Nam † præscriptio non currit contra seipsum, cum à seipso possidere hæreditatis contra seipsum, actio non daretur, vt firmat *Merl. d. tract. lib.* 5. *tit.* 3. *q.* 10. *n.* 34. quo tempore deducto, si à morte Comitis Vgonis vsq; ad diem motæ litis non effluxerunt 30. anni dati à lege in omnibus actionibus personalibus, vt
31 in puncto † præscriptionis legitimæ firmant citatis alijs *Mich. Graff. d. §. legit. quæst.* 47. *Fach. contr. iur. lib.* 12. *quæst.* 9. *& Gratian. d. cap.* 807. *num.* 35. non videtur allegatam præscriptionem obesse posse D. Comiti Alexandro.

Quibus sic firmatis, non obstat, quod dicitur
32 de desertione. Quia † inter fatalia non debet numerari tẽpus à die 12. Maij 1626. in quo Comes Ioannes cepit impedire examen testium productorũ à Comite Alexandro vsq; ad diem 27. Martij, qua Iudex de voto DD. mandauit illos examinari à quo decreto fuit ẽt pro parte d. Com. Ioannis appellatũ; quare cum ob impedimentum prefatũ non potuerit causa expediri, non debet Comes Alexander impeditus sustinere pœnã desertionis, cum regulariter non dicatur morosus, qui impeditur facto aduersarij, *Gratia. dec.* 120. *& ibi præcipuè in addit. n.* 1. *& seqq.* & in causa expediẽda intrat aliquod tempus, vt in casu nostro secundum formam Constitutionis Marchiæ, quod impedito non sit imputandũ, concludit *Bal. in l. fin. n.* 3. *C. de adult.* quem refert, & sequitur *Grat. in d. addit. num.* 4 *ex Panormit. in cap. ex ratione sub num.* 8. *vers. quandoque impedimentum de appellat. Neuiz. cons.* 41. *num.* 1. *Odd. de restitut. quæst.* 70. *art.* 4. *lim.* 7. *nu.* 31. *Scac. de appell. quæst.* 15. *n.* 61. *Caput. decis.* 11. *n.* 1. *& seq. par.* 2. adeo, vt nec etiam re-
33 quiratur † protestatio, licet in casu nostro adsit, super d. impedimento, *Scac. d. q.* 15. *n.* 185. *Grat. d. dec.* 120. *n.* 3. *& seqq. Caput. dec.* 73. *lib.* 2. Ex quibus allegata desertio clarè excluditur, contra
34 quam † si essemus in dubio, adhuc esset pronunciandum, *Soc. Iun. cons.* 31. *numer.* 2. *lib.* 3. *Ioseph. Ludou. decis. Perusin.* 96. *num.* 20. *& seqq. Giurb. decis.* 20. *num.* 17. *& decis.* 34. *num.* 7. *Gratia. decis.* 120. *num.* 10. *& decis.* 124. *num.*
35 7. nam longe † fauorabilior est appellatio, postquam est interposita, vt conseruetur, quàm vt denuo appelletur, *Clemen. sicut. de appel. Giurb. d. dec.*
36 *num.* 7. *vers. longe*, Et multo magis † obtinet vbi fatis

vbi satis constat, vt hic, de bono iure in causa principali, *Giurba dicta decis. 34. num. 8.*

Et ita resolutum omnibus votis, non obstante allegata nullitate examinis testium, quæ alia non indiget responsione, cum satis tollatur ex deductis per scribentes pro hac parte.

ARGVMENTVM.

Restauratio Domus canonicalis Ecclesiæ spectat ad ipsum Rectorem, non ad Parochianos, nisi in subsidium.

SVMMARIVM.

1 *Rector tenetur reparare domum canonicalem sui beneficij. Quod intellige, vt num. 7. 10. & 11.*

2 *Populo aliquid eroganti pro reparatione domus Ecclesiæ animo repetendi, datur repetitio contra Rectorem actione negotiorum gestorum.*

3 *Qui sentit commodum, & onus sentire debet.*

4 *Vsufructuarius tenetur in bono statu conseruare bona sibi ad fruendum concessa.*

5 *Qui tenetur ad refectionem Ecclesiæ, tenetur pariter ad refectionem ipsius domus.*

6 *Accessorium sequitur naturam sui principalis.*

8 *Consuetudo reparandi Ecclesiam, & domum canonicalem per Parochianos est attendenda.*

9 *Idem dicitur de consuetudine, quod populus faciat sumptus, pro lampade ardente ante Altare. Et præstet alimenta Prædicatori.*

12 *Rector domum Canonicalem reficiendo non potest apponere insigna, seu arma propria.*

13 *Testes vniuersitatis admittuntur pro vniuersitate, quando interesse non afficit singulos. Secus vbi ageretur de singulorum interesse, vt puta de nemoribus. num. 14.*

15 *Simplex, & voluntaria præstatio facta ex mera liberalitate non inducit consuetudinem restrictinam liberæ potestatis.*

16 *In facultatiuis non datur manutentio, non obstante quocunque lapsu temporis, num. 17.*

DECISIO V.

D. Damianus Rector Parohialium S. Nicolai, & annexarum Rocchę Caserignanæ de Asculo, cum præsupposito, quod non haberet domum Canonicalem condecentem, institit coram Iudice sibi de illa prouideri per Parochianos, vt commode posset residere, ac probauit adhuc effectum illam esse parum decentem, & valde angustam, & Parochianos semel, & iterum per annum conduxisse eorum expensis domum pro habitatione prædecessoris.

E conuerso autem exceperunt Parochiani, ad petita non teneri, probando etiam per testes eiusdem Parochiæ adesse domum Canonicalem, vbi aliquando Rectores habitarunt, nec non per 50. & plures annos Rectores pro tempore habitasse, vel domum eorum propriam, vel canonicalé, vel conductam eorum expensis, ac etiam probarunt beneficium Curatum esse satis pingue, & esse de Iure patronatus, DD. de Sgariglis, & Parisianis, Iudexque suam protulit sententiam, in qua pronunciauit Parochianos teneri, & obligatos esse ad prouidendum d. Rectori eorum proprijs expensis de domo cõgrua, & condecenti, in qua iuxta Sac. Canones, & decreta Conc. Trid. personalem residentiam facere valeat, cum condemnatione in expensis. Sententiamque huiusmodi in gradu ap-
1 pellationis in Rota fuit per me reuocata; quia † Rector ipse, & non Parochiani, tenetur reficere, & raaptare domum canonicalem sui beneficii, *cap. 1. & cap. de his ext. de Eccl. ædif. & ibi eam. doct. can. si Monachus 16. quæst. 1. cap. vlt. de his quæ fiunt a maior. par. capit. Surd. cons. 62. num. 1. Valasc. decis. 105. Cupell. Tholos. decis. 500. Riec. decis. 154. num. 2. lib. 5.* adeo vt si † popu-
2 lus ipse aliquid erogauerit pro tali reparatione, possit ab ipso Rectore repetere, si illam fecit animo repetendi, actione negociorum gestorum, vel actione in factum, iuxta *tex. in l. si quis negotia, l. 2. & l. sed an vltro §. 1. & l. qua vtiliter, ff. de neg. gest. Rip. resp. 26. num. 11. Surd. d. cons. nu. 14. & 15.* vbi amplius dicit, quod laici possunt retinere decimas, donec Rector impenderit in
3 reparatione portionem debitam. Nam cum † emolumentum sentiat, onus quoque ferre debet, *l. secundum naturam ff. de reg. iur.* nec est ferendus, qui commoda amplectitur, & onus subire recusat, *l. manifestissimè, §. penult. C. de furt. l. vnic. §. pro secundo vers. neque enim C. de cadue. toll. Surd. d. cons. num. 2. Goff & Host. in summ. tit. de Eccl. ædif. num. 1.* & hoc ad istar vsufructua-
4 rij, † qui reficit sarta tecta, *l. de vsufructu. legato, §. hactenus, ff. de vsuf. l. tam ad quem, C. eo. tit. Goff. d. tit. num. 2.* & tenetur in bono statu conseruare bona sibi ad vtendum, & fruendum concessa ex fructibus ipsis, *l. 1. §. hactenus ff. de vsuf. l. cum C. eod. tit. Surd. d. cons. num. 3. & 4. Genuen. in suo prax. cap. 109. num. 13. ex impress. de anno 1609.*

5 Nec refert, quod Canones loquantur de Ecclesia tantum, quoniam ille, † qui tenetur ad refectionem Ecclesiæ, tenetur pariter ad refectionem ipsius domus, quæ venit accessoriè ad ipsam Ecclesiam, *Lamb. de iur. patr. lib. 3. art. 3. quæst. 7. princip. fol. 30. Paul. de Cittad. eod. tract. in 5. prim. art. num. 174.* vbi quod ea omnia, quæ circa constructionem Ecclesiæ dicta sunt, procedant quoque, in eonstructione, seu reparatione domus cannicalis, in qua habitat Rector, qui seruit Ecclesiæ, *Surd. d. cons. n. 8. vers. & facit.* quia
6 † accessorium sequitur naturam sui principalis,

cap. si

cap. si super gratia de off. deleg. lib. 6. regul. accessorium de reg. iur. l. fundi ff. de fund. instruct. l. 1. & 2. ff. de penu. legat.

7 Quibus † congruit dispositio *Sacr. Conc. Trid. sess. 21. cap. 7. de reformat. circa medium*, vbi determinat, quod Parochiales Ecclesiæ reficiantur, & instaurentur ex fructibus, & prouentibus ad easdem Ecclesias quomodocunque pertinentibus, qui si non fuerint sufficientes, hoc onus voluit spectare ad patronos, aut in illorum defectum ad

8 Parochianos, nisi † aliàs esset consuetudo, quod populus subeat istud onus reparandi Ecclesiam, seu canonicam, quoniam huiusmodi consuetudo tenet, & liberat Rectorem ab onere, quod ex iuris communis dispositione sibi incumbebat, vt per *Innoc. in d. cap. fin. de his, quæ fiunt à maiori parte capituli. Surd. d. cons. 62. num. 16. Barb. cons. 25. lib. 3. Ripa cons. 68. num. 3. Paul. de Cittad. d. art. num. 173. vers. secundo intelligo, Hostien. & Abb. in d. cap. 1. de Eccl. ædif.*

9 Prout in similidicimus † de consuetudine, quod populus faciat sumptus pro lampade ardente ante Altare, & præstet alimenta Prædicatori, quando Rector Ecclesiæ non prædicat per se ipsum, vt tenetur, *Ripa d. respons. 25. num. 44. Surd. dict. cons. 62. num. 17. & 18. Conc. Trid. sess. 24. cap. 4. de reformat. & latius per Genuens. vbi supra d. num. 13.* circa finem, vbi firmat ita decisum per Rotam.

Quæ quidem consuetudo non probatur in casu

10 nostro, ac ideò inspecto † iure communi, & Sac. Concil. Trident. nulli dubium esse videtur, quin restauratio, siue refectio Ecclesiæ, & Domus ipsius canonicalis, vbi deficit portio fabricæ deputata iuxta *tex. in can. vnto. 10. quæst. 3. cap. decernimus de Eccl. ædif. Surd. d. cons. 62. nu. 22.* in primis pertineat ad Rectorem, secundo ad patronos, & tertio, ac in subsidium ad Parochianos vt per *Lamb. de Iure patr. lib. 3. art. 2. & 3. quæst. 7. princip. fol. mihi 29. & 30. Surd. vbi supra num. 22. vers. erit igitur conclusio, Concil. Trid. d. cap. 7. & firmat etiam Capell. Tholos. d. decis. 500. in addit. vers. si vero redditus non superfunt,* vbi dicit hoc etiã procedere in ampliatione

11 domus, præsertim † vbi Parochialium fructus excedunt summam scutorum 100. prout videtur probatum esse in casu nostro *Thes. for. Eccles. par. 2. cap. 16. num. 53.*

12 Quinimo † nec reficiendo potest Rector apponere insignia, siue arma propria, quia cum id faciat ex necessitate, & non ex sua propria liberalitate diceretur apponere in opere publico, quod est prohibitum, *l. 3. in fin. ff. de oper. pub. Capic. decis. 27. numer. 41. & seqq. Guidop. decis. 582.* & in puncto decidit *Riec. dict. decis. 154. lib. 3.*

Non obstat modo quod testes inducti pro parte Parochianorum sint eiusdem vniuersitatis.

13 Quia † & ipsi admittuntur, quando, prout hic interesse non afficit singulos, sed tantum vniuersitatem, *Menoch. de arb. casu 106. nu. 4. & seqq. Farinac late quæst. 61. Grego. decis. 340. num. 2.*

14 *cum seqq. vbi Belt. num. 14.* secus † vbi ageretur de singulorum interesse, vt puta de nemoribus, & pascuis, ad quæ singuli ad pascendum animalia, atque ligna incidendum mittere possunt, *Doct. in. l. parentes, C. de testi. Paris. cons. 104. num. 135. lib. 1. Franc. decis. 307. Rot. in recent. par. 1. decis. 136. num. 1.*

Nec pariter afficit quod semel, & iterũ (per annum tamen) fuerit soluta per Parochianos pensio domus pro habitatione Rectoris. Nam in his,

15 † quæ sunt meræ facultatis, non inducitur aliqua consuetudo restrictiua liberæ potestatis, *Bart. in l. cum de in rem verso, ff. de vsur. Ias. in l. quod minus, n. 28. ff. de flum. Abb. in cap. ex parte num. 10. de concess. præb. Cran. cons. 96. num. 4. Castr. cons. 340. lib. 2. Dec. cons. 8. num. 4. Surd. cons. 127. num. 81. Gratian. discept. 88. nu. 14. & seq.* igitur cum huiusmodi pensio fuerit soluta per modum simplicis deliberationis populi, & cum protestatione, quod faciebant sine eorum præiudicio, dicitur equidem simplex, & voluntaria præstatio, quæ non inducit obligationem in futurum, *l. si certis annis C. de pact. Greg decis. 162. num. 10. & ibi latè Beltr. qui alios citat d. num. 16.* cum maxime videatur soluta intuitu meritorum illius Rectoris, ad cuius commodum fuit soluta, & propterea est merè, & propriè personalis concessio, quæ non obligat in futurum, vt per *Ias. cons. 89. lib. 3. quem sequitur Rot. in recent. par. 1. decis. 199. nu. 13.* quicquid in contrarium esset dicendum, si præcessisset coactio, & homines præfati acquieuissent, *Doct. in l. 1. C. de seruit. & aqua, & in l. 2. C. quæ sit long. consuet. Natt. cons. 106. n. 9. & cons. 107. Surd. cons. 127. n. 23. Io. Maria Bell. disq. Cler. tit. de bonis Cle. §. 3. num 34. & seqq. Ripa d. respon. 26. in prin. Seraph. decis. 1086. nu. 1. Rot. in recent. par. 2. decis. 530. num. 2. & 3. & latè Belt. vbi supra,* Vnde fit vt in

16 † facultatiuis non detur manutentio, *Gratian. discep. 665. num. 49. & decis. 113. num. 7. cum seqq. Belt. ad Greg. in d. decis. 162. num. 16. Rot. in recent. par. 1. decis. 555. sub num. 1.* Non ob-

17 stante † quocunque lapsu temporis, *Surd. post alios in dict. cons. 127. numer. 82. & sequen.*

A R G V M E N T V M.

Statuta de compromissis faciendis inter coniunctos, an comprehendant omnes causas, & quæstiones, tàm facti, quàm iuris dubij.

SVM-

SVMMARIVM.

Quæstio iuris non comprehenditur à Statuto de compromissie faciendis inter propinquos.

Petitio legitima in bonie paternie, seu materni s non dicitur merue articulus iurie, cum babeat plurimum facti ratione valoris patrimonij, in quo est necessaria calculatio facienda ab hominibus peritis num. 3. & 7.

4 *Exhæredatio an valeat, pendet à Iure.*

Sed causarum exhæredationie liquidatio, habet admixtum articulum iurie, & facti, ita vt sit locue compromisso. num. 5.

6 *Hæree tenetur probare causas exhæredationie insertae in testamento.*

8 *Quæstio iurie dubij comprehenditur à statuto de cõpromissie faciendis.*

9 *Causa exhæredationis in specie, non in genere est exprimenda.*

10 *Specialis causa, quæ dicatur ad effectum exhæredandi filium.*

11 *Grauie iniuria est vna ex specialibus causie, pro quibus filius à patre exhæredari potest.*

12 *Qualitas iniuriæ non videtur necessario exprimẽda.*

13 *Quæ sit grauis iniuria relinquitur arbitrio Iudicantie.*

14 *Si pluree causae exhæredationie exprimat testator, satie est, quod hæree vnam illarum sufficienter probet.*

15 *Si non probatur per hæredem vna ex causis exhæredationum, potest filiue querelam inofficiosi testamenti in iudicio proponere, & petere rescissionem testamenti, ad hoc, vt ab intestato ipse succedat.*

Sed si hæres testamentarius vnam causam probauerit, filius succumbet. num. 16.

17 *Non potest exhæredari ille, qui non potest committere causas exhæredationis.*

18 *Posthumus exhæredari non potest, quia in eo non cadit causa exhæredationis.*

19 *Minor 13. annorum, ac etiam impubes, doli capax, exhæredari possunt.*

20 *Proximus pubertati ie dicitur, qui est supra annum decimum cum dimidio.*

1 *Pupillue est doli capax ad effectum exhæredationie.*

22 *Persona Ecclesiastica non ligatur statuto laicorum de compromissie faciendis.*

23 *Clerici litigantes in foro sæculari ligantur statutis laicorum circa ordinatoria.*

24 *Statutum de compromissis faciendis respicit ordinatoria iudicij. Quod est verum si mandat tantum causam esse compromittendam. num. 25.*

Secus verò si vlterius procedat, alterando dispositionem causæ, & sic tangat materiam decisorij. num. 26.

37 *Actor sequitur forum rei, & tenetur seruare statutum loci circa ordinatoria. num. 28.*

Statum de compromissie faciendis est fauorabile; ad finem scilicet, vt causæ citius expediantur, & in dubio pro obseruatione huiusmodi statuti est pronunciandum.

30 *Ad tollendum statutum de compromissie faciendis inter fratres, res debee esse clara.*

31 *Ree dicitur dubia, quando non constat de quantitate bonorum, neque de quantitate legitimæ.*

32 *Quando ree est dubia, statutum de compromissis faciendis locum hab et.*

DECISIO VI.

Ententiæ DD. Iudicum à quibus, decidẽtes non esse locum compromisso ad fauorem D. Comitis Ioannis Ferretti contra D. Comitem Alexandrum eius fratrem, videntur reuocandæ, ex capite iniustitiæ.

1 Nam † quamuis iuris quæstio non comprehendatur à statuto de compromissis faciendis inter propinquos, ad latè tradita per *Scac. de iudic. lib. 2. cap. 2. quæst 4. num. 62. & seqq.* cum aliis congestis per *Grat. discept. 536. num 5.* tamen petitio

2 legitimæ † facta ex parte Comitis Ioannis in bonis maternis dici nõ potest merus articulus iuris, ita vt excludatur compromissum, quia ratione loci tanquam portio pro indiuiso, & ratione quotæ ex incertitudine valoris patrimonij, dicitur habere plurimum facti, *Seraph. dec. 669. num. 3.*

3 cum sit † necessaria calculatio facienda potiùs ab hominibus peritis, quàm à Iudicibus, *Bursat. cons. 105. num. 9. lib. 1. Merlin. de legit. lib. 5. tit. 3. quæst. 7. n. 5. Gratian. discept. 198. nu. 18. & 27.*

Insuper nõ potest petitio præfata dici merus articulus iuris ratione testamenti, de quo agitur, respectu exhæredationis factæ à matre, quæ licet à

4 iure dependeat, † vtrum valeat, vel non, *Curt. Iun. cons. 148. num. 8.* attamen cum sit opus dis-

5 cutere † causas illius iuxta intentionem testatricis, vt per *tex. in auth. vt cum de appellat. cognosc. §. fine igitur, vers. monstrauerit*, ideo ratione facti liquidandi dicitur continere articulum mixtum iuris, & facti, ita quod sit locus compromisso, vt in indiuiduo firmarunt *Blanch. de compr. quæst. 4. num. 1. & seq. Ioseph Lud. decis. Lucen. 26. num.*

6 *4. & seqq.* cum † semper habeat hæres probare causas exhæredationis in testamẽto insertas vnà cum tempore, & loco, *Mantic. de coniect. lib. 4. tit. 12. num. 33. & 34. Merl. d. tract. lib. 4. tit. 1. quæst. 20. num. 13.*

Vnde licèt præfatus Comes Ioannes videatur in iudicio rem satis clarã proponere, petendo le-

7 gitimam in bonis maternis, veruntamen † ex liquidatione bonorum facienda, ac etiam ex negatione Comitis Alexandri fit dubia, dum proponit exhæredationem ipsius Comitis Ioannis in testamento coram arbitris disputandam, *Merl. d. tract. lib. 5. tit. 5. quæst. 7. nu. 5. Rot. ex impress. apud eundem decis. 1. num. 6. & decis. 73. num. 1. & in recent. par. 1. decis. 115. num. 12.*

Quibus

Quibus accedit, quod etiam si versaremur sim-
8 pliciter in articulis † iuris, adhuc dicendum est,
locum esse compromisso, quia similia statuta in-
telliguntur de quæstionibus iuris clari, non autem
dubii, cum tunc æquiparentur quæstioni facti, quę
debet compromitti, *Bal in l. cũ proponas, n. 1. C. de
reb. cred. et iureiura. Castr. in l. si quis in conscriben-
do n. 11. C. de pact. Menoch. de arbi. q. 53. n. 8. Hond.
cons. 9. n. 38. lib. 1.* Gozad. *cons. 72. n. 3. Socc. cons.
4. n. 2. & 3. lib. 1. Surd. cons. 451. n. 4. lib. 3. Grat.
discep. 536. n. 5. et seq. Rol. d. cons. 22. n. 37. et seqq.*
9 Non obstat, quod dicebatur, non fuisse † nomi-
natim expressam causam exhæredationis in testa-
mẽto, cũ nõ sufficiat generalis, vt per *Sim. de Prat.
de interp. vlt. volu. lib. 3. dub. 6. solut. 3. sub num. 9.
fol. 222. et per Merl. de legit. lib. 4. tit. 1. q. 20. n. 38.*
10 Quia cum † mater ipsius Comitis Ioannis, in suo
testamento dicat, *che hà allegato in voce cose im-
pertinentissime, e di grandissima offesa alla reputa-
tione, & ingiuriosi termini in Roma, e che gl' infra-
scritti suoi heredi debbano in forma probante piena-
mente dedurre l' irriuerenza, & ingiuriosi termini,
che hà vsato verso la sua persona il Conte Giouanni,*
videntur hæc verba continere satis expressam, &
specialem causam exhæredationis, vt in simili la-
tè consuluit *Curt. Iun. cons. 148. nu. 1. et tenet Merl.*
11 *d. trac. lib. 4. tit. 1. q. 19. n. 28.* ob quam † causam
posse filiũ exhæredari dixerunt *Clar. in §. testam. q.
41. ver. sed an propter, Alex. cons. 203. n. 1. et seqq.
lib. 2. Curt. Iun. d. cons. nu. 1. et 2.*
12 Nec videtur † necessario exprimẽda qualitas in-
iuriæ, cum *tex. in d. §. causas*, ponat grauẽ iniuriam
13 inter causas exhæredationis, quænam autem sit †
grauis iniuria, erit disceptandũ inter cõpromittẽ-
tes, & arbitrandũ per Iudicẽ, iuxta *Menoch de arb.*
14 *Iud. cas. 263. n. 2.* vnde videmus, † quod si plures ex-
hæredationis causas in filiũ pater expresserit, satis
tamen semper erit aliquam ex specificatis idoneã
ab hærede probari *Grass. in §. testamentũ q. 41. n. 6.
Mant. de coniec. lib. 4. tit. 12. n. 34. ver. quod si testator.*
15 Nã cũ † ambigitur, an vera, vel falsa causa sit exhę-
redationis, tũc per querelã inofficiosi agitatur iudi-
ciũ, & sufficit filio, ad intẽtionẽ suã fũdandã, quod
asserat se exhæredatũ sine iusta, vel vera causa, cõ-
tra officiũ pietatis, & petat à Iudice, vt testamẽtũ
rescĩdatur, ad hoc, vt sucedat ab intestato, vel si hæ-
16 res † veram causã esse probauerit, filius succũbat,
Mich. Grass. in d. q. 41. n. 3. Mant. d. tit. 12. n. 33. & seq.
Non obstat pariter, quod dicebatur, Comitem
Io: tẽpore exhæredationis fuisse ętatis annorũ 13.
& propterea incapacẽm exhæredationis; quia prę-
terquã quod de hoc satis non constat in actis, re-
17 spondetur † verum esse, quod, qui non potest iustã
causam exhæredationis committere, nec etiã po-
test exhęredari, iuxta *tex. in l. si quis sub conditione,*
18 *§. legis, C. de inoff. testa.* qui tex. loquitur † in post-
humo, in quo non cadit causa exheredationis, sed
19 negatur, † minorẽ 13. annorum esse incapacem ex-
hæredationis, cum etiã impuber doli capax exhæ-
redari possit, secundum *Bart. in l. 7. n. 19. ff. de vul.
& pupil.* quem sequitur *Modernus Paul. Emil. Gall.
in suo tract. excep. fol. 215. nu. 39.* & ad hunc effe-
20 ctum † proximus pubertatis dicitur, qui est supra
annum decimũ cum dimidio, iuxta *Glos. instit. de
inut. stipulat. in ver. infantiæ, & in §. in summa instit.
de obligat. quæ ex delict. nascun. in vers. proximus.*
21 Vnde pupillũ † esse doli capacẽ ad effectũ exhære-
dationis decisũ refert Franc. *Marc. dec. 583. par. 2.*
Nec pariter obstat, quod Comes Io: sit eques
Calatrauæ, & consequenter persona Ecclesiastica,
22 † quæ non ligatur statuto laicorũ de cõpromissis
23 faciendis, quia respõdetur, quod etiã clerici † liti-
gãtes in foro sęculari ligãtur statutis laicorũ respi-
cientibus ordinatoria, prout est communis opinio
Canonistarũ *in cap. Ecclesia S. Mariæ de Const.* & in
specie not. *in can. illud 12. distin. Innoc. in rub. de
constit. Seraph. de iura. priu. 77. n. 25. Bal. cons. 30.
n. 1. lib. 6. Rim. Iun. cons. 473. n. 3. lib. 4. Soc. Sen. cons.
71. n. 7. lib. 4.* Carol. *de Gras. de effect. cler. 2. n. 132.*
ratio est, quia huiusmodi statuta, quę respiciũt mo-
dum procedendi, personã non tãgunt, sed tãtũ cau-
sã, *Asin. de exec. §. 1. cap. 78. n. 13.* & sic etiã dicimus
de exteris, qui in ordinatorijs ligãtur statuto loci,
vbi lis vẽtilatur, secus in decisorijs, *Bart. in l. 2. in
prin. C. qua si lõg. cõsu. Caro. de Gras. vbi supra n. 134.*
24 Nec dubitari potest, quin † statutũ de compro-
missis faciendis respiciat ordinatoria Iudicij, vt in
puncto firmãt *Blanc. de compromis. q. 3. n. 45. Paul.
de Castr. cons. 320. n. 4. & 5. Scac. de iudic. lib. 2. cap.
2. n. 526. & 568. Carol. de* Gras. *loc. cit. n. 137. Io:
Mar. Bell. in suis disq. cleric. tit. de exempt. cleric. à
statutis saecul. §. 3. n. 10. & seq. fol. mihi 391.* quod
25 quidem est verum, † & procedit, quando statutũ
mandat tantũmodo causam esse cõpromittendam
vt hic, nam tunc dicitur respicere ordinatoria, vt
per *Bal. cons. 5. vol. 2. & cons. 107. in fin. vol. 2. Soc.
Sen. cons. 71. vol. 4. Capic. decis. 66.* prout etiã or-
dinatoriũ esset, si tolleret, vel abbreuiaret ordinem
iudicialẽ, vt si diceret, quod instrumenta publica
habeant executionẽ paratã, quia tunc nihil aliud
facit, nisi quod iudicium reddit de ordinario exe-
cutiuum, & summarium *Ias. in l. 1 n. 20. C. de Sum.
Trin. & fide Cath. Coua. pract. q. cap. 8. n. 5. Carol. de
Gras. d. effec. 2. n. 135. Franc. Marc. dec. 61. n. 4. lib. 1.*
prout quoq; dicitur respicere ordinatoria, si dis-
poneret super appellatione, hoc est, quo tempore
possit quis appellare, & infra quantũ tẽpus, vel nõ
*Scac. d. cap. 2. n. 460. & seqq Acchil. de Gras. dec. 12.
tit. de appell. Rot. diu. par. 1. dec. 452. n. 6. Ricc. decis.*
26 *273. lib. 2* secus verò † quando statutũ mandans
cõpromissum fieri, vlterius procedit alterãdo de-
cisionẽ causæ, vt puta si diceret, quod huiusmodi
laudũ faciendum haberet executionem paratam,
Barz. dec. 41. n. 16. Rot. in rec. par. 2. dec. 529. n. 2. &
sic tãgeret materiã decisorii, quia tunc clericus nõ
ligaretur, vt latè per *Belle. in suis disq. cler. tit. de ex-
emp. cleric. à stat. sacul. §. 3. n. 10. mihi fol. 391. &
firmãt Deci. in d. cap. Eccl. S. Mariæ n. 42. de Constit.
Ias. in d. l. 1. n. 22. C. de Sum. Trin. & fid. Cath. Bal.
in l. 1. in 5. q. C. ne filius pro patr. Carol. de Grass. d.*

loco,n.138.cũ plur. seqq. Canal. dec.16.n.20.par.1.
Et prædicta eo magis procedunt, quia sumus
27 in reo† conuento in loco statuti, cuius forum a-
ctor sequi debet, *cap. si cleric. laicum, cap. cum sit,*
de foro compet. & toto tit. C. vbi in rem actio. l. vlt.
28 *ff. de alien. Iud. mutand. caus. fac.* quo casu† tene-
tur actor eo maximè seruare statutum loci circa
ordinatoria, vt diximus, *Blan. d. quæst. num. 46.*
29 Accedit etiam quod sumus in casu †fauorabili,
vt inquit *Ioseph. Lud. in d. decis. Lucen, 26. n. 2. & 3.*
Grat. discep. 536. n. 8. & 9. quoniã fit compromis-
sum, vt causa citius expediatur, *Ias. in l. præscrip.*
n. 21. C. si contra ius, vel vtil. pub. Grat. *discep. 99. n.*
17. pro quo etiamsi essemus in dubio, esset pronũ-
ciandũ propter publicam vtilitatẽ, *Socc. cons. 51. in*
fin. lib. 1. Socc. Iun. cons. 136. n. 8. lib. 1. Hond. cons.
9. n. 12. lib. 1. Ioseph. Lud. d. dec. Lucen. 26. n. 3. & 17.
30 *& dec. Perus. 2. nu. 10.* eo magis quia res, de qua†
quæritur, non est saltim adeo clara ad fauorem a-
ctoris, vt opus esset ad tollẽdum statutũ de cõpro-
misso faciẽdo, maxime inter fratres, vt ferè in ter-
minis decisũ refert *Iose. Lud. in sæpè alleg. dec. 26. n.*
31 *14. & seqq.* Et in† casu, quo non cõstat, neq. de quã-
titate bonorũ, neq. de quãtitate legitimæ, & sic res
est dubia, *Rot. ex impress. apud Zacch. de oblig. Cam.*
32 *dec. 161. n. 17.* ideo statutũ† allegatũ de cõpromisso
faciendo locum habere debet, *Grat. qui alios allegat*
d. discept. 536. n. 6. & 7. & ita per me votatum,

A R G V M E N T V M.

Admissus ad Prioratum, siue Magistratum à generali Concilio, quod representat Populum, nedum ipse, sed & eius hæredes gaudere debent omnibus priuilegijs, quibus gaudent alij Ciues originarij.

S V M M A R I V M.

1 *Ciuilitas conceditur valide à Concilio publico. Quod potest concedere id totum, quod potest vniuersitas. n. 2. quia representat totum populum. n. 3.*
4 *Populus potest creare ciuem, quãuis sit sub dominio.*
5 *Ciuilitas ita acquiritur per priuilegium, sicut per originem.*
6 *Ciuis ex priuilegio gaudet omnibus commodis, ac si esset ciuis originarius. & num. 8.*
7 *Ciuilitatis priuilegium confirmatur ex consensu priuilegiati, sicut etiam ex adepta possessione. n. 12. & secuta imbussulatione. num. 13.*
9 *Ciuium appellatione venit ciuis ex priuilegio.*
10 *Ciuilitatis priuilegiũ trãsit ad filios, etiã quod de illis nõ sit facta mẽtio. Dũmodo ipsi filij velint. n. 11.*
14 *Non est de substantia ciuilitatis, quod quis magistratus administrationem accipiat.*
15 *Ius quæsitum auferri non potest, & num. 16.*
17 *Adepta possessione magistratus potest quis petere se manteneri. Et ab huiusmodi decreto non datur appellatio. n. 18. etiã inspecto iure canonico. n. 19*
20 *Prout nec à decreto requirente celeritatem.*
21 *Pro ciuilitate in dubio est iudicandum, quia tale priuilegium non tendit ad præiudicium alicuius, sed potius ad fauorem Reipublicæ.*
22 *Modus est adimplendus per viam compulsionis. Et electus in ciuem, dummodo tale quid faciat, si id non faciat, non desinit esse ciuis.*
23 *Ciuis creatus ex priuilegio, dummodo sustineat onera, non amittit ciuilitatem, si onera non sustinuit, dummodo purget moram onera sustinendo.*
24 *Exceptio nõ adimplemẽti nõ retardat manutẽtionẽ.*
25 *Si post ciuilitatẽ alicui concessam sub modo sit tradita possessio ciuilitatis, videtur adimplementum remissum, adeo vt exceptio adimplementi amplius opponi non possit.*

DECISIO VII.

1 Non potest, in† dubium reuocari, quin
D. Iustinianus Baronus fuerit effectus
ciuis Siroli stante nominatione, & e-
lectione de ipso facta à generali Cõ-
cilio, *ad tex. in l. nominationes, C. de*
appel. Rola. cons. 79. n. 1. & 16. lib. 3. Cum habeat
2 concilium† potestatem concedendi id totum, quod
potest vniuersus populus, *Bart. in l. si quis, & ibi*
Alex. in addit. ff. de iure immunit.
3 Quia † representat totum populum, *Doct. in cap.*
cũ omnes de const. Franc. March. dec. 782. n. 4. par. 1.
4 Qui populus † potest creare ciuem, quamuis sit
5 sub dominio *Abb. cons. 61. n. 2. lib. 2.* Et creatus †
ex priuilegio, dicitur ciuis sicut dicũtur originarij
l. ciues, C. de incol. lib. 10. Bart. in l. assump. §. filius, ff.
ad muni. Pari. cons. 71. col. fin. lib. 1. Ruin. cons. 227.
lib. 1. Rol. d. cons. 79. n. 4. lib. 3. Hond. cons. 5. n. 8. lib.
1. Mar. Ant. var. lib. 2. resol. 42. n. 2. Boer. dec. 260.
n. 13. Ac proinde D. Iustinianus à die sciẽtiæ crea-
6 tionis† gaudere debet omnibus priuilegijs, cõmo-
dis, & fauoribus, quibus, & ipsis ciues originarij
potiuntur, *Hond. d. cons. 5. nu. 19. Rola. d. cons. n. 7.*
Ceph. cõs. 451. n. 16. & 17. Ruin. *cons. 200. n. 15. lib.*
2. Rim. *Iun. cõs. 23. n. 112. & seqq. lib. 1. Boer. dec. 13.*
n. 21. & dec. 260. n. 23 Mago. dec. Florent. 60. n. 4.
7 Cum † ex eius scientia, & consensu remaneat om-
ninò confirmatum priuilegium, *l. hi, qui ad ciuilia,*
circa medium, C. de appel. Bal. cons. 349. nu. 3. lib. 1.
Dec. cons. 661. n. 9. & seqq. Ruin. d. cons. 200. nu. 17.
8 *Hond. d. cons. 5. n. 21.* ita vt verè, † & propriè dican-
tur ciuis, etiam quod sit ex priuilegio electus,
Bart. in l. si maritus, §. legis Iuliæ, ff. de adul. Bal. in l.
in Vrbe, ff. de stat. homin. Paris. d. cons. nu. 4. Ceph. d.
9 *cons. 451. n. 17. Mar. Ant. d. resol. 42. n. 3. & 4.* Et †
appellatione ciuium cõprehendatur, *Rola. d. cons.*
n. 3. saltim largo sumpto vocabulo, *Boer. d. dec. 13.*
n. 24. & dec. 260. n. 23. Grat. discep. 184. n. 85. & seq
& transeat† priuilegiũ ad eius filios, quãuis de illis
nulla fuerit facta mentio, *Bart. in d. l. assumpt. §. fi-*
lius, ff ad munic. Ruin. d. cons. 227. n. 4. Dec. d. cons.
661. col. 2. Hond. d. cons. 5. n. 6. Greg. decis. 372. n. 6.
11 Dummodo † ipsi filij velint, *Ball. in l. 1. n. 2. vers.*
& eo mo-

& eo modo, C. de pari qui filios dist. Hõd. d. cõs. 5. n. 20
12 Quod multo magis est recipiendũ, † stante ip-
sius D. Iustiniani adepta possessione, quæ ex actis
13 probatur, Greg. d. dec. 372. n. 5. ac etiam † secu-
ta imbussulatione, quod præcipuè voluntatẽ cõ-
cilij declarat, *l. Paulus ff. rem ratã hab. Rot. in rec. par. 1. dec. 582. n. 7. ver. fatendum enim* Quamuis
14 de substantia nõ sit, † quod quis magistratus ad-
ministrationem accipiat, ad effectum ne amplius
15 cassari, & reuocari valeat, cum ius † acquisitũ au-
ferri minime possit, *Barc. & Castr. in l. absente, ff. de donat. Alex. cons. 135. n. 18. lib. 4. Gozad. cons. 5.*
16 *n. 11. Soc. Sen. cons. 4. n. 4. & 5. lib. 3.* nec † pœni-
tentiæ sit locus, *Crau. cons. 106. num. 14.*

Ex quibus iustificatur decretum manutẽtionis
17 D. Gubernatoris Anconę Iudicis à quo, qui † stan-
te d. ciuilitate, & possessione adepta, & imbussu-
latione, & extractione facta pro magistratu duo-
rum mensium proximiorum Ianuarij, & Februa-
rij, debebat illum manutenere in sua possessione
ciuilitatis, prout fecit, *Scac. de appell. q. 17. lim. 6.*
18 *mem. 2. n. 20. & seq.* A quo decreto † venit om-
ninò deneganda appellatio, & consequenter mo-
deranda est supersessoria, *l. vnic. vbi comm. Doct. & præcipuè Couta. in rub. n. 44. C. si de momen. poss. Scac. d. q. 17. lim. 6. mem. 3. n. 3. Menoch. de recup. in prælud. n. 32. & seq. Beuint. dec. 17. & dec. 79. n. 6.*
19 etiam † inspecto iure canonico, *Rot. in rec. par. 2. dec. 287. n. 7. et apud Seraph. dec. 1295. n. 1. et seqq.*
20 Tanto magis in præsenti casu, † vbi requiritur ce-
leritas, *ad tex. in l. fi. ff. de appel. recipien. Marant.*
21 *par. 6. tit. de appel. n. 350.* Et vbi Iudices † etiam
in dubio pronunciare debent pro ciuilitate, cum
tale priuilegium nõ tẽdat ad præiudiciũ alicuius,
sed ad fauorẽ Reipublicæ, cuius interest, quod nu-
merus ciuium augeatur, *Bal. cons. 183. in fin. lib. 2. Alcia. cons. 30. n. 14. & seqq. lib. 2. Ceph. cons. 237. num. 25. & seq. Mantic. dec. 274. num. 7. & 8.*

Non obstat quod dicebatur, D. Iustinianum nõ
22 adimpleuisse adimplẽda ex parte sua. Quia † ver-
samur in modo, qui est adimplendus per viam cõ-
pulsiuã, & sic electus in ciuẽ, dũmodo tale quid fa-
ciat, si id nõ facit, nõ desinit esse ciuis, sed agitur,
vt faciat *Craue. cõs. 59. n. 2. Menoc. cõs. 131. n. 10. & cõs. 132. n. 19. Grat. qui alios refert dis. 44. n. 11. & seq. & disce. 124. n. 10. & seqq. & disc. 803. n. 18. cũ*
23 *seqq.* Inde fit vt † creatus ciuis ex priuilegio, dũ-
modo sustineat onera ciuitatis, non propterea
amittat priuilegium, si illa non sustineat, cum satis
sit ad obtinenda ciuilitatis cõmoda, quod purget
moram, onera in futurum sustinendo, ex sẽtentia
Bal. in cap. dudũ, n. 27. de elec. quẽ sequuntur Soc. Iun cons. 18. n. 12. lib. 3. Hond. cons. 6. num. 10. lib. 2.
24 Præsertim † quia huiusmodi exceptio adimple-
menti nõ retardat iudicium manutentionis, *Grat. discep. 113. n. 38.* eo magis quia pars videbatur ac-
25 quieuisse, † & renunciasse d. exceptioni, dum post
ciuilitatem concessã eundẽ Iustinianũ imbussola-
uit, & extraxit de magistratu, ita vt dari nõ possit
ãplius de tali nõ adimplemento, quod videtur re-
missum, *Rot. in rec. par. 1. decis. 577. num. 10. & apud Greg. decis. 75. num. 2. & ibi Beltr. num. 5.*

ARGVMENTVM.

Iudex Ecclesiasticus quando sit competens inter merè laicos, & de alijs prout in summario.

SVMMARIVM.

1 *Declinatoria opposita ante litis contestationem, & ante dilatorias exceptiones ligat manus Iudicis.*
2 *Obligatio Cameralis non extenditur contra non nominatum in instrumento.*
3 *Contra tertium nõ agitur actione personali, nec via executiua, etiamsi possideat fundum censuatum. num. 4. limita vt num. 5.*
6 *Sed agitur hypothecaria, vel Saluiano.*
7 *Actor sequitur forum Rei.*
8 *A tacita reiectione exceptionis incompetentiæ datur appellatio.*
9 *Et grauamẽ venit reuocãdũ per Iudicẽ appellationis, sed nõ de causa principali cognoscẽdũ n. 10. et 11.*
12 *Ab interlocutoria inspecto iure ciuili, non datur appellatio. Amplia vt n. 13. lim. vt n. 14. 15. 16. 17. & 19.*
18 *Statutum prohibens appellationem strictè est intelligendum.*
20 *Dispositio Sac. Conc. Triden. sess. 24. cap. 20. de reformat. quando procedat.*
21 *Grauamen Iudicij declarantis se cõpetentem non reparatur per diffinitiuam.*

DECISIO VIII.

Dominus Io. Paulus Pancionus vtili
saluiano interdicto conuentus à cõ-
stantio Adamo, coram D. Vicario
1 Firmano opponẽdo † fori declinato-
riã statim, & ãte alias omnes excep-
tiones dilatorias venit audiendus,
Bart. in l. fin. ff. de excep. Natt. cons. 152. n. 9. & cons. 162. n. 13. Bec. cons. 23. n. 4. & cons. 31. n. 5. Surd. cõs. 204. nu. 9. & cons. 280. n. 5. Cornaz. dec. 140. n. 1. Gurb. dec. 96. n. 13. ver. & exceptio incompetentiæ. Vnde non poterat Vicarius decernere, procedendum esse ad vlteriora in causa corã se ipso Iudice incompetenti nedũ ratione personarum, quia actor, & reus sunt merè laici, sed etiam ratione rerũ, quia sunt laicorũ, & laicales, & ratione prorogationis, quia expressè de illa fuit oppositum, & ratione cõtractus, quia allegatũ instrumentum cũ
2 obligationi Cameral. † non afficit Pancionũ tertiũ
non nominatũ in illo, *Bal. in l. hac edictali, in prin. C. de secund. nupt. Imol. in l. fin. ff. à quibus appell. nõ licet, Rim. Iun. cons. 39. n. 64. & seq. Gurb. dec. 62. n. 22. Grat. dec. 138. n. 1. Amat. dec. 48. n. 7. Caual. dec. 27. n. 84. par. 2.* Ac ideo cõtra eum † vti tertium nõ
poterat agi actione personali *Rain. cons. 87. n. 1. & seqq. lib. 4. Rot. ex impress. per Zacc. ad Gall. de oblig. Cam. dec. 47. n. 1.* nec executiue, *Zacc. vbi supr. q. 5.*

n. 36. et q. 14. n. 1. Rot. post d. tract. dec. 47. n. 3. dec. 58. n. 3. dec. 66. n. 5. dec. 96. nu. 2. & dec. 128 nu. 4.
4 Etiam † si possideret fundũ censuatũ, *Cenc. de Cens. par. 2. cap. 2. q. 5. art. 6. n. 21. Falic. eod. tract. tom. 2.*
5 *lib. 3. cap. vlt. n. 2.* nisi † in emptione fundi censũ sibi accollasset, & recognitio illius intercessisset, *Roman. cons. 311. Gab. cons. 47. lib. 1. Decian. cons. 106. n. 33. lib. 3. Giurb. dec. 62. n. 23. & seqq. Affl. & Vrsill. dec. 95. Surd. dec. 39. Migon. dec. Florent. 192. n. 16. Amat. dec. 31. Cenc. d. tract. par. 2. cap. 2. q. 5. art. 7. n. 18. & seq.* Quod non est in casu nostro, ideo-
6 que † non nisi actione hypotecaria, vel saluiano interdicto cõueniri poterat, *Cenc. eo. tract. cap. 2. & q.*
7 *5. art. 9.* Et quidem coram suo Iudice † laico, *cap. si clericus laicũ. & cap. cum sit, de foro compet. c. experiẽtia, 11. q. 1. l. in criminal. C. de iurisd. omn. Iud. l. vlt.*
8 *C. vbi in rẽ actio.* Quare iure meritò † à tacita reiectione exceptionis incompetentiæ resultante ex decreto eiusdẽ D. Vicarij ad vlteriora procedi mãdantis fuit appellatum *Dec. in l. si per errorem, n. 2. ff. de iurisd. omn. iud. & in cap. si duobus, de appellat. Doct. in cap. ex parte, de appellat. Gall. de oblig. Cam. q. 35. n. 13. secundũ nou. impres. Menoch. de adip. rem. 4. n. 822. Mising. obser. 35. cẽt. 3. Grat. discep. 76. n. 2. Scacc. de appell. q. 17. lim. 6. mẽ. 7. n. 51.* Et successi-
9 uè † grauamẽ venit reuocãdũ, nõ autẽ de causa principali cognoscẽdũ, prout instatur pro parte Pãcioni. Quoniã, & si iustificata appellatione ab interlocu-
10 toria, Iudex † ad quẽ loco Iudicis à quo subrogatur, & de causa principali cognoscit, *Bart. in l. eius, qui n. 10. ff. de appel. recip. Dec. in cap. vt dilect. n. 8. de appell. Scacc. d. q. 17. lim. 47. mem. 3. n. 1. cum seqq.*
11 Tamẽ † conclusio notabiliter limitatur, vt nõ procedat, quando (prout in casu nostro) appellatur à pronunciatione super exceptione incõpetentiæ, quia tũc Iudex appellationis nõ potest procedere in causa principali, neque illã remittere, sed debet supersedere, Nã cũ ipse succedat in locũ Iudicis à quo, & pronunciet illũ esse incompetentẽ, ipse etiã dicitur incõpetens ratione negotij principalis. *ad tex. in cap. olim, de except. & ibi Abb. n. 7. Dec. in d. cap. vt debitus n. 8. vers. secundo ista conclusio, Scacc. d. memb. 3. num. 16.*
Non obstat, quod decretũ D. Vicarij sit interlocu-
12 torium, † à quo non datur appellatio, tã inspecto iure ciuili, *l. 2. ff. de appella. recip. l. à sententia, & ibi Doct. C. quor. appell. nõ recip. l. 2. C. de Episcop. Aud.*
13 *Giurb. qui alios allegat, dec. 56. n. 1.* Quã † ex dispositione *Sacr. Cõc. Tridẽt. sess. 24. cap. 20. de reformat. Giurb. d. dec. n. 6.*
14 Quia † iuris cõmunis dispositio non includit appellationẽ ab huiusmodi interlocutoria, qua quis declarat se competentem, siue expressè, siue tacitè id fiat, *Bal. in auth. habita, n. 38. C. ne filius pro pat. Bar. in l. 2. n. 10. ff. si quis in ius vocat. non ierit, & in l. 2. n. 13. ff. de appe. recip. Ruy. cons. 1. n. 4. lib. 4. Nat. cons. 172. n. 1. Becc. cõs. 31. n. 2. & seqq. Scacc. d. q. 17. & mem. 7. num. 47. Gratia. discep. 74. numer. 14. & 15. & discepta. 76. numer. 1. & seqq.* Prout
15 equidẽ † indistinctè permittitur, vbi grauamen nõ potest reparari in diffinitiua, vt in præsẽti casu *l. 1. § quæsitũ ff. de ap. & rela. l. arbitrio ff. qui satisd. cog. Bart. in d. l. 2. ff. de app. recip. Scacc. d. lim. 47. mẽ. 1. n. 1. & seqq. Surd. qui alios allegat. dec. 36. n. 13.* Vel
16 quando † potest reparari, sed non ex toto, vel cũ magna difficultate, *Gratia. d. discep. 76. n. 9. Surd. d. dec. 36. n. 13. & 14. Giurb. d. dec. n. 9.* Etiã in termi-
17 nis † statuti prohibẽtis appellationẽ, quia nihilominus intelligitur secundũ ius cõmune in casibus scilicet, in quibus grauamẽ potest reparari in diffinitiua, alias secùs, *Gratia. d. discep. 76. n. 10. & seqq. Ioseph. Lud. dec. Perus. 38. n. 6. Surd. d. dec. 36. n. 18.*
18 Nam statutũ † appellationẽ prohibens strictè est intelligendũ, vt post *Bart. Dec. & alios firmat idem*
19 *Surd. dec. 27. n. 15.* Eo quia nunquã † remouetur appellatio illa, qua quis manifestè grauatur, vt in terminis statuti notant *Abb. cons. 44. n. 3. lib. 1. Dec. cons. 49. in fin. Gratian. d. discep. 76. n. 8.*
Neque obstat Conc. Trident. loco citato. Quoniã
20 & si prohibet appellationẽ † ab interlocutoria, illã tamen expressè admittit, vbi grauamẽ reparari non potest per appellationẽ à diffinitiua, vt in pũcto notãt *Gratia. d. c. 74. n. 14. & cap. 76. n. 9. Giurb. d. dec. n. 11. & 12.* Et ita cõcordibus suffragijs reso-
21 lutũ ad fauorẽ Pancioni, cũ litigãdi † coactio corã Iudice incõpetenti non bene possit reparari in diffinitiua, vt per *Rol. cons. 33. n. 2. & seqq. lib. 4. Becc. cons. 31. n. 2. & 3. Scacc. d. mem. 7. n. 47.*

A R G V M E N T V M.

De trãsportatione actorũ, & de aliis, de quibus infra.

S V M M A R I V M.

1 *Acta, si nõ sint transportata, Iudex non habet exercitiũ Iurisdictionis. Et integrè sunt transportãda, quamuis in aliquo sint non releuatio. n. 2. Tanquã necessaria ad detegendam Iustitiam, vel Iniustitiã, num. 3.*

4 *Acta verbaliter producta nõ sũt de necessitate trãsportanda. Prout nec etiam illa, quæ sunt producta parte non citata, vel non exhibita in termino citationis, quia tunc non dicuntur esse de actis, nu. 5.*

6 *Transportatio actorum si non fiat, sententia dicitur nulla. Et vitiat processum nu. 7. etiamsi causa sit summaria, n. 8. Vel agatur de mandato de manutenendo num. 9.*

10 *Iudex appellationis non potest iudicare ex primis actis, nisi producantur.*

11 *Transportatio actorum spectat regulariter tàm ad appellantem à diffinitiua, quàm ab interlocutoria, n. 12. Quod intelligi debet non præcisè, ita vt cogi possit, n. 13. sed causatiuè, ita quod illis nõ transportatis nequeat petere expeditionem causæ n. 15.*

14 *Transportatio actorum non est de forma Conc. Trid. sess. 24. cap. 20. §. prætereà, nisi causa sit Ecclesiastica, vel in foro Ecclesiastico.*

16 *Acta transportare tenetur, qui instat pro expeditione.*

17 *Ille tenetur ad expẽsas actus, qui instat pro illo actu*

DECI-

DECISIO IX.

Nstante Europa Scocciacampana
appellante pro expeditione nullis
transportatis actis primæ instantiæ
pe:e ei sententiā, cuius reuocationē
petebat, dixi quod actis non præ-
1 sentatis causa † minime cēsetur de-
uoluta ad Rotam, quæ sine illis exercitium iuris-
ditionis habere non dicitur *cap. Romana, §. si vero*
de appel. in 6. Vest. in prax. lib. 8. cap. 2. n. 1. Grat. di-
scep. 221. n. 26. Giurb. decis. 29. num. 1. vers. integris
2 *namq; actis*. Ac proinde† omnia gesta pro vtraq;
parte integrè trāsportāda sunt, quamuis in aliquo
non releuantia *cap. cupientes, ibi (cum omnibus actis)*
de elect. l. nec causas, ad procōsulibus, l. præcipimus,
& l. iudicibus, C. de appel. Grat. d. discept. 221. n. 19.
3 *& seqq.* tanquā† necessaria ad detegendā iustitiam,
vel iniustitiam sententiæ, à qua appellatum fuit,
Greg. dec. 730. n. 1. & 2. Quod est semper verū, nisi
4 versaremur in Curia, vbi† de stylo productio verba-
liter tantùm facta fuisset, quo casu trāsportatio o-
missa sententiā non vitiaret, *Rot. in rec. par. 1. decis.*
561. n. 10. coram Coce. dec. 115. n. 3. & coram Greg.
5 *dec. 59. n. 2. & ibi adden. n. 10.* Vel nisi† fuissent pro-
ducta parte noncitata, vel non exhibita in termi-
no citationis, cū tunc pariter non vitient sententiā
si non sint trāsportata, quia non dicūtur esse de a-
ctis, iuxta *not. in cap. carta, 3. q. 9. Rot. in rec. par. 1.*
6 *d. dec. 561. n. 18.* quæ trāsportatio† extra limitatos
casus fieri debet ad euitandā sententię nullitatem,
quā non euitaret Iudex appellationis, si absq; illis
pronūciaret, *Scac. de appel. q. 20. n. 81. Giurb. d. dec.*
29. n. 2. & dec. 110. n. 2. Rot. diu. par. 4. dec. 106. &
dec. 107. & coram Cocci. d. dec. 115. n. 1. & dec. 274.
7 *n. 1.* quoniā† defectus transportationis vitiat pro-
8 cessum, *Greg. dec. 485. n. 1.* Etiā† si versaremur in
causa sūmaria, *Grat. discep. 691. n. 28.* vel in simpli-
9 ci possessorio† mādati de manutenēdo, idem *Grat.*
qui alios allegat. d. discep. 818. n. 34. non enim po-
10 test Iudex secundus† iudicare ex primis actis, ni-
si producantur, & si iudicaret, peruerteret ordinē
iudicij, & non rectè faceret. *Bal. in l. is apud quem, n.*
11 *5. ver. ex quo nota, C. de eden.* quod onus† trāspor-
tandi regulariter spectat ad appellātē, *Scacc. d. q.*
20. n. 8. & 9. Grat. d. discep. 121. n. 8. & 9. Mar. Ant.
var. lib. 1. resol. 50. n. 55. Mascar. de prob. concl. 815.
n. 5. Guidop. dec. 436. n. 9. Cappell. Tholos. dec. 341.
Caual. dec. 11. n. 13. par. 1. Giurb. d. dec. 29. n. 1. Surd.
dec. 327. n. 5. Mant. dec. 2. n. 1. Conc. Trid. sess. 24. cap.
12 *20. de refor.* Siue† versemur in appellatione à diffi-
nitiua, vt in præsenti casu, siue ab interlocutoria,
13 *Grat. d. discep. 128. n. 10.* Quod† intelligi debet non
præcisè, ita vt cogi possit appellans ad transpor-
14 randū, *Scac. d. q. 20. n. 9.* quia trasportatio† iuxta
præfatū *Cōc. Trid. in d. cap. 20. §. præterea* non est de
forma, quādo causa non est Ecclesiastica, vel corā
Iudice Ecclesiastico, vt resolutū fuisse per Sac. Cō-
greg. testatur *Rot. in rec. par. 1. d. dec. 561. nu. 12. &*
apud Greg. dec. 508. n. 11. & ibi adden. n. 15. & 16.
15 Sed tātum † causatiuè, scilicet, quod non possit
ad vlteriora procedere instando pro reuocatione
sentētiæ Iudicis à quo, nisi acta trāsportet, *Giurb.*
qui alios refert d. dec. 29. nu. 7. cum seqq. Barz. decis.
16 *37. n. 1. & seq.* Prout etiā, si appellatus instaret†
pro cōfirmatione sentētiæ, teneretur pariter pro-
cessum transportare. *Vant. de null. tit. à quo, & qui-*
bus, sub n. 20. vers. & præmissa, & n. 21. Scac. d. q. nu.
10. Caput. dec. 128. in fin. par. 3. Cocc. d. dec. 424. n. 1.
Ideo sine scrupulo firmandū est, quod in casu isto
ad Europā appellantē, quæ istat pro expeditione,
spectet omninò actorū trāsportatio, siue specte-
17 mus ius cōmune, siue Conc. Trid. Cūm ille† sēper
teneatur ad expensas actus, qui instat pro illo actu
l. sed etsi §. 1. & ibi Bart. ff. ad exhib. & idem Bart.
in l. si postulauerit n. 2. ff. ad leg. Iul. de adul. Menoch.
de arb. cas. 228. n. 1. & seq. Scac. de iudic. lib. 2. cap.
8. nu. 851. & seq. cum allegatis supra num. 11.

ARGVMENTVM.

Appellatio an detur in causa mercedis, & alimento-
rum, & salarij, quando dicatur conuentum taci-
tè, vel expressè, ad effectum vt debeatur. Et vtrum
post publicationem testium factam in prima in-
stantia, possint alij examinari in causa appellatio-
nis super articulis eisdem.

SVMMARIVM.

1 *In causa mercedis regulariter non retardatur exe-*
cutio, & quomodo procedat. num. 2.
3 *In causa alimentorum non datur appellatio, quando*
petuntur officio Iudicis propter inopiam.
4 *Paupertas præsumitur, nisi probetur contrariū, ea*
ratione quia quilibet nascitur nudus, et pauper. n. 5
6 *Qui habet vnde viuere possit, non dicitur pauper.*
7 *Cessante qualitate paupertatis, & alimentorum,*
in causa mercedis datur appellatio.
8 *Variata instantia, variatur modus agendi.*
9 *Lex non permittit veritatem perire.*
10 *Appellatio a diffinitiua est fauorabilis.*
11 *Causa parua secundum Constit. Rotalem Prouinciæ*
Marchiæ §. 29. & 30. summariè cognosci debet.
12 *Constitutio Marchiæ cap. 18. explicatur, & n. 18.*
13 *Post publicationem testium factam in prima instan-*
tia, non potest examen fieri in causa appellationis
super articulis eisdem cum primis, siue de iure ci-
uili, siue de iure canonico, & num. 16. Etiamsi
causa sit summaria. num. 17.
14 *In causa appellationis agitur de maiori præiudicio,*
quàm in prima instantia.
15 *Si in prima instantia non potest fieri alia productio*
post dedicita testificata, nec poterit in secunda.
19 *Qui petijt publicari processum, nō potest nouos testes*
producere.
20 *Salarium non conuentum non debetur, limita, &*
declara, vt n. 29. 34. 35. 36. & 37.
21 *Vt salariū non cōuentū debeatur, duo sūt copulati-*
uè probanda, scilicet quod petens sit solitus locare
& conductor solitus conducere operas.
Nec vnum tantum sufficit, n. 22. Vel saltim quod

petēs salariū sit solitus locare operas suas in Ciuita te, in qua est solitū præstari salariū. n. 23. vel ad sūmū, quod petēs sit solitus locare aperas suas. n. 24.
25 *Salarium quando debetur, taxatur arbitrio Iudicis, pro modo laborum, et est animaduertendum an seruiens plus, vel minus laborauerit. n. 26. & arbitrium Iudicis ad labores debet esse correspectiuū n. 27. & 40. Quod quomoda proccdat. n. 41.*
28 *Vbi salarium excessiuum taxatur, debet reduci ad cougruam summam in gradu appellatianis.*
30 *Conductus sine aliqua cōuentione salarij ad certum officiū, quod habet siue à lege, siue à statuto, siue à publico, siue à consuetudine taxatum salarium, ille censetur tacitè cōductus iuxta huiusmodi salarij præscriptum. Quad procedit etiamsi non probata fuerint duo illa extrema, de quibus supra nu. 31. Quæ probatio procedit tantū in famulis, & vilibus personis inseruientibus sæpennmero pro expensis victus. num. 32.*
33 *Ludimag. et similibus ex officio constituitur salariū.*
38 *Constitutio Marchiæ taxat salarium Procuratoris, et Aduocati, et secundum eaudē taxā Iudices Prouinciæ exetutione m committunt.*
39 *Vbi statutum taxat salarium, est superflus taxatio inter procuratorem, & elientulum.*
42 *Imputet sibi, qui personam minue idoneam eligit.*
43 *Mercenarius est dignue mercede sua.*

DECISIO X.

Ententiæ D. Vicarij Maceratensis, lata cōtra D. Antoninū de Antoninis Ludimagistrū ad fauorē Euangelistæ actoris pro petito salario, videbatur nō admittere appellātionē suspēsiuā,
1 eo quia regulariter † in causa mercedis non retardatur executio, ad tradita per *Rebuf. de sent. proa. art. 3. Glos. 7. n. 1. & per Grat. dec. 53. n.*
2 *1. & seq.* Quod procedit, quādo † persona, ad cuius fauorē est lata sentētia est pauper non in genere, sed eo respectu, vt non habeat vnde se alat, *Rugin. de appel. §. 2. c. 3. n. 280. Scacc. eo. tract. q. 17. lim. 8. n. 8. Grat. d. dec. n. 9 Rot. diu. par. 1. dec. 764 n. 3.* Ad
3 instar alimentorū, † in quibus nō datur appellatio, quādo petūtur nō iure actionis, sed officio Iudicis propter inopiā, *Grat. d. dec. n. 10. Rot. diu. d. dec. n. 1.*
4 quæ paupertas † præsumitur, nisi probetur contrariū, *l. si verò. §. qui pro rei, ff. qui satisd. cog. vbi Glos. Bart. Salic. & alij. Scac. d. lim. 8. n. 9. Giurb. dec. 18. n.*
5 12. ea potissimū ratione † quia quilibet nascitur nudus, & pauper, vt firmat *tex. in c. sicut 47. dist.* iuxta illud Catonis d. *Infantē nudū cum te natura creauit.*

Sed his non obstātibus dixi procedendū esse ad vlteriora, facto tamē prius per appellantē actuali
6 deposito de sūma petita, quia † cum fuerit doctum, quod appellatus habet vnde viuere possit, ita vt dici nō possit pauper, *Glos. in l. si quis. argen. in ver. donauerit, C. de donat. Ruin. cons. 81. n. 9. lib. 5. Cephi cons. 216. n. 14. Masca. concl. 1159. n. 36. & seq.* Ideo
7 † cessante hac qualitate paupertatis, & alimētorū, nō est denegāda appellatio, *Grat. discep. 257. n. 44. & seq. & in addit. ad d. dec. n. 3. & 4. Rot. in d. dec. 764. n. 2. & seq.* & in vna Anconitana mercedis corā Sacrato, *Impres. p Marcb. de com. par. 1. fol. 1199.*

Secundò dubitatū fuit an publicatis attestationibus in prima instātia possint in causa appellationis recipi testes super eisdē. Et videbatur respon-
8 dendū affirmatiuè. Quia † variata instantia, variatur modus agēdi, vnde diuersitas iudiciorū debet operari effectū, vt alij testes possint examinari super capitulis antiquis, & in priori instātia produ-
9 ctis, *cap. veniens, de test.*, cum lex † non permittat veritatē perire, sine qua iustitia administrari non potest, *l. curent magistr. ff. de test. Franc. Marc. decis. 1167. par. 1. & dec. 382. par. 2.* Et appellatio à dif-
10 finitiua † est fauorabilis, ideo magis iuuanda per qualcunq; probationes, *Clem. appella. 5. de appell.*
11 tantò magis, quia sumus in causa parua, † quæ secundū Costit. Rot. *§. 29. et 30.* summariè cognosci debet, & propterea d. receptio testiū permissa videtur, *Soc. reg. 403. fall. 17. Decia. cons. 51. n. 90. lib. 2. Menoch. de arb. q. 34. n. 5. & 6. Farin. de test. q.*
12 *75. n. 84.* Quibus † accedit Consti. Marc. *lib. 5. c. 18.* vbi ad tollēdā disceptationē super capitulis, & articulis admittendis sub prætextu, quod sint eadem cum primis, ne causæ in longū protrahātur in dānū colitigantium, statuit quæcunq; capitula in quacūq; causa prçterquā in re iudicata, esse admittēda cum clausula, si & in quantū, & saluo iure impertinētium, & nō admittēdorum, ita quod in fine causæ de illo examine habeatur tantùm ratio illa, quæ de iure haberi debet.

Quibus non obstātibus putaui, sequendā esse con-
13 trariā opinionē † tanquā veriorē, siue loquamur de iure ciuili, *Auth. de test. §. quia verò, Farinac. d. q. 75. cap. 7. siue de iure can. cap. fraternitatis, & cap. clamor, & ibi Canonistæ de test. Clem. 2. eo, tit.* quæ iura cum generaliter loquātur nō debent restringi, sed tàm in prima, quàm in secunda instantia intelligi oportet, cū in vtraq; eadē vigeat suspicionis ratio, prout de veriori, & magis cōmuni testatur, *Bar. in l. per hāc n. 5. C. de temp. appel. Rol. cons. 45. n. 9. 14. & 20. lib. 2. Io. de Amic. cons. 111. n. 3. Menoc. de arb. d. q. 35. n. 2. Scac. de iudic. lib. 2. cap. 3. n. 128. & c. 8. n. 223. Ceuall. cam. cont. com. q. 350. n. 18. Grat. discep. 158. n. 9. Gab. tit. de test. cōcl. 21. n. 12. Mar. Ant. var. lib. 1. resol. 95. n. 4. Gail. lib. 1. obser. 105. n. 2. Odd. de test. q. 65. n. 51. Giurb. dec. 73. n. 1. Guidop. dec. 14. et*
14 *dec. 347. Amat. dec. 78. n. 4.* Imo † de maiori præiudicio agitur in causa appellationis, quam in prima instantia secundum *Grat. d. discept. 158. nu. 7.* Ac
15 proinde, † si in prima instantia post dicicita testificata nō potest fieri alia productio, *Aut. at qui semel C. de prob.* nec poterit in secunda, quæ dicitur eadē cum prima tāquā in eius locū subrogata, *Grat. discept. prædicta n. 8. & 9.* & per cōsequens à senten-
16 tia † cōmuni nō est discedendū, *Masca. de prob. q. 5. n. 45. & 46. Crau. cons. 134. n. 46. & seq. Gabr. d. cōcl. 21. n. 12. Afflict. dec. 216. Surd. dec. 126. Rot. coram Seraph. dec. 688. n. 1. corā Greg. dec. 46. n. 1. dec. 497. n. 1. & dec. 583. n. 1. & seq. & in rec. par. 2. dec. 328. per tot.*

per tot. Dũmodo ad confirmationẽ testium in primo iudicio productorũ examen non renderet, *Menoc. de arb. q. 34. n. 15. Giurb. d. dec. 73. n. 7. Affl. dec. 216. n. 4. & 5. Caple. dec. 62. n. 2.*

17 Non obstat quod dicebatur de causa sũmaria,† quia etiã in illa verificatur hæc cõmunis opinio, *Farin. d. q. n. 83. & seqq. Giurb. d. dec. 73. n. 5. Osasch. dec. 1. n. 26.*

Nec aduersatur Constit. March. in allegato, c. 18.
18 quia cum pars,† quæ petiit nouum examen fieri super capitulis in prima instãtia productis, institerit pro publicatione processus, nõ potest modo aliquo producere aliquos testes, tàm in illa, quàm in hac secunda instãtia, secundum eandẽ met Con-
19 stitutionẽ in vers. addimus tamen. Nã† si voluisset alios testes producere, non petiisset, prout fecit, publicationẽ processus, *Bart. in auth. at qui semel, n. 17. in fin. de prob. Sur.* qui de cõmuni, & veriori opinione restatur *cõs. 176. n. 2. Grat. d. discep. 158. n. 21.* Tertiò fuit dubitatum an esset reuocanda sentẽtia D. Vicarij Iudicis à quo lata ad fauorẽ Euãgelistæ Gilii pro pretẽso salario officii hypodidascali, siue repetitoris. Et dicebant pro parte D. Antonini Ludimagistri esse resoluendũ dubium ad eius fauorẽ,
20 † quia non constat de conuentione super certo salario, ideoque intrare regulã, salariũ non conuentum non deberi de iure cõmuni, *l. qui mutuam, §. salarium, ff. mand. l. salariũ, C. eo. Soce. cons. 196. per tot. lib. 2. Rim. Iun. cons. 478. n. 9. Natt. cõs. 376. n. 2. Rot. apud Seraph. dec. 65. n. 1.* vbi dicit ita fuisse decisũ corã Aldobrandino, & in *rec. dec. 291. n. 1. par. 1. apud Cocc. dec. 256. n. 2. & diuers. par. 1. dec. 559. n. 1.* Ad
21 hoc enim† vt nõ conuentũ debeatur, duo sunt probanda copulatiuè. Primò quod petẽs salariũ sit solitus locare operas suas. Secũdò quod alter sit solitus conducere, *March. de com. appell. in causis alim. par. 1. n. 1. fol. 1119. Put. dec. 1. par. 3. Serap. dec. 849. n. 4. & dec. 1322. n. 1. Manti. dec. 266. n. 1. Rot. apud March. vbi sup. fol. 1191. corã Sacrato, & fol. 1193.*
22 *corã Seraph. & fol. 1194. corã Penia.* In† tantũ, vt vnũ requisitum non sufficiat, sed vtrunque concurrere debeat. *Grat. disec. fore. 257. n. 2.* licèt contra-
23 riũ voluerit *Rot.* Genue. *in dec. 115.* Vel saltim† requiritur, quod petens salariũ sit solitus locare operas suas in Ciuitate, in qua est solitum salaria præstari, *Rot. in rec. dec. 291. n. 1. par. 1. & dec. 157. n. 2.*
24 *par. 2.* Ve ad summũ quod petens† salariũ sit solitus locare operas suas, *d. dec. 291. n. 1.* Quo casu, vbi
25 † non conuentũ debetur, taxari debet arbitrio Iudicis pro modo laborum, vt latè per *Rot. in d. dec. 291. n. 2.* secundum qualitatẽ, ac industriã, & peritiã laborantis, *Rot. in rec. dec. 221. n. 1. par. 2. & co-*
26 *ram Coec. dec. 406.* & est considerandũ,† an seruiẽs plus, vel minus laborauerit, *Rot. in rec. dec. 354. n.*
27 *4. par. 1.* cũ† Iudicis arbitriũ ad labores debeat esse correspectiuũ, *Rot. ex impre. apud. Marcb. par. 1. fol.*
28 *1193. n. 4. & par. 2. fol. 565. n. 3.* Et vbi salarium † excessiuum taxaretur, debet reduci ad congruã sũmã in gradu appellationis, vt per *Rot. apud Marcb. par. 1. fol. 1196. n. 6.*

His tamen non obstantibus fui in contraria sentẽ-
29 tia, eo quia, si quis† conducitur sine aliqua cõuentione ad certum officiũ, quod habet siue à statuto, siue à publico, siue à cõsuetudine taxatũ salarium, ille in dubio censetur locasse operas suas, & cõductus respectiuè iuxta salariũ præscriptũ, vel à statuto, vel à publico, vel à consuetudine, *l. excepto C. locat. l. mela, §. sed si alimenta, ff. de alim. & cib. leg. l. quod si nolit. §. qui assidua ff. de ædil. edict. Caroc. de locat. in verb. mercede difformi, n. 23. & 24.* vbi quod si salarium per aliquã Ciuitatẽ est deputatum alicui officiali, aliis successoribus præstandum erit simile salarium, *Gozad. cons. 23. n. 10. vers. cum ergo,* vbi si quis acceptat aliquẽ in officialẽ censetur tacitè obligatus ad salaria solita dari præcedẽtibus, *Surd. cons. 416. n. 30. & de alim. tit. 4. q. 23. n. 18.* vbi conductus quis censetur sub cõsueto salario secundum *Bart. in l. ex empto, ff. loc at. Menoch. de arb. cas. 515. n. 2.* vbi quando nulla est facta conuentio, vel expressa, vel tacita, extat tamen vsus, & cõsuetudo, tũc illud salarium debetur, quod solet præstari, sicut in specie scribunt ante *Menoch. Fede. de Scu. cõs. 218. in fin. Nauar. de restit. lib. 3 cap. 2. n. 409. March. de com. appella. in causis alimen. par. 1. §. 1. n. 13.* vbi salariũ, in solito detinere officiales, regulatur in dubio à soluto antecessori, *Giurb. qui, alios allega. dec. 13. n. 2.* vbi famulus salarium debet cõsequi, quod aliis solui consuetum est. Et in puncto, quod nec ẽt opus sit cõuentione de salario, si de publico sit taxatum, dixit *Ric. in coll. dec. 656. vers. limita tertio.*

30 Ex quibus fatendum est, Euangelistã† deputatũ pro repetitore à Domino Antonino ludimagistro, vt expresse probatur in processu, fuisse tacitè cõductum pro salario annuo scutorum 40. ita taxato à Ciuitate Maceratæ, quod ipse Antoninus exegit, vt pariter cõstat in processu, cũ nihil referat, quod pacto expresso, vel tacito fuerit cõductus cũ simili salario *Menoch. d. cas. 515. n. 1. & 2.* eo quia taciti, & expressi eadẽ est virtus, *l. cum. quid. ff. si cert. pet. Euerar. loc. arg. ab expresso ad tacitum, Grat. discep. 103. n. 23.*

Et propterea potuit agere Euangelista ad illud cõ-
31 sequendum, *Nat. d. cons. 376. n. 3. & seqq.* † Quãuis nõ fuerint probata duo illa extrema, quod quis solitus sit conducere, & alter locare operas suas, cũ
32 hoc† procedat tãtum in famulis, & vilioribus personis, quæ sæpenumero inseruiunt pro expẽsis victus, secus autẽ in his, qui vacãt honestioribus dis-
33 ciplinis, & muneribus. Nam† istis ex officio cõstituitur salarium, vt sunt ludimagistri, & similes, de quibus *in l. 1. ff. de var. & extraord. cognit. Gratian. discep. 257. n. 4. & seqq.* Ricc. *dec. 85. n. 2. lib. 1.* hocque procedere tàm de iure ciuili, quàm canonico, ex latè deductis per *Graunt. Theorem. 12. n. 2. & firmat etiam Seraph. dec. 849. n. 3.*

Non obstant adducta in contrarium de salario nõ
34 conuento. Quia non procedunt, † quãdo est taxatum à publico, vt hic, quo casu, vti tacitè cõuẽtum
36 non est vlterius taxandum, † sed est attendenda taxa publica, seu consuetudo, *Soc. cons 196. in fin. lib. 2. Menoch. d. cas. 515. n. 2. Grat. d. discep. 257. n. 35. & seqq.*

& seqq, Surd. de alim. tit. 1. q. 61. n. 7. Ricc. d. dec. 85.
36 *n. 4. &* 5. vbi amplius, quod † in salariis soluendis
multū defertur cōsuetudini, & quod illa debet ex-
tendi, quāuis non probaretur aliqua cōuentio, quia
hoc casu quis conductus censetur sub consueto sa-
lario, *Bart. in d. l. exemplo, ff. loca, Surd. de alim. tit. 4.*
q. 23. n. 18. Put. dec. 44. lib. 2. Rot. in recent. dec. 228.
n. 1. par. 1. & dec. 157. n. 2. vers. dixerunt, salariū de-
37 *beri, par. 2.* & ita seruari † de bono, & æquo, quando
adest huiusmodi consuetudo, testatur *Rebuff. de fa-*
mul. sal. Glos. 3. ad med. quē refert, & sequitur *Grat.*
d. discept. 257. n. 38. & seq. March. vbi supra n. 18.
38 Hinc † videmus quotidie per Iudices huius Pro-
uinciæ taxari salariū Procuratoribus, & Aduocatis,
& pro illo executionem cōmitti iuxta præscriptū
à Constitutione Marchiæ, quæ determinauit, quātū
esse debeat salariū Procuratoris, & Aduocati tam in
causis paruis, quàm magnis, & propterea stāte tali
39 statuto, † non est opus, quod inter Procuratorē, &
Clientulum, adsit alia conuentio.
40 Nec pariter obstat quod † dicebatur, saltim esse
reducendum, & taxandū secundum qualitatē, indu-
striam, & peritiam laborantis, vt per *Rot. in recent.*
dec. 221. n. 1. par. 2. cum aliis supra deductis. Quia
41 respondetur † hoc pariter procedere, quando non
esset taxatum à Comunitate, sed esset taxan-
dum officio Iudicis, vt volunt iura allegata,
& in puncto tenet *Caualca. decis. 42. numer. 47.*
par. 1. quod certè non militat in casu nostro ex
supra deductis. Nec officit obiecta imperitia repe-
titoris, quia vltra quod in actis de hoc non constat,
42 sed potius de contrario, respōdetur, † quod D. An-
tonius debet imputare sibi, qui talē personā minus
sufficientē elegit, quā statim dimittere poterat, &
de alia prouidere cōsulēdo sibi, & vtilitati publicæ,
vel saltim cū illo pacisci de minori salario ad vtilita-
tē publicā, adnotata per *Hond. cons. 82. n. 24. lib. 2.*
43 Et ita per me resolutum, † quia mercenarius est
dignus mercede sua, *can. quicunque, & can. charita-*
tem 12. q. 2. §. ne autem, Auth. de iudic. Bellon. Rot.
Genue. dec. 115. n. 2. & per totam maximè de æqui-
tate canonica, qua inspecta salariū etiam non con-
uentū debetur, *M. Ant. Genuen. pract. Eccles. q. 72.*

ARGVMENTVM.

Testes quando cogantur examini se subijcere.

SVMMARIVM.

1 *Testes siue clerici, siue laici cogi possunt per Iudicem*
Ecclesiasticum ad perhibendum testimonium.
2 *Consanguinei non coguntur testificari in causa consan-*
guineorum. limita vt n. 3.
4 *Quando agitur de probanda consanguinitate præfe-*
runtur consanguinei. Prout etiam quando agitur
de probando facto domestico. n. 5.
6 *Consanguineus præsumitur magis informatus de fa-*
cto consanguinei, quàm extraneus.
7 *Consanguineus est cogendus ad testificandum, quando*
probabiliter veritas aliter haberi non potest. Ma-
ximè quando examen contingit fieri inter consan-
guineos, vt n. 8.
9 *Examē personarum egregiarum potest fieri per No-*
tarium in eorum domibus.
10 *Religiosus non potest testificari sine licentia suorū*
Superiorum, limita, vt num. 11. & 12.
13 *Recusans se examini subijcere, nō est tutus à peccato.*
14 *Testes sēper cogūtur, quādo recusāt odio, vel amore.*

DECISIO XI.

Redo D. Comitem Cæsarem Ferrettum
Equitem Hierosolymitanum Priorem
Angliæ Patruū D. Comitis Ioānis Fer-
retti, & Dominam Comitissam Pan-
tasileam auiam eiusdem Comitis Io-
annis esse cogendos ad se subiiciendū
1 examini in causa, de qua agitur, quia clarum † est
testes siue clericos, siue laicos posse cōpelli per Iu-
dicē Ecclesiasticū ad perhibēdū testimoniū verita-
tis iuxta dispositionem *tex. in cap. 1. 2. 3. 4. 5. & 9.*
extra de test. cog. Hosti. in c. dilectorū, co. tit. Farin. de
test. q. 78. n. 116. Prax. Arch. Neap. cap. 10. vbi latè.
2 Non obstat, quod dicebatur dictos DD. Comi-
tem Cæsarem patruū, & Comitissam Pantasileā
auiam, vti personas à iure priuilegiatas, non posse
cogi ad perhibendū testimonium veritatis, quia li-
3 cet regula in se sit vera, tamē limitatur, † vt nō pro-
cedat, quādo probabiliter veritas aliter haberi non
potest ex natura rei, & causæ, de qua agitur, ex loci,
tēporis, & personarū circūstantiis, *Pet. Ant. Lazar.*
de monitoriis. sect. 3. q. 11. n. 3. & 10. Farin. de testi. q.
54. n. 74. 76. & 194. & rursus q. 78. n. 108. vbi latè.
Quod autē in hoc casu veritas probabiliter aliter
4 haberi non possit, deducitur ex eo, quia agitur † de
probanda fraternitate inter DD. Comites Alexā-
drū, & Ioannē fratres, quo casu consanguinei sunt
præferendi, vt meliores cæteris, *Bar. in l. si quādo, C.*
vnde vi, Masc. de prob. conclus. 410. n. 32. & seqq. Ac
etiā, † quia agitur de probanda existentia, & valo-
re mobilium olim existentiū in domo D. Comitis
Hieronymi, de quo testes extranei male deponere
possunt, *cap. veniens, il 2. extra de test.* Et quod de
6 prædictis sint informati † patruus, & auia prædicti,
est multū verisimile, cū æqualiter actori, & reo sint
7 sanguine coniuncti, & propterea † cū probabiliter
de negotio, de quo agitur, non possit haberi aliun-
de certa veritas, maxime ob lapsum multorū anno-
rum, ideo sunt admittendi consanguinei, & quate-
nus opus sit, cōprehēdi, *cap. cæterū, de testib. cog. Fa-*
8 *rin. d. q. 78. n. 32.* Quod † multo magis procedit, quā-
do examen contingit fieri inter consanguineos, &
per testes æquè vtrique parti coniunctos, *Farin. d.*
quæst. 54. num. 45. & seqq. Gabr. de testi. concl. 13. nu.
15. & concl. 15. nu. 5. Masc. de prob. concl. 25. nu. 4.
concl. 68. nu. 7. & concl. 408. nu. 21. Dūmodo Iudex
9 † mittat Notariū ad eorum domos, *Farin. d. q. 78.*
nu. 111. prout de mulieribus honestis, & perso-
nis egregiis, quales sunt præfati examinandi,
habemus

habemus tex. & Doct. in l. ad personas, ff. de iur. iur. Farin. de test. q. 77. n. 202. et seqq.

10 Nō obstat, quod D. Com. Cæsar sit rligiosus,† & cōsequenter quod non sit cogēdus, cū non possit testificari sine licentia superiorum, vt per Abb. Fælin. & alios longa serie nominatos per Io. Bell. in suis disqui. clericle. tit. de cler. test. §. 3. per tot. quia

11 hoc limitatur† vt nō procedat, quādo est examinādus idē Superior, vel Prælatus, qui alijs cōcedit licentiā examinādi, vt dicendū est de d. Comite, qui est Prior, & sic vt Superior nō indiget alia licentia, Farin. de test. q. 61. n. 85. Et idem affirmat Genuen. de Priore conuentus in d. prax. cap. 43. num. 5. & Carauit. rit. 144. nu. 3.

12 Vltra† quod ipse D. Comes eques Hierosolymitanus regularis, degēs modo extra claustra suæ religionis, est omninò subiectus ordinario, coram quo pro quacūq. causa conueniri potest, ad tradita per d. Genuen. in sua prax. cap. 59. num. 10.

Et sic negari nō potest, quin ipse sit subiectus huic Tribunali Ecclesiastico cōpetenti etiā quoad collegia, & monasteria virorū regulariū, & non regulariū, vt in cōsti. Rot §. 6. & quin propterea ab ipso cogi possit ad se subijciendū examini in causa, vbi per alios non admodū de facili veritas haberi po-

13 test, vt dictum est. Quinimo † recusando non est immunis à peccato, cap. 1. de crim. fal. Inno. in cap. 1. de testi. cog. etiā stante eius prætenso priuilegio, vt firmat Lazar. de monit. d. q. 11. num 6. & Franc. Marc. decis. 861. num. 4. par. 2.

Neq; aduersatur, quod dicebatur, non esse cogendos dd. DD ad examen aduersus eorū nepotē, ex quo in simul in eadē domo, & mensa vitā ducunt,

14 Quia† sæpe cogūtur testes deponere vbi se subtrahunt odio, vel gratia, d. cap. 1. et cap. cæterum de test. cog. Et ita conclusum pro maiori parte suffragiorum.

ARGVMENTVM.

Immissus in possessionē à Iudice vigore sententiæ latæ in saluiano est manutenēdus, donec de suo credito sit satisfactus, & nō molestādus in perceptione fructuū per viā sequestri regulariter prohibiti.

SVMMARIVM.

1 Possessio probatur per instrumentum adeptionis illius à tergo literarum.

2 Immissus auctoritate Iudicis iustè possidere dicitur, donec de suo credito sit satisfactus. nu. 3. Etiam si possessio sit capta infra decē, stante Ægidiana. n. 4.

5 Iudex possessorem lite pendente manutenere debet & inhibere aduersario ne molestet, num. 6.

7 Iudex nō potest sequestrare possessionem, quādo sibi constat de certo possessore, limita in casu vbi timerentur scādala, vel dubitaretur, quis possideat. n. 8.

9 Ad sequestrationem fructuū non deuenitur, nisi habita informatione de dilapidatione, & nu. 10.

11 Possessor non est prohibitus ius suum prosequi, limita, vt num. 12.

13 Sequestrum non conceditur contra personam nobilem, & diuitem in bonis stabilibus. Nec ante sententiam, num. 14.

15 Ante prolationem sententiæ non fit executio.

16 A sequestratione datur appellatio, & Iudex appellationis debet sequestrum indebitum reuocare n. 17.

18 Sequestrum aufert liberum vsum rei sequestratæ. Et inducit quandam speciem executionis, nu. 19.

20 Sententia lata in saluiano statim executioni demandari potest.

21 Appellatione pēdente quicquid agitur est attētatū.

22 Attētata sunt in primis, & ante omnia reuocanda.

23 Clausula sine præiudicio, est præseruatiua respectu possessorij, & petitorij.
Quod intellige, vt num. 24. 25. et 26.

27 A decreto interlocutorio non datur appellatio, tàm inspecto iure ciuili, quàm Sac Cōc. Tri. lim. vt n. 28.

29 A decreto monitorio non datur appellatio.

30 Appellatio datur à decreto, quod cōtinet duas causas simul complicatas, licet vna esset appellabilis, altera non num. 31.

32 Sententia lata in possessorio mixto est appellabilis.

33 [illegible] profanis est procedendum per viam attentatorū. quando sententia est appellabilis, & non per viā sequestrationis.

34 Gentilius casus quid importet in quacunque materia, & quando faciat sententiam appellabilem.

35 Sententia quādo censeatur lata in mero possessorio.

DECISIO XII.

D. Martius Flaminius de Recineto vigore sententiæ latæ ad eius fauorē in saluiano à D Potestate eiusdē Ciuitatis sub die 4. Februarij anni præteriti mādatū de immittēdo obtinuit, & eadē die actualem possessionem fundi, de quo agitur, assecutus fuit eiecto Andrea Peruito, qui appellationem interponēdo ab huiusmodi sententia corā D. Locumtenente Curiæ generalis Maceratæ obtinuit procedi ad vlteriora in causa, ac etiā fructus in d. possessione recolligendos deponi penes eundem D. Flaminiū facta tamen per eum obligatione, de consignando illos ad omne mādatū Dominationis suæ. A quo decreto, cū ipse D. Martius appellauerit, ac inhibitionē à me Iudice extracto obtinuerit, & modo dubitetur, an sit illa moderanda Proposito dubio in. Rota fuit resolutum negatiuè.

1 Quia cū† de possessione D. Flaminij cōstet vigore instrumenti adeptionis illius à tergo mādati de immitendo vigore sententiæ latæ in saluiano l. prædia vbi Bart. Alex. & alij ff. de acqui. poss. Couar. in reg. poss. par. 2. §. 3. n. 8. in prin. vel nempè si de traditione rei fuerit facta scriptura, Natt. consi. 572. n. 15. Menoch. de retin. rem. 3. n. 575. Caual. decis. 150.

2 n. 1. Et sic immissus ex mādato Iudicis iustè† possidere dicatur l. iustè possid. et ibi Doct ff. de acq. poss. Hond. consi. 20. n. 1. 18. 19. et 24. lib. 1. Ponta. de spol.

3 lib. 2. n. 182. Greg. dec. 336. n. 14. quousque† de suo credito sit satisfactus Scap. de Salu. lib. 3 q. 9. n. 1. & q. 13. n. 1.

Etiam

4 Etiam quod possessio † capta sit infra decendiũ,
cũ versemur in possessorio saluiani, in quo est locus
ægidianæ, quæ prohibet appellationẽ, *Ioseph. Lud.*
dec. Perus. 20. ãtc n. 28 vers. ijs ita præmiss. Gratian.
discep. 74. num. 1. & seqq. Caput *dec. 106. & 148.*
par. 3. Greg. dec. 491. n. 1. & sine vitio attentatorũ
sit executio infra decẽ, *l. 1. C. si de memen. poss. Scap.*
d. tract. lib. 3 q. 1. n. 3. Rot. diuers. par. 2. dec. 34. n. 3.
5 *Greg. d. dec. 491. n 2. & 3.* Vtique sequitur, † partes
D. Iudicis à quo fuisse non solũ D. Martiũ in sua
possessione lite pendente manutenere, *Paris. cons.*
39. n. 3. & seq. & cons. 41. n. 17. & 18. lib. 1. Lancell.
de atten. par. 2. cap. 4. decl. 4. n. 1 & seq. Grat. discep.
871. n. 14. discep. 872. a. 8. discep. 948. n. 10. Seraph.
6 *dec. 717. in fin.* Sed etiam † aduersario, quatenus
opus fuisset, iniũgere, ne illũ in sua possessione molestaret, *Bal. cõs. 337. n. 1. lib. 5. Paris. d. cõs. 41. n. 35.*
7 *Guidop. dec. 578 in prin.* Propterea † grauauit viã
sequestri eligẽdo, sib cõstito de certa possessione
Flaminij, *Paris d. cons. 41. n. 21. Contard. in l. vnic.*
lim. 16. n. 12. C. de moment. poss. Benint. dec. 73. n. 6.
Rot. *in recen. par. 1. dec. 293. n. 8. Greg. dec. 437. n. 7.*
8 *& ibi adden. n. 7.* quia † nõ deuenitur, nec deueniri
potest ad auocationẽ possessionis, nisi quando est
dubium, quis possideat, & timẽtur scandala, & Iudici non potest statim constare, quis sit potior in
possessione, *Scac. de appell. quæst. 17. lim. 6. mẽ. 2. n.*
18. Ioseph Lud. d. dec. 20. n. 6. Benint. dec. 73. n. 1. &
seqq. Guidop. dec. 578. Rot. *coram Greg. dec. 437. n. 7.*
vbi latè Beltr. & in recẽt par. 1. d. dec. 293. n. 8. Pro
9 ut nec ad fructũ † sequestrationẽm, nisi sit probata
dilapidatio, vel dilapidationis suspicio *Glos. &*
Doct. in l. Imperatores, de appel. Caput, dec. 158. par.
3. Gratia. dec. 63. n. 1 & seqq. Rot. in rec. par. 2. dec.
654. n. 1. vers. saltem cognitio quædam. Ad similitu-
10 dinẽ Rectoris Ecclesiæ, † qui nõ patitur sequestrũ
nec remouetur ab eo libera bonorũ administratio, nisi habita suspicione, & informatione de dilapidatione, vt habetur *in cã. quia vbi Glos. in verb.*
donec. 3. quæst. 2. & in cap. 2. in fin. ibi si fuerit dilapidator *extr. de statu Monach. de quo Diaz. in prax.*
crim. canon. cap. 65. per totum.
11 Cum † possessor lite pendente à commodo suæ
possessionis non sit amouendus, nec prohibendus
ius suũ prosequi, & rebus suis frui *Glos. in cap. 20.*
vers. sequestrari, de sequest. poss. & fru. Glos. in cap. nõ
solum, de appell. in 6 Paris. cons. 41. n. 18. lib. 1. Gail.
obseruat. 144. n. 10. & obserua. 146. n. 14 lib. 1. Rot.
dec. 44. n. 2. de appell. in nouis, & in recent. par. 2. dec.
12 *654. n. 1.* Nisi in casu † quo omnes fructus consumeret, & nõ haberet alia bona, de quibus appellato integrè possit satisfieri in casu succũbentię,
Gratia, discept, 114, n. 4. Quod nõ cadit in casu no-
13 stro, vbi versamur in persona nobili, † & opulẽta
valde in bonis stabilibus, quæ qualitates omnino
excludunt huiusmodi suspiciones, *Rot. in recent.*
14 *par. 2. dec. 654. n. 3. & 5.* Eò magis † quia Perusinus, ad cuius fauorem fuit factum decretũ sequestrationis fructuum, nullã adhuc habebat sentẽtiã
pro se, quo casu nullã esse admittendã sequestrationẽ, in specie concludunt *Card. in Clement. Vnic.*
quæst. 4. n. 13. de sequest posses. Grat. discept. 114.
n. 15. & seqq. Cur. in. trac. de seque. cap. 2. n. 54. Sera.
14 *dec. 1335. n. 4.* ne ante sententiã, † nimis propere
fiat executio, cõtra *tex. in l. 1. C. de execut. rei iudic.*
Alex. cons. 163. num. 3. vol. 6. Rot. *in recent. d. dec.*
654. n. 1. vers. ne ante sententiam. Et sequestra-
16 tionẽ admittẽdo Iudex grauat, † & pars grauata
debet omnino appellare, vt in specie firmat, *Put.*
17 *dec. 256. lib. 2.* Iudexq; appellationis † debet sequestrum reuocare, *Gratia. d. cap. 114. n. 37. Serap.*
d. dec. 1335. num. 3. & seqq.

Non obstat, quod dicebatur, per decretũ prouisionale nõ esse effectualiter sequestratã possessio-
18 nẽ prout nec eius fructus. Quia cum † ex illo auferatur libee vsus possessionis, & fructuũ, quẽ ipse
habere debet vti immissus ex saluiano, Rot. *apud*
Statil. de Salu. dec. 211. n. 10. & dec. 220. a. 4. Et in-
19 ducatur † quædã executionis species omninò fieri prohibita, *Gam. dec. Lusit. 331. n. 3. & 4.* Vel sal-
20 tim † quædã suspensio sententiæ latæ in saluiano,
quæ statim executioni demandari debet, *Bart. in l.*
1. a. 4. ff. de Sal. interd. Thc. dec. 175. n. 3. Grat. discep.
74. n. 1. & seq. & dec. 214 n. 1. Caput. *dec. 106. par.*
3. Rot. *in rece. par. 1 dec. 383. n. 4. in fin.* Proinde intrat appellatio, † & quidquid actũ fuit dicitur attentatũ lite pendente *Lancel. par. 1. cap. 2. de attea.*
à Iudice n. 3. et cap. 4. de atten. lite pend. amplia. 1. n.
22 *2. Scacc. d. mem. 2. a. 17.* Quod venit reuocãdum †
in primis, & ante omnia Rot. *in rec. par. 1. dec. 124.*
n. 1. 269. n. 1. 478. n 3. 514. n. 1. et 637. num. 1.
23 Neq; obstat clausula, sine præiudicio, † in decreto apposita, quæ præseruatiua dicitur respectu
possessorij, & petitorii vt per *Mart. de claus. par. 1.*
cla. 158. Quia vbi † manifestè cõstat de possessione
vt hic cõtrariũ fuisse verius firmãt Doct. supra citati, signanter *Contard. in d. lim. 16. num. 10. & seq.*
& Scac. in d. lim. 6 mem. 2. num. 20. & 34. vbi concordantes allegat, & ãplius in fine dicit, quod hoc
casu deueniendo ad sequestrationẽ quoquo modo
peruertitur ordo, à qua peruersione datur appel-
25 latio. Præsertim quia clausula huiusmodi † nũquã præseruat præiudiciũ, quod expresse factũ apparet, *Mart. d. claus. 158. n. 9 Hond. cons. 87. n. 47.*
26 *lib. 1.* Ita vt, † sit tantũ præseruatiua circa nõ expressa, *Hond. cons. 86. n. 47. lib. 2. Seraph. dec. 756. n.*
2. & dec. 1445. n. 4. Beltr. ad Greg. in dec. 338. n. 7.
27 Nec aduersatur, † quod à simili decrẽto, vti interlucutorio, nõ datur appellatio, tã ex dispositione iuris ciuilis, *Scac. de appell. q. 17. lim. 47. membr.*
1. n. 1. quã ex dispositione *Sac. Conc. Trid. sess. 24.*
cap. 20. de refor. idẽ Scac. d. mem. 1. n. 83. Giur. d. dec.
28 *56. n. 6.* Quia † id fallit, vbi cõstat de notorio grauamine vt hic, *can. quicũq; 11. q. 1. cap. cũ sit Romana*
de appel. Conc. Trid. loc. cit. Scac. vbi supra Giurb. d.
dec. n. 11. & seqq. Grat. discep. 74. n. 14. et discep. 76.
n. 9. Ama. dec. 59. n 2. Iosep. Lud. dec. Perus. 20. n. 11
grauamẽ autẽ deducitur ex allegata sequestratione de iure prohibita Rot. *in rec. par. 2. d. dec. 293. n.*
2. Grat. discept. 232. n. 27. & seqq.

Neque

29 Neq; subsistit quod dicebatur, à d. decreto † non
dari appellationē in illa parte, vbi cōtinet monitio-
nē super manutentione, vt per *Grat. discep.* 87. n. 1.
30 Quia cū † nō contineat simplicem monitionē,
sed etiam sequestrationem, ideo ratione causæ,
admixtæ appellationē recipientis, facit vt decre-
tum, quod continet duas causas, quarum vna ap-
pellationem respuit, & altera admittit, possit in-
distinctè appellari, *Menoch. de recup. rem. 9. nu.*
316. & seq. Scac. d. quæst. 17. lim. 6. mem. 9. nu
31 *27. Gratian. decis. 60. num. 7. 8. & 14.* maximè †
quando duæ causæ sunt vnica verborum structura
conceptæ, quia tunc causa appellabilis trahit ad
se partem non appellabilem, *Gab. cons. 56. n. 7.*
lib. 1. Giurb. qui alios allegat, decis. 10. n. 1. cum
seqq. Mar. Ant. var. lib. 2. resol. 9. nu. 5. Scac. de
appell. q. 17. limit. 6. memb. 9. nu. 84. Roginell.
eod. tract. §. 2. *cap. 3. num. 204.*

Neq; tandem obstare visum fuit, quod diceba-
tur, possessionem D. Flaminij fuisse attentatā, nul-
lam, & spoliatiuam, vti captam infra decem dies
32 datos ad appellandum, cum † sententia, cuius vi-
gore fuit immissus, esset appellabilis, tanquam la-
ta in possessorio mixto, vt denotant illa verba (fo-
re immittendum in possessionem possessionis D.
Andreæ Perutti) & proinde bene processisse se-
questrum iuxta obseruantiam Rotæ, de qua præ-
cipuè testatur Greg. *in d. dec. 91.* Quia vltra quod
33 † erat procedendum per viam attentatorum, &
non sequestrationis, cum versemur in profanis,
Scac. de appellat d. quæst. 17. lim 6. memb. 2. n. 15.
& 16. Lancell. de atten. apell. pend. ampl. 7. per tot.
Pro vlteriori responsione est sciendum, quod quā-
34 uis d. immissio sit concepta per genitiuum, † de
stricta significatione importantem dominium, *vt*
in l. 2. §. 1. ff. de relig. & sumpt. fun. & in l. non
aliter ff. de legat. 3. Curt. Iun. cons. 294. Plot. cons.
30. nu. 53. Ceph. cons. 491. n. 21. Hond. cons. 49.
n. 23. lib. 2. Rim. Iun. cons. 9. n. 16. & cons. 392.
n. 38. Tamen dicimus, quod genitiuus casus vario
modo accipi solet, quandoque enim causam effi-
cientem, vel originem definat, *Surd. cons. 429.*
num. 12. & 13. Gratian. discept. 51. nu. 13. quan-
doque ad materiam, quandoque ad formam re-
fertur, & quandoque denotat causam, vt vocant,
finalem, & quandoque dominium præsens, *l. 3. §.*
Pomponius ad exhiben. quandoq. dominiū futurum
l. si mora, ff. solut. matrim. & quandoque indicat
possessionem *l. 1. §. ait Prætor, ff. naut. caup. stab.*
l. 2. §. in hac ff. de vi bonorum rapt. vel etiam ali-
quando nudam administrationem, *cap. quia G. de*
Iudic. quandoque aliter diuersisque modis accipi-
tur, vt aliquando denotet possessionem, detentio-
nem, administrationem, culturam, curam, & si-
milia, *Gratian. d. discept. 951. num. 12.* vnde con-
cludendum est ex communi Doct. sentētia in *rub.*
noui. op. nunc. propriè quidem ad dominium re-
ferri, *d. l. 2. §. 1. ff. de relig. & sumpt. fun. l. non*
aliter de legat. 3. l. 1. §. 1. de seru. corrupt. Posses-
sessionem verò importare, cum materia suadet,
vel actus validitas postulat, *Glos. in l. quoties la 2.*
ff. de verb. obligat. Quamobrem dicimus in furto,
quod est contrectatio rei alienæ, *vt in l. 1. cum ibi*
notatis, ff de furt. & tamen verificatur genitiuus
rei alienæ in possessore, detentore, & commo-
datario *vt in l. manifestissimi, in prin. C. de furt.* &
pro hoc potest adduci *l. 1. in prin. §. ait prætor ff.*
naut. caup. stabul. & l. idem ait §. fin eod. tit. vbi
est actio penalis, & tamen genitiuum verificaturi
in possessore, & etiam in non domino, prout est
etiam casus *in l. 2. in prin. §. in hac ff. de vi bono-*
rum rapt. vbi est materia pœnalis, & nihilominus
genitiuus verificatur etiam in possessore, & non
domino, nec non potest adduci *l. fin. vers. fuerunt,*
& ibi Glos. C. de edict. Diu. Adr. toll. vbi geniti-
nus verificatur in nudo detentore, & sic capi de-
bet, prout conuenit materiæ propositæ, vt notant
Bart. in simili, de pronominibus meum, & tuum,
in l. quintus, §. argento, ff. de auro, & arg. legat.
de quo est Glos. *in l. quoties de verb. obligat. iuncta*
l. quidquid astringendæ, de verb. obligat. vbi loqui-
tur in stipulatione, quæ est stricti iuris, & tamen
genitiuus verificatur secundum subiectam mate-
riam. Vnde consequens est etiam secundū propriā
significationem, genitiuum casum non magis do-
minium, quàm possessionē significare, licèt sēper
secundum subiectam materiā interpretationē ac-
cipiat. Inde fit, vt genitiuus appositus in senten-
tia, de qua agitur, lata in possessorio saluiani im-
portat tantum possessionem, vt per *Mascar. concl.*
841. n. 4. & concl. 1189. n. 25. & 26. Bero. cons.
50. per tot. lib. 3. Alex. cons. 35. n. 14. lib. 4. Ceph.
cons. 490. n. 71. Quidquid in contrariū senserint
Scap. de Sal. lib. 3. cap. 5. & Grat. decis. 284. qui
voluerunt, quod genitiuū verbum appositū in sen-
tētia, quæ stricti iuris est, semper referatur ad do-
minium, & tamen ex prædictis sententia eorū nul-
lo pacto videtur sustentabilis, maximè cum verba
sententiæ passim intelligātur, & interpretētur se-
cundum naturā Iudicij, *Rot. in rec. par. 2. dec. 137.*
n. 2. quoniam sententia includit id quod necessa-
rio est præsupponendū, & sumitur ex mente acto-
rū, referturq; ad casū, qui sumitur ex actis, ex qui-
bus verba sententiæ restringuntur, & limitātur se-
cundū subiectā materiam, etiamsi impropriētur,
Ossasch. decis. 64. n. 3. Rot. Genuen. decis. 103. nu. 3.
35 Quod autē † sententia in casu proposito lata sit
in mero possessorio saluiani, desumitur ex toto
processu, vbi nullū verbū de proprietate, & signā-
ter ex libello, vbi quod tēpore obligationis fundus
possidebatur à debitore, *Negus. de pig. 3. memb. 8.*
par. n. 26. ac etiā ex sententia in illis verbis (retinē-
dū donec, & quousq. de suo credito sit sadisfactus)
Statil. de Saln. inspect. 4. cap. 2. n. 14. Cæs. de Grass.
decis. 30. num. 2. & seqq. tit. de caus. poss. & prop.

Et ita resolutū, inhibitionē non esse moderādā,
quia ex prædictis satis cōstat causā esse appellabi-
lem. Et vbi res aliquod haberet dubiū, admitten-
da etiā esset appellatio *Glos. l. qui restituere, ff. de*
rei vend. Surd. cons. 163. n. 6. & dec. 36. n. 4. Giurb.
d. dec. 101. n. 9.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Saluianum ad quorum fauorem, & contra quos detur, & de requisitis in eo,

SVMMARIVM.

1 *Cessionarius succedit in ius cedentis.*
Et soluendo potest reportare cessionem. num. 2. & consequi omnia iura cedentis, num. 3. ac gaudere omnibus priuilegijs, quibus gaudet cedens, etiam quo ad viam executiuam, nu. 4.
5 *Creditor habens plures debitores insolidum, & in forma Cameræ obligatos, potest quem vult eligere, etiamsi essent fideiussores, vel correi, nu. 6. & hoc idem facere potest cessionarius, num. 7.*
8 *Cessionario datur saluianum ex persona cedentis.*
9 *In saluiano neccessarium antecedens est creditum cum hypotheca.*
10 *Instrumenta publica faciunt probationem probatã.*
11 *Primum, & secundum extremum in saluiano quomodo probetur, & num. 12.*
13 *Possessio inter contrahentes probatur per clausulam constituti.*
14 *Saluianum interdictum datur cõstito de hypotheca actoris, & possessione rei conuenti.*
15 *Saluianum, vti personale in rem scriptum datur cõtra tertium possessorem.*
16 *Mandatum mulieris ad se obligandum requirit insinuationem ex forma Constitutionis Marchiæ.*
17 *Limita vbi mulier se obligauit pro causa concernente pietatem ad fauorem coniuncti.*
18 *Insinuatio potest in eodem instrumento obligationis fieri, & etiam postea ex interuallo, & separatim. & ideo excipiens de non insinuatione tenetur probare negatiuam.*
19 *Gerens magistratum durante illo non potest conuenire, nec conueniri.*
20 *Qui est prohibitus comparere per se, potest in ciuilibus comparere per procuratorem legitimè constitutum.*
21 *Procurator dominus litis effectus est citandus.*
22 *De persona ad personam, in qua diuersa viget ratio, non rectè fit extensio.*
23 *Disposita à lege, vel statuto procedunt tantum parte petente.*
24 *Lex, vel statutum disponens non dari actionem, non tollitur ipso iure, sed ope exceptionis. num. 25.*
26 *Et talem exceptionem opponi necesse est ante executionem sententiæ.*
27 *Sententia dicitur certa per relationem ad acta.*

DECISIO XIII.

FVit resolutum omnibus votis sententiam D. Potestatis Recanatensis latam in saluiano ad fauorem Domini Martij Flaminij pro summa contenta in mandato Auditoris Cameræ contra D. Andream Peruitum possessorem prædij, de quo agitur, esse confirmandam. Nam cum D. Martius habeat cessionem à Petro Paulo Iacobet-
1 to legitimo creditore, per quam † successit ius cedentis, *l. emptor vbi Bal. in 1. notabili, C. de hæred. vel act. vend. Crot. cons. 83. n. 10. Bero cons. 187. num. 18. lib. 1. Brce. cons. 105. nu. 17. Surd. cons. 22. num. 16. & seqq. Gratian. discept. 547. num. 54. & discept. 733. num. 22.*
2 Et soluendo † potuerit reportare cessionem, ac iure mandati acquirere, *Rota ex impress. per Zacchi. de soc. offic. decis. 8. num. 9.* Et consequi om-
3 nia iura † Iacobetti cedentis, *l. si ager, in fin. vbi Doct. ff. de re vend.* cum reputetur eadem persona, *l. si donatæ §. 1. ff. de donat. inter vir, & vxor,* Gratia. *discep. 142. num. 14. discept. 586. nu. 81. discept. 906. num. 4. & discep. 981. nu. 11. Surd. decis. 308. num. 1.*
4 Ac gauderet † possit omnibus priuilegijs, quibus gaudebat cedens, etiam quoad viam executiuam, *l. mandati actio, C. mand. l. si prior, §. à Titio, ff. qui pot. in pign. habeãt, Gratian. discep. 459. num. 24. Rota ex impress. per Zacch. de obligat. Cam. decis. 9. num. 1. & seqq. & decis. 135. nu. 9.* maxime stantibus clausulis amplissimis in cessione contentis, ex quibus comprehẽditur omnis actio, quæ cedenti competebat, *Bart. in l. planè, ff. famil. erciscun. Bal. in l. 3. num. 6. C. de nonat. Gratian.*
5 *discep. 531. nu. 38.* Vtique † sicut Iacobettus habens plures debitores pro dicta summa obligatos insolidum, & in forma Cameræ poterat ex eis eligere, quem magis vellet, *l. reos 11. §. cum tabulis, ff. de duobus reis l. ex duobus 16. ff. eod.* Etiam
6 si † illi essent fideiussores, & correi, *Surd. d. decis.*
7 *n. 2. & 3.* Ita pari ratione † ipse Martius cessionarius potuit contra vnum ex illis agere, non solum executiuè, si voluisset, *Rot. ex impress. per Zacch. de soc. offic. decis. 17. num. 4. & decis. 18. num. 8.*
8 Sed etiam † vtili saluiano interdicto, prout fecit, contra tertium possessorem bonorum illius, *Rot. apud Statil. de Salu. decis. 25. num. 22. decis. 76. n. 10. & idem Statil. d. tract. insp. 3. cap. 2. nu. 900. Scapuc. eod. tract. lib. 1. quæst. 18. num. 2.*
Concurrunt enim omnia in saluiano requisita,
9 Quoniam † de credito, & hypotheca, quod est necessarium antecedens, *Aret. in §. item seruiana, instit. de act. Rot. in recen. par. 2. decis. 61. nu. 1. & apud Greg. decis. 67. num. 1. & decis. 264. n. 3.* Constat ex instrumento societatis officij, ac ex instrumento solutionis, & cessionis reportatæ vnico contextu per Martium Flaminium, quæ instru-
10 menta † publica faciunt probationem probatam,
& rem

&rem manifestam, *Clement. sape de verb. signif. l. cum pratibus, C. de probat.* Innoc. *& alij in cap. cum P. tabellio de fide instru. Bart. in l. 1. nu. 8. ff. de non. op. nunc.* Dec. *cons. 423. nu. 9. Paris. cons. 104. nu. 64. lib. 1. Soc. Iun. cons. 127. nu. 27. lib. 3. Gratian. discep. 952. num. 13. Sard. decis. 177. numer. 4. Mantic. dec. 24. num. 6. dec. 26. num. 1. dec. 166. num. 12. decis. 240. num. 2. & dec. 302. num. 2.*

11 Et de primo extremo † nempè de possessione D. Septimiæ debitricis, tàm de tempore obligationis ipsius, quàm postea constat per testes formiter examinatos, deponentes de visu qui plenè probent possessionem, *Bart. in l. data opera, n. 34. C. de his, qui accus. non poss. Dec. cons. 302. nu. 37.* eo magis quia reddunt bonam rationem de actibus possessoriis, *Affl. decis. 325. numer. 2. Greg. decis. 160. num. 2. Rot. in recent. par. 1. dec. 307. num. 1. & 2.*

12 Et de secundo † scilicet de possessione Andreæ Peruiti rei conuenti pariter constat, non solum per testes, sed etiam per litis sustentationem, *Cæsar de Grass. decis. 4. tit. de restit. spoliat. Gratian. discept. 314. nu. 42. Rot. in recent. par. 2. dec. 669. nu. 3. & coram Greg. decis. 362. num. 3.* Nec non de vtra-
13 que possessione liquet † ex instrumento donationis factæ per Semproniam, cum clausula constituti ad fauorem dicti Andreæ, qui illud in iudicio exhibuit, *Ang. in l. quædam mulier, vers. item attendi ff. de rei vend. Grat. cons. 42. numer. 12. lib. 2. Tiraquell. de constit. limit. 1. num. 23. vers. sed hoc, Rot. diuers. par. 1. decis. 766. nu. 11. & apud Cenc. de Cens. decis. 150. num. 5. Greg. decis. 362. nu. 2.*
14 *& ibi adden. num. 11.* Quibus † sic liquidatis, negari non potest immissio ex saluiano, *Bart. in l. 1. num. 3. ff. de salu. interd. Alex. cons. 185. num. 4. lib. 6. Rolan. d. cons. 14. num. 13. lib. 1. Rot. penes* Greg. *decis. 491. n. 6. & in rece. par. 1. decis. 294. nu. 3. decis. 307. num. 4. & dec. 394. nu. 3.* Cum
15 remedium † saluiani vti personale in rem scriptũ detur contra quemlibet tertium rei possessorem, *l. 1. §. interdicta, ff. de interd. Surd. decis. 174. n. 9. Menoch. de adip. remed. 3. num. 55. & seqq.* Rola. *d. cons. 14. in prin.* Greg. *d. decis. 491. nu. 4.* Rot. *in recent. par. 2. dec. 324. num. 2.*

Non obstant, quod mandatum procuræ factum per D. Semproniam in persona Iacobi Lombardi ad ipsam obligandum in solidum in dicta societate
16 † videatur nullum defectu insinuationis requisitæ ex forma *Constit. March. lib. 5. cap. 25.*

17 Quia præterquam quod huiusmodi nullitates † non attenduntur, quando mulier se obligat pro causa concernente pietatem ad fauorem coniuncti, vt in præsenti casu ad late tradit per *Gratia. discept. 108. num. 23. & seq. & discept. 952. num. 23. & 28. & per Rot. in recent. part. 2. decis. 775. num. 4.*

18 Respondetur † quod cum insinuatio sit actus, qui potest contingere contemporaneè cum ipso instrumento procuræ, & possit fieri omninò separatim, ideò sequitur, vt nisi etiam Andreas Peruitius probet negatiuam, scilicet quod post actum mandati procuræ insinuatio in actis facta non fuerit, interim possesso D. Flaminij non appareat vitiosa, Rot. *in recent. par. 1. decis. 671. num. 3. & par. 2. decis. 385. numer. 5. & in vna Senegallien. prædij, 10. Iunij Coram Pirouano.*

Neque aduersatur, quod tempore supradictæ sententiæ D. Martius esset de magistratu, & pro-
19 pterea † non potuerit conuenire, nec conueniri, tàm inspecto iure communi, *ad tex. in l. pars literarum ff. de iudic. l. nec magistratus, ff. de iur. iuran. l. de pupillo, §. si quis prætori ff. de op. non. nunc*, quàm inspecto statuto Recanaten. id prohibente. Quia † si D. Martius de illo tempore erat prohibitus comparere per se, non tamen dicitur prohibitus comparere, prout fecit, per Procuratorem, quem per antea constituerat, scilicet de tempore cœpti Iudicij, quod fuit antequam de magistratu extraheretur, & sic pro-
20 curator † dominus litis effectus semper fuit citatus, prout citandus erat, *Pic. ad Statut. Vrb. Glos. 7. num. 862.* & non Dominus Martius,
21 ac proinde de persona † ad personam, in qua diuersa viget ratio, non rectè fit extensio, *l. Papinianus, ff. de minoribus*, Rot. *apud Statil. de Salu. decis. 229. num. 9.* Præterea opus fuisset oppositione partis in prima instantia, quia
23 † disposita à lege, vel statuto procedunt tantum parte petente, ac si tacita semper insit conditio, si quis vti voluerit exceptione sibi competenti, *Glos. in l. vniuersa, in verb. præbeatur, C. de preced. imp. offer. vbi Ias. numer. 2. Menoch. præsump. 46. lib. 2. Gratia. discept. 301. num. 42. & seqq. Giurb. decision. 13. numer. 8. decis. 14. numer. 8. & decis. 103. numer. 13. Affl. decis. 220. num. 4. Canal. decis. 11. numer. 29. part. 1. Surd. decis. 57. numer. 2.* Rot. *diuers. par. 1. decis. 111. decis. 805. & decis. 810.*

24 Nam lex, vel statutum † disponens non dari actionem, non tollitur ipso Iure, nisi in casibus à Iure expressis, *l. obligationum ferè, §. placet, ff. de act. & oblig. l. 1. ff. ad Maced.* sed
25 ope † exceptionis, *Giurb. d. decis. 13. numer. 5.* quam exceptionem opponi necesse est, *l. si maritus, §. præscriptionem, C. de adult. & stup. Boer. decis. 344. numer. 8. Giurb. dict. decis. 13. numer. 6. & 7. & decis. 103. numer. 13.* Id-
26 que † ante relaxationem mandati in executionem sententiæ de immittendo, cum exceptiones etiam peremptoriæ post sententiam regulariter non opponantur, *l. peremptorias, C. sent. rescind. non poss.* Gratian. *discept. 2. num. 12.*

Tandem non obstat, quod dicebatur de incertitudine sententiæ, in quo vnus ex Auditoribus discrepando ab alijs dicebat sententiam esse declarandam iuxta petitionem Andreæ in hac secunda instantia, pro cuius opinione allegabat *tex. in §. curare, instit. de actionib.* Quia respon-
27 detur † quod cum in actis primæ instantiæ ap-

pareat Martium esse creditorem in summa scutorum 116. & baioc. 40. solutorum, pro qua summa cessionem reportauit, & Iudex immissionem ad eius fauorem decreuit pro suo credito, de quo in actis, non videtur sententia incerta, sed certa per relationem ad acta, *Bart. Bal. Salic. & alij in l. 3. C. de sent. qua sine cert. quant.* & executionem meretur, *Gratian. discept. 183. num. 31. cum seq. Gitrb. decis. 60. num. 20. & seq.*

ARGVMENTVM.

Salarium non conuentum an, quando, & quibus debeatur. Et vtrum præscribatur cum alijs, de quibus infra.

SVMMARIVM.

1 *Salarium non conuentum, non debetur. Quod intellige, & declara vt num. 15. 16. 17. 38. 39. 40. 44. 45. & 46.*
2 *Salarium debetur duobus concurrentibus, nempè, quod vnus sit solitus locare, & alter conducere.*
3 *Quæ probanda sint ab illo, qui salarium petit, & num. 41. 42. & 43.*
4 *Obligatio oritur tantùm ex contractu, vel quasi.*
5 *Actio dicitur obligationis filia.*
6 *Tacendo, quis videtur iuri suo renunciare, sed contra. num. 51.*
7 *Actio ad petendum salarium præscribi potest, sed requiritur bona fides. num. 52. & quæ ad præscribendum requiratur, num. 53.*
8 *Deputatus ab vniuersitate ad aliquid faciendum, dicitur exercere munus publicum personale.*
9 *Vbi cadit munus publicum, cessat petitio salarij. Sed intellige vt num. 55. 56. 57. & 58.*
10 *Qui altari seruit, de altari viuere debet.*
11 *Dignus est operarius mercede sua, & non est labor sine mercede. num. 12. & opera requirit prætium num. 13.*
14 *Nemo cogitur ex proprio alteri beneficium facere.*
18 *Officium proprium nemini debet esse damnosum, & num. 19.*
20 *Nemo suis sumptibus militare cogitur, quod procedit, tàm inspecto iure ciuili, quàm canonico, num. 21.*
22 *Iudex æquitatem præ oculis habere debet, & officium suum libenter impartiri. num. 23.*
24 *Salarium constituere in arbitrio Iudicis præcipuè residet. Qui in arbitrarijs redargui minimè potest num. 25. Cum in hoc arbitrio æquiparetur Principe, num. 26. Et ab huiusmodi arbitrio non datur appellatio, num. 27. Maximè quando causa est sui natura summaria, num. 28.*
29 *Decretum Episcopi factum in visitatione, non admittit appellationem suspensiuam, & num. 31. & 32.*
Episcopo attestanti aliquid per literas creditur num. 30.
33 *Desertio apparet ex inquisitione dierum, in quibus Iudex sedere debet. Et stante desertione dicitur expirata Iurisdictio Iudicis num. 35.*
34 *Desertio attenditur, quando non constat de notoria iniquitate sententiæ. Et tunc Iudex non potest infirmare sententiam, sed tantū confirmare, n. 36.*
37 *Vnica protestatio ad inducendam desertionem an sufficiat.*
47 *Electio facta simpliciter de persona, quæ est solita locare operas suas, intelligitur facta cum salario. Maximè quando quis inseruit sine victu. nu. 48.*
49 *Cum labor est in damno, crescit mortalis egestas.*
50 *Salarium præteriti temporis præstari debet ex bono, & æquo.*
54 *Quando solutio salarij allegatur, & ad probandam solutionem adducitur tempus congruum ad præscribendum, tunc procedit præscriptio, aliàs nequaquam.*

DECISIO XIV.

CVm Dominus Gaspar Mazzapanus Præpositus fuisset constructioni domus Sacri Montis Pietatis Terræ Sarnani, in qua per aliquot annos elaborauit, cementa, lapides, & tegulas adnotando, bullectas solutionum operariorum conficiendo, ac registrando, & hac de causa scuta 20. pro eius mercede totius temporis ab Episcopo Camerinense per decretum obtinuerit, quod in gradu appellationis fuit per R. P. Dominum Tiburtium Iudicem meritissimum, & integerrimum confirmatum. Modo causa appellationis in tertia instantia pro parte Montistarum coram me interposita, videbatur prima facie dictas sententias ex capite iniustitiæ esse reuocandas.

1 Primò, quia † salarium non conuentum Mazzapano decerni non potuit, *Dec. cons. 132. num. fin. Simon de Præt. cons. 53. numer. 2. Gabr. cons. 170. num. 20. lib. 1. Mart. vot. 99. num. 1. Rim. Sen. cons. 358. num. 29. lib. 2. Rim. Iun. cons. 378. num. 29. Granut. Theorem. 12. num. 1. & 10.* nisi
2 † concurrentibus duobus, nempè, quod vnus sit solitus locare, & alter conducere, *Put. decis. 43. & 44. lib. 2. decis. 1. num. 1. lib. 3. Rot. diuersor. par. 1. dec. 679. num. 10. Seraph. decis. 65 num.*
3 *1. & decis. 1322. num. 1.* Et † proinde cum Mazzapanus non probauerit se de certo salario conuenisse, & Montem quid certum ipsi promisisse, intrat regula, vt salarium non conuentum, non debeatur, *Alex. cons. 109. lib. 6. Mantic. decis.*
4 *266. num. 6.* Non enim † aliqua oritur obligatio, nisi præcedat contractus, vel quasi, & consequen-
5 ter, nec actio, † quæ dicitur obligationis filia, *l. licet, §. ea obligatio, ff. de procur.* Ita argumentantur

cantur in specie *Frideric. de Sen. conf.* 218. *num.* 1. *Menoch. conf.* 570. *num.* 1.

Secundò quia Mazzapanus de gestis per ipsum reddidit rationem absque eo, quod fuerit facta
6 mentio de salario, vnde sic † tacendo sibi videtur præiudicasse, & illud donasse, seu remisisse, *Ceph. conf.* 272. *num.* 111. *& conf.* 234. *num.* 10. *Federic. de Sen. d. conf. in fin. Alex. d. conf. num.* 2. *Menoch. d. conf.* 228. *num.* 37. *Seraph. d. decis.* 1322. *num.* 4. *&* 5. *Mantic. d. decis.* 266. *num.* 5.
7 Vel saltim ex † taciturnitate per aliquot annos videtur mons præscriptione tutus, *Gratian. decis.* 53. *num.* 6.
8 Tertiò, quia Mazzapanus sic † deputatus munus publicum personale substituit, prout sunt omnes illi, qui a publico eliguntur ad faciendas vias, vel exstruenda, seu reficienda publica ædificia, seu palatia, iuxta *tex. in leg.* 1. *§. personalia, & l. munerum ciuilium §. sed, & qui ad reficiendas vias, & §. hi quoque, qui custodes ædium, ff. de mun. & honor.* Et propterea
9 salarium petere non potuit, quia † vbi cadit munus publicum absque erogatione sui patrimonij, nullum salarium debetur, nisi esset persona solita locare operas suas, *Guidop. decis.* 68. *num.* 1. *&* 2. *& ibi adden. vers. nota quod, Menoch. d. conf.* 228. *num.* 7.

Verùm se ipsa longe melius examinata, ac discussa contraria sententia mihi visa est verior, & æquitati magis consentanea. Nempè dictum Mazzapanum consequi posse salarium officii præstiti.
10 Quia iuri, † & æquitate valde conueniens est, vt pro laboribus mercedem, seu recongnitionem aliquam consequatur is, qui alteri inseruit iuxta illud Apostoli ad Corintios, *cap.* 9. *relatum. in cap. cum secundum, de præbendis,*
11 qui altari seruit, de altari viuere debet, † & dignus est operarius mercede sua *canon. quicun-*
12 *que* 12. *quæst.* 2. Non enim † debet esse labor sine mercede, *canon. charitatem* 12. *quæst.* 2. &
13 operam † requirere pretium dicit *tex. in l. cum duobus. §. si in coeunda ff. pro soc. Menoch. dict. conf.* 228. *num.* 14. *& conf.* 570. *num.* 3. Cum
14 nemo † cogatur ex proprio alteri beneficium facere, *canon. precariæ* 10. *quæst.* 2. Et proinde
15 † vbi iusta subest causa pro bono, & æquo debet decerni salarium, *Menoch. d. conf.* 228. *num.* 24.
16 Quia † omne officium ex honestate quadam salarium exigit, *Bal. in l.* 2. *C. de oper. libert.*
17 *Menoch. vbi supra, num.* 23. etiam si † ab initio non sit conuentum, idem *Menoch. dict. conf.* 228. *num.* 39. *vbi citat Soc. in dict. conf. & Soc. in conf.* 18. *num.* 10. *in fin. lib.* 3. Nam iniquum
18 † videtur esse, quod officium proprium sit sibi ipsi damnosum, *l. sed. & si quis ex signatoribus, ff. quemad. testam. aperian. l. si seruus communis*
19 *vni §. quod verò ff. de furt.* & quidem † nisi aliqua recompensatio tribueretur Mazzapano, suum officium sibi damnosum fuisset, quippe qui propria negotia reliquisset, & aliena curasset, id quod legi, & æquitati repugnat, *Menoch. dicto conf.* 228. *num.* 15. *& conf.* 570. *num.* 3. *vers. se-*
20 *cundo accedit*, hinc dicimus, † quod nemo suis sumptibus militare debet, *cap. ex offi. ij de præscrip.*
21 & inde fit, † vt *Socc. Innoc. conf.* 196. *in fin. lib.* 2. dicat hanc opinionem fulcitam esse æquitate iuris ciuilis, naturalis, canonici, & diuini, & quemlibet Iudicem ita debere iudicare, & ces-
22 santibus actionibus † debere Iudicis officium seruire, qui semper, quod æquum est, præ oculis habet, *l. quod si Ephesi, de eo, quod certo loco,*
23 Ac etiam æquitate † suadente debet officium suum impartiri, vt post *Bart. Alex. & alios latè firmat Bellon.* Rot. Grauen. *decis.* 115. *num.* 2. *Mar. Ant. Genuen. prædicab. Ecclesiast. quæst.* 724. *per totam.*

Et prædictis accedit, quod etiam quando nul-
24 læ extant iniustæ † & vrgentes causæ, quæ mouere possint magistratū ad cōstituendum salarium, seu mercedem, sit omninò in libero eius arbitrio, & potestate constituere, vel non constituere, habita ratione officii præstiti, & temporis, ac inspecta qualitate personæ, & aliis huiusmodi circumstantiis pensatis, *Menoch. de arb. cas.* 515. *num.* 3. *&* 4. vbi particulariter citat *Nauar. lib.* 3. *de restit. cap.* 2. *num.* 410. *idem Menoch. d. conf.* 228. *num.* 36. *&* 40. propterea cum Iudex primus constituerit salarium scutorum viginti per decretum, quod fuit post modum à secundo Iudice confirmatum, non video, quomodo in tertia instantia possim hoc, quod est positum in arbitrio Iudicis, reuoca-
25 re ex capite iniustitiæ, cum † Iudex in arbitrariis redargui non possit, vt multis citatis late firmat, *Menoch. de arbitra. quæst.* 70. *num.* 6. *vers. contrarium, & num. seqq. Seac. de appellat. quæst.* 17. *limit.* 15. *num.* 1. *& seq. Greg. decis.* 106. *nu.* 2.
26 Etenim † Iudex ob collatum sibi arbitrium æquiparatur Principi, qui reprehendi non potest, *Menoch. d. quæst. num.* 12. *vers. & accedit, Giurb. qui alios citat, decis.* 21. *num.* 4. *Grat. discept.* 146. *num.* 25. *&* 26. *& discept.* 170. *num.* 6.
27 in † tantum quod sit agatur, de modico præiudicio, ac damno condemnati, prout certè videtur esse in casu nostro, vbi agitur de mercede scutorum 20. pro seruitio præstito per spatium quatuor annorum durante fabrica Montis Pietatis, qui mons non potest dici enormiter læsus, non habet, nec habere debet à dicta sententia appellationem, nec etiam recursum per supplicationem, prout re vera sentiunt *Bal. & alij, quos refert, & sequitur Menoch. dict. quæst.* 70. *num.* 18. *&* 19. Maximè
28 inspecta qualitate causæ † summarijssima ex forma *Constitutionis Rot. nu.* 30. quæ operatur, vt Iudex à quo sine reprehensione motum animi sui ex persuasiuis probationibus informare potuerit, ac vti supremus Princeps Iudicare, *Grammat. decis.* 19. *num.* 4. *&* 5. *& decis.* 62. *numer.* 31.

Accedit etiam quod decretum Dioecesan. Episcopi super dicta constitutione salarij, vti factum
29 in visitatione,† non videbatur admittere appellationem suspensiuam iuxta *S.Cõc.Trid.sess.* 13. *cap.* 1. *in fin. de reformat. & cap.* 10. *sess.* 24. *fol. mihi* 93. *Scac. de appellat. quaest.* 17. *lim.* 26. *num.* 1. *cum seqq. Amat. dec.* 25. *num.* 6. nec officit, si dicatur, quod ex facie decreti non apparet fuisse factum in visitatione, quia cum de hoc constet in
30 processu per literas † missiuas ipsius, met Episcopi id attestantis, illi credendum est secundum eundem, *Scacc. in d. lim.* 26. *num.* 3. vbi dicit, quod
31 † appellatio prohibetur non solum in his, quae
32 ordinarius agit in actuali visitatione, sed etiam † in his, quae an fuerint gesta in ipsa visitatione, non cõstat nisi per eiusdem ordinarij assertionem, qui dixerit ea fecisse ratione visitationis.
33 Accedit vlterius, quod ex calculo dierum † ro-
34 talium causa apparet deserta, quae † desertio attenditur etiam in causis paruis, quando non con-
35 stat de notoria iniquitate sententiae, vt hic qua † desertione stante, dicitur expirata Iurisdictio, *Caesar. de Grass. decis.* 1. *num.* 3. *de appellat. Amat. decis.* 83. *nu.* 4. *Giurb. qui alios refert, decis.* 116.
36 *num.* 22. ita † quod Iudex non possit infirmare, sed tantum confirmare sententiam, *Caes. de Grass. d. decis. num.* 4. *Cappell. Tol. decis.* 245. *sub num.* 4. *Grat. decis.* 40. *num.* 30. Nec vrget in contra-
37 rium vnica protestatio, † facta pro parte monistarum ad euitandam desertionem, cum plures requirantur secundum opinionem, de qua latè testatur *Osasc. decis.* 12. *num.* 6. *& 7. & seqq.* vbi in fine decisionis testatur, secundum hanc opinionem tanquam communem fuisse iudicatum in Senatu illo Taurinensi.

Non obstat, quod primo loco dicebatur, sala-
38 rium non conuentum non deberi, † Nam certum est, quod sententia eorum, qui hoc tenent, sibi tantùm locum vendicat in casibus, in quibus Domini subministrant alimenta, vt notant *Bon. de praescrip. statut. Glos.* 19. *num.* 47. *vers. pro cautela autem famulorum, Caroc. de locat. & cond. quaest.* 10. *de famul. & pedisequis, num.* 3. *&* 10. Quia vi-
39 ctus † saepenumero compensatur cum salario, *ad text. in l. in his, §. seruis, ff. solut. matrim. Menoch. de arbit. cons.* 515. *nu.* 4. *& latè Granut. Theorem.*
40 12. *num.* 12. *cum seq.* & doctrinae † ex aduerso allegatae procedunt in similibus famulis, & aliis vilibus personis, quae multoties inseruiunt pro expensis, & sine salario, vt per *Menoch. in d. num.* 4.
41 vnde ista requisita † sunt probanda, ad effectum,
42 vt illis competat actio, secùs vero † in illis personis, quae vacant muneribus, quia istis constituendum est salarium, vt per *tex. in l.* 1. *de variis, & extraordinar. cognit.* decidit *in puncto Rot. coram Seraph. in vna Turritana mercedis, ex impress. apud Marches. par.* 1. *fol.* 1192. *decis.* 6. *numer.* 1. vbi
43 etiam ad propositum † firmat praedicta procedere in Notariis, tabulariis, & calculatoribus, quod idem firmat, & declarat *March. tit. de com. appellat. in causis alimentorum, part.* 1. *§.* 1. *num.* 23. *& seq.*
44 Insuper respondetur, quod ex quo † Mazzapanus est solitus locare operas suas in scribendo, & mons est solitus aliquos officiales conducere cum certa parua mercede annua, vt deponunt testes in causa examinati, salarium debetur etiam secundum *Alex.* & alios ex aduerso allegatos, *Caroc.*
45 *dict. quaest.* 10. *num.* 4. & hoc † ex tacita promissione, sic a lege interpretata, *Menoch. d. cons.* 570.
46 *nu.* 8. Vnde fit † vt saltim tacita actio locati competat, vel conditio, *ex l. si me, & Titium, ff. si cert. pet. vt post Soc. in dict. cons.* 196. *in fin. notat Bellon. dict. decis. Rot. Genuen.* 115. *num.* 2. *vers. &*
47 *propterea,* hoc enim casu † electio facta simpliciter de persona, quae est solita locare operam suam, intelligitur facta cum salario, *Surd. cons.* 460. *nu.* 32. *Rot. penes March. par.* 1. *fol.* 1193. *coram Sera-*
48 *ph. dec.* 7. *num.* 1. Eò maximè † quia Mazzapanus inseruiuit sine victu, quo casu salarium loco illius victus succedere debet, *Surd. de aliment. tit.* 1. *quaest.* 67. *num.* 7. Alioquin verificaretur in eo
49 Catonis dictum: Cum † labor est in damno, mortalis crescit egestas, de quo memor fuit *Azo. in summa, tit. de sportulis.*

Non obstat, quod secundo loco dicebatur salarium huiusmodi censeri remissum, & donatum, ex eo, quia Mazzapanus de gestis reddidit rationem absque eo, quod de salario fuerit facta mentio, seu habita ratio. Vel saltim quod fuerit praescri-
50 pium. Quia respondetur † quod etiam praeteriti temporis salarium praestari debet ex bono, & aequo sicut respondit *Soc. in sd. cons.* 196. *col. vlt. quem sequitur Menoch. d. cons.* 228. *num.* 38. *& sequen. & d. cons.* 570. *num. fin. vers. respondetur secundo.*
51 Nec enim ex † taciturnitate resultat renunciatio, *Seraph. decis.* 1322. *n.* 4. *& ex impress. per March. par.* 1. *fol.* 1193. *decis.* 7. *num.* 3. Ad illud verò, quod dicebatur de praescriptione, respondetur,
52 quod † haec non currit ad fauorem debitoris, qui scit se debere, ex quo versatur in mala fide, quae impedit praescriptionem, vt post *cap. vlt. de praescrip. firmat* Menoch. qui loquitur in puncto salarij, *dicto cons.* 570. *num. fin. vers. nam hoc esset praescriptio.*
53 Vltra † quod in casu nostro necessaria ad praescribendum non concurrunt, nec illa procedit,
54 nisi † quando solutio salarij allegatur, & ad eam probandam adducitur tempus congruum, intra quod praesumitur solutio ex tanto tempore, & sublata obligatio, sed non procedit quando tempus, dum taxat, allegatur, vt in casu nostro negando se obligatum ad soluendum, quia praescriptum, nec in solutione se fundat, *Giurba decis.* 13. *num.* 11.

Nec obstat tertiò, quod dicebatur de munere publico, quod quis exercere tenetur absque sa-
55 lario, quia regula † non procedit quoad sumptum moderatum, quod succedit loco victus, vt sic distinguit, *addent. ad Guidop. d. decis.* 68. *vers. no-*

ta quod

56 ta quod, nec procedit, † quando officium est laboriosum, *Menoch. dicto conf. 228. num. 20. & conf. 570. num. 4* prout quidem videtur esse in præsenti casu, habita saltem ratione longitudinis temporis, & qualitate negotij, vt videtur considerare *Menoch. dicto conf. 570. num. 4. versic. & dubium non procedit*. Nec procedit, † quando sumus in viro, qui est solitus
57 quotidie lucrari ex operibus suis, *Guidop. dicta decis. 68. num. 6.*

58 Maxime si sit persona † alicuius industriæ, vel peritiæ, quæ gratis operari non præsumitur, *Caroc. dicta quæst. 10. num. 7.* Et ita resolutum, ac postea per me relaxatum mandatum.

A R G V M E N T V M.

Possidens vigore clausulę constituti dicitur habere veram possessionem, licet modus sit fictus, ita vt constitutario competat omne remedium possessorium.

S V M M A R I V M.

1 *Constitutum contentum in Instrumento transfert veram possessionem.*

2 *Tàm ciuilem, quàm naturalem, & ad quoscunque effectus num. 3.*

4 *Constitutum operatur, quod constitutarijs competat omne remedium possessorium, tàm retinendæ, quàm adipiscendæ, & num. 5.*

6 *Possessio instrumentalis sufficit pro manutentione, quando non constat de possessione alterius.*

7 *Actus possessorij, vt sunt perceptio fructuum, incisio, sine, insertatio arborum, probant possessionem.*

8 *Possessio probatur ex confessione partis, qua se spoliatam asserit.*

9 *Amplia procedere, non solum in retinenda, sed etiam in adipiscenda.*

10 *Possessio probatur ex sententia Iudicis mandantis aliquem admoueri à possessione.*

11 *Priuatio præsupponit habitum, & restitutio priuationem. num. 12.*

13 *Possessio præsumitur continuata, vsque ad litem motam.*

14 *Manutentio danda est ei, qui non habuit se pro spoliato, & num. 16.*

15 *Manutentio non datur sine possessione.*

17 *Index nulliter, & iniustè procedens, non priuat possessorem sua possessione.*

18 *Differentia est inter titulum, & possessionem, & num. 30.*

19 *Titulus in summarijssimo non attenditur, sed solùm nuda possessio, & num. 31.*

20 *Possessio est quid facti probanda per apprehensionem, seu traditionem, & num. 32.*

21 *Constituti clausula non operatur, si constituens non possidet.*

22 *In manutentione ius metimur ex possessione, non autem ex titulo.*

23 *Qui nititur constituto probare, debet constituentis possessionem.*

24 *Instrumentum de per se non probat possessionem.*

25 *Possessio per locationem non probatur, limita, vt num. 26. 27. 28. & 29.*

33 *Instrumentum tituli quando operetur inter plures contendentes de possessione.*

D E C I S I O XV.

Ominus Florellus de Florellis Firmanus duos emit census florenorum 300. in sorte, vnum de anno 1598. & alium de anno 1600. à DD. Torquato Botano, & Io Baptista Mancino in solidum obligatis, tàm pro fructibus, quàm pro sorte, & deinde suum vltimum condidit testamentum, in quo iure legati pij reliquit Conuentui, & Fratribus Sancti Dominici Ciuitatis Firmi florenos 400. soluendos centum quolibet anno vsque ad integram summam, pro cuius solutione de anno 1604. DD. Hieronymus Guerrerius, & Ioannes Laurentius Ruffus executores testamentarij pro prima, & secunda solutione cesserunt Conuentui præfato florenos 200. de censibus prædictis contra Io. Baptistam Mancinum, & de anno 1617. ad instantiam creditorum fuit factus concursus bonorum dicti Ioannis Baptistæ Mancini in Curia Archiepiscopatus Firmi, & assignatus tertius locus Conuentui pro dicta summa, & pro fructibus decursis, vsque ad summam florenorum 60. & sic in totum pro florenis 260. pro qua summa fuit facta executio in duobus petiis terræ eiusdem Mancini, in Contrata Fontis Ripæ iuxta bona Ecclesiæ Sancti Petri capacitatis modiolorum quinque cum dimidio, quæ fuerunt subhastata seruatis seruandis, & deliberata Lantio Colæ plus offerenti, qui per eandem Curiam Firmanam fuit actualiter associatus, & immissus in possessionem, & post aliquot menses easdem bona vendidit Domino Hieronymo Maxiolo pro eodem pretio florenorum 260. cum clausula Constituti, & præcarij in amplissima forma, vt constat in actis.

1 Per quam quidem clausulam † fuit in Maxiolum emptorem translata vera possessio, licet per modum fictum, *l. quod meo, ff. de acq. poss. l. quandam mulier, vbi Doct. ff. de rei vend. Aldou. qui alios congerit cons. 69. num. 43. Rolan. cons. 53 vol. 1. Lauecll. Gall. cons. 13. num. 1. Surd. cons. 334. nu. 14. Giurb. decis. 24. num. 21. & decis. 112. num. 11. Thes. decis. 38. in prin. Greg. decis. 437. nu. 1. & ibi Adden num. 5. Rot. in recent. par. 1 decis 83. num. 1.*

num. 1. decis. 270. num. 1. & decis. 277. num. 1.
2 Etta n † ciuilis, quàm naturalis, *l. interdum, &*
l. quod meo ff. de acq. poss. Tiraquell. de constitut.
par. 1. num. 2. Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 23. nu.
14. Gratian. discep. 483. nu. 1. cum seq. & discep.
502. num. 2. & 3. Capnt. decis. 14. num. 8. lib. 2.
Rot. in recentior. par. 2. decis. 551. num. 4. proue
3 est de natura huius clausulæ, † quę operatur trans-
lationem possessionis ad quoscunque eff. ctus, vt
pluribus firmat *Mart. de claus. par. 1. claufnl. 20.*
num. 4. Greg. dicto decis. 437. num. 1. & ibi Belt.
4 *num. 6. in fin.* Ita vt † constitutario rationе con-
stituti competat omne remedium possessorium,
tàm retinendæ, quàm adipiscendæ, *Giurba dicta*
decis. 112. num. 13. Osasch. decis. 133. num. 7.
Gregor. dicta decis. nu. 2. sicut in adipiscenda firmat
in specie *Rot. ex impress. per Zacch. de oblig. Cam.*
decis. 31. num. 3. & in retinenda aduersus quos-
cunque firmat *Belt. ad Gregor. in dict. decis. 437.*
num. 6. & Rot. ex impress. penes Pic. ad stat. Vrb.
decis 53. num. 4. & in recent. par. 1. decis. 634.
num. 3.
5 Et propterea † non videtur dubitandum, quin
dicto Maxiono constitutario competat mandatũ
de manutenendo super dictis bonis, quod da-
tur possidentibus, *l. 1. §. interdictum autem ff.*
vti possidetis §. retinendæ instit. de interd.
6 Cum etiam possessio † instrumentalis sufficiat
pro manutentione, *Rot. in recentior. par. 2. decis.*
467. num. 1. Coccin. decis. 14. num. 2. quando
non constat de possessione alterius, *Greg. decis.*
138. num. 2. decis. 268. num. 1. & Adden. ibi-
dem num. 8.
Quibus accedunt in primis actus possessorij
7 successiue † facti per eundem Maxionum, qui
probant possessionem, *ad tex. in l. 1. § si insterim*
& l. quod mea §. si venditorem. ff. de acq. poss.
Cocc. dict. decis. 14. num. 2 videlicet perceptio
fructuum [ex decreto Iudicis, vt in *process. fol.*
13. incisio, & incstatio arborum, vt deponunt
Flauius Virgilij, & Simon Mathęi, ex quibus pro-
batur possessio, *Mascard. de probat. conclus. 1195.*
num. 1. & seqq. Barz. decis. 47. num. 11. & 12.
8 Rursus accedit confessio † partis aduersæ, quæ
in principio Causæ, se spoliatam asserit; Nam
licet ex his verbis videatur confiteri possessionem
vitiosam, attamen ista confessio, cum habeat
præsumptionem contra se, quia possessio cuius-
liber præsumitur iusta non vitiosa, *l. merito ff.*
pro Soc. Crau. conf. 150. num. 5. potest accep-
tari confessio respectu possessionis, reiecta qua-
litate vitii, *Bart. in l. Aurelius §. idem quæsijt ff.*
de lib. leg. quem approbauit Rot. penes Greg. decis.
200. num. 2. & ibi Belt. num. 5. & decis. 458.
9 *num. 3. & seqq.* quæ confessio † indubitanter
probat aduersus confitentem, non solum quando
agitur de manutentione, vt hic, sed etiam quan-
do agitur de restitutione in spolio, *Greg. d. decis.*
458. num. 6.
Præterea accedit Iudicis decretum mandantis
10 amoueri Maxionum, † vnde si est amouendus, si-
gnum euidens quod possidet, *Cocc. d. decis. 14.*
num. 3. quoniam priuatio præsupponit habitum,
l. manumissiones, ff. de iust. & Iur. l. decem, ff. de
verb. obligat. Osasch. decis. 120. num. 7. Cappell.
Thol. decis. 437. num. 2. & amotio præsupponit
præexistentiam possessionis, *Greg. decis. 402. n. 1.*
11 *& decis. 458. nu. 2.* sicut restitutio † præsuppo-
nit priuationem, quæ stare non potest sine habitu,
Barz. decis. 47. num. 26. Surd. decis. 70. num. 9.
232. num. 2. 305. num. 42. 310. num. 16.
Postremò accedit depositio Guarnerij, & Feli-
ciani, qui iuxta 7. 8. & 9. Interrogatorium deponũt
bona prædicta semper fuisse possessa à Ioanne
Baptista Mancino, & post eius obitum à Lancio
Cola, qui subhasta emit, & auctore Prætore fuit
immissus, à quo successiuè Maxionus causam ha-
13 buit ex titulo emptionis, & sic † videtur conti-
nuatio possessionis probata de vno in alium vsque
ad litem motam, quod sufficit, donec probetur
illam ab alio fuisse apprehensam, *Bald. cons. 216.*
num. 1. lib. 2. Dec. cons. 28. num. 16. Mantic. decis.
245. num. 5. Greg. decis. 161. num. 9. decis. 394.
num. 4. & 555. num. 10. nisi appareat, quod quis
se habere velit pro spoliato, *Greg. decis. 9. nu. 6.*
14 Quæ cum ita se habeant, sicut manutentio † de-
negari non potest Maxiono, qui nunquam se ha-
buit pro spoliato; *Mantic. decis. 95. num. 11. &*
decis. 309. num. 1. Greg. decis. 46. num. 9. decis.
307. num. 7. & decis. 323. num. 3. Ita & per con-
sequens existimandum est inualidum decretum
manutentionis D. Vicarii Firmani, factum ad fauo-
rem Portiæ Teracordæ, quod non iustificatur ex
actis, *Gratian. discep. 912. num. 55. Rot. in rec.*
par. 1. decis. 700. nu. 7. in fin. in quibus nullo pro-
bationis genere appareat de eius possessione, si-
15 ne qua † non datur manutentio, *Mantic. d. decis.*
95. num. 1. decis. 191. num. 1. decis. 227. num. 1.
& decis. 272. num. 2. Rot. in rec. par. 1. dec. 685.
16 *nu. 1. cum similibus.* Nec ex simili † decreto iniu-
sto fuit ammissa possessio Maxioni, qui non ha-
buit se pro spoliato, *Greg. d. decis. 46. n. 9. Rot. in*
17 *rec. par. 2. decis. 347. n. 3.* cum Iudex † ouliter,
vel iniustè procedens, nunquam priuet quem sua
possessione, *Greg. decis. 9. n. 4. decis. 69. num. 3.*
& dec. 105. num. 22.
Nec suffragatur Portiæ instrumentum emptio-
nis à D. Sebastiano Ciccolino vsque de anno
1624. Quoniam notissimi iuris est differentiam
18 esse † inter titulum, & possessionem, *l. naturali-*
ter §. nihil commune, ff. de acq. poss. & de vno ad
19 *alterum inferri non posse.* Nam titulus, † qui osten-
ditur, in summarijs mo non attenditur, sed so-
lum nuda possessio, *Gregor. decis. 323. num. 1.*
Caual. decis. 630. num. 6. & in recent. par. 2. decis.
20 *650. num. 11.* quæ † quidem nuda possessio,
cum sit quid facti, est probanda per aliquẽ actum,
siue factum apprehensionis, seu traditionis,
sine quo transferri non potest *l. quemadmodum,*
ff. de acq. possess. Socc. cons. 205. num. 1. Natta
cons. 395.

conf. 395. num. 13. & seq. Seraph. decis. 773. nu. 3. Canal. decis. 391. num. 4. Bertaz. decis. 47. nu. 24. vbi quod possessio debet corporaliter capi, & apprehendi, l. cum hæres ff. de acqui. poss.

Nec quidquam operatur clausula.

21 Constituti, † inserta in Instrumento venditionis, quando constituens non possidet, Tiraquell. de const. par. 1. lim. 1. num. 1. cum pluribus seqq. Affl. decis. 335. n. 4. Rot. in rec. par. 1. decis. 63. nu. 5.

Prout est in proposito, cum non constet, quod Ciceolinus venditor nec emerit, nec possederit vnquam d. bona, sine qua possessione constitutum

22 non operatur, cum † semper in hoc remedio manutentionis metiamur Ius ex possessione, non autem ex titulo, Thesa. decis. 206. num. 15. ver. cum

23 in hoc remedio. Adeo vt ipsa Portia † quæ nititur Constituto, teneatur probare possessionem constituentis de tempore Constituti, Tiraq. de Constit.

24 d. lim. 1. num. 1. & seq. Cum † instrumenta de per se non probent possessionem, Rot. diuer. par. 1. dec. 776. num. 1. cum seqq.

Nec ad rem facit, quod ipsa post obitum Ioannis Baptistæ sui viri locauerit bona, de quibus

25 agitur. Quia † possessio per locationem non probatur cap. inter dilectos, in fin. de fide instrum. Glos. in cap. bonæ memoriæ, in verbo, vnam procurationem, de Appellat. Gratian. discept. 678. num. 9. & 10. Boer. decis. 105. num. 15. & decis. 239. num. 5. Affl. decis. 325. num. 1. & seq. Coec. decis. 266.

26 num. 2. Nisi † constet de actuali apprehensione,

27 Canal. decis. 391. num. 4. siue de effectuatione † locationis per solutionem pensionis, aut per fru-

28 ctum † perceptionem. Roman. cons. 70. num. 11. Alex. cons. 88. num. 14. lib. 5. Soc. cons. 205. nu. 5. & cons. 266. num. 13. lib. 2. Ruin. cons. 118. num. 11. lib. 4. Paris. cons. 104. numer. 89. lib. 1. Natt cons. 672. num. 20. Rot. diuers. par. 1. decis. 766. num. 3. & 4. Mantic. decis. 241. num. 2. &

29 decis. 245. num. 2. Vel nisi saltim † consiter de aliquibus ex dictis adminiculis, Greg. decis. 318. nu. 2. cum seqq. & in recent. par. 2. decis. 573. num. 5.

Quæ omnia cessant in præsenti casu, vbi non solum non constat, quod ipsa perceperit fructus à colono, cui locauerat, sed potius expressè de contrario per depositionem Gualnerij testis ad eius instantiam examinati, qui iuxta nonum dicit, *che detta donna dopo la morte di Gio. Battista suo marito hà dato à laureceio detto pezzo di terra à Fittitano di Lodouico, mà lei non hà hauuto il frutto, perche gl' è stato impedito e non sò da chi, & è stato depositato*.

Neque obstat, quæ dicuntur de anteriori possessione, cum circa illam nihil probetur, sed tantùm exhibeatur Instrumentum emptionis dictorum bonorum à D. Sebastiano Ciccolino de anno 1624. ex quo desumitur possessio anterior (& non

30 sine errore) Quoniam, † vt sæpe diximus differentia est inter titulum, & possessionem, cum in

31 hoc † remedio possessorio nuda tantum attendatur possessio, Greg. decis. 323. num. 1. Canal. decis. 630. num. 6. & in recent. par. 2. decis. 650. n. 11.

32 Quæ † nuda possessio, cum sit quid facti, est probanda, non per titulum, sed per aliquod factum apprehensionis, seu traditionis, sine quo transferri minime potest, l. quemadmodum, ff. de acq. poss. Natta d. cons. 308. nu. 13. & 14. Seraph. decis. 773. numer. 3. Canal. dict. decis. 391. num. 4.

Nec Ciccolinus tradere poterat, cum ipse, nec ante, nec postea vnquam possederit, & ideò In-

33 strumentum † huiusmodi in casu isto nihil operatur, Cum obiectum procedat tantum in casu, vbi duo contenderent de possessione, & nihil per testes probaretur, sed vnus illorum exhibuisset instrumentum sui tituli; Quia tunc, qui de titulo fidem facit, videtur esse in præsumpta antiquiori possessione, & alterius possessio clandestina, & vitiosa, cap. licet causam, vbi Fœli. de probat. Ideo non mirum, quod in huiusmodi casu sit iudicandum in fauorem eius, qui titulum exhibuit, ex quo in casu dubio ab vtraque parte aliquid plus præstiterit, quam aduersarius, Quia eius titulus inducebat præsumptionē possessionis etiam antiquioris, & iustioris, vt in simili iudicatum fuisse per Senatum Taurinen. testatur Thes. in d. decis. 206. num. fin. secus verò in hoc casu omnino diuerso, in quo Persia ostendit solum titulum ab illo, qui nunquā possedit, & è conuerso Maxionus probat possessionem per actualem apprehensionem, & perceptionem fructuum, ac etiam titulum pro emptore à veris, & legitimis possessoribus, cum clausula Constituti, vt dictum est, operantis et contra eundem dari non possit mandatum de manutenendo, Gratian. discept. 113. num. 71. Propterea ipse solus est sine difficultate manutenendus, l. 1. §. interdictum autem ff. vti possid. §. retinendæ instit. de interd. Gregor. decis. 160. num. 1. & decis. 582. num. 1. cum similibus supra deductis. Et ita votatum per me, Et Dominum meum Tiburtium Thomasium Iudicem peritissimum.

ARGVMENTVM.

Emphyteuta non potest amoueri à sua possessione, nisi præuia citatione, & liquidatione eorum, quæ sunt necessaria ad inducendam deuolutionem.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum de manutenendo datur possidenti.*
2 *Mandatum de associando nulliter, & iniustè relaxatum per Iudicem, non priuat quē sua possessione.*
3 *Possessor semper est citandus.*
4 *Deuolutioni non est locus, nisi probetur finis lineæ,*

Emphyteuta

5 *Emphiteuta ob melioramenta retentionem habet.*
6 *Concessio emphyteusis facta cum clausula (usque in tertiam eorum generationem) extenditur ad pronepotes.*
7 *Deuolutionis causa existente dubia, quis debet experiri iudicio petitorio, non autem possessorio. num. 8.*
9 *Possessio capta non citato possessore dicitur clandestina, & inefficax.*
10 *Possessio nemini debet auferri, etiamsi iniustè videatur possidere, nisi fuerit citatus.*
11 *Exemplum sumptum ex alio exemplo fidem non facit.*
12 *Testibus, non testimonijs fides est adhibenda.*
13 *Scriptura priuata non probat absque recognitione.*
14 *Intentionem suam vnusquisque probare tenetur.*
15 *Substantia actus est probanda, antequam de qualitate illi inhærenti tractetur.*
16 *Dominus directus tunc solùm potest intentare remedium possessorium, quando clara, & indubitata est deuolutio.*
17 *Dominus directus an possit propria auctoritate capere possessionem ob deuolutionem ex capite non soluti canonis, est controuersum inter Doctores.*
18 *Dominus directus non potest propria auctoritate capere possessionem propter lineam finitam.*
19 *Amplia etiamsi adesset pactum ingrediendi propria auctoritate.*
20 *Doctrina Hond. in cons. 21. lib. 2. quomodo, & quando procedat.*

DECISIO XVI.

Oncordibus suffragijs fuit resolutum DD. 1 † de Palmuccijs, qui reperiuntur in possessione bonorum emphyteuticorum, de quibus agitur, vt sufficienter constat ex actis, concedendam esse manutentionem, *l. 1. §. interdictum autem, ff. vti possid. §. retinendæ, instit. de interd.* Quoniam 2 † mandatum de associando per Iudicem Capitulo, & Canonicis Ecclesiæ Cathedralis Maceraten. concessum non priuauit eos sua possessione, ex quo nulliter, & iniustè relaxatum fuit, *Abb. in cap. conquerente, num. 8. de restit. spoliat. Ripa in l. naturaliter, §. nihil commune, num. 60. in fin. & num. seq. ff. de acqui. poss. Angel. in l. clàm possidere, §. qui ad nundinas, nu. 2. in fin. ff. eod. tit. Corn. cons. 193. num. 4. lib. 3. Hond. cons. 21. num. 2. lib. 2. Rot. penes Put. dec. 419. lib. 2. penes Greg. decis. 43. num. 2. decis. 46. num. 5. & decis. 105. num. 12. & diuer. par. 1. dec.* 3 *802. num. 7.* Videlicet non † citatis eisdem possessoribus, *l. fin. C. si per vim, vel alio modo, cap. licet Episcopus de preb. in 6. Rota penes Greg. d. decis. 46. nu. 7. & decis. 500. nu. 5. & penes Mantic. decis. 194. num. 2. & seq. & decis. 309. num. 4. & in recent. par. 1. decis. 555. num. 2.* Nec liquidato 4 negotio † deuolutionis, ob prætensam lineam finitam, prout opus erat, *Rot. coram Greg. d. dec. 105. num. 12. vbi Belt. & coram Mantic. d. decis. 194. n. 5. & seq. & coram Caual. decis. 295. nu. 1.*

Nam si citati fuissent, docere fortasse potuissent, 5 vel de melioramentis † propter quæ illis competeret retentio, *Greg. d. decis. 105. nu. 12.* vel probare lineam non esse finitam, eo quia adsint nepotes primorum acquirentium adhuc viuentes, vel quia concessio sit facta, prout re vera est, cum 6 clausula, † pro se ipsis, & eorum, & cuiuslibet ipsorum acquirentium hæredibus, & successoribus masculis, vsque in tertiam generationem, quo casu prima generatio non videtur habere principium ab acquirente, sed à persona descendentis, ad effectum vt pronepotes, qui sunt moderni Palmuccii possessores, censeantur comprehensi, *Ias. in l. 2. num. 106. C. de iure emphyt. Alex. cons. 100. num. 11. lib. 3. Gab. cons. 88. in prin. lib. 1. Ceph. cons. 582. num. 24. Menoch. cons. 115. num. 18. & latius cons. 1066. per totum, Maresc. var. lib. 2. resol. 53. n. 1. & seqq. Gratian. qui alios citat. discept. 88. nu. 28. & 29. Greg. decis. 522. num. 1. & 20.* vbi testatur de magis vera, & communi opinione, *& recent. par. 1. decis. 305. num. 2.*

7 Ac ideo causa † deuolutionis existente dubia saltim ex prædictis, Capitulum tenebatur iudicio petitorio experiri, *Rot. in Ariminen. deuolutionis, ex impress. per March. par. 1. commis. fol. 959.*

8 Non † autem possessorio per viam associationis, *Natt. cons. 532. nu. 4. Rot. apud Scatil. de Sal. dec. 35. num. 8.* Præsertim sine partis citatione, quæ est de iure diuino, *Bart. in extr. ad reprimendum, in verb. & figura, nu. 6. Glos. in cap. sæpe de verb.* 9 *signific. Caual. decis. 53. num. 2.* Proptereaque † eorum capitularis possessio dicenda est omnino clandestina, & inefficax, ita vt non sit habenda in aliqua consideratione, *l. 1. ff. vti possid. Bero. cons. 53. num. 25. lib. 3. Ruyn. cons. 17. num. 3. lib. 3. Bald. cons. 136. lib. 4. Natt. cons. 568. nu. 6. & seqq. Hond. d. cons. n. 27. Gratian. discept. 913. nu. 31. Capuc. decis. 333. cum seq. lib. 2. Rot. apud Zacch. de oblig. camer. dec. 144. numer. 2. Greg. d. decis. 46. numer. 7. & in recent. par. 1. dec. 106. num. 2.*

10 Cum † nemini possessio debeat auferri, etiamsi iniustè videatur possidere, nisi fuerit citatus, *d. cap. in litteris, de restit. spoliat. cap. licet Episcopus de preb. in 6. l. colonus, & l. cum fundus, ff. de vi & vi. armat. Gratian. discept. 899. nu. 21. Mantic. dict. decis. 194. numer. 3. Grego. d. decis. 105. nu. 16.*

Tantò magis, quia instrumentum inuestituræ, siue concessionis exhibitum coram præfato Iudi- 11 ce apparet esse exemplum † sumptum ex alio exemplo, quod fidem non facit in iudicio, *cap. 1. de fide instrum. Bald. in l. sancimus, C. de diuers.*

diuers. rescrip. Dec. in auth. si quis in aliquo, num. 30. C. de eden. Rot. diuers. part. 1. dec. 733. & coram Greg. decis. 432. num. 1. & 8. decis. 469. num. 1. & decis. 550. num. 1. & 2. Nec fuit probata mors Io. Francisci Palmucci, ob quam prætenditur finis lineæ, nisi per fidem † extraiudicialem priuatorum, quæ nullam facit fidem, cum testibus, & non testimonijs fides sit adhibenda, *Mantic. decis. 51. num. 6. Cocc. decis. 4.* Vel per epistolam Domini Petri Pauli Floriani, quæ est sine loco, & die, & si fuisset integra, † neque probaret absque recognitione, *cap. 2. de fide inst. l. instrumenta, C. de probat. latè Grattan. discept. 677. num. 10. & seqq. Rot. in recent. par. 2. decis. 143. num. 3.*

14 Vnde non iustificatis † iuribus ipsius Capituli, etiam in possessorio, de eo frustra tractatur, *Menoch. de recup. rem. 15. nu. 435. & seq.* tanquam non entis nullæ sint qualitates, *l. 3. ff. de vsuf. l. eius, qui in prouincia ff. si cert. pet.* Prius enim

15 probanda est substantia † actus, & subiectum negotij, antequam de qualitate illi inhærenti tractetur *Dec. cons. 508. num. 5. Bal. cons. 465. num. 1. lib. 4. Becc. cons. 37. num. 16. Surd. cons. 150. n. 81. Menoch. cons. 66. n. 5. & cons. 75. n. 100.*

16 Cum tunc solum dominus directus † possit intentare remedium possessorium, quando clara, & indubitata est deuolutio, & nulla competere potest defensio, seu retentio emphyteutæ, *Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 5. num. 19. & lib. 22. tit. 22. num. 15. Gratian. discep. 339. num. 25. & seqq. & discept. 899. num. 7. Belt. ad Greg. d. decis. 105. num. fi. vers. hic enim, Mantic. d. decis. 194. nu. 6. Rot. in recentior. part. 1. decis. 409. n. 7.*

Non obstat, quod dicebatur, Capitulum citra vitium spolij potuisse etiam propria auctoritate capere possessionem in casu deuolutionis, quia

17 quidquid † esset in deuolutione ex capite non soluti canonis, de quo est maxima discordia inter Doctores, *vt latè per Cenc. de Cens. part. 2. cap. 2. quæst. 5. art. 5. & per Corb. de iure emphyt. tit de caus. priuat. ob non solut. canon. quæst. 12. & 13. & per Mant. dict. decis. 194. num. 10. & Greg. dict. decis. 105. num. 11. & Castad. decis. 1.*

18 *tit. de locat. & cond.* Certum est † id non procedere, quando prætenditur, prout hic, deuolutio propter lineam finitam, *Gabr. cons. 88. in fin. lib. 1. Menoch. qui alios citat, cons. 503. per totum Greg. d. decis. 105. num. 11. & 12. Mant. d. decis.*

19 *nu. 8. & 9.* Etiam quod inter contrahentes † adesset pactum ingrediendi possessionem propria auctoritate, *Greg. vbi supra, num. 12. Mantic. d. decis. num. 2. Rot. penes Staril. decis. 141. num. 10.* Quod non est in casu isto.

20 Neque obstat † *cons. Hond. 21. lib. 2.* quod videtur in contrarium. Nam in illo casu, post decretum de associando, & immissionem subsecutam, non fuit protestatum per emphyteutas, quod non se habebant pro spoliatis, sed fuit actū super reuocatione, vel confirmatione decreti immissionis, & in illo iudicio clarè fuit doctum per Ecclesiasticos, emphyteusim finitam fuisse ob lapsum temporis triginta annorum ad renouandum, ac ideo cessare debebat non solum manutentio, sed etiam restitutio, & rectè omnia confirmari potuerunt, *Hond. d. cons. num. 26. vers. vnde quia*. At in casu nostro nihil fuit liquidatum, & semper fuit protestatum per Palmuccios, quod non se habebant pro spoliatis, & instatum pro manutentione, quæ propterea non est deneganda stantibus iuribus prædictis, & cessantibus rationibus, de quibus per *Hond.* qui si rectè ponderetur *in num. 26. & seqq.* nihil penitus obstat, dum firmat possessionem captam fuisse vigore trium sententiarum conformium, vt in puncto notat *Grattan. discept. 533. num. 45* Et ita, &c.

ARGVMENTVM.

Pater an, & quando teneatur pro debito filij, & de executione nulliter facta, quę reuocari debet, cum alijs, de quibus infra,

SVMMARIVM.

1 *Nuncio referenti, se fecisse executionem in bonis N. creditur, & num. 13. declara num. 14.*

2 *Filius familias contrahendo, & disponendo de bonis patris ipso sciente, & non contradicente, potest eundem obligare.*

3 *Executio nulla, si de nouo esset facienda, potest confirmari.*

4 *Tertius ad iudicium veniens, & docens de possessione sua impedit executionem. Quod procedit etiam si ageretur actione personali, nu. 5. & bona fuerint alienata per debitorem in tertium pendente Iudicio, num. 6.*

7 *Contra tertium est agendum actione reuocatoria.*

8 *Limita in casu, vbi tertius esset particeps fraudis.*

9 *Executio facta ex abrupto per nuncium in bonis alterius præter intentionem Iudicis, est reuocanda.*

10 *Index præiudicare non potest tertio non citato.*

11 *Ratione ciuilis possessionis potest quis apprehendere naturalem.*

12 *Inhibitione pendente nihil est innouandum.*

15 *Executio facta contra non citatum non tenet, & de similibus, num. 18. 19. 20. 21. & 22.*

16 *Via executiua non datur contra tertium non nominatum in obligatione, etiamsi ageretur de obligatione Cameralis. num. 17.*

23 *Missio in possessionem debet fieri ordine iuris seruato. Alioquin facta de facto debet reuocari. num. 24. & 25. Quia confirmari non potest, num. 30.*

26 *Executio fieri non debet, sine commissione Iudicis, num. 31.*

Possef-

27 *Possessor semper est citandus.*
28 *Immissio nulliter decreta, nullam tribuit possessionem.*
29 *Possessio dimitti non debet ad simplex verbum executoris.*
32 *Spoliato competit possessorium recuperandæ.*
33 *Pro Iudice præsumitur, si rite, & rectè processit.*
34 *Regulas, quod tenuta nulliter capta cõfirmari possit, non procedit, quando deuentum fuit ad expulsionem.*
35 *Spoliato competit interdictum vnde vi.*

DECISIO XVII.

IN proposito casu prima facie videbatur confirmandum esse decretum D. Iudicis à quo, latum ad fauorem Quintilii Argenterii de Nursia creditoris Ioannis Baptistæ filij Dominici Lazari de Camerino, quia executio, de qua quæritur, apparet facta in bonis dicti de-
1 bitoris per relationem † executoris in proc. fol. 1. cui in similibus creditur, vt per *Menoc. qui alios citat, de adip. poss. rem. 4. nu. 922. & seqq. & per* Greg. *decis.* 402. *num.* 2. Et quamuis constet in actis, fuisse factam executionem in bonis dicti Dominici patris ipsiusmet debitoris, adhuc videbatur decretum confirmandum, quia cum
2 ipse Ioannes Baptista filius † disposuerit de negotiis, & bonis paternis ad eius libitum, vendendo, & respectiuè emendo, merces, animalia, & fructus patre sciente, permittenre, & non contradicente, vt videntur deponere aliqui testes examinati pro parte dicti Argenterij, ex hoc censetur Dominicus dedisse filio tacitum mandatum ad contrahendum, & per consequens quod obligatus sit pro debito filij, cum debitum à filio contractum in huiusmodi casu dicatur debitum patris, vt post *Affl. decis.* 308. *& ibi Vrsill. firmat in spe-*
3 *cie Gasp. Thes. foren. lib. 4. quæst.* 79. † Pro quolibet enim debito videbatur propterea executio in eius bonis facta sustentabilis, quamuis facta dici possit iuris ordine non seruato, cum sua non interfuit, eo quia si non esset facta, de nouo esset facienda, vel confirmanda, & ideò non audiendus, vt dicunt *Angel. Imol. & Alex. in l. si finita, in prin. ff. de damn. infect. Doct. in rub. C. de carb. edict. Dec. cons.* 449. *num.* 18. Ruyn. *cons.* 91. *col.* 1. *lib.* 5. *Alex. cons.* 81. *num.* 7. *lib.* 1. *Negus. de pig.* 2. *mem.* 3. *part. num.* 32. *Lancell. de attent. cap.* 29. *num.* 66. *Osasch. decis.* 34. *num.* 1. *& seqq. Carth. decis.* 14. *num.* 15. *&* 16. *& decis.* 39. *nu.* 7. *& sequen.*

Verum prædictis non obstantibus, fuit resolu-
4 tum decretum esse reuocandum. Nam † statim atque Dominicus tertius comparuit coram Iudice exequente, & probauit, prout fecit, concludenter se dicta bona, super quibus facta fuit executio, possedisse, & de præsenti possidere dicuntur sua, ita vt reuocanda fuerit executio, vt post *tex. in l. a diuo Pio §. si super reb. & ibi Glos. in verb. fiat, vbi Doct. communiter idem firmant, Barc. in l. creditores, C. de pig. & cons.* 209. *num.* 4. *lib.* 1. *Bal. in l. ob maritorum, C. ne vxor. pro marit. & cons.* 149. *vol.* 3. *Anch. cons.* 202. *Cranet. cons.* 235.
5 *num.* 1. *& seqq.* Rol. *cons.* 5. *nu.* 8. *lib.* 2. † Etiam si fuerit actum actione personali, *Scacc. de appell. quæst.* 17. *lim.* 6. *mem.* 4. *num.* 58. *Osasc. d. decis.*
6 *num.* 12. *Lud. dec. Perus.* 26. *num.* 15. Et † bona per debitorem fuissent alienata pendente iudicio, quia si postea feratur sententia in fauorem creditoris super actione personali, non tamen mitteretur executioni contra tertium possessorem, in
7 quem res est translata, sed † agendum esset contra eundem actione reuocatoria, probando fraudem debitoris, qui alienauit, *Bart. in l. qui missum, §. Iudex, ff. de damn. infect.* Doct. *in d. §. si super rebus, Socc. cons.* 13. *col.* 2. *vol.* 4. *Anch. d. cons.* 292. *col.* 2. *Cranet. d. cons.* 35. *col.* 2. Rol *d.*
8 *cons.* 5. *num.* 10. Nisi † emptore esset particeps fraudis, & per consequens, non nisi iniquam, & dolosam edocere posset possessionem, quia tunc executio facienda esset contra ipsum tertium citatum recta via, non facta aliter contractus rescissione, & non proposita actione reuocatoria, nec facto alio processu, cum tunc dicatur facta in fraudem paratæ executionis *l. chirographis, §. fin. de administratione tutorum, Bald. in d. l. ob maritorum, Grat. discept.* 502. *num.* 37. *& seqq.* Ruyn. *cons.* 34. *nu.* 14. *lib.* 5. *Osasch. dec.* 64. *nu.* 4. *Giurb. decis.* 62. *num.* 3. quod cessat in casu isto, ac ideo
9 † cum per A. C. fuerit commissa executio contra Ioannem Baptistam, & eius bona tantùm, & hodie appareat facta in bonis per dictum Dominicum patrem semper possessis, reuocari debet tanquam facta præter intentionem Iudicis, vt in specie notarunt *Ancha. d. cons.* 292. *col.* 2. *vers. secundò quia. Cranet. d. cons.* 235. *col.* 2. *in fin.* Rolan. *d. cons.* 5. *n.* 10. *vers. & tantò magis iniuncto etiam*
10 *n.* 11. In quibus locis † vlterius concludunt, quod etiam si Iudex haberet animum præiudicandi tertio possessori, hoc facere non posset, & si faceret, ex dicta tamen immissione non priuaretur tertius sua ciuili possessione, ad notat. per *Inn. in cap. quoniam frequenter, §. quod si super, vt lite non contesta. super verb. nominare*, vbi si Colonus per Iudicem violenter eijciatur, dominus non amittit ciuilem
11 possessionem, adeo vt † tertius ipse possit, ratione dictæ suæ ciuilis possessionis, propria auctoritate apprehendere possessionem rei suæ captæ per alium quamuis ei adiudicatæ, vt per *Imol. in d. l. à diuo Pio, §. si post addictum pignus, ff. de re iudic. Rolan. d. cons.* 5. *num.* 13.

Præsertim, quia Dominicus tertius obtinuerat iam antea ab eodem Auditore Cameræ Inhibitionem, ne in eius bonis molestaretur per creditores Io. Baptistæ eius filii, vt in *proc. fol.* 4. *et seq.*

† quia

12 † qua inhibitione pendente dicta executio nulli-
ter facta fuit, *Alex. in d. §. si super rebus, num. 9.*
vers. addatis, ff. de re iudic. Rolan. dict. cons. 5.
num. 15. & 16.

13 Non obstat † quod dicebatur, executionem ap-
parere factam in bonis Ioannis Baptistæ per rela-
tionem executoris. Quia respondetur, quod quã-
uis credatur referenti se executionem fecisse in bo-
nis debitoris, vt probat *tex. in l. 1. §. cura carnis,*
cum l. seq. in verb. ad referendum, & ibi Bart. ff.
de off. præf. vrb. & idem Bart. in extrauag. ad re-
primendum, in verbo nuntium, Alex. in d. l. à di-
uo Pio, §. si super rebus, num. 17. ff. de re Iud. Me-
14 *noch. loc. citat.* † Tamen cum huiusmodi relatio
admittat probationem in contrarium, vt expres-
sè dicunt *Bart. in d. cons. 209. num. 4. Alex. in d.*
§. si super rebus, num. 17. vers. & ideo isto casu,
Menoch. vbi supra, num. 922. vers. & qui contra-
rium asserit, & num. 925. vers. credo tamen. Ideo
stantibus probationibus factis per Dominicum,
quod scilicet dicta bona ad eum spectabant, &
pertinebant, & illa possidebat, vt *in proc. fol. 10.*
& seqq. talis relatio non releuat, hac proinde exe-
cutio erat extromittenda per decretum dicti Iudi-
cis, iuxta dispositionem *tex. in d. l. à diuo Pio, §.*
si super rebus, & ibi præcipuè Alex. num. 8. cum
aliis supra citatis.

Pariter non obstant *Affl. decis. 308 & Gaspi*
Thes. d. quæst. 79. vbi ratione mandati taciti, quod
habuisse videtur Io. Baptista ab eius patre Domi-
nico ad contrahendum, tenebatur ipse Dominic-
cus ad satisfaciendum creditoribus dicti Ioannis
Baptistæ eius filij.

15 Quia non applicantur casui nostro, † nam Quin-
tilius creditor exequi fecit mandatum, quod ha-
bebat contra Ioannem Baptistam, in bonis dicti
Dominici, vt diximus, eo non citato coram A. C.
nec docto ibidem de tacito mandato, nec repor-
tata prius sententia declaratoria super prætensa
administratione Ioannis Baptistæ in bonis patris,
& in Iudicio ordinario admittente appellationẽ,
vt per *Scacc. de appellat. quæst. 17. lim. 6. mem. 4.*
num. 43.

16 Cum via † executiua non detur contra tertium,
stante maximè eius protestatione, siue inhibitio-
ne, de qua in actis, *Gregor. decis. 22. num. 1. &*
17 *seqq.* Etiam † quod ageretur in vim obligationis
Cameralis, *Gallej. de oblig. Cam. quæst. 5. & ibi la-*
te Zacch. Greg. *decis. 330. num. 2. cum similibus.*
Igitur nimis propere festinauit Quintilius, vt in-
quit *tex. in l. nimis properè, C. de execut. rei iudic.*
Bal. cons. 274. nu. 2. vers. secundo præmissa, vol. 3.

18 Quoniam † executio facta in bonis à tertio bo-
na fide possessis, eo non citato nullum iuris ordi-
nem habet, *Ancha. d. cons. 292. Rol. d. cons. nu. 9.*
19 Et † contra partem inauditam nihil possumus
diffinire, *cap. 1. de causa poss. & propriet. Anch.*
20 *cons. 353. num. 2.* Hinc fit, vt † de iure puniatur,
qui contra tertium non citatum, & legitimè con-
uictum talem executionem facit, *ad tex. in l. me-*
minerint, & ibi Bart. C. vnde vi.

21 Et consequenter, † mandatum fuerit relaxatum
contra Ioannem Baptistam, & eius bona, & exe-
cutum in bonis dicti Dominici, prius quàm Iudi-
cium contra eum fuerit inchoatum, clarum est,
quod non tenet, *Rola. d. cons. 5. num. 9. & seqq.*
22 quia † nunquam de Iure possessionis eius, nec de
eius tacita, vel expressa obligatione pro filio fuit
cognitum, vt oportebat, *Scac. d. quæst. 17. lim.*
6. memb. 4. num. 53.

Tandem non obstat quod dicebatur, talem exe-
cutionem esse sustentabilem, cum si non esset fa-
23 cta, de nouo fieri deberet. Quia respondetur, †
quod missio in possessionem auctoritate Iudicis
debet fieri ordine iuris seruato, ad hoc vt valeat,
Greg. decis. 46. num. 5. 458. num. 9. & 555. nu. 6.
24 alioquin † si Iudex mittat aliquem in possessionem
de facto, debet immissio de facto reuocari, *Rolan.*
25 *d. cons. numer. 18.* ex regula, † quod omnia,
quæ fiunt contra iuris ordinem, reuocari debeant,
l. 1. §. 1. ff. si vent. nom. mul. in poss. mittat. l.
si minor, ff. de euict. Bal. cons. 332. in fin. lib. 3.
& cons. 257. lib. 4. Ex quibus omnibus conclu-
sum fuit executionem extromittendam, & de-
cretum reuocandum esse.

26 Primo enim ratione cessantis commissionis, †
quia non habuit executor commissionem exe-
quendi in bonis tertij, *Bald. dict. cons. 257. Rola.*
d. cons. num. 18. vers. primo ratione cessantis com-
27 *missionis,* Secundò, quia † in tali executione non
fuit citatus possessor, *l. cum miles, §. 1 ff. ex*
quib. caus. maior. Ruyn. *cons. 17. num. 7. vol. 5.*
Rolan. *d. cons. 5. num. 18. vers. secundo quia.* Ter-
28 tiò, quia † ex tali immissione nulliter facta, nulla
acquisita fuit possessio Quintilio, nec Dominicus
priuatus, *Greg. dec. 546. n. 2. & 9. & decis. 555.*
29 *num. 6.* cum † dimitti non debeat ad simplex ver-
bum executoris, *Greg. decis. 69. num. 1.* Et pro-
30 inde † quod nullum, & inualidum est confirmari
minimè potest, *l. obligari, §. tutor, ff. de aut. tu-*
tor., l. nam si sub conditione, vers. post defectum,
ff. de iniust. rupt. & irrit. testam. l. non dubium, C.
de leg. Osasch. decis. 34. num. 12. & seqq. Quartò
31 quia † nec appareret de aliqua tenuta decreta per
Iudicem, sed solum facta ab executore in bonis
tertij ex suo capite, quæ nunquam firmari poterit,
Anch. d. cons. 292. in fin. Rolan. *d. cons. 5. num. 21.*
32 Quintò, quia † etiam spoliato per Iudicem, ne-
dum per nuntium, qui non ritè processit, hoc est
non seruato iuris ordine, saltim competit posses-
sorium recuperandæ, *Rolan. cons. 6. num. 34. &*
seq. lib. 2. vbi etiam, quod non præsumitur pro
33 Iudice, nisi † quando seruauit debitum Iuris or-
dinem, aliàs non priuat quem sua possessione,
Cocc. decis. 227. nu. 2. & 232. num. 2. 259. nu. 2.
336. num. 2. & 417. num. 2. Greg. decis. 43. nu. 2.
34 *& decis. 105, num. 2.* Sextò, quia † licèt tenuta
nulla posset confirmari, quando de nouo esset cõ-
cedenda, Tamen regula non procedit, quando fuit
deuentum, vt hic, ad expulsionem, nam tunc exe-
cutio,

Greg. decis. 43. *num.* 2. *& decis.* 105. *num.* 2. *Sex-*
34 *to*, quia † licet tenuta nulla posset confirmari, quando de nouo esset concedenda, Tamen regula non procedit, quando fuit deneutum vt hic, ad expulsionem, nam tunc executio, vti spoliatiua, est vbique, & semper reuocanda, *Rot. apud Zacch. de oblig. Cam. dec.* 102. *n.* 7. *et seqq. Greg. dec.* 336.
35 *numer.* 2. Et † competit spoliato interdictum vnde vi, *l.* 1. *§. deijcitur, de vi, et vi armat. Grat. discep.* 311. *num.* 6. *Rip. in l. naturaliter, §. nihil commune n.* 59. *ff. de acq. poss. Greg. d. decis.* 336. *num.* 3. *et seqq.* vbi dantur plures concordantes.

ARGVMENTVM.

Appellatio an, & quando permittatur in causis censurarum, & de absolutione ad cautelam, cum alijs de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio conceditur à comminata excommunicatione, veluti à precepto sub pœna excommunicationis. Vel à citatione facta ad dicendum causas, quare non debeat quis declarari incidisse in excommunicationem. num.* 2.

3 *Appellatio à comminata excommunicatione suspendit, & prohibet, ne ad vlteriora procedatur. Etiam in terminis Sac. Conc. Trid. nu.* 4.

5 *Appelatio suspensiua non datur à sententia qua quis excommunicatur, limita vt num.* 9. *&* 10.

6 *Sententia excommunicationis secum trahit executionem, ita vt appellatione pendente possit Iudex denunciare excommunicatum, num.* 7. *Cum nihil amplius liget, sed declaret. num.* 8.

11 *Cedulonum affixio nihil aliud importat, quàm illius sententiæ manifestationem.*

12 *Appellatio interposita post affixionem cedulonum non operatur suspensionem illorum.*

13 *Absolutio ad cautelam fit, quando prætenditur sententia nulla.*

14 *Absoluere ad cautelam non potest, qui directam absolutionem impendere nequit.*

15 *Absoluere ad cautelam, qui possunt.*

16 *Absoluendus ad cautelam præstare debet cautionem de parendo mandatis Ecclesiæ.*

17 *Absoluendus ad cautelam summariè docere debet de causis nullitatis.*

18 *Absolutio ad cautelam locum non habet, quando excommunicatio est iusta, neque quando est iniusta, sed tantum quando prætenditur nulla. n.* 19.

20 *Absolutio ad cautelam locum habet in censuris latis ab homine, non à iure.*

21 *Monitio requiritur in sententia excommunicationis proferenda ab homine, quæ debet esse trina, vel vna in tres terminos distincta.*

22 *Monitio non requiritur in sententia iam promulgata à canone.*

23 *Sed requiritur citatio in formatione processus pro iustificatione facti.*

24 *Monitio non requiritur in excessu notorio.*

25 *Clericus in quibus casibus non gaudeat fori priuilegio.*

26 *Officialis Summi Pontificis an, & quando excommunicari possit inconsulta Sede Apostolica. Et de intellectu cap. cum Matthæus de Haret. in extrauagant.*

DECISIO XVIII.

1 Vamuis † appellari possit à comminata excõmunicatione, veluti à præcepto sub pœna excommunicationis, tàm iudicialiter, quàm extraiudicialiter facto *c. dilecti.* 2. *& ibi Abb. n.* 2. *de appellat. Farin. quæst. crim.* 101. *nu.* 70. *Scac. de appell. q.* 17. *limit.* 22. *n.* 47. *Grat. discep.* 17. *n.* 4. *&* 5. *Caual. decis.* 33. *n.* 2. *&* 49.
2 *&* 50. *par.* 2. prout etiam † à citatione facta ad dicendum, & allegandum causas, quare non debeat quis declarari incidisse in excommunicationem, *Ricc. decis.* 203. *num.* 3. *lib.* 3. quæ appella-
3 tio † suspendit, tàm excommunicationem ferendam, quàm declaratoriam censurarum, & affixionem cedulonum, vt firmant citati Doctores,
4 etiam † in terminis *Sac. Conc. Trid. sess.* 24. *cap.* 20. *de reformat.* respectu grauaminis irreparabilis, *Prax. Genuens. ex impress. de anno* 1609. *cap.* 28. *num.* 2. *vers. & nota quod.*
5 Tamen certum est, quod à sententia † qua quis excommunicatur, non datur appellatio suspensiua, *cap. is cui, §. fin. de sent. excom. in* 6. *cap. ad hæc de appellat. cap. pastoralis, §. verùm eod. tit. Abb. in cap. sæpe contingit n.* 15. *de appell. Genuen. d. cap.* 28. *nu.* 2. *in prin. Cappell. Thol. decis.* 299. *num.* 10.
6 Quia illa † secum trahit executionem, *d. cap. pastoralis, §. verum de appel. Farinac. d. quæst. n.* 66.
7 *& seqq. Scac. d. limi.* 22. *num.* 1. ita vt † appellatione pendente possit Iudex denunciare excommunicatum, *per tex. in d. cap. pastoralis, §. verum de appellat. Lancell. de attent. par.* 2. *cap.* 12. *lim.* 21. *in prin. Couar. in cap. Alma mater, par.* 1. *§.* 1. *num.* 4. *vers. & etiam Ricc. decis.* 214. *num.* 1. *&*
8 2. *lib.* 2. cum † nihil amplius liget, sed declaret, & declaratio nihil noui inducit, *l. heredes palam ff. de testam. Genuen. d. cap. nu.* 2. *vers. nam ratio.*
9 Nisi † versaremur in sententia declaratoria incursus censurarum ob contrauentionem præcepti alicui iniuncti sub pœna excomunicationis latæ sententiæ, vel vbi quis per denunciationem plus ligaretur, quo casu appellatio suspenderet etiam denunciationem, vt per *Genuen. in d. cap.* 28. *num.* 1. *&* 2. *vers. declara primo, Fœlm. in cap. Rodulphus, num.* 43. *de rescrip. & in cap. cum non ab hommine, num.* 12. *de iudic. Farinac. d quæst. num.* 107. *Scac. d. limit.* 22. *num.* 41. *& seqq.*

Immo

10 Immo † hoc casu potentior dicitur appellatio
à sententia declarationis, quàm sit illa, quæ in-
terponitur à sententia excommunicationis, *Ricc.*
d. decis. 284. num. 5. lib. 2.

Quibus præmissis, in proposito casu, in quo
fuit deuentum per Vicarium Ciuitatis N. ad de-
clarationem excommunicationis incursæ, & sta-
tim cedulones affixi, prout quidem fieri poterat,
11 cum illa affixio † nihil aliud importet, quàm il-
lius sententiæ declaratoriæ manifestationem, siue
potius executionis promulgationem, *Ricc. decis.*
203. num. 1. & 2. lib. 3.

12 Dixi † appellationem non posse suspendere
executionem cedulonum iam affixorum, Et cum
Commissarius, contra quem fuit lata declarato-
13 ria prætenderet illam † nullam, ac propterea
14 instaret pro absolutione ad cautelam, † pariter
dicebam non posse quem post declaratoriam in-
cursus censurarum Summo Pontifici reseruatarum
obtinere absolutionem ab alio, quàm à Sede Apo-
stolica. Nam qui non potest directam absolutio-
nem impendere, nec pariter potest absoluere ad
cautelam, *Genuen. in sua prax. cap. 5. nu. 4 Franc.*
15 *in cap. solet, de sent. excom. in 6.* Cum † tamen
contrarium esset dicendum, si censura ordinario
tantùm esset reseruata, vel ab illo esset fulminata,
quia tunc absolutionem ad cautelam potest impē-
dere nō solùm ipse excommunicator, sed etiam
eius superior, vt puta Archiepiscopus, vel Rota
Maceraten. si ad illam sit deuoluta appellatio, ad
tradita per *Couarr. in d. cap. Alma mater, §. 12.*
Genuen. d. cap. 5. num. 8. Rot. *in recent. par. 1.*
16 *decis. 699. num. 1. in fin.* Dum † tamen per absol-
uendum præstaretur cautio de parendo mandatis
Ecclesiæ, si apparuerit eum ritè, & rectè excom-
municatum, *Genuens. d. cap. 5. num. 9.* & summa-
17 riè † doceretur de causis nullitatis prætensæ ex-
cōmunicationis cum citatione partis, Ric. *dec. 92.*
18 *lib. 1. Genuen. dict. cap. 5. num. 5.* Cum † non
veniat concedenda absolutio ad cautelam, quan-
do excommunicatio fuit iusta, neque quando
iniusta, quia vtroque modo ligat, *11. quæst. 3.*
cap. sententia pastoralis, cap. venerabilis §. porro,
& §. sed & si, & cap. solet, de sent. excom. in 6.
Couarr. in d. cap. Alma mater part. 1. §. 7. num.
5. Menoch. de arb. cas. 542. num. 1. Sed solum
quando allegatur talis declaratoria nulla, & de
nullitate aliquo modo constat, *Menoch. d. cas. 542.*
num. 1. & 15. Genuens. *d. cap. 5. num. 2. Ricc.*
19 *decis. 91. num. 1. & seqq. lib. 1.* Ratio est † quia
sententia nulla nomen, vel effectum sententiæ non
habet, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re Iud. vbi Rep.*
num. 24. Menoch. d. cas. 542. lib. 16. Præterea di-
20 cebam, † quod absolutio ad cautelam habet lo-
cum in sententijs censurarum latis ab homine,
quia illæ possunt esse iniustæ, & nullæ, non autem
in sententijs latis à iure, de quibus non est du-
bium, quod sunt iustæ, & validæ, nisi occurrat
probabile dubium iuris, vel facti, *Doct. in cap. so-*
let, de sent. excom. in 6. Genuen. d. cap. 5. num. 3.

Menoch. de arbitr. cas. 542. num. 30. & seqq.

Non obstat, quod dicebatur de nullitate ex de-
21 fectu monitionis, quia respondetur, † quod mo-
nitio requiritur tantùm in sententia excommuni-
cationis proferenda ab homine, quæ debet esse
trina, vel vna in tres distincta terminos, *cap. con-*
tingit, cap. illicita, & cap. constitutionem, de sent.
excom. in 6. Couar. in cap. Alma mater, par. 1. §.
7. num. 5. Siluest. in verb. excommunicatio 1. n. 12.
22 *Menoch. d. cas. 541. num. 3. 4. 5. & 6.* non † au-
tem in sententia iam promulgata à Canone, per
tex. & Glos. in cap. reprehensibilis de appellat. vbi
Abb. num. 6. & 7. Menoch. d. cas. 541. num. 7.
23 Quamuis requiratur † citatio in formando pro-
cessu pro iustificatione facti, vt post *Menoch. d.*
num. 7. testatur Genuens. in allegata sua Prax. ex,
impres. de anno 1609. cap. 29. num. 16. Prout nec
24 etiam † requiritur in excessu notorio, in quo
nulla est solemnitas adhibenda, vt post *Innoc. &*
alios firmat Thes. for. Ecclesiast. par. 3. cap. 7. nu.
110. Rot. in recent. par. 1. decis. 534. num. 4.

Nec pariter obstat, quod dicebatur pro parte
Curiæ sæcularis, clericum propter rixam proces-
satum ad eadem Curia seculari non gaudere fori
priuilegio, eo quia incedebat in habitu laicali, &
25 fuit effectus miles. Qui † nihilominus erat neces-
saria declaratio ordinarij, ad hoc vt fori priuile-
gio non gaudeat præmissis monitionibus. *Abb. in*
cap. cum contingat de sent. excom. Thes. fori Eccles.
d. cap. 7. nu. 152. quod procedere videtur, etiam
si clericus adscriberetur militiæ, cum ex hoc non
amitta priuilegium clericale, nisi exerceat actum
omninò contrarium clericatui, nempe si ducat
vxorem, vel re vera efficiatur miles, vel exerceat
sæuia, iuxta *Innoc.* communiter receptum, *in cap.*
1. de Apost. quamuis inspecto *Conc. Trid.* videatur
fortasse dicendum, quod non requiratur monitio
per illam dictionem (nisi) positam *in cap. 6. de re-*
format. sess. 23 Genuens. d. prax. cap. 7. num. 4.

Tandem non obstat, quod dicebatur de nullita-
26 te ex defectu potestatis dicti Vicarij, cum † offi-
cialis Sum. Pontificis illo inconsulto, non possit
excommunicari, *per tex. expressum in cap. cū Mat-*
thæus, de Haret. in extrauag. quia respondetur,
quod occupatus in vna, vel altera causa tātùm sibi
commissa, vel per Præsidem Prouinciæ, vel etiam
per Sum. Pontificem, non videtur esse comprehē-
sus in d. constitutione, cum dicatur persona priua-
ta, & non publica, sicut sunt Gubernatores Ciuita-
tum Romanæ Ecclesiæ, Auditores Rotæ Prouin-
ciæ Marchiæ, qui eliguntur per breue Sum. Ponti-
ficis, & similes personæ publicæ, vt in specie decla-
rat *Fachin. contr. iur. lib. 12. cap. 87 vers. ego puto.*

A R G V M E N T V M.

Retentio an, & quando sit permissa, & de intellectu l. fin. C. de remiss. pig.

SVMMARIVM.

1 *Creditor, qui reperitur in possessione rei, non tenetur illam restituere, nisi sibi soluatur suum creditum, & num. 4. & 24. quod procedit sine debitum sit in pecunia, siue in alia re, & tàm in chirographo, quàm sine, num. 2. quod etiam procedit, quamuis ageretur spolio num. 3. Prout etiam si creditor nulliter fuisset immissus, num. 5.*

6 *Cui datur actio, multo magis datur retentio.*

7 *Et sæpe datur retentio, cui denegatur actio.*

8 *Actiones sunt tẽporales, exceptiones autẽ perpetuæ.*

9 *Si prohibita sit exceptio à statuto, non tamen censetur prohibita retentio.*

10 *Exclusa petitione, non excluditur retentio.*

11 *Prohibita compensatione, non prohibetur retensio.*

12 *Ius retinendi transit etiam ad singularem successorem sine cessione.*

13 *Dispositio l. fin. C. de remiss. pig. quomodo procedat, & intelligatur, num. 14. 17. 18, 19. 30. & 23. & de ratione num. 15.*

16 *Alienatio quando sit reuocabilis.*

21 *Nemo potest in re propria, & ad sui fauorem habere hypothecam, & quomodo hoc procedat, n. 22.*

25 *Creditor immissus in possessionem, reuocabiliter tamen, tenetur fructus in sortem computare.*

26 *De liquido ad non liquidum, non fit compensatio, amplia, vt num. 27.*

28 *Depositum qualiter faciendum, ad effectum, vt suffragetur.*

29 *Fundans se in dispositione qualificata, tenetur qualitatem verificare.*

30 *Statutum vsu receptum præsumitur, & num. 36.*

31 *Quando actoris intentio est plenè probata, & reus suam exceptionem plenè iustificare debet.*

32 *Fides non facit fidem, si formiter non fit recognita.*

33 *Stylus, & vsus contra ius scriptum debet esse legitimè præscriptus, Etiam quod materia esset fauorabilis, num. 34. maximè ad excludendum casum legis municipalis, num. 35.*

37 *Fides quando sint admittendæ in iudicio.*

38 *Styli non tanta est authoritas, vt legem vincat.*

DECISIO XIX.

Vincentius Cominus de Camerino hæres testamẽtarius Iulij Herculani promisit Dom. Cæsareæ Maggiæ vxori dicti Iulij qualdam pecunias, & quosdam fructus pro alimentis eidem debitis ex testamento mariti, pro quibus ipsa obtinuerat mandatum ab A. C. & à Gubernatore Camerini contra bona hæreditaria eius viri, quorum vigore, defuncta ipsa Cæsarea, Dominus Angelus Pucciſãtes eius heres obtinuit subhastari domum, cum mobilibus hæreditarijs, super quibus per prius facta fuerat executio, quæ bona adiudicata fuerunt Domino Iosepho auo offerenti, qui soluto pretio dicto Angelo Pucciſanti creditori, obtinuit possessionem dictæ domus, quam deinde retrouendidit Pucciſanti. Verùm quia intra tempus sex mensium, vt prætendebatur à statuto concessorum ad reluendum, dictus Vincentius cessit ius reluendi vna cum omnibus actionibus Dominæ Iacobæ, & tribus alijs sororibus pro satisfactione debiti, quo erga ipsas tenebatur, vt ex instrumento desuper confecto, & in actis exhibito latius apparet, ipsæ sorores iudicium retractus instituerunt aduersus D. Angelum Pucciſantem, qui ex aduerso excepit de retentione, quam sibi competere dicebat pro alio simili credito aduersus eandem hæreditatem Domini Iulij Herculani, ac mandatum executiuum desuper obtentum à Dom. Gubernatore Camerini produxit, quo non obstante, mulieres cessionariæ obtinuerunt à Iudice decretum remtegrationis fauorabile, à quo cum fuerit hic in Rota appellatum, & de iniustitia dictum pro parte Angeli Pucciſantis, & dubitaretur vtrum esset infirmandum, fuit resolutum de vnanimi voto omnium pro affirmatiua, cum firmo præsupposito, quod ipsi competat retentio bonorum, de quibus agitur, virtute præfati crediti liquidi, quod habet in dicta hæreditate, Quoniam † creditor, qui reperitur in possessione sine vitio, non tenetur restituere, nisi sibi offeratur suum creditum, siue illud habeat hypothecam, siue non *l. vnic. C. etiam ob chirog. pecun.* 1

2 qui † tex. procedit, tàm in debito pecuniæ, quàm alterius cuiuslibet rei, & tàm in debito chirographario, quàm sine chirographo, vt post *Bart. in l. si non sortem, §. si centum, num. 7. ff. de cond. indeb.* latè declarat *Neguſ. de pig. 3. memb. 5. part. num. 46. & seqq. Mareſcot. var. lib. 2. cap. 119. num. 1. & seqq. Rot. diuerſ. par. 2. decis. 295. nu. 1. & in vna Fauentina bonorum, coram Piatto, ex*

3 *impress. per Marcb. par. 1. fol. 976.* etiamsi † age-

4 retur spolio, *Mareſcot. vbi supra, num. 4.* cum † generaliter traditum sit, eum, qui possidet, non teneri restituere, si ex rationabili aliqua causa potest retinere, quamuis res illa hypothecam nõ habeat, vt pluribus citatis ostendit *Balduin. de pignor. & hypoth. cap. 13.* vbi circa finem ponit exẽplum de eo, qui rem commodatam negat ex iusta causa restituere, quia propterea non videtur ex hoc domini possessionem interuertere, *per tex. in l. qui rem, ff. de acqu. poss. Rtec. dec. 156. n. 1. & seq.*

5 *lib. 2. Rot. in d. Fauentina bonorum*, Immo † etiamsi creditor nulliter immissus fuisset in possessionem, adhuc potest retinere rem, donec creditum sibi soluatur, *Surd. dec. 46. n. 7. & 8.* vbi quod volens retractare executionem, debet in primis verũ debitũ realiter offerre. Neque sufficit quod velit præstare fideiussionem de stando iuri, & iudicatum soluendo, & interea rẽ suam recuperare, cum requiratur

6 actualis solutio, *Surd. d. dec. nu. 9.* Et † ratio prædictorum videtur esse, quia cui datur actio, longe facilius cõceditur retentio, *l. Paulus, ff. de dol. except. l. inuitus, §. cui damus, ff. de reg. iur. cap. qui ad agendum, eo. tit. in 6. l. per retentionem, C. de vsur. Grat. discep.*

diſcep. 129. num. 34. diſcep. 269. nu. 15. diſcept.
408. num. 7. & diſcep. 470. num. 12. Giurb. qui a-
7 lios allegat, deciſ. 60, num. 5. Et † propterea ſæ-
pè etiam datur exceptio, cui non datur actio, l. pu-
rè, §. fin. ff. de dol. except. l. licet, C. de except. hinc
8 † fit, vt actiones ſint temporales, exceptiones au-
9 tem perpetuæ, Giurb. d. deciſ. num. 6. Immò † ſi
prohibita ſit exceptio, à ſtatuto non tamen pro-
10 hibetur retentio, Boer. deciſ. 43. num. 15. Et † ex-
cluſa petitione, non excluditur retentio, l. debito-
ri, vbi Bald. & alij, C. de pact. Surd. deciſ. 255.
11 n. 11. Capic. deciſ. 89. nu. 1. Et † prohibita deni-
que compenſatione, non prohibetur retentio, tan-
quam magis priuilegiata, l. ſi neceſſarias, §. ſi pi-
gnori, ff. de pignorat. act. Gloſ. in l. grege, §. cum
pignori, in verb. compenſatum, ff. de pig. Gratian.
diſcept. 273. num. 25. diſcept. 366. nu. 28. & diſ-
cep. 728. num. 3. Capic. deciſ. 88. num. 4. Giurb.
12 d. deciſ. num. 8. adeo † vt iſtud ius retinendi tran-
ſeat etiam ad ſingularem ſucceſſorem ſine ceſſio-
ne, vt poſt Bart. Salic. Ang. Caſt. & alios firmat
Gratian. diſcep. 203. num. 28. & diſcept. 269. num.
23. & ſeq.

13 Neque † obſtat diſpoſitio tex. in l. fin. C. de re-
miſs. pignor. dum vult, quod res hypothecata, &
ſemel creditore conſentiente alienata, non reinci-
dat in obligationem, ſi redeat ad debitorem, de
quo latè per Surd. deciſ. 163. Quia reſpondetur,
14 † regulam dicti tex. non procedere, quando res
cum conſenſu creditoris eſt alienata reuocabiliter,
vt in caſu illo, ſicut expreſsè notat Bart. in d. l. fin.
15 ſub num. 2. verſ. aut expreſsè conſenſit, Ratio † eſt,
quia hypotheca non extinguitur ex acquiſitione
dominij facta reuocabiliter l. ex ſextante, §. Lati-
nus Largius, & ibi etiam Bart. ff. de except. rei iu-
dic. Neguſ. d. tract. 5. par. priu. mem. 1. num. 55.
Tiraq. qui innumeros de more allegat, de retract.
lignag. §. 1. Gloſ. 7. num. 70. & de retract. conuent.
§. 2. Gloſ. 1. num. 10. Affl. deciſ. 16. nu. 3. & dec.
227. num. 5. & ibi Vrſil. num. 7. Capic. deciſ. 43.
per totam, Franch. deciſ. 550. nu. 4. & ſeqq. Carth.
deciſ. 81. num. 16. Rot. apud Cenc. de Cenſ. deciſ.
308. num. 5. & ſeqq. Surd. deciſ. 266. nu. 1. Quod
16 autem † alienatio ſit facta reuocabiliter patet, ex
eo quia domus diſtracta à Domino Pucciſante
creditore poteſt peruenire ad manus debitoris vi-
gore ſtatuti Camerini concedentis quoddam ſpa-
17 tium temporis ad reluendum † vnde fit, vt diſpo-
ſitio d. legis fin. non procedat, cum hypotheca in
ſtatum priſtinum reuertitur ad fauorem credito-
ris, per tex. expreſsum, in l. voluntate, in prin. &
in fin. & ibi Bart. ff. quibus mod. pig. vel hypoth.
ſolu. idem Bart. in allegata, l. fin. verſ. aut eximit,
& in l. ſi finita, §. Iulianus, num. 48. ff. de damn.
18 infect. vbi † infert ad rem noſtram, quod res data à
Iudice ex primo decreto, ſi intra annum reuoce-
tur, remanet obligata, Tiraquell. de retract. conſ.
§. 1. Gloſ. 7. num. 69. & ſeq. Mantic. de tacit. lib.
11. tit. 31. num. 60. verſ. proinde, Gait. de credit.
cap. 4. quæſt. 12. num. 2174. & ſeq. Affl. dicta
deciſ. 237. num. 5. Surd. d. deciſ. 266. num. 1. cum
19 ſeqq. Vnde † ſi debitor rem pignoratam vendidit
cum conſenſu creditoris, vel de mandato Iudicis,
licet pignus diſtractum eſſet, tamen in eandem
reincidit obligationem, ſi debitor eandem rem ac-
quiſierit ex eadem cauſa, vel connexa, puta quia
illam ex facultate ſibi conceſſa à ſtatuto redemit,
Carth. deciſ. 87. n. 16. poſt Neguſ. de pig. 3. mem. 6.
20 par. num. 21. ſecus † autem, ſi res illa fuerit ac-
quiſita per debitorem ex noua cauſa diuerſa à pri-
ma, puta ex legato, vel donatione, aut alia cauſa,
quia tunc pignus non reuiuiſcit, iuxta tex. in d. l.
fin. C. de remiſs. pign. Neguſ. loc. citato, Carth. d.
deciſ. num. 16. in fin.

21 Proinde non obſtat regula, † quod nemo poteſt
in re propria ad ſui fauorem habere hypothecam,
& ſic quod per emptionem factam à Pucciſante
extincta fuerit omnis hypotheca. Quia reſponde-
22 tur, † obiectum non procedere, quoad ius reten-
tionis, ad quem effectum Pucciſantes videntur bo-
na emiſſe, vt in ſimili conſiderat Rot. apud Cenc. d.
23 deciſ. 308. num. 5. Præterea † nec hypotheca ex-
tincta fuit, ex quo talis acquiſitio dominij facta
per Pucciſantem, attento dicto ſtatuto, dicitur fa-
cta reuocabiliter, quo caſu hypotheca non dicitur
extincta, d. l. ex ſextante, §. Latinus Largius, & ibi
Bart. ff. de except. rei Iudic. Rot. d. deciſ. 308. nu.
6. & 7. Seraph. deciſ. 872. ſub num. 3.

24 Prout in puncto caſus noſtri, quod creditor; †
cui datum eſt pignus ſiue à parte, ſiue à Iudice,
poſſit vti retentione pro alio debito, quando in-
tra tempus ſtatutarium debitor vult rem datam
recuperare ſoluendo pretium, determinat Gaſp.
Theſ. Forenſ. lib. 3. quæſt. 52. num. 1. & ſeq.

Nec pariter obſtare viſa fuit exceptio compen-
ſationis oppoſita per dictas mulieres aduerſus di-
ctum creditum cum penſionibus dictæ domus à
25 Pucciſante inhabitatæ, Quia † licet creditor immiſ-
ſus inhabitando domum teneatur fructus, quos po-
tuiſſet percipere aliis locando domum, in ſortem
computare, cum inhabitando dicatur illos perci-
pere pro ſe, l. ſi is, qui bona, §. 1. ff. de pig. Neguſ.
de pig. 5. mem. 5. par. nu. 7. adden. ad Alex. conſ.
31. prope fin. lib. 5. Gail. pract. obſeruat. 128. nu.
13. Lupus de vſur. in cap. nauiganti, §. 6. ſub n. 135.
Maſ[illegible]. qui loquitur in puncto retractus, dec. 148.
26 num. 1. & ſeq. tamen hoc ad rem noſtram † non
pertinet, quia penſiones non ſunt liquidæ, & de li-
quido ad non liquidum non fit compenſatio, l. fin.
& ibi Doct. C. de compenſat. Surd. deciſ. 184. nu. 6.
27 maximè † quia Pucciſantis creditum apparet liqui-
dum per ſententiam in iudicatum tranſactam, quo
caſu non fit compenſatio, etiam quod creditum
dictarum mulierum poſſet de facili, & breui tem-
pore liquidari, Alex. conſ. 93. 94. & 95. lib. 4.
vbi reſpondet contrarijs.

Præterea ex alio etiam capite venit reuocandū
decretum prædictum, ſcilicet quia mulieres præ-
28 fatæ ceſſionariæ non fecerunt depoſitū † intra
tempus quindecim dierum præſcriptum à ſtatuto

Camerinen. ad effectum, vt eius commodo iuuari possint, *Menoch. cons. 372. num. 6. & 7. & cons. 1188. num. 4. & 5. Rot. apud Statil. de Salu. decis. 281. num. 2. & seqq. & decis. 287. num. 10.*

Nec obstare visum fuit aliud statutum pro parte mulierum allegatum per quod impartitur spatiũ sex mensium debitori ad reluendum rem subhastatam, quia illud loquitur in personis contumacibus, & absentibus, in cuius terminis non versa-
29 mur. Vnde succedit regula, † quod fundans se in
dispositione qualificata tenetur qualitatem verificare, ad tradita per *Doct. in l. diuus, de re iudic. Seraph. decis. 404. num. 6.* Nec releuat fides curialium attestantium spatium sex mensium ad reluẽdum datum à statuto contumacibus extendi ex inueterata consuetudine etiam ad præsentes, & non contumaces, qui secundum primum statutum habebant tantùm spatium quindecim dierum, vt supra dictum fuit. Quia respondetur quod cum Puccisantes habeat intensionem fundatam in statuto, tribuente spatium quindecim dierum tantùm, ita vt ex eademmet lege municipali obtinere possit,
30 cum † vsu receptum præsumatur, *Rot. in recent. par. 2. decis. 15. num. 3. vers. nec subsistit, Seraph.*
31 *decis. 113. num. 3.* sequitur † quod dictæ sorores cessionariæ, quæ volunt exceptione vti contra statutum, debeant eam plenè probare, postquam actoris intentio est plenè probata, *Bart. in l. admonendi, num. 50. de iure iurand.* nempe quod aliter consuetudine est obseruatum, *Seraph. d. decis. 404.*
32 *num. 4. & 5.* quæ quidem † plena probatio non potest desumi ex dicta fide de contrario stylo, & vsu minus formiter recognita, cum requiratur plena probatio, quod ita obtentum, & effectuatũ sit, & quod talis obseruantia deuenerit ad notitiã maioris partis populi, *Seraph. d. decis. 113. num. 3. & seq. & decis. 163. num. 1.* quoniam stylus, &
33 † vsus contrarius debet esse legitimè præscriptus, & per testes formiter, & concludenter probatus,
34 *Marescot. var. lib. 2. cap. 1. 4. 4.* etiam † quod materia esset fauorabilis, *Glos. communiter recepta in cap. in præsentia, in verb. dubiam, de prob. Man-*
35 *tic. decis 285. num. 3.* maximè † in proposito nostro, vbi pars aduersa intendit excludere casum le-
36 gis municipalis per contrariam consuetudinem, † cum semper pro dicto statuto præsumatur, [illegible] *in præsentia, & ibi Bald. num. 5. de renunc. Fælin. in cap. quoniam contra num. 64. & seqq. de probat. Mantic. d. decis. nu. 4. & 5.* vbi quod maiori onere probationis adstringitur, qui contra se habet iuris præsumptionem, *Bal. Fælin. & alij in capit. quia verisimile, de præsumpt. Mantic. dict. decis. num. 5.*

Et sic in præsenti casu non sunt admittendæ fides,
37 † prout seruare Rotam testatur *Marescot. d. capit. nu. 1.* eo quia testibus, & non testimonijs fides est adhibenda, *l. 3. §. idem diuus Hadrianus, ff. de testibus, Mant. decis. 51. num. 6. & decis. 177. num. 4. cum similibus.* Et ita vtraque parte informante
38 fuit resolutum, quoniam † styli, aut consuetudinis non tanta est authoritas, vt legem vincat, *l. 2. C. quæ sit long. consuet. Gratian. decis. 27. num. 14.*

ARGVMENTVM.

An, & quando ludus in pecunia sit permissus, & de alijs, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Ludus in pecunia est regulariter prohibitus, limita quãdo cõsistit in exercitatione, & virtute. n. 7. 15. & 19*
2 *Ludus dicitur crimen, & venit appellatione criminis.*
3 *Pro lucratis in ludo, etiam præcedente promissione, non datur actio, limita vt num. 9.*
4 *Victo conceditur repetitio pro pecunia amissa, & soluta, limita vt num. 8.*
5 *Nemo ex suo crimine, & dolo lucrari debet.*
6 *Dolo facit, qui petit, quod est restituturus.*
10 *Regula quod ex ludo non oriatur actio intelligitur de ludis prohibitis, non de permissis.*
12 *Ludens ad ludos prohibitos punitur saltim extraordinariè arbitrio Iudicis. & num. 11.*
13 *Scacchorum ludus omnibus est permissus, etiam Clericis, & de ratione, num. 14.*
16 *Ludi ob lætitiam publicam sunt permissi.*
17 *Ludi sponsionũ super re honesta pariter sunt permissi.*
18 *Consilium Bursatti reprobatur.*
20 *Ludens honesto ludo non facit contra cautionem de bene viuendo.*

DECISIO XX.

IOannes Maria Lombardinus Barbitonsor Anconitanus, conuenit Santem Lucatellum pro quadam solutione pecuniarum in ludo, qui vulgo dicitur *delle boccie*, amissarum, pro qua summa obtinuit mandatum à DD. Officialibus Dohanæ, & deinde in gradu appellationis à Domino Gubernatore Anconæ, qui mandatum pro summa petita, & expensis relaxauit.

Cum autem Lucatellus in tertia instantia appellauerit ad hanc Rotam, videbatur pronunciandum, esse bene appellatum, & male iudicatum.
1 Quia † regulariter omnis ludus in pecunia est prohibitus *l. alearum. C. de relig. & sump. funer. & l. solent in 2. ff. de aleat. Clar. in prax crim. §. ludus n. 1. & 2. Farinac. qui alios citat, quæst. 109. n. 6. Gratia.*
2 *decis. 40. n. 2.* vnde fit, † vt ludus dicatur crimen, & veniat appellatione criminis, *Bart. prohem. ff. in princ. constit. §. final.*
3 Ideoque † pro lucratis in ludo non dari actionem, etiam præcedente promissione, dixerunt *Paris. de Put. in tract. de ludo n. 25. Caual. eod. tract. nu. 36.*

Farinac.

Farinac. vbi supra num. 176. cum alijs per eundem citatis, *Gaspa. Thes. foren. lib. 4. quæst. 19. nu. 8.* vbi testatur, ita iudicasse Senatum Pedemontanum, *Greg. decis. 47. num. 2. & 3.*

4 Quinimo † quod victo detur repetitio à vincente pro pecunia amissa, & soluta, iuxta tex. in l. fin. §. *commodi igitur, C. de relig. et sumpt. fun.* & latè com-
5 probat *Farinac. d. quæst. num. 175.* Quia † cum ludus sit crimen, vt diximus, nemo ex suo crimine, & dolo debet lucrari, *l. non debet in fin. ff. de dol. mal. l. nemo, ff. de reg. iur.* Igitur non competit actio,
6 quia † dolo petit quis, quod restiturus est *cap. dolo, de reg. iur. in 6. l. dolo ff. de except. l. 1. §. rediguntur, ff. quorum legat. l. fin. C. de relig. et sump. fun. cum similibus.*

Verum his non obstantibus, In casu proposito contrarium per me resolutum fuit, & resolutionis
7 ratio fuit, quia † ludus consistens in exercitatione, siue virtute, siue ingenio corporis non est prohibitus, sed permissus, etiam quod in pecunia ludatur, *per tex. expressum, in d. l. solent, §. senatus consultum, ff. de aleat.* qui tex. meo iudicio videtur decidere in specie hunc casum nostrum, cum etiã loquatur de ludo, qui fit in pila iaciendo, *Azo. in summa, C. de relig. & sumpt. fun. numer. 26. Farina. latissimè, d. quæst. num. 106. Grinell. decis. senat.*
8 *Dolani 57. num. 3.* Et propterea † in huiusmodi ludo permisso, quod amissum est, non solum non repetitur iam solutum, *Farinac. d. quæst. nu. 196.*
9 *Cappell. Tholos. decis. 193. in addit. num. 1* Sed. † etiam ad soluendum non solutum actio datur, *Farinac.* qui loquitur etiam de mente Canonistarum *in d. quæst. num. 197. Grinell. d. decis. sub num. 7. vers. vnde senatus consultum, & num. 8.*
10 Non obstat † quod ex ludo non oriatur actio *per d. l. fin. C. de relig. & sumpt. fun. & per Greg. decis. 47. nu. 2.* quia hoc est intelligendum de ludis prohibitis, de quibus per *Farinac. in d. quæst. num. 1. & seqq. & Greg. in d. decis.* vbi de lusu alearum.
11 Quoniam tunc † dicitur crimen, vt diximus, & ex suo crimine nemo gloriari debet, nec lucrum reportare, *ad tex. in l. relegatorum in fin. ff. de interd. & releg.*
12 Vnde fit † vt ludentes ad ludos prohibitos puniantur saltem extraordinaria pœna arbitrio Iudicis, *Clar. in d. §. ludus, num. 8. Menoch. de arbitr. cas. 399. nu. 8.* Hinc fit è conuerso, quod schaccorum
13 † ludus de iure permissus, *§. interdicimus, & ibi Glos. in auth. de Sanct. Epis.* non reperiatur, nec ipsis clericis prohibitus, *Clar. in d. §. ludus nu. 9. Io. And. in cap. clerici, de vita & honest. Cleric. Arch. & Præposit. in cap. Episcopus 35. distin. Inno. in cap. lator, de homic.* quam opinionem communem fatetur, *Abb. in d. cap. clerici, num. 4 Lopez. in pract. crim. Canonic. Diaz. cap. 73. vers. sed an*
14 *clerico,* Et ratio videtur † esse, quia ibi solummodo versatur ingenium, *Clar. in d. §. ludus, num. 3.*
15 & ludus † consistens in ingenio, siue virtute corporis est permissus, prout etiam est permissus causa vescendi, *l. 2. 3. & 4. ff. de aleat. Grinel. d. decis. nu. 3. & 7. vers. vnde senatus, Abb. in cap. clerici officia, num. 4. de vita, & honest. cleric. Farinac. d. quæst. num. 102. & 106. Io. Mar. Belleti. in suis disquis. cleric. tit. de fauore clericorum person. lib. 2. num. 8. & 9. & seqq. mihi fol. 148.* Prout etiam
16 sunt permissi ludi, qui † ob lætitiam publicam, & causa colluctationis fiunt, *l. qua ratione, §. si quis in colluctatione, ff. ad l. Aq. Franc. Mar. decis. 124.*
17 *nu. 1. par. 2.* Ac † etiam permittuntur ludi sponsionum, quæ fiunt super re honesta, puta super matrimonio futuro, vel super masculo, vel fœmina nascituro, prout ex magis recepta Doctorum, tum Theologorum, tum etiam iuris consultorum opinione firmat illos referendo *Grinell. d. dec. 57. num. 8 & seqq.* de quo etiam habemus, *tex. in l. si rem sibi §. si quis sponsionis, ff. de præscr. verb. & in l. à Titio ff. de verb. obligat.*
18 Nec pariter obstat † consil. *Bursat. 116.* qui videtur contrarium defendere voluisse, nam reprobatur in specie à d. *Farinac. vbi supra num. 112. & à Sola, in comment. ad Constit. Pedemont. in tit. de ludis, n. 8.* vbi in puncto dicit, quod *Bursat.* in hoc videtur loqui contra dictum *tex. in l. solent ff. de aleatoribus,* nisi dicamus eundem locutum fuisse
19 de ludis prohibitis, quando quidem † clarum sit, quod ludi, qui dicuntur honesti, & laudabiles, vt videtur esse in casu nostro, & qui fiunt causa virtutis exercendæ, nunquã dicantur prohibiti, *d. l. solent, & l. seq. ff. de aleat.* sed permissi quocunque iure inspecto, prout etiam ludus consistens in ingenio, & virtute corporis, de quo latè *Farinac. & Bellet.*
20 *locis citatis.* Ita vt † ludens honesto ludo non faciat contra cautionem datã de bene viuendo, *Ricc. in praxi var. resolut. 395. num. 3. fol. mihi 242.*

Ex quibus sententiaui ad fauorem Lombardini, confirmando decretum D. Gubernatoris, & cum denuo reclamatum fuisset in Rota, fuit mea sententia confirmata, & executioni demandata.

A R G V M E N T V M.

Conuentus possessorio, si nominat Auctorem, contra illum dirigi debet iudicium, & conuentus est absoluendus. Et de fori incompetentia, cum alijs de quibus infra.

S V M M A R I V M.

1 *Qui nominat auctorem suum in Iudicio possessorio est absoluendus, & iudicium dirigendum contra auctorem. Quod limitatur, vt non procedat, si actor vellet probare, quod nominatio sit facta in fraudem nu. 3.*
2 *Quæ nominatio fieri debet ante litem contestatam, & tunc impedit litis ingressum. num 10.*
4 *Laicus debet conueniri coram Iudice suo.*
5 *Exceptio declinatoria debet opponi ãte litẽ cõtestatã.*

6 *Vocatus in iudicio pro omni, & quocunque suo interesse iuuatur appellatione socij, secus quando causa non est connexa, quia tunc iuuatur tantùm appellatione propria num. 7.*

8 *Continentia causa non attenditur, quando versamur in personis diuersi fori.*

9 *Iudex, qui mandat procedi ad vlteriora, tacitè dicitur se declarare competentem.*

A qua declaratione datur appellatio, num. 11. quia grauamen nõ potest reparari per diffinitiuam. n. 12.

13 *Iudex, qui mandat examen fieri, dicitur granare. Et de ratione num. 14. Quod procedit etiam in terminis statuti prohibentis appellationem ab interlocutoria, quia intelligitur in casibus, in quibus grauamen potest reparari in diffinitiua, vt num. 15.*

16 *In exceptione incompetentiæ non sufficit tacita pronunciatio ad effectum grauandi, Sed hoc limita, vt num. 17.*

DECISIO XXI.

D. Petrus Antonius Maresuscus de Monte Sancto, obtinuit aduersus D. Franciscũ Maxonum Plebanum dictæ Terræ, & Dominum Philippum Bonacursium, iactationis, & iactationum monitoriũ, quod cum ad viam iuris fuerit reductũ, idem Maresuscus reproducto illo petitionis loco, exhibuit in Iudicio quasdam positiones, obtinuitque illis responderi per Plebanum, qui statim declarauit iudicialiter à se prædium, de quo agebatur, non possideri, sed à Bonacursio, cui ipse vendidit per multos menses ante ceptum iudicium, à quo proinde instabat se dimitti, exhibendo Instrumenta emptionis, & captæ possessionis per dictum Bonacursium. Cumque instaret idem actor testes examinati super positionibus negatis, & reproductis per eum loco capitulorum, & Plebanus instaret dimitti, eo quia Iudicium esset merè possessorium, & ipse declarauerat se non possidere, & Dominus Bonacursius pariter instaret remitti ad Iudicem suum, cum ipse, & Maresuscus essent laici nihilominus D. Vicarius Iudex à quo declarauit semel, & iterum, quod nisi ad secundam fuerint data interrogatoria pro parte Plebani, & Bonacursii testes examinarentur sine. A quo decreto, cum pro parte dictorum fuerit appellatum, & obtenta inhibitio, ac hodie dubitetur, an sit moderanda. Proposito per me dubio fuit resolutum omnium votis, non esse moderandam, sed causam appellation a deuoluisse, & deuoluere ad vtrumque eff ctum.

1 Nam † cum per Maresuscum iudicium merè possessorium fuerit tentatum, D. Plebanus, qui nominauit dominum, & possessorem Bonacursium, non erat amplius cogendus esse in iudicio, sed dimittendus, & absoluendus ab instantia iuxta petita, vt post *Bart. & Bal. in l. 2. C. vbi in rem act. firmat Marant. par 6. memb. 6. tit. de nominat. authoris, num. 1. & seqq. Peregr. de fideicom. art. 45. num. 34 Barbos. in l. si constante, §. fin. nu. 14. ff. solut. matrim. Menoch. de recup rem. 15. num. 484. & seq. Assi. decis. 217. Ioseph. Lud. decis. Lucen. 34. num. 1. & seq.* cum † maximè nominatio fuerit facta ante litem contestatam, prout requirebatur, *Ioseph. Lud. d. decis. num. 6. 7. & 8.*

2

3 Quod † quidem de plano procedere videtur, cum dictus Maresuscus audita tali nominatione non declarauerit in iudicio, se velle probare, quod in fraudem fuerit facta huiusmodi nominatio, quo casu omisso possessorio, potuisset in se assumere onus probandi, vt post *Marant.* loco citato notat in specie *Ioseph. Ludon. ead. decis. num. 2. vers. si tamen.*

4 Et Dominus Bonacursius, † qui instetit sẽper pro remissione causæ Iudici laico, erat pariter audiẽdus, & remittendus per ea, quæ post alios scribunt *Natta cons. 324. num. 4. Gram. decis. 61. nu. 6. & decis. 111. nu. 1. & 3. Ioseph. Lud. dicta decis. num. fin.* Cum quilibet conuenire debeat coram Iudice suo competenti, *ad tex. in cap. cum sit generale, & cap. si clericus laicum de foro compet. l. iuris ordinem, et l. in criminali, C. de Iudic.* quoniã † huiusmodi exceptio declinatoria, quando opponitur, vt hic, ante litem contestatam, impedit litis ingressum, *l. sed si susceperit ff. de iudic.* non obstante asserta connexione causarum allegata pro parte Maresuschi, quia † si Bonacursius fuit vocatus tantummodo pro suo interesse, tunc iuuatur appellatione Plebani, stante connexitate causarum, *l. si quid separatum, §. fin. ff. de appellat. Scacc. de appellat. quæst. 5. nu. 58.* † Et si vocatus fuit principaliter, & causa connexitatem non habet, tunc iuuatur appellatione sua propria, cũ quilibet possit appellare, qui in causa interesse habet, *Scacc. d. quæst. 5. num. 68. cum seq.*

5

6

7

8 Quibus accedit † quod continentia causarum nõ attenditur, quando versamur in personis diuersi fori, vt hic *ad tex. in cap. fin. de iudic. vbi Abbas. & Felin. num. 8. Menoch. de arb. cas. 371. nu. 21. Mastrill. decis. 138. num. 3. et seqq. Franc. Marc. decis. 77. num. 4. par. 1. Vinc. de Franch. decis. 426. num. 1. & seq.*

9 Igitur † cum D. Vicarius Iudex à quo nõ obstantibus tribus dictis exceptionibus, mandauerit procedi ad vlteriora in causa in examine, & per consequens respectu Bonacursij tacitè declarauerit se Iudicem competentem, *cap. ex parte el. 2. de appellat.* respectu † Plebani voluit eum cogere ad litigandum, non obstante dicta monitione facta ante litem contestatam, quæ impediebat litis ingressum, *d. l. sed si susceperit, ff. de Iudic.* † & vtrumque notorie grauauit *Scacc. de appellat, quæst. 17. limit. 6. memb. 7. num. 47.*

10

11

12 Adeo, † vt grauamen non possit tolli, aut reparari per appellationem à diffinitiua, vt de tacita pronuncia firmat in puncto *Gratian. discept. 76. num. 1. & seqq. Ricc. decis. 61. num. 1. & seq. lib. 3.*

Et † de

13 Et † de pronuncia examinis faciendi, firmat etiã in
puncto *Giurb. decis. 56. num. 8 quem sequitur idem Gratian disdept. 74. num. 15, & rursus discep. 76.*
14 *nu. 13.* Quorum† ratio est, quia interlocutoria legitimationis personæ Iudicis, & interlocutoria testium recipiendorum vim diffinitiuæ habent respectu grauaminis, quod continent irreparabile per appellationem à diffinitiua, *Hond.* qui de vtroque casu loquitur *cons. 27. num. 20. & seq. lib. 1. Rol. cons. 33, num. 3. lib. 4. Gratian. d. discep 76. num. 3. Giurb. d. decis. num. 8. in fin. Scacc. dicta quæst.*
15 *17. lim. 47. mem. 1. num. 90.* Quod † est adeo verum, vt procedat etiam in terminis statuti, seu constitutionis prohibentis appellationem ab interlocutoria, Quia nihilominus intelligitur secundum ius commune, in casibus scilicet in quibus grauamen potest reparari in diffinitiua, alias secus, quia statuto non obstante erit locus appellationi, *Gratian. d. discept. 76. num. 7. & seqq. Surd. decis. 35. num. 18. Ioseph. Ludou. decis. Perus. 38.*

16 Non obstat, † quod in exceptione incompetentiæ non sufficiat tacita pronunciatio, cum expressè requiratur, quod pronuncietur, vt post *Innoc.*
17 *firmat Ricc. d. decis. 61.* Quia † hoc procedit, si de incompetentia non fuerit oppositum. Nam stante oppositione, de qua in casu nostro pluries constat, non est necesse, quod pronuncietur, cum sufficiat procedi ad vlteriora, ad effectum grauandi partẽ, quæ de incompetentia opposuit, vt in terminis firmat ita distinguendo *Gratia. in d. discept. 76. num. 17. & 18.* vbi alios allegat.

Et ita resolutum.

A R G V M E N T V M.

Tertius possidens vnã ex pluribus rebus censuatis, vel partem rei censuatæ, An, & quando possit in solidum conueniri pro solutione census.

S V M M A R I V M.

1 *Executio in annuis redditibus committi potest contra vnum ex pluribus possessoribus, & num. 3. Sed limita, vt num. 4. Et de ratione limitationis num. 7. 8. 9. & 10. Declara vt num. 15. 16. & 19.*
2 *Hypotheca est indiuidua, & num. 18.*
5 *Fundus, vt censui subijci possit, debet ferre fructus sufficientes pro solutione annuæ præstationis.*
6 *Diuiso fundo censuato in plures partes. est verisimile, quod non qualibet pars illius diuisa sit capax totius, & integræ annuæ responsionis super impositæ.*
11 *Possidens vnam ex pluribus rebus censuatis non potest in solidum conueniri actione personali in rem scripta pro toto censu.*
12 *Sed tantum pro rata, quæ ex fructibus rei possessæ solui commodè potest limita vt num. 13.*
14 *Possidens vnum ex pluribus rebus suppositis potest in solidum conueniri pro toto censu actione hypothecaria, vel saluiano.*
17 *Hypotheca fundum sequitur.*
20 *Tertius conueniri potest actione hypothecaria tãtum.*
21 *Possidens vnam ex pluribus rebus censui suppositis, potest in solidum conueniri, siue actione personali in rem scripta, siue hypothecaria, si possidet tantã partem fundi, quæ possit sopportare onus integri census. Et de ratione num 22.*
23 *Actio merè personalis non datur contra tertium. Amplia, & limita vt num. 25. & 26.*
24 *Actio personalis sequitur personam contrahentem.*
27 *Via executiua non datur contra tertium.*

D E C I S I O XXII.

BErnabeus quondam Ioannis Francisci de Castorano constituit olim duos annuos census vnum scilicet florenorum quatuor, & alium florenorum octo, super fructibus vnius eius possessionis, cũ domibus, & columbario, sitæ in eodem territorio in contrata *della Valle* ad fauorem Pasqualis Perruccij de Asculo, cuius filij, & hæredes de Anno 1628. instarunt coram D. Locumtenente dictæ Ciuitatis sibi decerni, & relaxari mandatum executiuum, pro florenis 42. contra Mariam, & Gasparem iugales de Mucciarellis vti possessores dictorum bonorum, qui exceperunt, actores non esse audiedos, nisi verificatis verificandis, ac ideo probato per ipsos actores Mariam possidere vnam ex pluribus partibus dictæ possessionis censuatæ, fuit per Iudicem deuentum ad sententiam, in qua declarauit Instrumenta census in actis exhibita esse liquida, & exequenda contra Mariam, absoluto Gaspare eius viro à petitis, à qua sententia, cum pro parte eiusdem D. Mariæ fuerit hìc in Rota appellatum, & modo dubitetur, an illa sit confirmanda, videbatur prima facie pro affirmatiua esse res-
1 pondendum. Quia quando † census est impositus super vno tãtum fundo, qui postea fuit inter plures diuisus, quorum quilibet possidet certã illius portionem pro diuiso distinctam, & separatam ab alijs partibus, quilibet tenetur in solidum ad integrum censum persoluendum actione personali in rẽ scripta, prout etiã quando census fuit impositus super pluribus, certis, & limitatis prædijs, quæ deuenerũt ad manus plurium personarum, *Nauar. de vsur. quæst. 17. num. 114. Foll. in prax. censuali in verbo huiusmodi, num. 116. Hond. cons. 17. num. 12. lib. 2. Paul. Merend. cons. 63. num. 9. lib. 2. cum alijs relatis à Cenc. de Cens. par. 2. cap 2. quæst. 3. art. 8. n. 1. & firmat etiam Gratian. discep. 16 n. 16. & discept. 141. n. 3. Surd. decis. 32. n. 7. in prin.* Cũ hy-
2 potheca † sit indiuidua, *ad tex. in l. 2. C. de hæred. act. l. si necessario, §. si vnus de pig. act. l. fin. C. si. vnus ex*

pluribus

pluribus hæred. Gratian. discep. 16. *numer.* 11. *&*
discept. 150. *numer.* 14. & talis debeat esse exa-
3 ctio † debiti, non habita consideratione, quod
prædium censuatum possidestur pro parte, *Ias.*
in l. si quis in fraudem, n. 128. *instit. de act. Gra-*
tian. d. discep. 16. *num.* 16. *& discep.* 150. *num.* 14.
& seqq.

Quibus non obstantibus in casu, & ad effectum
de quo agitur, contrarium duxi esse resoluendum,
distinguendo tamen duos casus, quorum primus
est, quando, vel alter ex pluribus fundis censui sub-
iugatis penes aliquem existens, vel quelibet pars
fundi censuati per singulos possessa non reddit tot
fructus, qui sufficiant ad solutionem integri census,
vt in præsenti casu, in quo circa hoc per actores ni-
hil fuit deductum, aut probatum, secundus casus est,
quando ex dicta parte fundi censuati, vel ex vno
ex dictis pluribus fundis penes vnum existente
percipiuntur, vel percipi possunt tot fructus ex
quibus satisfieri possit creditori census.

4 In primo casu † faciente ad rem nostram libenter
amplexus fui opinionem *Couar. var. resol. lib.* 3.
cap. 7. *num.* 8. scilicet quod actores teneantur om-
nino agere contra quemlibet possessorem ad ra-
tam, vt videtur esse *tex. in cap. constitutus, circa*
finem, (ibi) iuxta ratam, & (ibi) secundum ra
tam, *de relig. domib.* tanquam hoc magis conue-
niat naturæ contractus censos, vt inquiunt *Io. Ba-*
ptista Lup. ad leg. 2. *C. de pact. inter empt. & vend.*
comment. 2. *§.* 2. *num.* 67. *& seq Io. Baptista Ma-*
dius de cens. quæst. 12. *num.* 3. *fol. mihi* 234. cum
alijs, quos refert, & sequitur *Cenc. d. art.* 8. *nu.* 3.
& 4. *Guid. decis.* 435. *num.* 4. *in fin. Franch. decis.*
5. quam quidem opinionem præfati Doctores, sci-
licet *Couar. Cenc. & Madius* diuersis tuentur ratio-
5 nibus, vna nempe † quia cum tempore impositio-
nis census, siue constituatur super vno solo fundo,
vt in casu nostro, siue super pluribus certis limita-
tis finibus, semper debuerit haberi ratio, vt ille
vnus fundus, vel illi plures simul iuncti, essent ca-
paces totius, & integri census imponendi, vt dis-
ponit in Bulla Pius V. & latè declarat *Cenc. d. tract.*
par. 1. *cap.* 3. *quæst.* 2. *art.* 1. *& quæst.* 3. *art.* 2. vn-
6 de † diuiso illo fundo, vel distractis illis pluribus
ad diuersas personas, videtur verisimile, vt inquit
Cenc. par. 1. *cap.* 2. *quæst.* 3. *art.* 8. *nu.* 4. *circa me-*
dium, quod non quælibet pars illius vnici prædii,
nec quodlibet prædiū ex pluribus sit capax totius,
& integræ annuæ responsionis super impositæ, Et
7 ideo † si possessor partis prædij censuati, vel vnius
ex pluribus prædijs suppositis teneretur, & cogi
posset ad soluendum integrum censum, sequeretur,
quod posset conueniri vltra vires, & fructus præ-
dij à se possessi, & sic census solueretur quasi ex
obligatione personali contracta per acquisitionē
possessionis fundi censuati, quo casu duo singula-
8 ria cumularentur, vnum † quod quis teneretur per-
sonali actione absque suo contractu, quod est à iu-
ris regulis alienum, *l. licet §. ea obligatio ff. de proc.*
Cenc. d. art. 8. *num.* 5. *Surd. de decis.* 32. *num.* 7. *in*
9 *fin.* Alterum, † quod census deberetur ex persona-
li obligatione, quod esset contra naturam, & sub-
stantiam censualis contractus, & omni iure prohi-
bitum, *Cenc. par.* 1. *cap.* 3. *quæst.* 1. *art.* 6. *& par.*
2. *cap.* 2. *quæst.* 3. *art.* 8. *numer.* 5. *vers. alte-*
rum.

10 Præterea, † si creditor census posset insolidum
conuenire quemlibet possessorem, resultaret ab-
surdum contra Bullam, videlicet quod si periret,
vel fieret infructifera pars alterius possessionis
non conuenti, nihil sentiret creditor de damno, vt
sentiret pro rata, si conueniret singulos fundi pos-
sessores, *Madius d. num.* 3. Et hæc ratio secundum
eundem destruit rationem iuris communis, assi-
gnatam per Doctores allegatos supra pro contra-
ria parte, quia cum non possit negari, quod bulla
non concedat facultatem alienandi, etiam in pluri-
bus personis, postquā facta fuit intimatio, sequitur
quoque, quod debeat agere creditor census aduer-
sus omnes pro rata, imputando sibi, quia noluit
emere intimatus, cum hoc sit particulare ius cen-
suum diuersum ab alijs casibus *Mad. d. num.* 3. *in*
fin. Et si secus diceremus, quam supra fuit conclu-
sum non esset verum dicere, quod census imposi-
tus esset habita ratione ad fructus cuiuslibet fundi,
Couar. d. num. 7. *vers. sed quia hypotheca, Cenc. dict.*
11 *art.* 8. *num.* 6. Vnde † concludendum est, talem
possessorem non posse in solidum conueniri
pro solutione integri census actione persona-
li in rem scripta, quæ datur in similibus casibus,
Cenc. d. cap. 2. *quæst.* 5. *art.* 8. per totum, sed tan-
12 tum † pro rata, quæ ex fructibus dictæ rei possessæ
solui commode potest, prout in terminis lo-
quuntur *Couar. vbi supra, vers sed quia hypotheca,*
Cenc. d. quæst. 3. *art.* 8. *num* 4. *Madius d. num.* 3.
Guidop. d decis. 432. *num.* 4. *in fin.* Franch. *d. dec.*
5 *Gasp. Thes forens. lib.* 1. *quæst.* 32. *num.* 50. *&*
quæst. 88. *num.* 4. *lib.* 2. Grivell. *Dolan. senat. dec.*
148. *num.* 19 *vers. sed si conueniatur, Valasc. de*
13 *iure emphyt. quæst.* 32. *nu.* 14. *&* 15. Nisi † culpa
illius tertij possessoris res illa infructuosior esset
effecta, nam tunc teneretur, prout ipse venditor
census tenetur, *Gasp. Thes. dict. num.* 20. *in fin.*
& num. 52. Alias enim iniquum esset, quod ter-
tius possessor, qui non est obligatus actione per-
sonali, solueret censum ex re, ex qua fructus non
percipiuntur, *Gasp. Thes. d. quæst. num.* 21. *vers.*
14 *iniquum enim esset,* secus † autem, si talis possessor
sit conueniēdus actione merè hypothecaria, vel re-
medio saluiani interdicti, quæ remedia dari con-
tra huiusmodi possessorem latè firmat Cenc. *qui a-*
lios refert. d. cap. 2. *quæst.* 5. *art.* 9 *fere per totum*
Nam census non imponitur super aliqua parte fū-
di, sed super toto, *Molin. de cens. par.* 2. *disput.* 391.
sub num. 3. Cenc. *d. trac. par.* 2. *cap.* 2. *quæst.* 3. *art.*
8. *in addit. numer.* 2. *& par.* 3. *cap.* 1. *quæst.* 1.
art. 2. *numer.* 6 Rot. *post d. tract. decis.* 1. *numer.*
15 3. *&* 4 Et ita † intelligendam esse censeo
opinionem illorum, quos allegaui pro con-
traria parte, volentium possessorem vnius
rei

rei ex pluribus suppositis censui posse in solidum
pro toto censu conueniri, scilicet non vt ipse to-
tum, & integrum censum soluat, sed vt ab eo auo-
cetur possessio fundi censuati, retinenda per domi-
num census, quousque de suo toto, & integro cen-
su fuerit satisfactus, iuxta prax. quam docent *Cenc. d. cap. 2. quæst. 5. art. 8. n. 10.* Roman. *cons. 311. nu. 2. & clarius cons. 417. nu. 7. Surd. d. decis. 32. num. 8. Affl. decis. 95. nu. 3. & Dolani senatus, d.*
16 *decis. 141. num. 19. in prin.* Nam hoc† casu regula
est, vt quilibet possessor ratione hypothecæ possit
insolidum conueniri, vt post *Corn. Conar. Negus. Dolan. Pereg. Affl. & alios firmat idem Cenc. in sæpe allegato cap. 2. quæst. 3. art. 8. nu. 10. & quæst. 5. art. 9. nu. 30. & seqq. Gasp. Thes. d. quæst. 88. nu. 1. &*
17 *seqq. lib. 2.* Ea ratione scilicet,† quia hypotheca
fundum sequitur, *l. alienatio, ff. de contr. empt. l. si conuenerit, §. si fundum, ff. de pig. act. l. si debitor C. de dist. pig. l. apud Celsum, §. de auctoris, ff. de dol. mal. Surd. decis. 97. nu. 13. & decis. 174. nu. 19.*
18 *Giurb. qui alios citat decis. 55. num. 7.* Et † est in-
diuidua, *Gratian. discep. 16. num. 11. & 16.* Sed si
19 pars † fundi non est capax cessat ratio indiuiduita-
tis, in qua se fundant allegati Doct. pro contraria, *Rot. apud Cenc. decis. 91. nu. 1. & 2.* & per conse-
20 quens cessare debet eorum fundamentum, nec† alio
modo potest conueniri iste tertius, nisi hypotheca
ria, per quam ad aliud non tenetur, nisi ad rei tra-
ditionem. *Gasp. d. quæst. 32. nu. 20. circa medium, Pereg. cons. 97.*

21 In secũdo vero casu, verior† videtur esse prima opi-
nio, quia quilibet possessor partis fũdi, vel vnius ex pluribus fundis subiugatis possit insolidũ pro integro censu conueniri, eò quia, cũ census non sit impositus super qualibet parte fũdi, vt supra firmauimus, sed super toto tanquam super vno toto integrali, & nõ cõsiderentur singulæ eius partes per se distinctæ, & separatæ, *Cenc. d. part. 3. cap. 1. quæst. 1. art. 2. num. 7.* non est absurdum, quod is, qui possidet tantam partem fundi, quæ possit sopportare onus integri census, ad solutionem totius cogi possit, siue conueniatur actione personali in rem scripta, siue actione hypothecaria, *Cenc. in addit. ad art. 8.* vltimo loco citatum. *sub nu. 2. vers. in secundo verò casu*, cum in illa parte sustineatur totus census, *Rot. apud Cenc. decis. 90. nu. 8. & 9. & decis. 91. nu. 1.*
22 *& 2.* etenim non videtur rationabile,† vt facto de-
bitoris census diuidentis fundum censuatum mute-
tur conditio obligationis, cuius vigore ipse ad totũ censum tenebatur, *Paul. Merend. d. cons. 63. nu. 9. Cenc. in d. addit. n. 3.* & faciunt tradita per *Affl. decis. 153. nu. 5.* Cum tamen hic casus ad rem nostram non faciat, & ex his duxi reuocandas esse sententias Dominorum Iudicum à quibus, tanto
23 magis† quia apparet ream fuisse conuentam actio-
ne merè personali, quæ non datur contra tertium, *Falc. de Cens. tom. 2. lib. 3. cap. vlt. num. 2. Cenc. eo tract. par. 2. cap. 2. quæst. 5. art. 7. n. 21. & seqq.*
24 cum † sequatur personam imponentis tantum, *Gab. d. cons. 47. num. 13. in fin. Cenc. d. quæst. 5. art. 8. num. 1. & Rot. apud eundem decis. 90. num. 12.* Nisi
25 recognitio † census intercedat, *Gabr. cons. 47. lib. 1. Roman. d. cons. 311. Decian. cons. 106. num. 33. lib. 3. Affl. & Vrsill. d. decis. 95. Surd. d. decis. 32. Mag. decis. Florent. 192. num. 16. Amat. decis. 31.*
26 *Giurb. decis. 62. n. 23.* Etiam si † in emptione fun-
di censuati tertius censum sibi accollasset, *l. 2. C. de pact. Giurb. d. decis. nu. 24. & seqq.* nisi ex quadam
27 æquitate, *Cenc. d. art. 7. num. 28. & seqq.* Prout †
nec datur via executiua, vt factum fuit, *Cenc. qui alios citat, par. 2. cap. 2. quæst. 5. art. 6. num. 21.* Quia pacta executiua nec prosunt, nec nocent tertio non nominato, *Giurb. d. decis. 62. num. 28.*

A R G V M E N T V M.

Filij positi in conditione, censentur vocati ex coniecturis, & plures coniecturæ numerantur. Et quia regulariter non censentur vocati, nisi ad portionem patris, An, & quando censeantur vocati, etiam ad portionem patrui. Et vocatus ad vtranque portionem, An, & quando dicatur grauatus de restituendo fideicommissum, & de remedio, quod competit fideicommissario pro recuperatione bonorum alienatorum, ac etiam vtrum hæres teneatur semper factum defuncti approbare, cum aliis de quibus in summario.

S V M M A R I V M.

1 *Filij in conditione positi non censentur vocati iuxta opinionem Glos. in l. Lucius, ff. de hæred. instit.*
2 *Ab hac opinione receditur ex coniecturis.*
3 *Coniecturæ plurimum valent ad inducendum fideicommissum.*
4 *Coniecturæ inducentes fideicommissum sufficiunt leuiores, quando versamur inter descendentes Testatoris, & num. 7.*
5 *Positi in conditione habẽtur, vti expressè fuissent substituti, & num. 26.*
6 *Coniectura est, si positi in conditione sint descendentes testatoris.*
8 *Item si fideicommissum sit particulare.*
9 *Item si filij pluries fuerunt in conditione positi.*
10 *Coniecturæ plures simul coniunguntur, & quæ singulæ de per se non sufficiunt, simul iunctæ suffragantur, & num. 16. & 20.*
11 *Vna coniectura ab altera fouetur.*
12 *Item coniectura est, si filij in conditione positi sunt in eodem testamento expresse vocati.*
13 *Ratio conseruandi agnationem an sit sufficiens ad inducendam vocationem in filijs positis in conditione.*
14 *Item coniectura est, si testator digressus sit ad plures gradus substitutionis.*
15 *Item si post filios, & descendentes vocauit extraneos.*

Item

17 *Item si vocauit filios substitutorum.*

18 *Item si per testatorem sit facta inter institutos expressa reciproca substitutio.*

19 *Item si testator post mortem vnius ex filijs vocauit alterum filium superuenientē, & eius filios.*

21 *Iudicis arbitrio est, vt æstimes, an coniecturæ sint potentes ad inducendum fideicommissum.*

22 *Filij positi in conditione regulariter tantùm vocati, censentur ad portionem parentum, quorum respectu fuerunt positi in conditione. Quæ regula fallit vt num. 23. 24. 28. 29. & 31. Et quomodo hoc procedat. num. 25. & 27.*

30 *Ordo successionis intrat, quando fit vocatio per nomen collectiuum, & adsunt coniecturæ.*

32 *Titulus legati est prorsus distinctus ab institutione.*

33 *Vocatus quis præsumitur per vulgarem tantùm, & non per fideicommissum. Quæ vulgaris expirat per aditionem, num. 34. quod non habet locum, quando in contrarium adsunt coniecturæ vrgentes, num. 35. quæ coniecturæ enumerantur, num. 36. 37. 38. 39. & 40.*

41 *Substitutio alicui facta, si sine filijs decesserit, expirat, & non habet locum deficiente conditione, & possunt bona ab vltimo vocato alienari.*

42 *In fideicommissis est facienda strictissima interpretatio, nisi appareat de clara voluntate testatoris,*

43 *Digressio ad plures gradus censetur facta fauore substituti, & non militat substitutione cessante, nec est facienda extensio à grauamine vnius ad grauamen alterius. Quod maximè procedit, quando prohibitio alienationis est simplex. num. 44.*

45 *Qui vocatus est in dubio non censetur grauatus.*

46 *Ex vocatione actiua, non bene infertur ad passiuum grauamen. Et de ratione. num. 47.*

48 *Fideicommissum non inducitur, ex prohibitione personali, sed tantùm ex reali.*

49 *Personalis prohibitio, quæ dicatur.*

50 *In substitutionibus non est regulariter facienda extensio de persona ad personam.*

51 *Prohibitio quādo à substitutione subsequēti depēdeat*

52 *Prohibitio, vt inducat fideicommissum, oportet, quod prohibiti alienare prius fuerint honorati. Et quod prohibitio stet in testamento à substitutione separata. num. 53.*

54 *Prohibitio facta filijs non extenditur ad nepotes.*

55 *Mater succedit filio ab intestato in omnibus iuribus & actionibus, & num. 56.*

57 *Pro recuperatione fideicommissi particularis non competit remedium l. fin. C. de edict. diu. Hadrian. toll. Sed vel saluianum, quod competit quotiescunque datur hypotheca, num. 58. vel rei vendicatio, num. 59.*

60 *Ægidiana non habet locum, vbi in iudicio interueniunt personæ Ecclesiasticæ.*

61 *Appellatio admittitur in remedio possessorio, quod datur pro vltimis voluntatibus.*

62 *Hæres regulariter tenetur factum testatoris ratum habere, limita vt num. 63. 64. & 68.*

65 *Alienatio facta contra prohibitionem inductam à lege, seu à testatore est ipso iure nulla, ita vt dominium ex tali alienatione non trasferatur, num. 66. & hoc casu ipsemet alienator potest facto proprio contrauenire, num. 67. quamuis de euictione teneretur, num. 69.*

70 *Prælatus alienans potest contrauenire alienationi, recuperando rem nomine Ecclesiæ. Et idem dicendum est de marito, qui vendito fundo dotali, potest venire contra factum proprium alienationem reuocando ex persona vxoris, num. 71.*

72 *Hæres cum beneficio legis, & inuentarij non tenetur vltra vires hæreditarias.*

73 *Promissio nunquam censetur emanata animo nouādi legalem prouisionem.*

74 *Non est verisimile, quod quis voluerit se obligare in plus, quam fuerit de iure obligatus.*

75 *Qualibet promissio censetur continere reseruationem beneficij sibi competentis.*

76 *Vxor non tenetur debitum mariti persoluere.*

77 *Obligatio, & promissio præsumitur facta in vim præcedentis tituli.*

78 *Statutum Æsinū lib. 2. rub. 47. & Constit. Marchiæ lib. 5. cap. 25. declaratur, & quid disponat. n. 90.*

79 *Instrumentum, siue obligatio facta sine causa non valet, num. 81. 82. Amplia, & intellige vt nu. 83. 84. 85. & 86.*

80 *Solemnitates statutariæ requiruntur etiam in aditione hæreditatis, tanquam in quasi contractu.*

87 *Renunciatio iuris de futuro debet esse facta in specie, & cum legitima causa, & de certa scientia, aliàs non valet.*

88 *Qui contrahit cum muliere, & vult illo instrumento vti, debet ostēdere fuisse seruatas solēnitates statuti.*

89 *Solemnitas inducta pro forma non potest per æquipollens adimpleri.*

91 *Citatio ad aliquem actum pro certa hora, si ille actus fiat alia hora, non valet.*

92 *Paria sunt, quod instrumentum non sit factum, vel factum nulliter.*

93 *Forma statuti nō seruata, actus dicitur ipso iure nullus*

94 *Accessoriū sequitur naturā sui principalis, & n. 99.*

95 *Statutum confirmatum à Papa dicitur Papale.*

96 *Decretum Iudicis ex falsa causa interpositum non suffragatur, nec supplet consensum nunciatorum*

97 *Curator an suppleat in contractibus mulierum præsentiam, et consensum consanguineorum requisitorum ex forma statuti.*

98 *Citatio consanguineorum in contractu mulierum, an, & quando pro forma requiratur.*

100 *Ius petendi legitimam regulariter transit ad quoscunque hæredes, & successores, etiam extraneos, ac etiam aduersus fideicommissarios, ad sustinēdum alienationes, num. 101. limita tamen regulam, vt num. 102. & 103.*

104 *Alienatio rerum fideicommisso suppositarum non permittitur, nisi in subsidium. & num. 108.*

105 *Bona primitus alienata imputantur in detractiones, & præsumuntur detractiones adæquare, nu. 106.*

107 *Onus probandi non adesse bona libera ad quem spectet, & num 110. 111. & 112.*

109 *Intellectus Glos. in l. cum de lege, ff de probat.*

Hæres

113 *Hæres simpliciter, absque beneficio legis, quamuis non amittit legitimam, tamen tenetur integra legata supplere de suo vltra vires hæreditarias.*
114 *Trebellianica, & falcidia cessat, vbi adest prohibitio alienationis.*
115 *Solutio debet probari ab allegante, & se fundante in illa, & num.* 116.
117 *Fœminæ ad commodum masculorum faciunt partẽ, detractis tamen de legitima earum dotibus. n.* 118.
119 *Immissio quando pro induiso sit concedenda in bonis fideicommisso suppositis, Et quid seruet Rota in praxi, num.* 120.

DECISIO XXIII.

Vm Dominus Marcus Faber de Beluiderio Æsij in suo vltimo testamento Iure legati, & fideicommissi particularis reliquerit Augustino, & Antonio eius filijs septem petias terræ, ipsis alienationem expressè quouis modo interdicendo, cũ hac simul substitutione, quod si vnus illorũ decesserit sine filijs legitimis, & naturalibus bona deueniant ad alterum superuenientem, & eius filios legitimos, & naturales. Et si ambo decesserint sine filiis legitimis, & naturalibus, omnia eorum bona deueniant, & deuenire debeant ad eiusdem testatoris filias, & successiuè earũ filios, & filias Et quod si non adessent filii, vel filię supradictarum, filiarũ, tunc, & eo casu succedat Alma Domus Lauretana. Cumque perfecta huiusmodi sua dispositione ex hac vita migrauerit, decedente deinde Augustino sine liberis, & demum mortuo Antonio, relicto post se Io. Baldo filio, qui pariter decessit in infantili ætate, relicta post se Cæcilia eius matre, quæ hæreditatem adiuit, de pluribus dubitari contingit.

Primò, an constet de fideicommisso ad fauorem Io. Baldi nepotis dicti testatoris.

Quod dubium fuit resolutum vnanimiter affirmatiuè, scilicet extare fideicommissum, & Io. Baldum esse dispositiuè vocatum.

1 Quia, licèt positi † in conditione non censeantur vocati secundum *Glos. in l. Lucius, ff. de hæ-*
2 *red. instit.* Tamen † à d. regula receditur, quando ex coniecturis constat de contraria mente testatoris, *Fusar. de subst. quæst.* 437. *num.* 6. *& seq.* vbi testatur de recepta, & communi opinione omnium Doctorum, *Mantic. de coniect. lib.* 11. *tit.* 20. *nu.* 19. *Grimell. dolan. decis.* 64. *num.* 4. *Pute. decis.* 215. *lib.* 3. *Cocc. decis.* 375. *nu.* 2. *& seqq. Seraph. decis.* 1329. *num.* 1. *Grego. decis.* 315. *num.* 1. *& decis.* 329. *num.* 2. *Rot. in recent. par.* 1. *decis.* 133.
num. 1. *& decis.* 266. *num.* 3. *& decis.* 320. *num.*
3 15. quæ † quidem coniecturæ, etiam in extraneis, plurimum valent ad inducendum fideicommissum, *l. cum proponebatur, de l.* 2. neque in hoc
4 aliud est discrimen inter descendentes † & extraneos, nisi quod in descendentibus, in quibus nos versamur, sufficiunt leuiores, *Rot. in rec. par.* 1.
5 *decis.* 266. *num.* 6. & tunc positi in conditione † perinde habentur, ac si verè. & expressè essent substituti, *Gabr. cons.* 115. *num.* 11. *prope finem, lib.* 1. *Peregr. de fideicomiss. art.* 28 *numer.* 23. *Greg. decis.* 315. *num.* 10. *& decis.* 337. *num.* 4.

Hic autem plures adsunt coniecturæ, quarum
6 vna est, † quia sumus in descendentibus testatoris, qui fuerunt in conditione positi, *Salic. in l.* 1. *num.* 5. *C. de cond. inser. Aneha. cons.* 74. *Alex. cons.* 185. *num.* 18. *& seqq. lib.* 2. *Corn. cons.* 31. *num.* 4. *Capb. cons.* 417. *num.* 17. *lib.* 3. *Decian. cons.* 9. *num.* 1. *& seqq. vbi num.* 4. hanc opinionem dicit æquiorem *vol.* 3. *cons.* 28. *num.* 11. *lib.* 2. vbi testatur de magis communi, *& cons.* 44. *num.* 5. *vol.* 3. vbi dicit hanc opinionem veriorem, æquiorem, & hodie magis communem, & sequendam, *Grass. in §. fideicommissum, quæst.* 13. *in fin. Menoch. præsump.* 76. *num.* 23. *& seq. lib.* 4. *Fusar. dict. tract. quæst.* 437. *num.* 23. *Mantic. de coniect. lib.* 11. *tit.* 3. *num.* 1. *Boer. decis.* 155. *num.* 21. *Gasp. Thes. in addit. ad decis.* 95. *eius patris, sub lit. C. vers. nec apud me*, vbi quod quando filii in conditione positi sunt ex descendentibus ipsius testatoris, sibi in mentem venire non potest, quod Accursius *in d. Glos. l. Lucius*, voluerit contra textum excludere filios instituti, qui est ex descendentibus in quos paternus amor descendit, & prosequen. dicit, esse impium iudicare contra filios, quod illi non sint dispositiuè vocati, quando sunt positi in conditione, *Seraph. decis.* 1329. *nu.* 2. Vel
7 saltim, † secundum communem leuiores sufficiunt coniecturæ, *Corn. cons.* 97. *sub nu.* 3. *ver. est etiam, lib.* 1. *Crauet. cons.* 397. *num.* 9. *Fachin. contr. iur. lib.* 4. *cap.* 51. *Ceuall. com. contr. com. quæst.* 94. *& quæst.* 277. *Grass. d. quæst.* 13. *n.* 2. *in fin. & quæst.* 14. *num.* 7. *in fin. Mantic. d. lib.* 11. *tit.* 2. *in fin. Cocci decis.* 267. *num.* 6. *Greg. decis.* 315. *nu.* 5. *decis.* 329. *num.* 3. *& decis.* 337. *num.* 8. *Rot. in recent. decis.* 266. *sub num.* 6. *par.* 1.
8 Alia est coniectura, † quia versamur in legato, & fideicommisso particulari, quo casu filii in conditione positi censentur vocati, prout firmant *Fusar. d. quæst. num.* 103. *Mantic. de coniect. lib.* 8. *tit.* 1. *ante nu.* 35. *vers. sed aduerte, Magon. decis. Florent.* 16. *num.* 20.
9 Alia est † coniectura, quia filii pluries fuerunt in conditione positi. Primò in substitutione reciproca facta inter filios masculos. Secundò in substitutione ad fauorem fœminarum post mortem masculorum sine filiis. Tertiò in substitutione facta ad fauorem Almæ Domus Lauretanæ in casu quo non adessent filii, vel filiæ fœminarum, quam coniecturam probant præcipuè *Rot. coram Greg. in d. decis.* 315. *num.* 2. *& in d. decis.* 329. *num.* 7. *& coram Cauall. decis.* 496. *nu.* 13. *in fin. & in rec. par.* 1 *dec.* 266. *n.* 10. *post Corn. Purp. Guzzad. Silas. Caph. & alios, quos refert, & sequitur Menoch. dict. præsumpt.* 76. *num.* 58. Neque obstat quod dicebatur, hanc cõiecturam non suffragari, nisi in casu quo,

quo testator habuisset respectum ad agnationem, quia non versamur in casu, quod hæc sola coniectura inducat vocationem ad conseruandam agnationem, vt voluerunt Menoch. d. præsump. 76. nu. 70 Gasp. Thes. foren. lib. 4. quæst. 33. num. 7. Pro-
10 inde dicimus, † quod licet singulæ coniecturæ de per se, & separatim sumptæ non habeant illud pondus ad inducendam vocationem, tamen simul iunctæ sustinentur, & vocationem inducunt, ita vt in hac materia sit locus regulæ, quod singula, quæ non prosunt, simul collecta iuuant, Bero. cons. 104. num. 12. ad fin. lib. 2. Rot. in recent. par. 1. decis. 146. num. 1. decis. 266. num. 19. Greg. decis. 315. num. 9. decis. 309. numer. 10. & decis. 320. num. 16.

11 Et sic quando plures coniecturæ † concurrunt, & vna ab altera fouetur, absque difficultate positi in conditione censentur vocati, vt post Caph. Bursatt. Surd. Menoch. Hond. Peregr. & alios firmat Fusar. d. quæst. 437. num. 20.

12 Alia est coniectura, † quia filij in conditione positi sunt in eodem testamento expressè vocati, cum testator in reciproca substitutione inter Augustinum, & Antonium filios vocauerit etiam nepotes (ibi) & si vnus decesserit sine filijs legitimis, & naturalibus, quod bona deueniant ad alterum superuenientem, & eius filios, & postea (ibi) & si ambo decesserint sine filijs legitimis, & naturalibus, quod supradicta omnia eorum bona deueniant ad eius filias, & successiuè earum filios, & filias, quam coniecturam pariter probauit Fusar. qui innumeros allegat in d. quæst. 437. n. 84. Hond. cons. 54. num. 38. & seqq. lib. 2. vbi dicit, hanc esse coniecturam valde probabilem, & magis communiter receptam Menoch. d. præsump. 76. num. 57. Rot. coram Greg. d. decis. 315. nu. 3. & decis. 329. num. 4. vers. magna est enim. & in recent. par. 1. decis. 133. num. 2. & seqq. & decis. 144. num. 3.

Non obstat quod dicebatur, hanc coniecturam procedere, quando copulatiuè concurreret dicta
13 ratio conseruandi agnationem, † quia respondetur, quod Greg. in oppositum adductus hoc non dicit, sed tantùm affirmat, quod coniecturæ in d. decis. 329. consideratæ multo magis remanent apertæ, eo quia testator in illo casu habuit respectum ad agnationem, quod est verum, cum sola ratio agnationis sit per se sufficiens ad inducendã vocationem in filijs positis in conditione, vt per Gasp. Thes. forens. lib. 4. quæst. 33. num. 7. Sed nos dicimus, hanc coniecturam iunctam cum alijs suffragari ad inducendam vocationem, vt per Greg. in d. decis. 329. num. 4. vers. magna est enim, vbi quod est magna coniectura vocationis, quando in aliqua parte testamenti sunt expressè substituti, & hanc pariter appellant fortissimam coniecturam, Crau. cons. 62. num. 10. Curt. Iun. cons. 16. num. 7. & Menoch. dicta præsump. 76 num. 56.

14 Alia est coniectura, quia † testator digressus est ad plures gradus substitutionum, quam probauit Fusar. alios allegans in d. quæst. num. 90. Thes. d. decis. 96. num. 17. vbi quod licèt in aliis coniecturis dubitet, an poteutes sint de per se, tamen ista sola sibi videtur sufficere ad inducendam vocationem propter magnam præsumptionem, quam in se continet, & quod hæc opinio procul dubio est magis communis, & miratur de illis, qui contrarium dicere voluerunt, Grauell. dolan. decis. 64. num. 9. & decis. 135. num. 51. Rot. coram Gregor. in sæpe allegata decis. 315. num. 4. & ibi adden. nu. 18. vbi alias quamplures decis. allegat, & dicit, quod contrariæ decisiones, quæ adsunt in hoc puncto, procedunt in transuersalibus, non autem in descendentibus, in quibus hæc coniectura dicitur maxima, & tùnc efficitur indubitata, quando cum ipsa concurrit alia coniectura, vt pariter in puncto firmat Menoch. d. præsump. num. 55. & Thes. d. decis. num. 19. vers. suprascriptæ duæ coniecturæ, vbi si hæc coniectura cum alia accedat, quod tunc res non est amplius in controuersiam deducenda.

15 Alia est coniectura, quia † testator non solùm vocauit filios, & nepotes, ac filias fæminas, & earum filios, & filias in casu, quo filij morerentur sine filiis, sed etiam extraneos, hoc est Domum Lauretanam, & tunc filij in conditione positi dicuntur vocati, Curt. Iun. d. cons. 16. num. 7. vers. tamen signanter limitatur, Menoch. qui alios recenset d. præsump. num. 60. Fusar. d. quæst. num. 185. Greg. d. decis. 315. num. 6. & decis. 329. num. 5. vers. cum præsertim.

Non obstat, quod hæc coniectura per aliquos
16 reprobata reperiatur, quia id procedit, † quando est vnica, & consideratur de per se sola, non autem quando sunt plures, Surd. cons. 344. num. 17. vbi alios congerit, Rot. in recent. par. 2. decis. 424. num. 2.

17 Alia est coniectura, quia † vocauit testator filios substitutorum, dum vocauit filios, & filias fæminarum substitutarum, vnde si vocauit filios substitutorum, multo magis credendum est, quod vocare voluerit filios institutorum, Ruin. cons. 140. num. 9. & cons. 142. num. 18. lib. 3. Menoch. dict. præsump. num. 56. Rot. coram Greg. d. decis. 315. num. 8. & decis. 329. num. etiam 8.

18 Alia est coniectura, quia † inter Augustinum, & Antonium est facta per testatorem expressa reciproca substitutio, vnde filij in conditione positi pariter censentur vocati, Fusar. qui testatur de com. d. quæst. num. 87. Menoch. d. præsump. num. 51. Decian. cons. 28. num. 21. lib. 2. Hond. cons. 54. num. 42. lib. 2. Thes. d. decis. num. 31.

19 Alia est coniectura, quia † testator post mortem vnius ex filijs vocauit alterum filium superuiuentem, & eius filios, & tunc pariter filij positi in conditione censentur vocati, Menoch. d. præsump. 76. num. 57. Ex quibus omnino credendum est Io.
20 Baldum censeri vocatum, Nam † & si istæ coniecturæ singulariter consideratæ habere possint aliquam dubitationem, tamen simul collectæ concludenter ostendunt hanc vocationem, vt dictum est, Rot. in recent. par. 1. decis. 266. nu. 19. Greg. d. decis.

d. decis. 315. num. 9. & decis. 329. num. 10. Barz. decis. 5. nu. 27. 28. & 29. Mant. de coniect. lib. 11. tit. 3. num. 18. E indubitanter in hanc sententiam
31 trahunt Iudicem, † cuius arbitrio remissum est, vt æstimet, an coniecturæ sint potentes ad inducendum fideicommissum, *Menoch. d. præsumpt. 76. nu. 26. in fin. Surd. dec. 162. num. 11. Rot. in recent. d. dec. 266. num. 3.*

Secundò dubitatum fuit, an Io. Baldus censeatur vocatus ad portionem non solum Antonij patris, sed etiam Augustini patrui, quod pariter dixi re-
32 solnendum esse affirmatiuè. Quia quamuis† regulariter filij positi in conditione vocati censeantur tantum ad portionem parentum, quorum respectu fuerunt positi in conditione, *Menoch. d. præs. 76. num. 86. Fusar. quæst. 440. in prin.* Greg. *dec. 337. num. 1.* tamen in præsenti casu dicendum est, Io.
33 Baldum vti descendentem à testatore † esse vocatum ad vtramque portionem patris, & patrui, vt in puncto docet *Fusar. d. quæst. 440. nu. 6 quæst. 476. num. 8. & quæst. 493. nu. 4. & seq.* Præsertim
34 † quia testator duobus dixit, & si alter eorum decesserit sine filiis, substituit alterum, & eius filios quo casu expresse positi in conditione sunt vocati etiam in portionem cohæredis. *Fusar. d. quæst. 440. nu. 18.* vbi testatur se ita consuluisse cum Peregrino, & rem non habere dubium, idque hac ratione
35 quia † cum per mortem Augustini, qui decessit sine filiis, bona eius ex substitutione testatoris deuenerant ad Antonium, per talem acquisitionem illa effecta fuit vnica portio in persona Antonij, quo fit, vt Io. Baldus positus in conditione censeatur vocatus ad vtramque portionem, Greg. *d. dec. 337. nu. 3.* Nam quando filii positi in conditione
36 censentur vocati, † perinde habentur, ac si essent expresse vocati, vt diximus ex *Gab. cons. 115. nu. 11. circa finem, lib. 2.* cum alis cumulatis per *Pe-*
37 *regri. de fideicom. art. 58. num. 3.* ac † talis substitutio intelligitur de omni parte hæreditatis, quæ ad grauatum ex dispositione testatoris quomodocunque peruenerit mediatè, vel immediatè, ita vt comprehendat portiones omnes, quæ grauato superuenerunt ex reciproca substitutione, *l. secunda, vbi Bart. ff. ad Trebell. Greg. d. decis. 337. nu. 4. & 5. Viui decis. 395* maximè cum simus in de-
38 scendente à testatore, qui† sicut ex leuioribus coniecturis censetur vocatus ad portionem patris ex supra deductis, ita etiam facilius vocatur ad portionem patrui mortui sine filijs, *Greg. d. dec. 337. num. 8.* præcipuè si facta sit reciproca substitutio
29 † inter institutos, vt in præsenti casu, *Fusar. dict. quæst. 440. num. 10. ver. limitatur quarto, Rot. in recent. par. 1. decis. 266. num. 20. circa medium. & decis. 300. num. 8. & 9.*

Non obstat quod dicebatur, Io. Baldum fuisse in portione Augustini eius patrui successiuè vocatum post Antonium, quia respondetur, quod tunc
30 intrat † huiusmodi ordo successionis, quando fit vocatio per nomen collectiuum graduum, vt puta liberorum, secus si personarum, vt hic, quia tunc filii veniunt eodem tempore, vt post alios distinguit *Surd. decis. 346. num. 6. & 13. vers. vbi præsertim distinguunt,* maximè stantibus coniecturis ex scito testamento desumptis, scilicet quod simus in descendentibus testatoris in reciproca substitutione, cum clausula, & eorum liberos, & quod vltimus grauetur restituere extraneo omnia dicta bona, vnde necessariò sequitur, Io. Baldum descendentem censeri vocatum ad portionem patrui, *Rot. in recent par. 1. d. decis. 266. num. 4. 9. & 20.* In-
38 super † regula in contrarium allegata non procedit, dum tractatur de relictis particularibus, *Pereg. d. art. 17. num. 6.* cum alis *per Fusar. quæst. 476. num. 13. & per Menoch lib. 4. præs. 70. nu. 6.* vt in præsenti casu denorant illa verba, legati nomine, quæ non possunt accipi pro institutione,
32 sed pro legato particulari, cum † titulus legati sit prorsus distinctus ab institutione, *l. legatum, de legat 1. Rol. cons. 9. num. 18. lib. 4. Alciat. cons. 113. lib. 9. in princ.*

Non obstat quod dicebatur, Io. Baldum censeri
33 † vocatum per vulgarem tantum, & non per fideicommissum, *Clar. in § testamentum, quæst.* 80. *n. 4.*
34 quæ vulgaris † extincta per aditionem Antonii *ad tex. in l. post aditam, C. de imp. & alijs substit.* operatur, vt vocatio ad fideicommissum sit restringenda quo ad portionem patris, non autem Augustini patrui, *Rot. in recent. par. 1. decis. 357.* Quia quamuis substitutio sit facta coniunctim filiis & nepotibus, in quibus cadit non solum ordo charitatis, & affectionis, sed etiam concurrit necessitas instituendi saltim causatiua, quo casu intelligitur facta ordine successiuo, & non simul, & semel, vt concludunt *Glos. & Doct. in l. Gallus, § quidam rectè, in verb. non exprimat ff. de lib. & posth. Clar. d. quæst. 80. num. 3. vers. secunda conclusio, Mant. de coniect. lib. 4. tit. 9. num. 1. & seqq.* & quidem per substitutionem vulgarem, non autem per fideicommissum, vt per *Clar. in d. quæst num. 4 Fusar. quæst. 479. num. 23.* maximè quando in substitutione non adsunt verba tractum significantia, *Roc. in recent.* quæ alios allegat *d. decis. 357. nu. 2.*
35 Tamen ab hac communi opinione†semper, & indistinctè receditur, quando in contrarium vrgent coniecturæ, quæ vocationem per fideicommissum inducunt, *Gabr. d. cons. 115. num. 13. lib. 1. cons. 2. num. 14. lib. 2. & concl. 1 nu. 28. tit de substit. Mantic. de coniect. lib. 7. tit. 5. num. 7 Menoch. cons. 397. num. 11. & præs. 62. num. 57. in fin. lib. 4. Rot. in recent. par. 1. d. decis. 266. num 4* vbi quod secundum hanc opinionem Rota sæpius respondit, *& num 9.* vbi quod illa communis opinio de qua in *d. decis. 357.* non procedit, quando aliæ coniecturæ vocationem suadent *& num. 20 decis. 300. num. 7. & decis. 320. num. 17.*

Quæ hic plures enumerantur præter condi-
36 tionem, quarum vna est, † quia sumus in descendentibus, quam coniecturam in his terminis probat *Fusar. quæst. 440. num. 6. Gregor. decis. 337. num. 8.*
37 Altera est, quia † testator fecit reciprocam substitutionem in hunc modum, quod si alter eorum decesserit

decelerit fine filiis, substituit alterum, & eius
filios, quam coniecturam probat expresse Fusar.
dict. quæst. num. 10. & 18. vbi rem dicit non ha-
bere dubium.
38 Altera, † quia vocauit etiam filios in conditio-
ne positos, Fusar. d. quæst. 440. num. 11.
39 Altera, † quia in substitutione adsunt verba ha-
bentia tractum temporis, dum testator voluit, post
mortê filiorũ, & filiarum dicta bona omnia deueni-
re ad Almam Domum Lauretanam per verbum
illud deueniant, quod denotat tractum temporis,
Cocc. decis. 267. num. 15. & sic vtramque portio-
nem Augustini, & Antonii; vnde si voluit, quod
omnia dicta bona deueniant ad extraneam perso-
nam, multo magis est credendum voluisse, quod
deueniant ad Io. Baldum nepotem, d. decis. 266.
num. 4. & 20. in recent. par. 1.
40 Altera, † quia sumus in relicto particulari, vbi
propterea Io. Baldus censetur ad vtramque por-
tionem vocatus, vt diximus, Fusar. quæst. 476.
num. 13. Ex quibus apparet decis. in Auximana fi-
deicommissi ex aduerso allegatam non obstare, quia
loquitur in transuersalibus, & in casu, quo non a-
derant coniecturæ, nec verba, quæ tractum tem-
poris significarent, vt patet per totam, & præser-
tim sub num. 3.
Tertiò dubitatum fuit, an Io. Baldus ad vtramq;
portionem vocatus dicatur grauatus de restituen-
41 do, quod resolutum fuit negatiuè, eo quia † per
eius natiuitatem substitutio expirauit, cum ipse
patri superuixerit, etiam si postea sine filiis obierit
iuxta conclusionem notam, quod defecerit prædi-
cta conditio, & ex illius defectu præclusa fuerit
via omnibus aliis substitutionibus, iuxta tex. in l.
cum vxori, C. quand. dies leg. ced. l. ex facto, §. si
quis, ff. ad trebell. l. filius familias, §. cum quis erit
rogatus, de leg. 2 l. iubemus, §. si autem, C. ad tre-
bell. Grass. §. fideicommissum, quæst. 8. num. 1. Pe-
regr. art. 29. num. 27. Fusar. quæst. 441. num. 1. &
8. vbi quod sit temerarium ab hac opinione rece-
dere, tàm in iudicando, quàm in consulendo, Odd.
cons. 67. num. 14. & seq. Hond. cons. 60. num. 40.
lib. 1. Rot. in recent. par. 1. decis. 486. nu. 1. Nam
dictæ omnes substitutiones intelliguntur factæ in
casu euenientis primæ conditionis, idest si institu-
ti decederent sine liberis, vnde illa deficiente ex na-
tiuitate dicti Io. Baldi, cæteræ omnes subsequentes
expirarunt, Rot. in recent. d. decis. 486. num. 1. &
2. & decis. 538. sub n. 5. vers. ratione autem par. 2.
42 eò maximè, quia † in fideicommissis est facien-
da interpretatio strictissima, nisi appareat de cla-
ra voluntate testatoris, Soce. cons. 213. num. 8. lib.
1. Crauet. cons. 180. ante num. 2. Dec. cons. 336. in
fin. & cons. 384. in fin. Fusar. d. quæst. 441. num.
4. & seqq.
Et consequenter omnia bona ad ipsum Io. Bal-
dum vti libera spectant, tam ex testatoris volun-
tate, quàm ex iuris communis dispositione, l. cum
frater, §. libertis, & l. qui solidum, §. penult. ff.
de leg. 2. Soccin. cons. 63. num. 17. vers. ex quibus
infero, lib. 3. Rot. in rec. par. 2. decis. 203. n. 1. & 8.

Non obstat coniectura digressionis, & prohibi-
43 tionis testatoris. Quoniam illa vocatio, † & pro-
hibitio censetur facta fauore substituti, & non mi-
litat substitutione cessante, cum in fideicommissis
ex præsumpta mente testatoris non sit facienda
extensio à grauamine vnius ad grauamen alterius,
44 Pereg. d. art. 29. nu. 33. Præsertim quia † prohibi-
tio alienationis est simplex, non ad effectum, vt bo-
na in familia semper remaneant, vt in omnem ca-
sum requireretur, Paris. cons. 60. num. 74. lib. 3.
Caph. cons. 114. num. 30. & seq. Grass. §. fideicom-
missum. d. quæst. 8. num. 3. & quæst. 10. num. 8.
45 Neque † is, qui vocatus est, censetur in dubio
grauatus, cum positus sit tantummodo in condi-
tione, Rol. cons. 56. nu. 24. lib. 3. Hond. cons. 60.
num. 41. & 84. Menoch. cons. 327. nu. 79. & seqq.
& præsumpt. 69. num. 21. lib. 4. Decian. cons. 56.
num. 35. 40. & 44. Crau. cons. 74. num. 46. & seq.
Et ex quo Io. Baldus censetur ex coniecturis dis-
positiuè vocatus, vt dictum est, non propterea se-
46 quitur, illum posse dici grauatum, cum † ex acti-
ua vocatione non bene inferatur ad passiuum gra-
uamen, Rip. in l. centurio. num. 168. de vulg. & pu-
pill. Paris. cons. 31. num. 28. lib. 2. Soc. Iun. cons.
57. n. 4. & 5. lib. 4. Caph. cõs. 514 per tot. Brued. Capra
cons. 134. Peregr. art. 28. num. 27 Griuell. Dolan.
decis. 64. nu. 53. Rot. diuers. par 4. decis. 491. nu.
4. & in recent. par. 1. decis. 486. num. 22. & par.
2. decis. 538. num. 8. Cocc. decis. 463. nu. 5. Et ra-
47 tio esse videtur, quia † ex quo tractatur de onere
imposito filiis dispositiuè vocatis, ideo illud non
habetur pro repetito quoad nepotes in conditione
positos, licet expressè, vel ex coniecturis vocatos,
Ruyn. cons. 136. cum seq. Gasp. Thes. in add. ad d. dec.
eius patris 96. vers. super hac quæstione, Fusar. quæst.
322. num. 1. & seqq.
Nec est habenda consideratio prohibitionis, quæ
48 non est † realis, sed merè personalis, cum illius
verba non sint prolata in rem, sed in personam, vn-
de aliquod non inducunt fideicommissum, Seraph.
decis. 481. num. 2. Rot. in recent. par. 1. decis. 316.
num. 6. Griuell. decis. 122. num. 59.
49 Tunc enim prohibitio dicitur personalis, † quan-
do hæres sub nomine proprio alienare prohibetur,
Bart. in l. peto, §. fratre, num. 2. ff. de leg. 2. Fusar.
quæst. 633. num. 17. & 21. quo casu talis prohibi-
tio non extenditur de persona ad personam, Pereg.
de fideicom. art. 1. nu. 28. & art. 29. nu. 33. prout
est regula iuris, quod persona extrinsecus in qua-
libet materia non subintelligitur, l. si ita stipulatus,
§. Grisogonus, ff. de verb. oblig. ac ideo pro regu-
50 la † traditur, in substitutionibus non fieri extensio-
nem de persona ad personam, Peregr. dict. art. 1.
51 num. 30. Vltra quod hæc prohibitio † a substitu-
tione subsequenti dependet, Anch. cons. 157. nu.
2. Vnde sicut est referenda ad substitutionem reci-
procam, ita nec nouum fideicommissum inducit,
sed regulari debet à dicta substitutione, Marescott.
var. lib. 2. cap. 103. num. 4. & seqq. Nam vt pro-
52 hibitio † absolutum inducat fideicommissum,
oportet, vt prohibiti alienare prius fuerint honora-
ti, quod

ti, quod non est in præsenti casu, *Ruyn. cons.* 113.
53 *lib.* 2. *Caph. cons.* 17. *num.* 25. & quod † prohibitio stet de per se in parte testamenti penitus à substitutione separata, *Marescott. d. cap. nu.* 4. *vers. quia prohibitio*, cum siue præcedat, siue sequatur, semper censeatur facta respectiuè ad substitutiones expressas, si non sit facta separatè, vt declarant *Gabr. cons.* 132. *nu.* 21. *lib.* 1. *Alex. de Neuo, cons.* 79. *num.* 6. *Marescot. d. cap. num.* 18. ita vt cessante substitutione cesset quoque prohibitio,
54 *Marescott. vbi supra*, *nu.* 19. Et sic † facta filiis non extenditur ad nepotem, secundum *com. Doct.* de qua testatur *Fusar. d. quæst.* 322. *& quæst.* 679. *nu.* 2. *&* 4. vbi illam sine scrupulo tenendam esse dicit, dum prohibitio, vt hic, apparet facta filiis eorum propriis nominibus expressis *Gasp. d. §. fideicommissum, quæst.* 5. *num.* 10.

Igitur ex his constat, fideicommissum esse clarum, & purificatum, nec prorogatum ad alios, vt per *Marescot. Fusar. & alios*, sed esse expiratum in
55 persona Io. Baldi, cui † ab intestato successit Cæcilia mater, *vt in tit. ff. & C. ad sen. cons. trebell. Gratian. discep.* 684. *num.* 6. *Gregor. decis.* 495. *num. fin. Marescott. var. d. cap.* 103. *in fin.* & quidem in omnibus bonis, non solum dicti Antonij eius patris, sed etiam Augustini patrui, vt supra diximus, maxime nullo extante statuto, quod obstet, Inde sequitur quod omnia bona dicti testatoris fideicommisso supposita, & alienata per Antonium, possint recuperari per dictam Cæciliam, in quam
56 omnia † ipsius Io. Baldi iura, & actiones transierunt, *l. haredes, ff. de acqu. hared. Rot. in recent. par.* 2. *decis.* 669. *sub num.* 3. quemadmodum recuperari poterant à dicto Io. Baldo eius filio ad fideicommissum vocato, vt dictum est.

Quarto dubitatum fuit, an dictæ Cæciliæ, pro recuperatione bonorum alienatorum per Antonium in tertios, competat remedium *l. fin. C. de edict. Diu. Adr. tollen.* vel potius aliud remedium. Et dix
57 xi † remedium huiusmodi sibi non competere, nam quamuis illud concedatur successoribus, & fideicommissariis vniuersalibus, vt latè per *Pregr. art.* 48. *num.* 1. *& seqq.* etiam contra tertios possessores cum titulo post mortem testatoris acquisito, *Dec. cons.* 59. *Salust. Tib. in prax. A. C. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 9. *vers. nota amplius*, *Affl. decis.* 119. *nu.* 6. *Rot. in recent. par.* 1. *decis.* 237. *nu.* 2. *vers. monaris enim*, *Mantic. decis.* 321.

Non tamen id procedit in fideicommisso particulari, in quo versamur, *Peregr. d. art. num.* 4. *vbi alios allegat*, *Arg. de leg. cont. quæst.* 2. *num.* 277.
58 Et propterea est concludendum, quod † vel sibi competat remedium saluiani, quod competit quotiescunque datur hypothecaria, prout in legatis, & fideicommissis, *Arg. d. quest.* 2. *num.* 28. *& seqq. Rot. in rec. par.* 1. *decis.* 193. *nu.* 1. *decis.* 387.
59 *numer.* 1. *& decis.* 559. *num.* 2. Vel † remedium rei vendicationis, *Rot. in rec. par.* 2. *decis.* 268. *in fin. & decis.* 295. *num.* 1. *vers. & ideo domini*, quãuis vtroque casu detur appellatio suspensiua à sen-
60 tentia, eo quia non iurrat Ægidiana † respectu personæ Ecclesiasticæ interuenientis in hoc iudicio, *Scacc. de apell. quæst.* 17. *lim.* 6. *mem.* 3. *num.* 15. *Honded. cons.* 20. *nu.* 12. *& per tot. lib.* 2. *Gratian. discept.* 421. *num.* 76. *Rot. in recent. par.* 2. *decis.* 391. *nu.* 2. neque proceditur executiuè secundum
61 opinionem, † quam seruat Rota in omni remedio, quod datur pro vltimis voluntatibus, *Rot. in rec. d. decis.* 391. *num.* 2. *& seqq cum similibus*.

Quintò dubitatum fuit, an D. Cæcilia teneatur factum defuncti, cuius est hæres mediata, approbare, & credidi resoluendum esse negatiuè. Nam
62 quamuis regulariter hæres † teneatur factum testatoris ratum habere *iuxta tex. l. cum à matre C. de rei*
63 *vend.* tamen istud † non procedit in alienatione à principio inualida, veluti quando cum tacita legis prohibitione concurrit expressa prohibitio alienandi ipsius testatoris, prout est in præsenti casu, quia tunc alienatio est ipso iure nulla, & potest statim res alienata auocari, *l. filius familias, §. cum pater de leg.* 1. *l. vnum ex familia, §. si duos l peto, §. fratre, ff. de leg.* 2. *Gozz §. fideicommissum quæst.* 56. *num.* 6. *Corn. cons.* 294. *num.* 5. *vol.* 2. *Socci. cons.* 49. *num.* 14. *vol.* 1. *& cons.* 79. *num.* 47. *lib.* 4. *Rolan. cons.* 81. *nu.* 17. *&* 18. *lib.* 2. *Caph. cons.* 133. *num.* 62. *Becc. cons.* 97. *num.* 6. *et seqq.* vbi dicit, quod licet in prohibitione alienationis tacita inducta à lege, vt in re subiecta restitutioni, alienatio ab initio valeat, tamen diuersum esse, quando expressa prohibitio alienationis est facta per testatorem, nam tunc alienatio etiam à principio non valet, & statim reuocatur, nec dominium in emptorem transfertur, *Curt. Iun. cons.* 100. *num.* 6. *Osasch. decis.* 178. *num.* 15. *et seqq. Fusar. quæst.* 554. *num.* 6. *et quæst.* 717. *num.* 1. *et seqq. Rot. in recent. par.* 1. *decis.* 268. *nu.* 5. *circa medium, et decis.* 295. *num.* 1. *Barz. decis.* 64. *nu.* 46. *vers. quod tamen, et num.* 47. *Gram. decis.* 93. *nu.* 3. *et seqq.* vbi dicit, adeo nullam esse alienationem, vt ipsemet alienans possit conuenire, *Fusar. d. quæst.* 217. *num.* 2. vbi alios concordantes allegat, cum *d. l.*
64 *cum à matre* non † habet locum in alienatione, quæ reperitur facta contra legis prohibitionem, *Rot. diuers. pars* 2. *decis.* 110. *num.* 1. vbi citat *Grat. Socc. in Sen. et Soccin. Iun. Curt. Iun. Paris. et alios, & sequuntur, Affl. decis.* 240. *num.* 8. *Gram. d. deci.* 93. *num.* 8. *Osasch. decis.* 180. *in princ.*

Quo verò ad sextum, an Domina Cæcilia saltim teneatur habere ratum factum proprium, hoc est instrumentum, quod fecit ad fauorem Dominorum de Guglielmis, in quo videtur ratificasse dictam alienationem, pariter resoluendum esse negatiuè censet, quidquid alij in contrarium sense rint.

65 Nam, † cum agatur de alienatione facta per Antonium, non solum contra tacitam prohibitionem inductam à lege sed etiam contra expressam inductam à testatore, quæ propterea est ipso iure nulla, vt supra firmauimus ex *Fusar. in allegata quæst.* 554. *num.* 6. *& quæst* 717. *num.* 1. *Rot. diuers. par.* 2. *decis.* 110. *num.* 11. 12. vt nec dominium ex tali alienatione transferatur, *l.* 3. *§. si stipulanti*

ſtipulanti, de donat. in ver. & vxor, Gratian. diſcept. 483. num. 4. Fuſar. d. quaſt. 717. num. 18. Giurb. qui alios congerit, deciſ. 24. num. 6. Seraph. deciſ. 977. Rota in recentio. part. 2. deciſ. 295. per
67 totam, vtique ſicut † ipſemet Antonius alienator potuiſſet facto proprio contrauenire, vt probat Rota diuerſ. dict. deciſ. 110. num. 2. & ſeqq. ita,
68 & multo magis † poteſt contrauenire Io. Baldus, & pro eo dict. Cæcilia, quæ ad recuperationem dictorum bonorum venit ex perſona eius filij, cuius eſt hæres, qui quidem filius poterat venire, ſi non vti hæres patris, ſaltim vti vocatus in caſu alienationis ſecutæ contra teſtatoris prohibitionem, Fuſar. d. quaſt. 717. num. 7. Immo ipſemet
69 † Antonius pater, qui alienauit, quamuis teneretur de euictione, Rota dict. deciſ. 110. num. 2. & 7. tamen potuiſſet alienata reuocare non ſolum nomine proprio, vt probatur in dict. deciſ. num. 2. Sed etiam nomine filij, & vt legitimus adminiſtrator, Fuſar. d. quaſt. 717. num. 7. Gramat. dict. deciſ. 93. numer. 9. Rot. diuerſo. dict. deciſ. num. 2.
70 Prout videmus in ſimili de Prælato, qui † alienando rem ſuæ Eccleſiæ poteſt contrauenire, & nomine Eccleſiæ rem recuperare, Fuſar. d. quaſt.
71 num. 9. Et de † marito, qui vendito fundo dotali, poteſt venire contra factum proprium alienationem reuocando ex perſona vxoris Rot. diuerſ. dict. deciſ. num. 9.

Nec obſtat inſtrumentum, quod videtur in contrarium factum per ipſam mulierem, quia vel
72 illud fecit vti † hæres beneficiata, eo quia hæreditatem quondam Domini Antonij eius viri ex perſona Io. Baldi eius filij adiuerit cum beneficio legis, & inuentarii, ſtante reſtitutione in integrum deſuper obtenta per reſcriptum Sanctiſſimi, & hoc caſu eius obligatio ſubſtinetur in quantum capiunt vires hæreditatis prædictæ, l. fin. §. & ſi perfectam, vbi Doct. C. de iure delib. Surd. deciſ. 255. nu 13. Rota in recent. par. 2. deciſ. 326. nu. 1. nec poteſt cogi ex propria perſona ad obſeruationem dictæ obligationis, etiam quod ipſa faſſa fuerit in dicto inſtrumento DD. de Guglielmis ſoluiſſe ſcuta 479. in ſatisfactionem debitorum Antonii ſui viri ad computum pretii bonorum emptorum, & quod pro illis quietauerit, & promiſerit quietationem eſſe bonam, & ſibi licuiſse, & licere illam facere, & contra illam non facere, vel venire, & ſunt verba formalia inſtrumenti, quia ad fauorem mulieris in ſimili caſu determinat Rota
73 in recentio. part. 1. deciſ. 392. num. 3. Nam † regulare eſt, quod promiſſio nunquam cenſeatur emanata animo nouandi legalem prouiſionem, l. ſi ſe non obtulit, §. ſi ex conuentione, ff. de re iudic. l. penult. C. de execut. rei iudic. l. fin. C. de nouat. Chriſtof. Medic. exam. 41. num. 3. & 50.
74 Nec † eſt veriſimile, quod quis voluerit ſe obligare in plus, quàm fuerit de iure obligatus, Natta conſ. 416. Surd. conſ. 34. numer. 34. & deciſ. 132. num. 21. & ſeqq. ita vt quælibet ſimplex promiſ-
75 ſio † videatur continere reſeruationem beneficii ſibi competentis, Rot. d. deciſ. 392. ſub numer. 3. verſ. ita vt.

Vnde talis quietatio ſiue obligatio, quæ aliàs eſ-
76 ſet ſine cauſa, cum vxor † non teneatur debitum mariti perſoluere, l. 1. & toto tit. C. ne vxor pro ma-
77 rito, videtur de † neceſſitate referenda ad titulum hæredis pro ſufficienti cauſa obligationis, vt poſt Fulin. & Surd. firmat Rot. in allegat. deciſ. 392. ſub num. 3. verſ. vnde promiſſio. Et hic ſenſus magis videtur conuenire contractui præfato propter ſtatutum Æſinum lib. 2. rub. 47. & Conſtitutionem Marchiæ, quæ venit cumulatiuè, lib. 5. cap. 25.
78 Quod ſtatutum, † & Conſtitutio requirunt in ſubſtantia cauſam vtilem obligationis, dum certas ſolemnitates, & conſenſum conſanguineorum requirunt cum alijs ſolemnitatibus, de quibus ibidem, & ſine quibus, nec conſanguinei conſenſum adhibere, nec Iudices decretum interponere poſſunt ad ſubſtinendum contractum, vt in ſimilibus terminis conſiderat Rot. in d. deciſ. ſub n. 3. Franch. deciſ. 648. prout etiam videtur fuiſſe de mente dictorum contrahentium, dum in illo actu fuit (licèt nulliter) adhibitus curator pro muliere, qui faſſus, & atteſtatus fuit Iudici contractum huiuſmodi tendere in vtilitatem mulieris, & tamen patet ad ſenſum, quod ſi mulier ſimpliciter ſe obligauit de proprio, fuit celebratum inſtrumentum, & decretum per Iudicem interpoſitum ex falſa cauſa.

Vel illud fecit ex perſona dicti Io. Baldi hæredis ſimpliciter abſque beneficio legis, & inuentarii, cum inſtrumentum huiuſmodi appareat factum ante reſtitutionem petitam, & obtentam ad conficiendum inuentarium, & pariter corruit inſtru-
79 mentum, † vti factum ſine cauſa, cum talis aditio
80 remaneat nulla † ex defectu ſolemnitatum dicti ſtatuti, & Conſtitutionis, quæ quidem ſolemnitates etiam in aditione hæreditatis requiruntur tanquam in quaſi contractu. Bocc. ſuper d. conſtit. Gloſ. 8. num. 130. Pie. ad ſtat. Vrb. Gloſ. 7. nu 123. vbi teſtatur de magis communi, Ceuall. com. cont. com. quaſt. 235. num. 3. & ſeqq. Granut. Theorem. 25. num. 35. Carth. deciſ. 24. num. 8. quia aditione re-
81 ſoluta † reſoluitur obligatio, quæ habet reſpectum ad aditionem, ad latè tradita per Tiraquell. in tract. ceſſante cauſa par. 1. num. 184. & 217. & per conſequens remanet libera actio dictæ Dominæ Cæciliæ ad conſecutionem fideicommiſſi.
82 Vel illud fecit ſimpliciter † vti mulier, & vxor dicti Domini Antonij, prout quidem videntur vndique ſonare verba inſtrumenti, & hoc modo pariter, vti cauſa deficiente, cum vxor non teneatur pro marito, vt diximus, deficit ipſa quoque obligatio, vt in ſpecie firmat Socc. conſ. 31. num. 19. lib. 1. Tiraquell. vbi ſupra, Gall. de oblig. cam. quaſt. 17. num. 12. & ibi latè Zacch. numer. 78. & ſeqq. Rot. apud eundem, deciſ. 104. numer. 4. 130. num. 9. Rot. diuerſ par. 2. deciſ. 123. num. 15. quod
83 † procedit etiam ſtante obligatione camerali, & iuramento, vt per Zacch. vbi ſupra, num.
84 78. & 79. quia † deficiente cauſa deficit conſenſus, qui impedit executionem cuiuſcunque obligationis,

85 nis, *Zacchi. vbi supra, num. 80. & seq.* adeo vt † nec etiam huiusmodi promissio resolui possit in fideiussionem pro marito, quæ fideiussio regulariter est prohibita, *ad tex. in auth. si qua mulier, C. ad Velleian. Surd. decis. 164. nu. 11 Thes. decis. 223. Christof. Medic. decis. 93. num. 1. Gre-*
86 *go. decis. 333. num. 3.* quod maximè procedit, † quando, vt in præsenti casu, non interuenit causa obligationis, *Grego. d. decis. nu. 4. & decis. 363. per totam*, vbi dicit, quod causa debet respicere commodum, & interesse mulieris, aliàs ipsa præsumitur seducta, *Bal. cons. 5. num. 1. lib. 5.* Et sic stantibus prædictis, non est dicendum Dominam Cæciliam per celebrationem dicti instrumenti sine causa, & vndequaque nulli, & inualidi, amisisse ius suum super dictis bonis fideicommisso suppo-
87 sitis, † quod nunquam fieri potest, nisi renunciatio appareat facta in specie, & cum legitima causa vtili ipsi mulieri, & cum debitis solemnitatibus, & nisi constet renunciantem habuisse plenam scientiam de fideicommisso, vt latè per *Fusar. quæst. 594. num. 4. 5. 6. & 20.*

Quibus accedit, quod huiusmodi instrumentum non solum est nullum, & inualidum ex defectu causæ, vt diximus, sed etiam ex defectu solemnitatum statuti Æsii, quæ non interuenerunt, & tamen qui vult instrumento celebrato cum muliere
88 vti, † tenetur ostendere seruatas fuisse statuti solemnitates, *Paris. cons. 61. num. 37. lib. 4. Christof.*
89 *Medic. decis. 93. num. 8.* quæ † sollemnitates cum sint de forma, vt inferius apparebit nec etiam possunt per æquipollens adimpleri, aliàs redditur actus nullus tanquam gestus contra formam statuti, *Affl. decis. 355. num. 5. Osasch. decis. 165. numero 15. Christof. Medic. dict. decis. 93. num. 9. & 10.*

Quod autem non fuerint seruatæ solemnitates
90 statuti † apparet, quia eum *lib. 2. rub. 47.* disponat in hunc, qui sequitur modum, videlicet, statuimus, quod si aliqua mulier aliquem contractum donationem, quietationem, vel quamcunque aliam obligationem facere voluerit, illam inire, seu facere debeat cum præsentia, & consensu patris, si superest, aliàs cum præsentia filiorum maiorum 25. annis, vel vnius, si tantum vnum filium habeat, & fratris, seu fratrum carnalium, si ipsos habet, quibus deficientibus, cum præsentia, & consensu duorum proximiorum consanguineorum masculorum, vnius ex parte patris, & alterius ex parte matris, si habet, & aliter factus cõtractus, donatio, obligatio, & quietantia à muliere non valeat, nec teneat ipso iure, nec pro ipsa muliere, vel contra ipsam aliquem sortiatur iuris effectum, si in ipso actu dicta mulier aliquo modo appareat obligata, & læsa; Et si iuramentũ super prædictis factis à muliere contra, vel præter formam præsentis statuti præstitum reperiretur, præsumatur auctoritate præsentis statuti dolo fuisse inductam ad præstandum iuramentum prædictum Hoc sanè addito, quod si qua prædictarum personarum, quarum auctoritate præsentis statuti præsentia, vel consensus requiritur, fuerit absens à Ciuitate, & Comitatu Æsij, illius, seu illorum præsentia, vel consensus adhibeatur, quæ adhibetur per formam præsentis statuti, si talis persona absens in rerum natura non superesset. Et dum dictæ personæ sint absentes, stetur relationi nuncii communis ex commissione facienda ipsi nuncio per ipsam mulierem, de quibus commissione, & relatione appareat publico instrumento. Hoc insuper intellecto quod si mulier fecerit per nuncium communis Æsii personaliter requiri cum cedula illum, seu illos, quorum præsentia tantum requiritur per formam huius statuti, quod veniat ad præsens standum tali contractui, donationi, obligationi, quietationi, &c. quem, seu quam inire seu facere intendat, declarando in ipsa cedula, quod genus contractus intendit facere, & locum, in quo, & diem, & horam. Et si talis requisitus comparere neglexerit, ex tunc mulier prædictum actum, quem facere intendebat, faciat prædicti requisiti absentia non obstante, de qua requisitione cum cedula præfata credatur eidem nuncio, ac sufficiat si ipse nuncius de hoc relationem faciat Notario, qui de prædicto actu, quem mulier facere intendit, debet esse rogatus, de qua relatione adhibeatur eidem Notario plena fides hactenus statutum. Ex quibus verbis statuti relatis manifestè apparet, non fuisse seruatam formam à statuto requisitam, quia ex instrumento facto in actis exhibito apparet, quod ipsa habebat Attilium proximiorem, qui non fuit interpellatus ad interessendum, nisi pro die Mercurii 27. Nouembris Anni 1624. de quo tempore iam erat per diem antea confectum, &
91 rogatum instrumentum, & sic nulliter, *Affl. decis. 387. num. 5.* vbi † quod citatus ad aliquem actum pro certa hora, si ille actus fiat alia hora non valet,
92 paria † enim sunt non fuisse Attilium citatum, vel nulliter citatum, *cap. gratum, de offic. delegat. l. non putauit, §. non quantis, ff. de bonorum poss. sec. tab. Bald. in l. 1. Cod. ex delict. defunct. Afflict. decis. 2. nou 6. & 8. decis. 182. num. 4. & decis. 366. nu. 15. & 16.* & sic etiam paria sunt, quod instrumentum non sit factum, vel nulliter factum, *Surd. cons. 3. num. 9. & seq. & decis. 51. num. 14. Mantic. decis. 2 num 5.* prout quoque in simili dicimus, quod paria sunt non esse iudicatum, vel nulliter esse iudicatum, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicat. Affl. decis. 182. num. 4. cum similibus.*

Præterea nec interpellatio apparet facta ad instantiam mulieris, nec relatio subsecuta per ro-
93 gitum Notarii, sicut ex forma statuti † requirebatur, qua non seruata instrumentum dicitur ipso iure nullum, & inualidum, vt in terminis eiusdem statuti decisum refert, *Borgn. decis. 20. nu. 33. & 34. & 62. par. 3. Gabr. cons. 1. numer. 6. vers. necessitatem imponit, Rot. ex impress. per Cenc. in addit. decis. 97. num. 1. & seqq.*

Nec facit in contrarium iuramentum in ipso instrumento adhibitum, quia cum statutum præsupponendo dolum, etiam in casu iurato, tollat fidem

fidem instrumento, vt patet ex prædictis, nihil
94 operatur iuramentum, † cum sit accessorium,
sublato instrumento tanquam principali *Hondede.*
cons. 45. num. 34. lib. 1. Mohed. decis. 5. nu. 1. de
præscrip. Barz. decis. 99. num. 15. Pic. Glos. *23.*
num. 6. Rot. apud eundem decis. 17. num. 3. decis.
33. num. 9. decis. 34. num. 7. & seqq. decis. 36. nu.
6. & decis. 59. num. 2. & apud Cenc. de Cens. in
addit. decis. 141. num. 1 & seqq. De cuius validi-
95 tate statuti † non potest dubitari, cum sit Pontifi-
cis auctoritate confirmatum, *Rot. penes Cenc. vbi*
supra d. decis. 141. num. 1. & 2. latè Marescot. var.
lib. 2. cap. 67. num. 23. & 24.
96 Nec suffragatur decretum Iudicis, † quod ema-
nauit sine causæ cognitione, *Pic. Glos. 21. nu. 33.*
& ex falsa causa, vt supra diximus, nec supplere
valet auctoritatem, & consensum non citatorum,
Greg. decis. 260. num. 6. dum ait, præsentiam Iu-
dicis non sufficere, vbi aliqua registratio in actis
97 facienda, fuit omissa, nec fuit satisfactum statuto†
per adhibitionem curatoris, quæ non habet locũ,
quando adsunt consanguinei, vt patet in casu no-
stro, *Corn. cons. 241. num. 7. lib. 2.* Rot. *apud Pi-*
cum, d. decis. 6. num. 4. quia quando constat de
aliqua existentia consanguineorum, nedum is, qui
cum muliere contrahit, sed, & ipsemet Iudex te-
netur inquirere magis diligenter de causa impedi-
menti, vel citare legitimè, *Pic. d. Glos. 19. num.*
98 25. quæ † citatio videtur pro forma substantiali,
cum requirat modum adhibendi solemnitates con-
sanguineorum, quæ forma intelligitur præcisa,
adeo ut illa non seruata, nullitas actus inducatur,
Pic. vbi supra Glos. 11. num. 2. & seq. Osasch. decis.
164. nu. 16. & 17. vbi vlterius dicit, quod quan-
do lex resistit actui à principio, tunc ex huiusmo-
di contractu nulla oritur obligatio.

Non obstat, quod forma citationis requisitæ à
statuto sit inserta in eo post decretum irritãs, quia
99 satis est, quod sit† clausula accessoria, quæ eandem
naturam sortitur, quam principalis dispositio,
Put. decis. 1. num. 2. lib. 1. cum additio includat
repetitionem omnium qualitatum, *Alder. Mascard.*
de statutis, conclus. 4. num. 101.

Vltimò dubitatum fuit, an DD. de Guglielmis
possint excipere ex persona Antonij de detractio-
nibus scilicet legitimæ, trebellianicæ, & legato-
rum, & pari modo fui pro negatiua. Nam quam-
100 uis ius istud petendi legitimam † transeat, & trãs-
mittatur regulariter ad quoscunque hæredes, &
successores, etiã extraneos, prout sunt DD. de Gu-
glielmis, iuxta *l. scimus C. de inoff. testam.* cum a-
lijs allegatis per *Mantic. de coniectur. lib. 7. tit. 8.*
num. 9. & seq. & probant *Hond. cons. 42. num. 27.*
lib. 2. Gail. *obseruat. 120. num. 17. lib. 2. Fusar.*
quæst. 296. num. 5. Christof. Medic. d. decis. 6. n. 15.
111 etiam † aduersus fideicommissarios, ad sustinẽ-
dum alienationes, *Surd. cons. 576. nu. 41. & seq.*
Gratian. discept. 265. num. 5. Beltr. ad Greg. decis.
580. num. 8. Christof. Medic. d. decis. 6. num. 16.
112 *Rot. in recent. par. 1. decis. 67. per tot.* tamen †
regula non procedit in casu nostro, vbi agitur de
rebus particularibus fideicommisso suppositis, in
quibus bonis legitima non deducitur, nisi in subsi-
dium, quando non extant alia bona libera, *Fusar.*
quæst. 543. num. 9. & quæst. 692. num. 21. & seq.
Lud. decis. Lucen. 28. nu. 34. & seqq. Magon. decis.
Lucen. 85. num. 12. & seq. Barz. decis. 105. num.
32. & seqq. Surd. decis. 316. num. 3. & 10. quod
103 † maximè procedit, quando, vt hìc, adest pro-
hibitio alienationis, *Rot. diuers. par. 2. decis. 113.*
104 *num. 4.* quæ quidem alienatio † non permittitur,
nisi in subsidium, *Christof. Medic. decis. 9. num. 4.*

Quod autem adsint bona libera, præter fideicom-
misso supposita, apparet præcipuè ex codicillo
in actis per DD. de Guglielmis exhibito, in quo
quidem codicillo Marcus testator disponit ad
fauorem filiorum, & vxoris respectiuè de eius do-
mo, & duobus prędijs, vno in contrata Nuccini
vendito per dictum Antonium DD. de Guglielmis
& alio in contrata Valloncelli vendito per eundem
Antonium Baldo de Tricolectis, nec non apparet
de quibusdam mobilibus, & lateribus, de quibus
in dicto testamento Marci, insuper apparet aliena-
rum de anno 1594. prædium Ronchi Canonicis
Collegiatæ de Beluiderio Æsij, quod prædium est
suppositum fideicommisso relicto dicto Antonio
105 alienatori, quæ bona † primitus alienata non so-
lũ imputãtur in detractiones, vt per *Pereg. art. 39.*
n. 4. Surd. dec. 170. n. 10. Greg. dec. 580. n. 2. 7. & 8.
106 sed † etiam præsumuntur detractiones adæquare,
donec contrarium probetur, *Peregr. dict. art. 39.*
num. 14. Beltr. ad Greg. decis. 185. num. 6.

Quod dictum est ex abundanti, cum talis onus
107 probandi, † non adesse bona libera ad effectum
faciendi detractiones, in hoc casu spectet ad DD.
de Guglielmis reos conuentos repræsentantes An-
tonium, à quo causam habent, cum Domina Cæ-
cilia satis habeat suam intentionem fundatam ex
duplici capite. Primò ex prohibitione testatoris,
quod dicta bona petita non alienentur, ex quo fit
vt DD. de Guglielmis, qui prætendunt bona esse
alienata propter detractionea, debeant probare
qualitates necessarias, ad hoc, vt dicta alienatio
propter detractiones sustineatur, scilicet, quod
non adsint alia bona, & æquiualentia, cum, vt di-
108 ximus, alienatio † non concedatur simpliciter,
sed tantùm in subsidium, quatenus alia bona non
extant, vt in puncto relatis allijs determinat *moder-*
nus Christof. Medic. decis. 9. num. 8. Marescot. var.
lib. 2. cap. 73. num. 4. & seqq.
109 Nec facit in † contrarium *Glos. in l. cum de lege*
ff. de probat. vbi si legatarij dicunt, tantùm rema-
nere penes hæredem, quod sufficiat ad falcidiam
id probare debent, pro qua opinione adiunt *Gabr.*
& alij citati à dicto Christof. Medic. in d. decis. num.
5. quia respondetur, quod intentio *Glos.* & alio-
rum citatorum, tunc potest sibi locum vendicare
quando pro dicto Antonio hærede, & sic pro di-
ctis DD. de Guglielmis militaret aliqua præsump-
tio, quod nulla bona extiterint, vt puta, si fuisset
factum inuentarium solemniter, & ex eius lectura
nulla bona libera apparerent, aut si cõstaret patri-
monium

monium dicti Marci testatoris defuncti adeo exiguum fuisse, & verisimiliter tot bona libera non adessent, vt in specie notat idem, *Christof. Medic. d. decis. num. 10. vers. præterea*, secus verò quando pro † hærede, vel pro tertio possessore, vt sunt dicti rei conuenti, nulla militat præsumptio, & è conuerso in fauorem fideicommissarij adest aliqua præsumptio, vt in casu isto, in quo adest probatio, nedum præsumptio, in quibus terminis omnes etiam exaduerso allegati in contrarium concludere videntur, quod hæredes, seu tertij possessores, siue actores, siue rei sint, teneantur ipsi probare, quod non adsint alia bona, ex quibus commodè detrahi possit legitima, *Medic. d. decis. 9. num. 11.*

110

Secundò habet fundatam intentionem Domina Cæcilia in non confectione inuentatij per Antonium hæredem, quia ex culpa eius non potest hodie metiri, an bona libera suppeditent pro detractionibus, cum alia potuerint esse iam subtracta, & propterea † hæres, & qui causam ab eo habent, non possunt se iuuare assertione negatiua, quod alia bona non extiterint, vt in puncto tradunt *Thob. Nonius, cons. 16. num. 28. Natta, cons. 118. num. 8. & cons. 129. num. 11. Peregr. d. art. 39. num. 14. Graff. in §. legitima, quæst. 18. num. 2. in fin. Alciat. præsumpt. 20. regul. 3. Gratian. discept. 570. num. 20. Surd. decis. 316. num. 10. & 14. Beltram. ad Greg. decis. 266. sub num. 16. vers. prædicta verò, Seraph. decis. 321. num. 16. & decis. 609. nu. 6. cum sequen. Christof. Medic. d. decis. 9. num. 15. vbi alios allegat.*

111 & propterea

Nec obstat in contrarium *cons. Gabr. 138. lib. 2. num. 33.* vbi vult hoc obiectum non facti inuentarij filijs minimè præiudicare, quo minus trebellianicam, nedum legitimam detrahant, & quod grauatus non teneatur conficere inuentarium, nisi fideicommissario petente.

Quia respondetur, quod in præsenti casu non quæritur, An hæres debuerit, vel non debuerit inuentarium conficere, nec etiam quæritur, an illo non confecto possit, vel non possit legitimam obtinere, sed tantùm dicitur, quod inuentario non exhibito † per hæredem, vel per tertium habentem causam ab eo, ei non creditur asserenti, non extare alia bona, præter fideicommisso supposita, nisi aliunde concludenter probet, cum stet præsumptio pro fideicommissario, quod bona libera adfuierint, & tanquam subtracta non possint apparere, vt post *Surd. in d. decis. 316. num. 10.* optimè declarat *Christof. Medic. d. decis. num. 16. & seq.* quam conclusionem firmauit etiam *Rot.* de anno 1627. & iterum de anno præterito 1618. in vna Maceraten. legitimæ coram Vbaldo, vbi non confecto inuentario dixit intrare præsumptionem subtractionis, occultationis, & distractionis bonorum, adeo vt agendo quis pro legitima contra bona fideicommisso subiecta obtinere non possit, nisi probet alia bona non extitisse, in quibus satisfieri potuerit, pro cuius confirmatione citat *Natt. Couar. Peregr. Barz. Surd. Seraph.* & *alios modo supra allegatos*, vltra alias decisiones registratas in *cons. Gionagn. 20. n. 27. & seqq. lib. 2.*

112

Vltra quod, cum versemur in legato, seu fideicommisso rerum particularium, vt sæpè diximus, 113 Antonius hæres simpliciter † absque beneficio legis, & inuentarij quamuis legitimam non amiserit, vt conueniunt omnes Doctores, tamen tenetur exinde integra legata supplere de suo, & legatarijs refundere quidquid ab eis ratione legitimæ ademit, vt post alios, quos citat, tenet *Surd. in sæpè allegata decis. 316. num. 16. & seqq.* vbi in fine testatur, ex prædictis ad fauorem fideicommissarij fuisse pronunciatum.

Prout nec est locus detractioni trebellianicæ, seu 114 falcidiæ, quæ † cessat, vbi adest prohibitio alienationis, vt in præsenti casu, iuxta *tex. in Auth. sed, & in ea, C. ad l. falcid. Rol. cons. 9. num 14. & seqq. lib. 4. Bero cons. 83. num. 15. lib. 2. Soc. Iun. cons. 170. lib. 2. Ceph. cons. 320. num. 43. lib. 3. Mantic. de coniect. lib. 7. tit. 12. num. 2. Fachin. controuers. iur. lib. 5. cap. 6.* vltra prohibitionem Statuti Æsini *lib. 2.*

Prout etiam idem venit dicendum de legatis, & dotibus relictis per testatorem, cum non constet hæredem Antonium illa soluisse, nisi pro certa quadam minima summa, prout quidem ad huiusmodi effectum erat necessè, Tum quia † solutio est 115 quid facti, quæ non præsumitur, *l. quinquaginta, ff. de prob. cũ alijs per Menoch præsũp. 135. in prin. lib. 3.* Tum etiam, quia talis solutio, † vt fundamentum detractionum est probanda, vt in puncto resoluit, *Rot. in recent. par. 2. decis. 576. num. 2. & seqq.* Tum, & tertiò, quia illa de proprio tenebatur soluere, tàm ex mandato testatoris, quàm vti illius hæres sine inuentario, vt supra latè deductum fuit.

116

Non obstat creditum dicti Antonij scutorum 208. quia de illo sibi potuit in dictis alienationibus abundè satisfecisse iuxta ordinata per testatorem; Ex quibus omnibus non videtur immissionem in dictis bonis fideicommisso suppositis D. Cæciliæ posse denegari.

Verùm quia DD. de Guglielmis in executione sententiæ proferendæ possunt iustificare, non adesse bona libera ad sufficientiam detractionum legitimæ, quæ ascendere debet ad semissem propter 117 numerum sex filiorum, cum † fœminæ ad commodum dictorum duorũ masculorum faciant partem, *Christof. Medic. decis. 7. per totam, Merlin. de legit. lib. 1. tit. 4 quæst 3. n. 10. & pluribus seqq. Rot. ex impress. apud Merlin. decis. 4. nu. 8. decis. 74. num. 1. decis. 87. n. 2. & seqq. decis. 100. n. 10.* 118 *& decis. 106. n. 19.* detractis tamen † de legitima earum dotibus, vt per *Merlin. lib. 1. tit. 4. quæst. 3. n. 10. & lib. 1. tit. 4. q 6. nu. 13.* dixi esse dan-119 dam † immissionem D Cæciliæ pro indiuiso in dictis bonis fideicommisso suppositis iuxta distinctionem, *Fusar. q. 667. num. 14. & per Rot. in recen par. 2. decis. 562. num. 5. & diuersor. par. 1. decis. 680. num. 7.* vltra deducta per *Argel. de legit. Contr. quæst. 13. art. 6. n. 70. & seqq. vbi n. 72. in fin.*

in fin. testatur, ita passim seruare Rot. *in praxi absque eo*, quod res amplius in dubium reuocetur.

120 Intelligo † tamen, immissionem esse concedendam, & decretandam cum clausula, detractis detrahendis in executione sententiæ liquidandis, prout videtur esse de stylo eiusdem Rotæ, *Beltram. ad Greg. decis.* 185. *nu.* 4. *& in recent. par.* 2. *decis.* 516. *num.* 1. *vers. detractis detrahendis.*

A R G V M E N T V M.

Dementi datur curator, qui eius bona gubernet, & quomodo dementia probetur, cum aliis, de quibus in summario.

S V M M A R I V M.

1 *Dementi, & fatuo prouidendum est per Iudicem de curatore.*
2 *Vnusquisque præsumitur sanæ mentis.*
3 *Dementia est probanda de tempore actus per eum, qui actum intendit infringere.*
4 *Dementia est quid inuisibile, ac ideo testes in hoc facile possunt errare, aliquando etiam propter furoris dissimulationem.*
5 *Testes super dementia deponens causam sui dicti patefacere debet.*
6 *Furor, & dementia probantur ex verbis, & factis. Et quomodo probetur dementia, num.* 7. 8. *&* 9.
10 *Furor, & mentis captio sunt passiones cerebri, quas Medici præcipuè cognoscunt.*
11 *Ad probandam dementiam in genere testes singulares sufficiunt.*
12 *Materia probationis dementiæ Iudicis arbitrio relinquitur.*
13 *Dementes gubernantur, & reguntur per curatorem.*
14 *Dementes æquiparantur viduæ, & pupillo. Nec possunt contrahere, nisi habeant dilucida internalla, num.* 15. *& de praxi deputandi curatorem, num.* 16.
17 *Quod ius statuitur in furioso, habet etiam locum in demente.*

D E C I S I O XXIV.

IN causa inter Ioannem Baptistam, & Fabium fratres de Cepollonis à Sancto Seuerino, cum dubitaretur, An ex probationibus factis pro parte Fabij esset probata eius intentio circa demē-
1 tiam † Francisci fratris, ad effectum prouidendi illi de curatore, iuxta *prax. Salust. Tiber. lib.* 4. *tit. de deput. curat. num.* 3. *cum seq.*
2 Cum † certa sit regula, quod vnusquisque præsumatur esse sanæ mentis, nisi contrarium probetur, *cap. vlt. de success. ab intest. l. vlt. & ibi Doct. C. de hæred. instit. Mantic. de coniect. lib.* 2. *tit.* 5. *nu.* 2. *Menoch. præsumpt.* 45. *num.* 19. *&* 20. *lib.* 6. *Ioseph. Ludou. decis. Perus.* 1. *num.* 10. *Rot. in rec. par.* 1. *decis.* 384. *num.* 2. *&* 3. *Cocc. decis.* 484.
3 *num.* 4. *Mantic. decis.* 60. *num.* 3. Adeo ut † præcisè probanda sit dementia de tempore actus per eum, qui vult actum infringere cum totali alienatione mentis, *Grat. discept.* 843. *num.* 1. 2. 3. *&* 36. *Ioseph. Ludo. d. decis. num* 13. *Boer. decis.* 23. *num.* 89. Igitur proposito dubio, illud resolutum
4 fuit affirmatiuè. Nam licet dementia † sit quid inuisibile, quod sensu corporis non percipitur, sed indicio intellectus, & proinde in eius probatione perspicax inquisitio requiratur, quia testes facile possunt errare, aliquando etiam propter furoris dissimulationem, *Franc. Marc. decis.* 435. *per to-*
5 *tam*, Ideoque † eis non esse credendum, nisi causam sui dicti spontè patefaciant, *Bal. in d. l furiosum, circa medium. vers. est autem difficile, C. qui testam. fac. poss. Boer. decis.* 23. *nu.* 41. Rot. diuers. *d. decis.* 107. *num.* 4.
6 Doctores † tamen communiter aiunt, furorem, & dementiam probari ex verbis, *l. ob quæ vitia in prin. ff. de ædil. edict. can. legimus*, 93. *distinct.* vel *ex factis, l. quidam in suo, ff. de cond. instit.* vt puta si fatua, vel deridenda loquatur, si habeat memoriam inordinatam, si nesciat exprimere quid velit, si à domesticis, vel coniunctis, vel communiter ab omnibus reputatur pro furioso, vel demente, de quibus latè per *Alex. cons.* 54. *nu.* 2. *lib.* 1. *& cons.* 86. *num.* 10. *lib.* 4 *Alex de Neuo, cons* 38. *num.* 5. *Paris. cons.* 87. *num.* 4. *vol.* 3. *Barbat. cons.* 59. *col.* 6. *vol.* 2. *Socc. cons* 42 *num.* 2 *& cons.* 61. *num.* 13. *vol.* 1. *Gram. cons.* 18. *num.* 8. *Farinac. de penis temp. quæst.* 94. *Menoch. d. præsumpt.* 45. *num.* 36. *& seqq. lib.* 6. *Mascard. de probat. concl.* 826. *num.* 14. *& seqq.* Rot. *diuers. par.* 2. *d. decis.* 107. *nu.* 5. *& decis.* 134. Ricc *decis.* 1. *n.* 2. *lib.* 2.
7 Vnde † cum testes pro parte Fabij examinati assignent diuersas rationes, & referant plura signa, & plures actus particulares includentes dementiā, siue stultitiam, quæ rationes magis, quām dicta attenduntur in hisce casibus, *Rot. in recent. part.* 1. *decis.* 384. *num.* 7. *Mantic. decis.* 48. *num.* 8 dicendum est prout resolutum fuit, quod ad effectum petitum probent.

Primus enim testis super secundo capit. & tertius ad 14. Interog. & quartus super secundo capit. dicunt, quod interogatus non responder ad propositum, primus iuxta 14. interog. & quintus super secundo capitulo, dicunt, quod in vno loco dimittit vnam rem, & aliam in alio, secundus iuxta 12. interog. tertius super secundo, quartus super secundo, & septimus super secundo, & tertio capitulo, dicunt, quod nescit exprimere conceptum mentis suæ, primus, & quintus iuxta 13. & 14. interogatorio dicunt illum eadem mane bis sumpsisse Sanctam Euchatistiam prima vice in Ecclesia Sanctæ Mariæ de Concia extra mœnia Ciuitatis Sancti Seuerini, & alia vice in Ecclesia Sancti Benedicti intus Ciuitatem, &

octauus

octauus iuxta ea dicit vidisse eundem vno mane sumpsisse Communionem in Ecclesia Corporis Christi, & paulo post in Ecclesia Sancti Benedicti, & septimus ad 14. Interog. dicit, quod domi custodiebatur quodam mane, ne post cibum accederet ad Communionem, prout etiam domi detinetur, quantum fieri potest, vt deponit septimus testis, & si dimittitur, dicitur ire per vicos, & plateas ridendo, vt etiam deponit octauus testis super tertio capitulo. Nec habet memoriam ordinatam, vt pariter deponunt testes scilicet primus,
8 tertius, & septimus super quarto, Præterea † pro demente communiter reputatur in dicta Ciuitate, vt deponunt primus, quartus, & quintus.
9 Quibus † accedit Phisici attestatio, quod à quinque annis citra præbuit illi medelas pro morbo capitis, & in eo cognouisse diminutionem memoriæ protendentem quasi ad totalem ablationem, Cui quidem depositioni, maxime standum est, *l. obseruare, & ibi Bald. ff. de curat. fur. Mantic. d.*
10 *decis. num. 1.* Cum † furor, & mentis captio sint passiones cerebri, quas Medici præcipuè cognoscunt, *Rot. diuersor. par. 2. dict. decis. 107. num. 6. & 7.*

Non obstat, quod testes videantur singulares in
11 suis dictis, quoniam ad probandam † dementiam, tanquam ad probandum quid in genere, testes singulares admittuntur, *Mascard. conclus. 503. num. 16. & conclus. 827. num. 7. Menoch. cons. 87. nu. 214. lib. 1. Paris. cons. 87. num. 7. Ricc. d. decis. 1. num. 2. in fin. lib. 2. Boer. d. decis. 23. num. 44. Rot. diuers. d. decis. 107. num. 2.*

Ex quibus, & alijs resultantibus ex processu causæ,
12 & præcipuè ex eo, quia † tota hæc materia videtur remissa iudicantis arbitrio, qui Iudex prospicere debet ex actitatis, vtrum fatuus indigeat curatore, vt restantur, *Menoch. de arb. cas. 529. nu. 1. & 3. Thes. decis. 91. num. 4.* Fuit vnanimi voto
13 decisum, † Francisco prædicto prouidendum esse de curatore, quo mediante gubernetur, & contractus validè fiant, *Ioseph Lud. d. decis. 1. num. 5.*
14 *& seqq.* cum † æquiparetur Viduæ, pupillo, & miserabili personæ, *l. Fulcinius, §. ita autem, ff. quibus ex caus. in poss. eat. Amat. decis. 99. num. 6. cum*
15 *seq.* Nec † possit contrahere, & de rebus suis disponere, nisi haberet dilucida interualla, & quidem perfectissima, *l. furiosum, C. qui testam. fac. poss. coniuncta, l. cum alijs, C. de curat. furios. Mantic. d. decis. 60. num. 2.*
16 Pro cuius deputatione † fuit nominatus ab eadẽ Rota Ioannes Baptista frater maior natu, iuxta,
17 tradita per *Boer. d. decis. num. 35. & seqq.* Cum † curator sit dandus nedum furioso, verum etiam mente capto, quia quod ius statuitur in furioso, habet etiam locum in demente, seu mente capto, *Coccin. d. decis. 484. num. 1.* Et ita executum partibus non reclamantibus.

A R G V M E N T V M.

Patet ex summario, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Querelans extra terminum præfixum in edicto nihil agit, & querelatus transacto termino non potest vlterius molestari, num. 2. & de ratione, nu. 3. & 4.*
5 *Quando terminus est præfixus cum dictione à, vel ab currit de momento ad momentum.*
6 *Præscriptiones ad querelandum habent tempus continuũ, nisi contrarium specialiter cautum reperiatur.*
7 *Querelans debet ostendere se in termino querelasse, cum in hoc non detur purgatio moræ, num. 8.*
9 *Semel absolutus, potest iterum accusari, limitatur regula, vt non procedat, quando fuerunt facta proclamata, num. 11.*
10 *Ignorantia probatur iuramento.*
12 *Sententia lata contra principalem non potest exequi contra fideiussorem non citatum.*
13 *Sententia contra principalem potest exequi contra fideiussorem iudicialem, sine nouo processu.*

D E C I S I O XXV.

Yndicatores in Ciuitate Asculana de Anno 1616. die septima Ianuarij, hora 15. publicata fuerunt edictum de querelae volentibus Francisicum Iouannum de Porcola olim Domini Gubernatoris eiusdem Ciuitatis ad Criminalia Cancellarium, cum termino quinque dierum, incipiendo à die, & hora prædicta. Die verò 21. eiusdem publicus Præco retulit in actis, se per dictos quinque dies continuos fecisse banimenta prædicta. Post cuius relationem Cancellarius cõparens coram DD. Syndicatoribus, petijt, ac obtinuit per decretum, amoueri edicta, & præcludi viam querelare volentibus stante lapso termini præfixi.

Veruntamen, cum post prædicta comparuerit sub die 12. eiusdem Vincentius Tarquinij, qui querelam porrexit pro asserta Caualcata, quam prætendebat iniustam, & Syndicatores postea sub die 26. condemnauerint eundem iuxta petita, relaxando mandatum executiuum contra eum, & contra Marianum Parisianum assertum eius fideiussorem non legitimatum, nec citatum. Quærebatur propterea in gradu appellationis corã me, an esset confirmanda huiusmodi sententia. Quod dubium ex duplici capite resolutum fuit negatiuè.
1 Primò, quia quando † Syndicatores faciunt proclamata, quod qui voluerit querelas deferre veniat intra certos dies, aliàs non audietur, veniens post tempus, vt in casu nostro, non auditur, ex regula, quod factum extra tempus non iuuat, & æquiparatur non facto, *l. nec vllam, ff. de pet. hared.*

hæred. l. quod ſi nolit, §. mancipium, ff. de ædil. edict. l. ſi pupilli, §. ſed ſi ego, ff. de neg. geſt. Rot. conſ. 19. num. 12. & 13. lib. 1. Menoch. conſ. 121. num. 34. & ſeq. Gratian. diſcep. 710. num. 14. & 19. & diſcept. 944. num. 5. Surd. deciſ. 203. num. 1. & ſeqq.

2 & querela † eſt nulla; querelatuſque non poteſt vlterius moleſtari, *ita Boſſ. in prax. criminali tit. de off. corrupt. pecunia nu. 32. Pat. de Syndic. in verb. dicit conſtitutio, num. 2. fol. mihi 144.* vbi quod ſi conſtat Iudici de lapſu temporis, propter quod querelans amplius non debet audiri, proceſſus eſt nullus, & ſententia ſequi non poteſt, *Clar. in ſua prax. § fin. quæſt. 51 num. 6. verſ. hæc etiam*, vbi quod querelatus lapſo tempore vlterius moleſtari non poteſt, & teſtatur de communi *Gomeſ. in criminal. cap. 1. num. 23.* vbi etiam dicit ita quoti-
3 die practicari. Et † ratio videtur eſſe, quia lapſus temporis eſt fortior defectus, quàm ſit renunciatio, ſiuè expreſſa, ſiue tacita, *Iaſ. conſ. 165. col. 2. & conſ. 168. vol. 2. Vant. de nullit. ſubabol. com-*
4 *pareat, nu. 51. & ſeq.* Imò † renunciationem inducit, *Tiraquell. de retract. conſang. §. 3. Gloſ. 4. num. 2. Surd. conſ. 91. n. 21. & 22. & deciſ. 189. num. 8. & 9. Grat. diſcep. 752. num. 52.*

Quod autem querelans comparuerit poſt lapſum termini, patet ex ſerie facti, & ex computatione
5 dierum, tum quia, quando † termino eſt adiunctus numerus dierum cum conditione a, vel ab, vt hic, vbi dictum fuit à die. & hora prædicta, tunc ſtatim de momento, ad momentum tempus currere incipit, *Gab. de arb. concl. 2. num. 5. Alex. conſ. 56. vol. 6. Bal. conſ. 457. num. 3. lib. 3. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. Gloſ. 11. num. 36. Grat. diſcep. 725. nu. 13. Surd. deciſ. 189. num. 5. & ſeqq. Rot. diuerſ. par. 2. deciſ. 75. nu. 5. cum ſeqq.* Tum quo-
6 niam † omnes præſcriptiones ad querelandum habent tempus continuũ, niſi contrarium ſpecialiter reperiatur, vt docet *Marſil. in prax. crim. §. conſtat, num. 87. & ſeq.* & omne tempus intelligitur continuum, *Bon. de ſtatut. vrb. præſcript. Gloſ. 2. num. 22. fol. mihi 18. Amat. deciſ. 69. num. 10. & ſeq. Ricc. lib. 2. deciſ. 76. num. 4. Franc. Mar. par. 2.*
7 *deciſ. 495. num. 1.* Vnde † opus erat oſtendere in termino præfixo querelaſſe, cum aliàs cenſeatur renunciaſſe ob lapſum dicti temporis, *l. ſi ea, C. qui accuſ. non poſſint, Surd. conſ. 97. num. 20. cum ſeq. & deciſ. 106. num. 17. deciſ. 189. n. 8. & deciſ. 244.*
8 *nu. 10. & ſeq.* ita † vt in hoc caſu nulla detur purgatio moræ, vt dicunt aliqui ex præcitatis Doct.
9 Non obſtat, † quod ſemel abſolutus poſſit iterũ accuſari ab eo, qui fuit ignorans ex abſentia, *ad*
10 *tex. in l. ſi cui, §. iiſdem, ff. de accuſat.* Quia, † præterquam quod in præſenti caſu non fuit allegata, nedum probata abſentia querelantis ſaltim per iuramentum, vt voluit, *Fælin. in cap. de his, ext. de*
11 *accuſat.* Reſpondetur † quod dicta de abſentia non procedunt in caſu noſtro, vbi fuerunt facta proclamata, vt firmat *Boſſ. d. tit. num. 33.*
12 Secundò motus fui, quia † ſententia lata contra principalem non potuit exequi contra fideiuſſorẽ contractus non citatum, & abſque eo, quod in actis conſtet de fideiuſſione, *Bart. in l. 1. iudic. ſol. Gabr. conſ. 43. lib. 1. Rot. ex impreſſ. per Zacch. de oblig.*
13 *Cam. deciſ. 137. num. 2. et ſeqq.* quamuis † exequi potuiſſet abſque nouo proceſſu, ſi verſaremur in in fideiuſſore iudiciali, *Boer. deciſ. 277. num. 2. & 3. cum aliis relatis per Borrell. in ſum. deciſ. par. 2. tit. 32. num. 160.* ſed verſamur in fideiuſſore contractus, prout ſunt illi, qui promittunt ſoluere iudicatum, *Gabr. d. conſ. 43. num. 32.* Ex quibus putaui dictam ſententiam eſſe reuocandam.

ARGVMENTVM.

Ægidiana, quæ prohibet appellationem in poſſeſſorio ſaluiani, non habet locũ contra bona, & perſonas Eccleſiaſticas. Saluianum quando competat pro fructibus cenſuum, & quæ exceptiones contra ipſum admittantur, & ſignãter de præſcriptione cum aliis, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio non admittitur in ſaluiano.*
2 *Ægidiana prohibens appellationem, non habet locum contra res, & perſonas Eccleſiaſticas. Quod procedit ſiue contra actorem, ſiue contra reum lata ſit ſententia, num. 4.*
3 *Ægidiana eſt conſtitutio edita per Ægidium Cardinalem, qui non habebat iuriſdictionem in ſpiritualibus, ſed tantùm in temporalibus.*
5 *Saluianum vti perſonale in rem ſcriptum redditur contra tertios.*
6 *Bullæ collationis beneficii probant, & faciunt rem manifeſtam, num. 7.*
8 *In ſaluiano creditum eſt neceſſarium antecedens.*
9 *Inſtrumentum publicum facit probationem probatã.*
10 *In ſaluiano extrema probanda, quæ ſint. Et illis probatis, non denegatur immiſſio, num. 11.*
12 *Saluianũ datur pro annua præſtatione, ſeu pro annuo cẽſu.*
13 *Teſtis ob paupertatem non ſemper à teſtimonio repellitur. Maximè quando numerus poteſt ſupplere defectum in qualitate, num. 14.*
15 *Teſtes diuerſa deponentes an ſemper contrarii dicantur, quod intellige, & declara vt num. 16. 17. & 18.*
19 *Poſſeſſio bonorum probata de tempore obligationis, an, & quando probet hypothecam, & n. 21. & 22.*
20 *Contra publicum inſtrumentum non admittitur probatio præſumptiua.*
23 *Pater, ante filium deceſſiſſe præſumitur. Et qui contrarium allegat, probare debet, num. 24.*
25 *Hypothecaria à tertio poſſeſſore præſcribitur decennio. Et de requiſitis ad talem præſcriptionem inducendam, num. 26. & 27. Et an procedat in cenſu redimibili, n. 28. & de rationibus, nu. 29. & 30.*

Præſcriptio

31 *Præscriptio decennalis non procedit contra Ecclesiã, contra quam non præscribitur minori spatio 40. annorum, num. 32. Et in ista quadragenaria requiritur scientia domini census cum illius patientia ad præscribendam libertatem non soluendi, num. 33.*

34 *Priuilegium quod competit Ecclesiæ. communicatur* Rectori *ipsius.*

35 *Dominium rerum* Ecclesiæ *est penes Ecclesiam, & administratio penes* Rectorem.

36 *Appellatione Ecclesiæ venit Episcopus, ac etiam Rector, num. 37.*

38 *Rector Ecclesiæ, si possidet vti* Rector, *dicitur Ecclesia rem possidere.*

39 *Quadragenariæ præscriptio competens Ecclesiæ suffragatur Rectori, qui possidet pro Ecclesia.*

40 *Quadragenaria competens Ecclesiæ intelliguntur inter præsentes.*

41 *Possidens rem per 40. annos sine solutione canonis, an dicatur acquisiuisse libertatem non soluendi, Intellige, & declara vt num. 42. 43. 44. & 45.*

46 Recognitio *census nocet non solùm recognoscenti, sed etiam eius hæredibus, & successoribus.*

47 *Ex mutatione personarum ex parte rei, nunquam mutatur ius actoris.*

DECISIO XXVI.

1 Vamuis regulariter † appellatio non
detur in saluiano, quia illud est ad ef-
fectum tantum possessorii, *Ias. in §.*
item seruiana, num. 95. instit. de actio.
Menoch. de adip. remed. 3. num. 186.
Scap. de Salui. lib. 3, quæst. 4. num 5.
Cont. ad l. vnic. limit. 14. num. 8. & seqq. tamen
hæc, de qua agitur inter R.D. Septimium Egidium
ex vna, & D. Ioannem Baptistam Pelicanum, &
2 consortes ex altera. iure merito fuit admissa, †
quia Ægidiana, quæ in hoc statu Ecclesiastico
prohibet appellationem in possessorio, vt notissi-
mum est apud omnes, *Rot. in recent. par. 1. decis.*
18. num. 1. 32. num. 2. & 173. num. 3. cum simi-
libus, non habet locum contra res, & personas Ec-
clesiasticas, *Seacc. de appellat. quæst. 17. limit. 6.*
memb. 3. per totum, & præcipuè num. 15. Gratian.
discept. 421. num. 76. Marescott. var. lib. 2. resol.
75. num. 37. & seqq. Rot. apud Statil. decis. 234.
& in recent. par. 1. decis. 32. num. 2. & decis. 618.
3 *num. 2. Greg. decis. 581. num. 8.* Cum † sit Consti-
tutio sæcularis edita per Ægidium, qui non habe-
bat iurisdictionem, nisi in temporalibus, *Houded.*
cons. 20. num. 6. & seqq. lib. 2. vbi multas decisio-
nes refert, *Gratian. d. discept. & num. 76. Rot. in*
vna Romana Saluiani. prima Iunij 1609. ex impres
per March. par. 2. fol. 468. & in recentio. par. 2.
decis. 472. per totam.
4 Idque † siue cõtra actorem siue contra reum lata
sit sententia, *Put decis. 307. lib. 2.* Proinde stante
legitima appellatione interposita per Pelicanum,
& consortes, cum hodie remaneat discutiendum,
an sententia D. Vicarii Maceraten. sit confirmanda
fuit dubium à maiori parte resolutum affirmatiuè
quia concurrunt omnia ad hunc effectũ requisita.
5 Nam † saluianum vti personale in rem scriptum
redditur contra tertios possessores, vt sunt rei con-
uenti *l. 1. ff. de sal. interd. Glos. in l. 1. C. de præc.*
& sal. interd. Negus. de pig. par. 8. mem. 3. nu. 19.
Rolan. cons. 14. in priu. lib. 1. Menoch. adipisc. rem
3. num. 57. Put. decis. 207. num. 2. lib. 1. Rot. in
rec. par. 1. decis. 294. n. 4. & par. 2. decis. 324. n. 2.
Vnde fit, vt D. Ægidius vti Rector Altaris San-
cti Hieronymi habeat suam intentionem fundatã
contra dictos tertios possessores reos conuentos.
Primò quia legitimauit eius personam per Bul-
larum collationis exhibitionem in actis citata
6 parte, † quæ Bullæ faciunt rem manifestam. *Caput.*
7 *decis. 202. num. 7. & 8. lib. 1.* cum † credatur hu-
iusmodi literis patentalibus Episcopi super colla-
tione beneficij, *Silu. de benefic. par. 3. quæst. 25.*
Caput. decis. 87. num. 2 par. 3.
8 Secundò, quia docuit de eius credito, † cum hy-
potheca, quod est necessarium antecedens in hoc
remedio, *Rot. in recent. par. 2. decis. 61. num. 1.*
9 Ex publico † instrumẽto celebrato de anno 1567.
quod facit probationem probatam, *l. cum preci-*
bus, C. de probat. Innoc. & alij Canonistæ, in cap.
cum P. Tabellio, de fid. instrumen. Bal. in l. quoties
in fin. C. de iudic. Tiraquel. de retract. consang. §. 2.
Glos. 1. num. 20. & seqq. Dec. cons. 423. num. 9.
Soc. Iun. cons. 127. num. 27. lib. 3. Osasch. decis. 72.
num. 4. Mantic. decis. 26. num. 1. 57. num. 6. 69.
n. 2. 177. n. 1. & seqq. 209. n. 2. 240. n. 2. & 302.
num. 2. Rot. in recent. par. 1. decis. 294. n. 1. in fin.
10 Tertiò, quia probauit † vtrumque extremum, nẽ-
pè possessionem D. Antonii de Hieronymis de tẽ-
pore impositionis census, & postea, & possessio-
nem modernam reorum conuentorum per testes
examinatos formiter iuxta 20. & 21. Interog. &
11 super capit. Quibus liquidatis † negari non potest
immissio ex Saluiano ad fauorem eiusdem Recto-
ris, *Bart. in l. 1. num. 3. ff. de Sal. interd. Glos.*
& Bart. in l. 1. C. de prec. et Salu. interd. Alex.
cons. 185. num. 4. lib. 6. Rolan. d. cons. 14. num.
13. lib. 1. Negus. vbi supra, nu. 19. Menoch. d. remed.
3. num. 160. & seqq. Rot. in recentio. par. 1.
12 *dec. 294. n. 3.* Quod † etiam procedit pro annua
præstatione, seu pro annuo censu, vt in præsenti
casu, *Scapuc. de Saluiano, lib. 1. quæst. 14. Cenci*
de Cens. par. 2. cap. 2. quæst. 5. art. 9. num. 8. &
seqq. vbi allegat plures dec. Rot. *impress. per eundẽ.*
Non obstãt modo, quæ obiiciuntur contra testes,
13 nam quamuis Picconus primus † in ordine nihil
habeat in bonis, simpliciter tamen non repellitur
de iure à testimonio, nisi aliàs esset suspectus, *Dec.*
cons. 163. Menoch. de arbitr. cas. 96. nu. 2. & seqq.
14 Maximè † quando numerus testium potest supple-
re defectum in qualitate, vt videtur esse in præsẽ-
ti casu, in quo adsunt duo alii testes, *Natt. cons. 167.*
15 *num. 10.* Nec † releuat, quod videatur contrarius
cum aliis duobus, dum deponit, quod Domi-
nus Antonius de Hieronymis incedebat indutus
vestimentis Doctoralibus, & alii deponunt
quod

quod induebatur vestimentis nigris, vt alij Ciues,
16 quia † si induebatur vestimentis Doctoralibus,
clarum est quod etiam induebatur vestimentis nigris, & sic concordari debent ad inuicem secundùm
vulgatam regulam, quod omnis interpretatio facienda est in depositionibus testium, vt inter illos contrarietas euitetur ad effectum, vt probent,
cap. cum M. & ibi Glos. & Doct. de testib. Farinac. eod. tit. quæst. 65. num. 37. Grego. decis. 344. num. 14. & decis. 558. num. 6. & seq. Cas. de Gras. dec. 5. num. 23. de spons. Caput. decis. 270. nu. 7. lib. 3.
17 Præsertim † quando contrarietas non versatur circa substantialia, & circa negotium principale, quo casu non attenditur, *Farinac. d. quæst. num. 16. & seqq. Caput. d. decis. 270. num. 2. lib. 3. Mantic. decis. 6. num. 9. Greg. d. decis. 558. num. 8. & 10.*
18 Etenim † proposita regula de contrarietate procedit in illis testibus, qui re vera contraria dicunt, secus in illis, quorum vnus deponit fortasse plus altero, vt hìc, quia tunc adhuc testis probat, *Farinac. vbi supra, num. 1c.*

Pariter non obstat, quod dictus Dominus Antonius habuerit patrem Dominum Ioannem Antonium, qui prædium, de quo agitur, possedit quandiu vixit, vt desumitur ex Matthæo 3. teste super 3.
19 cap. Quoniam, ad excludendam † possessionem d. Domini Antonij de tempore, quo imposuit, & vendidit censum, & sic ad excludendam etiam hypothecam D. Ægidij actoris non satis est, quod constet Ioannem Antonium possedisse dum viuebat, sed probare oportuisset, quod possedit de tempore impositionis census ex regula, *l. neque natales, C. de probat. Socc. cons. 5. num. 46.* maximè stante instrumento census, contra † quod non
20 admittitur probatio præsumptiua, *Dec. qui alios allegat, cons. 36. num. 4. Bero. cons. 147. num. 34. lib. 2.*
21 Et è conuerso liquidò constat † quod idem Dominus Antonius filius Ioannis Antonij possedit prædium prædictum de tempore obligationis, vt requiritur, & apparet ex depositione testium, qui bene ad hunc effectum probant, *Castr. cons. 168. num. 1. lib. 2. Menoch. d. rem. 3. num. 161. Rota in rec. par. 2. decis. 669. num. 2.*

Quinimo dictum fuit, quod etiamsi probatum fuisset Ioannem Antonium patrem possedisse de tempore impositionis census, nihil releuaret, dummodo constaret, prout equidem patet ex actis, & ex eodem met 3. teste de possessione Antonij filij
22 post impositionem census per eum factam, † Cum satis sit, quod possederit, vel de tẽpore impositionis census, vel postea, stante instrumento obligationis omnium bonorum præsentium, & futurorum, vt firmant communiter *Doct. et signanter Rolan. d. cons. 14. num. 13. lib. 1. Scapuc. de Salu. lib. 1. quæst. 25. num. 1. vers. de tempore contractus, vel postea, & quæst. 33 num. etiam 1. Grat. decis. 15. num. 1. Greg. decis. 491. nu. 6.* Neque ad rem pertinet quod dicebatur, actorem oportuisse probare, quod prius obierit Ioannes Antonius pater
23 d. Antonij, † Quia in hoc habet actor intentionem probatam de iure communi, quo inspecto pater prius decessisse præsumitur, *l. qui duos, §. cum in bello, ff. de reb. dub. Alciat. de præsumpt. reg. 1. præsump. 49. num. 3.* ita vt aduersario excipienti
24 † incumbat onus probandi contrarium, *Rom. cons. 124. num. 4. Alex. cons. 79. num. 5 lib. 7. Dec. cons. 142. nu. 4. Mascard. de probat. concl. 1267. num. 1. vbi allegat Bart. Ias. Dec. Cagn. Fælin. & alios innumeros. Greg. decis. 182. num. 1.*

Similiter nec obstare visum fuit, quod dicebatur,
25 † hypothecariam a tertio possessore præscribi decennio, vt in puncto loquitur *Guttierez. cons. 47. per totum*, & consequenter, cum in casu nostro ex fructibus petitis in libello per actorem decursi sint anni 36. actorem hac exceptione præscriptionis decennalis esse repellendum, ad latè tradita per *Scap. de Salu. lib. 2. quæst. 21. & per Mar. Anton. var. lib. 2. resolut. 5. num 1. & seqq.* Quia pluri-
26 bus modis respondetur. Et primò, † quia rei conuenti, nec de eorum titulo, nec de bona fide docuerunt, prout oportebat, *Scap. d. quæst. 21. num. 1. vers. cum enim, Rot. ex impress. per eundem. post dictam quæst. in Immolen. Saluianr. nu 2 & ex impress. apud Statil. decis. 17. num. 8. Grat. decis. 15. num. 2. Affl. decis. 139. cum alijs alleg. per Mascar.*
27 *de probat. conclu. 1219 num. 2.* nec † probatum apparet, partes fuisse præsentes tempore præscriptionis, & habuisse domicilium hìc in Ciuitate Maceratæ, vel sub eodem Præside. Immo constat antecessorem in dicta Cappellania, qui emit censum nomine Ecclesiæ, esse forensem, & habitasse semper in Ciuitate Recanaren. & modernum Rectorem Septimium Ægidium esse de Monte Fiorũ Firmanæ Diœcesis, quo casu præsentia ad effectũ præscribendi excluditur, ad tradita per *Grattan. discep. 230. num. 19. & 20. & decis. 15. num. 12. & seqq. Rot. ex. impress. apud Scapuc post d. quæst. 21. num. 3. vers. neque ad rem pertinet, Seraph. decis. 916. num. 7. & 940. num. 3.* Secundò, quia ho-
28 die magis vera videtur opinio illa, † quod in censu redimibili, tanquam in annuis præstationibus, & obligationibus conditionalibus, tot requirantur præscriptiones, quot præstationes sunt, etiam respectu tertij, vt firmat *Cenc. de Cens. par. 2. cap. 2. quæst. 5. art. 9. num. 46. & seqq. & pars 3. cap. 1. quæst. 8. art. 2. num. 17. & 21. Grattan. discept. 883. num. 14.* vbi infinitos refert, *& discept. 912.*
29 *num. 49.* quæ † quidem opinio videtur fundata in ratione ineuitabili, scilicet quia non valenti agere non currit præscriptio, *Statil. de Salu. cap. 2. num. 248. Scapuc. d. quæst. num. 9. Roderiq. de ann. red-*
30 *dit. lib. 2 quæst. 9. num 65.* Et † ex mutatione personæ non videtur mutata natura obligationis orientis ex dicto contractu, *Cenc. de Cens. d. par. 3. cap. 1. quæst. 8. art. 2. num. 21. cum seqq fol. mihi 241.*
31 *& 242.* Tertiò, quia prædicta opinio † non procedit contra Ecclesiam, vt in casu nostro, *Grattan. discept. 912. num. 40. & idem Grattan in addit. ad decis. 15. num 5. Seraph decis. 920. num. 6. Rot. ex impress. per Cenc. de Cens decis. 264 sub num. 2.*
32 *vers. non obstat*, contra quam non † præscribitur, nisi

spatio

ſpatio 40. annorum, *cap. de quarta, extr. de præſcr. cap. fin. eod. tit. in 6. Mareſcott. var. lib. 2. cap. 92. num. 12. Maſcard. concluſ. 1220. num. 25. & 73.*
33 vbi latè, & tantò magis, † quia in iſta quadrage-
naria præſcriptione requiritur etiam ſcientia do-
mini cenſus cum illius patientia, ad hoc vt quaſi
poſſeſſio non ſoluendi dicatur acquiſita, *Gratian. d. diſcep. 912. num. 43. & in addit. ad d. deciſ. nu. 6. & 7.*

Nec ad rem pertinet quod dicebatur, hoc non
procedere ad fauorem dicti Rectoris, ſed tantùm
ad fauorem Eccleſiæ. Quia pro reſponſione fuit
34 conſideratum, † quod non ſunt contraria hæc duo,
videlicet aliquid competere Rectori Eccleſiæ, &
competere Eccleſiæ, cum duo hæc inuicem ſe in-
35 cludant, *Ricc. deciſ. 23. num. 2. lib. 3.* Nam † ſi-
cut dominium rerum eſt penes Eccleſiam, & admi-
niſtratio penes Rectorem eius, ita & in præſentica-
ſu præſcriptio 40. annorum, quæ competit Eccle-
ſiæ, allegatur ad eius fauorem per Rectorem, qui
repreſentat illam, *Innoc. in cap. cum ſuper, num. 3. & ſeqq. Abb. num. 18. Fælin. num. 19. de reſcript. Pariſ. conſ. 24. num. 5. vol. 1. Ricc. deciſ. 6. num. 3. Rot. in recent. par. 2. deciſ. 694. num. 8.*
36 Hinc fit, † vt Eccleſiæ nomine veniat Epiſcopus,
qui dicitur Rector Eccleſiæ, *Gloſ. in cap. requiſiti,*
37 *verſ. exprimat, de teſta.* & vti † appellatione Ec-
cleſiæ veniat pariter Rector, vel Capitulum, quod
agendo cenſetur agere nomine Eccleſiæ, *cap. ex parte, de conceſſ. præb. Ricc. dicta deciſ. num. 4.*
38 Hinc etiam fit, quod quando † Rector Eccleſiæ
non poſſidet vti Rector, dicitur Eccleſia rem poſ-
ſidere, *Ricc. d. deciſ. num. 6. Rot. in recent. par. 1. deciſ. 119. num. 2.*
39 Ex quibus manifeſtè patet, † quod quadragena-
ria competens Eccleſiæ debet ſuffragari ipſius Re-
ctori, qui poſſidet pro Eccleſia, *Gutop. deciſ. 355.*
40 *num. 1.* Quartò, quia hæc quadragenaria † ad fa-
uorem Eccleſiæ intelligitur inter præſentes, cum
ſuccedat loco decennalis, vnde cum non fuerit pro-
bata præſentia partium, ſeu domicilium in dicta
Ciuitate, vt dictum fuit ſupra num. 27. & conſe-
quenter verſemur inter abſentes, requiritur ſaltem
quinquagenaria ad præſcribendam dictam liber-
tatem contra Eccleſiam, vt firmat *Gaſp. Theſ. in addit. ad deciſ. eius patris 179. verſ. aut agimus de præſcribenda libertate.*

Denique non obſtat quod vltimo loco dicebatur
de præſcriptione quadragenaria allegata per Peli-
canum, ex qua deſumebatur argumentum, quod
ipſe reus conuentus non teneatur docere de ſolu-
41 tione, † per non ſolutionem 40. annorum dicatur
acquiſita libertas non ſoluendi, ex qua libertate
ſatis eſt allegare ſe non ſoluiſſe, abſque eo, quod
teneatur probare negatiuam, Et per conſequens
actorem eſſe aſtrictum probare, quod ſibi fuerit
ſolutum intra tempus 40. annorum ad excluden-
dam præſcriptionē 40. vt citatis alijs firmat *Cenc. de Cenſ. par. 2. cap. 2. quæſt. 4. art. 6. num. 6. & rurſus par. 3. cap. 1. quæſt. 8 art. 1. num. 7.*
2 Quia † cum per Pelicanum, & conſortes non fuerit
probata fundi poſſeſſio quadragenaria, non poteſt
per ipſos allegari negatiua non ſolutionis cenſus
per dictum ſpatium 40. annorum ad acquirendam
libertatem, niſi illam probent, *Olaſch. deciſ. 172.*
43 *num. 5.* Cum † actor ſatis habeat intentionem fun-
datam in Inſtrumento cenſus exhibito, ſicuti latè
explicat *Cenc. de Cenſ. d. par. 2. cap. 2. quæſt. 4.*
44 *art. 6. num. 1. & ſeqq.* Maximè † quia non verſa-
mur in petitorio, in quibus terminis doctrinæ ex-
45 aduerſo allegatæ videntur procedere, ſed in † poſ-
ſeſſorio, in quo non diſputatur de credito, ſed de
mera poſſeſſione, in quo iudicio creditum dicitur
intentatum incidenter, non principaliter, *Gratia. diſcep. 912 num. 2. & ſeqq. Rot. diuerſ. part. 2 deciſ. 34. num. 16.* Vnde firmandum eſt, quod reco-
46 gnitio † cenſus non ſolum nocet recognoſcenti,
hoc eſt vendenti cenſum, ſed etiam hæredibus, &
particularibus ſucceſſoribus, hoc eſt emptoribus
ſuccedentibus in tali re recognita, & affecta cenſu,
47 *Grattian. d. cap. 912. num. 14. & 30.* Cum † ex
variatione perſonarum ex parte rei, nunquam
mutetur Ius actoris, *Gutdop. deciſ. 629. nu. 1. cum ſimilibus.* Et Ita, &c.

arte I.

A R G V M E N T V M.

Omnes adminiſtratores rerum alienarum
tenentur reddere rationem de admini-
ſtratis, & ſoluere reliquatum appella-
tione remota.

S V M M A R I V M.

1 *Omnes adminiſtratores Eccleſiarum, ſiue locorum piorum tenentur reddere rationem erariario, niſi aliud cautum reperiatur in fundatione Eccleſiæ, quo caſu eſt reddenda deputatis, adhibito tamen cum ipſis Ordinario iuxta decreta Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 9 de reformat. Quod procedit etiam inſpecto iure canonico, & ciuili, num. 2.*

3 *Adminiſtratores Eccleſiarum, & piorum locorum habentur pro perſonis Eccleſiaſticis.*

4 *Adminiſtratores rerum alienarum tenentur reddere rationem de adminiſtratis.*

5 *Laici adminiſtratores loci pij poſſunt compelli per Vicarium Epiſcopi ad reddendam rationem, & ſoluendum reliquatum omni appellatione remota.*

6 *Rationes reddere nihil aliud eſt, quàm reliquatum ſoluere,*

7 *Reddere rationem duo continet, computum dare, & reliqua reſtituere.*

8 *Adminiſtratores ſolutionem debiti liquidi differre non poſſunt, nec retardare executionem, numero 9. cum prius debeant ſoluere, antequam appellationem proſequatur, numero 10.*

11 *Ad retardandam executionem appellatio admittt*

non debet ad instantiam administratorum. Nec dari potest de attentatis, num. 12.
13 *Quæ dicuntur de administratore locum habent in eius hæredibus.*
14 *Decreta ordinarij facta in visitatione non recipiunt appellationem suspensiuam.*
15 *Depositarius non appellat.*

DECISIO XXVII.

1 N Concilio Tridentino sess. 22. cap. 9. de reformat. † sancitum est, omnes administratores, siue Ecclesiarum, siue quorumcunque locorum piorum teneri reddere rationem ordinario loci, sublatis quibuscunque priuilegijs, nisi forte aliud cautum esset in constructione Ecclesiæ, quo casu si est reddenda alijs ad id deputatis, tunc cum illis est pariter adhibendus ordinarius, aliter autem factæ liberationes admi-
2 nistratoribus non suffragantur. Idque † procedere videtur etiam ex dispositione iuris Canonici, *Clement. quia contingit, §. vt autem, de relig. dom. & iuris ciuilis, §. œconomos, Auth. de sanct. Episc. coll. 9.* & comprobatur ratione, nam tales admi-
3 nistratores † habentur pro personis Ecclesiasticis, cum in ea cura, & gubernio repræsentet personam Capituli siue Rectoris Ecclesiæ, siue loci pij, vt citatis alijs latè firmat *Mar. Ant. var. lib. 1. resol.*
4 *final. cas. 45.* quod quidem † est generale in omnibus administratoribus rerum alienarum, qui semper ex iuris dispositione tenentur reddere rationem de administratione facta, *cap. qualiter, & quando el 2. de accusat. l. 1. §. officio, vbi Bart. & alij, ff. de tut. & rat. distrah. Rol. cons. 49. vol. 1. Mar. Ant. lib. 2. resol. 46. num. 12.*

Modo cum dubitaretur coram me, An Dominus
5 N. laicus † Recanaten. administrator loci pij in redditione facienda computorum ad instantiam procuratoris dicti loci coram Vicario eiusdem Ciuitatis possit per eundem compelli ad soluendum reliquatum, omni appellatione posita, dixi dubium
6 esse resoluendum affirmatiuè. Quia rationes † reddere nihil aliud est, quàm reliqua soluere, *l. quamuis, & l. cum seruus, ff. de cond. & demost. l. si ita fuerit, §. quæro, ff. de manum. testam. l. purè, in fin. ff. de fideicom. lib. l. boues, §. fin. ff. de verb sig. l. non solum, §. is qui rationes, ff. de lib. leg.* in quibus locis habetur reddere rationem duo continere, scilicet computum dare, & reliqua restituere, ac ideo posita ratione in eo, quod apparet, dictus laicus debitor potest simul cogi per Vicarium ad soluendum. Cuius resolutionis ratio videtur esse, quia non censentur redditæ rationes, nisi restitutio fiat reliquorum, *Menoch. de arb. cas. 209. nu. 21. Grat. decis. 188. num. 11.*

Hinc notat *Affl. decis. 157.* quod sententia, in qua condemnatur aliquis ad præstandum computa, & rationem de administratis, condemnat etiā
7 ad soluendum reliqua † cum reddere rationem duo contineat computum dare, & reliqua restituere, *l. si ita fuerit, §. si ita quæro, ff. de manumiss. test. Gratian. discept. 665. num. 13.*
8 Cumque † debiti liquidi administratores solutionem differre non debeant, *Camill. Borell. in summ.*
9 *decis. par. 5. tit. 28. nu. 313.* Nec † retardare exe-
10 cutionem ob interpositam appellationem, † *d. §. œconomos autem, vbi Glos. in verb. repetitionem, & ibi Bart. num. 1. Ang. num. 28. Gratian. discep. 665. nu. 2. Guttierez. pract. quæst. lib. 1. quæst. 36. Ruginell. de appellat. d. §. 24 cap. 3. num. 56.*
11 Propterea dixi, † illam non esse admittendam, vt in puncto determinant *Lancell. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 19. num. 1. & 2. Scacc. de appella. quæst. 17. limit. 29. num. 1. Ruginell. eod. tract. d. §. 2. cap. 3. sub num. 56. Borgn. de tut. & curat nu. 113.*
12 Adeo vt † non possit dici iudicem attentasse, qui in huiusmodi causis exequitur sententiam non obstante appellatione interposita, *Lancell. de attent. appellat. pendente, limit. 19. num. 1. & seqq. Gratian. d. cap. 3. & 4.* vbi etiam ex mente *Escobar. de ratioc. administr. cap. 4. nu. 5. & seqq.* ampliat regulam ad quoscunque administratores, & eo-
13 rum hæredes, Cum † regulariter in materia rationum reddendarum dicta in administratore locum habeant etiam in eius hæredibus, *l. 3. § hac actio, ff. de negot. gest. l. omnes tutores, C. arb. tut. Craue. cons. 218. num. 3. Grat. d. cap. 665. num. 5.*
14 Quæ quidem † de appellatione deneganda multo magis procederent, si decretum ordinarij fuisset factum in visitatione, *Gratian. d. decis. 188. nu. 10.* quia à visitatione non datur appellatio saltem suspensiua, vt expressè cauetur in Conc. Triden. sess. 13. cap. 1. & sess. 24. cap. 1. de reformat. *Lancell. de attent. par. 2. cap. 12. lim. 8. n. 6 Mar. Ant. var. lib. 1. resolut. 95. num. 10.* Et ita resolu-
15 tum, maximè quia sumus in depositario, † qui non appellat, sed executiuè cogitur restituere depositum, *l. penult. vbi Bart. Bal. & Castr. C. depositi, Boer. decis. 295. num. 7.*

ARGVMENTVM.

Forma tradita à statuto vsu recepto est seruanda, alias corruit actus.

SVMMARIVM.

1 *Non seruata forma à statuto præfixa, actus corruit. Et cessante illius forma cessat formatum. num. 3.*
2 *Statutum derogat iuri communi.*
4 *Quando versamur in substantia principalis actus, ille actus ob lapsum temporis nunquam præsumitur interuenisse.*
Præcipuè quando agitur de praiudicio tertij. n. 5.
6 *Solemnitas non præsumitur interuenisse, nisi ob diuturnitatem temporis.*
7 *Statutum præcipiens aliquid fieri tempore cōtractas, si non*

si non obseruetur forma statuti, contractus est ipso iure nullus.

Quod maximè procedit, vbi adest decretum irritans, num. 8. Et vbi solemnitas est data pro forma, num. 9.

10 *Statutum dicitur casus legis, & præcisè est seruandum, num. 11.*

12 *Contractus reprobatus ratione solemnitatis non adhibitæ, non confirmatur iuramento.*

13 *Negatiua debet probari ab illo, qui se fundat in ea, Sed contra, num. 15.*

14 *Negatiua probatur ex inspectione actorum.*

16 *Statutum insertum in volumine statutorum præsumitur vsu receptum, nisi contrarium probetur. n. 17. Et confirmatum à Superiore, est attendendum, num. 18.*

19 *Fides testibus non testimonijs est adhibenda.*

20 *Actus particulares statutum non possunt tollere. Sed requiritur saltim actus vnus contrarius factus collegialiter à statuentibus, vel eorum successoribus. num. 21.*

22 *Superior confirmando statuta, dicitur dispositionem facere suam.*

23 *Statuta non fuisse vsu recepta, quomodo probetur.*

24 *Statutum ceptum obseruari non tollitur, nisi longissimo tempore scilicet 40. annorum. Sed si non fuit ceptum obseruari, dicitur per decennium vsu non receptum. num. 25.*

26 *Scientia extraiudicialis non supplet defectum intimationis faciendæ ex forma statuti, & num. 28. & de ratione, num. 27.*

29 *Res iudicata facit ius inter partes, & pro veritate habetur.*

DECISIO XXVIII.

IN terminis statuti Montis Florum libro tertio, Rub. 111. cum dubitaretur coram me in gradu appellationis, vtrum essent confirmandæ sententiæ latæ per DD. Prætorem Montis Florum, & Locumtenentem Montis Alti ad fauorem Camilli de Sanctis, qui petijt, & obtinuit declarari nullum, & inualidum contractum emptionis, & venditionis respectiuè, celebratum inter Ioannem Paulum de Sanctis, & Ligurium Lucium, censui respondendum esse affirmatiuè, quoniam
1 illæ rectè iustificantur ex actis, ex quibus † constat non fuisse seruatam formam à statuto traditam, quæ in dubio semper præsumitur substantialis, quo non probato alienatio facta per Ioannem Paulum ad fauorem Ligurij corruit, *Bart. & alij in l. 4. ff. de lib. & posth. Bal in l. comparationes, in eertia oppositione, C. de fid. instrumen. Beec. conf. 12. num. 15. & 16.* Rola. *cons. 72. num. 64. lib. 3. Surd. cons. 124. num. 5. Osasch decis. 164. num. 4. Gratian. qui loquitur in puncto, discept. 742. nu. 1. Greg. decis. 395. num. 7. & decis. 518. nu 3. Rot.*
2 *in rec. par. 2. decis. 637. n. 1. & 2.* statutum † enim derogat iuri communi, *l. omnes populi, ff. de iust. & iure, l. de quibus, ff. de legi.*
3 Proinde † cessante illius forma, cessat formatum, *cap. cum. cessante, de appell. l. 1 §. si quis ita, de verb. oblig. l. 1. de lib. & posth. Mant. dec. 286. n. 4.*
4 Eò magis, cum † versemur in substantia principalia actus, quæ de per se requirit certum actum separatum faciendum per rogitum Notarij coram Iudice ordinario, vt expressè disponit statutum, quo casu talis actus nunquam præsumitur interuenisse ob lapsum temporis, *Crauet. de antiq. temp. par. 3. §. penult. num. 22. Menoch. præsump. 132. nu. 77. lib. 3. Mascar. d. concl. 1322. n. 28. Grat. discep. 263. nu. 36. & seq. Surd. decis. 231. nu. 8. Osasch. decis. 173. n. 4.* Præsertim † vbi agitur de
5
6 præiudicio tertij, *Masca. d. concl. nu. 26.* Immò † etiamsi versaremur in simplici solemnitate, nec illa præsumeretur interuenisse, nisi ob diuturnitatē temporis, *Alex. cons. 50. n. 5. et seqq. lib. 5. Masc. concl. 4. n. 22. & seq. & d. concl. 1322. nu. 1. & seqq. Capic. decis. 16. num. 1. Afflict. decis. 107. nu. 5. cum seqq. Mantic. decis. 340. num. 5. & seqq. & decis. 373. nu. 7.* Quæ diuturnitas non adest in casu proposito.

Ac ideò Ligurius reus conuentus obtinere non
7 potest, *Alex. cons. 112. num. 5. lib. 7.* quoniam † statutum præcipiens aliquid fieri tempore contractus, si non obseruetur forma illius, contractus est ipso iure nullus, *Osasch. d. decis. num. 8. & 9* ma-
8 ximè † quia adest clausula irritans, *Hond. cons. 27. n. 27. & seqq. lib. 1. Giurb. decis. 68. num. 9. Rot. coram Greg. decis. 395. n 6. & coram. Mant. decis. 286. nu. 1. & 2. & coram Seraph. decis. 1113. in fin.*
9 Et † solemnitas est data pro forma, *Osasch. d. dec.*
10 *num. 10. & seqq.* Cumque † statuti decisionem habeamus, inanis redditur omnis disputatio, *l. ancillæ, C. de fur. Bal. in l. Gallus, § ficus, in 2. notab. ff. de lib. & posth. Surd. cons. 58. num. 3. Crauet. cons. 4. num. 21. Soc. Iun. cons. 37. num. 12. lib. 2. Hond. cons. 78. nu 109. lib 2. Aldon. cons. 1. nu. 27. Giurb. decis. 75. num. 5. vers. cumque, Gratian. discep. 647. num. 21. 651. n. 30. & 769. num. 24.*
11 & † nihil aliud est quærendum, sed ad vnguem illud est seruandum, idem *Gratian. discep. 883. num. 8. 956. num. 2. & 973. num. 1.* Etiamsi instrumen-
12 tum † venditionis contineret iuramentum, quia illud non firmat venditionem factam in fraudem, & præiudicium tertij, *Io. Andr. ad specul. tit. de instrumen. edit. §. porrò, rub. de format. donat. caus. mort. & int. viu. in fin. in verb. minus, vers. hoc autem certum est, Rot. in recent. part. 1. decis. 665. nu. 10.* Nam vbi adest dolus verus, vel præsumptus, iuramentum nihil operatur, *Aachar. cons. 338. num. 1. & seqq.* Gabr. *cons. 13. nu. 7. lib. 1.* & sublato instrumento tollitur etiam iuramentum tanquam accessorium, *Surd. cons. 361. num. 12. & 13. Grat. discep. 490. nu. 12. & 13. Put. decis. 116. num. 3. lib. 1.*
13 Non obstat quod dicebatur, † negatiuam esse probandam ab actore, qui se fundat in illa, vt per *Doct. in l. in illa, ff. de verb. oblig.* Quia præterquam quod

14 quod † ſatis probatur ex inſpectione inſtrumenti
venditionis, in quo de dictis ſolemnitatibus nul-
lum verbum, *l. ſi binæ, ff. de iniuſt. teſtam. Bal. per il-
lum tex. in l. in teſtamento, num. 1. in fin. C. de te-
ſtamen. manum. Dec. conſ. 424. num. 19. Ruin. conſ.
68. num. 22. lib. 1. Mantic. deciſ. 16. num. 2. deciſ.
32. num. 6. deciſ. 34. num. 9. & deciſ. 287. nu. 1.*
15 Reſpondetur, quod regula † huiuſmodi non pro-
cedit in eo, ad cuius fauorem eſt aliquid denunciã-
dum, vt hic, quo caſu ſatis eſt, quod actor neget
fuiſſe impleta ſolemnia ſtatuti, cum onus proban-
di implementum pertineat ad debentem adimple-
re, *l. 1. C. de probat. l. qui commeatus, ff. de re milit.
Natta conſ. 223. num. 3. Becc. conſ. 105. num. 11.
cum ſeqq. Surd. deciſ. 64. num. 29. & ſeq. Rot. in
recent. par. 1. deciſ. 361. num. 2.*

Non obſtat pariter, quod dicebatur, ſtatutum
16 non fuiſſe vſu receptum, quia † cum ſit inſertum
in volumine ſtatutorum dictę Terræ, habet præ-
ſumptionem pro ſe, quod ſit vſu receptum, *Rot. in*
17 *rec. par. 2. deciſ. 15. num. 3.* nec ſublatum † præ-
ſumitur, niſi probetur contrarium, *Iaſ. in d. l. de
quibus, num. 6. ff. de legibus, Caput. deciſ. 220. nu.
2. & ſeq. lib. 1. Seraph. deciſ. 113. num. 3.* Immo
18 † cum ſit confirmatum à Superiore, vt apparet in
fine voluminis, de eius validitate dubitari non po-
teſt, *Rot. diuer. par. 2. deciſ. 301. num. 2.*

Nec releuat fides cuiuſdam Notarij dictæ Terræ
atteſtantis ſe vidiſſe, & feciſſe multa inſtrumenta
venditionum ſine præfatis ſolemnitatibus ſtatuta-
19 riis, quia † tollitur ab alijs fidibus, & atteſtatio-
nibus contrarijs per dictum actorem exhibitis, &
fides teſtibus non teſtimoniis eſt adhibenda,
Mantic. deciſ. 51. num. 6. inſuper reſpondetur,
20 quod ad † tollendum ſtatutum non ſufficiunt actus
particulares non concludentes, de quibus atteſta-
tur dictus Notarius, *Greg. deciſ. 263. num. 3. & 6.*
21 Sed requiritur ſaltim † actus vnus collegialiter à
ſtatuentibus, vel eorum ſucceſſoribus contra ſta-
tutum, *Hoſt. & Io. And. in cap. ad audientiam, de
Cleric. non reſident. Panorm. in cap. cum acceſſiſſent*
22 *de conſtit* præuia licentia Superioris, † qui ſtatu-
tum confirmauit, quia confirmando dicitur diſpo-
ſitionem facere ſuam, *cap. ſi Apoſtolicæ de præb. in
6. Curt. Iun. conſ. 342. num. 20. Hond. conſ. 5. in
fin. lib. 2. Mareſcot. var. lib. 2. cap. 67. num. 20. &
ſeq. Gratian. diſcep. 992. num. 10. Rot. diuer. par.
1. deciſ. 369. num. 3. & deciſ. 451. num. 1. coram
Seraph. deciſ. 153. num. 1. & deciſ. 794. num. 3. &
coram Greg. deciſ. 267. num. 6. & 7.*

Neque valet conſequentia, quod fuerit diuerſi-
modè obſeruatum, & quod plures reperiantur
contractus ſine huiuſmodi ſolemnitate, ergo con-
23 ſtat de contrario vſu, quoniam ad hoc † vt per in-
ſtrumenta probetur ſtatutum non fuiſſe vſu recep-
tum, duo copulatiuè requiruntur, ſcilicet quod
ſimiles contractus habuerint effectum, & quod ta-
lis obſeruantia deuenerit ad notitiã maioris par-
tis populi, *Seraph.* pulchrè *deciſ. 113. num. 4.*
24 Quibus accedit, † quod ſtatutum vti ceptum ob-
ſeruati, vt pars aduerſa fatetur, non poteſt tolli,
niſi longiſſimo tempore annorum ſcilicet 40. vel
cum ſcientia Superiorum, vt diximus, quidquid
25 dicendum foret † ſi à principio minimè obſerua-
tum fuiſſet, quia tunc per decennium diceretur vſu
non receptum, *Grat. diſcept. 965. nu. 4. & ſeqq.*

Vltimò, non obſtat prætenſa ſcientia Camilli a-
26 ctoris de dicta venditione, quia † ſcientia extraiu-
dicialis non ſupplet ſolemnia, & requiſita ſtatuti,
*Cenc. de Cenſ. par. 2. cap. 2. quæſt. 1. art. 2. num. 8.
Rot. ex impreſſ. apud eundem, deciſ. 157. num. 3.
deciſ. 158. num. 8. & deciſ. 307. num. 4.* Nec ſo-
la ſcientia ſufficit, quæ eſt de ſubſtantia, cum ſta-
tutum illam exigat pro forma, à qua non licet re-
cedere, *Gratian.* in terminis noſtris *d. diſcept. 742.
num. 3.* quod non caret ratione, † quia cum de-
nunciationes, bannimenta publica, de quibus in
allegato ſtatuto, requirantur non ad effectum dum
taxat, quod proximiores venditionem futuram
ſciant, ſed vt poſſint deliberare, & declarare, an
velint ipſi emere, vel non, propterea non ſufficit,
quod aliunde futuram venditionem ſciant, imò
nec quod venditio ſit facta ipſis præſentibus, ſed
28 pro validitate venditionis requiruntur † de neceſ-
ſitate dictæ notificationes, & bannimenta, iuxta
theoricam, *Bar. in l. denunciaſſe, §. quid ergo ſub
num. 3. verſ. in iſto caſu, ff. ad l. Iul. de Adult. Cenc.
eod. art. 2. num. 9.* Et in terminis noſtris deciſum
refert *Maſtril. deciſ. 50. nu. 12.* vbi quod non ſuffi-
cit verbalis requiſitio, ſeu extraiudicialis ſcientia
ad tollendum ius prælationis, ſed inquit neceſſe
eſſe præceſſiſſe actum expreſſum recuſationis, cũ
ſimplex refutatio, & renunciatio non trahatur ad
futuras emptiones, *Tiraquell. de retract. conſang.
§. 1. Gloſ. 9. num. 145. Carpa. ad ſtat. Mediol. cap.
4. & 17. num. 416. Ruyn. conſ. 70. nu. 9. & ſeqq.
Gratian. d. diſcept. 742. num. 4. & 5.* Ex quibus
ſententiaui ad fauorem actoris, confirmando ſen-
tentias DD. Iudicum à quibus, & ita executum
29 ſtante re iudicata † ex tribus conformibus, quæ
facit ius, & pro veritate habetur, *l. ingenuum, de
ſtat. hom. l. res iudicata, de reg. iur. l. & ex diuerſo,
ff. de rei vendic. Lancell. Gall. conſ. 97. n. 43. Aldui.
conſ. 42. num. 31. conſ. 45. num. 9. conſ. 49. num.
12. conſ. 63. nu. 5. & conſ. 64. nu. 3. Giurb. deciſ.
55. num. 21. Greg. deciſ. 492. nu. 3. & deciſ. 508.
num. 1. Et alij Paſſim.*

A R G V M E N T V M.

Ceſſione facta in ſolutum, periculum no-
minis ceſſi ſtatim pertinet ad ceſſiona-
rium: Contrarium vero, quando eſſet
facta ceſſio ſolutionis cauſa, ſeu ad ef-
fectum ſatisfaciendi, cum clauſula,
bonum, & exigibile.

SUMMARIUM.

1 Facta cessione in solutum, periculum nominis cessi pertinet ad cessionarium, & num. 15. secus verò, quando est facta solutionis causa, numero. 2. & 16.

3 Cessione facta in solutum, cedens non tenetur præstare nomen cessum bonum, & exigibile: Et quomodo hoc procedat, num. 4. & 14. Contrarium verò quando est cessum nomen exigibile, num. 5.

6 Veritas est attendenda.

7 Instrumentum est propriè, & strictè intelligendum. Cuius verba solum attenduntur, num. 8. & habentur pro textu, cui magis creditur, quàm Glosæ. n. 9.

10 Cessio quando dici possit facta ad commodum vtriusque, scilicet cedentis, & cessionarij, & num. 11.

12 Iustitia, & aequitas non patiuntur, quem locupletari cum aliena iactura.

13 Possunt stare in simul, quod cessio sit facta solutionis causa, & quod cedens per aliquod spatium temporis teneatur nomen cessum facere bonum.

17 Contractus ex conuentione legem accipiunt.

18 Facere bonum, & soluere idem est.

19 Cessionarius tenetur adhibere diligentias in exigendo, & de ratione, numer. 24. & de diligentijs, num. 25. & 26.

20 Cessionarius dicitur procurator in rem propriam.

21 Procurator suscipiens mandatum debet illud consumare, aliàs dicitur in dolo. Et mandanti daretur actio mandati contra mandatarium, si esset in culpa, num. 22.

23 Mandatarius tenetur ad interesse, de culpa, & dolo, num. 31. & 32.

27 Negligentia cessionarij in exigendo nomen cessum sibi imputatur, maximè si cepisset exactionis iudicium num. 28. & de ratione, num. 29. Et de diligentijs per eum faciendis, num. 30.

33 Excessus mandati in totum vitiat actum.

DECISIO XXIX.

1 SEntentia D. Iudicis à quo videbatur satis iustificata, ex quo non versamur in casu † cessionis in solutum, ita vt periculum nominis cessi immediatè transeat in cessionarium, *l. pupilli, § soror de solut.* in quibus terminis latè consuluerunt, *Eug. Becc. Surd. & alij congesti*

2 *per scribentem*, pro D. Adriano Compagnono, † sed in casu cessionis solutionis causa, cum per D. Adrianum fuerint cessa, & concessa Ioanni Fenili præsenti, & acceptanti omnia, & singula iura societatis, quam promisit facere bonam, & exigibilem per sex menses contra Nuceiarellos debitores cessos absentes ad effectum sibi satisfaciendi super dicto nomine cesso de suo credito, quod habebat cũ Francisco Vagnoctio creditore d. Adriani ex causa emptionis cuiusdam prædij, quo casu periculum nominis cessi est ipsius Adriani cedẽtis, qui saltim durante dicto termino non est liberatus *Alex. in l. si eum emptore, sub num. 4. vers. sed mihi non places, ff. de pact.* & ante eum dixit *Imol. in l. facta, §. si hæres, sub num. 4. ff. ad trebell. Socc. cons. 37. num. 8. 10. & 21. lib. 4. Dec. cons. 99. num. 4. Becc. cons. 105. sub num. 35. Surd. cons. 22. sub num. 33. vers. vbi vero, & cons. 145. num. 29. Grattan. discep. 527. num. 3. & decis. 13. num. 43. & seq. Osasch. decis. 62. num. 7. & 9 Rot. Iannen. decis. 2. num. 26.* eum alijs latè deductis per *Mastrill. decis. 179. num. 18. & 19.*

3 Quod stante, non obstat quod dicebatur. † Dominum Adrianum non teneri præstare dictum nomen debitoris exigibile post tempus cessionis, *l. si mandato meo, § vlt. ff mandat. Rot. Iannen. decis. 60. num. 11. Surd. decis. 326. n. 42. cum similibus*,

4 Quia † id procederet, si ab initio fuisset simpliciter cessum creditum, & nomen debitoris in solutum datum per cedentem tale, quale requirebatur, & tanquam tale fuisset acceptatum per cessiona-

5 rium, Sed † aliud in casu nostro, in quo fuit cessum nomen exigibile per sex menses, quod pro dicto tempore debet præstari idoneum per cedentem, cum huiusmodi promissio, & cessio non sit pura, sed cum ista qualitate exigibilitatis. *vt post Cast. firmat Grat. vbi supra, num. 4. & 5.* vbi allegat *Rotam in vna Romana consignationis scripturarum coram Penia 26. Aprilis 1600.*

Nec ad rem pertinet, quod dicebatur in contractibus mentem potius, quàm verba spectandam esse, ex qua mente contrahẽtium videbatur actum de cessione nominis insolutum, non autem de ces-

6 sione solution s causa, quia in contrarium † est veritas, quæ est attendenda, *can. quæritur, 2. quæst. 7. can. consuetudo, 8. distinct.*

Com pro nobis fint non solùm verba contrahen-

7 tium, quæ apertè declarant, cessionem fuisse factam ad effectum solutionis, vt † cantat instrumentum quod est propriè, & strictè intelligendum, *l. quidquid astringendæ, ff. de verb. obligat. Dec. cons. 18. num. 3. Becc. d. cons. 105. nu. 29.* & est casus

8 *legis, Cravet. cons. 31. in fin. Bal. cons. 215. nu. 3. in fin. lib. 2. Mantic. decis. 47. num. 2.* cuius † tan-

9 tum verba attenduntur, *Ioseph. Lud. decis. Perus. 60. nu. 2. Osasch. decis. 76. num. 2.* & quæ † in instrumento contractus habentur pro textu, cui magis creditur, quàm Glosæ, *Bal. in l. ex hoc iure, num. 5. in fin. de iust. & iur. & in cons. 343. nu. 4. lib. 1. Cravet. cons. 105. num. 2. Mantic. decis. 4. num. 1.* Sed etiam pro nobis, est mens contrahen-

10 tium, † cum huiusmodi cessio censeatur facta ad vtilitatem vtriusque, scilicet cedentis, & cessionarii. Principaliter ad commodum cedentis, quia liberatur ab obligatione pro rata nominis cessi, & exacti, in consequentiam verò ad vtilitatem cessionarij, qui sibi satisfieri potest de suo credito, vt in simili considerat *Osasch. decis. 62. num. 9* Et

11 propterea † cum mens Ioannis Fenilis fuerit de sibi satisfaciendo, & ad talem eff ctum apparea t facta cessio, si modo habere non posset recursum ad ce-

ad cedentem pro credito non exacto, vtique dici
potest cessio fraudolenta, & dictus cedens lucra-
retur cum aliena iactura, cum possidest fundum,
pro cuius pretio facta fuit cessio, quod esset con-
12 tra omnem Iustitiam, † & æquitatem, quæ non
patitur, quem lucrari cum aliena iactura, *l. nam*
hoc natura, ff. de cond. indeb. cap. locupletari, de reg.
iur. in 6.

Nec pariter ad rem facere videntur, quæ dicun-
13 tur de euictione. Quia † possunt insimul stare, quod
fuerit facta cessio solutionis causa, & quod cedens
teneatur facere bonam de euictione societatem
cessam per sex menses tantùm, cum hæc conditio
videatur apposita non ad diuersificandum mentem
contrahentium, ad effectum, vt cessio intelligatur
facta in solutum, vt dicit scribens pro Domino
Adriano, sed vt præfixus esset terminus cessiona-
rio ad faciendum diligentias in recuperando no-
men cessum, quod facere potuit, & debuit Adria-
nus cedens, alioquin promissio ipsius de faciendo
bonam dictam societatem semper duraret, & for-
sitan in graue eius præiudiciū, ad notata per *Grat.*
in d. cap. 527. num. 7. et seqq.

Non obstant Doctores exaduerso allegati, de
14 quibus mentio facta est in principio, † quia loquū-
tur in casu cessionis insolutum, vbi quis non te-
netur præstare personam cessam locupletem, &
soluendo, sed dumtaxat veram debitricem, *ad*
tex. in l. si nomen, ff de hæred, vel act. vendit. quo
15 casu † omne periculum transit in cessionarium, vt
in his terminis locuti fuerunt *Becc. d. cons. num.*
13. & 14. Gozad. cons. 38. num. 11. Castr. cons.
170. num. 2. lib. 5. Eugen. cons. 73. per tot. Surd.
cons. 22. & 145. & decis, 326. num. 41. & seqq.
Magon. decis. Floren. 39. num. 1. & seqq. Mastrill.
16 *d. decis. 179. num. 10. Sed* † aliud in casu nostro,
in quo non fuit datum nomen in solutum, sed ces-
sum, vt diximus, solutionis causa, cum promis-
sione de faciēdo illud bonum per sex menses, quod
verbum, bonum, importat exigibilitatem, & tunc
periculum spectat ad cedentem, qui debet cessio-
narium manutenere in ista qualitate exigibilitatis,
Barz. decis. 110. nu. 4. & 5, Bellon. Rot. Genuen.
decis. 156. num. 3. & seqq. & talis promissio est
adimplenda, *Eugen. d. cons. num. 1. & 2. Becc. d.*
cons. 105. num. 15. & 16. Surd. cons. 441. num. 7.
17 *Gratian. d. discept. num. 14.* Quia † tunc contra-
ctus ex conuentione legem accipiunt, *l. 1. §. & si*
conuenerit, ff. depos. Neuiz. cons. 11. num. 10. Natt.
cons. 384. num. 11. Cocc. decis. 84. nu. 11. & dec.
18 *119. num. 4.* Inde † fit, vt facere bonum, & soluere
sint vnum, & idem *Barz. 110. num. 54.*

Verùm, quia cessionarius tenebatur vti diligen-
tia contra debitorem sibi cessum, antequam regres-
sum haberet contra principalem debitorem, *Scac.*
de commer. §. 5. Glos. 5. num. 559 maximè stante
præfixione termini, *Gratian. d. discept. num. 7. in*
19 *fin.* Nec † non diligentiam perducere ad finem,
consequendo solutionem, aut declarationem Iu-
dicis debitorem fuisse excussum, & repertum non
soluendo, cum non sufficiat diligentia vsque ad
sententiam; Imò neque vsque ad excussionem in-
clusiuè, nisi feratur interlocutoria super excussio-
20 ne, *Scacc. vbi supra num. 255.* Quoniam † cessio-
narius dicitur procurator in rem propriam, *Iacob.*
de Arena, tract. de cessione iur. & act. n. 25. Mart.
21 *de claus. par. 1. claus. 232. num. 4. & seqq.* & †
procurator susceptum mandatum debet consu-
mare, aliàs dicitur in dolo, *l. dolus, ff. mand. Scac.*
22 *d. Glos. 5. num. 557.* Et † mandanti daretur actio
mandati contra mandatarium, *l. si mandauero, ff.*
23 *mandat.* Qui † tenetur ad damna & interesse, *leg.*
idemque, §. si procurator, & l. si tibi mandauero,
§. sicut, ff. mand. l. ad comparandas, & l. in re man-
data, C. eod. tit. Paris. cons. 91. num. 5. & 6. Dec.
cons. 68. num. 5. Surd. decis. 304. num. 4. & seqq.
24 hac † ratione, nempè quia cedens transtulit pos-
sessionem nominis debitoris cessi in ipsum cessio-
narium, cū cessio actionum in incorporalibus ha-
beat vim traditionis, *Osasch. decis. 51. num. 5.* Et
25 operetur † idem, quod traditio in corporalibus,
Surd. d. cons. 145. num 37. & seq. Scacc. d. Glos.
26 *5. num. 263.* Et † vltra illam translationem pos-
sessionis trāstulit etiam in ipsum omnes actiones,
fecitque eum procuratorem in rem propriam, ita
vt teneatur ad dictas diligentias, *Scacc. vbi supra*
27 *num. 564.* Alioquin † omnes negligentiæ sibi im-
putantur, vt post *Socc. Ruyn. Gozad. Bursatt. &*
alios firmant Becc. d. cons. num. 26. Grat. d. discep.
28 *7. num. 8. & 9.* Quod † maximè procedit in casu
nostro, vbi Ioannes cessionarius fuit litem conte-
status cum Nucciarellis debitoribus cessis, & con-
29 sequenter res non est amplius integra † quo casu
licet apud Dominum Adrianum remaneat actio
directa, tamen dicitur effecta inefficax, & inanis,
Bertaz. claus. 29. Glos. 4. num. 5. & 8. Socc. cons.
18. num. 15. & 16. lib. 1. & sequitur Scacc. d. nu.
265.

Ac ideo defecit in salutari suo, dum suscipien-
do cessionem, & sic mandatum, non vsus fuit di-
30 ligentijs necessarijs, † Tenebatur enim capere te-
nutam bonorum illorum de Nucciarellis, & bona
subhastari facere citatis dictis fratribus debito-
ribus.

Nec non impedimenta A. C. remonere, instan-
do coram eodem pro moderatione inhibitionis
obtentæ ab vxore Horatij Nucciarelli vnius ex di-
ctis fratribus, ac etiam instando pro eorumdem
carceratione ad euitandum negligentias, *Scacc.*
31 *loco citato, num. 560. & seqq.* alias † dicitur in
culpa, & dolo, quia noluit exequi, quod poterat,
& tenebatur, *cap. licet, ext. de præb. in 6. l. dolo,*
32 *ff. mand.* Et † dolus imputatur ei qui contrarium
facit eius, quod facere debet, *l. si procuratorem,*
§. dolo, ff. mand. atque ex his placuit Dominis re-
soluendum esse, non constare de diligentijs neces-
sariis, quæ suffragari possint Ioanni Fenili, ad
effectum confirmandi sententiam Domini Iudicis
à quo, quæ propterea fuit reuocata, iuncta maxi-
33 mè nullitate illius, † quia continebat maiorem
summam, quàm possit in omnem casum præten-
dere Fenilis cessionarius, *Bart. in l. si non sortem*

b 3 si

§. *si centum.*, & *ibi Iason. num.* 2. *ff. de condition. in debit. Gregor. decis.* 198. *num.* 1. & *seq.* & *decis.* 485. *num.* 4.

ARGVMENTVM.

Colonus, qui nudam habet detentationem rei, in ea manuteneri debet durante tempore conductionis, sicut manutenetur possessor in sua possessione.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum de manutenendo datur possessori.*
2 *Possessio probatur per incisionem lignorum, ac etiam per alios actus, vt num.* 4. 5. & 6.
3 *Incisio lignorum non solet spectare, nisi ad dominos.*
7 *Constitutum transfert veram, ciuilem, & naturalem possessionem.*
8 *Constitutario competit omne remedium possessorium, tam retinendæ, quam recuperandæ, & num.* 9.
10 *Constitutum probat possessionem inter contrahentes.*
11 *Locatio probat possessionem inter locatorem, & conductorem.*
12 *Possidens ex constituto potest possessionem suam alteri cedere.*
13 *Conductor potest officio Iudicis defendi in sua detentione per viam manutentionis.*
14 *Apud conductorem sola detentatio est.*
15 *Conductor in sua detentatione manutenendus est.*
16 *Conductor non sibi, sed domino possidet, & num.* 21.
17 *Colonus nullam habet possessionem, & dicitur custos non possessor, num.* 18.
Amplia, vt num. 19.
20 *Conductor non habet interdictum vti possidetis.*
22 *Conductor possessionem domini non potest controuertere.*
23 *Manutentio datur locatori aduersus conductorem.*
24 *Constitutarius petere potest manutentionem aduersus constituentem.*
25 *Conductor quando non possit à successore expelli.*
26 *Datio insolutum facta anteriori creditori operatur resolutionem hypothecæ in instrumento locationis.*
27 *Possunt duo eodem tēpore vti, & frui eodem fūdo diuersis tamen respectibus.*
28 *Procurator constitutus irreuocabiliter etiam cum iuramento potest semper reuocari.*
29 *Nemo potest me inuito, nomine meo quid quam agere.*
30 *Rolan. cons.* 6. *lib.* 1. *Rot. in antiq. decis.* 104. & *penes Greg. dec.* 362. *n.*8. *quomodo intelligantur.*
31 *Exceptio inualiditatis contractus non discutitur in summarissimo possessorio, vbi de sola possessione agi debet, num.* 32.

DECISIO XXX.

1 Nanimiter responderūt Domini Auditores esse dandum † mandatum de manutenendo R. D. Ludouico Marcolino possessori, §. *retinendæ, vers. hodie, instit. de interdi. l.* 1. §. *interdictum*, & *ibi Bart. ff. vti possid. Couar. pract. quæst. cap.* 17. *num.* 3. *Alex. cons.* 92. *num.* 5. *lib.* 1. *Mantic. decis.* 185. *num.* 1. *Coccin. decis.* 14. *num.* 1. *Greg. decis.* 438 *num.* 1. & *decis.* 458. *num.* 1. *Canal. decis.* 106. *num.* 2. & *decis.* 565. *num.* 1. De cuius quidem possessione liquet, non
2 solum † ex depositione Francisci Rebechini, & Francisci Thomæ de incisione lignorum, ex qua possessio probatur, *Alex. cons.* 88. *num.* 13. *lib.* 5. *Ruyn. cons.* 68. *num.* 6. *lib.* 5. *Natta cons.* 672.
3 *num.* 19. ea ratione scilicet, quia † huiusmodi incisio non solet spectare, nisi ad dominos, *l. diuortio*, §. *in fundum*, *ff. sol. matrim. l. arboribus, in*
4 *prin. ff. de vsufr.* & possessio † probatur per actus, qui non solent fieri in rebus, nisi communiter à possessoribus rerum suarum, *l.* 2. *C. de acq. poss. Mascard. conclus.* 1195. *num.* 2. & 3.
5 Sed etiam † ex depositione Dominici Toni attestantis se iuisse cum Marco eius nepote ad arandū in prædio, de quo agitur, de ordine eiusdem Ludouici, quod confirmatur à Rebechino, & duobus alijs testibus, qui dicunt hordeum fuisse satum in eodem prædio pro Ludouico, ex quo pariter probatur possessio, *Glos. in l.* 3. *in verb. finiatur, C. fin. reg. vbi Bal. num.* 4. *Mascard. conc.* 1187.
6 *nu.* 1. & *seqq.* Quod procedit, etiam † si per alium quis coluerit, dummodo id nomine suo factum sit, *Paris. cons.* 107. *num.* 22. *lib.* 5. *Menoch. retinen. rem.* 3. *num.* 563. *Mascard. d. concl.* 1187. *num.* 9.
Ac etiā liquet ex instrumento in actis exhibito, in quo apparet idem prædium de Anno 1629. die 6. Octobris fuisse datū in solutum per Dominum Iulium Cæsarem de Angelis Domino Augustino eiusdem cognominis, qui deinde breui manu illud vendidit dicto Domino Ludouico, quæ instrumen-
7 ta fuerunt celebrata cum clausula constituti, † per quam transfertur vera, ciuilis, & naturalis possessio, *l. quod meo, vbi Doct. ff. de acq. poss. l. quædam mulier, vbi Bart.* & *alij, ff. de rei vendic. idem Bart. in l. interdum, in princ. ff. de acq. poss. Surd. cons.* 221. *num.* 34. *Aldouin. qui alios citat, cons.* 69. *num.* 43. *Gratian. discept.* 483. *num.* 1. *Thes. decis.* 38. *in prin. Rot. in recent. par.* 1. *dec.* 83. *nu.* 1. *dec.* 270. *num* 1. & *decis.* 277. *num* 1. & *par.* 2. *dec.* 551. *num.* 4. & *coram Greg. dec.* 437. *num.* 1. & *ibi adden. num* 5.
8 Qua mediante constitutariis † competit omne remedium possessorium, tam retinendæ, quam recuperandæ, *Ossasch. decis.* 133. *num.* 7. *Giurb. decis.* 112. *num* 1. *Mart. de claus. par.* 1. *claus.* 20. *n.* 4. *Greg. decis.* 437. *n.* 2. & *ibi adden. n.* 6. vbi fir-
9 mat, quod ratione constituti † competit manutentio etiam aduersus constituentē, *Rot ex impres. per Pic.*

per Pic. ad ſtatut. Vrbis, deciſ. 153. num. 4.
Necde poſſeſſione conſtituentis dubitari poteſt,
10 Tum ex dicta clauſula † conſtitu i, quæ inter con-
trahentes eſt ſufficiens abſque alia probatione,
Ang. in d. l. quædam mulier, ff. de rei vendic. Tira-
quell. de conſtit. lim. 1. num. 23. Rot. diuerſ. par. 1.
deciſ. 766. num. 11. & penes Gregor. deciſ. 362. nu.
2. & ibi Adden. num. 11. & ex impreſs. per Cenc.
11 de Cenſ. deciſ. 150. num. 5. Tum etiam † ex inſtru-
mento locationis factæ de dicto prædio per eun-
dem Iulium Cæſarem Capitaneo Flauio de Anno
1629. die 30. Iunij, & ſic paulò ante venditionem,
quæ quidem locatio procul dubio probat poſſeſ-
ſionem Iulij Cæſaris aduerſus Cap. Flauium ſe op-
ponentem in hoc iudicio manutentionis, Fælin. in
cap. inter dilectos, num. 19. de fide inſtrum. Gabr.
de locat. concl. 4. num. 14. Gregor. deciſ. 6. num. 4.
Rot. diuerſ. part. 1. d. deciſ. 766. num. 3. & ex im-
preſs. per Zacch. de oblig. Cam. deciſ. 141. nu. 10.
& ſeqq. Etiam non probata effectuatione, Beltram.
ad Gregor. in d. deciſ. 6. num. 5.
Non obſtat quod dicebatur, non conſtare Au-
guſtinum auctorem Marcolini de tempore conſti-
12 tuti poſſediſſe, † Quia cum haberet poſſeſſionem
ex conſtituto à Iulio Cæſare, potuit illam cedere
Marcolino, cui acquiſita fuit eadem poſſeſſio, &
facultas ingrediendi, Tiraquell. d. tract. par. 2. am-
pliat. 22. Bal. conſ. 436. lib. 3.
Non obſtant adducta in contrarium pro parte
Capitanei Flauii. Nam licet conſtet in actis, eius
conductionem ſortitam fuiſſe effectum, ita vt ip-
ſo inſtante poſſit ex officio Iudicis defendi in ſua
13 † detentione per viam manutentionis, vt pulchrè
per Couar. pract. quæſt. cap. 17. num. 5. Gab. tit. de
reſtit. ſpoliat. concluſ. 5. num. 4. Scacc. de appellat.
quæſt. 17. lim. 6. mem. 6. nu. 52. Franc. deciſ. 163.
num. 4. Canal. deciſ. 182. nu. 1. & ſeq. Nihilomi-
14 nus † ſemper firmandum eſt, apud eundem ſolam
detentionem eſſe, quam Doctores nudam facti in-
ſiſtentiam vocant, l. 3. §. ex contrario, ff. de acq.
poſſ. l. ſi ſeruus, §. locari, ff. de furt. Menoch. recup.
rem. 1. num. 63. & ſeqq. Contard. de moment. poſs.
limit. 21. num. 5. Magon. deciſ. Lucen. 53. nu. 23.
Oſaſch. deciſ. 40. num. 4. Gratian. diſcept. 174. nu.
17. Ludou. deciſ. Lucen. 50. num. 5. Canal. deciſ.
15 182. in princ. Ad † quem ſtatum detentionis tan-
tùm manuteneri debet, Gratian. d. diſcep. nu. 25.
Canal. d. deciſ. nu. 2. & non quo ad alia, cum non
16 ſibi, ſed † domino poſſideat pro tempore ſuæ con-
ductionis, l. 1. C. com. de vſucap. vbi Gloſ. in verb.
17 domino, notat, quod Colonus † nullam omnino
poſſeſſionem habet l. non ſolùm, §. 1. & l. fin. ff.
de vſucap. l. officium, ff. de rei vendic. l. ſi quis an-
te, & l. quod meo, ff. de acq. hæred. Corn. conſ. 40.
num. 6. lib. 4. Cocc. deciſ. 361. num. 3. Canal. deciſ.
324. ſub num. 3. & deciſ. 474. num. 5. diciturque
18 non poſſeſſor, ſed † cuſtos l. & d. l. ſi quis ante,
ff. de acq. poſſ. Alex. conſ. 121. in princ. lib. 5. Couar.
d. cap. 17. ſub num. 4. Contard. d. limit. 21. num.
25. Magon. deciſ. Lucen. 53. num. 22. Quod pro-
19 cedit, † etiam ſi in eius conductionis inſtrumento
adeſſet præcarium, Tiraquell. de conſtit. par. 3. li-
mit. 22. Contard. d. lim. 21. num. 19. Menoch. de
arb. quæſt. 7. num. 23.
20 Ex quibus, ſicut manifeſtè conſtat D. Flauio †
conductori non competere interdictum vti poſſi-
detis, l. Attilius Regulus, in fin. ff. de donation.
& ibi Caſtr. num. 5. Neuiz. conſ. 80. num. 3.
Canal. d. deciſ. 182. num. 2. Gizzarell. deciſ. 83.
num. 3.
21 Nec ipſum ſibi, ſed † D. Iulio Cæſari poſſidere,
Gizzarell. vbi ſupra, num. 1. & 2. cuius propte-
22 rea poſſeſſionem † non poteſt interuertere, ſeu con-
trouertere, l. fin. C. de acq. poſs. Gab. de locat. concl.
4. num. 5. Rot. in recent. par. 1. deciſ. 63. num. 2.
Canal. deciſ. 171. num. 1. & 2. Immo ſicut daretur
23 manutentio † ipſi locatori aduerſus conductorem,
ſi inter eos controuerſia eſſet de poſſeſſione, vt di-
ximus, Rot. diuerſ. par. 1. d. deciſ. 766. num. 3. &
apud Greg. d. deciſ. 6. num. 4. & 5. & apud Canal.
deciſ. 52. num. 3. & deciſ. 228. num. 3. ita, & da-
ri debet D. Ludouico Marcolino, qui à locatore
cauſam habet ex inſtrumento venditionis cum
24 clauſula conſtituti, † quæ operatur, vt ipſe poſſit
petere manutentionem etiam aduerſus D. Iulium
Cæſarem conſtituentem, Rot. ex impreſs. per Pic.
ad ſtat. Vrb. deciſ. 153. num. 4. Beltr. ad Greg. in d.
deciſ. 6. num. 6.
Neque obſtat, quod dicebatur D. Iulium Cæſa-
25 rem ante venditionem locaſſe prædium † Capita-
neo Flauio cum obligatione Camerali, & iuramen-
to, ex quibus locus eſt limitationi, l. emptorem,
C. locat. ita vt dicendum ſit, per venditionem nul-
lum fuiſſe generatum præiudicium conductori,
quin poſſit perſeuerare in ſua conductione, vt per
Doct. communiter in d. l. emptor, vbi Bart. num. 2.
Ang. num. 2. Salic. num. 6. & firmat in ſpecie Burſ.
conſ. 101. num. 8. lib. 1. Mantic. de tacit. lib. 5. tit.
10. num. 18. Canal. deciſ. 612. num. 11. Quia hoc
non controuertit Marcolinus, licet contineat in ſe
26 maximam difficultatem, cum † per dationem in
ſolutum factam Auguſtino de Angelis anteriori
creditori ſoluatur hypotheca appoſita in inſtru-
mento locationis, Canal. deciſ. 612. num. 56. &
deciſ. 618. num. 22.
27 Propterea firmarunt Domini, quod vterque †
eodem tempore, & durante conductione poteſt
vti, & frui eodem fundo diuerſis tamen reſpecti-
bus, vt per Bart. in l. ſi duo, num. 4. ff. vti poſſid.
Rip. in l. ait prætor, §. ſi Iudex, num. 15. de re iudic.
Alex. conſ. 99. num. 23. lib. 5. Rot. apud Cæſar. de
Graſs. deciſ. 33. num. 7. de cauſ. poſs. & propr. &
diuerſ. par. 1. deciſ. 363. num. 2. & in recent. par.
2. deciſ. 223. num. 12. coram Canal. deciſ. 464.
num. 2. & ex impreſs. per Zacch. de obligat. Camer.
deciſ. 144. num. 3. Videlicet Capitaneus Flauius,
vti conductor, & detentor pro ſua parte colonica,
& D. Marcolinus vti poſſeſſor, & dominus pro ſua
portione dominicali.
Tandem non obſtat, quod dicebatur, D. Ludoui-
cum non eſſe dominum, neq. poſſeſſorem, eò quia
Iulius Cæſar eius auctor mandatū fecit ad venden-
dum

dum D. Capitaneo Achilli Barbatubeo, cum clausula irreuocabilitatis vsque de Anno 1626. & consequenter venditionem factam per eundem mandatarium de Anno 1629. die 8. Octobris D. Philippo Bonacorsio esse potiorem venditione facta per eundem D. Iulium Cæsarem de eodem Anno die 6. Octobris.

Quia cum ipse D. Iulius Cæsar constituens vendiderit fundum ante quàm procurator executus fuerit mandatum ad vendendum, nulli dubium est,
28 quin rectè vendiderit, eo quia † procurator constitutus cum iuramento, & irreuocabiliter semper potest reuocari, *Glos. in cap. fin. de proc. in 6. Felin. in cap. si diligenti, numer. 32. in fin. de foro comp.* Natta. *cons.* 474. *nu.* 7. Gratia. *discept.* 783. *nu.* 35. *Surd. cons.* 264. *nu.* 39. *& seqq. Boer. decis.* 207. *num.* 2. *Magon. decis. Lucens.* 25. *nu.* 69. Rot. *ex impress. per Zacch. de oblig. Cam. decis.* 38. *num.* 10. *& ex impress. per Marcb. par.* 2. *fol.* 563. *num.* 9. Quia reuocatio Procuratoris respectu initij, & antequam mandatum sit adimpletum, pendet à
29 voluntate iurantis nõ reuocare, & cõstitutio ipsius † est huius naturæ, vt liberè possit reuocari, cũ nemo possit me inuito nomine meo quidquã agere, vt habetur *in d. cap. fi. v. de proc. in* 6. & huiusmodi promissio nõ reuocandi etiã cũ iuramento per hanc rationẽ videtur difformis ab ipso iure, & quasi præter ius & ideo contra illud eiusdẽ iuris censura inspecta veniri potest, quamuis cõtraueniens grauiter peccet, *Seraph. de iuramest. priuil.* 75. *sub num.* 9. *vers. istud tamen.*
30 Neque vrgent in contrarium † tradita per Rolan. *cons.* 6. *lib.* 1. Rot. *in antiq. decis.* 104. *&* Greg. *dec.* 362. *num.* 8. quia procedunt tantùm in casu, quando ipsiusmet Procuratoris interest, ne reuocetur.
31 Vltra quod hæc exceptio inualiditatis † contractus dationis in solutum non videtur spectare ad D. Flauium, nec discutienda in summarijssimo hoc possessorio, *Gratian. discep.* 113. *nu.* 23. *Ceac. de Censib. par.* 2. *cap.* 2. *quæst.* 5. *art.* 2. *num.* 21.
32 *& seq.* vbi de sola † possessione est agendum, *Rot. in recen. par.* 1. *decis.* 160. *num.* 4. *cum similibus.*

Propterea ex his fuit resolutum mandatum de manutenendo esse concedendum Domino Ludouico in sua possessione sine præiudicio locationis prædictæ.

Et D. Flauio in sua detentatione, & portione colonica pro tempore conductionis, qua durante tenetur prouidere Iudex, vt non molestetur, *l. Atilius Regulus, ff. de donat. vbi Bart. & alij Gizzarell. d. decis.* 83. *num.* 4. *vbi alios allegat.*

A R G V M E N T V M.

A decreto præstationis iuramenti calumniæ denegatur appellatio. Quod iuramentum, si à parte petatur, omitti non potest sine vitio nullitatis processus, & sententiæ.

S V M M A R I V M.

1 *Appellatio non datur à decreto præstationis iuramẽti calumniæ.*
2 *Appellatio denegatur ab interlocutoria non continente grauamen.*
3 *Sententia, & acta sunt nulla ob non præstitum iuramentum calumniæ petitum.*
4 *Et contraria consuetudo non suffragatur, & nu.* 16.
5 *Iuramentum calumniæ fuit introductum ad publicam vtilitatem.*
6 *Et instante parte decerni debet in quocunque iudicio, etiam summarijssimo.*
7 *Etiam quod agatur vigore obligationis Cameralis.*
8 *Vel etiam manu Regia, velo leuato, & ad voluntatem Iudicis.*
9 *Facultas procedendi manu Regia tollit solemnitates iuris ciuilis, & canonici, non autem ea, quæ proueniant ex iure diuino, prout est iuramentũ calumniæ.*
10 *Iuramentum calumniæ præstatur etiam in causa appellationis.*
11 *Iurare de calumnia tenentur non solum principales, sed etiam Procuratores, & Aduocati.*
12 *Iuramentum remitti potest, vbi cessat omnis suspicio calumniæ.*
13 *Prout etiam remitti potest, vbi concludenter iactatio agentis probata est.*
14 *Vel vbi omnino constat de bono iure, sed contra n.* 15.
17 *Consuetudo introducta contra publicam vtilitatem, & contra legem expressam, non valet.*
18 *Doctori attestanti de consuetudine non creditur in his, quæ sunt facti.*
19 *Calumnia committi potest per Aduocatum in legibus inducendis.*
20 *In Iudicio summario lis non contestatur, sed à præsentatis oppositionibus incipit instantia. num.* 21.
22 *Iuramentum calumniæ præstatur in quacunque parte Iudicij, & ante contestationem litis.*
23 *Quamuis sufficiat illud præstari in terminis substantialibus.*
24 *Iuramẽtũ calumniæ præstatur tantũ ad instãtiã partis*
25 *Quæ petitio iuramenti debet repeti in quocunque actu, aliàs ab ipsa petitione recessum videtur.*

DECISIO XXXI.

Moderanda est supersessoria concessa ad instantiam illorum de Gambaris de Sancto Seuerino, quia non datur
1 appellatio † à decreto interlocutorio præstationis iuramẽti calumniæ, *Runginell. de appellat. §.* 2. *cap.* 3. *num.*
2 525. Et est regula generalis, quod à decreto † interlocutorio non continente grauamen denegatur appellatio, *l.* 2. *C. de epis. aud. l. ante, C. quorum appell. non recip. Scacc. de appellat. quæst.* 17. *lim.* 47. *memb.* 1. *num.* 79. *&* 80. cum alijs congestis per Borell. *in sum. decis. par.* 2. *tit.* 33. *num.* 296.

Quod

Quod autem decretum non contineat grauamen,
deducitur ex eo, quia iuramentum ob calumniam
3 † parte instante decerni debet à Iudice, ne pro-
cessus vitietur, & sententia fit nullius momenti,
cap. 1. de iuram. cal. in 6. l. 2. §. sed quia veremur,
vbi Bart. C. cod. tit. idemque tradunt Bart. Imol.
Alex. & alij in l. de pupillo, §. qui opus, de damn.
infect. Rolan. *conf. 71. num. 7. lib. 1. Gratian. di-*
scept. 208. num. 15. Maresco. var. lib. 1. cap. 47.
num. 1. cum seqq. Put. decis. 33. de iudic. Seraph.
decis. 1355. num. 1. Gregor. decis. 209. num. 3. &
ibi Beltram. num. 6. Mantic. decis. 33. nu. 3. Cocc.
4 *decis. 417. num. 5.* Etiam si allegetur † contraria
consuetudo, quæ non suffragatur, cap. ceterum,
de iuram. calumn. *Rolan. d. conf. 71. num. 10. lib.*
1. Socc. Iun. conf. 59. num. 3. libr 2. Marescott. d.
cap 45. num. 7. Mantic. d. decis. 33. num. 7. Greg.
5 *decis. 209. num. 3. & latius num. 6.* Fuit enim †
introductum propter publicam vtilitatem, & fa-
uore veritatis, & ad excludendam calumniam ho-
minum, *d. cap. cæterum, de iuram. cal. cap. consti-*
tutus de fideiuss. d. l. 2. §. sed quia veremur, C. de
iure iur. propt. cal. Rolan. *d. conf. 71. nu. 10.* Rot.
in recent. par. 1. decis. 82. num. 2. Propterea instan-
6 te parte decerni debet † in quocunque iudicio etiã
summarijssimo, Rolan. *d. conf. 71. nu. 7. & seqq.*
Marescott. vbi supra, Mantich. d. decis. nu. 4. etiam
7 quod † ageretur vigore obligationis Cameralis,
8 *Rot. in recent. d. decis. 82. nu. 2.* vel etiam † si age-
retur manu Regia, velo leuato, & ad voluntatem,
ac arbitrium Iudicis. *d. decis. 82. nu. 4.* Quia tunc
9 † intelligũtur solum sublatæ sollennitates insurgẽ-
tes ex dispositione iuris ciuilis, & canonici, non
autem, quæ insurgunt ex dispositione iuris diui-
ni, prout est iuramentum calumniæ, quod præsta-
tur, ne veritas occultetur, *Bart. in extrauag. ad re-*
prim. in ver. figura, col. penult. Gratia. d. cap. 208.
10 *nu. 15. Put. decis. 398. lib. 2.* Quod etiam † pro-
cedit in causa appellationis, *cap. 2. de iura. cal. in 6.*
Scacc. d. cap. 1. n. 65. vbi alios citat Adeo vt nõ so-
11 lùm teneantur † iurare de calumnia principales, sed
etiam Procuratores, & Aduocati *l. 2. C. de iure*
iur. prop. calum. Scacc. de iudic. lib. 2. d. cap. 1.
num. 178. cum plur. seqq.

12 Nisi † versaremur in casu, quo suspicio calumniæ
omnino cessaret, quia tunc non esset locus tali iu-
ramento, quod remitti posset, *Rot. in recent. par. 1.*
13 *decis. 43. num. 6.* Vel nisi essemus in † casu vbi
probata esset plenè, & concludenter intentio a-
gentis, vt seruare videtur Rota, ita testante *Gra-*
14 *tian. in d. cap. 208. num. 19.* & omnino † constã-
ret de bono iure, *Ias. in l. admonendi, num. 84. in*
2. lect. ff. de iure iuran. addem ad Vestr. in prax. lib.
5. cap. 2. num. 14. Rot. *ex impress. per Zacch. de*
oblig. Cam. decis. 131. num. 6. & testantur Scacc. *de*
iudic. d. lib. 2. cap. 1. num. 214. & seqq. Marescott.
15 *d. cap. 47. num. 10.* Quamuis † contrarium deter-
minare videatur *Mantic. in allegata decis. 33. nu. 8.*

Non obstat allegata consuetudo, ex qua deduci-
tur, quod Aduocati non iurant de calumnia, ea
ratione scilicet, quia ipsi tantùm de Iure respon-
dent, & ius est certum, calumniaque consistit in
16 facto; Quia vbi est petitum, † talis consuetudo non
valet, vt remitti possit per Iudicem, siue tacitè,
siuè expresè id fiat *d. cap. cæterum, de iuram. ca-*
lum. Glos. in cap. 1. §. 1. in verb. tacitè, eod. tit. in
6. Rolan. *d. conf. 71. num. 10. Mantic. d. decis. nu.*
17 *6. & 7.* tanquam † introducta non solum contra
publicam vtilitatem, vt dictum est, sed etiam con-
tra legem expressam, quæ vult, quod etiam Ad-
uocati iurent de calumnia, *d. l. 2. C. de iur. iuran.*
prop. calum. vbi Bart. & alij, Scac. d. cap. 1. num.
190. Præterea non constat de tali consuetudine,
18 nec est credendum † Doctoribus, etiam mortuis
attestantibus de consuetudine in his, quæ sunt facti,
Osasch. decis. 141. num. 16. Mobed. decis. 209. tit.
de consuet. Et ad rem non facit allegata ratio,
quod calumnia consistit in facto, in quo Aduoca-
19 ti non respondent, Quia † etiam in legibus indu-
cendis per ipsos potest committi calumnia, vt ex
Cyn. animaduertit Scacc. d. cap. 1. num. 190. vers.
extende.

Neque etiam refragatur, quod Iudex mandaue-
rit iurari de calumnia ante litem contestatam,
contra *text. in l. rem non nouam, §. patroni, C. de*
20 *iudic.* Quia vltra quod sumus in iudicio † summa-
riò, in quo lis non contestatur, *Osasch. decis. 2.*
num. 1. & seq. sed à præsentatis oppositionibus
21 incipit † instantia, *Carta. decis. 63. num. 8. Milan.*
decis. 20. num. 30. lib. 1. Giurb. decis. 10. num. 5.
Respondetur obiectum procedere quo ad iuramẽ-
tum super tota causa, secus verò si petatur super
emergenti, vt in præsenti casu, quia tunc cogi po-
22 test † ad iurandum de calumnia, etiam ante con-
testationem litis, sicut declarat *Scac. d. cap. 1. nu.*
16. vbi allegat. speculat. Bart. Castren., & alios,
23 quamuis † sufficiat illud præstari in terminis sub-
stantialibus, *Rot in recent. par. 2. decis. 346. nu. 3.*
24 Et ad instantiam † partis, quoniam si non fuerit
petitum, eius omissio non causat nullitatem, *Ma-*
rescott. d. cap. num. 2, Beltram. ad Greg. in d. decis.
209. num. 6. vers. si autem iuramentum, Rot. ex
impress per Zacch. de oblig. Cam. decis. 131. num.
5. & penes Greg. decis. 157. num. 2. Imò etiam si
25 fuisset petitum †, & postea in quocunque actu non
esset repetita petitio, censeretur ab ea recessum,
& processus sustineretur, cum in iudicialibus de-
beat repeti protestatio in quolibet actu, *Beltram.*
ad Greg. in d. decis. 157. num. 23. vers. imò etiam,
Rot. diuers. par. 1. decis. 688. num. 3. cum simili-
bus consulto omissis, quia est conclusio clara, &
passim ab omnibus approbata.

Et ita &c.

A R G V M E N T V M.

Quæ sint verba dispositiua sententiæ, &
quæ enunciatiua, & quando, & quo-
modo faciant causam appellabilem,
præcipuè in Iudicio Saluiani.

SVM-

SUMMARIUM.

1 *Verba sententiæ latæ in Salviano, quando faciant causam appellabilem.*
2 *Verba sententiæ incidenter apposita non faciunt causam appellabilem.*
3 *In salviano principaliter agitur de possessione. Et legitimatio personæ in tali iudicio fit incidenter, nu. 4. Et de exemplis, num. 5.*
6 *Sententia attenditur in verbis dispositiuis, quæ dicuntur verba Iudicis, non autem in narratiuis.*
7 *Verba illa sententiæ (hæredem immittendum) non sunt principaliter prolata.*
Nec disponunt, num 8. & 9.
10 *Verba enunciatiua possunt esse in alia parte sententiæ, quàm in prohemio.*
11 *Bal. in cõs. 141. 330. & 331. lib. 1. declaratur, & n. 13*
12 *Prætendens quid ex forma statuti, debet ostendere veritatem, scilicet se esse comprehensum ab illo.*
14 *Complicatio explicita in sententia, quæ dicatur.*
15 *Enunciatus hæres in sententia lata in Salviano non facit, vt sententia dicatur appellabilis, quia hoc dicitur venire incidenter, ad effectum legitimandi personam, num. 16.*
17 *Ex diuersis non fit illatio.*

DECISIO XXXII.

1 Dixi verba sententiæ † de qua agitur, scilicet (D. Capitaneum Hectorem Panicum de Macerata hæredem quõdam D. Polimniæ eius amitæ hæredis quondam D. Bernardini Pelicani fore, & esse immittendum, &c.) non continere mixturam ad effectum admittendi appellationem in remedio vtilis salviani intentato,
2 † Nam cum sint apposita incidenter, & per modum iustificandi personam tantùm, non datur appellatio, *Bero. conf. 111. num. 8. cum seqq. lib. 3.*
3 *Gratian. discep. 266. num. 27. et 28.* quia † in salviano principaliter agitur de possessione, *Rot. diu.*
4 *par. 2. decis. 34. num. 16. & 22.* quamuis † incidenter deducatur causa legitimationis personæ, quæ requiritur in omni possessorio quantumcunq; summario, *Rot. in rec. par. 1. decis. 18. num. 3. & decis. 142. num. 2. & ex impress. penes Zacch. de oblig. Cam. decis. 76. num. 6.* nec per hoc causa fit appellabilis, *Contard. de momentan. poss. quæst. 6. Milan. dec. 3. num. 28. lib. 1 Pat. dec. 178. lib. 2.*
5 Pro † vt in simili dicimus, quando Iudex in salviano facit aliquem creditorem, quia tunc pariter quæstio huiusmodi est incidens, ita vt similiter denegetur appellatio, *Gratian. discept. 694. num 43. Rot. diuers. d. decis. num 22. vers. quæstio vero cre-*
6 *diti.* Sententia † enim non in verbis enunciatiuis, seu narratiuis, sed in dispositiuis debet attendi, *d.*
7 *dec. 34. num. 12.* Vnde † cum in casu nostro verba, quæ dicunt D. Capitaneum Hectorem hæredem, non sint principalia verba orationis, sed apposita per transitum ad aliud, nec disponant tanquã prolata super alio negotio, de quo principaliter non agitur, vt per *Crauet. de antiq. temp. part. 1. vers. ampliatur, num. 31. & Gratian. d. nu. 43.* probant solùm ad finem validitatis eius, de quo principaliter agitur, *Rot. Genuen. dec. 37. n. 6. vers. non sunt principalia verba, & n. 7. vers. licet enunciatiũ probet.*
8 Igitur † dicendum est, quod non disponant, nec mixturam inducant, *Rot. diuers. d. dec. 34. num 13.*
9 Imò † quamuis videantur inserta in dispositiua sententiæ, non tamen stant dispositiuè, sed assertiuè, siue enunciatiuè, cum tunc solum dicantur stare dispositiuè, quando Iudex declarat talem, vti proximiorem esse immittendum, vt expresse declarat *Rota in d. decis. 84. num. 12. vers. tunc autem,*
10 *Beltram. ad Greg. decis. 232. num. 6.* Nam verba † enunciatiua possunt esse in alia parte sententiæ, quã in prohemio, nec per hoc mixturam inducunt, & proinde censuit Rota in vna Romana Vineæ corã Pamphilio *ex impress. per March. par. 1. fol. 1030. num. 2 & 3.* quod illa verba sententiæ hæres restituatur, & reintegretur ad possessionem solùm includant possessorium.
11 Nec obstare visus † fuit *Bal.* in contrarium allegatus *in cons. 141. 330. & 331. lib. 1.* Quia loquitur in terminis longè diuersis, nempè in possessorio mixto proueniente ex beneficio statuti disponentis possessionem defuncti ipso iure transire, & continuari in hæredem, & ideo datur appellatio, quoniam dispositio huiusmodi statuti non competit, nisi vero hæredi, cum sit in hoc correctorium iuris, ac intelligendum propriè, & strictè de eo, qui probat se hæredem, & sic hoc casu possessoriũ est mixtum cum iure dominij, & quæstio hæreditatis non est incidens, sed originalis, & principalis respiciens causam proprietatis, vt post alios tra-
12 dit *Laderch. cons. 67. num. 10.* Quo casu † veniens ex dispositione statuti debet de veritate docere, se esse verum hæredem, *Rot. d. decis. 84 num. 21. & 22. & in recen. par. 1. decis. 513. num. 11. & 12.*
13 Quare † cum in casu dd. *consil. Bal.* diffiniatur ista principalis quæstio, debet meritò concedi appellatio, sicut etiam concederetur, quando quis declaratur hæres proximior, vt dixi aliàs in Causa Camerineo. ad fauorem Angeli Biordi appellantis contra Pompiliam appellatam, quę in sententia de partibus fuerat declarata hæres proximior ab intestato, *vt in decis. 38. n. 16. & seqq.* Pront etiam quando instrumentum declaratur liquidum, vel quando pronunciatur, quem esse locatorem, seu conductorem, siue creditorem in tali suiuina, & ex tali causa, quia in omnibus istis, & similibus casibus daretur sine dubio appellatio, vt latè decla-
14 rat *Gratian. discep. 694. num. 32. & seqq.* cum † in omnibus huiusmodi casibus cõplicatio explicitè contineatur in sententia, prout quidem continere debet, ad effectum, vt sit appellabilis, *Scapuc. de salvian. lib. 3. quæst. 4. num. 6. Seraph. decis. 603. num. 1.* cum alijs congestis per *Gratian. loco citato,*

15 *citato*; † Sed in casu nostro actor in saluiano fuit
tantum enunciatus hæres ad effectum ostendendi,
quod ipse legitimauit suam personam, vt diximus,
quæ quidem legitimatio venit incidenter, & mi-
nus principaliter, *Milan. d. decis. 3. num. 7.* prin-
16 cipaliter † verò possessio, *Rot. diuers. d. decis. n. 16.*
17 Propterea † cum appareat terminos saluiani,
in quibus nos sumus, esse longè diuersos à termi-
nis *consil. Bal.* & aliorum supra citatorum, quia
saluianum est merum, & momentaneum possesso-
rium, & in eo causa possessionis est principalis,
ideò debet sine dubio appellatio denegari, cum
allegatæ doctrinæ sibi locum non vendicent, præ-
cipue in saluiano, *Rot. in sæpè repetita decis. 34.
num. 22. vers. vnde clare apparet.*

Et ita fuit conclusum, & non reclamatum.

A R G V M E N T V M.

Patet ex summario.

S V M M A R I V M.

1 *Intellectus l. vnic. C. de nou. oper. nunc. obscurus, & quomodo veniat intelligendus, num. 2. & 3.*
4 *Nuncians nouū opus debet expectari per tres menses.*
5 *Quod nobis non nocet, & alteri prodest, facile est concedendum.*
6 *Probans suam possessionem est in illa manutenendus.*
7 *Iudex quando possit remittere nunciationem cum fideiussione.*

DECISIO XXXIII.

Est sanè grauis controuersia inter Do-
1 ctores, † quomodo sit intelligenda
l. vnic. C. de op. nou. nunc. ex pluri-
bus, & diuersis opinionibus Docto-
rum relatis præcipuè à *Fachin. cont.
iur. lib. 8. cap. 45. ac etiam ex Thes.
decis. 204.* ita vt res sit in ambiguo. In facti ta-
2 men contingentia † fuit dictum per ipsam *l. vnic.*
apertè sancitum esse, vt in nunciatione noui ope-
ris Iudices prius studeant intra trium mensium
spatium omnem litem dirimere, & interim quod
non ædificetur, vt nuncians intra dictum spatium
iuris sui præiudicium probare possit, nec interea
debeat audiri nunciatus offerendo satisdationem
de demoliendo, vt latius firmaui *decis. sequenti* in
causa Anconitana nunciationis noui operis ad fa-
uorem Communitatis Cammerani, & contra D.
Darium Scalamontem. Quam etiam opinionem,
3 † sine interpretationem amplectuntur Sacri Cano-
nes *in cap. penult. & vlt. de oper. nou. nunc.* & *Rot.
apud Put. decis. 129. lib. 2. & apud Crescen. decis. 10.
alias 266. tit. de oper. nou. nunc.* Præcipue † quan-
4 do pro parte nunciantis instatur, seu replicatur
supersedendum esse in opere, quia hodie constat,
hodie agi oportet, vt per *Borgn. Caual. decis. 23.
num. 9. par. 2. tit. de contractibus.*

Ex quibus videbatur confirmanda inhibitio cum
processu ad vlteriora.

Verùm quia ex relatione D. Brunoctij Ponentis,
qui ad locum differentiæ accessit, ac etiam ex plā-
5 ta nobis transmissa, & in actis exhibita, † videba-
tur opus ceptum, de quo quæritur, nihil, vel pa-
rum nocere Conuentui, & RR. PP. Sancti Augu-
stini Terræ S. Genesij, & versa vice multum pro-
desse Societati Oratorium ædificanti, de cuius etiā
bono iure satis constabat ex publico instrumento
donationis, cuius virtute ipsa societas ab imme-
morabili tempore citra reperitur in pacifica pos-
6 sessione, vt deponunt testes in causa examinati, †
adeo vt sibi competere videatur mādatum de ma-
nutenendo, vt per *Borgn. in d. decis. 23. nu. 10. &
seqq. & Gratian. discep. 384. num. 19. & seqq.*
7 Propterea omnibus pensatis, † ac etiam conside-
rato, quod Societas fecerat maximam impensam
in cementis, & materia ad ædificandum parata,
quæ potuisset deuastari, quo casu possunt Iudi-
ces aliquantulum à regulis iuris recedere secundū
tex. expressum, & casui nostro accommodatum,
*in l. de pupillo, §. si quis riuos, vbi Ias. ff. de nou.
oper. nunc.* & in simili firmant, *Thes. d. decis. num.
5. & Borgn. d. decis. num. 7.*

Resolutum fuit vnanimiter inhibitionē per Do-
minum Brunoctium concessam esse moderandam
cum præsupposito, quod stantibus prædictis, Iu-
dex, à quo potuerit remittere nunciationem cum
cautione præstanda per Societatem de demolien-
do ædificatum in casu succumbentiæ.

A R G V M E N T V M.

Quomodo, & quando locum habeat nun-
ciatio noui operis. Et An ædificatum
post nunciationem sit demoliendum
per viam attentatorum, & de intelle-
ctu l. vnic. C. de noui oper. nunciat.
cum alijs, de quibus in summario.

S V M M A R I V M.

1 *Quando opus inceptum non est completum, habet locum nunciatio noui operis.*
Et isto casu possunt concurrere duo remedia, scilicet interdictum, quod vi, aut clam, competens pro opere præterito, Et edictum nunciationis noui operis competens pro futuro, num. 2.
3 *Ædificatum post nunciationem demoliri debet, siue iure, siue iniuria nunciatur, num. 4.*
5 *Edictum nunciationis est magis priuilegiatum, quàm remedium attentatorum.*
6 *A sententia de demoliendo ædificatum post nunciationem*

tionem, non datur appellatio.
Et de ratione, num 7.

8 *Edictum Prætoris contemni non debet.*

9 *Iudex reducens preceptum ad viam iuris in causa nunciationis noui operis grauat partem nunciantem.*

10 *Intellectus l. vnic. C. de noui oper. nunc.*

11 *Nunciatio noui operis potest incipere à precepto.*

12 *Iudicium ab executione incipere non debet.*
Limita in casu, quando periculum est in mora, num. 13.

14 *Attentata in causa nunciationis noui operis quomodo probentur.*

15 *Ædificatum in spretum inhibitionis demoliri debet, & num. 21. etiam si nunciatio facta fuisset per eum, qui ius nunciandi non haberet, num. 16.*

17 *Nunciatio, siue iustè, siuè iniustè facta sit, sperni non debet, Et de ratione, num. 18. 19. & 20.*

22 *Preceptum cum clausula, si quis, resoluitur per comparitionem. Limita vt numer. 23. 24. & 25.*

26 *Cautela data per Doctores ad fugiendum nunciationem noui operis. Quod intellige, vt num. 27.*

28 *Elapsu tempore trium mensium statutorum à lege, ille, cui fuit nunciatum nouum opus, data fideiussione potest in opere perseuerare, si nuncians nihil probauerit.*

29 *In causis summarijs exceptio, quæ requirit altiorem indaginem, admittitur, si excipiens sit paratus in continenti docere de suo iure.*

30 *Nunciatio debet fieri in loco operis, sed facta domino operis, & non in opere tenet, num. 31.*

32 *Nunciatio facta Fabro Murario valet, quia præsumitur facta in loco. Et de exemplo, num. 33.*

34 *Nunciatio debet fieri cum expressione causarum. Et quando id procedat, num. 35.*

36 *Disposita à lege, vel statuto procedunt tantùm parte petente, etiamsi lex, vel statutum id ipso iure fieri velit.*

37 *Communitas tamquam corpus mixticum, an in iudicio comparere possit, & num. 39.*

38 *Priores Communitatem representant.*

40 *Quando in publico ædificatur, quilibet Ciuis nunciare potest nouum opus sine mandato.*

41 *Procurator quando admittatur ad nunciandum nouum opus, cum cautione de rato. Et quomodo hoc procedat, num. 42.*

43 *Remissoria an concedatur ad examinandum pro excusatione attentatorum.*

DECISIO XXXIV.

1 QVoniam † tempore emanati præcepti
ad instantiam Communitatis Cam-
morani opus cæptum per Dominum
Darium Scalamontem nō erat com-
pletum, habet locum sine dubio edi-
ctum nunciationis noui operis pro
2 tempore futuro, possuntque isto casu † concur-
rere duo remedia, scilicet interdictum quod vi,
aut clam, quod datur pro opere præterito, &
edictum de noui operis nunciatione pro futuro.
l. 1. §. hoc edictum, cum ibi not. per Glos. & Doct.
ff. de oper. nou. nunciat. Franc. Marcb. decis. 589.
3 *num. 2. par. 1.* Ita vt † ædificatum post nunciatio-
nem debeat demoliri, *l. prætor, §. nonnulli, ff.*
4 *eod. tit.* siue † iure, siue iniuria quis nunciauerit,
d. l. 1. §. sed, & si, & ibi Paul. de Castr. Præsertim,
5 quia † est magis priuilegiatum edictum illud, quàm
remedium attentati, *Abb. in cap. 1. de nou. oper.*
nunc. Franc. Marc. d. decis. num. 4.
6 Tum quia † à sententia de demoliendo ædifica-
tum post nunciationem non datur appellatio, *d.*
l. 1. §. sed si is, ff. eod. Scacc. de appellat. quæst. 17.
limit. 31. Gratian. discept. 384. num. 27.
7 Tumetiam † quia talis nunciatio iudicialiter fa-
cta secum importat inhibitionem, & incipit à præ-
cepto, quod licet habeat clausulam iustificatiuam
in casu oppositionis, tamen interea debet super-
sederi ab opere, iuxta notata per *Glos. & Doct. in*
l. de pupillo, §. meminisse, ff. eod. tit. Franc. Marc.
8 *d. decis. 589. num. 5.* Et si ille † contempserit edi-
ctum Prætoris ædificando post nunciationem, ei
denegatur audientia, *Ias. in d. §. nu. 1. & 2. Scacc.*
vbi supra vers. quia ex illo textu, Grat. d. nu. 27.
9 Vnde fit, quod Iudex, † qui in præsenti casu sta-
tim reduxit præceptum ad viam iuris, grauaue-
rit Communitatem, quæ propterea à tali graua-
mine, quod per appellationem à diffinitiua repa-
rari non poterat, meritò appellare potuerit, vt in
puncto firmant, *Sebastian. Medic. decis. Marchi.*
13. nu. 2. & Borgn. Caual. decis. 69. nu. 2. par. 2.
10 Pronunciauit enim † contra *text. expressam in l.*
vnic. C. eod. tit. quo cautum reperitur, nuncian-
tem posse infra tres menses docere de iure suo, &
impedire interea ædificium, *Franc. Marc. d. decis.*
num. 1. Et licet ille *text.* habeat plures intellectus,
vt per *Glos. & Fachin. controuers. iur. lib. 8. cap.*
48. Videntur nihilominus Doctores in hoc conue-
nire, quod si nuncians nolit in continenti docere
de iure suo, vt instetit Communitas, expectari
debeat per tres menses, iuxta dispositionem *text.*
in d. l. fin. de nou. ope. nunc. & l. fin. de ædif. priuat.
cap. fin. ext. eod. tit. de nou. oper. nunc. Fachin. contr.
iur. d. cap. 48. vers. postrema igitur, & vers. hæc sen-
tentia mihi maximè probatur, Sebast. Medic. d. decis.
13. num. 3. Franc. Marc. d. decis. 589. num. 1. Grat.
discept. 384. n. 2. Put. decis. 129. lib. 2. Cresuen.
decis. vnic. tit. de nou. oper. nunciat.
Ac ideo admissa appellatione, Cum dubitetur

nunc, an pro parte Domini Scalamontis adsint
attentata, quæ veniant purganda. Resolutum fuit
11 pro affirmatiua, quia † sumus in casu, quo Iu-
dici fuit permissum à præcepto incipere, *Doctores
in l. de pupillo, §. meminisse, Gaill. obseruat. 16.
numer. 12. vers. & sic Iudici, Franc. Marc. dicta*
12 *decis. numer. 5. Borga. dicta decis. numer. 8.* vbi †
quod quamuis iudicium ab executione incipere
non debeat, *l. 1. in fin. ff. de in ius vocund. l. li-
bellorum. de accusat.*

13 Tamen † id non procedit, quando est periculum
in mora, quo casu Iudices possunt facere præce-
pta executiua, ne quis ingrediatur talem possessio-
nem, vt non ædificetur, & sic de similibus, vt ha-
betur per *Bal. in l. sed si quis, ff. quemadmod. te-
stam. aper. & per Magon. decis. Lucen. 29. num. 5.
& 6.*

14 De attentatis autem constat † ex depositione
plurium testium firmantium de tempore emanati
præcepti ædificium fuisse imperfectum, & post
præceptum executum completum, ac etiam con-
stat ex capitulis pro parte Domini Scalamontis
hic in Rota exhibitis, ex quo satis patet de ipsius
15 innouatione, qui † propterea ædificium in spre-
tum Iudicis post inhibitionem demoliri tenetur,
*l. non solum §. sciendum, l. prætor, §. interdictum,
§. si autem, & §. ait prætor, ff. de oper. non. nunc.
cap. 1. & 2. ext. eod. tit. Plot. in l. si quando, num.
118. C. vnde vi, Magon. decis. Lucen. 29. num. 4.*
16 *Gratian. d. discept. 384. num. 36.* etiamsi † nuncia-
tio facta fuisset per eum, qui ius nunciandi non
haberet, quoniam est tanti momenti, vt etiam
iustè ædificanti noceat, & ædificium fieri impe-
17 diat, *Plot. in d. l. si quando, num. 118.* Cum † si-
ue iure, siue iniuria facta sit, sperni non debeat,
d. l. 1. ff. de nou. oper. nunciat. & ibi Ias. num. 1.
& communiter *Doct. in l. prætor. ait, §. 1. ff. eod.
tit. cap. 2. ext. eod. Gail. dict. obseruat. 16. num. 1.*
18 quia † est quædam extraiudicialis appellatio, qua
pendente, nihil est attentandum, *Bart. in d. l. 1.
num. 18. & ibi etiam Ias. nu. 1. & 2. ff. eod. Gail.*
19 *d. obseruat. 16. num. 2.* Et is, cui † facta est, iuris
non facti via tueri se debet, & si id non fecerit, ob
contemptam prætoris maiestatem opus postea
factum demoliri tenetur, *Ias. & alij, in d. l. 1. Gail.*
20 *d. obseruat. num. 2. & 3.* cum † talis denunciatio
habeat in se vim inhibitionis, vt dicunt *Lancellott.
de Attent. cap. 28. nu. 64. & Franc. Marc. d. decis.*
21 *num. 5.* Qua † pendente, si quid fuerit innouatum,
venit reuocandum, & retractandum per viam at-
tentati, vt post *Lancellot. notat Amat. decis. 64.
num. 6. & seqq.*

22 Non obstat, quod præceptum † nunciationis fa-
ctum cum clausula iustificatoria resoluatur in al-
ternatiuam scilicet quod non ædificet, vel veniat
responsurus, ac ideo per eius comparitionem fue-
rit resolutum in vim citationis, ex *Bald. cons. 243.*
23 *in fin. lib. 2.* Quia licet præceptum † habeat clau-
sulam iustificatiuam in casu oppositionis, interim
tamen debet supersederi ab opere pro tempore
à lege Cæsarea, & Canonica statuto, *Glos. & Doct.*
in dicta l. de pupillo, §. meminisse Franc. Marc. d.
24 *decis. num. 5.* cum non possit in hac materia † nun-
ciationis noui operis tale præceptum resolui in
simplicem citationem, vt alijs citatis firmat,
25 *Amat. d. decis. 64. numer. 24.* Et ab hac † magis
communi non esse recedendum dixit *Gail. d. ob-
seruat. 16. num. 6. vers. & licet.*

26 Et quamuis affectant cautelam † Doctores, quod
ille, cui fuit nunciatum nouum opus, offerat se
paratum satisdare de opere demoliendo in casu
succumbentiæ, & quod præstet fideiussionem, per
quam (vt ipsi dicunt) tollitur nunciatio, ita vt
ille, cui est nunciatum, possit perseuerare in o-
pere, per *text. in l. prætor, §. deinde, & §. seq.
& in l. de pupillo, §. si is cui, vbi Bart. & Doctores,*
27 *ff. eod. tit.* Tamen hoc † procedit solùm, quando
pars acquiesceret, *Gratian. dict. disceptat. 384.
numer. 13.* Secus verò si replicauerit, hodie con-
stat, hodie agatur, & supersedeatur per tres men-
ses, quia tunc tenetur ab opere cœpto supersede-
re, non obstante ipsa fideiussione oblata, vel data,
sed non acceptata per nunciantem, etiam quod
nuncians interim nullum ius sic prohibendi do-
ceat, donec cognoscatur de iuribus partium, &
intra dictum tempus dierum nonaginta, quibus
28 elapsis † data ipsa fideiussione potest in opere per-
seuerare, vbi nuncians nihil probauit, *Bart. &
Doctores in l. prætor, §. si quis paratus, ff. de nou.
oper. nunciat Glos. Salic.* & communiter *Doctores in
d. l. vnic. C. de nou. oper. nunciat. cap. penult. & vlt.
ex eod. tit. vbi Abb. & Canonistæ,* & hanc esse com-
munem opinionem dixit *Ias. in d. l. 1. col. 10. nu.
19. vers. tertiò habes, Papiens. in forma, lib. in act.
non. oper. §. ante aliquam remissionem, numer. 3.
Ruyn. in repet. d. l. 1. nu. 134. Menoch. retin. poss.
rem. 3. num. 673. Plot. vbi supra num. 119. adden.
ad Magon. dict. decis. Lucens. 29. litera A. vers.
& de iure, Gratian. dict. discept. 384. numer. 2. &
seqq.*

29 Omniumque prædictorum ratio est † quia in cau-
sis summarijs exceptio, quæ requirit altiorem in-
daginem admittitur, si excipiens sit paratus in cō-
tinenti probare, *l. 3. in princ. ff. vt in possess. legat.
& ibi Glos. in verb. hodie vbi Bart. num. 1. Gratian.
vbi supra num. 9.*

Proindè, sicut exceptio in continenti probanda
impedit executionem sententiæ, *l. 3 §. condem-
natum, ff de re iudic.* ita etiam ædificare volentem
in executione operis, si ille, cui fuit facta nuncia-
tio, velit statim de iure suo docere, vt Communi-
tas Cammorani faciebat, sicut declarant in spe-
cie *Anchar. in cap. significantibus, num. 5. de nou.
oper. nunciat. & Gratian. dict. discept. numer. 10.
& seq.*

Pariter non obstat, quod dicebatur de nullitate
30 † nunciationis, tanquam factæ non in loco ope-
ris, *ad text. in l. de pupillo, §. nunciationem, &
§. si quis forte, ff. de nou. oper. nunciat.* quia re-
31 spondetur, † quod nunciatio facta domino operis
non in opere, tenet quantum illa, quæ fit in ope-
re, absente domino operis, vt firmat *Azo. in sum.
ff. eod.*

ff. eod. num. 6. Goff. in sua summa, num. etiam 6. ext. eod. tit. in quibus locis declarant dicta iura, quæ volunt nunciationem non factam in opere nullius esse momenti, quo ad ea, quæ ædificantur, antequàm dominus redeat ad opus, & sic non sunt demolienda, quæ facta sunt post talem denunciationem, sed solum ea, quæ facta sunt post regressum domini ad opus ædificandum. Vltra quod
32 videtur † sufficere, quod sit facta fabro murario tantùm, cui præsumitur facta nunciatio in loco requisito, *per tex. in l. quoties in actibus, ff. de rebus dubijs, Paris. cons. 68. num. 224. lib. 4. Rolan.*
33 *cons. 61. num. 27. lib. 3.* Prout in simili dicimus †
de eo, qui alteri nunciat ne ædificet in fundo Sempronij, qui de iure præsumitur nunciare tanquam procurator Sempronij, *Bar. in d. l. 1. § nunciatio, num. 17. ff. de op. non. nunc. Menoch. præsump. 49. num. 10. lib. 3.* Et quòd tollit omnem difficultatem, visum fuit constare ex primo capitulo partis aduersæ in actis exhibito, nunciationem fuisse factam in opere, prout denotant illa verba, ibi, *la Communità di Cãmorano fece fare precetto alli Muratori, che lauorauano in casa del Sig: Dario Scalamonti in detto Castello.*

Similiter non obstat, quod dicebatur de nullitate
34 nunciationis, † tanquam factæ sine expressione causæ omninò requisitæ in nunciatione contra ædificantem in loco publico, ex *Bar. in cons. 64.*
35 *num. 2. cum ibi not. lib. 1.* Quia † id solùm procedit, si à parte petatur, vt post *Glos. in d. l. 1.* melius se declarat idemmet *Bar. in eadem l. 1. num. 9. vers. secundò quæro,* quem sequitur *Ias. ibidem,*
36 *num 9.* Et ratio est, quia disposita † à lege, vel statuto procedunt tantùm parte petente, licet lex, vel statutum id ipso iure fieri velit, *Glos. in l. scimus, vers. ipso iure, C. de inoff. testam. & in l. vniuersa, C. de prec. Imper. offer. vbi Bar. Bal. Ias. & cæteri Classici, Osasch. decis. 29. num. 12. Surd. decis. 57. num. 2. & seqq. Marta decis. 124. num. 3. Giurb.* qui innumeros congerit *decis. 13. num. 8. & plenè Menoch. lib. 2. præsump. 46. per tot. Sebast. Medic. decis. 26. num. 1.*
37 Neque ad rem pertinet, quod Communitas, † siue Vniuersitas comparere non potuerit tanquam
38 corpus mixticum: Quia respondetur, † quod adsunt Priores, qui Communitatem representant, *l. municipalibus, ff. de cund. & demonst. l. procuratores, C. de decur. lib. 10.*
39 Et in casu nostro adsunt Syndicus, † & deputati ad negotia publica, qui comparuerunt, vnà cum procuratore constituto ab ipsis, & pro talibus fuerunt citati à parte, & in iudicio admissi absque exceptione mandati. Et propterea ex hoc capite nulla considerari potest nullitas, *l. filius familias, §. veterasci, ff. de procur. l. ita demum, C. eod. tit. Menoch. præsumpt. 46. num. 17. & 18. lib. 2. Rot.*
40 *in recent. par. 1. decis. 530. n. 15.* quinimò † quando in publico ædificatur, quilibet Ciuis nunciare potest sine mandato, *l. in prouinciali, §. fin. ff. de*
41 *non. op. nunc.* Nec est verum, † quod procurator non admittatur ad denunciandum nouum opus, nisi cum cautione de rato; Cum hoc tantùm pro-
42 cedat † si à parte exigatur, & de mandato dubitetur, vt declarat *Glos. in d. l. de pupillo, §. qui procuratorio, in verb. satisdabit.* Ex quibus, & alijs deductis pro parte dictæ Communitatis dixi, attentata esse reuocanda, nec esse locum remissoriæ
43 † ad fauorem D. Scalamontis, Tum quia regulariter non datur remissoria pro excusatione attentatorum, quando illa per actorem fuerunt iam pridè probata, *Vest. in prax. lib. 6. cap. vlt. nu. 2.* Tum quia capitula exhibita per D. Darium sunt de directo contraria fidibus exhibitis, & recognitis ad instantiam Communitatis, Tum etiam quia concernunt negotium principale. Et ita resolutum omnibus votis.

A R G V M E N T V M.

Appellatio non admittitur in summarijssimo iudicio manutentionis. Etiam inspecto iure canonico. Quod fallit ratione notoriæ iniustitiæ. Et latè de manutentione, ac de alijs, prout in summario.

S V M M A R I V M.

1 *Appellatio non datur in summarijssimo, etiam inspecto iure Canonico, Quod limitatur, vt non procedat ratione notoriæ iniustitiæ, vt nu. 2. Etiasi versaremur in summarijssimo iudicio manutentionis, numer. 3. vel in statuto tollente appellationem; num. 4.*

5 *Sine possessione mandatum de manutenendo non conceditur.*

6 *Decretum, quod non iustificatur ex actis, dicitur notoriè iniustum.*

7 *Instrumentalis possessio suffragatur, dummodo de tẽpore instrumenti sit vacans. num. 8. & sufficit ad quemcunque effectum, nu. 9. & est manutenibilis, num. 10. quandiu non constat ab alio antea fuisse apprehensam, num. 11. Nec oportet quod possessores instrumentales probent possessionem de illo tempore vacantem, num. 12. Maximè stante decreto Iudicis, quod facit possessionem præsumi iustam, num. 13.*

14 *Possessio præsumitur continuata, donec contrarium probetur.*

15 *Mandatum de manutenendo conceditur possessori, & num. 16. & 17.*

18 *Decretum immissionis cum clausula, sine præiudicio habentium meliora, & potiora iura, facit possessorem conditionalem. sed intellige, vt num. 19. 20. & 21.*

22 *Instrumentum locationis non probat possessionem, nisi constet de actuali apprehensione, nu. 23. vel de solutione pensionis, num. 24. vel de conductorum*

detentione, num. 25. vel de aliquibus adminiculis. num. 26.
27 *Instrumentum sine laudum non probat possessionem, quæ solum probatur per actum apprehensionis positiuum, num. 28.*
29 *Titulus in summarissimo non attenditur, sed solùm nuda possessio, quæ est probanda per factum apprehensionis. num. 30. & 32.*
31 *Continuata esse definit possessio, quando constat illam ab alio medio tempore fuisse occupatam.*
33 *Clausula Constituti non suffragatur, quando possessio est penes constituentem.*
34 *Procurator sine speciali mandato non potest transferre possessionem per constitutum.*
35 *Possessio solo animo amittitur, & num. 37.*
36 *Possessio eadem non potest esse penes duos.*
38 *Qui firmat alium possidere, non potest petere se manuteneri.*
39 *Mortuo vsufructuario ipsius hæredes non possunt petere manutentionem.*
40 *Extincto vsufructu possessio ciuilis trahit ad se naturalem, & num. 41.*
42 *Cessante causa cessat effectus. & num. 43. & quomodo procedat, num. 59. & 60.*
44 *Stipulatio annua regulariter est perpetua, limita vt num. 45.*
46 *Contractus, qui effectum habere non possunt circa substantialia, & causam finalem, ipso iure resoluuntur. Amplia etiam in contractu innominato, vt num. 48.*
47 *Qui sentit commodum debet sentire incommodum.*
49 *Exceptio resolutionis contractus est adeo priuilegiata, vt non censeatur reiecta etiam à statuto reijciente omnes exceptiones, sed potest opponi etiam in summarissimo. num. 50.*
51 *Qualibet promissio intelligi debet rebus sic stantibus. Quod procedit etiam in obligationibus iuratis, n. 52.*
53 *Et in obligatione Camerali, quo casu titulus reducitur ad non titulum, & causa ad non causam. n. 54.*
55 *Causa finalis est radix obligationis, qua cessante, cessat obligatio, num. 56. ac si retro facta non fuisset, num. 57. & 58.*
60 *Quando quis se obligat contemplatione alterius emolumenti, si non consequatur illud, obligatio non tenet, vt num. 62. 63. 64. & 65. De quo excipere possunt possessores ad tuendam eorum possessionem, num. 66. & 67.*
68 *Agere non potest ex contractu correspectiuo, qui non docet de adimplemento ex parte sua.*
69 *Vxor, quæ post mortē viri habet penes se dotes suas, non potest petere alimenta ab hærede mariti, qui hatenus ad illa intra annum luctus tenetur, quatenus dotem possideat, & num. 70. & 71.*
72 *Complicatio petitorij cum possessorio causat appellationem.*
73 *Decretum latum in mero vsufructu est appellabile, & num. 74.*
75 *Ius percipiendi fructus est separatus à possessione, & est pars dominij.*
76 *Possessorium proueniens ex contractu facit causam appellabilem.*

DECISIO XXXV

1 Omini pro maiori parte censuerunt, † appellationem, quæ aliàs non datur regulariter in summarissimo iudicio manutentionis, etiam de iure canonico, *per tex. expressum, in cau. final. §. de possessione 2. quæst. 6. vbi canonizatur, l. vnica. C. si de moment. poss. & tradunt Bentot. decis. 79. num. 6. Rot. in recent. par. 2. decis. 287. num. 7. Seraph. decis. 1295. nu. 1. cum seqq.* esse † tamen admittendam in præsenti casu ratione notoriæ iniustitiæ, quæ illam semper, & in quocunque foro, ac in mero possessorio admittit, *Bal. in d. l. vnic. num. 4. & ibi Contard. limit. 9. num. 1. & 2. Natta cons. 51. num. 21. Menoch. adipisc. rem. 4. num. 850. Lancellot. de attent. par. 2. cap. 4. in præfact. num. 477. Scacc. de appellat. quæst. 17. lim. 6. memb. 7. nu. 79. Gratian. discept. 41. nu. 7. & 31. & discept. 694. nu. 47. & decis. 9. num. 4. & seq. Ioseph. Lud. decis. Perus. 20. num. 25.* Et † in terminis summarijssimi possessorij manutentionis, *March. de com. par. 1. §. 2. fol. 1007. num. 92.* & † in statuto tollente appellationem, & nullitatem, *Contard. d. limit. 9. num. 6. Athil. Personal. de adip. num. 347. vers. præterea, Scacc. d. mem. 7. num. 80.*

Iniustitia autem patet ex eo, quia † de actuali possessione Bucchinorum nullo probationis genere constat, sine qua illis mandatum de manutenendo decerni non poterat, *§. retinendæ instit. de interd. Rolan. cons. 9. num. 18. lib. 3. Rot. in recent. par. 1. decis. 605. num. 1. & decis. 687. num. 1.* Propterea † cum decretum manutentionis ad eorum fauorem latum non iustificetur ex actis, vt inferius demonstrabitur, dicitur notoriè iniustum, *Rot. ex impress. per Marches. part. 1. §. 2. fol. 1045. decis. 34. num. 1. & 2. in recent. par. 1. decis. 689. num. 2. par. 2. decis. 659. num. 16. & coram Gregor. decis. 1. per totam, vbi latè Belttra qui alias decis. allegat.*

Et † è conuerso optimè constat de possessione illorum de Constantiis ex instrumento adeptionis illius de Anno præterito 1619. sub die 11. Decembris, quæ suffragatur † alio tunc temporis non existente in possessione, vt patet ex actis, *l. prædia, vbi Barc. nu. 1. ff. de acq. possessio. l. non idcirco, C. de fid. instrum. Caput. decis. 334. num. 5. par. 2. Put. decis. 360. num. 8. lib. 1. Rot. in recent. par. 1. decis. 513. num. 1. & decis. 661. num. 1. & coram Coec. decis. 14. num. 2. 113. num. 1. 212. num. 6. 233. num. 1. 378. num. 1. 425. num. 1. & 488. num. 2.* Et sufficit † ad quemcumque effectum, *Seraph. decis. 1065. num. 3.* & † est manutenibilis, *Gregor. decis. 268. numer. 1. & 8. & in recentior. part. 1. decis. 92. numer. 1. 106. numer. 4. 618. numer. 1. & par. 2. decis. 56. numer. 1. & 525. num. 1. & coram Coccin. dicta decis. 14. num. 5.*

Quandiu per Bucchinos sufficienter non docetur de an-

de anteriori eorum possessione, iuxta notata in l.
non idcircò, C. de fid. instrm. & per Menoch. retin.
rem. 3. n. 575. ac per Rotam ex impress. per March.
par. 1. fol. 985. decis. 39. & fol. 987. decis. 41.

22 Nec † oportet, quod fratres de Constantiis, qui
habent possessionem instrumentalem, probent
tunc temporis illam fuisse vacantem, cum incum-
bat onus probandi ei, qui dicit possessionem de il-
lo tempore fuisse plenam, Seraphin. decis. 322.
num. 5.

13 Præsertim accedente decreto Iudicis, qui dictos
fratres de Constantiis immisit in possessionem,
Menoch. d. rem. 3. num. 575. Rot. in recens. par. 1.
decis. 513. num 2. quia tunc iustè intelligitur pos-
sidere, l. iustè, ff. de acqu. poss. Mantic. decis. 272.
14 nu. 3. præsumiturque continuata, † vsque ad tem-
pus motæ litis, quod fuit de eodem Anno, & Men-
se, nisi contrarium probetur, Abb. in cap. cum ad
sedem, num. 15. de rest. spoliat. Put. decis. 17. lib.
2. Rot. ex impress. per March. part. 1. d. decis. 41.
fol. 987.

15 Ac † ideo ipsis possidentibus de tempore motæ
litis, & antea, manutentio competit, d. §. reti-
nendæ instit. de interd. & l. 1. in prin. & ibi Bart.
num. 1. ff. vti possid. Mantic. d. decis. 272. num. 2.
16 Gratian. discept. 910. nu. 1. & seqq. absque † eo,
quod probent se esse heredes Francisci fratris,
17 Pot. decis. 463. num. 5. quia † possessorium inter-
dictum, sicuti remedium vnde vi, datur solum
possessoribus, Ginrb. decis. 12. num. 1. Gizzarell.
decis. 83. num. 3. Caual. decis. 182. num. 2. & dixi
decis. 30. num. 20.

18 Nec obstat, quod in decreto † missionis in pos-
sessionem facto per D. Prætorem Recanaten. ad
Constantiorum fauorem adsit clausulam, sine præ-
iudicio habentium meliora, ac potiora iura, quæ
operatur, vt possessio ipsis censeatur tradita sub
conditione, quæ nihil ponit in esse, vt per Pot.
decis. 32. lib. 2. & per Beltr. ad Greg. in decis. 332.
num. 6.

19 Quia respondetur, † clausulam præfatam opera-
ri tantùm in casu, vbi constat de alterius posses-
sione, vt sentit Bal. in l. fin. sub num. 41. vers. ta-
men Index, C. de edict. Diu. Hadr. toll. quem sequun-
tur Peregr. de fideicomm. art. 48. nu. 18. Honded.
cons. 86. num. 51 & 52. lib. 2. Proinde firmauit
Rota penes Seraph. decis. 877. num. 2. & 3. quod
30 † possessio data cum d. conditione censetur purè
data, quamdiu non apparet alium habere potio-
ra iura, quia dicta clausula solùm præseruat pos-
sessionem alterius plenam, Beltram. vbi supra,
num. 6. vers. & ideo possessio, Gratian. discep. 317.
21 num. 31. cum seqq. Nec antea operatur † licet per
euentum conditionis resoluatur, Rot. in recentio.
par. 1. d. decis. 513. n. 3. vers. quod non probatur.

Minus obstat quod dicebatur constare de posses-
sione plena Bucchinorum ex locatione facta per
ipsos de bonis, de quibus agitur, iunctis maxi-
mè adminiculis, de quibus infra, & per consequens
resolutam fuisse possessionem conditionalem
Constantiorum. Quia respondetur, quod instru-
22 mentum locationis † de per se consideratum non
probat possessionem, nisi inter contrahentes, ad
text. in cap. inter dilectos, in fin. ext. de fid. instru.
Gloss. in cap. bona memoria, in verbo vnam procu-
rationem, de appellat. Gratian. discept. 678. num.
9. & seq. Boer. decis. 105. num. 15. & decis. 239.
num. 5. Afflict. decis. 325. num. 1. & 2. Coee. decis.
23 266. num. 2. Quod semper est verum, † nisi con-
stet de actuali apprehensione, Caual. decis. 391.
24 num. 4. vers. & licet pro eadem Cornelia. Vel † de
effectuatione locationis ex solutione pensionis, seu
ex fruitione coloni, qui est instrumentum domini,
25 l. 3. §. si colonus, ff. de vi & vi arm. Vel † de de-
tentione conductorum, cap. cum venisset, de restit.
spoliat. Glos. in l. qui vniuersas, §. quod per colonũ,
in verb. colonum, ff. de acq. poss. Bart. in l. ad pro-
bationem, C. locat. Rot. diuers. par. 1. decis. 766.
26 num. 3. & 4. Mantic. decis. 241. n. 2. Vel † saltim
constet de aliquibus ex dictis adminiculis, Grego.
decis. 318. nu. 2. & seqq. & in recent. par. 2. decis.
575. num. 5. quæ omnia cessare videntur in præ-
senti casu.

Nec suffragari videtur laudum in actis exhibitũ
pro adminiculo, in quo Iacobus maritus Cateri-
næ se obligauit tradere prædium, de quo agitur,
27 ad vsufructuandum dictis de Bucchinis, † Quia
nullum gradum probationis actualis traditionis,
seu apprehensionis possessionis facit, cum illud
representet titulum tantùm, cum quo nihil com-
mune habet possessio, l. naturaliter, §. nihil com-
28 mune, ff. de acq. poss. Non enim † continet aliquẽ
particularem actum possessionis, nec etiam per
constitutum, & tamen est opus probare actum, ex
quo resultet possessio, Socc. cons. 205. num. 1. lib.
1. Rot. diuers. par. 1. decis. 766. num. 2. & in rec.
29 par. 1. decis. 605. num 2. cum † titulus in summa-
riissimo non attendatur, sed solum nuda possessio,
Greg. decis. 323. num. 1. Caual. decis. 630. num. 6.
30 & in recent. par 2. decis. 650. num. 11. Quæ † cum
sit quid facti, est probanda per aliquem actum ap-
prehensionis, & traditionis, sine quibus transfer-
ri minimè potest, vt dictum fuit, l. quemadmodũ,
ff. de acq. poss. Socc. d. cons. num. 1. Natta cons. 389.
num. 13. & 14. Seraph. decis. 775. num. 3. Caual.
d. decis. 391. num. 4.

Nec pariter suffragatur pro adminiculo instan-
tia facta à Iacobo in iudicio de Anno 1627. duo-
bus Annis ante instrumentum concordiæ, ex qua
desumebatur confessio quædam possessionis ad
31 fauorem Bucchinorum, † Quia cum post di-
ctum interuallum fuerit secutum laudum, & con-
fectum instrumentum concordiæ, in quo mani-
festè probatur, quod ipsi Bucchini non posside-
bant, dum fatentur ibidem Iacobum possidere,
igitur continuata esse desinit eorum asserta posses-
sio, quando constat ab alio medio tempore fuisse
occupatam, Greg. decis. 258. num. 8. prout pa-
tet ex illis verbis (ibi) dandogli ad esso il detto
Giacomo, il total possesso, quæ verba non so-
lùm non probant continuationem, sed nec etiam
32 possessionem de aliquo tempore, † cum vt dictum

est supra, requiratur aliquod factum Bucchinorum, ex quo resultare possit eorum possessio, *Rot. in recentior. part.* 1. *d. decis.* 605. *n.* 1. *cum seqq.*

Pariter non obstat, quod dicebatur de clausula constituti inserta in instrumento emptionis prædii præfati per venditores ad fauorem Iacobi emptoris, ex qua infertur ad possessionem ipsius, ex cuius persona dicti de Bucchinis intendunt pos-
33 sidere, † quia clausula huiusmodi non suffragatur, quando possessio non est penes constituentem, *Tiraquell. de constit. par.* 1. *lim.* 1. *num.* 1. *& seqq.* Rot. *in recentior. par.* 1. *decis.* 63. *num.* 5. prout quidem est in casu præsenti, in quo emptio
34 facta fuit sub hasta,† & venditio per procuratores, qui regulariter non possunt per constitutum trãsferre possessionem, nisi cum speciali mandato ad constituendum, *Tiraquell. d. tract. par.* 3. *limit.* 13. de quo non constat, nec constare potest, quia societas, quæ fecerat mandatum ad vendendum, & promittendum de euictione iure creditoris, à qua Iacobus causam dicitur habere, non possidebat. Præterea etiam si adesset huiusmodi constitutũ, illud suffragaretur tantùm Iacobo emptori, & nõ ipsis de Bucchinis, qui non habẽt cõstitutũ, nec possessionem apprehenderunt, vt sæpè dictũ fuit.
35 Quibus accedit Bucchinorum propria † confessio, dum coram præfato Iudice à quo in prima eorum instantia, seu oppositione declararunt bona prædicta à Catarina eorum filia, & nepte respectiuè possideri pro dotibus suis, quæ declaratio probat contra ipsos, *Greg. decis.* 200. *num.* 2. *& ibi Beltr. num.* 5. *& decis.* 458. *num.* 5. *vers.*
36 *qua confessio*, Proinde, † cum eadem possessio non possit esse penes duos, *l.* 3. §. *ex contrario, ff. de acq. poss. Gloss. in l. si vt certo*, §. *si duobus vehiculum, in verb. dominium, ff. commod. & ibi Castrens. num.* 7. *Coccin. decis.* 309. *num.* 2. 488. *num.* 9. *&* 494. *num.* 4. *Mantic. decis.* 168. *num* 5.
37 & solo † animo admittatur, *leg.* 3. §. *in amittenda, ff. de acq. poss. Butr. in cap. cum ad sedem, de restit. spoliat. Coccin. decis.* 52. *num.* 6. *Caual.*
38 *decis.* 396. *num.* 6, per consequens † non possunt ipsi manuteneri, *Put. decis.* 419. *num. fin. lib.* 2. *Seraph. decis.* 1041. *num.* 3. *Greg. decis.* 546. *n.* 12.
39 Præterea dictum fuit, † quod etiam si naturaliter possedissent Bucchini ex prætenso vsufructu acquisito per contractum firmatum inter ipsos, & Iacobum, adhuc videtur, quod non possint ma-
40 nuteneri, † cum extincto vsufructu possessio ciuilis dictorum fratrum, & hæredum de Constantijs traxerit ad se statim naturalem, quæ ipso iure rediit ad hæredes proprietarios, §. *vlt. instit. de vsufructu. Gasp. Thes. forens. lib.* 2. *quæst.* 96. *num.* 6. *&* 7. *Mantic. decis.* 167. *nu.* 7. *Natta cons.* 419. *num.* 3. *Menoch. cons.* 139. *num.* 16. *&* 20.
41 vbi † quod extincto vsufructu, proprietarij ipso iure reperiuntur, & domini, & possessores, cum sublata sit omnis illa insistentia, & detentio, ac propterea debent manuteneri, *Aldou. cons.* 76. *num.* 24. *&* 25. *Menoch. dict. cons. num.* 16. *in fin. Gasp. Thes. dict. quæst. num.* 6. *Gratin. discept.* 779. *num.* 30. *& discept.* 899. *num.* 6. *& seq.*
42 Quod † autem vsufructus sit extinctus, patet ex eo, quia fuit constitutus in dicto laudo, & contractu occasione matrimonii, & alimentorum præstandorum Iacobo, & eius vxori, igitur cessante causa, quæ dicitur animi impulsus ad aliquid agendum, *l.* 1. §. *sexum, ff. de postul.* hoc est cessantibus alimentis, pro quibus fuit constitutus vsusfructus, & dissoluto matrimonio per mortem Iacobi, vtique cessare quoque debet effectus, hoc est vsusfructus per resolutionem, & inefficacem contractus, tanquam sine causa, qua deficiente, deficit etiam promissio vsufructuationis, *Tiraquell. in tract. cess. caus. num.* 50. 56. 597. 224. & alibi sæpè, *Socein. cons.* 31. *num.* 19. *lib.* 1. *Anch. cons.* 47. *num.* 3. *Roman. cons.* 417. *num.* 4. *Gratian. discept.* 273. *num.* 20. *& seq. & discept.* 853. *num.* 32. *Zacch. ad Gall. quæst.* 17. *num.* 78. *Rota apud eundem, decis.* 80. *num.* 2. 113. *num.* 4. *&* 130. *num.* 9. *Rot. diuersor. par.* 2. *decis.*
43 123. *nu.* 15. Stipulatio enim † non habet effectum, etiamsi ab initio causam habuerit, si postea illa deserit, quia finita causa finitur etiam obligatio, *l.* 2. §. *circa, ff. de do. ma. except.*
44 Vnde videmus, † quod licet stipulatio annua sit perpetua, & nisi sit restricta, transeat ad hæredes, *l. Stichum*, §. 1. *de verb. obligat. l. veteres*,
45 *de contrahen. stip.* Tamen † locum non habet, quando stipulatio causam habet expressam, quæ hæredibus stipulatoris non conueniat, Tunc enim cum causa stipulationis sit finita, obligatio etiam finita intelligitur, veluti si quis decem annona promiserit alicui Doctori, vt eius causam ageret, vel Medico, vt eius infirmos curaret, Nam huiusmodi stipulatio ad hæredem stipulatoris non transit, quia causa cum vita stipulatoris finitur, *l. scio, in prin. & ibi Bart. ff. de ann. leg. l. Titia Seio*, §. *vsuras*, *& ibi etiam Bart. de leg.* 2. *Mant. de tacit. lib.* 14. *tit.* 12. *num.* 12. *&* 13.
46 Hinc fit, † vt contractus etiam nominatus, qui effectum habere non potest circa substantialia, & causam finalem, resoluitur ex æquitate, de qua in *l. eum te, C. de pact. inter empt. & vend. & in l. bona fides, ff. de act. empt. Mantic. de tacit. lib.* 3. *tit.* 12. *num.* 54. *Gratian. discept.* 355 *num.* 16. *Rota in recentior. part.* 2. *decis.* 743. *num.* 1. Quia
47 non est † conueniens, vt Bucchini vtantur fructibus prædij, & non præstent vice versa alimenta, & alia promissa, vt post *Castrens. in l. bona fides, num.* 1. *& sequen. ff. de act. empt. firmat Rota in recentior. part.* 2. *decis.* 676. *num.* 7. Quod † qui-
48 dem multo magis procedere debet in hoc casu, & contractu innominato, in quo veniũt Constantii excipiendo, *Mantic. d. tit.* 12. *num.* 53. *Surd. decis.*
49 220. *num.* 19. *&* 20. Quæ † exceptio resolutionis contractus est adeo efficax, & priuilegiata, vt neque etiam ex statuto reijciente omnes exceptiones censeatur reiecta, *Aldouin. cons.* 40. *n.* 31.
50 *Carol. de Graff. except.* 31. *per totum*, Ita vt in † quocunque etiam summarissimo iudicio, in quo versamur, opponi possit, *Gloss. in l.* 1. §. *& parui,* *ff. quod*

ff. quod vi, aut clam. Bologneti. conf. 12. num. 28. & conf. 30. num. 25.

Et ratio prædictorum est euidentissima, quia
51 quælibet promissio † intelligi debet rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus, *l. qui seruum, ff. de verb. oblig. l. quod seruius vbi Iaf. &*
52 *alij, de cond. ob cauf.* Quod † procedit etiam in obligationibus iuratis, *Rot. in recent. par. 1. decis.*
53 *50. num. 7.* Et † in obligatione Camerali, *Zacch.*
54 *vbi supra num. 78.* quo † casu titulus statim ad non titulum, & causa ad non causam reducitur, *l. si fullo, ff. de cond. in deb. l. 1. ff. de cond. sine cau. Cranet. conf 299. num. 8. vers. quia dico, Surd. conf. 268. num. 16. & conf. 435. num. 1. & de aliment. tit. 1. quæst. 124. num. 8. & decis. 289.*
55 *num. 18.* Igitur cum deficiat causa finalis † de cuius radice manauit obligatio *l. damus, ff. de*
56 *cond. indeb. Mantic. d. tit. num. 11.* & † versemur in contractu innominato vltro citroque obligatorio, do vt des, resoluto ipso iure, vt supra dictum est, potuerunt dicti de Constantijs hæredes Iacobi fundum ingredi etiam sine tela iudiciaria, & de rescissione causata ipso iure excipere, *Surd. d.*
57 *decis. 220. num. 19. & 20.* Quoniam † resolutio contractus est, ac si retro factus non fuisset, *l. Iulianus, ff. de verb. oblig. l. etiam, ff. de solut. l. nec vlla, ff. de pet. hæred. Aldouin. d. conf. 40. num. 28. Cran. conf. 202. nume. 28. Decian. conf. 23. num. 59. lib. 1. Caph. conf. 288. num. 12. Afflict. decis. 40. Giurb. qui alios refert, dec. 24. num. 11.*
58 *& decis. 55. num. 19.* Et contractu † resoluto censentur etiam resoluti omnes effectus possessionis, qui ab eo venirent, & super eo fundarentur, *ad tex. in l. nam origo, ff. quod vi, aut clam. l. bactenus, in fin. & l. seq. ff. de aqua pluu. arc. Cranet. conf. 182. num. 2. Aldouin. dict. conf. 40. nume. 29. cum seqq. Caual. decis. 14. numer. 28. part 3. Giurb. dict. decis. 55. num. 19. vers. sic quoque.*

Nec obstat quod hic dicebatur, regulam, cessante causa, non procedere, quando sunt duæ, vel plures causæ, cum tunc vna tantum illarum cessante, non cesset effectus, siue dispositio, Vnde cum mortuo Iacobo remaneat causa præstandi victum Catarinæ, meritò dicendum sit non cessare effectum. Quia vltra quod non sumus in causa, sed in effectu, respondetur vlterius, quod dicta
59 conclusio † non procedit, nisi in casibus à iure expressis, & nisi in reliquis esset eademmet ratio, vt per *Tiraquell. d. tract. limit. 16. in fin.*
60 Vel tunc † procedit, quando quælibet dictarum causarum per se esset sufficiens ad substinendum actum, non autem quando duo, vel plures coniunctim requiruntur ad actum, vt hic, quia tunc vno deficiente totum corruit, *Tiraquell. vbi supra, lim. 22. num. 15.* Et propterea cum Bucchini vigore transactionis coniunctim tenerentur ad præstandum dicto Iacobo victum, & vestitum, & eidem dare quolibet Anno leuia 12. Nec non dictam Catarinam vxorem alere, & eosdem Iugales in domo propria Bucchinorum retinere, sequitur dicendum quod mortuo Iacobo cessent omnes ef-
61 fectus contractus prædicti innominati, quia † vt dictum fuit, quando quis se obligat contemplatione alicuius emolumenti, quod sperat consequi, si illud non consequatur, obligatio non tenet, *l. cum quis decedens, §. 1. & ibi Bart. de*
62 *leg. 3. Mantic. d. tit. 12. num. 14.* Et † hatenus durat obligatio, quatenus durat onus, *Rot. ex impress. penes Zacch de obligat. Cam. dec. 130. num. 9.* Et sic resoluto iure Bucchinorum, possessio eorum, quatenus illam haberent, quod negatur ex supra deductis, ipso facto resoluta fuisset, Cum
63 † contractu resoluto censeantur etiam resoluti
64 omnes effectus, & † antecedenti destructo corruat consequens, quod sine antecedenti esse non potest, *l. 1. §. huius rei, ff. de offic. eius, Aldoui.*
65 *d. conf. 40. num. 30.* Vel saltim † diceretur iniusta, & vitiosa possessio, & non manutenibilis, *Cran. d. conf. 299. n. 5. in fin. Menoch. d. conf. 139. n. 15.*
66 Quod certè † excipere possunt dicti Fratres de Constantijs ad tuendam eorum possessionem, & destruendam illorum prætensam de Bucchinis, *Cranet. d. conf. num. 6. vers. secundo respondeo,*
67 maximè † quia Bucchini ceciderunt ab eorum asserto Iure ex defectu causæ finalis, *Mantic. dict. tit. 12. numero 54.* quo casu possunt, & debent dicti de Constantiis manuteneri, *Natta conf. 419. num. 1. 2. & 3. Cranet. d. conf. num. 8. vers. ideo potuerunt, Menoch. dicto conf. 139. num. 16. Gasp. Thesaur. dicta quæst. 96. num. 6. vers. & propterea, Gratian. d. discept. 899. num. 6.*
68 Insuper respondetur, † regulam non procedere, & Bucchinos fuisse repellendos, quia non constat, quod adimpleuerint ex parte eorum, nec respectu Iacobi, nec respectu Catarinæ, *ad tex. in l. Iulianus, §. offerri, ff. de act. empt. l. cum proponas, C. de pact. l. quæro §. inter locatorem, ff. locat.* cum ibidem notatis per Doctores, cum prius debuissent docere se impleuisse, *Mantic. decis. 1. num. 8. Put. decis. 357. num. final. lib. 3. Caput. decis. 232. par. 1. & decis. 157. par. 3.* vltra quod, nec etiam per existentiam Catarinæ
69 videtur durare vsusfructus, Tum † quia si vxor dotes suas penes se habet, vt videtur dicendum in casu nostro, saltim pro maiori parte, quæ reperitur penes Bucchinos dotantes, vt constat ex dicto instrumento, sibi præiudicat in alimentis, vt sentit, *Surd. de Alimen tit. 1. quæst. 45. n. 62.*
70 Tum † etiam quia non constat, quod Bucchini alant Catarinam, quæ cum habeat regressum aduersus dictos fratres de Constantijs hæredibus dicti Iacobi, qui, quatenus haberent penes se dotes, tenerentur intra annum luctus vxorem hæredis alere, *Iaf. in §. fuerat, numero 25 institution. de action. Vin. opin. 1156. num 5. Castrens. conf. 147. numero 3. lib. 2. Thesaur. decis. 43. num. 1. Mantic. decis. 195. num. 5.* Vltra specialem prouisionem, quam habent Bucchini in casu restitu-
71 tionis dotis ex dicto instrumento, † sequitur quod ipsi eodem contractu iuuari non possint, tanquam releuari vndequaque, & ab omni onere alimentorum, *Coccin. decis. 65. num. 2. Rot. in rec. par. 2. decis. 255.*

decis. 255. num. 1. cum aliis supra deductis.

72 Præterea dictum fuit ex alio capite † causam esse appellabilem, scilicet propter complicationem possessorii cum petitorio, *Marescott. var. lib. 2. cap. 75. num. 9.* quia† Index à quo non in quasi

73 possessione seruitutis percipiendi fructum tulit decretum contra proprietarios, vt animaduertunt fuisse faciendum, *Menoch. retin. rem. 3. num. 8. & Gratian. discept. 318. nu. 23.* sed illud tulit in me-

74 ro vsufructu, † qui dicitur ius percipiendi fructus, *Castil. de vsufru. cap. 11. num. 16.* & separatus est à possessione, & est pars dominii, *Menoch. d. rem. 3. num. 76. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 10. num. 7. Aldouin. cons. 48. num. 10. Castil. d. tract. cap. 32. num. 5. & seqq. Mastril. decis. 92. nu. 12.* vbi quod vsusfructus est dominii pleni pars secundum *Bart. in l. 4. ff. de vsufruct.* ac ideo, cum respiciat petitorium, scilicet dominium vtile vsusfructus, *Mantic. decis. 59. num. 1. & 2.* quia nullum verbum

75 de possessione, vel quasi † datur propterea, ab illo decreto appellatio, *Marescott. d. cap. 75. num. 43. & seq. Giurb. decis. 101. num. 3.* Vltra, quod

76 † possessorium, de quo agitur, tanquam prouenicus ex dicto contractu, in quo fuit promissa possessio, facit causam appellabilem, *Scapucc. de Sala. lib. 3. quæst. 44 num. 5. Contard. ad l. vnic. lim. 14. num. 8. & seqq. Seraph. decis. 430. nu. 2.* Et ita &c.

A R G V M E N T V M.

Tempus ad appellandum est decem dierum currentium de momento ad momentum ex rationibus, de quibus in summario.

S V M M A R I V M.

1 *Tempus ad appellandum currit de momento ad momentum.*

2 *Dies intimationis sententiæ computatur in termino ad appellandum.*

3 *Tempus ad appellandum est decem dierum.*

4 *Si intra tempus decem dierum non appellatur, sententia transit in iudicatum.*

5 *Nec partium pacto tale tempus prorogari potest.*

6 *Appellans ostendere debet se intra tempora à iure terminata appellasse, computanda à puncto latæ sententiæ, si erat præsens, vel à puncto intimationis, si erat absens.*

7 *Cautela est, vt appellans decima die inserat horam.*

8 *Bulla Innocentij VIII. qua concedit posse appellar intra decem dies, sed post momentum, est localis*

9 *Doctori attestanti de consuetudine non creditur, maximè si non sit versatus in Curia, de cuius consuetudine attestatur, & num. 10. Et non extenditur de loco ad locum, neque de persona ad personam, num. 11. & in specie probari debet, num. 12.*

DECISIO XXXVI.

Vm die 29. Aprilis proximè elapsi pronunciatum fuerit in hoc Auditorio ad fauorem Domini Horatij Iordani de Asculo contra R. D. Simonē Latauinum, & die 9. Mesis Maij subsequentis fuerit intimata sententia Simoni, qui 19. eiusdem mensis appellauit. Dictum fuit sententiam huiusmodi fecisse transitum in iudicatum, & causam desertam ex primo fata-

1 li, † cuius tempora currunt de momento ad momentum, *l. 1. §. biduum, & §. dies autem istos, ff. quando appell. sit, Glo. in cap. pia, de excep. & in cap. concertationi, in verb. sciuerit, de appell. in 6. Bal. in l. si quando, C. de testibus, Aug. in auth. hodie, C. de appellat. Alex. cons. 87. lib. 7.* cum alijs quos refert, & sequitur *Scacc. de appellat. quæst. 12. num. 49. Barz. decis. 52. num. 5. Grat. decis. 124. num. 1. & 6.*

2 Nam certum est, † quod dicta dies 9. intimationis sententiæ computatur in numero decem dierū ad appellandum ex dicta regula, quod tempus currit de momento ad momentum, *Scacc. d. num. 49. vers. babes ex dicta declaratione*, Et sic constat appellationem interpositam die 19. eiusdem esse

3 extra terminum præfixum à lege, † quod est decem dierum tantùm, *d. auth. hodie, C. de appellat.*

4 Proinde † sententia fecit transitum in iudicatum, adeo ut Latauinus amplius audiri non possit, *cap. concertationi, de appellat. in 6 l. post rem iudicatam, ff. de re iudic. l. properandum, §. illo, vbi Glos. & Doct. C. de iudic.* & pro veritate habetur, *l. res iudicata, ff. de reg. iur.* facitque iustum de iniusto, & album de nigro, & è contra, ac similes supernaturales transmutationes producit, *l. & ex diuerso, ff. de rei vend. Aldouin. cons. 49. nu. 12. cons. 63. num. 4. & cons. 64. num. 3 Lancell. Gall. cons. 97. num. 43. Barz. d. decis. 52. num. 2. & seqq.* & perinde habetur, ac si non esset interposita, *cap. ab eo, de appell. in 6. clement. sicut, & clem. si appellationem, eod. tit. l. vltim. §. vlt. C. eod tit. Mant. decis. 276. num. 1.* nec resuscitatur, nisi Principis gratia, qui in eam mortuam vitæ spiritum insufflat, *Glos. & Bal. in l. ab hostibus, §. sed quod, ff. ex quib. caus. maior. Bart. in l. ab hostibus, C. eod. tit. Boer. decis. 247. Giurb. qui alios refert, decis. 116. num. 21. vers. appellatio tamen, Franc. decis. 250. Gram. decis. 69. & 105. Vrsill. ad Afflict. decis. 396. num. 5.*

5 Quod adeo † verum est, vt nec partium pacto tale tempus decem dierum prorogari possit secundum *Bal. in d. auth. hodie, C. de appellat. Barz. d. decis. num. 4. Gratian. decis. 31 num. 5.* ex quo fit,

6 vt† appellans de iure ostendere debeat, se intra dictum tempus decem dierum appellasse computandum à puncto latæ sententiæ, si erat præsens, *capit. Romana, §. si vero, de appellation. in 6. Scacc. dicta quæstion. 12. numero 2.* Vel à puncto intimationis, & notitiæ latæ sententiæ

Specul.

Specul. in tit. de appellat. §. 1. sub num. 6. vers. illud autem, lib. 2. Scacc. d. quaest. num. 7.

7 Vnde † appallans decima die debent ex necessaria cautela inserere horam, *Barz. d. num. 5.*

8 Non obstat Bulla † Innocentij VIII. sub datum Romae apud Sãctum Petrum Anno Domini 1487. idibus Ianuarij, vt in Bullario *part. 1. fol. 127.* cuius tenore inspecto potest appellari post momentum, dummodo fiat intra decẽ dies (ibi) & super appellatione interposita à sententia diffinitiua decurso vltimo momento temporis ad id de iure praefixi, eadem tamen die vltimi momenti, perinde, ac si debito tempore interposita foret, iustitiam ministrare; &c. De qua meminit, *Scacc. d. quaest. 12. num. 53* quia loquitur tantùm de iurisditione, & officio Auditorum Rotae Romanae, vt clarè patet ex eius lectura quidquid in contrarium dicat, *Menoch. lib. 2. praesumpt. 95. num. 6.* qui Bullam fortasse non vidit.

Paritet non obstat *Scacc. in d. quaest. 12. num. 59.* vbi testatur, quod praefata Bulla de consuetudine

9 seruatur in toto statu Ecclesiastico, quia † tali attestationi non est standum, cum Doctori fidem facienti de consuetudine, fides non adhibeatur secundum magis receptam sententiam, de qua per *Gab. in tit. de probat. concl. 4. num. 1. vers. contrarium, Becc. cons. 7. num. 29. Mohed. decis. 2. & 3. de consuet. Gregor. decis. 274. num. 5. Cocc. decis. 123. num. 27.*

10 Maximè, quia † non constat, quod modernus *Scac.* vnquam versatus fuerit in Curijs huius Prouinciae. Et sic in omnem casum sua attestatio procederet tantùm in Curijs, & Tribunalibus, in quibus versatus fuisset, non autem in istis, in quibus non resedit Iudex, iuxta distinctionem, *Surd. in cons. 74. num. 14. post Gabr. in d. concl. 4. num. 2. & firmat ad literam Beltr. ad Greg. d. decis. num. 8. Gratian. discept. 973. num. 43. Alex. cons. 5. num. 7. lib. 3. Dec. cons. 472. nu. 16. Rolan. cons. 57. num. 27. lib. 4. Becc. cons. 67. num. 32. Menoch. cons. 54. num. 5. Caph. cons. 361. num. 23, lib. 3.*

11 Eo quia † consuetudo non extenditur de loco ad locum, neque de persona ad personam, *l. 3. §. si quis, vbi Bart. ff. de itin. actuq. priu. Purpur. cons. 522. num. 12. Mantic. decis. 284. num. 6.* Proinde

12 in † specie probari debet, *Crau. cons. 96. num. 4. & cons. 241. num. 10. Mantic. d. decis. num. 7.*

A R G V M E N T V M.

Iudex, an, & quando possit suam interlocutoriam reuocare, cum aliis, de quibus in Summario.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex potest suam interlocutoriam reuocare.*
2 *Etiam quod millies vellet hoc facere.*
3 *Ac etiam post decem dies datos ad appellandum.*
4 *Interlocutoria respectu Iudicis nunquam transit in iudicatum, licet secus sit quoad partes.*
5 *Quod procedit, tàm in Iudice ordinario, quàm delegato.*
6 *Iudex potest suam interlocutoriam reuocare, quamuis fuerit acceptata ab vtraque parte. Quod intellige, vt num. 7. & limita, vt num. 8.*
9 *Iudex admittendo appellationem abdicat à se iurisdictionem totalem, Quod procedit, quamuis appellatio sit admissa cũ clausula, si & in quantum, n. 11.*
10 *Reuocatio interlocutoriae debet fieri per eum, qui habet iurisdictionem.*
12 *Appellatio admissa cum clausula, si & in quantum, non priuat Iudicem sua iurisdictione, si appellatio de iure non erat admittenda.*
13 *Quod limitatur, vt non procedat in interlocutoria.*
14 *Cautela Iudicis interloquendi in appellatione à mera interlocutoria.*
15 *Si Iudex à qua defert appellationi, non potest amplius se ingerere, etiamsi Iudex ad quem pronunciet malè appellatum, & benè iudicatum. Quod limita, vt num. 16.*
17 *Iudex inferior cogi potest per Superiorem ad interpretandum, vel reuocandum suam interlocutoriam.*
18 *Quod tamen est arbitrarium Iudici Superiori.*
19 *Verbum potest, est facultatis, & arbitrij.*
20 *Appellatio iustificatur ex grauamine.*

D E C I S I O XXXVII.

1 Vamuis possit iudex † suam interlocutoriam reuocare, *ad text. in l. quod iussit ff. de re iudic. cap. cum cessante, de appel. cap. sacro de sent. excom. cap. qualiter, de accusat.* Etiam † quod millies

2 vellet hoc facere *Grat. discep. 155. nu. 16. & seq.* Cum permittatur ei pluries reponere vicissim appellantes, & procedere in causa admittẽdo, & ab admissione reponẽdo, & à repositione recedendo, donec verum grauamen detegatur, vel terminetur, *Cuman. in leg. quod iussit, num. 4. de re iud. Mandos.* qui testatur de veriori, *Formul. 9. commiss. in verbo, ad mittatur, in fin. per text. in l. vbicumque, ff. de interrog. act. Ang. in l. quidquid astringendae, in fin. de verb. oblig.* Etiam si hoc † fa-

3 cere velit post decem dies datos ad appellandum, & vsque ad sententiam diffinitiuam, cum respectu

4 sui † interlocutoria nunquam transeat in iudicatũ, licet secus quoad partes, *Grat. d. discep. 155. n. 23.*

5 Et hoc † non solum in Iudice ordinario, sed etiam in delegato, *Rip. in l. quod iussit, num. 9. de re iud. Surd. cons. 167. n. 2. vbi etiam n. 14 & 19.* ampliat

6 cõcedi reuocationem, † quãuis fuerit accepata ab vtraque parte, intelligendo tamen ad effectũ, ne

Iudex

Iudex faciat litem suam, cum hoc possit facere etiam inuitis partibus, ne illis obligetur ad interesse, non autem quod pars possit vti commodo reuocationis, cum hoc casu respectu partium, à quibus fuit acceptata, transiuerit in vim contractus, quem non potest Iudex reuocare, *Surd. d. cons. 167. num. 19.*

Tamen in casu à me proposito in Rota inter Dominum Gentilem Murlachium de Camerino, &
8 DD. de Vgolinis, fuit dictum non esse † locum reuocationi interlocutoriæ, eo quia pro parte Murlachij fuit appellatum, & per Iudicem interloquentem appellatio admissa, quo casu non datur repositio, *Gemin. in cap. cum de appellationibus, §. si vero, col. 1. vers. sed pone, num. 6. de appell. in 6.* vbi quod est verior opinio, quidquid alij contrarium senserint, & comprobat *Lancellot. de attent. appell. pendent. limit. 1. num. 80. Gratian. d. cap. 155. num. 31.*
9 Iudex † enim tunc abdicauit à se iurisditionem totalem, *d. cap. cum de appellationibus, de appellat. in 6. Franc. in cap. personas, nu. 9. eod. tit. Gratian. decis. 2. nu. 21.* cuius defectu non potest amplius
10 se in causa intromittere, Cum † reuocatio sit facienda per eum, qui habet iurisditionem, *cap. si*
11 *à Iudice, de appell. in 6.* Et si appellatio † fuerit admissa cum clausula, si & in quantum, *Gratian. d.*
12 *discept. 155. num. 33.* per quam, † licet Iudex dicatur perseuerare in iurisditione, quando appellatio de iure non erat admittenda, *Natta cons. 566. num. 5. vers. sed istud fundamentum, Osasch. decis. 5. num. 9. & decis. 130. num. 1. Grat. discep. 960. num. 11.*
13 Tamen hoc † non procedit in interlocutoria, *Beniat. decis. 1. num. 1. vers. si verò sumus,* vbi
14 propterea dat cautelam, † vt respondeat ur appellationi à mera interlocutoria, cum clausula, non admisit, nisi si & in quantum, quasi tunc talis admissio non habeat vim delationis, *Gratian. d. cap. 155. num 34.*
15 Quare, etiamsi Rota † pronunciaret malè appellatum, & benè iudicatum, nihilominus Iudex, à quo non potest amplius procedere, *Franch. in cap. vt debitus, num. 47. vers. tertio quaritur, vbi etiam Dec. num. 8. de appellat.* nisi Iudex ad quem
16 per † expressam pronunciationem causam ad eum remitteret, vt post *Franc. & alios firmat Scacc. de appell. quæst. 17. lim. 47. memb. 3. num. 34.* Co-
17 gendo † eundem ad interpretandum, vel reuocandum suam interlocutoriam, prout facere potest, quando constat esse erroneam, vel iniustam, *Grat.*
18 *discept. 147. num. 12.* Cum † tamen Rota non cogatur de iure id facere, *Franc. in d. cap. vt debitus num. 47. de appellat. Scacc. d. num. 34. vers. non tamen,* Ideoque, cum Iudex ad quem non teneatur
19 remittere, quia aliud † est quod quis possit, & aliud quod cogatur, *Bal. in l. non quidquid in fin. de iudic. Glossa in l. sæpè audiui, in verb. necessitatem, ff. de off. præs. Ruyn. cons. 69. num. 12. lib. 1. Surd. qui dat multa similia, cons. 98. Gratian. discep. 146. num. 15.*

Atque ne his fuit resolutum inhibitionem esse
20 moderandam, maxime † cum ex hactenus deductis videatur constare de grauamine, ex quo appellatio iustificatur, *Osasch. d. decis. 5. num. 5.*

ARGVMENTVM.

De interdicto quorum bonorum, Et An detur contra possidentes cum titulo, qui sint legitimi contradictores, & de aliis, de quibus infra.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata in interdicto quorum bonorum est appellabilis ratione notoria iniustitiæ.*
2 *Notoria iniustitia dicitur illa, quæ est contra ius clarum, & quæ resultat ex eisdem actis.*
3 *Interdictum quorum bonorum non datur contra possidentem cum titulo.*
4 *Interdictum quorum bonorum æquiparatur petitioni hæreditatis.*
5 *Petitio hæreditatis non datur contra possidentem cum titulo. Et de ratione, num. 6.*
7 *Possidens cum titulo est legitimus contradictor, contra quem non datur remedium quorum bonorum, & num. 9. & 10. Sed tunc procedendum est ordinariè, num. 11.*
8 *Titulus, et possessio quomodo probentur.*
12 *Legitimatio personarū est facienda seruatis seruandis.*
13 *Vnusquisque probare debet suum intentionem.*
14 *Identitas bonorum est probanda in interdicto quorum bonorum, nec releuat semiplena probatio, nu. 15.*
16 *Sententia, quæ declarat aliquem proximiorem, & hæredem, est appellabilis, & num. 17. 19. & 24. Quod procedit, quando proximioritas est deducta principaliter in iudicio, num. 18. 20. & 21.*
22 *Genitiuum importat dominium.*
23 *Verba posita in genitiuo, tanquam excedentia terminos simplicis possessorij, faciunt causam appellabilē.*
25 *Quando tangitur petitorium non procedit l. vnic. C. si de moment. poss. & num. 26.*

DECISIO XXXVIII.

1 SEntentia † in interdicto quorum bonorum lata ad fauorem Pompiliæ per D. Iudicem à quo, qui statim illam executioni mandauit, est appellabilis ratione notoriæ iniustitiæ, quę operatur, vt non sit locus Ægidianæ, neque executioni, *Cont. de moment. poss. limit. 2. num. 45. & quæst. 4. num. 6. Marescot. var. lib. 2. resolut. 75. num. 27. Eng. cons. 71. num. 25. lib. 1. Grat. dec. 9. n. 1. & dec. 136. n. 1. Greg. dec. 251. n. 10. Caual.*

Canal. decis. 505. numer. 1. Rot. ex impress. apud Vitatil. decis. 38. numer. 1. & decis. 98. numer. 5. & in recentiorum part. 2. decis. 324. numer. 3. & decis. 391. numer. 6. Et illa † dicitur iniustitia notoria in hac materia, quæ ex eisdem actis resultat, & est contra ius clarum, Gabr. tit. de sent. conclus. 7. numer. 27. & sequen. Cont. de moment. num. 9. n. 56. Curt. Iun. cons. 63. n. 3. & cons. 160. n. 12. Corn. qui loquitur in terminis Æ gidianæ cons. 10. vol. 2. lib. 4. Maresc. d. cap. n. 28. Oreg dec. 508. n. 10. Hic autem deducitur † notoria iniustitia, ex eo quia apud omnes legum interpretes vno ore concluditur, interdictum quorum bonorum non dari contra possidentes cum titulo, l. 1. & ibi Bart. circa medium, ff. quorum bon. Rolan. cons. 75. num. 6. lib. 2. Soccin. Iun. cons. 75. num. 6. & 11. lib. 1. Marant. part. 4. distinction. 7. num. 4. in fin. cum alijs citatis ab Achil. Person. tract. interd. quorum bon. num. 483. Osasch. decis. 29. num. 12. Mantic. decis. 241. num. 9. vbi testatur de magis communi, Rot. in recentiorum. par. 1. decis. 671. num. 1. & coram Canal. decis. 386. num. 2. & 3.

Æquiparatur † enim hoc interdictum petitioni hæreditatis, vt per Salicet. in leg. 2. in fin. C. quorum bonorum, quæ † similiter non datur contra titulo possidentem, sed solùm contra eos, qui pro hærede possident, leg. regulariter, & leg. pro hærede, ff. de petition. hæredit. Canal. dict. decis. num. 1. & seqq. Et † ratio est secundum Bart. & alios magis communiter, quia cum actor nitatur titulo, & possessione defuncti, reus verò titulo, & possessione propria, debet ipse ratione suæ possessionis præferri, quia in pari causa melior est conditio possidentis, Gozad. cons. 50. num. 3. Rolan. dict. cons. 75. num. 17. Gabriel. cons. 1. num. 2. lib. 1. Hond. cons. 22. num. 13. lib. 1. Rot. in recent. dict. decis. 671. num. 1.

Altera † ratio est, quia possessores, & titulum habentes sunt legitimi contradictores, contra quos non potest intentari huiusmodi remedium, prout nec remedium, l. fin. C. de edict. Diu. Hadr. toll. Rot. in d. decis. 671. num. 1.

Quod † autem Angelus, & consortes Rei conuenti hoc interdicto possideant cum titulo, constat ex testibus in causa primæ instantiæ examinatis, ac ex instrumento donationis de Anno 1621. in quo eadem Pompilia, quæ modo agit, donauit, & renunciauit Desiderio, Ioanni Marco, & Mariæ eius filiis, & modo litis consortibus portionem, & partem, quæ ipsi Pompiliæ peruenire potuisset, casu quo Fœlix eius soror, cuius hæreditate nunc agitur, decessisset sine filijs non peruenientibus ad ætatem viginti quinque annorum, vt in processu fol. 31. prout casus euenit, & probant testes in causa examinati, qui etiam deponunt concludenter, & vniformiter Angelum præfatum, vti maritum dictæ Fœlicis possedisse ante, & post mortem dictæ eius vxoris bona, de quibus agitur, sibi in dotem tradita. † proinde cum dicti conuenti, scilicet Angelus possideat, & possideant dicta bona titulo dotis, & alii Consortes habeant titulum donationis ab ipsamet Pompilia, propterea censendi sunt sine dubio legitimi contradictores, vt post Bars. Dec. Zacch. Ruyn. & alios firmat Menoch. adip. rem. 4. num. 593. Argel. de legitim. contr. quæst. 2. num. 164. & quæst. 7. num. 12. & seqq. contra † quos non datur hoc remedium, Menoch. d. remed. num. 586. & seqq. Rot. in recentior. dict. decis. 671. num. 1. Sed est † procedendum ordinariè, Rot. in recentior. part. 1. decis. 270. num. 2. decis. 671. num. 1. & decis. 711. num. 2. & 3.

12 Ac † debet Pompilia seruatis seruandis legitimare suam personam, Salust. Tib. in sua prax. lib. 2. cap. 3. tit. de mod. proc. in remed. quor. bon. nu. 5.

13 Nec † non probare suam intentionem. s. Felicem possedisse bona, de quibus agitur, vsque ad eius obitum, illaque remansisse in eius hæreditate, l. vlt. §. final. autem, C. de edict. Diu. Hadr. toll. Couar. pract. quæst. cap. 12. num. 3. Mantic. decis. 241. num. 1. & decis. 245. num. etiam 1.

14 Ac † etiam plenè probare identitatem bonorum petitorum, quod minimè factum fuit, prout quidem oportebat, Gabr. d. cons. 31. num. 5. Menoch. adip. remed. 1. n. 94. Marescot. var. lib. 1. cap. 12.

15 num. 7. & 8. Cum † non sit verum, prout ex aduerso prætendebatur, quod releuet semiplena, & summaria probatio, vt de veriori firmat, Menoch. d. rem. 1. num. 96. vers. verum contraria opinio, & recup. rem. 15. nu. 413. vbi dicit, quod semiplena probatio solùm concludat in possessorio momentaneo, quem sequitur Rip. in cap. sæpè, num. 3. de restit. spol. Gabr. d. cons. n. 6. Capic. decis. 55. num. 2. Afflict. decis. 364.

16 Insuper est appellabilis sententia, † quia in ea declaratur Pompilia hæres ab intestato, & sic proximior, vnde illa non iustificatur ex se tanquam dependeat ab articulo, nempè si constet de proximioritate, quare cum per sententiam diffinitiuam ista principalis quæstio diffiniatur, debet concedi appellatio, sicut dicimus, quando disputatur, an quis sit hæres, nec ne ad effectum immissionis, quia tunc sumus in causa diuersa à iudicio merè possessorio, & per consequens intrat appellatio ad vtrumque effectum, Bal. cons. 141. 330. & 331. lib. 1. Scacc. de appellat. quæst. 17. lim. 6. memb. 4. num. 118. Menoch. adip. rem. 3. n. 190. et seqq. & rem. 5. num. 70. & seq. Grat. discep. 694. n. 32. & 33. maximè

17 † quando possessio est plena, vt hic, Scacc. d. mem. 4. n. 35. vers. secus si agatur ad possessionem plenam.

Nec ad rem facit, quod verba illa hæres ab intestato prolata in sententia sint apposita incidenter, vt post Bero. firmat Rot. diuer. par. 1. dec. 34. Quoniam † in facto, & in processu apparet, istam proximioritatem fuisse deductam principaliter, cum non competeret talis immissio, nisi proximiori, & sic principaliter debet constare, Pompiliam esse talem, prout etiam super hoc plenè articulatum fuit (ibi) Dominam Pompiliam eius sororem, & in gradu consanguinitatis proximiorem, cum nullus, nec patruus, nec à patre descendens extee præter eam. Et cōstat ex depositione testium super

quinto

quinto articolo(ibi) *Donna Pompilia è la più prossima in grado all' articulata Donna Felice, atteso che*
19 *non habbi altri fratelli, nè sorelle carnali*, ac † ideo datur appellatio, vt post *Bero. in d. conf. 111. nu. 15. lib. 3. & Gratian. d. cap. num. 35.* firmat Rota
20 distinguendo *in d. decis. 34. nu. 17.* Neque † enim Pompilia poterat agere, nisi tanquam proximior, & sic proximioritas erat in lite, vnde appellatio negari minimè potest *Bal. in l. vnic. num. 8. C. si de*
21 *moment. poss.* quasi † ista sententia, de qua agitur, & in qua Pompilia declaratur hæres ab intestato dictæ Fęlicis, non tantùm sit declaratoria, sed etiam dispositiua, ita vt complicatio explicitè contineatur in sententia, prout certè continere debet ad effectum, vt sit appellabilis, *Gratian. d. discept. num. 37. & 38. Seraph. decis. 603. num. 1. Grego. decis. 232. num. 3. & 6. vbi latè Beltra. Rot. inter impress. à Statil. iuxta nouā impressionem decis. 229. num. 4. & seqq. & decis. 241. & 243.*

Præterea est apppellabilis, quia in ea dicitur Pompiliam hæredem ab intestato dictæ Fœlicis fore, & esse immittendam in actualem, & corporalem possessionē medietatis dimidiæ partis omnium, & singulorum bonorum, iurium, & actionumd e scriptorum, & descriptarum in notula, & petitione in actis exhibita, & hereditariorum dictæ
22 Fœlicis, quæ verba † (possessionem bonorum, iurium, & actionum hæreditariorum dictæ Fœlicis) posita in genitiuo non continēt meram possessionem, sed habent admixtum dominium, & sic percontinent petitorium, *Alex. post Bart. in rub. de non. oper. nunc. num. 15. & cons. 171. num. 3. lib. 6.* Et
23 tanquam † excedentia terminos simplicis possessorii efficiunt, vt in totum detur appellatio, *Scapuc. de Salu. lib. 3. quæst. 5. num. 1. Gratian. decis.*
24 *214. num. 2. & 3.* Et sit † hoc casu possessio non dicitur momentanea, cum fuerit Pompilia declarata hæres ab intestato, ac fuerit per Iudicem pronunciatum super dominio, igitur cessante ratione, quare à sententia super mera possessione non appelletur, debet vtique cessare iuris dispositio, *Contard. de moment. lim. 2. §. 3. num. 3. & 6.* vbi quod si sententia feratur, non solùm super possessione, sed etiam super proprietate locus est
25 appellationi, quia † quoties tangitur petitorium
26 non procedit *l. vnic. de moment.* Nec † possessorium amplius remanet nudum, sed fit mixtum, *Scapuc. d. quæst. 5. nu. 2.* Et ex his, ac aliis deductis per informantem pro hac parte dictum fuit appellationem deuoluisse ad vtrunque effectum.

A R G V M E N T V M.

Immissus in possessionem auctoritate Iudicis, ritè, & rectè procedentis iustè possidere dicitur, & est manutenēdus.

S V M M A R I V M.

1 Possessionis adeptio quomodo probetur.
2 Immissus in possessionem ex mandato, Iudicis, iustè possidere dicitur, & num. 8.
3 Auctoritas Iudicis priuat possessione, absque expulsione.
4 Immissus ex Saluiano iustè possidere dicitur; quousque de suo credito sit satisfactus.
5 In Saluiano est locus Ægidiana. Et sine vitio attentatorum fit executio infra decem, num. 6.
7 Possessor lite pendente manuteneri debet, & num. 11. & 26.
9 Possidens de mandato Iudicis habet remedium retinendæ.
10 Interlocutoria quæ ad Iudicem nunquam transit in iudicatum.
12 Denegatio manutentionis precedens non tollit, quo minus possit, & debeat concedi manutentio, vbi apparet de possessione, & de iniustitia denegationis.
13 Mandatum de manutenendo iam vni datum, Rota ad libitum reuocat detecta possessione alterius.
14 Assignamenta domino census tradita pro restitutione sortis operantur extinctionem census. Quod intellige, vt num. 15.
16 Restitutio pretij est omnino necessaria pro dissolutione contractus census.
17 Cum numeratione pretij.
18 Vel cum assignamento, quod habeat, vel habere possit effectum.
19 Locus obtentus in concursu creditorum non operatur extinctionem census.
20 Exceptio extinctionis non suffragatur in iudicio manutensionis.
21 Et huiusmodi exceptio respicit petitorium.
22 Exceptio anterioritatis non impedit immissionem in saluiano.
23 Exceptio de iure tertij non datur, nisi tertio volente, & declarante.
24 Et nisi reus conuentus causam habeat ab illo, de cuius iure excipit. Exceptio bostica locum non habet in executione Instrumenti censu, nec in causa possessoria, num. 25

D E C I S I O XXXIX.

Ominus Datius Gentilonus vna cum eius filio egit remedio vtili s. saluiani intedicti cōtra Valentinum Grimaldum possessorem prædij siti in territorio Monticuli, & contrata detta delle Cerrete, olim possessi per Ioannem Franciscum Gyptium debitorem scutorum 65. pro fructibus census impositi de Anno 1590.

Et legitimatis personis, ac probatis extremis, obtinuit sententiam fauorabilem a Potestate dictæ Terræ, cuius vigore assecutus fuit possessionem, vt con-

1 vt constat per relationem executoris † adeptionis
illius atergo mandati de immittendo, quæ illam
probat, *l. prædia, vbi Bart. Alex. & alijs, ff. de acq.
poss. Couarr. in reg. possessor. par. 2. §. 3. num. 8.
vers. nempe si de traditione rei fuerit facta scriptura,
Natta cons. 572. num. 15. Menoch. retin. rem. 3.
num. 575. Rot. pen. Statil. de Salu. decis. 27. num.
1. & 2. & dec. 144. num. 2. & penes Caual. decis.
150. num. 1. penes Cocc. dec. 185. num. 2. & penes
Greg. decis. 546. num. 9. & 10. & in recent. par.*
2 *1. decis. 225. num. 2.* Et sic immissus ex † mandato
Iudicis iustè possidere dicitur, *l. iustè possidet,
& ibi Doct. ff. de acq. poss. Hond. cons. 20. num. 1.
18. & seqq. lib. 1. Pontan. de spol. lib. 2. nu. 182.*
3 *Greg. decis. 336. num. 14.* suffragaturque † etiam
alio existente in possessione, quia auctoritas Iudicis
ritè, & rectè procedentis priuat possessione
absque alia eiectione, *Ang. in l. qui vniuersas, §.
item cum prætor, in fin. & in l. clam possidere, §. qui
ad nundinas, ff. de acq. poss.* Roman. *ibidem, num. 3.
l. mol. num. 1. Alex. num. 2. Dec. cons. 103. num.
2.* Rot. *diuers. par. 1. decis. 802. num. 6. & 7. coram
Seraph. decis. 1325. num. 1. coram Greg. decis.
268. num. 11. & decis. 582. num. 5. & ibi adden.
num. 8. & in recent. par. 2. decis. 525. nu. 3.* Quo-
4 usque † scilicet de eius credito sit satisfactus, *Scap.
de Salu. lib. 3. quæst. 9. num. 1. & quæst. 13. num.*
5 *1.* Etiam † quod possessio sit capta infra decem
datos ad appellandum, cum versemur in possessorio
saluiani, in quo est locus Ægidianæ, *Ioseph.
Lud. decis. Perus. 20. num. 21. vers. his ita præmissis,
Gratian. discept. 74. num. 1. & seqq. Caput.
decis. 106. & decis. 141. lib. 3. Greg. decis. 491.
num. 1.* Et sine vitio † attentatorum exequitur infra
illud tempus, *l. 1. C. si de moment. poss. Scapuc.
d. tract. lib. 3. quæst. 1. num. 3. Rot. diuers. part. 2.
decis. 34. num. 3. & penes Greg. d. decis. 491. num.
3.* Ac ideo sequitur, Gentilonum in sua possessione
† lite pendente manutenendum esse, *Paris.
cons. 39. num. 3. & 4. & cons. 41. num. 17. & 18.
lib. 1, Lancell. de attent. par. 2. cap. 4. declarat. 4.
num. 1. & seq. Gratian. discept. 871. nu. 14. discep.
872. num. 8. & discept. 948. num. 10. Seraph. decis.
717. in fin.* cum non constet de † notoria iniustitia
Potestatis, per quem Grimaldus priuatus fuit omni
possessione ciuili, & naturali, *Gratian. qui alios
allegat, discept. 926. num. 28.* Ideo meritò † habet
Gentilonus remedium retinendæ. *d. l. iustè possidet,
ff. de acq. poss. Grat. d. discept. nu. 1. Rot. in
recent. par. 2. decis. 690. num. 1.*

Non obstat decretum manutentionis per alium
Iudicem relaxatum ad fauorem Grimaldi, Quia
cum sit † interlocutorium, quod in iudicatum nunquam
transit quoad Iudicem, *cap. cum cessante,
de appellat. l. vbicumque, ff. de interrog. act. l. quod
iussit, & vbi Cuman. ff. de re iud. Zacch. de oblig. Cam.
quæst. 35. num. 30. Gratian. discept. 155. num. 23.
Cacc. d. iud. lib. 1. cap. 95. nu. 105. Seraph. decis.
295. num. 5. & latius dixi, decis. 37. num. 4* contra
ico † de possessione Gentiloni, potuit illo omissa,
seu tacitè reuocato, eundem in possessione
1.

sua manutenere, *Gratian. discept. 384. nu. 22. Rot.
coram Seraph. d. decis. 1295. nu. 5. & penes Statil.*
12 *decis. 37. num. 10. & decis. 239. num. 3.* cum † denegatio
præcedens non tollat, quo minus possit,
& debeat concedi manutentio, vbi apparet de
possessione, & de iniustitia denegationis. *Grego.
decis. 275. num. 16.*

13 Prout seruat *Rota*, † quæ manutentionem vni datam
ad libitum reuocat, detecta possessione alterius,
*Greg. d. decis. 275. num. 15. & ibi adden. nu.
24, Rot. in recentior. part. 2. decis. 404. num. 3.
& seqq.*

Pariter non obstat, quod dicebatur, constare
de notoria iniustitia, quæ impedit, ne dicta sententia
exequi potuerit, ex eo, quia Gentilonus
creditor Gyptij ex causa census venit ad concur-
14 sum † de Anno 1592. & sextum locum obtinuit
pro restitutione sortis, & fructuum, quod operatur
extinctionem census, *Cenc. de cens. in addit.
par. 3. cap. 1. quæst. 3. art. 5. nu. 19.* vbi pro hac
sententia allegat, *Milan. decis. Sicil. 2. num. 16.*
15 *& 17. lib. 2.* Quia verior videtur opinio, † quam
seruat Rota, & nos sequimur, videlicet, quod etiamsi
fuerit relaxatum mandatum pro restitutione
sortis principalis, & fructuum per Iudicem,
cuius factum dicitur factum partis, ex hoc non
sequitur, quod dicto creditori census fuerit restitutum
precium, *Rot. ex impress. per Marcb. de com.
par. 1. §. 2. fol. 856. decis. 30. num. 2. vers. nec obstare
dixerunt.*

16 Quæ quidem † restitutio pretij est omninò necessaria
pro dissolutione contractus census in esse
deducti, & perfecti, qui requirit actum priori similem,
*ad tex. in l. 1. C. quand. lic. ab empt. disce.
Rot. ex impress. per Cenc. decis. 61. num. 1. 247.
num. 4. 272. num. 1. 273. num. 1. 274. num. 1. &*
17 *275. num. 6.* Idque cum † pretij numeratione, *Rot.
penes eundem decis. 272. num. 3.* Vel saltim cum
18 assignamento, † quod habeat, vel habere possit
effectum per satisfactionem, *Rot penes eundem
decis. 106. num. 3. & decis. 147. num. 2.*

Proinde, cum Gentilono in causa concursus facti
19 † de bonis dicti Ioannis Francisci Gyptij fuerit assignatus
sextus locus absque eo, quod ipse comparuerit
in Iudicio, & absque certo assignamento
in bonis eiusdem debitoris, ex quo pretium sortis
principalis ipse recipere valuerit cum effectu, sequitur
censum non posse dici vllo modo extinctum,
*Cenc. de Cens. par. 3. cap. 1. quæst. 3. art. 5.
num. 21.* Rot. *ex impress. ibidem d. decis. 106. nu.
1. & seqq. 247. num. 2. & 248. numer. 3. & ex
impress. per Marches. par. 1. §. 2. fol. 856. decis.
30. per totam, & in recent. par. 1. decis. 56. nu. 4.*
20 Præsertim † ad effectum manutentionis, in quo
Iudicio obstare non potest extinctionis exceptio,
donec super ea fuerit cognitum, & iudicatum.
*Caput. decis. 321. par. 1. Rot. ex impress. per Marches.
part. 1. §. 2. fol. 869. decisio. 43 per totam.*
21 Cum illa † dicatur respicere petitorium, *Rot. ex
impress. per Cenc. d. decis. 247. num. 6.*

Vltimò non obstat exceptio anterioritatis alio-

H rum

rum creditorum allegata pro parte eiusdem Gri-
maldi, ex qua deducebatur pariter iniustitia dictæ
22 sententiæ. † Quia præterquam quod illa non potest
esse impedimento immissioni ex Salniano, quippe
cum dicatur altioris indaginis, *Scupuc. de Salu. lib.*
23 *2. quæst. 7.* Respondetur † quod de iure tertij ex-
cipi non potest, nisi tertio volente, & declarante,
Bart. in l. 2. nu. 1. 8. & 10. ff. de except. rei Iudic. Bal. in Auth. qui rem. nu. 6. C. de Sac. Sanct. Eccl. Gratian. discept. 526. num. 50. & discept. 699. nu. 24. Abb. cons. 87. col. 2. lib. 2. Alex. cons. 173. ante fin. lib. 2. Rol. cons. 81. num. 7. lib. 3. Thes. decis. 4. num. 3. vers. tertius casus, & num. 8. in prin. Rot. in recent. part. 1. decis. 205. num. 3. &
24 *decis. 390. nu. 4.* Et nisi reus † conuentus causam
habeat ab illo, de cuius iure excipit, *Rot. in recen. par. 1. d. decis. 265. num. 3. & penes Cenc. de Cens. in Addit. decis. 8. num. 2. & penes Seraph. decis. 649. num. 2.* quæ omnia cessant in casu nostro, Ideo, &c.

Pront nec obstat quod dicebatur, Grimaldo, vti militi impedito in seruitio militari, vt asserebatur, suffragari exceptionem, quæ dicitur hostica, qua inspecta ex priuilegio supersedendum erat in causa per octo dies post eius reditum, intra quod tempus fuit latum decretum manutentionis ad fauorem D. Gentiloni, & sic nulliter. Quia responde-
25. tur † huiusmodi exceptionem de Iure non esse ad-
mittendam in executione instrumenti census, pro-
vt nec in iudicio possessorio, in quibus terminis versamur, *Grass. excep. 13. n. 30. Pet. Greg. de Cens. quæst. 6. num. 7. Giurb. qui alios citat, decis. 118. num. 17. & 31. & seq. Franc. decis. 286. num. 7.*

Vnde cum ex processu constet fuisse actitatum, & iudicatum in mero possessorio Salniani, in quo exceptiones allegatæ ex prædictis locum non habent, constito de executione sententiæ per actualem apprehensionem possessionis, de qua quæritur; Propterea ego Iudex extra Rotam fui in Vo-
26 to mandatum de manutenendo † non posse dene-
gari D. Gentilono possidenti, *§. retinendæ, vers. hodie, Instit. de Interd. l. 1. §. interdictum, & ibi Bart. ff. vti possid. Couarr. Pract. quæst. cap. 17. nu. 3. Alex. cons. 92. num. 5. lib. 1. Marescot. var. lib. 2. cap. 64. num. 1. Mantic. decis. 185. nu. 1. Cocc. decis. 14. num. 1. Greg. decis. 438. num. 1. Caual. decis. 106. num. 2. decis. 209. nu. 1. & decis. 418. num. 1. cum similibus* Et ita per me decretum fuit.

A R G V M E N T V M.

Denunciatio futuræ venditionis rei censuatæ domino census, an sit de forma, & per quem fieri debet. Et an dominus census semper sit præferendus in emptione rei censuatæ.

S V M M A R I V M.

1 *Dominus census in emptione fundi censuati debet omnibus alijs præferri.*
2 *Verbum volumus, in constitutione inducit formam præcisam.*
3 *Vitium formæ est potentius vitio materiæ.*
4 *Denunciatio debet fieri domino census cum omnibus conditionibus, quibus venditio fieri debet.*
5 *Retractus, qui conceditur ex bulla, habet locum etiam in venditione facta à Iudice.*
6 *Factum Iudicis habetur pro facto partis.*
7 *Per impositionem census super aliqua re causatur ius reale, & speciale in ipsa re.*
8 *Dominus census potest fundum censuatum venditum sine denunciatione à tertio emptore retrahere.*
9 *Venditio facta sine denunciatione probatur ex negatiua agentis.*
10 *Negatiua, quando est fundamentum agentis, debet ab eo probari.*
11 *Regula tamen fallit in eo, cui aliquid est denunciandum ex necessitate.*
12 *Onus probandi implementum pertinet ad debentem implere.*
13 *Denunciatio omitti non potest, etiam quod dominus census extraiudicialiter sciat futuram venditionem.*
14 *Refutatio simplex non trahitur ad futuras emptiones.*
15 *Scientia venditionis requiritur specifica per formalem denunciationem.*
16 *Dominus census in venditione fundi censuati debet præferri, nec attenditur, de quo tempore sit effectus dominus.*
17 *Dominus census, cui competit ius prælationis, potest censum vendere cum isto iure petendi prælationem.*
18 *Contra possessorem in causa prælationis faciendum est iudicium saltem summarium.*
19 *Sententia lata contra principalem potest exequi contra eum, in quem dolo translata est possessio, & num. 20.*
21 *Contractus alienationis rei censuatæ sine interpellatione est nullus.*
22 *Quod nullum est, nullum potest operari iuris effectum.*
23 *Ex contractu nullo à principio non transfertur dominium.*
24 *Nec possessio per constitutum oppositum in instrumento nullo à principio*
25 *Ad rescissionem contractus opus est reuocatoria.*
26 *Rescissio præsupponit contractum validum.*
27 *Rescissio requirit sententiam, quando nullitas est velata. Secus si est patens. num. 28.*
29 *Quia tunc potest fieri executio per viam apprehensionis omissa reuocatoria.*
30 *Confessio probat contra confitentem.*
31 *Et operatur, vt procedi possit ad sententiam auocationis possessionis, etiamsi nulli fuissent seruati termini.*
32 *Confessio, quæ continet diuersa, & separata facta, quando possit acceptari in vno, & reprobari in alio.*

Possessor

ſseſſor rei cenſuatæ, licet poſſit cogi à domino cen-
is ad ſibi reuendendum rem, non tamen tenetur ex-
omputare in pretio creditum ipſius domini cenſus.
timatio debet fieri ante venditionem.
omino cenſus poteſt per indirectum auferri ius præ-
ationis, ſi cenſus redimatur ante venditionem fun-
di cenſuat.
itorium habet in ventre poſſeſſorium.
dex poteſt condemnare ad id, quod venit in conſe-
quentiam rei petitæ.
gula, quod ſententia debet eſſe conformis libello,
omodo intelligatur.
ata cumulatione petitorij, & poſſeſſorij poteſt v-
rumque vnica ſententia terminari.
t hæc cumulatio admittitur parte non opponente.
feſſio in iudicio quid operetur.
ntentia quando reddatur conformis proſecutis.

DECISIO XL.

Ominus Franciſcus Franciſchinus eſt præferendus in emptione fundi cenſuati, † de quo agitur, vigore Pianæ Conſtitutionis, diſponentis dominum cenſus eſſe præferendum omnibus aliis, *Cenc. de Cenſ. par. 2. cap. 2. quæſt. 1. art. 2. num. 7. & art. 3. num. 1. & ſeqq. art. 4. num. 3. & ſeqq. Rot. ex impreſſ. penes eundem, deciſ. 157. num. 3. 158. num. 1. 307. nu. 1. & 308. num. 1.* ponderando † verbum illud (volumus) quod formam inducit præciſam, *Seraphin. deciſ. 1474. num. 2.*

Cumque † vitium formæ ſit potentius vitio materiæ, *Fælin. in cap. cum dilecta, col. 15. num. 6. de reſcript. Oſaſch. deciſ. 6. num. 7.* Propterea dixi in propoſito caſu ſine hæſitatione, ſententiam D. Iudicis a quo auocatoriam poſſeſſionis à D. Concepto Blanco emptore, tanquam iuſtam, & validam eſſe confirmandam, cum ante † venditionem non fuerit facta denunciatio domino cenſus cum omnibus conditionibus, iuxta formam dictæ Bullæ, cuius diſpoſitio eſt in viridi obſeruantia, ex latè deductis per *Cenc. par. 2. cap. 2. quæſt. 1. art. . Rot. ex impreſſ per eundem. deciſ. 158. 307. & 308.* Etiamſi ageretur † de diſtractione neceſſaria facienda per ſubhaſtationem Iudicis, *Cenc. d. quæſt. 1. art. 4. num. 25. & ſeqq. Greg. deciſ. 193. num. 1. & ſeqq.* Quia factum Iudicis habetur † pro facto partis, *Gratian. diſcept. 544. num. 39. & diſcept. 784. num. 10. cum ſeqq. Rot. ex impreſſ. per Cenc. deciſ. 156. num. 1. & ſeqq. & penes Greg. d. deciſ. num. 3.*

De iuſtitia ſententiæ conſtat, ex quo per † impoſitionem cenſus cauſatur ius reale, & ſpeciale in re cenſuata, *Cenc. d. art. 2. nu. 3. Rot. apud eundem deciſ. 156. nu. 6,* ad effectum, vt aduerſus tertium poſſeſſorem eiuſdem prædij, ſuper quo cenſus conſtitutus eſt, agatur ad auocandam, & retrahendam poſſeſſionem, ſi conditiones contractus ...
cenſus non ſeruentur, quoniam talis conditio in Bulla poſita, ſiue pactum in inſtrumento cenſus appoſitum cum hypotheca, quæ ex conſtitutione cenſus contrahitur, impedit dominij tranſlationem in tertium, cui poſt cenſum impoſitum res fuit vendita, & ſic nulla prorſus redditur alienatio facta in Conceptum Blancum, à quo res auocari poteſt, vt docet in ſpecie *Gutier. pract. quæſt. lib. 2. quæſt. 168. num. 4. Cenc. d. art. 4. num. 2. & 3. Rot. penes eundem, dec. 159. per totam. Maſtril. deciſ. 102. num. 5. & 6. Giurb. deciſ. 75. num. 6.*

De venditione autem fundi cenſuati non dubitatur, quia de illa conſtat ex propria confeſſione
9 reorum; Et quod ſit facta † ſine denunciatione, probatur ex negatiua agentis, eo quia negans aduerſarium adimpleuiſſe id, quod tenebatur, ideſt denunciare venditionem, onus probandi implementum in eundem Aduerſarium transfert, *Natta conſ. 226. num. 3. Becc. conſ. 105. num. 12.*

10 Nec ad rem facit, quod negatiua, † quando eſt fundamentum actoris, debet ab eo probari, vt per *Doct. in l. in illa, ff. de verb. oblig. Alex. conſ.*
11 *37. num. 13. lib. 2* Quia regula huiuſmodi † fallit in eo, cui implendum eſt, ſeu ad cuius fauorem aliquid eſt denunciandum, quo caſu ſatis eſt, quod neget fuiſſe impletum, *Doct. in d. l. in illa, vbi præcipuè Rip. num. 15. ff. de verb. obligat. Rot. in recent. par. 1. deciſ. 362. num. 2.*

12 Cum onus † probandi implementum pertineat ad debentem adimplere, *l. 1. C. de probat. l. qui commeatus, ff. de re milit. Natta d. conſ. 226. num. 3. Becc. d. conſ. 105. num. 11. & ſeqq. Surd. deciſ. 64. num. 29. & 30.*

Non obſtat quod dicebatur de interpellatione verbali, & extraiudiciali facta Franciſchino domi-
13 no cenſus. Quia † talis denunciatio non ſuppletur per extraiudicialem ſcientiam, *Cenc. d. art. 2. nu. 8. Rot. penes eundem d. deciſ. 157. num. 3. & deciſ. 1474. num. 3. Grat. diſcept. 742. num. 3. & ſeqq. Maſtril. deciſ. 50. num. 12.* vbi dicit, quod non ſufficit verbalis, & extraiudicialis requiſitio ad tollendum ius prælationis, ſed neceſſe eſt præceſ-
14 ſeſſe pactum expreſſum, cum ſimplex refutatio, † & renunciatio non trahatur ad futuras emptiones, *Tiraq. de retract. Conſang. §. 1. Gloſ. 9. num. 145. Carp. ad ſtat. Med. cap. 4. num. 416. Ruyn. conſ. 70.*
15 *nu. 9. & ſeq.* Igitur † requiritur ſcientia non præſumpta, ſed ſpecifica cum omnibus ſuis qualitatibus, & pactis per formalem denunciationem, *Tiraq. d. tract. §. 36. Gloſ. 2. num. 29. & ſeqq. Seraph. d. deciſ. 1474. num. 2. & 3. Rot. ex impreſſ. apud Marcheſ. par. 1. fol. 863. & ex impreſſ. per Cenc. deciſ. 157. num. 3. 307. & 308. per totam.*

Nec obſtat quod dicebatur, cenſum fuiſſe emptū per Frāciſchinum poſt alienationem fundi factam per Paulum debitorem cenſus; Quia præterquam quod id ex actis ſufficienter non colligitur, reſ-
16 pondetur † quod quandocunque quis efficitur dominus cenſus, etiam pendente lite, acquirit ius prælationis, *Bart. in l. non poteſt videri, poſt medium, verſ. aut erat, de iudic. Bellon. conſ. 25.*

num. 3. *&* 4. *Rim. Iun. cons.* 546. *num.* 33. *lib.* 6.
Gratian. discept. 526. *num.* 56. *Surd. decis.* 44. *num.*
22. *Rot. apud Cenc. decis.* 307. *num.* 2. *&* 308. *nu.*
2. *&* 18. vbi quod sufficit retrahentem esse domi-
num census de tempore retractus faciendi, nec de-
bet attendi, de quo tempore fuerit effectus talis
17 retrahens dominus, quia † dominus census, cui
competebat ius prælationis, potuit censum ven-
dere cum isto iure petendi prælationem, quod ius
est reale cedendum vna cum re, prout in terminis
iuris congrui post *Paris. in cons.* 82. *num.* 26. *lib.*
3. *firmarunt* Ricc. *lib.* 3. *decis.* 249. *num.* 1. *Caual.*
decis. 19. *num.* 79. *par.* 2. *Giurb. decis.* 84. *nu.* 15.
Francb. decis. 242. *& decis.* 342.

Similiter non obstat, quod petitio fuerit data
contra Paulum debitorem, quæ danda videbatur
principaliter contra Conceptum emptorem, &
possessorem, quia respondetur, quod ipse emptor
fuit etiam citatus in iudicio, & si non in principio,
tamen contra eundem fuerunt reproducta omnia
acta, & illi datus terminus ad deducendum, & al-
legandum, vt in processu legitur, ex quorum ter-
minorum obseruatione plusquam manifestè appa-
18 ret, contra ipsum † possessorem illegitimum fuisse
factum iudicium saltim summarium, quod est suf-
ficiens, *Hond. cons.* 20. *num.* 46. *lib.* 1. Et ideo non
potest conqueri, quod sibi fuerit denegata defen-
sio, & quod spolietur sine causæ cognitione, quæ
requirebatur, *ad tex. in cap. licet Episcopus de præb.*
in 6. *Hond. d. cons.* 20. *num.* 47. *&* 48. Insuper re-
19 spondetur, † quod sicut sententia lata contra prin-
cipalem potest exequi contra eum, in quem dolo
translata est possessio, vt per *Bart. in l.* 1. *§. neces-*
sario, num. 4. *ff. si vent. nom. mul. & latè probat*
Natt. cons. 350. *num.* 3. *Gait. de cred. cap.* 2. *tit.*
3. *num.* 540. *Surd. decis.* 256. *num.* 2. Ita & in ca-
20 su nostro † videbatur procedendum esse ad execu-
tionem contra Blancum, qui scienter emit præ-
dium censuatum absque eo, quod interpellari fe-
cerit dominum census, vt tenebatur, *Cenc. d. art.*
2. *num.* 17. *Rot. penes eundem, decis.* 156. *num.* 10.
21 *& penes Greg. d. decis.* 193 *num.* 11. Quia † talis
cōtractus alienationis sine interpellatione est nul-
lus, vt diximus *ex Cenc. in allegato art.* 4. *num.* 4.
& seq. ex qua nullitate non potest sequi aliquis ef-
22 fectus exclusiuus prælationis iuris, quia † quod
nullum est, nullum potest operari iuris effectum,
l. non putauit, §. non quæuis, ff. de bon. poss. contra
23 *tab. Cenc. d. art.* 4. *num.* 5 Et tunc, quia † contra-
ctus à principio est inualidus, dominium nō trans-
fertur, *l. non dubium, & ibi Doct. C. de legib. Bart.*
in l. 1. *§. si vir vxori in fin. ff. de acq. poss. Honded.*
cons. 23. *num.* 36. *lib.* 1. Giurb. *decis.* 24. *num.* 6.
24 *& seqq.* Prout † nec transfertur possessio per Con-
stitutum appositum in contractu nullo, qui fuit
causa immediata possessionis, *Gratian. discep.* 317.
num. 1. *& seqq. Hond. d. cons.* 23. *nu.* 24. *& seqq.*
Osasch. decis. 34. *num.* 8. *Giurb. d. decis.* 24. *num.*
31. eò magis, quia non fuit deuentum ad realem
traditionem, *Gratian. d. discept. nu.* 5. *Rot. diuers.*
par. 1. *decis.* 612. *num.* 2.

25 Nec officit quod dicebatur, † opus esse reuoca-
toria ad rescissionem contractus, iuxta *text. in §.*
item si quis in fraudem, Inst. de act. & tot. tit. ff. de
26 *his, quæ in fraud. cred.* Nam † rescissio præsuppo-
nit contractum validum, *Socc. cons.* 136. *num.* 9.
in fin. lib. 1. *Menoch. cons.* 359. *nu.* 3. requiritque
27 sententiam, † quando nullitas est velata, & aliquā
potest habere dubitationem, sed in casu nostro
28 stante scientia emptoris, † nullitas est patens, &
notoria per Pianam Constitutionem, quæ illi ade-
mit libertatem emendi absque præmissa denun-
ciatione per eundem facienda, vt post *Cenc. d. tract.*
& art. 2. *num.* 17. *firmauit Rot. penes eundem decis.*
159. *num.* 3. *& penes Greg. d. decis.* 193 *num.* 11.
Ergo non indiget rescissione, *Giurb. d. decis.* 24.
num. 27. *vers. nam rescissio, Milan. decis.* 2. *num.*
138. *lib.* 2. *Capic. decis.* 128. *num.* 12. Sed fieri po-
29 test † executio contra ipsum per viam apprehen-
sionis omissa reuocatoria, cum causam habeat à
reo principaliter conuento, qui alienauit, & cui
ex prædictis nulla competit defensio, *Giurb. dict.*
decis. 62. *num.* 17. *Hond. d. cons.* 20. *num.* 50. *lib.*
1. *Gabr. cons.* 12. *num.* 11. *lib.* 1. *& cons.* 20. *lib.*
2. *Mastrill. cons. vnic. post vol.* 1. *suarum decis. n.* 44.

De scientia autem Concepti non est, quod dubi-
tetur, quia probatur ex eius propria confessione,
30 † dum in intimatione facta iudicialiter ad extin-
guendum firmat censum sibi accollasse, & esse di-
cti Francisci, fundatumque super fundo ab ipso
empto, quæ probat contra ipsum, *Rot. ex impress.*
31 *per Cenc. decis.* 113. *num.* 5. & Operatur, † vt pro-
cedi possit ad sententiam auocationis possessionis
etiamsi nulli fuissent, seruati termini, *Vant. de*
nullit. tit. fin. num. 126. *vbi multos citat, Bolog.*
cons. 8. *num.* 15. *Affl. decis.* 372.

Nec vrget in contrarium quod dicebatur, talem
confessionem esse acceptandam cum sua qualitate
32 extinctionis, quia cum † contineat diuersa, & se-
parata facta potest acceptari in vno, & reproba-
ri in alio, nisi qualitas esset talis, quæ actum cui
adijcitur, redderet nullum, & faceret, quod id,
quod actum videtur, actum non sit, vt est metus,
qui ex professione facit non professionem, tunc
enim confessio est acceptanda cum sua qualitate;
secus in proposito casu, vbi quamuis extinctio pe-
rimat censum, non tamen reddit illum nullum ab
initio, quia potius præsupponit censum validum,
vt priuatio habitum, *Surd. decis.* 258. *num.* 2. *in*
fin. Rota apud Cenc. dict. decis. 113. *num.* 6. *cum*
seqq.

Similiter non obstat, quod Iudex à quo, facta
intimatione per dictum Conceptum pro extin-
ctione dicti census sibi accollati in emptione fundi
censuati, mandauerit per decretum fructus am-
plius non currere, quia ex dicto decreto nullum
fuit generatum præiudicium Francisco quoad re-
tractum iam intentatum, nam possunt stare si-
mul, quod sit factus locus retractui ob aliena-
tionem fundi censuati factam absque denunciatio-
ne domino census, & quod postea census extin-
guatur per retrouenditionem, vel intimationem
iudi-

licialem de retrouendendo, quia per † retractū n extiuguitur census ipso iure, maximè vbi adit plures res obligatæ; cum nec retrahens possillum computare loco pretii iuuito venditore, *nc. d. art. 4. sub num. 18. vers. ex quibus, Rot. apud idem, decis. 71. numer. 7. & 8. & decis. 159. m. 4. & 5.*

'ræterea, cum † talis intimatio fuerit facta post nditionem fundi censuati pendente iudicio reictus, & sic post stabilitum ius dicto Fraucisco rahendi fundum, nihil profuit cautela huiusodi, quia, si per indirectum † volebant contrantes auferre ius prælationis, erat profectò rediendus census ante venditionem ipsius fundi centi, vt docet *Cenc. d. tract. par. 2. cap. 2. quæst. 1. '. 3. num. 16. cum seqq.*

'ariter nec visum fuit obstare quod dicebatur, sētiam non esse conformem libello, dum fuit pronciatum super possessorio non petito. Quia † m in libello appareat etiam cumulatum possesrium, dum petitum fuit possessionem tradi, peorium habet in ventre possessorium, vt per *Rot. ud Statil. decis. 121. num. 4.* videturque, quod dex à quo potuerit pronuciare etiam super possorio, ex quo † potest condemnare ad illud, iod successiuè venit in consequentiam rei posite, post *Fælin. in cap. licet Heli. num. 20. d. Simon luit Affl. decis. 32. num. 3.* regula enim, quod itentia † debet esse conformis libello, limitatur, non procedat, quando per Iudicem pronunciat vltra petita in venientibus in consequentiam, petitæ, vel in concomitantijs ad petita, vt per *rt. in extrauag. ad reprimendum, in verb. figura, per Fælin. vbi supra, nu. 20. vers. secundo fallit, num. 40. vers. vigesimo tertio limita,* Vnde vimus, † quod data cumulatione petitorij, & ossessorij simul potest Iudex vtrumquè vuica ntentiá terminare, *Scacc. de appellat. quæst. 17. n. 6. mem. 7. num. 129.* prouthæc † cumulatio mittitur parte non opponente, vt in casu nostro, *acc. vbi supra, num. 127.* quæ dicta multo mas procedunt in præsenti casu ob allegatam † cōssionem iudicialem, qua stante potuit Iudex in ossessorio pronunciare contra Conceptum, sicut iam in simili executione agitur contra tertium in nominatum in instrumento, si in iudicio debim confiteatur, *Gurb. d. decis. 26. num. 32.* Preterim quia causa per sententiam in plenario possorio est effecta appellabilis, nec ex allegato ossessorio aliquod præiudicium fuit generatum oncepto, cum non fuerit attentata immissio endente termino ad appellandum.

Quarè † stantibus præmissis, cum clausulis genelibus, de quibus in libello, ac etiam stante quod processu deducta fuerit omnis prætensio, sentia ex his omnibus redditur conformis prosetis in processu, quod sufficit, *Rolan. cons. 79. m 38. lib. 1. Seraph. d. decis. 1474. in fin.*

Et ita resolutum omnibus idem sentientibus.

A R G V M E N T V M.

Plebanus, siue Rector probans possessionem, seu quasi, est manutenendus super exactione decimarum, donec constet solutionem fuisse denegatam, & eius quasi possessionē interuersam, vel agnitum debitum pro parte tantùm, cum alijs pluribus, de quibus infra.

S V M M A R I V M.

1 *Pendente lite potest Iudex, tàm ex officio, quàm ad partis petitionem concedere mandatum de manutenendo in summarissimo, videlicet in eo statu, in quo quis reperitur tempore litis motæ, vel antea, num. 2. Et præseruat iura omnia in petitorio, vel possessorio ordinario, num. 3.*

4 *Mandatum de manutenendo datur possessori in quasi possessione exigendi.*

5 *Assertioni Papæ factæ in litteris Apostolicis standum est.*

6 *Possessio vniuersalis acquiritur per actum particularem, quando causa vientis est vniuersalis.*

7 *Quasi possessione exigendi quomodo probetur.*

8 *Libri Ecclesiæ probant ad effectum manutentionis.*

9 *Pendente lite quis debet in sua quasi possessione exigendi tueri, etiamsi doctum fuisset de sola quasi possessione generali, num. 10. Eò magis, si constet de causa, & titulo exigendi, num. 11.*

12 *In manutentione, nec titulus, nec causa requiritur, cū quasi possessio sufficiat, etiā ex leuioribus probationibus. num. 13.*

14 *Non prohibetur manutentia Parocho in quasi possessione decimarum, quamuis non fuisset exactum per multos annos, nisi solutio fuisset denegata, & possessio interuersa. num. 15. Vel nisi debitores intellexissēt agnoscere debitum pro parte tantùm, n. 16.*

17 *In dubio non præsumitur interuersa possessio, sed potius continuata, vsque ad litem motam, num. 18.*

19 *Per solutionem partis decimarum dicitur quis constitutus in quasi possessione exigendi totum.*

20 *Ex possessione partis retinetur possessio totius.*

21 *Ecclesiæ competit manutentio, non obstante, quod Plebanus aliquis habuisset se pro spoliato.*

22 *Iudicium executionis litterarum Apostolicarum non admittit appellationem suspensiuam. Prout etiam iudicium decimarum, num. 23.*

24 *Exceptio respiciens altiorem indaginem, vel possessorium plenarium non impedit manutentionem.*

25 *Manutentio in summarissimo durat tantùm pendente lite.*

26 *Manutentio possessori non denegatur, etiamsi lata fuisset sententia prima super inualiditate tituli. Ac etiamsi prætenderetur possessio iniusta, num. 27. & de ratione, num. 28.*

29 *Constitutio Marchiæ, lib. 5. cap. 18. quid disponat circa capitula admittenda, & quomodo intelligi debeat, num. 30. & 31.*

32 *Articuli contradicentes concordiæ firmatæ à Summo Pontifice, vel concernentes non vsum, vel contrarium vsum Bullarum, cum clausula irritanti, sunt irrelevantes, nisi etiam simul, & semel sit articulata scientia Papæ.*

33 *In summarissimo testes ab vtraque parte possunt examinari, si examen contingat fieri super mera possessione, ad effectum vt cognoscatur, quis sit manutenendus pendente lite.*

34 *In manutentione vltimus status est attendendus.*

35 *Testes deponentes de vnico actu probant ad effectum manutentionis.*

36 *In iudicijs est seruanda æqualitas.*

DECISIO XLI.

Vm Dominus Plebanus Sancti Angeli Terræ Montis Fortini coram Domino Vicario Firmano petierit, & obtinuerit executionē Bullarum Apolicarum contra DD. Canonicos Terræ Amandulæ possessores Beneficij Sancti Petri in Castanea pro decimis aliquot annorum, in summa vnius salmæ frumenti pro quolibet anno expressa in Bullis exhibitis, & ab huiusmodi sententia fuerit per eosdem Canonicos appellatum, nulli dubium est, quod pendente lite,
1 † potest Iudex, tàm ex officio, quàm ad partis petitionem in summarissimo concedere mandatum de manutenendo possessori, vel quasi, *Rolan. cons. 8. num. 24. cum seqq. lib. 4. Lud. decis. Perus. 20. numer. 2. versiculo, & tunc Iudex, Capte. decis. 13. num. 1. & seqq. Gregor. decis. 275. num. 13.*

2 Quoniam isto casu † nihil aliud intedit Iudex, quam manutenere litē pendente in eo statu, in quo quis reperitur ante litem motam, *Greg. decis. 569.*
3 *nu. 3. & ibi Beltram.* Et † præseruat iura omnia in petitorio, & possessorio ordinario, *iuxta l. 2. §. meritò ff. pro soc. Rot. diuers. par. 1. decis. 641. nu. 8. Greg. d. decis. num. 14.* Proinde cum post admissam appellationem à dicta sententia, in hac Rota fuisset pro parte Canonicorum instatum pro admissione articulorum, & datione termini ad probandum, & pro parte Plebani petitum mandatum de manutenendo, non incongruè videtur datum dubium, An sint admittendi articuli, vel concedendum mandatum de manutenendo, Quod propositum hac die quarta Decembris fuit resolutum,
4 † D. Plebano dandum esse mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi à dictis Canonicis salmam vnam frumenti ad mensuram veterem pro decima; quia cum de eius † possessione,
5 vel quasi constet non solùm ex assertione Summi Pontificis in Bullis exhibitis, cui creditur, *ad text. in clemen. 1. & ibi Gloss. & Doct. de probat. Rot. in recen. par. 2. decis. 210. num. 1. Gregor. decis. 239.*
6 *num. 6. & ibi latè Beltra.* Sed etiam † ex quodam instrumento transactionis, ac ex processu fulminatorio in vim dictarum literarum Apostolicarum, & ex sententijs exhibitis, quæ iura omnia, & si in specie non caneant contra Canonicos probant tamen effectuationem Bullarum, qua effectuatione stante quoad vnum, in vniuersalibus probant etiā quoad alios nominatos in eisdem, & sic contra Canonicos possessores dicti Beneficij Sancti Petri, ibidem expressi, *Marescott. var. lib. 1. cap. 11. num. 34. Menoch. cons. 36. num. 32. cum seqq. Capic. decis. 1. num. 11. Rot. diuer. par. 2. decis. 17. num. 3. & seqq. & decis. 139. num. 12.* vbi visus priuilegij exigendi contra vnum de contentis in priuilegio, probat visum priuilegij quoad alios comprehensos in eodem priuilegio, *sequitur Mant. decis. 320. num. 6. Seraph. decis. 1047. num. 1. & seqq. Greg. decis. 557. num. 2. & ibi latè Beltram. num. 6. & seqq. Caual. decis. 641. n. 12. Grauell. Dolan. decis. 141. num. 6.* Idemque † probatur ex attesta-
7 tione plurium testium, & signanter duorum deponentium de facto proprio, quibus plenè creditur,
8 *Gratian. discept. 912. num. 7.* Nec non probatur † ex partita libri Ecclesiæ, quorum librorum fides ad effectum manutentionis admitti solet, *Gratian. discept. 310. num. 60. & discept. 912. num. 8. Roman. cons. 127. col. 1. Dec. cons. 596. num. 4. Cravett. cons. 158. num. 4. Rot. in recen. par. 1. decis.*
9 *290. num. 5.* Ideo in ea † quasi possessione exigendi pendente lite tueri debet, *§. retinendæ, vers. hodie tamen, de interd. l. 1. §. interdictum, & ibi Barth. ff. vti possid. Mantic. decis. 185. n. 1. Coccin. decis. 14. num. 1. Greg. decis. 438. num. 1. & decis. 458.*
10 *num. 1.* etiam si † doctum fuisset de sola quasi possessione generali, *Rota in recen. par. 2. decis. 272. num. 1. Gregor. decis. 449. num. 2.* tantò magis
11 † quia videtur aliquo modo constare, etiam de titulo exigendi ex prænarratis Bullis, quo casu magis est concedenda manutentio, tanquam illum habens dicatur habere possessionem magis iustā, ob quam debet obtinere mandatum de manutenendo contra eos, qui etiam prætenderent habere possessionem, quasi paritas probationis reducatur ad imparitatem propter potiora iura possidendi, *Gratian. qui alios citat, discept. 910. num. 5. Rot. diuers. par. 1. decis. 595. num. 1.* quamuis pro ma-
12 nutentione, † nec titulus, nec causa requiratur, sed quasi possessio sufficiat, *Mantic. decis. 172. num. 3.*
13 *& decis. 185. num. 7.* etiam † ex leuioribus probationibus, *Menoch. retin. rem. vltim. sub nu. 34. Marescott. var. d. cap. 11. num. 15. Greg. decis. 228.*
14 *num. 3. & decis. 458. num. 7.* quod procedit, † etiamsi per multos annos non fuisset exactum, *Innocen. in cap. querelam, num. 3. & ibi Abb. num. 2. de elect.* quoniam ex hoc Plebanus moderuus non prohibetur perseuerare in eius possessione, vel
15 quasi exigendi, donec † constet solutionem fuisset per Canonicos denegatam, & eius quasi possessionem interuersam, prout in puncto exactionis decimarum

imarum ita concludunt, *Ruini cons. 165. num. 4. b. 5. Gratian. discept. 113. n. 21. & seqq. Grinell. decis. 141. n. 7.* vel donec † constet Canonicos ntellexisse solum agnoscere debitum pro parte, t declarat *Gratian. discept. 426. num. 3.* quia in † lubio non præsumitur interuetsa possessio, *Grat. d. cap. num. 23.* Sed continuata † vsque ad tempus notæ litis, non dato ex aduerso de spolio, vel dimissione, *Rip. in cap. cum Ecclesia, nume. 23. in princ. de caus. poss. & propr. Couar. in reg. possessor. §. 1. num. 1. Rot. diuers. par. 2. decis. 4. num. 12. cum alijs alleg. in Motulen. decimarum veneris 13. Nouembris 1615. coram Sacrato*, Et † interea illamet solutio partis, scilicet cupparum trium tritici facta per Canonicos, sufficit ad effectum, vt Plebanus dicatur constitutus in quasi possessione exigendi totam summam comprehensam in Bullis, vt per eundem *Gratian. d. cap. 113. num. 27. & cap. 426. num. 1. & seqq. Grinell. d. decis. 141. num. 4. & 5.* Quoniam ex possessione † partis retinetur possessio totius, *arg. l. 2. ff. quemad. seru. amit. & l. vna est via, ff. de seruit. rust. præd. Io. Fabr. in l. 1. C. de bon. mater. Nicol. Val. tract. de rebr dub. tit. fin. num. 5.* vbi ait solutionem census in parte conseruare totum, si appareat de titulo primordiali, quibus accedunt *Crauet. de antiq. temp. par. 4. cap. absolutis, num. 38. & 32. Grinel. d. decis. 141. d. num 4. & 5.* Ac etiam † procedit, quamuis Plebanus aliquis se habuisset pro spoliato, quia adhuc modernus nomine Ecclesiæ potest petere manutentionem, *Seraph. decis. 1417. num. 3. Greg. decis. 116. num. 5. & decis. 246. num. 2. vbi Beltr.* Quam quidem resolutionem ad fauorem Plebani eò libentius amplexi fuerunt DD. quia vertamur in iudicio † executionis literarum Apostolicarum, à quo regulariter non admittitur appellatio suspensiua, sed tantùm deuolutiua, *Seraph. decis. 1484. num. 1. & 2. Rot. in recent. par. 1. decis. 45. num. 1. 192. num. 2. 381. num. 1. 558. num. 1. & 633. num. 2. & par. 2. decis. 57. num. 2. 197. num. 2. 338. num. 1. 605. num. 2. & 755. num. 12.* eò magis, quia † agitur de materia decimarum, quæ pariter respuit appellationem, *Scac. de appellat. quæst. 17. limit. 18. nume. 1. & seqq. Monet. de decim. cap. 8. quæst. 4. num. 58. Gratian. decis. 100. num. 1. & seq. Mar. Ant. var. lib. 1. resolut. 77. num. 4.*

Non obstat, quod dicebatur pro parte Canonicorum, punctum datum quoad manutentionem esse resecandum, & in primis admittenda esse Capitula, & alia Iura exhibita, præuia datione termini ad probandum, ex qua probatione intendunt dictam quasi possessionem Plebani restringere ad coppas tres annuas frumenti, prout in receptis exhibitis.

Quia respondetur, quod huiusmodi † exceptio probationis faciendæ, tanquam requirens altiorem indaginem, & respiciens possessorium plenarium, non potest impedire manutentionem in hoc summarijssimo iudicio, *Surd. cons. 93. num. 7. Rot. apud Greg. decis. 9. num. 10. 107. num. 3. & 5. & in recent. par. 1. decis. 477. num. 3. 614. num. 4. & 685. num. fin.* eò quia † huiusmodi manutentio durat tantùm pendente lite, ac † ideo denegari non potest, quamuis lata fuisset sententia prima super inualiditate tituli, *Gratian. discept. 113. num 28. 31. & 35. & discept. 796. num. 39. & 42.*

27 Quemadmodum concederetur, etiamsi per † Canonicos prætenderetur Plebanum esse iniustum possessorem, *cap. in literis, de restit. spoliat. cap. licet Episcopus de præb. lib. 6. Mantic. decis. 185. num. 7.* E ratio est † quia alioquin possessor per viam indirectam amitteret commodum suæ possessionis, quod fieri non debet, *cap. conquerentes, de restit. spol. Grat. d. cap. 113. num 32. & seq.*

Pariter non obstant adducta ex Constitutione

29 Marchiæ † *lib. 5. cap. 18.* scilicet, quod Capitula in quacunque causa, præterquam in re iudicata,

30 admitti debent. Quia † respondetur, quod capitula possunt, & debent admitti, sed non propterea sequitur, quod dum probatur, & agitatur Iudicium per tres conformes, sit retardandum mandatum de manutenendo contra iura, modo supra deducta, de quo Constitutio non loquitur.

31 Insuper † respondetur, quod Constitutio non loquitur de articulis irreleuantibus, prout videntur esse exhibiti pro parte Canonicorum contra

32 concordiam † à Papa confirmatam cum clausulis irritantibus, quo casu, eo ipso, quod sunt promulgatæ Bullæ, dicuntur effectuatæ, ita vt non possit contra illas induci aliqua præscriptio, seu articulari non vsus, neque contrarius vsus, prout factū fuit, nisi data scientia eiusdem Papæ, vt in puncto resoluit Rota *in recent. par. 1. decis. 62. num. 1. & 2. & decis. 197. num. 3. & 4. Canal. decis. 77. num. 3. decis. 85. num. 1. decis. 181. num. 1. & decis. 423. num. 4.*

Similiter non obstat quod dicebatur, in summa-

33 rijssimo hinc inde testes posse examinari, † quia respondetur hoc esse verum, si examen fieri contingat super mera possessione, ad effectum vt cognoscatur, quis sit manutenendus pendente lite, sed in casu nostro Canonici non negant possessionem Plebani fulcitam ex dictis Bullis, quamuis contendant quantitatem comprehensam in ipsis restringere per rationes, & iura ab ipsis deducta, quod non percutit merum possessorium.

34 Et † proinde non potest retardari manutentio secundum vltimum statum possessionis exigendi salmam vnam, iuxta depositionem duorum testiū deponentium de facto proprio, quia, licet depo-

35 nerent de vnico actu, † sufficit tamen ad effectum manutentionis, *Gratian. d. cap. 310. num. 76. & seq. Rot. diuers. par. 1. decis. 196. num. 1. Grego. decis. 313. num. 1.*

36 Nec ad rem facit, quod dicebatur, † in Iudicijs esse seruandam æqualitatem, & ideo, sicut Plebano concessum fuit examen fieri; ita debet Canonicis concedi, quia regula est vera, sed non applicatur in proposito, cum Notarius fuerit transmissus ad vtriusq; partis instantiā, scilicet ad instātiam Plebani pro recognitione iuriū, & ad instātiā

Canoni-

Canonicorum pro recognitione recepturorum, vt cantat decretum Iudicis desuper interpositum. Et ita decisum communi omnium suffragio.

A R G V M E N T V M.

Restitutio in integrum, An, & quando sit concedenda per Auditores Rotæ Marchiæ aduersus sententias, in iudicatum transactas.

S V M M A R I V M.

1 *Ex instrumento nouiter reperto sententia in iudicatum transacta retractatur per viam restitutionis in integrum, ex clausula generali. Amplia, vt num. 13. maxime de æquitate, & vbi ex parte actoris adest dolus, num. 2. Et hac via solutum indebitè repetitur, num. 3. Præcipuè quando sero producitur instrumentum ex probabili ignorantia, vt puta si in ius alterius quis succedat, num. 4. Quod in reo victo multo magis locum habet regula, num. 5.*

6 Restitutio in integrum à solo Principe conceditur, intellige, & declara, vt num. 7. 8. & 9.

10 Restitutio de Iustitia conceditur per Auditores Rotæ Marchiæ. Qui immediatè subsunt Summo Pontifici, & dicuntur Iudices medij, num 11.

12 *Auditores Rotæ Marchiæ, ex priuilegio Summi Pontificis possunt restitutiones in integrum concedere.*

14 *Iudex causæ principalis potest de incidētib. cognoscere.*

D E C I S I O XLII.

1 IN Casu proposito inter Ioannem Contuccium ex vna, & Basilium Casianum ex altera, Dixi † sententias in iudicatum transactas esse retractandas ex instrumento solutionis, siue quietationis nouiter reperto, & in actis seruetis seruandis exhibito per Contuccium reum conuentum præuia restitutione in integrum ex clausula generali, sicut probant *tex. in l. si mater, in prin. ff. de excep. rei iudic. l. fin. in prin. ff. de eo per quem fact. l. argentarius, in fin. ff. de eden.* Glos. com. *approbata in l. 1. §. ratio, ff. quemad. testamen. aper. Doctores communiter in l. Imperatores, ff. de re iudic. Oddus*, qui innumeros refert, & testatur de magis communi, *tract. restit.*
2 *in integ. quæst. 75. num. 53. & pluribus seqq.* Et † hanc opinionem de æquitate dicit verissimam *Caual. com. cont. com. quæst. 542. num. 3. & 4. & quæst. 838. Marches. de commiss. restitut. in integr. par. 2. §. 1. num. 126. fol. 107. Franc. Marc. par. 2. decis. 312. num. 2.* vbi licet firmet tantum regulam ad fauorem Ecclesiæ, Reipublicæ, & pupilli, tamen prosequendo dicit, idem iudicandum esse, in causa priuati, quando, prout in nostro casu, actor fuit in dolo, quia habuit scientiam instrumenti, prout de iure est præsumendum, cum ipsemet Basilius, quietauerit, *Bal. in l. 1. §. hoc amplius, de ædil. edict. Dec. cons. 583. num. 4. cum*
3 *simil.* Ideo † ipsi reo victo succurri debet per restitutionem absque scrupulo, ad hoc vt pecuniam bis solutam repetere possit, rescissa re iudicata, *Oddus in d. quæst. 75. num. 39. 45. & 62.*
4 Maximè, † quia serò instrumentum quietationis fuit productum ex iusta, & probabili ignorantia, quam Contuccius in ius alterius succedens habuisse præsumitur, *Alex. cons. 69. num. 7. lib. 3. Marches. d. par. 2. §. 1. num. 126. & seq. Ceual. d. quæst. 542. num. 4. & 5. & quæst. 838. num. 10.*
5 Præsertim † quia sumus in reo, qui excusari merito debet, si tempestiuè instrumentum quietationis reperire non potuit, cum reus, vt plurimum ex improuiso conueniatur, *Castren. cons. 257. vol. 2. in nouis, Curt. Iun. cons. 18. nu. 2. Odd. d. quæst. 75. num. 56. Ceual. d. quæst. 838. sub num. 10.* vbi amplius dicit, non esse faciendam differentiam respectu actoris, vel rei, prout sic iudicatum refert *Boer. decis. 307. circa fin.*
6 Non obstat † quod dicebatur, reuocationem sententiarum in iudicatum transactarum, prætextu instrumenti de nouo reperti, esse faciendam tantùm mediante restitutione in integrum, quæ secundum *Iacob. de S. Georgio in l. Imperium, ff. de iur. omn. iudic. relatum per Odd. in d. quæst. 75. nu. 37.* non nisi à Principi conceditur
7 Quia id † procedit in restitutione gratiosa, quæ à solo Principe regulariter concedi solet, *Odd. vbi*
8 *supra quæst. 32. num. 30. & seqq.* Non autem † quando restitutio petitur de iustitia, vt hic, cum iustum sit, quod non fiant extorsiones indebitè, & quod quis non locupletetur indebitè cum aliena iactura, vt rectè animaduertit, *Odd. d. quæst. 73. sub num. 37. vers. ego vt supra dixi, & quæst. 79. num. 16. Gurb. cons. crim. 44. num. 55.*
9 Quia † tunc conceditur restitutio per quemlibet Iudicem, siue ordinarium, siue delegatum à Principe, etiamsi esset Iudex municipalis, vt latè de omnibus concludit, *Odd. d. quæst. 32. per totam.*
10 Et sic † ex prædictis non videtur dubitandum, vtrum talis restitutio de iustitia possit concedi per Auditores huius tribunalis, qui immediatè sub-
11 sunt Summo Pontifici, † & dicuntur si non maiores Iudices, saltim medij, vt in puncto de hac Rota scribit *Odd. d. quæst. 32. num. 9.* Tollitque om-
12 nem difficultatem † particulare priuilegium circa hoc tributum per Summum Pontificem *Sixtum V.* huic Tribunali, vt in Constitutione Rotali *§. 21.* de quo etiam testatur *Gratian. decis. 172. num. 1.* Et de iure communi videtur *text. satis clarus, in l. fin.*
13 *C. vbi, & apud quem.* Eò † magis, quia instrumentum de nouo repertum, & in actis exhibitum est vallatum iuramento, quo casu non venit deneganda restitutio, etiam propter periculum animæ, vt tenet, *Odd. in sæpè allegata quæst. 73. num. 47.*

Similiter nō obstat quod dicebatur, causā huiusmodi

di restitutionis in integrum non posse cognoscoram me Iudice exequente. Quia † in contrarium est veritas, quæ expressè probatur per *text. l. quoties, C. de iudic*, vbi quod ratione acquisitæ isdictionis in causa principali potest quilibet lex cognoscere de incidentibus, etiamsi aliàs gnoscere non posset, vt latius comprobat *Odd. d. quæst. 32. num. 75. cum seqq.*

R G V M E N T V M.

tarius pro consecutione rei legatæ oteſt intentare Saluianum. Et an exptio retentionis pro legitima, & trebellianica in simili iudicio admittatur.

S V M M A R I V M.

sertio quomodo inducatur, & quomodo fiat calulatio, num. 3. 4. 5. 6. & 7.

ost desertionem sententia facit transitum in iudicatũ.

ro consecutione legati datur etiam Saluianum.

cceptio retentionis pro legitima, si est dubia, non reuat, nec retardat immissionem num. 10.

eres simpliciter adeundo tenetur vltra vires bareitarias, Et quomodo sit intelligendum, num. 17.

utio præstanda est per legatarium de restituendo ona, casu quo bareditas non esset soluendo. Et quid bseruet Rota Romana, num. 13.

ceptiones, quæ nocent principali, nocent etiam uccessori.

gitima non admittitur ob non confectum Inuentaium. Et quomodo hoc intelligatur, n. 16. 17. & 18.

nus probandi alienationem intra legitimam tantùm, d quem spectet.

ui non dicit de nullitate intra tempora statuti, amplius audiri non debet.

ossessio capta pendente termino ad appellandum, est ttentata, & reuocanda. Quod non procedit si appellatio sit deserta, & post desertionem non datur le attentatis, num. 22.

D E C I S I O XLIII.

Causam † appellationis interpositæ à Vigorito, & consortibus à sententia Domini Vicarij Firmani esse desertam ex termino fatali, conclusum fuit propter lapsum temporis à Constitutione præfixi, vt patet ex duobus calalis in actis exhibitis citata parte, & factia de rdine Iudicis. Vnde † sententia lata ad fauorem igmeniæ Saxæ fecit transitum in iudicatum, adeo exequibilis sit, *cap. concertationi, de appellat. 6. l. post rem iudicatam, ff. de re iudic. l. propendum, §. illo, vbi Glos. & Doctor. C. de iudic. ub. ei quia, iuncta Glos. in verb. manet, C. de temp. appellat. Seacc. de iudic. lib. 1. cap. 97. num. 75. & appellat. quæst. 12. num. 143. Giurb. decis. 39. num. 13. Grammat. decis. 13. num. 1.* prout sic
3 † declarandum videtur per sententiam, quamuis desertio fiat ipso iure, iuxta dispositionem dictæ Constitutionis Marchiæ *lib. 6. cap. 9.* vt firmat,
4 *Grat. decis. 54. num. 11.* cum † requiratur declaratoria in his omnibus, quæ non trahunt secum executionem, vt per *Ias.* & alios, quos refert, &
5 sequitur idem *Gratian. vbi supra num. 12.* quia † Constitutio dicit fatalibus clapsis, super quo requiritur declaratoria, scilicet quod fatalia lapsa sint, cum multæ causæ possint allegari, ex quibus iudicandum sit, fatalia non expirasse, *Doctores in auth. si tamen, C. de temp. appellat. & in clement. quamdiu, de appellat. Grat. discept. 40. num. 4. &*
6 *seqq.* maximè quia † tempora omnia à Constitutione designata sunt vtilia, quo casu deueniri non potest ad executionem sententiæ, nisi pronuncia-
7 to prius super desertione, † Tum quia tempora vtilia requirunt inquisitionem facti, idest calculationem dierum computandorum, & non computandorum, *l. 1. ff. de diuers. & tempor. præscr. l. 3. §. ad diem, de re milit. Ang. in l. si expressim, de appellat. Bal. cons. 382. lib. 3. Grattan. discep. 40. num. 3. & decis. 223 num. 5. & 6.* Tum etiam solus cursus temporis illam non infert, cum possit constare de impedimento, cuius probatio tanquam consistens in facto reddit dubiam, & non claram desertionem, & sic appellans poterit excusari à desertione, *Gratian. discept. 40. num. 2.*

Et super tali desertione pronunciandum præci-
8 puè dictum fuit, quia constat de bono iure, † Non enim est dubium, quin ipsi Pigmeniæ competat Saluianum intentatum pro consecutione legati, de quo in actis, vt latè firmat, *Scapucc. de Saluian. lib. 1. quæst. 7. Rot. in rec. par. 1. decis. 559. num. 1. & seqq. Cocc. decis. 67. num. 11. Mantic. decis. 156. num. 4. & ex impress. post Statil. decis. 1. & post Merlin. de legitima decis. 99. num. 2. & decis. 100. num. 2* & successiue rectè decreta fuit immissio per Vicarium Iudicem à quo super bonis, de quibus agitur, probatis extremis necessarijs, de quo non dubitatur.

Non obstat exceptio retentionis pro legitima, & trebellianica Marcelli, pro qua dicitur facta vẽditio ab eodem Marcello, à quo rei conuenti cau-
9 sam habent † Quoniam exceptio huiusmodi, vti dubia, & incerta, vt in puncto determinat *Rot. diuers. par. 1. decis. 628. num. 4.* ex quo non constat de quantitate bonorum, neque de quantitate legitimæ, non releuat, *Seraph. decis. 321. num. 17.*
10 *Caual. decis. 540.* Nec † retardat immissionem in Saluiano, tanquam requirat altiorem indaginem, *Gratian. discept. 694. num. 11. & seqq. Rot. penes Statil. decis. 60. & diuers. d. decis. 628. n. 4. Beltra ad Greg. decis. 185. num. 4.*

Vltra quod versamur in casu non confecti inuen-
11 tarij, † quo stante executio sententiæ retardari non potest contra hæredem, vel habentem causam ab eo, quia simpliciter adeundo hæreditatem, censetur

censetur contraxisse obligationem de obseruando quæcunque ordinata per testatorem, & tenetur legata soluere etiam vltra vires hæreditarias, *Bart. in auth. sed cum testator, num. 11. C. ad l. falcid. Ruin. cons. 37. num. 13. lib. 1. Grass. in §. legitima quæst. 45. num. 2. Grat. discept. 981. num. 16. & seqq. Surd. decis. 316. num. 16. Mrrl. de leg. lib. 3. tit. 2. quæst. 24. num. 18. & seqq.*

12 Quibus accedit † cautio præstita per Pigmeniam de mandato Iudicis de restituendo bona prædicta, casu quo hæreditas non esset soluendo, ex qua cautione hæres est omnino tutus, iuxta notata in

13 *l. fin. C. de petit. hæred.* quam † legem, & cautionem in similibus terminis approbauit *Rot. diuers. par. 3. lib. 3. decis. 674. num. 9. & ex impress. per Statil. de Saluian. decis. 83. num. 1. & per Gregor. d. decis. 185. num. 2. Mantic. decis. 7. num. final. vers. & eum prædicta, Caput. decis. 150. lib. 3.*

14 Quæ exceptiones, † sicut nocent Marcello hæredi, ita nocere debent dictis successoribus *l. apud Celsum, §. de auctoris, ff. de dol. ma. except. Surd. qui alios refert, d. decis. 316. num. 17.*

Non obstat *decis. penes Mrrlin. scilicet 99. &*

15 *100. vtraque num. 9.* allegatæ † à D. scribente pro Vigorito, & consortibus, ad demonstrandū, quod si Marcellus filius Liuiæ Testatricis non amisit legitimam ob non confectionem inuentarij iuxta veriorem opinionem, de qua per *Fachin. cont. iur. lib. 4. cap. 34.* & quod legati onus præcisè non cadat super portione debita pro legitima, ita vt Marcellus potuerit illam liberè alienare, & proinde, quod acquirentes, qui sunt Vigoritus, &

16 consortes, securi remaneant, † Marcello tantùm personaliter obligato soluere dicta legata, etiam supra vires hæreditarias, vt in dictis decisi. Quia,

17 † vltra quod actio personalis amplius exerceri nō potest aduersus Marcellum, qui desinit esse in hu-

18 manis, respondetur † quod prædicta procederent, si ageretur de venditione facta per Marcellum intra legitimam tantùm, vt supra dictum fuit. Verùm quia plura corpora hæreditaria per ipsum fuerunt alienata, & non constat, An sint alienata intra legitimam tantùm, & non vltra, Proindè di-

19 ctæ decisiones non officiunt, quia † tale onus probandi alienationem intra legitimam spectat ad Vigoritum, & consortes, qui se fundant in illa, vt in puncto firmant *Rot. diuers. par. 1. decis. 628. num. 8. & Seraph. decis. 321. num. 18.*

Tandem non obstat nullitates ex aduerso consideratæ; Tum quia ex contrario facto tollunt. Tum etiam quia in omnem euentum Vigoritus, & con-

20 sortes † permittentes labi tempus instantiæ à Constitutione præfixi prohibentur amplius dicere de nullitate ex forma eiusdem Constitutionis, *Lancel. de Attēn. par. 2. cap. 17. limit. 5. num. 129. & seq. Scacc. qui alios refert, de Appellat. quæst. 19. rem. 1. conclusion. 4. numer. 45. Grattan. decis. 231. num. 9.*

21 Vltimò non obstat quod dicebatur, † decretum immissionis per D. Vicarium Firmanum prolatū esse appellabile, & per consequens possessionem captam per Pigmeniam pendente termino ad appellandum vti attentatam esse reuocandam, *cap. non solum in prin. de appell. in 6.*

Quia, cum appellatio ex prædictis sit deserta, &

22 sententia fecerit transi um in iudicatum, † post rem iudicatam non potest hodie opponi vitium attentatorum, *Lancell. de Attent. par. 2. cap. 12. Ampliat. 1. num. 8. & par. 3. cap. 24. quæst. 4. Mar. Ant. var. lib. 1. resol 50. num. 21. Rot. decis. 1. de Appellat. in nouis, & diuers. par. 3. lib. 3. decis. 758. num. 1. Cerf. decis. 7. alias 140. de sent. & re iudic. Mantic. decis. 272. num. 7. Marches. de Comi par. 2. tit. de comiss. super attent. nu. 118. & 121.*

Vnum tamen est hic notandum, quod si attentata perpetrata sunt intra decem dies datos ad appellandum, tunc reuocantur etiam lite deserta, non quidem per viam attentatorum, sed per viam nullitatis, & si perpetrata sunt post, tunc non reuocantur lite deserta, sed obstat res iudicata, prout sic distinguit, *Cās. de Grass. lib. de appella. decis. 2. alias 108. fol. 116. Seraph. decis. 229. Lancell. par. 2. cap. 12. ampl. 1. num. 23.*

A R G V M E N T V M.

Saluianum competit illis omnibus, quibus datur hypotheca, siue sint legatarij, siue hæredes, siue cessionarij. et an detur contra nomina debitorum.

S V M M A R I V M.

1 *Hypotheca datur pro legatis, & num. 4.*
2 *Saluianum competit illis omnibus, quibus competit hypothecaria.*
3 *Saluianum competit hæredi, & cessionario, & num. 5.*
6 *Cessionarius vtitur omnibus iuribus, actionibus, & remedijs competentibus cedenti.*
7 *Possessio in Saluiano quomodo probetur.*
8 *Hæres representat personam defuncti, & cessionarius personam cedentis.*
9 *In obligatione, & hypotheca bonorum veniunt nomina debitorum.*
10 *Saluianum datur contra nomina debitorum, & num. 14.*
11 *Creditor habens obligatum nomen debitoris, dicitur succedere in locum sui debitoris,*
12 *Et possidere creditum suum in suo debitore.*
13 *Et habere easdem actiones, quas habet suus debitor, vtiles tamen non directas.*
15 *Scriptura bene compulsata, & registrata in alia causa facit plenam fidem.*
16 *Etiam contra eum, qui non interuenit in illo iudicio.*
17 *Exemplum facit plenam fidem, quando instrumentum fuit registratum in actis per Notariū actorum, & extractum est de verbo ad verbum per eosdem officiales, vel successores.*

Confessio

ſeſſio dotis recepta facta à marito, vbi præcedit otis promiſſio, præiudicat marito, hæredibus, editoribus, & tertijs quibuſcunque.
ceptio ſimulationis non attenditur in Saluiano.
æſcriptio in Saluiano opponi debet ad impediendum proceſſum.
æſcriptio non prodeſt, niſi allegatur.
ſi liquida, vel incontinenti liquidanda.
æſcriptio inducit exceptionem.
ceptio non prodeſt, niſi allegetur expreſſim in proceſſu.
æſcriptio, vt procedat, debet probari partes fuiſſe præſentes.
æſcriptio non incipit, niſi à die, quo creditor ſciuit fuiſſe alienata bona.
æſcriptio fundatur in ſcientia.
ientia requiritur in quacunque iurium præſcriptione, & num. 29.
eres tenetur tantùm pro portione hæreditaria.
vnus ex hæredibus integram rem obligatam poſſidet, tenetur in ſolidum.
uatenus relinquitur hæredi à ſe ipſo nõ valet. Quod declara, vt num. 33. & limita vt num. 34. & 35.
gatum quantitatis debet capi de manu hæredis, limita vt num. 37. & 38.

DECISIO XLIV.

Placuit ſententiam eſſe confirmandam, quia verſamur in petitione legatorum, pro quibus, ſicut à legislatoribus inducta eſt hypotheca† ex coniecturata mente defunctorum, vt eorum voluntatea facilius executioni demandarentur, l. 1. & 2. vbi Doctores C. com. de leg. §. noſtra, inſtit. de legat. Couar. in cap. Raynutius, §. 1. num. 2. de teſtam. Gratian. diſcept. 204. num. 8. 76. num. 12. & 542. num. 37. Rot. diuerſ. par. 3. lib. 3. deciſ. 674. num. 4. coram Mantic. deciſ. 156. num. 4. & in recent. par. 1. deciſ. 386. num. 1. & deciſ. 587. num. 2. Ita, & dari debet † Saluianum, quod competit illis omnibus, quibus competit hypothecaria, Rolan. conſ. 14. num. 1. lib. 1. Gabr. conſ. 46. num. 20. lib. 1. Surd. conſ. 191. num. 1. Scapuc. de Saluia. lib. 1. quæſt. 7. Statil. eod. tract. inſp. 3. cap. 4. num. 186. & ſeq. Rot. diuerſ. par. 1. lib. 3. d. deciſ. 674. num. 4. & ex impreſ. per Statil. deciſ. 45. num. 1. 175. num. 1. & 176. num. 1. & coram Seraph. deciſ. 828. num. 1. & in recent. par. 1. deciſ. 387. num. 1. & 2. & 559. num. 1. & 2. coram Mantic. d. deciſ. 156. num. 5. & coram Docc. deciſ. 67. num. 11. Quod equidem competit Dorotheæ hæredi, † & Ioannæ ceſſionariæ Beatricis, Scap. d. tract. lib. 1. quæſt. 18. Nam ſicut Beatrici vigore teſtamenti Vincentij eius viri, qui eidem legauit ſcuta 500. & dotes ſuas, competebat hypoth. caria†ratione obligationis bonorum, l. item ſeruiana, inſtit. de act. cum aliis ſupra deductis, & per conſequens Saluianum, ita† datur Dorotheæ eius hæredi, leg. 1. C. ſi vnus ex plur. hæred. Scapucc. d. quæſt. 18. num. 1. Statil. d. tract. inſpect. 1. cap. 1. num. 23. Rot. diuerſ. par. 2. deciſ. 47. num. 1. & ſeqq. Ac etiam Ioannæ ceſſionariæ,
6 † quæ vtitur omnibus iuribus, actionibus, & remedijs Beatrici cedenti competentibus, Bart. in l. 1. C. de act. & oblig. & in l. hæredem, C. mand. Scap. d. quæſt. num. 2. & 3. Statil. d. tract. inſp. 3. cap. 2. num. 899. & ſeqq. Rot. penes eundem deciſ. 146. num. 9. & deciſ. 299. per totam.

Non obſtat quod dicebatur, non conſtare de extremis neceſſarijs in hoc remedio. Quia poſſeſſio
7 † bonorum Vincentij mariti, de tempore teſtamenti per eum conditi, probatur concludenter per teſtes ſuper ſeptimo, iuxta notata per Scapuc. d. lib. 1. quæſt. 25. & per Rot. diuerſ. par. 3. lib. 3. d. deciſ. 674. num. 3. & 4. & poſſeſſio reorum probatur non ſolùm ex teſtibus ſuper decimo, & vndecimo capitulo, ſed etiam ex ſuſtentatione litis, Scapuc. d. quæſt. 25. num. 9. verſ. ſi autem, Caſ. de Graſs. deciſ. 4. de reſtit. ſpoliat. Caput. deciſ. 309. lib. 2. Rot. in recent. par. 1. deciſ. 387. ſub num. 2. verſ. quod verò.

Non obſtat, quod ex poſſeſſione Vincentij non videatur iuſtificatum primum extremum, hoc eſt
8 poſſeſſio debitoris. Quia† ſi Dorothea conſideratur vti hæres, & Ioanna vti ceſſionaria, res ex ſupra deductis non habet dubium, quoniam repreſentat Beatricem, in omnibus, & per omnia, & ſi Ioanna conſideratur tantùm vti legataria, adhuc firmabat vnus ex Dominis, quod cum in obliga-
9 tione, † & hypotheca bonorum Beatricis veniant nomina debitorum, ad tex. in l. vxori meæ, vbi Bart. num. 2. de vſufr. Statil. d. tract. inſpect. 3. cap. 2. num. 195. Ruyn. conſ. 202. num. 11. lib. 2. Pariſ. conſ. 94. num. 12. lib. 2. Cran. conſ. 213. num. 6. Decian. conſ. 113. num. 7. lib. 3. Surd. conſ. 4. num. 19. & 20. Magon. deciſ. Flor. 146. num. 1. dare-
10 tur † pariter Saluianum, l. 1. vbi Salic. ſub num. 5. C. de Sala. interd. Natta conſ. 474. num. 4. Gabr. conſ. 46. num. 20. lib. 1. Surd. conſ. 131. num. 11.
11 Statil. vbi ſupra num. 196. quoniam creditur † habens obligatum nomen debitoris, dicitur ſuccede-
12 re in locum, & iura ſui debitoris, & poſſidere † creditum ſuum in ſuo debitore, vt dicit Gloſ. in l. re-
13 gulariter, ff. de petit. hæred. & habere † eaſdem actiones, quas habet ſuus debitor, qui ſibi nomen obligauit, vtiles tamen, non autem directas, l. nomen, C. quæ res pign. obl. poſſ. Bart. & Salyc. in l. grege, §. cum. pignori, ff. de pign. Neguſ. de pign. 2. memb. 2. par. num. 8. Vnde ſequitur, quod Ioan-
14 næ competat vtile Saluianum† contra tale nomen, etiam abſque vlla diſcuſſione, vt firmat in ſpecie Gratian. d. deciſ. 507. num. 6. cum ſeqq.

Non obſtat pariter quod dicebatur, non conſtare de credito, eò quia inſtrumenta non ſunt in forma probanti, cum ſint inſerta in quadam copia proceſsus, inter alios fabricati. Quia, vltra quod hic in Rota fuerũt producta originalia citata parte, Reſpondetur contrariam opinionem eſse veriorẽ vigore Innocẽtiæ, vt per Capu. dec. 351. lib. 2. vbi

vbi

15 vbi quod quando scriptura † est benè compulsata,
& registrata in alia causa, etiam in partibus, fa-
cit plenam fidem. *Rot. in recent. par. 1. decis. 465.*
num. 3. & par. 2. decis. 18. num. 2. Belstr. ad Greg.
decis. 437. num. 9. Quæ quidem obseruantia coa-
16 dinuatur ex illa iuris conclusione, quod iura † re-
gistrata in processu valido inter alios probant con-
tra eum, qui non interuenit in illo iudicio, si pro-
ducantur *Caput. d. decis. num. 6.* vbi in puncto lo-
quitur de testamento extracto ad effectum immis-
sionis obtinendæ, vt in præsenti casu.

17 Accedit etiam, † quod omnes publicæ scripturæ,
quæ conseruantur, vel in Archiuio, vel in libris
magnis, aut registris, & eorum conseruatio habet
perpetuos, aut temporales magistros, qui regis-
trauerunt originalia, quæ registra, vel libri assimi-
lantur protocollis, eo quod per officiales publicos
descripta fuerunt, probant etiam quoad exempla
extracta, tàm per eosdem officiales, quàm per
eorum successores, vt post alios, quos citat, tenet
Gott. de credit. cap. 3. tit. 4. num. 23. Mascard. de
probat. conclus. 711. num. 66. vers. septimò prin-
cipaliter limita.

Nec similiter obstare visum fuit quod allegaba-
tur, non constare de credito dotis Dominæ Bea-
tricis, pro qua ipsa Dorothea egit. Quia cum in
18 actis constet de promissione ipsius, † vt in proc.
de part. fol. 21. & in proc. Rotali fol. 12. cum
confessione Vincentij viri subsecuta de dote re-
cepta, vt in eius testamento pariter in actis exhi-
bito, non est dubium, quod huiusmodi confessio
propter præcedentem promissionem non solum
præiudicat dicto Vincentio, & eius hæredibus *l.*
in contractibus, §. sed quoniam. vbi Doct. C. de non
nume. pecun. Gabr. de iure dot. concl. 4. nume. 1.
Menoch. præs. 12. num. 53. lib. 3. Rolan. cons. 20.
num. 18. lib. 4. Surd. cons. 117. num. 23. Bellon.
cons. 4. nume. 7. Burs. cons. 32. nume. 31. lib. 1.
Becc. cons. 52. num. 10. Rot. in recent. par. 2. decis.
324. num. 3. in princ. Sed etiam creditoribus, &
tertijs quibuscunque, *Paul. de Cast. in l. 1. circa*
fin. ff. sol. matr. & Socc. ibidem, num. 95. vbi di-
cit ab illa opinione non esse recedendum, neque in
consulendo, neque in iudicando *Rol. qui multos*
congerit, d. cons. 20. num. 18. Gabr. cons. 163. nu.
10. & seq. lib. 2. Maresc. var. lib. 1. cap. 8. Affl.
decis. 402. num. 9. vers. sed in contrarium, Osasch.
decis. 172. num. 11. Thes. decis. 112. num. 1. Iose
Lud. decis. Perus. 66. num. 25. Et in terminis Sal-
uiani, *Gratian. decis. 103. num. 7. & decis. 125.*
num. 4. & 5. Rot. *in recent. par. 2. d. decis. 324.*
19 *num. 3.* Cum nihil releuet allegata simulatio, †
quæ non attenditur in Saluiano, *Scapuc. d. lib. 2.*
quæst. 2. num. 3. Rot. in recent. par. 1. decis. 307.
num. 14. nec præsumitur, si non apparet causa si-
mulationis, *Rot. coram Mantic. decis. 211. num.*
14. coram Cocc. decis. 408. num. 2. coram Grego.
decis. 401. num. 15. & in recent. par. 1. decis. 307.
num. 11.

Neque etiam refragatur quod dicebatur de præ-
20 scriptione decennali, Non solum † quia ad impe-
diendum processum opposita non fuit, sicut opor-
tebat *Statil. d. tract. inspect. 5. cap. vlt. num. 108.*
21 *& sequen.* cum non † prosit, nisi allegetur, *Surd.*
22 *decis. 24. nume. 1. & 4.* Et sit liquida † vel in con-
tinenti liquidanda, vt per *Dec. in l. fin. num. 22.*
vers. item C. de edict. Diu. Hadr. toll. & cons. 22.
num. 3. Statil. vbi supra num. 110. Affl. decis. 52.
23 *num. 2.* eo quia inducit † exceptionem, *cap. ad au-*
24 *res, de præscript.* quæ non prodest, † si non allege-
tur expressim in processu, *Surd. d. decis. 24. num. 3.*
Giurb. decis. 13. num. 7. Sed etiam quia non fuit
25 † probata per opponentes præsentia partium, vt
requirebatur, *Statil. eod. tract. inspect. 2. cap. 2. nu.*
276. & seq. Gratian. decis. 15. num. 12. & sequent.
26 Tum etiam quia non fuit probata scientia † alie-
nationis in ipsos Mainardos tertios possessores,
prout de necessitate faciendum erat *Gratian. in*
addit. ad d. decis. 15. num. 7. Quæ scientia, in qua
27 † fundatur præscriptio, *Greg. decis. 249. num. 38*
28 vbi etiam *Belstr.* requiritur in † quacunque longissima
præscriptione, vt post *Surd. in decis. 236. num. 16.*
firmat Gratian. discept. 688. num. 31. Vnde bona,
de quibus agitur, defendi non possunt à Saluiano
proposito. Quia Beatrix ignorauit alienationem,
29 † & propterea ei non currit præscriptio, *Cenall.*
com. cont. com. lib. 1. quæst. 3. num. 9. & 10. vbi
testatur de magis communi.

30 Nec ad rem facit quod dicebatur, † Mainardos
non posse conueniri, nisi pro portione hæredita-
ria, ad tradita per *Statil. in d. insp. 3. cap. 4. num.*
31 280. Quia respondetur † obiectum non procedere
in præsenti casu, vbi Mainardi conuenti fuerunt,
non vti hæredes, sed vti tertij omnium bonorum
possessores dicti Vincentij, quo casu datur Saluia-
num in solidum, *Surd. d. cons. 191 num. 9. Statil.*
vbi supra num. 285.

Prout nec ad rem facere visum fuit quod dieeba-
tur, Dominam Dorotheam esse hæredem Dominæ
Beatricis eius matris pro tertia parte, pro qua
32 portione inutile videbatur esse legatum tanquam †
debitum à semetipsa, *l. legatum, §. hæredi, ff. de*
33 *legat. 1. cum alijs alleg.* quia fuit dictum, † doctri-
nam procedere consideratis simpliciter regulis
iuris, & in casu dubio, quando scilicet non appa-
ret de voluntate defuncti, *Paris. cons. 79. num. 27.*
34 *& 33. lib. 2.* Secus † verò quando apparet de con-
traria mente testatoris volentis legatum omni-
no esse, & remanere penes legatarium, & in pri-
mis, & ante omnia esse detrahendum ab hæredi-
tate, vt clarè disposuit dicta Beatrix, *Paris. dict.*
cons. num. 29. & seq. Ceph. cons. 373. num. 9. &
10. lib. 3. Curt. Iun. cons. 23. in fin. vers. vbi etiam
Mant. de coniect. lib. 7. tit. 7. n. 12. vers. accedit.

35 Secundò respondetur, † regulam non procedere,
nisi in hærede vniuersaliter instituto, non autem
in particulariter, vt in præsenti casu, *Greg. decis.*
206. num. 3.

Vltimò loco non obstat, quod dicebatur, ante
36 † aditionem hæreditatis non competere pro lega-
to, actionem, maximè pro legato quantitatis, quod
debet capi de manu hæredis, *l. non dubium. C. de*
legat.

tt.l. 1. §. redegit, ff. quor. legat. Rot. in recent. . 2. decis. 431. num. 8. cum simil. Quia respon- ur hoc sibi † locum non vendicare, quando ap- ret testatorem disposuisse in contrarium, vt in : præsenti casu. Tum quia prohibuit detractio- n falcidiæ, quo casu legatum debetur etiam ı adita hæreditate, Mantic. de coniec. lib. 4. tit. 5. . 10. num. 20. cum seq. Tum etiam † quia Do- hea est hæres, & legataria in simul, quo etiam u, quia non constat, quod alij cohæredes adire ent, non videtur posse denegari Saluianum ex è supra deductis, præsertim, quia tunc cohæ- potest propria auctoritate capere prælegatum, docet Surd. cons. 253. num. 19. vers. apparet tur.

1

2

ARGVMENTVM.

onfessione extraiudiciali. Et quid eretur facta parte præsente. Et iid facta parte absente. Et de forma pressa in edictis publicis, quæ est ruanda.

SVMMARIVM.

1 nfessio extraiudicialis facta parte præsente probat. Maximè in Terris Ecclesiæ, vbi præcipue seruatur is canonicum, num. 2.

3 æquitate Canonica confessio extraiudicialis pro- at etiam absente parte.

4 stes singulares probant confessionem reiteratam, um sit actus multiplicabilis, qui potest diuersis lo- is, & temporibus fieri.

stes singulares non probant vnicum actum tantùm, ui reducitur in specie ad certum locum, & tēpus, uia talis singularitas dicitur obstatiua. Secus verò, uando vnus de vna confessione, & alius de alia de- onit, quia tunc, cum actus sit reiterabilis, potest iuersis locis, & temporibus fieri, Et testes singu- ares hoc casu probant, num. 6.

nicus testis quando concludenter probet, & nu. 8. orma expressa in edicto est seruanda ad vnguem. ntentia lata contra ordinem Iudiciorum non tenet. missio modi, & formæ vitiat dispositionem consti- utionis.

5 ualitas adiecta in banno est seruanda, ad hoc vt ban- um sortiatur effectum suum.

uando in promulgatione edicti duo requiruntur, ni- i adsit vtrinsque qualitatis contextus, edictum on operatur effectum suum.

ctio, (&) in materia odiosa, & exorbitanti stat emper copulatiuè.

alternatiuè sufficit alteram partem verificari. rba edicti sunt attendenda, nec sunt amplianda dus, quàm sonent, num. 17.

ctus facti contra legem quando valeant.

DECISIO XLV.

Visum fuit constare de promissione frumenti, de quo agitur ad fauorem Francisci Fortini actoris contra Simoncellum ex propria eius confessione, † quæ licet extraiudicialis sit, probat tamen debitum, non solùm quia est facta parte præsente, Arg. l. publia, §. fin. ff. depos. Alex. cons. 53. num. 2. lib. 1. & cons. 76. num. 4. lib. 6. cum alijs alleg. à Mascar. de prob. concl. 349. nu. 1. & à Cenall. com. cont. com. quæst. 210. & à Camill. Borrell in sum. decis par. 2. tit. 3. num. 106. & seqq. & tenet Affl. decis. 105. nu. 1. Capic. decis. 133. Sed etiam quia est facta † in Terris, & dominio Ecclesiæ, vbi seruatur ius Canonicum, Put. decis. 11. num. 2. lib. 2. quo inspecto, † talis confessio extraiudicialis probat debitum, etiamsi fuisset facta absente parte, Felin. qui testatur de communi in cap. si cautio, num. 22. de fid. instrum. Dec. cons. 163. num. 2. Curt. Iun. cons. 168, num. 12. Rimin. Sen. cons. 525. num. 4. vol. 3. Ferrett. cons. 150. nu. 16. Paris. cons. 120. num. 6. lib. 1. Gabr. cons. 40. nu. 57. lib. 2. Capb. cons. 163. num. 15. Ladercb. cons. 168. num. 1. Mascard. concl. 347. nu. 58. Gratian. discept. 116. num. 51. discept. 144. num. 6. & discept. 869. nu. 30. Affl. decis. 164. num. 5. Caual. decis. 19. num. 23. lib. 1. Thesa. decis. 109. num. 6. Amat. decis. 13. num. 4. Put. d. decis. 11 num. 3. vbi testatur hanc opinionem semper seruasse Rotam, Coccin. decis. 170. num. 10. vbi similiter testatur de obseruantia Rotæ, eadem Rot. diuers. par. 2. decis. 4. num. 4. & in recent. par. 1. decis. 158. num. 1.

Probant autem † dictā confessionem Petrus Antonius Muccetta in eius fide iurata, & per ipsum formiter recognita cum interog. partis contrariæ, Ioannes Baptista Iaudolinus, Carolus Cancellarius, & Alfonsus Maria testis partis contrariæ iuxta 11. interog. qui omnes, licet non se inuicem nominent, tamen probant confessionem, cum sit actus reiterabilis, & multiplicabilis, qui potest diuersis locis, & temporibus fieri, Bald. cons. 39. lib. 3. Castr. cons. 137. lib. 1. Alex. d. cons. 53, col. 2. lib. 1. Crauet. cons. 267. num. 5. Gabr. cons. 40. num. 13. cum seqq Grat. decis. 139. nu. 3. & seqq. Ioseph. Lud. decis. Perus. 9. num. 14. & 15.

Non obstat quod dicebatur, testes esse singulares, & propterea eis non esse adhibendam fidem, Giurb. qui alios citat, cons. 79. nu. 24. quia † obiectum procedit, vbi ageretur de probando vnicum actum tantùm in specie, qui reduceretur ad certum locum, & tempus, prout in casu decis. Grat. supra allegatæ, vbi agebatur de probando vnicam, & eandem confessionem, & non reiteratam, quo casu omnes Doctores conueniunt, testes singulares ex diuersitate loci esse repellendos hac ratione, nempe quia dum agitur de vnico actu tantùm, si testes variant circa locum, vel non se inuicem nominant, talis singularitas non dicitur cumulatiua, & admi-

& adminiculatiua, sed obstatiua, quæ reddit re-
stes contrarios, pro vt in testibus Susannæ, quæ
singularitas obstatiua propter dictam varietatem
infringit eorum dictum, ita vt producent dicatur
non habere aliquod testimonium, vt post *Bal.* Rip.
Socc. Crau. & alios firmat Grat. d. decis. 139. nu.
6. 7. & 8. *Giurb. d. cons. 79. nu. 25. & 34.* Aliud
6 verò † vbi testes non deponunt, nec deponere inten-
dunt de vna, & eadem confessione, sed vnus de
vna, & alius de alia, vt hìc, quæ cum sit actus rei-
terabilis, & multiplicabilis, vt diximus, potest di-
uersis locis, & temporibus fieri, & hoc casu testes
plures singulares probant, *Alex. d. cons. 53. lib. 1.*
Rim. Iun. cons. 7. num. 109. lib. 1. Crauet. d. cons.
267. num. 5. Giurb. d. cons. num. 34. vers. at si,
Grat. d. decis. 139. num. 3. 4. 5. & 9. Monac. dec.
Lucen. 35. num. 15. Seraph. decis. 1302. num 1.
Quibus accedit testimonium Benedicti Simonecti
deponentis de promissione frumenti facta per *Si-*
7 moncellum, qui quamuis vnicus, † cum agatur de
parua summa, & in causa vigore Constitutionis
Rotalis summaria, plenè probat, *Mascar. de proba.*
conclus. 11. num. 19. Farinac. de testibus, quæst.
8 *63. num. 30.* Vel saltim vnà † cum aliis deponen-
tibus, non potest reuocari in dubium, quin plenissi-
ma in hoc præsenti casu resultet probatio, vt tra-
dunt *Alex d. cons. 76. num. 4. lib. 6. Paris. cons.*
75. num. 13. lib. 1. Viu. com. opin. in verb. testes
singulares, num. 3. Affl. decis. 12. num. 3.
Non obstant asserta bannimenta, quæ sub certa
9 pœna prohibent exercitium proxenetæ, quia † cū
in publicatione illorum non fuerit seruata forma
ibidem expressa, non merentur executionem ad
fauorem producentis, *Auch. cons. 6. num. 4. Mar.*
Ant. var. lib. 1. resolut. 20. num. 12. Caput. decis.
10 *95. lib. 2.* sicut dicimus de sententia † lata contra
ordinem Iudiciorum, quæ non tenet, *l. prolatam,*
11 *C. de sent.* Nam † omissio modi, & formæ vitiat
dispositionem legis hominis, *l. constitutionibus x*
ff. ad municip. cap. cum dilecta, de rescrip. illa enim
12 affixio † ordinata in banno, siue edicto est qualitas
adiecta, qua non probata bannum non operatur
effectum suum, *Osasch. decis. 71. num. 22.*
13 Proinde, cum in ipso edicto † duo copulatiuè re-
quirantur, ad hoc vt afficiat omnes, maximè il-
los, qui sunt extra Ciuitatem Maceratæ, idest pu-
blicatio, & affixio, certum est, quod, nisi adsit in
illo vtriusque qualitatis concursus, banni dispo-
sitio verificari non potest, *Osasch. d. decis. 71. nu.*
14 *66.* prout denotat dictio † illa (&) quæ in mate-
ria odiosa, & exorbitanti stat semper copulatiuè,
Socc. cons. 33. col. 2. lib. 3. Quia non sumus in al-
15 ternatiuis, † vbi sufficeret alteram partem verifi-
cari, *l. si hæredi plures, de cond. instit. l. si quis ita*
stipulatus, de verb. oblig. Mantic. *decis. 81. num. 4.*
16 & cum verba † edicti sint clara, scilicet quod re-
quiratur affixio, & publicatio, ab illis non est re-
cedendum, sed ad vnguem sunt obseruanda, *Ricc.*
decis. 167. num 1. & seqq. lib. 1. vbi amplius dicit
quod edictum, per quod ius tertii læditur, strictè,
præcisè, & propriè est intelligendum, *Iosep. Lud.*
decis. Perus. 25. Osasc. decis. 22. num. 12. decis. 57.
17 *num. 3. & decis. 59. num. 5.* Nec ampliandum †
plus, quàm verba sonant, *l. 1. C. si plur. vna sent.*
Alex. cons. 48. num. 3. lib. 6. Curt. Iun. cons. 153.
num. 19. Ricc. decis. 225. num. 5. lib. 1.
18 Vlterius respondetur, † quod actus, qui fiunt
contra legem, quæ vltra procedit adiiciendo pœ-
nam, vt hic, valent, quamuis contrafaciens puniatur,
cum satis sit eum puniri, *Arg. l. quid ergo, §.*
pœna grauior, ff. de his, qui not. infam. quod patet
ex eo, quia edictum, siue lex, non stetit in puris
finibus prohibitionis, vt *l. iubemus, §. sanè, C. de*
Sac. Sanct. Eccles. aliàs contrariū dicendum fuisset,
si edictum prohibitorium vltra non processisset ad
pœnam, quia tunc factum non valeret ipso iure,
l. non dubium, & ibi Bar. C. de leg. & l. pacta, quæ
contra, C. de pact. & notat Bar. in l. multum, ff. de
verb. obligat.

A R G V M E N T V M.

Stylus, quando est contra ius, formiter est probandus ad effectum, vt suffragetur. Depositum factum sine citatione creditoris an valeat, Et de effectu obligationis verbalis absque deposito. Ius reluendi competens in futurum an cedi possit extraneo, & quid in consanguineo, & latè de materia in terminis statuti tribuentis spatium ad reluendū bona subhastata.

S V M M A R I V M.

1 *Stylus, quando est contra ius, formiter probandus est. Cum sit quid facti, num. 2.*
3 *Et facta illius probatione, est iudicandum secundum eum, quia tunc vim legis habet.*
4 *Subhastatio facta non seruata forma statuti, seu consuetudinis loci, est nulla.*
5 *Depositum factum, sine citatione creditoris, est nullū. Declara, vt num. 7.*
6 *Nisi subsequatur intimatio, quæ æquipollet citationi, si adsit decretum Iudicis de deponendo.*
8 *Oblatio verbalis inter alios effectus, facit cessare venditionem, & adiudicationem.*
9 *Creditum liquidum compensatur cum liquido.*
10 *Creditor immissus, inhabitando domum, tenetur fructus, quos potuisset percipere aliis locando in sortem compensare, Incipiendo à die facti depositi, de quo tempore incipit esse in mala fide, num. 41.*
11 *Ius competens in futurum cedi potest, & dicitur omne cessibile, quod est transmissibile, num. 12. limitatur regula, vt non procedat in terminis statuti, vt num. 17.*

Facultas

ultas reluendi est transmissibilis tanquam res , æ est in bonis nostris .

us omnes actiones regulariter cedi possunt . Subnitatur tamen limitatio, vt non procedat in cer- i casibus , vt num 32. & 40. & de ratione sublitationis , num. 33.

es, quæ de cessione loquuntur , sunt probibitoria , tutum loquens de debitore ,comprehendit cessionaum .

ens sub hasta, inspecto iure communi, statim fit doinus irreuocabiliter . Contrarium verò, inspecto atuto , num. 19.

tuta sunt restringenda, vt non comprehendant cessnarium , cum strictè veniant intelligenda, num. t. ne extendatur ex identitate rationis , num. 22. telige, vt num. 36. 37. 38. & 39.

n extenditur de persona ad personam , nec de casu l casum , num. 24. sed omissum habetur pro omis- , num. 25.

Et proinde , quando loquitur de debitore, ad cesonarium non extenditur , num. 26.

ultas reluendi rem subhastatam ex statuto, non est ssibilis , prout nec ius reluendi concessum à statuto icino , seu agnato , num. 30.

mpus reluendi videtur concessum , ne res exeat de uere venditoris . Et est priuilegium personale in- m scriptum , quod non egreditur personam debiris , num. 29. & de ratione statuti , num. 31.

ælibet dispositio habet suam interpretationem .

tuta etiam odiosa sunt extendenda ad consanguios, & coniunctos , ex identitate rationis, Etiamsi nt exorbitantia , num. 32. Et quomodo hoc procecat , num. 33. & 34.

DECISIO XLVI.

Vm aliàs resolutum fuerit, quod stante deposito facto post quindecim currentes à die subhastationis domus, de qua agitur , non sit locus reintegrationi ad fauorem sororum de Cominis . Tum quia Domini Puccisancti suffragari videbatur dispositio municipa Camerini impartientis spatium quindecim diem tantùm ad reluendum. Tum quia eidem videtur competere retentio pro alio credito aduers Vincentium Cominum cedentem dictis sororis suis, non obstante exceptione compensationis posita pro parte mulierum, tanquam non liqui, vt latius in decisione . Modo vero causa iterum oposita in hac secunda instantia in Rota fuit ntum ex nouiter deductis, & probatis pro parte ctarum sororum recedendum esse à decisis , fuent enim examinati formiter plures testes , qui m interrogatoriis partis aduersæ deposuerunt, Ciuitate Camerini ex stylo inueterato concedi atium sex mensium ad reluendum res immobis subhastatas . Vnde † eum stylus, qui dicebatur e contra ius commune , & de quo tunc dubita-
1
batur , hodie sit sufficienter probatus , vt quidem
oportebat , *l. 1. & ibi Glos. & Bal. in primo notat.*
C. quæ sit long. consuet. Bart. in l. de quibus nu. 22.
ff. de leg. Socc. cons. 36. num. 11. lib. 4. Dec. cons.
402. num. 12. Mantic. decis. 8. num. fin. Marescot.
2 *var. lib. 2. cap. 12. num. 1. & seqq.* cum † sit quid
facti, *cap. 1. de constit. lib. 6. Mant. d. decis. 8. nu.*
4. Paris. cons. 168. n. 15. lib. 4. Rola, cons. 4. num.
35. lib. 3. Ioseph. Lud. decis. Lucen. 36. num. 6. se-
3 quitur † profecto, quod facta illius probatione for-
miter sit iudicandum secundum eundem , cum ha-
beat vim legis , *Affl. decis. 78. num. 6. decis. 135.*
num. 3. & decis. 253. num. 4 Ioseph. Lud. d. decis.
36. nu. 8. & 9. Osasch. decis. 22. nu. 16. 17. Amat.
4 *decis. 38. num. 8.* Quoniam † subhastationes fieri
debent seruata forma statuti, aut consuetudinis lo-
ci , aliàs sunt prorsus inefficaces , *Bal. in l. ordo ,*
C. de execut. rei iudicat. Iodoc. de subhastat. cap. 2.
num. 3.
5 Non obstat quod dicebatur , † non potuisse de-
ueniri ad depositū sine citatione creditoris, à quo
est petenda reluitio, *Cur. Iun. cons. 28. in prin. Rol.*
cons. 63. num 31. lib. 1. Greg. decis. 505. num. 7.
Quia vltra quod versamur in contraria consuetu-
dine , de qua deponunt aliqui testes, Respondetur
6 † quod , cum facto deposito fuerit subsecuta inti-
matio intra spatium dictorum sex mensium ad vi-
dendum repeti depositum factum , talis intimatio
æquiparatur citationi, & per eam parti consulitur,
sicut per citationem, *Rum. cons. 62. num. 7. lib. 5.*
Surd. cons. 86. num. 31. Seraph. decis. 1047. nu. 4.
Greg. decis. 457. num. 8. & 10. & decis. 505. n. 8.
7 Et † ita ligat , prout ligasset citatio legitimè ema-
nata , *Gratian. discept. 328. num. 1.* dummodo de-
cretum prius sit factum per Iudicem de deponen-
do , prout in præsenti casu , *Gregor. d. decis. 505.*
num. 8. Præterea etiamsi versaremur in terminis
simplicis oblationis verbalis absque deposito ,
8 adhuc mulieres obtinuissent, † quoniam talis ob-
latio inter alios effectus operatur, vt faciat cessare
venditionem , & adiudicationem , vt in puncto re-
luitionis bonorum subhastatorum firmant, *Mago.*
decis. Florent. 132. num. 17. & Mastrill. decis. 148.
num. 8.
Non obstat pariter, quod secundo loco diceba-
tur de compensatione non opponenda aduersus
creditum liquidum . Quia cum nouissimè fuerit
probatum Puccisanctem habitasse domum, de qua
quæritur , à die mortis Dominæ Cæsareæ, & quod
ipsa potuisset locari quolibet anno scutis duode-
9 cim , sine dubio † videtur hodie creditum mulie-
rum esse liquidum, & per consequens compensan-
dum cum credito Puccisanctis, *l. fin. ff de compens.*
l. si constat , & l. compensationes, C. eod. §. in bonæ
fidei , & ibi Ias. num. 77. instit. de act. Dec. in cap.
cum inter , col. penult. de except. Surd. cons. 84. n. 5.
10 *Affl. decis. 121. num. 1. & seqq.* Nam † quando
creditor immissus inhabitat domum, vt fecit Puc-
cisanctes , tenetur fructus, quos potuisset percipe-
re aliis locando domum , in sortem computare ,
quoniam inhabitando dicitur illos percipere pro

se, l. si is qui bona, §. 1. de pigno. Neguſ. de pign. 5. mem. 5. par. nu. 7. Maſtrill. qui loquitur de retract. d decif. 148. num. 1. & ſeqq.

Tota igitur difficultas reſider in diluendo articulum, an ius reluendi, ſiue rettahendi, ſeu retractandi ex dicto ſtatuto, ſiue conſuetudine præſcripta competens Vincentio, ſit ceſſibile, itaut ceſſio facta per ipſum ſuffragari poſſit dictis eius ſororibus. Pro cuius quæſtionis dilucidatione, conſti-
11 tuenda eſt regula affirmatiua, quod † omne ius competens in futurum, cedi poteſt, *l. ſpem, C. de donat. & l. ſi pactum, ff. de act. empt. Franc. Mar,*
12 *decif. 2. nu. 2. par. 2.* & quidem † regulariter ceſſibile eſt, quidquid eſt tranſmiſſibile, *l. ex pluribus, ff. de adminiſt. tutor. Crauet. conſ. 191. num. 2. in fin. Rol. conſ. 28. num. 27. lib. 2. Rot. in recen. par. 2. decif. 502. num. 2. verſ. quidquid enim*, Sed iſta facultas eſt tranſmiſſibilis, *ad text. in l. ſi pactum,*
13 *ff. de probat.* tanquam † res, quæ eſt in bonis noſtris, & ad quam conſequendam actionem habemus, *l. rem in bonis, ff. de acq. rerum dom. l. qui actionem habet, ff. de reg. iur.* Ergo eſt ceſſibilis, vt in ſpecie determinate videntur, *Bal. conſ. 186. num. 7. Crau. d. conſ. num. 2. Rol. d. conſ. num. 22. & Grat. d. diſcept. nu. 1. cum ſeqq.* qui omnes mo-
14 uentur hac ratione ſcilicet, † quod omnes actiones regulariter cedi poſſunt, & in alium transferri, vt patet ex *tot. tit. de hæred. vel act. vend* Igitur ſi omnes actiones cedi poſſunt, cum nulla certa lex ſit, quæ huiuſmodi ceſſionem prohibeat, quod
15 ſufficere videtur, cũ † leges, quæ de ceſſione loquũtur, ſint prohibitoriæ, *l. per diuerſas, et l. ſeq. C. mand.* conſequens eſt, vt actio ad retrahendum, ſiue redimendum cedi poſſit, vt ſic argumentando firmat *Facbin. contra iur. lib. 2. cap. 11.*

Quæ regula videtur generaliter amplectẽda etiã
16 in terminis dicti ſtatuti, ſeu conſuetudinis, † cum ſtatutum loquens de debitore comprehendat ceſſionatium, Roman. *conſ. 38. nu. 1. conſ. 242. nu. 1. et 2. et conſ. 202. num. 1. Dec. in l. 1. in 1. lect. nu. 31. & in 2. lect. num. 99. ff. ſi cert. pet.* quæ omnia adducebantur pro parte mulierum. Sed tamen pro parte Puccisanctis, qui nitebatur ceſſionem
17 infringere, allegabatur limitatio ad regulam, † quod ſcilicet ipſa non procedat in terminis ſtatuti correctorij iuris communis, ita ſic argumentando,
18 † adiudicatio domus, de qua agitur, facta Domino Auio emptori ſub haſta, & per conſequens Domino Puccisanti, qui ab illo cauſam habet, operatur, vt in ipſum ſit tranalata poſſeſſio, & dominium irreuocabiliter inſpecto iure communi, *Iodo. de ſubhaſt. cap. 4. num. 25. & ſeq. Tib. in ſua praxi A. C. lib. 1. cap. 44. num. 3.*
19 Igitur † ſtatutum Camerini faciens emptorem dominũ reuocabiliter correctorium eſt iuris communis, *Caſtr. conſ. 74. num. 3. lib. 2. Dec. conſ. 122. num. 1. Decian. reſp 59. num. 2. Roman. conſ. 484. num. 1. Iaſ. conſ. 194. nu. 3. lib. 2. Corn. conſ. 166.*
20 *num. 8. lib. 2. Aldou. conſ. 83. nu. 18.* Vnde † tanquam exorbitans reſtringendum, ita, vt dicamus illud remedium non poſſe per viam ceſſionis in alium transferri, *l. ius ſingulare, ff. de reg. iur. cap. qua à iure, de reg. iur. in 6. Rom. vbi ſupra, num. 1.*
21 Cum † ſtrictè veniat intelligendum, vt minus corrigat ius commune, *Tiraq de retract. lign. in præf.*
22 *num. 62.* nec † extendendum ex identitate rationis, *Rim. conſ. 497. num. 63. Grat. reſp. 38. num. 12. lib. 1. Rot. in recen. par. 1. decif. 463. num. 4. &*
23 *decif. 524. num. 2.* Non † de perſona ad perſonam, *Thob. Non. conſ. 51. num. 11. Rot. Genuen. decif. 20. num. 10. Oſaſch. decif. 22. num. 2. Seraph. decif.*
24 *822. num. 4.* Nec † de caſu ad caſum, *Caph. conſ. 336. num. 3. Seraph. decif. 240. num. 1. Rot. in*
25 *recent. par. 2. decif. 502. num. 3.* Sed † omiſſum habeatur pro omiſſo, *Pariſ. conſ. 82. num. 3. lib. 3.*
26 Et † Propterea, cum de debitore tantùm loquatur ad ceſſionarium non debet extendi, *Bal. in l. planè in prin. ff fam. erciſc. Pariſ. d. conſ. 82. n. 16.*
27 Et † ſic facultas hæc retrahendi rem ſubhaſtatam, quę iuxta ſex menſes competebat Vincentio debitori, non potuit cedi, vt in puncto firmare videtur, *Ang. & Bal. in l. ad officium, C. com. diuid.* Quam opinionem firmant etiam, *Ruin. conſ. 72. num. 3. lib. 1. & Roman. d. conſ. 484. nu. 2. & per totum*, vbi diſertè explicat hanc materiam, Et certè videretur amplectenda hæc limitatio, quod ta-
28 le ius cedi non potuerit, cum † tempus hoc conceſſum videatur à ſtatuto, ſiue conſuetudine, ne res ſubhaſtata exeat, ſi fieri poſſit, de familia, vt pulchrè ex mente *Cyn. & Ang. explicat Ruin. d. conſ.*
29 *nu. 3.* Vnde † tanquam priuilegium reluendi perſonale in rem ſcriptum, *Affl. de iure protb. in prin. num. 43. Tiraq. vbi ſupra, §. 8. Gloſ. 5. num. 6.* non egreditur perſonam debitoris, cui videtur conceſſum, *Surd. conſ. 280. num. 4. Roma. d. conſ.*
30 *484. per totum* Ad † ſimilitudinem vicini, ſeu agnati, qui ratione vicinatatis, ſeu agnationis ex ſpeciali priuilegio ius retrahendi habet, quod nullo modo ex prædictis eſt ceſsibile ad extraneos, vt citatis alijs firmat in ſpecie, *Giurb. decif. 51. nu. 5.*
31 *& ſeqq.* † Quæ ratio ſtatuti videtur eſſe, ne ceſsio fiat extraneo, & inde præiudicium alteri conſanguineo generetur in fraudem legis, ſeu conſuetudinis, *Giurb. d. decif. num. 7 Boer. decif. 139. nu. 2. Ruin. conſ. 47. num. 7. lib. 4. Facbin. d. cap. 11. verſ. non obſtat argumentum.*

Ex quibus omnibus limitatio deducta per Puccisanctem videretur vera, & amplectenda per nos, niſi ceſſaret ob aliam ſublimitationem inuentam per Doctores ad fauorem dictarum ſororum de Cominis, quæ eſt, quod licet ius retrahendi, ſeu reluendi non poſsit in certis caſibus cedi extraneo, prout in dicta limitatione, *ex Ang. Bal.* Ruin. *&*
32 *alijs*, Tamen † ſublimitatur, vt non procedat, quando ceſsio fit conſanguineo, ſeu propinquo, vt in præſenti caſu, quo ceſsio fuit facta per fratrem ſororibus, quia tunc valet ceſsio, vt in his terminis voluerunt *Paul. de Caſtr. in d. l. ad officium num. 7. & Boer. dict. decif. 139. num. final.* vbi concordantes allegat, & teſtatur ſic deciſum fuiſſe
33 in illa magna Curiæ. Et † ratio videtur eſse, quia per talem ceſsionem factam conſanguineis, ſiue

agnatis,

satis, seu propinquis non fit contra mentem
tuti, seu consuetudinis, quæ, vt diximus, ita
ocedit, ne res exeat de genere venditoris, vt
maliter explicat, *Ruyn. in d. cons. 72. num. 3.*
rs. & quia hoc est, & cons. 47. num. 7. lib. 4.
est enim † cuilibet dispositioni interpretatio ne-
saria, quæ prouenit, vel à similitudine, vel ab
uitate, *Granet. cons. 3. Rot. diu. par. 1. decis.*
5. num. 5. Et sic cum in casu nostro cessio non
rit facta extraneo, sed sororibus, & per conse-
ens non videatur contrauentum menti statuen-
m, concludendum est sublimitationem esse am-
ctendā. Cum † statutum etiam odiosum sit ex-
ndendum ad consanguineos, & coniunctos ex
entitate rationis, *Bart. in l. omnes populi, num.*
. vers. aut quaris, de iust. & iur. Gratian. discep.
. num. 30. Surd. decis. 139. num. 8.

Neque visum fuit obstare, † quod similia statuta
t exorbitantia, & per consequēs non amplianda
personis ad personam, *Glos. fin. in cap. in præsen-*
, de probat. Curt. Iun. cons. 5. num. 8. Soc. Iun.
s. 9. lib. 1. Ostasch. decis. 126. num. 12. cum si-
l. supra deductis. Quia † hoc procedit, quando
iteria est odiosa, secus si fauorabilis, vt hic, vbi
entio statuentium fuit respicere vtilitatem pu-
cam, ob quam statutum, siue consuetudo di-
ur fauorabilis, scilicet ne bona, si fieri possit,
eunt de familis vendentis, † quod operatur, vt e-
in statutis continentibus tale odium, fauorabile
men, siue rationabile, fiat extensio de persona
personam, & nulla ratio odii habeatur, tan-
am venientis in consequentiam, *Menoch. recup.*
. 1. num. 22. Gratian. discept. 449. num. 20.
raq. de retract. lign. §. 1. Glos. 9. num. 236. Rot.
ers. par. 1. decis. 240. num. 30. Quo † fauore
nte, admittitur interpretatio non solùm com
hēsiua, quæ habet locum in dispositione odiosa,
d etiam extensiua, tàm respectu casus proprij,
àm improprij, *Gratian. d. discep. 449. num. 21.*
seqq.

nsuper sublimitatur dicta limitatio ex aduerso
egata pro parte Domini Puccisanctis, vt non
ocedat, † quando cessio fit cum re ipsa per de-
torem ad se liberandum à debitis, prout fecit d.
ncentius, qui cessit iura, & actiones omnes ip-
s domus subhastatę dd. eius sororibus germanis,
licet Iacobæ, Doralici, Philomenæ, & Septi-
æ pro satisfactione debiti, quo tenebatur erga
as, vt ex instrumento in actis constat, quo ca-
cessio etiam in illis casibus, in quibus ius retra-
ndi cedi non potest, locum habet, vt post *Tiraq.*
d. tract. de retract. lign. §. 36. Glos. 1. num. 11.
12. & 36. firmat, citatis aliis, *Giurb. decis. 84.*
m. 15.

Ex quibus fuit decreta reintegratio ad fauorem
ctarum sororum, cum fructibus pensionis do-
s, computandis cum altero credito Puccisan-
s, qui fructus liquidati fuerunt ad rationem
torum duodecim pro quolibet anno incipiente
die facti depositi, † de quo tempore ipse ince-
esse in mala fide, *Tiraq. vbi supra §. 5. Glos. 2.*
num. 4. Ioseph. Ludou. decis. Lucen. 7. num. 4. Ma-
strill. d. decis. 148. num. 12. & seqq. &c.

ARGVMENTVM.

Causa semel effecta Rotalis, perpetuò durat talis, etiamsi deueniat ad casum, à quo incipere non potest. Et de expensarum condemnatione facta per Iudicem ad quem, quæ intelligitur etiam, de expensis factis in prima instantia, nisi adsit iusta causa litigandi.

SVMMARIVM.

1 *Par in parem non habet imperium. & multo minus inferior in Superiorem.*
2 *Quod limitatur, vbi par esset maioris auctoritatis.*
3 *Iurisdictio totius Rotæ præualet iurisdictioni singulorum Auditorum.*
4 *Iurisdictio ordinaria præualet delegata.*
5 *Appellatur de minori ad maiorem.*
6 *Et contraria consuetudo non valet.*
7 *Quod à pluribus cognoscitur, saniori iudicio terminari dicitur.*
8 *Quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur.*
9 *Per ăpliores homines perfectissima veritas reuelatur*
10 *Quod omnes tangit ab omnibus approbari, vel reprobari debet.*
11 *Causa semel effecta Rotalis, perpetuò remanet talis.*
12 *Causa semel effecta Curialis, semper remanet curialis.*
13 *Etiamsi deueniat ad casum, à quo incipere non potest.*
14 *Si duæ rationes faciunt causam Rotalem, vna deficiente, non desinit causa esse Rotalis.*
15 *Expensarum condemnatio simpliciter facta per Iudicem ad quem, intelligitur etiam de expensis factis in prima, & secunda instantia.*
16 *Sic quoque absoluendo Iudex ab expensis, vtriusque instantiæ expensas comprehendit, etiamsi in prima extaret condemnatio.*
17 *Expensæ sunt accessoria ad litem, et causā principalē.*
18 *Iusta causa excusat ab expensis.*
19 *Etiā stante statuto mandāte victū in illis cōdemnari.*
20 *Statutum de compromissis faciendis vti fauorabile in dubio est amplectendum.*
21 *Maximè, quando lis est inter fratres.*
22 *Quæstio de legitima indiget liquidatione, & calculatione bonorum.*
23 *In quæstione facti intra compromissum.*
24 *Quæstio legitimæ est mixta iuris, & facti, in qua propterea est locus compromisso.*
25 *Iudex quando possit suam sententiam declarare.*
26 *Delegans potest interpretari sententiam delegati ex ipsius mente.*
27 *Sententia diffinitiua semel tantùm potest declarari.*

DECISIO XLVII.

Vit causa per appellationem introducta in hac Rota inter Comitem Ioannem Ferrettum ex vna, & Comitem Alexandrum eius fratrem ex altera, in qua confirmatis duabus sententijs de partibus, resolutum fuit pro maiori parte, non esse locum compromisso, cum condemnatione in expensis, de quibus per Iudices, tàm primæ, quàm secundæ instantiæ nulla fuerat habita ratio. Modò appellatione pro expensis iterum introducta in eodem Auditorio dubitatum fuit, an causa sit parua, ita vt cognosci possit per vnum tantùm ex Auditoribus, eo quia agitur solùm de expensis non excedentibus summam scutorum 60. cum regulariter causæ non possint esse Rotales, nisi sint supra 100. vt ex constit. Rotali, §. 17. & 21. Quod dubium censui resoluendum negatiuè, quia, cum agatur de interpretanda, seu confirmanda, vel infirmanda sententia Rotæ tantùm respectu expensarum non videtur, quod vnus
1 ex Auditoribus inferior, † respectu totius Rotæ, possit renangare, seu cognoscere, quod ab omnibus factum est, cum par in parem non habeat imperium, & multo minus inferior in Superiorem, *cap. innotuit, de elect. cap. cum inferior, de maiorit. & obed. l. nam magistratus, ff. de arbitr. Capb. cons. 155. num. 15. lib. 2. Surd. qui alios citat, cons. 47. num. 10 Grat. discept. 925. num. 3. Franc. Marcb. decis. 147. num. 5 par. 1. Ossasch. decis. 139. nu. 6.*
2 Nisi † par esset maioris auctoritatis, *Franc. Marc. decis. 52. num. 2. ead. par. 1.* Quod non est in præ-
3 senti casu, in quo dubitandum non est, † quin iurisdictio totius Rotę præualeat iurisdictioni singulorum Auditorum, prout desumitur ex Constitutione Rotali *num. 32. 33. & 34.* ad instar iurisdi-
4 ctionis ordinariæ, † quæ præualere debet iurisdictioni delegatæ, *Alex. & Ias. in l. si idem cum eodem, num. 3. ff. de iurisd. omn. iud. Grattan. discep. 960. num. 38.* Alioquin sequeretur, quod à maio-
5 ri ad minorem appellari posset, cum tamen de † substantia appellationis sit, vt à minori appelletur ad maiorem, *cap non putamus, & ibi Doct. de consuet. in 6. Gratian. decis. 24. num. 22.* quod adeo
6 verum est, vt nec etiam † contraria consuetudo sustineatur, *Anch. cons. 132. num. 4.* Et merito dixi esse Rotalem, nec pars, quæ appellauit, con-
7 queri potest, quoniam † id, quod à pluribus cognoscitur, saniori iudicio terminari dicitur, *cap.*
8 *prudentiam, de off. deleg.* & quod à pluribus † quæritur, facilius inuenitur, *can. de quibus, 20. distin.*
9 Et vbi res † per ampliores homines discutitur, perfectissima veritas reuelatur, *l. vlt. ad fin. C. de fideicom.* Eo maximè, quia, & si agitur de expensis tantùm, nihilominus ad expeditionem deueniri non potest, nisi cognito etiam aliquo modo de negocio principali, an scilicet Comes Alexander habuerit iustam causam litigandi, prout infra di-
10 cetur, propterea † quod omnes tangit ab omnibus approbari, vel reprobari oportet, *cap. ad hæc, de offic. Arch. l. vltim. C. de auct. præst. l. si quis ex argentarijs, ff. de eden.*

Non obstat, quod dicebatur, causam esse redactam ad articulum expensarum non ascendentium ad summam scutorum 60. ac ideo vti paruam, secundum formam Constitutionis Rotalis §. 24. esse cognoscendam ab vno tantùm ex quinque Auditoribus. Quia respondetur hoc esse verum † simpliciter, scilicet quando causa à principio talem summam non excederet, sed si à principio esset effecta Rotalis, de quo non dubitatur, perpetuò remanet talis, *Marcb. de commiss. par. 2. tit. de auocat. causar. §. 1. n. 41. fol. 277. & §. 4. n. 39. fol. 348.*
12 prout in simili † dicimus de causa semel effecta curiali, quæ semper remanet talis, *Marchesi. par. 3. tit. de com. deuolut. caus. §. 1. num. 14. & 28.*
13 Etiam † si deueniat ad casum, à quo incipere non potest, vt dicimus de causa effecta appellabili, quę perpetua durat appellabilis, *Grat. decis. 74. num. 4. & decis. 204. num. 4. Scacc. de appellat. quæst.*
14 *17. limit. 47. mem. 5. num. 112.* Vnde † si duæ rationes faciant causam esse Rotalem, vna deficiente remanet dispositio, quia vtrique dispositio in solidum attribuitur, *Natta cons. 14. nu. 6.*

Secundò fuit dubitatum, an sententia Rotalis lata in tertia instantia cum dicta condemnatione in expensis, sit simpliciter intelligenda de expensis tantùm factis in Rota, vel etiam de factis in partibus in prima, & secunda instantia, & dixi esse in-
15 telligendam † de omnibus expensis, non solùm factis in Rota, sed etiam in partibus, per ea, quæ tradunt *Fœlin. in cap. significauerunt, n. 7. de except. Dec. in cap. sæpè, num. 15. de appellat. Amat. decis. 73. nu. 1. & Put. decis. 246. lib. 2.* vbi dicit, quod si primus Iudex omisit condemnare in expensis, dum tamen non absoluit, si postea Index confirmando primam sententiam dicat, victum in causa huiusmodi in expensis condemnamus, intelligitur de expensis, tàm primæ, quàm secundæ instantiæ, vt latius per *Gratian. d. decis. 50.* Quia vbi condemnatio est omissa, suppletur factum primi Iudicis, *Grattan. d. decis. num. 2.* Sic quoque
16 † absoluendo Index ab expensis, absolutio illa generalis expensas vtriusque instantiæ comprehendit, etiamsi in prima fuisset condemnatus, *Menocb. præsump. 88. nu. 1. lib. 2. Asin. in praxi, §. 32. ampliat. 7. Giurb. decis. 81. num. 1. Peregr. decis. 128. num. 13. Cappell. Tholos. decis. 122. in addit.*
17 Quoniam † expensæ sunt accessoriæ ad litem, & causam principalem, *Cost. de port. rata. q. 138. n. 2.*

Tertiò fuit dubitatum, an saltim Dominus Comes Alexander victus dici possit habuisse iustam causam litigandi, ita vt declaratio fieri possit, quod sententia lata vltimo loco in Rota cum condemnatione in expensis, sit intelligenda, & declaranda de expensis hîc tantùm facta, & non in partibus, quod dubium ego credidi resoluendum affirmati-
18 uè, quia † iusta causa excusat ab expensis, *l. qui solidum, §. etiam, de legat. 1.* vt in simili testatur, *Amat. in dict. decision. numero 1.* vbi

quod

od expensarum condemnatio facta per Iudicem
quem, intelligitur etiam de expensis factis in
ma instantia, nisi condemnatos habuerit iustam
isam litigandi, *& Amat. sequitur Gratian. in*
egata decis. 50. num. 11. & 12.
uodque † procedere videtur etiam stante statuto
ndante victum in illis condemnari, *Crau. cons.*
num. 22. Io. de Amic. cons. 11. num, 16. Asin.
rax. d. §. 32. lim. 1. nume. 3. & seqq. Gratian.
cept. 725. num. 38. Couarr. pratic. quast. cap.
. num. 4.
Quod autem Comes Alexander iustam habuerit
isam litigandi deducitur non solum ex statuto
ino, in cuius foro litigabatur, mandante † fieri
mpromissum inter coniunctos, quod vti fano-
bile erat in dubio amplectendum cum pronun-
tione pro compromisso ad eius fauorem, prout
o tunc temporis ex multis votaui *dec. 6. Gratia.*
cep. 536. num. 8. & 9. Maximè † existente lite
er fratres germanos, *Hond. cons. 9. num. 12.*
. 1. Ioseph. Lud. decis. Lucen. 26. num. 3. & 17.
decis. Perus. 2. num. 10. Sed etiam, quia age-
tur de quæstione legitimæ, † quæ profecto, vt
xi *d. decis. 6. num. 2.* indigebat liquidatione, &
lculatione bonorum cum detractione debitorũ,
latius per *Merlin. de legit. lib. 5. tit. 3. quæst. 7.*
m. 5. Quæ omnia per Arbitros, & calculatores
pedienda erant. Quare dubitandum non vide-
r, quin versemur in quæstione † facti, in qua
trat compromissum, vt latè per *Blanch. de comp.*
æst. 4. per totam, vel saltim versemur in articulo
ixto † iuris, & facti, vnde locus erat compro-
isso, *Blanch. de quæst. num. 1. & 2. Ioseph. Lud. in*
tracto, decis. Lucen. 9. per totam. Quæ quidem do-
trinæ concludunt iustitiam causæ Domini Com.
lexandri, quæ saltim hodie apud omnes Iudices
ræstare debet iustam causam litigandi, ad effectũ
xcusandi eundem ab expensis primæ, & secundæ
nstantiæ, in quibus nec fuit absolutus, nec con-
emnatus; proinde credidi declarandum esse, quod
ententia Rotalis condemnatoria expensarum in-
elligi debeat solum de expensis hic factis, non
utem in partibus, vt per *Amat. in d. decis. & per*
ratian. etiam in d. decis. 50. num. 11. & 12. Quam
interpretationem facere potest Rota, quæ habet
nperium, & non est de minoribus Iudicibus, *Bart.*
i l. 2. numer. 4. ad medium, C. de sent. ex breui.
cit. Cast. in l. ab executore, nume. 6. de appellat.
urd. cons. 288. Prout potest † delegans interpre-
ari sententiam delegati ex mente ipsius delegati,
ap. ex parte il 3. de verb. sig. Menoch. de arbitr.
uæst. 67. num. 26. vel etiam poterit committere
nterpretationem ipsi delegato, *Surd. d. cons. nu. 6.*
Gratian. discep. 147. num. 14. Dummodo † ista
nterpretatio sententiæ diffinitiuæ semel tantum
at, *Surd. d. cons. num. 15. Gratian. discept. 155.*
num. 20.

ARGVMENTVM.

Desertio quando, & quomodo inducatur.

SVMMARIVM.

1 *Instantia quando deseratur, tàm inspecto iure cõmuni, quàm Constitutione Marchiæ, & num 2.*
3 *Appellans tenetur acta transportare.*
Et quidem integra num 4.
5 *Instantia capta cum defuncto transit ad hæredes.*
6 *Iudex ad quem, & non à quo, pronunciat causam desertam,*
7 *Deserta appellatione, deseritur etiam iurisdictio.*
8 *Partium consensu fatalia prorogari non possunt.*
9 *Nec etiam per viam compromissi.*
10 *Nec etiam si appellans, & appellatus de facto prosequantur.*
11 *Facere non possunt partes, quin sententia in rem iudicatam transeat.*
12 *Deserta instantia, si secunda proferatur sententia, est nulla.*
13 *Instantia breuiata per statutum potest, prorogari de consensu partium vsque ad tempus iuris communis, ante quam tamen labatur.*
14 *Instantia appellationis lapsus ex impedimento partis causatus, non impedit prolationem sententiæ.*
15 *In materia appellationum sunt subducenda tempora impedimentorum.*
16 *Appellans tenetur prosequi causam cum hærede.*
17 *In eodem statu, & in eisdem terminis, & cum eodem Iure.*
18 *Per obitũ vnius ex collitigãtibus, lis finita non dicitur*
19 *Successor potest sententiam antecessoris executioni demandare.*
20 *Exceptio Hostica, quæ dicatur.*
21 *Exceptio Hostica non admittitur, vbi agitur de executione sententiæ.*
22 *Nec vbi agitur de executione instrumenti census.*
23 *Nec vbi agitur de spolio.*
24 *Exceptio hostica quando suffragetur.*
25 *Volens vel statuto, vel priuilegio, cogitur seruare qualitates à statuto, seu priuilegio requisitas.*

DECISIO XLVIII.

LATA sententia de Anno 1618 per D. Vicarium Firmanum ad fauorem R. D. Curtii Guerrerii contra D. Cæsarem Paccaronum de Santo Elpidio, & decreta de Anno 1625. à successore in officio pro executione eiusdem, quamuis fuerit infra decem appellatum ad hanc Rotam, Nihilominus, quia vsque ad diem quintam Nouembris 1630. in qua fuit commissus, & factus calculus dierum Rotalium 394. semper silnit appellans, fuit dictum causam desertam, † non
1 tantùm inspecto Iure communi, ad *tex. in cap.*
cum

eum causa, de sent. & re iud. cap. cum sit Romana, de appellat. cap. concertationi, de Appellat. in 6. l. properandum, C. de Iudic. l. final. C. vt intra cert.
2 temp. quàm etiam † inspecta Constitutione Marchiæ lib. 6. cap. 9. in cuius terminis consuluit Alex.
3 cons. 114. lib 5. eò † magis, quia acta non transportauit, Scacc. de appellat. quæst. 20. num. 9. & seq. Crau. cons. 270. num. 2. vers. nec obstat, Grat.
4 discept. 121. num. 11. & seqq. nisi in aliqua † parte pro se faciente, quod sibi non suffragatur, cap. cupientes, de elect. l. nec. causas, l. à proconsulibus, l. præcipimus, l. Iudicibus, l. eos, §. super his, C. de appellat. Conc. Trident. sess. 24. cap. 20. de refor. Mascard. de probat. concl. 125. nume. 7. Gratian. discept. 121. num. 23. & 28. Giurb. dec. 29. per
5 totam, Mantic. dec. 2. num. 1. & seqq. Quod † etiam procedit ad fauorem hæredum Guerrerij, ad quos instantia transiuit, l. hæres absens, l. si pretor l. si is, qui Romæ, ff. de Iudic. cap. quia G. vbi Doct. de Iudic. Asin. in praxi Iudic. §. 2. cap. 13. num. 1. Franc. March. dec. 321. num. 4. lib. 2. Barz. dec. 36. nu. 6. & seqq & decis. 49. num. 23.
6 Et Iudex appellationis id † declarare tenetur, Gratian. discep. 40. num. 26. & seq. Egid. bellam. dec. 348. Mobed. dec. 9. num. 2. & seq. tit. de ap-
7 pellat. Alioquin † nulliter sententiaret, Gloss. Bart. & Bal. in l. properandum, C. de Iudic. Vant. de nullit. ex def. Iurisd. num. 170. Rol. cons. 22. num. 5. lib. 1. Magon. dec. Floren. 55. num. 2. Gratian. discep. 40. num. 48. Giurb. dec. 116. num. 18.
8 Cum nec etiam partium † consensu possint fatalia prorogari, Rugiuel. de appell. §. 10. Glos. 1. num. 47. Scacc. eod. tract. quæst. 15. num. 105. Abb.
9 in cap. ex ratione, de appellat. etiam per viam † compromissi, Odd. de restit. quæst. 69. num. 47.
10 ac etiam si appellans, & appellatus † de facto prosequerentur, quia nihilominus prima illa sententia transiret in Iudicatum, Clement. si appellationē, de appellat. Scacc. d. quæst. 15. num. 199. Rugiuel. d. §. 10. Glos. 1. num. 15. Quia facere non possunt
11 partes, † quin sententia in rem iudicatam transeat, Glos. & Doct. in l. si diuersa, C. de transact. adeo vt
12 † secunda, si proferatur sententia, nulla sit, l. 1. C. quand. prouoc. non est necess. Scacc. d. q. nu. 202.
13 Nisi † versaremur in casu, quo instantia hæc breuiata per Constitutionem consensu partium prorogaretur vsque ad triennium, antequàm laberetur, quod fieri posset, Rolan. consil 21. num. 22. & seqq. lib. 3. Giurb. decis. 116. num. 21. Gratian. decis. 31. num. 8. & seqq. Quæ omnia proce-
14 dunt de plano, nisi † facto partis appellans fuisset impeditus, quia poterit Index ex casu post lapsum termini sententiam proferre, Glos. in cap. venerabilis, in verb. non obstant, de iudic. Scacc. d. quæst. num. 27. & seqq. Alex. cons. 42 colum. 3. & cons. 72. in prin. lib. 3. Gail. obseruat. 91. num. 9. lib. 1. Grammat. d. decis. 69. num. 3. Thes. decis. 10 n. 11.
15 Nam semper in materia † appellationū sunt subducēda tēpora impedimentorum. Greg. dec. 272. n. 8.

Neque obstant, quæ ex aduerso subijciuntur, & Primò quod fatalia non decurrerunt mortuo appellato, quia in contrarium est veritas, cum appel-
16 lans † teneatur prosequi causam cum hærede, l. hæres absens, l. si pretor, l. si is, qui Romæ, ff. de iud. cap. quia G. vbi Doct. de iud. Scac. d. quæst. num. 6. Gratian. discept. 16. num. 33. & discept. 36. num. 18. & seqq. Surd. decis. 110. num. 4. Mobed.
17 decis. 8. num. 5. & 6. tit. de appellat. Idque † in eodem statu, & in eisdem terminis cum eodem iure, Roman. in l. si constante, §. si bona, num. 13. ff. solut. matrim. Socc. Sen. cons. 81. num. 8. lib. 1. Purpurat. cons. 396. nume. 2. Mantic. decis. 141. num 3. Cum alijs vbi supra, quoniam per obitum
18 vnius † ex colligitantibus, non finitur lis, cap. si ij contra quos, vbi litt pendent. Barz. dict. decis. 36. num. 7. & seqq.

Secundo non obstat quod dicebatur Vicarium successorem non potuisse se ingerere circa execu-
19 tionem sententiæ antecessoris, quia † imo potest ipse sententiam antecessoris executioni demandare parte citata, Marant. in specul. par. 6. art. 3. nu. 18. Menoch. de recuper. rem. 8. num. 79. Lud. decis. Perus. 6. num. 2. & 3. Rot. apud Greg. decis. 545. num. 6. & ibi adden. num. 11. in fin. & in recent. par. 1. decis. 365. num. 5. vers. præsertim.

Tertiò, & vltimo non obstat, quod obijciebatur, eum non potuisse conueniri absque licentia, eò quia erat miles, & Capitaneus equestris. Nam
20 præterquàm quod versamur in † exceptione hostica, Maran. par. 6. mem. 9. tit. de excep. num. 19.
21 quæ non admittitur, vbi agitur † de executione sententiæ, Giurb. decis. 118. n. 17. Franch. decis. 186.
22 numer. 7. nec in executione † instrumenti census, Petr. Greg. de Cens. quæst. 6. num. 77. Grass.
23 excep. 13. num. 30. Nec † in spolio, Affl. dec. 84. Giurb. d. dec. num. 3. Respondetur vlterius, quod
24 similis exceptio hostica † non suffragatur, nisi ostēdatur bullettinum, vt videre est in priuilegiis militaribus num. 16. & illud iustificetur in iudicio, Giurb. d. decis. 118. n. 10. Eò quia volens vti statu-
25 to, † vel priuilegio, cogitur seruare qualitates ab eo requisitas, Menoch. cons. 301. n. 10. Surd. dec. 60. n. 4.

ARGVMENTVM.

An pro legato detur via executiua secundum opinionem, quam seruat Rota Prouinciæ Marchiæ.

SVMMARIVM.

1 *An pro legato detur via executiua, quæstio dubia; quæ tamen est resoluenda negatiuè, num 2. Maximè secundum opinionem Rotæ Romanæ, quam hæc Rota Maceratensis sequitur tanquam speculum ad imitandum num. 3.*

4 *Quod procedit, etiam si legatum sit pium.*

Appel-

pellatio admittitur pro quocunque grauamine in-
ßo iure Canonico, quod pracipuè seruatur in
tu Ecclesiastico. Etiam vigore Ægidianæ, vt
m. 6.
pellatio admittitur in causa petitionis legati, quā-
controuertitur testamentum, seu legatum.
pellatio admittitur ratione iniustitia, etiam in
sibus, in quibus aliàs non admitteretur, & num.
i. & de ratione num. 12. & 13.
gore Constitutionis Rotalis appellatio non admit-
ur à decreto moderationis facto de voto totius
ota, limita vt num. 10.
effectum reuocandi decretum inappellabile vigore
ituti, vel rei iudicata, requiritur notoria iniusti-
a. Et quomodo hoc procedat, si petatur restitutio
integrum num. 15.
effectum retractandi sententiam per viam restitu-
onis in integrum, sufficit iniustitia, etiamsi non sit
otoria.
n est necesse pronunciare expressè super restitutione
tentia, qua transiuit in iudicatum, retractari po-
ßita aquitate suadente.
eciale mandatum requiritur ad petendam restitu-
onem in integrum.
uod limitatur, vt num 20.

DECISIO XLIX.

Vamuis † dubia videatur quæstio, an pro legato detur via executiua, per ea quæ scripserunt *Becc. cons. 17. per tot. Caual. com. cont. com. quæst. 103. num. 40. Gratian. discept. 62. num. 16. & seqq. discept. 254. num. 44. & seqq. decis. 4. numer. 68. & seqq. Ioseph. Lud. decis. erus. 23.* Tamen in casu, de quo agitur, † stantibus hinc inde deductis, censui testamentum, siue gatum, de quo quæritur, executionem paratam inimè habere, tum quia hanc opinionem constanti animo defendunt, & tuentur, *Alex, Dec. Mech. Vinc. de Herc. Gomes. Couarr. & alij, quos fert Felic. de Cens. lib. 3. cap. 1. num. 6.* Tum † iam quia hanc eandem opinionem semper amplexa fuit Rota Romana, quam nos sequimur tanquam magistram omnium Tribunalium, & tanquā speculum optimum ad imitandum, vt inquit *Grat. decis. 1. num. 21.* prout facere debent omnes Iudices, *Cassad. decis. 17. num. 7. de praben.* de qua opinione, & obseruantia Rotæ patet apud *Greg. decis. 206. num. 2. & in recent. part. 2. decis. 391. num. 2. & ex impress. apud Marches. par. 1. in vna Mediolanen. legati, fol. 146. & in vna Spoletana hereditatis, fol. 1025. & part. 2. in vna Romana spolij, fol. 202. cum alijs decis. relatis per* Gratian. qui etiam testatur de hac obseruantia Rotæ, licet ipse contrarium sentiat in *d. discep. 62. nume. 18. & in d. decis. 4. num. 70.*

Quæ quidem opinio procedere videtur, † etiam legatum respiciat causam piam, quæ etiam appellationem admittit inspecto saltim iure canonico, vt post *Tiraq. de Pia causa, priuileg. 153. firmant in specie Barbos. in l. 1. num. 60. ff. solut. matri. Surd. de alimen. tit. 8. priuileg. 60. num. 7. & 12. Rot. ex impres. per March. par. 1. d. Mediolen. legati fol. 146.*

Quæ appellatio eò magis videtur esse admittenda
5 non solum quia † de iure canonico, quod præcipuè in hoc statu Ecclesiastico seruari debet, *Rot. in recent. d. decis. 391. num. 3.* datur appellatio à quocunque grauamine, etiam in possessorio, *Conar. 2. pract. quæst. cap. 23. num. 8.* Rot. *in recent. par. 2. decis. 287. num. 7.* ac etiam in quocunque remedio executiuo, quod datur pro vltimis voluntatibus, *Contard. in l. vnic. lim. 3. num. 6. C. si de moment. poss. Mar. Ant. var. lib. 2. resol. 9. num.*
6 *7. & seqq. Rot. d. decis. 391. num. 4.* etiam † in terminis AEgidianæ, quæ in foro Ecclesiastico, vbi versamur, non habet locum, ad latè tradita per *Hond. qui decis. concordantes allegat, cons. 20. num. 12. & per totum, lib. 2. Rot. in recent. par. 1. decis. 682. num. 2.* Sed etiam, quia conuenti ad
7 soluendum † contradixerunt testamento, siue legato, quod intendunt esse solutum in alia subhastatione facta coram R.P.D. Fælicio, quo casu etiam secundum opinionem Gratiani, & aliorum contrariorum datur appellatio, *Becc. d. cons. num. 7. Gratian. d. discept. 254. num. 45. & d. decis. 4. nu.*
8 70. Tanto † magis, quia valdè dubitabatur de validitate, & iustitia decreti Domini Vicarii relaxationis executionis pro florenis 500. saltim respectu medietatis, stantibus verbis testamenti (ibi) *si spendino tra la portione mia, e di mio fratello fiorini 500. ouero 600.* quo casu ratione iniustitiæ non habet locum AEgidiana, sed causa sit appellabilis, Rot. *in recent. par. 2. decis. 324. num. 3. & decis. 391. num. 6.*

Non obstat, quod aliàs fuerit per Rotam mode-
9 rata inhibitio relaxata, & quod vigore † Constitutionis Rotalis non detur appellatio à decreto mo-
10 derationis facto de voto totius Rotæ; Quia † hoc intelligi debet de decreto iusto, non autem de iniusto, vt modo ex allegatis est dicendum, *Rot.*
11 *diuers. par. 4. decis. 56. num. 4.* cum † ratione iniustitiæ admittatur etiam in casibus, in quibus aliàs de iure non admitteretur, *Glos. in cap. ex conquestione in verb. post appellationē, de restit. spoliat. Abb. in capit. pastoralis, col. penult. vers. tertius effectus, de appellat. & cons. 44. nume. 3. vers. sed his non obstantibus,* vbi de communi, *par. 1. Dec. cons. 49. num. 2. Natta cons. 51. num. 21. & melius cons. 172. num. 4.* vbi loquitur in terminis statuti prohibentis appellationem, *Bal. in l. vnica, num. 4. & ibi Contard. limit. 9. num. 1. & seq. C. si de momen. poss. Menoch. adipisc. rem 4. numer. 850. Lancell. de attent. par. 2. cap. 4. in præfat. num. 477. Gratia. discep. 41. num. 7. & 31. & discep. 694. num. 47. & decis. 9. num. 4. & seq. Ioseph. Lud. decis. Perus 20. num. 15. Rot. in recent. par. 2. d. dec. 391. num. 6.*

12 Nam † semper est intelligenda constitutio, ne quia

amittat

amittat ius suum, & indebitè dambum patiatur,
Alex. cons. 36. num. 15. lib. 4. & cons. 106. num.
5. lib. 5. Dec. cons. 445. num. 50. Osasch. decis. 142.
13 *num. 2.* † quia isto casu toleratur potius; vt Con-
stitutio, seu statutum nihil operetur, quàm vt al-
teri præiudicium inferatur, *Ias. in l. fin. §. in com-
putatione, num. 12. & 13. C. de iur. delib. Natt. d.
cons. 172. num. 3.*
14 Nec obstare visum fuit, quod dicebatur, † esse
necessariam notoriam iniustitiam ad effectum re-
uocandi decretum prædictum moderationis, à quo
regulariter non datur appellatio, quando est factũ
de voto totius Rotæ, vt disponit Constitutio Ro-
talis, §. 45. Quia, vltra quod ex prædictis omni-
bus videtur satis constare de notoria iniustitia,
15 Respondetur, † quod stante restitutione in inte-
grum petita per DD. de Bencis minoribus aduer-
sus decretum moderationis factum ipsis non in-
formantibus, nec auditis, non fuit proinde necesse
doceri per ipsos de notoria iniustitia, *Cas. de Gras.
decis. 10. num. 12. de sentent. Seraph. decis. 251.
num. 2. Rot. diuers. par. 1. decis. 351. num. 5. &
in recent. par. 1. decis. 492. num. 5. & par. 2. dec.
655. num. fin.*
16 Cum † ad effectum retractandi decretum suffra-
getur iniustitia tantùm, etiam quod non sit noto-
ria, vt benè per *Mantic. decis. 106. num. 1. & 2.
& decis. 315. num. 7. Greg. decis. 459. num. 2. &*
17 *11. vbi alias decis. allegat.* Nec † fuit necesse pro-
nunciare super restitutione, *Mantic. d. decis. 315.*
18 *num. 5.* Sed † solum retractare decretum, ita
æquitate, & iustitia suadente, *Guidop. decis. 368.*
19 Neque refragatur, † quod ad petendam restitu-
tionem in integrum sit necessarium mandatum
speciale, *l. illud, §. 1. de minor. Glos. in cap. susci-
tata, & ibi Abb. calum. 2. de integr. restit. Odd.
de restit. in integr. quæst. 31. num. 48. & sequenti.*
20 Quia † sufficit, quod procurator fuerit constitu-
tus, prout factum fuit ad omnia, & singula, quæ
ipsimet constituentes facere possent, etiam si talia
forent, quæ requirerent speciale mandatum,
propterea cessat omnis dubitatio, *cap. qui ad agẽ-
dum, de procur. lib. 6. Couarr. variar. lib. 1. cap. 6.
num. 3. Odd. d. quæst. num. 52. & 53. Cassad. dec.
1. num. 3. de procur. Mantic. decis. 11. num. 2.*
Quare placuit DD. vnanimiter procedendum
esse ad vlteriora in causa.

A R G V M E N T V M.

Collatio dotis, quando cesset ex volunta-
te parentum, siue expressa, siue tacita,
cũ alijs pluribus de materia collatio-
nis, tam in genere, quam in specie. Nec
non de renunciationibus, & pactis suc-
cedendi. Et quando instrumenti fides
tollatur, cũ alijs, de quibus in sũmario.

S V M M A R I V M.

1 *Collatio cessat ex voluntate parentis, siue expressa, siue tacita. Ex veriori, & receptiori, num. 184. & 186. Et sufficiunt quæcunque verba æquipollentia expressæ prohibitioni, num 8. Et tacita desumitur ex coniecturis, & verbis generalibus ex communi sententia, num 185.*
2 *Et coniectura desumitur ex inæqualitate dotium constitutarum inter filias,*
3 *Vel si declaret pater, quod vna ex filiabus rem aliquam habeat vltra diuisionem.*
4 *Vel si omnia eius bona inter filios distribuat, nihil indiuisum relinquendo.*
5 *Leges nõ curant de inæqualitate seruanda inter filios, si talis sit mens patris.*
6 *Maximè quando ex rationabili causa mouetur.*
7 *Quia potest filios suos impares facere.*
9 *Dictiones, in oltre, vltra, vlterius, & item stant continuatiuè, & geminatiuè, & num. 10. & 11. Et dictio vltra an sit aduerbium, vel præpositio, & de eius effectibus a numero 296. vsque ad num. 305.*
12 *Promissio copulatiua debet copulatiuè adimpleri.*
13 *Collatio debet fieri per diminutionem portionis bonorum.*
14 *Interpretatio promissionis ea facienda est, per quam altera pars nõ remaneat in damno, & decepta.*
15 *Collationis prohibitio desumitur, si pater mandet filiabus, ne venire audeant contra per eum disposita in testamento.*
16 *Collatio non habet locum inter eos, quibus non debetur legitima, & num. 140.*
17 *Collatio cessat in successione ex fideicommisso.*
18 *Expressum dicitur, quod colligitur ex mente, & intentione disponentis.*
19 *Et quod resultat ex verbis in testamenta prolatis.*
20 *Licet illud non sit verbis expressis demonstratum.*
21 *Dumodo ex verbis generalibus, aut alijs indicijs colligatur.*
22 *Etiam si expressio pro forma requiratur.*
23 *Auth. ex testamento C. de collat declaratur.*
24 *Si testator mandat, vt in eius hæreditate æqualiter filiæ succedant, intelligitur deducta prius dote prælegata.*
25 *Pater mandans in testamento, quod eius tota hæreditas absq; diminutione ad hæredes substitutos deueniat, per hoc non censetur ordinasse collationem inter ipsos.*
26 *Giouagn. cons. 87. interpretatur.*
27 *Collatio cessat, vbi oriretur maxima inæqualitas.*
28 *Instrumentum facit rem claram, & probationem probatam.*
29 *Et est probatio, quæ non indiget fori disceptatione.*
30 *Et habet pro se præsumptionem, quod sit verum, & solemne.*
31 *Ita vt contrarium asserens, grauetur duriori probatione.*
32 *Contra Instrumentum admittitur probatio in contrarium.*

Quæ

tamen debet esse concludentissima, & euidentissima.

estis, qui se refert ad instrumentum, illud approbare censetur, & num. 351.

estibus deponentibus pro instrumento magis creditur, quàm deponentibus contra.

estis Iudex, qui decretum interposuit in instrumento non repellitur à testimonio.

estis, qui non recordatur de tenore instrumenti, contra illud nihil probat.

Testis contra instrumentum non probat, nisi deponat ita fuisse per partes conclusum.

Multa tractantur vno modo, & perficiuntur alio, & multa tractantur, quæ non fiunt.

Testis famulus non est idoneus pro domino contra alium, & num. 46.

Testis sibi contrarius se ipsum excludit, & nullam fidem facit.

Testis varius nihil probat.

Testis, qui plenè non scit factum, vel de illo non recordatur, non probat.

Testis nimis generaliter, & obscurè deponens, nihil probat.

Testis singularis non probat.

1 Testis deponens de fama bona Notarij, tollit suspiciones leues contra illius scripturam resultantes.

3 Bona fama Notarij probata per duos testes, est sufficiens ad tollendas multas præsumptiones contrarias.

9 Obseruantia instrumenti subsecuta, tollit omnem suspicionem.

0 Falsi suspicio in ciuilibus habetur pro falsitate.

1 Quod intelligitur de vitio visibili.

52 Falsitatis suspiciones tolluntur per contrarias coniecturas, & præsumptiones.

53 Promissio quotæ hæreditatis facta ab eo, de cuius hæreditate agitur, est à iure prohibita.

54 Pacto hæreditas transferri non potest.

55 Tamquam sit contra bonos mores.

56 Etiam si sit inter patrem, & filium,

57 Et sit iuramento confirmatum,

58 Sicut pacto non potest dari hæreditas, ita nec donatione inter viuos.

Quod intellige, vt num. 59.

60 Donatio, quando concernat successionem hæreditatis.

61 Nepos ex filia in locum matris subintrat.

62 Filia, quæ renunciauit, non excluditur ab intestato, nisi supersit persona, quæ ex præsumpta voluntate defuncti excludat renunciantem, Et de ratione, num. 63.

64 Nemo censetur extraneos suæ posteritati præferre voluisse.

65 Cessante causa renunciationis, cessat ipsa renunciatio.

66 Renunciatio facta à sororibus propter masculos, durat etiam mortuis fratribus, scilicet quando facta fuit ad fauorem parentum stipulantium pro se, & hæredibus suis,

67 Maximè si facta sit ad commodum hæreditatis.

68 Renunciatio facta à sorore cum amplissimis clausulis, non cessat etiam mortuis masculis.

69 Voluntas declaratur etiam ex dispositione nulla.

70 Renunciatio semper est interpretanda, vt minus noceat renuncianti.

71 Filia, quæ renunciauit hæreditati paternæ, seu maternæ contemplatione masculorum, illis mortuis, succedit cum alijs sororibus, quæ non renunciarunt.

72 Vnusquisque potest disponere de rebus suis.

73 Collatio cessat quotiescunque constat expressè, vel tacitè de voluntate eius, de cuius hæreditate agitur.

75 Clausula (saluis) limitat, & restringit, & nu. 470.

76 Donatio simplex facta à matre, vel ab alio ascendente, regulariter non confertur, nisi donans expressè hoc dixerit.

77 Coniecturæ, quibus censetur prohibita collatio, desumi possunt ex eodem instrumento donationis.

78 Maximè si donans decedat ab intestato.

79 In probanda læsione inspicitur valor de tempore initi contractus.

80 Et huiusmodi læsio debet plenè, & concludenter probari.

81 Quando tempus est de substantia depositionis, testis debet de illo precisè deponere, alias non probat.

82 Testis deponens de valore terrarum, debet habere certam scientiam de statu illarum.

83 Testis deponens de valore secundum eius iudicium, & non secundum æstimationem, nihil probat.

84 Testis deponens de valore rei ex fructibus, qui percipiuntur, quando probet.

85 Actore non probante, Reus absoluitur.

86 Contractus venditionis præsumitur iustus, & legitimus.

87 Præsumptio valoris temporis præteriti cum præsenti non admittitur, vbi interuallum temporis adesset non exiguum.

88 Testes deponentes de vero valore rei, quando excludant læsionem.

89 Pretium firmatum per æstimatores præsumitur iustum.

90 Valor rei probatur per peritos.

91 Consignatio rei venditæ præsumitur facta in vim præcedentis contractus emptionis.

92 Traditio habet necessariam consequentiam ad contractum.

93 Pretium solui debet per emptorem venditori.

94 Pretium rei venditæ ab vno ex cohæredibus, debet diuidi inter cohæredes.

95 Res tanti valet, quanti vendi potest, & quanti vendita reperitur.

96 Testis aduocatus in causa non probat.

97 Testis vnicus non probat.

98 Depositio testis generalis, & incerta, non attenditur.

99 Error calculi semper debet corrigi.

100 Et illius remisio admittitur vsque ad triginta annos.

101 Etiam postquam partes mutuis stipulationibus se liberauerunt cum iuramento.

102 Error probatur, si demonstretur rem aliter se habere.

103 Vt si appareat fuisse admissa aliqua nō admittenda.

104 Quietatio facta per errorem, non præiudicat.

105 Expensæ propter mutuam victoriam confunduntur.

Nemo

106 Nemo debet ius suum indiscussum relinquere.

107 Causa agitata inter coniunctos facit cessare præsumptionem calumniæ, & æstimatur iusta causa absoluendi ab expensis.

108 Approbatio sententiæ transactioni æquiparatur.

109 Lite per transactionem, siue rem iudicatam finita, de ea vlterius agi non potest.

110 Lites inter coniunctos renouare odibile est.

111 Vestis peruersæ vsus apud Romanos.

112 Veste squalida lugebantur rei, & hac tantùm vtebantur coniuncti, num. 113.

114 Qui vtitur squalida veste, vel lugubri in odium alterius tenetur actione iniuriarum.

115 Affectio propriæ opinionis veritati inimica.

116 Maledictio indumenti genus execrandum.

117 Iudicibus honor, & reuerentia debetur.

118 Iudices dicuntur pars corporis Principis, & eos offendens dicitur committere crimen læsæ maiestatis, & puniri debet, num. 119.

120 Vestis appellatione in iure ad quæ extendatur.

121 Victoria detractorum taciturnitas.

122 Veritas sæpius agitata vehementius elucescit.

123 Sententia lata intra breuissimum tempus valet, vbi causa erat curam alio Iudice instructa.

124 Iudex non tenetur excitare motiua.

125 Iudex non arctatur sententia sua rationes exprimere

126 Collatio locum habet inter solus descendentes in successione ascendentium, qui sunt in primo gradu, vel succedant loco primi, num. 132.

127 Secus inter ascendentes, & collaterales.

128 Ad collationem non tenetur, qui non succedit.

129 Collatio est successionis accessio.

130 Conferre non tenetur, qui non potest succedere.

131 Filius, qui se abstinuit ab hæreditate paterna, non tenetur ad collationem.

133 Collatio non habet locum, nisi inter succedentes in vniuersum ius, secus in particulare relictum, seu fideicommissum, num. 134.

135 Etiamsi fideicommissum esset vniuersale omnium bonorum.

136 Collatio datur inter succedentes ex primo gradu vnde liberi, & num. 137.

138 Collationis ius cessat in extraneis.

139 Amplia etiam in filijs tanquam extraneis succedentibus.

141 Collatio cessat inter cohæredes, si alter sit extraneus

142 Collatio cessat inter diuersa iure succedentes.

143 Per collationem bona in vnum corpus rediguntur.

144 Collatio, quæ viget in casibus simplicibus, cessat in compositis.

145 Collationi subiacent tantùm bona illius, cui succeditur.

146 Non conferuntur, quæ à parentibus non fuerunt acquisita.

147 Ideo nec bona castrensia, vel quasi, & num. 166. & 210.

148 Nec aduentitia, & num. 165. & num. 210.

149 Nec dos data filiæ per nepotem auo succedentem.

150 Nec ea, quæ filius à patre acquisiuit titulo oneroso.

151 Nec ea, quæ datur filio in remunerationem, & num. 210.

152 Quia tunc censetur donatum, vt extraneo.

153 Collatio non fit eorum, quæ tempore mortis patris non possidetur.

154 Collationis onus non comprehendit alienata.

155 Collatio fit deducto prius aere alieno.

156 Conferre non tenetur filius dotem à communi patre nepti ex ipso filio datam.

157 Dos data nepti non est profectitia.

158 Æstimatio bonorum collatorum attenditur de tempore mortis patris.

159 Collatio non fit quæsitorum post mortem patris.

160 Donatio simplex factá per patrem filiu causa mortis non confertur.

161 Donatio causa mortis magis legato, quam contractui æquiparatus.

162 Collationi non subijciuntur ea, quæ titulo fideicommissi, seu legati, vel prælegati acquiruntur, & num. 216.

163 Item nec ea, quæ relicti vim habent.

164 Item nec data filio ob benemerita.

167 Item nec patrimonium Præsbiteri, ad cuius titulum ipse est ordinatus.

168 Prout nec illud, quod pater dedit filio Doctori, & Aduocato studiorum causa.

169 Quia reputatur quasi castrense peculium.

170 Datum à patre filia, vt sit suum tanquam aduentitium, non confertur.

171 Collatio est prohibita in bonis primogenituræ subiectis.

172 Donatio facta filio tanquam extraneo non confertur, & num. 208.

173 Collationi non est locus, nisi in casibus à iure expressis, & num. 181.

174 Collatio est de genere prohibitorum.

175 Collatio non fit contra patris voluntatem.

176 Collationis materia est stricti iuris.

177 Collationi non esse locum, in dubio est pronunciandũ

178 Collatio non extenditur ob ratione seruandæ æqualitates, seu euitandæ in æqualitatis, num. 183.

179 Collatio respicit priuationem iuris alteri quæsiti.

180 Auferre ius alteri quæsitum detestabile est.

182 Extensio in odiosis, & exorbitantibus non admittitur, etiam ex magioritate rationis.

187 Expressio fit, vel in genere, in specie, vel in diuiduo.

188 Expressum dicitur etiam, quod venit sub generalitate verborum.

Et idem operatur etiam, vbi expressio est de forma, num. 199.

189 Falcidia prohibetur à testatore, si hoc expressè faciat.

190 Et intelligitur expressè prohibita, si testator mandat solui integra legata.

191 Trebellianica expressè dicitur prohibita ex coniecturata mente testatoris.

192 Nouatio non censetur inducta, nisi exprimatur.

193 Fallit vbi apparet de voluntate nouandi.

194 Et propter incompatibilitatem actuum.

195 Legatum factum vxori non compensatur cum dote, nisi expressè fuerit dictum à testatore.

196 Nisi de intentione testatoris cõstet per coniecturas.

Pater

Pater non excluditur ab vsufructu bonorum filio relictorum,nisi expressè, vel per coniecturas fuerit probibitus, & num. 198.
Substitutio pupillaris contenta sub compendiosa excludit matrem, sicut specialiter expressa.
Tex. in l. ex parte, §. intestato, ff. famil. ercisc. procedit etiam de iure nouissimo.
Conferre non tenetur, cui plus fuit relictum per patrem.
Declaratio portionum vim obtinet diuisionis.
Intellectus ad §. illud, auth. de trient. & semiss.
Collatio cessat, si pater inæqualiter sua bona distribuat.
; Ac etiamsi in distributione partium suæ hæreditatis inter filios mentionem habuit dotis vni ex filiabus constituta.
7 Non conferuntur habita ex titulo collationi incongruo.
9 Pater censetur eximere à collatione filium, quem tanquam extraneum tenet.
1 Pater mandans præstari dotes integraliter per illa verba, voluit, & iussit, censetur dotes legasse.
:2 Legatum factum intelligitur, quibuscumque verbis testator vtatur.
13 Legata debentur ex hæreditate.
14 Et ab ea separari dicuntur.
15 Legata percipiuntur, non autem conferuntur.
17 Datum inter viuos per viam vltimæ voluntatis legato æquiparatur, & non confertur.
18 Voluntatem patris de collatione non facienda, sufficit apparere etiam ex actu nullo.
119 Voluntas testatoris probatur etiam ex testamento nullo.
220 Dotes non veniunt in collationem, si sint prælegatæ.
221 Datum vni ex filijs, vt eius sit præcipuum, intelligitur absque onere collationis.
222 Præcipuum alicuius dicitur seiunctum ab vniuersitate bonorum, & num. 272, & 307.
223 Legatum præcipuum alicuius dicitur, quod vnus, ante alios hæredes capit.
Et dos præcipua dicitur, quæ deducitur ante bonorum diuisionem, num. 308.
224 Item quod quis habet proprium, & peculiare.
225 Bona præter dotem data filiæ nubenti, non compensantur in dotem.
226 Et ideo vtrumque ipsi debetur.
227 Antecedenti remoto necessario tollitur, & consequens.
228 Expressum aliquid dicitur ex natura verborum, & dispositionis.
229 Pater si voluit præiudicare in legitima filijs, multò magis in collatione.
230 Hæreditatis appellatione non veniunt prælegata.
231 Hæreditarium dicitur, quod superest deductis legatis
232 Filius non potest petere ampliores portiones contra voluntatem patris.
233 Inuiolabiliter relictum non subiacet collationi.
234 Pater, quibus ex causis præsumatur noluisse æqualitatem seruare inter filios.
235 Collatio est commixtio bonorum filijs datorum in hæreditati, & num. 273.
236 Testator præsumitur se voluisse conformare cum dispositione legis, qua cauetur, quod dotes promissæ hæredibus grauatis, non contineantur sub fideicommisso.
237 Specificatum dicitur, quod sequitur ex eo, quod expressum est.
238 Pater præsumitur in dubio seruare voluisse æqualitatem inter filios.
239 Limita, quando contrarium appareat ex inæquali distributione partium.
240 Patri licet plus vni filio, quam alteri relinquere.
241 Item filias inæqualiter dotare.
242 Pater potest omnia bona vni filiorum relinquere, vel donare, salua legitima aliorum filiorum, & num. 409.
243 Donatio inofficiosa rescindi non potest, nisi vsque ad legitimam.
244 Filiæ acceptantes patris iudicium, conqueri non possunt.
245 Substitutio compendiosa post pubertatem, verificatur in fideicommissaria tantùm.
246 Substitutionis verba illa (tota, & integra absque vlla detractione) sunt adiecta ad excludendam trebellianicam.
247 Falcidia probibita, dicitur etiam probibita trebellianica.
248 Dictio (vt supra) relatiua, quomodo intelligatur, latè declaratur.
249 Superfluum non dicitur, quod causa tollendæ dubitationis exprimitur.
250 Amplia, etiamsi tacitè inesset.
251 Legatum est diminutio hæreditatis.
252 Præceptum expressum præstandi dotem, remouet compensationem.
253 Actus subsequens promissionem in eiusdem executionem gestus censetur.
254 Amplia, etiamsi obligatio præcedens foret inualida.
255 Actus subsequens præsumitur gestus in executionem præcedentis contractus.
256 Executio est eiusdem naturæ cum promissione.
257 Vbi actus sequens à præcedente consequentiam trahit, idem de illo iudicatur, quod de actu antecedenti.
258 Decian. cons. 22. num. 16 lib. 2. & Menoch. cons. 1166. num. 12. 13. & 14 declarantur.
259 Termini habiles supponuntur, cum de aliquo disputatur.
260 Verba Sapientum statera ponderantur.
261 Scriptura relata, censetur inesse in referente.
262 Etiam quod dicta scriptura esset nulla.
263 Voluntatis mutatio non præsumitur.
164 Approbatio est eiusdem naturæ cum re approbata.
265 Dos per modum legati relicta, non confertur.
266 Totum dici nequit, quod diminuitur.
267 Vno ex contrarijs electo, aliud excluditur.
268 Riminal. cons. 228. & Gionagn. cons. 83. in quibus terminis loquantur.
269 Maior virtus est expressi, quam taciti, & multa expressa nocent, quæ tacita non obessent.
270 Legatum creditori factum, valet, si aliqua cum vtilitate fiat.

271 Pralegatum extimitur ab onere restitutionis fideicommissi vniuersalis, tanquam ab eo exceptum.

274 Vales consequentia, Dos non subiacet diuisioni, ergo non confertur, vti quid indiuisibile.

275 Procmium causam finalem indicat.

276 Dispositio prasumitur facta ex causa necessaria.

277 Finalis causa dicitur, qua dispositioni cohæret. Et impulsiua, qua sit. num 281.

278 Et arctans ad ita disponendum, & num. 451.

279 Et in quam principalis intentio dirigitur, & est principium intentionis, & obiectum intellectus, num. 465.

280 Et qua generaliter concernit omnia, & totam moderatur dispositionem, & operatur in omnem casum num. 406.

282 Et qua ex vniuerso sumitur.

283 Et qua in dispositione exprimitur.

284 Causa coharens, & annexa legato, dicitur finalis.

285 Legato causa cohæret, quando est obligatoria.

286 Causatum est eiusdem virtutis, cuius est causa.

287 Antecedens qui vult, eodem sensu velle censetur & consequens.

288 Matrimonium est libera voluntatis, prout est testamenti condendi facultas.

289 Collatio quando sit de essentia successionis.

290 Bonorum possessio datur filio emancipato instituto sub onere collationis.

291 Et antequam caueat de collatione facienda, si decedat, transmittit ius succedendi in suum haredem.

292 Collatio est inducta de iure pratorio.

293 Ius pratorium efficere non potest, vt quis desinat esse hares.

294 Non priuatur quis iure suo ob non factum collationem.

295 Exceptio facienda collationis non nocet, nisi opponatur.

306 Semel validè datum, non eget tacita repetitione.

309 Institutio secunda cessat, donec prima institutioni locus esse potest.

310 Statuta Ferraria, & Mutina, de non relinquendo vxori vltra vsufructum, quomodo procedant, & num. 311. 312. & 313.

314 Approbans testamentum patris, illud impugnare prohibetur.

315 Testamentum factum in prasentia Principis, valet etiam absque solemnitatibus.

316 Dux Mutina Serenissimus in eius Ducatu omnia iura Imperij habet cum plenitudine potestatis.

317 Clausula, ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, quid operentur.

318 Pro harede se gerit, qui haredis exercet actus.

319 Hares vniuersalis pro parte hæreditatem acceptans, in totum efficitur hæres.

320 Hareditas adiri non potest, non expectata conditione.

321 Serenissimi Ducis Mutina commendatur benignitas, & clementia.

322 Nefas dicitur de Principis potestate dubitare.

323 Neglecta videntur, si non notantur animaduersione digna.

324 Filius excluditur à petitione legitima, & eius supplementi, si specialiter renunciauit. Item si approbauit præceptum factum à testatore, num. 327.

325 Haredum quorumcunque appellatione veniunt, etiam haredes extranei.

326 Quicunque dictio omnes complectitur.

327 Voluntates hominum variæ.

328 Scientia nulla reperitur, qua opinionum varietatem non patiatur.

329 Opinionum diuersitas iudicij sensu procedens, non damnatur.

330 Veritas in disceptationum tenebris clarior.

331 Falsitatis obiectio iniuria grauissima.

332 Existimatio hominis ex delicto, vel minuitur, vel consumitur.

333 Reus non dicitur omnis, qui accusatur, sed qui conuincitur.

334 Instrumentum publicum veritatem patentem facit.

335 Deploratio calamitatis nostrorum temporum.

336 Veritas callidis, interdũ cauillationibus obumbratur

337 Sed ipsa cunctis erroribus preualet.

338 Veritatem amare, sequi, & patefacere tenemur, & non minus peccat, qui mendacium dicit, quàm qui veritatem occultat.

339 Instrumentum non esse falsum ex dictis testium instrumentariorum probatur.

340 Instrumentum falsum non dicitur habens primordium veritatis.

341 Falsitas remouetur per adminiculum alterius instrumenti veri.

342 Testis deponens super vno capitulo instrumenti, non dicitur tamen aliud excludere.

343 Testium contrarietas non arguitur, si vnus plus dicit, & alter minus.

344 Testis negans, vel immemor se audiuisse verba, de quibus in instrumento, non dicitur reprobare Instrumentum.

345 Testes inducti contra tenorem instrumenti necessariò, & concludenter deponere debent.

346 Probatio contra instrumentum, debet esse manifestissima.

347 Testis, qui dixit non intellexisse contenta in instrumento, non concludit per necesse contra illud.

348 Testis concordat cum instrumento, si non neget aliud fuisse dictum in ipso.

349 Testes expressè non contradicentes pro instrumento stare dicuntur.

350 Probatio abnegatiua quando dicatur concludens.

351 Testis referens se ad instrumentum illud approbare dicitur.

352 Falsitatis suspicio eliditur ex vita integritate.

353 Roborari, & validari dicitur, quod suam retinet substantiam.

354 Testis instrumentum reprobantis identitas probari debet.

355 Testis vniens etiam instrumentarius ad reprobandũ instrumentum probari debet, quod sit omni exceptione maior.

356 Testis intendens impugnare instrumentum præcisè de tempore illius deponere debet.

357 Testis volens impugnare instrumentum illius totum tenore referre debet,

Testis

Testis efficitur suspectus de falso, si de vno tantum recordetur, & de alijs eodem tempore gestis non recordetur.

Depositio testis, qui iurauit super omnibus dicere veritatem, si nolit deponere super toto, dicitur esse falsa.

Si vero dicit, catera ignorare, dicitur nulla.

Depositio testis perplexa, & obscura nihil probat.

Vel contra producentem interpretanda.

Testis instructus à parte est suspectus de falso.

Testis etiam instrumentarius non probat contra instrumentum, nisi de necessitate concludat.

Testis deponens per possibile, non probat.

Testis insufficientem causam scientiæ reddens, non probat.

Testis dictum regulatur, ac destruitur per rationem adductam.

Ratio falsa destruit dictum testis.

Ratio credulitatis in teste non dicitur sufficiens ad reprobandum instrumentum.

Testis de credulitate deponens, probat contra inducentem.

1 *Testis contraria, & inuerisimilia deponenti, nulla præstatur fides.*

2 *Testis per verbum iuris deponens, non probat.*

3 *Testis dicitur conuinci de falso per contestes adductos contrarium deponentes.*

4 *Testis de credulitate deponens, si reddit rationem concludentem, sufficienter probat.*

5 *Testis de credulitate probat ad excludendum delicta.*

6 *Testis de credulitate admittitur in his, quæ sunt difficilis probationis.*

17 *Testis vnicus contradicens instrumento, non facit illud vacillare; & num. 379.*

18 *Instrumentum nō redditur suspectum ex dicto vnius testis instrumentarij eidem contradicentis, si sit adminiculatum & num. 379.*

80 *Testes duo non infringunt testamentum, si duo alij pro eo deponunt.*

81 *Testes reprobatorij debent esse numero plures, quàm approbatorij ad reprobationem instrumenti.*

82 *Testibus duobus pro instrumento deponentibus magis creditur, quàm tribus reprobantibus.*

383 *Contra testem instrumentarium pro instrumento deponentem, necessarij sunt tres rationem reddentes.*

384 *Testes producti contra instrumentum debent esse omni exceptione maiores.*

385 *Testes producti aduersus instrumentum, repelluntur etiam exceptione leuissima.*

386 *Dictum testis intelligitur secundum scripturam, ad quam se refert.*

387 *Instrumenti perfectio in illius lectura, & stipulatione consistit.*

388 *Ignorare dicitur, qui non recordatur.*

389 *Contraria deponens testis arguitur de falso.*

390 *Testi nimis audenter, & animosè deponenti, non creditur.*

391 *Testis asserens pro vero, quod ignorat, vel non recordatur, punitur de temeritate.*

392 *Ratio in teste debet concludere per proprium sensum corporis.*

393 *Et sic scientia stipulationis per sensum auditus referenda formam illius.*

394 *Testis falsus, & periurus, triplici pœna afficitur.*

395 *Scripturæ vitium visibile tantùm deseruit pro coniectura ad tollendam fidem.*

396 *Vitium visibile instrumenti dicitur, quod oculo corporeo intuetur, vt abrasio, cancellatio, abolitio, &c. Inuisibile autem vt præteritio, num. 397.*

398 *Præteritio non impedit immissionem hæredis ex l. fin. C. de edict. Diu. Hadr. Toll. vti requirens altiorem indaginem.*

399 *Suspiciones ortæ contra instrumentum per testes aliunde comprobatum corruunt.*

400 *Suspiciones cessant, vbi constat de veritate instrumenti.*

401 *Suspiciones falsitatis tolluntur per contrarias præsumptiones stantes pro instrumento.*

402 *Suspiciones in ciuilibus non habentur pro falsitate, quando instrumentum fuit à partibus approbatum.*

493 *Suspiciones falsitatis euanescunt per præsumptiones hinc inde militantes.*

404 *Præsumptiones non admittuntur contra instrumentum, nisi necessariò concludentes.*

405 *Causa impulsiua cessante, non cessat dispositio.*

407 *Animo deliberato factum dicitur, quod præcedenti contractu perficitur.*

408 *Sciens, & volens non decipitur.*

410 *Legatum factum sub contrarijs conditionibus valet.*

411 *Præsumptiones, & coniecturæ non attenduntur contra instrumentum, nisi graues, & vehementes.*

412 *Instrumenti fides non tollitur, nisi concludentissimis probationibus*

413 *Suspicio falsitatis in ciuilibus non habetur pro falsitate, nisi rem apertam ante oculos Iudicis constituat.*

414 *Iudex in dubio stare debet pro exclusione falsitatis instrumenti.*

415 *Præsumptio præsumptionem excludit.*

416 *Falsitatis suspicio præsumptionibus inducta, præsumptionibus tollitur contrarijs.*

417 *Falsitas nunquam præsumitur.*

418 *Instrumentum præsumitur verum.*

419 *Donatio facta per matrem filiæ, est verisimilis, & facilè præsumitur.*

420 *Bona fama probata, tollit omnem falsi suspicionem.*

421 *Nobilitas, & opulentia falsi crimen excludit.*

422 *Falsitatis præsumptio cessat ex plurium hominum præsentia.*

423 *Suspicio falsitatis minuitur ex præcedente negotiatione inter partes coram testibus facta.*

424 *Suspicio falsitatis tollitur ex inuerisimilitudine.*

425 *Suspicio falsitatis non cadit in instrumento, quod nititur primordio veritatis.*

426 *Suspicio falsi cessat ex inspectione originalis sine aliqua vituperatione conscripti.*

427 *Obseruantia instrumenti eius arguit veritatem.*

428 *Probatio per ocularem inspectionem, obnubilari non potest.*

429 *Dispungere, & expungere in quo differant.*

430 Solutio refertur ad præcedentem obligationem.
431 Intentio exsusatur quandoque, vbi assusatur actio.
432 Rerum diuersitatem arguit diuersitas nominis, substantiæ, temporis, & actuum.
433 Ex diuersis non infertur.
434 Compensatio est crediti, & debiti contributio.
435 Donatio per traditionem effectum sortitur.
436 Actus tribuitur mandanti, non exequenti.
437 Donatio, quæ semel habuit effectum, amplius retractari non potest.
438 Error remouet consensum ab actu.
439 Confessio erronea non præiudicat.
440 Etiamsi sit iurata, geminata, & iudicialis.
441 Errantis nulla est voluntas.
442 Falsa causa mentis defectum inducit.
443 Confessio qualibet euanescit, apparente errore.
444 Dubius erranti æquiparatur.
445 Marito non est permissum de rebus extradotalibus vxoris disponere.
446 Factum mariti vxori nocere non potest.
447 Falsa opinio veritati obesse non potest.
448 Conditio indebiti competit aduersus liberationem erroneè factam.
449 Conditio indebiti competit ei, qui titubanti animo aliquid soluit, vel remittit.
450 Filia, quæ renunciauit hæreditati materna, potest succedere ex testamento tanquam ex noua causa.
451 Renunciatio ex præambula intentione, non potest contrarium effectum operari.
452 Renunciatio personalis dicitur, quæ fit stipulanti pro se, & hæredibus.
453 Renunciatio stipulantibus pro se, & suis hæredibus facta, illis tantum prodest.
454 Cessio iurium personalis est.
455 Facultas personalis non egreditur personam.
456 Concessio personalis dicitur in qua exprimitur qualitas personæ cohærens.
457 Renunciatio non suffragatur personis non nominatis in instrumento renunciationis.
458 Renunciatio strictè est accipienda.
459 Stipulatio Notarij pro quibuscunque interesse habētibus, qualiter intelligatur.
460 Stipulatoris interesse cessante, cessat stipulatio.
461 Renunciatio vnius ex filiabus patri, vel matri facta, non auget portionem aliarum filiarum.
462 Accessio alterius partis hæreditatis, non datur exclusis à successione per renunciationem.
463 Voluntas parentum æqualis præsumitur erga omnes filias.
464 Coniecturæ cessant, vbi de voluntate constat.
466 Renunciatio non trahitur, nisi ad expressa.
467 Renunciatio operatur, ne filiæ renunciantes iudicium parentis subuertere possint.
468 Pater potest habilitare filiam ad successionem, non obstante renunciatione etiam iurata.
469 Pactum de non succedendo patri factum fauore fratris, non impedit, quin filia possit succedere ex voluntate patris.
470 Clausula, saluis, &c. modificat, & restringit.
471 Lis bellum nuncupatur.
472 Obiectio enormissimæ læsionis duorum extremorum probationum requirit.
473 Instrumenti productio requiritur, vt de illius iustitia, vel iniustitia iudicari possit.
474 Contractus vtilis, vel læsiuus æstimatur ex toto, non autem ex aliqua parte.
475 Pacta, & onera contractui adiecta, pars pretij dicuntur.
476 Læsio enormissima concludentissimè est probanda.
477 Veritas breuiloquio clarescit.
478 Ea est veritas virtus, vt eã, vel inuiti fateri cogatur.
479 Aduocatus veritatem tueri debet.
480 Aduocatus falsum recitans, tenetur de falso.
481 Læsio debet excedere dimidium iusti pretij de tempore celebrati contractus, ad effectum rescissionis contractus ex læsione.
482 Agrimensoribus, & testibus peritis, informatis de rei qualitate, statur super illius valore, & quando constat eos fuisse benè informatos de qualitatibus, n. 484. Et vicinis vti plus cæteris informatis, n. 485
483 Causa scientiæ requiritur in teste probante valorem rei, quamuis de ea non interrogetur.
486 Valor rei probatur per testes respicientes tempus contractus, & num. 488.
487 Idem, quando non multum temporis intercessit.
489 Valor probatur ex nouo redditu.
490 Pretium conuentum iustum præsumitur & nu. 514.
491 Læsio in contractu non præsumitur interuenisse, nisi probetur.
492 Læsio excluditur ex præsentia propinquorum interesse habentium.
493 Pretium iustum declaratur per æstimatores ab vtraque parte electos.
494 Pretium iustum, & valor, qualiter iudicetur, & num. 503. 504. & 507.
495 Contractus venditionis solo consensu perficitur.
496 Pretium rei venditæ peti potest, non autem ipsa res à venditore.
497 Negotiorum gestor tenetur tantùm de pretio exacto, non autem facere bonum nomen emptoris, qui factus est non soluendo.
498 Damnum inter cohæredes diuidendum est.
499 Negociorum gestor non tenetur de eo, quod perijt sine culpa sua.
500 Negociorũ gestor solũ tenetur ad cedendã actionē.
501 Restituere dicimur, quod accepimus.
502 Differt res tota à parte, & plus valet res tota, & integra, quàm diuisa.
504 Pretium rei non ex illius aliqua parte, sed ex vniuersis sumi debet.
505 Libri considerandi sunt per singula volumina in eorum æstimatione, & num. 508.
506 Testes deponentes super valore rei tenentur rationē reddere etiam non interrogati.
509 Testes nimis celeriter, & sine consideratione deponentes de valore rei, iustum illius valorem, minimè probant.
510 Testes non deponentes de tempore contractus, non probant.
511 Pretij identitas mobilium, præsumitur per trienniũ.
512 Testes de valore rei debent deponere secundùm communem æstimationem.
513 Mobiles res non existentes, Iudicis arbitrio sunt æstimandæ, & taxandæ.

Rota

Rota Maceratensis Tribunal Sanct. Pontificis omni veneratione dignissimum.
Oratio debet inseruire rei.
Humanum est errare.
Vim vi repellere licet.
Aduocato conuinciandi facultas permissa.
Malè dicta sunt corrigenda.
Non est leuitas à cognito errore recedere.
Nec turpe est in melius mutare consilium.
Sapientis est reuocare, quod malè locutus est, & n. 524
Calumniam non timet, quem veritas defendit.

DECISIO L.

D. Olim Comes Ioannes Baptista Laderchius Imolensis, & Domina Comitissa Pittosa iugales reliquerunt post se DD. Lauram, & Sigismundam filias legitimas, & naturales, necnon Comitem Carolum ex Barbara altera filia prædefuncta; inter quos, tàm super paterna, & materna successione, quàm super alijs prætensionibus diuersæ ortæ fuerunt controuersiæ, quas, vt amicabiliter sedarent, per compromissum dirimendas constituerunt, electisque de partium consensu arbitris in Ciuitate Mutinæ, qui causam totam huic Rotæ ad decidendum commiserunt, visum fuit de vnanimi omnium quinque Auditorum voto eandem in hunc, qui sequitur modum, terminandam fore.

Et primò dubitatum fuit, an Domina Sigismunda teneatur in diuisione hæreditatis paternæ conferre suas dotes, ex præordinatione patris receptas; ad commodum D. Lauræ, eius sororis, & Comitis Caroli eius nepotis ex Barbara altera sorore prædefuncta. Quod dubium negatiuè resolutum fuit, ac potissimùm ratione,
1 † Quia communiter receptum est, collationem cessare ex voluntate parentis, non solùm si voluntas illa expressa sit, sed etiamsi tacita, iuxta dispositionem, *Auth. de trien. & semiss. §. illud quoque, & auth. ex testamento, C. de collat. Bart. in l. ex parte, §. intestato, vers. nota, ff. famil. ercisc. vbi etiam Alberic. & Fulgen. num. 1. Purpur. in l. si pater, num. 25. & 29. & in auth. ex testamento, num. 4. C. de collat. Dec. in l. 1. num. 4. C. eo. & cons. 59. vers. sed tamen diligenter, Bal. cons. 210. num. 1. lib. 4. Soc. Sen. cons. 127. col. 8. lib. 3. Cranet. cons. 85. num. 8. Alciat. cons. 144. num. 4. lib. 5. & cons. 584. num. 1. lib. 9. Marc. Mant. cons. 155. num. 45. lib. 1. Curt. Iun. cons. 295. num. 10. & seqq. lib. 3. Decian. cons. 102. n. 26. lib. 2. Hier. Papon. cons. 154. num. 3. Aldon. cons. 2. num. 99. Surd. cons. 143. num. 18. & 19. & cons. 361. num. 33. Mangil. de imput. quæst. 48. num. 27. Fach. contr. iur. lib. 5. cap. 78. in fin.* ex quibus constat hanc esse communem opinionem, quicquid alij dixerint. & secundum eam ita iudicauit, *Senat. Tolos. teste Mainard. lib. 8. quæst. notab. cap. 53. necnon Senat. Caberinen. teste Ant. Fabr. in suo Cod. rerum iudic. tit. de coll. def. 2. ac etiam Senat. Dolan. teste Griuel. decis. 139. num. 13. Gamm. decis. 34. num. 12.*

2 In primis enim oriebatur coniectura † ex inæqualitate dotium constitutarum per ipsum patrem, dum illas matrimonio collocauit assignando videlicet Dominæ Lauræ summam ducatorum 5000. D. Barbaræ ducatorum 6000. & D. Sigismundæ ducatorum 12000. vltra vestes, iocalia, & mobilia eidem danda, cum apocha matrimoniali hisce verbis concepta, *Dando in oltre esso Sig. Imola parola all' Illustriss. Sig. Cardinal d'Este di lasciare herede per la terza parte di tutti suoi beni la Sig. Sigismonda al pare dell' altre sue figliole, dopo l'vsufrutto, & heredità della Sig. Lucretia sua moglie*, Et sic quoad ipsam Sigismundam nihil indiuisum reliquit, & consequenter non est astricta collationi in ea parte, quam plus cæteris accepit, prout hæc coniectura passim à Doctoribus recipitur, vt per *Dec. d. cons. 59. n. 2. Papon. d. cons. 154. n. 4. & 5.*

3 Rursus oritur coniectura † inæqualitatis ex eius vltimo testamento, in quo ordinauit apocham matrimonialem inuiolabiliter obseruari, cum sufficienter collatio prohibeatur, si pater, vt in casu nostro, declarat se velle, quod filia rem aliquam habeat vltra diuisionem, *ad tex. expressum, in l. ex parte, §. intestato*, & ibi communiter *Doct. ff. famil. ercisc.* vbi si pater in assignatione partium totius hæreditatis plus vni ex filijs relinquat, id non subijcitur oneri conferendi, *Mantic. de tacit. lib. 12. tit. 18. num. 23. Soc. cons. 117. num. 14. in fin. lib. 3. Cran. d. cons. 85. nu. 7.*
4 maximè † quia inter ipsas filias nihil indiuisum reliquit, *d. §. intestato* (ibi) *si nihil indiuisum reliquisset*, rectius dicet ex voluntate defuncti collationem dotis cessare.
5 Non † enim curant leges de æqualitate seruanda inter filios, si aliter sit de intentione patris, *Curt. Iun. cons. 110. num. 9. Alciat. d. cons. 144. num. 3. & 4. Mantic. de coniect. lib. 6. tit. 2. num. 15.*
6 Eo maximè † quando pater ad id faciendum ex rationabili causa mouetur, prout in casu nostro, causa collocandi filiam suam in matrimonium viro nobili, & opulentiori, vt ex *Cran. Surd. et Bursatt. tenet in specie Fach. contr. iur. d. lib. 5. cap. 82.*
Et quibus satis constat de clara voluntate patris
7 † volentis prohibere collationem, faciendo filias suas impares, quod facere potuit *Papon. lib. 21. tit. 7. de collat. Arest. in prin.* vbi reprobat opinionem illorum, qui dicunt exactè tenendam esse formam legis;
8 Et eius ratio est, † quia vbicunq; sunt verba æquipollentia expressæ prohibitioni, quæ non possunt aliud importare, vt hic, perinde est, ac si prohibitio fieret expressè, & specialiter, exēplum est in *l. donatione, in fin. C. de collat.* quam ad hoc allegat *Papon. vbi supra, & aliud exemplum est in l. filiam, & ibi Glos. in verb. vltra quod, exponit idest præter, C. eod.* quam quidem sententiam latè tuetur *Paul. de Mont. Pic. cons. 51. nu. 13. & seqq. & sequitur Papon. d. cons. 154.*

9 Et quidem † ponderãdo dictionem illam, *in oltre*, nihil aliud operatur, nisi quod *D. Sigismunda* vltra

dotem habeat suam portionem hæreditariam iuxta expresè disposita per patrem in apocha matrimoniali, confirmata in vltimo testamento, & cōsequenter, quod dotem prælegatam non conferat, vt benè consideras per dictionem illam. Vltra, Paul. Pic. d. cons. 51. num. 14. & seqq. Nam dictio, in oltre, efficit, quod vtrunque censeatur in obligatione, ita vt vnum, atque alterum dicatur per se principaliter promissum, Bart. in l. qui ita, num. 2. ff. de dot. praleg. Paris. cons. 2. nu. 65. lib. 3. Menoch. lib. 4. prasump. 145. num. 4. Mantic. de coniect. lib. 9. tit. 3. num. 32. Surd. decis. 285.
10 num. 9. Prout dicimus † de dictione, vlterius, ex relatis per Grat. in tract. diction. in verb. vlterius, num. 1. siue exponere velimus dictam dictionem pro item, & sic intelligatur, quod pater constituit dotem ducatorum 12000. Item promisit filiam hæredem instituere pro tertia parte, quo casu hæc
11 dictio, item, † staret continuatiuè, & geminatiuè, ad tradita per Abb. in cap. Pastoralis, §. item, num. 1. de offic. deleg. Et sic quantitas dotis, & tertia pars hæreditaria intelligeretur promissa.
12 Pater † enim coniunctim, & copulatiuè vtrumque promisit, & ideò debet copulatiuè adimpleri, l. si haredi plures, ff. de cond. instit. Craue. cons. 80. num. 13. Surd. cons. 187. num. 38. sicuti quando legantur centum vltra dotem, quia vtrumque præstari debet, Bart. in l. qui ita, num. 2. ff. de dot. praleg. ita, & taliter, quod dos prædicta non includitur in tertia parte hæreditaria destinatæ Sigismundæ, & per consequens ipsa dos non venit conferenda in hæreditate, quæ per dictam dictionem, Vltra, consideratur tanquam diuersa, & à dote separata, l. si vltra, C. de fide iuss. l. quod si vltra, ff. qui, & à quib. leg. filiam, C. de collation.
13 Præterea si facienda esset collatio, † deberet fieri, vt sequitur, videlicet per diminutionem portionis bonorum hæreditariis consignandæ D. Sigismundæ, & tãto minus ex parte delatæ hæreditatis acciperet, l. dotis quidem petitio, C. de collat. Cum autem in casu nostro pater conuenerit per supradictam apocham in testamento cōfirmatam, quod Sigismunda sic dotata æqualem cum alijs sororibus hæreditaria suæ partem accipiat, per huiusmodi verba æquipollentia, expresè videtur prohibuisse collationem, iuxta formam d. auth. ex testamento, C. de collat. vt per Alciat. d. cons. 144. nu. 4. & 5. & per Pic. d. cons. 51. num. 13. de necessitate enim infertur, quod pater voluerit illam habere dictam dotem, & vlterius tertiam partem suæ hæreditatis. Quam quidem tertiam partem æqualem cum alijs hæredibus non haberet, si locus esset collationi, Et sic tantò minus ex paterna hæreditate consequeretur, quantò plus eius dos transcendit dotem aliarum. d. l. dotis quidem, & si teneretur conferre, non haberet dotem integram vltra tertiam partem hæreditatis; Nec apocha matrimonialis mandaretur executioni, prout di-
14 sponit pater in testamento. Et ita † decepti remansissent Illustrissimus Cardinalis Estensis, qui sub dictis pactis matrimonium conclusit, & pariter maritus, qui sub dicta conditione illam in vxorem duxit; proinde dicendum est, id à mente patris alienum, ne videlicet præfati contrahentes remanerent in damno, atq; decepti. Rola. cons. 81. n. 10. lib. 4. Surd. d. cons. 143. n. 34. Crau. cons. 91. num. 18. Maximè cum D. Imola esset vir eminentia doctrinæ, ac prudentiæ.

Rursus euidentissimè colligi videbatur prohibi-
15 tio † collationis ex eo, quod in testamento prohibuit dictis eius filiabus, ne contra per eum disposita in testamento venire tentarent sub pœna priuationis, per quæ verba exclusam esse collationem concludit Bolog. in l. si emancipati, num. 41. vers. puto tamen, C. de collat. Soc. Sen. d. cons. 127. num. 14. versiculo. praterea, Surd. dicto cons. 143. num. 24.
16 Similiter † collatio non habet locum inter eos, quibus non debetur legitima, Bal. in d. l. si emancipati, n. 8. in fin. vbi Dec. n. 9. & Cagnol. num. 128. Vital. Neomasen. tract. collat. mem. 1. num. 10. & 12. vbi de comm. Grass. de success. lib. 2. §. collatio bonorum, q. 6. n. 4. Cæph. cons. 18. n. 29. Sed dictis filiabus non erat debita legitima in bonis paternis, quia illis expresè renunciarũt per dotem receptam, & proinde ad collationē petitam admitti non debet, Purp. in d. l. si emancipati, num. 9. C. de collat.
17 Postremò † excluditur collatio, quia sumus in successione ex fideicommisso, cum per aditionem hæreditaria per D. Lucretiam primam hæredem substitutio directa expirauerit, & remanserit solùm fideicommissaria, l. post aditam, C. de imp. & al. subst. quo casu cessat collatio, Aret. in d. l. si emancipati, nu. 2. post med. vers. sed si fily, C. de collat. Grass. d. tract. lib. 1. §. substitutio, quæst. 3. n. 1. Gabr. cons. 69. nu. 37. lib. 1. Benuen. in tract. de paupert. quæst. 9. speciali 4. in vltimis volunt. n. 2. & seqq. Neuman. d. tract. collat. mem. 2. q. 33. in fin. ex quibus manifestè patet non solùm de tacita, sed etiam expressa mente, & dispositione
18 testatoris volentis prohibere collationem, Nã † expressũ dicitur, quod colligitur ex mẽte, & intẽtione disponentis, l. prator, §. 1. vbi Glos. Bart. Bal. Ang. & cateri scribentes de op. non. nunc. Ruyn. cons. 159. n. 9. lib. 3. Paris. cons. 3. n. 55. & cons. 11. n. 42.
19 lib. 3. Crau. cons. 147. nu. 2. Et quod † relucitat ex verbis in testamento prolatis, Bar. in l. si fideiussor, §. meminisse, ff. de leg. 1. & l. vxorem, §. agri, de
20 leg. 3. Cæph. cons. 196. nu. 12. licet † illud non sit verbis expressis demonstratum, Ruyn. cons. 108. num. 16. lib. 2. & cons. 64. num. 10. lib. 5. Becc.
21 cons. 84. num. 49. lib. 2. dummodo † ex verbis generalibus, aut alijs indicijs colligatur, l. nominatim ff. de lib. & posth. Neuiz. cons. 2. num. 43. Menoch. cons. 287. num. 7. Crau. cons. 561. n. 1. & 5. Surd. cons. 143. num. 10. cons. 181. n. 24. & cons. 294. num. 21. Gabr. cons. 169. num. 78. lib. 1 Griuell. d. decis. 139. num. 14. Osasch. decis. 102. num. 3. Magon. decis. Lucen. 6. nu. 36. Mantic. decis. 36. nu. 4.

quod

22 quod procedit † etiamsi expressio pro forma requireretur, vt post *Aret. & alios declarat Ruys conf. 121. num. 11. lib. 2. Bero. conf. 3. numer. 9. lib. 3.*

23 Non obstat † *tex. in auth. ex testa. C. de collat.* Nā nō dicit *tex.* ille, quod pater expressè prohibeat, sed quod expressè designet, vel (vt Haloander vertit) ad moneat, idest, voluntatem suā circa hoc verbis ad id idoneis, quæ mentem disponentis præseferant, aperiat, vt in puncto notat *Grivel. Dolan. dec. 139. num. 13. vers. nam non dicit.*

24 Neque obstat, quod testator † mandauerit, vt in eius hæreditate æqualiter, & æquis portionibus filiæ succederent

Quia id intelligitur, deducta prius dote prælegata, vt id optimè explicant *Alciat. d. conf. 144. nu. 4. & seqq. Cran. d. conf. 85. num. 7. & Surd. dict. conf. 143. num. 56.*

Prout pariter non obstant verba in eodem testamento repetita, videlicet, quod tota, & integra

25 hæreditas † absque aliqua detractione, & diminutione ad hæredes substitutos deueniat. Quia habēt tantummodo locum respectu vxoris institutæ, vt scilicet debeat restituere filiabus substitutis totā, & integram hæreditatem absque detractione trebellianicæ, vel alterius quartæ, vt expresse legitur in testamento, & proinde non potest ex eis inferri, quod voluerit inter substitutos hæredes collationem fieri.

26 Similiter nec obstare visum fuit † *consl. Giouagno. 83.* suffultum, *conf. Rimin. 228. lib. 2.* super quo pro parte petentium collationem fit magnum fundamentum; Quia respondetur, quod ille casus est valde à presenti diuersus, propterea non benè infertur *l. Papinianus. ff. de minor.* Ibi enim agebatur de donatione, quæ de sui natura non erat donatio inter viuos, sed solum virtute clausularum in instrumento ibidem appositarum, quæ clausulæ, cum operentur vnum effectum, nempe, vt donatio, quæ aliter fuisset causa mortis, mutet suam naturam, & transeat in donationem inter viuos, non debent operari alium, & dupplicatum effectū, vt scilicet conferri debeat, nam satis est, vt vnum effectum operentur, prout ipse declarat propè finem *conf. nam. 86.*

In proposito autem casu illa verba apposita in apoca matrimoniali circa dotis constitutionem non possunt alium effectum operari, nisi vt declarent intentionem patris dotantis, esse, vt filia habeat dotem sibi constitutam, & vlterius habeat tertiam partem hæreditatis aequaliter cum alijs filiabus: Ergo dicendum est, quod operentur istum effectum, ne remaneant superflua. Verba enim non debent esse sine effectu operandi, sed semper intelligi debent, vt aliquid operentur, *Surd. conf. 81. num. 20. & conf. 153. num. 10. Rot. decis. 121. nu. 25. par. 1. diuers.* ex quo effectu resultat, vt dos non debeat conferri; quia si conferretur, filia vel non haberet integram dotem sibi constitutam, vel non consequeretur portionem hæreditatis aequalem cum alijs sororibus, & sic mens patris non adimpleretur

Præterea *Giouagn.* vult, quod in illo casu ideo fiat collatio, quia intentio patris circa illius prohibitionem non colligitur ex testamento, sed potius ex donationis instrumento, & plurimum super hoc insistit absolutè sentiens, quod coniecturę, quibus censetur prohibita collatio, non debent desumi ex ipsius donationis instrumento, sed ex testamento, vt per eum *num. 79. & 80.* Sed in casu præsenti mens Patris colligitur non ex alio, quam ex testamento, in quo cum facit mentionem de donatione filiæ, habet relationem ad apocam, ibi (ad quam &c.) & ideo habenda est, ac si in ipso testamento fuisset inserta, cum relatum sit in referente cum omnibus qualitatibus suis, *l. asse toto, ff. de hæred. instit. Bal. conf. 212. lib. 5. Rom. conf. 8. num. 2. Cran. conf. 639. num. 7. Surd. conf. 228. num. 24. & conf. 200. num. 5. & conf. 317. num. 49. Gratian. discep. 751. num. 3. & 4. Mantic. dec. 137. num. 6.*

Et vlterius mandat illam apocam exequi, & inuiolabiliter obseruari, & sic constat, quod sumus

27 in diuerso casu, & ex prædictis etiam † sequitur conferendam non esse dotem D. Barbaræ, præcipuè stante maxima inæqualitate, quæ inter eas oriretur, si facienda esset collatio, vt benè considerat *Picus in allegat. conf. 51.*

Secundò dubitatum fuit, an instrumentum celebratum de Anno 1619. sub die 23. Martij per Ioannem Franciscum Salliam Notarium, inter supradictam Dominam Lucretiam ex vna, & Dominum Marchionē Franciscū Montecuccolum virum Dominæ Sigismundæ ex alia, ex depositionibus testium vacillet, ita vt fidem non mereatur.

Et resolutum fuit negatiuè, instrumentum enim

28 † facit rem claram, & probationem probatam *l.*

29 *emancipatione, C. de fid. instr.* Et est probatio, † quæ non indiget fori disceptatione, *cap. cum dilecti, & ibi Abb. num. 2. de donat. Bal. in l. interest, num. 2. C. de solut. Mantic. decis. 24. num. 6. decis. 26. num. 1. decis. 47. num. 2. decis. 166. num. 12. decis. 209. num. 2. decis. 240. nu. 2. & decis. 302. num. 2.*

30 Et habet pro se præsumptionem, † quod sit verū, & solemne, & quod quæcunque in eo leguntur, sint scripta de voluntate partium, *Socc. conf. 92. num. 1. lib. 4. Paris. conf. 89. num. 1. lib. 1. cum alijs per Surd. conf. 92. num. 1. lib. 4.*

31 Ita vt † contrarium asserens grauetur duriori probatione, tanquam veniens contra casum legis, *Glos. in l. cum principibus. C. de probat. Surd. conf. 6. num. 11. & conf. 134. num. 34. Gratian. discept. 796. num. 1. 874. num. 2. 939. num. 41. & 963. num. 10.*

Et licet contra instrumentum admittatur proba-

32 tio in contrarium, † *vt not. in c. cum Ioannes, de fid. instr. & in l. optimam, C. de contr. & comm. stip. Rimin. Iun. conf. 42. num. 2. lib. 1.*

33 Tamen huiusmodi probationes † debent esse cōcludentissimæ, & euidentissimæ, & testes omni exceptione maiores esse debent, *d. c. cū Ioannes, de fid. Inst.*

Iast. l. optimam, C. de cont. stipulat. §. item verborum, Instit. de inut. stipulat. Giurb. qui concordantes allegat, cons. Criminal. 78. nu. 9. in prin. Boet. decis. 118. num. 7. Franc. Marc. decis. 486. num. 17. part. 1. Osasch. decis. 64. num. 49. Abb. in cap. quia verisimile, per illum tex in secundo not. de praesumpt. Crauet. cons. 56. num. 11. Mantic. dec. 302. num. 4. vers. & contra Instrumentum.

Quæ non adsunt in præsenti casu, Nam vltra supradicta, quæ faciunt pro veritate, & validitate instrumenti, probatur illius veritas ex duobus testibus examinatis in hac causa.

Nam Io. Mattias de Fontanis deponit se fuisse tanquam vicinum præsentem instrumento, ad quod in omnibus se refert; Et requisitus dicit; *Io credo di potere giurare securamente di poterme rimettere à detto instrumento, & che il contenuto d' esso sia quello, che fù stipolato all' hora, nella quale stipulatione si trattò di dette Perle, & vi replico, che stimo il Sig. Gio. Francesco Salsi per huomo da bene.* Ex quibus apparet, quod testis approbat instrumentum pro
34 vero, illud que confirmat. Et † testis, qui se refert ad instrumentum, intelligitur id deposuisse, quod scriptum est in illo, *l. ait prætor, §. si Iudex, ff. de re iudic., l. si ita scripsero, de cond. & demonst. l. esse toto, ff. de hæred. instit. Mantic. decis. 6. num. 7. Seraph. decis. 111. num. 1. & decis. 836. num. 4.*

Alter testis D. Bartolomæus Milanus interrogatus dixit, *signor si che io giuro, che il tenore della mia fede concorda in tutto, & per tutto all' instrumento, che fù stipulato nei contenuti particulari della mia fede, & sò, che non piglio errore alcuno, poiche io hò considerato, & mi sono rammentato del tutto benissimo,* in eius autem fide, & attestatione approbat dictum instrumentum in omnibus, & per omnia, & ad illud se refert, & deponit de bona
35 vita, fama, & integritate Notarij. Testibus † autem deponentibus pro instrumento magis creditur quàm deponentibus contra *Corn. cons. 119. nu. 8. lib. 1. Paris. cons. 88. num. 29. lib. 3.*

36 Et licet † hic testis tanquam Iudex decretum interposuerit in instrumento, non propterea repellitur à testimonio, *Farinac. de test. quæst. 60. num. 149. & seqq.*

Nec vacillare faciunt instrumentum alii pariter testes ad hunc effectum examinati; Nam Adrianus Spadarius, qui in instrumento interuenit tanquam Vicinus loco Consanguineorum D. Lucretiæ, requisitus super recognitione fidei ab eo subscriptæ, dixit de alio non recordari, nisi quod D. Lucretia loco margaritarum, & auriculorum promisit soluere æstimationem, & subdit; *Et sopra di questo nacque vn poco di bisbiglio, & quello che successe non lo sò, mà bene si stipulò vn' Instrumento, & fù il Signore Gio. Francesco Salsi il Notario. Nel resto contenuto nella detta fede, disse non saper altro, & questo fù, & è la verità* & infra interrogatus subdit, *che non hà memoria del particolare dell' instrumento, che non hà deposto sopra tutta la fede; perche non sà altro di quello, che hà detto nell' essamine.*
37 Vnde apparet, quod iste testis † nescit quid fuerit firmatum in stipulatione, nec recordatur de tenore instrumenti, & proinde contra illud nihil probat *Felin. in cap. cum Ioannes, num. 51. vers. ex prædictis ampliationibus, de fide instrumen. Alex. cons. 43. num. 16. lib. 4. Boss. tit. de fals. num. 11. Rot. in recent. part. 2. decis. 323. numero 3. in fin.*

Neque obstat Hieronymus à Turre, qui est vnus ex testibus instrumentarius; quia licet dum deponit de tractatu ante stipulationem instrumenti, contra illius tenorem deponere videatur, Tamen eius
38 dictum non concludit, † quod postea sic fuerit stipulatum in instrumento, stant enim simul factum à principio sic se habuisse, & tamen tempore confecti instrumenti, non sic fuisse dictum à partibus, neque stipulatum in instrumento, vt tradit *Felin. in d. cap. cum Ioannes, num. 54. vers. secundo intelligo, de fid. instrum. Salic. in l. in exercendis, num. 6. vers. quia hæc stant simul, C. de fid. instrum.*

Proinde non probat testis, nisi deponat, ita fuisse
39 per partes conclusum, cum passim † videamus, quod multa tractantur vno modo, & perficiuntur alio; & similiter multa tractantur, quæ non perficiuntur, *Baldus in l. multum interest, num. 5. vers. quandoque probatur tractatus; C. si quis alte, vel sibi & in l. si voluntate, C. de rescind. vend. Decia. cons. 18. nume. 4. & cons. 133. col. 4. vers. sexto testis, Gratian. discept. 115. num. 33. Mantic. decis. 271. num. 8,* vbi quod tractatus non probat conclusionem.

Non obstat Ioannes de Pozatiis, qui est alter testis instrumentarius, licet enim asserat in sua depositione, quod fides alias à se subscripta continet veritatem in qualibet sui parte, & tanquam talis fuit à se subscripta, & tunc ab eodem recognoscitur, & approbatur; In qua quidem fide continetur, quod in dicto instrumento nihil aliud fuit stipulatum, quàm donatio ducatorum 3000. loco lineæ margaritarum, & auriculorum, & quod si quid diuersum à negotio prædicto fuisset stipulatū ipse percepisset, quia à principio vsque ad finem intentus fuit stipulationi, Tamen patitur exceptiones, & contra personam, & contra dictum, est namque famulus partis litigantis, in quo seruitio, & famulatu non erat tempore confecti, & celebrati
40 instrumenti. Testis † autem famulus vnius ex partibus non est idoneus pro ea contra alteram partē *Rot. decis. 336. num. 1. & decis. 317. num. 5. par. 2. diuers. cum alijs per Farinac. de testib. quæst. 55. num. 12. & num. 217. & quæst. 57. num. 4.*

Item approbat fidem pro vera in qualibet eius
41 parte, † & in ipsa in fine legitur, quod fuit facta, & scripta de eius commissione, & mandato, & nihilominus postea interrogatus dicit se nescire, quis illam dictauerit, scripserit, vel fecerit, nec se fuisse præsentem, dum fuit facta, vnde expressè reprobare videtur, quod supra affirmauerat, videlicet illā fuisse factam de eius mandato; Ideoque tanquam sibi contrarius se ipsum excludit, & nullam fidem facit, *l. 1. C. de fur. l. qui falso, vel varie, ff. de testib. Mantic. decis. 130. num. 5.*

Pariter in fide dicitur, quod ipse fuit semper intentus

intentus stipulationi instrumenti à principio vsq; ad finem, & quod si aliud dictum fuisset vltra id, quod in fide continetur, ipse audiuisset, sed postea interrogatus, dicit, non posse referre omnia, quæ fuerunt expressa in instrumento, quia potest esse, quod ipse aliqua non audiuerit, & inferius, se non recordari, an Notarius legerit, & publicauerit margaritas debere restitui, & infra se nescire, an possibile sit, quod per Notarium fuisset lectum, & stipulatum, quod Domina Comitissa donabat margaritas, & pretium illarum, & quod ipse testis non audiuit, vel de eo non recordatur,
42 & ideo eius† depositio infringitur, & nihil probat, tamquam varia, *Alex. cons. 43. num. 14. lib. 4. Card. Mantic. decis. 34. num. 5. decis. 130. num. 5. decis. 285. num. 7. & decis. 290. num. 1.*
43 Asserens igitur possibile fuisse, † quod non audiuerit omnia, quæ in instrumento fuerunt expressa, & quod non recordatur, an Notarius legerit, & stipulatus fuerit donationem margaritarum, & pretij, sequitur quod eius dictum nihil concludit de præcisa necessitate, & quod veritas potest aliter se habere, quàm in illa fide exprimatur, & sic nihil probat, *Alberic. de Malet. in tract. de testibus, cap. 8. num 8. Alex. cons. 24. num. 24. lib. 2. & cons. 172. num. 15. lib. 6. Soccin. cons. 88. num. 7. & 8. lib. 1. cum alijs per Farinac. qui testatur de communi, de testi. quæst. 68. §. 1. num. 3. & 4. Mantic. decis. 130. num. 3.*

Alij verò duo testes examinati super his, quæ dixit Domina Lucretia post celebratum instrumentum, pariter non obstant. Nam Ioannes Baptista
44 Zironus † tutor deponit, quod Domina Lucretia conquerebatur de instrumento margaritarum facto cum Comite Francisco, qui testis, tanquam nimis generaliter, & obscurè deponens, nihil probat, *Angel. in l. ambigua, num. 1. ff. de legat. 1. Soccin. in l. 1. num. 9. ff. si cert. pet. Alex. cons. 152. num. 1. lib. 5. Natta cons. 177. nu. 4. lib. 1. Mant. decis. 130. num. 3.*

Et quatenus aliquid deponat contra instrumen-
45 tum, est vnicus † qui propterea nihil releuat, *cap. veniens, el 1. & cap. licet ex quadam, de testib. leg. iuris iurandi, C. eod. Mantic. decis. 147. num. 3. 161. num. 7. 220. num. 3. 211. num. 7. & 325. num. 4. Acchill. decis. 3. de test.*

Prout depositio Lucretiæ de Buzzonis nullius est
46 momenti, tanquam famulæ † partis inducentis, *Rot. decis. 336. num. 1. par. 1. & decis. 317. num. 5. par. 2. diuers.* Et tantò magis, quia est incerta circa particularia instrumenti, de quibus Domi-
47 na Lucretia lamentabatur. Immo † deponit de bona fama, ac vita Notarij prædicti, super quod omnes supradicti testes concordant, & ideo omnia contraria præsumptio excluditur, *Farinac.*
48 *quæst. 157. num. 147.* quæ quidem † bona fama Notarij probata per duos testes fidem instrumenti adiuuat, *l. cum precibus, & ibi Doct. C. de prob. Hond. cons. 99. n. 8. lib. 2. Giurb. cons. Cri. 78. n. 3. ver. quia Notarij.* & est adeo efficax, vt sufficiens sit ad tollendas multas præsumptiones contrarias, si quæ adessent, *Gasp. Thes. Forens. lib. 1 quæst. 47. n. 10*

Denique omnem tollit difficultatem obseruantia
49 † subsecuta, ex qua tollitur etiam omnis suspicio fraudis. Nam Domina Lucretia per plures annos superuixit post celebrationem instrumenti, illudque transumptare fecit, ac approbauit per solutiones factas pro contentis in eodem, ex quo censetur illud de nouo ratificasse, *l. iubemus, C. de probat. Soccin. Iun. cons. 61. num. 11. lib. 2. Paris. cons. 28. num. 50. lib. 2. Neuiz. cons. 68. num. 34. Bal. cons. 37. lib. 1. Cranet. cons. 158. nu. 1. Decia. cons. 2. num. 157. & cons. 36. num. 34. lib. 1. Surd. cons. 6. num. 17. & cons. 141. num. 16.* sicut videmus, quod instrumentum minus solemne fidem facit, quando secundum eius tenorem fuit obseruatum, *Bald. cons. 40. num. 8. lib. 4. & cons. 101. num. 9. lib. 5. Aimon. cons. 101. num. 4. & cons. 158. num. 1. & 2. Gratian. discept. 825. num. 16. & discept. 951. num 8. Rot. in recen. par. 1. decis. 261. num. 4. decis. 502. num. 12. & decis. 641. num. 4. & penes Mantic. decis. 3. num. 1.*
50 Non obstant inuerisimilitudines, & suspiciones† falsitatis ex aduerso consideratæ, & quod falsitas in ciuilibus probetur coniecturis ex allegatis. Quia vltra quod ex supradictis apparet suspiciones, & coniecturas ex aduerso oppositas contra instru-
51 mentum cessare, Tamen vlterius respondetur † quod procedit, quando coniecturæ, seù suspiciones oriuntur ex vitio visibili scripturæ. Tum enim suspicio habetur pro probatione, *Surd. cons. 130. num. 61. & cons. 173. num. 71. & seq. Mascar. de probat. concl. 739. num. 6. Abb. cons. 99. num. 6. Rot. decis. 422. num. 15. par. 1. in recen.*

Quod quidem vitium visibile non est in præsenti
52 casu; quinimo † quando hinc inde adsunt probationes, & coniecturæ pro suspicione falsi ex vna, & ex altera pro veritate, & validitate instrumenti, necnon pro legalitate Notarij, semper illæ probationes præualent, quæ stant pro instrumento, vt per *Bart. in l. 1. §. si quis neget, ff. quemad. test. aper. Neuiz. cons. 68. num. 34. in fin. cum alijs per Surd. cons. 535. n. 7. Rot. in rec. d decis. 422. n. 15.*

Tertiò stante veritate dicti instrumenti, dubitatum fuit, an sit validum pactum factum per Dominam Lucretiam in eodem, in quo se obligauit tradere Dominæ Sigismundæ tantam partem bonorum, iurium, & actionum tempore eius mortis existentium, quantam quomodolibet reliquerit Dominæ Lauræ, &c. & consequenter, an per huiusmodi obligationem Domina Sigismunda re integretur ad successionem hæreditatis maternæ.

Et resolutum fuit obligationem tāquam de quota hæreditatis factam, inualidam esse. Nam pro-
53 missio † quotæ hæreditatis facta ab eo, de cuius hæreditate agitur, est à iure prohibita, *l. ex eo, C. de inut. stipul. l. pactum, quod dotali, C. de pact. l. cum donationes, C. de transact. l. hæreditas, C. de pact. conuent. l. stipulatio hoc modo, ff. de verb.*
54 *obligat.* Ea ratione tum † quia modus iste non est à iure inuentus transferendi successionem per viam pacti, *dicta leg. hæreditas, C. de pact. conuent.*

Bart.

55 *Bert. conf.* 21. *lib.* 1. Tum etiam † quia est contra bonos mores, cum auferat liberam testandi
facultatem, quæ tamen cunctis hominibus de iure publico seruata fuit, *l.* 1. *C. de Sacr. Eccl.* quæ
conclusio procedit, etiamsi non agatur de vniuersa successione, sed de quota tantũ modo, vt in præ-
senti casu, *d. l. pactum, quod dotali*, per quem-
tex. communiter concludunt Doctores, vt per
Mantic. de tacit. & ambig. lib. 12. *tit.* 34. *num* 15.
Fachin. contro. iur. lib. 5. *cap.* 84. *Hond. conf.* 40.
num. 2. *lib.* 1. *& seqq. Peregr. de fideicom. art.* 51.
num. 26. *Grat. discept.* 470 *num.* 4. *& seqq. Osasc.*
56 *decis.* 100. *num.* 17. Ac etiamsi pactum † huiusmodi interuenerit inter Patrem, & filium, *Dec.*
conf. 473. *num.* 26. vt in pacto de adæquando filias,
vel de non auantagiando plus vnam, quã m aliam,
Dec. conf. 184 *conf.* 300. *num* 30. *Paris. conf.* 26.
num. 66. *lib.* 2. quamuis sic paciscens decedat postea ab intestato, *Alex. conf.* 28. *num* 4. *& seqq.*
lib. 3. *Mantic. d. tit.* 34. *num.* 10. Ac etiamsi pa-
57 ctum † huiusmodi sit iuramento firmatum, vt hic,
Osasch. qui testatur de communi, decis. 100. *nu.* 31.
Grass in §. success. ab intest. quæst. 9 *nu.* 7. *Mantic.*
d. tit. 34. *num.* 14. *Peregr. d. art* 51. *num.* 24.

Nec refert, quod Domina Lucretia declarauerit
prædicta facere, etiam in vim donationis irreuo-
58 cabilis inter viuos; quia † sicut pacto non potest
dari hæreditas, vel ius succedendi, vt dictum est;
ita nec donatione inter viuos, *d. l. cum donationes,*
in fin. C. de transact. Bart. in d. l. stipulatio hoc modo, num. 5. *vers. sed an tunc valeat, Dec. in l. licet,*
num. 10. *C. de pactis, Ceph. conf.* 44. *num.* 16. *Peregr. de fideicom. d. art.* 51. *nu.* 32. *vers. cæterum.*

59 Contraria enim procedunt, † quando simpliciter quis promittit, aut donat aliqua bona sua post
mortem, non autem quando in tali donatione
tractatur, vel fit mentio de successione in totum,
vel in parte; quia tunc pactum reprobatur etiam
cum iuramento, vt dictum est, & ita etiam testatur *Curt. Iun. conf.* 25. *num.* 4. *cum alijs per Grat.*
discept. 470. *num.* 6.

60 Quod autem † ista donatio non fit de bonis simpliciter, sed de successione obueniẽda post mor-
tem, patet ex verbis dicti instrumenti, ibi, & ma-
ximè, quia intendit esse, & fore in hæreditatibus
suis legatis, prælegatis, & quauis alia dispositione
paritatem inter eam, & Dominam Lauram, & in-
fra, siue ab intestato succedat, cum tamen non
succedatur ab intestato, nisi in hæreditate, *l. nihil*
aliud est hæreditas, cum ibi not. ff. de verb. sign. &
clarius in verbis, quæ sequuntur, quia, vt supra di-
ctum fuit, voluit, & intendit in successione vni-
uersorum bonorum suorum, legatis, & prælegatis,
&c. esse, ac fore paritatem, &c Et ambas dictas
filiás, sicut in amore, ita & in facultatibus suis,
& eius successione esse, & fore æquales, &c. Ex
quibus verbis apparet donationem istam non so-
lùm concernere bona, sed etiam successionem ipsã
& quotam hæreditatis, & propterea nullam, &
inualidam existere.

Igitur stante nullitate, siue inualiditate instru-
menti in dictis parte, sequitur quod firma rema-
neat renunciatio facta per Dominam Sigismundã
bonis maternis, exclusa reintegratione prætensa.

Quartò stantibus prædictis, dubitatum fuit, quo-
modo succedere debeant dictæ sorores, & nepos
in hæreditate Dominæ Lucretiæ ab intestato, &
resolutum fuit omnes æqualiter succedere debere.
E enim cum decesserit mater ab intestato nulla
facta dispositione de bonis suis, eò quia omnes so-
rores renunciauerunt hæreditati maternæ, censetur
tacitè vocasse, & æqualiter filias suas, & nepo-
61 tem ex filia prædefuncta, quin in † minoris locum
subintrat, & illam representat, *§. cum filijs, instit.*
de hæredit. quæ ab intest. defer. §. si igitur, auth. de
62 *hæred. ab intest. ven.* quia filiæ, † quæ renunciauerunt, non excluduntur ab intestato, nisi superfit
persona, quæ ex præsumpta voluntate defuncti
excludat renunciantem, vt per *Salic. in l. pactum*
num. 6. *C. de collat. & ibi Dec. num.* 9. *Angel.*
conf. 52. *in fin.* Rimin. *Sen. conf.* 249. *per tot. lib.* 2.
Alex. conf. 29. *num.* 5. *lib.* 3. *Grass. in §. successio*
ab intestato, quæst. 10. *num.* 11. *& seq. Gabr. conf.*
135. *num.* 4. *lib.* 2. *Zenzelin. in cap. quamuis, de*
pactis in 6.

63 Et ea est ratio, † quia licèt dictæ filiæ exclusæ sint
per renunciationem, tamen ex tacita voluntate
matris, quæ videtur illas tacitè instituisse, omnes
admittuntur, ac si expressè essent institutæ, vt di-
ctat æquitas naturalis, & matris ergà filias æqua
dilectio, vt latè per *Bald. conf.* 437. *numero* 2.
par. 1.

In præsenti autem casu non constat extare alios
descendentes, & si eius hæreditas ad dictas filias,
& dictum nepotem non deueniret, transferretur ad
64 collaterales, seu transuersales; Nemo autem †
censendus est extraneos suæ posteritati præferre
voluisse, *l. cum acutissimi, C. de fideicom. l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & substit. l. cum*
auus, ff. de condit. & demonstr. Alex. conf. 29. *nu.*
4. *& 5. lib.* 3.

Nec obstat, quod renunciationes Dominarum
Lauræ, & Barbaræ videantur factæ contemplatio-
ne Comitis Alphonsi eorũ fratris, tunc viuentis, &
pro conseruatione agnationis, & familiæ, & quod
65 eo postea defuncto, & sic cessante causa, † pro-
pter quam factæ fuerunt renunciationes, ipsæ ces-
sent, & habeantur pro non factis, vt tradit *Crauet.*
conf. 42. *per tot. Osasch. decis.* 98. *num.* 11. *Couar.*
in cap. quamuis, par. 3. *§.* 3. *num.* 4 *de pactis, in*
6. *Gabr. com. conclus. tit. de iure dotium conclus.* 1.
num. 35. *Hond. conf.* 29. *num.* 79 *lib.* 1. renuncia-
tionem verò Dominæ Sigismundæ tanquam factã
post mortem dicti Comitis Alphonsi permanere,
& sic non esse admittendam cum alijs sororibus ad
bona materna.

66 Quia respondetur, quod † supradicta opinio
plures patitur difficultates, nec desunt, qui
contrarium senserint, nempè renunciationes fa-
ctas à sororibus propter masculos durare, &
suum effectum sortiri mortuis etiam fratribus,
quando renunciationes factæ fuerunt parentibus

pro se

pro se,& hæredibus suis quibuscumque, vt in præ-
senti casu, *Menoch. cons. 6. num. 11. & 16. Alex.*
67 *cons. 149. num. 5 lib. 7.* maximè quia † renuncia-
tiones prædictæ factæ sunt ad commodum hære-
ditatis, & iurium paternorum, dirigendo verba
in ipsos parentes, habito etiam respectu ad iura,
quæ possent competere de futuro, vt per *Bal. in l.
pactum, quæst. 16. num. 19. C. de collat.*

68 Nec non conceptæ † sunt amplissimis, ac præ-
gnantissimis clausulis, quo casu non cessare renun-
ciationem, etiam mortuis masculis, tradunt *Doct.*
supra allegati, & præsertim *Paris. cons. 26. num.
51. lib. 3.* Vnde cum renunciationes dictarum so-
rorum, etiam mortuo Comite Alphonso eorum
fratre non cessauerint; Ita parem effectum cum
renunciatione Dominæ Sigismund habere debent,
quæ pariter non cessat, & proinde supradicta cir-
ca æqualem successionem in bonis maternis pro-
cedunt, etiam respectu D. Sigismundæ, quod eò
magis dicendum suadent disposita in instrumento,
de quo supra, ex quo desumitur expressa mens,
& voluntas D. Lucretiæ matris volentis filias suas
esse æquales in successione, nec intendentis per
huiusmodi renunciationes aliquod damnum, vel
præiudicium illis resultare, ex qua quidem dispo-
69 sitione † materna licet nulla, tamen satis declara-
tur eius voluntas, vt per *Alciat. d. cons. 144 nu.
6. lib. 5. Socc. cons. 127. num. 15. lib. 3.* Vnde
concludendum est, quod sicut omnes sunt filiæ, &
omnes renunciauerunt, ita, & ab intestato omnes
70 æqualiter succedant ex allegatis. Et † semper re-
nunciationes sunt declarandæ, vt minus noceant
renuncianti, *Dec. cons. 376. num. 3. & cons. 495.
num. 19. Paris. cons. 49. num. 90. lib. 3. cum alijs
per Gratian. discept. 799. num. 22.* quia sunt stricti
iuris, *Gozad. cons. 1. num. 7. Olasch. decis. 112.
num. 5.*

71 Et quæ † supra firmata sunt circa hæreditatem
maternam, procedunt etiamsi aliqua ex dictis fi-
liabus non renunciasset, vel de renunciatione non
constaret, vt latè per *Bald. d. cons. 437. n. 2. lib. 1.
Rimin. Sen. cons. 249. num. 12. & seqq. lib. 2.*

Quibus sic firmatis cessat prætensio Dominæ Si-
gismundæ, quod Domina Laura, Comes Carolus
hæredes ab intestato pro duabus ex tribus parti-
bus dictæ Dominæ Lucretiæ teneantur sibi consi-
gnare tot de bonis ex hæreditate prædicta, quot
donata fuerunt per eandem Dominam Lucretiam
dicti Com. Io. Baptistæ filio dictæ Dominæ Lauræ,
stante pacto, aliàs sic firmato inter eandem Domi-
nam Lucretiam, & Dominam Sigismundam; Quia
respondetur, supra firmatum fuisse, huiusmodi
pactum esse nullum, & inualidum, & sic non ob-
72 stare. Nec potest controuerti, † quin sit valida do-
natio facta per Dominam Lucretiam dicti Comi-
tis Io. Baptistæ. Quia ingenuis hominibus libera
est rerum suarum alienatio, *l. non vsque adeo, ff. si
quis à par. fur. manum, & vnusquisque sit rei suæ
moderator, & arbiter, l. in re mandata, C. mand.*

Neque pariter Domina Sigismunda tenet vt con-
ferre in diuisione hæreditatis maternæ ea, quæ si-
bi à matre inter viuos donata fuerunt; Quia col-
73 latio † cessat, quotiescunque constat expressè,
vel tacitè de voluntate eius, de cuius hæreditate
agitur, de qua quidem voluntate potest constare
ex testamento nullo, vel ex alia dispositione nulla,
*Soc. Sen. cons. 127. num. 15. lib. 3. Alciat. d. cons.
144. num. 6. Aldon. cons. 32. num. 23, Rot. diuer.
par. 4. decis. 505. num. 5.*

In præsenti autem casu constat de voluntate D.
74 Lucretiæ, † quod scilicet D. Sigismunda haberet
donationem ab ea illi factam præcipuam, & ex-
ceptis rebus donatis, deberet in alijs bonis sibi
æqualiter succedere cum alijs filiabus, de qua vo-
luntate constat ex eodem instrumento donatio-
nis, & reintegrationis ad renunciationem factam
per eandem Dominam Sigismundam, in quo D.
Lucretia declarauit animum suum esse, vt Domi-
na Sigismunda succederet in bonis, quæ tempore
mortis suæ reperirentur, æqualiter cum Domina
Laura, salua tamen donatione facta eidem Domi-
næ Sigismundæ, quod quidem pluries repetiit, &
sic apparet, quod inter filias vult esse paritatem,
præter quam in dicta donatione, nam illa clausula
75 † saluis, &c. limitat, & restringit totam dispo-
sitionem, & declarat intentionem donantis, vt scili-
cet saluæ esse deberent res donatæ, & non venire in
diuisione bonorum æqualiter facienda, *Alex. cons.
193. num. 6. lib. 6 Olasch. decis. 164. num. 7. Rot.
decis. 186. num. 4 par. 1. diuers. Rolan. cons. 78.
nu. 3. vers. pariter non obstat, lib. 2. Rebuff. cons.
197. num. 3. & Paris. cons. 70. num. 13. & seqq.
lib. 3.*

76 Et regulariter non conferuntur donata † simplici
donatione à matre, vel ab alio ascendente per li-
neam maternam, nisi donans expressè hoc dixe-
rit, *l. illud, §. fin. vers. nec recusare, C. de collat.
& ibi Glos. fin. in fin. & Bald. num. 19. vers. ter-
tium caput & Dec. ibidem, num. 6. & tradit etiam
Neuman. de collat. memb. 2. quæst. 2. num. 8.* In præ-
senti autem casu, non solùm nihil fuit dictum per
donantem de conferendo donata, sed apparet de
contraria eius voluntate, quod scilicet non volue-
rit illa conferri.

77 Nec obstat quod coniecturæ, † quibus censetur
prohibita collatio, non possint desumi ex instru-
mento donationis, quia contrarium tenent, *Alcia.
d. cons. 144. num 6. lib. 5. & Soccin. d. cons. 127.
nu. 5. lib. 3.* Et obiectum forsan procederet, quan-
78 do donans decessisset condito testamento, † secus
si decesserit ab intestato, vt in casu nostro, per
Gionagn. d. cons. 83. num. 84. vers. primo casu.

Quintò dubitatum fuit, an sit locus rescissioni
contractus venditionis possessionis Curtilis, vel
restitutioni eius, quod prætenditur fuisse solutum
vltra dimidiū iust. precii, & resolutum fuit non
79 esse locum. In probanda enim læsione † debet in-
spici valor, qui erat de tempore initi contractus,
*leg. si voluntate, in fin. C. de rescinden. vendition.
Bart. in l. 2. num. 16. & Bald. num. 55. C. eodem.
Crauett. cons. 151. num. 7. & cons. 188. num. 4.
Surd. cons. 151. num. 71. Rot. decis. 680. num. 6.
par. 2.*

80 par. 2. in recent. Et huiusmodi læsio † de tali tem-
pore debet plenè, & concludenter probari, Greg.
decis. 120. num. 14. decis. 406. num. 13. & decis.
553. num. 1.
Quæ probatio hic non adest. Nam primus testis
ad hunc effectum inductus licet conetur asserere,
quod tempore venditionis terræ, de quibus agitur
valebant precium, quod ipse asserit in sua deposi-
81 tione, tamen destruit † eius dictum, dum interro-
gatus de tempore venditionis, respondit, se illud
nescire, Surd. cons. 77. num. 20. vers. minus obstat,
in fin. & tamen cum tempus esset de substantia de-
positionis, debebat de illo præcisè, & determina-
tè deponere, Surd. cons. 60. in fin. & cons. 77. nu.
16. & 20. Mantic. decis. 169 num. 6.
82 Apparet etiam non † habere certam scientiam,
atque notitiam de statu, & valore terrarum, pro-
ut requiritur, Alexand. cons. 54. num. 4. & 5. lib.
6. Corn. cons. 247. num. 3. lib. 1. Aym. cons. 430.
83 num. 5. lib. 3. Nec non † de illarum valore secun-
dum eius iudicium, & tamen de communi æstima-
tione deponere debuisset, Bart. in l. pretia rerum,
§. 1. num. 2. ff. ad l. falcid. & ibi Alexand. num.
11. Gabr. de empt. & vendit. conclus. 1. num. 50.
Mascard. de probat. concl. 951. num. 11. lib. 2.
Rot. decis. 648. num. 3. par. 1. in recent.
84 Secundus testis conatur probare rei valorem † ex
fructibus, qui ex possessione percipiuntur, & ta-
men non deponit, quod res tanti redditus com-
muniter in eo loco tanti valerent, & communiter
tanti venderentur, prout erat necesse, Imol. in d. l.
pretia rerum, num. 3. vers. quinto modo, Gail. prac.
obseruat. de pignor. lib. 1. obseruat. 18 num. 12.
85 Et in omnem † euentum, quicquid deponant di-
cti testes, non constat in processu de pretio, nec
de tempore, quo fuit vendita dicta possessio, quibus
non probatis, venit D. Marchio absoluendus,
l. qui accusare, cum ibi not. C. de eden. l. fin. C. de
rescind. vend. maximè stante iuris præsumptione,
86 quod contractus † venditionis censeatur iustus, &
legitimus. Menoch. lib. 5. præsumpt. 2. num. 5. Greg.
decis. 194. num. 21. & decis. 553. num. 2. ita vt as-
serenti contrarium, incumbat onus probandi, Bal.
in l. per diuersas in 4. quæst. C. mand. Rol. cons. 92.
num. 17 lib. 2. maximè quia præsumptio valoris
87 temporis præteriti † cum præsenti non admittitur,
vbi interuallum temporis non paruum præcedit,
cap. ad aures, de reb. Eccl. non alien. Natt. cons.
353. num. 4. Surd. cons. 151. num. 71. Grat. discep.
765. num. 42.
Accedit, quod pro ipsius parte fuerunt exami-
88 nati plures testes † deponentes de vero valore
dictæ possessionis, dum possidebatur per D. Mar-
chionem, ex quorum dictis omnis læsio excludi-
tur, Mascard. concl. 1396. & seq. lib. 3.
Apparet etiam concordatum fuisse inter partes
ab initio, vt possessio æstimaretur per peritos cō-
muniter eligendos, qui etiam fuerunt electi, iuxta
89 quorum taxationem † debet præsumi solutum
pretium, & consequenter iustum censeri, Gregor.
decis. 524. nu. 5. & seqq. Giurb. decis. 117. num. 19.

90 Nam valor, † & communis æstimatio rei benè pro-
batur per peritos ad hoc electos, Imol. in dict. l.
pretia rerum, num. 3. vers. secundò potest probari, ff.
ad l. falc. Bart. in l. 2. num. 18. & seq. Salic. num.
23. Cagnol. num. 241. C. de rescind. vend. Aret.
cons. 83. Curt. Iun. cons. 165. num. 20.
Sextò dubitatum fuit, an D. Marchio Montecuc-
colus teneatur restituere DD. Lauræ, & Com. Ca-
rolo duas ex tribus partibus precij, quo per eum
fuerunt venditi libri D. Com. Laderchij. Et reso-
lutum fuit teneri. Apparet enim ex publico in-
strumento, D. Marchionem vendidisse dictos li-
bros, tàm nomine suo, quàm cohæredum cuidam
Bibliopolæ Bononien. pretio librarum 6000. &
91 eidem dictos libros fuisse consignatos, quod † in
vim præcedentis contractus, & obligationis factū
præsumitur, Crauet. cons. 158. num. 13. Rot. decis.
92 391. num. 3. par. 1. in recen. Traditio enim † ha-
bet necessariam consequentiam ad d. contractum,
Surd. cons. 366. nume. 1. Rot. decis. 97. nume. 20.
par. 1. in recent.
93 Et cum pretium † librorum debeat solui à Biblio-
pola emptore Domino Marchioni vēditori, Alex.
cons. 49. num. 1. lib. 5. Rot. decis. 391. nume. 5.
par. 1. in recent.
In consequentiam debent cohæredes consequi ab
94 ipso venditore partem † precij iuxta hæreditarias
portiones, l. ab vno, C. de neg. gest. l. 1. C. de com-
mun. rer. alienat. l. in familia, & ibi Glos. fin. C.
famil. ercisc. & ibi Bald. num. 5.
Attendendum est autem pretium, quo libri ven-
95 diti fuerunt, † quia tanti res valere dicitur, quanti
vendi potest, & quanti vendita reperitur, Bal. in
l. si fundus, §. quoque, nu. 1. in fin. ff. de reb. cred.
Mastrill. decis. 280. num. 52. par. 3.
Nec testes, qui deponunt de maiori æstimatio-
ne, & valore librorum, sunt attendendi. Tum
96 quia alter est Aduocatus † in causa, & sic non pro-
bat, Abb. in cap. cum à Nobis, de testib. & ibi ad-
97 den. in verb. procuratore. Alter † vero tanquam vni-
cus nullam facit probationem, c. veniens in fin. c.
vniuersis in fin. de test. & tantò magis quia eorum
98 depositio est nimis generalis, & incerta, † cum
deponant de pretio librorum, habita considera-
tione ad totam illam massam in genere, prout
existebant in studio dicti D. Imolæ, & sic non at-
tendenda, Rot. decis. 711. num. 8. par. 2. in recen.
Vltimo loco dubitatum fuit, An in solutione
facta mediolani Dom. Marchioni de ducatonis,
seu scutis argenteis 2000. ad computum dotis,
probetur de errore calculi, & resolutum fuit ad
fauorem D. Marchionis constare de errore, & sic
pro restitutione duarum ex tribus partibus sibi fa-
99 cienda per dictos cohæredes, quia † de errore cal-
culi dici potest, Ruyn. cons. 71. numer. 4. lib. 4.
Cephal. cons. 506. num. 10. & cons. 562. num. 13.
100 & seqq. & illius reuisio † admittitur vsque ad tri-
ginta annos, l. calculi, & ibi Glos. ff. de adminis.
101 rer. ad ciuit. pertin. ac etiam † postquam partes
facto inter se calculo, mutuis stipulationibus se
se liberauerunt, non obstante iuramento, & quie-
tatione

tatione subsecuta, Dec. *cons.* 110. *numer.* 9
Paris. cons. 89. *nume.* 25. *lib.* 1. *Rolan. cons.* 49.
num. 66. *lib.* 1. Ruyn. *cons.* 134. *num.* 7. *& seq.*
lib. 1.

102 Verùm quia error probatur, † statim atque de-
monstratur rem aliter se habere, *Bart. cons.* 85. *in*
fin. lib. 1. *Ioseph. Lud. decis. Lucen.* 26. *num.* 28. *&*
103 *seq.* & quando † apparet, quod fuerunt admissa
aliqua non admittenda, *Paris. cons.* 89. *num.* 27. *lib.*
1. in præsenti casu apparet ex probationibus fa-
ctis per Dominum Marchionem, ducatonos argen-
teos pluris æstimatos fuisse, quàm valerent de
tempore, quo sibi soluti fuerunt ad computum
dotis, & consequenter in computo fuisse erra-
tum;

Non obstat quietatio facta per D. Marchionem,
104 † quia tanquam facta per errorem non sibi præ-
iudicat, cum errantis nullus sit consensus, *l. non id*
circo, C. de Iur. & fact. ignor, l. si per errorem, ff.
de Iurisdict. omn. iud. l. mihi, §. nihil. ff. de reg. Iur.
& sic dicta quietatio, & liberatio non est, quo ad
hoc attendenda *Paris. d. cons.* 89. *num.* 40. *& seqq.*
& d. cons. 131. *num.* 26. *cum alijs per Mascard. de*
probat. qui testatur de com. lib. 1. *concl.* 252. *num.*
17. *& seq.*

Quo vero ad expensas litis, æquitati, ac iustitiæ
conuenit, quod vtraque pars ab illis absoluatur.
Tum quia vtraque pars vicit, & succubuit, quo casu
105 propter mutuam victoriam † expensæ veniunt in-
uicem confundendæ, *Alex. cons.* 212. *num.* §. *lib.*
7. *Angel. cons.* 116. *incip. dicimus quod, in fin. cons.*
Tum etiam quia articuli, de quibus actum fuit,
patiebantur hinc inde difficultates, ac propterea
106 non debebant partes † ius suum indiscussum relin-
quere, *Bald. cons.* 217. *num.* 7. *vers. tangitur, lib.*
2. *Afin in Prax.* §. 32. *cap.* 2. *in* 4. *limitat. princ.*
num. 1. Tum demum quia cum causa sit agitata
107 inter strictissima affinitate coniunctos, † cessat
præsumptio calumniæ, & æstimatur iusta causa
absoluendi ab expensis, vt per *Host. & Imol. in cap.*
finem litibus, de dol. & contum & Aretin. conc. 80,
quos allegat Card. Tusc. pract. concl. lit. E. cons. 625.
num. 78 Et ita resolutum per laudum.

Quam resolutionem promulgatam per Arbitros,
& acceptatam per Procuratorea vtriusque partis,
latè exornat, & tuetur Dominus Camillus Gar-
giarea I. C. & Aduocatus Bononiensis celeberri-
mus in eius Apologetica replicatione aduersus
quandam responsionem D. Hieronymi Augustoni
I. C. Corrigiensis

Et quoniam continet absolutam materiam col-
lationum, pro comprobatione eorum, quæ supra
firmata sunt, & ad publicam vtilitatem, illam hic
inserere volui, quamuis non ignorem, quod gau-
dent breuitate moderni, nam vbi materia exigit,
illa semper adnotanda sunt, quæ pro ipsius mate-
riæ explicatione necessaria videntur, cum præser-
tim mihi persuadeam, quod viri sensati, qui non
mediocriter fructum excerpent, maximopere sint
commendaturi laborem. Cuius tenor est huius-
modi.

Superioribus mensibus pro Illustriss. I. D. Coniu-
gibus de Montecuccolis de Iure respondi, meum-
que consilium in omni capite fuit ab Alma Rota
Bonon. approbatum, & subscriptione munitum:
Causaque ad decidendum per Illustriss. Arbitros
commissa Celeberrimæ Rotæ Maceratensi, fuit per
eam fauore dd. DD. Iugalium pronunciatum,
Sententiaque fuit per procuratorem vtriusque par-
tis acceptata; Et licet tantorum Patrum iudicio
adhærendum esset, rationibus deductis in *decis.*
108 eiusdem Rotæ, quibus partes acquieuisse, † & per
approbationem d. Sententiæ, iuxta illius formam
inter eos transegisse dicuntur, *Purpur. cons.* 232. *n.*
2. *lib.* 1. *& cons.* 539. *num.* 17. *lib.* 2. *Natt. cons.*
95. *num.* 5. *Decian. cons.* 23. *num.* 84. *lib.* 1. *Menoc.*
109 *cons.* 381. *num.* 1. *lib.* 4. † vt propterea de huius-
modi lite iam per rem iudicatam, & transactio-
nem finita, amplius agendum non esset, *l. fratris,*
l. causas, l. non minorem, C. de transact. Mihi tamen
nihil de hac re cogitanti allatæ nuper fuerunt acu-
tissimæ allegationes Clarissimi I. C. Augustoni,
in quibus omnia dictæ decisionis fundamenta pro
ingenii sui perspicacitate euertere conatur. Non
potui non vehementer mirari talem virum litis
inter sanguine coniunctos sopitæ, & extinctæ, dis-
110 sidia renouando † (quod Deo, & hominibus val-
de odiosum est, vt *Prouerb. cap.* 6.) ea, quæ iure
optimo terminata fuerunt, in dubium reuocare;
Et quod legere molestius est, virum eruditissimum
profiteri, sui ipsius primum responsum exor-
nasse, nouamque illi formam addidisse, tanquam
elegantiorem vestem, & pretiosiorem, cum qua,
vt ipse ait, decentius in publicum prodire possit,
eumdemque hanc suam lucubrationem fecisse at-
testari, vt omnibus appareret, quis melius arma
induere videretur. Hunc profecto quæsitum colo-
rem probare non possum, quod sub huiusmodi ve-
lamento Vir ille Doctissimus Votum ipsius Incly-
tæ Rotæ, & etiam d. Rotæ Bonon. opinionem,
iniquitatis, & notoriæ iniustitiæ damnare conten-
111 dat; vt mihi visa sit † hæc sua vestis similis esse
Peruersæ Vesti, qua Romani Magistratus vteban-
tur, cum Ciuem supplicio damnaturi essent, tam-
quam eius vicem quodammodo lugerent, cuius
meminit *Seneca lib.* 1. *de Ira, vbi Lypsius, un.* 129.
in verbo, peruersa, illam vestem ait fuisse sordidam,
& pullatam, idem scribit *Petr. Fab. semest. lib.* 2.
112 *cap.* 10. *vers. quod dixit, fol.* 220. † erat enim squa-
lida vestis, qua rei lugebantur, vt notat *Iacob.*
113 *Reuard. coniectan. lib.* 1. *cap.* 20. cuius quidem †
vestis vsus cuicunque interdictus est, qui non sit
reo maxima affinitate coniunctus, *l. vestem sor-*
didam, 39. *& ibi Glos. & Ang. ff. de iniur.* Alias
114 autem, † qui vtitur squalida veste, vel lugubri in
odium alterius, iniuriarum actione tenetur, *l. item*
apud, 15. §. *generaliter, vbi Angel.* § *eod tit. & latè*
explicat Bude, in d. l. vestem, in annot. par. 2.

Sed attentius ipsam vestem conspiciendo (& si
doctrinæ artificio exornatam) pungentibus tamen
spinis, & aculeis contextam adinueni in Adm. Il-
lustr. & Excellentiss. DD. ipsius Rotæ Maceraten.

Auditores, qui ab eo Præcipitationis, Inaduerten-
tiæ, Errorisque in facto, & in iure insimulantur;
Et quamuis credam d. D. Aduocatum hæc protu-
115 lisse ex nimia † propriæ opinionis affectione (quæ
veritatis agnitioni obicem ponit, *Alciat. in l, latæ
culpa 223. §. amicos, num. 6. de verb. signif.*)& animi
passione captũ solitæ eius modestiæ metas excessis-
116 se, cũ non ignoret † horridũ esse, & detestabile indu-
mẽti genus eius, qui induit maledictionem, sicut ve-
stimentum, vt dicitur in *Psalm.* 108. præsertim
117 verò aduersus Magistratus, † & Iudices, quibus
honor deferri, reuerentiaq; exhiberi debet, *cap.
vt debitus, 59. de appel. l. omnem honorem.* 10. *C.
118 quand. pronoc. non est necess.* † dicuntur enim Iudi-
ces pars corporis Principis, & eos offendens di-
citur committere crimen, læsæ maiestatis *l. quis-
119 quis 5. in princ. C, ad leg. Iul. maiest.* † vt meritò
indebitè prorumpentes aduersus Iudices, digna
reatus pœna plectendos fore, sit statutum si *in cap.
dilectus, 11. de pœnis*, Sciatq; hanc vestimenti spe-
120 ciem inauditam, legibusque incognitam esse, †
licet enim in *l. vestis 23. de aur. & arg. legu.* vesti-
mentorum appellatio latæ pateat, vt ad ea exten-
datur, quæ induendi, præcingendi, amiciendi, in-
sternendi, & incubandi causa parata sunt, ea qui-
dem non complectitur, quæ nocendi, feriendique
potestatem habent, hæc enim propius armorum
nomine continentur, *l. armatos 9. ff. ad. l. Iul. de
vi publ.* His tamen, vt verum fatear, valdè com-
motus, primum substiti, diuque anceps fui, varia
confusus imagine rerum, vtrum ex aduerso perpe-
ram obiectis mihi esset respondendum; ea potissi-
mum repugnante ratione, nullo verborum appa-
ratu opus esse, vbi euidens facti veritas loquitur,
quæ silendo se iustificat, & sine pugna vincit, nul-
laque sit maior sui tutela, quam recta conscientia,
teste etiam.

Horatio

Integer vitæ, scelerisq; purus
Non eget Mauris Iaculis, nec Arcu.

121 Nec † sit clarior aduersus detractiones victoria,
quam spretiua taciturnitas.

Tandem post multa hinc indè pugnantia existi-
mani ad me, vti ipsorum nobilissimorum Coniu-
gum Aduocatum, pertinere, partesque meas esse
onus iustæ defensionis assumere, bonumque illorũ
ius tueri, & hæc qualiacunque scriptis mandare,
non inferendæ, sed propulsandæ iniuriæ gratia;
quamuis id mihi graui, & molesta negotiorum
mole tunc oppresso, deinde aduersa corporis vale-
tudine laboranti efficere non licuit. Postquam ta-
men Diuino fauore conualui, ad exitum perduce-
re, quod optabam, prò tenui facultate mea cona-
tus sui, & quamuis clarissimi Domini Augustoni
apud me summa sit auctoritas, singulatilq; ipsius
doctrina, & eruditio plurimum valeant, licetq;
in contentionis campum non facilè descendere so-
leant, cum tamen non dubitem, quin rectissimè
fauore dd. DD. de Montecuccolis iudicatum fuerit,
ipsa me veritas coegit à dicto eruditissimo Viro
dissentire, ac pro ingenij mei imbecillitate osten-
dere illius impugnationes, vti leues, & fragiles non
122 subsistere; sic enim fieri, † vt veritas sæpius agita-
ta vehementius elucescat, *cap. graue, 35. quæst.
9.* Quò magis namque veritas oppugnatur, eò cla-
rior expulsis nebulis in lucem progreditur, sicut
aromata magis redolent, quantò plus conteruntur,
vt verbis vtar *Pauli Castrens. cons. 23. in princ. lib.
1.* est que veritas veluti palma, que depressa
attollitur.

Verum tamen, quia huiusmodi vestem attrecta-
re non valeo, nisi euulsis, & detractis vepribus fa-
mam, & extimationem dd. DD. Auditorum pun-
gentibus, & acritèr nimis illorum voto detrahen-
tibus (quamuis illud suos clypeos babeat, & tam-
quam armatura fortis ex tali prodeat officina, vt
omnibus cuiuscunque telorum ictibus fortiter re-
sistere possit) Iuuat in primis firmandum esse, nul-
lam iustæ cõquestionis causam de eisdem DD. Au-
ditoribus adduci posse, quod enim præcipitanter
suum effuderint votum, id falsum esse ex eo paret,
quod & si Notarius Maneta ad ipsos transmissum
dictum votum ipsum instãter efflagitaret, integrum
tamen ferè mensem in decisione huiusmodi causæ
erogauerunt, & ideo ipsa decisio præcipitanter
edita dici non potest, iam enim causa fuerat instru-
cta coram Illustriss. DD. Arbitris, completusq;
fuerat processus, factæq; hinc inde allegationes
iuris, & facti, ex quibus ipsi DD. Auditores satis,
superq; infra dictum mensem instrui potuerunt, vt
propterea omni præcipitationis vitio carere nos-
cantur, *Menoch. de arb. lib. 1. quæst. 42. num. 9. &
cons. 387. num. 18. lib. 4. Greg. decis. 176. num. 6.
Paris. cons. 79. num. 7. & seqq. lib. 1.* & licet breue
tempus dicatur decem dierum, *l. promissor, 21. §.
1. ff. de const. pecun.* valet tamen sententia, etiam
123 infra breuissimum tempus lata, † quando causa
erat instructa coram alio Iudice, *Mandos. de commis.
admis. pro inter. in verb. in statu, & terminis, vers.
ad rem.* Cessatq; omnis scrupulus, tum ex eo, quod
laudum fuit à partibus acceptatum, *Menoch. cons.
208 num. 30. lib. 3.* Tum etiam ex inspectione
ipsius *decis.* ex qua constat ipsos DD. Auditores
omnia accuratè, & maturo consilio perpendisse.
Quod autem partium Aduocatos etiam viua voce
non audiuerint, id illis imputari non potest, sed
ipsis partibus, quæ hoc facere neglexerunt, prout
nec possunt culpa notari, quod motiua non exci-
124 tauerint, † cum ad illa non tenerentur, *Mandos. in
tract. de inhibit. quæst. 72. num. 20.* nec conueni-
re arbitrati fuerunt, propter assiduam expeditio-
125 nis instantiam. Immo licet † nec etiam arctaren-
tur ipsorummet sẽtentiæ rationes exprimere, *Spec.
in tit. de requisit. cons. num. 11. in fin. Corn. cons.
181. num. 1. vers. pro decisione, lib. 4. Soc. Iun.
cons. 134. num. 1. lib. 1.* nihilominus tamen iura,
& argumenta, ex quibus moti fuerunt, patefacere,
& in ipsa decisione (quæ est illorum humanitas)
scriptis demandare voluerunt, vt hinc constet eos,
nullo modo non reprehendendos, quinimo sum-
mopere laudandos esse. An autem illa errorem
in facto, vel in iure contineant (vt ex aduersò sup-

ponitur

ponitur) ex infra dicendis apparebit, & cuicunq; rectè intuenti innotescet, ipsius decisionis fundamenta fauore dd, D.D. de Montecuccolis deducta, adeo in facto, & in iure solida esse, & consistentia, vt ex his, quæ laxo calamo in contrarium scripta fuerunt, in nullo labefactata, aut conuulsa remaneant, sed firma, velati Columnæ Herculeæ persistere videantur.

De requisitis ad collationem respectu Personarum.

Replicatio Prima.

QVod attinet ad personas, inter quas de iure est facienda collatio, plura necessariò requiruntur.
126 Et primo † quod sint descendentes ab eo, de cuius hæreditate agitur, quia collatio locum habet inter solos descendentes, & quando agitur de successione ascendentium. *Bal. in l. quoniam nouella, num. 1. C. de inoff. test. Castr. in l. si emancipati, nu. 2. C. de collat. Sicbar. in rub. eiusd. tit. C. de collat. num. 9. Purp. in d. l. si emancipati num. 21. Valasc.*
127 *in prax. partit. cap. 12. num. 31.* & † non obtinet inter ascendentes, vel collaterales succedere contendentes, *Boer. decis. 302. num. 3. Corn. in l. 2. num. 3. C. de legit. hæred. Alber. in d. l. si emancipati, num. 7. Valasc. d. cap. 12. num. 33.* Secundò. Quod
128 sint † successibiles, nam qui non succedit, ad collationem non tenetur, nec petit sibi conferri *d. l. 5. ff. de collat. dot. l. à patre, C. de collat. Cagnol. in d. l. si emancipati, sub num. 16. vers. tertia definitio,*
129 *C. eod. tit.* † Est enim collatio successionis accessio.
130 *Bal. in l. si emancipati, num. 4. C. de collat.* † & solum habet locum inter eos, qui ad successionem concurrunt, *Alber. auth. ex testamento, num. 3. C.*
131 *eod. tit* † & ideo filius, qui se ab hæreditate abstinuit, conferre non cogitur, *l. fin. d. tit. de dote collat. Valasc. in prax partit. cap. 13. nu. 20.*
132 Tertiò, Requiritur, † quod hi descendentes sint in primo gradu, aut succedant loco primi, ita quod, si præteriti fuerint, vel exhæredati, possint impugnare testamentum, *Ias. in l. si emancipati, num 18. & ibi Cagnol. num. 129. vers. secundum, C. de collat.*
133 Quartò. Quod † ipsi liberi aspirent ad vniuersalem successionem, non autem ad aliquod particu-
134 lare relictum, seu fideicommissum, nam † succedentes titulo legati, seu fideicommissi conferre non tenentur, *Bal cons. 220. secundum est, vers. & hic, lib. 4 Ias. in d. l. si emancipati, nume. 21, & ibi Cagnol. num. 130 Iacob. Bur. & Corn. in l. à patre, num, 2. C. de collat. & ibi Castr. vers. secus, Sicbar. in rub. eiusd. tit. num. 12. vers. secundò limitatur, Alber. in d. l. si emancipati, num. 7. vers. item & in d. l. à patre vers. est etiam; C. de collat. Fælic. in tract. de societ. cap. 37. num. 30. Cacheran. cons. 62. num. 16. Rim. ind. l. si emancipati, num. 10. vers.*
135 *& ratio,* Quod † obtinet, etiamsi filius caperet fideicommissum vniuersale omnium bonorum, quia conferre non tenetur, licet enim dicatur successor vniuersalis, non tamen propriè est hæres, *Purpur. in l. à patre 10. num. 2. & 3. C. de collat.*
136 Quintò. Quod † veniant ad successionem ex primo capite, vnde liberi, non autem, vt agnati, vel ex alio vlteriori capite, *Bal. in l. si emancipati, nu. 3. vers. tertia est. C. de colla. Fælic. in tract. de societate, cap. 37. num. 30. Purpur. in d. l. à patre, num. 1. Cagnol. in d. l. si emancipati, num 127.* vbi
137 de communi, & propterea † si pater habens filium, & nepotes ex eo, filiumq; instituat in legitima, nepotes autem faciat hæredes, ipsi nepotes conferre non tenentur, quia sunt in secundo gradu, *Bal. in d. l. si emancipati, nume. 8. vers. item potest, & ibi Alex. num. 7. Sicbard. in rub. d. tit. C. de collat. num. 12. Seb. Sapia. in repet. d. l. si emancipati, nu. 62.*
138 Si autem † non vt sui, sed vt extranei venirent, ius collationis non haberent, quod illis tantùm congruit, qui succedunt in bonis defuncti liberorum iure, *Ias. in d. l. si emancipati, num. 18. Cuiac. ad tit, C. de collat. in prin. vers. videamus, quæ sit ra-*
139 *tio, fol. 691.* Hinc est, † quod si filia capiat ex testamento, quod sibi relictum est, tanquam extraneæ, ad collationem vrgeri non potest, *d. l. à patre 10. C. de collat. vbi Iac. Butrig. vers. quæro, & Purpur. num. 1. in fin.* qui exponunt illa verba textus *extero iure*, idest alio iure, quam filiationis, prout etiam explicat *Cuiac. loco supra citato,* & si pater filio relinquat legitimam, & nepotes ex ipso filio hæredes instituat, inter ipsos collabit collatio, quia non veniunt vt liberi, sed vt extranei, *Alex. post Bald. num. 8. Salic. num. 3. & Castr. d. l. si emancipati, num 7. vers. per prædicta, & ibi Corn. num. 75. & Purpur. num. 26. Valasc. in praxi partit. cap. 12. num. 00.*
140 Sextò. Quod † liberis prædictis sit debita legitima, alioquin collationem prætendere non possūt, *Alex. in d. l. si emancipati, sub num. 7. vers. propterea, & ibi Corn. num. 75. Paul. de castr. nume. 2. Seb. Sap. in rep. eiusdem legis, num. 62. Tiraquell. in tract. de iure primogen. quæst. 51. num. 4. Purpur. in auth. ex testamento, num. 6. C. de collat. & in d. l. si emancipati nume. 25. Pereg. decis. 63. numer. 4. Valasc. in praxi, cap. 12. num. 31.*
141 Septimò. Quod † filiorum successio ex testamento non sit mixta cum aliquo extraneo, pariter cohærede instituto, quia tunc non intraret collatio, *Bart. in d. l. si emancipati, num. 10. & in l. pater filium, num. 7. ff. de collat. dot. & in auth. de trien. & semiss. §. illud quoque, num. 7. Rom. in d. l. si emancipati, num. 5. Paul. de Castr. in auth. ex testamento, numer. 3. vers. si vero, C. de collat. & ibi Petr. col. 6 in princ. Sicbar. in rubr. d. tit. num. 10. Bald. in d. l. si emancipati num 3. C. de collat. & Alber. ibid. num. 7. & 13. Mantic. de tacit. lib. 12. tit. 18. num. 22. tom. 1. Pract. Pap. in for. libel. pro hæred. vel re sing. druid. in verbo committee, num. 9. vers. relinquitur, Corn. cons. 105. num. 3. vers. confert etiam lib. 1.*
142 Octauò. Quod † descendentes veniant ad hæreditatem, & bonorum possessionem eodem iure, nam qui non possunt eodem iure succedere, con- ferre

ferre non tenentur *l. pater 6. cum l. seq. & ibi Bart. ff. de dot. collat. Alex. in l. filia dotem, num. 5, vers. in Gloss. prima, C. de collat. Cuiac. in l. 1. in fin. ff. de dot. collat. Fulg. in l. filia dotem, num. 1. vers. vel secundò, C. de collat. in l. illam, num. 3. C. eod. Par. par. in d. l. si emancipati, num. 39. vers. tertiò,*

143 *& ibi Rom. num.* 11. vbi de communi, quia † cum per collationem bona in vnum corpus reducantur, non debent diuerso iure censeri, *Iac. Butr. in l. fin. col. 2. in princ. vers. ratio autem, C. de collat. Bart. in l. pater filium, num. 2. vers. item ratio, ff. de collat. dot. Alberic. in l. si emancipati, num. 20. vers.*

144 *sed quæ est ratio C. de collat.* & quia † dispositâ circa collationem in casibus simplicibus non habent locum in casu composito, *Fulg. in l. si emancipati, num. 9. vers. secunda dubitatio, C. de collat.*

De requisitis collationis respectu bonorum.

Replicatio secunda.

145 NOn omnia † bona descendentium, & liberorum collationi subiacent, sed ea tantùm, quæ prouenerint ex bonis illius, de cuius hæreditate agitur, *l. vt liberis ibi defuncti parentis, & ibi & ibi Ius. num. 4. C. de collat. Rim. in l. si emancipati, num. 48. C. eod. tit. Bald. in d. l. quoniam nouellu, num. 1. vers. secunda, C. de inoff. test. Paul. de Castr. in l. si emancipati, num. 2. vers. item ratio, ff. de collat. num. 10. C. de collat. Surd. cons. 219. num. 7. lib. 2. Thesaur. decis. 46. num. 9. Ruyn. cons. 162. nume. vlt. lib. 2. Pruckman. cons. 34. num. 87. Valasc. in praxi partit. cap. 12. nume.*

146 *vlt.* res † enim, quæ non fuerunt quæsitæ à parentibus, in collationem deduci non possunt *l. vlt. &*

147 *ibi notat Azo. C. de collat.* † & propterea bona Castrensia, vel quasi non conferuntur *l. 1. §. nec Castrense, ff. de collat. bonorum, Bart. in l. filia 11.*

148 *num. 3.* † prout nec etiam aduentitia conferri debent, *l. vlt. C. de collat. Alberic. in d. l. si emancipati, num. 9. & 15. Bart. ibidem, num. 7. Cuiac. ad eundem tit. vers. rectè, fol. 697. Corn. in d. l. si emancipati, num. 48. C. de collat. & ibi Alberic. num. 15.* simi-

149 liter † si agatur de dote, vel donatione facta à patre filio, vel filiæ, dum volunt succedere auo simul cum patruis, non est collationi locus, quia tunc non tractatur de successione dicti patris, sed aui, qui dotem non dedit, *Valasc. in praxi partit. cap. 12. n. 59.*

150 Secundò. Nec † omnia bona à patre prouenta conferre debent, nam ea, quæ filius acquirit ex titulo non lucratiuo, sed oneroso, non veniunt in collationem, *Bald. in d. l. quoniam nouella, nume. 3. Alberic. in d. l. si emancipati, num. 13. vers. quæritur C. de collat. Seb. Sapiu in rep. d. l. si emancipati,*

151 *num. 8.* † prout non confertur, quod datur filio in remunerationem, vt ibi per *Bal. num. 2. vers. si*

152 *verò,* † quia tunc censetur donatum vt extraneo, *Corn. in l. illud, num. 12. C. de collat. Castr. in auth. ex testamento, num. 3. vers. si verò, C. eod. tit.*

153 Tertiò requiritur, † quod is, à quo petitur collatio huiusmodi bona possideat tempore mortis parentis, non autem fuerint consumpta, quia quod non est in bonis conferre debentis, non est conferendum, *l. 1. in fin. ff. de dot. collat. Fulg. in l. pactum, ad fin. vers. per. istam, C. de collat. & in auth. quod locum, num. vlt. C. eod. & in l. filiæ, num. 2. vers. nota optimum, eod. tit. Seb. Sapiu in rep. d. l. si emancipati num. 9. Surd. cons. 219. num. 10. lib. 2. Azo. in summa eiusdem tit. num. 11. Bellaper. in rep. d. l.*

154 *si emancipati, num. 14.* & sic † onus collationis non sequitur rem alienatam, *Corn. in l. ea demum. nu. 1.*

155 *C. de collat.* & ideo † prius deducendum erit æs alienum, *Castr. in d. l. ea demum, vers. & ratio,*

156 *Fulg. ibi num. 1.* quinimo † nec filius tenetur conferre dotem, quam communis pater dedit nepti ex ipso filio, *Fulg. in l. illam, num. 4. C. de collat.*

157 *Surd. cons. 219. num. 14. lib. 2.* quia † dos data nepti non est profectitia, sed aduentitia, vt ibi per

158 eum, *num. 23.* & † bonorum collatiorum æstimatio fit secundum valorem eorum tempore mortis paternæ, non autem de tempore donationis, & dationis illorum, *Fulg. in l. illud, in princ. & in 1. not. C. de collat.*

159 Quartò requiritur, † quod bona collatitia non sint quæsita post patris mortem, quia quod eo tempore acquiritur, non subest oneri collationis, *l. 1. §. si emancipato, ff. de collat. bon. l. ea demum. 6. & l. si donatione 13. l. nec emancipati 15. C. de collat. Bal. in d. l. quoniam nouella, num. 2. Paul. de Castr. in l. illud num. 3. C. de collat. latè Fulg. in l. illud, nume. 2. vers. & regula, C. eo. Alberic. in d. l. ea demum. num. 1. Rom. in eadem l. num. 3. & in l. nec*

160 *emancipati, num. 1. eod. tit.* propterea † simplex donatio per patrem filio causa mortis facta non est conferenda, quia tanquam legatum acquiritur post mortem patris, *Bart. in auth. ex testamento, num. 1. C. de collat. & in l. si donatione, sub num. 4. C. eod. Crau. cons. 617. sub num. 7. lib. 4. Corn. in auth. ex testamento, sub num. 9. C. de collat. Butrig. in l. fin. col. 2. vers. item simplicem, C. de collat. Rim. Sen. cons. 240. num. 4. cons. 241. num. 1. lib. 2. Soc. Sen. cons. 91. nume. 7. ad fin. vers. sed pro. lib. 1.* & hanc esse magis receptam opinionem scribit *Fachin. controuers. iur. lib. 5. cap. 80. vers. sed*

161 *hic,* quia † donatio causa mortis legato magis, quàm contractui æquiparatur, *Rom. in l. si donationi, num. 19. vers. & probat. C. de collat.*

De requisitis collationis respectu Causæ.

Replicatio Tertia.

AD hoc, vt sit collationi locus, id potissimū requiritur, quod ea (de quibus controuertitur) data nō fuerint ob aliquam ex causis, quæ necessitati collationis non subiaceant, tunc enim collationem ipsam cessare probatur ex pluribus.

Primò namq; certa est, & ab omnibus approba-

162 ta regula, † quod ea, quæ titulo legati, seu fideicōmissi acquiruntur, non subiacent oneri collationis, *Iac. Butr. in l. à patre, in princ. C. de collat. Bar. in auth.*

in auth. ex testamento, num 1. vers. ratio, & in d. l. à patre, C. eod. tit. Bald. in eadem lege, Rom. cons. 223. col. 2. vers. nunc igitur, Petr. de Bellaper. in rep. l. si emancipoti, sub. num. 14. C. de collat. Cost. in l. 1. num. 1. in fin. & in l. illud, num. 3. C. eod. tit. Cuiac. in l. 4. vers. nam filia, ff. de dot. collatio, Fulg. in d. l. si emancipati, num. 9. vers. nota, Sichar. in d. auth. ex testamento, num. 12. C. de coll. Alber. in d. l. si emancipati, sub. num. 9. & in l. si donatione, num. 2. C, eod. Purpurat. in l. filiam 16. num 3. C. eod. tradunt Alex. Sal. Corn. Dec. Alber, & Rimin. in. l. filiam, cum. 16, C. de collat,

163 Prout † nec ea conferuntur, quæ relicti vim habent, *Paul. de Castr. in auth. ex testamento, num. 2. vers. & tenet, C. de collat. Sichar. tu rub. eiusdẽ tit. nume. 13. Io. Fab. in l. filia licet, nume. 11. C. eod. in l. si donatione, num. 1. in fine, C. de collat. Fulg. in auth. ex testamento, sub num. 4. C. eod. & ibi Alber. num. 1. in fine, & num. 2. Rim. Sen. cons. 241. num. 1. lib. 2. Crau. cons. 617. num. 7. lib. 4. Rolan. à Val. cons. 70. num. 17. lib. 4. Masuer. in addit. ad pract. Popien. in for. libel. pro hæred. vel re sing. l. diuid. super verbo communiter, & pro indiuiso, num. 13. in verbo dotis.*

164 Secundò. Similiter † nec data ob benemerita filio tenetur ipse cum alijs conferre, *Bal. in auth. ex testamento, num. 1. C. de collat. Paul. de Castr. in d. l. si donatione, num. 2. C. de collat. Fulgos. in eadem lege, num. 7. vers. fallit secundo, Sichar. in d. auth. ex testamento, num. 15. C. eod. tit. Alber. in d. l. si donatione, num. 2. Purpur. nume. 3.* Rimin. *Sen. cons. 240. num. 11. vers. 2. lib. 2. Pract. Pap. in for. libel. per hæred. vel re singul. dimid. in verbo communiter, num. 12. vers. siquidem, Azo. in sum. ad tit. de collat. num. 13. vers. sed si.*

165 Tertio. Aduentitia † quoque non sunt collationi supposita, *Sichar. in rub. C. de collat, num. 14. Surd. cons. 219. num. 24.*

166 Quartò, eodem modo † ea, quæ pater donauit vni ex filijs, vt haberet in Castrense peculium, vel quasi, non veniunt in collatione, *Fulgos. in l. si donatione, num. 5. vers. fallit secundò & num. 7. vers. primus, C. de collat. Alber. in d. l. si donatione, num. 1. Bald. in d. auth. ex testamento, num. 6. & in d. l. si donatione, num. 3. Azo. in summa ad d.*
167 *tit. num. 8.* Ideo † Præsbiter non tenetur conferre id, quod pater ei dedit in titulum patrimonij ad sacros ordines suscipiendos, *Io. Faber. in dict. l. si emancipati, num. 6. Ant.* Gomez *ad l. 29. Taur. num. 31. vers. item subinfero il prima, Io. Gutier. quæst. 65. num. 3. lib. 2. practic. quæst. ciuil. Souz.*
168 *in tract. de diuis. bon. cap. 13. num. 9.* prout † nec ea, quæ pater dedit filio Doctori, & Aduocato studiorum causa, conferri debent. *l. quæ pater 50.*
169 *ff. famil. ercisc.* † quia reputantur quasi Castrense peculium, *Rom. in d. l. si donatione, num. 30. &*
170 *31. C. de collat.* & quod etiam † pater dat filio, vt sit suum, tanquam aduentitium, non subiacet collationi, *Io. Faber. in d. l. si donatione, vers. aut simpliciter, C. de collat.*

171 Quintò. Nec ea † in collatione deducuntur, quæ ad filios deferuntur iure primogenituræ, quia non recipiunt diuisionem, & quia alias superflua esset, & illusoria maioratus constitutio, si esset alijs fratribus conferenda, *Bald. in auth. ex testamento, nu. 14. C. de collat. & ibi* Rimin. *nume. 29. Tiraq. in tract. de iure primogen. quæst. 51. num 1. & 2.*

172 Sextò. Quod † pater donauit filio tanquam extraneo, non tenetur conferre, quia exercendo talem actum in filium, tamquam extraneum, censetur nolle, quod subiacet collationi, *Bald. in l. si donatione, num. 3. vers. si autem, C. de collat.*

De alijs necessarijs ad collationem.

Replicatio Quarta.

173 SVnt præterea alia duo ad collationem in genere reequisita, † nempè, quod is, qui prætendit collationem, doceat per legem specialiter, eo in casu ita sancitum fuisse, quia nunquam fit collatio, nisi in casibus à iure expressis, *Fulg. in l. si emancipati num. 7. & ibi Alex. num. 4. & Cagnol. num. 63. Purpur. in l, illam, 19. nu. 4. C. de collat. Corn. in auth. ex testamento, numer. 10. in fin., C. eod. tit. & in l. si emancipati, num. 19. & in l, illam num. 4. eod. tit. Surd. cons. 219. num. 20. lib. 2.*
174 *Aldobrand. cons. 114. num. 51. lib. 1,* est † enim collatio de genere prohibitorum, *Fulgos. in d. l. si emancipati, num. 7. & in auth. ex testamento, sub num. 4. ad fin. vers. remanet, in l. illam, num. 1. in 2. notabil. & in l. illud num. 2. C. de collat.*

175 Aliud etiam est necessarium, † scilicet, quod à patre collatio prohibita non fuerit, ipsi enim locus non est, si contraria patris voluntas appareat, *authen. ex testamento, C. de collat. Alber. in d. l. si emancipoti, num. 13. Azo. in summa tit. de collat. num. 13. vers. sed si, Ias. cons. vlt. vers. tertia moneor, lib. 2. Pract. Pap. in for. libel. pro hæred. vel re singul. diuid. in verb. communiter, & pro indiuiso, num. 12. vers. si quidem, & num. 38. Curt. Iun. cons. 110. num. 8. & 10. Alcia. cons. 144. num. 4. lib. 5. & cons. 56. num. 6. lib. 8.*

176 Ex tot igitur requisitis apparet, † quod in hac collationis materia non ita late, vt pretendit Dominus ex aduersò consulens, sed strictè procedendum est, vt considerat *Cangal. in d. L. si emancipati, num. 130. C. de collat. sequitur* Crauet. *cons. 617. num. fin. lib. 4.*

177 Adeo quod † in dubio pronuntiandum sit, collationi locum non esse, *Rom. in l. illam, numer. 4. C. de collation.* Cangol. *in repet. d. l. si emoncipati, num. 83. ad fin. vers. ex quibus, C. eod. tit. Aldoui. cons. 2. num. 90.* quod est repertum apud *Peregri. cons. 97. d. num. 90. lib. 4.*

De extensione collationis prohibita.

Replicatio Quinta.

REgula, quam D. Agustonus *num.* 12. consti-
178 tuit, † quod causa æqoalitatis seruandæ, ea
sint conferenda, quæ aliàs conferri non deberent,
in iure non est recepta: constat enim collationis
materiam esse à iure commuoi exorbitantem, adeo
vt non recipiat extensionem ex paritate, vel ma-
ioritate rationis, *Paul. de Castr. in d. l. illam. num.*
5. C. de collat. Alex. in d. l. si emancipati, num. 6.
& ibi Cagnol. num. 25. & 65. ac etiam num. 90.
in fine, & num. 108. & 119. ad fin. Dec. in l. vt li-
beris, num. 22. vers. sed ista solutio, C. de collat.
Sebast. Sapia. in rep. d. l. si emancipati num. 56. ad
fin. Crauet. cons. 617. in fin. lib. 4. Surd. cons. 219.
nu 20. & seq. lib. 2. Valasc. in praxi partit. cap. 12.
179 *numer. 34.* agitur † enim in hac materia, quod
quis bona propria cum alio communicare coga-
tur, & sic de auferendo iure alteri quæsito, *Cagnol.*
180 *in d. l. si emancipati, sub num. 66.* Quod † valdè
odiosum est, & ius summopere detestatur, *cap.*
super eo, 15. vers. hoc tuam, de offic. deleg. cap. 5.
in fin. de auctor. & vsu pal. l. 2. §. meritò. & §. si
quis à principe, ff. ne quid in loco public. vt meritò
181 † omnis extensio homini denegetur, sed ad indu-
cendam collationem requiritur specialis, & ex-
pressa legis dispositio, *Cagnol. in d. l. si emancipa-*
182 *ti, num. 64.* nam † in odiosis, & exorbitantibus
non admittitur extensio, etiam ex maioritate ra-
tionis, *Menoch. cons. 536. num. 3. lib. 6.*
183 Quinimò † nec ratio vitandæ inæqualitatis po-
tens est, vt ea, quæ regulariter non sunt conferen-
da, sint collatitia, vt indubitatum esse, scribunt
Cagnol. in d. l. si emancipati, num. 65. & cum eo,
Sebast. Sapia. in rept. eiusdem legis, num. 15.

Quod ex voluntate patris tacita, vel expressa tollatur cōferendi necessitas.

Replicatio Sexta.

VIdebatur collationis prohibitionem specificè, &
nominatim à patre faciendam esse, *ex tex. in §.*
illud, ibi, nisi forte expressim, &c. auth. de trien. &
semis. vbi Angel. in specie hoc firmat, quem sequun-
tur, Rimin. Sichar. & Valasc. ex aduerso adducti.
184 Verior † tamen, & magis recepta est iuris in-
terpretum sententia, quod etiam tacitè ex conie-
cturis, verbisque generalibus (ex quibus de volun-
tate patris constet) remitti potest onus collatio-
185 nis faciendæ † hanc enim opinionem in indiuiduo
tenuerunt, *Bal. in l. ex parte, 39. §. intestato, vers.*
noeu, ff. famil. ercisc. cons. 210. sciendum est, num.
1. vers. tertio casu, lib. 4. Alber. in d. §. intestato,
& ibi Odofred. & Fulg. n. 1. ad fin. vers. in eadem
Glos. & ita ibi communiter Doctores sentire testa-
tur, *Dec. in cons. 59. vers. sed tamen diligenter, &*
in l. 1. num. 4. C. de collat. Alciat. cons. 144. num.
4. lib. 5. Marc. Mant. cons. 155. num. 45. lib. 1. &
late confirmat Curt. Iun. cons. 295. num. 10. cum
plurib. seqq. lib. 3. Decian. cons. 102. quæritur nunc,
num. 26. lib. 2. Aldouin. cons. 2. num. 99. Gammæ
decis. 34. num. 12. Surd. cons. 143. num. 18. & seq.
186 *lib. 1.* & hanc † esse communem opinionem, quod
tacita collationis prohibitio sufficiat testatur idē,
Surd. cons. 361. num. 33. vers. sed quia, lib. 3. Cuiac.
ad iii. C. de collat. in princ. vers. & obseruandum,
fol. 692. Purp. in l. si pater, num. 25. & num. 29.
vers. & eadem declaratione, & in auth. ex testamen-
to, num. 4. d. tit. de collat. Fulg. in l. si emancipa-
ti, num. 9. vers. ex coniectura, C. de collat. Cæs.
Manent. cons. 13. num. 62. lib. 1. Fachin. controuers.
iur. lib. 5. cap. 78. in fin. Marcel. de Mauro, allega.
52. num. 6. Magnil. in tract. de imput. quæst. 48.
num. 27. Hier. Papon. cons. 154. num. 3. vbi de
communi, *Bologne. in d. l. si emancipati, num. 41.*
vers. puto tamen.
Non resistunt illa verba *d. §. illud ibi, nisi forte*
187 *expressim, &c.* Cum enim quid † exprimi dicatur
in genere, vel in specie, aut in indiuiduo, vt expli-
188 cat *Menoch. cons. 287. num. 7. lib. 3.* satis † ex-
pressum dicitur, quod includitur verbis generali-
bus, & ex coniecturis colligitur, *Crauet. cons. 561.*
num. 1. & 5. lib. 4. Menoch. cons. 95. nu. 36. lib. 1.
Surd. cons. 181. num. 42. & cons. 294. num. 21.
lib. 2. Osasch. decis. 102. num. 3. Magon. decis.
Lucens. 6. num. 36. Gab. cons. 169. num. 78. lib. 1.
189 Hinc est, † quod licet falcidiæ detractio possit
à testatore prohiberi, dummodo hoc expresse fa-
ciat, *auth. sed cum testator, C. ad l. falc.* intelligi-
190 tur † tamen expresse prohibita, si testator man-
det integra solui legata, *Bart. in l. Centurio, num.*
27. & ibi Ripa num. 130. & latè Alciat. num. 90.
ff. de vulg. & pupil. Io. Gutier. in l. nemo potest, num.
318. ff. de leg. 1. Boer. dec. 44. n. 33. vbi de communi.
191 Idem dicitur † de Trebellianica, quæ & si de-
beat expressim prohiberi, censetur tamen sufficiē-
ter prohibita, si id appareat ex coniecturata mente
testatoris, vt multis propositis exemplis fusè pro-
bat *Menoch. lib. 4. præsump. 198. num. 8. cum seq.*
Clar. in §. testamentum, quæst. 62. vers. sed num-
quid, Gabr. in tit. ad trebel. concl. 5. 6. & 7. Rota
decis. 575. nu. 3. par. 2. in recent. & apud Sanctist.
decis. 421. num. 11. & post Merl. de legitima, decis.
21. num. 7. & seq. idem Merlin. in d. tract. de legi-
tima, lib. 1. tit. 3. quæst. 1. num. 26. & seq.
192 Pariter quoque, † licet in *l. vlt. C. de nouat.* san-
citum sit, non censeri inductam nouationem, nisi
193 verbis expressis id actum sit, si tamen † appareat
de voluntate nouandi, esset facta nouatio, & sa-
tisfactum dicitur dispositioni *d. legis fin.* ex conie-
cturis, *Vinc. de Franch. decis. 15. num. 1. Menoch.*
194 *lib. 3. præsump. 134. num. 36. & seq.* præsertim †
verò ex actuum incompatibilitate, vt ibi per *Me-*
195 *noch. num. 39.* sic etiam † in actione de dote, quæ
sublata non intelligitur propter legatum vxori fa-
ctum, nisi exprimatur à testatore se reliquisse ani-
mo compensandi cum ipsa dote, *l. 1. §. primū itaq.*

C. de rei

196 C. de rei vxor. act. sufficit † tamen de huiusmodi compensandi intentione constare ex coniecturis, Bal. in d. l. quoniam nouella, num. 9. vers. idem
197 dicit, C. de inoff. testam Quemadmodum † etiam in auth. excipitur, C. de bon. quæ lib. sancitum est, requiri expressam prohibitionem ad hoc, vt impediatur patri acquisitio vsusfructus bonorum fi-
198 lio relictorum, erit † tamen præcepto legis satisfactum, si aliquo modo constet de voluntate relinquentis, excludendi patrem ab vsufructu, Surd. cons. 143. num. 10. in fine, & num. 21. lib. 1.
199 Quod enim † verbis generalibus exprimitur, eundem operatur effectum, ac si specialiter, & in indiuiduo nominatum esset, etiam in his, in quibus expressio pro forma requiritur, Sur. d. cons. 143.
200 sub num. 10. Ideoq; † tacita pupillaris contenta in compendiosa, quæ dicitur expressa verbis generalibus, ita excludit matrẽ, sicut pupillaris verbis specialib' facta, Cur. Iū. d. cõs. 295. n. 15. & 16. lib. 3.

Non obstant verò auctoritates in contrarium ad-
201 ductæ, quia sunt communiter reprobatæ, † & aduersantur textui in d. l. ex parte, §. intestato, ff. fam. ercisc. & receptæ interpretationi illius ibidem traditæ à Doctoribus, cuius quidem tex. dispositioni locus est, etiam de iure nouissimo, vt declarat Fulgos, in d. §. intestato, in princ.

De patris voluntate excludendi collationem.

Replicatio Septima.

EX pluribus coniecturis in iure probatis, indubitanter constare creditur in hoc casu de intentione patris, quod dos D. March. Sigismundæ constituta non subiaceat oneri collationis.
202 Prima coniectura fundatur † in l. ex parte, 39. §. intestato, ff. fam. ercisc. vbi si pater in assignatione partium totius hæreditatis plus vni ex filijs relinquat, id non subijcitur oneri collationis, sed in hoc casu, cum pater dotem scutorum duodecim millium d. D. Sigismundæ constituisset, illi destinauit tertiam partem omnium suorum bonorum,
203 † quæ quidem declaratio portionum dicitur partitio, & habet vim diuisionis, Cuiac. ad. l. si quis seruum, 8. in §. vlt. in princ. ff. de leg. 2. & sic quò ad ipsam D. Sigismundam nihil indiuisum reliquit, ergo non erit alligata collationi in ea parte, quam plus cæteris accepit, & hæc coniectura passim à Doctoribus accipitur, vt per Dec. cons. 59. sub nu. 2. Papon. cons. 154. numer. 4. Cuiac. in tit. C. de
204 collat. vers. aut diuisio, fol. 702. cui † non censetur derogatum ex dispositis ab Imperatore in auth. de trien. & semis. §. illud, in fin. in illis verbis. Omnibus, quæ prius de collationibus à nobis sancita sunt in sua virtute manentibus, si res suas pater inter liberos distribuere velit; Ex is enim verbis liquet, quod Imperator voluit præseruare casum distributionis bonorum inæqualiter inter filios factæ à patre, cũ
205 eo casu simus in claris, † cessarqilegis præsumptio quod pater censeatur velle filios æquales esse, sublata per ipsum patrem æqualitate, quod est fundamentum collationis, Papon. cons. 154. num. 5.
206 Secunda est coniectura, quando † pater in distributione partium suæ hæreditatis inter filios mentionem habuit dotis vni ex filiabus constitutæ, veluti si pater dixerit, instituo Seiam filiam in tali portione bonorum meorum, quia ei dotem dedi, tunc enim intelligitur patrem liberare voluisse ipsã filiam à collatione dotis, quam pater in hoc casu dicitur velle, quod sit præcipua filiæ, Alex. in l. si emancipati num. vlt. & ibi Roman. numer. 9. vers. nihilominus, C. de collat. Surd. cons. 143. num. 18. tom. 1. Facchin. controuers. iur. lib. 5. cap. 78. vers. hinc oritur, Mantic. de tacit. lib. 12. tit. 18. nume. 23. tom. 1. hoc namque in casu cessat ratio, quare Imperator in d. §. illud, statuit collationi locum esse condito testamento, quia forsan testator mortis cogitatione turbatus, oblitus sit datorum alicui ex filijs, si autem pater tempore testamenti datorum memor fuit, & nihilominus voluit in cæteris bonis filium, cui plus donauit, æqualem cum alijs portionem habere, apertè constat se voluisse inæqualitatem seruare, & plus vni relinquere, vt de intentione eiusdem patris non sit dubitandum
207 Tertia euidens coniectura † ex eo desumitur, cum pater vni ex filijs relinquit sub aliquo titulo, qui non subiaceat collationi, Rim. Sen. cons. 241.
208 in fin. lib. 2. vt potè † si donauit filio tamquam ex-
209 traneo, quia, vt dicit, pater † exercendo liberalitatem in filium, vt extraneum, censetur nolle collationem locum habere, Bald. in l. si donatione,
210 num. 3. vers. si autem, C. de collat. item si † donauit filio ob benemerita, vel, vt habeat in peculium castrense, vel quasi, vel etiam in peculium aduentitium, Paul. de Cast. in d. l. si emancipati num. 3. Corn. in l. illud, nu. 12. & 13. C. de collat. his enim
211 casibus † constat patrem noluisse fil um onere collationis grauare, quia quæ dantur sub huiusmodi causis, & titulis non sunt collatitia, vt supra demõ-
212 stratum est, sed in casu nostro † pater in suo testamento voluit, & mandauit d. D. Sigismundæ præstari integraliter dotes sibi iam destinatas inscriptura priuata, quæ quidem verba vim habent legati, quod nedum ex dd. verbis (voluit, & iussit) sed etiam sola voluntate perficitur, quoties constat testatorem velle, quid detrahi ex eius hæreditate fauo-
213 re alterius, l. legatum, 116. ff. de leg. 1. & † factum intelligitur quibuscũque verbis testator vtatur l. eum proponebatur, 64. de leg. 2. l. 2. C. communia de legatis, §. vlt. inst. de singu. reb. per fid. relic. ergo dos ipsa non erat supposita collationi,
214 † legata namque deducuntur ab hæreditate l. Ne-
215 sennius 22. §. 1. ff. ad l. falc. & † ab ea separari dicuntur, l. sed & hæres, 8. in fin. ff. de seruo corrup.
216 Peregr. cons. 77. num. 14. lib. 5. legataq; † præcipiuntur, non autem conferuntur, Bald. cons. 210. sciendum est. num. 1. lib. 4

Legata autem, vel ea, quæ relicti vim habent, non esse conferenda, manifestum est ex his, quæ
217 supra dixi in tertia replicatione, nam in eo, † quod pater voluit ad d. Dominam Sigismundam per-

peruenire ex causa legati, seu prælegati, tanquam
diuerso, & seiuncto iure ab vniuersali successione,
non habet locum collatio, *Peregr. cons. 66. nu. 1.*
317 *lib. 1.* Sufficit autem † sola paterni animi destina-
tio, & supremi Iudicij declaratio, quoties enim
pater, dando inter viuos, disponere videtur per
viam vltimæ voluntatis, quod datur ab eo, est per-
inde, ac si esset relictum in vltima voluntate, &
non est conferendum, *Rim. Sen. d. cons. 241. nu. 5.*
318 *vers. præterea, & num. 6. lib. 2.* Nec in † mate-
ria collationis est curandum, an dispositio patris
valeat, nec ne in vim vltimæ voluntatis, nam pa-
tris voluntas de collatione non facienda seruatur,
etiamsi ex actu nullo appareat, *Soc. Sen. cons. 127.*
num. 15. lib. 3. Alciat. cons. 144. num. 6. lib. 5.
Aldobr. cons. 32. num. 23. Io. delect. in tract. de art.
319 *testandi, tit. 8. caut. 4. num. 2.* cum etiam † ex te-
stamento nullo probetur testatoris voluntas, quam
lex conseruare studet, *l. fin. ff. de reb. eor. l. 3. ff.*
de confirmat. tut. Rot. decis. 505. numer. 5. par. 4.
diuers.

Et ideo non obstat, quod dotes sint inter filias
conferendæ, quia id obtinet, nisi voluntas patris
repugnet, dicitur autem voluntas patris resistere
collationi, si dotes in testamento prælegentur,
320 quia † de intentione patris constat, quod ipsas
dotes non iure hæreditario, sed prælegati conse-
quantur, *Io. Gutier. pract. quæst. ciuil. quæst. 64.*
num. 2. lib. 2. Paul. Pic. cons. 51. num. 8.

321 Quartò. Quia quoties † aliquid vni ex filiis da-
tur, vt sit illius præcipuum, est perinde, ac si di-
ctum esset absque onere collationis, *leg. 1. §. nec*
Castrense, ff. de collat. bono. l. fideicommissaria, 23.
§. senuum peculij, ff. de fideic. liber. l. 4. ff. de castr.
322 *pecul.* censetur autem † id præcipuum constitui,
cum ab vniuersitate bonorum separatur, vt ante
diuisionem sit deducendum, *l. 2. in fin. ff. de dote*
323 *præleg. Glos. 1. in d. l. 4. de castr. pecul.* sic enim †
dicitur præcipuum legatum, quod vnus ante alios
324 hæredes capit, *leg. vlt. in princ. ff. de l. 2.* quod †
quis habet proprium, & peculiare, *L. Pomponius*
ibi, an ea præcipuè, &c. ff. fam. ercisc. l. communis,
prima ibi, quia bonæ fidei, &c ff. communi diuid.
l. si fratres, §. idem Papinianus in fine, ff. pro soc.
Pater autem in scriptura matrimoniali, quam etiã
in testamento confirmauit, mentem suam aperuit,
quod, tàm dotem constitutam D. Sigismundæ,
quàm etiam integram portionem hæreditatis
325 cum aliis sororibus consequeretur, † vbi enim
pater filiæ nubenti alia bona vltra dotem dat, vel
promittit, illa præter dotem dare intelligitur, *l.*
pen. & ibi Glos. in verb. præter dotem, ff. de dot.
326 *collat.* quia hoc, † & forma verborum, & fauor do-
tis inducunt, vt vtrumque mulieri deberi intelli-
gatur, *l. 1. §. primum itaque in fin. C. de rei vxor.*
action.

327 Quintò. Quia in vltimis voluntatibus † remo-
to antecedente necessario, tollitur etiam conse-
quens, *l. quamuis, 15. C. de fideicom. l. quod di-*
ctum, 32. ff. de pact. Vital. de Cambia. in tract. de
clausulis, tit. quam. filia repell. à success. cap. 2.
num. 19. Sed pater in hoc casu prohibuit eius filia-
bus detractionem legitimæ, si voluissent hæredes
esse, & eius voluntatem approbare, & sic abstulit
eisdem filiabus, succedere volentibus, ius legi-
timæ consequendæ, quod est requisitum necessa-
rium ad collationem, vt supra dictum est, ergo ex
mente ipsius patris censetur quoque delegata col-
328 latio; illud enim † dicitur expressum, quod ex na-
tura verborum, & dispositionis necessariò sequi-
329 tur, *Peregr. de fideic. art. 3. num. 81.* & quia † si
Pater voluit filiabus præiudicare in legitima, mul-
tò magis, & in aliis, quæ ab ipso dispositis repu-
gnare possent, *Seraph. decis. 570. num. 6. par. 1.*
& in terminis nostris, ita arguit *Marcellus de Maur.*
alleg. 52. num. 8. vers. igitur.

330 Sextò. Quia certum est, † quod prælegata non
includuntur in hæreditate, nec continentur illius
appellatione, *leg. si Titius, 96. in fin. de leg. 3.*
331 id enim † dicitur hæreditarium, quod superest de-
ductis legatis, *l. Nesennius, 22. §. 1. ff. ad l. Falc.*
ideo, cum testator voluerit filiæ ideò esse conten-
tas portionibus hæreditatis vnicuique earum reli-
ctis, vt nec etiam legitimæ petitionem habere
332 possent, † & se restrinxerit ad ipsas portiones hæ-
reditarias, propterea prætendere non possent col-
lationem dotium d. D. Sigismundæ, quia peterent
ampliores portiones aduersus mentem patris, vt
optimè considerat *Soc. Sen. cons. 127. num. 14.*
vers. 2. lib. 3. & id prætenderent, quod sub hære-
ditate non comprehenditur.

333 Septimò. Cum pater ipse in dicto Testamento †
iusserit dotes d. D. Sigismundæ constitutas inuio-
labiliter præstari videtur id præcepisse, vt ipsam
eximeret ab onere collationis ipsarum dotium,
quas integrè, & inuiolabiliter non habuisset, si il-
las cum aliis sororibus, collatione mediante, com-
municare adstricta fuisse, prout eodem argumento
vtitur *Soccin. Sen. dict. cons. 127. numer. 14. vers.*
præterea sequitur, Surd. cons. 143. numer. 24.
lib. 1.

334 Octauò. Quoties pater † declarauit sensum
suum, quod vna ex filiabus aliquid habeat præci-
puum, & in cæteris voluerit filias esse æquales, sa-
tis dicitur expressisse voluntatem suam, quod non
seruetur æqualitas, nisi in casu disposito, vniuer-
salis nempè successionis, vt per *Decian. cons. 102.*
num. 22. & sub num. 25. lib. 3. Sed in casu nostro
pater, tàm in scriptura matrimoniali, quam etiã
in testamento, deduci voluit, & separari dotes d.
D. Sigismundæ, in reliquis autem bonis voluit,
omnes filias æqualiter hæredes esse, ergo respe-
ctu dd. dotium inæqualitatem seruare voluit.

Nonò. Quod intentio patris testantis fuerit do-
tes filiarum, non esse conferendas, ex eo etiã pro-
batur, quia ipse pater omnia bona iure hæredita-
tis subiecit perpetuo fideicommisso fauore filio-
rum, & descendentium ex ipsis filiabus hæredibus
institutis, vt legitur in testamento, cum autem
335 † collatio sit commixtio, & incorporatio bono-
rum filiis datorum in hæreditate, vt vnum cor-
pus cum ea efficiatur, & eandem habeant

naturam,

naturam, *Bart. in l. pater filium, num. 2. vers. item ratio, ff. de collat. dot. Iac. Butr. in l. fin. col. 2. in princ. vers. ratio autem, C. de collat. Alberic. in l. si emancipati, num. 20. vers. sed quæ est ratio, C. eod. tit. & Cora. ibi num. 25. Roman. in l. illam, nu. 7. C. de collat.* Si dotes ipsæ fuissent conferendæ, sequeretur, quod facta illarum commixtione cum cæteris bonis, & ipsæ dotes subiacerent eidem fideicommisso in præiudicium nedum filiarum, sed etiam maritorum, quod sine dubio nunquam fuit de intentione ipsius patris, qui noluit disponere, neque fideicommisso subiacere, nisi bona sua, quæ tempore eius mortis habebat in hæreditate, quæ intelliguntur deductis debitis, & legatis, vt supra dixi, & quia testator præsumitur se conformare vo-
236 luisse cum dispositione legis, † qua cauetur, quod dotes datæ, vel promissæ filiabus hæredibus grauatis per fideicõmissum, non continentur sub eodẽ fideicommisso, vt est *tex. in l. à filia 62. ff. ad trebell.*

Decimò. Negari non potest, quin pater, tam in dicta scriptura, quàm in testamento voluerit D. Sigismundam duo principaliter, & distinctè consequi, dotem scilicet scutorum duodecim millium, & etiam partem suam cæterorum omnium bonorum coæqualiter cum aliis filiabus, & vtramque integraliter, nam in testamento iussit dotem, & alia promissa inuiolab liter præstari, iuxta conuenta, & quoad alia bona hæreditaria voluit illa tota, & integra, ac sine diminutione post mortem dictæ D. Lucretiæ eius vxoris peruenire ad dd. eius filias æquis portionibus, & sic vnicuique ex ipsis filiabus sua portio integraliter debetur. Quod si deberet fieri collatio per d. D. Sigismundam, non consequeretur vtrumque totaliter, sed diminutè, ergo ex mente testatoris satis dicitur vetita colla-
237 tio, † nam specificatum id dicitur, quod sequitur ex eo, quod expressum est, *Gabr. cons. 14. num. 35. lib. 1. Surd. cons. 294. num. 21. lib. 2. Magon. decis. Luten. 85. num. 17.*

Ad Coniecturas voluntatis in contrarium adductas.

Replicatio Octaua.

QVibus, sic vt supra firmatis, non resistunt considerationes in oppositum deductæ pro contraria voluntate testatoris.
238 Ad primam, quod pater † præsumatur seruare voluisse æqualitatem inter filias, respondetur id procedere in dubio, secus autem, si ex gestis ab ipso patre, constet patrem in aliquibus voluisse fi-
239 lios inæquales esse, præsertim vero † si id appareat ex inæquali distributione partium, tunc enim cessat legis præsumptio, quia quod collatio fieri, vel non fieri debeat, pendet à voluntate patris, vt probatur *ex illo text. & in auth. ex testamento, C. de collat. tradit. Mangil. tract. de imput. quæst. 48.*
240 *num. 26. 27. & 28.* nam † licitum est patri de bonis suis plus vni filiorum relinquere, quàm aliis, dummodo illos non defraudet legitima eis debita, *l. parentibus, 8. C. de inoff. test. Rot. coram Sanctiss.*
241 *Ludou. dec. 398. n. 1.* sicut † etiam potest pater filias inæqualiter dotare, *Menoch. cons. 685. n. 6. lib. 7.*
242 Hinc etiam tollitur secundum fundamentum, † quando scilicet magna resultaret inæqualitas, nam quantacumq; illa sit, non attenditur, dummodo appareat, sic patrem voluisse, possunt enim parentes vniuersam hæreditatem, & omnia bona vni filiorũ relinquere, salua legitima alterius filij, *Bald. cons. 81. mater potest, lib. 5. Dec. cons. 246. num. 3. & cons. 547. num. 1. Crauet. cons. 142. num. 1.*
243 *lib. 1.* Nec † excessiua, & inofficiosa donatio rescindi potest, nisi vsque ad legitimam aliis filiis debitam, *Auth. vnde, & si parens, C. de inoff. testam.*

Eadem etiam responsione eneruatur tertiũ, quod sicut aliarum filiarum dotes subiacent collationi, ita etiam dos D. Sigismundæ sit conferenda, quia hoc inductum est ratione æqualitatis seruandæ, à qua tamen ratione pater recedere potest pro libi-
244 to voluntatis suæ, † nec filiæ, quibus minus datum est, conqueri possunt, maximè si acceptauerint sibi relicta in testamento, sub onere non impugnãdi paternum iudicium, vt deciditur *in d. l. parentibus, vers. qui autem agnouit,* C. *de inoff. test.* prout in hoc casu filiæ omnes, nedum tacitè, sed etiam expressè approbarunt omnia per patrem disposita in testamento: Præterea negatur assumptum, quod scilicet aliæ filiæ teneãtur dotes suas conferre, cum illæ fuerint exclusæ à petitione legitimæ, & destitutæ sint aliis necessariis requisitis ad collationem, vt infra dicetur.

Quartum vero non obstat, quod dotes dictæ D. Sigismundæ non possint deduci ab hæreditate, propter illa verba testamenti a D. Consultore *nu. 17. vers. 4.* imperfectè relata, cum ita formaliter se habeant. *Post mortem cuius D. Lucretiæ vxoris suæ, hæredes suos vniuersaliter, vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum in omnibus suis bonis, & hæreditate tota, & integra absque vlla detractione, vel diminutione, vt supra, instituit, substituit, & esse voluit, ac iussit Perillust. DD. Lauram, & Sigismundam filias ipsius D. Testatoris, & Dominum Carolum pupillum, filium Perillust. Domini Guidi Fossbery ex olim Domina Barbara pariter filia ipsius D. Testatoris æqualiter, & æquis portionibus, donec vixerint Si modo hanc eius vltimam voluntatem approbauerint infra annum à die obitus eiusdem D. Testatoris legitimè, & solemniter, & non aliter, nec alio modo, &c.* Ex hac enim verborum conceptione manifestè patet, quod licet dictæ filiæ sint nominatæ hæredes, vere tamen sunt substitutæ per fideicommissum, nam ex eodem testamẽto patet dictam Dominam Lucretiam fuisse primo loco scriptam hæredem, & post eius mortem substitutas fuisse dd. filias modo, quo supra, quarum substitutio, quantumuis verbis directis concepta, & per verba ad formam compendiosæ substi-
245 tutionis, illa tamen † post pubertatem verificari non potest, nisi in fideicommissaria substitutione, maximè post aditam hæreditatem a primo hærede,

hærede, *l. post aditam*, *C. de impub.* *& alijs subst.* *Peregr. de fideic. art. 15. num. 1.* Quo supposito cuilibet, vel mediocriter erudito notum est, quod dicta verba, *in omnibus bonis*, *& hæreditate tota*, *& integra*, *absque vlla detractione*, *&c.* relata ad hæredem grauatum, fuor adiecta, ad excluden-
246 dam † detractionem Trebellianicæ, quæ virtute illorum verborum prohibita intelligitur, *Mantic. decis. 348. num. 2. & seqq.* Idem probat d. Dominus Aduocatus in eius responso *n.* 40. Quod autem d. verba *tota*, *& integra*, referantur ad d. D. Lucretiam, vt illam a Trebellianica excludant, certò certius est ex illa dictione relatiua, vt supra, quæ refertur ad prohibitionem cuiusuis detractionis ipsi D. Lucretiæ factam, his verbis. *Cui quidem D. Lucretia vxori suæ prohibuit detractionem falcidia, aut quarta, vel alterius portionis ex bonis, & hæreditate prædictis, quia mentis ipsius D. Testat. fuit, & est vt tota, & integra hæreditas prædicta perue-*
247 *niat ad infrascriptos institutos*, *&c.* Dum enim † testator prohibet falcidiam, dicitur etiam prohibere Trebellianicam, quæ falcidiæ appellatione designatur, *l. si vt allegas 11. C. ad leg. falc. Menzil. dict. trac. de imputat. quæst. 115. num. 32. vers. qui sextus.*

Inanis igitur est illatio, quæ fit ex aduerso, quod ex dd. verbis primo loco relatis, testator voluerit prohibere filiabus detractionem suarum dotium ex hæreditate paterna, cum ad ipsas verba non
248 referantur, & illa dictio † relatiua sit adiuncta præcedentibus verbis, videlicet, *absque aliqua detractione*, *vel diminutione*, *vt supra*, illa qualificat, & declarat, vt in eundem sensum videantur prolata, quemadmodum testator ipse superius expressit, & nihil aliud operentur, quàm quod supra dictum sit, quia verbum adiectum restringendi vim habet, *l. si habitatio 10. §. sed si fic. ff. de vsu, & habi. leg. qui lancem 32. ff. de aur. & argent. legat.*

Et quod dictio, vt supra, limitet dispositionem ad casum præcedentem, & vlterius non extendatur, responderunt *Craner. cons. 623. num. 19. lib. 4. & Hond. cons. 78. num. 21. lib. 1.* vt appareat ipsam relatiuam esse adiectam ad dd. verborum determinationem, & declarationem, & tantum abest, quod ipsa verba in illarum præiudicium fiot prolata, quod immo earum fauore adiecta fuisse constet ob rationem superius in verbis mox descriptis adiectam, ibi, *quia mentis*, *&c.* Ideoque non repugnat, quod dicta verba, *tota*, *& integra &c.* referantur ad filias hæredes institutas, quia licèt fint posita in ipsa institutione, seu, vt verius dicam, substitutione, certum est tamen illa inferri ad personam D. Lucretiæ hæredis institutæ propter illam particulam relatiuam, vt supra, quam d. D. ex aduersò consulens callidè omisisse videtur in eius respons. *num 73.* nam ibi registrando dicta verba, omisit dictionem, vt supra, positam in medio inter verbum, *diminutione*, & verbum, *instituit*, & loco eiusdem dictionis, vt supra, in eodem medio posuit clausulam, & cætera, vt dictionem illam relatiuam, eius fundamenti destructiuam occultaret, sed fuit oblitus ipsam dictionem in eadem verborum structura superius retulisse in eodem Responso sub *nu. 17. vers. quartò multum igitur*, *&c.* Nec quidquam releuat, quod dicta verba sic ad D. Lucretiam relata essent superflua, nam id negatur, cum illa particula, vt supra, ijsdem verbis iuncta fuerit apposita gratia tollendæ dubitationis, de qua nunc agitur, ne vnquã ambigi posset propter illa verba, *tota*, *& integra*, *&c.* censeri prohibitam deductio-
249 nem dotium, & legatorum ab hæreditate: † Ideo superflua, & frustratoria dici nequeunt, quæ repetuntur causa tollendæ cuiusuis etiam minimæ dubitationis, *Odd. cons. 43. num. vlt. Menoch. cons. 844. numer. 4. & 5. lib. 9. Turret. cons. 67. numer. 81. lib. 2. Pedroch. cons. 24. numer. 66.*
250 quod procedit † etiam, si id, quod expressum est, tacitè inesset, *Menoch. cons. 339. numer. 22. lib. 4.*

Ad quid ergo tantùm elaborare, tamque longum sermonem inutiliter emittere ad ostendendũ testatorem dicta verba protulisse ad excludendam deductionem huiusmodi dotium ab hæreditate, & animo illas compensandi cum dicta institutione, seu substitutione? cũ de hoc nullus dubitare possit, ex quo apparet verbis rotundis testatorem in ipsomet testamento mandasse hæredi suæ, vt omnia promissa in scriptura matrimoniali fauore d. D. Sigismundæ, & Domini Marchionis eius viri inuiolabiliter obseruare, & adimplere deberet, quod etiam onus testator ipse repetijt in personas substitutorum, dum eos vocauit sub onere, & conditione approbandi, & adimplendi hanc eius voluntatem in illis verbis. *Si modo hanc*, *&c.* & inferius in *vers. quod si aliqua*, *&c.* vbi hæreditate priuauit contrauenientem, seu tentantem venire contra per eum disposita in ipso Testamento, nemo igitur asserere potest ipsum Testatorem voluisse dotem cum hæreditate compensare, si illam voluit posse peti, etiam in vim testamenti, & iure præle-
251 gati, ex quo minuitur hæreditas, legatum † namque est diminutio hæreditatis, *l. legatum 116. de*
252 *leg. 1.* Præceptumque præstandi † dotem expressum in dicto Testamento remouet compensationem, cum illi adoersetur, nam vno contrariorum posito, aliud tollitur, *Sard. cons. 67. num. 42. lib. 1. & cons. 230. num. 13. lib. 2.*

Quintum quoque argumentum deductum ex illis verbis, *æqualiter*, *& æquis portionibus* in dicta substitutione filiarum appositis, nihil releuat, id namque ex pluribus irritatur. Præsupposito enim dicta verba esse adiecta fideicommissariæ substitutioni, vtique subiecta materia non patitur, quod inter collatio, quæ solùm obtinet quo ad institutos in primo capite, non autem inter institutos per fideicommissum, vt probatum est supra in prima replicatione, prout neque agi potest de collatione respectu personarum ab ipso testatore exclusarum à legitima, vt pariter supra dictum fuit.

Respondetur secundò, quod cum præcesserit promis-

promissio ipsius testatoris in dicta scriptura matrimoniali, de instituendo d. D. Sigismundam equaliter vna cum alijs filiabus, excepta hac prius deducta dote ipsi destinata, & cum ipse pater in eius testamento dotem, prout in dicta scriptura reliquisset, & solui iussisset, voluit etiam, & aliam partem promissionis adimplere, eandemque D. Sigismundam vniuersaliter in omnibus bonis vna
253 cum alijs filiabus æqua lance substituere, † quoties autem præcessit promissio, actus sequens secundum formam illius factus in executionem eiusdemmet obligationis gestus, censetur, *Alexan. cons. 29. num. 11. lib. 1. Crauet. cons. 283. num. 6.*
254 *lib. 2. Rimin. Iun. cons. 362. num 8. & seq. lib. 4.* † quod procedit etiam, si præcedens obligatio inualida fuisset, *Curt. Iun. cons. 168. num. 33. lib. 2. Cæphal. cons. 156. num. 14. & seq. lib. 2.* Quinimo
255 † actus sequens præsumitur gestus in executionem præcedentis tractatus, *Surd. cons. 202. num. 17. & 141. num. 18. lib. 2. Cæphal. cons. 616. num.*
256 *17. lib. 5.* & ideo † cum executio sit eiusdem naturæ cum promissione, *Caphal. cons. 77. num. 43.*
257 *lib. 1.* vbi enim † actus sequens à præcedente consequentiam trahit, idem de illo iudicandum est, quod de actu antecedenti, *l. 3. §. Seio, in fin. ff. de minor. Alban. de immunit. Eccles. num. 61. & in cons. 24. num. 4.* sicut in dicta scriptura obligatoria patet, quod Domina Sigismunda habere debet dotem præcipuam, & sine onere collationis, ita etiam dicta substitutio eodem modo est intelligenda, tàm de iure, quàm ex voluntate patris.

Respondetur tertiò, quod dicta verba æqualiter &c. referũtur ad bona hæreditaria, quæ post mortem dictæ D. Lucretiæ hæredis institutæ erant dd. filiabus restituenda, quæ sine dubio intelliguntur de illis, quæ supersunt deducta ipsa dote, & alijs debitis, & legatis, & in istis verificatur æqualitas, de qua vere testator sensit, iuri enim, & rationi repugnat, ac intentioni testatoris, quod dotes tempore restitutionis deductæ ab hæreditate, & diuersi iuris effectæ ad ipsam reuertantur, vt vna cum alijs includantur sub fideicommisso.

258 Doctores autem † in contrarium adducti loquũtur in casibus, in quibus nullæ aderant in contrarium coniecturæ voluntatis Testatoris, prout declarat *Decian. ex aduersò allegatus, cons. 22. num. 16, lib. 2.* vbi approbat coniecturam illam remouendæ collationis, desumptam ex inæquali parriũ distributione, sicut etiam *Menoch. in allegat. cons. 1166. num. 12. & 13. & sub num. 14.* vbi respondendo ad institutionẽ *æqualiter* factam, dicit ex ea argui non posse, testatorem voluisse fieri collationem, si aliunde, velutì in codicillis, appareat de contraria voluntate, quod multò magis affirmasset, si hæc voluntas collationis exclusiua colligeretur etiam ex disposi is in testamento, prout in casu nostro. Vlterius respondetur, DD. ipsos disputando collationis quæstionem, præsupponere terminos habiles, scil cet suppositis requisitis collationis, tàm respectu personarum, quàm subiectæ materiæ, quæ non concurrunt in casu nostro ex supra dictis, & clarius etiam ex infra dicendis,
259 notum est enim, † supponendos esse terminos habiles, cum de aliquo disputatur, *Surd. cons. 99. num. 29. lib. 1. & cons. 234. num. 22. lib. 2.*

Sextum item obiectum, quod specifica requiratur collationis prohibitio, sublatũ est ex his, quæ supra in sexta replicatione dixi, vbi probatum extitit, sufficere dictam prohibitionem colligi ex coniecturis, quas in hoc casu vrgentes esse, & a iure probatas ostensum fuit in præcedenti replicatione.

Vltima verò præsumptio ducta ex qualitate personæ testatoris, viri in legali scientia clarissimi nihil mouet, sed potius retorquetur, cum enim ipse iuris peritissimus optimè nouisset, quod stantibus promissionibus per eum factis, & declaratione, quod D. Sigismunda, tàm dotem, quàm in cæteris bonis æqualem haberet successionem, & etiã stante exclusione filiarum, vel a legitima, vel à successione, & quod vtroque casu nulla cadere poterat quæstio collationis secundùm claras conclusiones iuris, & proinde non esse necessariam expressam prohibitionẽ collationis, ab ea se abstinuit, ne faceret actum frustratorium, & ne imperitia redar-
260 gui posset, sciens, † quod verba sapientum statera ponderantur, vt dicitur *Eccles. 21. ad fin.*

De interpretatione verborum testamenti, circa executionem dictæ scripturæ matrimonialis.

Replicatio Nona.

Verba testamenti, de quorum virtute agitur circa prætensam collationem, sunt infrascripti tenoris, videlicet, *Et quia dixit se destinasse D. Sigismundam filiam suam in vxorem D. Com. Francisci Montecuccoli, cum promissione dotis scut. duodecim millium, & super hoc fecisse scripturam cum Illustrijs. & Reuerendijs. D. Card. Estensi, ideo voluit, & mandauit dictam scripturam executioni mandari, & prout in ea inuiolabiliter obseruari, quæ scriptura est manu ipsius Illust. & Reuer. D. Card. & ipsius D. Testatoris, ad quam, &c.* Ex hac autẽ structura verborum plura colliguntur fauore d. D. Sigismundæ.

261 Et primò, quod d. scripturæ tenor † habetur perinde, ac si esset ad verbum registratus in ipso Testamento, vt omnes qualitates, & clausulæ censeantur verè, & specialiter expressæ, & insertæ in ipso Testamento, *l. Institutos tatis 10. & ibi Bart.*
262 *ff. de cond. instit.* quod † procedit etiam, si scriptura relata esset nulla, & inualida, *Gratian. discep. 751. num. 3. & 4 par. 4.*
263 Secundò, quod ex dd. verbis † elicitur Testatorem perseuerasse in eadem voluntate erga dictam D. Sigismundam, prout etiam de iure voluntatis mutatio non præsumitur, *l. cum qui voluntatem 22. ff. de probat. Surd. cons. 202 num. 18. lib. 1.*

Tertiò, quod d. D. Testator voluit fidem datam d. Illustris. & Reuerendis. Principi in ipsa scriptura inuiolabiliter obseruari.

Quartò

Quarto, quod propterea ipse testator enixè concupiuit, quæcunque in eadem scriptura contenta ad vnguem adimplere.

Quintò, quod idem Testator ipsius scripturæ mētionem habuit, nedum relatiuè, sed etiam dispositiuè præcipiendo implementum illius.

Sextò, quod verba illa dispositiua, voluit, & mandauit, vim habent legati, seu prælegati ex his, quæ superius dicta sunt.

Septimò, quod dicta pars testamenti, cum tendat ad executionem scripturæ prædictæ, easdem recipit conditiones, & qualitates, eodemque modo determinari debet, & propterea, sicut in dicta scriptura pater voluit duo principaliter promittere, & duo deberi ipsi D. Sigismundæ, dotem nempè, & æqualem portionem, ipsamque dotem præcipuam habere, ita etiam eundem sensum habuisse censetur in testamento, dum scripturam ipsam
264 approbauit, & exequi mandauit, † est enim approbatio eiusdem iuris, & virtutis, *Barz. decis.* 106. *num.* 21. Rimin. *Iun. cons.* 540. *num.* 46. *lib.* 5. & de hoc non est dubitandum, cum testator in omnibus voluerit se conformare ipsi scripturæ.

Istis consequēs est, quod d. D. Sigismunda intelligitur immunis reddita ab onere collationis, tum
265 quia † dos, quæ per modum legati relicta est, & post mortem patris præstari debet, non subiacet collationi, *Dec. in l. filiæ dotem, num.* 2. *vers. secundò limitatur, C. de collat. Paul. Pic. cons.* 51. *num.* 8. Tum etiam, quia dos, quam filia præcipuam sibi deducere debet, non alligatur collationi. Tum denique quia totalitas, quam testator in vtraque re destinata desiderauit, collationem ex-
265 cludit, quæ operatur diminutionem † totum autem dici nequit, quod diminuitur, & in quo alius partem facit, *Tiraq. in l. si vnquam, in verb. totum nume.* 1. *C. de reuoc. donat. Crauet. cons.* 563. *num.* 13. *lib.* 4. *Maluas. cons.* 34. *nume.* 36. positio namque istorum nempe, quod dos sit præcipua, totaque debeatur, est exclusio collationis, quæ cōtrarios operatur effectus communicationis sci-
267 licet, & diminutionis; dum ergo † vnum ex repugnantibus testator elegit, aliud contrarium per necesse excludere dicitur, *l. quod in hærede*, 9. *§. eligitur, ff. de tribut. act. Surd. cons.* 428. *num.* 7. *in fin. & num.* 8. *lib.* 3. *cons.* 476. *num.* 5. *& cons.* 523. *num.* 12. *lib.* 4.

268 Non aduersatur consilium † *Rim.* 228. quod tanquam in puncto quæstionis nostræ allegat D. Aduocatus, quia tantum abest, quod punctum nostrum percutiat, quod immo in diuersis terminis loquitur, nempè in donatione vni ex filijs facta, quæ viuente patre effectum erat sortita, nos autem sumus in simplici destinatione dotis post mortem patris soluendæ. Item in casu Riminaldi non fuerat prohibita legitima, quæ filios excludit à collatione, prout in casu nostro filiabus non defertur successio, nisi remotis à legitima. Item in suo casu, quod donatum fuerat, remanebat in simplicibus terminis donationis factæ inter viuos, sed in hoc casu dos in testamento iure prælegati relicta fuit. Demum dicto casu nulla deducebatur coniectura, nisi quod pater in testamento prohibuerat filio donatario molestiam inferri super bonis donatis, quam quidem prohibitionem inferendæ molestiæ, Riminaldus probat non arguere prohibitionem collationis, cum possit stare vtrumque ex eo, quod inuicem compatiantur rationibus per eum adductis, *num.* 12. *& seq.* Sed in casu nostro plures militant coniecturæ ad remotionem collationis, de quibus supra, & quæ propter incompatibilitatem non possunt concurrere cum ipsa collatione. Vltra quod ibi *Rimin. sub num.* 18. admittit, quod si alia verba magis vrgentia in suo casu adfuissent, quod intelligeretur vetita collatio.

Eodem modo respondetur ad *cons. Giouang.* 83. *num.* 78. *lib.* 1. qui Riminaldum eo loci refert, & sequitur, & hæc vltra alias responsiones non minus doctè, quam acutè allatas per Rotā Macerat. in suo Voto ad *decis.* præsentis causæ, *fol.* 7. Ex quibus patet Dominum ex aduerso scribentem mendicatis vsum fuisse suffragijs.

Non minus etiam leues, & fragiles sunt rationes in contrarium adductæ in dict. eius *cons. num.* 46. *& seqq.*

Prima enim, quod sicut pater tacendo, non dicitur prohibere collationem, ita nec ex eo, quod promissionem per eum factam mandet obseruari, eum non dicatur nouam formam dare, hæc enim æquiparatio de iure non procedit, cum maior sit
269 virtus expressi † quàm taciti, & multa expressa nocent, quæ tacita non obessent, *l. non nunquam*, 52. *ff. de cond. & demonstr. & in l. si quis Sempronium*, 68. *ff. de hæred. inst. quibus concordat, l. expressa, ff. de reg. iur.* & si id, quod a testatore debetur, creditori in testamento relictum sit, quod
270 legatum valeat, si aliquam vtilitatem † creditori afferre possit, probatur *in §. ex contrario, instit. de leg. l. si creditori*, 28. *de leg.* 1. in terminis autem nostris legatum dotis iam constitutæ vtile est legatariæ, nam censetur illi onus collationis remissum
271 fuisse. Aliam etiam † prælegatum huiusmodi affert vtilitatem, quod eximitur ab onere restitutionis fideicommissi vniuersalis tanquam ab eo exceptum, *l. Lucius*, 78. *§. pluribus, ff. ad Trebel. Peregr. de fideic. art.* 7. *num.* 30. & cum plures pro exclusione collationis adducantur coniecturæ voluntatis testatoris, non sumus in casu tacito, sed expresso verbis generalibus, & virtutem expressiuam habentibus.

Et hinc tollitur secunda ratio, quod prohibitio collationis non inducatur, nisi expressis verbis sit facta, non enim est vera propositio, sed communiter à Doctoribus damnatur, vt fusè probatum est supra in sexta replicatione.

Ad illud, quod dictæ coniecturæ non sint vrgentes, & necessariæ, patet responsio ex his, quæ supra in illarum inductione adducta fuerunt, ex quibus creditur probatum fuisse, illas necessario concludere, maximè propter incompatibilitatem, & repugnantiam prætensæ collationis. Nam si pater
272 dotem prælegando D. Sigismundæ voluit illam †

habere

habere præcipuam, scilicet ipsam dotem deducere, antequam cætera bona diuidantur, *l. si filia, 20. §. hoc amplius, ff. fam. ercisc. l. 1. §. sed an id, quod, in fin. ff. de colla. bon.* quod expressè repugnat colla-
273 tioni † quæ est in communi latio, ad effectum inter filios diuidendi, *Azo. in summa, ad tit. de collat. nu. 1.* ergo dos prædicta non patitur collationem, quia
274 valet hæc † consequentia, dos non subiacet diuisioni, ergo non confertur, vt patet io eo, quod relinquitur voi ex filiis iure primogenituræ, illud enim non subest collationi, quia diuidi non debet, vt dictum est supra.

De causa finali prælegati dotis.

Replicatio Decima.

Quod autem verba d. prælegati doris fuerint ad alium finem prolata, quàm impediendi collationem, respondetur ex eorum expensione apparere, illa emissa fuisse à testatore pro obseruatione, & adimplemento promissorum in apoca ma-
275 trimoniali, hoc enim apertè colligitur † ex proemio ipsius prælegati, quod causam finalem indicat, *l. vlt. & ibi DD. ff. de hæred. instit. Purpur. cons. 561. num. 4. Natta, cons. 609. num. 12. lib. 3. Emilian. cons. 111. num. 30. Surd. cons. 531. n. 5. lib. 4. Socc. Sen. cons. 165. num. 7. lib. 2. Bursat. cons. 345. num. 5. lib. 4. Seraph. decis. 1337. n. 7.* ibi enim testator exprimit causam, qua motus fuit ad relinquendum, his formalibus verbis, *Et quia dixit se destinasse D. Sigismundam filiam suam in vxorem D. Com. Francisci de Montecuccolis, cum promissione dotis scut. 12000. & super hoc fecisse scripturam cū Illust. & Reueren. D. Card. Estensi, Ideo, &c.*

Prout etiam de iure, cum dubitatur, qua de can-
276 sa † sit facta dispositio, indicari debet factam fuisse ob causam necessariam, *l. fin. C. de alim. pupil. præstan. Rimin. Iun. cons. 362. num. 6. lib. 4.* ea
277 namq; dicitur finalis causa, quæ cohæret † dispositioni, *Bursat. cons. 345. num. 6. vers. 4. lib. 4. Rim. Iun. cons. 77. num. 18. lib. 1. & cons. 662. num. 30. lib. 6. Mantic. de ambig. lib. 3. tit. 12. n. 27.*
278 & quæ inducebat, & arctabat † ad ita disponendum, *Soc. Sen. cons. 159. num. 13. lib. 2.* & quæ
279 etiam principaliter † ab agente fuit considerata, ipsumquè præcipuè mouit, & in quam mens ipsius disponentis dirigitur, *Rim. Iun. d. cons. 662. num. 31.* cognoscitur etiam hanc fuisse causam finalem,
280 eò quia generaliter respicit, † & concernit omnia disposita in dicta apoca, *Bec. cons. 45. num. 30. Surd. cons. 217. num. 5. lib. 2.* causa enim quæ an-
281 gustior est ipsa dispositione † non est finalis, sed impulsiua, *Emilian. cons. 39. nu. 76. Ioannet. cons. 21. num. 24.* nam oportet, quod causa sumatur ex
282 vniuerso, non ex aliquo† particulari, *Surd. cons. 34. num. 23. lib. 1. & cons. 381. num. 12. lib. 3.* &
283 ab† expressione ipsius causæ elicitur eam fuisse finalem, *Purpur. cons. 402. n. 126. par. 2. Emilian.*
284 *cons. 89. num. 10.* & in specie, † quod causa cohærens, & annexa legato, dicatur finalis, scripserunt *Bald. in l. cum tale, §. falsam causam, vers. in tex. ff. de cond. & demonst. Salic. in l. 1. sub num. 3. C. de fals. causa adiec. leg. & ibi Corn. sub num. 10. Bursat. cons. 141. num. 131. lib. 2.*
285 Causa autem † cohærere legato dicitur, quando erat obligatoria, *Bart. in l. demonstratio, §. quod autem, vers. quædam est causa, de cond. & demonst. & in d. l. 1. num. 4. vers. breuiter, C. de fals. causa, adi. leg. vbi Fulg. nu. 3. vers. sed aliquando, Alex. cons. 81. num. 16. lib. 6. Bero. cons. 28. num. 43. lib. 2. Grat. cons. 36. num. 30. & 54. lib. 1. Rim. Iun. cons. 77. num. 18. Gabr. cons. 132. quæst. 2. num. 10. lib. 1. Gram. decis. 59. num. 32.*

Cum igitur testator expresserit dictam causam suę promissionis, tamquam obligatoriam, & obseruari, ac punctualiter adimpleri mandauerit, non solùm promissionem dotis scutorum duodecim millium, sed etiam omnia contenta in d. scri-
286 ptura, vtique † dictum legatum, tamquam causatum a d. scriptura, erit eiusdem virtutis, potentiæ, & naturæ, *Io. Gutier. quæst. ciuil. lib. 3. & 4. quæst. 16. n. 96. Ioannet. cons. 26. n. 6. Rom. in rep. l. si verò, §. de viro, nu. 225. ff. sol. matr. Alba. cons. 164. num. 15. lib. 1. cons. 214. num. 10. lib. 2. & cons. 602. num. 6. lib. 4.* Vnde sicut in d. scriptura conuentum apparet, quod d. D. Sigismunda habeat dotem præcipuam, & deinde etiam æqualem portionem hæreditatis consequatur, & sic etiam eadem dispositio resultat ex prælegato eiusdem formæ, & virtutis facto ab ipso Patre in testamento, & consequenter, cum finis d. prælegati, & executio d. scripturæ, & promissorum in ea, liberatioque ab onere conferendi virtualiter, & necessariò resultarà conuentis in ipsa scriptura, ideo affirmare possumus, exemptionem a collatione, vti præmissorum sequelam, esse de intentione ipsius patris, sic vt supra promittentis, nam testator, qui
287 vult antecedens † eodem sensu velle censetur, & consequens ad illud, *l. quamuis 15. C. de fideicom. & ibi Bal.* Nec obest, quod Testator id præcepe rit in testamento, ne posset ipsum exhæredare, vel eidem minorem portionem relinquere, & ad finem, vt pœna mediante cogeret dictam Dominam Sigismundam matrimonium inire cum d. D. Marchione, hæc enim quàm inania sint nemo est, qui
288 non videat, quia omnes sciunt †, quod sicut testamenti conficiendi, ita & matrimonii contrahendi, adeò libera debet esse facultas, vt nulla adiectio pœnæ ad id astringere possit, *cap. gemma 29. de sponsal. l. stipulatio hoc modo 61. ff. de verb. obliga.* vt hæc cadere non poruerint in sensum Dominæ Imolæ viri sapientissimi. Non negamus tamen, quin dictus D. testator summoperè cuperet effectum dicti matrimonij, dictamquè Dominam Sigismundam prædiligeret, cum erga ipsam maiori vsus fit liberalitate, eamque pro æquali portione instituerit, sed hæc omnia non destruunt liberationē à collatione, quinimò adiuuant, & præseferunt enixam voluntatem Patris benefaciendi d. D. Sigismundæ, cui Patri nō satis fuit dotem promisisse in d. apoca, sed etiam voluit illam relinquere in

testamento , vt deberetur etiam, & peti posset iure
prælegati, quod non subiacet collationi, vt firmat
D. Aduocatus *in suo cons. num. 62.*
Tertia similiter ratio nihil stringit, nempè, quod
289 † collatio sit de essentia successionis, nam id ad-
mitti potest, suppositis terminis habilibus, scili-
licet quod simus in casu, quo sit facienda collatio,
& dummodò non fuerit a patre prohibita, prout
in hoc casu vtrumq; concurrit ad remotionem ip-
sius collationis. Præterquam quod negari potest,
290 † collationem esse de substantia successionis, nam
filio emancipato, qui vocatur ad hæreditatē Patris
sub onere collationis, conceditur bonorū possessio,
291 antequam caueat de collatione facienda, † & si in-
terim decedat, transmittit ius succedendi in suum
hæredem, *l. 3. in princ. ff. de collat. bonorum, & ibi*
Cuiac. ad lib. 23. Digest. Sal. Iul. f. 172. quia col-
292 latio est inducta de iure † prætorio, quod effice-
cere nequit, vt quis hæres esse desinat, *Corn. in l.*
filiæ dotem, sub num. 3. C. de collat. quod maximè
locum habet in eo, qui possidet, quia non priua-
293 tur iure suo † ob non factam collationem, *Corn. in*
l. si soror. num. 4. & 5. C. de collat. Exceptioque
294 † faciendæ collationis non officit, nisi opponа-
tur, & ideo, si non petatur collatio dotis, non re-
pellitur soror à diuisione bonorum, *Gail. obser. 46.*
num. 10. lib. 2.

De virtute dictionum, vltra, amplius, & similium.

Replicatio Vndecima.

EX his, quæ supra diximus, apertè demonstratum
est, ad impediendam collationem sufficere, quod
pater voluerit dotem filiæ deberi præcipuam, vt
scilicet, tàm dos constitura, quàm etiam cætero-
rum bonorum, æqualis portio præstari debeat, vt
ideo incōgrua, & superflua videatur proposita quę-
295 stio, an dictio † vltra, sit aduerbium, vel præpo-
sitio, & an rem ipsam, vel solùm actum relinquen-
di repetere dicatur iuxta distinc. *Bart. & Angel.*
Castrens. & aliorum in l. si seruus, 108. §. si ita de
leg. 1. relatam ab Alciat. in l. verbum amplius, 82.
num. 5. & 6. de verb. signif. & quam verbis quam-
plurimis deducit D. ex aduersò Cōsultor; si quidē
296 clarissimum est huiusmodi † dictiones affirmati
uæ orationi coniunctas implicare disponendo, &
approbando quod prius dispositum fuerat, etiam
quod repetant solùm actum legandi, vt est *tex. in d.*
§. si ita, ibi, non est dubitandum, quin, & Titio suum
297 *legatum maneat, &c.* indicant † enim voluntatem
augendi, *l. Aurelius 28. §. testamento ita, vbi Glos.*
in verbo voluntatem, ff. de liber. leg. adeo quod
298 huiusmodi † dictiones implicatiuæ confirment
etiam legata inutiliter data, *l. legata inutiliter 19.*
299 *in princ. de leg. 1.* quinimo † augent, & ampliant
legatum, & dispositionem præcedentem, *l.*
omnia 32. §. cum ita, de leg. 2. l. qui saltum 67.
de leg. 3. Paris. cons. 2. num. 67. & cons. 109. num.
48. & 49. lib. 3. Bero. cons. 204. num. 44. lib. 1.
Port. cons. 5. num. 56. Surd. decis. 185. num. 12.
Costa, cons. 66. num. 4. Decia. cons. 20. num. 17. lib.
2. Corn. cons. 13. sub num. 2. lib. 1. Rim. Iun. cons.
721. num. 25. lib. 6. Marcsc. var. resol. lib. 1. cap.
51. n. 8. Gionag. cons. 43. n. 18. & cons. 84 n. 19. lib. 1.
300 Propterea non obstat, quod dictio † vlterius,
in hoc casu inducat reiterationem eiusdem actus
promittendi, non autem repetat dotem promissā,
vt totis viribus conatur ostendere d. D. Consultor;
quia omissis pluribus, quæ in contrarium allegari
301 possent, præsertim quod illa dictio, † dum repe-
tit actum promissionis alicuius rei, dicitur facere
comparationem rei ad rem, *vt vtraq;* sit in obliga-
tione, quamuis non faciat repetitionem, *Bero.*
302 *cons. 37. num. 17. lib. 1.* respondetur † nos nul-
lam prætendere repetitionē substantiæ, nec quali-
tatis eorum, quorum præcessit promissio, sed quod
pater isto casu primæ obligationi aliam addiderit
promissionem fauore Dominæ Sigismundæ eius fi-
liæ, ita quod vtrumque principaliter, & separatim
303 debeatur, & hoc resultat † ex repetitione actus,
quam admittit D. Consulens, & negari non potest,
quin vtrumque sit in obligatione, etiam remota
quacunq; dictione implicatiua, continuatiua, seu
304 repetitiua; quoties enim † duo sunt in diuersis
orationibus promissa, dictio, vltra, nihil opera-
tur ad hunc effectum, vt vtrumque debeatur, cum
eius virtus sit tacitè includere, quod circa aliud sit
expressum, *Caphal. cons. 157. num. 17. in fin. &*
num. 18. lib. 2. & proinde operatur confirmatio-
nem superius promissorum, quæ quidem appro-
batio abundat, nec est necessaria ad hoc, vt dos
305 præcipua debeatur, semel enim † validè datum
non eget tacita repetitione, hoc probatur ex *leg.*
Theopompus 14. de dot. præleg. vbi pater duas filias,
& filium æquis partibus hęredes instituerat, & abs-
que aliqua ex dd. dictionibus adiecerat, *quod filia*
minor nuptui traderetur arbitrio propinquorum, cum
æquali dote Sororis eius tradita, & ibi deciditur,
quod dos ex communi hæreditate detrahi debeat,
vt minor filia eam dotem præcipuam habeat, &
etiam partem suam hæreditatis consequatur, ha-
306 bere † autem præcipuum intelligitur, idest iure,
& titulo prælegati, est enim prælegatum, quod ex-
tra partem hæreditariam datur hæredi, præcipuū
de communi pecunia, vt exponit, *Cuiac. in d. leg.*
307 *Theopompus*, sicut † dotem præcipere est præci-
puam deducere, antequā cætera bona diuidantur,
l. si filia 20. §. hoc amplius, ff. fam. ercisc.

De institutione vxoris, & substitutione filiarum.

Replicatio Duodecima.

CVm D. Imola in suo testamento mandauerit, prę-
stari D. Sigismundæ eius filiæ dotes sibi per ipsū
Patrē destinatas in sæpius memorata scriptura per
verba præceptiua, & dispositiua, prælegati vim
habentia, ad *l. peto, 69. vbi Bart. ff. de leg. 2. cum*
alijs

alijs similibus, deinde hæredem instituit Dominam
Lucretiam eiusdem Testatoris vxorem, post cuius
mortem instituit, & substituit DD. Lauram, & Si-
gismundam eius filias, & D. Carolum filium Illust.
D. Guidi Foscberij, ex olim D. Barbara pariter fi-
lia ipsius testatoris ęqualiter, & ęquis portionibus
donec vixerint, adijciens verba sequētia, videlicet.
*Si modo hanc eius voluntatem approbauerint intra
annum à die obitus eiusdem Dom. Testatoris legiti-
mè, solemniter, & non aliter, nec alio modo.*
Quibus quidem omnibus, & singulis omnem
alienationem, modo quo supra, prohibuit, & præ-
dicta omni meliori modo, &c.

Quod si aliqua, vel aliquis ex eis solemniter intra
dictum tempus non approbaret, vt supra, vel con-
tra hanc dispositionem directè, vel indirectè ten-
taret, vel veniret, tunc illam, vel illum sic tentan-
tem ab hæreditate sua excludi voluit, & mandauit,
prout etiam exclusit ipsarum, seu ipsius filios, quia
voluit hanc suam vltimam voluntatem obseruari
per ipsas filias, & earum filios absque vlla contra-
dictione. Volens, & mandans, quod illi soli, vel
illæ solæ, qui, vel quæ obseruabunt, & substituti, vel
substitutæ sint, & esse intelligantur in ōnibus bonis,
& hæreditate prædictis omni meliori modo, &c.

Et incipiendo ab institutione facta de d. D. Lu-
cretia, firmanda est conclusio, illam esse vniuersa-
lem, vt patet ex verbis ipsius institutionis, ibi *In-
stituit, nominauit, & esse voluit, suam hæredem vni-
uersalem omnium, & quorumcunq; bonorum suorum
mobilium, & immobilium, iurium, & actionum
præsentium & futurorum vbicumque sint, & esse re-
periantur, Illustriss. D. Lucretiam vxorem suā, &c.*
& licèt Testator subiungat aliam institutionem his
verbis conceptam, videlicet, *quod si hæres esse non
posset in vniuersum, repugnantibus aliquibus statutis,
hæredem esse voluit in ijs bonis, iuribus, & actioni-
bus, quæ, & quas per statuta ei capere licebit. in cæ-
teris autem hæredem ipsam vsufructuariam tantùm
esse voluit.* Nihilominus hæc secūda institutio facta
est in defectum primæ vniuersalis, & sub condi-
tione prædicta, *si hæres esse non possit in vniuersum
repugnantibus statutis*, & propterea si probaueri-
mus statuta non obstare, non erit locus huic insti-
tutioni subsidiariæ, sed prima vniuersalis institu-
tio erit attendenda, non enim potest dari locus se-
309 cundæ institutioni, † si prima effectum sortiri pos-
sit, *l. quandiu 69. ff. de acquir. hæred.* quia cessat
conditio, sub qua ipsa secunda institutio facta est,
vt ipsa quoque silere debeat.
310 Quod autem nō† aduersentur *statuta Ferrariæ*,
ex eo probatur, quod nullũ allegatur statutum, in
specie prohibens marito, ne vxorem hæredem in-
stituat, & licet D. Aduocatus ex aduersò contrariũ
asserat, non tamen allegat statutum, quod hoc di-
311 cat. Respectu† verò *statuti Mutinæ, lib. 2. rub. 119.*
prohibētis relinqui per maritum vxori plus quam
vsum fructum, & vel libras mille, dicitur hoc sta-
tutum non obstare.
312 Tum quia d. statutum vtitur † verbo *legandi, vt
ibi, in vltima voluntate relicta*, & ideò non compre-
hendit hæredis institutionem, vt in simili statuto
latè respondit ipse *Laderch. cons. 87. per tot.*
313 Tum etiam, quia d. statutum inductum † fuit,
ne liberi paterna successione defraudentur, illorū
enim, d. statutum meminit, vnde cum in hoc casu
314 filiæ † d. Testatoris nedum tacitè, sed etiam ex-
presse approbauerint ipsum patris Testamentum,
illud impugnare non possunt, *l. parentibus 8. C. de
inoff. testam.* & consequenter cum fauori pro se in-
troducto renunciauerint, locum non habet eiusdē
statuti dispositio, cessante hoc in casu illius ratio-
ne, *l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patronat. & l.
quod dictũ, ff. de pact.* Tum deniq; quia Testator ad
conualidandum primam institutionē expressit de-
fectum inualiditatis, qui illi forsan obijci posset ob
repugnantiam statutorum, ac adhibuit præsentiā,
& auctoritatem Sereniss. & Inuictiss. Ducis Muti-
næ, vt patet ex sequentibus verbis in fine testamen-
ti descriptis, videlicet. *Quæ omnia, & singula acta,
gesta, scripta, lecta, & publicata fuere corā Sereniss.
D. Duce nostro, qui propria immensa motus benigni-
tate adesse voluit, & quatenus opus sit, de certa sci-
entia, & de sua Ducalis auctoritatis plenitudine sup-
pleuit, & derogauit omni, & cuilibet præsentis Te-
stamenti inualiditati, si qua forsan interuenisset, om-
ni meliori modo, &c.* qua amplissima derogatione
stante, firmata, & roborata fuit d. principalis in-
stitutio propter decretum ipsius Serenissimi Du-
cis, vt de illius validitate non sit amplius dubitan-
dum, vt per *Rim. Sen. cons. 240. num. 8. in fin. &*
315 *num. 15. ad fin. ac num. 16. & seq.* sicut † non po-
test testamētum nullum allegari ob defectum solē-
nitatis, quod factum fuerit in præsentia Principis,
*l. omniũ 19. & ibi DD. C. de testam. Menoch. cons.
508. num. 33. lib. 6.* de cuius quidem Serenissimi
Ducis potestate, sicut non est disputandum, habet
316 enim Sereniss. Dux Mutinæ in eius Ducatu † omnia
iura Imperij, plenitudinem potestatis, & omnia
potest, quæ Imperatori licent in orbe terrarum,
vt latè scribunt *Pacian. cons. 149. num. 4. & seqq.
& num. 55. cum seqq. & Laderch. ipse cons. 71. nu.
1. & seq. Rodulphin tract. de potest. Duc. Ital. n. 228.*
317 *& seq.* Ita nec etiam † de validitate dictæ institu-
tionis nullus relinquitur hæsitandi locus, præsertim
virtute clausularum *ex certa scientia, & de plenitu-
dine potestatis, Gabr. cons. vlt. num. 2. lib. 1. Rot.
decis. 339. num. 3. par. 2. in recen.*

Cum igitur dicta Domina Lucretia (suprema au-
ctoritate ipsius Serenissimi Ducis) fuerit habilita-
ta, & capax reddita totius hæreditatis, non pote-
rit locus esse secundæ institutioni factæ sub dicta
conditione, *si d. D. Lucretia hæres esse non posset.*
Cumque d. D. Lucretia fuerit hæres vniuersalis ef-
fecta per aditionem, & possessionem omnium bo-
norum hæreditariorum, filiæq; Testatoris non fue-
rint substitutæ, nisi post mortem d. D. Lucretiæ,
euidenter patet ipsas filias hæredes non fuisse, sed
per fideicommissum substitutas; Quibus propte-
rea non competit collationis petitio, vt firmauit
Rota Maceratens. cuius fundamentum inconcussũ
remanet. Nec dicatur eandem D. Lucretiam hæ-

Tedituatem audiuisse, tanquam vsufructuariam; Quia (quidquid sit cum ego non viderim aditionem per eam factam) respondetur primò, quatenus id esset verum, ex eo non infertur, quod ipsa renunciauerit proprietati, quinimo, & factis ipsis
318 se declarauit, gessitq; pro hærede, † pleno iure, & constat ex pluribus emptionibus, solutionibus, liberationibus, & alijs actibus, qui fieri non possunt à simplici vsufructuario; ideo censetur in vniuersum adiuisse hæreditatem, *l. gerit, 88, ff. de acquir. hæred.*

Respondetur secundò, quod præsupposita validitate dictæ institutionis vniuersalis, necessariò sequitur, quod viuente d. D. Lucretia nullus dari poterat hæres proprietarius, ex quo, vt dictum est filiæ testatoris non sunt substitutæ, *nisi post mortem ipsius D. Lucretiæ*, ipsa igitur acceptante hæredi-
319 tatem pro parte integrali, effecta fuit hæres † in totum, *l. si ex asse. 10. ff. de acquir. hæred.* Is enim, qui vniuersalis institutus est hæres, non potest hæreditatem scindere, & pro parte adire, *Cuiac. in l. 2. col. 2. ad fine. de leg. 2.* quemadmodum nec ipsa D. Lucretia potuisset, etiamsi voluisset (quod tamen noluit) omissa prima institutione, agnoscere hæreditatem ex secunda institutione restricta ad solum vsumfructum, nam eius conditio (nullitatis nempè prioris institutionis) non fuerat
320 verificata, † & ideo non potuisset adiri hæreditas ex ea institutione, cuius conditio non euenit, *l. si hæredit. 5. ff. de condit. instit.*

Et ex his patet, quàm iniustè D. Consulens ex aduerso redarguat Excellentiss. DD. Rotæ prædictæ Auditores *quod non legerint dictam secundam institutionem*, sed magis mirandum est, quod *ipse D. Consultor* non aduertit, seu non vidisse dissimulauerit id, quod est maximum, & magis notatu
321 dignum in dicto Testamento † nempè singularem illam Serenissimi Ducis humanitatem, & tanto Principe dignam benignitatem, nam eius celsitudo non fuit dedignata lecturæ, & stipulationi d. Testamenti interesse, & ad illius validitatem supremæ Ducalis potestatis firmissimum robur adijcere, quod insigne, & præclarum est principalis benignitatis exemplum, æternaque memoria dignum. (assiduum tamen, & peculiare ipsius Serenissimi Ducis, qui eius innata, inneffabilique clementia, & dignatione nedum in eius familiares, & de sua celsitudine benemeritos vtitur, sed etiã in omnes eius subditos, & quod magis est in exteros quoq; & incognitos) Non est itaque credendũ, quod d. D. Consultor alioquin lynceus, non viderit d. decretum Ducalis approbationis, & deroga-
322 tionis. Et † si vidit nescio, qua fronte contendat d. priorem institutionem vti inualidã impugnare, quam Dux Serenss. approbauit statutis contrarijs derogando, vt nefas sit, & sacrilegij instar ipsius Principis potestatem in dubium reuocare, *l. 2. C. de crim. Sacrileg.* Nec scio cur id silentio inuoluat, nam cum ipsius Serenss. Principis salutaris assistẽ-
323 tia, tanta animaduersione digna, † notata non fuerit, neglecta videtur, *l. item apud 15. §. hoc edictum, ff. de iniur.*

Filiabus in hoc casu non deberi legitimam, nec collationem.

Replicatio Decimatertia.

DVplici ex capite filiæ D. Imolæ excludebantur à petitione legitimæ, & eius implementi.

Primò, quia omnes filiæ expressè, & cum iuramento ipsi legitimæ, & eius supplemento specialiter renuntiarunt, vt probatur ex publicis documẽtis, quamuis D. Augustinus in *suo cons. num. 82. in fine*, negauerit D. Sigismundam renunciasse, cũ tamen intelligam extare instrumentum suæ renunciationis, quo etiam remoto, satis dicitur in specie renunciasse ipsi legitimæ per expressam acceptationem paternæ dispositionis in publico instrumento factam. Non est autem dubium, quin filij
324 † excludantur à petitione legitimæ, vel eius supplementi, si specialiter renunciauerint, *l. si quando, 35. §. & generaliter, C. de inoff. testa.* Nec iuuat, quod d. renunciationes fuerũt factæ per ipsas sorores, contemplatione Com. Alphonsi earum fratris, postea defuncti; Tum quia de ipso nulla habetur mentio in dictis renunciationibus, Tum etiam, quia Dominus Imola acceptauit, & stipulatus est pro se, & hæredibus suis quibuscumque, quorum appellatione etiam hæredes extranei continentur,
325 *Cephal. cons. 258. numer. 13. lib. 2.* illud † enim verbum quibuscumque, restringi non potest ad aliquam particularem personam, sed omnes complectitur, *l. 1. C. de contract. iud. l. 2. C. de requir. reis.*
326 quod confirmatur ex eo, † quia etiam mortuo Co. Alphonso filio d. D. Imolæ (qui decessit ante ipsã scripturam matrimonialem) nihilominus tamen d. D. Imola apposuit pactum in ea, quod d. D. Sigismunda renonciare deberet, prout aliæ eius sorores fecerunt, ex quo apertè constat dd. renunciationes non fuisse à D. Imola procuratas contemplatione d. eius filij masculi.

Secundò. Quia d. filiæ per expressam approbationem ab illis etiam publico instrumento mediante, iuxta præceptum testatoris factum, se reddiderunt inhabiles ad ipsius legitimæ, vel eius supplementi consecutionem, *ad tex. in l. parentibus, 8. C. de inoff. test.* Pater enim cum in testamento prohibuisset legitimæ detractionem, iniunxit onus eius filiabus, & nepoti ex altera filiam approbandi hanc eius voluntatem infra annum, vt patet ex verbis testamenti superius registratis, cui quidem precepto ipsæ filiæ, & nepus perfectè obtemperarunt, & huiusmodi approbationem solemniter fecerunt, propter quam agnitionem paternæ volũtatis, exclusæ remanserunt à legitima, & à quocũque illius supplemẽto, prout testator disposuerat.

Neque repugnat, quod Testator illis reliquerit legitimam in eodem testamento, vt supponit D. Aduocatus in eius *cons. sub num. 80.* qui minus fideliter refert verba ipsius relicti, sic. n. se habent. *Quod si qua ex dd. filiabus supra scriptis, vel Dom.*

Carolus

Carolus olim D. Barbaræ præmortuæ filius sibi melius esse putarit, legitimam petere, vel eius supplementum, illam, & illud ei hoc testamento relictum intelligatur, prout iure institutionis omni meliori modo, & c. ipsam, & ipsum ei reliquit, ita quod sit in eius facultate, vtrum velit eligere successionem, sub conditionibus, de quibus, supra, vel legitimam, aut supplementum, si quæ, vel quod de iure debeatur, cum pacto speciali, & expresso, quod vna via electa alteri non sit amplius locus quomodolibet, sed ius cæteris obseruantibus quæsitum sit, & disposita supra obseruentur. Hactenus verba testamenti.

Ex quibus tria colliguntur, primò quod testator legauit legitimam, vel eius supplementum, sub conditione *quatenus debeatur*, non autem pure, & simpliciter, vt refert D. Aduocatus.

Secundò, quod legitima non relinquitur ad effectum habilitandi filias, & nepotem ad succeden. in hæreditate, sed ad hoc, vt remaneant exclusæ, & nihil vltra legitimam consequi possint, adeo quod intrare non possit consequentia, quam facit ipse D. Aduocatus, quòd ex quo illis debetur legitima, possint collationem prætendere, quia aut negari potest assumptum propter approbationem paterni iuditij, ex qua dictæ filiæ censentur legitimæ renuntiasse, Aut cessante ipsa renunciatione, illis nihilominus non competeret collationis petitio, quia tunc ab vniuersali successione remouerentur; certum est enim, quod illi, qui tanquam hæres non succedit denegatur petitio collationis, vt dictum est supra in prima replicatione.

Tertiò, ex dispositione prædicta desumitur, quod per angitionem, & approbationem paternæ voluntatis, & electionem successionis, censetur remissum ius consequendi legitimam, prout ipse testator verbis apertis declarauit, & propterea succedit indubitata conclusio, quam admittit idem *D. Aduocatus num.* 74. quod exclusus à legitima remouetur etiam à petitione collationis.

Ex quibus omnibus probatum creditur Rotam prædictam nec in iure, nec in facto errasse, sed iure optimo iudicasse, & luculenter patere in hoc casu deficere omnia ad collationem requisita nedū respectu voluntatis patris repugnantis, & respectu qualitatis personarum quibus nō debetur legitima nec succedunt vti hæredes, sed ex fideicomisso, quàm etiam respectu rerum post mortem patris habitarum, & denique respectu causæ, scilicet tituli prælegati, quod præcipuum deducitur, & absque onere collationis. Et hoc quo ad primum consultationis Caput.

De fide instrumenti, rogati per Dom. Salsam, Notarium Mutinen.

NVLLA profectò afficior admiratione, quòd Clarissimus D. Augustinus à Voto inclytæ Ro-
327 tæ Maceratensis dissenserit, Scio enim † varias esse hominum voluntates, *vt ait Vulp. I. C. in l.* 4. *vers. non enim, ff. ad trebel.* hominesque ad dissentiendum faciles esse *Bald. in cap. ad hæc sub num.* 5. *de postul. prælat.* Et quandoque euenit, quòd tot diuersæ sint opiniones, quot homines numerantur iuxta Diui Augustini eloquium *in cap. sicut in Sacramento*, 151. *vers. si possent de consecr. distinct.* 4. diuersitatemque corporum sæpè sequitur diuersitas animorum *cap. qui diuersitatem*, 5. *de concess.*
328 *præben.* Vt nulla † inter homines reperiatur scientia, quæ non patiatur disceptationem, & contentionem opinionum, quod frequentissimè accidit in legali disciplina, vbi ob multitudinem negotiorum, ac morum, temporumque varietatem latissimus est indagandi campus; idcirco Diui Gregorij sententiam sequens *in cap. nec nouum*, 8. *quæst. prima*, non reprobo opinionum diuersitatem, quæ tamen non ex ambitione, vel cupiditate, sed iu-
329 ditij † sensu procedat, disceptationibus namque ingeniosis veritas excitatur, & falsitate cognita
330 magis illustratur, † laboreq; multo comparata firmius custoditur, ac suauius retinetur. Sed quod verissimum instrumentum confirmationis donationis margaritarum, & donationis Ducatorum trium millium, testium dispositionibus comprobatum, & à partibus adimpletum falsum allegetur, id quidem, nec silendum, nec placido animo ferendum existimo; quid enim hoc est, nisi Domino Salsæ Notario de d. Instrumento rogato falsi crimen impingere? vt in simili per *Laderch. cons.* 182. *num. vers. his ita*, cuius tamen viri integritas omnibus nota est, atque perspecta, vt testes omnes
331 vno ore profitentur; estq; † iniuria grauissima falsitatis obiectio, quæ plus cæteris Notarii famam labefactat, & perdit, vt pluribus docet *Laderch. Imo. d. cons.* 182, *num.* 2. *& repetijt Farinac. cons.* 30, *num.* 10. *vers. quod quidem, & cons.* 50. *nume.* 38. *in fin. idem de falsitate quæst.* 150. *n.* 15. *Surd. cons.* 132. *num.* 79. *&* 80. *lib.* 1. Certum est au-
332 tem † hominis extimationem ex delicto, aut minui, aut consumi, vt explicat Calistratus I. C. *in l. pen.* §. *extimatio, ff. de var.* & extraordin. cognit.
333 licet † non omnis. qui accusatur, sed qui conuincitur, reus est, *ex Isidoro sententia lib.* 2. *Soliloq.* Sed, & eò vsque progreditur hominum animositas, vt abnegentur solutiones dictorum scutorum triū
334 millium, de quibus tamen publica extant † instrumenta, quæ veritatem patentem, & manifestam faciunt, *l. pecuniæ*, 14. *C. de sol. Bald. in l. interest, num.* 2. *C. eod. tit. Neuiz. cons.* 79. *num.* 10. *Lancell. Gall. cons.* 123. *num.* 5. *Rot. decis.* 60. *nume.* 1. *&*
335 *decis.* 634. *num.* 2. 1. *par. in recent.* & hanc † nostrorum temporum calamitatem deplorat, *Lancell. Gal. cons.* 110, *in princ.* referens Plautum ita loquentem.

Nostra atas non multum fidei gerit.
Tabula notantur, adsunt testes duodecim;
Tempus locumq; scribit actuarius.
Tamen inuenitur Rhetor, qui factum neget.

336 Sed quamuis aliquando † cauillationibus, & callidis interpretationibus, & argumentis veritas obumbrari dicatur, *Soce. Sen. cons.* 157. *num.* 7. *lib.* 2. non tamen offuscatur, & quamuis veritas prema-

tur, non tamen opprimitur, licet impugnetur, non
expugnatur, quamuis vulneretur, non moritur, sed
337 ipsa tandem † cunctis erroribus præualet, omnia
vincit, & in æternum manet, *cap. consuetudo, 8. dist.*
Hanc igitur veritatem amare, sequi, & patefacere
338 tenemur, † quia non minus peccat, qui mendacium dicit, quam ille, qui veritatem occultat ex Diui Augustini sententia *in cap. quisquis metu, 11. qu. 3.* Nemini igitur graue videatur si in præsenti causa, quod pro veritate sentio, liberè, & sincerè proferre non dubitem citra alicuius odium, vel contumeliam, sed iustitiæ, & veritatis stimulis impulsus.

De veritate d. Instrumenti Anno 1619. 23. Martij per D. Salsam rogati.

Replicatio Decimaquarta.

QVoniam (vt ex Responso D. Consulentis, *sub num. 100. vers. non etiam quicquam, in fin. & nu. 109. vers. sublata igitur fide*, conijcio) totum istud instrumentum impugnatur, præfari cogor, illud verè celebratum fuisse, vt probatur ex attestationibus omnium, qui ipsi documento præsentes fue-
339 runt, sic enim † probatur instrumentum non esse
falsum, sed verè factum fuisse ex dictis testium instrumentariorum, *Crauet, cons. 65. n. 6. in fin. & num. 7. Surd. cons. 173. num. 49. lib. 2. Socc. Iun. cons. 189. num. 25, lib. 2.*

Primus namque testis D. Adrianus de Spadarijs *in processu testium fol. 3. fac. 2.* sic ait. *Si stipulò vn instrumento, & fù il Sig. Gio. Francesco Salsi il Notaro, & fol. 9. in fin. & fol. 10. in princ. fù stipulato nella Camera doue dormiua il Sigre. Imola, & vi erano presenti il Sig.* Girolamo *Torri, il Fontana, & Gio. Pozzati, & altri.*

Secundus testis Illust. Dom. Hieronymus à Turri Cancellarius Serendiss. Ducis Mutinæ *fol. 13. Che la verità fù, & è, che esso Sig. Testimonio dice, che sopra detto copo si trouò presente alla celebratione dell' instrumento, che fù fatto tra lo già Illustriss. Sig. Lucretia Laderchi, & Sig. Marchese Monteccuccoli per rogito del Sig. Gio Francesco Salsi* & idem repetit *fol. 16.*

Tertius testis Ioannes Pozzatus *fol. 55. fac. 2.* loquitur de d. instrumento, dicens: *Sò finalmente, che lo sentei leggere, & sò che in quello la detta Sig. si obligò di pagare li tre milla Scudi, & fol. 61. fù fatto nella Camera doue dormiuo il Sig. Imola,* & inferius eodem *fol. vers. Mi raccordo, che vi era il Sig. Gio. Matteo Fontani, il Sig. Adriano Spadari, il Sig. Girollamo Torri, & vi era il Giudice dell' autorità.*

Quartus testis D. Io. Matthæus Fontana *fol. 138. fac. 2. & fol. seq. E vero, che esso testimonio è stato presente, chiamato per vicino in defetto de' parenti dell' articolata Sig. Co. Lucretia Pistoia Laderchi ad vn' instrumento, del quale fece rogito l' articolato Sig. Gio. Francesco Salsi Notaro di Modena se ben si raccorda. dell' anno 1619. del mese di Marzo nel Palazzo della solita habitatione di essa gia S. Co. Lucretia*

Ex quorum quidem quatuor testium, qui interfuerunt, depositionibus concluditur, instrumen-
340 tum prædictum non posse dici falsum, † cum iuuetur primordio, & fundamento veritatis *l. cum filius, 76. §. hæres, vbi Bart. ff. de leg. 2. Surd. d. cons. 173. num. 50. Crauet. cons. 544. numer. 16. lib. 3.*

Probatur etiam veritas ipsius instrumenti ex eo, quòd de donatione scutorum trium millium in eo facta, fit mentio in duobus alijs instrumentis postea inter partes ipsas celebratis, nempe in instrumento solutionis ipsorum scutorum trium milium & in alio quietationis, & solutionis residui dotis, *vt primo processu fol. 51.* rogatis per D. Ludouicũ Caldanum sub die 20. Nouembris Anni 1624.
341 falsitas † autem remouetur, quando veritas alterius instrumenti adminiculo comprobatur, *Roc. decis. 665. num. 5. part. 1. in recent. Surd. d. cons. 173. num. 55. lib. 2.*

Testes instrumentarios non minuere fidẽ dicti instrumenti.

Replicatio Decimaquinta.

CVm omnia, quæ per D. Augustonum ad probandum prætensam falsitatem adducuntur, restringãtur ad duo capita; Nẽpe ad depositiones duorũ testium instrumentariorum, Et ad nonnullas assertas suspitiones, ex quibus fidem dicti instrumenti tollere conatur. A depositionibus ipsorum testium exordium sumam, nempè Domini Hieronymi à Turre, & Ioannis de Pozzatis (illud prius commonendo, quod licet hos duos, Notarius in testes adhibuerit, alij tamen duo testes, tamquam vicini ex forma statuti Mutin. vnà cum Excellentissimo D. Iudice, ipsius instrumenti confectioni interfuerunt, qui omnes in causa examinati de veritate eiusdem instrumenti attestati sunt, propterea huiusmodi probatio non fit ad dicta tantum ipsorum duorum testium coangustanda, prout fit ex aduersò) quorum tamen dicta nihil fidei detrahunt ipsi instrumento.

Nam respectu d. D. Hieronymi à Turre, quem D. Aduocatus valdè conqueritur, fuisse tamquam vilem a Rota Maceraten. nominatum, cum tamen totum ipsius Rotæ votum perscrutando, nihil legatur, ex quo id verè, vel interpetratiuè elici possit, nisi fortè ex eo id arguere velit, quod Rota illum *Domini* titulo non exornauerit, quod etiam facere omisit in denominatione aliorum duorum testium, ex quo tollitur particularis contemptus d. D. Hieronymi. Et si diceretur hoc ideo testes ipsos vilipensos vider; verè id esset nodum in scirpo quærere, vt est in prouerbio. Si quis tamen scrupulosus Censor affirmaret Rotam aduersus vrbanitatem deliquisse, eamque puniri instaret; Ne quæso excedatur mulcta, de qua apud *Martial.*

Mane salutaui vero te nomine, casu:
Nec dixi Dominum Cæciliane, meum.
Quanti libertas constet mihi, tanta requiris?
Centum quadrantes abstulit illa mihi.

Sed

Sed ommissis nugis, ad institutum reddeamus.

Hic inquam testis nihil officit instrumento prædicto, dum enim asserit interfuisse tractatui, & negotio donationis margaritarum tempore matrimonij factæ per d. D. Lucretiam D. Sigismundæ eius filiæ, & cum postea dubitaretur de validitate ipsius donationis, deliberauit d. D. Lucretia de proprio largiri ducatonos 3. mill. pro validitate, & confirmatione præcedentis donationis, sic enim ait. *Si risolse à voler validare detta donatione*, vt in processu testium *fol.* 15. quod ad effectum perductum fuisse asserit ipse testis inferius *fol.* 16. *Doppo la quale dichiaratione, e promessa, il suddetto Sig. Marchese gli fece poi instanza, che le ne facesse instrumento publico, si come fece per rogito del sudetto Sig. Salsi, alla stipulatione del quale, esso Sig. Testimonio fù presente, come di sopra, ma per la longezza del tempo, & anche per esser il detto Sig. Salsi assai presto di lingua, esso Sig. Testimonio non può sapere precisamente le parole, che fossero stipupulate in questo proposito, bene pare di raccordarsi, che il prezzo dell' estima di dette perle, & pendenti fosse specificata di tre millia ducatoni d' argento, tuttauia di questo si rimette all' instrumento, & questo fù, & è la verità, & quanto disse sapere esso testimonio*, vt dicto fol. 16. & 17.

Non repugnat inquam hæc depositio dicto Instrumento, sed ipsi conformis redditur, vt paret ex illis verbis ipsius instrumenti, de quibus in primo processu fol. 65. videlicet. *Salua tamen donatione, & traditione d. filiæ suæ dictarum margaritarum facta, vt supra volens, & intendens, quod ipsa valeat, & teneat in quantum valere, & tenere potest, eam rursus ratificans, approbans, & confirmans, ita quod forsan si donatio prædicta non valeret, habeat supradictum pretium loco dd. margaritarum, & pendentium.*

Et licet in ipso instrumento, *eod. fol.* 65. *fac.* 2. adsint verba sequentia, scilicet, *Vt e contra, etiam si valeret, habeant dd. ducatonos tres mille in signum amoris, & beneuolentiæ erga eos, & pro mera donatione.* Nihilominus, quia d. testis dicit se nescire verba præcisa stipulationis dicti instrumenti, ipsi se remittit, non ergo contradicit instrumento, sed
342 illud approbat; Quamuis enim † testis deponat
de vno capitulo, quod verè continetur in instrumento, non tamen dicitur aliud in eo expressum
excludere, & reprobare, vt in terminis per *Coru.*
cons. 261. *sub num.* 17. *post med. vers. illud autem*
constat, post Bald. cons. 247. *præmisso statuto, vers.*
venio ad secundum, ibi, non obstant testes, &c. lib. 1.
sequitur Crau. cons. 350. *num.* 1. *lib.* 3. sicut etiam
343 dicitur de † testibus, qui contrarii, & repugnantes non dicuntur, si vnus plus dicit, & alter minus, *Rim. Sen. cons.* 285. *num.* 34. *lib.* 2. *Rim. Iun. cons.* 665. *num.* 2. *lib.* 6. *Ruyn. cons.* 19. *num.* 13. *lib.* 4. *& cons.* 145. *num.* 20. *lib.* 5. *Alb. cons.* 529. *num.* 11. *lib.* 3. *Seraph. decis.* 111. *nu.* 2. *par.* 1. *Ludouis. decis.* 351. *num.* 22. *&* 23. *& decis.* 578. *num.* 4. *Rot. decis.* 147. *num.* 14. *par.* 1. *in recent. Giurb. cons.* 63. *num.* 29. *Bertaz. cons.* 102. *num.* 27. *in ciuil. Neuiz. in cons.* 47. *num.* 36. *idem Bertaz. cons.* 101. *num.* 11. *lib.* 1. *crimin. Soc. Iun. cons.* 62. *nu.* 19. *lib.* 4.

344 Secundò, quia testis, † qui negat, vel non recordatur se audiuisse verba, de quibus in instrumento,
non dicitur reprobare instrumentum, nec illi fidem
minuere, quia stant hæc simul, quod testis audierit, sed non recordetur, *Bart. in l.* 1. *§. si quis negat, num.* 9. *ff. quemadmodum testam. ape. Alex. cons.* 33. *num.* 22. *lib.* 3. *& cons.* 43. *num.* 16. *lib.* 4. *Ias. cons.* 124. *num.* 4. *vers. secundò, lib.* 1. *Felin. in cap. cum Ioannes, num.* 51. *vers. ex prædictis, de fid. instrum. Farin. cons.* 170. *num.* 10. *& cons.* 172. *num.* 17. *lib.* 2. *Dec. cons.* 101. *vers. primus enim, Giurb. cons.* 78. *num.* 10. *Marc. decis.* 321. *num.* 3. *par.* 1. *Surd. cons.* 414. *num.* 49. *&* 76. *lib.* 3. *Scot. cons.* 20. *num.* 13. *lib.* 7. *Odd. cons.* 76. *num.* 11. *Pasct. cons.* 183. *num.* 9. *&* 11. *Rot. decis.* 49. *nu.* 1. *par.* 1. *Crimin. & decis.* 324. *nume.* 6. *par.* 2. *crimin. select. per Farinac. Honded. cons.* 99. *num.* 36. *lib.* 2. *Coru. cons.* 261. *sub num.* 14. *lib.* 4. *Bos.*
345 *in tit. de falsis, num.* 11. testes enim † inducti contra tenorem instrumenti debent necessario, & concludenter deponere *Alex. d. cons.* 33. *num.* 15. *lib.* 3. *Rot. decis.* 282. *num.* 3. *d. par.* 2. *Crimin. Ludouis. decis.* 459. *nu.* 6. nec admittitur probatio con-
346 tra instrumentum † nisi sit manifestissima, *Becc.*
347 *cons.* 203. *num.* 7. *lib.* 2. sed quòd testis non † audierit, seù intellexerit, non sequitur per necesse ergo aliud non fuit dictum, est enim possibile, alia fuisse à partibus prolata, & à Notario recitata, absque eo, quod testis audierit, vel intellexerit, *Morot. cons.* 39. *num* 8. *Rot. decis.* 323. *num.* 3. *in*
348 *fin. par.* 2. *in recent.* & satis dicitur † concordare cum non neget aliud fuisse dictum in ipso instrumento, *Farin. cons.* 97. *sub. num.* 3. *&* 4. *lib.* 1. Rot. *decis.* 249. *num.* 18. *d. par.* 2. *crimin. Decian.*
349 *cons.* 46. *in fin. lib.* 5. & testes † in instrumento descripti, si expresse non contradicant, videntur stare pro instrumento, *Farinac. d. cons.* 172. *num.* 17. *lib.* 2. *Surd. cons.* 378. *sub num.* 45. *lib.* 3.

Tertiò, quia ex his, quæ sopra in principio præsentis articuli dicta sunt, controuerti non potest, verum dicta donatio facta fuerit, sed cum asseratur ex aduersò, illam non eo modo stipulatam fuisse, prout à Notario scriptum fuit, hæc quidem est ab-
350 negatiua probatio, † quæ non concludit, si testes dicant non audiuisse, nec aliud intellexisse, nisi dixerint, quod Notarius loqui non poterat, quin ipsi audiuissent, & ita remouere actum à sensu, vt docet *Glos. in verb. & vidisse, in fin. in §. fiat igitur, Auth. de hered. & Fal. Dec. cons.* 101. *nu.* 2. *vers.* 3. *principaliter, Farina. de testibus, quæst.* 65. *num.* 228. *& d. cons.* 97. *num.* 3. *&* 4. *& cons* 127. *nu.* 32. *lib.* 2. *Seraph. decis.* 1227. *num.* 4. *Rot. decis.* 419. *num.* 8. *& decis.* 573. *num.* 2. *par.* 1. *& decis.* 532. *num.* 2. *par.* 2. *in recent. Ludouis. decis.* 42. *n.* 5. *decis.* 325. *num.* 5. *& decis.* 310. *num.* 1. *Rot. decis.* 139. *num.* 3. *par.* 1. *& decis.* 86. *num.* 4. *par.* 2. *Crimin. Surd. cons* 378. *num.* 43. *& cons.* 414. *nu.* 49. *lib.* 3. *Honded. cons.* 49. *n.* 34. *&* 35. *lib.* 2

Bursat.

Bursat. cons. 311. num. 37. vers. qui testis, lib. 3.
Marant. cons. 20. num. 28.
351 Quartò. Quia ipse testis † dictum instrumen-
tum approbare dicitur, dum in his, super quibus
deposuit, ad illud se refert, Bursat. cons. 33. num.
14. Neuiz. cons. 25. num. 18. Seraph. decis. 111.
num. 1. par. 1. Rot. decis 47. num. 6. par. 1. crimi-
nal. Ferrant Gargiar. patruas meas patroc, 19. num.
21. lib. 1. Paul. Meren. cons. 64. num. 23.
352 Quintò. Quia dictus Test s † omnem falsitatis
suspitionem excludit, attestando de summa boni-
tate, & integritate D. Marchionis Francisci, &
D. Sigilmundæ, & etiã D. Sallæ Notarij, vt de illis
nihil mali suspicari possit, vt in eius depositione
fol. 93. & sic etiam ex intentione ipsius testis tol-
litur omnis suspicio falsitatis ex vitæ, & morum
integritate Bursat. cons. 311. nu. 34. & n. 93. lib. 3.
Sextò. Quia veritas d. instrumenti optimè elu-
cescit ex principali intentione d. D. Lucretiæ, de
qua testis ipse deponit in iam relatis verbis, ibi,
Si risolse à volere validare la detta donatione, vt fol.
15. exinde enim constat, quod d. D. Lucretia do-
nationem scutorum trium millium facere inten-
debat non destructiuè, sed pro confirmatione, &
maiori firmitate, ac robore præcedentis donatio-
353 nis margaritarum, id enim † validatis & robora-
ti dicitur, quod suam retinet substantiam, l. si do-
natæ, 36. §. 1. ff. de donat. inter virum, & vxorem.
Ruyn. cons. 12. num. 18. lib. 3. Ladereb. cons. 58.
num. 26. quod etiam dilucidis verbis patefecit d.
D. Lucretia in ipso instrumento in superioribus
verbis. Salua tamen, donatione, & traditione, &c.
ex quibus apparet ipsum testem non impugnare,
sed approbare dictum instrumentum.
Nunc ad alterum testem, Ioannem Pozzatum no-
mine, deueniendo, sine dubio affirmare possumus
nullam prorsus ipsi fidem adhibendam esse.
354 Primò, quia non fuit probata † identitas perso-
næ suæ, nempè ipsum esse, qui in dicto instrumen-
to descriptus fuit, prout de iure requiritur, cum
testis inducitur ad reprobationem publici instru-
menti. Dec. cons. 101. col. 2. Bursat. cons. 33. nu.
12. lib. 1. Negus. Inn. quæst. 83. nume. 10. Purpur.
cons. 381. num. 16. lib. 1. Pasec. cons. 183. nume.
17. Rot. decis. 82. num. 3. par. 1. criminal. collect.
per Fariaac.
Secundò quia hic testis solus directè deponere
contra instrumentum nititur, aliis testibus illud
coadiuuantibus, & obid, quamuis sit instrumen-
355 tarius, † quia tamen est vnicus, probari exad-
uersò debebat, ipsum esse omni exceptione ma-
iorem, Fariuac. de falsit. quæst. 158. nu. 114. Gra-
tian. discept. 191. num. 27. par. 1. quod tantùm ab-
est probatum fuisse, quod immo ipse testis innu-
meras patitur exceptiones, de quibus dixi in prio-
ribus meis scriptis, & etiam infra dicetur.
356 Tertiò, quia testis † prouinciam assumens im-
pugnandi instrumentum, debet præcisè deponere
de tempore illius, aliàs non probat, Dec. d. cons.
101. col. 2. vers. sic etiam, sed iste testis de tempo-
re instrumenti interrogatus fol. 65. dicit non re-
cordari de præciso tempore, ergo, &c.
357 Quartò requiritur, quod testis † impugnare
volens instrumentum, referat totum tenorem illius
non autem deponat circa aliqua tantùm, aliàs nõ
dicitur concludenter deponere, Bal. cons. 21. Pun-
ctas quæstionis, num. 3. lib. 4. Paris. cons. 146. nu.
14. lib. 4. Mascard. de probat. concl. 919. num. 3.
par. 2. Monald. cons. 140. num. 18. lib. 1. Bursat.
cons. 33. num. 10. lib. 1. & cons. 322. num. 5. lib.
3. Surd. cons. 378. num. vlt. lib. 3. Morot. cons. 39.
num. 8. Monald. cons. 140. num. 18. lib. 1. Maran.
in tract. de remed. possessor an. 195. Giurb. cons. 78.
num. 10. Sed hic testis profitetur nolle dicere, nec
scire aliud, quam de donatione scutorum trium
millium, vt ipse asserit fol. 54. vers. ibi. Io non
dico altro in questo particolare, se non che ben mi ri-
cordo, che in quell instramento, che la Sig. Contessa
fece con il Sig. Marchese, all' hora Co. Francesco
Montecuccoli, essa Sig. si obligò di pagarli tre milla
Ducatoni d' argento, & inferius fol. 55. vers. ibi Et
io sarei va grand huomo, se io volessi dire ogni cosa
di quello instrumento, perche può essere, che qual che
cosa non intendessi. & idem reperit fol. 59. ibi Del
resto poi sarei vn grand huomo, se io mi potessi rac-
cordare di tutte quelle parole, che si dissero, & si sti-
pulorno in detto instramento, Et inferius idem te-
stis præcisè interrogatus de contentis in dicto in-
strumento, nimis pertinaciter respõdit in hæc ver-
ba. Io non vi posso dire altro, se non che fù stipulato
quell' instrumento, che si fece lì allora di quelle per-
le, e non sò altro, se non, che fù publicato quell' in-
stramento, che si fece lì allora, & che cosa volete,
358 che io sappia altro? vt fol. 64. Ex quibus testis †
iste redditur valdè suspectus de falso, cum de vno
recordetur, & de alijs eodem tempore gestis me-
moriam se non habere dicat Rot. decis. 326. sub
num. 3. par. 2. in criminal. Paul. Mercuda, cons. 8.
num. 12. par. 1. Scot. cons. 14. nu. 11. tom. 2. lib. 2.
Et propterea videtur concludendum, quod istius
testis depositio, vel sit falsa, si noluit deponere to-
tum contractum, de quo in instrumento, ex quo
359 iurauit super omnibus † dicere veritatem, vt per
Alex. cons 2 nu. 6. & 7. lib. 7. vt innuere videtur
in illis verbis. Io non posso dir' altro, &c. & superius
ibi. Io non dico altro, &c. & apertius in eodem pro-
cess. fol. 73. idem testis interrogatus, vt præcisè
de donatione, tam margaritarum, quàm pecunia-
rum deponat, Respondit. Io non posso dir' altro, se
non quello, che dico à V. S. che la Signora si obligò à
pagare quel vezzo di perle, & che non gli le potea
donare, & non voglio dir' altro. Aut quod sit nulla
360 ipsa depositio, si testis cætera † ignorauit, prout
dicit ibi, non sò altro sicut per eundem Alex. cons.
94. num. 1. lib. 6. quem sequuntur Neviz. cons. 47.
nume. 19. & Scot. cons. 6. num. 46. tom. 1. lib. 2.
Vel saltem dicendum sit dictam depositionem cõ-
361 tinere perplexitatem, & esse dubiam, † & obscurã,
vt ideo vel nihil probet, vt per Crot. cons. 413.
num. 9. lib. 3. Vel quod sit contra producentem
362 † interpretandæ, Affl. decis. 102. num. 3. Ciof.
cons. 33. num. 20. par. 2. Cephal. cons. 77. nu. 26.

Quintò

Quintò, quia tota ipsius testis depositio fundatur in quadam fide ab ipso subscripta, & per partem aduersam adnotata, vt ipse deponit *fol. 39.* loquens de dicta fide, ibi, *Signor nò, che non fui presente, quando fu fatta, mà così fatta mi fù data dal Sig. Hipolito, & Sig. Guido per sottoscriuere.* Et ipsam fidem constat dictum testem subscripsisse incontinenti, & sine aliqua consideratione, quinimo sine lectura illius, sed vt ipse testis obsequeretur volũtati Domini sui, vt colligitur ex dictis per eum *fol. 40. ibi Mi domandorono se io mi ero trouato presente all' instrumento, che si fece, & io li dissi, che sì, & essi mi dissero, sottoscriuere pur questa fede,* & inferius *eod. fol. vers. ibi. allhora allhora quando mi ricercorono, la sottoscrissi, ma non vi era alcuno pre-*
363 *sente*. Et propterea cum testis † fuerit instructus à parte, quæ dictauit fidem à teste subscriptam, eius depositio redditur valde suspecta, *Rol. à Val. cons. 38. num. 30. lib. 1. Ludouis. decis. 570. num. 3. Farinac. cons. 122. num. 22. lib. 2.*

Sextò, quia, vnus ex testibus, quamuis instrumentarius, non dicitur minuere fidem instrumenti,
364 nisi inter alia de necessitate † concludat, *Bursat. cons. 311. num. 40. & 45. lib. 3. Rot. decis. 282. nu. 2. in fin. par. 2. crimin.* Sed hic testis, dum recenset donationem scutorum trium millium, præmittit hæc verba. *Può essere, che qualche cosa non intendessi*
365 *vt fol. 55. versic. ergo nihil probat*, cum † non ex medio infallibili, sed per possibile testetur vt per *Bursat. d. cons. 311. nume. 45. Caphal. cons. 721. num. 32. lib. 5.*

Septimò. Tantò minus probat idem testis, cum in eo, quod aduersari videtur instrumento, causam
366 insufficientem † scientiæ reddat *fol. 59.* in illis verbis *ma sò, che se ne trattò*, hæc namque tractatus causa non concludit *Socc. Inn. cons. 3. num. 35. lib. 3. Socc. Sen. cons. 214. num. 3. lib. 2. Rot. dec. 677. num. 3. in fin. par. 2. in recentior. & decis. 187. num. 3. part. 2. crimin. Surd. cons. 202. nume. 5. lib. 2.* Adeo quod testis de tractatu solo attestari dicatur, cum testis dictum reguletur, & restringatur, & eti-
367 am quandoque destruatur † per rationem aductam *Socc. Sen. cons. 42. num. 11. lib. 1. Paris. cons. 88. nu. 61. lib. 3. Paset. cons. 138. nu. 6. & cons. 161. num. 3. ac in cons. 191. num. 6.*

Idem est dicendum, si consideremus aliam rationem ab ipso teste superius expressam *fol. 58.* ibi enim sic dicit. *Voglio credere di sì, che fusse stata accettata detta conditione, perche sopra di questa fù fatto l' instrumento, & la Sig. si obligò à darli li tre millia scudi, & glie l' hà dati, & voglio credere, che fosse accettata, stando, che fù stipulato l' instrumento.*

Nam quod instrumentum factum fuerit sub dicta
368 conditione, hæc ratio apparet falsa † ex lectura dicti instrumenti, iunctis depositionibus aliorum testium, ideo destruit dictum ipsius testis, *Bal. in l. conuenticulam, num. 4. vers. item multo, C. de Epis. & Cler. Rot. Genuen. decis. 71. num. 10.* Quòd autem dicta conditio fuerit acceptata, eo quod fuit, stipulatum instrumentum, ista ratio non concludit, quod instrumentum fuerit confectum potius vno quam alio modo, quia est nimis generalis. Sicut si testis diceret. Credo Titium carnaliter cognouisse Bertam, quia vidi ambos simul colloquentes. Vel si diceret, credo Titium occidisse Caium, quia tunc vidi illum cum armis, vt per *Socc. Iun. cons. 86. num. 37. lib. 2.* Sed esto, quod ipse testis sufficientem suæ credulitatis rationem afferret, quod ex prædictis negatur, non tamen esset sufficiens ob
369 dictam credulitatem † ad reprobandum instrumentum, *Paul. de Castr. cons. 371. sub numero 1. lib. 1. Ias. consil. 153. col. pen. versic. decimo quarto lib. 2. sequitur Farinac. de falsit. quæstio. 158. num. 117.*

Octauò, quia iste testis deponit repugnantia, & inuerisimilia, interrogatus namque *fol. 42* quod non sit credendum dd. nobilissimos, & ditissimos coniuges de Montecuccolis optimæ integritatis curasse fieri scripturam minus veram, respondit. *Io lo voglio credere, & creda tutto quello, che mi dite, & eod. fol. fac. 2.* requisitus testis, vt dicat, an dd. DD. Iugales pro talib. habeat, dixit, *io gli tengo in bonissimo concetto, & così tali gli hò sempre tenuti tanto quanto mi tengo me stesso, & fol. 44.* de D. Salsa Notario interrogatus, deponit de eius bona fama, *& eod. fol. vers.* interrogatus his verbis. *Se sappia, che in tutta la sua età è sẽpre stato tenuto, & stimato, & è di presente persona timorata di Dio, di buona vita, conditione, & fama, & per tale, che non farebbe cosa, che non fosse vera, & parimente instromento, che non fosse di consenso delli contrahenti* Respondit. *Io voglio credere di sì Signore, che sia come voi mi domandate in questo interrogatorio.* Ergo non est verisimile, quod falsum instrumentum fabrica-
370 uerit, qui testis † licet de credulitate deponat, attamen probat contra inducentem, *Caphal. cons. 435. num. 70. lib. 3. Marant. cons. 47. num. 5. Bertazol. cons. 71. num. 15. Monald. cons. 31. num. 84. & cons. 140. num. 11. lib. 1. cons. 92. nume. 4. & cons. 118. num. 38. lib. 2. Aldobrand. cons. 82. nu. 9. vers. nec obstat, & num. 25.* Immo hæc inter se pugnant, scilicet, quod Notarius aliter scripserit quàm fuerit conuentum inter partes, & quod ipse testis credat eundem Notarium propter eius integritatem aliquid non scripsisse, quod non esset verum, & de assensu partium contrahentium, & propterea testi ipsi non sit credendum, *Caphal. cons. 721. num. 41. lib. 5.* Ex hoc autem testis conuincitur de mendacio, nam mentiri est contra men-
371 tem ire, & testi contraria, & inuerisimilia † deponenti nulla est præstanda fides, *Monalc. cons. 55. numer. 35. lib. 1. Caphal. cons. 287. numer. 44. lib. 2.*

Nonò quia dictus Pozzatus asserit donationem ita fuisse factam, videlicet. *La detta Sig. s'obligò di pagare li tre milla scudi. come hò detto, con questa conditione, che il Sig. Co. restituisse le perle, vt fol. 56.* Illud autem verbum, conditione, est terminus iuris consistens in intellectu, testisq; depo-
372 nens † per verbum iuris non probat, *Robert. Marant. cons. 12. numero 18. cons. 112. nume. 30.*

Maximè

Maxime cum ipse testis sit ignarus, & illiteratus, vt
per eund. Marant. cons. 30. num. 23. Cui propterea
non creditur, nisi assignet rationem sui dicti, etiam
non interrogatus, vt ibi per Marant. & tradit Socc.
Sen. cons. 143. num. 9. lib. 1. Crauet. cons. 662. nu.
27. lib. 4. Quinimo, quia conditio est quædam
conceptio & forma verborum, Massin. in rub. C. de
impub. & al. subst. num. 32. quæ quidem verba sunt
punctualiter obseruanda. Ideo testes ad hoc, vt
probent, tenentur referre formalitatem verborum,
Monald. cons. 66. num. 2. & cons. 146. num. 6. lib.
2. Insuper idem testis adducit in contestes D. Hieronymum Turrium, D. Ioannem Matthæum de
Fontanis, & Excellentiss. Milanum, vt fol. 33.
373 qui † omnes contrarium deponunt, & ipsum testem conuincunt de falso, Ruys. cons. 158. nume.
vlt. lib. 5. Nam d. D. Turrius testatur D. Lucretiam donationem scutorum trium milium fecisse,
non vt destrueret, sed vt confirmaret donationem
margaritarum, & approbat instrumentum, ad illud in hoc se referendo, vt supra dictum est, D.
autem Fontana expresse approbat instrumentum
in illis verbis, de quibus, fol. 148. ibi Io credo di sì
di potere sicuramente rimettermi à detto instrumento
& che il contenuto di esso sia quello, che fù stipulato
374 allora. Qui testis † licet per credulitatem deponat,
quia tamen reddit concludentem rationem, nempè
quia audiuit, & interfuit dicto instrumento vt fol.
140. fac. 2. ideo sufficienter probat Mascard. de
probat. concl. 1363. num. 7. & 8. par. 3. Farin. de
testibus, quæst. 68. num. 74. vbi latè, & in cons. 55.
num. 70. lib 1. Item, quia testis de credulitate
375 probat † ad exclusionem delicti, vt per Farin. de
quæst. 68. num. 77. Marant. cons. 12. num. 8. Cephal. cons. 140. num. 10. lib. 1. Bertaz. cons. 11.
num. 18. cons. 26. num. 1. cons. 121. numer. 2. &
cons. 135. nu. 11. lib. 1. criminal. Honded. cons. 102.
376 numer. 14. lib. 1. Et tertiò, quia in his, † quæ
sunt difficilis probationis, admittitur probatio
per testes de credulitate, Marant. cons. 12. num. 7.
Monald. cons. 31. num. 82. cons. 72. num. 32. lib. 1.
Quod autem sumus in materia difficilis probationis, scribit Dom. Consulens ex aduersò, numer. 96.
in fine.

Idem affirmat Excellentiss. D. Milanus fol. 224.
ibi. Signor sì, che io giuro, che il tenore della mia fede
concorda in tutto, & per tutto all' instrumento, che
fù stipulato, & stabilito ne i contenuti particolari
della mia fede, & sò, che non piglio errore alcuno,
perche io ho considerato, & mi son cementato del tutto benissimo In eius autem fide existente in primo
processu io part. 2. fol. 69. vers. & seq. testatur in
hunc modū, videlicet, ratificandosi in oltre la medesima donatione di dette perle, & orecchini, anche
benissimo mi raccordo che io dissi, quando si stipulò,
che così essa Sig. Sigismonda haurebbe, & le perle,
& il prezzo, & ne auisai essa Sig. Co. Lucretia, vt
ibidem fol. 71.

Decimò Ex prædictis firmanda est indubitata
377 conclusio, quod dictus vnicus testis † cōtradicens
instrumento, non facit illud vacillare, nec quicquam ei detrahit, si ab alijs testibus reprobetur.
Dec. d. cons. 301. num. 2. vers. Quarto considerandum
est. Facinac. cons. 97. num. 15. lib. 1.

378 Vndecimò. Quia si vnus † testis instrumentarius contradicens instrumento, non reddit illud suspectum de falso, si instrumentum adiuuetur aliis
adminiculis, Fulgos. cons. 78. sub. nume. 2. Rot.
decis. 251. nume. 2. in fin. par. 1. in recent. multò
fortius id locum habebit, cum instrumenti veritas
à pluribus testibus comprobetur, vt in hoc casu,
379 & propterea ipse † testis solus in aliquo vacillare
non facit instrumentum, Caph. cons. 179. num. 27.
lib. 2. cons. 319. nu. 54. lib. 3. Purpur. cons. 381.
nu. 11. lib. 1. Rot. decis. 189. num. 6. par. 4. diuers.
Præsertim verò si ille testis plures patiatur defectus, vt firmat Purpur. d. cons. 381. num. 12. nihilque dictum vnius testis officit instrumēto, quod
ab aliis comprobatur, Fulg. cons. 78. num 1. & 2.
non enim per vnum testē reprobari potest instrumentum ab aliis probatum, Ias. cons. 124. num. 4.
vers. tertiò & adhuc, lib. 1. Caph. cons. 179. num.
27. lib. 2. Negus. Iun. quæst. 407. num. 7. & in hoc
casu vnus testis instrumentarius contradicens instrumento non reddit illud suspectū Hond. cons. 99.
380 num. 45. & 46. lib. 2. cum nec etiam † duo testes
repugnantes instrumento sufficerent, si duo alii
pro instrumento deponerent, necessarium est enim
381 quod testes reprobatorij sint plures numero † quā
approbatorij Corn. cons. 261. nu. 13. lib. 4. Neuiz.
cons. 47. num. 41. Alba. cons. 139. num. 6. & nu.
29. lib. 1. Menoch. cons. 422. numer. 23. lib. 5. &
cons. 539. num. 12. lib. 6. Morot. cons. 39. nume.
12. Farin. de falsitate quæst. 158. num. 164. & seqq.
Negus. Iun quæst. 83. num. 6. & 7. Riminal. cons. 26.
382 num. 7. lib. 1. Adeoquod magis creditur † duobus testibus pro instrumento deponentibus, quam
tribus illud reprobantibus, Farin. cons. 174. num.
1. in fin. lib. 2. Quinimò cum vnus ex testibus instrumentarijs deponit pro instrumento, necessarij sunt
tres testes contrarium attestantes, & rationem
383 reddentes, † Menoch. cons. 422. nu. 23. lib. 5. &
cons. 538. num. 12. lib. 6. Item requiritur, quod
384 testes ipsi reprobatorij sint omni † exceptione maiores, Farin. cons. 110. num. 6. & cons. 170. num.
4. lib. 2. Menoch. d. cons. 422. numer. 23. Purpur.
cons. 381. num. 14. par. 1. Bursat. cons. 322. num.
5. lib. 3. Honded. cons. 99. num. 26. lib. 2. Rot dec.
58. num. 3. & decis. 316. num. 8. par. 4. diuers. &
decis. 43. num. 7. decis. 266. num. 7. & 282. num.
3. par. 2. criminal. Surd. cons. 378. num. 33. & 34.
385 Adeo vt † quælibet exceptio etiam læuissima repellat testes aduersus instrumentum productos,
Ias. cons. 153. num. 5. col. 3. vers vndecimo facit,
lib. 2. Crauet. cons. 544. num. 17. vers. eod. lib. 3.
Purpurat. cons. 381. nume. 15. par. 1. Pascet. cons.
183. num. 16. Honded. d. cons. 99. num. 30. lib. 2.
Morot. cons. 69. num. 14. ad fin. plures autem vt dictum est, & vrgentes exceptiones, & defectus
dictum testem repelliunt, vt nullum probationis,
seu adminiculi gradum, quantumuis minimum,
facere possit,

Duo-

Duodecimò, Tollitur omnis difficultas, quæ ex
dicto ipsius testis oriri posset contra dictum instru-
mentum, ex eo, quod ipse testis in hanc formam
interrogatus, *Che dica, se esso testimonio si rimetta
al contenuto di d. instrumento*, Respondit, *Signor sì*,
vt in d. process. testium *fol.* 81. quæ quidem rela-
tio indefinitè, & indistinctè facta ad ipsum instru-
mentum, illud approbare dicitur, maximè cum
fuerit in fine examinis posita, & etiam iuncta ipsi-
us testis indubia opinione de integritate dicti ta-
bellionis, *ad tract. per Soc. Iun. cons. 73. num. 13.
lib. 2. Ant. Ciof. cons. 62. num. 1. & cons. 83. num.
3. par. 1.* Et ideo succedit conclusio, quod dictum
386 testis sit intelligendum † secundum scripturam, ad
quam se refert, *Cæphal. cons. 77. num. 40. lib. 1.
cons. 512. nu. 18. lib. 4. Merenda, cons. 64. n. 23.*

Decimotertiò. Quia dictus testis sibi ipsi contra-
dicit in eo, circa quod nititur impugnare instru-
mentum, sic enim ait *fol. 59. in princ. Non mi rac-
cordo mò, se io sentessi, che il Notaro publicasse, &
stipulasse, che il Sig. Co. Francesco s'obligasse à resti-
tuire le dette perle, ma sò, che se ne trattò, & che si
fece l'instrumento con questa conditione.* Quomodo
autem ipse testis affirmare potest instrumentum
factum fuisse sub illa conditione restitutionis mar-
garitarum, si non recordatur vtrum illa fuerit lecta,
& stipulata à Notario? cum perfectio instrumenti
387 in lectura, † & stipulatione illius consistat, *Bald.
in l. contractus, nu. 6. C. de fid. instrum. Barz. dec. 39.
388 num. 1.* Is enim, qui non recordatur, † ignorare
dicitur, *l. 2. ff. quis ordo in bon. poss. seruc. Io. Maur.
in tract. de resti. in integ. cap. 70. num. 1.* Dum ergo
389 testis ait quid scire, & nescire, contraria † pro-
ponit, ideo non probat, sed de falso redargui po-
test, *l. eos 27. ff. ad l. Corn. de fals.*

Decimoquartò. Obseruandum est, quod d. testis
prius intrepidè dicit in hunc modum *fol. 98. vers.
Et voglio credere, che fosse accettata, stando che fù
stipulato l'instrumento, & affermarò con giuramento,
con questa conditione, che dico à V. S. che essendosi
fatto l'instrumento, che la Signora gli dia tre millia
Ducatoni, & lui restituisca le perle*, Deinde idem
testis mox subdit verba illa, de quibus supra *e non
mi ricordo mò, se io sentisse, che il Notaro publicasse,
& stipulasse, &c.* Ex quorum serie verborum pa-
tet, quam animosè iste testis audeat, cum iuramen-
to affirmare dictum instrumentum fuisse stipulatũ
cum dicta conditione, si statim subdit, non recor-
dari vtrum hoc lectum, & publicatum fuerit à No-
tario. Testi autem, qui nimis audenter, & animo-
390 sè † deponit, tanquam nimis affecto, non credi-
tur, *Scot. cons. 15. num. 49. tom. 2. lib. 6. Seraph.
decis. 106. num. 2. & 704. nume. 1. part. 1. Paul.
Pic. cons. 5. num. 26. Farin. cons. 75. num. 108. &
cons. 80. num. 55. lib. 1. Menoch. cons. 31. num. 27.
lib. 1. & cons. 149. nume. 21. in fin. & numer. 22.
lib. 2.* imò Testis pro vero asserens id, quod igno-
391 rat, † vel asserit se non recordari ob temeritatem
puniri potest, *Paul. de Castr. in l. 2. num. 6. & ibi
Alex. num. 7. & sequitur Dec. numer. 11. ff. quod
quisque iur.*

Decimoquintò. Quod depositionis huius testis
nulla sit habenda ratio probatur, quoniam, vt te-
stis probet, dicti sui rationem congruam, per pro-
392 prium † corporis sensum reddere debet, *l. testium
18. C. de testibus, cap. licet ex quadam 47. ex eod.
tit. cap. testes 3. quæst. 9. cap. relatum 5. quæst. 2.
Bertrand. cons. 52. num. 3. primi vol. par. 1. Alba.
cons. 472. num. 5. lib. 3. Aldobrand. cons. 70. num.
10. Marc. Mant. cons. 152. nume. vlt. lib. 1. Mar.
Anguis. cons. 88. num. 13. Maluas. cons. 63. num. 4.*
Causa autem scientiæ ad probandam stipulationẽ
dictæ conditionis in ipso instrumento erat redden-
393 da per sensum auditus, † referendo formam eius-
dem stipulationis, *Alex. cons. 173. num. 7. lib. 7.
Socc. Sen. cons. 253. sub num. 5. lib. 2.* Sed hanc
causam reddere non potuit ipse testis, qui *fol. 59.*
ait se non recordari, an audiuerit superindè Nota-
rii stipulationem, ergo nihil probat, tum non ad-
ducat rationem concludentem, sed ipsam excludat

Decimosextò. Eo magis iste testis repellitur, quia
cum iuramento asserit instrumentum dictæ dona-
tionis fuisse stipulatum, sub conditione restitutio-
nis margaritarum, quod esse falsum constat ex te-
nore ipsius instrumenti, in quo approbatur prima
donatio ipsarum margaritarum, & cum ipso in-
strumento cæteri testes concordant, vt supra fusè
deductum est, ex quibus apparet falsam esse ipsius
testis depositionem, adeo quod non solum ipse
394 testis tanquam falsus & periurus † nullam fidem
meretur, *cap. testimonium 54. de testibus cap. 1. de
crim. fals. Honded. cons. 102. num. 32. & 33. lib.
1.* Sed etiam falsi pœna puniri posset, *l. qui falsò
16. ff. de testibus, l. eos, ff. ad l. Corn. de fals.* testis
enim falsum deponens, triplicem committit ini-
quitatem, scilicet periurii, iniustitiæ, & mendacij,
tribusque personis obligatur. Deo nempè, Iudici,
& Parti, *cap. 1. de crim. fals.* ac triplici pœna est
afficiendus, vt explicat *Peguer. dec. 19. n. 2. 3. & 4.*

De suspitionibus falsitatis sublatis.

Replicatio Decimasexta.

AD conclusionem exaduersò firmatam, quod in
ciuilibus sufficiant coniecturæ, & præsumptio-
nes ad tollendam fidem instrumento, pluribus mo-
dis respondetur.

395 Primò, dictam conclusionem † procedere so-
lum, quando ex facie scripturæ, quæ prætenditur
falsa, apparet de vitio aliquo visibili, alias secus,
*Surd. cons. 132. numer. 61. lib. 1. Honded. cons. 99.
numer. 50. lib. 2. Bertaz. cons. 298. numer. 17. lib.
2. criminal.* Gratian. *discept. 877. numer. 28. part.
5. Rot. decis. 422. num. 15. 1 part. in recent.* in casu
autem nostro non costat de aliquo vitio visibili,
ergo, &c. Quamuis contrarium asserat D. Augu-
stonus *in eius cons. ante numer. 108. versic. dicitur
etiam*, vbi coniecturas, quas ipse elicit *ex narratiua
instrumenti, & ex compensatione pretij marga-
ritarum cum dote* asserit illas procedere ex
vitio visibili, nam hoc esse erroneum à iuris

prin-

396 principijs nemo est, qui nesciat. Etenim † vitium
visibile in aliquo instrumento dicitur, quod non
oculo intellectus, sed corporeo intueri potest à
quocumque respiciente, cuiusmodi sunt abrasio,
cancellatio, seu abolitio, vt in l. fin. in princ. C. de
edict. Diu. Hadrian. Tol. & ibi Glos. in verbo vitiatum,
& Bald. num. 15. Bar. in l. 2. sub num. 2. vers.
solue ibi, C. eod. tit. quod quidem non est vitium
dispositionis, sed scripturæ, idest, quod cadere
tantùm potest in scriptura materiali, & hoc modo
in materia falsi accipiunt DD. vitium visibile, vt
per Bursatt. cons. 318. num. 89. vers. secundus gradus,
lib. 3. & Honded. d. cons. 99. num. 50. lib. 2.
397 Inuisibile † autem vitium dicitur, veluti, si Testator
in vna parte testamenti de filio mentionem faciat,
& deinde illum non instituat, nec exhæredet,
quo casu præteritus dicitur, l. pen. C. de fideic. hic
enim defectus, licet constet ex ipso testamenti instrumento,
quia tamen inficit, non scripturam,
sed dispositionem, & altiorem requirit indaginem
398 non impedit † mmissionem hæredis, vt in l. 2. C.
d. tit. de edict. Diu. Hadrian. Toll. vbi explicat Bar.
& tales sunt prætensæ coniecturæ exaduerso desumptæ
à narratiua instrumenti, quæ ad effectum,
de quo agitur, non æquiparantur coniecturis à vitio
visibili resultantibus, vt infra dicetur.
399 Secundo respondetur, quod † omnes suspitiones,
& coniecturæ tolluntur, quando fides instrumenti
est per testes, vel aliunde comprobata, Surd.
d. cons. 6. num. 17. & d. cons. 132. num. 66. Gerar.
Mazol. cons. 32. num. 24. Honded. d. cons. 99. num.
46. lib. 2. Rot. decis. 610. num. 2. 4. & 6. vers. non
obstat, par. 1. diuers.
400 Nam † vbi constat de veritate instrumenti, cessant
omnes suspiciones, Natt. cons. 132. nume. 3.
lib. 1. Grattian. d. discep. 877. num. 27.
401 Tertiò, quia omnis excluditur † suspitio falsitatis
contrarijs præsumptionibus pro veritate instrumenti
vigentibus, Cuman. cons. 136. sub nume.
4. vers. ex quibus, Bertaz. cons. 398. num. 16. lib.
2. Farin. de falsit. quæst. 152. num. 6. & 31.
Sed in hoc casu instrumenti veritas nedum testibus,
sed etiam pluribus validis coniecturis probatur,
ergo omnis sinistra suspitio remouetur.
402 Quartò, quia suspitio † in causa ciuili non habetur
pro falsitate, vbi constat instrumẽtum à partibus
expressè, vel tacitè approbatum fuisse,
Natt. cons. 315. num. 14. lib. 2. prout huiusmodi
instrumentum fuisse à partibus comprobatum per
adimplementum illius ex infra dicendis patebit.
403 Quintò. Vbi etiam hinc inde † inditia, & præsumptiones
militarent, semper essent excludendæ
falsitatis suspitiones, Rot. decis. 610. num. 5. vers.
& semper, par. 1. diuers.
404 Sexto, quia aduersus † instrumentum non sunt
attendendæ præsumptiones, nisi sint admodum
releuantes, & nisi sint à iure approbatæ, & necessariò
concludentes, Rot. decis. 422. num. 5. par.
1. in recent. Seraph. decis. 866. num. 3. par. 1. Farin.
de falsit. quæst. 152. num. 27. Assertæ autem
suspitiones in contrarium adductæ sunt modicæ,
leues, & friuolæ, quæ nullo modo impellunt animum
sapientis ad sic credendum.
Nam quod attinet ad primam coiecturam deductam
ex coniunctione declarationis factæ per D.
Lucretiam ante stipulationem instrumenti, cum
asserta lamentatione, postea, vt dicitur facta, de
qua deponere tentarunt Zironus, & Puzolia, hæc
inquam coniectura inanis apparet, etenim respectu
intentionis d. D. Lucretiæ præcedentis dictum
instrumentum, considerandæ sunt duæ causæ ipsius
instrumenti; impulsiua nempè, & finalis, nam
quod possit dubitari de validitate donationis
405 margaritarum, hæc fuit † causa impulsiua, ea
namq; cessante, non cessabat dispositio Abb. in
cap. post trasitionem, num. 18. de renunciat. Becc.
cons. 129. num. 99. lib. 2. Quod autem d. D. Lucretia
Ducatonos 3000. donare voluerit in quocunque
casu, siue prima donatio valuerit, siue non,
propter ingentem beneuolentiam, & amorem, vt
dicitur in ipso instrumento, hæc fuit causa finalis,
406 quia totam moderatur dispositionem, † & ad illam
generaliter influit, atque operatur in omnem
casum, Cranet. cons. 192. num. 21. lib. 1. Rolan.
à Val. cons. 69. num. 38. lib. 4. Becc. cons. 45. num.
30. lib. 1. Mant. de ambiguis, lib. 3. tit. 12. nume.
27. ex hoc enim ardentis amoris fonte omnes dicti
effectus promanant, vt non sit verisimile, nec credendum,
quod dict. D. Lucretia conquesta fuerit
post dicti instrumenti celebrationem, quemadmodum
etiam ipsa conquestio per dd. testes non verificatur,
per ea, quæ deduxi in prioribus scriptis à nu.
52. ad 57. quæ non repeto. Quibus addatur, quod
illorum attestationes sunt valdè inuerisimiles, &
de falso suspectæ, nam testes omnes, qui instrumento
interfuerunt, deponunt de tractatu, & discursu
habito super donatione, tam perlarum, quã
sentorum 3000. & præsertim D. Turrius, qui fol.
15. narrat tractatum habitum per Illustriss. Cardinalem
Estensem, cum d. D. Lucretia super huiusmodi
donatione facienda; ex quo apparet dictum
instrumentum non leuiter, temere, & imprudenter,
sed adhibita matura consideratione fuisse celebratum
per ipsam D. Lucretiam, quæ fuit quoque
certiorata ab Excellentiss. Milano Iudice de effectu
donationis in omnem casũ factæ prout in dicto
407 instrumento, id enim † fieri animo deliberato dicitur,
quod præcedente consilio, & tractatu perficitur,
l. fin. §. vlt. ibi ampliore tractatu, C. de iure
deliberandi, Alberic. in l. & si amicis, sub num. 1.
ff. ad leg. Iul. de adult. Ideo non est credendum,
quod d. D. Lucretia postea conquesta fuerit, quasi
408 decepta, sciens enim, † & volens non decipitur,
l. nam si actor, 26. ff. de rei vend. l. ex qua 43. §. 1.
ff. de contrahen. empt. l. 1. in fin. ff. quod fals. tut.
auct. l. si fratres 7. C. communia vtriusque iudic. &
l. si fundum, C. de euict. quod etiam ex eo roboratur,
quod dicta Domina Lucretia temporibus conuentis
in eodem instrumento annuas solutiones dictorum
sentorum trium millium hilari, ac propenso
animo dicti Domini Marchionis fecit, & sic tantum
abest, quod à dicto instrumento reclamauerit,
quod

quod imò illud libenti animo executa fuit, & hoc
tollit dictam imaginariam conquestionem, quatenus probata fuisset, quod semper negatur,

Eadem immensi materni amoris ratione tollitur
alia coniectura excessiuæ donationis, & inæqualita-
409 tis seruatæ inter filias, nã filiæ † quibus inæqualiter
pater, seu mater donauit, nõ possũt dolere de excessu, si modò illæ, quibus minus donatum est, non habeant minus sua legitima, *ad text. in l. parentibus 8. C. de inoff. testam.* Inæqualitas etiam toleranda est, vbicunque constat de volnntate matris, nam illa seruanda est, vt supra latè deductum fuit in articulo collationis vbi probatum est, quod præsumptio æqualitatis seruandæ, à lege inducta, locum non habet, si appareat de patris, vel matris contraria voluntate, pront in hoc casu constat ex d. instrumento, in quo ipsa mater declarauit æqualitatem seruandam esse inter eius filias, *demptis tamen supradictis D. Sigismundæ donatis*, vt in processu *fol. 73.* & consequenter voluit pecunias donatas esse præcipuas d. D. Sigismundæ.

Nec illa obiectio quicquam facit ad inducen. falsitatis suspicionem, quod donatio scutorum 3000. facta legatur sub cõtrariis cõditionibus, *si valuerit, & non valuerit*, ex hoc enim nulla oriri potest sinistra opinio, nam & legatum (quod est donatio, *§. 1. instit. de legat.*) fieri hoc modo potest, siue
410 illud factum fuerit, † siue non fuerit, vt scribit
Papin. I. C. in l. huiusmodi, 13. ff. quan. dies leg. ced.

Ex quibus apparet, quam leues, & fragiles sint prætensæ falsitatis coniecturæ in contrarium adductæ, vt coniecturarum nomen habere non mereantur.

Et propterea non resistit, quòd quando ciuiliter agitur, & ex præsumptionibus etiam extrinsecis, ac ex vitio inuisibili, instrumentum redditur suspectum de falso præsumptione hominis, sit in arbitrio Iudicis fidem non adhibere instrumento.

Nam, quicquid sit de veritate huius opinionis, cum multi contrarium teneant relati à *Farin. de falsit. quæst. 152. nu. 14. & 15.* Respondetur illi tunc locum esse, cum præsumptiones sunt graues, & vrgentes, secus si lenes sint, & fragiles, quæ nihil detrahunt fidei instrumenti, vt sentiunt Doctores ex aduerso allegati, quos ita declarat *Farinac.* in contrarium adductus, *de falsit. quæst. 152. sub num. 16. vers. hanc eandem*. Ad hoc autem vt in ciuilibus minuatur fides instrumenti ex coniectu-
411 ris, illæ debent esse graues, † vehementes, ad eundem finem tendentes, & necessariò concludentes,
Rot. decis. 422. num. 5. par. 1. in recent. Verul. decis. 3. num. 4. & decis. 4. num. 1. lib. 2. Rot.
412 *decis. 267. nu. 6. in fin. par. 2. crimin.* nec tollitur †
fides instrumenti, nisi apertissimis, & concludentissimis probationibus, *Ludouis. decis. 157. num. 15. & decis. 459. nu. 6. Rot. post Cenc. de Censibus decis. 7. num. 2 decis. 95. num. 12. & decis. 133. num. 7. decis. 135. num. 5. & decis. 136. num. 7.*
413 *& 8.* nec in ciuilibus † falsitatis suspicio habetur
pro falsitate, nisi rem apertam ante oculos Iudicis constituat, *Surd. cons. 173. num. 60. lib. 2.* & in
414 dubio † Iudex inclinare debet pro fide instrumen-
ti, & exclusione falsitatis, vt ibi per *Surd. nu. 53. & Gabr. cons. 74. num. 1. lib. 1.*
415 Respondetur etiam præsumptiones † militantes
aduersus instrumentum per contrarias coniecturas elisas, & sublatas remanere *Crau. cons. 150. num. 28. lib. 3. Menoch. lib. 5. præsump. 20. n. 43. vers. nunc. Rota decis. 42. num. 10. d. par. 2. criminal.* sicut
416 enim † falsitatis suspitio inducitur præsumptioni-
bus, ita etiam facilius excluditur contrarijs coniecturis, & inditijs, *Farin. de falsit. q. 152. n. 6. & n. 31.*

De præsumptionibus pro veritate instrumenti,

Replicatio Decimaseptima.

PLures in hoc casu vrgẽt veritatis præsũptiones pro instrumento, quarũ aliquas breuiter enumerabo.
417 Prima est illa generalis, † quod falsitas numquam
præsumatur, de qua latè per *Farin. de falsit. quæst. 153. num. 192. Surd. d. cons. 173. num. 34. & seq. lib. 2.* & non est credendum falsitatem commissam fuisse à Notario, ipsumq; aliter scripsisse, quam fuerit de partium voluntate, *Cæphal. cons. 179. num. 24. & 25. lib. 2.*
418 Secunda, quia † instrumentum habet pro se ve-
ritatis præsumptionẽ, vt ex pluribus probat *Surd. d. cons. 173. num. 31.* Adeoquod credatur instrumento, nisi contrarium doceatur manifestissimis probationibus, & testibus omni exceptione maioribus *l. optimam, 14. ad fin. vers. nisi is, qui dicit, & c. C. de contr. & cõmit. stip. §. item verborum vers. nisi is, inst. de inutil. stip. Io. de Ana, cons. 97. num. 2. Cran. cons. 544. num. 17.*
419 Tertia est, quod donatio, † quæ in dicto instru-
mento continetur, facta fuit per matrem filiæ, & ideo est verisimilis, & facilè præsumitur, vt per *Surd. d. cons. 173. num. 36. & seq.* maximè verò, quia ex muneribus in ipsam filiam collatis constat, quod mater illam præ cæteris diligebat.

Quarta coniectura deducitur ex bona fama Notarij, hominis integerrimi, de quia testes omnes
420 fidem faciunt, † quæ quidem bonæ famæ proba-
tio, omnem falsi suspitionem tollit, *Menoch. d. præsumpt. 20. num. 44. lib. 5. Surd. d. cons. 173. num. 41. Crau. cons. 150. nu. 28. lib. 3.* & tantum abest, quod ex testium depositionibus d. Notarius falsi suspitione notatus fuerit, quod immo ex ore omniũ testiũ fide integerrimæ laudẽ sit cõsecutus.
421 Quinta, sumitur ex nobilitate, † integritate, &
opulentia Illustrissimorũ DD. Coniugum de Mõtecuccolis, ex quibus testes per partem aduersam inducti firmiter credunt illos nullatenus procurasse fieri falsum instrumentum. Sic D. Turrius *fol. 93.* ibi. *Io tengo per certo, che siano tutte persone d'integrità tale, che nõ se ne habbia da dubitare*, & Io. Pozzatus, alter testis, *fol. 42.* interrogatus in hanc formam, videlicet. *Che dica esso testimonio, se sappia, che detti Signori sono sempre stati, & sono tenuti per Gentilhuomini di nobile, & honorate qualità, & ti-*

morati di Dio, & che non farebbono fare scrittura, che non fosse vera, & che fosse à danno d'altri contra il giusto, resp. *Io lo voglio credere, & credo tutto quello, che mi dite*, & ideo testis ipse non audet asserere dictum instrumentum falsum esse, ita enim dicit *fol. 79. Io non dico, ne mai ho detto questa cosa, che sia falzo detto instrumento*. Et Ioannes Baptista Zironius *fol. 108.* verba faciens de persona Domini Marchionis, inquit. *Lo tengo per vn Gentilhuomo da bene quanto possi essere, ne mai hò sentito attioni di lui cattiue*.

Sexta coniectura deducitur ex pluralitate personarum, quæ præsentes fuerunt stipulationi eiusdē instrumenti, cui interfuerunt non solum Iudex, & quatuor testes, quorum duo erant vicini, sed etiam aliæ personæ, vt testatur Pozzatus *fol. 33.*
422 *& 62.* cessat enim † falsitatis præsumptio ex tot hominum præsentia, *Farinac. de falsit. quæst. 153. num. 216. & seqq. Menoch. d. præsumpt. 20 nu. 55.*
423 *lib. 5.* augetur hæc præsumptio ex eo, † quod ante stipulationem d. instrumenti negotium dictæ donationis fuit discussum inter partes coram iudice, & testibus, sicut ipsi testes deponunt, vt non sit credendum, quod Notarius aliter scripserit, quam inter partes conuentum fuerit.

Septima coniectura, quæ in medium affertur, colligitur ex dictis supradicti D. Hieronymi à Turre, qui *fol. 15.* ita deponit. *Finalmēte la detta Sig. Lucretia ad instanza dell'Illustriss. Card. Este, & anco à persuasione d'altri, fra quali esso Sig Testimonio l'esortò più volte, si risolse à volere validarli la detta donatione.*

Quod etiam repetit idem testis *fol. 22. & 23.* ibi *Quanto alla donatione io mi trouai presente più volte, quando se ne trattò dal principio fino al fine, anzi mi raccordo, che il Sig. Card. di felice memoria mandò il Sig. Cau. Chiaramonte, che staua allora seco à trattarne cō la detta Sig. Lucretia, & vi fù anco sua Signo-*
424 *ria Illustriss. medema in persona.* Vnde † nō est verisimile, quod Notarius ausus fuisset cōmittere falsitatē in negotio d. donationis, tractato etiā mediāte persona dicti Illustriss. D. Card.

425 Octaua est coniectura, qua euitatur † falsi suspitio, cum apparet instrumentum habere primordium veritatis, quam firmauit *Menoch. d. præsumpt. 20. num. 53.* & si D. Lucretia voluisset vtrumque donare, vtique non processisset ad donationem scutorum trium millium, nisi facta sibi restitutione margaritarum, prout quilibet prudens fecisset, & quod plus est, non deuenisset ad illorum solutionem, nisi illarum restitutio præcessisset.

426 Nona. Arguitur ex eo, quod † originale d. instrumenti mundum apparet, & sine aliqua vituperatione descriptum, vt illud verum esse præsumatur, *ad text. in l. fin. & ibi DD. C. de edict. Diu. Hadr. Toll. & scribit Bursat. cons. 318. num. 93. vers. respondeo, 4. lib. 3.*

Decima. Sumitur præsumptio ex adimplemēto ipsius instrumenti facto per d. D. Lucretiam, mediantibus solutionibus factis d. D. Marchioni, de quibus fit mentio in instrumento absolutionis dotis existen. in primo processu *fol. 51.* vbi enunciatur aliud instrumentum super dictis solutionibus per eundem D. Ludou cum Caldanum Notarium
427 rogatum: Obseruantia † namque veritatem instrumenti adimpleti demonstrat, & diluit omnem falsitatis suspitionem, *Fulgos. cons 78. num. 2. ad fin. Crauet. cons. 65. num. 10. Bertaz. cons. 398. num. 13. lib. 2. Farinac. cons. 11. num. 44. & cons. 40. num. 74. & in tract. de falsit. quæst. 153. num. 228. Menoch. cons. 724 num. 3. lib. 8. Gratian. discept. 877. n. 27. lib. 5. Purpur. cons. 381. n. 9. par. 1.*

De obseruantia dicti Instrumenti.

Replicatio Decima octaua.

QVoniam Dom. Aduocatus *in eius Consilio sub nu. 106.* suis assertionibus longè à vero alienis, & ventosis acclamationibus, veritatem dictæ obseruantiæ obnubilare conatur, ideircò omnia ibidem per eum dicta ex ipsa rei euidentia, luce clariori, reprobare compellor.

Primò enim d. D. exaduerso Consulens, *in vers. præterea*, ait contrarijssimum facto esse, quod D. Lucretia d. instrumentum obseruauerit, quia verbis contradixit, & etiam factis, cum sibi compensari fecerit cum credito dotali ducatonos ter mille, vt constare dixit in instrumento liberationis dotis, cuius verba corruptè, & perniciosè refert, nam loco verborum *si calcolano le perle* (prout verè sic se habent in dicto instrumento, vt legitur in processu *fol. 50.*) Dom. Aduocatus scribit, *Si calano le perle*, vt per eum *sub d. num. 106. vers. factis etiam*, ex quibus ipse infert dictam donationem effectu caruisse, Sed frustra iacitur rete ante ocu-
428 los pœnatorum, *prouerb. cap. 1.* & probatio † quæ fit per aspectum, & ocularem inspectionem, euidens est, & obnubilari non potest, est enim certa, & infallibilis, *l. si irruptione. 8. in fin. ff. fin. regun. l. 2. ad fin. & ibi Glos. in verb. aspectu, ff. de ser.*
429 Nota est autem differentia † inter verbum, *calcolare*, seu dispungere, quod est conferre accepta, & data, *l. cognoscere, 56. §. dispungere, ff. de verb. signif. l. fin. §. verum semel, ff. de bon. auct. iud. possid. l. 6. §. fin. vers. rationum, ff. de stat. liber.* Et inter verbum, *calare*, seu expungere, quod est subducere, idest rem iam factam tollere, eximere, & circumducere. *l. in omnibus. 13. §. 1. vbi Glos. in verbo expuncta, ff. de diuers. & tempor. præscr. & l. penultima, vbi etiam Glos in verbo expungitur, ff. de re militari, & obseruarunt Bude. in annot. ad l. si prior, vers. referre, ff. qui pot. in pign. hab. & Cuiac. in d. l. 56. ad fin. de verb. sign*

Respondetur ex eodem instrumento, in quo innititur calculus omnium quātitatum in ipsa dote computatarum, ascendentium ad summam lib. sexaginta mille trecentum octuaginta octo monetæ, deindeq; subijciuntur verba infrascripta formalia, videlicet. *Comprehensis tamen in summa prædicta illis margaritis, & inauribus margaritarum, seu vulgariter loquendo, quel vezzo di perle, & orecchini, pretij, & valoris ducatonorum ter mille argenti, qua-*

rum

rum aliàs fuit facta donatio dd. DD. Iugalibus, ipsisq. tradita fuere tempore celebrati inter eos matrimonij, & quarum vice, & loco (attento, quod huiusmodi donatio non poterat forsan subsistere) fuerunt ipsi D. C. Francisco soluti ducatoni ter mille argentei, prout sit mentio in alio instrumento per me infrascriptum Not. nunc nunc, & ante praesentis instrumenti celebrationem, rogato, vt in primo processu *fol.* 50.
† *verf. etsi*: Hactenus verba d. instrumenti, quæ cũ sint posita in eodem calculationis periodo, & verba illa, *à conto di detta somma, &c.* per d. D. Consulentem ponderata, subsequantur, ipse Vir, alioquin oculatissimus non vidisse dissimulare nequit. Quare ergo veritatem solutionis dd. ducatonorũ trium millium, patentem, cognitam, atq; perfectam tam liberè contra eximiam Rotam Maceratensem exclamando impugnauit? & quo spiritu motus, dixit donationem dd. scutorum 3000. nõ habuisse effectum, vt per eum *in d. verf. Satis etiam, in fine, ibi, & sic donatio scutorum trium millium non habuit effectum*, si illorum patet solutio,
430 quæ implementum dicitur præcedentis † donationis, & obligationis, *Alri. conf.* 94. *nu.* 5. *lib.* 8. & solutio ad substantiam obligationis refertur, *l. solutionis* 54. *ff. de solut.*

Videat, quæso, quicunque hæc legerit, an Rota ipsa (quæ prædictas calculationes ex prædicto instrumento in d. processu existente inspexit) tam inani vociferatione, & nullis seruatis modestiæ terminis, reprehendi meruerit? quin potius damnandus sit ille, qui nimis aperta fronte negat de solutione aliqua apparere, *sub num.* 106. *vers. Hic etiam exclamare, ibi si de solutione aliqua non apparet*, quod certè dictu incredibile esset de ipso eruditissimo viro, nisi id oculis conspiceretur. *Sed non tamen irritum quodcunque retro est, efficiet, neque diffinget, infectumque reddet.*

Quod si quis dicat, ipsum in facto errasse, fortè nullum inuenier, qui hoc credat, cum d. D. Aduocatus, nedum semel, sed bis in hac causa consilium reddiderit, binasq; allegationes elaboratissimas conscripserit, diligenterque omnia, vt apparet, perscrutatus fuerit, si verò aliqua eum errasse puter, consequens erit ipsum etiam in iure, super falsis præsuppositis fundato, lapsum fuisse. Et quidem, si D. Aduocatus d. Rotam impetijsset iuribus, & veris rationibus, veluti limpidissimis lapidibus, qualibus Dauid iniuasit Philistæum, *vt primo Regum cap.* 17. id non fuisset molestè ferendum.

Hanc igitur negationem, vt verum fatear, nulla
431 scio excusatione iuuare, sed iuxta † Diui Bernardi consilium, si actio sit accusanda, excusanda erit intentio.

Apparet igitur ex prædictis, fuisse quidem in dotem imputatas dd. margaritas, æstimatas in summa ducat. ter mille, ducatonos autem tria mille, loco dd. margaritarum, vel magis in signum amoris donatos, fuisse solutos d. D. Marchioni. Si ergo fuerunt soluti, nemo negare potest, quin illorum donatio effectum habuerit. Nec erit verum, quod ipsi ducatoni fuerint imputati in dotem, cum fuerint vltra dotem soluti, solutioq; illorum facta fuit in diuerso, & separato instrumento, vt ab ipsa dote distinguerentur. Diuersæ siquidem fuerunt factæ donationes, vna margaritarum, & alia ducatonorum trium millium, prima est speciei, altera est quantitatis, prima facta fuit tempore matrimonij, secunda verò longè post ipsum matrimonium. Ex
432 † diuersitate autem nominis, substantiæ, temporis, & actuum constat res esse diuersas, *l. si quis in fundi, de leg.* 1. *l. si idem, C. de Codicill. Marc. Mant. cons.* 106. *num.* 2. *lib.* 1 *Nat. cons.* 363. *num.* 19. *lib.* 2. Et propterea ex imputatione margaritarum in dotem non potest inferri, quod etiam ducatoni tres mille, secundo loco donati, fuerint pariter cũ
433 ipsa dote compensati. Tum quia † ex diuersis non infertur, *l. Papinianus, ff. de minor.* Tum etiam quia dd. verba, *comprehensis tamen, &c.* relata ad margaritas, non possunt includere ducatonos ter mille, cum ipsis non conueniant, *l. nisi* 14. *ff. de accepti.*
434 Tum deniq; quia † illorum solutio, separatim à dote facta, & pro implemento donationis, excludit illorum compensationem cum dote, nam compensatio est debiti, & crediti inter se contributio, *l.* 1. *ff. de cõpens.* Sed in ipso instrumento calculationis Dotis non poterant compensari dd. ducatoni ter mille, quorum creditum iam extinctum fuerat per solutionem prius factam ex causa donationis ipsorum ducatonorum, quinimò liquet, terminos compensationis applicari non posse, ex quo d. D. Marchio erat creditor, tam dotis, quam ducatonorum trium millium, vt ineptum esset dicere, quod creditum cum credito eiusdem personæ cõpensare diceretur, cum actio, & passio in eodem subiecto consistere nequeant, *l. Vranius* 71. *ff. de fideicom.* Ergo non est verum, quòd ipsi ducatoni fuerint in do em compensati; Ex quibus apparet d. D. Marchionem in effectu habuisse ducatonos tres mille, vltra dotem, vt in instrumento, *& sic in totum ducatonos* 15000. *ipsum consecutum fuisse.*

Prout nec inficiari potest, quin prior donatio margaritarum effectum habuerit, stante illarum traditione, quam partes in d. instrumento, & in verbis supra relatis fatentur secutam fuisse, post
435 traditionẽ† autem dicitur donatio effectum sortita, *l.* 4. *& ibi Glos. in verbo non capit. C. de donat. quæ sub mod.*

Minusque reuocari potest in dubium validitas ipsius donationis margaritarum, quæ fuerat præordinata à D. Imola Patre in dicta scriptura matrimoniali, in illis verbis, *& questo oltre le vesti, mobili, iocali, & donatiui, che piacerà al Sig. Imola, & alla Sig. sua Consorte*, de qua in processu *fol.* 132. & per ipsum Patrem approbata in testamẽto, vbi mandat ipsam scripturam inuiolabiliter obseruari. Cumque tempore d. matrimonij, d. D. Lucretia vtendo facultate sibi à d. D. eius Viro concessa, dono dederit, & tradiderit d. D. Sigismundæ dictas margaritas, & inaures, vtique ipsa donatio fuit valida, tum ex ordinatione d. D. Imolæ, tum etiam intuitu d. matrimonij, vt probaui *in priori meo responso nu.* 35. & etiam, quia fuit postea confirmata

per d. D. Lucretiam *eo meliori modo* in quantum illa valere, & tenere posset, vt legitur in d. instrumento.

Nec releuat difficultas ante ipsius instrumenti celebrationem suborta, quod d. D. Lucretiæ simplici vsufructuariæ, seu per fideicommissum grauatæ, bona hæreditaria d. D. Imolæ donare non potuerit, nam hæc donatio margaritarum, & iocalium facta de mandato ipsius D. Imolæ habetur perinde, ac si esset ab ipso gesta. Actus enim non
436 exequenti, † sed mandanti tribuitur, *l. item eorũ 6. §. 1. ff. quod cuius vniuer. nom. l. cum mandatu 23. ff. de minor. l. vnum ex familia 67. §. 1. de l. 2. l. & si quis 14. §. qui mãdatu, ff. de relig. & sumpt. fun.* Sed nullus negare poterit, quin D. Imola ex causa matrimonij dictas gemmas, seu margaritas donare potuerit, ergo firma, & irreuocabilis rema-
437 net ipsa donatio, † quæ postquam, semel est ritè facta, & effectum sortita amplius retractari non potest *l. 2. & 3. C. de reuoc. donat.*

Neque etiam resistit, quod d. D. Marchio ipsas margaritas in dotem imputauerit, nam cum id fecerit ea de causa motus, *quòd illarum donatio ab initio forsan non valeret*, & huiusmodi casu falsa, & erronea apparet, propterea dicta imputatio
438 ipsi non obest, error † namque consensum ab actu remouere dicitur, vt pro infecto habeatur, *l. alioquin, 11. ff. de contrah. empt. l. si per errorem, 15. ff. de iurisd. omnium Iud. l. nihil consensui, 116. de reg. iur. l. non idcircò, 9. C. de iuris. & fact. ignor.*
439 adeò vt † confessio erronea non præiudicet, *l. cum falsa, 5. C. eod. tit. l. 2. ff. de confess.* quod locũ habet
440 etiam, † si confessio esset iurata, geminata, & iuditialis, *Menoch. cons. 1202. num. 8. & 9 lib. 13.*
441 quia † nulla est errantis voluntas, *l. sed hoc ita 20. §. de acq. plu. are. l. cum testamentum, 8. C. d. tit.*
442 *de iur. & fact. ignor.* & falsa † causa mẽtis defectum, & intẽtionem inducit, *Menoch. cons. 378. n. 20. lib. 4.*
443 & euanescit qualibet † confessio, seu declaratio apparente errore, *Alba. cons. 332. num. 2. lib. 3.* nec culpa aliqua potest ipsi D. Marchioni imputari, eo quod de substantia dictæ donationis dubitaret, nã
444 dubius † erranti æquiparatur, *Alex. cons. 131 nu. 4. lib. 5. Surd. cons. 528. num. 43. lib. 4.*

Sed quatenus etiam d. D. Marchio id voluisset, tamen non potuisset in præiuditium d. D. Sigismundæ, cui solt fuerant ipsæ margaritæ donatæ,
445 cum † marito nõ sit permissum de rebus proprijs, & extra dotalibus suæ vxoris disponere, *l. hac lege, 8. C. de pact. conuen.* nec eius conditionem facere deteriorem, *l. Atilicinus 17. vers. quod ad diem, ff. de pact. dota.*

Ex quibus concluditur, quod non solum dicta excomputatio margaritarum tanquam nulla non est attendenda, ad arguendum præsumptionem falsitatis dicti instrumenti confirmationis donationis margaritarum, & alterius donationis scutorum trium millium, quæ etiam in eod. instrumento solutionis dotis approbantur, & asseritur illas suum effectum habuisse, illa scilicet traditione, hæc solutione mediante.

Sed dato etiam, quod dicta excomputatio teneret, & per imputationem margaritarum in dotem partes intelligerentur a prima donatione margaritarum recessisse, hoc tamen non solum non arguit alterius instrumenti falsitatem, cum hæc simul stare possint, quod aliquid fiat, seu confirmetur, & postea, quod mutuo consensu partium id ipsum infirmetur, nam vtraque scilicet constitutio, & dissolutio verè fieri, seu factæ esse potuerunt (quamuis in hoc casu non esset in potestate d. D. Lucretiæ, minusque d. D. Marchionis dictam donationem, iam perfectam ad præiudicium D. Sigismundæ do-
446 natariæ reuocare, quia factum mariti † vxori nocere non potest, *l. 2. C. ne vx. pro mari*) & in om-
447 nem casum falsa † opinio d D Lucretiæ, & D. Marchionis veritati obesse non potuit, *Crauet. cons. 516. num. 16. lib. 3.*) Verùm etiam potest d. D. Marchio, tam suo, quam vxoris nomine reuocare liberationem, & absolutionem d. dotis pro rata dictorum ducatonorum trium millium, pro valore dd. margaritarum, & residuum ipsius dotis pro di-
448 cta summa petere, tam ex conditione indebiti, † quam per errorem calculi, *l. sed, & si 22. ff. de cond. indeb. l. hæres 21. ff. ad trebell. l. cum solus, 29. ff. de vsucap. l. si quis plus, 31. ff. d. tit. de condict. indeb. l. 3. ff. de cond. sine cau. l. penultima, §. mulier, ff. solut. matrim. Caphal. cons. 583. nu. vlt. lib. 4.* Cum
449 etiam † conditio indebiti comperat ei, qui titubãti animo, & dubitans aliquid soluit, vel remisit, vt est *sext. in l. vlt. C. de condic. indeb.*

Et hæc pro nunc, ad effectum, de quo agitur dicta sufficiant, quod si opus erit, illa discutere eadẽ latius comprobare paratus ero.

De successione D. March. Sigismundæ in bonis maternis.

Replicatio Decima nona.

Constabilita ex prædictis fide, & veritate dicti instrumenti per D. Sallam rogati, necessariò sequitur ipsum instrumentum, tam respectu donationum prædictarũ, quam etiam respectu declarationis circa successionem, & D. Sigismundæ reintegrationem aduersus factam renunciationem, attendẽdum, & obseruandum fore, debitumque effectum fauore ipsius D. Sig smundæ sortiri debere. De voluntate enim olim D. Lucretiæ matris ex præfato instrumento constat, in quo, *vt in process. fol. 67. & seq.* illa sciens d. D. Sigismundam die 16. Februarij 1618. renuntiasse bonis maternis, & Auitis, & quia intentio ipsius D. Lucretiæ non fuit, quod ipsa eius filia ob dictam renuntiatiunem priuetur materna successione, nec damnum patiatur, propterea saluis præmissis (idest donationibus dd. margaritarum, & scutorum trium millium) deliberauit ipsam reintegrare aduersus d. renunciationem.

De potestate verò ipsius D. Lucretiæ recedendi à dicta renuntiatione, & reintegrandi d. D. Sigismundam ad effectum, vt succederet, illa non obstante,
450 nemo est qui tutè dubitare possit, † nam renũciatio bo-

tio bonorum matris, ipsi non ademit facultatem, quin relinquere posset renuncianti, & quo minus remitecre valecet effectum ipsius renuntiationis, quæ intelligitur facta, ne filia succederet, contra voluntatem ipsius matris, & sufficit, quod de huiusmodi voluntate appareat tacitè, vel espresè, ad hoc, vt filia possit tanquam ex noua causa, seu remoto ostaculo matri succedere, vt probat *text. in cap. 2. de renuntiat. & firmarunt Bal. cons. 38. super primo, num. 1. lib. 2. Aretin. cons. 93. num. 9. Aldobran. cons. 45. nu. 3. & seq. Afflict. decis. 350. num. 8. & seq. Guid. Pap. decis. 599. num. 2. Crass. in §. successio ab intestato, quæst. 10. num. 7. & 8. Seraph. in tract. de priuil. iuram. priuil. 21. num. 21. Burs. cons. 264. num. 29. lib. 3. Menoch. cons. 563. num. 9. lib. 6. & cons. 806. num. 1. & seqq. lib. 9. Fontanell. de pac. nuptial. clau. 9. Glos. vnic. par. 1. num. 70. tom. 2. Ruyn. cons. 98. num. 8. lib. 1. Paris. cons. 24. num. 88. & seqq. lib. 2. & cons. 69. n. 10. & seq. lib. 3. Vasq. de success. creat. lib. 2. §. 18. requisit. 29. limit. 1. num. 138. Gabr. de iur. dot. conclus. 1. num. 27. Surd. decis. 14. nu. 4. cum seqq. & decis. 289. num. 13. Gratiani discep. 565. num. 61. par. 3. Galerat. in tract. de renunt. lib. 2. cap. 5. n. 24. tom. 1. & centur. 1. renuntiat. 17. num. 34. & renuntiat. 25. num. 63. tom. 2.*

Nec prædictis obstat, quod renuntiatio d. D. Sigismundæ facta fuerit, nedum contemplatione matris, sed etiã pro reintegratione aliarũ filiarũ, prout D. Agustonus *in eius cons. num. 112.* supponit cantare ipsum renunciationis instrumentum, ibi, *sed multò magis, vt cantat instrumentum pro reintegratione aliarum filiarum, & inferius nu. 113. in fine vers. verior igitur, in illis verbis, Renuntiatio autem D. Sigismunda, tamquam facta contemplatione D. Lauræ, & Co. Caroli in recompensationem tenuis receptæ dotis, vt cantat instrumentum, adhuc matre mortua, ab intestato durauerit, & eam excluserit à successione.*

Nam respondetur falsum esse, quod dicta renunciatio facta fuerit, vt D. Sigismunda remoueretur à successiuue matris, ad effectum, vt ipsa exclusa, eius sorores in totum matri succederent, pro reintegratione tenuioris dotis, ex bonis paternis re-
451 ceptæ. Sed potissima, & finalis † causa fuit, vt d. D. Sigismunda obediret præcepto sui patris, ex quo ipsa causa vrgebat, & mouebat mentem renuntiationis, *Bal. in l. 1. col. 2. vers. item possunt, C. quan. non petent. par. Decian. cons. 79. num. 7. vers. 5. lib. 5. Rim. Iun. cons. 662. num. 31. lib. 6.* sic enim legitur in verbis præambulis ad ipsam renuntiationem, ibi, *& volens propterea obsequi voluntati, & dispositioni d. olim Illustriss. D. Patris sui, vt in process. fol. 30. vers.* Fuerat autem conuentum per patrem in supradicta scriptura matrimoniali, existente in *processu fol. 133. fac. 2.* in hæc verba, *Con patto particulare, che la Sig. Sigismonda debba renuntiare, come hanno fatto l' altre.* Quod etiam repetitum est in parte dispositiua ipsius renunciationis, expressa in illis verbis, de quibus *in processu, fol. 31. vers. ibi, per se, & hæredes suos in executione dispositionis paternæ, ac dictæ voluntati suæ inhærendo.* Quod verò huiusmodi renuntiatio facta fuerit contemplatione solùm dd. DD. Matris, & Auiæ, non autem dictarum Sororum probatur.

Primò quia facta fuit in executionem prordinationis Illustriss. D. Imolæ Patris, qui voluit omnes eius filias ab eius hæreditate excludere, etiam mortuo filio masculo, mediantibus renuntiationibus ipsarum filiarum, ergo non potest dici, quod pars dd. hæreditatum renuntiata fuerit per d. D. Sigismundam fauore aliarum Sororum, cum ipsa, renuntiando voluerit se conformare voluntati patris, qui vniformiter cunctas excludere voluit ab omni prætensione succedendi in dd. hæreditatibus contra eius, & dd. DD. Lucretiæ, & Victoriæ voluntatem, omnes enim renuntiationes ex præambula intentione ad hunc finem tendunt, vt contra-
452 rium, † vel diuersum effectum operari non possint, *l. non omnis, 19. ff. si cert. pet. l. verbis ciuilibus, 7. ff. de vulg. Surd. cons. 507. num. 4. lib. 4.*

Secundò, quia dicta renuntiatio fuit personalis, vt patet ex tenore illius his verbis concepto, videlicet. *Ac etiam ad istantiam dictæ Illustriss. D. Matris suæ, ac etiam Per Illust. D. Victoriæ Brusantinæ, Camillæ Socrus suæ acceptantium, & stipulantium pro se ipsis, & cuiuslibet earum respectiuè hæredibus quibuscunque, vt in d. proc. fol. 31. vers.* Di-
453 citur enim † personalis renuntiatio, quæ facta est alicui stipulanti pro se, & hæredibus, *Surd. cons. 544. num. 4. & 5. lib. 4. Rot. post tract. Merli. de legit. decis. 48. num. 11.*

Tertiò, id elicitur ex alijs verbis, quæ leguntur in dicto instrumento, de quibus *in proc fol. 34. ver. ibi. Voluit enim præsentem renuntiam comprehendere omnia capita facientia, & quæ in futurum facere possent ad fauorem suum, & cedere ad beneficium dd. Matris suæ, & Socrus suæ, & eorum hæredum.* Ex quibus verbis apertè colligitur mens D. Sigismundæ, quod renuntiatio proficiat tantummodo dd.
454 Matri, & Auiæ, quia † ipse stipulatæ fuerunt pro se, & earum hæredibus, *Alex. cons. 149. nu. 5. lib. 7. Castrens. cons. 252. sub numer. 2. vers. pro cuius lib. 1.*

Quartò, quia dicta Domina Sigismunda ipsam renuntiationem fecit, etiam per modum cessionis adiectæ ipsi renuntiationi, his verbis, videlicet. *Et successiuè renuntiauit, & renuntiat omnibus iuribus, & actionibus sub quocunque vocabulo, titulo, & nomine nuncupentur, & veniant sibi competentibus, & in futurum competituris in, & super dictis bonis maternis, & prædictæ D. Socrus suæ, eaque, & eas cessit transtulit, & mandauit d. Illustriss. D. Matri suæ, & d. D. Socrui suæ acceptantibus respectiuè, vt supra, vt legitur in d. proc. fol. 32. fac. 2.* Transla-
455 tio autem † iurium est personalis, cessionariusq; vtitur eod. iure, quod personæ cedenti competit, *l. 5. C. de hæred. vel act. vend. Surd. cons. 22. num. 16.* & dicitur Procurator cedentis, *Socc. Iun. cons. 27. num. 7. lib. 2.*

Quintò, quia d. D. Sigismunda exprimendo, ad

quem finem, & effectum dd. DD. Mater, & Auia
prædictas cessionem, & renuntiationem procura-
uerint, addidit ista formalia verba, videlicet, *Et as-
sensit, quod d. Illustris. D. Mater sua, & etiam D.
Socrus sua possint, & valeant, & quæuis earum pos-
sit, & valeat in futurum pro libito voluntatis cuius-
libet earum disponere de bonis suis, nil enim iuris,
actionisuè sibimet ipsi super ijs reseruauit, vt in prae.
fol. 34.* Concessa enim disponendi facultate etiam
de bonis, quæ ad ipsam D. Sigismundam ex hære-
ditate Matris erant peruentura, hæc profectò fa-
cultas apparet facta contemplatione personæ ip-
sius matris, & relata ad arbitrium, & placitum il-
456 lius, ideò personalis † est iudicanda, vt personam
non egrediatur, *l. pen. ff. de seruit. lega. Menoch. de
arbitra. lib. 1. quæst. 69. num. 2. & seq.* nam si fuit
457 expressa † qualitas cohærens personæ, concessio
dicitur facta intuitu personæ, *Bart. cons. 189. pri-
mò quæritur, num. 3.* tunc enim patet, quod per-
sona fuit proxima, & immediata causa concessio-
nis, *Io. Franc. de Ponte cons. 1. num. 69, Barbos.
in l. quia tale, num. 6. vers. secundò principaliter,
ff. sol. matrem.*

Sextò, quod dicta cessio fuerit restricta ad perso-
nas dd. Matris, & Auiæ, probatur ex illa clausu-
la ipsi cessioni adiecta, quæ legitur *in d. proc. fol.
33.* in fine, ibi, *quæ asseruit nemini alij cessisse, nec
458 cedere velle*, hæc enim † clausula coarctat cessio-
nem ad personas expressas, & aliás excludit, *l. per
quem 14. ff de seruit. rust. præd.*

Septimò, quod d. renunciatio suffragari non pos-
sit dd. Sororibus, apparet, Tum quia illarum in
459 † parte dispositiua, nulla est habita mentio in d.
instrumento, *l. si necessarias 8. §. de vtudendo, ff.
de Pignor. act. Negus. Iun. quæst. 430. num. 36.*
460 Tum etiã, quia renunciationes sunt † strictè ac-
cipiendæ, & fauore aliquorum factæ ad alios non
porriguntur, *l. iubemus 21. C. ad Velleia, Surd.
cons. 100. nu. 18. cons. 133. num. 23. lib. 1. cons.
243. num. 9. lib. 2. cons. 436. un. 22. lib. 3. cons.
544. num. 5. lib. 4. Gratian. discept. 292. num. 2.
par. 2. discept. 557. num. 36. par. 3. discept. 637.
num. 27. & 659. num. 30. par. 4. Rot. post Merlin.
de legit. dec. 48. num. 11.*

Et proptereа non releuat stipulatio Notarij pro
461 quibuscunque interesse habentibus † nam omissis
pluribus, quæ dici possent, respondetur, quod di-
cta impersonalis stipulatio determinari debet à
principali stipulatione, & à natura cõtractus, *Bald.
cons. 330. sub num. 2, vers. item verba, lib. 3. Gre-
gor. decis. 511. num. 5*, Est que dicta Notarij stipu-
latio intelligenda, ne repugnet fini, propter quem
initus est contractus, quia tunc redderetur inanis,
& haberetur pro non apposita, *cap. vlt. in prin. de
condit. appos. l. cum manu 80. §. vlt. ff. de contrahen.
empt.* Cum igitur ex intentione partium dictæ so-
rores ob illarum renunciationes carerent omni iu-
re, & interesse succedendi dictis earum Matri, &
Auiæ, illis suffragari non potest dicta impersonalis
Notarij stipulatio; hæc enim est natura stipulatio-
nis, vt vnusquisque acquirat, quod sua interest, *l.
stipulatio ista 38. §. alteri, ff. de verb. oblig.* & ideo
462 in definat stipulatoris interesse, † inutilis redditur
stipulatio, *l. existimo, 98. in 2. respons. eod. tit. l.
pater dotem, 25. ff. rem rat. haber.*

Octauò, illud probatur ex plurium DD. aucto-
ritatibus, qui in terminis tradiderunt, quod re-
nunciatio vnius ex filiabus facta Patri, vel Matri
stipulanti pro se, & hæredibus, cedit solùm com-
463 modo Matris acceptantis, non autem auget † por-
tionem aliarum filiarum, ita enim tenuerunt, *Bal.
in l. si actionem, 24. sub num 1. C. de pact. Paul. de
Castr. d. cons. 251. sub num. 2. lib. 1. Alex. d. cons.
149. num. 5. lib. 7. Guid. Pap. decis. 599. num. 2.
Guilel. Benedi. in repetit. cap. Raynutius, in verb.
duas habens num. 262. Gail. obseruat. 122. nu. 17.
lib. 2. Mynsig. centur. 4. obser. 22, Fachin. contron.
iur. lib. 4. cap. 31. vers. quarta conclusio, Crot. cons.
89. num. 9. lib. 1. Corbul. in tract. de iure emphyt.
tit. de cau. priuat. ob renunt. num. 36. & 37. Surd.
d. cons. 244. num. 10. lib. 2, sequitur Galerat. dict.
tract. de renuntiat. lib. 1. cap. 10. num. 19. & lib.
2. cap. 5. num. 23. vers. contrarium tom. 1.*

Quibus stantibus, non est recipienda illa inter-
pretatio, quod dicta renunciatio intelligatur fa-
cta, vt pars renunciata per dictam Dominam Si-
gismundam augeret portiones aliarum Sororum,
quia cum ipsæ simili modo renunciauerint, & se
ipsas excluserint à successione materna, promise-
rintque amplius non petere in bonis, & hæredita-
te Matris, vtique nullam prætendere poterant hæ-
reditatis partem, nec ius succedendi (quicquid ex
aduerso asseratur, cuius contrarium verius esse per
464 dictam Rotam probatur) illis † enim cessantibus
non poterat dari accessio alterius partis, *Gozad.
cons. 21. num. 25. Crau. cons. 420. num. 4. lib. 3.
& cons. 766. num. 10. & cons. 856. num. 18. vers.
tus planè, Barbat. cons. 72. num. 5. lib. 3.* Cum igi-
tur intentio parentum fuerit, quod omnes filiæ re-
nunciarent, ad effectum, vt ipsi possent quamlibet
dispositionem inter ipsas filias, & ad illarum præ-
465 iuditium facere, † præsumuntur parentes habere
eandem voluntatem erga omnes filias, vt pariter
per renunciationem excludantur, donec de muta-
tione voluntatis eorum appareat, vt per *Capel.
Tholos. decis. 457. n. 1. vers. nec videtur.* Nec potest
assignari ratio, cur in renunciatione D. Sigismundæ
magis voluerit prouidere alijs filiabus quã in alijs
renunciationibus, cum appareat de intentione ma-
tris, quæ sicuti voluit per ipsas filias vniformiter
renunciationem fieri, ita etiam declarauit ipsas
omnes, sibi æqualiter succedere posse, exceptis
donatis Dominæ Sigismundæ, quæ illius præcipua
esse voluit, vt hinc arguatur non esse credendum
quod d. Domina Lucretia voluerit ipsam Dominã
Sigismundam esse deterioris conditionis in bonis
suis, cum eam præ cæteris dilexerit, & expressè in
d. instrumento declarauerit illam æqualiter cum
466 alijs succedere debere. Vnde † cum habeamus ex-
pressam declarationem ipsius matris, non debe-
mus confugere ad coniecturas, *l. ille aut ille, §.
cum in verbis, ff. de leg. 3. l. continuus, §. cum ita*

de verb.

de verb. oblig. Et licet in d. instrumento asseratur dictam Dominam Sigismundam ampliorem dotem habuisse, vt in illis verbis, de quibus in proc. fol. 30. ibi, Et tanto magis, quòd à patre fuit dotata in satis maiori quantitate, quam fuerint aliæ DD. Sorores suæ, nihil ominus ex hoc non fuit inducta Domina Sigismunda ad renunciandum, sed vt dixi, mota fuit alia de causa; quæ statim adijcitur post expressionem verborũ mox relatorum, dum dixit & volens propterea obsequi volun-
467 tati & hæc dicitur finalis † causa, quæ est principium intentionis, & obiectum intellectus Galerat. de renuntiat. lib. 2. cap. 1. num. 2. tom. 1. Mantic. de tacit. lib. 3. tit. 12. num. 11. 16. & seqq.

Sed quatenus etiam maioris dotis cõstitutio fuisset causa ipsius renuntiationis, non tamen consequitur ipsam cõtemplatione Sororum factam fuisse, nam dicta ratio benè concludebat, quod d. D. Sigismunda cò libentiùs debebat renuntiare, vt arguitur ex illis verbis. & tanto magis &c. non tamen inferebat, quod ipsa renunciatio esset facienda
468 fauore sororum, quia † renuntiatio non trahitur, nisi ad expressa, & non censetur facta, nisi quatenus ex ipsa dispositione necessariò inferatur Surd. cons. 431. num. 22. lib. 3. Gratian. discept. 637. n. 26. par. 4. nam dicta causa maioris dotis apparet prolata intuitu dd. Matris, & Auiæ, vt ad libitum
469 de suis bonis disponere valerent, † & ne filiæ renuntiantes iuditium matris subuertere possēt, casu quo alios instituisset, vt considerat Seraph. de priuil. iuram priuil. 21. sub num. 24. hoc enim vt dictum est, apparet fuisse de intentione patris mandantis fieri dictam renuntiationem adinstar aliarum à cæteris filiabus factarum: sed etiam ipsarum Matris, & Auiæ, quæ pro se ipsis, suisq; hæredibus quibuscunque stipulatæ fuerunt, vt propterea hæc interpretatio (quod ipsa renuntiatio facta fuerit pro reintegratione aliarum filiarum) nedum coacta, & violenta, sed etiam penitus contraria, & repugnãs intentioni partium, & continentiæ verborum euidenter appareat.

Sed quod plus est, vbi etiam filia cum iuramento renuntiasset fauore fratrum præsentium, & accep-
470 tantium, † potest nihilominus Pater à dicta renuntiatione recedere, & filiam habilitare ad succedendum, quia huiusmodi renuntiatio, per quam posset videri ius quæsitum fratribus, habet tacitam conditionem, nisi Pater, de cuius hæreditate agitur, mutauerit voluntatem, Bal. in cap. ad nostram, secundo huius initij, sub num. 7. post med. vers. pone filia, de iure iuran. per tex. in l. vlt. C. de pact. & Baldi sententiam, cõmuniter à DD. esse receptam testatur Couar. in cap. quamuis, in prin 3. par. num. 7. vers. primus casus, & etiam Io. Guttier. in repet. d. cap. quamuis num. 3. de pact. lib. 6. camque verissimam esse dicit Molin. de primogenit. lib. 2. cap. 3. numero 4. Crass. in §. successio ab intestato quæst. 10. numero 7. Gomez. ad l. 22. Taur. numero 31. Dec. cons. 475. num. 7. & seqq. & in l. fin. num. 7. C. de pact.
471 Et quod pactum † de non succedendo patri factum fauore fratris, non impediat quin filia possit succedere ex voluntate patris, docuit Bart. in l. stipulatio hoc modo 61. num. 4. ff. de verb. oblig. vbi autem in renunciatione facta fauore aliorum filiorum, patri, esset reseruata facultas de bonis renunciatis disponendi, vt in hoc casu, omnis cessaret difficultas, quia tunc pater posset ad libitum à renunciatione etiam iurata recedere, & filiam quæ renunciauit ad successionem habilitare Ioann. Guttier. in repetit. d. cap. quamuis num. 11.

Ex quibus res clarissima redditur, quod d. Dom. Sigismunda (in prædicto instrumento à matre aduersus renunciationem reintegrata) illi succedere potuit, pruut ab ipsa Rota iure optimo fuit declaratum absque onere conferendi donationem scutorum trium millium, stante maximè clausula illa, Saluis &c. ab ipsa Rota ponderata, quam clausulam, licet D. Augustonus in eius responso num. 114. dicat non stare dispositiuè, sed preseruatiuè, hoc tamen non repugnat, sed comprobat Rotæ sententiam. Dum enim mater voluit donata excipere à communicatione, illaque præseruare fauore D. Sigismundæ, ea censuit illius esse præcipua, & propterea adiecit illam clausulam Saluis &c. quæ modi-
472 ficat, † & restringit Alciat. cons. 4. numero 17. lib. 8. & cons. 112. numer. 16 & 23. lib. 9. Crot. cons. 79. num. 36. lib. 1. cons. 284. num. 9. & cons. 257. num. 16. lib. 2. Roland. à Val. cons. 54. num. 14. lib. 4. Surd. cons. 352. num. 6. lib. 3.

De Iustitia contractus venditionis possessionis Cortilis.

Replicatio Vigesima.

473 Non immeritò lis belli † nomen sortita est, sic enim ab Hostiens. & Geminian. appellatur in cap. 1. de homicid. & probat tex. in l. 2. ibi litis exercere certamina, C. de iure iur. propter cal. vt Imperatores in l. aduocati 14. C. de Aduoc. diuers. iudic. Aduocatos causarum militare dixerint sicut enim bellum gerentes omnibus nocendi artibus vtuntur, iuxta illud Virg. dictum Dolus, an virtus, quis in hoste requirat? Sic etiam strenuus litigator vndique parat insidias, controuersias monet, nec in aliquo aduersario suo cedit, sed omnia iurgiis, & quæstionibus inuoluere tentat, iuxta illud; Destruit, ædificat, mutat quadrata rotundis. Vt mirum non sit, quod pars aduersa in præsenti causa omnia ferè instrumenta subuertere conetur, eantaque facilitate, vt etiam instrumentum celebratum super venditione dictæ Possessionis Cortilis (licèt in processu non appareat) iniustum allegare, & ob somniatam enormissimam læsionem rescindere totis viribus contendat, sed in vanum laborare dignoscitur, penitus namque in probatio-
474 nibus defecit: Tenebatur † autem in actione intentata duo extrema probare, videlicet, verum ipsius possessionis pretium; & excessiuũ, seu iniustũ, quo ipsa

ipsa vendita fuit, vt probatur in *l. 2. C. de rescind. vendit.* neutrum autem istorum probauit.

Primò enim pars aduersa non exhibuit instrumē-
tum hoc, de cuius rescissione agitur, vt ideo iu-
473 dicari non possit † super iustitia, vel iniustitia il-
lius instrumenti, quod in iudicio non apparet, *l. 4.
§. 1. ff. de act. empt.* etenim ad hoc, vt contractus
474 dicatur † vtilis, vel læsiuus id ex vniuerso, toto-
que contractu æstimari debet, non autem ex aliqua
illius parte, *l. Manius 52. §. vlt. ff. fam. hercisc.
Coccin. decis. 370. num. 2.* cum pretium rei alterari
dicatur ex pactis, & oneribus in instrumento adie-
475 ctis, quæ pars † pretii esse iudicantur, *l. fundi par-
tem 79. ff. de contrah. empt. l. si sterilis 21. §. si
tibi, ff. de act. empt. Bal. cons. 337. num. 6. lib. 1.
Alc. cons. 12. num. 12. cons. 16. num. 2. & cons.
44. num. 5. & 6. lib. 8. Bursat. cons. 204. num. 9.
lib. 2. Alba. cons. 153. num. 8. lib. 1. & cons. 791.
num. 19. lib. 4. Aemilian. cons. 75. num. 6. Surd.
cons. 384. num. 51. lib. 3. Valasc. cons. 43. num. 5.
& seq. & cons. 70. num. 4. Rot. decis. 357. num. 8.
part. 2. crimin.*

Secundum verò extremum, scilicet enormissima
læsio, resultans ex immensitate pretij, nec etiam
476 ex aduersò probatum fuit, prout † manifestè, &
concludentissimè probari debebat, vt per *Decian.
cons. 56. nu. 67. lib. 4. Caphal. cons. 314. n. 12. lib.
3. Mascard. de probat. conclus. 1225. numer. 6. vol. 3.*

Et quamuis D. Augustonus *in eius cons. nu. 115.*
ad probandam enormissimam læsionem vltra di-
midiam iusti pretij, veridico verborum compen-
dio plurium testium depositiones protulerit, hu-
iusmodi sub forma, videlicet. De lesione autem
prædicta satis deponunt Sabadinus, Bulgarellus,
Grillenzonus, & Cabrinus, deponentes, quod per
totum tempus, quo fuit possessa per D. Marchio-
nem venditorem, valebat, respectu partis clausu-
riæ, ducatonis 70. & ducatonis 40. respectu resi-
dui. Item alij testes Carpi, Righius, Pasius, Mar-
tinellus, deponentes, quod de tempore, quo eam
possedit D. Marchio, valebat scut. 6000. in 6500.
Item Vascherius, & Bersellius deponentes se vo-
luisse eam conducere tunc pro scutis 300. & 315.
annuis, & sapienter quidem hoc breuiloquio vsus
477 est, nihil enim ita absque labore † manifestam
facit veritatem, sicut breuis, & pura narratio, ex
sententia *Diui. Bern. de considera. ad Eugen. lib.
1. cap. 9.*

Attamen ipsi testes probant oppositum eius, ad
quod adducuntur, & remouent prætensam læsio-
nem, vt maximè sint habendæ gratiæ d. D. Aduo-
cato. Qui dd. testium pro parte d. D. Marchionis
in hoc capite inductorum, *vt in proc. testium fol. 2.*
depositiones roborando, pro d. D. Marchione, seu
potius pro veritate laborauit. Ea est enim verita-
478 tis † virtus, vt eam, vel inuiti fateri cogamur, &
licèt omni patrono, & defensore careat, nullis ta-
men machinationibus, aut arte vnquam subuerti
potest, sed sua vi aduersus hominum ingenia, quã-
cunq; calliditatem, & solertiam superans, à cun-
ctis insidijs se tuetur, & defendit, *Purpur. cons. 548.
n. fin. lib. 2. Neuiz. latè cons. 34. num. 6.* depres-
saque emergit, interclusa respirat, impugnata
magis elucet, nihil erubescit, nisi abscondi, & di
micare solet, vinci autem, & superari nequit, vt
laudandus esset D. Aduocatus, si ex intentione, &
iuuandæ veritatis animo, ingenuè attestationes
prædictas, quocumque res caderet, enunciasset,
rectè enim functus fuisset Aduocati officio, qui in
479 proferendis causis † tutor, defensorq; veritatis es-
se debet, *l. 2. C. de eden. l. 3. § vnde Marcellus,
ad fin. vers. Marcellus tractat, ff. de iure iur. l. illici-
tas 6. §. 1. de offic. præsid. l. vni. vers. nos enim, C.
de dedit. libert. toll. cap. tria sunt 45. dist. cap. inter
opera 20. de sponsal. Clem. 1. in princ. de Magistr.*
480 Alioquin Aduocatus, † qui factum falsò recitaret
crimine falsi, tenetur, *l. falsi nominis 13. §. fin. ff.
ad leg. Corn. de falsis. Alber. in l. 1. §. qui magistra-
tum, num. 23. ff. quod quisque iur. Ioan. Ignen. in l.
3. §. si quis tabulas, vers. si autem non totum, num.
122. ff. ad Silanian.*

Quod autē testes prædicti probent iustitiam dicti
contractus, enormissimamque læsionem excludant,
manifestè patet, nam Martinellus primus testis in
dicto processu testium pro D. Marchione in hoc
capite examinatorum *fol. 4. vers* & Righius, secun-
dus testis in eod. processu *fol. 30. vers* testantur,
quod verum, & iustum pretium dictæ possessionis
tempore, quo à d. Marchione venditore possidea-
batur, erat Ducatonorum 6000. & etiam 6500.
Pretium autem conuentum, & quo vendita fuit
ipsa possessio, fuit Ducatonorum 7600. vt legitur
in instrumento, quod sub die 18. Iunii anni 1622.
ex rogitu Dominæ Sallæ Notarij mihi exhibi-
tum legi in illis verbis. *Et sub pretio infrascripto
iam facto per Illustriss. D. Nicolaum Cortesium
pro parte d. D. Comitissæ Lucretiæ, & per Illust.
D. Hieronymum Zuccarium pro parte d. D. Co.
Francisci electos, & vt in sua relatione huiusmodi
æstimationis mihi exhibita per dd. Dominos æsti-
matores sub die sexto præsentis mensis Iunij, teno-
ris, de quo inferius dicetur.* Deinde in eodem in-
strumento dictum pretium specificatur verbis se-
quentibus, videlicet. *Et hoc pro pretio, & nomine
pretij in totū dictæ possessionis, & edificiorum suo-
rum ducatonorum septem millium sexingentorum
videlicet 7600. valoris solidorum centum trium
monetæ Mutinæ pro Ducatono, iuxta dictam æsti-
mationem mihi, vt supra dictum fuit exhibitam
tenoris subsequentis, &c.*

Secūdò de iustitia, & cōgruitate dicti pretij magis
specialiter deponunt Bulgarellus tertius testis in *d.
proc. fol. 51.* Cabrinus quartus testis *fol. 78.* Gril-
lenzonus quintus testis *fol. 93.* & Sabbadinus sex-
tus testis *fol. 107. vers. & fol. 108.* dum dicunt,
quòd respectu partis dictæ possessionis nuncupatæ
la Chiusura bubulcarum 80. in circa, tempore quo
per D. Venditorē possidebantur, erat valoris Ducat
70. pro singula bubulca, & respectu partis *prattiua*
Ducat 40. & respectu aliarū partiū vocatarū *li Sal-
dini* Duc. 30. pro qualibet bubulca; facta autē to-
tius d. possessionis æstimatione ad rationē prædictā

verum

verum pretium ipsius possessionis in totum ascen-
dere dicitur circiter ad summam prædictam, qua
ipsa possessio vendita fuit. Et consequenter, sub-
lata immensitate pretij tollitur rescissio contractus
prætextu læsionis, quæ non admittitur, nisi exce-
481 dat dimidiam iusti pretii de tempore † celebrati
contractus, *Meno. cons. 866. num. 18. lib. 9.*

Tertiò, dictis Martinello, & Righio prioribus
testibus adhibenda est fides super dicto pretio, sunt
482 n. † Agrimensores, & periti in æstimandis terre-
nis, qui optimè verum valorem probare dicuntur,
*Mascard. de probat. concl. 653. num. 1. & seqq. vol.
2. & concl. 1396. num. 25. tom. 3. vbi de communi,
Menoch. cons. 1174. num. 34. lib. 12.*

Quartò, quia prædicti omnes testes super dicto va-
483 lore deponentes, eorum dicti rationem † assignant,
etiam non interrogati, vt patet ex illorum lectura,
& prout de iure deponere debent, ad tradita per
*Mascard. de probat. concl. 1396. num. 10. tom. 3.
Iac. Beret. cons. 32. num. 24, Borel. cons. 100. num.
9. Gratian. discep. 461. num. 25. part. 3.*

484 Quintò, Quia ex tenore attestationis illorum †
constat ipsos testes fuisse sufficienter instructos de
omnibus qualitatibus dictæ possessionis, tam
respectu terreni, quam ædificiorum, & aliorum
superextantium, & pertinentiarum, adeò quod il-
lis plena sit adhibenda fides, *Valasc. cons. 70. num.
4. in fin. Mascard. d. concl. 1396. num. 13. & seq.
Marese. variar. resolut. lib. 2. cap. 1. num. 67. Grat.
dict. discept. 461. numero 24. & seqq. Rot. decisio.
100. numro 3. & decision. 256. num. 4. & 6. part.
2. criminal.*

Sextò. Eò magis credendum est ipsis testibus, vti
485 plus cæteris informatis, sunt † enim à multo tem-
pore vicini, & confinantes cum dicta possessione,
& præsertim *Grillinzonus, vt fol. 96 & Sabadinus
fol. 108.* prout etiam dictus *Cabrinus fol. 72.* as-
serit habere certã cognitionem dictæ possessionis,
propter diuturnam plurium annorum, eo loci con-
uersationem, & propterea magis certa, & credibi-
lis reddatur attestatio illorum; vt latè per *Borg.
decis. 46. num. 162. & seq. par. 1.*

Septimò. Quia prædicti omnes testes, dum di-
486 cunt de valore dictæ possessionis per † totum tem-
pus, in quo d. D. Venditor illam tenuit, & pos-
sedit, vtique includunt etiam tempus venditionis,
vt doctè probat dictus præstantissimus D. Augu-
stonus in dicto eius *cons. sub. num. 115. vers. &
quamuis, & num. 116. & seq.* cuius sententiam in
hac parte iure optimo fundatam approbo, illiq;
adhæreo, & me subscribo.

Et eò libentius, cum dicta ipsorum testium per-
scrutando, inuenerim Bulgarellum tertiũ testem,
fol. 61. in fin. & fol. 62. sic attestantem, *Sig. sì, che
voglio giurare, che dette terre erano del valore di
sopra espresso al tempo della detta vendita del Sign.
Marchese.* Cui concordat Cabrinus quartus testis,
qui interrogatus de valore eiusdem Possessionis de
tempore dictæ venditionis, *fol. 80. vers.* respon-
dit his verbis, *Sig. sì, ch' io lo posso giurare, che
valeuano quel prezzo, poiche douette stare due anni
in circa à venderle, dopo che le haueua affittate, vt
487 fol. 81. vers.* huius enim testis † ratio bene conclu-
dit, ex quo non multum tempus intercessit, *Rot.
coram Ludouisio Summo Pontif. decis. 553. num. 5.
& coram Pamphil. decis. 256. num. 2. par. 2. crim.
Rot. Bonon. ad stat. decis. 145. num. 12.* ex quibus
patet, quod illi testes præcisè deponunt de tem-
488 pore ipsius venditionis, & consequenter probant †
pretium secundum tempus contractus, prout in
terminis dictæ *l. 2. C. de rescind. vend.* testes depo-
nere debent, *Corn. cons. 21. numero 2. versic.
primo ex eo lib. 3. Mascard. de probat. concl. 1396.
numero 26. tom. 3. Anton. Crof. cons. 28. numero
5. Rot. decision. 100. num. 4. & decis. 357. num.
2. par. 2. crimin.*

Octauò. Supradicti pretij iustitia confirmatur ex
depositionibus Vascherii septimi testis *fol. 116.* &
Bersellii octaui testis *fol. 123. vers.* attestantium
dictam Possessionem tunc potuisse locari pro affi-
ctu Ducatonorum 300. & ipsos testes pro dicta, &
maiori quantitate conducturos se obtulisse, quo-
rum dicta multum coadiuuant probationem dicti
valoris, vt scitè demonstrat *d. D. Augustonus in
eod. cons. num. 118.* & id iure merito, nam iustum
489 rei pretium † æstimatur ex ipsius rei qualitate, &
redituum quantitate, *leg. si quos 16. C. de rescind.
vendit. l. si fundum 92. in princ. de leg. 1. & l. pen.
in fin. prin. ff. de reb. cor.*

Nonò, prædicta roborantur ex triplici præsump-
490 tione iuris, quarum prima est, quod pretium †
conuentum iustum esse præsumatur, *Surd. cons. 425.
num. 2. lib. 3. Rolan. cons. 92. num. 17. lib. 2. Rot.
decis. 648. num. 1. par. 1. in recent.* Altera est præ-
491 sumptio, quod læsio in contractu † non præsumi-
tur interuenisse, nisi probetur, *Lancell. Gall. cons.
27. num. 95. & cons. 32. numer. 40. Cephal. cons.
314. num. 12. lib. 3.* Tertia coniectura desumitur
ex eo, quòd emptio predicta facta fuit olim per D.
Lucretiam de consilio, & consensu Illustrissimi D.
Hippoliti Bellencini, vt probatur ex capitulis di-
ctæ venditionis initis cum ipsius interuentu, *vt in
processu fol. 98. vers. par. 2.* & ab eo in hanc for-
mam subscriptis. *Io Ipolito Bellencini consentisco,
& mi obligo à quanto di sopra,* vt in eodem proces.
fol. 102. in fine, & quæ subscriptio ab ipsomet D.
Hippolyto recognita fuit tamquã eius manu scrip-
ta, respondendo positionibus *vt in eodem processu,
fol. 98.* vnde non præsumitur d. D. Lucretiam fuis-
se in pretio deceptam, stantibus consilio, pruden-
tia, & in rebus agendis experientia d. D. Hipolyti
de cuius etiam, & d. Vxoris suæ, & filiorum inte-
492 resse agebatur. Quæ propterea † omnem fraudem
& lesionem excludere dicũtur, *l. transactionem 35.
& ibi Bart. num. 2. & 3. Bald. num. 3. Salic. & cæ-
teri DD. C. de transactionibus.* Quod eò magis com-
probatur ex interuentu, & causæ cognitione adhi-
bita per Excellentiss. Dom. Iudicem, qui instru-
mento dictæ venditionis decretum interposuit,
ac etiam ex præsentia, & consensu Vicinorum,
loco attinentium adhibitorum, vt legitur *in dict.
instrumento.*

Decimò

Decimò. Iustitia dicti pretij optimè probatur ex præcedenti æstimatione dictæ possessionis facta
493 per duos nobiles Peritos concorditer electos, † iusti namque pretii declaratio fit per æstimatores ab vtraque parte electos, *l. hac edictali, 6. §. hic illud, vers. mobilium, C. de sec. nupt. & in auth. de non alien. aut permut. reb. Eccl. §. quod autem dictum, Bursat. cons. 184. num. 1. lib. 2. Rot. decis. 607. num. 1. in fin. par. 1. in recent.* & eo magis, cũ partes ipsæ illorum æstimationi acquieuerint, & pro pretio per eos declarato emptionem fecerint, prout etiam in dictis Capitulis conuenerant de stando relationi illorum, *vt in d. proc. par. 2. fol. 100.* & de ipsa æstimatione nullatenus dubitari potest, cum respiciat tempus ipsiusmet contractus, iuncta ipsarum partium approbatione. Constat autem ex tenore dictæ relationis peritorum, in instrumento prædicto registratæ, quod ipsi in dicta æstimatione facienda, exquisita vsi sunt inquisitione, vt patet ex verbis d. relationis, ibi. *Et considerata da noi la suddetta possessione piu volte, & calculata la probabile rendita à ragione di quattro per cento, lette alcune esibitici fedi d' affitto, oltre il presente sequito di Ducatoni 320. l' estimiamo al modo sudetto di quattro per cento, perche così si sono compiacente le parti, hauuta consideratione alla grauezza della Camera di Carpi di libre dieci, soldi vndici, denari cinque, Hauuta pur anco consideratione à casi fortuiti, & à spese probabili, l'estimiamo valere, & ascendere al valore di sette milla seicenta Ducatoni. da lib. cinque, e soldi tre l' vno, e così con la presente
494 diciamo, e referiamo &c.* Cum † n. pretium ex præsenti rerum statu i. de tempore actus iudicetur *l. 3. §. diui fratres, ff. de iur. fisc. l. 4. C. de rescind. ven.* & ex qualitatib. rei, & redditum quantitate, *l. si quos 16. C. eod. tit.* & etiam habito respectu ad dubium euentum, *l. propter spem 23. ff. fam. ercis. l. si seruus 14. in fin. prin. & ibi Glos. in verb. inuenerit, ff. de cond. fur.* Tantiq; res sit æstimanda, quanti valet onere deducto, *l. 1. §. si heres, vers. Iulianus, ff. ad trebell.* Minuitur n. pretium ex adiecto onere, *l. 6. in fin. ff. de seru. exp. l. pen. ff. de hered. vel act. vend.* & propterea, cum hæc omnia fuerint ab eisdem Peritis considerata, ipsos rectè d. æstimationem fecisse iudicandum est. Et patet, quia innito calculo ad d. rationem quatuor pro cẽtenario, pretium constitui debebat in Ducat. octo millibus, sed ratione dictorum onerum minuitur ab ipsis Peritis in summa Ducat. 400. Quod autem taxatio ad rationem prædictam facta fuerit de consensu ipsarum partium, probatur tum ex conuentis in capitulis d. venditionis, de quibus *in proc. par. 2. fol. 101. vers. & per il residuo del prezzo &c.* Tum etiam ex verbis prædicti instrumenti ipsius donationis, ibi, *Et interim loco fructuum dictæ possessionis, quantum sit pro dicto residuo, dare, soluere ac respondere promisit in rationem Ducatorum quatuor similium, pro qualibet centenaria Ducatonorum & anno, & ad rationem cuiuslibet centenarij, & aunt sic ex pacto, &c.*

Ad quid teneatur D. Marchio occasione Librorum per eum venditorum.

Replicatio Vigesimaprima.

Sicut verum est Illustris. D. Imolam copiosam reliquisse Bibliothecam, ita etiam certum est post illius mortem meliorem, & fortè maiorem librorum partem restitutam fuisse Serenis. Duci Mutinæ, quam dictus Dom. Imola mutuo acceperat ab ipso Serenissimo Domino. Aliam quoque partem per dictam olim D. Lucretiam ipsius D. Imolæ heredem, de voluntate etiam, & consensu aliorum substitutorum in dicto eius testamento dono traditam fuisse Illustrissim. & Reuerendis. fel. record. Card. Estensi, vt deponunt testes in causa examinati, nempè *Illustris. Dom. Fuluius de Testis* dicti Serenissimi Ducis Secretarius, in process. rest. *fol. 131. ibi. Dicendo raccordarsi benissimo, come egli à gli anni passati d' ordine di S. A. Serenis. & come suo Secretario, fece leuare dallo Studio del fù Illustris. Sig. Co. Gio. Battista Laderchi, Secretario, & intimo Consigliere della medesima altezza, buona quantità di libri, che erano dell' istessa Sig. Duca i quali dice esso Sig. Testimonio trouarsi tuttauia presso di lui, & così fù, & è la verità.* Idem deponit *R. D. Dominicus de Baninsegnis in eod. proc. fol. 155. & seq.* sic attestans. *E la verità, che egli nel tẽpo, che staua in casa dell' articolata già Illustris. Sig. Co. Lucretia Pistoia Laderchi per maestro de' SS. Nipoti di quella, vide doppo la morte del fù Illustris. Sig. Imola marito di lei, il Sig. Agostino Mascardi, allhora Secretario del Illustris. S. Card. d'Este nello studio del medesimo Sig. Imola, il qual S. Mascardi intese esso Sig. Testimonio, che sceglieua alcuni libri, che d. Sig. Car. Illustr. voleua comprare di detto studio, & dopo intese da quei di casa, che hauẽdone fatto leuare dal medemo studio da 150 pezzi, frà quali ve n' erano di bellissimi, e di grã valore, gli haueua poscia voluti pagare, ma che la suddetta S. Lucr. col consẽso de gli heredi tutti ne haueuano fatto libero dono à S. S. Illust.*

Et idem testis *fol. 157.* sic ait *Et sà anco, che doppo la morte del sudetto Sig. Imola, furono in altre leuati dal detto studio libri, che erano del Serenis. Sig. Duca in grandissima quantità, si che non saprebbe adesso dire, qual fosse maggiore, ò la quantità leuata, ò quella, che restò in detto studio, poiche dice in questa parte essere indifferente, Et alcuni altri ne leuò esso S. Testimonio per seruitio di essi SS. Nipoti, & il rimanẽte intese poscia esser stato leuato da detto studio da vn Libraro di Bologna, e portati à detta Città*

Hieronymus Calefus in dicto proc. *fol. 14. vers.* testatur in hanc formam. *Io voglio affermare con giuramento, che li libri, che furono tolti via dallo studio del Sig. Imola, come di sopra, erano quegl' istessi libri, che detto Sig. Imola, mentre era viuo, haueua in esso studio, & questo lo posso affermare con giuramento, perche io testimonio hò visto mettere li libri in d. studio, gli hò visti sẽpre in esso sino alla sua morte,*

& dopo

& doppo hò visto levarli via da detti officiali di S. A. come hò detto, Et *fol. 215. vers. ibi. Io non sò quanta quantità di libri si togliesse da parte il d. Sig. Card. nè la qualità di essi, ma sò bene, che il Sig. Agostino* Mascardi, *Secretario di sua Sig. Illustriss in quel tempo tolse delli migliori, & di quelli, che faceuano per sua Sig. Illustriss*, Et *fol. 216. ibi. Voglio affermare con mio giuramento, che li libri fatti torre dal, Illustris. Sig. Card. sudetto erano gli istessi libri, che il Sig. Imola, mentre viueua, haueua nello studio.*

Residuum verò dd. librorum, deductis prædictis, fuit postea venditum, & traditum D. Sebastiano Bonomo Bibliopolæ Bonon. de consensu, & mandato d. D. Lucretiæ, prout deponunt *Bartholomeus de Baesis, fol. 197. ibi. Che volendo andare essa Sig. in Villa, lasciò ordine à M. Girolamo Calessi, pur seruitore di detta Sig. per quanto sentei dire à lui, che dasse tutti i libri, che erano nello studio, & nell'habitatione del medesimo già Sig. Imola, & essa Sig. ad vn Libraro di Bologna, che gli haueua comprati, il quale doueua venire à leuarli, & inf. fol. 198. ibi. Sa in oltre il testimonio, che da lì ad alcuni giorni essendo la medesima Sig. fuori in Villa, venne il predetto Libraro à pigliare detti libri, & leuarli, il quale vide il Testimonio, & i quali libri vide esso Testimonio, che il medemo Libraro fece caricare sopra carri.*

Idem deponit *Hieronymus Calesius, fol. 218. vers.* in illis verbis. *Può essere da cinque, o sei anni in circa, che precisamente non me ne raccordo, che la Sig. Contessa ordinò à me Testimonio, & à M. Bartolomeo Gomola, dassimo li libri, delli quali nella mia fede, ad vn Libraro Bolognese. Le parole precise, che d. Sig. Contessa disse à noi sudetti, furono queste. Che se veniua quel Libraro di Bologna, gli dassimo li libri, ch' erano nello studio del Sig. Imola*, Et inferius *fol. 219. il Libraro di Bologna si addimandaua il Sig. Sebastiano Bonomi. & eod. fol. vers. il sudetto Libraro, quando venne, parlò à me, & à detto M. Bartolomeo, dicendoci, son venuto à torre li libri, che la Sig. Contessa hà lasciato ordine, che mi date* & inferius *fol. 220. Sò bene, che detto Libraro caricò detti libri, come ho detto.* Ex quorum testium depositionibus constat venditionem dd. librorum d. Bibliopolæ factam fuisse de ordine d. D. Lucretiæ, quamuis instrumentum huiusmodi venditionis fuerit celebratum per d. D. Marchionem, tam suo, quàm aliorum interessatorũ nomine, *vt in processu iurium & actorum fol. 163. par. 2.* Adeo quod ipse D. Marchio se gessit, tamquam negotiorum gestor, & executor mandati d. D. Lucretiæ, de cuius voluntate facta fuit dicta venditio, quæ ab ipsa potius facta dicitur, nam cum d. D. Lucretia, vti hæres esset ipsorum librorum Domina, ad dictam
495 venditionem perficiendam solus consensus † satis
erat, *l. 2. ff. de oblig. & act.* & propterea cum à d.
D. Marchione dicta venditio facta fuerit, consen-
496 tiente ipsa D. Lucretia, † non libri ipsi, sed il-
lorum pretiũ peti potest, *l. si fundum 92. ff. de leg. 1.*
497 Nec D. Marchio † conueniri potest, nisi, pro ra-
ta pretii librorum exacti ab emptore, neque tene-
tur bonum facere nomen dicti emptoris, etiam si
effectus esset non soluendo. vt cautum est in *l. sed*
an vltro 10. §. 1. ff. de neg. gest. sed damnum esset
498 † inter omnes cohæredes communicandum, *l. nam*
& seruus, 21. §. qui negotia, eodem tit. sufficit enim
negotium ab initio vtiliter gestum fuisse, vt gestor
de euentu non teneatur, *l. successori, 12. in fine,*
499 *ff. eod.* sicut non † tenetur de eo, quod periit sine
culpa sua, *l. si debitor 13. & l. siué 22. vers. sed ita,*
500 *ff. eod.* Neq; ad aliud obstringitur, † nisi ad ceden-
dam actionem pro consecutione residui dicti pre-
tii aduersus emptorem, *l. cum que 13. ff. de peric.*
& com. rei vend. l. si mandatu meo, 45. ff. mandati.
Vt non ab re Rota Maceratensis declarauerit d. D.
Marchionem teneri ad restituendum duas ex tri-
bus partibus pretii, quo libri venditi fuerunt, quod
verificatur in ea parte pretii, que à dicto emptore
per ipsum D. Marchionem recepta fuit, iuxta ip-
sius verbi (*restituere*) propriam significationem,
501 nam † restituere dicimur, quod accepimus, *cap.*
dilectis filijs 55 de appell l. si procuratorem 8. §. vlt.
ff. mandati, Alx. cons. 18. nume. 14. lib 9. Cranet.
cons. 357. num. 16, & num. 30. & 88. lib. 3. Re-
stitutioque præsupponit traditionem, *Surd. cons.*
94. nume. 23. lib. 1. iunctis alijs congestis per Grat.
discep. 824. num. 6. vers. maxime, num. 7. & seq.
part. 5. Verbaq; sententiæ, propriè, & strictè sunt
accipienda, *leg. 1. C. si plures vna senten. Menoch.*
cons. 611. nume. 15. lib. 7. & cons. 761. numer. 9.
lib. 8. & fauore condemnati interpretantur, *l. inter pares 38. ff. de re iud. Burs. cons. 139. num. 50. lib. 2. Ceph. cons. 488. num. 23. lib. 4.*

Quo stante, cessare videtur quæstio ex aduerso proposita, an d. D. Marchio teneatur ad pretium conuentum, vel potius ad verum dd. librorum valorem, quod per testes per partem inductos probatum asseritur. Attamen ex abundanti dicitur pretium verum, & iustum dd. librorum minime probari per ipsos testes, qui deponunt de vniuersis libris studii D. Imolæ, prout consistebant integraliter, & sine diminutione, tempore, quo ipse viuebat. Nunc autem agimus de parte dd. librorũ quæ remansit, demptis partibus illorum habitis à prædictis Serenis. Duce, & ab Illustris. Card. necnon & receptis pro vsu dictorum Dominorum Nepotum.

Et ideo, tamquam attestantes de re diuersa, nihil
probant, quod enim, detractis partibus substantia-
libus, superest, diuersum dicitur, cum magna sit
502 differentia inter rem totam, & partem, † vt pro
batur *in §. si quis vna, Instit. de fideicom. hæredit. &*
in l. pen. C. de hæred. instituen. notat Cuiac. ad tit. C.
de sent. pass. col. 2. vers. quod si pro parte. Præser-
tim verò ratione valoris, nam plus valet res tota,
& integra, quam in partes scisa, atque diuisa, *Meno*
cons. 358. num. 29. lib 4. Mantic. de ambig. lib. 4.
tit. 20. num. 34. & seq. tom. 1. Ludouis decis. 553.
num. 12. Et licet prædicta ratio sufficere videatur
ad elidendam probationem dicti valoris per testes
ipsos ex aduersò deductam, placet nihilominus ex
abundanti alias adducere, vltra consideratas à
Rota Maceratensi.

Primò

Primò enim constat ex depositione dd. testium,
ipsos non esse expertos, & benè informatos de
omnibus libris studii d. quon. Dom. Imolæ, nam
adm. Excellen. D. Bernardus in eius examine *fol.*
6. sic dicit; *Oltre li libri legali, vi era vn studio di*
Theologia, con bellissimi libri di Theologia, & assais-
simi libri d' humanità. Prout etiam adm. Excellen.
d. Masellus *fol. 14. vers.* sic ait, *La disciplina prin-*
cipale erano di Legge, di Teologia, di Filosofia, di
belle lettere, & d'Historie, e di altri libri diuersi,
qui quidem libri cum sint diuersæ professionis, non
potuerunt dd. DD. Bernardus, & Masellus, testes
exaduersò inducti, scire illorum valorem, cum tam-
quam iuris Doctores fuerint quidem versati super
libris legalibus, non autem Theologicis, & Philo-
sophicis. Ad hoc autem, vt testes probent iustum
503 valorem, non solùm debent habere † cognitas rei
qualitates, *Cur. iun. cons. 165. num. 10. Rot. decis.*
100. nume. 3. part. 2. criminal. Mascard. de probat.
concl. 656. numer. 70. part. 2. sed etiam omnes rei
504 venditæ partes considerare debent, quia † iustum
pretium, non ex aliqua rei venditæ parte, sed ex
omnibus partibus simul iunctis, sumi debet, *Surd.*
late cons. 217. numer. 13. & seq. libr. 2. & decis.
155. num. 5.

Secundò, quia dd. testes non reddunt rationem
sufficientem, dum asserunt considerasse studium
prædictum ab extra, superficialiter, &, vt ipsi di-
505 cunt (*così di grosso*) libri enim † considerandi sunt
per singula volumina, vt in *l. librorum 52. §. 1. ff.*
de leg. 3. & cuilibet volumini pretium est statuen-
dum, quodlibet enim suum pretium habet ab aliis
diuersum, vel ratione magnitudinis, vel melioris
impressionis, vel quod aliqua sint ornatius conglu-
tinata, vnusque liber potest esse alio pretiosior,
diuersis respectibus, vt omnibus notum est. Te-
506 stes † autem, vt dictum est, non assignantes con-
cludentem dicti sui rationem, non probant rerum
valorem, *Mascard. de probat. concl. 1396. numer.*
10. tom. 3.

Tertiò, quia ipsi testes fatentur fieri non posse
certam, & veram æstimationem sic tumultuosè, vt
ipsi fecerunt. Nam d. D. Bernardus *fol. 5. fac. 2.*
inquit, *Io credo di nò, che non si possi estimare vn stu-*
dio così in confuso, nè dare sicuro giuditio del suo va-
lore, senza pericolo di fallire, se non così di grosso.
Et d. D. Masellus *fol. 14.* hoc modò interrogatus,
Se si possi dare sicuro giuditio, ò nò, del valore d'vn
studio, che si veda in confuso, senza essaminare con
diligenza i libri di vno in vno, senza fare errore. Re-
spondit *nō si può fare, volendo enuntiare il preciso va-*
lore di ciascheduno, quādo si supponga, che lo studio sia
stato veduto in cōfuso solamente, vt eod. fol. 14. fac. 2.
Adeo quod ipsimet testes eorum dictum destruunt,
scientes tamquam iuris valde periti in constituen-
507 dis † rerum pretiis exactam requiri diligentiam, &
magna opus esse examinatione, rerum accidentia
subtiliter inuestigando, *vt per Natta, cons. 18. num.*
22. Menoch. cons. 1169. num. 2. & seq. lib. 12.

Quartò, quia dd. testes eo minus probant; quòd se
508 ignorare † affirmant dd. librorum numerum, &
quantitatem. Nam D. Bernardus sic ait *fol. 6. Non*
posso mò sapere la precisa quantità, & D. Masellus
fol. 15. in princ. Che io non li saprei dire, la quantità
era grandissima, il numero preciso nō si sà da me. Cum
autem certum librorum pretium reguletur à num.
& qualitatibus illorum, impossibile est id exprimi,
nisi prædictis benè cognitis, atque perspectis, &
nisi diligenti superinde calculo adhibito, vt expe-
rientia docet.

Quintò, quia apparet ipsos testes nimis celeriter
509 pronunciasse † valorem dd. librorum, nulla scili-
cet habita consideratione accidentium ipsorum
voluminum, & perfectionis, seu defectus eorum;
ad conditionem temporis, quo facta fuit illorum
venditio; ad qualitatem personæ, cum qua initus
fuit contractus, nempe Bibliopolæ, qui viliori pre-
tio libros emere solet, vt deinde carius vendat; nec
vllo habito respectu ad pacta in cōtractu apposita,
prout hæc omnia erant attendenda, sine quorum
consideratione non potest iustus rerum valor de-
clarari, vt perpendit *Menoch. d. cons. 1169. num.*
2. cum seq. lib. 12. & Valasc. cons. 43. num. 7.

510 Sextò. Quia dd. testes non deponunt † de tem-
pore contractus, sed per plures annos antè, & de
tempore, quo viuebat D. Imola, ideò non pro-
bant valorem dd. librorum, ad effectum, vt scia-
tur, an iusto pretio venditi fuerint, *Glos. in cap.*
3. in verb. tunc valorem, de empt. & vend. Alex.
cons. 54. num. 4. & 5. lib. 6. Paris. cons. 128. num.
35. lib. 1. Rolan. cons. 23. num. 27. lib. 1. Paset.
cons. 53. num. 15. Decian. cons. 14. num. 16. lib. 2.
potuit enim postea numerus dd. librorum, vel etiā
illorum pretium augeri, vel minui, vt propterea
ipsorum testium depositio reddatur vaga, incerta,
& non concludens per necesse, nullamque proba-
tionem faciat, cum etiam rebus sic stantibus, ad
511 præsumendam identitatem pretii † bonorum mo-
bilium triennium sit obseruandum *Mascar. d. concl.*
1396. num. 38. tom. 3.

Septimò. Quia iidem testes deponunt, quod *in-*
dicio suo dd. libri tantum valere poterant, ideo non
512 probant verum pretium, quia debebant † de illo
testari, secundum communem æstimationem ho-
minum, cognitas habentium ipsorum librorum
qualitates, prout in pretio librorum probando
docet *Bart. in l. pretia rerum. 63. §. non nullum,*
sub. num. 2. vers. quandoque tractatur ff. ad l. Falcid.
quem ibi DD. communiter sequuntur, Curt. Iun. cons.
144. num. 3. & seq. & cons. 165. num. 17. Menoch.
cons. 1111. nume. 79. & 81. lib. 12. Valasc. cons.
43. nume. 4. Gratian. discept. 451. numer. 32.
par. 3. Rot. decis. 100. numer. 6. 9. & 12. par. 2.
criminal.

Remota igitur probatione ipsorum testium, sub-
intrat conclusio per D. Aduocatum firmata *sub*
513 *num. 120.* quod † res mobiles non existentes, Iudi-
cis arbitrio sint taxandæ, & æstimandæ, *ex addu-*
ctis per eum, quibus addi possunt scripta per *Meno.*
de arbit. lib. 2. casu 143. Perig. cons. 16. numero
42. lib. 6.

Cum itaq; Illustriss. DD. Arbitri (Rotæ prædi-
ctæ opi-

ctæ opinionem secuti) iudicauerint standum esse pretio in ipsa librorum venditione conuento, iustè, & rectè factas dicitur illorum æstimatio, attentis dictis diminutionibus ipsorum librorum, & alijs
514 prædictis, immò etiam, quod † pretium conuentum præsumitur iustum, vt illi sit standum, nisi contrarium probetur, *Bal. in l. per diuersas, nu. 8. in fin. C. mandati Rolan. cons. 98. nume. 17. lib. 2. & cons. 64. num. 18. & seq. lib. 4. Fab. de Mont. in tract. de empt. & vendit. 8. qui principali n. 25. vers. item aduerte, Mascard. de probat. concl. 1225. n. 1. & seq. par. 3. Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 20. num. 21. part. 1. Rota decis. 648. numer. 1. part. 1. in recent.*

Nõ obstat, quod omnes libri studij olim D. Imolæ peruenerint ad manus d. D. Marchionis, vt asserit D. Aduocatus *in eius responso, num. 118. vers. tandem*, quia hoc à veritate alienum esse probatur ex attestationibus supradictorum testium, prout nec verum est, quod omnes dicti libri sint descripti in instrumento venditionis de illis factæ, vt ibi supponit idem D. Aduocatus, quia contrarium probatur ex inspectione ipsius instrumenti in processu existentis, *fol. 163. & seq. par. 2.*

Ex quibus omnibus facilè patere potest, vtrum errores in iure, & in facto allegati per ipsum D. Aduocatum, sint dictæ Excelsæ Rotæ, seu potius ipsimet D. Aduocato adscribendi, & consequenter an ipsa Rota sit ab huiusmodi calumnia vindicãda, illaque melius induere arma dignoscatur.

ALIA quamplura fauore dd. Illustriss. DD. de Montecuccolis adduci possent, sed nũc missa facio, cum prædicta satis, superque sufficere videantur, quæ tamen dicta sint, non oppugnandi, sed propugnandi causa, vt nobilissimorum Principalium meorum, iura, simulque dignitatem dictæ Inclytæ
515 Rotæ Maceratensis (quod est tribunal † SS. D. N. Papæ omni veneratione, & laude dignis.) defenderem. Et si prolixiori sermone, quàm par esset vsus fuisse viderer, ad id refellendæ Aduersantis prolixæ scripturæ necessitas me coegit; Et veritatis patefaciendæ cupido requirebat, vt sæpè for-
516 malia verba integrè referrem, nam, † vt ait *Cleon apud Plutarc. in Apoph.* quanta res est, tanta & oratio, qua vteris esse debet, at nunquam *teste Senec. Epist. 27.* nimis dicitur, quod nunquam satis dicitur. Nec indignari debet ipsemet Clarissimus Augustonus, si aduersus multa per eum dicta aliquo sermonis impetu redarguens insurrexerim, id enim feci (testis sit Deus) non animo famam eius maculandi, quæ non solum apud me, sed etiam omnes graues, & prudentes viros certè maxima est, nec lædi potest ex aliquibus ab eo perperam dictis, Quæ si conferri, & statera cum innumeris optimè per eum scriptis appendi deberent, vtique
517 læuia, & inania apparerent; Humanum est † enim errare, & hanc contagionem ex ipsa mortalitate traximus, vt homo, cum erat, humanitas errare dicatur; Nec nouum, quod quandoque bonus dormiret Homerus, nullusque iaculator, tam expertus reperitur, qui non aliquando aberret à scopo. Sed mihi defensoris partes subeunti, & impulsu veritatis zelo, etiam ipsa naturali lege dictante, vim
518 vi † repellere licuit, & ferrum ferro trudere; nam & ipse D. Aduocatus potuisset temperantius causam agere, vt mirandum non sit, quod acriter lacessitus, offensamq; speculatus, durè respondeat, iuxta carmen illud: *Non malè respondit: Malè enim*
519 *prior ille rogarat.* Cum etiam Aduocato † à iure permittatur conuiciandi facultas, prout causæ vtilitatem exigere fuerit arbitratus, *l. 6. in princ. vers. ante omnia, & ibi Glos. in verb. vtilitas, C. de postulan.* Optarem equidem id de Eruditissimo D. Augustono sentire, eique honorem illum exhibere quem Sanctus Augustinus *in cap. Ego 9. dist.* Canonicis scriptoribus se deferre testatur, vt in nullo vnquã ipsum errasse mihi persuadere possem, vtque de illis, quæ vero aduersari videntur, putarem scripturam mendosam esse. Verùm, quia idem D. Augustonus in principio dicti sui Responsi, illud, inter eius scripta in lucẽ edẽda inserere velle dixit, id nullatenus opinati valeo. Quare potius non censoria seueritate (quam mihi vendicare non audeo) sed venia ab eo petita, ipsum admoneo, ne illud hac veste indutum egredi patiatur; nam velut Spina inter Lilia, & tamquam Lapis vitreus inter lucidissimos Adamantes appareret, sed illa exuta nouam induat, & honestiorem vestem, & emendatum
520 emittat, malè dicta corrigens, † Iacobi Cuiatij viri doctissimi exemplum imitatus, qui pluries sui ipsius Errata correxit, vt legitur apud eum *ad l. 3. sol. fin. C. de. test. & in leg. 7. in princ. C. ad. leg. Iul. de adult.* Nam & Ego (licet sim omnium Iurisconsultorum minimus, & eo nomine non sim dignus) sum paratus quæcunque à me minus rectè dicta sint, à quouis rectius sentiente, & etiam ab ipso D. Augustono (animi passione semota, oculoque irretorto) corrigi, & emendari. Non est e-
521 nim † leuitas à cognito errore recedere, nec turpè est in melius mutare consilium, *Senec. de ben. lib. 4.*
522 & magnæ sapientiæ est † hominem renocare, quod malè locutus est, *cap. magnæ 22. quæst. 4. & c. qua-*
523 *liter, & quando, il secondo de accus.* Immo † Summus etiam Pontifex, si quatenus est homo, quid incompetenter egerit, non dedignatur ex inferiorum admonitione, & iudicio illud corrigere, & emendare, *cap. nos si incompetenter 2. quæst. 7.* suamque sententiam vult in melius commutari, si sibi aliquod fuerit subreptum, *cap. sententi am 35.*
524 *quæst. 9.* & patienter † sustinet, si eius mandata non impleãtur super eo, quod praua ei fuerit insinuatione suggestum, *cap. 5. in fin. de rescript. cap. cum teneamur 6. de præben. in fin.* Sic, & Imperatores non indignantur, si eorum mandata exorbitantia non exequantur, *l. rescripta 7. C. de precib. Imp. offer. l. si vendicari 20. C. de pœn.* Non igitur me præripio, nec correctionem fugio, omniumque prudentium, & Doctorum iuditio subiacere volo, à quibus, vt laudari honorificatum, ita emendari fructuosum semper existimaui. Corripiat me igitur iustus, & increpet me, *vt in Psalm 140.*

Psal. 140. & tunc cum Propheta exorabo *in Psal.* 118. feci iudicium, & iustitiam, non tradas me calumniantibus me;
525 sed † calumniam timere non debet, quem fides veri defendit, *l. si non conuincij 5. C. de iniur.* Quare, &c. saluo, &c. Dat. Bonon. sub die 6. Maij 1628.

ARGVMENTVM.

Sequestrum factum pro executione obligationis Cameralis super bonis, quæ potuerunt capi vigore dictę obligationis, remedio cautionis non reuocatur.

SVMMARIVM.

1 *Cessionarius succedit in ius cedentis, reputaturque eadem persona, num. 4.*
2 *Et obtinet omnia iura ipsius.*
3 *Etiam respectu obligationis Cameralis.*
5 *Ita vt possit deducere in iudicio omnia iura cedentis.*
6 *Sequestri adiudicatio, sicut conceditur creditori.*
7 *Ita concedi debet cessionario.*
8 *Cessionarius propriè dicitur creditor.*
9 *Clausula in locum suum, & procurator in rem suam, quid importet.*
10 *Sequestrum obtentum pro effectu facienda executionis non relaxatur per cautionem oblatam.*
11 *Creditor, vt agere possit contra nomea debitorie, quid seruare debeat.*
12 *Obligationis Cameralie effectus transeunt ad hæredes.*
13 *Actio contra nomen debitorie non datur, nisi facta excussione principalis.*
14 *Excussio non est necessario, quando agitur aduersus pretium bonorum debitoris.*
15 *Excussionis exceptio omissa in prima instantia non intrat in causa appellationis.*
16 *Obligatio Cameralis tollit beneficium excussionis.*
17 *Cessio pro pretio confessato, & non interueniente pecunia, est inualida.*
18 *Limita, quando ius cedentis est indubitatum propter obligationem Cameralem, & executionem obtentam.*
19 *Vel quando lapsum est tempus excipiendi de numeratione.*
20 *Confessio creditoris de recepta pecunia à fideiussore, sufficit, vt ille possit agere contra debitorem.*
21 *Et æquiparatur huiusmodi confessio veræ solutioni.*
22 *Cessio facta post solutionem non valet. Quod intellige, si solutum fuisset nomine debitorie, aut de pecunijs ipsius, num. 24.*
23 *Limita regula in casu solutionis facta pro se, vel nomine suo, vel pro obligatione sua.*
25 *Omnis obligatio tollitur per solutionem*
26 *Cessio facta incontinenti post solutionem est valida.*
27 *Et facta dicitur incontinenti, si sit facta eadem die solutionis, in eodem loco, ab eodem Notario, & coram eisdem testibus.*
28 *Quod procedit, etiamsi vnum instrumentum sit factũ post aliud, dummodo incontinenti, & num. 29.*
30 *Hæreditatis aditio probatur ex possessione rei hæreditariæ.*
31 *Fideicommissarius non potest capere possessionem propria auctoritate.*
32 *Sed illam habere debet de manu hæredis, vel Iudicis. Alioquin non præsumitur possidere vti fideicommissarius, sed potius vti hæres simpliciter.*
33 *Protestatio voluntatis declaratiua, nullum habet effectum in his, quæ ex voluntate nostra non dependent.*
34 *Declaratio debet præcedere, & non sequi actum, qui solet importare aditionem.*
35 *Maximè vbi de præiudicio tertij agitur.*
36 *Ad excludendum præiudicium tertij, possessio in dubio non videtur posse referri ad titulum fideicommissi.*
37 *Fideicommissarius habita verbali restitutione potest propria auctoritate accipere bona.*
38 *Filij positi in conditione, quando sunt vocati, censetur solùm vocati ad portionem parentum, limita vt num. 39.*
40 *Legitima filio debetur tanquam æs alienum, & num. 49.*
41 *Legitima detrahitur de fideicommisso.*
42 *Legitima non recipit grauamen.*
43 *Debetur ex prouidentia legis in bonis testatoris.*
44 *Filius potest bona supposita fideicommisso alienare pro quantitate suæ legitimæ.*
45 *Prout etiam potest alienare pro ære alieno ipsius testatoris soluendo.*
46 *Quod procedit, quando alia bona libera non adsunt.*
47 *Legitima est detrahenda regulariter de fideicommisso vniuersali, non particulari.*
Quod limita, vt numer. 48. & declara, vt numero 50.
51 *Legitima dicitur certa ex liquidatione bonorum facta per testes.*
52 *Legitimæ solutio non retardatur per exceptionem incertam.*
53 *Legitima potest arbitrio Iudicis in vna re, vel pluribus constitui.*
54 *Pretium in particularibus non succedit loco rei:*
Quod intellige, & limita, vt num. 55. 56. 57. 58. 59. & 62.
60 *Legitima detrahi potest ex pecunijs paternis, vel ex bonis de pecunijs paternis emptis.*
61 *Ex obligatione generali competit hypotheca creditori super pecunijs, dum extant, & num. 63.*
64 *In pecunia non cadit hypotheca.*
65 *Quod intellige, vt procedat fauore comertij, quando scilicet pecuniæ sunt consumptæ bona fide, limita, vt num. 66.*
67 *Nomen debitorie, quando conueniri possit.*
68 *Nomen debitoris venit sub simplici appellatione bonorum,*

Actio

69 *Actio utilis datur pro exactione nominis debitoris.*
70 *Pecunia dicitur de bonis testatoris.*
71 *Qui liberationis commodum sentit, is etiam incommodum solutionis habere debet.*

DECISIO LI.

Ecretum D. Iudicis à quo adiudicationis sequestri ad fauorem Clementis Venæ contra Vincentium Saluum de Asculo est confirmandum, tanquam benè iustificatum ex actis. Ha-
1 bet enim Clemens cessionem † à D. Mutio Miliano creditore, per quam successit in ius cedentis, *l. emptor, vbi Bal. in prim. not. C. de hæred. vel. act. vend. l. cum secundus, de distr. pig.*
2 Et consecutus † fuit omnia iura ipsius, *l. si ager,*
3 *in fin. vbi Bart. & alij, ff. de rei vend.* Etiam † respectu obligationis Cameralis, *Gall. & Zacch. de oblig. Cam. quæst. 5. vterque num. 1. & 2. Rot. apud eundem Zacch. decis. 9. n. 1. & seq. & decis. 135. num. 9. Mantic. decis. 80. num. 3. & 4.* Ac repura-
4 tur eadem † persona cum cedente, *l. si donatæ, §. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor. Becc. conf. 105. num. 17. Rim. Iun. conf. 65. num. 22. Gratian. di-*
5 *scep. 142. n. 14.* Ita vt † possit contra debitorem proponere omne ius, quod competebat Miliano principali creditori, *Soccin. Iun. conf. 27. num. 7. lib. 2. Grat. discept. 906. n. 4. & 981. num. 11. Mantic. d. decis. 80. num 4.* Proinde sicut D. Mutius cre-
6 ditor † habens Gregorium Saluum debitorem obligatum in forma Cameræ, cuius effectus omnes transeunt in eius hæredem Vincentium, poterat obtinere pecunias existentes penes Franciscum Antolinum emptorem bonorum hæreditariorum ipsius Gregorij debitoris sequestratarii, & deinde producto instrumento instare pro executione obligationis, & adiudicatione sequestri, *Gall. secundum non. impress. per Zacch. quæst. 37. n. 39. Cocci.*
7 *decis. 13. num. 2.* Ita producto instrumento † cessionis debuit licere id facere Clementi Venæ cessionario, *Zacch. d. quæst. 5. nu. 2. Surd. decis. 308.*
8 *num. 2. & 3.* quia cessionatius † propriè dicitur creditor etiam secundum strictam significationem
9 maximè † per illas clausulas in instrumento cessionis insertas, ibi (in locum suum, & procuratorē in rem suam) cum ex his reducatur per omnia ad instar cedentis, *Bart. in l. prouinciali, ff. de non. oper. nunc. Gall. quæst. 32. num. 2. Rot. ex impress. per eundem, Zacch. decis. 1. num. 8.* Præsertim quia illa omnia hic interueniunt, quæ sunt necessaria ad hoc, vt intret sequestrum, & possit agi contra nomen debitoris sui debitoris, seu eius hæredis.
10 Primò enim † constat sequestrum fuisse factum pro effectu faciendæ executionis, quo casu non relaxatur, etiam oblata cautione, *Galles. d. quæst. 37. num. 39. vers. sed pro effectu.* Secundò constat,
11 quòd Gregorius principalis † debitor fuit condemnatus per mandatum executiuum Auditoris Cameræ, Tertiò, quod Antolinus est debitor d. Gregorii, vel saltim dicti Vincentij eius hæredis ex contractu emptionis bonorum eiusdem Gregorij sibi venditorum per dictum Vincentium hæredē,
12 in quem transiuit † omnis effectus obligationis Cameralis, vt diximus, *Gall. de oblig. Came. quæst. 4. num. 1. & 12. Zacch. ibidem, num. 6. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 2. quæst. 4. num. 109 Rot. diuers. par. 1. decis. 64. num. 15. & ex impress. per Zacch. vbi supra, decis. 93. num. 23.* & licet ad hoc vt pos-
13 sit conueniri Antolinus tertius † requiratur excussio principalis, vt de omnibus istis post *Salust. Tib.* ex aduerso allegatum concludit, *Surd. decis. 306. num. 15.* Tamen in casu nostro non videtur neces-
14 saria † non solum, quia re vera Iudicium non dicitur esse contra tertium, cum agatur aduersus pretium bonorum dicti Gregorij, ad tradita per *Gratian. discept. 507. num. 7. & 20.* Sed etiam,
15 † quia huiusmodi exceptio non fuit opposita in primo iudicio, & ante litem contestatam, & sic non intrat in causa appellationis, *per tex. in l. ita demum, C. de proc. Alex. conf. 34. num. 3. lib. 4. Negus. de pign. prim. mem. 8. par. num. 36.* Tum
16 etiam quia † non habet locum stante obligatione Camerali, *Zacch. quæst. 15. num. 12. Rot. apud eundem, decis. 22. num. 4. & decis. 55. n. 4. Grat. discept. 593. nu. 5. Soc. conf. 24. in fin. lib. 1. Caph. conf. 439. num. 24. Negus. par. 6. mem. 1. nu. 32.*
17 Non obstat allegata inualiditas cessionis, † tamquam facta sine pecuniarum solutione, de qua non constat in processu de partibus, nisi per enunciatiuam Notarij, cui non creditur, *Auth. si quis in aliquo, C. de eden.* & sic contra dispositionem, *tex. in l. per diuersas, C. mand. Menoch. præs. 129. lib. 3.* Quia vltra quod de instrumento receptionis pecuniarum hodie legitimè constat in actis Rotali-
18 bus. Respondetur vlterius, † quod cum ius cedentis sit indubitatum propter obligationem Cameralem, & executionem ab A. C. relaxatam non habent locum prædicta, nec hoc casu consideratur nullitas cessionis, quamuis non appareret pretiū verè, & realiter fuisse numeratum, sed solùm quod cedens fassus fuisset se illud recepisse, quasi tunc cesset ratio prohibitionis ob calumniā, & redemptionis litium, non secus, ac si adesset confessio iudicialis, ac res iudicata, vt in terminis post *Gabr. in conf. 67. num. 7. & seqq. lib. 1. firmat. Gratian.*
19 *discept. 286. num. 9. & 10.* Cum † contraria procedant, si tempus excipiendi de numeratione lapsum non esset, secus verò, prout hic, quando sunt decursa tempora, quia tunc sufficit, quod solutio pretii probetur confessione, vnde valebit cessio, vt de veriori opinione testatur, *Gabr. d. conf. 67. num. 3. & 6.* Prout est generale, quod sufficiat so-
20 la creditoris confessio † de recepto à fideiussore, vel correo, ita vt possit postea agere contra debitorem, quoniam saltim interpretatione ista confessio æquiparatur veræ solutioni, *Bart. conf. 160. lib. 1. Tiraq. de retract. consangu. §. 1. Glos. 18. n. 84. Mascard. concl. 373. num. 1. Afflict. decis. 91. num. 3.*

Vnde

21 Vnde eo modo† conceditur repetitio correo, non
tam pro solutione interpretatiua, quam vera, vt
concludit *Alex. cons. 90. num. 3. vers. veritas tamen, lib. 3. Caual. quæst. 699. num. 6. Gratian. d. cap. 286. num. 12.*

Similiter non obstat, quod cessio† fuerit nulliter
facta ex interuallo post solutionem, per quam correus iam erat liberatus, *l. 1. & 2. §. fin. de duob. reis, Surd. decis. 308. num. 8. cum seqq.* Quia cum Cle-
23 mens correus †debendi soluerit expressè pro se,
vt cantat instrumentum, tunc cessio potest fieri ex interuallo, nec hoc casu consideratur, an cessio fiat ante, vel post solutionem ex interuallo, *Bart. in l. Modestinus, nu. 4. vers. aut soluit nomine ipsius soluentis, Castrens. num. 6. vers. & è conuerso, Ang. num. 3. vers. quintò, & vltimò fallit, ff. de solut.* vbi dicit quod *text. in d. l. Modestinus*, prohibens cessionem fieri ex interuallo non habet locum, vel limitatur, quando soluens expressit, quod soluebat pro se, & asserit vlterius, quod iste casus est indubitatus, vt patet in *Glos. in verb. sed ibi soluerat, Cuman. in prin. d. l. vers. erit. & quartus casus, Bellon. de potest. eorum, quæ fiunt in continenti, cap. 50. nume. 3. Cenc. de Cens. par. 2. cap. 2. quæst. 2. art. 5. nume. 17. Menoch. præsumpt. 143. nume. 3. lib. 3. Grat. discept. 286. nume. 4. & 5. & discept. 793. nu. 23. cum seq. Rot. diuers. par. 2. decis. 153. num. 3. & 4.* vbi dicit, quod idem est soluere pro se, vel nomine suo, vel pro obligatione sua, quoniam cum correus soluat pro se, & non pro correo non extinguitur prima illa obligatio respectu correi non soluentis, sed adhuc viua remanet, *l. Papinianus, ff. mand. l. Stichum, aut Pamphilum, §. si mandatu meo, ff. de solut. Gabr. cons. 63. nume. 3. & 10. lib. 2. Cenc. eodem art. 5. num. 18. Felic de Cens. tom. 2. lib. 3. cap. 2. num. 10.* Quare ad rem non facit, quod dicebatur, instrumentum esse cassum, quia intelligitur cassum fauore, & respectu soluentis, & non correi non soluentis, contra quẽ soluens potest experiri stante dicta cessione, *Surd. cons. 16. num. 20.* Quia ex sola cancellatione correus debitor nõ præsumitur liberatus, *Bal. cons. 83. lib. 3.* Vnde merito si instrumentum, in quo duo erant obligati, detur, vel cancelletur alteri soluẽti, ille tantum videtur liberatus, & donata actio contra alium, *Bart. in l. labeo, §. sed etiam, nume. 5. ff. de pact. Menoch. præsumpt. 141. num. 6. lib. 3.*

Contraria vero habent locum, † quando solutum fuisset nomine debitoris, aut de pecuniis ipsius, quia tunc per talem solutionem essent extinctæ actiones creditoris, aut nulla posset interueni-
24 re cessio, † vt post *Bart. & Castr. firmat Gratian. d. discept. 286. num. 6.* Et est ratio, quia tunc liberatus fuit debitor correus per solutionem factam ipsius nomine, vnde nulla superest actio, aut obligatio, quæ cedi possit, cum illa † iam fuerit sublata per solutionem, *Instit. quib. mod. toll. oblig. in prin. Surd. d. decis. 308. num. 9.*

Insuper respondetur, quod cessio fuit etiam facta incontinenti post solutionem, † quo casu est valida, iuxta doctrinam *Bart. in d. l. Modestinus num. 4. vers. primo casu, (ibi)* vel post incontinenti, quem sequitur *Castr. ibidem num. 6. in prin.* Fuit enim
27 facta eadem die † solutionis, in eodem loco, ab
eodem notario, & coram eisdem testibus, ac eadem hora, & momento, quo casu correspectiui actus dicuntur, & mutua contemplatione facti intelliguntur, ac si vnus contractus insit alteri ex certa disponentium voluntate, *Bal. Salyc. Dec. & alij in l. petens, C. de pact. Hond. cons. 7. num. 15. & cons. 32. num. 14. lib. 1. Grammat. decis. 103. nu. 158. Magon. decis. Floren. 30. num. 4. Giurb. qui innumeros allegat. decis. 85. num. 18. 19. & 20. Rot.*
28 *in recent. par. 2. decis. 527.* Etiam † quod vnum
instrumentum sit factum post aliud, & vnumquodque de per se, quia nihilominus dicuntur simul facta, *Bart. in l. quærebatur, num. 5. ff. de milit. testamen. Cuman. in l. 1. num. 5. vers. sed vltramontani, ff. de solut. Corn. cons. 350. num. 1. lib. 1.* Ac
29 ideo præsumitur factum instrumentum † cessionis
in continenti vno, & eodem verbo, vel consensu, *Bald. in d. l. petens, num. 49.* secundum veterem impressionem, & secundum nouam, *num. 54. vers. & ideo*, vbi vlterius dicit, quod pactum cessionis quandoque apponitur ante contractum, & tunc informat actionem nascituram, quandoque post contractum, & tunc informat actionem natam, quandoque inter contractum, & antequam absoluatur, & tunc informat actionem nascentem, & quod omnibus his casibus dicitur in continenti fieri in actu contiguo, & se continenti, *l. cum, §. fin. ff. de duob. reis* Nam quæ in continenti fiunt, dicuntur inesse, *Bellon. d. tract. cap. 188. numer. 4. Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 3. num. 20. & lib. 3. tit. 15. num. 48. & seqq.*

Nec pariter obstat, quod dicebatur, Vincentium ex aduerso se opponentem non esse hæredem Gre-
30 gorij, quia de aditione hæreditatis † videtur con-
stare ex depositione testium ad 29. Interrogatorium, vbi firmatur illum possedisse, & possidere bona Gregorij, ex qua possessione probatur aditio, *l. si quis bonis paternis, ff. de acq. hæred. §. pro hærede, inst. de hæred. qual. & different. Bart. in l. gerit, num. 21. ff. eod. tit. Mascard. concl. 45. num. 1. & seqq. Rot. diuers. par. 4. decis. 2. nu. 1. Greg. decis. 7. in princ.* Et licet prætendat ex declaratione facta in hac causa coram iudice à quo posside-
31 re vigore fideicommissi Auiti, veruntamen† quia
fideicommissarius non potest capere propria auctoritate possessionem *Gratia. discept. 47. num. 1. cum plur. seqq. Surd. decis. 333. num. 4. Put. decis. 229. num. 2. lib. 1. Greg. d. decis. 7. n. 13. & decis. 206. num. 5 & ibi Beltram. num. 10.* Nisi ostendat
32 Vincentius † illam cepisse de manu hæredis, vel
auctoritate Iudicis, Vtique præsumitur possedisse, & possidere vti hæres Gregorii, non autem vti fideicommissarius, vt post *Roman. in cons. 247. num. 5. vers. ita igitur*, concludit in specie *Rot. diuers. par. 4. d. decis. 2. num. 1.* Nec ad rem facit
33 dicta declaratio, † siue protestatio quod possidet
pro fideicommisso, quia nullum potest habere effectum in his, quæ ex voluntate eius minimè dependent,

pendêt, sed sunt decisa per legem, scilicet quod ap-
prehendens possessionem propria auctoritate cé-
setur apprehendere vti hæres non vti fideicommis-
sarius *Roman. d. cons. 247. num. 6. in prin.* Eò ma-
34 gis, quia hæc declaratio† præcedere debuisset ap-
prehensionem hæreditatis, *Roman. vbi supra, vers.
secundò quia, Greg. d. decis. 7. num. 9. & 10.* vbi
35 etiam dicit, quod protestatio declaratoria, vbi de
præiudicio tertij agitur, debet fieri, vel ante, vel
post actum aditionis in continenti, & ante consu-
mationem, & non ex interuallo, idem *Greg. decis.*
36 *460. num. 12.* Ac ideo ad excludendum† præiudi-
cium tertii, non videtur in dubio posse referri pos-
sessionem Vincentij ad titulum fideicommissi, cù
ipse in tali casu non potuisset propria auctoritate
capere possessionem, sed oportuisset illam cape-
re, vt diximus, de manu hæredis, vel Iudicis, *Beltr.
in d. decis. 7. num. 13. Rot. diuers. par. 1. decis. 565.
num. 1. & par. 4. decis. 2. num. 1. & in recent. par.
1. decis. 115. num. 3.* vbi quamplures decis. cumu-
lat, & ampliat regulam, vt procedat etiam quan-
do possessio est capta hæreditate iacente, vel sal-
37 tim† requirebatur restitutio verbalis, *Peregr. de
fideic. art. 47. num. 75. & art. 48. num. 7. 16. 17.
& 75.* vbi determinat, hoc etiam procedere inspe-
cto iure canonico, *Gratian. d. cap. 47. num. 5. &
8. Mastrili. decis. 72. num. 3. & 8. Bocr. decis. 156.
per tot.*

38 Vltra quod etiamsi adiuisset ex fideicommisso,†
non tamen hoc videtur procedere posse in portio-
ne Gregorij patrui, in qua ipse Vincentius non vi-
detur vocatus, ex regula illa, quod filij in condi-
tione positi, quando sunt vocati, censetur tantum
inuitari ad portionem patris, cuius respectu fue-
runt positi in conditione, *Ruyn. cons. 141. num.
12. vers. postremo lib. 3. Peregr. qui alios refert, d.
tract. art. 28. num. 19. Fusar. de substit. quæst. 440.
num. 1. cum seqq. Menoch. lib. 4. præsumpt. 76. nu.
86. Greg. decis. 337. num. 1. & 2. Rot. in recentio.
par. 2. decis. 667. num. 8. & latè firmat Gratian.
discept. 847. num. 35.* Nec officit limitatio regulæ
39 † ex aduerso allegatæ, quia illa procedit in casu,
quo portio cohæredis per eius prędecedentiam ex
substitutione reciproca deuenit ad patrem, vt ego
aliàs firmaui in causa Æsina fideicommissi, *decis.
28. num. 22. & seqq.*

Vel in casu, vbi adessent coniecturæ plures, &
violentæ, *Rustic. de filijs in cond. posit. lib. 5. cap. 9.
Rot in recent. par. 1. decis. 266. num. 3. & decis.
320. num. 17.* At in casu nostro Gollias prædecessit
Gregorio, vt deponit testis vnus partis aduersæ,
reliquitque Vincentium filium, & per consequens
non potuit effici vnum patrimonium, & vnica
portio, nec adsunt coniecturæ vrgentes. Sed tamen
admisso, citra veri præiudicium, quod Vincentius
ad vtranque portionem, & patris, & patrui fue-
rit vocatus, non tamen negari potest, quin in fi-
deicommisso, quod est super omnibus bonis Ni-
colai testatoris adsit legitima Gregorii filij, quæ
40 † debetur tanquam æs alienum, & in ea filius dici-
tur creditor, *Bal. in l. si verò, §. 1. ff. de testam. milit.*
cum alijs congestis à Peregr. d. tract. art. 4. num 14.
41 *& à Fusar. d. quæst. 296. num. 18.* Quæ † legitima
detrahenda venit ex dictis bonis, *l. quoniam in prio-
ribus, C. de inoff. testam. Gregor. decis. 266. num. 3.*
42 cum in ipsa filius † grauari non possit, *l. scimus,
& l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. testamen. latè
Fusar. qui alios citat, d. quæst. 296.* Quo stante,
cum modo prædium fideicommisso suppositum,
& olim possessum per Gregorium, vt deponunt te-
stes examinati in causa, fuerit nunc de licentia
Summi Pontificis venditum pro solutione ęris alie-
ni fideicommittentis, in quo est enumeranda le-
43 gitima dicti Gregorij, quæ † ex prouidentia legis
sibi debetur ex dictis bonis testatoris, *Mantic. de
coniect. lib. 7. tit. 8. num. 2. Fusar. d. quæst. 296.
num. 3.* Vtique non videtur dubitandum, an cre-
ditum dicti Clementis cessionarij debeat includi in
dicta solutione æris alieni, ad tradita per *Merlin.
de legit. lib. 5. tit. 3. quæst. 9. num. 10.* Cum etiam
44 ipse † Gregorius fideicommisso grauatus eadem
bona supposita fideicommisso alienare potuisset
pro quantitate suæ legitimæ, vt post *Peregr. Surd.
& alios firmat Fusar. quæst. 543. nu. 1.* prout mo-
45 do† potuit idem Vincentius pro dicto ære alieno
soluendo, *Fusar. quæst. 548. num. 1. cum seq.*

Non obstat, quod dicebatur filium non posse
consequi legitimam in re prædicta particulariter
46 prohibita alienari, quia † hoc procedit, quando
alia bona supersunt libera pro illius detractione,
*Cæph. cons. 320. num. 27. lib. 3. & cons. 674. nu.
4. lib. 5. cum alijs alleg. à Surd. in d. decis. 316. nu.
11. 12. & 13.* quod non est in casu nostro, vbi om-
nia bona fuerunt per testatorem fideicommisso
supposita, vt patet ex testamento in actis exhi-
bito.

47 Nec vrget in contrarium, † quod vltra generale
fideicommissum super omnibus bonis adsit pro-
hibitio particularis ipsius testatoris super dictis
bonis venditis, & sic quod duo vincula magis li-
gant, ad effectum ne legitima in dictis bonis detra-
hatur, cum possit detrahi ex aliis bonis fideicom-
48 misso simpliciter suppositis. Quia † respondetur,
quod hæc difficultas videtur hodie sublata, ex eo,
quia res sic prohibita alienari, est effecta modo ali-
enabilis de licentia Summi Pontificis, pro solutio-
49 ne æris alieni ipsius testatoris, in quo † computa-
ri debet dicta legitima Gregorii, in qua est credi-
tor, *d. l. quoniam in prioribus, & l. omnimodo, C.
de inoff. testam. Surd. cons. 192. num. 15. & seqq.
Gratian. discept. 788. num. 25.*

50 Quibus accedit,† quod regula illa non admitten-
tis electionem legitimæ, quando vltra fideicom-
missũ generale adest particularis prohibitio alie-
nationis certarum rerum, non procedit, quando
restitutio rerum prohibitarum est facienda eidem
fideicommissario vniuersali ex substitutione vni-
uersali, vt hìc, quia tunc talis prohibitio particu-
laris non impedit electionem legitimæ, vt post
*Ias. Castr. & alios docent Gratian. discept. 404.
numero 20. Rot. in recentior. par. 1. decis. 67.
num. 3.*

Pariter non vrget in contrarium exceptio non li-
51 quidationis legitimæ. Quia ex liquidatione † bo-
norum facta per testes, ac etiam ex dicta mer alie-
natione secuta de prædio prædicto pro florenis
4000. clarè constat legitimam Gregorii ascende-
re ad summam florenorum 500. & sic excedere
52 summam petitam; Ideoque † cum sit certa inspe-
ctis bonis venditis, sequitur, vt non debeat retar-
dari eius solutio per talem exceptionem incertam,
53 *Gratian. discept. 794. num. 6. & 7.* Maximè † quia
illa potest arbitrio Iudicis in vna re, vel duabus
constitui, & assignari, vt de cõmuni testatur *Caual.
quæst. 217. num. 1. per text. in l. non amplius, §.
fin. & l. seq. ff. de legat. 1.*

Nec similiter obstare visum fuit, quod licebatur,
54 † pretium in particularibus non succedere loco rei,
& illud nunquam fuisse in bonis Gregorii debito-
ris, ac ideo Clementem Venam, qui tantum ha-
bebat obligata bona, & nomina debitorum Gre-
gorii, nullum ius habere super dicto pretio. Quia
55 respondetur, † quod vbi adest hypotheca etiam
in particularibus pretium succedit loco rei saltim
in subsidium, *Gratian. discept. 304. num. 6. Mantic.*
56 *decis. 187. num. 3.* Ne quis † cum alterius iactura
locupletetur, *Mantic. de tacit. lib. 14 tit. 28. n. 39.*
57 Maximè † quando pretium adhuc extat, vt hic,
Rot. in recent. part. 1. decis. 681. num. 9. Ac etiam
58 † quando sequestratarius est coactus à Iudice præ-
sentare pecunias loco rerum, *Surd. decis. 306.*
59 *num. 5. & 6.* Et ipsi † fuit facta intimatio, seu de-
nunciatio antequam emeret, & pretium solueret,
iuxta *Theoricam Bart. & aliorum in l. nomen, C.
quæ res pign. oblig. poss.* Ac ideo non videtur subsi-
stere, quod in contrarium dicebatur legitimam
60 non deberi ex pretio fundi alienati, quia † sem-
per detrahi potest ex pecunijs paternis, vel ex bo-
nis de pecuniis paternis emptis, *Capic. decis. 2.
num. 6. & 7. Rot. in recent. par. 1. decis. 703. per
totam* Propterea cum ex eodem instrumento ven-
ditionis appareat, fuisse depositatos penes Domi-
61 num Marianum florenos 500. quæ pecuniæ, † dum
extant, videntur esse sub obligatione generali ad
fauorem Clementis creditoris, iuxta *cons. Bald.
360. num. 1. lib. 1.* quem sequitur, *Rot. in recent.
par. 1. dicta decis. 681. n. 9. vers. ex quo videmus.*
62 Ideo cum pretium † sit penes eum, qui non po-
test prætendere retentionem ex causa onerosa, suc-
cedit loco rei, vt post *Glos. Bart. & Negusant.* fir-
mat *Rot. diuers. par. 2. decis. 174. num. 9.* Et hy-
63 potheca † cadit in istis pecuniis, quæ extant, *ad
text. in l. fin. C. quæ res pign. oblig. poss. Coccin.
decis. 49. num. 3. Afflict. decis. 190. num. 4. Rot.
in recent. dicta decis. 681. num. 9. in princ.* Neque
64 releuat, † quod in pecunia non cadat hypotheca,
65 quia hoc procedit † fauore commertii, quando
pecuniæ scilicet sunt consumptæ bona fide, Secus
66 autem † quando adhuc extant *Paris. cons. 69. num.
2. lib. 4. Afflict. decis. 190. num. 5. Rot. in recent.
par. 1. d. decis. 681. num. 9. & coram Coccin. dicta
decis. 49. num. tertio versiculo nec officere videtur.*
Nec pari modo releuat, quod dicebatur, Fran-
ciscum Antolinum non esse obligatum in aliquo
dicto Mutio Miliano, & per consequens nec dicto
67 Clementi cessionario, quia dum emit † bona Gre-
gorii debitoris, & adhuc pretium in parte soluere
tenetur dicitur, effectus debitor debitoris, con-
tra quem potest dictus Clemens agere, vt dixi-
mus supra, *ex Zacch. de oblig. Camer. Pecch. de
iure sistendi cap. 4. num. 10.* vbi quod creditor id,
quod suo debitori ab alio tertio debetur arrestare
68 potest *Sal. mihi 395.* ex quo † nomen debitoris ve-
nit suo simplici appellatione bonorum, *l. nomen,
C. quæ res pig. oblig. poss. l. bonorum, §. vlt. ff. de
verb. signif. Bal. cons. 234. in princ. lib. 2.* & pro
69 exactione † illius nominis obligati datur vtilis a-
ctio personalis aduersus Antolinum, *d. l. nomen,
vbi Bar. Bal. Salyc. & alij, Surd. cons. 4. num. 23.
Gratian. discept. 507. num. 2. Rot. in recent. par. 1.
d. decis. 681. num. 9 vers. nam cum Princeps.*

Nec est verum in facto, quod ipse Antolinus em-
ptor dicti prædii pactus fuerit pro sui securitate
velle soluere pretium certis creditoribus Nicolæ
fideicommittentis.

Vnde cum dicta bona proueniant saltim pro me-
dietate à Gregorio debitore, & cum ipse Grego-
rius appareat creditor in dictis bonis pro sua legi-
tima obligata creditoribus, stante dicta cessione,
& iudicio valido, & existentibus adhuc pecuniis,
70 † quæ dicuntur de bonis Gregorii, *Gratian. decis.
141 num. 1,* videtur absque difficultate concluden-
dum esse ad fauorem Clementis creditoris, siue
Vincentius sit hæres Gregorii, siue sit fideicommis-
sarius, prout quidem æquitas, & naturalis ratio
suadet, ne ipse Clemens, qui soluit pro Gregorio,
& eum à sua obligatione quodammodo liberauit,
patiatur detrimentum, ad notata per *Thes. in dec.
71 191. num. 4.* cum æquum sit, † quod qui liberatio-
nis commodum sentit, is etiam incommodum so-
lutionis ferat, *l. secundum naturam, ff. de reg. iur.*
Et ita decisum fuit.

ARGVMENTVM.

Procurator, quando dicatur effectus dominus litis, tàm in causa ordinaria, quàm summaria, & executiua.

SVMMARIVM.

1 *Procurator non intelligitur factus dominus litis, nisi cum eo lis sit contestata, & num. 7. limita regulam vt num. 8. & 9.*
2 *Litis contestatio debet in actis apparere.*
3 *Litis contestatio absq; mutuo consensu fieri non potest.*
4 *Lis non dicitur contestata per solam libelli oblationem, sed requiritur responsio, & contradictio.*
5 *Litis contestatio non debet fieri ante legitimationem personarum.*

Aliquando

6 *Aliquando longissimum temporis spatium intercedit antequàm fiot legitimatio personarum.*
10 *In iudicijs executiuis, & summarijs litis contestatio non requiritur, sed primus actus, qui solet fieri post litem contestatam, equipollet litis contestation.*

DECISIO LII.

QVamnis, vt procurator fiat dominus
1 litis, † requiratur quod cũ eo lis fuerit contestata, *l. neque tutores C. de proc. l. si procuratorem, §. si quis mandauerit & ibi Bart. n. 1. ff. mand.* Quod
2 in proposito casu † non reperitur in actis expressum, sicuti ex eorum inspectione apparere debet, *c. 1. & ibi Abb. n. 3. de lit. cont. Aret. in l. in illa, col. 4. vers sed ista limitatio, de verb. obligat.* cum
3 Absque mutua † voluntate partium induci non possit, *Glos. & Bart. in l. 1. C. de lit. cont. Corn. cons. 332. n. 12, lib. 1, Rot. in nouis, decis. 6. num. 2. tit. de eden.*
4 Imo nec etiam † per libelli oblationem, nisi etiam sequatur responsio, & contradictio rei, *l. rem non nouam, §. patroni, in princ. C. de iudic. cap. 1. de lit. cont. cap. dudum, §. licet, de elect. Bart. in d. l. 1. C. de lit. contest. Corn. d. cons. 332. num. 4. Dec.*
5 *cons. 302. num. 5.* ac † præmissa legitimatione personarum *Glos. in cap. gratam, in verb. quasi ceptum, vbi Abb. numero 8. & 9. de off. deleg. Corn.*
6 *vbi supra num. 15.* qua ratione † quandoque longissimum temporis spatium super legitimatione personarum intercedit, antequam litis contestatio fiat, *Ias. in l. properandum, num. 6. C. de iud. & in l. si insulam, num. 13. de verb. obligat.*

Tamen in causa summaria à scutis centum infra, quæ vertebatur coram me, Dixi D. Sfortzinum esse factum dominum litis absque illius contesta-
7 tione, Nam regula † supra firmata locum habet in causis, in quibus litis contestatio est necessaria, iuxta *tex. in cap. 1. de litis cont. & in l. prolatam, C. de sent. & interloc.*

8 In alijs autem † procurator intelligitur factus dominus litis, cum primum ceperit tractari de meritis causæ, & negotium principale discutitur, *Bart. in l. ab executore, §. si procurator, num. 2. ff. appell. Bal. in l. ante diem, num. 2. ff. de pror. idem Bart. Bal. ac alij. in l. nulla, C. eod. tit. Roman. cons. 174. num. 5. Aret. cons. 30. num. 10. Corn. cons. 89. num. 4. lib. 1.* Cuius generis est hæc causa
9 executiua, † & summaria, in qua non requiritur litis contestatio. *Paneirol. in sua prax. iur. ciuil. fol. 78. vers. fallit tamen, Gaidop. decis. 58. num. 1. Franc. Marc. decis. 718. parte 1.* Sed per primum actum, qui solet fieri post litem contestatam, præcluditur via omnibus dilatorijs excep-
10 tionibus, † quia primus actus, qui solet fieri post litem contestatam, æquipollet litis contestationi, *Abb. in cap. insinuante, numero 9. de off. deleg. & Felin. num. 12. Rolan. cons. 79. num. 36. lib. 1.*

ARGVMENTVM.

Creditor immissus ex saluiano postquàm est satisfactus, si rem non restituit, conueniri potest actione spolij; Dummodo spolium intentans probet debitum solutum.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum datur ad effectum, vt creditor sibi satisfiat ex fructibus.*
2 *Sequutaque satisfactione tenetur rem restituere.*
3 *Aliàs conueniri potest actione spolij.*
4 *Solutione quod debetur, omnis tollitur obligatio, & hypotheca.*
5 *Sententia lata in Saluiano habet in ventre limitatam causam, videlicet vt creditor rem detineat, donec satisfactus sit.*
6 *Limitata causa limitatum parit effectum.*
7 *Spolium non datur contra eum, qui reperitur in possessione auctore Prætore.*
Quod intellige, vt num. 8.
9 *Creditor immissus ex Soluiano postquàm est satisfactus, si rem nõ restituit, conueniri potest actione spolij.*
10 *Iudex non ritè, nec rectè procedens spoliare dicitur.*
11 *Onus probandi creditum solutum spectat ad eum, qui spolium intentat.*
12 *Qui dicit, probare tenetur.*
13 *Qui solutionem allegat, illam probare debet.*
14 *Creditor tenetur singulo Anno exhibere notulam fructuum recollectorum, instante debitore, vel eo, cui res ablata fuit per Saluianum.*
15 *Qualibet res quomodo æstimetur.*
16 *Aestimatio est facienda deductis expensis.*
17 *Quicunq. præest rebus alienis, rationẽ reddere tenetur.*
18 *Aliàs ad interesse potest condemnari.*

DECISIO LIII.

1 ET si detur Saluianum † interdictum ad effectum solummodo, vt creditor rem destineat, donec sit ex fructibus illius satisfactus, *Bart. in. l. 1. C. de Sal. interd. Menoch. de adip. rem. 3. num. 3. Scap. de Sal. lib. 3. quæst. 11 num. 4.*
2 statimque sequuta illius satisfactione † teneatur rem restituere, *Greg. decis. 254. num. 1.* Quia solent nonnulli duræ ceruicis, & non tutæ conscientiæ negare rei restitutionem, etiam quod integra-
3 liter sint satisfacti, ita vt cogatur ille, † cui res per saluianum fuit auocata, partes actoris assumendo intentare actionem spolij, quæ datur, quoties Saluianum suum habuit effectum *Scap. de Sal. lib. 3. q. 12. in princ. Statil. eo. tract. insp. 4. cap. 1. n. 220. Rot. penes eundem, dec. 11. n. 8. Beltr. ad Greg. in d. decis. 254. num. 6.* Idque per debiti solutione m

ex-

4 ex qua † iura pignoris tolluntur, *l. 1. & 2. ff. quib. mod. pign. vel hyp. soluat. l. 2. C. si pign. pign. dat.*
5 *sit*, iuxta tenorem sententiæ † latæ in simili iudicio,
quæ sicut habet in ventre limitatam causam, hoc
est, vt creditor detineat rem in causam pignoris,
donec sit satisfactus, ita limitatum parere debet
effectum, vulgata *l. in agris, ff. de acq. rerum dom.*
6 Et per † consequens eatenus durare debeat eius ef-
fectus, quatenus illi causæ repetitur satisfactum,
& non vltra, *Scap. d. quæst. 12. num. 6. & 7.* vbi
vlterius ad propositum dicit, nō obstare, quod spo-
7 lium † non detur contra eum, qui repetitur in
possessione actore Prætore, qualis est creditor, qui
est in possessione in executione sententiæ latæ in
saluiano, *l. iustè possidet, ff. de acq. poss. cum. simi-*
8 *libus*. Quia illud † dicitur esse verum à principio,
& non postea, quam creditor est satisfactus ex fru-
9 ctibus, quoniam † tunc si rem non restituat, intrat
spolium, *Greg. d. decis. 254. num. 1. & 6.* eo mo-
10 do, quo dicimus, † illum reintegrandum esse, qui
à Iudice non ritè, nec rectè procedente, fuit spolia-
tus, *cap. conquerenti, de restit. spoliat. cap. ex insi-*
nuatione, de procurat. Quibus præmissis, cum in
11 contingentia facti dubitaretur, † ad quem specta-
ret onus probandi creditum solutum, ad effectum
vt locus esse possit remedio reintegrandæ; dixi spe-
ctare ad actorem, qui huiusmodi remedium inten-
tauit, non obstante quod reus conuentus per mul-
tos annos permanserit in possessione, vt in specie
determinare videtur *Rota in vna Romana Vineæ Lu-*
næ 25. Iunij 1629. coram Merl. ver. quo verò ad in-
12 *iustitiam*; Tanquam hoc sit fundamentum † inten-
tionis illius, qui satisfactionem ex fructibus perce-
ptis allegat, ad *tex. in cap. vlt. §. sanè. de Iure iuran. l. ei qui dicit., ff. de probat. l. vlt. C. de rei vend. Mantic. decis. 68. num. 1. & 9. 86. num. 12. 211.*
13 *num. 5. 228. num. 11 & 278. num. 4.* Ad instar †
allegatis solutionem, qui tenetur illam probare, *l. quinquaginta, ff. de probat. Bal. cons. 408. col. 1. lib. 5. Crun. cons. 213. n. 1. Natt. cons. 569. n. 1. & seq. Mascar. concl. 78. n. 18. Menoch. præsumpt. 135. in prin. Surd. decis. 105. n. 9. Greg. decis. 139. n. 2.*

Hinc fit, vt ad tollendas ambages, & ad facili-
tandas probationes detur salubre consilium in pra-
14 xi, † vt ille, qui passus fuit auocationem bonorum
singulo anno, vocet creditorem, ac possessorem
in iudicio ad exhibendum notulā omnium fructuū
recollectorum, ad effectum vt æstimentur secun-
dum cōmunem æstimationem, quæ currit in foro,
Senpuc. d. tract. lib. 3. quæst. 13. num. 1. prout sic
15 æstimandas esse res, † quæ in genere suo recipiunt
functionem, dixerunt *Bart. in l. 2. C. de rescind.*
16 *vend. Affl. decis. 316.* quæ æstimatio † erit facien-
da deductis expensis, *Rot. diuers. par. 1. decis. 189.*
17 *num. 2.* Nec videtur † dubitandum, quin creditor
possit cogi ad exhibendum huiusmodi notulam,
cum vera sit conclusio, quod quilibet, qui præest
alienis rebus, teneatur reddere rationem; *l. 2. ff.*
18 *de neg. gest.* aliàs † ad interesse potest condemnari,
l. 3. §. hæc actio, ff. eo. Senpuc. d. quæst. 13. num. 2. Rot. Aarmonen. decis. 45. num. 17. Rot. Iaunens. decis. 98. in princ. & decis. 165. num. 5.

ARGVMENTVM.

Qui semel respondit positionibus ad iterum respondendū cogi non potest propter periculū periurij, vel cōtrarietatis

SVMMARIVM.

1 *Ab interlocutoria inferente grauamen irreparabile, datur appellatio, Secus verò si grauamen sit reparabile, num. 8.*
2 *Iudex potest statuere reo terminum ad respondendum positionibus, cum comminatione, quod termino elapso, habeantur pro confessatis, vel negatis ad commodum ponentis.*
3 *Qui semel respondit positionibus, ad iterum respondendum arctari non potest.*
4 *Et hoc propter periculum periurij, vel contrarietatis. Sed limita, vt num. 5.*
6 *Iac. de Arena in tractatu positionum, §. 3. num. 13. reprobatur.*
7 *Verbum* (credit) *est expressiuum veritatis;*
9 *Appellatio vbi à statuto prohibetur, non extenditur ad casus, in quibus grauamen non potest reparari.*
10 *Alioquin esset iniquum.*
11 *Statutum prohibens dici de nullitate post certum tēpus, non extenditur ad nullitatem notoriam ex eisdem actis.*
12 *Damnum quando dicatur irreparabile;*
13 *Appellationem deuoluisse in dubio pronunciandū est;*

DECISIO LIV.

CVM pronuntia, à qua fuit appellatum,
1 contineat expressum grauamen, †
quod in diffinitiua reparari non po-
test, non videtur moderanda inhibi-
tio, sed procedendum ad vlteriora
in causa appellationis, *l. 2. ff. de appellat. recip. l. ante sententiam, & ibi Doct. C. quorū appellat. non recip. l. arbitrio, ff. qui satisd. cog. Barz decis. 71. num. 8. Giurb. decis. 56. numero 1. Surd.*
2 *decis. 36. num. 5. & seqq.* Nam, quamuis Iudex †
possit statuere terminum reo ad respondendum
positionibus, cum comminatione, quod illo ter-
mino elapso habeantur pro confessatis, vel negatis
ad commodum ponentis, in quo variæ locorum
consuetudines, & statuta veniunt obseruanda, vt
latè deducit *Michal. de posit capit. 31. n. 7. & seqq.*
3 Non tamen potuit Iudex à quo † D. V rginiam, quæ
semel positionibus respondit, ad iterū respondē-
dum cogere, *ad text. in c. at si clerici, in fin. de iud. & in l. licet, §. in factum, vers. sed vas contenti esse debentur, ff. naut. caup. & stab.* prout equidē in puncto
firmat *Iodoc. in prax. rerum, ciuilium, c. 154. n. 3. Ruginell. pract. quæst. cap. 16. Specul. tit. de posit §. 6.*
4 *num. 3. Michal. d. tract. c. 50. n. 3.* Idque † ob pericu
lum

lum periurij, & contrarietatis, vt latè docet *Ruginel. in dict. cap. 16. Michal. dict. cap. 50. num. 3. & seqq. & cap. 51. num. 13. Surd. decis. 17. num. 9. & 13.* stante maximè, quod omnibus absolutè respondere mandauerit nulla facta restrictione ad aliquam particularem, cui forsan legitimè per ipsam
5 non fuit responsum, in quo † tantùm limitatur regula, *Michal. d. cap. 50. num. 9. Gail. obseruat. 82. num. 5. lib. 1.*

Non obstat quod dicebatur, id non procedere in
6 responsione facta per verbum credulitatis † secundum *Iac. de Aren. in tract. posit. §. 3. n. 13.* quia ipse ab omnibus communiter reprobatur, *Ruginel. d.*
7 *cap. 16. num. 4. Michal. d. cap. 50. num. 3.* Ratio † autem consideratur, quia in respondente positionibus verbum (*credit*) dicitur expressiuum veritatis; *Glos. fin. in cap. ex literis, de iure inc. Specul. d. §. 6. num. 12. Bal. in l. fin. C. de falsit. caus. adiect. leg. Alex. cons. 213. col. fin. lib. 2. Sol. ad Constit. Sab. tit. de posit. Glos. 16. num. 1. & 2. Michal. d. tract. cap. 39. num. 2. & seq. & d. cap. 50. num. 7.* vbi quod verbum credulitatis æquipollet verbo veritatis, *Mascard. de probat. concl. 1176. num. 28. & 29. Pacian. eo. tract. lib. 1. cap. 21. nu. 11. Riminal. cons. 491. numer. 20. lib. 3. Ruginel. d. cap. 16. num. 3. Manc. de iuram. par. 2. art. 2. num. 7. Gratian. discept. 105. num. 5. Surd. d. decis. 17. num. 9. & seqq. Barz. decis. 57. num. 1. & dec. 64. num. 26. & 27. Bell.* Rot. *Genuen. decison. 48. num. 1. & decis. 122. num. 4.*

Nec pariter obstat quod dicebatur, hanc esse in-
8 terlocutoriam, † à qua non datur appellatio, tam vigore iuris communis, quàm statuti Anconæ, *Rub. 73. col. 2.* Quia id sibi locum vendicat, quando grauamen potest reparari in diffinitiua, secus verò quando non potest ex toto reparari, vel cum magna difficultate, vt citatis aliis firmant, *Giurb. d. decis. 56. num. 1. & seqq. Surd. d. decis. 36. num. 1. & seqq.* & in terminis statuti, *Gratian. discept. 76. numer. 9. cum pluribus seqq. Scac. de appell. quæst. 17. lim. 6. membr. 7. num. 8. Natta cons. 172. num.*
9 *1. & seqq.* Prout de similibus † interlocutoriis intelligendum esse statutum Anconitanum, firmandum est, quia prohibendo appellationem, non extenditur ad casus, in quibus grauamen non potest reparari per diffinitiuam sententiam, *Surd. d. dec.*
10 *num. 18.* alioquin esset iniquum, † & nullo modo attendendum, *Gratian. d. discept. 76. num. 7.* Hinc
11 videmus quod statutum † prohibens dici de nullitate, nisi intra certum tempus, non intelligitur de nullitate notoria ex eisdem actis, *Osasch. decis. 142. num. 33. Rot. diuers. par. 1. decis. 666. num. 3. & in recent. par. 1. decis. 365. num. 8.* At si D. Virginia iterum respondendo incideret in periurium, vel in
12 contrarietatem, † nulli dubium est, quod eius damnum non repararetur in diffinitiua; igitur admittenda venit appellatio; Prout, etiam si essemus
13 in dubio, † faciendum esset, *Glos. in cap. vt debitus, de appellat. in 6. Surd. d. decis. 36. num. 4. Giurb. dec. 101. num. 9. Grat. dec. 214. n. 9. Greg. dec. 251. num. 9.*

ARGVMENTVM.

Actio spolij intentari minimè potest contra eum, qui ingressus est possessionem, auctore Prætore, ritè, & rectè procedente: nisi actor vltra duo extrema spolij probet etiam nullitatem, seu iniustitiam Iudicis immittentis, & de aliis, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana non habet locum, quando sententia est nulla, seu iniusta.*

2 *Actio spolij intentari non potest contra eum, qui ingressus, est auctore Iudice. Et eodem modo nec contra cessionarium, num. 3.*

4 *Cessionarius succedit in locum, & ius cedentis, & consequitur omnia iura ipsius, num. 5. & reputatur eadem persona. num. 6. & 24.*

7 *Spolium intentari non potest aduersus eum, qui iustè possidet de mandato Iudicis ritè, & rectè procedentis, etiam quod actor duo extrema spolij probet, num. 8. secus quando versamur in actu extraiudiciali, num. 9.*

10 *Iniustitia, seu nullitas, quæ causat spolium, debet esse clara, patens, & notoria, non autem turbida.*

11 *Notorium quid sit in hac materia, & num 12.*

13 *Quando Iudex ritè, & rectè procedit, non causat spolium.*

14 *Error probatur ex coniecturis; & ex veritate facti, quæ ostenditur in contrarium, numero 15. 16. 17. 18. & 19.*

20 *Quod soluitur ex mera liberalitate, non est de pretio rei emptæ, & venditæ.*

21 *Solutum per errorem, est restituendum, & non causat spolium,*

22 *Spoliatio non procedit, nisi quando sententia Iudicis, per quam quis spoliatur, est nulla, & num. 23.*

25 *Qui habet rem iudicatam, impedit litis ingressum.*

26 *Notario attestanti de spectantibus ad eius officium creditur.*

27 *Catastrum Communitatis quando, & quantum probet.*

28 *Allibratio, siue descriptio facta in Catastra publico, probat inter eos, qui descriptioni huiusmodi consenserunt, & quomodo hoc procedat. num 29.*

30 *Qui cecidit à possessione facto proprio, non potest intentare spolium, & num. 31.*

32 *Qualitas tituli non est probanda in spolio, vbi titulus non discutitur.*

33 *Præscriptio legitima excludit spolium. etiam si sit statutaria, num. 34. 38. 39. & 40.*

Statutum

35 *Statutum tanquam lex particularis est seruandum, & ius commune dicitur inter Ciues subiectos, num. 36. & vsu receptum præsumitur num. 37.*
41 *Exceptio de iure tertij an, & quando admittatur, & num. 42.*
43 *Priuilegium melioramentorum.*
44 *Qui facit contra communem, & receptam sententiam Doctorum, dicitur notoriè grauare.*
45 *Sententia reuocatur ex non iure Actoris.*

DECISIO LV.

LIAS dixi causam appellationis interpositæ coram me ab Attilio Buratto à sententia reintegrationis lata contra eum per D. Locumtenentem ad Ciuilia huius Ciuitatis Maceratæ, deuoluisse, & deuoluere ad vtrunque effectum, quia
1 Ægidiana † prohibens appellationem in possessorio, non habet locum, quando sententia est iniusta,
vt post *Contard. de moment. lim 9. num. 22. firmat. Rot. in recentior. part. 2. decis. 324. numer. 3. & decis. 391. num. 6. & apud Greg decis. 491. nu. 5.*

Nunc verò ex eodem capite iniustitiæ censeo illā
2 esse reuocandam. Quoniam, sicut actio spolij †
non potuisset intentari per Siluium Rossectum contra Dominicum Moricum, qui ingressus fuit possessionem, de qua agitur auctoritate iudicis, *l. iuste possidet, ff. de acq. poss. Glos. fin. in can. præsentiam 7. quæst. 1. Bal. in l fin. in prin. not. C. vnde vi, Laderch. cons. 86. num. 4. Surd. cons. 266. num. 2. Rot. apud Greg. decis. 281. num. 3. & decis. 485.*
3 *num. 3.* Ita † pari modo nec potuit intentari contra Attilium Burattum causam habentem ab ipso Morico, cuius iure, & possessione iuuatur, *Rot. coram Cacc. decis. 86. num. 1. 161. num. 1. 380. nu. 1. 452. num. 3. & coram Greg. decis. 437. num. 2.*
4 *& ibi Addea. num. 6.* Cum per † retrouenditionem, & cessionem iurium successerit Burattus in ius Morici cedentis, *l. emptor, vbi Bal. in prin. not. C.*
5 *de hared. vel act. vend.* E † consecutus fuerit omnia iura ipsius, *l. ager, in fin. vbi Bart. & alij, ff.*
6 *de rei. vend.* & † reputetur eadem persona, *l. si donata, §. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor. Crot. cons. 73. num. 10. Surd. cons. 532. num. 6. & decis. 308. num. 1. Gratian. discept. 149. num. 10. discept. 309. num. 21. & discept. 586. num. 81.*

7 Quod autem contra Moricum spolium † non potuisset intentari, patet ex eo, quia vt diximus fuit immissus in possessionem, auctore Prætore, ac seruatis seruandis, videlicet præmissis citationibus debitis, & facta subhastatione, & adiudicatione per sententiam Iudicis, quo casu Attilius iustè dicitur possidere, *Grat. discept. 502. num. 13. Greg.*
8 *decis. 105. num. 4.* Quod † procedit etiamsi actor duo extrema spolij probauerit, nisi tertio loco etiam probet iniustitiam prætensæ spoliationis, *Marescott. var. lib. 1. cap. 59. num. 25.* vbi quod, quando spoliator ingressus fuit possessionem auctoritate, seu mandato Iudicis, tunc actor ad obtinendum in remedio spolii vltra possessionem antiquiorem suam, & iuniorem rei conuenti, probare etiam, debet, quod Iudex non errè, & rectè processerit, *Host. in tit. de restit. spoliat. §. quando facienda. Bal. in cons. 357. lib. 2. Caput. decis. 186. par. 3 Cæs. de Grass. decis. 1. num. 4. de const.*

9 Quoniam † non sumus in actu extraiudiciali, in quo ista probatio non requiritur, sed in iudiciali, qui magis talem probationem iniustitiæ requirit propter præsumptionem sibi inhærentem, *Dec. cons. 449. num. 30. Crau. cons. 65. num. 4. Gemin. cons. 136. alias 146. Gratian. d. discept. 502. num. 13. discept. 524. num. 26. & discept. 974. num. 1. Seraph. decis. 867. num. 1.*

10 Quæ † quidem iniustitia, seu nullitas in simili casu debet esse clara, patens, & notoria, ita vt nulla ratione possit velari, alioquin non datur remedium possessorium aduersus sententiam Iudicis procedentis seruatis seruandis, *Grat. discept. 912. num. 53. Rot. in recent. par. 2. decis. 646. num. 1. & 2. apud Mantic. decis. 44. num. 5. & apud Caual. decis. 597. num. 1.* vbi fuit dictum, non intrare spolium, quia reus conuentus fuerat ab Auditore Cameræ immissus in possessionem, siquidem ad effectum vt intret spolium, requiritur nullitas clara, vel notoria iniustitia, *Gratian d. discept. 974. num. 17.*
11 *& 18.* vbi inquit † notorium esse illud, quod nullam habet excusationem, & quod ex euidentia rei patet, itaut nihil possit obijci, & quod nullo mo-
12 do possit velari, cum alias † si patiatur aliquam difficultatem facti, seu iuris non diceretur notorium, *Surd. cons. 188. num. 13. & 14.*

Neque obstat ad detegendam, & probandam talem iniustitiam, seu nullitatem allegatus excessus in exactione scutorum decem vltra debitum, stante reductione monetarum, ex quo moneta illa antiqua scutorum centum debitorum dicto Buratto fuit redacta ad scuta 90. Et sic in moneta noua currenti, non poterant per ipsum exigi 100. Quia pro responsione est considerandum, quod Attilius Burattus creditor Adriani re vera petijt tantùm, & obtinuit coram A. C. executionem pro suo credito florenorum 200. monetæ, & quod pro illa summa tantùm fuit à Iudice exequente decreta executio, & data tenuta, & pro eadem summa bona subhastata, deliberata, & adiudicata per sententiam Iudicis seruatis seruādis Morico vltimo oblatori, vt apparet ex lectura eiusdem sententiæ; nec non constat, quod pro eodem pretio fuit confectum instrumentum venditionis iure creditoris per Attilium creditorem Morico oblatori, vt latius in ipso instrumento (ibi) hanc autem venditionem fecit pro pretio florenorum 200. monetæ pro sorte principali, & sic nullus excessus legitur, neque in petitione, neque in mandato, neque in sententia Iudicis, neque in instrumento iure creditoris confecto, vt in processu fol. 65. Et proinde
13 cum † Iudex ritè, & rectè processerit, nullum potuit causari spolium, iuribus supra notatis, quibus addo *Rot. in recent. par. 2. decis. 545. num. 4. & 5.* quæ loquitur in terminis casus nostri eadem *Rot. coram Caual. decis. 597. num. 1.*

Nec

Nec officit, quod in eodem instrumento iure cre-
ditoris legatur, quod idem Attilius receperit à di-
cto Dominico emptore florenos 200. monetæ cur-
rentia. Quia hoc non tangit nullitatem, seu iniu-
stitiam Iudicis ad effectum causandi spolium. Et
stante serie facti prædicti, dicendum est, vel illud
verbum (currentis) fuisse positum per errorem
14 Notarij, qui error † videtur probatus, non solum
ex dictis contrarijs coniecturis, *Grat. decis. 163. n.
6.* Cum semper Attilius in omnibus actis, & acti-
tatis egerit pro consecutione sui crediti tãtùm, sed
15 etiam ex mera veritate † facti, quæ apparet in con-
trarium, dum dicto Dominico fuerunt deliberata
bona simpliciter pro credito Attilij, & expensis
iuxta tenorem suæ oblationis, vt in proc. *fol. 77.*
(ibi) *m' obligo darli de contanti fiorini 75. il mog-
giore per quanto importa il credito d' Attilio*, & pro-
ut postea fuit decretum in sententia, quæ se refert
16 ad dictam oblationem *fol. 78.* † sicut etiam pro-
batur veritas facti ex eius retrouenditione post ali-
quod interuallum facta Attilio de eodemmet pe-
tio terræ, prout apparet in Apocha inter ipsos con-
fecta de anno 1618. post dictam adiudicationem,
ex qua constat bona fuisse retrouendita per Domi-
nicum Moricum dicto Attilio pro eodemmet pre-
tio, pro quo fuerunt subhastata, & deliberata, vt
in proc. *fol. 60.* (ibi) *per l' istesso prezzo à me sub-
hastato*, vnde potius in hac parte error detegitur,
quàm dolus, ad tradita per *Gratian. decis. 167.
17 num. 21.* † Qui error notarij probatur, non solum
quando constat de veritate in contrarium, *Grat.
18 discept. 759. num. 14.* † Sed etiam per coniecturas,
& inditia, *Menoch. præsumpt. 22. numer. 8. lib. 6.
19 idem Grat. discept. 825. num. 5.* † Ex qua præsum-
pta, & probabili credulitate erroris, & non doli bo-
na fides inducitur, & mala excluditur, quod pro-
dest etiam ad excludendum allegatum excessum,
*ad tex. in l. bona fidei, ff. de verb. signif. Dec. cons.
36. num. 8.*

20 Seu † dicendum est, quod illud pluris voluerit
Dominicus emptor soluere ex mera sua liberalita-
te, & sic quod nõ sit de pretio dictorum bonorum,
sed vltra pretium datum, vt in simili considerat
*Grat. discept. 524. num. 57. vers. neque ista scuta,
& num. 58. vers. vnde non est facienda ista illatio.*

21 Vel saltim † dicendum est, quod ex hoc non cau-
setur spolium, sed potius illud pluris, quod fuit
receptum, si per errorem sit restituendum per At-
tilium dicto Septimio Adriano, *Rot. in recent. par.
2. decis. 545. sub. numer. 6. vers. & residuum, &
apud Cocc. decis. 136. num. 7. & apud Zacch. de soc.
off. decis. 60. numer. 12.* Et ratio est, quia spolia-
22 tio † non procedit, nisi quando sententia Iudicis,
per quam quis spoliatur, est nulla, seu iniusta, vt
23 sæpè diximus. Imò si causa esset iniusta, † dum-
tamen sententia sit valida, spoliatus non restituitur
secundum *Cranet. d. cons. 302. num. 3. vers. hoc ita
præsupposito, quem sequitur Rot. coram Canal. dec.
5. num. 2. vers. non obstat*, vbi etiam pro hac opi-
nione citat *Abb. in cap. cum causa, num. 4. de off.
deleg. & Felin. in cap. dilectus, il primo num. 1. in*
24 *tertia fallentia*, † ac ideo concludendum venit At-
tilio Cessionario nocere non posse allegatum spoli-
um, quemadmodum neque obesset Dominico Mo-
rico, qui prædium acquisiuit seruatis seruandis, &
in quo cessat causa spolii, vt in simili cõsiderat *Grat.
25 discept. 142. num. 13. & seqq.* Stante maximè † sen-
tentia adiudicationis, quæ transiuit in iudicatum,
adeo vt Burattus habens causam à Morico, cui bo-
na fuerunt deliberata, possit se iuuare huiusmodi
exceptione rei iudicatæ contra Aduersarium, per
quam rem iudicatam impeditur litis ingressum,
tanquam sit exceptio litis, finitæ, vt post *Bartol.
& alios firmat Gratian. discept. 691. numero 35.
cum. seqq.*

Pariter non obstat, quod dicebatur de vitioso in-
gressu dicti Attilii Buratti, ex eo quod ad eius in-
stantiam illa bona fuerunt subhastata tanquam de
bonis Septimii Adriani eius creditoris, & tamen
non videtur constare, quod ipse Adrianus iusto ti-
tulo illa vnquam possederit, vnde videntur sem-
per transiuisse cum suo vitio ad quemcunque tran-
siuerint, siue ad Dominicum Moricum. siue ad At-
tilium Burattum. Quia pro responsione est ani-
26 maduertendum, † quod fuerunt allibrata, & acca-
tastata vsque de anno 1605. ad partitam Septimij
Adriani de voluntate, & ordine Dominici Rosetti
actoris, vt in margine dicti Catastri attestatur
Cancellarius publicus Communitatis Montis Cas-
siani ad id deputatus, cui in similibus spectanti-
bus ad suum officium creditur plenè, *Mascard. de
probat. concl. 1138. num. 1. & seqq. Ricc. decis. 71.
num 6. lib. 3. Rot. coram Cocc. decis. 88. num. 2. &
27 in recent. par. 2. decis. 525. nume. 5.* Vt patet † ex
partita Catastri in actis exhibita, pro qua præsu-
mitur alio non apparente in contrarium, *l. fin. C. de
præd. Nauicul. lib. 11. Paris. cons. 53. numer. 21.
lib. 1. Rol. cons. 4. num 17. vers. aliàs præsumitur,
lib. 2.* Et plenè etiam probat, quod actum fuit ma-
ximè inter eos, qui descriptioni bonorum cõsense-
runt, *Alex. cons. 92. num. 6. lib. 2. & cons. 10. cir-
ca fin. lib. 4. Soccin. cons. 89. num. 12. lib. 1. Becc.
cons. 156. num. 14. Rol. cons. 4. num. 18. & 20. lib.
2. Peregr. de fideicom. art. 44. numer. 10. Genu. de
priuat. script. lib. 5. quæstio. 1. num. 27. & 30. &
quæst. 2. num. 11.* Etiam quo ad dominium, & pos-
sessionem, *Rolan. d. cons. 4. num. 17.* Maximè quan-
do concurrit, vt hic, solutio onerum, & tributo-
rum facta per eum, ad cuius partitam bona sunt
descripta, *Rol. d. cons. num. 20. Mantic. de tacit.
28 lib. 6. tit. 16. num. 30.* Quoniam huiusmodi † al-
libratio habet vim tituli, & traditionis, prout in
simili de nominibus debitorum, quæ si mandentur
describi ad ius, & partitam alterius, cum subscrip-
tione Cancellarii, ex hoc actu resultat donatio, titu-
lus, & traditio, talisque descriptio habet vim
traditionis, *l. censualis, C. de donat. Roman. cons.
291. sub num. 7. vers. quia quamuis descriptio, Grat.
29 discept. 252. num. 1. & seqq.* Quo † consensu trans-
lationis possessionis existentes, erga Septimium
Adrianum, non potest allegari possessio eius clan-
destina, seu vitiosa, qua cessante, ingressum pariter
vitio-

vitiosum, nec non spolium cessare fatendum est, *Natta cons. 386. num. 2. cum seqq. Surd. cons. 49. num. 3. cum seqq. Gratian. discep. 524. nu. 29. 30.*
30 *& 41.* Et proinde, cum Rosettus † stante consensu sui auctoris ceciderit à possessione facto, & culpa sua, *Grat. d. cap. 524. num. 29. in prin.* ex † quo facto, cum constet de vero titulo ad commodum Adriani qui dicitur spoliasse, non datur restitutio, *Grat. discep. 581. n. 18.* & cessat omninò spolium, *idem Grat. eod. cap. num. 19. Seraph. dec. 264. nu. 1. dec. 387. nu. 1. & decis. 1200. nu. 2. Rot. coram Cocc. decis. 436. n. 12. & coram Canal. decis. 240. num. 3. & coram Greg. decis. 15. num. 2.*
31

32 Nec † est probanda qualitas tituli dicti Septimij, cum titulus non discutiatur, maximè eius respectu, & ad hunc effectum, vbi sufficit inualidus, & putatiuus, *Cocc. decis. 235. nu. 7. & 8.* Ita vt non prohibeatur præscribere, cum non sit in scientia vera rei alienæ, *ad tex. in §. si quis à non domino, Inst. de rerum diuis. Gratian. discep. 2. num. 52.*

33 Præterea veniebat actor repellendus † ex capite præscriptionis, tàm ex parte Septimij Adriani primi possessoris, quàm ex parte Attilij Buratti vltimi, stante possessione decennali, & vltra cum titulo, & bona fide ex parte vtriusque, si non inspecto iure communi, secundum opinionem illorum, qui voluerunt actionem spolij decennio præscribi, vt per *Menoch. de recup. rem. 15. num. 425. Thes. decis. 29. num. 2. Benint. decis. 10. per totam.* Saltim † inspecto statuto Montis Cassiani volentis, quod per possessionem decennalem cum titulo, & bona fide inter præsentes, vt in casu nostro præscribatur omnis actio, *ad Roman. in cons. 38. nu. 3. Magon. decis. Lucen. 61. n. 25. Surd. decis. 178.*
34
35 *nu. 11.* Quod statutum † est in hoc seruandum tanquam lex particularis, quæ præualet iuri communi, *Capra. cons. 85. num. 12. & cons. 167. num. 1.*
36 *Grat. discep. 99. num. 9.* & ius † commune dicitur, & est seruandum inter ciues, & illi subditos, non obstante iure communi, cum magis statutum eos afficiat, quàm ius commune, *Hond. cons. 3. num. 2. lib. 1. Marescott. var. lib. 2. cap. 67. nu. 7. vers.*
37 *tertiò quia.* Et † vsu receptum præsumitur, *Rot. in recent. part. 2. decis. 15. nu. 3. & decis. 398. nu. 2.*
38 *Seraph. decis. 144. num. 1.* Vnde fit, † quod stante dicto statuto non afficiat communis opinio Doctorum volentium, quod actio spolii non præscribatur minori spatio 30. annorum, vt diffusè per *Gratian. discep. 2. nu. 7. & seqq. Seraph. decis. 1360. Rot. in. recent. par. 1. decis. 97. nu. 1.* Quia id non procedit in terminis statuti assumentis naturam præscriptionis iuris communis etiam 30. annorũ, *Marescot. var. d. cap. 67. nu. 6. 24. & 26. Gratian.*
39 *discep. 52. num. 18.* Quoniam † vbi adest statutum, dicitur adesse casus legis, ideo inanis est omnis disputatio, *Dec. cons. 563. num. 7. Surd. cons. 586*
40 *num. 3. Caph. cons. 138. num. 20.* Et sic stante præscriptione cessat intentatum remedium possessorium, *Gratian. discep. 907. num. 9.*

Non obstat mala fides, quæ consideratur respectu Attilij Buratti, dum non procurauit, vt bona prędicta mensurarentur de tempore adiudicationis, quia allegans non fuisse impletam conditionem, incumbit onus probandi, cum etiam ex contractu conditionali transferatur possessio, *Rot. diu. par. 1. decis. 132. num. 6.*

41 Insuper respondetur, † hanc exceptionem tangere interesse Septimii Adriani, propterea respectu eius, qui non venit ad causam nullam posse considerari malam fidem, quæ prodesse possit actori, cum satis sit, quod adsit bona fides aduersus eum contra quem præscribitur, hoc est aduersus Silniũ Rosettum actorem, vt firmant *Bart. & Ias. in l. indebiti, §. sed, & si nummi, vterque num. 7. ff. de cond. indebiti, & sequitur Balb. de præscrip. 2. par. 3. part. prin. quæst. 1. num. 6. fol. 105. in. parua*
42 *impress.* Et ratio † prædictorum videtur esse, quia similis exceptio non factæ mensurationis, & receptionis plus debito, competit solùm Septimio Adriano, contra quem fuit facta subhastatio, & deliberatio, & nullo modo potest competere dicto Rosetto tertio, ad late tradita per *Beltram. ad Greg. in decis. 415. num. 6.*

43 Tandem veniebat repellendus actor, quia † meliorament per Attilium Burattum probata in genere, & de proximo liquidanda, habent hoc priuilegium, vt detur pro eis, si non retentio, saltim cautio de reficiendis, ad tradita per *Contard. de moment. quæst. 25. num. 18. Curt. Iun. cons. 122. num. 20. lib. 2. Rayn. cons. 1. num. 16. Gozad. cons. 100. num. 21. Gratian. discep. 957. n. 41. Mastril. dec. 98. num. 9. & seq. Put. decis. 471. n. 5. lib. 2. Rot. diuers. par. 1. decis. 659. num. 1. & in recent. par. 2. decis. 137. num. 3.* Quæ cautio, cum per dictum D. Iudicem à quo non fuerit decreta, adest
44 pariter ex hoc notorium grauamen † in eius sententia, dando executionem contra receptas, & communes opiniones Doctorum, & consequenter non solùm non potest esse locus Ægidianæ recipientis omnes limitationes, quas recipit *l. 1. C. si de moment. poss. fuerint appell. Cont. vbi supra, in Glos. in verb momento, quæst. 1. & lim. 9. Sebast. Medic. dec. 56. num. 12. & melius. decis. 63. num. 12. &*
45 *seqq.* Sed etiam † sententia venit reuocanda, cum ex prædictis notoriè cõstet de non iure ipsius actoris, qui propterea non venit restituendus, *Cran. d. cons. 302. num. 6. Grat. discept. 524. num. 56.* vbi dat concordantes *Rot. coram Canal. d. decis. 5. nu. 2. cum similibus.*

Et ita, &c.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Depositio testis, qui in repetitione se refert ad examen nulliter factum, valet. Prout etiam valet depositio testis dicentis contenta in articulo vera absq; eo, quod in indiuiduo omnes qualitates exprimat.

SVMMARIVM.

1 *Probatio conualidatur stante repetitione testium, & citatione partis præuijs interrogatorijs.*
2 *Repetitio testium conceditur etiam facta publicatione, vt conualidetur examen nulliter factum.*
3 *Et ita seruatur in testibus nulliter examinatis ad perpetuam rei memoriam.*
4 *Depositio testis in repetitione, an valeat? si se refert ad examen nulliter factum, & num. 5. & 6.*
7 *Testis se referens ad articulum, & dicens contenta in eo esse vera, probat, nec si in indiuiduo omnes qualitates exprimat.*

DECISIO LVI.

D fauorem Ioannis Iacobi videbatur mihi pronunciandum, non obstante allegata exceptione nullitatis examinis; Eo quia † stante repetitione eorundem testium parte citata, præ- 1 uiis interrogatoriis cum decreto cōmissionis, & monitionis in forma, cum alijs de iure requisitis, conualidata dicitur proculdubio omnis probatio, *Felin, in cap. præsentium de testi. Caput. decis. 273. num. 3. par. 3. Achil. decis. 1. num. 4. tit. de testib.* Conceditur namque passim 2 repetitio, † vt eorum depositio conualidetur etiã facta publicatione, *Felin. in cap. per tuas. num. 2. de test. Farinac. de testib. quæst. 66. nu. 303. Thes. decis. 28. num. 1. Seraph. decis. 494. num. 1.* Et ita 3 seruari † in testibus nulliter examinatis ad perpetuam rei memoriam, quod fiat repetitio, testatur *Capu. dec. 266. n. fin. par. 3. per tex. in l. fin C. de test. & firmant Doct. communiter in l. admonēdi, de iur. iuran.*
4 Non obstat, quod in repetitione † testes se referant ad examen nulliter factum, cum tamen debuissent explicitè deponere, *Rot. in recent. par. 2. decis. 720. num. 4.* Quia verior, & magis communis opinio 5 est † vt sufficiat relatio ad primum examen etiam nullum, & inualidum, tanquam non possit dici incertum, quod habet certam relationem ad illud, quod prius nulliter gestum fuerat, *Bart. in l. eos, num. 6. C. ad l. Corn. de fals. Alex. in l. legata inutiliter num. 7. ff. de leg. 1. Iaf. in l. qui per salutem num. 3. ff. de iure iur. Guidop. decis. 12. Thes. d. decis. 28. num. 1.* vbi testatur de consuetudine omnium Curiarum,
6 Quam quidem opinionem † passim sequitur *Rota teste Beltram. ad Greg. in decis. 331. num. 21. & in decis. 578. num. 13.* vbi quam plures citantur decis. & firmat *Cassad. decis. 3. num. 9. de probat. Caput. decis. 287. num. 1. & 2. par. 3. eadem Rot. diuers. par. 1. decis. 430. num. 4. & penes Greg decis. 331. nu. 15.* quod procedit, etiamsi relatio fiat ad examen nullum ex defectu citationis partis, *Farinac. d. quæst. 66. num. 49. Menoch. de arbitr. cas. 109. num. 3.* Et huic opinioni est conformis alia opinio, quam pariter vbique Rota seruat, quod sufficiat, 7 vt testis † deponat contenta in articulo esse vera, etiamsi explicitè per extensum non deponat, *Rot. penes Farinac. post 2. lib. cons. decis. 8. in prin. & fuit etiam dictum in Colonien. canonicatus corā Pamphilio, impress. penes Gras. de benef. par. 10 cap. 9. nume. 74. & in Sacen. Parochialis coram Penia, impress. penes March. par. 1. fol. 467. & penes Greg. decis. 578. num. 2. & 3. & ibi latè Beltram. num. 13. in prin.* Et vt latius firmaui in causa meliioramentorum Montis Georgii pro D. Hectore Albleona, contra D. Isabellam Mottronam dec. 59.

ARGVMENTVM.

Decretum de consignando est appellabile, quando contentio est inter partes de prioritate, vel potioritate.

SVMMARIVM.

1 *Natura causæ semper inspicitur, Et facit decretum appellabile, num. 15.*
2 *Si decretum in materia executiua non iustificatur ex se, sed pendet ab alio articulo, nempe si constet de potioritate alterius, est appellabile.*
3 *Appellatio datur à declaratoria anterioritatis, seu potioritatis.*
4 *Iudicium liquidatorium dicitur ordinarium.*
5 *Appellatio datur à sententia liquidatoria, & si materia esset executiua.*
6 *Obligatio Cameralis regulatur iuxta terminos in quibus loquitur.*
7 *Obligatio Cameralis non admittit appellationem, sed habet paratam executionem. Limita, vt num. 8.*
9 *Sententia solutionis decimarum non admittit appellationem, Limita, vt num 10.*
11 *Decretum de exfructando latum inter damnum, & cōductorem respicit appellationem. Limita, vt n. 12.*
13 *Decretum de consignanda an sit appellabile.*
14 *Verba sententiæ non tantum operatur, quantum simpliciter inferunt, sed etiam quantum ex ipsis necessario infertur ex natura causæ.*
16 *Modus procedendi, vel pronunciandi, alterare non potest naturam causæ.*
17 *Causã ordinariã litigãtes facere non possunt sũ variã.*
18 *Iudex non potest facere causam appellabilem, vel inappellabilem ex capite suo.*
19 *Absurda vitanda sunt.*

20 *Iudex inferior à Principe non potest appellationem tollere. Amplie etiam in Legato de latere, vt n.21.*
22 *Habens instrumentum cum obligatione Camerali, & producens illud ad probandum dumtaxat creditum, & potioritatem, dicitur agere via ordinaria.*
23 *Agens executiuè vigore obligationis Cameralis, seruare debet modum traditum à Constitutione Marchiæ si est in Prouincia. Vel traditum à Iure communi, si extra. Quo cessante cessat via executiua. n.24.*
25 *Complicatio, seu mixtura facit decretum appellabile.*
26 *Sententia siue decretum ferri debet super proscecutis.*
27 *Decretum dicitur interlocutorium, quando non decidit negotiũ principale. Declara, & limita, vt n.28.*
29 *In dubio appellatio semper est admittenda. Quod limita, vt num. 30.*
31 *Iudices plures habere, fauorabile est.*

DECISIO LVII.

Vm Iudicium, de quo quæritur, ceptum fuerit per sequestrum obtentum ad instantiam D. Fœlicis vxoris Iacobi Plãcatelli super pecuniis depositatis per Io. Baptistam, & fratrem de quatrenis penes D. Puccettum de pretio fundi vẽditi, qui quidem depositarius nullam fecit partem in iudicio, sed tota disceptatio fuit inter Fœlicem ex vna, & Aureliam, ac eius virum ex alia, vt apparet in petitione ipsius Fœlicis, quæ citatis præfatis coniugibus instabat sibi exburſari dictas pecunias in summa florenorum 300. & è conuerso contendebant coniuges esse potiores in tota summa scutorum 300. depositatorum, & D. Locumtenens ad Ciuilia in concursu dictarum partium mandauerit per decretum totam pecuniam consignari præfatis coniugibus reis conuentis. Proposito dubio semel, & iterum in Rota, semper votaui
1 decretum esse appellabile ex natura† ipsius causæ, quæ semper inspicitur, *Giurb. decis. 49. n. 24.* Ete-
2 nim cum non iustificetur,† ex se, sed dependeat ab alio articulo, nempe si constet in processu, & ex iuribus exhibitis de potioritate coniugum, & sic tacitè difiniatur ista principalis quæstio potioritatis, debet concedi appellatio, sicut dicimus, quando discutitur, an quis sit hæres, nec ne ad effectum immissionis, vel quando instrumentum declaratur liquidum, vel quando pronunciatur hunc, & non illum conductorem, creditorem cum similibus: Tũc enim sumus in causa diuersa à decreto executiuo de consignando, & per consequens appellatio est admittenda ad vtrunq; effectum, *Bal. cons. 141. 330. & 331. lib. 1. Alben. cons. 352. lib. 2. Ruginell. de appell. §. 2. cap. 3. n. 876. fol. 138. Menoch. de adip. rem. 3. n. 192. cum seqq. & rem. 5. n. 70. & seq.*
3 Nam† constat potioritatem istam principaliter inter partes fuisse deductã in iudicio, quoniam in eo nullum verbum de executione instrumenti, sed de exburſando, & consignando d. pecunias, & merito non potuisset Iudex à quo pronũciare cõsignationem faciendam esse dd. coniugibus, nisi cognouisset super potioritate, & credidisset illos esse potiores, & per consequens ab ista declaratoria anterioritatis, seu potioritatis datur appellatio, vt in specie determinare videntur, *Bero. q. 91. & cons. 111. lib. 3. Grat. discep. 772. n. 6. Amat. dec. 25. n. 4. Rot.*
4 *diuers. par. 2. dec. 34. n. 17.* Cum † hoc casu decretum sit quodammodo liquidatorium prælationis crediti vnius respectu alterius, quod operatur, vt causa sit ordinaria, *Giurb. dec. 59. n. 20.* ita vt dene-
5 gari nõ possit appellatio,† etiãsi materia esset executiua, *Grat. discep. 989. n. 6. Surd. dec. 27. n. 8. & 9.*
6 *Greg. dec. 232. n. 2. & 5.* Nec† obligatio Cameralis per hanc appellationis delationẽ à tacita pronuncia prælationis dicitur vulnerata, cum reguletur, & intelligatur iuxta terminos, in quibus loquitur, *Zacch. de oblig. Cam. quæst. 37. n. 30.*

7 Hinc videmus, quod, & si non detur appellatio,† quando creditor agit contra debitorem obligatum cũ simili Camer. oblig. quæ habet executionẽ paratam, *Zacch. de obl. Cam. q. 2. n. 4. Rot. ex impress. apud eundem, dec. 12. n. 1. 70. n. 2. 98. n. 1. 118. n. 5. 131. n. 2. 137. n. 5. 139. n. 1. 147. n. 2. & 155. n. 1.*
8 Ea tamen datur,† quando sententia fertur inter cõcreditores, *Grat. discep. 772. n. 6.* Pariter videmus,
9 & si non detur† appellatio à sentẽtia solutionis decimarũ inter Parochum, & Parochianum, *cap. tua nobis, & ibi Canonist. de decim. Grat. dec. 100. n. 1. & 4.*
10 Ea tamẽ datur,† si sentẽtia feratur inter duas Ecclesias, *Grat. d. dec. n. 4. Scac. de appel. q. 17. lim. 18. n. 3. Rot. ex impress. per Marcb. par. 1. fol. 685. dec. 15. n. 2.*

Similiter videmus, quod quamuis non detur ap-
11 pellatio† inter dominum, & conductorẽ, si decretũ sit de exfractando, *Coutar. ad l. vni. q. 20. C. de mom. poss. Gram. dec. 58. n. 15. Caroc. dec. 19. n. 34. Giurb. dec. 59. n. 21. Grat. dec. 55. in addit. n. 1.* Vbi dicit, in hoc simili decreto de euacuãdo locum esse Ægi-
12 dianæ. Ea tamen † datur inter vnum, & alium conductorẽ, si inter eos contendatur, quis sit præferendus in cõductione, *Ruginel. de appel. §. 2. c. 3. n. 876.*
13 Non obstat, quod decretum de consignando,† ex sui facie non sit appellabile quia præterquam quod contrarium videtur annuere *Zacch. in alleg. q. 37.*
14 *n. 44.* Respondetur, quod eius verba † non tantum operãtur, quantum simpliciter inferunt, sed etiam quatenus, ex ipsis necessariò ĩferũr ex natura causæ, vt diximus, *Conter. ad d. l. vnic. lim. 24. n. 35.*
15 *Giurb. qui alios refert d. dec. 49. n. 24.* Et sic† appellationẽ debet includere iuxta naturã causæ appellabilis ratione complicationis, etiãsi aliàs non cõcederetur, *Giurb. dec. 101. n. 1. & seq.* Cum proce-
16 dendi, vel pronunciandi modus† naturã causæ minimè alterare possit, prout dicimus de natura cau-
17 sæ, quam† partes litigantes non possunt de ordinaria summariã efficere, *Giurb. d. dec. 49. n. 25. Rot.*
18 *in rec. par. 2. dec. 522. n. 4.* Alioquin † si appellari non posset, ex quo decretum sonat de consignãdo, esset in potestate Iudicis facere sententiam appellabilem, & inappellabilem ex capite suo, vt inquit *Mar. Ant. var. lib. 2. resolut. 32. n. 9. & seqq.* Quod
19 † absurdum omninò est fugiẽdũ *l. nam absurdum, ff. de oper.*

de oper. libert. l. haredes mei, §. cum ita, ff. ad tre-
20 *bell.* Nec non sequeretur, quod quilibet Iudex †
inferior posset per indirectum tollere appellatio-
nem à sententia, *Mar. Ant. vbi supra, n.* 14. Et ta-
men præter Principem non recognoscentem supe-
riorem, nullus potest appellationem tollere, *Bart.*
in l. 1. *§. interdictum, ff. à quibus appell. non licet*
Abb. in cap. Pastoralis, nu. 4. *de Appellat.* Etiamsi
21 essemus in Legato † de Latere, nisi hoc haberet ex
speciali Papæ commissione, *Franc. in cap. Pastora-*
lis, col. 7. *vers. secundò quæritur, de appellat.*

Nec pariter obstat, quod dicebatur fuisse actum
22 executiue vigore obligationis Cameralis; Quia †
ex actis clarè constat Apocham matrimonialem,
& alia instrumenta fuisse exhibita ad probandum
dumtaxat creditum, & potioritatem prætensam
pro vtraque parte, quo casu fatendum est fuisse
actum via ordinaria, & non executiua, vnde me-
ritò deneganda non venit appellatio, *Contard. ad*
d. l. vnic. lim. 14. *num.* 5. *Mar. Ant. d. resolut.* 32.
num. 19. Quod euidenter probatur eo ipso, quod
23 constat in agendo † non fuisse seruatam formam
executiuam traditam à Constit. March. *lib.* 5. *cap.*
3. sed nec etiam traditam à iure communi, *vt per*
Zacch. ad Gall. de oblig. Cam. quæst. 34. *n.* 4. Quo
24 cessante † cessat quoque vtriusque iuris dispositio
executiua, *Bart. in l.* 1. *ff. de cond. ex legat. Alex.*
cons. 88. *lib.* 4. *Dec. cons.* 434. *num.* 3. *Crauc. cons.*
313. *in princ.* Vnde cum principalis quæstio mota
inter partes dicatur esse circa prælationem, vt di-
ximus, videlicet an sit preferenda Fœlix per instru-
mentum factum vltimo loco inter Lucretiam Sa-
racenam, & Ludouicum generum, per quod in-
strumentum prætenditur recessum fuisse ab Apo-
cha, & instrumento dotali, ac etiam per instrumé-
tum transactionis factum inter easdem Fœlicem,
& Aureliam sorores concordantes; igitur decretum
desuper latum non tantùm videtur declaratorium
iuris prælationis ad fauorem dictorum coniugum,
sed etiam dispositiuum ad eorum finem conseque-
dum, hoc est pretium prædictum, *ad tex. in l. si*
iurauero, ff. de iure patron. ita vt complicatio ex-
25 plicitè † contineatur in eo, prout continere debet
ad effectum, vt sit appellabile, *Giurb. d. decis.* 101.
num. 1. *Seraph. decis.* 603. *num.* 1. Cum negari non
26 possit, istam † potioritatem inter easdem partes
fuisse principaliter, & expressè in iudicio deductã,
& prosecutam, super quibus prosecutis senten-
tia, siue decretum erat proferendum, quo casu,
sicut huiusmodi pronunciatio obstaret in alio iu-
dicio, ita, & per consequens non potest denegari
appellatio, *Contar. in d. l. vnic. limit.* 2. *n.* 16. *& seqq.*
27 Tandem non obstat, quod decretum † consigna-
tionis latum super eo, quod Fœlix non videbatur
habere legitimam oppositionem, dicatur interlo-
cutorium, cum non decidat negotium principale
circa prælationem prætensam, *Bald. cons.* 344. *vers.*
28 *in contrarium, lib.* 1. Quia † nihilominus, cum se-
quatur ex eo damnum irreparabile per consigna-
tionem dictarum pecuniarum, dicitur mixtum,
vel saltim habere vim diffinitiuæ, & propterea
appellabile, non secus, ac si esset diffinitiuum,
Surd. decis. 36. *num.* 13. *&* 14. *Cocc. decis.* 407. *nu.*
1. *& seq.* Tantò magis quia, & si essemus in dubio,
29 † appellatio semper esset admittenda, *Scacc. de*
appell. quæst. 3. *num.* 4. *quæst.* 11. *num.* 6. *& quæst.*
17. *num.* 60. *Ioseph. Ludouic. Perus. decis.* 39. *num.*
11. *Giurb. d. decis.* 49. *num.* 1. *& decis.* 101. *num.*
9. *Barz. decis.* 68. *num* 27. *Amat. decis.* 15. *num.*
1. *&* 12. *& decis.* 75. *num.* 23. *Greg. decis.* 251.
num. 9. *Surd. decis.* 27. *nu.* 4. *& decis.* 36. *nu.* 4. nisi
30 † re vera versaremur in executiuis, quia tunc in du-
bio non esset admittenda, *Ruginell. de appellat. §.*
6. *Glos.* 2. *cap.* 2. *num.* 16. *Surd. cons.* 334. *nu.* 15.
& 16. *Giurb. d. decis.* 59. *num.* 21. Etenim fauora-
31 bile † est, quam plures habere Iudices, quasi à
pluribus repetitis cognitionibus multorum consi-
liis, & iudiciis ventilata veritas elucescat, vt quod
à pluribus quæritur, facilius inueniatur, *can. de*
quibus, 20. *distinct. cap. prudentiam, de offic. deleg.*
l. fin. C. de fideicom. Sola. ad Constit. Sab. tit. de concl.
in cau. Glos. 1. *num.* 7. *Thes. decis.* 246. *num.* 4.

ARGVMENTVM.

Appellatio interposita ad Sanctiss. sine expressione causarum à sententia lata in possessorio per Iudicem Ecclesiasticum, qui illam admisit cum clausula, si & in quantũ deuoluitur ad Superiorẽ.

SVMMARIVM.

1 *In appellatione à sententia lata in possessorio est exprimenda causa, saltim virtualiter, num.* 19.
2 *A sẽtẽtia lata in possessorio regulariter nõ appellatur*
3 *Ægidiana reducit appellationem ad terminos iuris ciuilis.*
4 *Ægidiana non habet locum in foro Ecclesiastico.*
5 *Qui dicit sententiam latam in possessorio esse appellabilem, & quod non intret Ægidiana, debet hanc causam in appellatione exprimere.*
6 *Sententia lata in possessorio est diffinitiua, quamuis ad effectum exprimendi causam dicatur continere merum interlocutorium, num.* 8.
7 *Expressio causa in appellatione à sententia diffinitiua non est necessaria.*
9 *Appellatio est conditionalis, si sit admissa cum clausula, si & in quantum, & n.* 22. *quia clausula importat admissionem in his tantum, quæ sunt admittenda, nu.* 10. *& nihil ponit in esse, n.* 11. *sed operatur, quod si causa appellationis est rationabilis, censeatur admissa, secus si irrationabilis, nu.* 12.
13 *Causa rationabilis non datur, si non est expressa.*
14 *Iudex deferendo appellationi interpositæ ad Sanctiss. abdicat à se iurisdictionem. Etiam in causis, in quibus appellatio non admittitur, num.* 15.

16 *Delatio Iudicis deuoluit totũ negotium ad superiorē.*
17 *Iudex, si deferat appellationi, Curia Romana eam indistinctè admittit, licet causa in ea nō sit expressa.*
18 *Et idem dicendum est de Rota Maceratensi, ad quam vigore facultatum Summorum Pontificum omnes appellationes, quæ deuoluunt in Prouincia, ipso iure deuolutæ esse intelliguntur, ac si ad Sedem Apostolicam interpositæ fuissent.*
20 *Ægidiana non habet locum in foro Ecclesiastico.*
21 *Causa in appellatione non est exprimenda, quando de ea constat ex allegationibus iuris.*
23 *Iudex deferendo appellationi cum dicta clausula, si & in quantum, dicitur illam admisisse ex legitima causa.*
24 *Iudex deferendo appellationi à sententia interlocutoria abdicat à se iurisdictionem.*

DECISIO LVIII.

D. Horatius Perbenedictus obtinuit in Curia Episcopatus Camerini sententiam fauorabilem in possessorio Saluiani contra D. Diomedem Peribertum, qui statim coram eodem Iudice appellationem interposuit ad S. D. N. Papam Vrbanum, eiusque Sanctam Sedem Apostolicam, & ad omnem alium Iudicem competentem absque tamen aliqua expressione causarum, appellatioque admissa fuit cum clausula si, & in quantum, Et infra decem adiuit hanc Rotam, à qua inhibitionem obtinuit. Cumque instaretur per appellantem pro processu ad vlteriora, & per appellatum pro moderatione inhibitionis obtētæ ad effectum exequendi sententiam, proposito dubio, videbatur illud resoluendum esse ad fauo-
1 rem appellati, eo quia versamur in possessorio, † vbi erat necessariò exprimenda causa in appellatione, ad latè tradita per *Contard. in l. vnic. quæst. 1. C. si de moment. poss. fuer. appellat.* Cum Iudex
2 habeat pro se regulam, quod à sententia † lata in possessorio non liceat regulariter appellare, non tantùm inspecto iure communi, *d. l. vnic.* quàm vigore Ægidianæ, de qua in Constit. March. *lib.*
3 *6. cap. 2.* quæ reducit † nos ad terminos iuris ciuilis, *Scacc. de appellat. quæst. 17. lim. 6. memb. 3. num. 8. Lud. Perus. decis. 20. num. 23. Capu. decis. 223. num. 2. & decis. 226. num. 3. par. 1.* Ideo si Diomedes appellans prætendebat esse in aliqua li-
4 mitatione, veluti quod Ægidiana † non habeat locum in foro Ecclesiastico ex defectu potestatis Egidij, *Hond. cons. 20. lib. 1. Scacc. d. tract. quæst. 17. lim. 6. mem. 3. num. 14. Lud. d. decis. 20. n. 21.*
5 Tenebatur † limitationem loco causæ specialiter exprimere in appellatione, *Contard. dict. quæst. 1. num. 4. & seq. præsertim nu. 55. & in puncto firmat Rot. diuers. par. 1. decis. 120. num. 2.* & in vna Romana domus 18. Decembris 1617. Coram Sacraro, faciuntque notata per *Grat. discept. 383. nu. 9. & 10.* Vbi quod, quando appellatio de iure canonico admittitur in huiusmodi possessorijs, debet exprimi causa, qua non specificata, non est locus remedio attentatorum, cum satis sit, quod ius canonicum solum permittat appellari cum expressione tamen causæ.

6 Nec videbatur obstare, quod dicebatur, † sententiam huiusmodi in possessorio latam, esse diffinitiuam, vel saltim habere vim diffinitiuæ, vt multis citatis firmant *Ruginell de appellat. §. 1. cap. 2. num. 168. Scacc. eod. tract. quæst. 17. limit. 6. mem. 3. num. 5. Cont. vbi supra, in 2. ratione decidendi, num. 19. & seq. & in d. quæst. 1. num. 2.* Quo ca-
7 su † expressio causæ non est necessaria, *Scacc. eod.*
8 *tract. quæst. 4. num. 25. & seq.* Quia licet † dicatur diffinitiua ad effectum tamen exprimendi causam, dicitur continere merum interlocutorium, *Scacc. d. quæst. 4. num. 29. vers. quintus casus, & q. 11. n. 86. ver. ratio est, Rot. diu. d. decis. 120. n. 3.*

Similiter nec obstare videbatur, quod per Iudi-
9 cem, à quo delatum fuerit appellationi, Quia † clausula, si & in quantum, cum qua fuit admissa, facit appellationem conditionalem, *Bart. in l. 1. num. 7. & 20. ff. de cond. & demonstr. Mart. claus. 362. num. 4. par. 1. Gratian. discep. 960. num. 11. Osasch. decis. 5. num. 9. & 10. & decis. 130. n. 1.*
10 Importatque † admissionem in his tantùm, quæ sūt admittenda, *Bal. in l. adita, num. 98. C. de eden. Mart. claus. 152. num. 1. par. 1. Caput. decis. 49.*
11 *num. 2. par. 1.* Et † nihil ponit in esse, *Caual. dec. 11. num. 41. et decis. 28. num. 16. & 20. par. 3.*
12 *& decis. 32. nu. 9. par. 5.* Vnde † operatur, quod si causa appellationis est rationabilis, censeatur admissa, secus si irrationabilis, *Dec. in cap. oblata, in 2. notab. vers. & si Iudex, de appellat. Rain. cons. 62. num. 27. lib. 5. Socc. Iun. cons. 18. n. 16. lib. 1.* Roman. *cons. 501. col. 2. Osach. d. decis. 5. num. 9. circa medium, Caputaq. d. decis. 49. & nu. 2.*
13 In casu autem nostro † causa rationabilis non datur, quia non fuit expressa, ergo dici non potest admissa, *Gratian. d. discep. 960. num. 11. & seq.* Proinde inhibitio illius vigore obtenta dicebatur moderanda ad effectum, vt Iudex suam possit exequi sententiam, perinde ac si appellatum non fuisset.
14 Verum quia coram Iudice à quo † in Ciuitate Camer. fuit sine causarum expressione ad Papam appellatum, & appellatio admissa, quo casu, sicut Iudex abdicauit à se iurisdictionem, *cap. cum appellationibus, §. si vero, de appell. in 6. Franc. in cap. vt debitus, num. 28. de appell. Rot. in recent.*
15 *par. 2. decis. 562. num. 1.* Etiam † in casibus, in quibus non admittitur appellatio, *Contard. in d. l.*
16 *vnic. lim. 13. num. 8. 9. & 19.* Ita, † & negotium dicitur deuolutum ad Superiorem, *cap. dilectis filijs §. præterea de appellat. Contard. eod. lim. nu. 8.*
17 *Gratian. decis. 2. num. 20.* Adeo vt Curia † Romana soleat in his terminis admittere indistinctè huiusmodi appellationes ad Papam emissas, & admissas per Iudicem in partibus sine aliqua expressione causarum *Contard. qui alios commemorat, dict. quæst. 1. num. 50. & 51.*

Quam-

18 Quamobrem † in casu, & ad effectum, de quo
agitur, censeo illam esse admittendam ad vtrumque effectum, prout iam fuit admissa per Rotam, ad quam vigore facultatum Bullę Sixti Quinti omnes appellationes, quæ deuoluunt, ipso iure deuolutæ esse intelliguntur, ac si ad Sanctam Sedem Apostolicam interpositæ fuissent: maximè quia hæc appellatio ad Rotam interposita infra decem
19 non videtur omninò esse sine expressione causæ, †
saltim virtualiter, quod sufficere videtur, ad tradita per *Gratian. discep. 444. num. 51. cum seqq.* Tum quia fuit exhibita sententia lata in possesso-
20 rio Saluiani per Iudicem Ecclesiasticum, in † cuius
foro, vt est potissimum in hac Prouincia, non habet locum Ægidiana, vt millies fuit in hoc Auditorio decisum, & testatur *Honded. d. cons. per totũ, Marscott. var. lib. 2. resolut. 75. nu. 37. & seqq. Gratian. discep. 421. num. 76. & decis. 55. num. 10. Rot. in recent. par. 1. decis. 33. nu. 2. & decis. 682. num. 2. & par. 2. decis. 391. num. 5.* Tum etiam
21 quia sa is dicitur expressa † causa in appellatione
interposita ad Rotam per allegationes iuris Auditoribus traditas, *Contard. d. quæst. 1. nu. 49. Grat. discept. 232. num. 29.*

22 Nec aduersatur, quod appellatio † fuerit admis-
sa cum clausula, si & in quantum, quod videtur facere appellationem conditionalem. Nam si senten-
23 tia † consideratur vti diffinitiua prout est, cum
Iudex prospicere potuerit appellationem fuisse interpositam ex causa probabili, vt puta quod de iure canonico detur appellatio à quacunque sententia diffinitiua, cum in eo foro non sit locus Ægidianæ, admittendo illã cum d. clausula, dicitur ei detulisse, & illam admisisse, *Contard. in d. l. vnic. lim. 13. num. 17. 18. & 24.* Ita vt cum hodie appareat de causa rationabili, vt euentus demonstrauit per exhibitionem sententiæ, & allegationes iuris, sit recipienda appellatio ad latè tradita per *Osasch. decis. 5. num. 10. & seqq. Mart. claus. 152. num. 1. & claus. 362. num. 4. par. 1.* Si verò consi-
24 deratur vt interlocutoria, † deferendo videtur ab-
dicasse à se iurisdictionem, *Beniut. decis. 2.* vbi propterea dicit, quod pratici Iudices respondendo appellationi ab interlocutoria, vel habente vim illius, vtuntur verbis negatiuis non admittendo illam, nisi, si & in quantum, *Mart. claus. 262. num. 3. part. 1. Caualc. dec. 26. num. 32. part. 2.*

ARGVMENTVM.

Sententia lata ab obseruatione Iudicij, an dicatur diffinitiua, vel interlocutoria. Et latè de melioramentis, videlicet quãdo detur pro illis retẽtio, ac etiam quomodo, & quando illa æstimentur.

SVMMARIVM.

1 *Retẽtio pro melioramẽtis datur, quãdo illa sũt liquida*
2 *Sententia ab obseruatione iudicij lata post litem contestatam post terminorũ obseruationem, & post probationes factas, dicitur diffinitiua, vel habere vim diffinitiuæ, secus si lata sit ob ineptitudinem libelli.*
3 *Sententia diffinitiua ab eodẽ Iudice reuocari nõ potest.*
4 *Sententia lata ex eo, quod actor nõ probauit suam intentionẽ, respicit merita causæ, & dicitur diffinitiua.*
5 *Præsertim si actor, contra quem lata est, statim viua voce appellauit.*
6 *Et hoc casu est connumeranda in vna ex tribus, quæ faciunt rem iudicatam.*
7 *Delegatus absoluens reum ab obseruatione Iudicij, suam sententiam reuidere non potest.*
8 *Iudex an debeat pronunciare prius super appellatione interposita ab interlocutoria.*
9 *Iniustitia notoria æquiparatur nullitati.*
10 *Sententia notoriè iniusta reuocatione non eget, & tũc Iudex appellationis potest pronunciare prout in prima, num. 12.*
11 *Idem dicitur de sententia nulla, & inualida, quod de illa, quæ non extat.*
13 *Res dotalis pro melioramentis retineri non potest.*
14 *Maritus si necessario, aut vtiliter impendit in rem vxoris, actionem habet ad impensas consequendas; dum tamen vxor non cogatur vendere bona meliorata propter impensas factas, num. 15.*
16 *Maritus, qui in rem dotalem vtiliter, aut necessario impedit siue voluntate vxoris, habet pro consequendis melioramentis contrariam actionem de dote, vel negotiorum gestorum. Si verò vxore volente, habet actionem mandati.*
17 *Quod est generale in omnibus illis, qui possident rem iure vtilis dominij.*
18 *Melioramenta debentur, etiamsi possessor rem meliorando formam agri immutauerit. Quod æquitati maximè conuenit. num. 19.*
20 *Restituens bona non retentis melioramentis potest illa repetere ex æquitate, l. si me, et Titium, ff. si certum pet.*
21 *Præsertim quando sunt vtilia.*
22 *Maritus, emphyteuta, & similes modicam impensam non detrahunt.*
23 *Magna impensa illa dicitur secundum aliquos, quæ respicit perpetuam vtilitatem rei.*
24 *Sed secundum magis receptam opinionem magna impensa iudicatur attenta qualitate sumptuum. Vel secundum quod Iudex arbitratur, num. 25.*
26 *Meliorationes vtiles non debentur, nisi impendens de vtilitate, & melioratione doceat. Et appareat, quod sint facta ab eodemmet, qui illa petit, num. 27.*
28 *Melioramenta probantur per peritos, qui licet non sint testes, sunt tamen ad instar illorum.*
29 *Vites, & Arbores fructus ferentes vtilitatis impensam continent.*
30 *Modus probãdi melioramẽta per peritos, est legitimus.*
31 *Producẽs scripturam in actis censetur illã approbare.*
32 *Etiamsi productio facta sit à procuratore, quia censetur de mandato principalis producere, num. 33.*

34 *Confessio voluntaria procuratoris non nocet domino.*
35 *Productio per compulsum an praeiudicet.*
36 *Testis se referens ad articulum, & dicens in eo contenta esse vera, probat.*
37 *Etiamsi explicitè, & per extensum non deponat.*
38 *Testis dictum declarationem recipit ab articulo.*
39 *Verbũ, sũmariè, in rescripto Principis quid importet.*
40 *Possidens iure dominij, fructus suos facit, nec tenetur cum melioramentis compensare. Prout est maritus iure dotali, num. 41.*
42 *Melioramenta facta à bona fidei possessore veniunt reficienda, ne quis locupletetur cum aliena iactura. Limita, vt num. 43. & 44.*
45 *Post conclusum in causa regulariter nihil aliud produci potest.*
46 *Limita vbi produceretur ad corroborandam, vel coadiuuandam probationem.*
47 *Probationum facultas non est angustanda, sed ampliandа.*
48 *In refectione melioramentorum, an sit habenda ratio valoris de tempore restitutionis, vel de tempore, quo facta fuerunt, opinio controuersa.*
49 *Aestimatio melioramẽtorum fit solum respectu eius, quod est impensum tempore meliorationis, quando faciens illa non pro se impendit, sed pro domino, qui fructus recipit.*
50 *Incrementum successiuum proueniens ab ipso solo, cedit domino soli.*
51 *Impensa facta per colonum gratia fructuum colligendorum, non deducitur, siue magna, siue parua sit.*
52 *Aestimatio melioramentorum vbi minor, vel Ecclesia restituitur in integrum, fit de tempore meliorationis. Secus si meliorationes ex tempore sint astricta, quia tunc aestimatio fit secundum tẽpus praesens. num. 53. Quod intellige, & declara, vt num. 54. 55. & 56.*
57 *Quando contractus rescinditur, tanquam nullus, pretium melioramentorum soluitur integrum, sed fructus percepti compensantur cum melioramentis.*
58 *Possessori malae fidei, si sunt reficienda melioramenta, attenditur, quod minus est. Et hoc casu est probandum, quanti exinde fundus melioratus fuerit effectus pretiosior, num. 59.*
60 *Aestimatio melioramentorum factorum à possessore bonae fidei, & domino, sed reuocabiliter, fit inspecto tempore restitutionis rei, dummodo versemur in melioramentis factis in vrbanis edificijs, & nu. 61. Contrarium verò seruat praxis in melioramentis factis in re rustica, num. 64. & 65.*
62 *Maritus praesumitur in dubio melioramenta fecisse animo repetendi.*
63 *In dubio praesumitur tantùm impensum, quantùm est aestimata melioratio.*
66 *Statutum Montis Georgij de melioramentis factis à marito in bonis dotalibus, interpretatur, & num. 68. & 70.*
67 *Statutum facit cessare legem communem.*
69 *Dictio, similiter, coniungit, & est repetitiua omnium qualitatum praecedentis orationis.*

DECISIO LIX.

NVpta olim D. Isabella Montirona Curtio filio D. Hectoris Alaleoni cũ dote florenorum 1500. ad quorum computũ receperũt maritus, & socer respectiuè duas possessiones mensuratas pro florenis 1080. pacto adiecto, quod in casu restitutionis dotis, possent easdẽ possessiones restituere absque aestimatione denuo facienda. Curtio marito defuncto Isabella possessiones recuperauit, & successiuè instituit iudicium coram D. Gubernatore Prouinciae Marchię pro restitutione florenorũ 420. residui dotis cõtra Hectorem socerum, qui opposuit compensationem melioramentorum factorum in vna ex dictis possessionibus pro summa florenorum 400. in plantatione vitium, & arborum fructiferarum, qua exceptione non obstante D. Gubernator mandatum cõtra Hectorem pro summa petita relaxauit, data tamen prius per Isabellam idonea cautione, etiam in partibus in forma depositi de soluendo melioramenta, quatenus de iure, & ad omne mandatum suum, prout in forma praestitit Isabella cum obligatione Camerali, quod iuri consonum videtur esse, eo quia si in continenti probari non potest, quod retinẽdum, vel compensandum petitur, nec in processu adhuc probatum est, sed maiorem requirit
1 indaginem, praestita tali cautione † per partẽ permittitur executio, opposita retentione non obstante, *Mastrill. decis. 98. nume. 9. & 10. Giurb. decis. 60. num. 17. 27. & seqq. Rot. ex impress. per Zacch. de oblig. Camer. decis. 26. num. 4. decis. 129. num. 8. & decis. 146. num. 9. cum similibus.*

Lità:e deinde Hectore coram eodem D. Gubernatore super solutione melioramentorum fuit causa commissa D. Locumtenenti, qui cum post seruatos terminos, & probationes factas suam protu-
2 lerit sententiam † ab obseruatione Iudicij, illa equidem non dicitur esse mera interlocutoria, vt contendunt scribentes pro Isabella, sed potius vti lata contra actorem post litem contestatam, post terminorum obseruationem, & post probationes factas dicitur diffinitiua, vel saltim habere vim diffinitiuae, *Castr. in l. sub praetextu, C. de transact. & in l. admonendi, n. 76. & seq. de iur. iur. Grat. discep. 348. num. 14. Borga. Cauale. lib. 1. dec. 7. à num. 4. vsque ad num. 12.*

Vbi quod huiusmodi sententia duobus modis cõsiderari debet: Vno modo quod sit merè interlocutoria, & hoc quando defectus est in libello, vel instantia est deserta, aut Iudici propter absentiam actoris, & termino non dato ad probandum, de causa non liquet, quae omnia sunt extra casum nostrum. Alio verò modo, quod sit diffinitiua, vel habeat vim diffinitiuae, cum scilicet nullus defectus est in libello, & lis est contestata, nec actor se absentauit, sed vterq; actor, & reus prosecuti sunt judiciũ vsq; ad sententiã, & isto casu est diffinitiua

super

ſuper meritis cauſæ, prout ſentiunt Paul. de caſtr.
conſ. 65. num. 1. lib. 1. & conſ. 219. in fin. lib. 2.
Bern. conſ. 101. lib. 3. Pap. in forma ſententia, inter
Gloſ. 1. num. 15. Couar. var. lib. 1. cap. 1. num. 8.
Gratian. vbi ſupra, num. 16. & 17. Theſ. deciſ. 81.
num. 1. & deciſ. 122. num. 13. verſ. & præſertim,
Creſcen. deciſ. 6. alias 132. de appellat. In quibus
3 terminis nos verſamur, vt patet ex actis, ideoque †
dicenda eſt diffinitiua, ita vt amplius ab eodem
Iudice reuocari non valeat, vt firmat teſtando de
comm. Grauat. ad Veſtr. in prax. lib. 3. cap. 10.
num. 6. prope fin. & ſequuntur Couarr. d. numero 8.
Marant. in prax. 3. par. 6. part. prin. in verb. &
4 demum fertur ſententia, ſub num. 42. Quia tunc, † ſi
lata eſt ex eo, quod actor non probauerit ſuam
intentionem, perimit ius partis, & reſpicit merita
cauſæ, diciturque diffinitiua, adeo vt non poſſit
amplius iudicium de nouo inchoari, Borg. d. deciſ.
num. 8. Rot. in recent. par. 2. deciſ. 731. num. 3. &
5 ſeq. Præſertim † ſi actor, contra quem lata eſt, ſtatim ab illa appellauit viua voce, quia tunc videtur
velle accipere illam pro diffinitiua, Theſ. d. deciſ.
81. num. 1. & deciſ. 122. num. 13. verſ. & ſic videtur.
6 Et hoc caſu † eſt connumeranda pro vna ex
tribus, quæ faciunt rem iudicatam, Bald. in l. cos.
num. 16. & 17. C. de appel. Theſ. dicta deciſ. 122.
num. 13. in prin.

Quod eò magis procedit in hoc præſenti caſu, vbi
Locumtenens pronunciauit, vt delegatus à D. Gu-
7 bernatore, † quia tunc etiam ex nouiter deductis
non poſſet reſcindere ſententiam latam, cum iam
functus ſit officio ſuo, vt in ſimili reſoluiſſe Senatũ
Pedemont. teſtatur Theſ. in ſæpe alleg. deciſ. 81. n. 2.
8 Proinde, cum † non verſemur in mera interlocutoria ceſſat ratio allegata pro parte Iſabellæ, quod
in primis ſit pronunciandum ſuper appellatione
interpoſita ab interlocutoria, antequam ad negotium principale cognoſcendum deueniatur ex allegatis per Gratian. diſcep. 6. num. 11. Vltra quod
illa propoſitio non ſemper eſt vera, vt per eundem
Gratian. ibidem num. 13. & ſeqq.

Nec officit quod dicebatur, opus fuiſſe prius reuocare grauamen, Quia cum ſententia huiuſmodi
ſit iniuſta, vt inferius demonſtrabitur, quæ iniuſti-
9 tia notoria † æquiparatur nullitati, Innoc. in cap.
cum Bertoldus; de ſent. & re iudic. Felin. in cap.
inter cæteras, num. 10. eo tit. Gratian. diſcep. 266.
num. 14. Rot. apud Caſ. de Graſ. deciſ. 2. num. 2. de
re Iudic. & apud Mantic. deciſ. 211. num. 6. Reuo-
10 catione † non eget, Caſtr. in l. 1. num. 2. poſt. med.
verſ. item requiritur. C. quand. prou. non eſt neceſ.
Surd. conſ. 160. num. 49. & 50. Vant. de nullit. tit.
quot, & intra quod tempus. nu. 4. Gratian. d. cap.
266. num. 15. Canal. deciſ. 42. num. 6.
11 Tanquam idem iudicetur † de ſententia nulla, &
inualida, quod de illa, quæ non exiſtit, l. 4. §. condemnatum, ff. de re iud. l. non. putauit, §. non qua vis
ff. de bonor. poſs. cont. tab. Rol. conſ. 14. num. 25.
lib. 1. & conſ. 49. num. 29. lib. 4. Ceph. conſ. 160.
num. 11. Surd. conſ. 3. num. 10. cum. ſeq. Gratian.
12 diſcept. 850. num. 14. Ita vt Rota † hæc, vbi cauſa per appellationem eſt introducta, poſſit iudicare prout in prima, cum ſtante iniuſtitia non ſit habenda cõſideratio ſententiæ præfatæ, non ſecus ac ſi
nunquam pronunciatũ fuiſſet, Gratian. diſcept. 266.
num. 13. & 14. & diſcept. 950. num. 24. Surd. conſ.
160. num. 49. Scraph. deciſ. 493. num. 5.

Quamobrem rectè videtur datum dubium, An
inſtrumentum obligatione Camerali vallatum, &
in forma depoſiti, de quo in actis, à D. Iſabella
factum, ſit exequendum in caſu, & ad effectum de
quo agitur. Quod cenſui reſoluendum eſſe affir-
13 matiuè, quoniam & ſi res dotales † pro impenſis
retineri non poſſint, ne executio ipſa retardetur
adueniente caſu reſtitutionis dotis, iuxta tex. in l.
vnic. §. ſed ne ob impenſas. C. de rei vx. act. Barboſ.
in l. diuortio, §. fin. par. 1. n. 48. ff. ſol. matr. Alex.
conſ. 162. lib. 7. Mareſc. var. lib. 2. cap. 110. num.
5. & cap. 112. num. 24. Ricc. deciſ. 175. num. 16.
14 lib. 2. Tamen † ſi maritus neceſſariò, aut vtiliter
impendit in rem vxoris, actionẽ habet ad impenſas,
ſiue meliorationes factas conſequendas, l. diuortio,
§. impendio, ff. ſol. matr. d. l. vnic. §. taceat, C. de rei
vx. act. l. quod dicitur. §. fin. & tot. tit. ff. de imp. in
reb. dot. fact. l. fin. ff. de fund. dot. Barboſ. vbi ſupra,
num. 30. verſ. ſuccedit, igitur, & num. 68. cum ſeqq.
Rol. conſ. 28. num. 12. & 13. lib. 1. Mareſcot. d. cap.
110. num. 5. & cap. 113. num. 1. & ſeqq. Gratian.
diſcep. 193. num. 25. Menoch. de arb. caſ. 258. n. 52.
15 Maxime ſi vxor † diues ſit, & ex alijs bonis poſſit
illas ſoluere, ita vt non cogatur vendere bona meliorata propter prædictas impenſas. Barboſ. vbi ſu-
16 pra, num. 74. & ſeq. Siue impendat maritus † cum
voluntate, vel ſine voluntate vxoria, quia ſi ſine
voluntate, habet à iure contrariam actionem de
dote, vel negociorum geſtorum, aut cum voluntate, & habet actionem mandati, Mareſc. d. cap. 113.
17 num. 6. Quod eſt generale † in omnibus illis, qui
poſſident, & detinent rem iure vtilis dominij, quia
iſti omnes, qui impendunt neceſſariò, vel vtiliter
domino rei profuturis in totum, vel in partem
negotium illius gerunt, vnde eum ſibi obligant actione ex eo contractu, vel quaſi, ſeu ex negotio
vtiliter geſto, ſiue loquamur de marito, qui eſt
dominus dotis durante matrimonio, l. doce ancillam, C. de rei vend. Gratian. diſcept. 300. num. 35.
Siue de emphyteuta, ſeu feudatario, fideicommiſſario, & ſimilibus, vt latè firmant, Barboſ. vbi
ſupra ſub num. 68. verſ. & ratio eſt, Gratian. d. cap.
193. num. 23. & ſeqq. Peregr. de fideicom. art. 50.
num. 58. & ſeq. Mareſc. qui alios refert, d. cap. 110.
num. 7. & cap. 113. num. 7. & ſeqq.
18 Etiam ſi poſſeſſor † huiuſmodi formam agri immutauerit meliorando, Rol. d. conſ. 28. num. 21.
& 22. Riminal. Iun. conſ. 411. numero 17. lib. 4.
Mareſcot. dict. lib. 2. capit. 109. numero 10. Pro-
19 ut certè † conuenit æquitati, cum videatur poſſeſſor geſſiſſe negotium ipſius domini fundi, quo
fit, vt iure permiſſa ſit huius impenſæ deductio,
leg. domum, C. de rei vend. leg. vtilium, ff. de
impenſ. in rebus dotalibus fact. Menoch. dict. caſu 258. numero 52. verſiculo hoc enim conuenit.

Idque

20 Idque etiam si possessiones restitutæ fuissent † abs-
que mentione deductionis melioramẽtorum, quia
adhuc succurrendum esset Hectori actione in factũ
ex æquitate, l. si me, & Titium, ff. si cert. pet. Grat.
d. cap. num. 18. cum seqq. vsque ad num. 20. vbi
quod ita est iudicandum apud Tribunalia, quæ ve-
21 ritatem sequuntur, eo maximè † quando, prout
in hoc casu, melioramenta sunt vtilia, Gasp. Thes.
forens. lib. 1. quæst. 79. num. 3.

22 Et quamuis † maritus emphyteuta, & similes mo-
dicam impensam non detrahant, l. hactenus, ff. de
vsuf. l. in rebus, §. possunt., ff. comm. l. omnino, ff.
de imp. in reb. dotal. fact. Cast. cons. 270. col. 3. vers.
si verò parum, lib. 2. Rolan. d. cons. num. 26. Menoc.
recup. rem. 15. num. 555. Dec. cons. 571. num. 3.
Surd. de alim. tit. 6. quæst. 4. num. 3. Maresc. d. cap.
113. num. 38. Valasc. quæst. 26. num. 7. circa med.

23 Nihilominus in præsenti casu † siue attendamus
opinionem, Alex in l. diuortio, §. impendia, num.
3. ff. sol. mat. dicentis magnam impensam appel-
lari, quæ respicit perpetuam vtilitatem rei, siue
attendamus aliam, & quidem veriorem sententi-
24 am, † tenentium magnam, vel paruam impensam
esse accipiendam, attenta qualitate sumptuum, vt
firmant Castr. in d. cons. 270. Maresc. d. cap. 110.
num. 40. vers. sed magnam, & Peregr. in d. art. n. 13.

25 Dicendum videtur in casu proposito, † attẽta qua-
litate personarum, & dotis, ac melioramentorum
factorum, impensam repetitam non posse dici par-
uam, sed magnam secundum illud, quod indicare
habet Iudex in cuius arbitrio hoc residet, Glos. in l.
hactenus, ff. de vsuf. Maresc. d. cap. 110. n. 40. in prin.

26 Veruntamen, quia non debentur melioramenta, †
nisi de vtilitate eius, quod impensum est, appareat,
adeout non sufficiat probare impensam, nisi simul
probetur ipsa melioratio cum vtilitate, Soc. Iun.
cons. 62. num. 3. lib. 3. Bero. cons. 33. num. 6. lib. 2.
Maresc. d. cap. 110. num. 26. Mastrill. decis. 98. num.
6. Rot. apud Seraph. decis. 1219. num. 7. & in recen.
par. 1. decis. 610. in fin. & diuers. part. 1. decis. 398.
27 num. 4. Et quod sint facta † ab eodem met, qui il-
la petit, Bal. in l. fin. §. in computatione, num. 2. C.
de iure delib. Gratian. d. cap. num. 1. Menochid. rem.
recup. 15. num. 567. Borgn. Caual. decis. 28. in addit.
num. 3. Rot. diuers. par. 2. decis. 312. num. 4. & in
recen. par. 1. d. decis. 610. n. 1. & par. 2. dec. 161. n. 1.

28 In proposito autem † de melioramentis planta-
tionis appatet in processu ex relatione peritorum
de consensu partium electorum, qui licet non sint
testes, sunt tamen ad instar illorum, Gabr. cons. 168.
num. 104. lib. 1. Pinell. in l. 2. par. 3. cap. 4. num.
2. C. de rescind. vend. Barz. decis. 23. num. 5. Et de
29 vtilitate perpetua † similiter apparere dicitur ex
recepta, & communi Doct. sententia, quod illæ
expensæ dicantur vtiles, ac etiam perpetuam vti-
litatem afferentes, quæ fiunt in plantandis vineis,
& arboribus fructiferis iuxta explicationem Ac-
cursii in Glos. in l. in rem actio, §. item quæcunque,
in verb. materiam, & in Glos. seq. de rei vend. Barbos.
in d. l. diuortio, §. fin. num. 30. & seqq. Castr. cons.
326. lib. 2. Rol. d. cons. num. 26. Menoch. d. casu
358. num. 29. vers. vites, & arbores, Lud. decis.
Perus. 24. num. 25. Rot. in recent. par. 2. decis. 359.
30 num. 5. vers. nos vero scimus. Ac propterea † mo-
dus similis probandi melioramenta per relationem
peritorum est legitimus, Rot. penes Put. dec. 471.
in fin. & decis. 474. lib. 2. & in recent. pars 2. decis.
356. num. 3. vers. qui modus.

31 Præsertim quia Isabella † peritorum relationem
approbauit illam in actis producendo, cap. cum
olim, de censibus, Glos. in l. 1. §. editiones, in verb.
sine die, & consule, ff. de eden. Innoc. in cap. cum ve-
nerabilis, vbi etiam Fælin. num. 22. de excep. Bal.
in l. cum precum, C. de lib. caus. Dec. in cap. cum
venerabilis, num. 22. de excep. Surd. cons. 28. num
47. & cons. 50. num. 3. Roman. cons. 63. num. 3.
Alex. cons. 185. num. 12. lib. 6. Dec. cons. 558.
num. 7. Soccin. Sen. cons. 66. num. 13. lib. 1. Rot.
apud Mohed. decis. 1. num. 1. de regul. apud Cocc.
decis. 127. num. 4. 235. num. 1. & 248. num. 1.
& apud Greg. decis. 331. num. 11. Quod etiam
32 procedit, † quamuis per eius procuratorem fuerit
facta productio, quoniam hoc casu præiudicat,
non secus ac si esset facta ab eodem principali, Rot.
apud Capuc. decis. 193. num. 3. par. 1. & in recent.
par. 1. decis. 614. num. 7. in fin. & ex impres. penes
33 Cenc. de Cens. decis. 249. num. 6. Maximè † quando
prout hic, verisimile est, & plusquam verisimile,
quod procurator fidem relationis æstimatorum, de
qua agitur, habuerit ab Isabella sua principali, &
de eius mandato illam ab oppido Montis Georgii,
vbi partes litigantes habitant, sibi transmissam
produxerit, Vant. de nullit. tit. vlt. num. 95. vbi
alios allegat. Crauc. cons. 80. num. 4. Greg. decis.
331. num. 12. & ibi Beltr. num. 20.

34 Nec vim faciunt iura in cõtrarium allegata, † cum
procedant solummodo in confessione voluntaria
expresse facta per procuratorem, quæ non præ-
iudicat domino, Greg. decis. 75. num. 1. & 4. dec.
375. num. 5. decis. 460. num. 4. & decis. 467. num.
35 11. Vel procedunt † in casu, vbi exhibitio esset
facta per compulsum tantum, vt per eundem Greg.
decis. 270. num. 7. & decis. 467. num. 10.

Et quod melioramenta fuerint facta per eundem
Hectorem in plantatione vineæ, & arborum con-
stat ex depositione aliorum duorum testium
36 in prima instãtia examinatorum, qui † concluden-
ter probant, contenta in articulo, quamuis sim-
pliciter dicant illum verum, vt testatur Rot. apud
Cass. decis. 3. sub num. 9. de probat. apud Cas. de
Grass. decis. 1. num. 1. de spons. & matrim. apud
Mareb. in vna Iacen. Parochialis coram Penia, fol.
462. par. 1. & apud Greg. decis. 578. num. 3. Eti-
37 amsi † explicitè per extensum non deponant. Rot.
ex impress. per Farin. post 2. lib. cons. decis. 8. in prin.
A qua opinione toties per Rotam firmata non es-
se recedendum voluit, Beltra. ad Greg. in allegata
decis. 578. num. 13. licet plures in contrarium re-
ferat, Farinac. de testib. quæst. 80. n. 100. Et ratio
38 videtur esse, † quia dictũ testis declarationẽ recipit
ab articulo, Greg. dec. 194. n. 3. & ibi Belt. n. 26. qui
alias decisiones refert. Præsertĩ quia ex speciali cõ-
missione D. Gubernatoris talẽ examẽ erat faciendũ

sum-

39 ſummariè, † quod verbum in reſcripto Principis
ſignificat, vt Iudex ſummatim, & breuiter in cauſa
procedat, *Bart. in extrau. ad reprimendum, in verb.
ſummariè, Grat. de dict. in verb. ſummariè, Mart. de
clauſ. par. 1. clauſ. 180. num. 1. & ſeqq.* Ex qua
quidem depoſitione ſatis conſtare videtur de ante-
riori etiam ſtatu poſſeſſionis, & de melioramen-
tis, eo quia in articulo dicitur, quod vites, & arbores
exiſtentes in poſſeſſione *detta del ponte* fuerunt po-
ſitæ, plantatæ, & cuſtoditæ, ac etiã poſſeſſæ per 25.
annos ab Hectore Alaleona, vt in proc. Rotali fol.
Nec hoc caſu Hector qui ſtatim ſecuta morte
Curtij eius filij, reſtituit bona prædicta dotalia, te-
40 netur compenſare fructus † cum impenſis melio-
ramentorum, quia cum Curtius eius filius fecerit
illos ſuos iure dominij, ceſſat compenſatio, *leg.
emptor., & ibi Gloſ. in verb. ſuperfluum, ad fin. ff.
de rei vend. Barboſ. vbi ſupra, numero 40. verſ. ſed
vera reſponſio eſt, Mareſ. d. cap. 110. num. 5. in fin.
& cap. 112. num. 40. & ſeqq. Couar. d. cap. 8. num.
4. Afſt. deciſ. 87. num. 6. Ricc. d. deciſ. 175. num.
26. lib. 2.* Nam dum percepit fructus, prædia erant
mariti, *d. l. doce ancillam, C. de rei vend.* Licet re-
ſtituenda eſſēt in caſu mortis ſecundum ſtipulatio-
nem initam inter partes, ac etiam ſecundum diſ-
poſitionem iuris communis, quo caſu † maritus
ratione dominii fructus ſuos facit, nec compenſat
cum impenſis in re factis, *Bal. Ang. & alij, in l. in
inſulam, §. 1. ff. ſol. matr. Alex. conſ. 154. lib. 6. &
conſ. 162. num. 3. lib. 7. Caſt. conſ. 250. col. vlt.
ante num. 4. lib. 2. Rol. d. conſ. 28. numero 17.
Ruyn. conſ. 132. num. 4. lib. 2. Bal. conſ. 303. lib.
1. Socc. Iun. conſ. 182. num. 36. lib. 2. Natt. conſ.
256. num. 3. Mareſc. d. cap. 112. num. 39. & ſeqq.
Tiraq. de retract. conuent. § 7. Gloſ. 1. num. 4. Grat.
diſcep. 193. num 4 Borgn. deciſ. 44. num. 61. Ioſeph.
Lud. deciſ. Peruſ. 58. num. 12. Chriſt. Med. deciſ.
99. num. 11. Rot. in recen. par. 2. deciſ. 359. num.
5. in fin. & num. 6.* Durante enim matrimonio ſem-
per fuit poſſeſſor bonæ fidei, & abſque fraude me-
lioramenta feciſſe dicendum eſt, proinde veniunt
42 reſtituenda, † ne cum aliena iactura Iſabella, quæ
modo eſt effecta domina poſſeſſionis melioratæ,
locupletetur, *l. impenſæ, de verb. ſignif. l. vel ſi
vites, & leg. impenſæ, de impenſ. in reb. dot. fact.
Caſtr. d. conſ. 250. num. 3. verſ. ſi vero monaſterium,
Roſ. d. conſ. num. 26. & 27. Menoc. d. rem. 15. nu.
527. Lud. deciſ. Perus. 24. num. 18. & 19. Rot. in
recent. par. 2. deciſ. 356. num. 1.*
43 Nec obſtant contraria, † quæ adduci poſſent, quia
procedunt in poſſeſſore, qui nullum habet titulum,
vel habet inualidum, *Mareſc. d. cap. 112. num. 38.
Chriſt. Med. d. deciſ. 99. num. 15. & ſeq Rot. diuer.
par. 2. deciſ. 186. num. 5. & in recent. par. 2. deciſ.
650. num. 6.* Vel procedunt in illo, qui fecit expen-
44 ſas paruas † vſque ad tempus reſtitutionis bono-
rum duraturas, vt puta gratia colligendorum fru-
ctuum, quo caſu quia tota vtilitas pertinet ad poſ-
ſeſſorem, ideo nihil earum nomine maritus repe-
tere poteſt, *Barboſ. vbi ſupra, num. 9. cum ſeqq.*
45 Neque placuit, quod poſt concluſum † in cauſa
nihil aliud produci potuerit pro parte D. Hectoris
ad ſuam intentionem iuſtificandam, ad iura tradita
46 per *Giurb. in deciſ. 47. num. 8.* Quia † id non pro-
cedit, quando prout in caſu noſtro, producitur ad
corroborandam, & coadiuuandam probationem
iam factam, quo caſu produci, & allegari poſſe
non dubitatur, *Bal. ad ſpecul. tit. de appellat. Abb.
in cap. ſignificauerunt, de excep. Franch. in cap. cum
Eccleſia, de appellat. & in cap. fin. num. 4. de teſtib.
Fœlin. in cap. cum Ioannes, de fide inſtrum. Gail. lib.
1. obſeru. 128. num. 8. Menoch. de arb. quæſt. 25.
num. 16. Rot. apud Caſ. de Graſſ deciſ. 20. num. 11.
tit. de probat. & apud Greg. deciſ. 272. num. 6. & 9.*
47 Cum maxime non ſit anguſtanda † ſed magis am-
plianda probationum facultas, *l. quoniam in fin. C.
de hered. inſtit. Surd. deciſ. 43. num. 5. deciſ. 153.
num. 25. & deciſ. 277. num. 9. Cornaz. deciſ. 48.
nu. 3. cum. alijs alleg. per Gratian. diſcep. 892. n. 11.*
Difficultas igitur in eo ſolum reſidet, an ſit ha-
benda ratio valoris melioramentorum de hoc tem-
pore reſtitutionis, prout apparet facta æſtimatio,
vel potius de tempore quo facta fuerunt, *iuxta tex.
in l. in fundo, ff. de rei vend. & probant Gabr. conſ.
168. num. 111. lib. 1. Seraph. deciſ. 898. num. 1.
& Rot. in recent. par. 2. deciſ. 650. num. 1. & ſeqq.*
Pro cuius difficultatis reſolutione, in qua diuerſa
48 videtur Doct. ſententia, † vt in ſpecie animaduer-
tunt, *Mareſc. var. lib. 2. cap. 114. num. 3. & 4.*
vbi duas contrarias opiniones refert, *& Mar. Ant.
eod. tract. lib. 1. reſol. 23. vbi ſex connumerat.* Duxi
aliquot caſus adnotare, quorum.
49 Primus eſt, † quando is, qui melioramenta fecit,
non pro ſe impendit, nec ad ſui vtilitatem, ſed pro
domino, qui fructus percipit, & tunc ſolum fit æſti-
matio eius, quod eſt impenſum tempore meliora-
tionis, nec attenditur incrementum, vel deteriora-
tio in pretijs rerum, vt eſt caſus in *l. ſed an vltro, §.
1. ff. de neg. geſt. & in l. ſi neceſſarias, in prin. ff. de
pig. act. Mareſc. d. cap. 114. num. 9. Giurb. ad ſtatut.
Meſſanæ cap. 15. Gloſ. 12. num. 6. Magn. de euit.
50 quæſt. 153. num. 28.* Quia † illud incrementum di-
citur ſucceſſiuum proueniens ab ipſo ſolo, quod ce-
dit domino ſoli, prout ex *Bart. Caſtr. & alijs fir-
mat Borgin. Caualc. in addit. ad d. deciſ. 28. num. 2. &
4. Barz. deciſ. 23. num. 16. verſ. in quorum om-
nium* Quod intelligitur de impenſa vtili, Nam ſi
51 fuiſſet facta impenſa † gratia fructuum colligēndo-
rum, tunc neque parua, neque magna deduci poſ-
ſet; Quia cum ei incumbat, fundum rectè colere, *l.
ex conducto, §. 1. ff. l.* ea, impenſa facta circa culturã,
vel fructus repetere nõ poteſt, *Barb. vbi ſupra, n. 37.*
52 Secundus eſt caſus, quando minor, vel Eccleſia †
in integrum reſtituitur aduerſus contractum, & tũc
attenditur tempus factæ meliorationis, fitque ſolu-
tio illorum tantũ ſumptuum, quos vere fecit repe-
tens melioramenta, licet de tempore reſtitutionis
res fuerit facta pretioſior, quam ſit ſũma impenſa
*Abb. in c. 1. n. 4. de reſt. in intrg. Magn. de euict. d. q.
153. n. 26. Giurb. d. Gloſ. 12. p. 1. n. 4. Molin. diſp. 463.
n. 16. verſ. in poſteriori, Odd. de reſt. q. 47. n. 32.* Secus
53 vero ſi meliorationes ex tempore eſſent attritæ, †
& minus valerent, quam eſſet impenſum, quoniam
eo caſu

eo casu fieret æstimatio secũdum tempus præsens,
nec damnum impedentis attenderetur, ne scilicet
Ecclesia, vel minor, quibus succurritur per resti-
tutionem in integrum ad fauorem, & vtilitatem
eorum, damnum patiantur plus soluendo, quam
ad eos peruenit, cum in concursu tolleretur potius
damnum Aduersarij, quàm ipsius Ecclesiæ, vel mi-
noris, *ad tex. in l. quod si minor, §. restitutio, ff. de
minoribus, Bero. in cap. 1. num. 4. vers. præterea, de
restit. in integ. Marescott. d. cap. 114. num. 7. Mang.
vbi supra, num. 27. Giurb. ca. Glos. 12. & d. num. 4.
Rot. diuers. part. 2. decis. 186. num. 3.* Vbi quod
restitutio huiusmodi omnia reponit in pristinum
54 statum, vt quidem denotat verbum † illud, resti-
tutio, quod sui regulari natura plenariam impor-
tat rei restitutionem, *cap. 1. de in integr. restit. l. 1.
C. si minor fact. l. quod si minor, §. restitutio, ff. de
minor. Giurb. decis. 19. num. 7. vbi concordantes
55 allegat.* Intelligendo † tamen de restitutione ex iu-
stitia. *Odd. d. tract. quæst. 45. num. 13. & quæst.
99. num. 4. Giurb. alios de more commemorans, decis.
89. num. 4. vers. & si ex iustitia, Franc. decis. 203.*
56 Non autem † de restitutione ex gratia, quo casu,
nec restituuntur fructus, *Couar. var. par. 3. cap. 3.
ante num. 15. Mastrill. decis. 33. num. 14.*
57 Tertius est casus, † quando contractus à princi-
pio fuit nullus, vel etiam iniustus, & retro tan-
quam talis rescinditur, quia tunc demum pretium
melioramentorum integrum soluendum est, quan-
do possessor ex re nullos percepit fructus, vt probat
*l. apud Celsum, §. si minor, de dol. excep. l. si infan-
tis, de vsufr.* Nam, si fructus percepit, tenetur
illos cum melioramentis compensare, *Barbos. in d.
l. diuortio, §. fin. in 1. par. num. 48. vers. ex quibus.*
58 Quartus est casus, † cum is, qui impendit, est
solum possessor bonæ fidei, nullum habens domi-
nium in re, & tunc, vt restituatur æstimatio melio-
ramentorum, certum est non esse attendendum
valore de tempore restitutionis, sed quantum sit
impensum, si impensa sit minor melioramentis, *Se-
raph. d. decis. 898. num. 1. Rot. in recent. par. 2.
decis. 650. num. 3. vers. tamen, cum simus.* Proinde,
si expensa fuerint 100. fundus autem ob id melior
factus sit in 150. sunt restituenda 100. idest quan-
tum à principio impensum est, non quanti res præ-
tiosior est de tempore restitutionis, Et si è conuer-
so impensa sunt 100. & melior appareat in 50. ea
tantum 50. sunt in obligatione, idest dumtaxat
quanti rea valet, & non quod impensum est, iuxta
dispositionem *tex. in l. in fundo in prin. iuxta Glos.
in verb. plus, vbi Bart. & alij, & iuxta tex. in leg.
sumptus, ff. de rei vend. l. Paulus, §. domus, ff. de
pign. cap. 1. de restit. in integ. Negus de pig. mem. 4.
par. 5. num. 11. Valasc. de iure emphyt. quæst. 25.
num. 28. Maresc. d. cap. 114. num. 8. Caball. cons.
144. num. 180. lib. 1.* Rolan. *d. cons. 18. num. 18.
Natr. cons. 256. num. 4. & cons. 321. num. 11. Me-
noch. d. cons. 258. num. 53. & cons. 454. num. 5. &
6. & cons. 562. num. 17. & de arb. d. cas. 258. num.
61. Ric. coll. 1072. Giurb. ad stat. mess. capit. 15.
Glos. 12. par. 1. num. 5. Mongil. de auct. quæst. 153.
num. 25. & de imput. quæst. 136. num. 37. & 38.*

Rot. diuers. par. 2. decis. 186. num. 5. & in recent.
59 *par. 2. d. decis. 650. num. 2. & 3.* Et hoc casu † est
probandum, quanti exinde fundus melioratus fue-
rit effectus prætiosior, iuxta *d. cons.* Gabr. *num.
111. & sequitur Cur. Iun. cons. 165. n. 2. in fin. & n.
22. vers. sed difficultas, lib. 2. Hond. cons. 85. nu. 4.
lib. 1.* Rot. *penes Serap. in d. decis. 898. nu. 6. & in
recent. d. decis. 650. num. 1. ver. licet. n. & num. 2.*
60 Quintus est casus, † vbi ille, qui rem meliorem
reddidit, est dominus directus, vel vtilis, sed re-
uocabiliter, vt dicendum venit de marito, *ex Ma-
resc. d. cap. 110. num. 5. in fin. & cap. 112. num.
40.* Rol. *d. cons. num. 15.* Et tunc in vrbanis ædifi-
ciis æstimatio fieri debet inspecto tempore restitu-
tionis rei, secundum dispositionem, *l. domus, de
leg. 1. vbi Doct. ferè omnes, Barbos. vbi supra num.
93. & seq. Menoch. d. rem. 15. num. 566. & de arb.
d. cas. 258. num. 54. & de præs. lib. 3. præs. 32. num.
5. & cons. 64. num. 18.* Rol. *d. cons. 28. num. 18. &
cons. 30. num. 6. lib. 1. Ruyn. cons. 14. col. 3. &
cons. 38. num. 25. lib. 1. & cons. 117. col. 2. lib. 3.
& cons. 65. num. 6. lib. 4.* Couarr. *lib. 1. var. cap.
8. num. 3. Marcsc. d. cap. 114. num. 10. Valasc. de
iur. emph. d. quæst. 25. num. 28. vers. cæterum, Nat.
cons. 256. num. 4. Burs. cons. 85. num. 31.* Rimin.
*Iun. cons. 411. num. 44. & cons. 800. num. 8. Morot.
cons. 31. num. 13. Crau. cons. 702. num. 12. Caph.
cons. 311. num. 92. & seq. Molin. disp. 463. num. 16.
& de primog. lib. 1. cap. 26. num. 13.* Fach. *cont. iur.
lib. 7. cap. 65. Surd. de alim. tit. 5. quæst. 11. num. 41.
& tit. 6. quæst. 8. num. 18. Mang. de euict. d. cap. num.
20. & seqq. & de imput. d. quæst. 136. num. 40.* Giur.
*qui alios innumeros allegat, d. Glos. 11. num. 7. & 8.
Capic. dec. 93. in fin. Boer. dec. 44. num. 12. Barz.
dec. 23. num. 15. Thes. dec. 251. num. 4. Lud. decis.
Perus. 24. n. 25. Amat. dec. 23. n. 5.* Grat. *dec. 225.
n. 18. Franc. dec. 109. n. 2.* Seraph. *d. dec. 1. 2.* Rot.
*in recent. par. 2. d. decis. 650. num. 3. vers. quicquid
esset dicendum, Gomm. decis. 137. decis. 308. n. 7.*
61 *& dec. 310. in fin.* Exemplum sit in † hærede grauato,
qui si impendit 100. & postea superuixit tantum,
quod edificium, in quo expendit, vetustate attritũ
non potest durare, nisi paruo tempore, fiet æstima-
tio quanti valet ædificium tempore restitutionis,
non autem quanti expendit hæres, *Menoc. in puncto
d. præs. 32. num. 5.* Et è conuerso fiet ad commodum
ipsius hæredis grauati, seu mariti, & similium, vt si
tempore restitutionis impensa auxit valorem ipsi-
us rei, attendatur æstimatio de tempore restitutio-
nis, vt puta si tẽpore impensæ domus valebat 100.
hæresque, seu maritus alia 100. impenderit, & eue-
niente restitutionis tempore valorem 300. habeat,
consequi debet hæres, seu maritus 200. tantùm,
cum non inspiciatur tempus impensæ, factæ, sed re-
stitutionis rei, *Menoc. d. præs. n. 6. & seqq. Rol. d. cõs.
28. n. 14. & seqq. & cons. 30. n. 6. Couar. d. cap. 8.
n. 3. Grat. in addit. ad d. dec. 225. n. 8. Borg. dec. 44. n.
62. & seq. p. 1. Rot. diuer. p. 2. d. dec. 186. n. 1. & seqq.*
62 Quoniam † hoc casu maritus præsumitur in dubio
melioramenta fecisse animo repetendi adueniente
casu restitutionis dotis, *l. senatus, §. Marcel. ff. de l. 1.*

ibi

vbi ædificiū factū à marito in re dotali eo tempore, quo erat dominus, non cedit solo, quamuis fundus restitutioni obnoxius sit *Rol. d. conf. 28. n. 15. & 56.*

63 Ac etiam † in dubio præsumitur tantum expensum, quanti nunc res fuit æstimata, ita vt, qui contrarium dicit, probare debeat, *Borg. d. decis. 44. nu. 64.*

64 In rusticis verò, † hoc est, in æstimandis vitibus, & arboribus, in quibus terminis nos versamur, aliter seruat praxis, quod cum incrementum illæ recipiant à solo, eorum æstimatio fieri debeat detracto melioramento successiuo ab ipso solo, quia illud cedit dominio, & sic fieri debet æstimatio, quantum est impensum plantationis tempore, quo factæ sunt meliorationes, & planta iones, non autem quantum in de præsenti valent, cum hoc casu attendamus id, quod minus est expensum iuspecto tempore, quo factæ fuerunt, iuxta *tex. expressum, in d. l. in fundo, & vt ex Bart. Castr. & alijs firmant in specie Mangil. d. cap. 153. num. 22. Giurb. d. Glos. 12. num. 8. Gabr. de acq. rer. dom. concl. 1. num. 13. Carp. ad stat. Mediol. cap. 417. num. 749. Tiraq. de retract. con. §. 7. Glos. 1. num. 8. Borgn. d. decis. 28. in addit. num. 2. & 4. Gam. decis. 337. num. 7. Vrsill. ad Afflict. decis. 87. num. 3. Barz. decis. 23. num. 16. in fin.* & in his terminis loquitur *Rot. ex impress. penes Statil. de Salu. decis. 81. qua loquitur de plantatione*. Ex quibus videbatur pronunciandū esse, instrumentum exequendum contra D. Isabellam, facta tamen prius liquidatione melioramen-

65 torum, iuxta *decis. Grat. 81. num. 32.* Habita † ratione temporis, quo plantationes factæ fuerunt per homines artis peritos, iuxta *tex. & Glos. in §. qui autem, de reb. Eccl. non alien. Sol. ad constit. Sab. tit. de executionibus, Glos. 9. nu. 19. Menoch. de arb. casu 503. nu. 14. Mangil. de ruct. d. quæst. num. 29.*

66 Verum † stante statuto Montis Georgij contrariū fuit decisum per Dominos tenentes faciendam esse æstimationem secundum valorem de tempore re-

67 stitutionis, Quia vbi adest particularis dispositio † municipalis, ea est seruanda, nec ad iuris communis dispositionem est recurrendum, iuxta notata in *l. omnes populi, ff. de iust. & iur Alex. cons. 34. num. 5. vol. 6. Dec. cons. 685. col. 2. Rol. cons. 72. num. 3. & seqq. lib. 3. Gratian. discept. 99. num. 9. 308. num. 16. 418. num. 2. 556. num. 29. & 572. num. 10. Seraph. decis. 404. num. 1. & 2.*

68 De qua † statuti dispositione non videtur posse dubitari, dum loquitur de restitutione dotis (ibi) si verò fuerint nimis deterioratæ denuo per expertos æstimentur, & pro quanto fuerint æstimatæ, pro tanto recipere teneatur ille, ad quem spectat dos. Et similiter fiat è conuerso, si dictæ res fuerint auctæ, vel melioratæ opera, seu industria viri, seu temporum mutatione, vel varietate, ex quibus verbis clarè colligitur, virum tempore restitutionis dotis posse lucrari duo genera melioramentorum, alterum quod prouenit ex eius opera, & industria, alterum verò quod prouenit per augumentum ex temporum mutatione, vel varietate, Cum augumentum huiusmodi prouenient ex temporum mutatione non possit concedi marito, nisi soluto matrimonio, & in casu restitutionis dotis, Idemque sequitur de melioramentis factis opera, & in-

69 dustria sua, stante præsertim dictione illa, † & similiter, quæ coniungit vtrunque casum, & denotat idem in effectu, *Rebuf. super constit. in formaliter exercit.* & est repetitiua omnium qualitatum præcedentis orationis, *Giurb. ad stat. Mess. cap. 11. Glos. 7. par. 1. n. 1. Gab. tit. de claus. concl. 9. num. 21. Ruyn. cons. 169. num. 2. volum. 4. Grat. tract. diction. in verb. similiter, num. 1. Surd. dec. 88 num.*

70 *15. Seraph. dec. 1384. num. 1.* Præsertim † quia, dum statutum disponit, quod maritus superlucretur melioramēta ex tempore prouenientia, quæ regulariter in restitutione rei rusticæ cædūt domino, vt diximus, multo magis superlucrari debet melioramenta, prout iacent de tempore restitutionis, in quibus operam, & industriam suam posuit, vt colligitur ex eodem statuto.

ARGVMENTVM.

Contractus quando, & ex quibus præsumatur potius censualis, quam Emphyteoticus, ad effectū excludendi caducitatem, Et de probatione dominij nonnulla notanda, presertim in casu deuolutionis intentatæ.

SVMMARIVM.

1 *Agens ad caducitatē rei emphyteoticæ, probare debet Emphyteusim, & illius dominium concludenter.*

2 *Nec sufficit instrumentum locationis emphyteusis.*

3 *Inuestitura dominium inuestientis non probat.*

4 *Locatio, conductio, solutio canonum, seu recognitio, sunt tituli inhabiles ad traslationem dominij.*

5 *Dominium non pendet ab assertione concedentis, seu recipientis rem emphyteoticam,*

6 *Alienaris vendi, seu locari potest. Quamuis ab alio sit possessa, num. 7.*

8 *Dominium est plenè probandum quando agitur de deuolutione. fallit vt num. 9. & 10.*

11 *Locatio quando probet dominium.*

12 *Dominus directus duo remedia contra possessorem intētare potest, videlicet petitorium, & possessorium. Quod intellige, & declara, vt num. 13. 14. & 15.*

16 *Remedium l. si quis conductionis C. locat. dicitur possessorium, Quod non competit contra emphyteutam, n. 17. & quando competit est plenè, & cōcludenter probanda locatio, & tempus locationis finitū, n. 18.*

19 *Plena probatio requiritur in remedio recuperandæ possessionis. Adeout probatio spolij sine probatione possessionis reputetur impossibilis, num. 20.*

21 *Nec præsumptio sufficit, & num. 32.*

22 *Assertio facta in instrumento publico, quod res ab Ecclesia recognoscitur, non probat illius dominiū ad effectū deuolutionis. Fallit ad effectū recognitionis, n. 23.*

Asser-

24 *Assertio facta in instrumento, quando res recognoscitur ab Ecclesia, probat potius censum, quam emphyteusim.*
25 *Etiam si constet longissimo tempore fuisse solutum, Quod procedit non solum in priuato, sed etiam in Ecclesia, num. 27.*
26 *Qualibet res in sua origine præsumitur libera, & Allodicalis.*
28 *Contractus an censualis, vel empytheuticus sit censendus, origo rei inspicitur.*
29 *Census soluitur de re propria, pensio autē de re aliena.*
30 *Spoliati possessio non probatur per verba ennunciatiua instrumenti inter alios confecti, Nec per instrumentum locationis, num. 31. Nec per præsumptiuas probationes, num 32.*
33 *Contractus emphyteuticus est magis onerosus, quàm sit census, & de ratione, num. 34. 35. & 36.*
37 *Emphyteuticus contractus non præsumitur, nisi euidenter de illo appareat.*
38 *Censualia bona possunt alienari per possessores saluo censu. Et alienans non incidit in commissum, n. 39.*
40 *Emphyteusis alienari non potest sine beneplacito, & reseruatione dominij directi domini, quod est de natura ipsius contractus.*
41 *Emptor rei emphyteoticæ soluere debet laudemium.*
42 *In contractibus, si non apparet quid actum sit, id sequimur, quod in illa regione frequentatur.*
43 *Emphyteusis est probāda per scripturam, non per præsumptiones, & num. 45.*
44 *Maximè ad effectū probandi primū extremū in spolio.*
46 *Locatio probat possessionem inter ipsos contrahentes non autem contra tertium.*
47 *Colonus recognoscens locatorem quando constituat eū possessorem.*
48 *Spolium intentans probare debet primum extremum, quod ipse possidebat tempore commissi spolij.*
49 *Rot. in recent. par. 1. decis. 400. in quibus terminis loquatur.*
50 *Vbi diuersa est ratio, diuersum ius statui oportet.*
51 *Ex diuersis non rectè infertur.*

DECISIO LX.

1 AGenti ad caducitatem, † & rem emphyteoticam prætendenti incumbit onus probandi non solum emphyteusim, sed etiam illius dominium plenè, & omninò concludenter, *Specul. tit. de locat. §. nunc verò, num 72. & seq. Sol. de iure emph. Glos. 2. tertia partis, num. 2. Manent. de iure cont. Liuell. post. quæst. 1. pact. 4. num. 9. & pact. 5. num. 10. Crauet. cons. 157. num. 13. Alex. cons. 10. lib. 4. Bero. cons. 49. num. 4. & 5. lib. 3. Burs. cons. 48. num. 22. & cons. 292. in fin. Rimin. Iun. cons. 461. num. 31. Gratian. discept. 188. num. 10. 533. numero 43. & 912. num. 2. Caualc. decis. 43. num. 53. par. 1. Rot. apud. Caput. decis. 280. par. 1. apud. Seraph. decis. 1453. num. 1. diuer. par. 4. decis. 781. num. 1. & 723. num. 2. & in recent. part. 1. decis. 150. numero 1. & seqq. 249. num. 1. & 606. num. 1.*

2 Ita vt non sufficiat instrumentum † locationis,
seu concessionis in emphyteusim, *cap. inter dilectos, prope fin. de fid. instr. l. ad probationem, C. locat. Crau. dicto cons. 157. num. 5. & seqq. & sequitur Ias. in l. 2. num. 178. C. de iure emph.* Eo quia
3 inuestitura † dominium inuestientis non probat,
Burs. cons. 26. num. 25. Sol. d. Glos. 2. num. 3. Manent. d. tract. quæst. 3. num. 23. Gratian. qui testatur de magis communi discept. 533. num. 44. Rota coram
Caual. decis. 399. num. 4. & in recent. par. 1. dict. decis. 150. num. 2. & decis. 249. num. 1. & 2.
4 Prout nec probant † conductio, solutio, & recognitio tanquam tituli inhabiles ad translationem
dominij, *Manent. d. quæst. 3. num. 22. Gratian. d. discept. 188. num. 10. Seraph. d. decis. num. 1.* Rot.
in recent. par. 1. d. decis. 606. num. 2. vers. tum
5 *quod* Cum dominia † non pendeant ab assertione
concedentis, vel recognitione recipientis rem emphyteuticam, hac ratione videlicet, quia etiam alie-
6 na res † concedi potest in emphyteusim, vel locari, *l. si vrbana prædia, de cond. indeb. l. rem alienam, de contr. empt. Caual. d. decis. 339. num. 4.*
7 Quamuis ab alio † sit possa. *l. nemo, C. locat. l. ad probationem, C. de probat. cap. cum venerabilis vbi glos. in verb. locauisset, de relig. dom. Alex. cons. 22. num. 4. lib. 4.* Ruyn. *cons. 91. num. 17. & seq. lib. 1. Grat. d. discep. 188. num. 6.*
Proinde in causa D. Abb. Sancti Laurentij de San-
8 cto Seuerino necessariò requiritur, † vt probetur
liquidò rem, de qua agitur, prouenisse à dicta Ecclesia, & ad ipsam spectare tanquam veram dominam, aliàs non procedit caducitas, *Alex. cons. 14. num. 9. lib. 2. Burs. d. cons. 26. numero 4. & 5. & cons. 292. num. 1. Manent. d. pact. 4. num. 9. & quæst. 3. num. 15. & seqq.* Gratian. *d. discept. 533. num. 43. & 44.*
9 Cum tamen contrarium esset dicendum, † si non
tractaretur de dominio principaliter ad effectum caducitatis, sed tantum incidenter ad alium effectum, videlice pro solutione canonis, quia tunc sicut sufficiunt leniores probationes, Grati. *discep. 912. num. 3.* vbi dantur concordantes Rot. *in. recent. par. 1. d. decis. 150. & 149. & diuers. par. 4. d.*
10 *decis. 723. in fin.* Ita † ex solutionibus factis elice-
11 retur argumentum dominij, locatioque † sufficeret ad illius probationem, etiam in præiudicium tertij, *Ang. in l. ad officium, ff. de rei vend. Gratia. d. discept. 188. num. 15. & 16. & d. discept. 912. num. 3. & 34. Rot. in recent. part. 1. decis. 400. num. 6.*
Et quamuis aliquando intentetur possessorium vti magis proficuum, ad effectum vt non possit opponi de dominio à possidente, vt latè per *Valasc. de. iur. emphyt. quæst. 18. numero 16.* Qui pulchrè aduertit posse à domino directo intentari duo re-
12 media† contra possessorem, vel actionem directam
intentando petitorium, *l. in rem, & l. officium, de rei vend. Vel remedium Can. reintegranda 3. quæst. 1.*
13 Tamen hæc opinio vti periculosa, † cum tertius
possessor

possessor conuentus possit semper dicere domino directo, ego non nosco te in dominum, & res quam petis, non est emphyteutica, sed censualis, vel libera, vt præsumitur ex infra dicendis, non videtur recipienda per Iudices illos, qui veritatem sectantur; siquidem actor, ad caducitatem quoquo modo agat, edocere debeat aliquo modo de suo dominio, vt expressis verbis contra Valasc. docet Gasp. Thes. forens. quæst. 42. num. 8. vers. quia possess. v. lit. 4. Maximè quando agitur contra tertium, & vbi non est clara deuolutio, quam opinionem
14 videtur sequi Rota † teste Beltr. ad Greg. decis. 105. Vbi quod dominus directus potest intentare remedium possessorium, quando clara, & indubitata est deuolutio, sed quando est dubia, & probabiliter potest controuerti, tunc tenetur iudicio petitorio experiri, vt signanter fuit dictum in vna Ariminen. deuolutionis coram Sacrato ex impressis per Mareb. de com. tom. 1. fol. 959. & in alijs ibidem
15 alleg. Quamobrem † contraria opinio Valasc. & aliorum procedere videtur, vbi non controuertitur deuolutio, vel in casu, vbi adsit instrumentum concessionis cum clausula constituti, vel cum pacto ingrediendi propria auctoritate, in quibus terminis consuluit, Hond. cons. 21. lib. 2. & in specie notat Grat. d. discept. 533. num. fin.
16 Prout idem † dicendum est, si fuisset intentatum remedium, l. si quis conductionis C. locat. quod pariter dicitur reintegratorium; Nam vt benè ani-
17 maduertit D. Scribens pro Braliarda, si competit † contra prætensum emphyteutam, quod non transit absque difficultate, cum id negent Contar., in l. vnic. C. si de moment. poss. ampliat. vnic. num. 76. Ceph. cons. 47. num. 40. Riminal. Sen. cons. 94. nu. 20. lib. 1. Menoch. recup. rem. 11. num. 61. Ruginel. de appellat. §. 2. cap. 3. num. 657. Est tamen in
18 omnem casum † plenè, & concludentèr probanda locatio, & tempus locationis finitum, Barbos. in l. si alienam, num. 32. vers. si si finita, ff. solut. matr. Innoc. in cap. sæpè, de restit. spoliat. Alex. cons. 91. num. 3. lib. 5. Rol. cons. 6. nu. 36. lib. 2. Gratian. discep. 502. num. 1. Rot. in recent. par. 1. decis. 290. num. 9. vers. quia sufficit, Cocc. decis. 150. num. 6. Quæ quidem requisita dominij, & possessionis, cum cessent in casu nostro, vbi nec etiam fuit exhibitum instrumentum locationis, quoquo modo fuerit actiratum, videtur actor esse in casu succombentiæ,
19 quia est indubitatum, † quod etiam in remedio recuperandæ possessionis requiruntur plenæ probationes, Nat. cons. 630. num. 5. & 7. Rol. cons. 50. num. 16. lib. 2. Surd. cons. 73. num. 1. Gionag. cons. 8. num. 91. & cons. 11. num. 51. lib. 1. & cons. 39. num. 22. lib. 2. Gratian. d. discep. 502. num. 1. & 12. Menoch. recup. rem. 15. num. 408. cum seq. Rot. penes Caput. decis. 368. & 370. par. 2. & diuers. par. 2. decis. 165. num. 1. & in recent. par. 2. decis. 170. num. 9. & penes Greg. decis. 423. num. 1.
20 Adeo vt † probatio spolij sine probatione possessionis reputetur impossibilis, Abb. in cap. olim, in primo not. de restit. spoliat. Sol. ad Consist Sab. tit. de restit. spoliat. Glos. vnic. num. 19. Decian. cons. 671. Rolan. cons. 6. num. 1. vol. 2.
21 Nec sufficit † probatio præsumptiua, vt prætendit D. Abbas, Beltr. ad Greg. in d. decis. 423. Rot. diuers. par. 2. decis. 165. num. 1. & 5. & 337. in fin. & par. 3. lib. 3. decis. 543. num. 3. & ex impressis per Pic. ad stat. Vrb. decis. 57. num. 2. vbi quod actori non sufficit probare præsumptiuè fundamentum suæ intentionis.
Non obstat modo assertio Madrucij, de qua in
22 publico instrumento exhibito, † quod recognoscitur res ab Ecclesia Abbatiali Sancti Laurentij cum responsione vnius scuti pro quolibet anno, id quod etiam confirmatur ex depositione trium testium. Quia verius est talem assertionem, & solutionem non probare ius Ecclesiæ ad effectum deuolutionis, cum ista sola recognitio nō concludat rem emphyteoticam, nec sit titulus habilis ad translationem dominij Mancnt. d. quæst. 3. num. 22. Crauet. d. cons. 157. num. 7. Soccin. cons. 92. num. 22. lib. 3. Sol. in alleg. Glos. num. 10. Gratian. d. discept. 188. num. 5. Guidop. decis. 24. num. 1. Rot. coram Seraph. d. decis. num. 1. & in recent. par. 1. d. decis. 150. n. 3. & decis. 606. num. 2. & 3 Sed tantum ad effectum
23 † recognitionis, seu solutionis canonis, Gratian. d. discept. 188. num. 15. & sequentibus, & discept. 912. num. 3. Rot. in recent. par. 1. d. decis. 249. num. 2. in fin.
24 Imò ex allegata assertione, † & solutione, nec etiā videtur probata emphyteusis, cum illa verba (cum responsione vnius scuti pro quolibet anno) potius in dubio intelligi debeant de censu. Alberic. in l. 2. n. 13. C. de iure emphy. Ias. ibidem num. 164. Masca. de probat. concl. 281. num. 1. cum seqq. Menoch. præs. 106. num. 3. & seqq. lib. 3 Ruyn. cons. 42. num. 6. & 7. & cons. 160. num. 5. & 6. lib. 1. Rimin. cons. 413. num. 13. lib. 3. Dec. cons. 138. num. 5. & cons. 146. num. 1. Nati. cons. 3. num. 3. Hond. cons. 81. num. 2. lib. 2. Grat. d. discep. 188. num. 26. Affl. decis. 77. num. 7. & 8. & decis. 129. num. 4. Rot. diuers. par. 4. decis. 721. num. 7. Etiamsi constaret
25 † longissimo tempore fuisse solutum, quia nihilominus in dubio contractus non præsumitur fundiarius, seu prædialis, idest ex concessione fundi ab Ecclesia prouenientè, sed aduentitius, & imposi-
26 titius, eo quia † quælibet res in sua origine præsumitur libera, & allodialis, l. altius, C. de seruit. & aqu. Rot. diuers. par. 4. d. decis. 721. num. 2. & sic potius censualis, quàm emphyteuticus, Abb. in cap. ex parte, de cens. Conar. var. lib. 3. cap. 7. num. 1. Valasch. d. tract. quæst. 32. ad fin. Corbul. eo. tract. de caus. priuat. ob non solut. can. lim. 34. in fin. Manent. d. quæst. 3. num. 4. & seqq. Mantic. de tacit. lib. 2. tit. tertio num. 11. Gratian. discept. 566. num. 9. & 10.
27 Quod procedit non solum in priuato, † sed etiam in Ecclesia, prout contra, Bero. quæst. 14. firmant Gratian. d. discept. 188. num. 28. Rot. penes Crescent. decis. 1. tit. de cens. & penes Mantic. decis. 134. num. 3. & in recent. par. 2. decis. 170. per tot. & præsertim num. 8. in fin.
Præterea ad dignoscendum, an sit contractus censualis

28 sualis, † vel emphyteuticus inspicitur origo ipsius
rei, quæ si fuit obligantis dicitur censualis, non
emphyteuticus, nomine non attento, sed rei natu-
tura, Dec. cons. 163. num. 3. Maneut. d. pact. 4. nu.
11. & d. quæst. 3. num. 44. Affl. dec. 72. in fin.
29 Canale. decis. 30. num. 103. par. 2. Cum † census
soluatur de re propria, pensio de re aliena, Clar.
in §. emphyteusis, quæst. 1. Gratian. d. discep. 566.
num. 17.

30 Et in puncto, quod possessio † spoliati non pro-
betur per verba enunciatiua instrumenti inter alios
31 confecti, dixit Caput. decis. 328. par. 2. Imo † nec
etiam per instrumentum locationis, Rot. diuer. par.
2. decis. 165. num. 1. Ea ratione videlicet, quia
probatio debet per necesse concludere, non per ve-
risimile, cap. in præsentia, de probat. l. non hoc, C.
vnd. cogn. & l. matrem, & ibi Bal. in prin. C. de prob.
Mantic. decis. 111. num. 5. & decis. 251. num. 5.
32 Nec per † præsumptiuas probationes, vt diximus,
nume. 20.

33 Insuper contractus † emphyteuticus est magis
grauis, & onerosus, quàm sit census, cum non possit
34 sine consensu † domini directi res emphyteutica
35 alienari, l. fin. C. de iur. emphyt. Et tradendo † per
alienationem detur caducitas, Giurb. decis. 80. num.
16. & 17. Thes. decis. 169. num. 1. Boer. decis. 112.
num. 9. Gratian. discep. 36. num. 45. & 46. Ac res
36 auferatur † propter non solutionem canonis, l. 2.
C. de iur. emphyt. Auth. qui rem, C. de Sacr. Sanct.
Eccl. cap. potuisti, de locat. Corbul. de iure embyt.
37 caus. priuat. ob non solut. can. num. 1. Ideo † non
præsumitur ẽphyteuticus, nisi euidentissimè de illo
appareat, Manent. d. quæst. 3. num. 48. Rot. diuer.
part. 2. decis. 165. num. 1. Præsertim stante vendi-
38 tione † dictarum terrarum facta per Madruccium
de anno 1595. cum sola reseruatione canonis ad fa-
uorem Abbatis, quod magis arguit contractum
censualem ad euitandam caducitatem, Mantic. de
tacit. lib. 22. tit. 4. num. 11. & seqq. & decis. 134.
39 num. 3. Capic. decis. 196. Eo † quia deuolutio non
datur in re censuata per nõ solutionem census, cap.
constitutus, de relig. dom. Rot. in recent. par. 1. d.
40 decis. 606. num. 5. Cum † alioquin in alienatione
emphyteusis requiratur beneplacitum, & reserua-
tio dominij directi, prout est de natura ipsius con-
tractus, quod vtile transferatur, & directum reser-
uetur, Natt. cons. 194. num. 2. & 3. Manent. d. quæst.
3. num. 19. Mant. d. tit. 3. num. 16. Gratian. d. discep.
566. num. 16

41 Nec nõ † etiã requiritur solutio Laudemij per em-
ptorem, quod cum solutum non appareat, non
intelligitur emphyteusis, sed censualis contractus,
Mantic. vbi supra, num. 15.

Pariter non obstat, quod dicebatur, in Piceno
contractum emphyteuticum esse magis vsitatum,
quàm censualem penitus incognitum, ex qua fre-
42 quentia † desumebatur præsumptio iuris, quod ver-
semur in emphyteusi, per tex. in l. semper in
stipulationibus, ff. de reg. iur. quem in proposito al-
legat Ias. in d. l. 2. C. de iure emphyt. num. 165.

Quia, præterquam quod non constat in hac Pro-
uincia frequentari magis vnum, quàm alium con-
tractum, præsertim in Comitatu, & Diœcesi San-
cti Seuerini, vbi sita est Abbatia, ad cuius consue-
tudinem respiciendum est, Crau. cons. 462. num. 7.
& seqq. Dec. cons. 402. num. 11. & 12. Mant. de
tacit. lib. 20. tit. 5. num. 12. vers. sed consuetudo.
43 Respondetur † ex magis recepta opinione emphy-
teusim non per præsumptionem, sed per scripturã
esse probandam, quia est memorabilis, l. 1. vbi
Glos. in verb. alienat. C. de iure emphyt. Clar. in §.
emphyteusis, quæst. 4. Valasc. d. trat. quæst. 7. Ma-
scard. pleuè. concl. 602. num. 1. & seq. Gasp. Thes.
Forens. lib. 4. quæst. 42. num. 1. Gratian. dicta. discep.
188. numer. 1. cum seqq. Surd. decis. 10. Osasch.
decis. 53. numer. 1. Rot. diuers. part. 4. dict. decis.
44 721. num. 1. Maximè † ad effectum probandi pri-
mum extremum in spolio, quo casu non sufficit
probatio præsumptiua, vt dictum est num. 20.
29. 30. & 31.

Imo quatenus ex allegata obseruantia probaretur
45 emphyteusis, † & per consequens possessio ipsius
D. Abbatis, quod est erroneum ex superius allega-
46 tis, hoc tamen † procedere videtur inter ipsos con-
trahentes, inter quos probatur possessio per instru-
mentum locationis, Glos. in cap. bona memoriæ, in
verb. vnam procurationem, de appellat. Et non con-
tra tertium, in cuius præiudicium, nec dominium,
nec possessio probata dicitur, cap. inter dilectos, vbi
Fœlin. num. 8. de fid. instr. Gabr. de locat. conclus.
4. num. 5. Gratian. discep. 502. n. 8. & seqq. Boer.
decis. 105. num. 15.

Neque obstat, quod Claudia Braliarda sit hæres
hæredis dicti Madruccij, & sic non consideretur vti
47 tertia. Quia † cum non constet, quo titulo posse-
derit Madruccius, & cum possessio terrarum, de
quibus agitur ad manus plurium peruenerit, Clau-
dia, quæ nunquam constituit D. Abbatem posses-
sorem per solutionem canonum, vtique conside-
rari debet vti tertia, vt per Affl. decis. 325. num.
3. & 4.

48 Et consequenter, † cum non probet D. Abbas,
quod ipse possideret de tempore asserti commissi
spolii, cessare debet reintegratio, cap. cum ad sedem,
de restit. spoliat. cap. fin. eo. tit. in 6. Ripa in cap.
cum Ecclesia, num. 32. de caus. poss. & prop. Rolan.
cons. 50. num. 4. lib. 2. Rot. coram. Seraph. decis.
1055. num. 2. & coram Cocc. decis. 494. num. 3. &
in recent. part. 1. decis. 661. num. 5. & part. 2. dec.
729. num. 1. & 2.

49 Tandem non obstat † Rot. in recent. part. 1. decis.
400. quæ videtur in contrarium: Quoniam ibidem
fuit decisum pro deuolutione, ex quo aderat ob-
seruantia 200. annorum, & antiqua solutio cano-
num cum assertione dominii in receptis, cum
aliis præsumptionibus, quæ omnia cessant in ca-
50 su nostro, & ideo cum diuersa sit ratio, † diuer-
sum quoque ius statui oportet, l. illud, ff. ad l.
51 aquil. l. à Titio. ff. de furt. Quia † ex diuersis non
rectè infertur, l. Papinianus exuli, de minor. l. na-
turaliter, §. nihil. commune, de acq. poss. l. fin. de
calumniat. cum similibus.

Atque

Atque ex his censui, iudicanique non esse locum deuolutioni, neque spulio, sed tantum ream conuentam esse condemnandam ad soluendum annuas præstationes, confirmando in hac parte sententias DD. Iudicum à quibus fuerat appellatum. Quoniam vbi non apparet, vtrum quis sit Emphyteuta, vel censuarius, non soluendo, iure suo priuari non potest, quia census intelligitur magis quã emphyteusis, vt post *Abb. Ias. Soc. Ruyn. Dec. Nat. & alios decreuit Rota penes Mantic. decis. 134. n. 3.*

ARGVMENTVM.

Periculum nominis cessi quando spectet ad cedentem, seu cessionarium. Et quo casu negligentia in non exigendo consideretur.

SVMMARIVM.

1 *Creditum esse bonum, & exigibile, idem est.*
2 *Promittens nomen cessum esse bonum, tenetur de periculo nominis non exacti, & conditione deteriorati.*
3 *Euictis bonis censuatis, potest agere creditor ad damna, & interesse.*
4 *Cessionarius representat personam cedentis.*
5 *Loco damnorum, & interesse veniunt fructus ad illã quantitatem, quæ pro censu annuo conuenta fuerat.*
6 *Nec non restitutio sortis non vti pretium, sed vti interesse.*
7 *Id quod interest, refertur ad æstimationem rei.*
8 *Sors principalis in cõtractu nominato, pro vt est cẽsus, potest peti loco interesse in causa secutæ euictionis.*
9 *Negligentia non consideratur in eo, qui non exigit, quando nullus ei terminus præfigitur.*
10 *Diligentia adhibita in exactione probatur per relationem executorum, qui testantur nihil inuenisse, in quo possit fieri executio.*
11 *Excussio probatur per similem relationem executorũ.*
12 *Bona debitoris intricata habentur, ac si non adessent.*
13 *Nec illa cessionarius creditor excutere tenetur.*
14 *Nomen debitoris non dicitur exigibile, nisi sit facilis exactionis.*
15 *Debitor obligando creditori nomen sui debitoris, quærit ei vtilem actionem, ac si illum constituisset procuratorem in rem propriam.*
16 *Verba ponentes in locum suum, & procuratorem facientes in rem propriam, operantur vt cessionarius agere possit contra debitores cessos omissis cedẽtibus.*
17 *Inanis circuitus est euitandus.*
18 *Maximè quando est omnino inutilis, & quando dicatur omnino inutilis.*

DECISIO LXI.

Omnium votis dictum fuit, sententiam D. Iudicis à quo esse confirmandam. Nam, cum constet Octauium Lucium ad computum pretij bonorũ emptorum cessisse censum scutorum mille, de quo agitur, Dominis de Vicis venditoribus, cum promissione tuitionis, & quod cẽsus esset bonus,
1 † quod idem est, ac si promisisset illum esse exigibilem, *Bal. in l. si nomen, ff. de hæred. vel act. vend. Dec. cons. 102. num. 1. Becc. cons. 105. num. 37. Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 13. num. 11. Cenc. de Cens. in addit. fol. 59. num. 57. Barz. decis. 110. n. 4. & 5. Bell. Rot. Genuen. decis. 156. num. 3. &*
2 *seqq.* Quo casu, sicut dicitur facta cessio † ad effectum, vt cessionarius sibi satisfiat super nomine cesso, & tunc periculum nominis non exacti, & conditione deteriorati, remaneat in ipso cedente, qui promisit facere bonum de euictione; *Imol. in l. factæ, §. si hæres scriptus, numer. 11. in fin. ff. ad trebell. Alex. in l. cum emptore, num. 4. vers. sed mihi non placet, ff. de pact. Soc. cons. 37. num. 8. 20. & 21. lib. 4. Dec. cons. 99. num. 4. Becc. d. cons. num. 35. Surd. cons. 22. num. 33. vers. vbi verò, & cons. 145. num. 7. & 9. Marta, claus. 75. num. 1. & seq. par. 1. Mastrill. decis. 179 num. 18. & seqq. Bell. Rot. Genuen. decis. 2. num. 26. Gratian. decis. 13. num. 44.* Et vlterius constet, censum non
3 esse talem, sed inexigibilem, † ex quo bona dicti debitoris censuata fuerunt ab alijs creditoribus, & quidem anterioribus occupata, competit absque dubio Dominis de Vicis, siue Dominico Sanctino eorum cessionario ex causa dotis, actio contra dictos cedentes pro damnis, & interesse, *Dec. cons. 101. post prin. vers. ad tollendum, Engen. cons. 73. num. 9. & seqq. lib. 1. Bell. d. decis. 91. num. 30. & decis. 156. num. 7. & 8. Rot. coram Sacrato in forolinien. census 29 Maij 1626.* Quorum loco potuit petere Sanctinus, qui repræsentat personas ce-
4 dentium, † & illorum iuribus vti potest; *Rot. ex impres. per Cenc. decis. 68. num. 3. decis. 183. num. 4. & in addit. decis. 43. num. 4. decis. 90. num. 2.*
5 *& 8.* Non solum † fructus ad illam quantitatem, quæ pro censu annuo conuenta fuerat in instrumẽto, *Cenc. de Cens. par. 1. cap. 2. quæst. 1. art. 6. num. 40. cum seqq. Beltr. ad Greg. in decis. 564 num. 5.* Vbi quod in materia census interesse satis dicitur liquidum ex ipsomet instrumento census, nam est taxandum ad illam quantitatem, quæ pro censu annuo conuenta fuerat in instrumento, *Rot. coram Seraph. decis. 372. num. 1. 387. num. 6. & 1114. nu. 1. & 2. & ex impres. per Cenc. decis. 61. num. 8. 62. num. 4. & 63. num. 2.* Verum etiam restitu-
6 tionem sortis † non vti pretium, sed loco damnorum, & interesse, *Glos. 1. in l. vnic. C. de sent. quæ pro eo, quod inter. l. si tutor, vbi Alberic. ff. de in lit. iurão. Ruyn. cons. 141. num. 9. vers. non obstat, lib. 1. Gratian. discept. 301. num. 5. & 6. Mastrill. decis. 379. num. 9. Rot. diuers. pa. 1. decis. 741. n. 1.*

& coram Greg. decis. 88. *num.* 3. *&* 4. *& decis.*
564. *num.* 4. *&* 5. *& ex impres. per Cenc. decis.* 139.
num. 1. *& per March. de com. par.* 2. *fol.* 589. *sub*
7 *num.* 4. Quoniam id, quod interest, † refertur ad
æstimationem rei, *Mastrill. d. decis.* 279. *num.* 10.
& seq. Quod equidem generale est in omni casu se-
8 cutæ euictionis, † tàm in censu, quàm in alio
contractu nominato, vt agi possit ad restitutionem
pretij, & sortis principalis, non vti ad sortem
principalem, seu pretium, sed loco interesse, *Beltr.*
ad Greg. d. decis. 88. *num.* 10. *& decis.* 119. *num.*
3. *&* 4.

Non obstat, quod per cessionarium esset adhiben-
9 da diligentia aduersus debitores. Quia † cum nul-
lus fuerit ei præfixus terminus ad hoc faciendum,
excluditur negligentia, qua cessante, nihil est ces-
sionarijs imputandum, *Grat. discep.* 527. *num.* 8.
10 Immo etiam constat de diligentijs, cum † fuerint
relaxata mandata ad instantiam cessionariorum
contra dictos debitores cessos, & nihil inuentum,
in quo fieri possit executio, prout ex relatione exe-
cutorum constat, quibus in hoc creditur, *Glos. in*
cap. cum curati, in verb. suus nuncius, de appellat.
Specul. tit. de citat. §. 1. *vers. sed nunquid*, Grat.
d. discep. 527. *num.* 10. *Greg. decis.* 426. *num.* 6.
11 Et sufficit † pro excussione, *Aret. instit. de actio.* §.
item si quis in fraudem, num. 13. *Papien. in form.*
resp. libell. in act. hypoth. in verb. exceptionem ex-
cussionis, num. 17. Vnde stante promissione ceden-
tis faciendi bonum censum de euictione, visum fuit
ex prædictis satis constare de diligentiis necessariis.
12 Cum sufficiat cessionario, † ad hoc vt agere possit
pro manutentione cessionis, ostendere, quod bona
debitoris cessi, sint intricata, ita vt de facili extri-
cari non possint, quoniam tunc habentur, ac si non
adessent *Bellon. d. decis.* 156. *num.* 7. *quem secuta*
est Rota in d. forolivien. cessionis sub. num. 7. *vers.*
13 *maximè quia sufficit*. Nec propterea † cessionarius
illa excutere tenetur, *Scac. de com.* §. 2. *Glos.* 5. *num.*
268. *Bell. d. decis. num.* 8. *Giurb. decis.* 57. *num.* 11.
Rot. in d. forolivien. cessionis, num. 9. Non enim
14 nomen † debitoris potest dici exigibile, nisi sit fa-
cilis exactionis, *Cenc. in addit. fol.* 59. *num.* 58.
Monac. decis. 35. *num.* 3. *&* 17.

Non obstat similiter, quod in relatione executo-
ris per Sanctinum producta, dicatur reperiri quod-
dam petium terræ in contrata delle Coste; Quia
illud ante sententiam latam per Iudicem à quo ad
eius fauorem, fuit consignatum hæredibus Cæsaris
Ægidij pro credito anteriori, vt constat ex iuribus
vltimo loco productis.

Pariter nec obstat, quod dicebatur, fuisse prius
citandos per Sanctinum cedentes, vel eorum hæ-
redes ad indicandum bona, in quibus fieri posset
executio. Nam quando, prout hic, debitor obli-
15 gat, † vel cedit creditori nomen sui debitoris, tunc
eidem creditori ipso iure quæritur actio vtilis, &
perinde est, ac si fuisset constitutus procurator in
rem suam, & potest agere aduersus nomen obliga-
tum, non minus, quam si actiones fuisent sibi de-
mandatæ, *Specul. tit. de procurat.* §. *sequitur, col.*
2. *num.* 11. *&* 12. *Aret. cons.* 124. *aliàs* 125. *col.*
2. *Dec. cons.* 349. *num.* 10. *Surd. cons.* 4. *num.* 38.
Gratian. discept. 507. *num.* 11. *& seqq.*
16 Præterea respõdetur, quod † Vici cedẽtes expres-
sè posuerunt Sanctinum in eorum locum, feceruntq-
que eundem procuratorem vt in rem propriam,
cum clausulis constituti, & præcarii in amplissima
forma, quæ omnia operantur, vt Sactinus agere
potuerit contra Lucios debitores cessos, omissis
illis de Vicis, adnotata per *Doct. in l. iulianus,* §. *qui*
fundum, ff. de verb. oblig. vbi Bart. num. 6. *Castr.*
num. 3. *Alex. num.* 9. *Ias. num.* 14. *Dec. cons.* 74.
num. 1. *Capic. decis.* 197. *num.* 9. *Giurb. decis.* 107.
num. 5. *& seq.* Gratian. *discept.* 507. *num.* 11. *&*
discept. 682. *num.* 9. *& d. decis.* 13. *num.* 37. Greg.
decis. 25. *num.* 4. *& seqq.* Hac ratione nempè, quia
17 inanis † circuitus est euitandus, *ad tex. in l. cum*
fundus, §. *seruum suum, vbi Dec. Alex. & Ias. ff. si*
cer. pet. Aldouin. cons. 17. *num.* 10. *Caualc. decis.* 5.
num. 42. *par.* 4. *Magun. decis. Flor.* 28. *num.* 19.
18 Tantò magis † in casu præsenti, vbi eadem excus-
sio facta per Sanctinum, reperitur facta per eos-
demmet dominos de Luciis, quo casu dicitur om-
nino inutilis circuitus *Giurb. decis.* 59. *n.* 12. *&* 34.
Et Ita, &c.

ARGVMENTVM.

Manutentio datur illi, qui de tempore litis motæ suam possessionem probat, etiam per confessionem partis enuncantis eum detentorem, & occupatorẽ.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio datur possidenti.*
2 *Possessio probatur ex confessione partis in iudicio, in*
quo nominat suum aduersarium detentorem.
3 *Possessio præsumitur iusta, non vitiosa. maximè si sit*
titulata, num. 4.
5 *Confessio potest acceptari in parte, reiecta qualitate,*
quæ est contra iuris præsumptionem.
6 *Decretum immissionis in possessionem latum in Curia*
Ecclesiastica, vbi non seruatur Ægidiana, non potest
exequi infra decem dies datos ad appellandum.
7 *Possessio capta vigore decreti nulli, dicitur attentata.*
Nec est manutenibilis, num. 8. *Sed dicitur spoliatiua,*
num. 14. *& non nocet vero possessori. num.* 15.
9 *Per decretum Iudicis, à quo quis appellauit, & pro-*
testatus fuit se nolle haberi pro spoliato, non cense-
tur priuatus sua possessione.
10 *Possidenti datur manutentio, etiam post sententiam,*
si ab ea appellauit.
11 *Manutentio datur etiam in gradu restitutionis in inte-*
grum, non obstante re iudicata.
12 *Pendente appellatione non est quis priuandus sua*
possessione.

13 *Appel;*

13 *Appellatio datur à decreto iniusto, etiam si materia esset inappellabilis.*
16 *Mandatum de immittendo est adipiscenda.*
17 *Manutentio non ritè, & rectè data, non attenditur.*

DECISIO LXII.

1 Manutentio, † quæ datur existenti in possessione, *l. 1. §. interdictum autem ff. uti possid. §. retinendæ, instit. de interd. Alex. cons. 92. num. 3. lib. 1. Purp. cons. 43. num. 9. Cocc. decis. 99. num. 1. 125. num. 1. & 150. num. 1. Mantic. decis. 227. num. 1. 272. num. 2. Greg. decis. 160. num. 1. 458. num. 1. & 582. num. 1.* Non est denegāda Feliciano Mancino de Rapagnano, cuius possessio probatur ex pluribus resultantibus à pro-
2 cessu, & præcipuè † ex partis aduersæ confessione in iudicio enunciantis eum detentorem, & occupatorem, *Greg. decis. 200. num. 2. & seq. & decis.*
3 *458. num. 3.* Siquidem possessio † præsumitur iusta, & legitima, non autem vitiosa, *l. meritò, ff. pro soc. Cran. cons. 150. num. 5. Rot. in recent. par. 1. decis.*
4 *97. num. 2. Greg. d. decis. 458. num. 4.* Maximè † vbi adest titulus præambulus pro hærede, *Mantic. de coniect. lib. 12. tit. 12. num. 8. Greg. decis. 98. num. 1. & ibi Belstr. num. 7.* Proinde potest acceptari
5 confessio † partis respectu possessionis, reiecta qualitate vitii, *Bart. in l. Aurelius, §. idem. ff. de lib. legat. Greg. d. decis. 200. num. 3. & seq. & decis. 458. num. 5. & 6.* Vbi quod huiusmodi confessio indubitanter probat possessionem aduersus confitentem, non solum in causa manutentionis, sed etiam in spolio.

Neque debet attendi decretum immissionis latū ad fauorē Luciæ aduersariæ sub die 30. Iunii 1629.
6 Quia vti appellabile † tanquam latum per D. Vicarium Firmanum in Curia Ecclesiastica, in qua non seruatur Ægidiana, *Scac. de appella. quæst. 17. lim. 6. mem. 3. num. 14. Honded. cons. 20. lib. 2. Gratian. decis. 55. num. 10. Seraph. decis. 424. num. 1.* Non poterat exequi, vt factum fuit die 2. Augusti, quæ est infra decem dies datos ad appellandū, *Rot. penes Greg. decis. 251. num. 3. 513. num. 1. penes Seraph. decis. 502. num. 2. & in recent. par. 1.*
7 *decis. 505. num. 2. & 598. in fin.* Quo casu † possessio Luciæ dicitur nulla, & attentata, *Rot. decis. 21. vt lite pendente in nouis, Greg. decis. 251. num. 1. & seqq. vbi Belt. num. 14. & decis. 336. num. 2. & 3. Seraph. decis. 152. num. 1. Caput. decis. 186.*
8 *par. 3.* Nec † manutenibilis, idem *Greg. decis. 549.*
9 *num. 5. Cocc. decis. 492. num. 3.* Itaut Felicianus † qui protestatus fuit, se nolle haberi pro spoliato & appellauit, non fuerit priuatus sua possessione *Cocc. decis. 14. num. 10. Greg. decis. 43. num. 2. 46. num. 5. 105. num. 22. 458. num. 9. 546. num. 2. &*
10 *555. num. 6.* Sed manuteneri † debebat etiam in gradu appellationis interpositæ die 6. Augusti eiusdem anni 1629. *Menoch. de retinen. rem. 3. num. 849. & seq. Cocc. decis. 125. num. 4. decis. 286. num. 6. decis. 417. num. 3. & decis. 425. num. 2.*
11 Cum etiam † detur in gradu restitutionis in integrum, non obstante re iudicata, *Greg. d. decis. 458.*
12 *num. 8. & ibi latè Belt. num. 10.* Quia pendente † appellatione non est quis sua possessione priuandus, *cap. cum teneamus, vbi Franc. num. 1. de appel. Coccin. dicta decis. 286. num. 6.*

Nec placuit quod dicebatur, à decreto immissionis, & manutentionis insimulato non dari appel-
13 lationem. Quia hoc † non procedit stante notoria iniustitia decreti, quod non iustificatur ex actis, *Greg. decis. 1. num. 4. & 6. decis. 232. num. 2. & 5. decis. 264. num. 4. & decis. 330. num. 3.* Ex quibus actis nullibi apparet de possessione Luciæ.
14 Propterea † capta possessio vigore dicti decreti nulli, & iniusti, dicitur spoliatiua, & capta per vim
15 expulsiuam *Greg. decis. 336. num. 2.* Quæ non † nocuit Feliciano vero possessori, *Greg. d. decis. 105. num. 5. 6. & 22. Cocc. decis. 325. num. 3.* Quæ magis confirmātur ex contrarietate contenta in codē decreto, dum declarat Luciam manutenendam,
16 in primis, & postea immittendam, cum tamen † mandatum de immittendo sit adipiscendæ, *§. adi-*
17 *piscendæ, inst. de interd.* Proinde † non est attendenda manutentio dicti Iudicis tanquam non ritè, & rectè data, *Gratian. discep. 912. num. 55. Rot. in recent. par. 1. decis. 700. num. 7. in fin.*

ARGVMENTVM.

Quamuis hæres ad id compelli possit ad quod defunctus poterat; non tamen iurari potest in litem contra eūdem, sicut potuisset iurari contra defunctum.

SVMMARIVM.

1 *Non potest in litem iurari contra hæredem, & successorem, licet potuisset iurari contra defunctum.*
2 *Hæres repræsentat personam defuncti.*
3 *Hæres ad id cōpelli potest, ad quod defunctus poterat.*
4 *Hæres cogi potest ad reddendam rationem administrationis, sicut tenebatur ipse tutor.*
5 *Omnis executio contra hæredem fieri potest, quæ fieri potuisset contra defunctum.*
6 *Hæres succedit defuncto cum sua causa.*
7 *Et censetur vna, & eadem persona.*
8 *Hæres tenetur restituere, quæ ad tutorem peruenerunt, nisi de illis rationem reddiderit.*

DECISIO LXIII.

Vm quidem pupillus factus maior 25. Annis vellet deferre iuramentum in litē hæredi q. Petri Francisci eius olim tutoris,& pro tempore curatoris, Decreui† non esse locum huic iuramento, quamuis illud deferre potuisset Petro Francisco tutori,si viueret, *Plot.de in lit. iuram. §. 5.n.26.alias n.772.mihi fol.374.vbi quod, l.si quādo, C.vnd. vi*, Et omnia iura, quæ volunt posse iurari in litem,prout *in tot. tit.ff. & C.de in lit.iur.* Et omnia statuta, ac decreta mundi, quibus cauetur credi debere iuramento damnum passi contra damnum dantem, vel contra tutorem, seu curatorem, vel alium, procedere contra ipsos principales,scilicet tutores,& curatores,& similes, non autem contra eorum hæredes,contra quos nō potest iurari in litem,prout posset contra principalē, *l.alio iure,& l.is qui,& l. fin. & ibi Doct. C.de in lite iuran.Capit.dec.91.n.2.* Quamuis hæres huiusmodi teneatur ad omnia damna exinde causata, prout tenebatur tutor, cum hæres † representet personam defuncti *Cagnol.in l.hæredem,n.16.ff.de reg.iur.Rol. cons. 50. n. 8. lib. 2.* Sicque potest dictus hæres †

3 compelli ad id,ad quod poterat defunctus tutor, *l. postulante, vbi Bar.ff. ad trebell.Natt. cons. 430.n.2.*

4 Et per consequens ad reddendam† rationem administrationis,sicut tenebatur ipse tutor, *Dec.cons.85. n.24.*

5 Cum† omnes executiones fieri possint cōtra hæredem,quæ fieri potuissent contra defunctum, *l. 1.C.vt act.ab hered.& cont.hered.*

6 Nam hæres† succedit defuncto cum sua causa, & vitio, *l. vitia C. de acqu.poss.l.Pomponius,ff.eod.* Et † censetur vna, &

7 eadem persona,*Grat.discep.203.n.2.& discep.265. n.3.*

8 Et sic† tenetur restituere,quæ ad tutorem peruenerunt,nisi de illis rationem reddiderit, ac etiā tenetur hæres rationem administrationis reddere, vt teneretur ipse tutor, si viueret, *Dec. cons. 110. Rom.cons. 413. Rolan. cons.49.n. 14.lib.1.Menoch. cons. 214.num. 70.lib. 3. & cons.354. n. 12.lib.4. Decian. cons. 85. n. 24. lib. 2. & cons.94.num. 22. lib. 3. Caput.decis.157. par. 2.Boero. dec.59. in prin. Carth. dec. 50.per tot.*

ARGVMENTVM.

Dos data filiæ vnius ex socijs, An portioni patris, vel societati debeat imputari.

SVMMARIVM.

1 *Dos data filia. vnius socij omniū bonorum imputatur in partem societatis. Ampla vt num. 2. & 3.*

4 *Lucrum dotis delatum socio omnium bonorū ob mortem vxoris societati acquiritur.*

5 *Expensa facta in honorem filiorum societati omnium bonorum debet imputari.*

6 *Natura societatis omnium bonorum est, vt expensæ omnes societati imputentur.*

7 *Limita in casu, vbi fierent ob delictum.*

8 *Quod frater soluit, vt se causa maleficij è carcere eximat, non societatis, sed suo damno cedit.*

DECISIO LXIV.

N dubio coram me excitato, An dos data filiæ vnius ex socijs omnium bonorum imputanda sit in portionem Patris, vel societatis: Dixi contra *M. Ant.var.lib.2. resolut.46. num.3. & seqq.* Non esse im-

1 putandam† in partem patris,sed in partem societatis, vt in specie citat is alijs determinat *Mant.de tacit.lib.6.tit.20.n.23.& seqq. vbi cōtrarijs respondet Caualc.dec.57.quæst.11.de contract. n.17. lib. 2.*

2 Quod est adeo verum,† vt nec etiam possint socij se eximere ab onere dotandi filiā vnius ex cōsocijs,*Grat.discep.904.n.16.Mangil.de impu.& detract.* qui latè id comprobat,*q.26.per totam.* Maxime† in casu proposito, vbi socius dotauit filiam ex

3 bonis cōmunibus,scientibus,& patientibus alijs cōsocijs,*Mantic.tit.citato, n.59. Caualc.d.dec.n. 17. in prin.& n.22.Grat.discep.643.n. 18.& 19.vbi* quod procedit,tam in dote promissa,quàm soluta, Ita vt

4 etiā† præmortua vxore sine liberis lucrum, quod à statuto defertur,sit cōmunicandum societati,iuxta *l. quod si eo tempore,ff.pro soc.Dec. cons.560.n.3.& 4.Soc.cons.40.n.7.lib.4.Rom.cons.406.n.2.vbi Mād. Rol.cōs.91.n.41.lib. 4.Bal.cons.284.lib.5.Mangil de imput. d.quæst.26.n. 14. Grat. d. discep. 904. n. 18. & 19.Mantic.d.tit. 20.n.31.Caualc.d.decis.11.n.25.*

Cumq; in eadē causa secundo loco dubitatū fuerit, an idem esset sentiendū respectu localium cophani, & bonorum mobilium datorum per patrem filiæ tēpore dictarum nuptiarum,ex causa matrimonij. Dixi pariter contra eundem *Mar,Ant. in d.resol.46.*

5 *n.8.& seqq.* Non esse in portionē† dantis imputanda bona præfata, *per tex.express.in l.si societatē vniuersarū,§.pro socio,(ibi)si societatē vniuersarū fortunarū ita coegerint,vt quidquid erogetur, vel acquiretur communis lucri,atque impendij esset ea quoque, quæ in honorem alterius liberorum erogata sunt vtrinsque,imputanda:* ex quo datur intelligi,quod pater dedit filiæ pro aceoncio societati esse imputādum. quia sine dubio id in honorem filiæ impensum est, vt probat *tex.in l. ex. parte,§.filius,ff.fam. ercisc.d. l.si societatē vniuersarū fortunarum.§.1.& l.si fratres §.idem Papinianus,ff.pro soc. Facch.contr.iur.lib.8.c. 6.* Etenim si opinionem M. Ant.cū eius sequacibus

6 amplecteremur, obstaret procul dubio natura† societatis omnium bonorum inita inter collitigātes, in qua propterea expensæ omnes societati imputā-

7 tur,vt dictum est,nisi† ob delictum fiant, *l.si fratres, lege.socium vniuersa, & lege quod autem,cum §l. seq. eo.tit.pro soc.* Ac proinde rectè in hoc dixit M. Ant. num.

8 *num. 11.* quod † frater soluit, vt se causa maleficij è carcere eximeret, suo proprio, non vtriusq; damno cedere, *d. l. cum duobus, §. per contrarium, vbi Doct. l. adeo, §. quod in aliu, ff. pro soc.* Per quæ iura ita in simili casu tradit *Rom. cons. 45. col. 2. Alex. cons. 99. in fin. lib 2. Pet. de Vbal. in tract. de duob. fratr. par. 8. quæst. 23.* Et ita per me resolutum.

ARGVMENTVM.

Actio litigiosa cessa, an sit prosequenda per cedentem, vel cessionarium. Et si sit legata, an sit prosequenda per hæredem, seu legatarium.

SVMMARIVM.

1 *Post actionem deductam in iudicio non potest cessionarius illam prosequi, etiam in casu, vbi licita est cessio, quia non permittitur lite pendente ad effectum transferendi iudicium.*

2 *Actio litigiosa, quamuis legari possit in testamento, tamen prosecutio est facienda per hæredem.*

3 *Bona litigiosa non sunt in dominio legatarij, sed hæredis.*

4 *Instantia non transit in singularem successorem, Quod intellige, & declara, vt num. 5, 6, & 7.*

DECISIO LXV.

Cessionem, de qua agitur, lite pendente fieri non posse ad effectum transferendi iudicium in cessionarium affir-
1 mabam, Quoniam, postquam † actio est deducta in iudicium, non potest alius subrogatus prosequi, etiā in casibus, vbi licita est cessio, cum illa non possit fieri lite pendente ad effectum, vt iudicium transferatur in cessionarium, qui solūmodo vtilitatem habebit, quamuis cedens debeat agere in iudicio per cū ceptо, quod tenetur prosequi, non autem eius cessionarius, cui tantum cōmoditas reseruatur, non autem quod cum eo currat iudicium, quod non potest alterari in præiudiciū aduersarij, vt in specie concludit *Inn. in cap. 2. n. 3. ver. ita nota, & ibi Abb. n. 5. in fin. de alienat. mutand. iud. caus. Grat. discept. 906. n. 15. & seq. Affl. dec. 354. n. 22. iuxta Auth. nunc si hæres, C. de litig. l. quamquam, §. 1. & l. post venditionem. ff. de acq. plu. arecn. Giurb.* qui alios
2 citat, *dec. 107. n. 1.* Prout dicimus † de actione litigiosa, quæ potest legari in testamento, Tamen illius prosecutio est facienda per hæredē, *Abb. in d. c.*
3 *2. n. 5. Grat. d. discep. n. 17.* quia in † similibus bonis litigiosis ante mortē testatoris non transfertur dominium in legatariū propter vitiū litigiosi, & proinde in eis litigabit hæres sumptibus suis proprijs, *Grat. discep. 464. n. 29.* in singularem enim succes-
4 sorē, † non transit instantia, *Pereg. de fideic. art. vlt. n. 26. Papien. in for. exec. sent. dif. in prin. n. 28.* Quod
5 procedit † si voluntarius sit successor, non autem necessarius, *Giurb. d. decis. 107. num. 2. Gratian.*
6 *dict. discept. 906. num. 19.* Vel sit hæres, † qui cedat omnia sua iura, quæ habet tanquam hæres, *l. cum hæreditas, l. 1. ff. ad trebell. Giurb. d. dec. n. 3.*
7 Vel in casu, † vbi cessionarius sit positus omnino in locum cedentis cum clausulis amplissimis, & ab eo constitutus procurator in rem suam, quia tunc transibit instantia, vt pulchrè per *Giurb. in d. dec. num. 5. & seqq.*

ARGVMENTVM.

Iudex quando possit statuere terminum ad prosequendum appellationem: & an dicti termini assignatio valeat, si facta sit ex interuallo, vel sit facta procuratori, non autem domino.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio deseritur per lapsum termini assignati à Iudice, & num. 4. sicut deseritur per lapsum termini iuris, num. 2.*

3 *Appellatione deserta, Iudex à quo sententiam suam exequi potest sine citatione.*

5 *Assignatio termini ad prosequendam appellationem potest fieri ex interuallo ab admissa appellatione, & num. 7.*

6 *Dictio, post, quid importet.*

8 *Iudex à quo potest exercere post admissā appellationem omnia, quæ tendunt ad faciliorē exitum causæ, dummodo non cognoscat de articulo appellationis.*

9 *Nec Iudex appellationis in hoc offenditur.*

10 *Assignatio termini facta per Iudicem procuratori ad prosequendam appellationem non præiudicat domino. Quia et actus secundæ instantiæ, ad quam procurator non habet mandatum, num. 12.*

11 *Procurator tenetur appellare, non autem prosequi appellationem.*

13 *Appellatio est deserta ob non prosecutionem in termino per Iudicem præfixo domino.*

14 *Assignatio termini facta domino absenti, & non citato, non debet ei præiudicare.*

15 *Iudex à quo an possit statuere tempus appellanti, infra quod prosequatur appellationem.*

16 *Iudex à quo statuendo terminum ad prosequendum, resoluitur in eo, quod potest, videlicet ad iter arripiendum, vel se præsentandum, quod sapit prosecutionem.*

17 *Assignato termino ad prosequendum, sufficit iter arripere.*

18 *Iudex à quo non potest imponere legem Iudici ad quē.*

DECI-

DECISIO LXVI.

IN causa inter Dominam Lauram Fe-
nilem appellatam, & Dominum
Bartholomæum de Comitibus ap-
pellantem videbatur concludendum
esse pro desertione, quia non appa-
1 ret, quod Bartholomeus † fuerit ap-
pellationem prosecutus in termino sibi per Iudi-
cem præfixo, cui hoc permittitur, *cap. cum causa,*
de re iudic. cap. cum sit Romana, §. 1. de appellat.
2 Vnde † sicut per lapsum termini iuris appellatio
est deserta, *clem. sicut, de appellat. cap. licet, de*
3 *sent. excom. in 6.* Ita † vt Iudex, à quo fuit appel-
latum, absque citationa possit suam sententiam
exequi, *Innoc. in cap. ex ratione, de appellat. Franc.*
Marcb. decis. 283. num. 1. lib. 1. Ita per lapsum
4 † termini hominis tanquam in eius locum subro-
gati sententia firma remanet, & potest mandati
executioni, *d. cap. licet, de sentent. excom. Franc.*
5 *in cap. personas, in princ. de appellat.* Etiamsi † as-
signatio huius termini non sit facta vnico contextu,
sed post aliquot dies ab actu admissæ appellationis
ad text. in cap. 1. §. post hoc, de appellat. in 6. Pon-
6 derando dictionem † (post) quæ est apta com-
prehendere actum, qui fit etiam ex internallo,
Bart. in l. fructus, ff. solut. matr. Tiraq. in l. si vn-
quam, §. & postea, num. 12. & seqq. C. de reuoc.
donat. Gratian. decis. 2. num. 14. & seqq. Angel.
Gratian. tract. dictionum in verb. postea, Rot. in re-
cent. par. 2. decis. 167. num. 6. Cum non requira-
7 tur, quod in † continenti, & vnico contextu de-
tur, sed sufficiat ex interuallo, *Lancell. de attent.*
appellat. pendente, lim. 1. num. 86. Fælin. in cap.
personas, col. 3. vers. sola delatio, nu. 3. de appell.
& ibi Dec. & Franc. nu. 9. Scacc. de appellat. quæst.
14. num. 21. vers. contrariam opinionem, Gratian.
discept. 155. num. 40. & decis. 2. num. 10. & seqq.
vbi testatur de veriori opinione, quid quid *Vestr.*
& alii contrarium senserint *Rot. decis. 40. alias 356.*
vers. & in hanc partem, de appellat. in nouis. Quasi
8 Iudex † à quo possit exercere post admissam ap-
pellationem omnes actus tendentes ad faciliorem
exitum causæ, quia in his non intelligitur suspen-
sa iurisdictio, dummodo non cognoscat de arti-
culo appellationis, *cap. cum teneamus, de appellat.*
vbi Franc. num. 2. Surd. de alim. quæst. 32. tit. 9.
num. 69. Bero. cons. 45. num. 2. lib. 3. Federic. de
Sen. cons. 98. in fin. Grat. d. dec. 2. n. 20. & seqq. Nec
9 Iudex † appellationis in hoc offenditur, sed potius
coadiuuatur, *Io. And. in cap. cū appellationibus. 2. de*
appel. in 6. Grat. d. discep. n. 41. in fin. & d. dec. n. 27.

Contrarium tamen prædictis non obstantibus
fuit resolutum, quod immo nō constet de desertio-
ne, nam terminus 40. dierum datus per Iudicem ad
prosequendum causam appellationis, fuit assigna-
tus D. Francisco Valentino procuratori, qui non
habet mandatum ad prosequendum appellatio-
10 nem, vnde † huiusmodi termini præfixio non
potuit arctare procuratorem in præiudicium do-
11 mini, ea ratione † potissimum, quia ipse non tene-
tur prosequi, quamuis appellauerit, *cap. cum non*
12 *tenuiste, §. potuit, de procurat.* Et præfixio † termi-
ni prosequēdi appellationem, est actus secundæ in-
stantiæ, ad quam procurator non habet mandatū,
13 *Gratian. d. discept. 155. num. 42. & 43.* Quod †
secus esset dicendum, si assignatio termini fuisset
data ipsimet principali, *Grat. d. decis. 2. in addit.*
14 *num. 1.* Ideoque cum principalis esset absens, † il-
la termini 40. dierum præfixio non debet ei præiu-
dicare, tanquam res inter alios acta, & contra ab-
sentem, & non citatum ad talem actū, *Gratian. d.*
discept. 155. num. 44. Præsertim quia Iudex à quo
15 † non videtur potuisse statuere tempus appellanti,
infra quod prosequatur appellationem, sed solum
statuere tempus, infra quod arripiat iter ad Iudi-
cem appellationis, & coram ipso se præsentet cum
Apostolis, vt expressim dixerunt, *Carn. in l. 3. in*
fin. C. de appellat. Feder. de Sen. cons. 103. Cantar.
de moment. poss. lim. 13. num. 20. vers. hic tamen
aduerte, Cappell. Tholos. decis. 425. vbi adden. n. 4.
16 Ita vt si Iudex † a quo statuat terminum ad prose-
quendum, resoluatur in eo, quod potest, videli-
cet ad iter arripiendum, vel se præsentandum, nam
itineris arreptio, vel præsentatio sapit prosecutio-
nem, *vt in cap. cum causa, de re indic., & in cap.*
ex parte, de rescrip. Contard. d. lim. 13. nu. 21. Ac
17 ideo † assignato termino ad prosequendum suffi-
cit iter arripere, *d. cap. cum causa* (ibi) infra termi-
num sibi, ad prosequendum præfixum iter non ar-
ripueras, *Oldrad. cons. 60. Specul. tit. de appell. §.*
nunc breuiter, Contard. d. num. 21. in fin. Aufrer.
ad Cappell. Tholos. d. decis. in fin. Et ratio videtur
18 esse, quia † Iudex à quo non potest Iudici ad quem
legem imponere, *ad tex. in cap. ex insinuatione, de*
appella. per quem tex. ita determinat Cappel. Tholos.
& ibi addēn. in d. decis. num. 2. Et ita, &c.

ARGVMENTVM.

Confessio minoris regulariter non valet, Et fundans se in ea debet probare causam aliunde, quàm per assertionem ipsius minoris. Et de augmento dotis facto à marito, quod dicitur donatio propter nuptias.

SVMMARIVM.

1 *Ex reuolutione processus probatur sententiæ validitas, vel inualiditas.*
2 *Apoca debitoris per eum recognita plenam inducit probationem.*
3 *Solutio, quæ non iustificatur, facta non præsumitur, Amplia, vt num. 4.*
5 *Solutione eius, quod debetur, etiam à tertio facta, tollitur omnis obligatio.*
6 *Soluens pro alio potest repetere actione vtili negotiorum gestorum, & num. 35.*
7 *Maximè si debitor ratam habet solutionem.*

8 *Hæres personam defuncti representat, & in illo iura actiuè, & passiuè transeunt.*
9 *Parochi fides probat ætatem.*
10 *Causa confessionis minorum debet esse vera in specie.*
11 *Et debet respicere personam, & vtilitatem ipsius minoris.*
12 *Et est probandu per conscientiam duorum, vel trium consanguineorum, seu affinium, si consanguinei non adsint.*
13 *Vbi actus non potest fieri sine causa, vt in minore, de illa debet constare aliunde, quàm per assertionem ipsius minoris, & num. 14. & 27.*
15 *Assertio facta per minorem tanquam inuerisimilis, nõ attenditur.*
16 *Et emanata sine causæ cognitione, dicitur ipso iure nulla.*
17 *Deficiente causa in minore, deficit consensus.*
18 *Confessio minoris ignoranter facta præsumitur.*
19 *Et non attenditur, quando est inuerisimilis. Idem si continet enormissimam læsionem, num. 20.*
21 *Minor non potest donare, etiam cum auctoritate Iudicis, & curatoris. Et de ratione, num. 22. 23. & 24.*
25 *In dubio præsumitur pro decreto Iudicis. Quod limitu, vt num. 26.*
28 *Augmentum dotis, dicitur dos. & de eo iudicatur prout de dote, quando fit, vel prouenit à muliere, vel alio prò ea.*
29 *Secus autem quando fit augmentum à marito, quia tunc dicitur donatio propter nuptias. Maximè si factum sit in instrumẽto dotali in continenti post assignationem dotis, num. 30.*
31 *Donatio propter nuptias soluto matrimonio reuertitur ad maritum donantem, seu ad eius hæredes. Nec de illa vxor disponere potest. num. 33.*
32 *Contrahentes censẽtur se conformare cum statuto loci, vbi contrahitur.*
34 *Vxor per transitum ad secunda vota, amittit donata à marito.*
36 *Honded. cons. 48. lib. 1. in quibus terminis loquatur.*
37 *Rot. coram Cauul. decis. 546. num. 4. quomodo intelligatur.*

DECISIO LXVII.

E Anno 1592. fuit à Belisario Spinuccio Patre nuptui tradita Ioanni Baptistæ Capitaneo cũ promissione dotis florenorum 600. & cum augumẽto dotis facto à marito florenorum 200. Domina Valeria Spinucia, quæ post mortem dicti viri superstite Bartholomæo communi filio secundò nupsit Theseo Tindolo cũ dote florenorum 800. promissorum ab Oliuerio, Cosmo, & Thimoteo fratribus ipsius Valeriæ. Quæ dos tota soluta fuit à Bartholomæo filio pri-
mi matrimonii hodie defuncto, superstitibus
Ioanne Baptista, & Francisco eius filiis, qui
mouerunt iudicium contra prædictos fratres de
Spinuccis pro recuperatione florenorum 364. in-
debitè solutorum per eorum patrem ex causa
prædictæ dotis, ac obtinuerunt à Domino Vica-
rio Firmano sententiam fauorabilem pro summa
florenorum 324. A qua pro parte DD. de Spinu-
ciis fuit ad hanc Rotam appellatum, & post serua-
tionem terminorum cum dubitaretur, An senten-
tia esset confirmanda, dubium propositum vna-
nimiter fuit resolutum affirmatiuè, cum sit vali-
da, & iusta. Constat enim ex reuolutione pro-
1 cessus, † interuenisse omnia, quæ requiruntur
ad validitatem sententiæ, qui est modus probandi
eius validitatem, vel inualiditatem, *Alex. cons.
186. num. 15. lib. 2. Vestr. in prax. lib. 4. cap. 1.
Rot. coram Cocc. decis. 429. num. 1. & in recent.
par. 1. decis. 204. num. 1. & par. 2. decis. 178. nu.
1. & decis. 708. num. 1.*
Iustitia verò est manifesta, quia constat de pro-
missione primæ dotis florenis 600. facta per Beli-
sarium patrem, & Oliuerium, Cosmum, & Thi-
moteum filios de Spinuciis Ioanni Baptistæ Capi-
2 taneo primo viro dictæ Valeriæ per Apocham †
recognitam, quæ plenam inducit probationem,
adnotatam per *Doctores in l. admonendi, ff. de
iur. iur. Crauet. cons. 73. num. 1. Grat. discept. 105.
num. 1. Barz. decis. 24. num. 1. & 2. Rot. penes
Cenc. decis. 203. num. 2.* Ac proinde dicendum est,
3 † summam florenorum 164. pro residuo dictæ
dotis, quæ per ipsos non iustificatur, solutam
non præsumi, *l. quinquaginta, ff. de probat. cum
alijs per Menoch. præsumpt. 135. in princ. lib. 3.
Surd. decis. 105. num. 9. Rot. diuers. par. 3. decis.
436. num. 7. & in recent. par. 2. decis. 516. num.
2. & coram Gregor. decis. 188. num. 3. & decis.
4 253. num. 1.* Maximè † in causa dotis, *Manent.
decis. Mantic. 137. num. 11. Medic. decis. Senen.
examinat. 51. nu. 7. Rot. diuers. par. 3. decis. 487.
num. 7.*
Et consequenter sicut Bartholomæo, qui soluit
totam dotem floren. 800. & gessit vtile negotium
5 pro Spinuciis, qui † ex tali solutione nacti sunt li-
berationem, *l. soluendo, §. de neg. gest. Surd. decis.
6 113. num. 2.* Competeret repetitio † actione
vtili negotiorum gestorum, *l. si filius, in fin. &
l. soluendo, ff. de neg. gest. l. se pro me, & l. cum
decem, §. 1. ff. de solut. Rot ex impress. per Cenc. in
addit. decis. 96. num. 7. & coram Greg. decis. 111.
7 num. 4. & ibi adden. num. 8.* Maximè † cum ipsi
Spinucii, ratam habuerint huiusmodi solutionem,
vigore cuius obtinuerunt quietationem à The-
seo Tindolo eorum creditore, vt in processu
fol. 17. & 19. Ita dictis Ioanni Baptistæ, & Fran-
cisco filiis, & hæredibus Bartholomæi huius-
8 modi actio competit ex regula, † quod in hære-
des eandem personam defuncti representan-
tes iura actiuè, & passiuè transeunt, *authen.
de iur. iurand. à mor. præstan. in princip. leg.
vnic.*

vnic. C. vt act. ab hæred. & cont. hæred. incip. Crau.
conf. 272. num. 11. Abb. conf. 80. lib. 2. Ias. in §.
actiones autem, instit. de act. Surd. decis. 322. num.
36. & seqq. Rot. in recent. part. 1. decis. 587. num.
2. & diuers. par. 1. decis. 682. num. 4.

Nec obstat quietatio facta per Bartholomæum,
ad fauorem dictorum de Spinucijs, in qua asseruit,
se esse bene informatum, quod Ioannes Baptista
eius pater recepit à Belisario, Oliuerio, Cosmo,
& Thimoteo florenos 132. ad computum dotis,
& flor. 32. pro finali solutione dictæ dotis, vt in
summario turium, *num. 3.*

Tum quia, cum versemur in minore, seu pupillo,
9 vt firmant Spinucij in positionibus, & ex fide † Pa-
rochi probatur, *Rebuff. in tract. de regist. Bapt. art.*
vnic. Glos. vnic. vers. & sic patet, Rot. *diuers. par.*
2. decis. 220. num. 1. & in recent. par. 1. dec. 572.
10 *num. 1. in fin. & 592. num. 2.* Causa † confessionis
eius non solum debet esse vera in specie, *Rot. ex*
impress. per Statil. decis. 56. et decis. 227. num. 3.
11 Sed † etiam respicere debet personam, & vtilita-
tem ipsius minoris, non autem personam, & vtili-
tate eorum, cum quibus contrahitur, *Greg. decis.*
12 *333. num. 5.* Quæ quidem causa vera, † & vtilitas,
erat probanda per conscientiam duorum, vel triũ
consanguineorum, vel saltim affinium, si consan-
guinei non assistebant, vt expressis verbis denotat
Constitutio Marchiæ. *lib. 5. cap. 23.* & in terminis
statuti firmat, *Greg. d. decis. 333. num. 5. et 6.* Eo
13 † quia, vbi actus non potest fieri sine aliqua causa,
vt in minore, tàm ex forma iuris cõmonis, quàm
Constitutionis, de illa causa debet vere constare
aliunde, quam per assertionem ipsius minoris,
Bart. communiter approbatus, in l. si forte, ff. de con-
stit. pec. Dec. conf. 393. col. fin. Crauet. conf. 175.
num. 2. & 4. Natt. conf. 203. nu. 3. Ioan. de Amic.
conf. 31. num. 7. Rot. penes Greg. decis. 294. num.
5. & 14. & in recent. par. 2. decis. 783. nu. 5. Qua-
re necesse est, vt Spinucij, qui se fundant in illa
14 confessione, † probent causam eiusdem confessio-
nis, iuxta *l. qui testamento de probat. Tiraq. in l. si*
vnquam, in verb. donatione largitus, num. 87. &
seqq. C. de reuoc. donat. & de legi. connub. Glos. 5.
num. 113. cum seq. Gratian. discept. 669. num. 3.
& 4. Menoch. præs. 29. num. 24. & seq. lib. 3. Se-
15 *raph. decis. 1451.* Qua non probata assertio † fa-
cta per minorem tanquam inuerisimilis non atten-
16 ditur, *Crau. d. conf. 175. nu. 5.* Sed emanata † sine
causæ cognitione dicitur ipso iure nulla cũ in pro-
hibitis illi non stetur, etiam cum iuramento mino-
ris, *Tiraq. in d. l. si vnquam, in verb. donatione lar-*
17 *gitus, num. 91. Gratian. d. discept. nu. 5.* Eo quia †
deficiente causa in minore, deficit quoque consen-
sus, & ipsa obligatio, *l. si pupillum, la 2. vbi Bal.*
& Imol. ff. de acq. hæred. Zacch. de oblig. Camer.
quæst. 17. num. 78. & seqq. Gratian. discept. 273.
num. 21. Coccin. decis. 65. num. 2.
18 Vel saltim † ignoranter facta præsumitur, *ad tex.*
in l. si quis patrem, vers. proinde, ff. ad Maced.
Bellon. conf. 20. num. 45. Soc. conf. 263. nume. 2.
lib. 2. Dec. conf. 45. nu. 1. & 203. nu. 5. & 445.
num. 35. Rayn. conf. 60. nu. 25. lib. 3. Cæph. conf.
62. nu. 36. Becc. conf. 111. num. 13. & seqq. Surd.
conf. 251. num. 16. Vbi quod non est verisimile fi-
lium esse informatum de his, quæ pater gessit, cum
in eo cesset ratio, quod scilicet parentes soleant
19 conferre cum filijs facta domus, Et sic tanquam †
inuerisimilis non attendenda, *Crauet. d. conf. 175.*
num. 5. Sed potius censenda nulla, vt diximus.
Quod multo magis est recipiendum, quandoqui-
20 dem † continet enormissimam læsionem, quo ca-
su non nocet, *Curt. Iun. conf. 53. num. 12. Cæph.*
d. conf. 62. num. 15. Affl. decis. 322. num. 11. Im-
mo quando non constat de aliqua alia causa, præ-
21 sumitur donatio † quæ minori interdicta est, etiam
cum auctoritate Iudicis, & curatoris, *Honded. conf.*
34. num. 3. lib. 2. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 56.
num. 106. & seqq. Gratian. discept. 750. num. 14.
& 15.

Vbi quod, quamuis cum solemnitatibus possit
minor facere quemcunque contractum, non tamen
potest donare, cum non detur minori curator. nisi
causa subsistente, quæ non dicitur talis, quando
minor habet curatorem ad donandum, & remit-
22 tendum, tanquam donare, † & remittere sit perde-
re, *l. contra iuris, §. fin. ff. de pact. Bart. in l. Modesti-*
nus, ff. de donat.

23 Neque obstant, quæ dicuntur † de auctoritate
curatoris, & decreto Iudicis, quia debent intelli-
gi, quando actus potest esse vtilis, & damnosus,
sed vbi clarum est, quod sit præiudicialis, nullum
recipit robur à dicto decreto, & auctoritate cu-
ratoris, ideo nunquam potest dari curator ad do-
nandum. *Bal. in l. 1. C. si aduer. donat. Gratian. d.*
discept. 750. num. 16. Vbi etiam infert, quod si
minor donat seruata forma statuti, & adhibitis so-
lemnitatibus requisitis in contractibus minorum,
24 nihilominus talis donatio est nulla, quia † solem-
nitas inducta ad fauorem minoris, non debet in
eius odium retorqueri, tanquam adsit fraus ex
parte recipientis, cui iura canonica non adsistunt
etiam quod adesset iuramentum minoris, prout
latè omnia prædicta comprobat, *Natt. conf. 166. n.*
16. & seqq. & conf. 173. num. 1. cum seqq. Castr.
conf. 468. num. 3. lib. 1. Ladereb. conf. 139. num.
2. Menoch. conf. 1153. num. 45. Gratian. vbi supra
25 *num. 16. & 17.* Et quamuis in dubio † præsumatur
pro decreto Iudicis, *Surd. decis. 231. num. 20.*
26 *Gratian. discept. 155. nu. 3.* Tamen † hoc non pro-
cedit, quando constat de nullitate ipsius, cum cõ-
tra illud admittatur probatio non solum aperta,
sed etiam præsumptiua, *Menoch. præsumpt. 751*
num. 32. & seqq. lib. 2. Gratian. discept. 233. num.
55. 425. nume. 10. 553. nume. 5. 563. nume. 38.
et 669. nu. 1. & 2. Nullitas autem decreti in casu
nostro est manifesta, quia apparet, quod fuit in-
terpositum super quietatione facta per minorem
de pecunia recepta, vt asserebatur, à patre, quæ
assertio non probata aliunde, nihil obest minori,
qui sicut prohibetur contrahere absque solem-
nitatibus, multo magis prohibetur facere illas
assertiones, & confessiones, quæ resoluuntur in
dona-

donationem omnino prohibitam, etiam cum quibuscunque solemnitatibus, *Gratian. disecp. 669. num. 3. & 6. & d. discept. 750. num. 16. & 17.*

27 Vnde necesse est, vt Spinueij, † qui se fundant in ista quietatione facta à minore, sub prætextu, quod illa summa fuerit antea soluta Ioanni Baptistæ patri dicti minoris probent veritatem ipsius confessionis aliundè, quàm per assertionem ipsius minoris, *Bart. cons. 90. num. 13. & 14. lib. 1. Menoch. cons. 137. nu. 16. & seqq. Gratian. discep. 669. num. 4. & discept. 961. num. 22. & seqq.*

Nec huiusmodi confessionem adminiculatur confessio Valeriæ matris Bartolomæi minoris facta lite pendente, quæ non probat, *Rot. in recent. par. 2. decis. 323, num. 4.* Maximè, quia discordat in summa.

Quò verò ad florenos 200. in quibus Ioannes Baptista auxit dotem eiusdem Valeriæ eius sponsæ, non obstat, quod dicebatur, rectè solutos fuisse per Bartholomæum filium, cum de eo augmento iudicandum sit, prout de dote. Quia respondetur, quod tunc illud augmentum appellatur pro-

28 priè dos, † & de eo est iudicandum prout de dote, quando fit, vel prouenit à muliere, seu ab alio pro ea, *l. inter jocerum, §. cum inter, de pact. Ceph. cons. 156. num. 25. Natt. cons. 253. num. 7. & 571. num. 2. & 9. Surd. qui alios citat, cons. 196.*

29 *num. 19. Gratian. discept. 172. num. 21.* Secus † autem quando augmentum fit à marito, quia datum ab eodem viro tempore matrimonij, seu sponsaliorum dicitur donatio propter nuptias, quamuis dederit nomine dotis, seu augumenti, *Abb. cons. 22. num. 4. & cons. 68. numero 1. Mantic. de tacit. lib. 12. tit. 26. num. 10. & lib. 20. cap. 4. num. 5. & seq. Rim. Iun. cons. 253. nu. 20. Surd. cons. 164. num. 16. 196. num. 17. & 18. & 397. num. 19. Gratian. discept. 172. num. 22. & seq. 254. num. 65. & seqq. & 690. num. 1. & 2. Amat. decis. 27. num. 13.* Maximè cum ista do-

30 natio † fuerit facta in instrumento dotali in continenti post assignationem dotis, & in ipsomet actu, in quo fuit dos constituta, quo casu omnia ista correspectiua dicuntur, & habentur pro vnico actu, & indiuiduo, quia vnus actus intelligitur factus contemplatione alterius, *Crauet. cons. 179. num. 13. Mantic. decis. 238. num. 5. & decis. 257. num. 3.* Et sic magis censenda est donatio propter nuptias, quamuis ista qualitas nuptiarum non sit expressa, & quamuis alio nomine appelletur, videlicet dotis, tanquam istud nomen non attendatur, sed solum consideretur voluntas, & mens donantis, qui voluit verè, & realiter facere donationem propter nuptias, non autem simpliciter donare, aut dotare, *Surd. d. cons. 196. num. 10. & seqq. Gratian. discept. 690. num. 18. & discept. 862. num. 1. & seqq. Mantic. de tacit. lib. 20. tit. 4. num. 7. & seqq.*

Cum igitur versemur in donatione propter nuptias, consequens est, vt per mortem Ioannis Ba-

31 ptistæ viri illa † ad Bartholomæum, & hæredem reuersa dicatur tam inspecto iure communi, *Natt. cons. 391. num. 10. Honded. cons. 48. nu. 1. lib. 1. Surd. d. cons. 164. nu. 17. Gasp. Thes. forens. quæst. 9. num. 15. lib. 2. Medic. decis. 54. num. 1. Amat. d. decis. 27. num. 13. vers. per mortem, Cocc. dec. 110.*

32 *num 5.* Quàm etiam attento Statuto Firmi, cui † contrahentes censentur se conformare, *Mantic. de*

33 *tacit. lib. 3. tit. 8. num. 7.* Et † propterea, sicuti non potuit Valeria mater de huiusmodi augmento florenorum 200. disponere ad Thesei secundi viri vtilitatem, cum esset obligata illud reseruare Bartholomæo filio primi matrimonij, Eò magis

34 quia per transitum ad secunda vota † amisit omnia, quæ in omnem casum potuisset superlucrari per obitum primi viri, iuxta dispositionem *l. fœminæ, §. illud, C. de sec. nupt. Grat. d. discept. 862. num. 4. & 5. Rot. in recent. par. 1. decis. 638. num. 1. & 2.* Vbi ampliatur ad dotem lucratam vigore statuti, *Gratian. discept. 702. num. 24. Surd. d. cons. 164. num. 20. & 196. num. 3. Bursat. cons. 12. num. 6. lib. 1. Natt. cons. 466. num. 1. & 571. num. 5. & 6. Thes. d. quæst. 9. num. 21.* Sequitur

35 Bartholomæum habere † actionem ad illam summam repetendam actione vtili negotiorum gestorum, siue actione condictionis indebiti, quæ habet locum, quando ignoranter fuit facta solutio, *Bart. in l. 1. in prin. ff de cond. indeb. Alex. cons. 107. num. 8. lib. 1. Grat. discept. 417. num. 31. & seq. Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 9. num. 13. & 17. Rot. ex impress. per Statil. de Saluian. decis. 13. n. 13.*

36 Non obstat *Honded. cons. 48. lib. 1.* † Quia ibi maritus auxit dotem pro remuneratione iuuentutis, & nobilitatis vxoris, cum ipse esset ignobilis, & senex, ac valetudinarius, & propterea in illo casu non poterat dici donatio propter nuptias sed re vera donatio remuneratoria, *Grat. discept. 690. num. 2.* Quæ omnia cessant in casu nostro, vbi non fuit doctum de ista inæqualitate: Et ita procedere doctrinam Hondedei firmat *Grat. d. discept. 254. num. 68. & discept. 690. num. 1. cum seqq.*

37 Nec similiter obstat † *decis. Rot. 546. num. 4. coram Caual.* Quia ibi maritus expresse differentiam constituerat, inter augumentum dotis, & donationem propter nuptias, ita vt eo casu voluntas viri clarè haberetur, quæ propterea sequenda erat, *Surd. cons. 397. num. 19. Negus. Iun. quæst. 545. num. 31.* Et ita &c.

ARGV-

ARGVMENTVM.

De remedio l. fin. C. de edict. Diu. Hadr. Tollen. quod competat fideicommissario agenti contra tertium possessorem, si probetur purificata fideicommissi conditio: Nec non de legitimo contradictore, & quando ad effectum impediendi immissionem, quis dicatur legitimus contradictor: Cum alijs multis adnotatis in materia validitatis testamenti clausi.

SVMMARIVM.

1 *Remedium l. fin. C. de edict. Diu. Hadr. Tollen. competit fideicommissario contra tertium possessorem, si probetur purificata conditio.*

2 *Quamuis restitutio verbalis non praecesserit, & hoc de æquitate Canonica.*

3 *Purificata substitutione ipse substitutus hæres propriè dicitur, ipsa lege transferente.*

4 *Alienatione secuta rei fideicommisso subiectæ, & conditione eueniente, dominium transfertur in fideicommissarium ipso iure, vt num. 7. & 29.*

5 *Titulus acquisitus post mortem testatoris non impedit immissionem virtute d. l. fin.*

6 *Qui titulum, & possessionem habuit post mortem testatoris, non potest hæredi scripto contradicere.*

8 *Titulus dicitur infectus, quando prouenit à persona grauata de restituendo.*

9 *Ille tantùm legitimus contradictor dicitur in materia d. l. fin. qui lege permittente, contradicit. Et tunc operatur, vt procedatur ordinario iudicio, non autem summario, prout est ille, qui habet titulum consimilem, num. 10.*

11 *Parem titulum habere debet, qui vult esse legitimus contradictor.*

12 *Titulus consimilis dicitur, quando ostenditur aliud testamentum.*

13 *Qui possidet, & allegat titulum, est audiendus, si titulus est considerabilis.*

14 *Titulus considerabilis intelligitur de æquepotenti, & non quando est ab intestato.*

15 *Vbi non est legitimus contradictor, hæres substitutus mittitur in possessionem, & reus constituitur.*

16 *Citatus cum clausula, quatenus sua putauerit interesse, non habetur pro legitimo contradictore.*

17 *Opinio Caualc. decis. 20. num. 31. & seqq. lib. 3. in illa parte, dum asserit habentem titulum ab intestato, esse legitimum contradictorem aduersus eum qui venit ex testamento, reprobatur, amplia, vt num. 19.*

18 *Causa testati facit cessare causam ab intestato, & num. 32.*

20 *Exceptio, quæ requirit altam indaginem, non admittitur in hoc remedio l. final. C. de edict. Diu. Hadr. tollen. & num. 23.*

21 *Prout nec etiam admittitur exceptio falsitatis.*

22 *Nisi vitium ex testamento visibiliter appareat. Quia tunc impeditur immissio, & num. 24. & 28.*

25 *Vitium inuisibile altam requirit indaginem, quæ non admittitur ad impediendam immissionem ex dicto remedio.*

26 *In iudicio summario d. l. fin. Iudex solam testamenti apparentiam extrinsecam sequitur.*

27 *In remedio adipiscendæ, tàm in prophanis, quam in beneficialibus sufficit titulus coloratus ad obtinendam possessionem, nec recipitur quæstio de tituli inualiditate.*

30 *Qui non habet titulum aliquem, vel habet imparem, non est legitimus contradictor ad impediendam immissionem, & num. 31.*

33 *Hæreditas defertur secundum voluntatem defuncti.*

34 *Probatio per testes, est validissima.*

35 *Voluntas, & animus non probatur per testes, sed ex factis colligitur, & ex verbis declaratur.*

36 *Voluntas alicuius declarari potest per instrumentum, quod dicitur veritas apparens, & probatio probata.*

37 *Instrumento standum est, donec contrarium probetur.*

38 *Instrumentum afficit singularem successorem. Etiamsi ex aliquo capite dici possit nullum, num. 39. Quia imperfecta voluntas probat voluntatem, num. 40.*

41 *Insinuatio instrumenti per necesse fieri non debet in ipsa celebratione, sed adhiberi potest ex interuallo, & manu alterius Notarij.*

42 *Qui dicit instrumentum non esse insinuatum, negatiuum probare debet.*

43 *Negatiuu non probatur per fides factas, lite pendente.*

44 *Approbatio instrumẽti tollit defectum insinuationis.*

45 *Iuramentum supplet defectum insinuationis.*

46 *Animus, & voluntas declaratur ex facto.*

47 *Procurator producens in iudicio scripturas censetur de mandato principalis producere.*

48 *Obseruantia testamenti dicitur probata, si bona testatoris per hæredem testamentarium sint possessa iuxta formam eiusdem testamenti.*

49 *Nepos ex fratre subintrat in locum patris.*

50 *Semel approbatum amplius reprobari non potest.*

51 *Nullitas ab eo solo allegari potest in cuius fauorem actus est nullus, & num. 98.*

52 *Quod nullum est, ratificari potest. Sed intellige, vt num. 53.*

54 *Fides scripturæ est indiuidua. Prout est indiuiduum decretum Iudicis, num. 55.*

56 *Qui causam habet ab hærede grauato de restituendo, dicitur possidere sine titulo.*

57 *Fideicommissario sufficit probare solam possessionem fideicommittentis, quando agitur contra habentem causam ab hærede grauato.*

58 *Exceptio nullitatis testamenti, non retardat immissionem ex rem. d. l. fin. quando vitium testamenti non patet ex lectura eiusdem.*

59 *Consensus, vel præsentia vbi requiritur in aliquo actu, dicens de nullitate ex eo, quod consensus, vel præsentia non interuenerit, tenetur probare, quod ex-*

tarent

garent personæ, quarum consensus, seu præsentia requirebatur. Nec sufficit præsentia præsumpta ex domicilio in loco, sed illa probanda est cum habilitate naturali, num. 67. Saltim de die celebrati contractus, num. 68.

60 *Decretum Iudicis præsumitur factum ex causa vera. Et qui contrarium asserit probare debet, num. 61.*

62 *Actus præsumitur validus, si adsit decretum Iudicis.*

63 *Causa expressa in actu, vbi interuenit decretum Iudicis, præsumitur vera, donec probetur falsa, & num. 73.*

64 *Habens domicilium in Ciuitate, præsumitur præsens.*

65 *Rota Romana est speculum ad imitandum.*

66 *Ex Rota Romanæ auctoritate non admittitur probatio præsumptiua, nisi in casu, quo legis præsumptio de iure habeatur pro concludenti probatione.*

69 *Fundans se in statuto, qualitates illius probare debet.*

70 *Vnusquisque probare debet ea, quæ sunt causa suæ impugnationis.*

71 *Prohibitus contrahere sine præsentia proximiorum, & proximioribus non adhibitis, qui dicit proximiores adfuisse, & habiles probare debet.*

72 *Non est verisimile, quod Iudex deueniat ad subrogationem vicinorum loco consanguineorum, nisi re vera absentes fuissent, vel interuenire non potuissent.*

73 *Iudicis decretum subrogationis vicinorum loco proximiorum præsumi facit consanguineos non adesse. Et hoc decretum præsumitur validum, quandiu non probatur contrarium, num. 74.*

75 *Sed vbi requiritur præsentia, & cum ea simul decretum Iudicis, tunc decretum non supplet defectum consanguineorum, secus verò vbi requiritur sola præsentia alicuius, num. 76.*

77 *Consanguineos interuenire potuisse contractui mulieris, is probare tenetur, qui agit ad rescissionem contractus.*

78 *Qui promisit aliquam mulierem ratificaturam cum solemnitatibus, is debet docere de ratificatione cum solemnitate, vel probare, quod non adessent consanguinei.*

79 *Arbitrio Iudicis relinquendum est, an, & quando consanguinei absentes sint expectandi.*

80 *Quæ sub certa regula claudi non possunt, Iudicis arbitrio relinquuntur.*

81 *Testamentum est quid indiuiduum, & sumit vires ab vltimo puncto.*

82 *Læsio, & deceptio non datur in testamento ambulatorio vsque ad mortem. Nisi probetur testamentum fuisse factum blanditijs, num. 83.*

84 *Differentia non constituitur inter testametum apertum, vel clausum, cum vtraque modo fieri possit.*

85 *Fideicomissum probatur coniecturis, & relationibus.*

86 *Modus faciendi testamentum clausum, est consuetus in Prouincia Marchiæ. Et talis consuetudo est attendenda, num. 87. Maximè vbi dubitari non potest de identitate scripturæ, ad quam testator se retulit, num. 88.*

89 *Ostensio testamenti clausi facta per Notarium testatrici cum interrogatione, an illud esset suum testamentum, & affirmatiua habet vim realis consignationis.*

90 *Testamenta ab alieno arbitrio pendere non debent.*

91 *In dubio iudicandum est, ius commune per statutum non esse correctum.*

92 *Statutum restringi debet, vt minus deroget, quam fieri possit iuri communi.*

93 *Quod non est prohibitum à statuto remanet sub dispositione iuris communis.*

94 *Statutum vltra casum expressum extendi non potest.*

95 *Et strictè est intelligendum.*

96 *Testamentum, quando dicatur imperfectum, ita quod sit potius quædam præparatio ad testandum, quam testamentum.*

97 *Testamentum registratum apud acta Iudicis non requirit solemnitates.*

98 *Testamentum nullum allegare non potest, qui interesse non habet.*

99 *Testamentum nullum esse dicere non potest is, qui illud approbauit.*

100 *Defectus scripturæ suppletur per obseruantiam subsecutam.*

101 *Actus nullus, vt dicatur approbatus, oportet vt approbans habeat scientiam omnium nullitatum.*

102 *Scire præsumitur quis contenta in scriptura, quæ pluries visus fuit, illam in specie approbando.*

103 *Quod semel approbatum est, non potest reprobari.*

104 *In dubio præsumitur pro testamento, quod sit verum & solemne.*

105 *Quilibet actus in dubio præsumitur validus.*

106 *Testamentum est quid fauorabile.*

107 *Publicè interest, ne testamenta reddantur inualida.*

108 *In dubio non est facienda interpretatio in perniciem testatorum.*

109 *Notarius conficiens testamentum sine debitis solemnitatibus, censetur incidere in falsi crimen.*

110 *In dubio est facienda interpretatio exclusiua delicti.*

111 *Volens testari in scriptis, si adhibeat tantùm septem testes, sustinere potest testamentum tanquam nuncupatiuum.*

112 *Testamentum non posse transire in speciem diuersam, quomodo intelligatur.*

113 *In habentibus simbolum facilis est transitus.*

114 *Clausula, omni meliori modo, operatur quod testamentum in scriptis possit conuerti in nuncupatiuum.*

115 *Archiuistæ creditur in his, quæ respiciunt eius officium.*

116 *Tempus ad archiuiandum testamentum non currit, nisi à die scientiæ testamenti.*

117 *Tempus statutum à lege, vel statuto, in quo requiritur factum hominis, non currit ignoranti. Maximè quando inducit damnum, num. 118.*

119 *Nullitas ex defectu archiuij non attenditur, quando cõstat de legalitate Notarij, & cessat suspicio fraudis.*

120 *Legalitas Notarij probatur per attestationem Collegij Notariorum.*

121 *Fraudis suspicio cessat, vbi interuenit decretum Iudicis.*

122 *Testamenti veritas, quando & quibus modis probata dicatur.*

123 *Testamentum publicatum à Notario, qui rogatus fuit, dicitur originale, si habet signum eiusdem Notarij.*

224 *Authenticum sumptum ex originali, & manu eiusdem Notarij, sufficit ad obtinendum immissionem.*
225 *Originale penes Notarium perpetuo esse debet.*
126 *In casu, quo est producendum originale, est necessaria expressa petitio.*
227 *Trebellianica non detrahitur ab hærede, qui non confecit inuentarium ex dispositione statuti Macerata, lib. 2. rub. 44.*
228 *Trebellianica non debetur impugnanti testamentum.*
229 *Immissio datur pro indiuiso, licet competat ius detrahendi trebellianicam.*
230 *In trebellianicam fructus percepti imputantur, quando non versamur in liberis primi gradus.*
231 *Possessio rerum dotalium, viuente vxore, est penes virum.*
232 *Dominium verò penes ipsum vxorem. Nisi dos cõsistat in rebus æstimatis, quo casu dominium est etiã penes virum, num. 233. Quod intellige, & declara vt num. 234. 235. 236. & 237.*
238 *Vxori ratione bonorum dotalium competunt remedia possessoria.*
239 *Remedia possessoria non dantur, nisi possessori.*
240 *Vxor constante matrimonio non amittit dominium rerum dotalium, nec possessionem, sed habet impeditas actiones.*
241 *Possessio bonorum testatoris de tẽpore mortis, quomodo probetur.*
242 *Possessio iure familiaritatis non præsumitur, vbi de titulo constat.*
243 *Remedium l. fin. C. de edict. Diu. Hadr. Toll. intentatum coram Iudice Ecclesiastico, an sit summarium vel ordinarium.*
244 *Remedium d. l. fin. non datur pro legatis, vel fideicommissis particularibus.*
245 *Exceptio nullitatis an sit discutienda, & admittanda in remedio possessorio summario.*

DECISIO LXVIII.

Entencia D. Vicarij Maceratensis lata ad fauorem D. Ioannis de Nigris, & contra Dominum Claudium Angeluccium est confirmanda. Quia cum Domina Lucretia de Hieronymis in suo vltimo testamento, cum quo decessit, hæredem vniuersalem instituerit Olimpiam eius sororem, cum substitutione ad fauorem dicti
1 Ioannis, ipse vtique exhibito testamento, † & probata morte testatricis, ac hæredis grauatæ, & sic purificata substitutione, nec non probato, quod bona, de quibus agitur, possidebantur per testatricem de tempore mortis prout quidem fecit; potuit vigore substitutionis agere contra D. Claudium, tanquam tertium possessorem bonorum repertorum in dicta hæreditate vigore, *l. fin. C. de edict. Diu. Hadr. Tollen. Gab. cons. 44. num. 6. & seqq. lib. 2. Rot. in recent. par. 1. decis. 237. nu. 1.*
2 *& par. 2. decis. 276. num. 2.* Quamuis † restitutio verbalis non præcesserit, *Gabr. d. cons. n. 7. Rot.* corã *Aldobrandino in vna Senogallien. hæreditatis, ex impress. per Salust. Tiber. in prax. A. C. lib. 2. cap. 4. mihi fol. 137.* Vbi fuit dictum de æquitate Canonica, & ad euitandum circuitum, fideicommissarium posse agere recta via pro fideicõmisso absque verbali restitutione, prout idem firmant *Bal. in cap. in præsentia, num. 31. & ibi Dec. num. 2. de probat. Paris. cons. 12. num. 115. lib. 2. Peregr. de*
3 *fideic. art. 2. num. 62.* Purificata † enim substitutione ipse substitutus hæres propriè dicitur, ipsa lege transferente, *Menoch. de adip. rem. 4. num. 176.* Ita vt debeat per Iudicem ad fideicommissũ admitti, *l. vnic. §. sin autem aliquis sub conditione, C. de cadu. Tollen. Rot. in recent. par. 2. d. decis.*
4 *276. num. 2.* Maximè quia agitur contra † tertiũ, qui habet causam mediatam ab hærede grauato, *Gabr. d. cons. 44. n. 8.* Nam cum ipsa Olimpia hæres grauata alienauerit bona, ex qua alienatione transtulit dominiũ, quod fingitur in fideicõmissariũ trãslatum, *Ias. in l. Marcellus, §. res quæ, ff. ad trebell. Doct. cõmuniter in l. penult. C. ad trebell. & in d. l. fin. C. de edict. Diu. Hadr. Toll.* Remque restituere ipsa grauata amplius nequeat, nihil est, quod contra eam agatur, & per consequens sine tali restitutione datur contra tertium, in quem trãslata res est, hoc remedium, *l. fin. Gabr. cons. 46. num. 17.*
5 *lib. 1.* Eò magis † quando titulus, vt in præsenti casu, est acquisitus post mortem testatoris, *Gabr. d. cons. 46. num. 14. Salust. Tib. in sua prax. A. C. d. cap. 4. sub num. 9. vers. nota amplius, Affl. decis. 119. num. 6. vers. fuit conclusum,* Vbi expressè dicit, talem titulum acquisitum post mortem testatoris non impedire immissionem virtute *d. l. fin.* Et
6 ratio videtur esse, quia † qui titulum, & possessionem post mortem testatoris obtinuit, non potest contradicere hæredi scripto, tàm ratione possessionis, quàm tituli.

Non quidem ratione possessionis, quia anterior est possessio defuncti, ratione cuius petit D. Ioannes substitutus mitti in possessionem: Non ratione tituli, quia anterior est titulus hæredis substituti scripti in testamento, quandocunque adeat hæreditatem, cum semper in primo instãti post mortem fingatur illam adiuisse, *Arg. in tract. de legit. contr. quæst. 7. num. 81.* Et propterea talem titulatum, & possessorem non esse legitimum contradictorem, notarunt præcipue *Menoch. d. remed. 4. num. 604. vbi alios allegat, Perrg. art. 48. nu. 51. Gabr. d. cons. 46. num. 15. Arg. d. tract. quæst. 4. num. 63. & quæst. 7. num. 8. 9. 81. & seqq.* Tum
7 † quia eueniente conditione dominium transfertur in fideicommissarium ipso iure, ex dispositione, *l. fin. §. sed quia, C. comm. de leg. Gabr. d. cons. 44.*
8 *num. 8. lib. 2.* Tum etiam, † quia titulus huiusmodi videtur omnino infectus, vti veniens a grauata, quæ contra dispositionem sui auctoris non potuit efficere, vt dicta bona ad alium peruenirent, quam ad eum, ad quem peruenire inferat testatrix, alioquin dicitur venire contra dispositionem defuncti, quod est prohibitum, *Argil. d. tract. quæst. 2. num. 180. & seqq.* Vbi proinde firmat hunc non esse legitimum

gitimum contradictorem, cum ille tantùm legiti-
9 mus† contradictor dicatur in hac materia, *l. fin. qu.* lege permittente, contradicit; *Argil. d. quaest. 1. n. 3.*
10 *& seqq.* Ad effectum, † vt procedatur ordinario iudicio, prout est ille, qui habet titulum æque potentem, *Bart. in d. l. fin. nu. 31. Dec. nu. 4. Zacch. num. 3. Menoch. num. 581. Arg. d. tract. quaest. 2. num. 164. & quaest. 7. n. 12. 13. 142. & seq. Put. decis. 302. lib. 1.* Quoniam semper Doctores re-
11 quirunt † parem titulum ad hoc, vt contradictor dicatur legitimus, & faciat cessare immissionem,
12 exemplo † testamenti hinc inde producti, *Grat. discep. 895. num. 9. & seqq. Seraph decis. 801. n. 1. & decis. 1219. n 5. Capuc. decis. 329. n. 2. & seqq. lib. 1. Rot. in rec. par. 1. dec. 781. n. 2. & seq. & par.*
13 *2. decis. 728. nu. 3.* Quamuis † qui possidet, & allegat alium titulum, sit audiendus super eo, non vt impediat immissionem, sed ad effectum, vt si ostendat titulum considerabilē, sit procedendum ordinariè, *Rot. in rec. d. decis. 711. n. 2 circa med.*
14 Titulum † autem considerabilem intelligunt Doct. de æque potenti, & non quando est ab intestato, quia tunc non est par titulus, *Arg. quaest. 4. nu. 76.*
15 *& seq.* Vnde remoto † contradictore minus legitimo, hæres substitutus mittitur in possessionem, & reus cōstituitur, iuxta *tex. in l. 2. C. eod. tit. vbi Doct. Menoch d. rem. n. 698. & 753. Pereg d. art 48. n. 29.* Non obstat, quod D. Claudius ex pluribus citationibus contra eum emanatis fuerit habitus pro
16 legitimo cōtradictore, Quia cum † citationes emanauerint cum clausula, quatenus sua putauerit interesse, dici non potest illum fuisse approbatum à D. Ioanne de Nigris pro legitimo contradictore, *Rol. cons. 26. num. 26. lib. 2. March de comiss. appellat. in Rom. Cur. par. 1. cap. 5. num. 199. Arg. quaest. 3. num. 75. & seq.*
17 Nec obstat *decis.* ex aduerso allegata † *Borgn. Cavalc. 20. num. 31. & seqq. par. 3.* Quia eius opinio non est recipienda, dum asserit habentem titulum ab intestato, vt habere prætendit D. Claudius ex persona D. Olimpiæ se esse legitimum contradictorem ad impediēdam executionem aduersus D. Ioannem, qui venit ex testamento, cum in contrarium sit veritas, de qua testantur scribentes communiter, & in specie *Argil. d. tract. quaest. 5. num. 76. & seq. & quaest. 9. nu. 73.* Rim. *Iun. cons. 585. nu. 42. & seqq. Menoch. d. rem 4 num. 562. Pereg. d. art. 48. num. 44.* Qui omnes mouentur hac ra-
18 tione manifestissima, scilicet quia causa testati † facit cessare causam ab intestato, adeout, quandiu spes sit testamentariæ successionis, legitima successio ab intestato cesset, *l. quandiu, ff. de reg. iur. l. quandiu, l. 2. & l. nec is, §. fin. ff. de acq. hæred. l. quanquam, C. com. de success. Arg. quaest. 4. nu. 77. & quaest. 11. num. 3.* Quod procedit etiam
19 † in terminis statuti continuantis possessionem in hæredem, quia semper in concursu venientes ab intestato dicūtur habere titulum imparem, & non consimilem, *Arg. quaest. 2. num. 164. quaest. 5. nu. 76. & seq. quaest. 7. num. 12. & 142. & quaest. 11. num. 73.*

Eo maximè, quia stante testamento veniens ab intestato non potest suam contradictionem fundare, nisi probet testamentum aliquo modo deficere, quæ quidem probatio requirit altam indaginem, & ideo non admittenda in hoc iudicio. *Dec. cons. 84. & cons. 218. Natt. cons. 236. Rolan. cons. 2. vol. 3. Roman. cons. 235. num. 7. Peregr. d. art. 48. num. 29. Arg. d. quaest. 11. nume. 75. Guicop.*
21 *decis. 132. Affl. decis. 119. nu 7.* Prout † nec etiā admittitur exceptio falsitatis, *Menoch. con. 8. n. 77.* Nec exceptio nullitatis testamenti, *Pereg. qui alios*
22 *refert, d. art. 48. num. 29.* Nisi † vitium ex testamento ipso visibiliter appareat, vt puta si pater filio in potestate legasset, nec eum instituisset, vel si testamen uin appareat factum absque legitimo testium numero, *Bart. in l. 1. C. eo tit. Peregr. d.*
23 *art. num. 29. vers. nisi vitium*, Secus † verò si opponatur de aliquo vitio, seu aliqua nullitate non visibili, quia tunc si exceptio ob aliquam dubietatem iuris, aut facti, non sit promptè liquidabilis, reiicitur in alio iudicio, & interim remoto simili contradictore, hæres institutus, vel substitutus mittitur in possessionē, & reus constituitur, iuxta *tex. in d. l. 2. C. eo. tit. vbi Glos. Bart. Angel. Salic. & alij, Menoch. d. rem. nume. 698. & 726. cum seqq. Peregr. d. art. num 29.* Et quamuis sit verum,
24 † quod allegans titulum à lege, puta successionis ab intestato, & possessionem adeptam post mortem, & obijciat de vitio testamenti, sit audiendus, vt post *Borgn. in locis citatis notat Peregr. d. art num. 44.* Tamen id solum procedit, quando allegat vitium, quod est visibile, vt diximus, & prout erat in casu *Borgn.* vbi exceptio nullitatis testamenti ex defectu solemnitatis statuti in continenti apparebat probata per lecturam testamenti, & statuti, vbi requirebatur præsentia fratris in testamēto sororis, & cōstabat ex eodem testamento, quod frater erat in Ciuitate, & non præsens testamento, quo casu dicitur statim, & in cō tinenti libris apertis de hoc apparere, & per consequens dicebatur ibidem talem exceptionem esse admittendam, & impedire remedium *d. l. fin. Borgn. d. decis. num. 46. Peregr. d. art. num. 29. & 44.*
25 At in casu nostro † vitium dicitur inuisibile, quia adhuc non constat maritum, seu consanguineos Dominæ Lucretiæ testatricis, qui ex forma statuti Maceraten. interuenire debebant, fuisse præsentes, & commodè interuenire potuisse tempore testamenti, saltim de illa die, quod erat per Dominum Claudium probandum, vt inferius demonstrabitur, & tanquam vitium inuisibile aptam requirit indaginem, quæ non admittitur, vt sæpe dictum est, ad impediendam immissionem ex dicto remedio, *Gabr.* qui testatur de communi, *cons. 99. nu. 1. lib. 1. Menoch. cons. 180. num. 23. lib. 2. Pereg. d. art. num. 29. & 44. Arg. d. quaest. 11. num. 76.*
26 Quia † in similibus iudicijs summarijs Iudex solam testamenti apparentiam extrinsecam sequitur, *Bal. in d. l. 2. in fin.* Vbi vlterius inqui, quod qualitercunque testamentum potest tollerari, præsumitur pro eo *ad l. si post diuisionem, C. de tar. & fals.*

124 *Authenticum sumptum ex originali, & manu eiusdem Notarij, sufficit ad obtinendam immissionem.*
125 *Originale penes Notarium perpetuo esse debet.*
126 *In casu, quo est producendum originale, est necessaria expressa petitio.*
127 *Trebellianica non detrahitur ab hærede, qui non confecit inuentarium ex dispositione statuti Maceratæ, lib. 2. rub. 44.*
128 *Trebellianica non debetur impugnanti testamẽtum.*
129 *Immissio datur pro indiuiso, licet competat ius detrahendi trebellianicam.*
130 *In trebellianicam fructus percepti imputantur, quando non versamur in liberis primi gradus.*
131 *Possessio rerum dotalium, viuente vxore, est penes virum.*
132 *Dominium verò penes ipsam vxorem. Nisi dos cõsistat in rebus æstimatis, quo casu dominium est etiã penes virum, num. 133. Quod intellige, & declara vt num. 134. 135. 136. & 137.*
138 *Vxori ratione bonorum dotalium competunt remedia possessoria.*
139 *Remedia possessoria non dantur, nisi possessori.*
140 *Vxor constante matrimonio non amittit dominium rerum dotalium, nec possessionem, sed habet impeditas actiones.*
141 *Possessio bonorum testatoris de tẽpore mortis, quomodo probetur.*
142 *Possessio iure familiaritatis non præsumitur, vbi de titulo constat.*
143 *Remedium l. fin. C. de edict. Diu. Hadr. Toll. intentatum coram Iudice Ecclesiastico, an sit summarium vel ordinarium.*
144 *Remedium d. l. fin. non datur pro legatis, vel fideicommissis particularibus.*
145 *Exceptio nullitatis an sit discutienda, & admittenda in remedio possessorio summario.*

DECISIO LXVIII.

Entencia D. Vicarij Maceratensis lata ad fauorem D. Ioannis de Nigris, & contra Dominum Claudium Angeluccium est confirmanda. Quia cum Domina Lucretia de Hieronymis in suo vltimo testamento, cum quo decessit, hæredem vniuersalem instituerit Olimpiam eius sororem, cum substitutione ad fauorem dicti
1 Ioannis, ipse vtrique exhibito testamento, † & probata morte testatricis, ac hæredis grauatæ, & sic purificata substitutione, nec non probato, quod bona, de quibus agitur, possidebantur per testatricem de tempore mortis prout quidem fecit; potuit vigore substitutionis agere contra D. Claudium, tanquam tertium possessorem bonorum repertorum in dicta hæreditate vigore, *l. fin. C. de edict. Diu. Hadr. Tollen. Gab. cons. 44. num. 6. & seqq. lib. 2. Rot. in recent. par. 1. decis. 237. nu. 1.*
2 *& par. 2. decis. 276. num. 2.* Quamuis † restitutio verbalis non præcesserit, *Gabr. d. cons. 47 Rot. corã Aldobrandino in vna Senogallien. hæreditatis, ex impress. per Salust. Tiber. in prax. A. C. lib. 2. cap. 4. mihi fol. 137.* Vbi fuit dictum de æquitate Canonica, & ad euitandum circuitum, fideicommissarium posse agere recta via pro fideicõmisso absque verbali restitutione, prout idem firmant *Bal. in cap. in præsentia, num. 31. & ibi Dec. num. 2. de probat. Paris. cons. 12. num. 115. lib. 2. Peregr. de*
fideic. art. 2. num. 62. Purificata † enim substitu- 3
tione ipse substitutus hæres propriè dicitur, ipsa lege transferente, *Menoch. de adip. rem. 4. num. 176.* Ita vt debeat per Iudicem ad fideicommissũ admitti, *l. vnic. §. sin autem aliquis sub conditione, C. de caduc. Tollen. Rot. in recent. par. 2. d. decis.*
276. num. 2. Maximè quia agitur contra † tertiũ, 4
qui habet causam mediatam ab hærede grauato, *Gabr. d. cons. 44. n. 8.* Nam cum ipsa Olimpia hæres grauata alienauerit bona, ex qua alienatione transtulit dominiũ, quod fingitur in fideicõmissariũ trãslatum, *Ias. in l. Marcellus, §. res quæ, ff. ad trebell. Doct. cõmuniter in l. penult. C. ad trebell. & in d. l. fin. C. de edict. Diu. Hadr. Toll.* Remque restituere ipsa grauata amplius nequeat, nihil est, quod contra eam agatur, & per consequens sine tali restitutione datur contra tertium, in quem trãslata res est, hoc remedium, *l. fin. Gabr. cons. 46. num. 17.*
lib. 1. Eò magis † quando titulus, vt in præsenti 5
casu, est acquisitus post mortem testatoris, *Gabr. d. cons. 46. num. 14. Salust. Tib. in sua prax. A. C. d. cap. 4. sub num. 9. vers. nota amplius, Afflict. decis. 119. num. 6. vers. fuit conclusum,* Vbi expressè dicit, talem titulum acquisitum post mortem testatoris non impedire immissionem virtute *d. l. fin.* Et
ratio videtur esse, quia † qui titulum, & possessio- 6
nem post mortem testatoris obtinuit, non potest contradicere hæredi scripto, tãm ratione possessionis, quàm tituli.

Non quidem ratione possessionis, quia anterior est possessio defuncti, ratione cuius petit D. Ioannes substitutus mitti in possessionem: Non ratione tituli, quia anterior est titulus hæredis substituti scripti in testamento, quandocunque adeat hæreditatem, cum semper in primo instãti post mortem fingatur illam adiuisse, *Arg. in tract. de legit. contr. quæst. 7. num. 81.* Et propterea talem titulatum, & possessorem non esse legitimum contradictorem, notarunt præcipue *Menoch. d. remed. 4. num. 604. vbi alios allegat, Pereg. art. 48. nu. 51. Gabr. d. cons. 46. num. 15. Arg. d. tract. quæst. 4. num. 63. & quæst. 7. num. 8. 9. 81. & seqq.* Tum
† quia eueniente conditione dominium transfertur 7
in fideicommissarium ipso iure, ex dispositione, *l. fin. §. sed quia, C. comm. deleg. Gabr. d. cons. 44.*
num. 8. lib. 2. Tum etiam, † quia titulus huiusmo- 8
di videtur omnino infectus, vtpote veniens a grauata, quæ contra dispositionem sui auctoris non potuit efficere, vt dicta bona ad alium peruenirent, quam ad eum, ad quem peruenire iusserat testatrix, alioquin dicitur venire contra dispositionem defuncti, quod est prohibitum, *Argil. d. tract. quæst. 2. num. 180. & seqq.* Vbi proinde firmat hunc non esse legitimum

gitimum contradictorem, cum ille tantùm legiti-
9 mus† contradictor dicatur in hac materia, *l. fin. qu.* lege permittente, contradicit, *Argil. d. quaest. 1. n. 3.*
10 *& seqq.* Ad effectum, † vt procedatur ordinario iudicio, prout est ille, qui habet titulum æque potentem, *Bart. in d. l. fin. nu. 31. Dec. nu. 4. Zacch. num. 3. Menoch. num. 581. Arg. d. tract. quaest. 2. num. 164. & quaest. 7. n. 12. 13. 142. & seq. Put. decis. 303. lib. 1.* Quoniam semper Doctores te-
11 quirunt † parem titulum ad hoc, vt contradictor dicatur legitimus, & faciat cessare immissionem,
12 exemplo † testamenti hinc inde producti, *Grat. discep. 895. num. 9. & seqq. Seraph decis. 801. n. 1. & decis. 1219. n. 5. Caput. decis. 329. n. 2. & seqq. lib. 1. Rot. in rec. par. 1. dec. 781. n. 2. & seq. & par.*
13 *2. decis. 728. nu. 3.* Quamuis † qui possidet, & allegat alium titulum, sit audiendus super eo, non vt impediat immissionem, sed ad effectum, vt si ostendat titulum considerabilē, sit procedendum ordinariè, *Rot. in rec. d. decis. 711. n. 2 circa med.*
14 Titulum † autem considerabilem intelligunt Doctores æque potenti, & non quando est ab intestato, quia tunc non est par titulus, *Arg. quaest. 4. nu. 76.*
15 *& seq.* Vnde remoto † contradictore minus legitimo, hæres substitutus mittitur in possessionem, & reus cõstituitur, iuxta *tex. in l. 2. C. eod. tit. vbi Doct. Menoch d. rem. n. 698. & 753. Pereg d. art 48. n. 29.*

Non obstat, quod D. Claudius ex pluribus citationibus contra eum emanatis fuerit habitus pro
16 legitimo cõtradictore, Quia cum† citationes emanauerint cum clausula, quatenus sua putauerit interesse, dici non potest illum fuisse approbatum à D. Ioanne de Nigris pro legitimo contradictore, *Rol. cons. 26. num. 26. lib. 2. March de comiss. appellat. in Rom. Cur. par. 1. cap. 5. num. 199. Arg. quaest. 3. num. 75. & seqq.*
17 Nec obstat *decis.* ex aduerso allegata † *Borgn. Cauale. 20. num. 31. & seqq. par. 3.* Quia eius opinio non est recipienda, dum asserit habentem titulum ab intestato, vt habere prætendit D. Claudius ex persona D. Olimpiæ se esse legitimum contradictorem ad impediẽdam executionem aduersus D. Ioannem, qui venit ex testamento, cum in contrarium sit veritas, de qua testantur scribentes communiter, & in specie *Argil. d. tract. quaest. 5. num. 76. & seq. & quaest. 9. nu. 73. Rim. Iun. cons. 585. nu. 42. & seqq. Menoch d. rem 4 num. 562. Pereg. d. art. 48. num. 44.* Qui omnes mouentur hac ra-
18 tione manifestissima, scilicet quia causa testati † facit cessare causam ab intestato, adeout, quandiu spes sit testamentariæ successionis, legitima successio ab intestato cesset, *l. quandiu, ff. de reg. iur. l. quandiu 2 l. 8. & l. nec is, §. fin. ff. de acq. hæred. l. quanquam, C. com. de success. Arg. quaest. 4. nu. 77. & quaest. 11. num. 3.* Quod procedit etiam
19 † in terminis statuti continuantis possessionem in hæredem, quia semper in concursu venientes ab intestato dicũtur habere titulum imparem, & non consimilem, *Arg. quaest. 2. num. 164. quaest. 5. nu. 76. & seq. quaest. 7. num. 12. & 142. & quaest. 11. num. 73.*

Eo maximè, quia stante testamento veniens ab intestato non potest suam contradictionem fundare, nisi probet testamentum aliquo modo deficere, quæ quidem probatio requirit altam indaginem, & ideo non admittenda in hoc iudicio, *Dec. cons. 84. & cons. 318. Natt. cons. 236. Rolan. cons. 2. vol. 3. Roman. cons. 235. num. 7. Peregr. d. art. 48. num. 29. Arg. d. quaest. 11. nume. 75. Guid. op.*
20 *decis. 132. Affl. decis. 119. nu 7.* Prout † nec etiã admittitur exceptio falsitatis, *Nenit con. 8. n. 77.* Nec exceptio nullitatis testamenti, *Pereg. qui alios refert, d. art. 48. num. 29.* Nisi † vitium ex te-
21 stamento ipso visibiliter appareat, vt puta si pater filio in potestate legasset, nec eum instituisset, vel si testamen non appareat factum absque legitimo testium numero, *Bart. in l. 1. C. eo tit. Peregr. d.*
22 *art. num. 29. vers. nisi vitium*, Secus † verò si opponatur de aliquo vitio, seu aliqua nullitate non visibili, quia tunc si exceptio ob aliquam dubietatem iuris, aut facti, non sit promptè liquidabilis, reiicitur in alio iudicio, & interim remoto simili contradictore, hæres institutus, vel substitutus mittitur in possessionẽ, & reus constituitur, iuxta *tex. in d. l. 2. C. eo. tit. vbi Glos. Bart. Angel. Salic. & alij, Menoch. d. rem. nume. 698. & 726. cum seqq. Peregr. d. art. num 29.* Et quamuis fit verum,
23 † quod allegans titulum a lege, puta successionis
24 ab intestato, & possessionem adeptam post mortem, & obijciat de vitio testamenti, sit audiendus, vt post *Borgn. in locis citatis notat Peregr. d. art num. 44.* Tamen id solum procedit, quando allegat vitium, quod est visibile, vt diximus, & prout erat in casu *Borgn.* vbi exceptio nullitatis testamenti ex defectu solemnitatis statuti in continenti apparebat probata per lecturam testamenti, & statuti, vbi requirebatur præsentia fratris in testamento sororis, & cõstabat ex eodem testamento, quod frater erat in Ciuitate, & non præsens testamento, quo casu dicitur statim, & in cõtinenti libris apertis de hoc apparere, & per consequens dicebatur ibidem talem exceptionem esse admittendam, & impedire remedium *d. l. fin. Borgn. d. decis. num. 46. Peregr. d. art. num. 29. & 44.*
25 At in casu nostro † vitium dicitur inuisibile, quia adhuc non constat maritum, seu consanguineos Dominæ Lucretiæ testatricis, qui ex forma statuti Maceraten. interuenire debebant, fuisse præsentes, & commodè interuenire potuisse tempore testamenti, saltim de illa die, quod erat per Dominum Claudium probandum, vt inferius demonstrabitur, & tanquam vitium inuisibile, altam requirit indaginem, quæ non admittitur, vt sæpe dictum est, ad impediendam immissionem ex dicto remedio, *Gabr.* qui testatur de communi, *cons. 99. nu. 1. lib. 2. Menoch. cons. 180. num. 23. lib. 2. Pereg. d. art. num. 29. & 44. Arg. d. quaest. 11. num. 76.*
26 Quia † in similibus iudicijs summarijs Iudex solam testamenti apparentiam extrinsecam sequitur, *Bal. in d. l. 2. in fin.* Vbi vlterius inquit, quod qualitercunque testamentum potest tolerari, præsumitur pro eo *ad l. si post diuisionem, C. de iur. & fact.*

ignor. Grat. qui alios refert discep. 895. n. 1. Quod
27 sit generale in omni possessorio † adipiscendę, tàm in prophanis, quàm in beneficialibus, vt ad obtinendam possessionem sufficiat titulus coloratus, nec requiratur alia validitas tituli, nisi quoad formam extrinsecam, vt latè per Peregr. d. art. num. 31. Gratian. d. discept. num. 1. & 2. Contard. in l. vnic. C. de moment. poss. lim. 9. num. 50. & limit. 12. num. 6. & 19. Menoch. d. rem. nu. 745. Capic. decis. 10. num. 18. Boer. decis. 23. in fin. Seraphi
28 decis. 616. num. 10. Et sic † patet, statutum in præsenti casu non posse opponi aduersus testamẽtum, nisi appareat de defectibus, qui ex oculati inspectione, & eius lectura eliciantur, vt in specie notat Arg. d. quæst. num. 77.

Quod dictum sit ex abundanti, cum re vera non versemur in contradictore veniente ab intestato, vt io casu Porgn. Sed in contradictore, qui habet titulum ab hærede grauata, quæ vt diximus contra dispositionem testatricis non potuit efficere, vt bona, de quibus agitur, citra vitium nullitatis ad aliam personam peruenirent, quam ad eum, ad quē peruenire ipsa testatrix iusserat, Arg. d. quæst. 2
29 num. 181. Quo stante, † sicut omne dominium abdicatur à D. Claudio, & transfertur ipso iure in D. Ioannem, saltim post purificatam substitutionem, Gabr. d. cons. 44. num. 8. lib. 2. Ita, & concludendum est, eundem D. Claudium non habere
30 titulum, † & per consequens non esse legitimum contradictorem, Seraph. decis. 1257. num. 1. &
31 seqq. Vel saltim † non parem ad effectum impediendi immissionem dicti Ioannis venientis cum titulo, & probantis sui auctoris possessionem, ad tradita per Arg. d. quæst. 2. num. 181. & seqq.

Quod autem Domina Olimpia venire voluerit ex dicto testamento, & non ab intestato, desumitur ex pluribus. Et Primò ex eodemmet testamē-
32 to, † quod facit cessare causam intestati, d. l. quandiu, ff. de reg. iur. & d. l. quandiu, ff. de acq. hæred.
33 Arg. d. quæst. 11. num. 4. & 5. Cum † semper hæreditates deferantur secundum voluntatem defuncti, & disponat, in auth. de nupt. Secundò desumitur ex depositione trium testium afferentium, illam adiuisse hæreditatem, & bona hæreditaria possedisse ex testamento Lucretiæ sororis, quæ
34 probatio † per testes est validissima, Abb. in rub. de testib. Fœlin. in rub. de fide instrum. Mascard. de
35 probat. conclus. 5. num. 2. & seqq. Et † quamuis voluntas, & animus, non probentur per testes, tamen, quæ sit alicuius voluntas, ex factis colligitur, & verbis declaratur, l. Paulus respondit, ff. rem rat. hab. Mascard. de probat. concl. 1422. num. 33. & seq. Tertiò desumitur ex instrumento publico,
36 † celebrato per eam de Anno 1613. cum decreto Iudicis, & præsentia consanguineorum, in quo expresse, & in indiuiduo declarauit, se dictam hæreditatem adiuisse ex testamento sororis, quod instrumentum dicitur veritas apparens, & probatio probata, Bald. in l. quoties, in fin. C. de iud. Dec. cons. 488. col. 2. Greg. decis. 180. n. 1. & decis. 195.
37 num. 1. Et illi standum est, † donec contrarium

probetur cap. 2. de fid. instr. l. cum precibus, & l.
38 rationes, C. de probat. Et afficit † singularem successorem, Greg. decis. 535. num. 2. Etiamsi tale in-
39 strumentum † ex aliquo capite dici posset nullum,
40 quia † imperfecta voluntas probat voluntatem, Bart. in terminis actionis hæreditatis, in l. gerit, nu. 18. ff. de acqu. hæred. Quæ probatio nocet successori, & tertio, Ruym cons. 40. num. 4. lib. 4.

Non obstat, quod dicebatur de nullitate ipsius
41 instrumenti, ex defectu insinuationis, † quia cũ illa non debeat fieri per necesse in ipsa celebratione instrumenti, sed possit adhiberi ex interuallo, & manu alterius Notarij, Rot. in recent. part. 2.
42 decis. 385. num. 5. Propterea † est probanda negatiua per allegantem, eadem Rot. in recent. par. 1. decis. 671. num. 3. Cum sufficiat aliquid esse possibile, vt probatio non concludat, Rot. in rec. par. 2. decis. 323. num. 4. in fin. Quæ quidem ne-
43 gatiua † non probatur per exhibitas fides in iudicio, factas, lite pendente, & sine citatione partis, Rot. in recent. d. decis. 323. num. 4. Quibus accedit
44 † approbatio huiusmodi instrumenti facta per D. Claudium, qui illud in iudicio exhibuit per suum procuratorem, vnà cum eodem testamento Dominæ Lucretiæ, ob quam approbationem tollitur omnis defectus insinuationis, vt in specie notat,
45 Grat. discep. 869. num. 5. Iuncto † maximè iuramento, Curt. Iun. cons. 34. num. 1. & seqq. Capic. decis. 159. num. 31. Rot. ex. impress. per Zacch. de oblig. Cam. decis. 4. num. 11. Quartò desumitur ex productione illiusmet testamenti in iudicio, ad instantiam eiusdem Olimplæ hæredis, quæ virtute illius sententiam fauorabilem reportauit contra Octauim Recchium super reuocatione executio-
46 nis factæ de prædio hæreditario, ex quo facto † voluntas, & animus dictæ Olimpiæ declarator, Menoch. præsumpt. 35. num. 20. & seqq. lib. 6. Mantic. de tacit. lib. 1. tit. 17. nu. 40. & decis. 313. num. 3. & seqq.

Nec releuat, quod exhibitio facta fuerit per D. Cencium procuratorem, quia cum ipse haberet tunc temporis mandatum etiam speciale à dicta
47 Olimpia, † præsumitur habuisse testamentum ab eadem principali sua, & de eius mandato illud in iudicio exhibuisse, Cran. cons. 801. num. 4. & 5. Vant. de nullit. tit. vlt. num. 96. vbi alios allegat. Caput. decis. 193. lib. 1. Greg. decis. 331. num. 12. Quintò desumitur ex possessione, & vsufructuatione omnium bonorum hæreditariorum Lucretię prout deponunt testes in causa examinati, ex qua
48 † obseruantia præsumitur approbata dispositio testatricis, Crauet. cons. 10. num. 9. & cons. 118. nu. 2. Rot. diuers. par. 1. decis. 598. num. 5. & in puncto testatur Grat. discep. 869. num. 6. & Rot. in rec. par. 2. decis. 276. num. 4. vers. accedat prædictis; Nam si Olimpia hæreditatem ab intestato adiuisset, non totum prædium, nec totam hæreditatem pro indiuiso, sed medietatem tantummodo possedisset, cum constet ex processu, & sit notorium in hac Ciuitate, Lucretiam testatricem reliquisse post se non solùm Olimpiam sororem modo defunctam,

49 functam, sed etiam Franciscam neptem † ex fratre adhuc viuentem, quæ ab intestato successisset cum Olimpia, *Auth. cessante, C. de legi. hæred. cap. si igitur defunctus, Nouell. 118. de hæred. ab intest. §. cum fil. us, instit. de hæred. quæ ab int. defer Graff. in §. successio ab intestato, quæst. 30. num. 3. Bcce. conf. 16. num. 1.* Ex quibus patet illam adiuisse hæreditatem Lucretiæ ex testamento. Quo itaque sequitur

50 quod semel dispositio approbata, † non possit amplius reprobari, *l. si quis testibus, C. de test. l. Pomponius scribit, ff. de nego. gest. Bcce. conf. 3. nume. 39. Dec. conf. 665. in princ. Surd. conf. 18. n. 2. Grattian. discept. 941. n. 20. Ofasch. dec. 62. num. 18.* Etiam per habentes causam ab Olimpia, qui non possunt eius factum reprobare, *Rot. in recent. d. decis. 276. num. 4. in fin.*

Nec videtur obstare, quod dicebatur, approbari non posse, quod nullum est, quia dato sine veri præiudicio, quod nullum dici possit testa-

51 mentum, nihilominus exceptio talis † nõ releuat, quando nullitas est introducta ad fauorem alicuius personæ, nisi illa persona velit, *Surd. decis. 208. num. 3. & 4. & decis. 179. num. 17. Seraph. decis. 334. num. 7. & decis. 347. num. 6.* Quæ

52 quidem persona potest, † quod nullum est, approbare, & ratificare, *Seraph. decis. 256. num. 7.*

53 Et oppositum procedit, † & debet intelligi de illis nullitatibus, quæ sanari non possunt per partis consensum, & in casibus, in quibus ille, qui principale interesse habet, non contradicit, secus verò si à principali actus sit approbatus, quia tunc nullitas deduci non potest, *Seraph. d. decis. 256. num. 3. & 4.*

Quàobrē stãte substitutione in allegato testamẽ. ad fauorem D. Ioannis de Nigr. s. & statibus prædictis, duo necessaria secuntur, vnum scilicet quod ipse quoque D. Ioannes substitutus illo testamento vti possit, sicut vti fuit Domina Olimpia, cum

54 † fides scripturæ sit indiuidua, *Bart. in l. si ex falsis, num. 12. C. de transact. Rot. in vna Aretina appel-*

55 *lationis 4. Iunij 1601.* Prout dicimus † de decreto Iudicis, quod pariter est indiuiduum, *Pic. ad Stat. Vrb. Glos. 21. num. 37. Affl. decis. 218. num. 4. Rot. diuers. par. 2. decis. 33. num. 16.*

Alterum verò sequitur, quod ipsa Olimpia stante substitutione non potuerit sine vitio nullitatis dicta bona hæreditaria in alium transferre, vt dictum est supra, ex quo fit, vt Dominus Claudius,

56 qui causam † habet mediatam ab eadem Olimpia grauata, dicatur possidere sine titulo, *Arg. d. quæst. num. 181. & seq.* Quæ sola possessio cum non fecit, nec facit legitimum contradictorem, *Arg. d. quæst. num. 183. & quæst. 3. num. 44.* Et sic ad obtinendum ex dicto remedio l. finan hoc casu sufficit

57 fideicommissario, † probare solam possessionem fideicommittentis, quando agi ur contra habentem causam ab hærede grauato, *Peregr. de fideic. art. 44. num. 6. Gregor. decis. 194. num. 1. & 24. vbi addēn. alias decis. allegat.* Nec potest hoc casu Dominus Claudius referre quæstionem dominii, *Castr. conf. 94. in fin. lib. 2. Cranett. conf. 320. in fin. Socein. conf. 46. num. 1. lib. 3. Peregr. d. art. 44. num. 6. vers. quia ille.*

Nec pariter obstat, quod dicebatur, testamentum fuisse, & esse nullum ex defectu solemnitatis statuti Maceratæ, *rub. 28. lib. 2.* requirentis præsentiam mariti, seu proximiorum in confectione

58 testamenti mulieris, quia talis exceptio † non retardat aditionem, seu immissionem ex eo, *Vant. tit. quot. & quibus mod. nullitas in iudic. prop. num. 29. & seqq. Seacc. de appell. quæst. 19. rem. 1. conclus. 4. num. 85.* præcipue in hoc remedio, *l. final.* quando constat vitium testamenti esse insensibile, & non patet ex ipsomet testamento, vt dictum est, ex *Peregr. d. art. 48. num. 29. 30. & 44.*

59 Non enim fuit probatum † per Dominum Claudium, quod maritus, seu alij consanguinei interuenire debentes essent tempore testamenti præsẽtes, & habiles ad præstandum præsentiam, & quod de facili potuisset dicta præsentia adhiberi, prout necessarium erat, *Alex. ad Bart. in l. si tertius, in prin. de aqu. plun. arc. idem Alex. conf. 125. nu. 5. lib. 1. & conf. 8. num. 5. lib. 5. Cranet. conf. 80. nu. 14. Castr. conf. 124. col. 2. lib. 1. Grattan. decis. 38. nu. 2. Rot. ex impress. per Zacch. de oblig. Cam. decis. 134. num. 8.* Eò magis, cum testamentum

60 fuerit rogatum † cum decreto Iudicis, & præsentia vicinorum subrogatorum loco mariti, seu proximiorum, quo casu satis de illius validitate constare dicitur, *Rot. ex impress. penes Pic. decis. 62. num. 1. & seq.* Adeo vt † volenti venire contra

61 decretum, & ex hoc dicere testamentum nullum incumbat onus probandi manifestè illius nullitatem, tanquam fundamentum suæ intentionis, *ad tex. in l. nimis graue, C. de testib. l. qui accusare, C. de eden. l. si minorem, C. de integr. rest. Rot. penes Pic. d. decis. 62. nu. 2.* Probando scilicet plenè, & concludenter, quod maritus, vel consanguinei adfuissent de tempore celebrationis testamenti, & quod commodè potuissent interuenire, vt post *Pic. ad stat. Vrb. Glos. 19. num. 22.* dixit *Rot. in vna Romana nullitatis contractus 27. Iunij 1611. coram Pamphilio*, Vbi dicitur probari debere plenè, & concludenter per impugnantem actum ex defectu interuentus proximiorum, præsertim eadem die celebrati actus, quod idem firmauit in vna *Senogallien. pradij 5. Iunij 1617. coram Andrea, & ex impress. penes Zacch. d. decis. 134. nu. 8. & penes Pic. d. decis. 28. nu. 5. decis. 30. n. 1. & seqq. dec. 57. n. 1. & dec. 62. n. 4. & in rec. par. 2. decis. 713. num. 1. & 3.* Quæ quidem omnes decis. mo-

62 uentur, Primò ea ratione, † quia stat interea præsumptio pro validitate actus propter decretum Iudicis, pro quo præsumitur, quando non probatur contrarium, *Castr. conf. 124. num. 2. lib. 1. Corn. conf. 241. num. 7. lib. 2. & conf. 131. nu. 2. lib. 4. Cranet. conf. 80. nu. 14. cum aliis per Caith. decis. 74. num. 15. & decis. 123. num. 13. Achill. decis. 4. tit. de præsumpt. Gregor. decis. 406. num. 6. & ibi Belter. num. 19. vers. & omnes. Rot. ex impress. per Marcb. par. 2. fol. 56. decis. 1. num. 11. & in recent. par. 2. d. decis. 713. nume. 1. & seqq.*

63 Secundo, quia casus† expressa in actu, in quo interuenit decretum Iudicis, præsumitur vera, donec nõ probetur falsa, *Surd. conf. 39. num. 7. Greg. decis. 406. num. 20.*

Neque ad rem facit, quod Lucretia aliàs quando contraxit cum Beatrice Ranuccia de Anno 1595. haberet fratrem, maritum, & cognatum, & quod quando condidit testamentum haberet maritum, & affinem D. Nicolaum Buccium, ac alios consanguineos, nempè DD. Iosephum, & Marinum de Lucidis, qui fuerunt adhibiti pro talibus in instrumento celebrato per Olimpiam eius sororem germanam de Anno 1622. quodque dicti consan-
64 guinei † Maceratenses, tanquam habentes domicilium in Ciuitate præsumantur præsentes, & non absentes, ex *Tiraq. de legib. connub. Glos. 8. num. 31. Bocc. d. Glos. 3. num. 116. Gratian. d. decis. 38.*
65 *num. 3. & 4.* Quia † respondetur, quod Rota Romana, quam nos sequimur vti speculum ad imitandum, vt dixit *Gratian. decis. 1. num. 21.* Nullo
66 pacto admittit † hanc præsumptiuam probationẽ, *vt ex impress. apud Picum decis. 30. num. 4. & 6. decis. 57. n. 2. Acchill. de Grass. decis. 1. de probat. Greg. d. decis. 416. num. 19. in fin.* nisi in casu, quo legis præsumptio de iure haberetur pro concludẽti probatione, *Seraph. decis. 1422. num. 10. & seqq. & in rec. d. decis. 713. num. 2. vers. & quam-*
67 *uis.* Quare non sufficit † præsentia præsumpta ex domicilio in Ciuitate, sed illa est probanda, vnà cum habilitate naturali, *Rot. penes Pic. d. dec. 30.*
68 *num. 7. & 8. & decis. 57. num. 8.* Saltim † de die celebrati testamenti, *d. decis. 713. num. 3. par. 2. in recent. & in dicta Senogallien. prædy.* Nam, quoad ea, quæ concernunt solemnitatem testamenti, inspicitur tempus ipsius, *l. ad testium, §. conditionem, ff. de testam. Corn. cons. 53. litera D. vers. quo ad ea, lib. 4.* Et cum ita demum illæ solemnitates requirantur, quando consanguinei adsunt, vt verba statuti clarè disponunt, ideo quan-
69 do quis se fundat in aliquo statuto, † illius qualitates ante omnia debet probare, *Bart. Ias. Dec. & aly, quos refert, & sequitur Becc. cons. 53. num. 9. lib. 1. Ceph. cons. 304. num. 24. Turret. qui loquitur in terminis similis statuti, cons. 25. num. 8. Rolan. cons. 46. nu. 8. lib. 4. Surd. cons. 45. nu. 14.*
70 Ex regula, quod vnusquisque † probare teneatur ea, quæ sunt causa suæ impugnationis, *Rot. ex impress. per March. d. decis. 1. num. 10. fol. 56.* Sed
71 in casu nostro † non est probatum, personas nominatas à statuto extare, ac fuisse præsentes, & habiles, de illa die ad præstandum præsentiam, ergo non obstat statutum, vt in puncto sic argumentatur, & hanc opinionem tuetur, *Turret. alios citans, d. cons. 25. num. 9. & 19.* Nec est verisimi-
72 le, † quod Iudex præsens dicto testamento deuenisset ad subrogationem vicinorum loco consanguineorum, nisi re vera absentes fuissent, vel interesse non potuissent, vt in simili considerat, *Rot. ex impress. penes Pic. d. decis. 28. num. 4.* Et pro-
73 inde † decretum facit omnino præsumi, eos non adfuisse, adeout, qui contrarium dicere vult, debeat probare scilicet consanguineos fuisse præsentes, & habiles, sed non adhibitos fuisse, *Acchil. de Grass. decis. 4. de præsumpt. qui monetur ex Alex. Corn. & Crau. in locis supra citatis.*

Nec similiter releuat, quod dicebatur de decreto Iudicis, quia quæstio hic non est, an Iudicis decretum suppleat defectũ solemnitatis, sed dicitur,
74 † stante subrogatione vicinorum loco consanguineorum per decretum, quod illud præsumitur validum, quandiu non probatur contrarium, *Acchil. de Grass. decis. vlt. de præsumpt. Rot. apud March.*
75 *d. decis. 1. num. 11. fol. 57.* Maximè quia † non versamur in actu, in quo requiratur præsentia cõsanguineorum, & cum ea simul decretum Iudicis, quo casu decretum non videtur supplere defectum consanguineorum, *Greg. decis. 473. num. 12.* Sed
76 † versamur in actu, in quo sola requirebatur præsentia mariti, vel consanguineorum, vel vicinorũ in defectu aliorum, ita quod decretum non exigebatur, & tunc potest Iudex defectum consanguineorum supplere, vt latè defendit, & declarat, *Simoncell. de decret. lib. 3. tit. 7. numer. 26. & seqq.*

Nec vrget in contrarium *decis. 3.* penes Picum ex aduerso *alleg.* & ex qua deducebatur onus probandi absentiam mariti, & non existentiam consanguineorum spectare ad D. Ioannem, & propterea satis constare de nullitate dicti testamẽti ex defectu solemnitatis statutariæ. Quia ad fauorẽ D. Ioannis respondet *Pic. in d. Glos. 19. num. 22.*
77 *& 23.* Vbi sic distinguit, aut † mulier, seu alius ab ea causam habens dicit de nullitate actus ob non seruatam formam à statuto traditam, ex eo, quia præsentia, seu consensus proximiorum non fuit adhibitus, & tũc, qui fundat se in existẽtia proximiorum, illam probare tenetur, in quibus terminis procedunt *decis. allegatæ penes Pic. scilicet decis. 28. 30. 57. & 62. & penes Marches. par. 2. fol. 56. & penes Put. decis. 385. num. 4. lib. 2.* Et hic est ca-
78 sus noster. Aut verò † quis promittit aliquã mulierem ratificaturam cõtractum cum solemnitatibus, & exhibet instrumentum ratificationis, cum assertione ratificantis se non habere coniunctos habiles ad consentiendum, vel interessendum, & tunc quia producens instrumentum fundat se in eo, & vult eo iuuari ad probandum se adimpleuisse promissa, tenetur aliundè, quam ex assertione ratificantis probare ratificantem non habere coniunctos, qui cõsensum præstare possint, quia qui promittit aliquẽ ratificaturum, is debet docere de ratificatione, & adimpleuisse promissa, & in his terminis procedit *Rot. in d. decis. 3. prout ipsamet decis. se declarat, num. 10. & seq.*

Prout similiter non afficit, quod dicebatur, non potuisse deueniri ad actum subsidiarium subrogationis vicinorum loco consanguineorũ, sed partes Iudicis fuisse maritum, seu consanguineos absentes expectare. Quia respondetur, quod Doctores omnes pro hac parte citati affirmant hoc procedere, quando coniuncti, qui ex forma statuti interuenire debent, sunt de breui reuersuri, de quo

his

hic non constat, & loquuntur in casu, quo non sit periculum in mora, de quo contrarium apparet in casu nostro, vbi testatrix egrotabat ad mortem;
79 vnde fit, vt hoc totum † resideat in arbitrio Iudicis, qui considerata causa absentiæ, impedimento absentis, necessitate contrahendi, seu testandi, & aliis circumstantiis pensatis, arbitretur, numquid sit expectandus reditus, vel subrogandi sint vicini loco proximiorum, vt notat *Pic. d. Glos. 19. num. 8.*
80 Quoniam quæ † sub certa regula claudi nõ possunt, Iudicis arbitrio relicta sunt, *Menoch. de arb. Iud. cas. 212. num. 4. & seqq.* Vbi in terminis affirmat Iudicis arbitrio esse relictum iudicare, an, & quando consanguineus adesse posse dicatur.

Non obstat similiter quod dicebatur de nullitate, eo quia statutum requirat præsentiam consanguineorum ad effectum, ne mulier decipiatur, & propterea per talem subrogationem in hoc testamẽto clauso non fuisse satisfactum statuto, quia vicini, & ipsemet Iudex non potuerunt esse certi, quid te-
81 stamentum contineret. Quia, vltra quod † testamentum est, quid Indiuiduum, & capit vires non à prima scriptura, vt prætendit D. Claudius, sed ab vltimo puncto, *Gasp. Thes. forens. lib. 4. quæst. 28. num. 7.* in quo debent adhiberi solemnitates, quia actus dicitur perfectus in publicatione, & in rogitu Notarii, & non antea, *Thes. vbi supra num. 8.* Pro vlteriori responsione est sciendum, quod
82 allegata de læsione, † & deceptione procedunt tantum in contractibus, in quibus pænitentia dari non potest, non autem in testamento ambulatorio vsque ad mortem, *Doct. in l. 1. §. fuit quæsitum, ad trebell. Turret. d. cons. 25. num. 15. Seraph. de iuram. priuil. 75. num. 19. vers. & ideo.* Eo maxime quia
83 † non fuit ex aduerso probatum, testamentum fuisse factum blanditiis, *Turret. d. cons. num. 15. vers. præterea ego dico*, Inde fit, vt præsentia tantummodo, non autem consensus ex statuto requiratur, & propterea cessante allegata læsione, non
84 videtur facienda differentia inter testamentum † nuncupatiuum factum à muliere clausum, vel non clausum, cum vtroque modo fieri de iure possit, etiam per relationem ad schedulam iuxta doctrinam *Bart. communiter receptam, in l. si ita scripsero, ff. de cond. & demon.* & latius declarant *Graff. in §. testamentum, quæst. 10. num. 8. & in §. institutio, quæst. 12. num. 1. & seqq. & quæst. 16. num. 2. & seqq. Clar. in §. testamentum, quæst. 4. num. 3. & quæst. 36. num. 2.* Quod tantò magis procedere
85 debet in præsenti casu. Tum quia † versamur in fideicommisso, ad cuius probationem attenditur relatio, *Gratian. discept. 973. num. 37.* Et ex coniecturis potest probari, idem *Gratian. in d. cap. 973.*
86 *num. 59. & seqq.* Tum etiam, quia † iste modus faciendi testamentum clausum est vsitatus in hac Ciuitate, etiam inter mulieres, quod est notorium,
87 & ista † consuetudo, seu obseruantia attenditur, *Grat. d. discept. 973. num. 37. & pluribus seqq.* Ma-
88 ximè vbi † non dubitatur, an scriptura exhibita pro testamento sit illa, ad quam testatrix se retulit,
Grat. d. discep. num. 44. & seqq. Clar. d. quæst. 36.
89 *num. 2. in fin.* Quoniam in præsenti casu † ostensio testamenti clausi facta per Notarium testatrici, cũ interrogatione, an illud esset suum testamentum, & responsione affirmatiua, habet vim realis consignationis, *Grat. discept. 843. num. 20.* Tum quia sta-
90 tutum, de quo agitur, expresse disponit, † ne testamenta dependeant ab aliena voluntate, quod est etiam conforme iuri communi, *l. illa institutio, ff. de hered. instit.* Tum etiam, quia sequeretur, quod statutum huiusmodi prohibens solum, ne mulier testetur sine præsentia viri, aut consanguineorum, aut vicinorum, etiam prohiberet hunc modum testandi permissum de iure communi, quod non est dicendum, cum semper in dubio sit iudicandum,
91 ius commune † nequaquam fuisse correctum per statutum, *cap. in præsentia, vbi Glos. in verb. in dubium, de probat. Caph. cons. 416. num. 47. & seq. lib. 3. Roman. cons. 197. num. 2. Honded. cons.*
92 *8. num. 66. lib. 2.* Debetque restringi, † vt minus deroget, quam fieri possit, *cap. dilectus, vbi Doct. de consuet. Surd. decis. 43. num. 6. Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. quæst. 2. num. 3. Rot. apud eundem decis. 91. num. 3. & decis. 114. num. 6.*
93 Vnde, † cum statutum mandet testamenta mulierum fieri cum præsentia viri, vel consanguineorum, vel vicinorum, seruata forma ab aliis seruanda, nullum autem verbum faciat de testamento clauso, debet vtique præsens casus testamenti clausi remanere sub dispositione iuris communis permittentis, *l. commodissimè, ff. de lib. & posth. Ruyn. cons. 132. num. 9. lib. 2. Caball. cons. ciuil. 161. numer. 92.*
94 Nam statuta † vltra casus expressos extendi non possunt, *Dec. cons. 451. num. 8. Caph. cons. 247. num. 37. & seq. lib. 2. Hond. cons. 1. num. 13. lib. 1. Merlin. de legit. d. quæst. 2. num. 33. Rot. in recent. part. 2. decis. 674. num. 2.* Et strictè † sunt
95 intelligenda, *Rot. in recent. part. 1. decis. 710. num. 2. in fin.* vbi loquitur in terminis similis statuti, *Mant. decis. 39. num. 7.*

Non obstat quod rursus dicebatur statutum Maceratæ requirere præsentiam consanguineorum, vel vicinorum, in testamentis mulierum, ne decipiantur, & ideo ad euitandam fraudem, talem præsentiam esse potius adhibendam in dispositione, quàm in consignatione, cum vltima voluntas, dicatur dispositio, seu ordinatio illa, quam facit mulier in scriptura priuata sine Notario, quia tempore consignationis iam est perfecta dispositio.
96 Nam respondetur, † quod cum Lucretia testatrix voluerit suum testamentum non solum scribi per priuatam personam, sed etiam coram testibus rogatis publicari per notarium cum debitis solemnitatibus, vti moris est, vtique nisi simul, & semel adsint isti duo actus substantiales, nempè voluntas, & solemnitas, testamentum non subsisteretur, nec dici posset perfecta voluntas, *Ruyn. cons. 1. per tot. & præcipuè nume. 11. 26. & seqq. lib. 3. Menoch. cons. 1185. nume. 5. Rot. in recentior. par. 2. decis. 576. nume. 2.* Ac ideo dispositio seu ordinatio facta per ipsã, quę voluit hæc adhiberi

vt pate

vt patet re ipsa, non est, nec dici potest perfecta
dispositio, nisi in puncto, seu actu publicationis,
vbi omnia prædicta interuenerunt, *Gasp. Thes.
forens. lib. 4. quæst. 28. num. 6. 7. & 8.* Inde sequi-
tur, quod decretum Iudicis, & præsentia vicino-
rum non requiratur in dicta ordinatione prępara-
toria, sed in actu perfecto, & sic in publicatione
testamenti facta per Notarium; in nihilo obstante,
quod dicebatur de præsumpta læsione, quæ in te-
stamentis non est considerabilis. Nec valet, quod
dicebatur, talem schedulam continere enixam, &
perfectam voluntatem disponendi, quia quando
non continet duo prædicta, negatur quando sit
perfecta voluntas, quæ ante publicationem non
potest dici perfecta, & absoluta, *Rot. diuers. par. 1.
decis. 620. num. 4. & 5.* Sed solum præparatio ad
futurum testamentum, *Couar. in cap. relatum, num.
9. de testam. Rot. diuers. par. 1. d. decis. num. 5. &
in recent. par. 2. d. decis. 576. num. 2.*

Quamuis fortasse secundum opinionem aliquo-
rum, & præcipuè *Gratian. in ex aduerso allegat.
discept. 895.* Talis scriptura posset sustineri ad pias
causas, licet secundum magis communem, de
qua testatur *Socc. Iun. cons. 189. num. 37. lib. 2.
quem refert, & sequitur Rot. in recent, in alleg. decis.
576. num. 3.* Hoc verum esse non videatur

Ex quibus dignoscitur, allegatam exceptionem
nullitatis ex defectu solemnitatum statuti non
posse sibi locum vendicare in hoc remedio posses-
97 sorio. Accedat prædictis, quod † testamentum
apud acta iudicis registratum non requirit solem-
nitatis, *l. omnium, C. de testam. l. in donationibus, C.
de donat.* Vbi in donationibus, quæ actis insinuan-
tur, dicit *tex.* non esse necessarium vicinos, vel
alios testes adhiberi, *Fach. cont. iur. lib. 6. cap. 86.
per tot.*

Accedat secundò, quod D. Claudius non potest
98 allegare nullitatem † testamenti Lucretiæ nomine
proprio, cum ipsius non intersit, *Rot. in recent. par.
99 1. decis. 337. num 8.* Neeque tanquam † habens
causam ab Olimpia hærede grauata, quæ illud ap-
probauit, *l. ab arbitrio, ff. qui satisd. cog. l. post mor-
tem, ff. de adop. Rom. cons. 251. num. 2. Cranet.
cons. 204. num. 15. Becc. cons. 90. num. 2. Menoch.
cons. 1015. num. fin. Surd. decis. 108. sub num. 9.
vers. postremo dicebam, Rot. in recent. par. 1. decis.
337. num. 8. in fin. & par. 2. decis. 276. num. 4.
vers. accedat prædictis*

100 Defectus enim scripturæ † suppletur per obser-
uantiam subsecutam, *l. 1. 2. & 3. C. de fideicomis.
Craue. cons. 274. num. 7. Rom. cons. 222. num. 2.
Gratian. discept. 869. num. 5.*

Non obstat quod dicebatur, non constare, quod
Olimpia haberet scientiam nullitatis defectu so-
lemnitatis statuti, sed tantùm nullitatis defectu
Archiuii, & quod ad inducendam talem approba-
101 tionem † requirebatur scientia omnium nullita-
tum, *Rot. in recent. par. 2. decis. 662. num. 6.*
102 Namcum ipsa constituerit procuratorem † ad ac-
ceptandam prætensam nullitatem testamenti ex
defectu Archiuii, & post modum ab hac voluntate
recesserit, acceptando hæreditatem ex eodem
testamento, quod leuauit à Notario, & in iudicio
exhibuit, vtique non præsumitur ignorasse, sed
sciuisse omnia contenta in eo, *Bart. in l. qui Ro-
mæ, §. duo fratres, ff. de verb. oblig. Surd. cons. 335.
num. 54. & cons. 413. num. 20. Cranet. cons. 73.
num. 39. Anch. cons. 170. num. 6. Natt. cons. 162.
num. 44. Rot. in recent. par. 2. decis. 662. num. 5.*
Ideo sequitur, quod illa, quæ vsa fuit testamento,
103 dicatur † illud in omnibus, & per omnia confir-
masse, *l. si quis testibus, C. de testib. Tiraq. de con-
stit. par. 3. lim. 39. num. 12. Cranet. d. cons. num.
14. Bursat. cons. 118. num. 14. Rot. in recent. par.
1. decis. 108. num. 3. decis. 249. num. 6. & decis.
419. num. 5.*
104 Tantò magis, quia † etiam in dubio præsumitur
pro testamento, quod sit verum, & solemne,
Surd. cons. 414. num. 20. Debemusque eam inter-
105 pretationem † amplecti, per quam actus valeat, *l.
quoties, ff. de reb. dub. cap. si Papa, de priuil. in 6.*
106 Maximè † in testamento, quod est quid fauorabile,
*l. in testamentis, ff. de reg. iur. Corn. cons. 53. lit. D.
107 vers. facit etiam, lib. 4.* Cum publicè intersit, † ne
testamenta reddantur inualida, *Glos. in l. Gallus,
§. quod si, ff. de lib. & posth. vbi Bald. n. 22. Castr.
num. 3. Alex. num. 6. Ias. n. 14. & Surd. cons. 414.
108 num. 102.* Et in dubio † fieri non debet inter-
pretatio in perniciem testatorum, *Dec. cons. 489.
num. 5.* Præsertim ad euitandum delictum, quod
109 alias sequeretur, cum † Notarius conficiens testa-
mentum sine solemnitatibus, censeatur incidere in
falsi crimen, *l. iubemus, in fin. C. de testam. & de
comm. testatur Corn. d. cons. 53. litera G.* Sed potius
110 † est facienda interpretatio exclusiua delicti, *Vulg.
l. merito, ff. pro soc. Menoch. præsumpt. 161. num.
26. lib. 5. Mascard. de probat. conclus. 496. Natt.
cons. 549. n. 11. Mar. Ant. var. lib. 1. resol. 57. n. 1.*

Vlterius non obstat quod dicebatur, testamen-
tum præfatum esse nullum, eo quia caret solem-
nitatibus necessariis in testamento in scriptis, vt
videtur voluisse testari dicta mulier. Quia respõ-
111 detur, quod † etiam si ipsa testatrix, non dixisset
se nuncupatiuè testari, & reperiatur in testamento
clausula pertinens ad aliam formam, quàm nuncu-
patiui. Tamen si testamentum non potest valere
vt in scriptis, sustinetur proculdubio tanquam
nuncupatiuum ex interuentu septem testium, iux.
*l. hac. consultissima. §. nuncupationem, C. de te-
stam. Menoch. cons. 975. num. 6. & 7. & præs. 2.
num. 16. & 23. lib. 4. Mantic. de coniect. lib. 1. tit.
7. num. 4. Ruin. cons. 7. num. 9. vers. & istud etiam
probatur, lib. 3. Gratia. discept. 895. num. 26. Se-
raph. decis. 749. num. 12. & seq.*

Nec dici potest testatricem restringendo se ad
vnam tantùm speciem testamenti, voluisse
eligere illam viam, propter quam iudicium
eius impugnaretur, & inualidum redderetur, pro-
ut ita arguendo firmant *Doct. omnes in dict. l. ac
consultissima, §. per nuncupationem, Clar. in §.
testamentum, quæst. 4. numero 2. vers. aut non
constat, Simon de Præt. inter vltim. voluntate*

lib. 2.

lib. 2. inter. 1. dub. 2. col. 2. num. 5. & 6. Menoch.
d. præsumpt. 2. num. 16. Mantic. d. tit. 7. num. 6.
Et ideo non est inconueniens quod in eadem scri-
ptura apponantur commixtim solemnitates perti-
nentes ad vnam, & ad aliam speciem testamenti, &
nuncupatiui, & in scriptis, quia non sunt formæ
inter se repugnantes, ideoque vna sustinetur, si alia
inualida iudicetur, vt communiter tradunt *Doct. in*
d. §. per nuncupationem, Gozad. cons. 3. num. 11.
Mantic. d. tit. 7. num. 2. Afflict. dec. 143. num. 3.
Christ. Medic. decis. 97. num. 7.
112 Et licet dici soleat, testamentum† non posse tran-
sire in speciem diuersam, tamen hoc intelligi debet,
quando conuertitur in aliam speciem, quàm testa-
menti, puta in Codicillum. Nam testamentum
nuncupatiuum, est species similis, cum sit testamen-
tum propriè, prout illud in scriptis, cum habeat
hæredis institutionem, & numerum septem testiũ,
& alia, quæ pertinent ad essentiam substantialem
testamenti, *Christ. Medic. d. decis. 97. num. 8.* Vnde
113 fit † quod in habentibus simbolum facilis sit tran-
situs, vt in puncto docent *Castr. cons. 414. num. 3.*
lib. 2. Alex. cons. 105. num. 5. lib. 7. Simon. de
Prat. vbi supra, num. 20. vers. & ego, fol. 116. Qui-
114 nimo, etiam si † expresse dicta Lucretia fuisset te-
stata in scriptis, nihilominus sustineretur testa-
mentum, tanquam nuncupatiuum propter clausu-
lam, omni meliori modo, in hoc testamento in-
sertam, quia huiusmodi clausula operatur, quod
testamentum in scriptis possit conuerti in nuncu-
patiuum, quia tunc patet testatricem noluisse se
arctare ad testandum solummodo in scriptis, *Host.*
in. sum. de testam. §. qualiter. conficiatur. Alex. cons.
176. num. 4. lib. 5. Mant. vbi supra, num. 4. Afflict.
d. decis. 144. Gram. *decis. 62. num. 8. & 19. Menoc.*
qui alios refert. d. præsumpt. num. 23. vbi testatur
hoc sine controuersia transire apud omnes, quod
idem latius confirmant *Chris. Med. d. decis. num. 9.*
& Mart. de claus. lib. 1. claus. 88. num. 4.

Ita quoque non obstat, quod dicebatur, testamen-
tum infra quindecim dies non fuisse archiuiatum,
115 vt constat ex fide Archiuistæ, cui creditur † in
respicientibus eius officium, *l. magis puto, §. ne ta-*
men, vbi Glos. ff. de reb. cor. Seraph. decis. 392. nu.
2. Quia cum non constet D. Ioannem substitutum
habuisse notitiam de tali testamento, nisi elapsis
sexdecim diebus post illius apertionem, qua sciẽ-
tia habita, statim curauit, vt illius daretur notula
per Notarium in Archiuio, sequitur, quod ipsi
116 non cucurrerit terminus † quindecim dierum præ-
fixus ad archiuiandum, vt in puncto quod non cur-
rat tempus insinuationis testamentorum, vel do-
nationum determinatum à statuto, vel lege, nisi à
tempore scientiæ, ex sententia *Bald. in l. quandiu,*
in fin. C. qui admitt. & in l. quinquaginta, ff. de
excusat. tutor. & in l. cum. veniunt, §. cum antequam,
in fin. de petit. heredit. Determinat *Tiraq. de retract.*
lign. §. 35. Glos. 4. num. 3. Rom. *cons. 228. sub num.*
4. vers. octauo sumpto argumento, Prout est regula-
117 re, † quod tempus præfixum à lege, vel à statuto,
in quo requiritur factum hominis, nõ currat igno-
118 ranti, *Seraph. decis. 852. num. 2.* Maximè† quan-
do tempus istud inducit damnum, quo casu non
currit ignoranti, *instit. de excus. tut. §. qui antea,*
d. l. quinquaginta, ff. eo. tit. Rom. d. cons. 228. num.
2. & seqq. vbi multa similia cumulat, *Tiraq. dict.*
Glos. 4. numero 21. & per tot. vbi pariter similia
cumulat.

Et hanc esse veram, & communem opinionem
quod regulariter in omni materia tempus statu-
tum ad aliquid faciendum non currat ignoranti,
sed quod incipiat currere à tempore scientiæ, pro-
bant *tex. in l. annus. de. cal. & in l. quinquaginta,*
de excus. tut. Curt. Iun. cons. 8. num. 2. Vbi in fine
dicit hanc esse veram, & solidam doctrinam, a
qua nemo sani capitis discrepare potest.

Ideo, cum requiratur scientia, allegans eam
probare tenetur, *Seraph. d. decis. 852. numero 3.*
119 Vltra quod nullitas † ex defectu Archiuij non at-
tenditur, quando constat de legalitate Notarii, &
cessat suspicio fraudis, *Put. decis. 304. lib. 1. Rot.*
in recent. par. 1. decis. 662. num. 4. Prout de vtro-
que constat in casu nostro, scilicet de legalitate
120 Notarii † per attestationem Collegii Notariorum
121 Curialium, & de † cessatione suspicionis fraudis
per iudicis decretum, quod facit præsumi celebra-
tum fuisse testamentum bona fide, & sine fraude,
vel metu, *Bart. in l. frater à fratre, num. 51. ff. de*
cond. indeb. Hond. cons. 33. num. 25. & seq. lib. 2.
Pic. ad. stat. Vrb. Glos. 21. num. 21. & 22. Caput.
decis. 163. num. 8. lib. 3. Rot. *ex impress. penes Pic.*
122 *decis. 29. num. 8.* Et multo magis quando † constat
de veritate testamenti, de qua in præsenti casu ap-
paret per quatuor testes, videlicet Lucretiam con-
didisse testamentum, & Olimpiam eius sororem
ex illo testamento adiuisse hæreditatem, quorum
testium primus deponit se fuisse præsentem testa-
mento, & in testem adhibitum, qui de facto pro-
prio absque interesse probat plus, quam semiplenè
Seraph. decis. 889. num. 3. Aebil. de Gras. decis.
3. de probat. Rot. *in recent. part. 2. decis. 252.*
num. 2.

Et iunctis depositionibus aliorum testium idem
deponentium de auditu ab Olimpia, iuncta etiam
stipulatione Notarij, præsente Iudice, & apertio-
ne testamenti coram eodemmet Iudice ad instan-
tiam mariti dictæ Lucretiæ, iuncta quoque produ-
ctione, vsu, & approbatione illius per dictam Olim-
piam in iudicio, cum sententia fauorabili, vtique
fatendum est, de illius veritate satis liquet, *ad tra-*
dita. per Farinac, de test. quæst. 63. num 35. & per
Greg. decis. 172. num. 5. Itaut non sit dubitandi lo-
cus, *Put. d. decis. 304. lib. 1.* Rot. *in recent. d. decis.*
662. num. 4.

Pari modo non obstat quod dicebatur, in iudicio
non fuisse exhibitum originale testamenti Lucretiæ,
123 quia respondetur, † quod testamentum publica-
tum à Notario cum suo solito signo dicitur origi-
nale, non exemplum, *l. vnum, & ibi Glos. ff. de te-*
stam. Bart. Alex. & alij, in l. si quis, §. prætor ait,
ff. de eden. Grat. late discep. 736. n. 22. & discep. 877.
124 *numero 24.* Et cum sit authenticum, † ipsius
sumptum

sumptum eiusdem manu sufficit ad obtinendam immissionem, *Menoch. de adip. d. rem. 4. num. 653. Caput qui testatur de obseruantia Rotæ, in decis. 170. num. 8. lib. 1. & decis. 351. num. 1. lib. 2. Rot. in*
125 *recent. par. 1. decis. 687. num. 2.* Et ratio † est quia originale, quod penes Notarium perpetuo esse debet, *cap. quoniam contra de probat.* Exhiberi nullo modo potest, & satis probat, ac fidem facit authenticum ipsius, *Menoch. d. rem num. 654. Achil. Personal. to. tract. num. 152.* quod procedit etiamsi non reperiretur prothocollum, *Grat. qui innumeros allegat, d. discept. num. 25.* Vbi testatur hanc esse veriorem, & magis communem opinionem,
126 cum in casu, † quo debeat produci originale, fit necessaria expressa petitio, vel protestatio, *Bero. cons. 1. num. 90. & cons. 55. num. 5. lib. 2. Achil. vbi supra, num. 150.* Nec in contrarium vrget *decis. Rot. in recent. par. 1. decis. 135. num. 6.* Quia ibi loquitur de simplici exemplo, & in casu, quo originale apparebat interlineatum, vt *num. 7.* quod non est in casu nostro.

Sicut nec obstat exceptio detractionis trebellianicæ, ex qua elicitur iniustitia sententiæ D. Iudicis à
127 quo. Tum quia † illa detrahi prohibetur ab hærede, qui non confecit inuentarium ex dispositione statuti Maceraten. *lib. 2. rub. 44.* quod procedit in casu nostro, vbi non constat, Olimpiam fecisse inuen-
128 tarium, Tum quia † non debetur illi, qui nititur impugnare testamentum, *Merlin. de legit. lib. 4. tit. 2. quæst. 17. num. 5. Greg. decis. 271. num. 13.* Tum etiam quia, quatenus deberetur, adhuc Iu-
129 dex non grauauit, cum immissio † detur pro indiuiso, licet aduersario competeret ius detrahendi trebellianicam, vt in puncto pluribus citatis determinat modernus *Argil. d. tract. quæst. 13. num. 72.* Vbi in fine testatur ita passim seruare *Rotã in prax.* absque eo quod res amplius in dubium reuocetur vt in terminis legitimæ latius firmaui *in decis. 23.*
130 *num. 119.* Eò maximè, quia † cum non versemur in liberis primi gradus, fructus percepti per Olimpiam in trebellianicam imputantur, vt est notum, *Grass. in §. trebellianica, quæst. 11. num. 1. Gabr. cons. 122. num. 5. & seqq. lib. 1. & cons. 19. in prin. lib. 2. Peregr. de fideic. art. 49. num. 62. vbi alios citat, Boer. decis. 44. num. 19. Gram. decis. 1. num. 5. Belt. ad Greg. decis. 266. num. 14. Rot. in recent. par. 2. decis. 215. num. 1. Merlin. de legi. lib. 2. tit. 2. quæst. 32. num. 40. & 48.*

Insuper nec obstat quod dicebatur, non fuisse probatum primum extremum, ex eo, quia mulier
131 † viuente marito non videtur possidere bona dotalia, sed maritus, qui dicitur dominus, *ad tex. in l. doce ancillam, C. de rei vend. l. 3. §. in dotem, ff. de acq. poss. instit. quib. alien. lic. vel non, in prin.* Quoniam respondetur, quod licet dos sit in bonis mariti, vt disponunt iura superius citata. Tamen eadem dos est etiam in bonis mulieris, cum palam sit, vxorem esse solitam eo animo tradere fundum dotalem viro, vt fructus ad eum pertineant, non
132 autem † quod dominium ipsius fundi ad illum spectet, *d. quamuis, ff. sol. matr. pulchrè Grat. discep. 985.*
133 *numero 7.* E quamuis dos † consisteret in rebus æstimatis, quorum dominium ad maritum spectare videtur, vt per tex. *in l. cum post., §. in dotem, ff. de iur. dot. cum alijs citatis per Grat. d. cap. 985.*
134 *num. 8.* Nihilominus mulier † constante etiam matrimonio, siue res æstimatæ sint, siue inæstimatæ, habet ipsa quoq; dominium naturale, & possessionem naturalem prout ad literam probat *text. in l. in rebus dotalibus, C. de iur. dot.* (ibi) *cum eadem res, & ab initio vxoris fuerint, & naturaliter in eius permanserint dominio.*

Nec prædictis obstat quod secundum prædictum
135 intellectum sequeretur absurdum, quod duo † in solidum essent possessores eiusdem rei, contra *l. si vt certo loco, §. si duobus vehiculum, ff. commodat.*
136 *l. 3. §. ex contrario, ff. de acq. poss.* Quia † possessio mariti est intelligenda de ciuili, possessio verò vxoris de naturali, & sic rectè duo in solidum possunt eandem rem possidere, *l. peregrè, ff. de acq. poss. Caual. com. cont. com. quæst. 758. num. 61.*
137 *& seqq.* Et sic non est dubitandum, † quin mulier, etiam constante matrimonio, habeat naturale dominium, *vt in d. l. in rebus dotalibus, §. 1.* Et similiter habeat naturalem possessionem, *vt in l. sciendum, §. si fundus in dotem, ff. qui satisd. cog.* Vbi, & vxor dicitur possidere (ibi) *tam vxor quam ma-*
138 *ritus possessores intelligantur* Inde fit, vt † vxori, quæ habet à patre certa predia nomine dotis, cõpetant remedia possessoria retinendæ possessionis cum censeatur, & ipsa constante matrimonio possidere, *l. Pomponius Philadelphus, ff. famil. ercisc.*
139 Et tamen † hæc remedia non dantur nisi possidenti, *§. retinendæ, instit. de interd. cum simil.* Et sic bene
140 sequitur, quod vxor † constante matrimonio non amittat dominium, nec possessionem rerum dotalium, sed solum habeat impeditas actiones, & quasi sub vmbra propter reuerentiam mariti, & soluto matrimonio protinus, & ipso Iure illud ius ad suos hæredes transmittat, *Caual. d. quæst. num. 631 & seqq. Argil. d. tract. quæst. 13. num. 102. & seq.* Quibus stantibus fatendum est sine difficultate, cõ-
141 stare in nostro † casu de possessione dictæ Lucretiæ ex depositionibus quatuor testium plene probantium, eandem possedisse tempore mortis bona de quibus in libello, cum duo testes sufficerent, *l.*
142 *vbi numerus, ff. de test. cum simil.* Stante maximè † eius titulo emptionis cum clausula constituti per instrumentum in actis exhibitum, quæ facit cessare omnem præsumptionem possessionis iure familiaritatis, *Coccin. decis. 239. numer. 4. & seqq. & decis. 472. num. 6. Greg. decis. 92. numero 3. & ibi adden. num. 9.* Quibus accedit confessio Olimpiæ, quæ tanquam hæres testamentaria Lucretiæ, prædium, de quo agitur, vti hereditarium ipsius ab executione super eo facta per sententiã fauorabilẽ liberauit, vt dictũ est, *n. 45. vers. quartò desumitur*

Tandem nõ obstat quod dicebatur, in foro Ecclesiastico non posse procedi summariè, sed vis ordinaria, etiam quod sit intentatum remedium *l. fin. ex decis. Rot. ex impr. per March. par. 1. fol. 146. dec. 48. num. 3. & par. 2. fol. 31. decis. 1. num.* &

Quia

143 Quia†dec. allegatæ hoc non inferunt. Prima enim sub *num.* 1. dicit, esse procedendum ordinariè, quia loquitur de legato, pro cuius confectione Rota reprobata opinione aliquorum, asserentium, quod detur via executiua, vt late per *Becc. in suo cons.* 17. tenet, & seruat contrarium, quod procedendum sit via ordinaria, & non executiua, prout idem firmat eadem Rot. *in recent. par.* 2. *decis.* 391. *num.* 2. *& seqq. & alias sæpe, & sub num.* 2. Dicit, quod in quolibet possessorio adipiscendæ etiam in remedio *l. fin. C. de edict. Diu. Hadr. Toll.* datur appellatio de iure canonico, & in foro Ecclesiastico, quod idem firmat in d. secundo loco allegata ex aduerso *dec. penes March. par.* 2. *fol.* 31. *num.* 1. Quod ne dum negatur, sed expressè affirmatur, cū in foro Ecclesiastico, & in bonis Ecclesiasticis, & inter personas Ecclesiasticas in quolibet possessorio detur appellatio, *Scacc. de appell. quæst.* 17. *lim.* 6. *mem.* 3. *num.* 14. *&* 15. Et semper firmauit Rota, vbi non intrat Aegidiana, quæ in similibus non habet locum, *Rota in recent. par.* 1. *decis.* 682. *num.* 2. *& par.* 2. *d. decis.* 391. *num.* 5. Sed non admittitur, quod in foro Ecclesiastico non possit intentari d. remedium *l. fin.* summariè, cum illæ met decis. ex aduerso allegatæ, hoc non negent, & pro affirmatiua vltra *Peregr. in dict. art.* 48. *num.* 31. *& Menoch. d. tract. rem.* 4. *num.* 293. videtur stare, *Gregor. decis* 375. *num.* 15. Dum inquit ibidem, quod pro executione literarum Apostolicarum conceditur executio ad instar *d. l. fin. C. de edict. Diu. Hadr. Toll.* Vnde si in hoc remedio in foro Ecclesiastico datur appellatio, non tamen destruitur remedium possessorum summarium, dummodo

144 † non agatur de legatis, vel fideicommissis particularibus, pro quibus hoc remedium non datur, *Peregr. de fideicom. d. art.* 48. *num.* 4. *vbi alios citat.*

145 Ex quibus patet, quod† nullitates, ac exceptiones omnes, quæ contra testamentum opponuntur, non subsistunt, & quod in omnem casum non sunt discutiendæ in hoc summario, sed in petitorio, vt latè supra firmauimus, præcipue ex *Peregr. de fideic. d. art.* 48. *nu.* 29. *& seqq.* vbi infinitos cumulat, & tradunt *Contard. de mom. poss. lim* 12. *num.* 19. *Scap. de Sal. lib.* 2. *quæst.* 1. *nu.* 4. *& per tot. Capic. decis.* 10. *nume.* 19. *&* 20. *Rot. ex imp. per March. par.* 1. *fol.* 990. *decis.* 45. *num.* 4.

Atq; ex his manifestè apparet sententiam latam per D. Vicarium Maceraten. non posse infirmari. Et ita resolutum.

ARGVMENTVM.

Verbum, dare, an, & quando importet dominii translationem. Et de iuramento calumniæ quando præstari possit per Procuratorem.

SVMMARIVM.

1 *Verbum dare, importat regulariter dominij translationem, limita vt num.* 6.
2 *Verborum effectus, & non prolatio considerari debet.*
3 *Verborū intelligentia desumitur ex natura cōtractus.*
4 *Ac etiam secundum subiectam materiam.*
5 *Verba vniuersalia restringuntur ad ea, quæ sunt de natura actus, qui geritur.*
7 *Verbum, dare, habet suum significatum secundum subiectam materiam.*
8 *Verba subsequentia declarant intentionem agentis.*
9 *Iuramentum calumniæ validè præstatur per procuratorem habentem speciale mandatum. Et censetur ipsemet principalis iurare per organū procuratoris, num.* 10. *Itaut non possit dominus tanquam instior vocari ad iurandum, num.* 11.
12 *Procurator cum generali mandato ad lites admittitur ad iurandum de calumnia.*
13 *Prout etiam admittitur habens speciale ad iurandum in tali causa, etiamsi non exprimat de calumnia.*
14 *Apocha quando dicatur recognita itaut probet.*

DECISIO LXIX.

Dissoluta societate mercium olim cōtracta inter Marcum Antonium Planettum ex vna, & Mathæum milonum ex alia conuenerunt ijdem inter se in apocha diuisionis, *Che al d. Pianetti bisognando i libri, & altre scritture spettanti al negotio per l'esattione, ò altro, il d. Milone glie l'habbia à dare, e mostrare.* Hinc orta controuersia inter ipsos contēdente Planetto cogere posse Milonum ad dandum, & consignandū sibi libros, & è conuerso contendēte Milono compelli ipsū non posse, nisi ad illos ostendendum, tandem à D. Locumtenente Æsino Iudice à quo fuit pronunciatum Milonum teneri, & obligatum esse ad dandum, & consignandum M. Ant. Pianetto libros mercaturæ, cum comminatione relaxationis mandati auferendi per vim, vt in proc. *fol.* 7. A quo decreto cum pendeat appellatio corā me, & fuerit dubitatum de confirmatione dicti decreti, Dicebam†quod, quamuis regulariter verbum

1 dare denotet dominii translationem, *iuxta tex. in l. vbi autem non apparet, §. fin. ff. de verb. oblig. & in §. sic itaque, vbi Ias. n.* 2. *Instit. de act. & firmat Menoch. lib.* 3. *præs.* 6. *n.* 85. *præs.* 8. *n.* 25. *præs.* 30. *n.* 39. *& præs.* 34. *n.* 32. *Soc. cons.* 9. *n.* 29. *lib.* 1. *Ruyn. cons.* 81. *n.* 18. *lib.* 2. *Natt. cons.* 496. *n.* 4. *Decian. cons.* 21. *n.* 14. *& cons.* 35. *n.* 42. *lib.* 2. *Houded. cōs.* 91. *n.* 24. *lib.* 1. *& cōs.* 86. *n.* 1. *lib.* 2. *Giurb. dec.* 64. *n.* 11. *Grat. discep.* 82. *n.* 4.

2 *&* 18. Tamen†cum effectus verborum sit considerandus, & non prolatio, *Bart. in l. quibus, §. termilius de cond. & demonst. Crane. cons.* 59. *n.* 1. *Grat. discept.* 55. *n.* 20. Et cum intelligentia verborū debeat sumi aliquando ex natura contractus, *cap. intelligentia de verb. signif. Grat. discep.* 340. *num.* 18. Ac†etiam

4 secundum subiectam materiam, *Bal. cons.* 182. *n.* 6.

5 *lib.* 1. *Rol. cons.* 62. *n.* 23. *lib.* 3. *Cæph. cons.* 138. *n.* 6.†

Ita vt

Ita vt verba etiam vniuersalia restringantur ad ea, quæ sunt de natura actus, qui geritur, *Rol. cons. 74. num. 54. lib. 1. Cravet. cons. 144. num. 7. Hond. cons. 4. num. 33. lib. 2. Rot. divers. par. 1. decis.*
6 *599. num. 3.* In præsenti casu † non ita importare verbum huiusmodi (*dare*) vt dominium transferat, sed tantum commoditatem ad effectum, vt Planertus illis vti possit pro extractione, & collatione suarum partitarum secundum mentem stipulantium, iuxta *tex. in l. si stipulatus sim rem dari, ff. de usur.* Intelligentia enim † dicti verbi ex subiecta materia desumitur, quæ quidem est, vt dissoluta societate, vnusquisque possit vti libris mercaturæ in iudicio, & extra ad exigenda credita diuisa, subiectaque materia in hunc modum intellecta plus operatur, quàm aliorum verborum significatio, *Ab. in cap. 1. num. 2. & in cap. 4. num. 3. de transl. Episc.* Quod etiam declaratur † ex verbo illo subsequenti (*monstrare*) ex quo magis apertè stipulantium intensio desumitur, *L. Iulianus, §. proinde, ff. ad Maced. Mant. decis. 59. n. 12.*
7
8

Non obstat quod dicebatur, de nullitate decreti ex defectu iuramenti de calumnia non præstiti per principalemmet, iuxta petita per Milonum. Quia
9 cum † Procurator Planerti habeat speciale mandatum ad iurandum de calumnia, potuit per eundem Procuratorem præstari, vt factum fuit, *cap. fin. de iuram. cal. in 6. cap. qui ad agendum de procur. in 6. Bar. Bal. Alex. & cæteri, in l. qui bona §. si alieno, ff. de damn. infect. Capell. Thol. decis. 132.*
10 *& decis. 224.* Censetur enim † tunc ipsemet principalis iurare per organum procuratoris, *Greg.*
11 *decis. 282. num. 1* Ita vt † non possit dominus tanquam iustior vocari ad iurandum, *Abb. in cap. pertractandis, sub num. 2. de iuram. calum.* Immo
12 etiam, quod magis est, † admittitur procurator habens generale mandatum ad lites, *Beltr. ad Greg. in ead. decis. num. 8. Rota ex impres. per Zacch. de oblig. Cam. decis. 101. num. 3. cum seqq.* Vel
13 etiam † habens speciale mandatum ad iurandum, in tali causa, etiamsi non exprimat de calumnia, *Gregor. d. decis. num. 4.*

Nec placuit quod dicebatur, de recognitione
14 Apocæ: † Quia in ea lucet veritas ex pluribus, præsertim ex quinta oppositione Miloni, dum offert separatum omni tempore ad effectum, de quo in obligatione, tradere, & ostendere libros petitos, absque eo quod adducantur de eius apotheca. Item ex sexta oppositione, dum fatetur inter eos ita fuisse conuentum, sed verba illa traditionis importare accommodationem, & non effectualem traditionem, ac etiam ex septima, dum asserit ratione dictorum capitulorum inter ipsos pendere litem in Alma Vrbe, quæ lis habet etiam relationem ad dictos libros, ex quibus coniecturis non videtur dubitari posse de dicta apocha, vt per *Greg. decis. 442. num. 4.* Ita vt debeat Iudex arbitrari, recognitionem illius ritè, & rectè factam, *Grat. discep. 895. num. 35.* Atque ex his putabam locum esse reformationi decreti Domini Iudicis à quo. Sed in causa non pronunciaui, quia partes huic iudicio renunciarunt.

ARGVMENTVM.

Differentia quæ fit inter iuramentũ, quod præstatur à Ponẽte, & illud, quod datur à respondente positionibus. Et de mandato, quod requiritur specialissimum non tantùm ad ponendum, quantùm ad respondendum.

SVMMARIVM.

1 *Ponens iurare debet de calumnia, videlicet se credere verum, quod ponit.*
2 *Respondens positionibus absolutè iurat, verum esse, quod ipse respondendo dicit.*
3 *Responsio per verbum, credit, absoluta reputatur, & dicitur veritatis responsio.*
4 *Iurans falsum in responsione ad positiones punitur.*
5 *Speciale mandatum requiritur ad ponendum.*
6 *Et idem requiritur ad respondendum.*
7 *Positiones sunt inuenta, vt ponens per confessionem partis releuetur ab onere probandi.*
8 *Nisi procurator habeat speciale mandatum ad ponendum, vel respondendum, principalis potest reuocare confessionem procuratoris.*

DECISIO LXX.

IN vna Maceratensi computorum dixi, constituendam esse differentiam inter iuramentum, quod præstatur à Ponente, & quod datur à respondente.
1 Quia † Ponens sufficit, quod iuret se credere verum esse, quod ponit, & sic solummodo de calumnia, vt per *Specul. in tit. de posit. §. 8. in prin.* Cum iuramentum calumniæ hoc in se contineat, ponentem credere verum esse, quod ponit, *Michal. tract. de posit. cap. 23. num. 5.* Re-
2 spondens verò † positionibus absolutè iurat, verum esse, quod ipse respondendo dicit, *Michal. eod. num. 5. vers. ille verò,*

Non obstat, quod dicebatur, etiam respondentem per verbum, *credere*, respondere solitum esse:
3 Quia † talis responsio, licet facta per verbum credere, absoluta reputatur, & dicitur veritatis responsio, *Curt. de posit. num. 5. Pactian. de probat. lib. 1. cap. 21. num. 11. Mascard. eod. tract. concl. 1176. num. 29. Riminal. cons. 491. num. 20.* Adeo
4 vt iurans † falsum in tali responsione etiam per verbum *credere* puniatur, vt per *Rimin. d. cons. 491. Michal. d. tract. cap. 40. num. 6. & per totum.* Vbi articulum ad partes disputat, & residet in hac sententia.

Secundo loco, cum dubitaretur in eadem causa, an requi-

an requiratur speciale mādatū ad sic, & sic ponēduū, fui pro affirmatiua, & sic non fuerunt admissæ po-
5 sitiones. Quia procurator, † qui eas dedit in actis, non asseruit esse veras, cum specialissimo, & indiuiduo mandato suorum principalium ad ponendū materias specificatas, & iurandum de veritate earum, vt in indiuiduo firmat, *Rot. in recent. par. 2. decis. 779. per tot, & coram Greg. decis. 282. num. 5. & 9. vbi etiam Beltr.* idem tenet de mandato ad
6 respondendum positionibus, † quod pariter requiritur specialissimum, ad sic, & sic respondendum, *Menoch. cons. 84. num. 64. Hond. cons. 66. num. 72. lib. 1. Michal. d. tract. cap. 6. num. 15. cum seqq. & cap. 65. num. 15. & 16. Rot. in recent. d. decis. 779. num. 3. vers. & per easdem rationes* Et ratio est, quia
7 † positiones sunt inuentæ, vt ponens releuetur per confessionem partis ab onere probandi *cap. 1. vbi Glos. vers. pro intellectu, de confess. in 6.* Qui effectus non habetur, nisi procurator habeat man-
8 datum ad sic respondendum, cum† alioquin semper possit principalis reuocare confessionem sui procuratoris, vt considerat *Rot. in recent. d. decis. 779. num. 2.* Et ita fuit executum.

ARGVMENTVM.

Statuta emendata de ordine Pontificis, ab illoque cōfirmata dicuntur Papalia, comprehendūtque personas Ecclesiasticas. Et an Ægidiana, quæ prohibet appellationem in possessorio, dicatur constitutio Papalis, & respiciat decisoria, vel ordinatoria, itaut comprehendat personas Ecclesiasticas.

SVMMARIVM.

1 *Statuta correcta de ordine Papæ, & confirmata ab eodem dicuntur Papalia, quamuis condita à Communitate sæculari, & num. 10.*
2 *Statuta ratione cōfirmationis, dicūtur facta à cōfirmāte Dūmodo confirmatio sit formalis, & non permissiua, num. 3.*
4 *Statuta Papalia cōprehendūt personas Ecclesiasticas, Amplia vt num. 5.*
6 *Clericus est quid spirituale.*
7 *Causa spiritualis non cōprehēditur sub statuto laicorū.*
8 *Simplex confirmatio Pontificis dat robur quoad causas in illo comprehensas, & non extenditur ad causas spirituales, ibidē non expressas. Et de ratione n. 9.*
11 *Ægidiana prohibet appellationem, & reducit nos ad terminos iuris ciuilis.*
12 *Ægidiana confirmata simpliciter à Papa, non habet locū in causis beneficialibus, seu Ecclesiasticis, nec inter personas Ecclesiasticas, & de ratione n. 13. & 14.*
15 *Ægidiana An respiciat ordinatoria, vel decisoria.*
16 *Constitutio Ægidiana habet vim statuti.*
17 *Constitutio decisoria, siue statutum decisorium non ligat clericos.*

DECISIO LXXI.

1 CVm statuta, de quibus agitur, fuerint de mādato Papæ correcta, † & emēdata à personis ab eo deputatis, & post emendationem in specie ab eodem Pontifice confirmata, dicuntur statuta ipsius Papæ, quamuis à principio fuerint cōdita à Communitate sæculari subiecta tamen Summo Pontifici. quia stante dicta commissione de emendando, censetur facta a deputatis, sicut si fuissent deputati ad condendum, *ad tex. in cap. si Apostolicæ, de præb. in 6. & in l. 1. C. de vet. iur. enunc. Maresc. var. lib. 2. cap. 67.*
2 *num. 24.* Et ratione † confirmationis dicuntur facta a confirmante, *Gratian. discept. 9. num. 4.* Præsertim quia confirmatio huiusmodi fuit formalis,
3 † & non permissiua, quo casu denominantur à confirmante, & non ab efficiente, *Bal. in l. ex placito, num. 6. C. de rer. permut. Gratian. d. cap. 9. num. 5.* Quibus stantibus dicebam in contingentia facti,
4 quod hæc statutorum dispositio† locum habet etiā contra clericos, quicquid in contrarium dixerit *Bon. de statut. Vrb. præscr. Glos. 19. num. 205. fol. 113.* Et mouebar, quia statuta Papalia comprehendunt etiam personas Ecclesiasticas, vt in specie firmant *Maresc. var. d. cap. 67. num. 20. & seq. Gratian. discept. 913. num. 14. Rot. diuers. par. 1. decis. 452. num. 1. & in recent. par. 1. decis. 380. n. 1.* Vbi etiam quod Rota sæpissimè idem tenuit, ac fir-
5 mauit. Adeo vt† etiam procedat in causis spiritualibus, vt per eundem *Maresc. in d. cap. num. 22.* Vbi quod diuersitatis ratio aliqua dari non potest
6 inter causas spirituales, & personas Clericorum, † quę sūt quid spirituale, *cap. si Iudex de sen. excō. in 6.*
7 Et licet verum sit, † causas spirituales comprehendi non posse sub statuto laicorum, *cap. Ecclesia S. Mariæ de constit.* Etiāsi statutum sit confirmatum (sim-
8 pliciter † tamen) à Papa, cum talis cōfirmatio addat tantùm robur statuto quoad causas in illo comprehensas, non antē illud extendat ad causas spirituales ibidem non expressas, *Ias. in l. more, num. 41. & Dec. num. 31. de iur. omn. iud. Marescot. d. cap.*
9 *num. 23.* Quia † confirmatio intelligitur in terminis, in quibus statutum loquitur, cum eius sit naturæ, vt det robur actui confirmato, non autem quod extēdat illum, ad id, quod in eo non continetur, *l. Aurelius, §. testamento. ff. de lib. legat. Marescot d. cap. n. 34. Honded. cons. 20. num. 7. lib. 2. Rot. coram Greg. decis. 267. num. 1. & in recent. par. 2. decis. 511. n.*
10 *2. 429. num. 1. & 555. nu. 2.* Tamen id non † procedit in terminis statutorū omnino Papaliū, vt diximus, stante quod fuerint reuisa, correcta, & emendata à personis ab ipso Pontifice deputatis, cum specifica eius confirmatione, *Marescot. d. num. 24. Greg. d. decis. 267. nu. 6. & ibi latè, adden. n. 13.*

Mar. Ant. var. lib. 1. resolut. 1. num. 4.
11 Hinc fit, vt Ægidiana † notissima in hoc agro
Piceno, quæ prohibet appellationem in possesso-
rio, & reducit nos ad terminos iuris ciuilis, *Scac.*
de iud. lib. 1. cap. 97. num. 54. & lib. 3. de appell.
quæst. 17. lim. 6. mem. 3. num. 8. Caput. decis. 223.
num. 2. & 226. num. 3. par. 1. Quamuis confirmata
12 a Papa, † non habeat locũ in causis beneficialibus,
seu Ecclesiasticis, nec inter personas Ecclesiasticas,
13 quia Ægidius Cardinalis, † qui condidit illam Con-
stitutionem, non habui iurisdictionem, seu facul-
tatem in istos, sed tantùm in laicos, *Hond. d.*
cons. 20. num. 5. & seqq. Gratian. discept. 421. num.
76. Seraph. decis. 424. Rot. in recent. par. 1. decis. 32.
14 *num. 2. & par. 2. decis. 472. num. 1.* Et pontifices †
illam simpliciter confirmarunt, nulla facta mentio-
ne de causis, vel personis Ecclesiasticis, vt in specie
requirebatur, ad hoc vt esset constitutio Papalis,
vt supra diximus, & in puncto huius constitutionis
firmant *Vest. in prax, lib. 7. cap. 3. num. 5. Scac. de*
15 *appell. d. mem. 3. num. 14.* Nec releuat quod † illa
respiciens ordinatoria, vt firmant multi, debeat
ligare, & comprehendere saltim ex hoc capite etiam
clericos, vt aliquando audiui disputatum; Nam ve-
rius videtur, quod respiciat decisoria prohibendo
appellationem ad instar statuti, *Arct. in cap. quod*
clericus, num. 11. & 12. de for. compet. Dec. in cap.
Ecclesia S. Mariæ, nu. 157. de constit Soc. cons. 195.
num. 2. lib. 2. Gozad. cons. 76. num. 15. Barz. decis.
Bonon. 41. num. 16. Rot. ex impress. per March. par. 1
fol. 1128. decis. 8. nu. 4. & in recent. par. 2. decis. 529.
16 *num. 2.* Habet enim † vim statuti, *Contard. de momẽt.*
poss. Glos. in verb. momento. quæst. 1. num. 3. Et sic tã-
17 quam constitutio † decisoria non ligat clericos, *Rol.*
cons. 57. num. 20. & 21. lib. 2. Abb. in cap. fin. num.
3. de reb. Eccl. non alien. & in cap. quod clericus, n.
6. & pluribus seqq. de for. compet. & cons. 33. num.
4. lib. 2. Io. Mar. Bell. disq. cleric. tit. de exempt.
cleric. à stat. secul. §. 3. num. 9. fol. 391. Put. decis.
99. num. 3. lib. 3.

ARGVMENTVM.

Statuta prohibentia contractum minorũ sine certis solemnitatibus, An, & quando cõprehẽdant obligationẽ pro dote.

SVMMARIVM.

1 *Frater dicitur extraneus quoad dotem dandam sorori, tanquam dotatam non habeat in potestate.*
2 *Vnde videtur dotare animo donandi.*
3 *Dotis causa comprehenditur a statuto Recanaten, & Cõstit. Marchiæ prohibentibus obligationem minorũ.*
4 *Minor absque solemnitatibus potest se obligare ex causa dotis.*
Quod intellige, & declara, vt num. 5. & 9. limita vt num. 8. & 12.
6 *Ex persona hæredis non mutatur conditio obligationis principalis.*
7 *Datum ab hærede præsumitur animo cõpensandi, vel tollendi debitum necessarium in persona defuncti.*
10 *Taciturnitas inducit consensum.*
Limita in casu vbi statutum præsumit dolum, quia tũc ex lapsu temporis taciturnitas non inducitur, n. 11.
13 *Minor est magis priuilegiatus, quàm dos.*

DECISIO LXXII.

On videtur esse locũ executioni apo-
cæ ad fauorem Persanctis mariti D.
1 Mariæ. Quia † sumus in fratre dotã-
te, qui in hac materia dicitur extra-
neus, tanquam mulierẽ dotatam non
habeat in potestate, *l. vnic. §. acce-*
dit, in fin. C. de rei vxor act. Aret. in §. fuerat, n. 13.
vbi etiam Ias. n. 30. instit. de act. Surd. cons. 131. n. 30.
& cons. 534. n. 4. Hond. cons. 91. n. 82. & 85. lib. 1.
2 *Grat. discep. 504. n. 8. & discep. 769. n. 2.* Quam † pro-
pterea, sicut in dubio præsumitur dotasse animo
donandi, & absque necessitate, *Menoc. de arb. cas. 88.*
n. 36. Mascard. de probat. cõcl. 572. n. 7. Soc. Sen. cons.
110. n. 3. lib. 3. Grat. dec. 19. n. 39. & 40. Ita cessante
3 necessitate firmandum videtur, † fratrem minorem
non potuisse absque solemnitatibus statuti Reca-
naten, & constit. March. se obligare, *ad tex. in l. gene-*
raliter, C. ad Sen. cons. Vel. Glos. in l. promittendo, in
verb. venditionis, ff. de iur. dot. Gab. qui loquitur in
indiuiduo, cons. 20. n. 14. & pluribus seqq. lib. 2. Rot. in
recent. par. 1. decis. 177. n. 11. & par. 2. dec. 385. n.
7. & ex impress. apud Pic. dec. 60. num. 30.
4 Non obstat quod dicebatur, † minorẽ posse se ob-
ligare ex causa dotis absque solemnitatibus iuris
communis, & statutorum, *Mat. Ant. qui alios citat,*
lib. 2. var. resol. 24. n. 8. Rot. ex impress. per Zaccb.
5 *de oblig. cam. decis. 48. n. 1.* Quoniam † id procedit
in illo minore, qui de necessitate tenetur dotare so-
rorem, vt puta quia successerit patri, qui teneba-
tur dotare filiam, Nam tunc, sicut dicitur esse de-
bitum necessarium in persona defuncti, ita dicendũ
est esse necessarium in persona filij minoris, & hæ-
6 redis, cum † ex persona hæredis non mutetur con-
ditio obligationis principalis, *l. 2. §. ex his, de*
verb. oblig. & toto tit. de hæred. act. Mantic. decis.
264. num. 11. Gratian. d. decis. 19. num. 41. Quo
7 casu, cum eadem sit obligatio, sequitur † quod
datum pro dote ab hærede minore, præsumatur
datum animo compensandi, vel tollendi debitum
necessarium in persona defuncti, *Crau. cons. 131*
num. 14. Anch. cons. 7. num. 4. & cons. 26. num. 5.
Menoch. præsumpt. 109. num. 26. & præs. 110.
8 *num. 5. lib. 4. Gratian. d. decis. num. 42.* Et sic †
quod ista obligatio necessaria non comprehenda-
tur sub dispositione statutorum, *Gabr. d. cons. 20.*
num. 43. 50. & 51. Caput. decis. 199. part. 3.
Surd. decis. 214. num. 14. & seqq. Greg. decis. 563.
n. 11. & 12. Put. dec. 105. lib. 1. Rot. apud Zaccb. d.
decis. 48

decis.48. n. 1. & apud Pic. dec. 16. num. 1. dec. 22.
9 num. 8. & seqq. & decis. 60. num. 29. † Secus verò vbi dotatio non continet aliquod commodum, seu aliquam necessitatem minoris dotantis, vt latè per Gabr. in d. cons. 20. per tot. & firmat Rot. in recent. par. 1. d. decis. 177. num. 11. & par. 2. d. decis. 385. num. 7. & apud Pic. d. decis. 22. num. 13. & 14. & decis. 60. num. 30.

10 Non obstat, quod Aurelius Olisonus Recanatensis factus maior † tacendo per plures annos, videatur omnia contenta in Apocha per ipsum facta ratificasse; quia cum Marchiæ Constitutio præsumat
11 dolum † cessat omnis ratificatio, quæ alias ex lapsu temporis quinque annorum induci potuisset, iuxta l. fin. C. si maior fact. Quæ quidem lex non habet locum, vbi adest dolus præsumptus à statuto, ita vt ratificatio subsistat, Curt. Iun. cons. 50. num. 9. Ruyn. cons. 170. sub num. 29. lib. 1. Rom. cons. 54. in fin. Caput. decis. 1. par. 3. Rot. apud Pic. decis.
12 22. num. 7. Quare † cessante necessitate, non est dubium, quod statutum, & constitutio, de quibus supra, comprehendunt etiam obligationem mino-
13 ris ex causa dotis, quia † propter ætatem est magis priuilegiatus ipse minor, quam dos, d. l. fin. C. ad Vell. Bal. cons. 108. lib. 1. Gabr. d. cons. 20. num. 15. Et consequenter concludendum, Apocham ab ipso minore factã in causam dotis absq; solẽnitatibus non substinere, ad tex. in cap. cum dilectus, & ibi Felin. num. 6. de rescrip. l. in causa. §. interdum, & §. Pomponius, ff. de minorib. Canale. de tut. & cur. n. 162. Caput. dec. 250. n. 2. par. 1. Rot. diu. par. 1. dec. 226. n. 2. & in rec. par. 2. decis. 410. num. 2. in fin. Et propterea locum esse reuocationi decreti D. Iudicis, à quo fuit appellatum, vt per Mar. Ant. in d. resol. 24. in fin. & per tot.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

1 Emptor ille præfertur, qui prius habuit possessionem. Amplia, vt num. 2.
3 Spoliatus in primis, & ante omnia est restituendus.
4 Agens spolio probare debet possessionem suam anteriorem, & rei conuenti iuniorem.
5 Remedium recuperandæ competit etiam pro rebus mobilibus, & se mouentibus.

DECISIO LXXIII.

1 Vm constet in actis, † D. Consalum de Consalvis de Monte Fano fuisse primũ emptorem, & possessorẽ bonis, de quo agitur, est ipse præferendus Antonio Frãcisco Vulpono de Cigulo, l. quoties C. de rei vend. Gabr. tit. de empt. & vend. concl. 2. num. 1. Greg. decis. 567. nu. 8. & 10.
2 Maxime † cum secundus emptor sciuerit bonum alteri fuisse venditum, Gabr. d. concl. num. 30. Quare
3 meritò obtinuit † Consaluus reintegrari ad eundem, quem Vulponus tenetur restituere, & reconducere ad pristinum locum, vnde ablatus fuit, Glos. in l. si quis in tantam, in verb. eundem, C. vnde vi. Menoch. recup. rem. 9. num. 283. vers. tertius est casus, Gabr. de acq. poss. concl. 1. n. 88. Cocc. decis. 389. num. 1.
4 Probata † namque possessione antiquiori Consalui, & iunioris Vulponi, vt de vtroq; liquet in actis clarè per depositionem plurium testium, iurat spolium, Rip. in cap. cum Ecclesia Sutrina, n. 72. de caus. poss. & prop. Alex. cons. 6. n. 5. lib. 3. & cons. 103. in prin. lib. 7. Dec. cons. 57. num. 1. Rol. cons. 6. num. 36. lib. 2. Surd. cons. 28 num. 34. & seq. & cons. 160. n. 6. Menoch. de recup. rem. 15. num. 186. Grat. discep. 948. n. 45. Cocc. decis. 312. num. 3. 361. n. 1. & 387.
5 n. 1. Mantic. decis. 29. n. 1. Et † consequenter locus est reintegrationi perinde, etiã quod res sit mobilis, Bart. in l. rem, quæ nobis, n. 2. Ias. n. 19. Socc. n. 13. ff. de acq. vel amit. poss. Rip. in l. naturaliter, §. nihil commune, n. 54. ff. eod. Gabr. d. concl. 1. n. 26. & cons. 5. n. 74. Menoch. d. rem. 9. n. 265. Anch. cons. 248. n. 6. vers. non obstat, Alex. cons. 64. n. 2. lib. 3. Ias. cons. 170. num. 11. & 30. lib. 3. Seraph. decis. 722. nu. 1. Et ita, &c.

ARGVMENTVM.

Creditor posterior potest agere Saluiano, vt immittatur in possessionẽ eius, quod superest satisfacto priore creditore possidente, qui retensionem habere debet pro rata sui crediti tantum.

SVMMARIVM.

1 Appellatio non datur condemnato in saluiano interdicto, tam ex dispositione iuris communis, quam vigore Aegidianæ.
2 Saluiani requisita sunt creditum cum hypotheca, possessio debitoris, & possessio eius, contra quem dirigitur saluianum.
3 Cessio prodest cessionario, & habenti causam ab illo.
4 Census quando dicatur extinctus.
5 Narratiua, quæ est fundamentum alicuius rei, debet probari.

6 *Oblatio per secundum creditorem non potest fieri emptori, qui emit à primo vendente iure creditorie.*
7 *Pretium rei emptæ si peruenit ad potiores creditores, emptor securus est etiam absque cessione, & nu. 10.*
8 *Ius excipiendi transit in singularem successorem habentem causam ab illo, qui soluit creditori anteriori.*
9 *Priuilegium concessum loco, transit ad omnes.*
11 *Ex diuersis non bene infertur.*
12 *Cessio iurium non operatur contra tertium, nisi pro rata pecuniæ solutæ.*
13 *Creditor posterior potest agere saluiano cōtra āteriorē pro eo, quod superest, deducto illius anteriori credito.*
14 *Et hāc opinionem, vti æquam, sequitur* Rota Romana.
15 Retentio *datur possessori, pro rata sui crediti, & non vltra.*
16 *In pari causa melior est conditio possidentis, Quod declara, & limita vt num. 17.*

DECISIO LXXIV.

Ixi moderandam esse inhibitionem concessam aduersus sententiam latam pro D. Darin de Scalamontibus in iu-
1 dicio saluiani interdicti, † in quo denegatur appellatio, tam inspecto iure communi, quàm rigore Aegidianæ, vt millies fuit decisum in hoc Auditorio, & firmauit, Rot. *signanter in decis. 5. & 98. ex impress. per Statil. cum alys per eum adductis, inspect. 4. cap. 2. per tot.* Præsertim cum de nullitate sententiæ dari non pos-
2 sit, & † iustitia eius appareat ex probatione crediti, & extremorū, quibus liquidatis, locus est saluiano, Rol. *cons. 14. n. 13. lib. 1. Greg. dec. 491. n. 6. cū simil.*

Nec placuit allegata exceptio anterioritatis alterius census scutorum centum sortis principalis, aliàs impositi per DD. Raynerium, & Leonardum de Fardinis ad fauorem Camillæ Pironæ, & per eam cessi Iacobo, & Ambrosio quondam Rocchi, & per Ambrosium iterū cessi Ioāni Baptistæ Thodorino.
3 Quia † ex cessione facta Io: Baptistæ nullū ius quæsitum fuit D. Constantio reo conuento, à quo non
4 constat habere causam, Censusque † videtur extinctus, cum Ioannes Baptista Thodorinus subhastari fecerit prædium, de quo agitur, & illud deliberari Iosepho Cirinaldo pretio scutorum 310. qui ad cōputum eiusdē prætii soluit eidem Io: Baptistæ scuta 162. pro sorte, fructibus, & expensis.

Non obstat quod dicebatur, Iosephum oblatorē
5 emisse pro ipso Io: Baptista. Quia † de hoc non liquet, nisi ex quadā assertione ipsius Io: Baptistæ in narratiua alterius instrumēti facti absēte Iosepho, quę non probat ad eius fauorem, *Greg dec. 387. n. 5.* Nec importat retrocessionem iurium dicti census.

Neque obstat, quod per solutionem huius census āterioris factam per Cirinaldum Io: Baptistæ, emptor sit securus, ne molestetur à creditore posteriore, prout est D. Darius de Scalamontibus. Quoniam id procedit respectu Cirinaldi emptoris, & soluen-
6 tis, † qui est securus, ne à posterioribus sibi offeratur, vt loquitur *tex. in l. 1. C. si antiq. cred. Negus. de pign. mem. 3. par. 5. num. 4.* Etiam sine cessione, ad effectum excipiendi; Sed non suffragatur D. Constātio, qui non docet se habere causam à Cirinaldo
7 emptore, † qui ea ratione hanc securitatem acquisiuit, quia de eius pecunia fuit solutum Io: Baptistæ anteriori creditori, vt dicit *tex in l. qui à debitore, ff. qui pot. in pig. hab. l. si potiores, & ibi Glos. C. de his qui in prior. loc. succ.* in quibus terminis loquuntur *Grat. dec. 66. n. 6. Mant. de tacit. lib. 11. tit. 29. per tot. & dec. 42. n. 3. vers. præterea, & dec. 69. n. 3.* Ratio
8 est, quia † ius excipiēdi transit in singularem successorem, scilicet habentem causam ab illo, qui anteriori creditori soluit, *Cran. cons. 148. n. 1. & 2. Grat. ita intelligendus, discep. 269. num. 8. 9. & 23. Gasp. Thes. forens. lib. 2. q. 30. n. 3. & seqq.* Vbi semper requirit quod pecunia peruenerit ad priorē creditorē, quod nō cōtigit in D. Costātio reo cōuēto, qui excipit de retētione, & nō cōstat, quod aliquid soluerit.
9 Nec ad rē facit quod dicebatur, † priuilegium cōcessum loco, trāsire ad omnes, vt per *Dec. in l. in omnibus, n. 15. & 16. ff. de reg. iur.* Quia non sumus in
10 priuilegio; Et † securitas illa est concessa personę de cuius pecunia fuit solutum anteriori creditori, ad effectum ne sibi offerri possit à posteriore creditore, vt loquūtur Doctores, non autem est concess lo-
11 co, ideo † ex diuersis nō bene infertur, *l. Papinianus exul. ff. de minor. l. fin. ff. de calumn. l. inter stipulantē, §. sacram, ff. de verb. oblig. Paris cons. 18. n. 10. lib. 1. Aldon. cons. 50. num. 44. Giurb. decis. 84. num. 1. vers. sed ea, Mant. decis. 337. num. 8.*

Præterea respondetur, quod census ille anterior non absorbet totum pretium, Nam soluta fuerunt tantummodo scuta 162. pro sorte, fructibus, & expensis; Et tamen pretiū predii, de quo agitur, ascē-
12 dit ad scuta 310. Ideo quāuis † D. Costantius haberet illud ius retinendi anterius ex allegata cessione, haberet vtique pro illa rata tantùm, *Rot. ex impress per Cenc. in addit. dec. 128. num. 16. & 17.*
13 Nec † potest impedire D. Darium secūdum creditorem, quin agat, & obtineat in saluiano vigore suæ hypothecæ pro eo, quod superest, vt est *tex. in l. qui à debitore, ff. qui pot. in pign. hab. Bald. cons. 25. n. 8. vers. & hoc, lib. 1. & cons. 52. num 1. lib. 3. Statil.*
14 *de Salu. inspect. 3. cap. 2. n. 438.* Quam † opinionem vti valde æquam pluries secuta est Rota, vt corā *Caual. decis. 652. num. 2. & seqq. coram Seraph. ex impress. per Statil. decis. 76. num. 10 & ex impress. per Cenc. in addit. d. decis. 128. num. 1. & seqq. & in recent. par. 1. decis. 294. n. 14. & decis. 559. n. 5.*

Similiter non obstant duæ cessiones factæ Todeschino lite pendēte, vna scilicet scutorum quindecim pro fructibus, & altera scutorum 30. pro parte sortis principalis eiusdem cēsus mediante persona Io: Baptistæ Cornaccini, cuius fructus fuerunt pariter cessi D. Dario, pro quibus egit, & obtinuit in præ-
15 sēti iudicio. Nam † cum vterque sit in eodem gradu anterioritatis, & sit pars census eidē D. Dario cessi, nō potest Constantius retinere totum prædium ad effectum excipiendi, vt diximus etiā in fortioribus terminis, quando possessor soluit partem pretii creditoribus etiam anterioribus, vt *in d. dec. 559. num. 5.*

num. 5. par. 1. in recen. & latè deductum fuit coram *Canal. in d. decis. 652. & coram Vbaldo, vt habetur in decis. 128. ex impress. in addit. ad Cenc. de Cens.* Igitur Multò magis in creditore pari procedere debet retensio pro rata tantùm.

16 Nec vrget regula in contrarium, † quod in pari causa potior sit conditio possidentis, *l. si debitor, ff. de pign.*

17 Quia † procedit quando eadem res obligatur duobus eadem die, sed non eodem instanti; tūc enim si non apparet de anterioritate, melior est conditio possidentis, secus verò quando eadem res obligatur duobus eodem instanti, quoniam tunc intellitur obligata cuilibet pro rata, *Bart. & Salic. in l. si fundus, §. si duo, n. 6. ff. de pign. & hypot. Negus. de pign. 2. mem. 5. par. num. 38.* Sed in hoc casu agitur de vnico censu ab initio iposito per Ioannem Fardinum, & vxorem, & sic de vnica obligatione, eodē instanti facta, licet progressu temporis fuerit facta cessio in parte Dario, & in parte Constantio, ideo Iudex rectè dedit immissionem solummodo in medietate dicti prædii.

ARGVMENTVM.

Confessiones cum aliquibus qualitatibus, quæ sunt contra præsumptiones iuris possunt diuidi.

SVMMARIVM.

1 *Confessio, quæ continet vnicum dictum, est indiuidua, & non potest pro parte acceptari. Limita vt num. 5*

2 *Diuisio non datur circa eundem actum.*

3 *Ex cōfessione qualificata reus nō punitur pœna ordinaria*

4 *Pupillus præsumitur continuasse sub tutela, prout de necessitate iuris tenetur.*

5 *Confessio, quæ habet contra se iuris præsumptionem, potest in parte tantùm acceptari.*

6 *Amplia etiam in causis criminalibus.*

7 *Confessio facta in iudicio, habet in ciuilibus vim sententiæ transactæ in iudicatum.*

8 *Amplia etiamsi sit facta in responsione ad positiones*

9 *Confessio facta in iudicio super positionibus est efficacissima probatio.*

10 *Confessus non appellat.*
Amplia vt num. 11.

12 *Appellatio denegatur in causa dotis.*

13 *Donatio, quæ est captatoria matrimonij libidinis causa, non valet. Secus si detur aliquid causa dotis, n. 14.*

DECISIO LXXV.

Lexander Battaglia conuenit Io. Baptistam Arcangeli coram D. Vicario Æsino ad soluendū quandam pecuniæ quātitatem sibi promissam occasione matrimonij celebrati inter eundem, & Barbaram, in iudicioque exhibuit hanc positionem *Qualmente detto Gio. Battista Arcangeli promise, e s' obligò dare al d. Alessandro per detto effetto scuti ..;* cui positioni respondit Arcangelus per hæc verba credit promisisse dicta scuta quando vendidisset possessionem vti tutor, sed vxor Alexandri noluit continuare sub tutela, & ob id non potuit vendere possessionem, sed illam vendidit Petrus eius frater. Qua responsione qualificata non obstante D. Vicarius mandatum relaxauit ad fauorem actoris pro summa petita. Modo verò in gradu appellationis

1 pro parte rei dicebatur, † cōfessionem in dicta positione continere vnicum dictum, & proinde esse in totum reiiciendam, vel in totum admittendam iuxta *doctr. Bart. in l. Aurelius, §. idem quæsijt in prin. ff. de lib. leg. Alex. cons. 87. in prin. lib. 1. Surd. dec. 257. num. 4. Caput. decis. 186. par. 1. Rot. in recent. par. 2. decis. 158. num. 5. decis. 170. num. 6. & decis. 799. num. 2.*

2 † Quasi circa eundem actum non detur diuisio, sed debeat totus illius tenor approbari, quando est vna oratio, & non sunt plura capitula, & adiectio qualificat, *Bal. in l. siquidem, n. 2. C. de trans. Ias. cons. 57. col. 4. ad fin. lib. 1. Rimin. Iun. cons. 127. num. 14. & 15. lib. 2. Menoch. de arb. cas. 93. num. 19. Rot. in recent. par. 1. decis. 167. num. 17.* Vnde videmus, quod etiam in cri-

3 minalibus † ex confessione qualificata reus non punitur pœna ordinaria, sed tantum extraordinaria, vt latè per *Lud. dec. Lucen. 19. n. 19. & seqq.*

Verum prædictis nō obstantibus fuit in contraria

4 sententia, Quia † Arcangelus reus conuentus vti tutor habet præsumptionem iuris contra se, videlicet quod Barbara continuauerit sub tutela ipsius prout de necessitate iuris tenebatur, & ad id etiam inuita cogebatur, *l. nec non, ff. de tut. & cur. dat. ab his, Oinot. instit. lib. 1. tit. de curat. §. 1. num. 5.*

5 *vers. secundo tutor* Ideoque † confessio huiusmodi acceptari potest in parte tantùm, & diuidi reiecta qualitate, quæ habet contra se iuris præsumptionem, *Crau. cons. 150. num. 5. Gratian. discept. 339. num. 18. & seqq. & discept. 851. num. 24. Surd. dec. 238. num. 6. Rot. diuers. par. 1. decis. 802. num. 2. & in recent. par. 2. decis. 525. num. 2. 768. num. 6. & 772. num. 12. & coram Greg. decis. 92. num. 8. & ibi Adden. num. 10.* vbi quod passim sequitur Rota hanc opinionem *Idem Greg. decis. 351. num. 8. & decis. 458. num. 5.*

6 Quod † pariter procedere videtur in causis criminalibus, vbi si reus confitetur, sed qualificatè, & habet contra se aliquam præsumptionem Iuris, potest torqueri pro habenda explicita veritate, secus autem si non habet contra se præsumptionem Iuris, quia tunc debet acceptari confessio illa qualificata, *Lud. d. decis. Lucen. 19. num. 21. & seq.* Ac

7 propterea, cum † huiusmodi confessio facta in iudicio habeat in ciuilibus vim sententiæ transactæ in iudicatū, adeo quod partes Iudicis sint in exequēdo, *l. vnic. C. de confess. Mascard. de probat. conclus. 344. Gratian. discept. 595. nu. 13. & 14. & discept. 728. num. 8. Rot. in recent. par. 2. decis. 773. n. 2.*

8 Etiam † quod sit facta in responsione ad positiones, *Grat. dec. 90. num. 13. & 14. Greg. decis. 92. num. 1.*

9 cum † confessio facta in iudicio super positionibus sit effi-

sit efficacissima probatio contra cōfitentem, *Glos. in verb. aduersarij. in cap. 1. & 2. de confes. in 6. Ias. in l. cum transegisse. num. 5. C. de transact. Corn. cons. 261. col. 2. lib. 3. Paris. cons. 75. num. 5. lib. 1. Caph. cons. 192. num. 8.* quos refert, & sequitur *Barz. decis. 49. num. 17. decis. 57. num. 1. & decis. 64. num. 26. Surd. decis. 17. num. 11.* Decreui esse moderandam
20 inhibitionem quo ad effectum suspensiuum, quia † confessus non appellat, *cap. cum speciali, §. porrò, de appellat. cap. Romana, §. si autem, eo. tit. in 6. Scac. de appellat. quaest. 17. lim. 4. num. 35.* vbi alios refert, *Rugin. eo. tract. §. 2. cap. 3. num. 206.* Quod
21 procedit etiamsi confessio † facta fuisset in processu nullo. *Rot. in recent. par. 1. decis. 271. num. 4.*
22 Praesertim quia versamur † in causa dotis, vbi etiam regulariter appellatio denegatur, *Grat. decis. 214. num. 18. & decis. 220. num. 4.* & in actore paupere, *Grat. d. dec. 214. n. 19.* Igitur ab obseruantiam promissionis debet compelli, *Grattan. discept. 924. n. 3.*
23 Non obstat quod dicebatur, † donationem praedictam factam per Ioannem Baptistam Alexandro tanquam captatoriam, matrimonii libidinis causa, non valere, per *tex. in l. si ita stipulatus, §. si tibi nupsero, vbi Doct. ff. de verb. oblig.*
24 † Quia id solum procedit, quando vnus propter merum lucrum vult inducere aliū ad sibi nubendum, vt declarant ibi *Bart.* & alii scribentes, secus verò si ab extraneo detur, vel promittatur aliquid causa dotis, vt in casu simili declarat *Guttirez. de spon. fal. cap. 20. & firmat. Rot. coram Greg. decis. 562. num. 1. & 2.*

ARGVMENTVM.

Debitor sub conditione, ea pendente, An cauere teneatur. Et de intellectu l. in omnibus, ff. de iudic.

SVMMARIVM.

1 *Ratio, antequam sit reddita, non dicitur constare de credito.*
2 *Petens rationis redditionem potest remanere debitor, sicut & creditor.*
3 *Contra tutores agitur ad factum, non ad certum quid.*
4 *Contra administratorem non agitur ad certum, nisi factis prius computis.*
5 *Debitor sub conditione, ea pendente, regulariter cauere non tenetur.*
6 *Mandatum suspicionis fugae non relaxatur pro credito illiquido.*
7 *Dispositio l. in omnibus, ff. de iudic. qua cauetur, vt debitor sub conditione possit conueniri ad praestandā cautionem, locum habet iusta subsistente causa.*
8 *Satisdatio non datur, nisi causa cognita.*
9 *Causa satisdationis debet de nouo superuenire post contractum.*
10 *Causa, quādo superuenire dicatur, exēplis declaratur.*
11 *Non mutata conditione debitoris, satisdatio nō datur.*
12 *Arrestum nō conceditur contra possidentē immobilia.*
13 *Et nisi docto aliquo modo de credito.*
14 *Sequestratio bonorum est inducta in defectum idoneae cautionis.*
15 *Cautio de stando iuri, & iudicatum soluendo, quando requiratur.*
16 *Iudex in re dubia, propter incertum euentum rationis reddendae, non debet incipere ab executione.*

DECISIO LXXVI.

DEcretum D. Vicarij Firmani mandantis frumentum, & belluas D. Tiburtii Santomi deponi penes idoneam personam ad effectum assecurandi iudicium redditionis computorum intentatum per D. Ioannem Maxium de Ancona contra eundem Tiburtium, videtur reuo-
1 candum tanquam iniustum: Nam vbi requiritur † redditio rationis, nunquam dici potest constare de credito, *Surd. decis. 184. num. 2. Rot. in recent. par. 1. decis. 478. num. 2. & coram Greg. decis. 554.*
2 *num. 4.* Siquidem † potest reperiri debitor is, qui se creditorem esse praetendit, *l. 1. ff. de tut. & curat.*
3 *distr. Grat. discept. 641. n. 23.* Qua ratione † constitutum est, vt contra tutores, & eius haeredes, seu contra administratores agatur ad factum, non ad certum quid, cum vigore promissionis de reddendo rationem, & de reliqua restituendo, debeat prius praecedere ratio administrationis, antequam agatur ad certam rem reddendam, *Purpur. cons. 339. num. 2. lib. 1. Alciat. cons. 192. per tot. vol. 7. Ancbar. cons. 235. num. 1. vers. praeterea, Cran. cons. 231. num. 16. in fin. & cons. 275. num. 13. & seq. Surd. decis. 184. num. 2. Rot. in recent. par. 1. decis. 478. num. 2. & par. 2. decis. 727. num. 3. Grattan. d. cap. 641. num. 22.* Quamobrē
4 sicut non potest Maxius actor † aliquid certi petere, nisi praecedat probatio rerum habitarum ex instrumento societatis, & facto calculo de administratis per D. Tiburtium, vt possit cognosci, quis remaneat debitor, *Munoz. de ratiocin. administrat. cap. 11. num. 12. & seqq. Castren. cons. 371. num. 1. lib. 1. Crauc. cons. 231. num. 14. Caual. de tutor. n. 214. Grat. discept. 494. num. 5. Greg. decis. 220.*
5 *nu. 3.* Ita nec petere potest sibi pro ea caueri, † quia debitor sub conditione ea pēdente, regulariter cauere non tenetur, *l. 2. vbi Doct. C. de hered. vel act. vend. Aret. in l. 2. post n. 6. ff. sol. matr. Vrsil. ad Affl. dec. 108. in prin. Greg. dec. 428. n. 5.* vt in simili dici-
6 mus de mādato † suspicionis fugae, quod nō relaxatur pro credito illiquido, *Cabal. ad Cōst. Marc. lib. 6. c. 23. Glos. 1. n. 1. & Carpan. ad statut. Mediol. lib. 2. cap. 69. n. 64. Lud. dec. Perus. 41. n. 3.*
7 Non obstat † *l. in omnibus, ff. de iudic.* cū aliis cumulatis per *Pet. Pecch. de iur. sist. c. 4. n. 7.* Vbi quod debitor sub conditione, vel ad diem potest conueniri ad praestandum cautionem. Quia id locum habet iusta subsistente causa, prout etiam disponitur *in l. si creditores, ff. de priuil. cred. Greg. d. decis.*
8 *428. n. 6.* Hinc † firmauit *Alex. in l. si cōstante, §. quoties, n. 4. in fin. ff. sol. matr.* quod in terminis *d. l.* in

omni-

omnibus, datur satisdatio causa cognita, & nõ aliter, & Aret. vbi supra tenet, quod illa verba (ex iusta causa) importent, quod regulariter non sit cauendum, quos sequitur Gregor. d. dec 428. num. 6.
9 Causa † autem debet de nouo superuenire post contractũ, *Alberic. in d. l. in omnibus, ante fin. vbi etiam Castren. num. 2. & Bart. in d. l. si creditores, post med. vers. nam prius, ff. de priuil. cred.* quos pariter refert, & sequitur, *Greg. d. decis. 428. nu. 6.*
10 vt puta, † si debitor officinam eius præter consuetum morem clausam retineat, si exerceat ludos iure prohibitos, si sub grauibus vsuris pecuniam accipiat, si bona sua mobilia teneat loco secreto, vnde facile auferri possint, si multis fideiussionibus se implicet, vel si quid aliud simile faciat, ex quo Iudex in credulitatem suspicionis adduci possit, de quo latè, *Caccial. in tract. de suspect. debit. quæst. 6. num. 1. & seq. Pet. Peech. de iur. sist. cap. 2. nu. 2. Carpan. d. lib. 2. cap. 69. num. 64. & seq. Calà de modo articul. num. 68. Neuiz. cons. 52. num. 12. & seq. Menoch. de arb. cas. 87. num. 16. Gizzarell. decis. 82. vbi latè adden. nu. 5. Rot. in recent. par. 2.*
11 *decis. 654. num. 2. & 3.* Cum † non mutata conditione, imputandum sit creditori, qui cum eo contraxit, quasi censeatur per eum approbata illius persona pro idonea, ita vt non possit conqueri, nec sibi vlterius præcauere rebus in eodem statu manentibus, & non superueniente causa deteriorationis, *Gratian. discep. 875. num. 13.* Quæ quidem causa deteriorationis in persona D. Tiburtij nullo modo probata seu articulata fuit; Imo cõstat de melioratione conditionis post contractum cum Maxio initum, cum appareat eum plura, & diuersa bona posedisse, & emisse, tàm mobilia,
12 quàm immobilia non exigui valoris. Quare † si arrestum non potest concedi contra possidentem immobilia, vt per *Mascard. de pobat. conclus. 478. num. 4. Neuiz. d. cons. 52. num. 18. & 32. Caball. d. Glos. 1. num. 5. Gratian. d. discept. 875. num. 10. cum seqq. Rot. in recent. par. 2. d. decis. 654. nu. 3.*
13 Et nisi † docto aliquo modo de credito, *Caccial. d. tract. quæst. 6. Pet. Peech. d. tract. cap. 11. num. 4. Greg. d. decis. 428. num. 5.* Iure merito resolutum
14 fuit pro nullitate decreti, quoniam sequestratio † bonorum est inducta in defectũ idoneę cautionis,
15 *Rot. in recent. d. decis. 654. num. 6.* quæ † cautio de stando iuri, & iudicatum soluendo, siue de assecurando iudicio, non requiritur, nisi iusta vrgente causa, & in casu, vbi probabiliter dubitari potest, ne sententia sit elusoria, & non possit consequi suũ effectũ per executionẽ in bonis, vt latè *per Adden. ad Gizzarel. d. decis. 82. num. 3. & 11. Ginrb. decis. 4. num. 28. Mascatell. in prax. fideiuss. par. 1. mod. 10. num. 19. vers. quo ad tertiu n.*
16 Nec debet Iudex † in re dubia, & non liquida propter incertum exitum rationis reddendæ incipere ab executione, *Bal. cons. 61. num. 1. vol. 2. & cons. 214. co. lib. Anch. cons. 235. num. 1. Rot. in recent. par. 1. d. decis. 478. num. 2. in fin.* Ac ita ex prædictis executum, & non reclamatum.

ARGVMENTVM.

Insinuatio nõ requiritur in donatione facta contemplatione matrimonij, & ad effectum, vt onera illius commodè sustineri possint.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentũ dicitur probatio probata, Et eius fides est incorrupta, n. 2. Quæ non eget fori disceptatione, n. 3.*
4 *Clausula pro se, et filijs, facit cõcessionẽ esse ex pacto, et prouidentia, itaut vnus non possit præiudicare alteri.*
5 *Clausula constituti transfert omnem possessionem.*
6 *Constitutario competit omne remediũ possessorium. Etiam contra tertium, num. 7.*
8 *Donatio facta per matrem filio contemplatione matrimonij, & ad effectum, vt onera illius commodè substineantur, non requirit insinuationem.*
9 *Prout nec etiam requirit solemnitates statutarias.*
10 *Amplia multo magis, quando est facta etiam filijs nascituris à filio donatario.*
11 *Sententia restringi debet ad ea, quæ in Iudicio discussa fuerunt. Et ex actis declaratur, num. 12. Ac etiã congruam recipere debet interpretationem, vt includat bona designata in actis, num. 13.*
14 *Sententiæ verba dubia interpretanda sunt, ne iniustitiam contineant.*

DECISIO LXXVII.

Ota censuit confirmandum esse decretum associationis latum per D. Vicarium Firmanum ad fauorem Odoardi de Odoardis de Sancto Elpidio, cuius intentio est fundata per publicũ instrumentum donationis factũ per D. Dianam ad fauorem Andreæ patris, & filiorum
1 nascitorum ab eo, quod † dicitur probatio probata, *Alex. cons. 37. col. 4. vol. 2. Dec. cons. 36. col. 1. Mar. Ant. var. lib. 2. resol. 34. n. 1.* & cum
2 fides † est incorrupta, *l. emancipatione, C. de fid.*
3 *instr.* Quæ non † indiget fori disceptatione, *cap. cum dilecti, vbi Abb. num. 2. de donat. Bal. in l. in testamento, n. 2. C. de fol. Dec. cons. 118. n. 1. & cons. 423. n. 9. & 10. Soc. Iun. cons. 117. n. 7. lib. 3. Greg. dec. 180. & dec. 195. n. 1. Mant. dec. 14. n. 6. 26. n. 1. 47. n. 2. & 166. n. 12. Canal. dec. 71. n. 1.* Et constat etiã, quod Odoardus ortus ex Andrea specialiter est vocatus in ipsa donatione per clausulam,
4 pro se, † & filijs, quæ operatur, vt ipse veniat ex persona propria, absq; eo, quod pater potuerit illi pręiudicare, *Mart. de cla. par. 2. cla. 43. Mastril. dec. 301.*
5 *n. 17.* Igitur stante clausula cõstituti † in instrumẽto apposita, & cõstito donatricẽ tẽpore cõtractus possedisse, bona de quibus agitur, sicut in dictos Andream, & Odoardũ fuit translata omnis possessio, *l. quod*

l. quod meo, vbi Doct. ff. de acq. poss. l. quadam mulier, vbi Glos. Bart. Bal. & alij, ff. de rei vend. Mascard. de probat. conclus. 1185. Menoch. de adip. rem. 4. num. 586. Surd. cons. 23. num. 44. Turret. cons. 46. nu. 24. Aldou. qui plures refert, cons. 69. num. 43. Mar. Ant. d. resol. 34. num. 2. Mart. de clauf. par. 1. claus. 20. num. 4. Giurb. decis. 61. nu. 20. vers. sed propter possessionem, Thes. decis. 38. in princ. Greg. decis. 437. num. 1. Itaut ipsis con-
6 stitutariis † competere possit omne remediũ pos-
sessorium, *Osasch. decis. 133. num. 7.* Greg. *d. dec. num. 2. & ibi latè Belt. num. 6.* Propterea stante pacto executiuo cum dicta clausula constituti, & cum potestate capiendi possessionem propria auctoritate, rectè fuit petitum, & concessum mandatum de associando citatis aduersariis, *Gratian. discept. 855. num. 1. & 2. discept. 926. num. 21. & discept. 954. num. 5. & 6. Mar. Ant. var. lib. 2. resol. 12. nume. 6. Affl. decis. 326. num. 2. Rot. in recent. par. 1. decis. 694. num. 8. & coram Cocc.*
7 *decis. 150. num. 6.* Quod † procedit etiam contra tertium, *Marant. par. 6. tit. de executione, num. 33. Soc. cons. 82. num. 8. lib. 3.* Gall. *de oblig. Cam. quaest. vlt. num. 41. & Zacch. ad eundem, quaest. 5. num. 39. & seqq. Amat. decis. 48. num. 3. Barz. decis. 108. num. 34. & seq. Magon. decis. Lucen. 87. num. 14.*

Non obstat, quod insinoatio in donatione non
8 interuenerit, quia † cum donauerit mater filio, & nepotibus nascituris contemplatione matrimonij, & ad effectum, vt illius onera substineri commodè possint, vt cantat instrumentum, valet vtique absque insinuatione, *l. fin. C. de iur. dot. l. vlt. C. de donat. ant. nupt.* Gratian. *discept. 693. num. 9.*
9 *& 10. Cocc. decis. 240. num. 2.* Prout etiam valet † absque alijs solemnitatibus statutariis, *l. Pomponius, & ibi Bart. ff. fam. ercisc. Natt. cons. 609. per tot. Bece. cons. 20. n. 15. Menoch. cons. 261. nu. 9. & 10. & cons. 944. num. 31. & cons. 984. num. 25. Surd. decis. 214. num. 16. Mantic. decis. 166. num. 14. Greg. decis. 563. nu. 11. vbi latè, Belt.* Maximè
10 † quando est facta donatio filio, & filiis ab eo nascituris, qoalis est Odoardus, qui tempore donationis nondum conceptus erat, quo casu multo magis valet absque solemnitatibus, *Caualer. decis. 407. num. 4.*

Neque pariter obstat defectus nullitatis sententiæ allegatæ ex eo, quod Iudex pronunciauerit Odoardum immittendum in possessionem prædij Creratolæ iuxta confines, de quibus in instrumento donationis, in quo tamen nulla fit mentio de tali prædio, sed simpliciter facta fuit donatio omnium bonorum, cum reseruationibus, prout in ea.

Quia cum probatum fuerit, bona inserta in sententia fuisse possessa per donatricem tempore donationis, & super eiusdem bonis fuisse motum iu-
11 dicium, vtique † sententia restringi debet ad ea, quæ in iudicio discussa fuerunt, *l. 2. & ibi Bal. C.*
12 *de iudic.* Et ex actis probatorijs ipsa † sententia declaratur, *l. si ex testamento in fin. ff. de execut. rei iudic. Cranet. cons. 396. num. 8. & 9.* Congruam,
13 que † recipere debet interpretationem, vt includat bona, quæ sunt in actis designata, *Mant. dec. 66.*
14 *num. 4. & 5.* Prout † ita interpretanda sunt verba dubia sententiæ, ne inultitiam contineant, *Roman. cons. 320. nu. 4. Rot. ex impress. per Cenc. de Cens. decis. 267. num. 6.*

ARGVMENTVM.

Compromissum factum in duos arbitros, quibus data est facultas eligendi tertium incertum, non valet: Secus si factũ sit in duos arbitratores cum eadem facultate eligendi tertium.

SVMMARIVM.

1 *Facultas eligendi tertium incertum, data arbitris est inualida, Secus si sit compromissum in duos arbitratores cum eadem facultate eligendi tertium, n. 2.*

3 *Emptio, & venditio consistere non potest, nisi diffiniatur certum pretium, quod est de substantia eiusdem contractus.*

4 *Arbitratores electi ad certum pretium diffiniendum, cogi possunt eligere tertium, si inter se dissentiant.*

5 *Pretium incertum redditur certum à personis etiam incertis verisimiliter certificandis ex contrahentiũ dispositione.*

6 *Iudex ex allegatis, & probatis moueri debet.*

7 *Arbitratores, qui habent facultatem procedendi etiã de facto, possunt moueri ex probationibus persuasiuis.*

8 *Iudicis arbitrium debet à iure regulari.*

9 *Notorium releuat ab onere probandi, non tamen releuat ab onere allegandi notorietatem.*

10 *Probare debet vnusquisque fundamentum sua intentionis.*

11 *Semiplena probatio sufficit in causa, qua fit compromissa cum clausulis procedendi summariè, simpliciter, & de plano.*

12 *Testes, qui deponunt de facto proprio sine laude, & commodo, magis probant.*

13 *Testes singulares deponentes de diuersis actibus probant, vbi agitur de probanda frequentia actuum.*

14 *Iustum pretium est illud, quanti res solet comparari.*

15 *Verum pretium dicitur, quanti res ipsa communiter æstimatur.*

16 *Iudex debet iustum pretium statuere. Et illud in dubio certificare, num. 17. Attendendo probationes circa illud quanti res solet comparari, num. 18.*

DECI-

DECISIO LXXVIII.

A Duobus Arbitratoribus discordantibus ego electus in tertium iuxta eorum auctoritatem tributam à partibus in compromisso. Existimaui adhærendum esse voto D. Io. Dominici Belgi, qui pretium, de quo agitur, taxauit ad rationem scutorum nouem cum dimidio pro quolibet Rubro frumenti venditi per D. Octauium Paulo Cagno Pistori in Ciuitate Laureti.

1 Non obstat, quod † facultas eligendi tertium incertum sit inualida, iuxta *text. in l. item si vnus, §. si in duos, & §. principaliter, ff. de recept. arb.*

2 Quia † id procedit in arbitris, & non in arbitratoribus, quibus sit data facultas eligendi tertium, si iuter se dissentiant, vt in præsenti casu, de quo est *tex. in cap. cum à nobis, & ibi Glos. fin. in verb. mediatorum, de arbit.* quod in specie adnotauit, *Roman. sign.* 163. & ita distinguendo firmat, *Rot. coram Mantica, decis.* 235. *num.* 4. & 5.

3 Neque obstat, † quod emptio, & venditio consistere non possit, nisi certum pretium sit diffinitum, quod est de substantia eiusdem contractus, *§. pretium, instit. de empt. & vend. l. vlt. C. eod. tit. Mantic. de tacit. lib.* 4. *tit.* 19. *num.* 15. *Rot. in recent. par.* 2. *decis.* 725. *num.* 2. Quoniam ad hoc Arbitratores electi sunt à contrahentibus, vt certum pretium diffinire debeant, vnde emptio, &

4 venditio substinetur; quia † cum isti duo potuissent compelli tertium eligere, *Bal. in l. hac edictali, §. his illud, num.* 2. *de secund. nupt. Mantic. d. decis. num.* 6. Pretium incertum † ex dispositione contra-

5 hentiũ redditur certũ à personis electis, licet incertis verisimiliter certificandis, *Bar. in l. si merces, in prin. ff. loc. Ruyn. cons.* 103. *nu.* 2. *lib.* 3. *Mantic. d. decis.* 235. *num.* 8.

Similiter non releuat, quod dicebatur per totum mensem Aprilis anni præteriti panem venalem in Ciuitate Laureti venditum fuisse ad rationem scutorum octo pro quolibet rubro frumenti, & propterea ita taxandum esse pretium. Quia de hoc nõ liquet in processu, vbi nec etiam id fuit allegatum,

6 debetque Iudex ex allegatis, † & probatis in iudicio, quæ sibi, vt Iudici nota sunt, nõ ex his, quæ priuatim ex particulari scientia perceperit, sententiam dicere, vt eleganter post multos Iuristas, Canonistas, & Theologos à se relatos tradit, *Conar. lib.* 1. *var. resol. cap.* 1. & *sequitur Rot. diu. par.* 1. *decis.* 445. *num.* 8. & *in rec. par.* 1. *decis.* 404. *num.* 1. & *par.* 2. *decis.* 702. *num.* 1. Cum non versemur in compromisso, in quo sit data facultas cognoscendi, & procedendi etiam de facto, quo

7 casu sine dubio † potuissent Arbitratores se extraiudicialiter informare, absque eo, quod probationes in actis apparerent, *Compostell. in cap. si capitulum, n.* 25. *Io. And. nu.* 39. *de rescript. Gratian. discept.* 706. *num.* 18. & *seqq. Rot. in vna Narnien. seu Romana fructuum dotis* 8. *Februarij* 1625. *corã Virili.*

8 Propterea sequitur, quod Iudicis arbitrium † debeat à iure regulari, *Bart in extrau. ad reprim. in verb. videbitur, num.* 8. *Menoch. de arb. quæst.* 13. *num.* 15. *Rot. in recent. par.* 2. *decis.* 599. *num.* 1.

9 Etiam † si factum esset notorium, quod, & si releuat ab onere probandi ipsum factum, *Clem. appellanti, & ibi Glos. de appellat. Bal. in auth. qui semel, C. quomod. & quand.* Attamen non releuat ab onere proponendi, & allegandi, vt notatur in *l. si adulterium cum incestu, §. idem Pollioni, ff. de adulter. Crau. cons.* 104. *num.* 9. *Gratian. discept.* 527. *num.* 12. 541. *num.* 14. 870. *nu.* 4. & 925. *n.* 6. & 15.

Insuper respondetur, quod & si de tali venditione panis liqueret in iudicio, nihil prorsus releuaret, nisi simul, & semel constaret, quod pistores de eodem mense triticum emisent, vel ab Alma Domo, vel in Ciuitate Laureti ad d. rationem, sicut con-

10 uentum fuit inter partes, † cum vnusquisq; probare habeat, quod est fundamentum suæ intentionis, siue sit actor, siue reus, *Rolan. cons.* 50. *num.* 1. & 2. vbi alios allegat; *Mantic. decis.* 251. *num.* 3. *cum simil.*

Neque placuerunt exceptiones datæ contra depositiones testium. Quia preterquam quod versa-

11 mur in compromisso † cum clausulis, & facultatibus procedendi summariè simpliciter, & de plano, quæ operantur, vt sufficiant semiplenæ probationes, *vt post Bart. Bal. & alios firmãt Menoc. cons.* 361. *nu.* 16. & 17. *Surd. de alim. tit.* 8. *quæst.* 112. *num.* 22. *Gratian. discept.* 439. *num.* 33. & *discept.* 569. *num.* 31. Respondetur quod cum sint

12 plures, qui deponunt de facto proprio, † nec ad eos commodum aliquod spectat, probare videntur, ad tradita per *Farinac. de testib. quæst.* 63. *Crauet. cons.* 178. *num.* 7. *Rim. Sen. cons.* 392. *num.* 13. *Seraph. decis.* 889. *num.* 3. *Mantic. decis.* 6. *num.* 10. *Grat. discept.* 753. *num.* 21. Et

13 quamuis † videantur singulares in eorum dictis, tamen vbi agitur de probanda frequentia actuum, ex quibus inducitur cõmunis obseruantia, vt in præsenti casu, singularitas testium non infringit eorũ dictum, secundũ veriorem opinionem de qua testãtur *Osasch. decis.* 99. *num.* 24. & *seqq. vbi alios allegat. Cocc. decis.* 64. *num.* 4.

Nec releuat, quod mentionem non faciant de communi pretio; Quia cum de facto proprio deponant, videlicet quod ipsi emerint triticum illo

14 pretio, ex hoc dicitur probatum iustum † pretium, quod est illud quanti res solet comparari, *Mantic.*

15 *de tacit. lib.* 4. *tit.* 20. *num.* 6. Et hoc dicitur † verum pretium commune, quando res ipsa æstimatur secundum rei veritatem, prout sic videtur æstimatum triticum per testes emptores, qui alioquin non emissent illud, *l. pretia rerum, in princ. ff. ad l. falc.*

16 Proinde † sicut vbi dubium est inter ementem, & vendentem, quod sit iustum pretium, ad istud statuendum recurritur ad Iudicem, prout prudenter fecerunt compromittentes, *ad tex. in l. alieno, §. si is cuius, vers. sin autẽ, ff. de fideic. lib. Bart. in l. si duo §. Marcellus, de iur. iur. Menoch. de arb. casu* 143. *n.* 12

Qui

17 Qui † quidem Iudex pretium certificat *l. quamuis, ff. de solut. Surd. cons. 225. n. 8. & 9. Mastrill. dec.* 18 *17. n. 47.* Attendendo † probationes factas in iudicio circa illud, quāti res solet per homines comparari *l. filius familias, §. sed quid, in fin. coniuncta l. si domus, §. in pecunia, vers. qui confitetur, de legat. 1.* Igitur stantibus hinc inde deductis, & allegatis, credidi pretium rubrorum 100. frumenti per Paulum Cagnum empti à D. Octauio Io. Pauli taxandum esse ad rationem scutorum nouem cum dimidio pro quolibet rubro iuxta depositionem testiū, & pro residuo dictæ summæ, quod est scutorum 150. monetæ relaxandum fore, & esse mandatum quodcunque, desuper necessarium, & opportunū ad fauorem eiusdem Octauij,

Et ita, &c.

ARGVMENTVM.

Pactum, vt longiori die dos mulieri reddatur, quàm à iure sit constitutum, an, & quando valeat, vel vtrum prohibita semper sit dilatio restitutionis dotis.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum plenissimam facit probationem.*

2 *Instrumentum obligationis Cameralis habet executionem paratam.*

3 *Obligationis conditio ex persona hæredis, non mutatur.*

4 *Dos soluto matrimonio sine filijs reuertitur ad patrē dotantem.*

5 *Exceptione doli repellitur is, qui petit, quod statim restiturus est.*

6 *Quod procedit, quando restitutio est facienda statim, non autem quando ex interuallo.*

7 *Fructus dotis restituendæ ex interuallo sunt mariti, vel eius hæredis.*

8 *Pacta seruari debent.*

9 *Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis.*

10 *Pactum, vt longiori die dos mulieri reddatur, quam à iure sit constitutum, non valet. Quod limitatur, quando cum patre fuit conuentum, num. 13. item limitatur quando de præiudicio mulieris non agitur, num. 16.*

11 *Pactum intelligitur inutile, quando agitur de præiudicio mulieris, quæ respectu dotis restituendæ conditionem suam meliorem, non autem deteriore facere potest.*

12 *Pactum, quod nuptijs præstare potest impedimentum non valet.*

14 *Pater tenetur filiam iterum in matrimonio collocare, & dotare.*

15 *Actio dotis, si in filia consolidetur, pactum cum patre conuentum filiæ non nocet, nisi sit hæres patris, vel consensum præstiterit.*

17 *Nouatio hodie non fit, nisi expressè.*

DECISIO LXXIX.

Iacobus Constantius creditor scutorum 400. ex causa dotis D. Catharinæ eius vxoris, obtinuit executionem instrumenti obligatione Cameralis vallati contra Petrum Dominicum, & Petrum Martirem de Bucchinis promissores: Defunctoque Iacobo sine filiis, Dominicus, & Io: Antonius fratres, & hæredes ipsius, citatis citandis, & liquidatis liquidandis institerunt pro eadem executione coram Domino Vicario Recanaten. qui Bucchinos ab impetitis absoluit. Causa autem ad hanc Rotam per appellationem deuoluta fuit coram me, dubitatum de validitate dicti decreti, & Domini pro maiori parte infirmandum esse responderunt. Nam quemadmodum potuit Iacobus executionem obtinere,

1 quia de eius credito constabat ex instrumento su[illegible]rato, quod plenissimam facit probationem *l. cum precibus, C. de probat. cap. cum dilecti, vbi Abb. num. 2. de donat. Innoc. & alij in cap. cum P. Tabellio, de fid. instrum. Bal. in l. interest, num. 2. C. de solut. Dec. cons. 423. nu. 9 Socc. Iun. cons. 127. num. 27. lib. 3. Greg. decis. 180. & decis. 195. nu. 1. Mantic. decis. 24. num. 6. 26. num. 1. 47. num. 2. & 166. num. 1. Cocc. decis. 44. nu. 1. & 210.*

2 *Canal. decis. 71. num. 1.* Habetque † executionem paratam stante obligatione Camerali, *Galles. de oblig. Cam. quæst. 2. num. 9. & seqq. vbi Zacch. nu. 4. Rot. apud eandem decis. 12. num. 1. 70. num. 2. 98. num. 1. 118. num. 1. 131. num. 2. 137. nu. 2. 139. num. 1. 147. num. 2. & 155. num. 1.* Ita idem

3 ius agendi † hæredibus competere debet, quia ex personis hæredum conditio obligationis non mutatur, cum eiusdem potestatis, & iuris sint, cuius fuit defunctus, *l. nihil aliud, & l. hæredem, cum ibi not. per Cagn. ff. de reg. iur. l. 2. de verb. oblig. et toto tit. C. de hæred. act. Gratian. discept. 783. n. 27. et decis. 19. num. 41. Mantic. decis. 264. num. 11. Ossasc. decis. 132. num. 16. in fin.*

4 Nec releuat quod à patre fuerit dos promissa, † quæ sicuti matrimonio soluto per mortem, ipsius Iacobi viri absq; filiis ad eū reuertitur, *l. dos à patre profecta, vbi Doct. C. sol. matr. Bart. in l. vxorē, §. testamēto, il 2. n. 1. ff de lega. 3. Imol. in l. post dot. n. 6. Barbos. ibidem, n. 44. & seqq. ff. sol. mat. Castr. cons. 11. n. 2. vers. sed dicet aliquis, lib. 1. Ruin. cons. 186. n. 6. & 10. lib. 2. Gabr. cons. 58. num. 15. 16. & 48. lib. 1. Gratian. discep. 823. num. 23. & discep. 882. num. 1. Thes. decis. 138. & 190. Rot. in recen. par. 1. decis. 708. per tot.* Eodem modo videtur obsta-

5 re DD. de Constantiis actoribus † exceptio doli, petendo illud, quod statim restituturi sunt, *l. dolo facit, ff. de dol.*

6 Quia † respondetur, id procedere, si restitutio dotis facienda esset in continenti, non autem si ex interuallo, vt in præsenti casu, *Bart. in l. si socer, §. Lucius, num. 5. ff. solut. matrim. Dec. in l. in condemnatione, §. dolo facit, n. 2. ff. de reg. iur.*

Hæc

7 Hac nempe ratione, † ne fructus medij temporis auferantur, vt inquit *Bal. in ead. l. si socer, §. Lucius, num. 1.*

Quod autem restitutio sit facienda ex interuallo, patet non tantùm ex apocha matrimoniali (ibi) *Se Giacomo morisse senza figliuoli, & sua Consorte volesse ritornare à casa, siano obligati suoi heredi rendergli la dote conforme alli patti, e le paghe capitulate,* quàm ex instrumento dotali (ibi) in reliquis dicti DD. de Constantijs non teneantur dotem receptam restituere, nisi cum eisdem paghis, & cómoditatibus, prout ipsis soluta fuit, & in futurum soluetur. Vnde cum venerit casus restitutionis dotis per mortem Iacobi sine filijs, non debent hæredes illius priuari commoditate soluendi dotem

8 iuxta dilationem datam, vt † pacta seruentur, *l. 1. §. ait prætor, ff. de pact. & tot. tit. ff. & C. de*

9 *pact. dot.* Cum † prouisio hominis cessare faciat prouisionem legis, *l. vlt. C. de pact. conuent. l. maritus, de procurat. cap non ne, de præsc. Ruyn. cons. 74. num. 8. lib. 1. Osasch. decis. 23. num. 10.*

10 Nec placuit quod dicebatur, † prohibitam esse dilationem restitutionis dotis, eo quia pacisci non potest, vt longiori die, quàm à iure constitutum est, dos sibi reddatur, *l. de die, & l. Attilicinus, ff. de pact. dot. Imol. in l. si socer, §. Lucius, num. 6. ff. sol. mat. Socein. Iun. cons. 55. num. 19. lib. 2. Bal Nouell. de dot. par. 7. priuil. 18. n. 1. Campeg. eod. tract. par. 4. quæst. 5. Mantic. de tacit. lib. 12. tit. 32. num. 12. & plenè Rot. in vna interamnen. dotis 20. Maij 1622. coram Nanar.* Quia † pactum

11 tunc demum intelligitur inutile, quando agitur de præiudicio mulieris, quæ respectu dotis conditionem suam meliorem, non autem deteriorem facere potest *d. l. Attilicinus vbi Bart. ff. de pact. dot.* Eo quia † nuptijs præstare posset impedimentum,

12 *Imol. in d. §. Lucius, n. 6. vers. secundo casu, Mantic. d. tit. 32. num. 12.* Secus autem † quando pactum

13 simile fuit factum cum patre, qui dotem pro filia dedit, quia seruandum est, *l. cum dos, ff. de pact. dot. Mantic. d. tit. 32. num. 13.* Patet enim † tene-

14 tur filiam iterum in matrimonio collocare, & dotare, *l. qui liberos, de rit. nupt. l. vlt. de dot. promiss. Auth. sed quamuis, de rei vxor. act.* Quamuis † si

15 actio dotis in filia consolidaretur, puta per mortē patris, secundum *l. si cum dotem, §. eo autem tempore, ff. solut. matrim.* Pactum huiusmodi cum patre conuentum filiæ non noceret, nisi esset hæres, ipsius patris, vel consensú præstitisset, vt in *l. aliud. & l. cum dos, §. vlt. ff. de pact. dot. Alex. & Imol. in d. §. Lucius num. 6. & 7. Mantic. d. tit. num. 13. vers. sed si actio.* Quare in casu nostro, vbi dos reuerti debet ad patrem, vt diximus, non autem

16 ad filiam, † de cuius præiudicio non agitur, fuit licitum de die reddendæ dotis pacisci, *l. de die, ff. de pact. dot. Mantic. d. tit. 32. num. 13.*

Neque obstat laudum, siue instrumentum transactionis, vbi annullantur omnes prætentiones, & lacerantur omnes scripturæ factæ inter partes; Quoniam ex his verbis non solùm non colligi-

17 tur † nouatio aliqua circa restitutionem dotis, prout expressè requireretur, iuxta dispositionem *tex. in l. final. C. de nouat.* Sed potius voluerunt ibidem partes instrumentum dotale remanere in suo robore (ibi) *non prœiudicando però al primo Istrumento della dote, quale doverà rimanere sempre nelle sue forze, & non altrimente.*

Quare ex his resolutum fuit, dotem non solutam soluendam esse per Bucchinos ad effectum, vt fratres de Constantiis illam restituant ex interuallo, iuxta formam, & tenorem conuentionum, de quibus in apocha, & instrumento dotali.

ARGVMENTVM.

An, & quando valeat sententia posterior lata contra primam, de qua non fuit facta mentio. Et de nullitate sententiæ ex non integra transportatione actorum. Ac etiam vtrum detur actio spolij contra tutricem, antequam reddat rationem.

SVMMARIVM.

1 *Sententia contra sententiam, quæ prius non fuit reuocata non valet.*

2 *Declara dummodo fuerit oppositum de prima sententia.*

3 *Appellans, qui vult causam prosequi, tenetur transportare omnia acta facta coram Iudice, à quo fuit appellatum. Præsertim ea, per quæ iudicium substantiatur, num. 5.*

4 *Quod procedit, tàm in causis Ecclesiasticis, quàm prophanis.*

6 *Actio spolij non datur contra legitimam tutricem. Nec contra successorem eius, num. 8. Nisi præcedat ratio administrationis, num. 7.*

9 *Alienatio facta à tutore legitimo, & cum legitima causa, & valida.*

10 *Spolium non intrat, quando constat de veritate dominij.*

11 *Spolium non datur ad fauorem mulieris, seu minoris, qui eeciderunt à possessione facto proprio, & nu. 13.*

12 *Factum tutoris censetur factum pupilli.*

14 *Mater tutrix potest administrare, antequam conficiat inuentarium, & adimpleat solemnia.*

15 *Valet contractus gestus cum tutore, qui solicet, & palam administrat, & pro tali reputatur.*

16 *Possessio transfertur ex contractu nullo ex defectu solemnitatis, & tunc non datur remedium restitutorium, secus si ex defectu consensus.*

17 *Tutor per actualem traditionem potest possessionem auferre. Secus verò per actum fictum.*

DECISIO LXXX.

Fvit vnanimi Auditorum voto resolutum, confirmandam esse sententiam primam D. Potestatis S. Genesij, & reuocandam secundam latam per D. Auditorem Curiæ Generalis Maceraten. Iudicis à quo, tàm ex capite nullitatis, quam iniustitiæ.

1 Nullitas sanè deducitur ex eo, quia in † hac secunda sententia de reintegrando lata, in gradu appellationis ad fauorem D. Mineruæ Vannarellæ de Sancto Genesio non fuit facta mentio de prima lata in partibus ad fauorem D. Equitis Ciualli rei conuenti, quo casu posterior contra primam est nulla, & reuocanda, *l. 1. C. quand. prou. non est nec. Fælin. in cap. qualiter, & quando il 1. nu. 25. & seqq. de accus. Gabr. cons. 54. nu. 8. lib. 1. Menoch. de arb. quæst. 52. num. 2. Gasp. Thes. forens. lib. 4. quæst. 7. num. 1. Giurb. qui alios congerit, decis. 70. num. 11. Lud. decis. Perus. 72. num. 30. Cassad. decis. 1. num. 4. de sequestr. poss. & fruct. Rot. ex impress. per March. de comm. par. 2. fol. 542. col. 1. in princ.*

2 Præsertim † quia constat, fuisse oppositum de sententia lata in partibus, quam partes in actis exhibuerunt, *Osasch. decis. 1. num. 49. Rot. in recent. par. 1. decis. 161. num. 2.*

3 Insuper deducitur nullitas † ex non facta integra transportatione actorum, prout omnino requirebatur pro parte appellantis, qui instabat pro expeditione causæ, Idque non tantùm inspecto iure communi, vt per *Fælin. in cap. Ecclesia S. Mariæ, num. 17. de constit. Vant. de nullit. tit. à quo, & quib. num. 20. & 21. Scacc. de appell. quæst. 20. num. 8. Cas. de Grass. decis. 37. num. 5. tit. de caus. poss. & propr.* Quam ex forma *Sac. Conc. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 20. §. præterea,* quo apertè disponitur, vt appellans teneatur propriis sumptibus coram Iudice appellationis transferre omnia acta, & sequuntur *Scacc. de appell. quæst. 20. n. 8. Giurb. innumeros allegans, decis. 29. num. 1. Mant. decis. 2. num. 1. & decis. 197. num. 1.* cum aliis citatis à me in *decis. 9. num. 11. & 12.*

4 Siue † causa sit Ecclesiastica, siue prophana, iuxta tamen distinctionem per me alias adductā in supra citat. *dec. 9.*

5 *n. 14. & seqq.* Maximè † quia agebatur in præsenti casu de actis, per quæ sustantiabatur iudicium, quo casu omissio semper vitiat, *Gratian. discept. 508. nume. 10. & seq. Rot. in recent. par. 1. decis. 561. num. 12. & par. 2. decis. 564. num. 5.*

6 Iniustitia verò deducitur ex eo præsertim, quia non datur actio spolii contra tutricem legitimā, antequam rationem reddat, *Gratian. discep. 494. num. 3. Seraph. decis. 135. nume. 1. & seqq.* Cum possit contingere, quod ostendat plus impendisse, quā ipsa habuerit, & sic quod remaneat creditrix, & per consequens condemnaretur illa, quæ non erat condemnanda, *l. 1. §. præterea si tutela de contr. tutel. & vtil. act. Anch. cons. 235. nume. 1. Caph. cons. 768. num. 14. & cons. 769. num. 11.*

7 Vnde sicut æquum est, vt præcedat † ratio administrationis, antequam agatur spolio, vel ad rem certam reddendam, *Purpur. cons. 339. n. 2. lib. 2. Negus. de pign. 1. mem. 5. par. num. 37. Gratian. d. cap. 494. num. 5. Surd. decis. 184. num. 2. Rot. in recent. par. 1. decis. 478. nume. 2. & par. 2. decis. 727. num. 3.*

8 Ita pari modo † nec dari debet spolium contra D. Equitem, qui causam habet mediatam à D. Isiphila tutrice, *Rot. apud Statil. de Salu. decis. 68. num. 2.* Vbi quod spolium non competit contra tutricem, nec contra successorem ipsius.

Non obstat, quod dicebatur, regulam præfatam non admittendi spolium contra tutricem, locum sibi vendicare in pecunia pupillari; non autem in bonis immobilibus per tutorem inuentariatis, & in rebus, quæ non recipiunt functionem in genere suo, iuxta distinctionem, *Surd. in alleg. decis. 184. num. 2. & 12.* Et per consequens iniustam esse possessionem adeptam per D. Equitem Ciuallum, qui causam mediatam habet à D. Isiphila tutrice me-

9 diante persona D. Mainardi; Quia † cùm constet alienationem factam fuisse per ipsam Isiphilam tanquam tutricem, seruatis seruandis, & pro constitutione dotis Magdalenæ eius filiæ, & sororis dictæ Mineruæ cohæredis, non videtur subiacere vitio nullitatis, *l. 1. in prin. ff. de reb. eor. l. si preces, C. de præd. minor. Gabr. cons. 36. num. 26. & seq.*

10 Ac ideo † constare dicendum est de veritate dominii ad commodum eius, qui prætenditur spoliasse, quo casu non datur restitutio, *Innoc. in cap. constitutus, ad med. vers. secundum autem omnes de filpræsb. Franc. March. decis. 316 num. 11. Gratian. d. cap. 494. num. 7.*

Vnde facta alienatione per legitimam tutricem,

11 & seruatis seruandis, dici potest † Mineruam eius filiam tunc temporis minorem cecidisse à possessione culpa, & facto suo proprio, cui propterea non competit reintegratio, *Rip. in cap. sæpè, num. 27. de restit. spoliat. Ruyn. cons. 32. num. 8. lib. 1. Gratian. qui alios citat, discept. 503. nu. 27. & 28. Cassad. decis. 6. nume. 4. de restit. spol. Mantic.*

12 *decis. 332. num. 1.* Cum † factum tutoris censeatur factum pupilli, *l. qui fundum, §. si tutor, ff. pro empt. Doct. in cap. sæpe, de restit. spoliat. Rot. in rec. par. 1. decis. 423. nume. 1.* Dicitur enim hoc casu

13 pupillus cecidisse ex iusta causa, qua stante † denegatur remedium recuperandæ, *Bart. Alex. Soc. & alij in l. rem quæ nobis, ff. de acquir. possess. Menoch. de recup. rem. 15. nume. 95. Affl. decis. 392. num. 27. Greg. decis. 15. num. 2. Rot. in rec. par. 1. decis. 169. num. 7. & decis. 623. num. 1. & par. 2. decis. 38. num. 2. & decis. 473. num. 2.*

Neque obstat quod dicebatur, D. Isiphilam non fuisse veram tutricem, ex quo non adimpleuit solemnia ante administrationem, & per consequens gesta per eam esse nulla; quia ex actis constat de

14 contrario, vltra quod mater tutrix † potest administrare, & sese hæreditati immiscere, aliaque facere, quæ spectant ad pupillum, antequam conficiat inuentarium, & solemnia adimpleat, *Gratian. discep. 360. n. 33. & seqq. & discep. 542. n. 7. & 55.*

Gabr.

Gabri. cons. 36. num. 13. & 14. lib. 1. Rot. diuers.
15 par. 2. decis. 89. num. 8. Proinde † allegatum instrumentum emptionis, & venditionis respectiuè celebratum cum ea, quæ publicè, & palam administrabat, & pro tutrice se gerebat, valet vtique, & subsistere debet, ne contrahentes decipiantur, Socc. cons. 153. num. 3. & 4. lib. 2. Grat. d. cap. 360. num. 36. Rot. diuers. part. 2. d. decis. 89. num. 9. Vltra
16 quod † ex actu etiam inualido, dummodo inualiditas non respiciat consensum, sed solemnitatem, translata semper dicitur possessio, ita vt cesset remedium spolii, l. 1. §. si. vir. ff. de acq. poss. Glos. in l. 2. §. si à pupillo, ff. pro empt. vbi Bart. num. 3. Ruyn. cons. 32. & cons. 173. num. 11. lib. 1. Puteo decis. 277. num. 4. lib. 3. Seraph. decis. 1200. num. 3. Rot. diuers. par. 2. d. decis. 93. num. 1. & seqq. Quare non videtur dubitandum de legitima pos-
17 sessione D. Equitis, cum sola † auctoritas tutoris, etiam absque decreto Iudicis, possit possessionem rei immobilis tàm naturaliter, quàm ciuiliter in alium transferre, dum tamen id sequatur per actualem, & veram traditionem, non autem per actum fictum, Glos. in l. 2. §. si à pupillo, & ibi Bar. num. 3. & Imol. num. 7. ff. pro emp. Ro. diuer. part. 2. d. decis. 93. num. 4. 8. 9. 10. & 11.

10 Exceptio retentionis est cæteris fauorabilior, quæ potest etiam in ipsa executione opponi.
11 Euictionis actio vbi non datur, datur tamen restitutio pretij.
12 Venditor sub hasta regulariter de euictione non tenetur. Limita tamen, & declara vt num. 13. 14. 15. 16. & 17.
18 Creditor, qui obtinet subhastari pignus non solum tenetur se præstare creditorem, sed etiam curare, ne prætermittatur ea, quæ faciunt tutam venditionem.
20 Cautio euictionis quomodo sit præstanda per creditorem, qui pro suo iure obtinuit subhastari, & distrahi pignus, & num. 21.
22 Euictio pro parte rei euictæ tantùm debetur facta æstimatione. Amplia multo magis quando venditio facta fuit ad corpus, & sub vnico pretio, num. 23.
24 Venditor cogitur causatiuè ad fideiubendum, si vult pretium exigere, dum per emptorem excipitur de euictione.
25 Vbi creditor vendens sub hasta, tenetur ad restitutionem pretij ob secutam euictionem, debitor suus liberatus non dicitur.
26 Titulus quando reducitur ad non titulum, priores obligationes non extinguuntur, sed remanent in suspenso ex futuro euentu euictionis, num. 27.

ARGVMENTVM.

Euictionis periculū imminere dicitur ex aliqua controuersia mota super tota re vendita, aut aliqua illius parte, quo casu emptor etiam sub hasta excipere potest de periculo euictionis, & de retentione pretij, donec sit securus per cautionem.

SVMMARIVM.

1 Solemnitates subhastationis requiruntur, tam in alienatione pignoris capti in executionem rei iudicatæ, Quàm in alienatione bonorum minoris, Ecclesiæ, vel fisci, num. 2.
3 Emptor pretium soluere non tenetur, quando in limine contractus imminet euictio, nisi sibi idoneè caueatur.
4 Euictio in limine contractus imminere dicitur, quando manetur lis ante solutionem pretij. Quod procedit tàm in iudicio possessorio, quàm petitorio, num. 5.
6 Emptor sub hasta secuta euictione potest agere pro restitutione pretij contra illum, cui facta fuit solutio, & ad cuius instantiam res fuit vendita.
7 Et multò magis imminente euictione se defendere potest ad solutionem pretij per viā retentionis & n. 19.
8 Exceptio emptoris de periculo euictionis, & de retentione pretij est vnum de remedijs principalioribus, quæ ipse habet.
9 Actio cui competit, multo magis datur exceptio.

DECISIO LXXXI.

Scipio Baldassinus de Æsio, vti creditor q. Hortēsij Bernardini de Musciano obtinuit mandatum à D. Vicario dictæ Ciuitatis, quod exequi fecit in vna domo, & duobus petiis terræ in contracta Figuræ, & contrata Baron-
1 ciæ. Et quia † in venditione pignoris capti in executionem rei iudicatæ solēnitates subhastationis requiruntur, iuxta tex. in l. ordo. C. de execut. rei iud.
2 Prout requiruntur in † alienatione bonorum minoris Ecclesiæ, vel fisci. l. 1. C. de præd. decur. lib. 10 & in Auth. hoc ius porrectum, C. de Sacr. Eccl. Mangil. de euict. quæst. 45. n. 10. & seqq. Fuerunt igitur eadem bona subhastata coram eodem Iudice, deliberataq; Angelo Augustini vltimo oblatori pro pretio scutorum 220. in totum.

Verum quia, antequàm ipse actualem bonorum possessionem adeptus esset, fuit à D. Agnete q. Cōsuli Terrentii per monitorium A. C. super iactationibus, & molestiis inhibitus, ne ingrederetur petium terræ Barōciæ, ex .. in eius quieta, & pacifica possessione mulier se reperiri asserebat. Idcirco D. Angelus molestatus à Baldassinis pro solutione pretii rerum subhastatarum, obtinuit præceptum contra eundem Scipionem, & consortes, ne aliquid innouarent contra ipsū occasione oblationis factæ sub hasta, & adiudicationis subsecutæ; Nec non instetit præceptum confirmari, mandatiq; ipsum non
3 molestari, ex quo † ob euictionem imminentem in limine contractus, non tenetur ad pretii solutionē, nisi sibi idoneè caueatur, iuxta tex. in l. habitationum, §. fin. ff. de peric. & com. rei vend. & in l. post perfectam

Perfectam, vbi Glos. & Doct. C. de euict. Cumq; Iudex
præceptum reuocauerit, & Inerit per Angelum ap-
pellatin introducta in Rota; Proposito dubio, an
scilicet decretum D. Iudicis à quo sit confirmandũ,
vel infirmandum, fuit sanè per omnes Auditores
resolutum esse infirmandum, Ratioq; resolutionis
4 fuit, Quia † cum euictio dicatur imminere in limine
contractus, quando mouetur lis ante solutionem
pretii, *l. si post perfectam, C. de euict. vbi Bart. Bal. Salic. Alber. & alij, Surd. cons. 36. num. 14. & decis. 183. num. 1. & 295. num. 7. & 8. Giurb. decis. 100. num. 27. Rot. diuers. par. 2. decis. 281. num. 1.* Siue
5 † petitorio, siue possessorio iudicio actũ sit, *l. stipulatio ista, §. si quis forte, vbi Alex. & alij, de verb. oblig. Gomez. de empt. & vend. cap. 2. nu. 45. Rot. diuer. d. decis. 281. num. 2.* Propterea in casu, & ad
effectũ, de quo agitur, dictum fuit, quod sicut secu-
6 ta euictione rei venditæ sub hasta, emptor † illius
potest agere pro restitutione pretii contra illum,
cui facta fuit solutio, & ad cuius instantiam res fuit
vendita, *l. si plus, §. iussu Iudicis, ff. de euict. l. si ob causam, C. eo. tit. Balduin. de pign. & hyp. cap. 18.* (ibi) *sed de pretio aget emptor aduersus eum, cuius nomine res est distracta, Mangil. de euict. quæst. 45. num. 3. & quæst. 67. nu. 14.* Ita potuit Angelus emp-
7 tor multò magis † per exceptionem se defendere à
pretii solutione, *Surd. d. cons. 36. n. 14. & 22. in fin. vers. nõ enim aduersatur, Rot. diuers. d. dec. 281. n. 11.*
8 Etenim inter cetera remedia, quæ habet † ẽptor, est
excipere de periculo euictionis, & de retẽtione pre-
tij, donec sit factus securus, *d. l. si post perfectam, C. de euict. & ibi not. omnes, & in l. non idcirco, C. de contr. emp. & in l. habitationum, §. fin. de peric. & com. rei vend. & in l. 1. §. stipulatio de prat. stipulat. Neuiz. cons. 37. num. 15. Rom. cons. 8. ante fin. Rot. diuers. par. 2. d. decis. 281. num. 32.* Nam cui † actio
9 competit, multò magis datur exceptio, *l. nemo, §. inuitus, & §. cui damus, vbi Dec. & Cagn. ff. de reg. iur. Surd. d. cons. 36. num. 11.* Quæ † quidẽ exceptio
10 retentionis est cæteris fauorabilior, cum possit etiã
opponi in executione, absquè eo, quod iudiciũ re-
scindatur, *Cran. cons. 65. n. 3. & seqq. & cons. 148. n. 2. Cast. cons. 166. col. 3. vol. 2. Rot. d. decis. 281. n. 12.*
11 Quod autem † cõpetat actio ad restitutionẽ pretii,
si per emptorem fuisset solutum, etiam quod vẽdi-
tor nõ teneatur de euictione, nisi pro dato, & facto
suo, probant *tex. in l. ex tempo. §. fin. & in l. emptorẽ, §. fin. ff. de act. empt. Natt. cons. 181. n. 7. latè, Surd. d. cons. 36. n. 22. Mangil. d. tract. quæst. 57. n. 3. Rot. in recent. par. 1. decis. 525. num. 8.*
12 Nec his obstat, quod Scipio Baldassinus † vẽditor
sub hasta nõ teneatur de euictione, iuxta *tex. in l. 1. C. cred. euict. pign. non deb. l. periculum, vbi Bart. Bal. & Salic. ff. de pign. Mangil. d. tract. quæst. 44. n. 10. & seq. Negus. de pig. par. 6. memb. 1. quæst. 5. n. 40.*
13 Nam hæc regula † declaratur, vt nõ habeat locum,
quãdo in limine contractus superuenit periculum
euictionis, quia tunc emptor causatiuè per viã ex-
ceptionis potest retinere pretium, donec sit factus
securus, & potest vti remedio *d. l. si post perfectam,*
vt in punctio firmat, citatis aliis, *Rot. diuers. d. decis. 281. num. 35.* Prout etiã declaratur, vt non habeat
14 locum dicta regula, † quãdo subhastatio declaratur
nulla, *Rot. in recent. par. 1. decis. 370. num. 5.* Vt
quidem in casu nostro petitum fuit; Nam tũc tene-
15 tur † venditor sub hasta ad id, & pro eo, quod interest
emptoris ex defectu nullitatis subhastationis factæ
de bonis alterius, quàm debitoris, etiã propter im-
peritiã executorum, *ad tex. in l. 1. §. illud sciendum, ff. de separat. l. 2. in fin. C. cred. euict. pig. non deb. Balduin. d. tract. de pign. cap. 18. vers. quod de euict. non*
16 *præstanda.* Neque pariter habet locum, † quando is
qui vendidit, aut obtinuit subhastationem, & sciẽs,
& prudens, occultat vitium, aut seruitutẽ rei, *Cran. cons. 221. n. 9. Rot. diuers. par. 2. d. decis. 281. n. 34.*
Similiter quoque non habet locum dicta regula,
17 † quãdo ille, qui vendidit, vt creditor, docere nõ po-
test se esse creditorẽ, *Rot. in recen. par. 1. d. dec. 370.*
18 *num. 6.* Quia non solũ † tenetur se præstare crẽdito-
rem, sed etiã curare, quantum in se est, ne quid præ-
termittatur eorum, quæ tutam venditionem facere
possunt, *Ant. Fab. decis. 4. circa med. tit. credit. euict. pign. non deb fol. 1085.*
Cum igitur teneatur venditor ad pretii restitutio-
nem, consequens est, vt multo magis possit Ange-
19 lus emptor † pretium promissum retinere imminẽ-
te euictione ante illius solutionem, & sic in limine
contractus, vt supra dictum est, *Rot. diuers. par. 2. decis. 281. num. 32.* sicuti posset si euictio sequere-
20 tur, *Surd. d. cons. 36. num. 22. in fin.* Idq; † non
solum pro molestiis respectu cupparum trium, pro
qua parte fuit per Agnetem institutum iudicium,
vt per *Surd. in d. decis. 295. num. 16. & seqq.* Sed
21 etiam † pro totali interesse, vt firmant *Alex. cons. 65 vol. 5. Soc. cons. 208. col. pen. vol. 2. Grat. cons. 135. num. 7. vol. 2. Cost. de port. ratæ quæst. 14. num. 1. Vrsil. ad Affl. decis 171. num. 4. Giurb. decis. 100. num. 31. Mastrill. decis. 160. num. 21. Osasch. decis. 24. n. 8. Thes. decis. 85. in fin. Franch. decis. 555. & Rot. diuers. par. 2. d. decis. 281. n. 36.*
22 Quamuis contrarium † esset dicendum, si versare-
mur in mera euictione, quia tunc pro parte rei eui-
ctæ tantùm deberetur euictio facta æstimatione, *l. 1. vbi Bart. & alij, ff. de euic. Mantic. decis. 137.*
23 *num. 1.* Eo magis quia † dicitur vnica, & indiuidua
venditio, tanquam facta ad corpus, & sub vnico
pretio, *l. si plura, ff. de edil. edict. Rot. in recent. par. 1. decis. 170. num. 2. in fin.*
Neque obstat, quod venditor non possit præcisè
cogi ad fideiubendum; quia, vt dictum est cogitur
24 † causatiuè, si vult pretium exigere, dum per em-
ptorem excipitur de euictione, secundum *Bal. in d. l. si post perfectam, C. de euict. & Castr. cons. 46. per tot. lib. 1. Surd. d. cons. 36. n. 14. & decis. 183. n. 1.*
25 Tanto magis quia † vbi creditor vendens sub hasta
tenetur ad restitutionẽ pretii ob secutã euictionẽ,
debitor suus liberatus non dicitur, nisi ita demum si
pretium deueniat ad vẽditorem irreuocabiliter, *ex tex. in l. sextante, §. Latinus, ff. de excep. rei iud.* Vnde
26 † si cõtingat subhastationem in totum, vel in partẽ
declarari nulla, titulus dicitur reduci ad non titulũ
itaut priores obligationes nõ extinguantur, & cre-
ditor

ditor præfatus primeuas eius actiones cõtra Hortensium retineat integras, *l. si quis antea, §. si quis conduxerit, vbi Ias. nu. 13. ff. de acq. poss. Gabr. cons. 36. num. 66. lib. 1. Surd. de decis. 51. num. 19. & 20.* Rot. *in recent, par. 1. decis. 370. num. 3.* Sed
27 eius liberatio † manebit in suspẽso ex futuro euentu euictionis, quæ si non sequatur, erit liberatus, & quatenus sequatur, aget contra debitorem veteri actione pignoratitia, seu contraria, vt in *l. rescripto, §. 1. ff. de distr. pign. Neguf. de pign. mem. 1. par 6. num. 43.* & de magis communi testatur *Mangil. d. tract. quæst. 45. num. 6.*

ARGVMENTVM.

Testamentum an sit validum, si fuerit cõditum per relationem ad scripturam obsignatã, & clausam, & coram testibus traditam Notario. Et quid seruetur de cõsuetudine tã generali, quàm speciali

SVMMARIVM.

1 *Quãdiu hæreditas ex testamẽto adiri potest, vel spes est testamẽtariæ successionis, cessat succesio ab intestato.*
2 *Hæreditas defertur secundum voluntatem testatoris.*
3 *Testamentarij hæredis sola spes, quandiu durat, legitimum repellit.*
4 *Institutione conditionali pendente, non est locus legitimo successori.*
5 *Testati, & intestati materia, est diuersa.*
6 *Testamentum in dubio præsumitur validum.*
7 *Testamentum vbi adest, qui vult venire ab intestato, tenetur concludenter probare nullitatem ipsius, antequam ab intestato successio per ipsum prætendi valeat, & num. 11.*
8 *Exceptio nullitatis testamenti probanda per testes, nõ admictitur in iudicio mere possessorio, & num. 10.*
9 *Remedium l. fin. C. de edict. Diu. Hadr. Toll. requirit solam apparentiã testamenti ex sui facie nõ aboliti.*
12 *Appellatione pendente super validitate, vel inualiditate testamenti, illud interea remanet in suo robore.*
13 *Appellatio vires sententiæ suspendit.*
14 *Appellatio non tollit præsumptionem boni iuris.*
15 *Nomen hæredis voce testatoris coram septem testibus regulariter exprimi debet. Et non sufficit implicita nuncupatio. Quod limita, & declaro, vt num. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 28. 31. & 35.*
17 *Nominis hæredis expressio, quæ fit per relationem ad aliquid certum, & determinatam, dicitur vera, & propria nominatio.*
22 *Identitas rei, ad quã fit relatio, semper est probanda.*
23 *Consuetudo testandi per relationem intelligitur, dummodo schedula, ad quam fit relatio, sit indubitata. Non autem quando de ea dubitari potest, & num. 24. 25. & 26.*
27 *Nomen hæredis nominatim exprimi debet pro forma, quæ non potest adimpleri per æquipollens, contrarium num. 29. Sed intellige, vt num. 30.*
32 *Expressa per relationem dicuntur expressa in specie, ac si in referente inserta essent.*
33 *Grat. opin. in disc. 973. quomodo procedat.*
34 *In testamento nuncupatiuo sufficit sola præsentia testium absque eorum subscriptione.*
36 *Statutum Æsinum prohibet mulieres testari sine præsentia proximiorum.*
37 *De nullitate testamenti dicens, ob non seruatam formam à statuto requirente præsentiam consanguineorum, probare debet existentiam aliorum proximiorum, & habilitatem de illo tempore.*
38 *Præsentia, & decretum Iudicis quando suppleat defectum consanguineorum.*

DECISIO LXXXII.

Non ab intestato, sed ex testamento nũcupatiuo, de quo agitur, condito per D. Isabellam Bondulam, locum esse successioni, resolutum fuit sine discre-
1 pantia, cum notissimi iuris sit, † quandiu hæreditas, ex testamẽto adiri potest, vel etiam spes est testamentariæ successionis, quod ab intestato successio locum nõ habet *l. quãdiu, ff. de acq. hæred. l. quandiu, ff. de reg. iur. l. antequam, C. com. de success. l. ex testamento, C. vnd. lib. Bart. & cæteri Doct. in l. neque, §. hæres institutus. ff. de acq. hæred. Alex. in l. hac. consultissima, §. si quis autem, n. 1. vers. nota casum, C. de test. Ruyn. cons. 36. num. 10. lib. 3. Decian. cons. 474. num. 6. lib. 5. Hond. cons. 51. n. 50. lib. 2. Arg. de. legit. contrad. q. 11. art. 1. n. 3. Fach. contr. iur. lib. 13. cap. 76. vers. septimò, Giurb. dec. 11. n. 5. vers. quandiu, Barz. dec. 89. n. 21.*
2 Et ratio est, quia hæreditates † deferuntur secundũ volũtatem defuncti, *l. 1. C. de sacr. Eccl. l. verbis legis. ff de verb. signif. §. disponat, Auth. de nupt.* Quod
3 adeo verum est, vt sola † spes testamentarij hæredis suspendat legitimum, quandiu durat, *d. l. antequam. C. com. de succes.* Hinc fit, vt stante † conditionali in-
4 stitutione, quatenus conditio pendet, non sit locus legitimo successori, *l. si quis sub conditione in prin. ff. de testa. tut.* Hinc etiã fit, vt † testati, & intestati ma-
5 teria nõ modo diuersa, sed contraria dicatur, *Decian. cons. 6. num. 6. lib. 1. cons. 49. num. 8. lib. 4. & cons. 2. num. 128. lib. 5. Giurb. d. decis. 11. num. 6.*

De testamento autem non videtur posse dubitari, cũ in publicam, & authenticam formam productũ apparet in actis, rectè cõfectum iuxta iuris communis, & statuti Æsini dispositionẽ, vt inferius demõstrabitur, qua ratione non solum per sententiam D. Iudicis à quo fuit declaratũ validum, prout equidẽ
6 † de iure præsumitur, *l. similes, ff. de milit. testam. Menoch. præs. 10. n. 1. & seqq. lib. 4.* Itaut † veniens
7 ab intestato nõ possit suam contraditionẽ fundare nisi clare probet testamentũ esse nullum, vel aliquo modo deficere, *Ang. in l. cum ãtiquitas, C. de testam.*
8 *Mant. de coniect. lib. 2. tit. 6. num. 4.* Quæ quidem † probatio facienda per testes altam requirit indaginem, non admictẽdam in iudicio merè possessorio,

In quo versamur. *Dec. cons. 84. num. 118. Natt. cons. 136. Rol. cons. 2. num. 42. lib. 3. Aff. decis. 24. n. 24.*
9 *Peregr. de fideicom. art. 48. nu. 29.* Sed etiam vigore illius rectè decreta fuit immissio, † & adita hæreditas per D. Ioannam filiam, & hæredem dictæ testatricis ex remedio *l. fin. C. de edict. Diu. Hadr. toll.* requirentis solam apparentiam testamenti ex sui facie non aboliti, vel cancellati, *l. 2. C. eo. tit. de edict. Diu Hadr. Toll.* & firmant scribentes omnes, *in d. l. fin. vbi Bart. num. 21. Zacch. num. 49. Dec. num. 15. Menoch. adip. rem. 4. num. 883. Argel. d. quæst. 11. num. 51. Rot. in recent. par. 1. decis. 135. n. 81.*
10 Quamobrem dictum fuit, † exceptiones nullitatis contra testamentum datas pro parte D. Æmilii de Ripantibus nepotis eiusdem testatricis ex D. Paula eius filia prædefuncta, respicere petitorium, in quo prius declarandum venit testamentum non esse
11 validum, † antequam successio ab intestato per ipsũ prætendi valeat *l. vnica ff. si tabul. testam. null. ext. l. Dinus Pius, §. Diuu, & l. seq. ff. de petit. hæred. l. 1. C. de bonor. poss. secund. tab. §. cum autem quæritur, Instit. de hæred. quæ ab intest. defer. Crau. cons. 280. num. 1. Menoch. cons. 301. num. 27. & seq.* Nec releuat suspẽsio sententiæ per appellatio-
12 nem interpositam, quia † nihilominus ea pendente testamentum remanet in suo robore, *l. si quis filio. §. bi autem omnes, ff. de ininst. rupt. & irrit. testam. d.*
13 *l. 2. C. de bonor. poss. secund. Tab.* Quoniam † appellatio vires sententiæ suspendit, *cap. 1. de re iud. cap. veniens, de iur. iur. Lancell. de attent. par. 2. cap. 12. in præfa. n. 108. & seq. M. Ant. var. lib. 1. resol. 26. n. 13.*
14 Non autem † tollit præsumptionem boni iuris, imò potius pro sententia præsumendum est, donec constet de contrario, *Meno. præs. 67. num. 22. lib. 2. Gab. tit. de sent. concl. 6. num. 1. Greg. decis. 123. num. 7.*

Quibus stantibus non obstat quod dicebatur, te-
15 stamentum iure non subsistere, quia † nomen hæredis fuit à testatrice implicitè nuncupatum per relationem ad schedulam à se traditam Notario coram septem testibus, contra textum *in l. iubemus, C. de testam.* requirentem pro forma, vt nomen hæredis coram septem testibus voce testatoris nominetur, *l. hæredes palam, in prin. ff. de testa. §. fin. instit. eo. tit. Ias. in l. hac consultissima, §. per nũcupationem, C. de test. cum aliis deductis per Grat. disc. 973. ferè*
16 *per totam* Nam † pro responsione sciendum est, triplicem esse expressionem, & nominationem, alterã videlicet generalem, & hanc in propriam, alteram vero specialem, & alteram singularem, & vtramq; propriam, & veram, vt explicat *Bar. in l. fin. ad fin. C. si cont. ius, & in l. 1. num. 7. ff. de vulg. & pupill. vbi etiam Rip. num. 50. Ruyn. in l. Gallus, §. & quid si tantum, num. 167. Tiraq. de leg. connub. Glos. 7. num. 86. & seqq. Magd. de nu. test. in testam. cap. 27. n. 10.*
17 At in proposito † expressio, quæ fit per relationem ad aliquid certum, & determinatum per schedulã clausam, & sigillatam, ac consignatam per testatricem Notario coram septem testibus, dicitur vera, & propria saltim specialis, licet non singularis, *l. pluribus, in prin. vbi Ang. ff. de verb. oblig. Tiraq. d. Glos. 7. n. 182. Fusar. cons. 41. num. 26. & 27. Magd. d.*
18 *cap. 27. num. 11.* Idcircò, † sicut sufficit huiusmodi nominatio implicita, etiam vbi requiritur vera, & formalis, ac solẽnis expressio, vt auctoritatibus, &
19 exemplis latè ostendit *Magd. d. c. 27. num. 12.* Ita † firmãdum est in casu nostro, de institutione hæredis satis apertè, & sufficienter constare per relationẽ ad schedulam testibus non lectam, sed sigillatam, & sutam cum folio consignato Notario, qui de omnibus rogatus est coram septem testibus, & valere huiusmodi testamentum, etiã nomine hæredis implicitè nuncupato, secundum veriorem opinionem *Bart. communiter recepti in l. si ita scripsero, ff. de cond. & demon. & in l. quem hæredi, ff. de reb. dub. & in l. fin, C. de fideicom. vbi etiam Ias. num. 15. Rip. in l. nemo potest. nu. 31. ff. de leg. 1. Bal. in l. a sic toto, in fin. vbi etiam Ang. ff. de hæred. instit. idem Bal. in l. captatorias, num. 10. C. de testam. milit. & cons. 169. in fin. lib. 2. Paul. de Castr. in d. l. hæredes palã, num. 2. & 3. ff. de verb. oblig. & cons. 93. num. 3. & 4. lib. 1. Alex. in l. ait prætor, §. si iudex, num. 2. ff. de re iud. & in l. hac consultissima, num. 8. & 9. C. qui testam. fac. pos. & in cons. 76. num. 5. & seqq. lib. 3. & cons. 176. num. 6. & seqq. lib. 5. & cons. 14. num. 16. lib. 6. & cons. 114. num. 5. lib. 7. Soccin.* qui latè comprobat respondens contrariis *in d. l. si ita scripsero, num. 3. ff. de cond. & demonst. Ruin. cons. 193. n. 10. lib. 2. Paris.* qui alios cumulat, & testatur de communi, *cons. 19. num. 12. & seqq. lib. 3. Socc. Sen. cons. 142. nu. 6. & cons. 173. nu. 2. lib. 2. Gozad. cons. 3. nu. 11. & seqq.* Rimin. *cons. 254. nu. 5. & seqq. Alciat. cons. 126. num. 1. & seq. lib. 9. Cabal. cons. 106. num. 2. lib. 2. Fusar. d. cons. 41. num. 4. & 5. Clar. in §. testamentum, quæst. 4. num. 3. & quæst. 36. num. 2. vers. sed quid si testator,* vbi testatur de communi obseruantia, & quod ab hac opinione non sit in practica recedendum, *Gras. in §. institutio, quæst. 12. num. 1. & 2. & quæst. 16. num. 2. & seqq. & in §. testamentum, quæst. 10. num. 8. Natt. in auth. quod sine, num. 10. & 11. C. de testam Valasc. de succes. §. 11. num. 16. & 19. Gabr. tit. de testam. concl. 11. per tot. Magd. d. tract. cap. 27. num. 9.* vbi multos ex præcitatis allegat, & testatur de communi omnium Doctorum sententia, *Mascard. de probat. conclus. 1352. num. 73. Mantic. qui alios enumerat,* & pariter testatur de communi, *lib. 1. tit. 7. num. 7. & rursus, lib. 4. tit. 3. num. 11. Boer. decis. 240. num. 3. Affl. decis. 143. num. 6. Mastrill. decis. 190. nu. 2. & seqq.* Et ego dixi *decis. 68. num. 84. Grat. discep. 605. num. 35. & seqq.* vbi testatur doctrinam *Bart. in d. l. si ita scripsero, ff. de cond. & demon. esse communiter approbatam.*
20 Præterea † hæc opinio conualidata, & comprobata est, non solum per generalem consuetudinem, & communem obseruantiam, de qua testantur plures ex citatis Doctoribus, & signanter *Clar. in d. q. 36. n. 2. vers. nihilominus, Gras. in §. testamentum, d. quæst. 10. vers. alij aliter sentiunt, Mant. lib. 4. tit. 3.*
21 *n. 11.* Sed etiã † ex speciali consuetudine Ciuitatis A Esij, de qua fidẽ faciunt Notarij, & Curiales ibidem exercentes, quibus standum est, *Rol. cons. 57. n. 27. lib. 4. Menoc. cons. 54. n. 5. Caph. cons. 361. n. 25.*

Becc.

Becc. cons. 67. num. 32. Surd. cons. 74. num. 14. Gratian. discept. 973. num. 43.

22 Neque pariter obstat quod dicebatur,† non constare in actis de identitate schedulæ, ad quam fuit facta relatio, de qua omnino cõstare debet per claras probationes, vt concludunt omnes in *l. si ita scripsero, vbi præcipuè Bart. ff. de cond. & demonst.*
23 *Gratian. d. cap. 973. num. 46.* Quia † cum non versemur in schedula separata à folio, vbi adsit rogitus Notarii, sed in schedula omnino coniuncta, ligata, suta, & sigillata per testatricem, cum ipso folio rogitus testamenti, si non dubitatur de rogitu testamenti, ita nec dubitari potest de schedula, quia de ea constat per publicum instrumẽtum, vt per *Fulg. cons. 56. num. 3. Ludou. Lana in eius cons. de form. testamenti nuncupatiui, num. 70.* Grass. in *d. §. testamentum quæst. 10. num. 8. Magd. d. cap. 27. num. 6.* à quibus non dissentit *Paris. cons. 19. num. 6. vers.*
24 *nec etiam apparet*: Et Doctores, qui dicunt † debere constare de identitate, loquuntur in casu testamenti facti per relationem ad schedulam separatã existentem apud aliquem probum virum, vt per *Mantic. in locis citatis, & Grat. d. discep. 973. nu.* 48. Vel quando schedula, ad quam fit relatio, est huiusmodi, quæ in se non continet necessariam, & cõcludentem probationem, & est intus aliquod folĩũ, à quo sine incisione, & fractura extrahi potest, in quibus casibus identitas schedulæ est probanda, ac scilicet sit eademmet, de qua sentit testator, in quibus terminis loquuntur *Corn. cons. 144. nu. 12. lib. 4. Cran. cons. 198. num. 4. Paris. cons. 19. num. 26. lib. 3. Menoch. cons. 313. num. 40. Grass. d. §. institutio, quæst. 16. num. 4. vbi dantur concordantes.*
25 At in casu nostro † non sumus in schedula separata, sed coniuncta, vt dictum est, ita vt de illa dubitari
26 non possit. Vnde satis est, † quod constet schedulã fuisse alligatam, & sutam cum folio, in quo fuit factus rogitus consignationis, vt ab ea separari, & extrahi non possit, & adnotatum illud esse testamentum D. Isabellæ Bondulæ coram septem testibus: Nec hoc casu est probanda identitas, si de fide Notarii non dubitetur, quia de ea constat per publicum instrumentum, *Magd. d. cap. 27. n. 6. Fusar. d. cons. 41. num. 27. Clar. in d. quæst. 36. in fin. & Gratian. d. discept. 973. num. 47.* Et si desiderarentur coniecturæ, & indicia pro identitate huius testamenti, hic adsunt plurea consideratæ per Dominum scribentem pro hac parte cum quibus Rota transiuit.
27 Minus obstat, quod † pro forma requiratur, vt nomen hæredis exprimatur nominatim, idcirco non sufficere implicitè exprimere per relationẽ ad aliud, cum forma non possit adimpleri per æquipollens, vt tradit *Bart. quem omnes sequuntur in l. 1. ff.*
28 *de lib. & posth.* Quoniam † in hoc vltra consuetudinem generalem, & specialem contrariam, vt dictũ est *num. 20. & 21.* habemus iura clara, quod sufficit nomen hæredis exprimi per relationem ad aliud certum, quod testator dixit ante testamentum, *l. in tempus. §. 1. l. asse toto, vbi Bal. & Angel. l.*
29 *quoties, §. si quis nomen, ff. de hæred. inst.* Ita † quod negari possit talem expressionem esse de forma, cũ ista repugnent, quod sit de forma, & quod possit adimpleri per æquipollens, vt declarant *Dec. in d. l. hac consultissima, ante num. 23. C. qui testa. fac. poss. Magd. d. cap. 27. num. 14.* Et dato quod expressio hæredis nominatim faciẽda esset de for-
30 ma, non tamen modus, † per quem fieri debet talis
31 expressio, dici debet de forma, ac ideo satis † est, quocũq; modo exprimatur hæres, & nominetur per relationem ad certam schedulam, ita vt certitudinaliter de corpore constet, iuxta *tex. in d. §. si quis nomen, & in l. 2. ff. de lib. & posth. vbi Doct. Magd. eod. cap. num. 16. vbi latè comprobat in num. seqq.*
32 Et † ratio videtur esse, quia expressa per relationẽ dicuntur expressa in specie, ac si in referente fuissent inserta, *Mastrill. decis. 190. num. 5. Milan. dec. 2. num. 81. & 82. lib. 2.*
33 Similiter non obstant dicta per *Gratian. in † allegata, discept. 973.* Tum quia contrarium dixit, *disc. 605. num. 35. & seqq.* Tum quia ex relatis ab vtraq; parte constat, hanc esse magis communem, pro qua pluries fuit decisum. Tum etiam quia Doctores ab ipso citati supponũt casum diuersum à præsenti, quando scilicet institutio hæredis habet relationem ad schedulam existentem penes alium, vt puta apud Guardianum Sancti Francisci, & sic non annexam, ligatam, & sutam vnà cum folio, in quo sit rogitus Notarij pro identitate probanda, vt *num. 47. & 48.* Tum denique quia loquitur in casu, vbi nõ adest contraria consuetudo, vt *n. 37. & seqq.*
Pariter non obstat, quod testes testamentum non subscripserint, vel schedulam non recognouerint,
34 quia sumus in testamento † nuncupatiuo, in quo sufficit sola præsentia testium, *Fusar. d. cons. 41.*
35 *num. 27. vers. nec necessarium est.* Et † quando in eadem charta Notarius rogatus coram testibus attestatur, schedulam supra clausam, & signatam fore, & esse testamentum, puta Titij, vel factum est à Notario rogato per instrumentum publicum, in quo protestetur, tale esse testamentum, vt de eius fide dubitari non possit, sicut in hoc præsenti casu factum est. Tunc testamentum valet, vt nuncupatiuum, etiam non recognita schedula per testes, dummodo illud instrumentum habeat sua requisita, puta diem, locum, & testes, vt omnes Doctores supponunt, teste *Grass. in dicto §. testamentum, quæst. 10. num. 8. vers. secundus casus.*
Tandem non obstat allegatus defectus solemni-
36 tatis statuti † Æsini, requirentis, quod mulieres facere debeant testamentum cum præsentia duorum proximiorum, de quo latè, *Gabr. cons. 1. lib. 2.* Quia in casu nostro tres interuenerunt cum præsentia, & decreto Iudicis. Quare DD. de Ripan-
37 tibus, qui dicunt de nullitate † ob non seruatam formam à statuto traditam, probare debent existentiam aliorum proximiorum, & habilitatem de illo tempore, *Corn. cons. 131. num. 2. & cons. 151. num. 4. lib. 4. Castr. cons. 124. num. 2. lib. 1. Caball. cons. 166. num. 1. lib. 1. Carthar. decis. 74. num. 14. & decis. 123. num. 11.* Rot. *penes Pic. decis. 28. 30. 57. & 62. & penes Marcb. par. 2. fol.*

56. *& penes Put. decis.* 385. *num.* 4. *lib.* 2. Eò
38 magis † stante præsentia, & decreto Iudicis, quod cum non requiratur à statuto, supplet profectò cõsanguineorum defectum, quamuis adesset, vt latè declarat *Simone. de decret. lib.* 3. *tit.* 7. *num.* 16. *& seqq.* Et ego firmaui in allegata *decis.* 68. *nu.* 76.

ARGVMENTVM.

An, & quando hæredes mariti defuncti petere possint fructus, siue interesse dotis non solutæ tempore debito.

SVMMARIVM.

1 *Maritus dotis non soluta interesse petit. Etiam si dos consistat in mobilibus num.* 2.
3 *Pater tenetur filiam alere, & dotare.*
4 *Pater si releuatur à marito, qui sustinet onera matrimonij, ad interesse tenetur.*
5 *Cõditio obligationis ex persona hæredis non mutatur.*
6 *Hæredes mariti defuncti interusuria dotis non soluta petere non possunt, cum taciturnitate ipsius remissa videantur, Quod limitatur, vt num.* 7.
8 *Ius actiuum, & passiuum formatum in persona defuncti transit ad hæredem.*
9 *Maritus quando dicatur sustinere onera matrimonij.*

DECISIO LXXXIII.

1 Propter † retardatam promissæ dotis solutionem, absq; alia interpellatione, interesse deberi marito ob matrimonii onera, quæ sustinet, nemo est qui dubitet, *ex cap. salubriter, de vsuris. l. insulam, §. vsuras, ff. sol. matr. l. cum post, §. in domum, ff. de iur. dot. Barb. late in l. de diuisione, num.* 2. *ff. sol. matr. Menoch. de arb. cas.* 294. *num.* 56. *Surd. cons.* 269. *num.* 3. *Osasch. dec.* 132. *num.* 1. *Gram. decis.* 70. *per totam, Giurb.* qui
2 alios congerit *decis.* 72. *num.* 1. Idque † etiam pro mobilibus, & iocalibus, aliisque muliebribus ornamentis quibuscunque, statuto die nõ solutis, vt per *tex. expressum, in l. fin. §. præterea, C. de iur. dot.* & late firmauit *Giurb. in d. decis. num.* 13. *& seqq.*

Quibus sic positis, videtur pronunciandum, malè fuisse iudicatum per D. Vicarium Recanaten. Iudicem à quo, & benè appellatum per DD. de Constantiis, qui tanquam hæredes petierunt interusuria decursa durante matrimonio inter Catharinam, & Iacobum eorum fratrem; Nam cum †
3 Pater Catharinæ teneretur illam dotare, & alere, *l. qui liberos, ff. de rit. nupt. l. fin. C. de dot. promis. l. si quis à liberis, ff. de lib. agnos. l. à filia, ff. ad. trebell. Rot. in recent. part.* 1. *decis.* 66. *num.* 5.

Propterea, quia dotes iuxta conuentionem non soluit, ab alimentis non liberatur; Nam maritus
4 † qui vxorem aluit, dicitur patrem releuasse ab onere, quod ei à lege erat iniunctum, & consequenter congruum est, quod vsuras soluat marito loco alimentorum, quæ præstare tenebatur, *Surd. d. cons.* 269. *n.* 11. *Rol. cons.* 65. *nu.* 9. *lib.* 4. Igitur sicut poterat Iacobus maritus ad dictorum alimẽtorum repetitionem venire, ita idem ius agendi dictis de Constantiis fratribus, & hæredibus com-
5 petere debet, cum † ex persona hæredis conditio obligationis non mutetur, sed sit eiusdem potestatis, & iuris, cuius fuit defunctus, *l. nihil aliud, & l. hæredem, cum ibi not. per Cagn. ff. de reg. iur. l.* 2. *de verb. oblig. & tot. tit. C. de hæred. act.*

Non obstat, quod ex communi sẽtentia Doctorũ
6 † non liceat hæredibus mariti defuncti petere interesse dotis non solutæ, quod per maritum, dum viueret, petitum non fuerat, cum taciturnitate longi temporis, subsecuta morte ipsius, remissum, & donatum vxori præsumatur, vt probat *text. in l. vir vsuras, ff. de donat. inter vir. & vxor. Surd.* qui alios citat, *d. cons.* 269. *num.* 27. *& de alim. tit.* 1. *quæst.* 42. *num.* 89. *& seqq. Caphal. cons.* 85. *num.* 14. *& seq. Osasch. d. decis. per tot. Boer. decis.* 196. *num.* 4. *Gram. decis.* 103. *num.* 19. Quia id non pro-
7 cedit in casu nostro, stãte petitione illius facta per Iacobum maritũ, dum erat inhumanis, prout probatur ex laudo D. Fabritij Lepretti, qui reseruauit interesse per illa verba (*che godino li Bacchini tutta la dote di Catarina, e frutti maturati, e decorsi fino al presẽte giorno*) per quam petitionem, & reseruationem, dicitur ius formatum in persona Iacobi modo defuncti, quod transit ad hæredes, qui sunt Domi-
8 nicus, & Io. Antonius de Constantiis, qui † in iure actiuo, & passiuo formato in persona defũcti, illum repræsentant, & ad eos tale ius transfunditur, *Cagn. in l. hæredem, num.* 16. *ff. de reg. iur. Aret. cons.* 183. *num.* 4. *Gratian. discept.* 981. *num.* 18. *Surd. d. quæst.* 42. *num.* 121. *vers. non. resistit. & decis.* 297. *num.* 3.

Neque obstat quod dicebatur, Iacobum non sustinuisse onera matrimonii, cum ipse, & eius vxor ferè semper permanserint in domo Patris Catharinæ; Quia præterquam quod matrimonii † onera
9 satis sustinuisse virum dicimus ex emptione iocalium, vestium, aliorumque pertinentium ad ornamentum vxoris, *Ias. in l. non tantùm, num.* 2. *C. de leg. Hond. cons.* 4. *num.* 48. *lib.* 1. *Giurb. d. decis.* 72. *num.* 15. *ad med.* Constat quod ipse Iacobus pro eius, & vxoris victu, & vestitu soluere promisit Bachinis quolibet anno per Apocham scuta quatraginta, ex qua solutione dicitur sustinuisse onera matrimonii. Neque releuat, quod non constet de huiusmodi solutione pecuniarum, quia fuit postmodum remissa quantitas debita per instrumentum laudi, & transactionis secutæ inter partes (ibi) *cassando la poliza, & annullando ogni pretensione.*

ARGV.

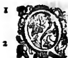
ARGVMENTVM.

Sponsalia inter consanguineos contracta sub conditione futuræ dispensationis, non valent; Adeout impetrata dispensatione requiratur nouus consensus. Et sponsus, qui non sustinet onera matrimonii, fructus dotis receptæ non facit suos.

SVMMARIVM.

1 *Promittens se ducturum aliquam in vxorem fidem implere debet.* -
2 *Nihil magis cōgruit fidei humanæ, quā pacta seruare.*
3 *Sponsus commoneri debet sub pœnis censurarum, vt fidem promissam seruet, siue sponsalia sint iurata, siue non, num. 5. Nisi subsit aliqua iusta causa non contrahendi, num. 4.*
6 *Sponsus praecisè cogi non potest ad contrahendum, quia libera debent esse matrimonia.*
7 *Sponsalia contracta inter consanguineos sub conditione futuræ dispensationis sunt inualida.*
8 *Conditione pendente non est licita pœnitentia in contractu conditionali.*
9 *Quod est verū, quando cōtractus ab initio est validus, secus si sit nullus, vt in sponsalibus inter prohibitos.*
10 *Sponsalia inter consanguineos requirunt nouum consensum pòst obtentam dispensationem.*
11 *Pontifex dispensando non censetur habere ratum, quod prius illicite gestum fuerat, sed impartitur licentiam contrahendi, non obstante impedimento ipsi narrato.*
12 *Dos mulieri deseruire debet pro oneribus matrimonij.*
13 *Onera matrimonij consistunt in alenda vxore.*
14 *Sponsus, qui non sustinet onera matrimonij, non facit fructus suos, sed illos conseruat in vtilitatem sponsæ, quæ pendente lite super matrimonio ex illis alimentari debet, num. 15. Secundum tamen dotis quantitatem, quam exbursauit, num. 16. & donec sponsus sustineat onera matrimonij, vel dotem receptam restituat, num. 17.*

DECISIO LXXXIV.

1 Vamuis † promittens se ducturum aliquam in vxorem fidem promissā implere debeat, *ad tex. in cap. 1. 2.*
2 *& 3. de pact.* Cum † nihil magis congruat fidei humanæ, quam ea, quæ placuerunt custodire, *l. 1. in prin. & l. iuris gentium, §. prætor ait, ff. de pact. l. non minorem, C. de transact. Mant. in terminis sponsaliorū*
3 *de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 17. n. 1.* Ita † quod commoneri debeat sponsus sub pœnis censurarum, vt fidem promissam seruet, *cap. ex literis, & cap. requisiuit, de sponsal. Mant. d. tit. 17. n. 2. & deci. 1. n. 1, Franc. Marc. dec. 909. par. 2. Treuis. decis. 9. par. 1. Ricc. dec. 195. n. 1. lib. 1. dec. 183. n. 2. lib. 2. & dec. 15. n. 1. lib. 3. Greg. decis. 376. n. 1. & 9.*
4 *Seraph. dec. 1112. nu. 1. & 2.* Nisi † subsit aliqua iusta causa non contrahendi, Rot. *diuers. par. 1. decis. 497. num. 1. in recent. par. 1. decis. 207. n. 9.*
5 *& coram* Seraph. *decis. 1258. num. 2.* Siue † sponsalia sint iurata, siue non, *Surd. cons. 364. nu. 10, Rim. cons. 538. num. 28. lib. 2.* Menoch. *cons. 386. per tot. Ricc. d. decis. 195. num. 1. lib. 1.* Et dum-
6 modo † se abstineat Iudex à præcisa coactione, eo quia libera debent esse matrimonia, *cap. cum locum, & cap. Gemma, de sponsal. l. Titia, de verb. oblig. Mantic. de tacit. d. tit. 17. num. 8. & 9. & decis. 1, num. 1. et 2. Coccin. decis. 437. nu. 1,* At-
7 tamen ista locum non habent in sponsalibus † inter Angelum Thomæ, & D. Franciscam Iobbi Saui de Ophida nulliter, & inualidè cōtractis à principio propter impedimentum consanguinitatis, licet contractis sub conditione futuræ dispensationis, vt post *Innoc. & cæteros Canonist. in cap. super eo, de cond. apposit. latè Sanchez. de matr. lib. 5. disput. 5. Guttier. canon. quæst. lib. 1. cap. 22. & resoluit* Rot. *coram Greg. decis. 410. num. 1.* vbi aliæ decisiones cumulantur.
8 Nec obstat, quod pendente † conditione non sit licita penitentia in contractu conditionali, *l. hac venditio, ff. de contr. empt. Alex. cons. 40. num. 2.*
9 *lib. 5. cum simil.* Quia id † procedit in promissione, quæ sit de se valida, secus autem quando est inualida, vt in sponsalibus inter prohibitos, *Mantic. d. tit. 17. num. 30, Thes. For. Eccl. lib. 1. tit. de sponsal. & matrim. num. 27.* Greg. *d. decis. 410. num. 3. & 4. Mantic. decis. 201. num. 3.* Vnde fit,
10 vt post obtentam dispensationem † nouus consensus requiratur, *Abb. in cap. super eo, num. 8. de condit. apposit. vbi etiam Zabarell. Aret. cons. 144. Seraph. decis. 838. num. 12. Put. decis. 352. num. 2. lib. 1. Gregor. d. decis. 410. num. 5. Mantic. d.*
11 *decis. 201. num. 4.* Quoniam Papa † dispensando non censetur habere ratum, quod prius illicitè gestum fuerat, sed solummodo impartiri licentiam contrahendi matrimonium, non obstante impedimento ipsi narrato, ex dictis per *Card. & Abb, in allegat. cap. super eo, de condit. apposit. & per Conar. in Epit. de sponsalibus, cap. 4. num. 3. & per Gen. in prax. Archiep. Neap. ex impress. de anno 1609. c. 14. n. 6. in fin. & firmat etiam Greg. d. dec. 410. n. 5.*
Sed tamē quia Angelo præfato fuit in bonis sta-
12 bilibus constituta, & † consignata dos flor. 300. quæ deseruire debet pro oneribus matrimonij, *l. pro oneribus, C. de iur. dot. l. dotis fructus, §. s. ff.*
13 *eo. tit.* Quæ † onera consistentia præcipuè in alenda vxore, *Surd. de alim. tit. 1. q. 10. n. 1 n.* Nō sustinētur per ipsū, dūm altercatur, non tantū super validitate impetrationis dispensationis, quam etiā super expensis ipsius Romæ, factis, decreui rationem fructuum perceptorum, & percipiendorum per Angelum esse soluendum interesse loco fructuum ad rationem sex pro centinario, qui fructus deseruire debent pro alimentis ipsius mulieris.

Cum

14 Cum notissimi iuris sit, quod etiam sponsus, † qui non sustinet onera matrimonij, minimè facit fructus suos ex dote perceptos, *Gabr. cons. 64. num. 9. lib. 1. Mantic. de tacit. lib. 12. tit. 29. num. 1. & seqq. vbi latè Gratian. discept. 244. num. 21. cum*
15 *seqq.* Maximè † pendente dicta controuersia, pro quo tempore ipsa petere posset alimenta, *Abb. in cap. ex parte in fin. de accusat. cum alijs per Menoch. præs. 35. num. 18. lib. 1. & per Surd. de alim. tit. 1. quæst. 118. quos sequitur, Ricc. decis. 191. num. 4. lib. 1. & decis. 250. num. 14. lib. 2. Affl. decis. 10. num. 1. & seqq. Mantic. decis. 195. num. 5. Greg.*
16 *decis. 534. num. 2.* Idque secundum † dotis quantitatem, *Surd. eod. tract. de alim. tit. 5. quæst. 5.*
17 *num 4.* Et donec † d. Angelus, vel onera matrimonij sustinuerit, vel dotem habitam restituerit. Et ita modificatum fuit per me decretum alimentorū relaxatum per D. Iudicē à quo ad rationē octo pro centinario, quod mihi visum fuit excessiuum.

ARGVMENTVM.

Debitum tutoris, seu administratoris, & similium non potest dici liquidum, nisi finita administratione, & calculis solidatis. Nec antea potest talis debitor carcerari, cum aliis multis in materia suspicionis fugæ.

SVMMARIVM.

1. *Statutum concedens capturam de facili, vt puta solo iuramento, non censetur derogasse probationibus, quæ post capturam plenè exiguntur.*
2. *Captura concedi non potest, nisi constito de debito per testes, aut instrumenta.*
3. *Item nisi ducto de suspicione per deteriorationem conditionis debitoris, & num. 6.*
4. *Item nisi docto suspicionem superuenisse post contractum debitum.*
5. *Creditor petens licentiam capiendi debitorem suspectum, quid probare debeat.*
7. *Iudex, cui nihil constat, nihil mandare potest.*
8. *Debitor in vna specie non potest conueniri ad aliam.*
9. *Aliud pro alio inuito creditore solui non potest.*
10. *Petens redditionem rationis potest remanere debitor, sicut creditor.*
11. *Tutor non conuenitur ad aliquid certum, antequam reddat rationem, & num. 28. & 29.*
12. *Curator non datur inuitis.*
13. *Pater capit melius consilium pro filio, quam alius quilibet.*
14. *Tutor, & curator approbatus à patre, seu Iudice reprobari non potest à filio.*
15. *Semel approbatus absque fideiussore, non debet astringi ad fideiubendum in eodem negotio, nisi superueniēte noua causa.*
16. *Captura non conceditur, vbi conditio debitoris non est facta deterior.*
17. *Dictum vnius testis in iudicio non recipitur, etiamsi preclaræ sit dignitatis.*
18. *Testis deponens inuerisimilia non auditur.*
19. *Fugitiuus non dicitur, qui recedit causa accedendi ad locum, vbi habet negotium.*
20. *Iura, quæ considerant suspectum de fuga, & contra eum iuris ordinem remittunt, intelliguntur, quando periculum est in mora, ne perdatur creditum.*
21. *Mutatio qualibet non reddit quem suspectum de fuga.*
22. *Debitor non potest capi tanquam suspectus de fuga, si possidet bona etiam non æquiualentia debito.*
23. *Iudex Ecclesiasticus non habet iurisdictionem inter merè laicos, nisi esset consuetudo in contrarium.*
24. *Captura commissa à Iudice incompetenti nihil valet, & num. 32. Limita regulam, quando periculum esset in mora, num. 25. Et intellige dummodo remittatur captus ad competentem Iudicem, num. 26. Intellige etiā dūmodo nō possideat immobilia, n. 27.*
30. *Actio non dicitur orta pro restitutione reliquatus, antequam ratio reddita sit.*
31. *Forma rescripti alterari non debet.*
33. *Arrestatio non dicitur de connexis à commissione causæ ciuilis.*
34. *Delegatus regulariter non potest citare realiter capiēdo personam.*
35. *Captura personæ est meri imperij.*
36. *Quæ sunt meri imperij, delegari non solent.*
37. *Fori electionem an habeat minor ex priuilegio l. vnic. C. quand. imp. &c.*
38. *Priuilegium l. vnic. C. quand. imp. prodest litis consortibus.*
39. *Fori electionem hab et pupillus.*
40. *Sed non potest trahere suum aduersarium coram Iudice incompetenti.*
41. *Frater est de personis priuilegiatis, quæ non tenentur, nisi in quātum facere possunt.*
42. *Frater ad fratris instantiam an pro debito ciuili carcerari debeat.*
43. *Frater dicitur ferè alter.*
44. *Crudelis est ille, qui carnem suam odio prosequitur.*

DECISIO LXXXV.

Propositum fuisset an sit confirmandum mandatum suspicionis fugæ relaxatum per D. Vicarium, Episcopatus Anconæ ad instātiā D. Bartholomæi, & consortum de Repis contra D. Petrum eorum fratrem. Domini pro maiori parte resoluerunt negatiuè, & Primo ex capite
1 iniustitiæ; nam quāuis statutum Anconitanum † concedat capturā de facili, ex abrupto, & solo iuramēto, nō tamen derogat probationibus, quæ post capturam plenè exiguntur, *Dec. cons. 75. col. 2. vers. septimo aduertendum est, Rutiqua alios allegat, dec. 654. n. 4. p. 2. in rec.* Etenim tria erāt copulatiuè per fratres

fratres de Repis probanda, coram Iudice. Primũ
2 se esse † creditores in tanta summa, *l. hac autem, §. non defendi, ff. quib. ex caus. in poss. eat. Auth. ei, qui iurat, C. de bonis auth. iud. poss. Bal. in l. apertissimi, ad fin. C. de iud. Ludou. decis. Perus. 41. num. 3.* Idque per testes, aut instrumenta, *l. iubemus, §. si qua tamen, & ibi Bart. nu. 6. C. de erogat. mil. anno, lib. 12. Castr. cons. 31. nu. 1. & 2. lib. 1. Nat. cons. 430. num. 8. & 9. Caccial. de debit. suspect. quæst. 6. nu. 9. Dec. d. cons. 71. col. 1. vers. quinto*
3 *suadetur.* Secundum D. Petrum † fuisse realiter de fuga suspectum, *l. si fideiussor, §. fin. ff. qui satisd. cog. l. ab arbitrio, ff. eo. tit. l. in omnibus, ff. de iud. l. si creditores, ff. de priuil. cred.* Probando scilicet causas suspicionis, puta quod erat vagabundus, vel quod non possidebat immobilia, vel quod deteriorauerat cõditionem suam mutatam in peius, & similia, de quibus per *Glos. in l. si fideiussor, §. fin. in verb. officium, ff. qui satis. cog. Ias. in l. si ab arbitro,* vbi multos allegat, *ff. de damn. infect. Rom. cons. 320. num. 3. vers. secundo, Rol. cons. 65. nu. 8.*
4 *& seqq. lib. 3.* Tertium, quod suspicio † per deteriorationem condicionis emanauerit post susceptam eorum tutelam, & curam, *l. si creditores, vbi Bart. ff. de priuil. cred. l. si is, à quo, vbi etiam Bart. ff. vt in poss. leg. idem Bart. in l. ait prætor, §. si debitorem, ff. de his, quæ in fraud. cred. Dec. d. cons. 75. vers. tertio quia, Natt. d. cons. 430. num. 12.*
5 *Canal. decis. 329. nu. 2.* prout † de tribus his omnibus mentionem faciunt, *Caccial. d. quæst. 6. nu. 1. & seqq. Rom. d. cons. 320. Natt. d. cons. nu. 26. Castr. cons. 19. num. 1. cons. 31. cons. 472. & cons. 473. lib. 1. Bal. cons. 285. num. 1. Neuiz. cons. 52. num. 12. & seqq. Mascard. conclus. 823. num. 7. & 8. Rot. in recent. par. 1. decis. 490. num. 5. & 6.* Quæ quidem requisita non fuerunt iustificata in
6 casu nostro, vbi nec etiam constat † de summa certa, clara, & liquida, quæ sit debita ab ipso Petro, pro qua fuit carceratus, vt constare necesse erat, *Bal. in l. apertissimi, in fin. de Iudic. & in l. consentaneum, C. quom. & quand. iudic. Dec. d. cons. 75. vers. quintò suadetur, idem Bal. cons. 318. num. 3. Rol. cons. 65. nu. 18. lib. 3. Menoch. de arbit. cas. 87. num. 21. Caccial. d. quæst. 6. nu. 13. Ludou. d. decis. Perus. 41. num. 3.* Igitur non potuit D. Vicarius decernere capturam, quia Iu-
7 dex, † cui nihil constat, nihil mandare potest, *l. hac autem, §. fin. & ibi Bart. ff. quib. ex caus. in poss. eat. Innocent. in capitulo soles., in fin. de sent. excom. Natt. d. cons. 430. num. 13*

Non obstat prætensa crediti iustificatio ex instrumento diuisionis secutæ de anno 1615. inter ipsos de Repis, & Dominum Franciscum eorum patruum: Quia re vera non constat, quod peruenerint res diuisæ ad manus Petri, sed esto quod peruenerint, quoniam diuisio consistebat in stabilibus, &
9 mercibus, ac nominibus creditorum, † non poterat ipse Dominus Petrus illarum debitor conueniri ad pecuniam soluendam, *Surd. decis. 139. num. 3.* Sicut è conuerso dicimus, quod aliud pro alio inuito creditore solui non potest, *l. cum, à quo, & l. manifesti, iuncta Authen. hoc, nisi debitor, C. de solut.*

Proinde fuit firmatum eius debitum non esse cer-
10 tum, & liquidum, cum ratione † tutelæ, & curæ teneatur solum ad reddendam rationem, in qua remanere potest creditor, sicut debitor, *Gratiani discept. 641. num. 23. Surd. decis. 184. nu. 2. Rot. in recent. par. 1. decis. 478. num. 2. & par. 2. dec. 727. num. 7.* Quinimo, & si pecuniam pupillarem accepisset, quia potestatem habebat administrando eas, collocandi, & exponendi in vtilitatem, &
11 necessitatem pupillorum, propterea † iniquum videtur, priusquam reddat rationem administrationis suæ, ex qua apparebit, an sit debitor, vel creditor, eundem compelli, prout factum fuit, ad restituendam pecuniam, *Alexand. cons. 192. num. 2. lib. 7. Ancharan. cons. 235. num. 1. Caph. cons. 768. num. 14. & cons. 769. num. 11. Negus. de pignorib. par. 5. mem. 1. num. 32. Fachin. controuers. iur. lib. 8. capitulo 58. versicul. sed hoc fundamentum, Rot. in recentior. par. 1. d. decis. 478. num. 2.*

Nec placuit quod dicebatur, in hoc casu non esse deteriorationem probandam per dictos fratres, ex quo ipsi non spontè contraxerunt cum Domino Petro, sed ex necessitate dispositionis patris, qui reliquit eundem tutorem, & curatorem, pro tempore, & sic quod ipsi, dum contraxerunt cum persona paupere, & male conditionis, non fuerunt in culpa, ex quo eorum consensus non potest dici interuenisse in obligatione: Quoniam dictum fuit, quod administratio Petri, quatenus respicit interesse fratrum maiorum quatuordecim annis, non potest dici facta ex necessitate,
12 quia † curator non datur inuitis, *instit. de curat. §. 1.* Quo verò ad personã Bernardini pupilli dictũ fuit, quod non solum Petrus tutor approbatus fuit à Iosepho communi patre in eius testamento, sed etiam à Francisco patruo, & tutore testamentario, dum ipse renunciauit tutelam, & curam, illudque onus imposuit Petro: Pariter approbatus fuit à Iudice, qui tunc temporis illum solummodo in tutorem, & curatorem confirmauit, quod
13 vtique factum non fuisset per dictos † Patrem, Patruum, & Iudicem, si Petrus non fuisset moribus, & facultatibus idoneus, *§. 1. vers. sed hoc non est perpetuum, institut. de sati. Tutor. & curat. vbi Glos. in verb. approbata.* Dicit ad propositum, quod firmum est consilium patris, & Pater est melior amicus, quam habeat filius, *Bald. in capit. per tuas, de probat.* Meliusque capit consilium pro filio, quam quilibet alius, *l. nec in ea, in fine, & ibi Glos. in verb. pietas de adulter. Dec. cons. 505. num. 5. Gratian. discept. 148. num. 2.* Et cum factum patris, & Iu-
14 dicis censeatur factum proprium, & cum † diu tacuerint ipsimet fratres, ac permiserint, Petrum administrare bona communia, etiam postquam Bernardinus factus est adultus, censentur vtique illius personam approbasse, itaut amplius illum suspectum iurare minime possint, ad tex.

ad tex. in l. Pomponius, ff. de negat. gest. Bal. cons.
375. num. 8. lib. 3. Crau. cons. 158. num. 2. Mantic.
decis. 370. num. 4. Sicut etiam non possunt venire
contra dispositionem paternam, vt in puncto fir-
mar, *Rot. in recent. par. 2. decis. 654. n. 5.* Cumque
15 fuerit Petrus ab onere satisdationis † liberatus
à patre, non iterum debet astringi per viam suspi-
cionis fugæ, quæ re vera non fit, nisi ad effectum
cauendi, *Rot. apud Zacch. de oblig. Cam. decis. 118.*
num. 2. & in recent. par. 2. decis. 654. num. 6. Nisi
fortè superueniat noua causa, *Menoch. d. cas. 87.*
num. 14. Castr. cons. 31. num. 5. lib. 1. Mascard. d.
concl. 833. num. 9. Surd. cons. 60. num. 29. Affl.
decis. 377. num. 6. Lud. dec. Perus. 41. num. 1. &
2. Giurb. decis. 4. num. 28. Quæ sanè noua causa
ex paupertate, vel ex mala conditione Petri, nedum
non est probata, immo est probata melioratio
conditionis ipsius cum augumento communis
patrimonij, Nam ex instrumento diuisionis inter
ipsos fratres, & Franciscum eorum Patruum factę
de anno 1615. constat, portionem eorum compu-
tatia omnibus esse scutorũ 34000. & ex alia scri-
ptura calcularionis bonorũ, facta vltimo loco per
homines electos ad diuisionem faciendam inter
ipsos fratres, & ab ipsis producta eo tempore, quo
Petrus fuit iuratus suspectos, constat illud eorum
patrimonium ascẽdere in totum ad summam scu-
torum 41638. Idcoq; ex hac summaria discussio-
16 ne non videtur † facta conditio Petri deterior, &
per consequens captura remanet nulla, *Natt. d.*
cons. 340. num. 14.

Nec ad rem facit prætensa iustificatio suspicionis
fugæ ex depositione Bizzarri testis examinati, qui
deposuit, *Che il Signor Pietro se ne voleua ritorna-*
re à Venetia, e che se li fratelli hauessero voluto la
loro portione, hauerebbe bisognato, che se gl'andasse
17 *dietro*. Quia fuit responsum, dictum † vnius testis
in iudicio non esse recipiendum, etiamsi præclaræ
dignitatis existat, *cap. veniens, el primo, & cap.*
licet ex quadam, de testib. l. iuris iurandi, C. eo. tit.
Bald. in cap. vigilanti, num. 5. de praescript. Mantic.
decis. 211, num. 7. 285. num. 6. 325. n. 4. & 372.
18 *num. 9.* Præsertim quia videtur deponere † inuc-
risimilia, dum constat eundem Petrum impetrasse
à Sanctiss. licentiam diuidendi, stante prohibitio-
ne paterna, & accessisse Anconam ad eundem ef-
fectum, vt deponunt cæteri testes, qui vlterius di-
cunt, diuisionem non habuisse effectum ex facto
Bernardini ætate minoris, qui stabilia alienare non
poterat.

Insuper respondetur, quod dicto Bizzarri contra-
dicit depositio D. Passeri dicentis, quod Petrus
solicitabat diuisionem, eo quod necesse habebat
redire Venetias, vbi negotium habebat, quo casu
19 † quis non dicitur parare se ad fugam, dum vult
redie ad locum, vbi habet negotium, vt inquit
Natt. d. cons. 430. num. 21. Et sic ex dicto illius te-
stis non iustificatur suspicio, cum iura, quæ con-
20 siderant suspectum de fuga, & † contra eum iuris
ordinem remmittunt, vt inquit *Dec. in sæpe alleg.*
cons. 75. Loquantur, quando periculum est, ne

perdatur creditum, si recedat debitor, vt in *l. ait*
prætor, §. si debitorem, ff. de his, quæ in fraud.
cred. Quod non verificatur in hoc casu, quo Do-
minus Petrus poterat conueniri, & Anconæ, &
Venetijs, in quibus locis habet bona sicut de-
ponunt testes pro eisdem fratribus examinati,
vnde cessat fugæ suspicio, *Natta dict. cons. num.*
15. & 21.

Nec releuat quod D. Petrus distraxerit censum
scutorum centum, nec non quædam mercimonia
in Apothecam Anconæ existentia, quoniam ipse
adhuc non dicitur deteriorasse conditionem suam,
cum sit de mercium natura, vt distrahantur, & ipse
debitor ad summam remaneat, *Mantic. de tacit. lib.*
11. tit. 4. num. 38. vers. multum autem refert. Ma-
ximè quia (vt apparet ex calculo ab ipsismet fra-
tribus producto) pretium pro maiori parte di-
ctarum rerum peruenit ad eorum manus, & conse-
quenter non poterat iurari suspectus. Præsertim
21 quia vltra alia requisita † attenditur deterioratio
notabilis tantùm, *Ang. in d. l. si ab arbitro, §. qui*
ex causa, sub num. 2. ff. qui sat. cog. Dec. d. cons. 75.
col. 1. vers. & non quidem, *Rola. d. cons. 65. nu. 9.*
22 Imò secundum aliquos. † non potest capi debi-
tor tanquam suspectus de fuga, si possidet bona,
etiam non æquiualentia debito, in qua opinione
residere videntur, *Bar. Bal. Angel. & alij citati à*
Caccial. in d. tract. quæst. 1. num. 9. & 10. & se-
quitur Menoch. d. cas. 87. num. 12. & 13. Gratian.
discept. 875. num. 11. & 12.

Secundò dictum fuit, non esse confirmandum
decretum Domini Vicarij ex capite iurisdictionis,
23 † quia inter meros laicos, conficiente consuetudi-
ne, ipse non erat Iudex competens, *cap. si clericus,*
cap. cum sit generale, cap. licet, & cap. ex tenore,
de for. compet. Rot. decis. 793. num. 8. par. 1.
diuer.

24 Idcoque † talis captura facta à Iudice incompe-
tenti non valet, *Natt. d. cons. 430. num. 17. Rolan.*
qui multos allegat, *d. cons. 65. num. 6. 28. & 29.*
lib. 3. Gratian. latè, discept. 875. nu. 3. & seqq. Quic-
25 quid in contrarium dicendum esset, † quando pe-
riculum est in mora propter instantem fugam, in
quibus terminis consuluerunt, *Anch. cons. 192.*
Roman. *cons. 242. & alij citati à* Rolan. *& Gratian.*
26 *vbi supra.* Immo † in casu, quo dari posset man-
datum contra suspectum de fuga per Iudicem in-
competentem, semper debet intelligi, dummo-
do postea per eundem remittatur captus ad Iudi-
cem competentem, *Neuiz. cons. 52. num. 7.* Rol.
d. cons. 65. num. 29. Gratian. d. cap. 875. num. 9.
27 *& 10.* Vbi addit, † opinionem *Anch.* supra rela-
tam procedere, quotiescunque captus, tanquam
suspectus non possidet bona immobilia in foro
suo, secus autem si possideret, vt in casu nostro,
quia tunc nullo modo potest capi per Iudicem
incompetentem, *Dec. d. cons. 75. circa fin. Aret.*
cons. 95. col. 3. Bal. cons. 312. lib. 5. Rip. *respon.*
13. num. 29.

Non obstat allegatum instrumentum tute-
læ, cum obligatione Camerali, quia vigore
illius

28 illius dictis fratribus † actio non competebat ad dictam summam certam, Purp. consi. 339. num. 1. & 2, lib. 1. Alciat. consi. 192. per tot. lib. 7. Ancha. cons. 235. nu. 1. vers. praeterea, Cravet. cons. 231. num. 16. in fin. & cons. 275. num. 23. & seq. Surd. decis. 184. num. 2. Gratian. discept. 641. num. 22. & seq. Rot. in recent. par. 1. decis. 478. num. 2. &
29 par. 2. decis. 727. num. 3. Sed tantùm † competebat ad reddendam rationem, vt latè dixi supra
30 decis. 76. nu. 1. et seqq. Quæ † antequam sit reddita non dicitur orta actio pro restitutione reliquatus, Greg. decis. 554. num. 4.

Similiter nec officit, quod dicebatur, Dominum Vicarium fuisse Iudicem competentem in vim Breuis obtenti pro diuisione facienda inter ipsos fratres, ac proinde potuisse pro executione suæ sententiæ relaxare mandatum suspicionis fugæ. Quia
31 certum est, quod non † poterat alterari forma rescripti, cap. cum dilecta, de rescrip. cap. Pisanis, de restit. spoliat. cap. venerabilis, de off. deleg. Abb. in cap. causam, num. 10. de re iudic. Greg. decis. 1. num. 1. Quod impartiebatur tantùm licentiam diuidendi, non obstante prohibitione paterna, ideo vlterius non erat extendendum, l. diligenter, ff. mand. Alex. cons. 81. num. 6. in fin. lib. 3. Vant. de
32 nullit. ex defect. iurisd. deleg. num. 91. Et † consequenter ex hoc capite arrestari non poterat à Iudice incompetenti, Rot. in recent. par. 1. decis. 478.
33 num. 5. Tum quia † talis attestatio non est de connexis, & dependentibus à dicta commissione, vt in simili declarat, Fælin. in cap. praeterea, num. 4.
34 & 5. de off. deleg. Tum quia regulariter † delegatus non potest realiter citare capiendo personam, Bart. in l. consentaneum, num. 12. C. quom. & quan. Iud. Sebast. Sap. in l. cui iurisdictio, num. 13. ff. de
35 iurisd. om. Iud. Tum etiam quia cum captura personæ sit meri imperij, Bart. in l. imperium, num. 8. ff. de iurisd. om. iud. Bald. consi. 285. in fin. Delegata
36 † censeri non debet, l. 1. in prin. ff. de off. eius, l. iubere; cauere, ff. de iurisd. om. iud. Bar. in d. l. imperium, nu. 13. ff. de iurisd. omn. ind. idem. Bart. in d. l. 1. num. 9. ff. de off. eius, & in l. 1. §. qui mandatam, ff. de iurisd. om. iudic.

Pariter non obstat, quod inter ipsos fratres ad-
37 sit Bernardinus minor, qui † videtur habere electio-
38 nem fori ex priuilegio, l. vnic. C. quan. Imp. Et † consequenter posse prodesse litis consortibus, Menoch. de arb. cas. 66. num. 29. Quia respondetur il-
39 lud priuilegium † competere pupillis, non autem minoribus, vti erat Bernardinus, vt sunt verba tex. & ibi notat Glo. Et si adhuc prodesset minoribus,
40 ipsi † possunt aduersarium trahere coram Principe supremo, omisso medio, non autem coram alijs Iudicibus omnino incompetentibus, Menoch. vbi supra num. 42. Affl. decis. 257. num. 4. Quibus acce-
41 dit, quod frater † cum sit de personis priuilegiatis, qui non tenentur, nisi in quantum facere possunt, Surd. de alim. tit. 8. quaest. 78. num. 6. Thes. decis. 119. num. 2. & 153. num. 5. Giurb. decis. 45. num. 4. Amat. decis. 16. num. 10. Carcerari non
42 poterat D. Petrus † pro debito ciuili ad fratrum in-
43 stantiam, Thes. d. decis. 119. Etenim † frater dici-
44 tur ferè alter, & crudelis est ille, † qui carnem suã odio prosequitur, can. non estimemus 13. quaest. 2. Atque ex his conclusum fuit, malè fuisse processu per Dominum Vicarium, & benè iudicatum per Dominum Gubernatorem Anconitanum Iudicem delegatum, qui capturam cum inde secutis annullauit.

ARGVMENTVM.

Bona donata à Patre filio, vt ad sacros ordines promoueatur, potiuntur priuilegio immunitatis Ecclesiasticæ.

SVMMARIVM.

1 *Bona patrimonialia clericorum sunt immunia à collectis, tàm de iure Diuino, quàm positiuo.*
2 *Bona donata ad titulum patrimonij pro receptione ordinis dicuntur merces spiritualis.*
3 *Collecta est munus, quod imponitur principaliter personis pro rebus.*
4 *Collectam soluere spectat ad subditos.*
5 *Collectam clericis laici imponere non possunt, & num. 6.*
7 *Et consuetudo contraria non est attendenda, tanquam contraria Ecclesiasticæ libertati, num. 8.*
9 *Remitti non potest ius patrimonij, ad quod Clericus fuit promotus ad sacros ordines, & remittens incurrit pœnam.*
10 *Datum pro sacerdotio assumendo, est irreuocabile, tàm respectu promouendi, quàm Episcopi, ne obligetur ad praestandum alimenta taliter ordinato.*

DECISIO LXXXVI.

1
Ona † donata à patre filio, vt ad sacros ordines per ordinariũ promoueretur, dicebam esse immunia, & exempta à Collectis de quibus agebatur, tàm de iure Diuino, vt in Genesi, cap. 47. Esdra cap. 8. Thes. for. eccles. par. 1. cap. 14. num. 1. & seq. Azor. instit. moral. lib. 5. cap. 12. Quàm de iure positiuo, vt in cap. quamquã, de censib. in 6. clem. fin. eo. tit. cap. non minus, & cap. aduersus, de immun. Eccl. cap. cum non ab homine de iudic. can. generaliter, §. nouarum 16. quaest. 1. can. in qualibet, & can. secundum canonicam 23. quaest. 8. Abb. in cap. si diligenti, num. 36. de praes. Thes. d. cap. 14. num. 3. & 8. Bellett. disquis. cleric. tit. de exempl. cleric. & cor. bon. à munerib. pub. §. 5. n. 1. cum seqq. Grat. discept. 159. n. 27. Guidop. dec. 382. Osasc. dec. 68. n. 1. & 2. Surd. decis. 20.

decis. 30. *num.* 10. & *decis.* 160. *num.* 10. *Canalc.*
2 *par.* 2. *decis.* 22. *num.* 17. Dicuntur † enim huiusmodi bona, quasi quædam spiritualis merces, & præmium pro seruitiis Ecclesiæ exhibitis, & exhibendis. *Glos. in cap. Episcopus, de preb. Falin. in cap. Ecclesia S. Mariæ, num.* 13. *de constit. Mar. Ant. var. lib.* 1. *resol.* 88. *num.* 1. *Diaz. in prax.*
3 *crim. canon. cap.* 18. *num.* 14. Est autem † collecta munus, quod imponitur principaliter personis pro rebus, *l. rescripto.* §. *fin.* & *ibi Glos.* & *Bart. ff. de mun.* & *hon. Alex. cons.* 35. *num.* 16. *vol.* 4. *Dec. cons.* 694. *num.* 2. *Purpur. cons.* 539. *nu.* 15. *cons.* 582. *num.* 9. & *cons.* 594. *num.* 4. *vol.* 2. Et
4 subire onera, † quæ imponuntur pro rebus, vt sunt collectæ, spectat ad illos, qui omnino subditi sunt, *l. libertus, §. sola, vbi etiam Bart. ff. ad munic. Bal. in l. omnes, col.* 2. *vers. specialis autem impositio,*
5 *C. sine censib. Alex. cons.* 78. *vol.* 6. Quamobrem † Clericis, qui non sunt subditi Laicis, collecta, seu aliquid onus imponi non potest, *Auth. item nulla communitas, C. de Episc.* & *cler. Bart. in d. l. rescripto,* §. *fin. Mar. Ant. d. resol.* 88. *num.* 2. & 3.

6 Non obstant Doct. relati † per *Surd. in decis.* 20. *num.* 4. *cum. seqq.* Quia eorum opinio non est attendenda, vti contra veritatem, & communem opinionem, de qua testantur præcitati Doct. & in specie, *Mar. Ant. d. resol. num.* 1. *vers.* & *licet.*

7 Neque aliqua † consuetudo in contrarium veniret attendenda. Tum quia immunitas præfata est de iure diuino, cui consuetudo contraria, etiam immemorabilis non potuisset derogare, *d. cap. quamquam, de cens. Farin. quæst. criminal.* 8. *nu.* 3.
8 *Mar. Ant. vbi supra, num.* 3. Tum etiam † quia vti contraria Ecclesiasticæ liberti non debet attendi, *Abb. in cap. Messana, num.* 6. *de elect. Thes. d. cap.* 14. *num.* 34. Nisi cum scientia Pontificis, *Canalc. decis.* 31. *num.* 82. & *seq. par.* 2.

Neque pariter obstat, quod dicebatur, post dictam donationem, & post susceptos ordines sacros per eundem clericum fuisse remissum patrimonium, & retrodonata bona prædicta cum pro-
9 missione de non petendo aliquid, Quia † dicebam actum huiusmodi fuisse, & esse nullum, ac prorsus inualidum, iuxta dispositionem *Concil. Trid. sess.* 21, *cap.* 2. *de reformat. Gratian. discept.* 159. *n.* 1. & *seqq.* Partesque incurrisse pœnam arbitrariam, de qua per *Diaz. in prax. crimin. Canon. d. cap.* 18. *num.* 12. & 13. *Gratian. d. discept.* 159. *num.* 16.

10 Siquidem, † quando aliquid datur pro sacerdotio alimendo, donatio est irreuocabilis, non solùm respectu clerici, qui ad ordines est promotus, sed etiam respectu Episcopi, qui non debet decipi per similem reuocationem, *Grat. d. cap.* 159. *num.* 29. Cum alias esset obligatus de suo proprio alimenta præstare ordinato; Vnde probata fraude, daretur absque dubio actio, de dolo cum refectione damnorũ, & interesse aduersus fraudatem, *Diaz. d. cap.* 18. *num.* 15. *Gratian. d. discept.* 159. *num.* 30. & *discept.* 924. *num.* 6. & 7.

ARGVMENTVM.

Statutum deferens lucrum dotis marito, An intelligatur detracta prius per filios legitima: Et quando statutum deroget l. hac edictali, C. de secund. nupt.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Æsinum lib.* 2. *rub.* 114. *quid disponat circa lucrum dotis.*
2 *Lucrum dotis, quod secundus vir consequitur ex dispositione statuti præfati, percipi debet, detracta prius legitima pro filio primi matrimonij, in qua statutum non solet præiudicare.*
3 *Quod limitatur, vbi per statutum expressè, vel tacitè (necessariò tamen) derogetur l. hac edictali, C. de secund. nupt.*
4 *Intepretatio in dubio facienda est, vt derogatum d. l. non censeatur.*
5 *Statutum Æsinum lib.* 2. *rub.* 114. *est compatibile cum dispositione d. l.*
6 *Opinio Rotæ Romanæ pro communi reputatur.*
7 *Dispositio d. l. hac edictali locum habet etiam in vsufructu.*
8 *Fructus legitimæ debentur regulariter à die mortis, & sine interpellatione. Amplia etiam vbi ageretur de supplemento illius, num.* 9.
Quod fallit in hæreditate consistente in pecunia, num. 10.
11 *Fructus debentur, quamuis legitima consistat in pecunia, si quantitas sit subrogata loco bonorum stabilium debitorum pro legitima.*

DECISIO LXXXVIII.

Ortua Piera Ioanna in secundo matrimonio, Flaminius Curtus vnicus eius filius ex Simeone primo viro iudiciũ coram D. Locumtenente Æsino instituit aduersus Ioannem Cataldum Vitricum pro restitutione dotis, ac aliarum rerum maternarum, lataque sententia absolutoria ab obseruatione iudicii, fuit per eundem appellatum ad hanc Rotam, vbi dato, & proposito dubio per Iudicem extractum de more, An bona, de quibus agitur, sint diuidenda, & restituenda in totum, vel pro parte in casu testamenti, & statuti, de quo agitur, fuit resolutum ex nouiter
1 deductis, & probatis stante statuto Æsino † *lib.* 2. *Rub.* 114. disponente, quod si mulier decedat cum filiis primi matrimonii, & sine filiis secundi, vt in casu proposito, Vitricus admittatur ad successionem mulieris vna cum priuigno in virili bona,
2 propterea † esse diuidenda, & restituenda pro medietate

dictate, detracta tamen prius legitima ad fauorem
eiusdem Flaminii filii, in qua nunquam lex, statu-
tum, vel pactum solent præiudicare, nisi de ea ex-
presse agatur secundū veriorem, & magis commu-
nem opinionem, de qua post *Bart. Bal. Castr. Cuman.*
Fulg. Ang. Anch. & alios, latè firmat Rol. *à Vall.*
de lucr. dot. quæst. 27. num. 3. & seqq. Bal. cons.
373. lib. 5. Bero. cons. 26. num. 3. lib. 2. Surd. cons.
401. num. 30. vers. nec contradicit, Eugen. *cons. 76.*
num. 88. lib. 2. Thes. decis. 184. num. 3. & seqq.
Rot. *corā Crescen. dec. 4. in fin. de testam. & diuers.*
par. 1. decis. 432. num. 1. & par. 3. lib. 3. decis.
756. num. 3. & in vna Rauennat. *laudi, coram Em.*
Verosp. ex impress. per Marches. par. 1. fol. 1124.
3 *num. 2.* Cum † statutum prædictum expresse non
deroget, l. hac edictali, nec ex verbis illius necessa-
ria derogatio inferatur, sed tantùm simpliciter lo-
quatur de lucro dotis, prout equidem necessarium
erat, vt citatis aliis firmant *Rol. d. tract. quæst. 26.*
num. 8. Eug. d. cons. num. 84. Thes. d. decis. 184.
num. 3. Beltr. ad Greg. decis. 173. num. 13. Rot.
4 *diuers. par. 1. d. decis. 432. num. 3.* Quia in dubio †
est facienda interpretatio, vt illi legi derogatum
non censeatur, *Socc. Iun. cons. 70. num. 2. lib. 2.*
Vbi dicit, quod ferè omnes Doctores ita conclu-
dunt, *Hond. cons. 180. num. 14. lib. 1. Rot. diuers.*
5 *par. 1. d. decis. 432. num. 4.* Nec verba † statuti pos-
sunt dici cum dispositione d. l. hac edictali incom-
patibilia, dum vitricum admittunt ad successio-
nem vnà cum filiis primi matrimonii, imò potius
apparet, statutum se conformare voluisse cum *d. l.*
quæ disponit, quod mulier non possit relinquere
plus secundo viro, quam eius filio ex primo ma-
trimonio, & sic cum non aduersetur, dici non po-
test illi fuisse derogatum, vt in simili resoluit Rot.
diuers. part. 1. d. decis. 432. num. 6. & 7. & ma-
gis clarè in dicta *Rauennaten. laudi, coram Emin. Ve-*
rospio, ex impress. per March. part. 1. fol. 1124. Quæ
6 Rotæ † opinio in hac re dubia propter diuersas opi-
niones Doctorum videtur omnino sequēda, & pro
communi amplectenda ob tantorum Patrum au-
ctoritatem, dignitatem, & præminentiam, vt in-
quit *Hond. cons. 59. num. 48. cons. 74. num. 58. &*
cons. 82. num. 51. lib. 1. & cons. 66. num. 10. lib.
2. Nec obstant tradita per Grat. *discep. 300.* quia
loquitur in statuto prorsus incompatibili cum *d. l.*
hac edictali.

Neque obstat testamentum Pieræ factum ad fa-
7 uorem Ioannis Cataldi secundi viri, cum † sit con-
tra dispositionem *d. l.* quæ locum habet etiam in
vsufructu, de quo quæritur, vt in simili fuit alias
resolutum in hac Rota coram, *Medic. decis. 64. in*
fin. & latè attestatur *Fontanel. de pact. nup. claus. 5.*
Glos. 8. par. 4. num. 33. & seqq.

8 Cumque in eadem causa dubitaretur † de restitu-
tione fructuum legitimæ, dictum fuit, quod quā-
uis regulariter debeantur à die mortis, etiam nul-
la facta interpellatione, cum legitima sit ius vni-
uersale, in quo filius dicitur hæres secundum quid,
Bal. in l. non est, C. famil. ercisc. Ita vt etiam an-
te moram percepti augeant legitimam, sicut hæ-
reditatem, & aliud ius vniuersale, & per cōsequens
quod illa peti possint vnà cum fructibus, *Alex.*
cons. 127. lib. 6. Natt. cons. 156. num. 7. & seqq.
Soccin. cons. 57. nu. 33. & seqq. lib. 4. Gail. obser.
120. num. 14. & 15. lib. 2. Vbi quod est conclusio
ab omnibus approbata, *Gratian. discept. 241. nu.*
5. & seqq. discept. 250. per tot. & discept. 688. nu.
1. & seqq. Cocc. de legit. in verb. cuius portionis,
nu. 10. fol. 322. Merl. eo. tract. lib. 2. tit. 1. quæst.
1. num. 3. Boer. decis. 3. num. 17. Beunt. decis. 37.
ad medium, Franc. decis. 16. num. 13. Giurb. qui
alios congerit, decis. 65. num. 6. Rot. *ex impress. per*
Merl. decis. 29. num. 3. & coram Caual. decis. 341.
9 *nu. 2.* Etiam † si versaremur in illius supplemento,
in cuius quoque petitione veniunt regulariter fru-
ctus à die obitus prout in ipsa legitima absque vl-
la mora, *Peregr. de fideicomm. art. 36. num. 69. &*
seq. & art. 49. num. 39. & seqq. Decian. cons. 79.
lib. 1. Menoch. cons. 8. num. 22. Caph. cons. 42. nu.
9. & cons. 85. num. 17. Caualc. decis. 22. num. 85.
par. 3. Franc. d. decis. 16. num. 13. Giurb. d. decis.
65. num. 6. vers. idem in supplemento.
10 Attamen aliud est in casu nostro, † vbi agitur de
hæreditate, quæ consistit in pecunia dotali, quo
casu non debentur fructus legitimæ absque mora,
nec mora committitur sine interpellatione, *Caph.*
cons. 56. num. 59. & 60. Peregr. d. art. 36. nu. 69.
vers. modo tamen Cocc. d. tract. in verb. cuius por-
tionis, num. 10. fol. 323. Gratian. d. cap. 688. nu.
10. Giurb. d. decis. 65. n. 6. in fin. Grivell. decis. 98. n. 2.
11 Non obstat *Alex.* ex aduerso alleg. † in *cons. 6.*
nu. 3. lib. 1. Quia loquitur, quando quantitas fuit
subrogata loco bonorum stabilium debitorum pro
legitima, quæ fructum reddebant, vt post *Capram,*
in cons. 6. num. 8. & in cons. 153. declarat Gratian.
d. cap. 688. nu. 11. cum seqq. Aliud verò est in casu
nostro, in quo nulla fuit facta subrogatio, sed hæ-
reditas simpliciter consistit in pecuniis dotalibus,
& parafernalibus d. Pieræ Ioannæ, pro quibus fru-
ctus non debentur cessante tali subrogatione. Et
ita fructus, de quibus agitur, deberi à die litis con-
testatæ resolutum fuit coram Domino meo Hond.

ARGVMENTVM.

Remedium can. reintegran. & conditio indebiti dantur pro re male alienata, & possessione in alium ex contractu inualido translata, dūmodo nullitas percutiat consensum.

SVMMARIVM.

9 *Clausula constituti vtrāque possessionem probat inter constituentem, & constitutarium.*

10 *Ex contractu nullo ex defectu consensus propter falsam causam, non amittitur, nec trasfertur possessio, & num. 22. & 35.*

11 *Actio spolij datur contra possessionem translatam ex contractu nullo ex defectu consensus.*

12 *Falsa causa, quæ operatur nullitatem contractus ex defectu consensus, quomodo probetur.*

13 *Census probatur per instrumentum.*

14 *Existentia actus in primis est iustificanda.*

15 *Census rectè non constituitur, nisi auctoritate extrauagantium Martini, Calisti, & Pij Papæ V.*

16 *Actor, qui præsumptionem pro se habet, transfert onus probandi in reum.*

17 *Negatiua qualiter probetur.*

18 *Contractus census solemnitates plures requirit.*

19 *Vnusquisque præsumitur producere in iudicio meliora, & potiora iura, quæ habet.*

20 *Non potest prætendi summa soluta ex causa census, qui non extat.*

22 *Falsa causa facit abesse consensum.*

23 *Et excludit factum præiudiciale facienti.*

24 *Decretum Iudicis ex falsa causa interpositum nihil operatur.*

25 *Consensus est causa efficiens contractus.*

26 *Consensus, si deficit per errorem, debet etiam deficere contractus.*

27 *Consensus errantis nullus est.*

28 *Consensui nihil magis aduersatur, quàm error.*

29 *Error in facto semper emendari potest.*

30 *Præsertim vbi agitur de damno vitando.*

31 *Per errorem non debet quis rem suam amittere.*

32 *Minor ætate præsumitur ignorans, & in errore probabili ob ignorantiam facti. Amplia vt num. 33.*

34 *Indebitum probatur per solutiones factas ignoranter.*

36 *Remedium can. reintegrandæ 3. q. 1. & conditio indebiti dantur pro re male alienata, ex defectu nullitatis consensus, & num. 87.*

37 *Spoliatus violentus tenetur ad fructus à die spolij.*

38 *Ex contractu nullo transfertur possessio. Quæ operatur vt non sit locus spolio, & num. 39. Limita, vt num. 41.*

40 *Qui facto proprio à possessione cecidit, non restituitur.*

41 *Possessio non transfertur ex contractu nullo ex defectu consensus, sed tantummodo ex defectu solemnitatum.*

42 *Nullitas proueniens ex defectu solemnitatum quando causet actionem spolij.*

43 *Valet conuentio, vt quandiu dos non redditur, soluantur fructus census assignati, vel assignandi, sed tamen ante assignationem nō tenetur debitor ad fructus, & num. 44.*

45 *Contractus ex conuentione partium legem accipiunt.*

46 *Verba ampliantur, & restringuntur secundum quod iuris ratio, & subiecta materia postulat.*

47 *Extinctio census est oneris disgrauatio.*

48 *Relatio fit ad ea, de quibus dispositiuè conuentum est.*

49 *Relatio non minus fieri debet ad præcedentia, quàm ad proxima, vbi non militat diuersa ratio.*

50 *Alternatiua loci operatur, vt illius electio spectet ad stipulantem.*

51 *Alternatiuè debitum non dicitur debitum ante electionem.*

52 *Nec incurritur mora soluendi ante electionem.*

53 *Nec oritur exercitium obligationis.*

54 *Interesse peti potest à marito, qui sustinet onera matrimonij. Quod intellige & declara vt. num. 55.*

56 *Interesse damni emergentis, seu lucri cessantis regulariter non debetur, nisi data mora debitoris.*

57 *Amplia etiamsi fuisset promissum.*

58 *Amplia secundo etiamsi versaremur in persona solita negociari.*

59 *Limita in casu vbi sunt probata requisita Castr. in l. 3. §. fin. ff. de eo, quod cer. loc.*

60 *Ius petendi interusuria dotalia cedi non potest tanquam personale marito tantum competens ratione onerum matrimonij.*

61 *Cessionarius non plus iuris habet, quàm ipse cedens.*

62 *Exceptiones, quæ competunt contra cedentem, militant etiam aduersus cessionarium.*

63 *Solutione extinguitur omne debitum.*

64 *Quietatio probat solutionem.*

65 *Solutio in dubio censetur facta iuxta formam obligationis.*

66 *Solutio in dubio refertur ad causam debitam de tempore solutionis.*

67 *Præsertim quando summa soluta debito conuenit.*

68 *Solutio præsumitur factà pro debito, pro quo particulariter quis se obligauit.*

69 *Solutio præsumitur facta in causam duriorem.*

70 *Præsumptio legis idem operatur, quod veritas. Et dicitur liquidissima probatio, num. 71. Et transfert onus probandi contrarium in aduersarium, num. 72.*

73 *Cedi non potest, quod non extat.*

74 *Recognitio bonæ fidei dicitur obligatio conditionalis.*

75 *Obligatio conditionalis exerceri non potest, nisi adimpleta conditione.*

76 *Obligationis cameralis virtus ea est, quod promittens possit conueniri ab omnibus, quorum interest.*
Quod intellige, & declara vt num. 77.

78 *Vsuræ solutæ coactè repeti possunt conditione indebiti.*

79 *Obligatio facta in captiuitate, seu in carceribus non valet.*

80 *Soluentes per errorem sibi non præiudicat. Amplia multo magis in hærede, vt num. 81.*

82 *Indebitum ex delegatione solutum per errorem repetitur à delegante.*

83 *Dispositio l. 2. C. de cond. indeb. quomodo procedat, declaratur.*

84 *Cessione facta actio mutat naturam suam.*
Quod intellige, vt num. 86.

85 *Pignus datum marito in dotem, ab eo retinetur, & fructus rectè percipiuntur absque labe vsuræ.*

87 *Sed si in locum alterius succedit maritus, eodem iure vtitur, quo eius auctor.*

88 *Recepta sine causa restitui debent.*

DECI-

DECISIO LXXXVIII.

1 TRolius Recamadorus Firmanus de Anno 1587. nuptui tradidit Hieronymam eius filiam Annibali Adamo, illique ec Galeotto eius Patri nomine dotis promisit florenos 3000. monetæ Merchiæ, & Alexander eius
nepos promisit florenos 2000. hoc modo videlicet. *Subito fatta la parentela si piglia Troilo sopra di se à pagare scudi 1000. che M. Galeotto tiene à censo in Roma, ouero à Fermo à otto per cento, & estinguerlo, quando à esse M. Troilo parerà, con questo, che volendo estinguerlo, sia M. Galeotto obligato pigliare il denaro, che se gli sborsarà da detto Troilo, e l' habbia à pagare, e farsi fare le cautele à quelli tali, che esso assignarà à detto M. Troilo.*
a Eodemque anno † Trolius soluit ad computum
dotis dd. Galeotto, & Annibali in vna manu flor.
900. & in alia florenos 466. Et de anno 1588. florenos 200. & de anno 1591. die 8. Iulij florenos
1334. & sic in totum florenos 2900.
3 De anno verò 1588. † dd. Galeottus, & Annibal
cesserunt D. Marco Antonio Giliuccio omne ius,
omnemque actionem, quod, & quam habent contra Trolium pro scutis 1000. ipsis debitis pro
dote, & hoc fecerunt, quia vice versa receperunt
à Giliuccio scuta 500. & pro aliis 500. idem
Giliuccius promisit extinguere annuum censum
scutorum 40. per ipsum Galeottum venditum pro
scutis 500. Iacobo Recchio in Vrbe.
4 De anno 1589. † Trolius promisit indemnem
releuare Alexandrum eius nepotem ab obligatione per ipsum facta de dictis florenis 2000. pro
dote dictæ Hieronymæ eius filiæ, quia passus fuit
ipsum se obligasse suis præcibus, & intuitu.
5 De anno 1590. † Dominus Giliuccius cessionarius dictorum scutorum 1000. nuptui tradidit D.
Angelam eius sororem D. Equiti Torquato Nobili, & ad computum dotis assignauit assertum
censum scutorum 1000. contra Trolium sibi cessum à Galeotto, & Annibale. Qui D. Eques Torquatus per plures annos exegit fructus ad rationem scutorum 80. pro quolibet anno. Sed quia
6 † nunquam facta fuerat intimatio dicto Trolio de
cessione, ideo de Anno 1591. die 10. Iulii Dominus Giliuccius intimauit formiter Trolio cessionem sibi factam à dictis de Adamis.
7 De anno 1603. † D. Eques Torquatus dictum
creditum scutorum 1000. vna cum fructibus non
exactis retrocessit eidem Domino Giliuccio, qui
loco ipsius alium censum assignauit Domino Torquato contra Lutium Borduccium, & Diomedem
Amicum de Falterono in solidum obligatos, &
ipse Giliuccius postmodum fructus exegit à Trolio, & eius hæredibus, prout exigebat Dominus
Torquatus.
Tandem Dominus Ludouicus nepos, & hæres
Trolij cupiens se liberare ab onere solutionis
8 dicti asserti census, De anno † 1604. die 3. Aprilis quo tempore erat ætatis annorum 18. vendidit
D. Giliuccio cum præsentia curatoris, consensu
propinquorum, & decreto Iudicis vnam eius possessionem pro pretio æstimando, cum hoc pacto
videlicet *che il medemo Giliuccio per il detto prezzo rimborsatosi del credito delli scudi 1000. che pretēde dal Signor Ludouico Raccamadore per censo di Troilo, e li frutti di scudi 200. maturati il restante si debba pagare subito fatto l' instrumento*, prout
Executum fuit.
Modo autem cum Dominus Ludouicus pretendat, quod inter Trolium eius auum, & Dominum
Giliuccium nullum extaret instrumentum census,
& propterea sit locus reintegrationi ad possessionem venditam si falsa causa, Et dubium de consensu partium sit commissum huic Rotæ decidendum, Videbatur senè resoluendum, Ludouicum
esse reintegrendum ad fundum olim per ipsum
possessum, & modo detentum per Giliuccium, vt
probatur ex instrumento inter ipsas partes confecto, cum † clausula constituti, quæ probat
vtramque possessionem inter constituentem, &
constituterium, *Tiraq. de constit. lim. 1. num. 23. Rot. diuers. part. 1. decis. 766. num. 11. & coram Greg. decis. 362. num. 2. & ibi Belt. num. 11.* Ea
10 nempe ratione quia † venditionis contractus est
nullus ex defectu consensus propter falsam causam, quæ sicut operatur: vt non sit translata, nec
amissa possessio, *Bal. in l. non dubium, col. 2. vers. vlterius oppono, C. de. legib. Alex. cons. 69. col. 3. lib. 5.* Rot. *diuers. part. 2. decis. 93. num. 2.* Pro-
11 ptarea dari debet Ludouico remedium † possessorium reintegrandæ contra Dominum Giliuccium
detentorem, *Curt. Iun. cons. 138. num. 13. Put. decis. 277. num. 7. lib. 3.* Rot. *diuers. part. 2. decis. 93. num. 2. & latè dictum fuit in* Romana *Silua, coram Durano, veneris 26.* Februarij 1627. Falsa
12 † autem causa, & defectus consensus deducitur
ex eo, quia Ludouicus credens Trolium eius Auum, cuius est hæres, fuisse debitorem Giliucci
ex causa census in sorte scutorum mille, & fructuum, ei vendidit fundum, de quo agitur, pretiique loco summam prædictam excomputauit;
13 Verum quia existentia dicti census † per exhibitionem instrumenti à Giliuccio non iustificatur,
vt oportebat, *Bocc. de cens. part. 3. num. 49. Cenc. eo. tract. part. 2. cap. 2. quæst. 5. art. 1. num. 9. & 10. Gratian. discept. 208. num. 7.* Cum
ante omnia † constare debeat de existentia actus,
ad tex. in l. si se non obtulit §. condemnatum, ff. de re iudic. & in l. non ignorat, C. qui accus. non poss. Bart. in l. 1. §. & parui, num. 3. ff. quod vi, aut clam. Gratian. *discept. 508. num. 36. &*
15 *seq.* Præsertim in censu, † qui rectè non constituitur nisi auctoritate extrauagantium Martini,
Calisti, & Pii Papæ V. vt animaduertit *Bocc. d. num. 49. vers. & ita dicendo, quem. sequitur Grat.*
16 *d. cap. 508. num. 38.* Quod operetur, † vt Ludouicus ab onere probandi in debitum releuetur,
Bellon. Rot. Genuen. decis. 103. n. 6. in fin. & n. 7.

17 Quamuis negatiua † hæc non existentiæ census clarè probata dignoscatur per exhibitionem instrumenti factã ab eodem Giliuccio de credito scuto-
18 rum 1000. quod differt à censu, † qui solemnitates plures exigit, *Bocc. d. par. 3. num. 40.* Quod equidem exhibuisset, si extaret ex recepta senté-
19 tia, quæ se habet, quod quis † præsumitur producere meliora, & potiora iura sua, *Rot. in recent.*
20 *par. 2. decis. 539. num. 4.* Ideo † consequenter deducitur summam solutam per Dominum Ludouicum hæredem Troli tam dicto Giliuccio, quàm Torquato Nobili cessionario non posse prætendi debitam ex causa census, qui non extat, *Rom. cons. 417. num. 4. Rot. ex impress. per Cenc. in addit. decis. 81. num. 1. decis. 89. num. 6. & decis. 96. num. 2. & in recent. par. 1. decis. 60. num. 2.*
21 Et † propterea firmandum venit stante indebito ipsum ex falsa causa à possessione cecidisse, *Natta cons. 648. num. 9. Put. decis. 277. num. 3. & 6.*
22 *part. 3.* Quæ quidem falsa causa † facit abesse consensum, *Gabr. cons. 62. num. 16. lib. 1. Gratian. discep. 501. num. 1. & 2. Rot. penes Cenc. in addit.*
23 *decis. 50. num. 6.* Excluditque † factum præiudiciale facienti, *Gab. cons. 36. n. 59. & 60. lib. 2. Rot.*
24 *in recop. 2. dec. 602. n. 6.* In nihilo refragãte † decreto Iudicis ibidem interposito, tanquam ex causa falsa secuto, *Cenc. in addit. fol. 7. num. 10. & Rot. penes eundem, decis. 47. num. 3. & decis. 59. num. 1.*
25 *& 2.* Consensus † namque est causa efficiens contractus, *l. 1. ff. de contrah. empt. l. 1. ff. de pact. l. obligationum substantia, & l. consensu, ff. de act. & obligat. l. non omnis, in prin. ff. si cert. pet.* Da-
26 to autem errore † sicut deficit consensus, debet etiam deficere contractus. *Farinac. quæst. 81. num. 315. Giurb. cons. crim. 16. num. 14. vers. quia causa, Monach. decis. Lucen. 59. num. 10. Mantic.*
27 *decis. 199. num. 7.* Quia † nullus est errantis consensus, *l. si quis per errorem, ff. de iurisd. omn. iud. Menoch. præs. 19. nu. 9. lib. 2. Rim. Iun. cons. 792. num. 10. Herign. de fideiuss. cap. 5. num. 172.* Ni-
28 hilque † magis aduersatur consensui, quàm error. *Corn. cons. 293. num. 19. lib. 3. Menoch. cons. 561. num. 40. Giurb. cons. crim. 77. num. 25. vers. sed*
29 *nullus, & vers. nihil magis.* Qui † quidem error, si sit facti, vt in casu nostro, emendari semper potest, *Mancin. de confess. cap. 3. art. 4. num. 61. & cap. 4. num. 6. Farinac. dict. quæst. 81. num. 327. & seq. Giurb. dict. cons. 16. num. 5. Capic. decis. 28. num. 2. Mantic. decis. 298. num. 2.* Maximè
30 † vbi de damno vitando agitur, *Bart. in l. non fatetur, & in l. sed si, ff. de cond. indeb. Crauett. cons. 157. num. 8. & cons. 188. nu. 10. Hond. cons. 102. num. 44. lib. 2. Natta cons. 630. num. 11. Ralan.*
31 *cons. 100. num. 15. lib. 3.* Cum per errorem † non debeat quis rem suam, & iura amittere. *l. si procurator, ff. de acquir. rer. dom. Giurb. d. cons. 16.*
32 *num. 8. in fin.* Præcipuè † minor ætatis, qui præsumitur ignorans, & in errore probabili ob ignorantiam facti, *Caph. cons. 356. num. 46. & cons. 676. num. 2. Becc. cons. 108. nu. 36. & cons. 111.*
33 *num. 14.* Et multò magis † in minore hærede, vt hic, *Surd. cons. 251. num. 6. Cornaz. decis. 84. num. 11.* Quare sicut ex his constat, de indebito,
34 quod † probatur per solutiones factas ignoranter. *Bart. in l. cum de indebito, nu. 4. ff. de probat. Vin.*
35 *decis. 218. num. 5.* Ac † etiam constat, quod possessio Ludouici ex defectu consensus non est amissa, *Gratian. discept. 704. num. 21. Rot. diuers. par. 2. dict. decis. 93. num. 2. & in recent. par. 2.*
36 *decis. 768. num. 9.* Consequens est, † vt remediũ reintegrandæ intentatum habeat locum, *Surd. cons. 268. num. 17. Negusan. Iun. quæst. 330. num. 14. & 15. Rot. penes Statil. decis. 179. num. 12. & diuers. par. 2. dict. decis. 93. num. 1. & seqq. & coram. Put. dict. decis. 277. num. 3. & 6. & latius in d. Romana Siluæ, coram Durana de anno 1627.*
37 Idq; cũ restitutione fructuum † à die celebrati contractus venditionis, eò quia vbi titulus, quo quis se tuetur, habet ortum à causa irrita, & consequenter reducitur ad non titulum, fructus percepti sunt restituendi ab illo die, *Roman. cons. 454. num. 2. & seqq. Natta cons. 535. num. 12. & 13. Rimin. Iun. cons. 333. num. 21. Gratian. disceptation. 206. num. 15. Ossasch. decis. 160. num. 12. Caput. decis. 87. part. 2. Rot. in recentior. part. 1. decis. 693. num. 1. vers. & est regulare.*
38 Non obstat, quod † ex contractu nullo possessio transferatur, *Gabr. cons. 36. num. 22. lib. 2. Hond. cons. 23. num. 26. lib. 1. Rot. diuers. par. 1. decis. 612. num. 2. & in recent. par. 1. decis. 921 num. 5. & par. 2. decis. 768. num. 9. & coram Gregor. decis. 194. num. 23.* Quæ possessio ope-
39 ratur, † vt locus non sit spolio, *Put. decis. 277. num. 4. & 5. lib. 3. Rot. diuers. par. 2. decis. 93.*
40 *num. 1. & 2.* Sed potius videatur Ludouicus † cecidisse ex facto proprio, & sic non restituendus, *Mantic. decis. 332. num. 1. & 4.* Quoniam id non
41 procedit, † quando nullitas prouenit ex defectu consensus, sed tantũmodo quando prouenit ex defectu solemnitatum, vt in specie distinguunt, *Hond. d. cons. 23. num. 26 & seq. Rot. diuers. par. 2. d. decis. 93. per tot. & in recent. par. 2. d. decis. 768. sub num. 9. & coram Seraph. decis. 638. num. 3. & decis. 1200. num. 2. Beltr. ad Greg. dict. decis. 194. num. 28. & Put. in sæpè citata decis. 277. num. 7. lib. 3.*
42 Quinimo etiam † quando nullitas prouenit ex defectu solemnitatis, causat actionem spolii, vbi statutum fidem instrumento aufert, *Rot. diuers. par. 2. dict. decis. 93. num. fin. vers. sed tamen Domini.* Quod pariter applicatur casui venditionis, de qua agitur, in qua deficit insinuatio, & Constitutio huius Prouinciæ Marchiæ, *lib. 5. cap. 25.* adimit fidem contractibus minorum, vbi insinuatio deficit.
43 Nec obstare visum fuit, quod † accollatio census scutorum 1000. per Trolum Auum Ludouici, quando nepoti tradidit Hieronymam eius filiam Annibali facta cum promissione, & onere extinguendi dictum censum ad eius libitum, vt in facto *num. 1.* fuerit, & sit valida, ita vt fructus census debean-

debeantur cum re vera Annibal sponsus, & Galeot-
tus eius pater essent creditores dictæ summæ scu-
torum 1000. ratione dotis filię Troli), vt firmare
videntur Nauarr. de vsur. cons. 3. per tot. Felic. de
sol. tract. de cens. lib. 2. cap. 5. num. 18. & seqq. Bocc.
co. tract. part. 2. num. 29. Sum. Ang. in §. vsuras,
il 1. num. 22. Rot. in Senogallien. prædij, 10. Maij
1623. coram. Andrea. Quoniam ad hoc vt Tro-
44 lius teneretur soluere fructus census † iuxta formã
suæ obligationis, necessaria fuisset illius asignatio
ex parte Galeotti, prout in capitulis matrimonia-
libus se obligauit (ibi) che esso assegnarà à M. Tro-
ilo, vt pariter in facto num. 1. in fin. Ac ideo per
non asignationem effectus dictæ stipulationis in
ipsum Galeottum reflectitur, ac si ab initio sim-
pliciter sibi solutionem stipulatus fuisset, Dec. cons.
543. num. 2. & 3. Capb. cons. 325. nu. 19. Magon.
decis. Flor. 37. num. 16. Mantic. decis. 336. num. 1.
45 Contractus enim † ex partium conuentione legem
accipiunt, cap. contractus, de reg. iur. in 6 l. con-
tractus, vbi Cagn. num. 72. & seq. ff. eo. tit. l. 1.
§. & si conuenerit, ff. de pact. Surd. qui latè com-
probat, decis. 260. num. 12. & 13.
46 Non enim possunt † verba prædicta restringi ad
simplicem casum extinctionis census, vti ad proxi-
ma, seu à subiecta materia, vt per Alex. cons. 40.
num. 6. & 8. lib. 4. Quia nec subiecta materia,
nec verba patiuntur, vt ad extinctionem referan-
tur, cum extinctio fieri debeat de eodem censu
assignanto pro soluendis fructibus, non autem de
alio tunc assignando, vt patet tum ex illis verbis
piglia à pagare sopra di se, &c. & extinguerlo,
47 quando ad esso parerà. Extinctio † enim census cum
sit oneris disgrauatio, præsupponit assignationem
iam factam (ibi) & extinguerlo, sicut priuatio
præsupponit habitum, l. decem, ff. de verb. oblig.
Cum alioquin Trolius potuisset soluere fructus cẽ-
sus in manibus Galeotti, quem forsan Galeottus
48 tunc non habebat. Præsertim † quia respectu di-
ctorum fructuum cum Trolio dispositiuè conuen-
tum est, & casus extinctionis sortis fuit positus in
eius arbitrio, vnde relatio dicti verbi (assignarà) vt
operetur, fieri debet respectu census pro soluen-
dis fructibus, quia iste casus prouisione indigebat,
Gabr. cons. 121. num. 28. lib. 1. Surd. cons. 200.
num. 25. 329. num. 4. & 381. num. 25. Nam re-
49 latio † non minus fieri debet ad omnia præceden-
tia, quàm ad proxima, vbi non militat diuersa
ratio, vt per Bart. in l. talis scriptura, de leg. 2. Rot.
diuers. par. 1. decis. 227. num. 5. Maximè quia con-
uentio fuit alternatiuè concepta (ibi) che tiene à
50 censo à Fermo, ò in Roma. Quæ † alternatiua loci
operatur, vt illius electio spectaret ad Galeottum,
vti stipulatorem, Magon. decis. Lucen. 16. num. 10.
51 Ante † cuius electionem, & declarationem non
est propriè debitum, l. vbi autem non apparet, §.
qui illud, aut illud, ff. de verb. oblig. l. huiusmodi,
§. Sticum, de leg. 1. Alex. cons. 84. num. 2. vers.
nec adhuc, lib. 1. Fulgos. cons. 177. num. 1. Crauet.
cons. 157. num. 11. Grat. discep. 250. num. 16.
52 Nec † incurritur mora soluendi, Surd. cons. 38.
num. 14. 15. & 16. Negusan. Iun. quæst. 140. n. 39.
53 Neque oritur † exercitium obligationis respectu
interesse, cum esset incertum cui, & vbi solutio
facienda esset, Surd. eod. cons. 38. num. 14. &
decis. 260. num. 13.
54 Neque ad rem pertinet quod dicebatur, † inte-
resse istud cucurrisse Trolio, ex mora saltim irre-
gulari propter causam onerosam matrimonij, &
promissionis dotis, cap. salubriter, de vsur. Quia
55 † respondetur, quod non conuenerunt partes de
soluendis interusurijs dotis, sed de soluendo fru-
ctus census, & sic extra naturam contractus dota-
lis, vbi propterea procedendum est secundum
56 regulas iuris communis, ex quibus nec interesse †
damni emergentis, nec lucri cessantis debetur, nisi
data mora debitoris, quæ hìc Trolio non potest
imputari, Crau. qui testatur de com. cons. 87. num.
5, Gab. de solut. concl. 10. num. 6. Gratian. discept.
240. num. 1. Rot. penes Zacch. de oblig. cam. decis.
20. num. 2. decis. 42. num. 1. & decis. 101. num. 18.
57 Etiam † si fuisset promissum, Rot. diuers. par. 2.
58 decis. 90. num. 3. Et † versaremur in persona soli-
ta negociari, cui nec interesse debetur ãte moram,
59 Hond. cons. 36. num. 29. lib. 2. Nisi † probatis
requisitis à Castr. in l. 3. §. fin. ff. de eo quod cert.
loc. Cuius dicta passim seruat Rota, vt in decis. 3.
Mohed. tit. de vsur. num. 3. & in decis. 211. num.
6. & 325. num. 7. & ex impress. post. 2. vol. cons.
Farinac. & coram Mantic. decis. 53. num. 2. 171.
60 num. 3. & 283. num. 6. Tantò † magis, cum istud
ius fuerit per Galeottũ Giliuccio cessum, & tamen
non videtur cessibile, cum tamquam personale
marito tantùm competat ratione onerum matri-
monii, Surd. cons. 269. num. 27. & de aliment. tit.
1. quæst. 42. n. 22. vers. contraria tamen sententia,
Gratian. discept. 143. num. 39. discept. 240 num.
17. & discept. 427. n. 14. Seraph. decis. 517. n. 3.
Nec scrupulum facit quod Galeottus, & Annibal
de Adamis cesserint de anno 1588. dictam sum-
mam scutorum 1000. Giliuccio, qui de anno
1591. cessionem sibi factam intimauit Trolio.
61 Quia † cessionarius non plus iuris habet, quàm
cedens, l. in omnibus, §. non debet, ff. de reg. iur.
62 Natt. cons. 398. num. 3. Et exceptiones † quæ com-
petunt contra cedentem, militant etiam aduersus
63 cessionarium, Greg. decis. 47. num. 4. Certum †
est autem quod tempore intimationis secutæ de-
bitum dicti Trolij florenorum 3000. fuerat iam
per solutionem extinctum, Instit. quib. mod. toll.
oblig. in prin. Exceptis florenis 100. prout constat
ex prænarrato facto, num. 2. & 6. & ex receputis
dictorũ de Adamis factis Trolio debitori, quæ re-
64 ceputa † probant solutionem, Rimin. Iun. cons. 489.
num. 9. Gregor. decis. 253. num. 1. De qua non vi-
65 detur † dubitandum tanquam facta iuxta formam
suæ obligationis, Rot. penes Statil. decis. 269 num. 7.
66 Et necessario † debet dicta solutio florenorũ 2900.
referri ad extinctionẽ debitorum florenorũ 3000.
quia alia tunc temporis non apparebat, Rot. coram
67 Greg. decis. 62 num. 9. Præsertim quia † summa
soluta debito valdè conuenit, Greg. decis. 521. n. 7.

68 Solutioq; † præsumitur facta pro debito, pro quo
particulariter quis se obligauit, *Rim. Iun. cons. 61. num. 1. & cons. 344. num. 68. Caph. cons. 41. num.*
16. Grattian. discept. 222. num. 27. & discept. 961.
69 *num. 40.* Et io † causam duriorem, quia pro rata
scutorū 1000. soluebantur vsuræ, ad quarum ex-
tintionem lex semper in dubio præsumit solutum.
l. 1. C. de solut. l. in his, §. Imperator, ff. eo. l. si
vsuras, C. de vsur. Surd. cons. 90. num. 61. Greg.
70 *decis. 521. num. 10. & 12.* Quæ legis † præsumptio
idem operatur, quod veritas, *Surd. decis. 272.*
71 *num. 28.* Dicituque † liquidissima probatio, *Ma-*
scard. de probat. conclus. 10. num. 23. & 31. Rot.
72 *diuers. par. 2. decis. 4. num. 21.* In tantum † quod
contrarium asserens, grauetur duriori probatione,
l. si possidetis, cum ibi not. C. de probat. Surd. decis.
75. num. 28. Rot. *diuers. par. 1. decis. 92. in fin.*
Nec potest referri dicta cessio ad creditum flore-
norū 2000. quod habebant Galeottus, & Annibal
contra Alexandrum, cui Trolius releuationem in-
demnitatis promisit de anno 1589. vt in facto, *nu.*
4. Quia de tempore dictæ cessionis Trolius non
73 erat obligatus pro dicta summa, Vnde quod † non
erat, cedi non poterat, *Rota penes Statil. de*
74 *Salu. decis. 206. num. 3.* Et † recognitio bonæ fidei
cum releuatione indemnitatis facta per Trolium
ad fauorem Alexandri de Anno 1589. vt in facto
num. 4. dicitur obligatio conditionalis, Rot. *penes*
Cenc. de Cens. decis. 192. num. 3. & decis. 195. n. 8.
75 Quæ † propterea exerceri non potest per Alexan-
drum contra Trolium, nisi in casu, quo ipse soluerit,
Cenc. de Cens. part. 2. cap. 2. quæst. 3. art. 3. num.
14. & 15. Galles. de oblig. cam. quæst. 32. num. 5.
& Zacch. ibidem, num. 1. & 2. Rot. *penes eundem,*
Zacch. decis. 20. num. 11. & decis. 101. num. 18.
Et licet Trolius vigore dictæ promissionis indem-
76 nitatis cum † obligatione camerali potuerit conue-
niri ab Annibale sponso, seu ab eius cessionario,
ex quo virtus obligationis cameralis ea est, quod
promittens possit conueniri ab omnibus, quorum
interest, & intererit, Rot. *ex impress. apud Zacch.*
de oblig. camer. decis. 97. num. 1. & decis. 99. num. 3.
77 *& decis. 137 num. 1.* Attamen † pro hac summa
per Alexandrum nepotem debita nec obligatus
erat, nec est ad fructus dicti census, sed solummodo
ad quantitatem promissam, & ideo citra illius obli-
gationem dicta promissio indemnitatis non se
extendit, cum solum releuator, & promissor indem-
nitatis teneatur ad id, ad quod ille, cui fuit pro-
missa indemnitas, tenebatur, *Ruyn. cons. 187. num.*
2. & 3. lib. 1. Maur. de fideiuss. cap. 17. alias 26.
parte prima in præludijs fol. 117.

Nec obstat quod post recognitionem bonæ fidei
Trolius soluerit vsuras prædictorum scutorum
1000. quia vltra quod testes de solutione deponen-
78 tes patiuntur exceptiones, Respondetur † quod
vsuræ tanquam coactè solutæ videlicet de manda-
to Iudicis, vt deponit D. Eques Torquatus de
Nobilibus, nihil operantur, nec impediunt, quia
competat D. Ludouico condictio indebiti, *Bellon.*
Rot. Gennen. decis. 3. num. 10. Vt in simili dicimus
79 † de obligatione facta in captiuitate, & ad se exi-
mendum à carceribus, *l. qui in carcerem, ff. quod met.*
caus. Dec. cons. 691. num. 5. Canal. decis. 563. n. 5.

Prout non obstant solutiones factæ per Ludoui-
cum, quasi per illas videatur ad fauorem Giliucci
80 agnita bona fides obligationis Alexandri: † Quia
cum per errorem soluerit, sibi non præiudicauit,
Gratian. discept. 501. num. 1. & 2. Cenc. de Cens.
par. 2. cap. 2. quæst. 5. art. 9. num. 73. & 74. Ma-
81 ximè † cum soluerit vti hæres Trolij, *Neguf. Iun.*
quæst. 454. nu. 9. Rot. *in recent. part. 1. decis. 177.*
num. 13. Vnde ex his agnitio debiti excluditur, Rot.
diuers. par. 1. decis. 385. num. 6.

82 Non obstat quod † indebitum per errorem ex de-
legatione solutum repetendum sit à delegante, &
sic à Galeotto, & Annibale, non autem ab eo, qui
ex delegatione debitum recepit, prout est Giliuc-
83 cius, iuxta *text. in l. 2. C. de cond. indeb.* Quia †
dispositio d. l. procederet, quatenus per Adamos
fuissent cessa illa scuta 1000. cum accessionibus
fructuum, seu censum ad rationem octo pro centi-
nario; Sed ex lectura instrumenti apparet de con-
trario, nempe Adamos cessisse tantùm creditum
scutorum 1000. absque aliqua qualitate accessio-
nis fructuum: Cum itaque Giliuccius dictum cre-
ditum dederit in dotem Torquato Nobili sub no-
mine census, & Trolio intimasset, vt fructus solue-
ret Torquato de semestre in semestre, & dicti fru-
ctus sint indebitè soluti, quia verè non extabat cen-
sus, sed creditum scutorum 1000. ideo repetitio
benè fuit directa contra Giliuccium secundum di-
spositionem d. l. 2. eo quia cessit creditum, quòd
verè non habebat, eo magis quia iam dicta exclu-
dunt delegationem, *Gratian. discept 64. n. 16. Medic.*
decis. Senen. 66. num. 8. & 9. Qua cessante dispo-
sitio d. l. non procedit, sed manet dicta condictio
ad fauorem soluentis indebitum contra reci-
pientem.

Tandem non obstat, quod Dominus Giliuccius
84 primus cessionarius Galeotti cesserit † dictum
creditum Dominio Torquato Nobili ad compu-
tum dotis suæ sororis de Anno 1590. vt in facto
num. 5. ex qua satisfactione in causam dotis vide-
tur mutata conditio debitoris, ita ut ad vsuras te-
neatur, vt per *Surd. de alim. tit. 1. quæst. 42. num.*
70. & 71. & per Rot. *in recent. part. 2. decis. 168.*
per tot. Quia vltra quod de tempore huiusmodi ces-
sionis Trolius amplius non erat debitor, vt dictum
85 fuit sub *num. 73.* Respondetur † quod isto casu sa-
tis non est, quod quis sit maritus, ad fructus ha-
bendos, & retinendos, sed necesse est, vt pro do-
te sit pignus marito datum, vt per *Rot. in recent.*
d. decis. 168. num. 2.

86 Idcirco si in locum alterius succedit maritus, †
eodem iure vtitur, quo eius auctor, *Corn. cons. 71.*
lib. 4. Bal. cons. 322, col. fin. lib. 2. Peregrin. cons.
78. lib. 1. Gabr. in puncto, cons. 151. num. 7. lib. 1.
nec ab hac opinione videtur discrepare Rota, vt
penes *Statil. decis. 308. num. 9.*

Quare

Quare ex his inclinabat maior pars Dominorum pro reintegratione petita, quamuis minus agendo omnes concordauerint, esse amplectendum
87 caput conditionis † indebiti, firmantes illud pariter competere Ludouico, iuxta *decis. Put. 277. num. 3.* Idque pro scutis tantùm 400. indebitè solutis Torquato Nobili, & pro alijs scutis 200. so-
88 lutis Giliuccio, prout † fic per sententiam diffinitiuam condemnatus fuit reus conuentus, qui dictam summam sine causa recepit, *ad tex. in l. ex his, ff. de condit. indeb. & in l. 1. C. eod. tit. Rot. penes Cenc. de Cens. decis. 12. num. 3.* Vnà cum fructibus recompensatiuis ad rationem quinque pro centinario debitis à die adeptæ possessionis bonorum venditorum occasione dicti prætensi crediti, & fructuum, vt dictum est *num. 37.* ex auctoritate, *Roman. in cons. 454. num. 2. & seqq.* cum alijs ibidem allegatis.

Et ita resolutum informante pro hac parte D. Ioanne Baptista Antonello, qui in consulendo doctina, & copia rerum est laudatissimus, vt omnibus constabit ex eius Consilijs, quæ imprimuntur, & statim promulgabuntur.

ARGVMENTVM.

Quamuis Clericus etiam volens non possit coram Iudice laico conueniri, nec iurisdictionem prorogare, Etiam de consensu Episcopi; Attamen potest citari coram Iudice laico ad videndũ fieri inuentarium, cum clausula tamen si sua putauerit interesse, vel per edictum generale.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non potest conueniri coram Iudice laico.*
2 *Etiamsi sit primæ consura.*
3 *Et conuentus tenetur declinatoriam opponere.*
4 *Et si non opponat incurrit excommunicationem.*
5 *Vel saltim puniri potest pœna extraordinaria.*
6 *Clericus, qui opponit declinatoriam coram Iudice laico, debet remitti ad Iudicem suum.*
7 *Clericus legatarius citari potest coram Iudice laico in confectione inuentarij, cum clausula, si sua putauerit interesse, & num. 9. Et de ratione num. 8.*
10 *Clericus ligatur statuto disponente circa solemnitatẽ, & formam actus.*
11 *Clericus hæres institutus à laico tenetur inuentarium facere coram Iudice laico. Prout etiam quando laicus instituitur hæres à clerico, num. 13. Amplia etiam, vt num. 14.*
12 *Clericus, qui adiuit hæreditatem laici, non confecto inuentario, tenetur vltra vires hæreditarias.*
15 *Inuentarium confici debet coram Iudice Ecclesiastico, quando agitur de bonis clericorum, vbi persona Ecclesiastica est instituta.*
16 *Pupillo, vel minori clerico datur tutor, vel curator per Iudicem Ecclesiasticum, & non sacularem.*

DECISIO LXXXIX.

1 Vamuis † effectus principalis clericatus sit, vt ipsi Clerici eximãtur à iurisdictione, & potestate laicorum, itaut coram Iudicibus, & officialibus laicis nullo modo conueniri valeant, *cap. 2. de for. comp. cap. vnic. cum ibi notat. de cler. coniug. in 6. cap. si Iudex, de sent. excom.*
2 *in 6. can. 11. quæst. 1.* Etiamsi † essent Clerici primæ tonsuræ, *l. presbyteros, C. de Episc. & Cleric. Conc. Triden. sess. 23. cap. 6. de reformat. Io. Mar. Bellet. disquisit. cleric. tit. de fauor. cler. personal. §. 2. num. 1. & seqq. Grass. de effect. cler. 1. nu. 1.*
3 *cum pluribus seqq.* Ita quod † si conueniantur, vel citentur, teneantur declinatoriam fori opponere, *cap. si diligenti, de foro comp. Glos. Abb. & alij can. in cap. significasti, eo. tit. Surd.* qui alios citat, *cons. 222. num. 1. & seqq. & decis. 26. num. 4. Osasch.*
4 *decis. 32. per tot.* Illamque † non opponentes incurrant excommunicationem, *Gram. cons. 1. n. 34.*
5 *Surd. d. decis. num. 5.* Vel saltim † puniri debeant pœna extraordinaria, quasi transgressores canonum, *Bal. in l. fin. C. de iudic. Bellett. d. §. 2. num. 8. fol. 222. Grammat. decis. 29. nu. 7. & decis. 61.*
6 *num. 18.* Cum † debeant ad Iudicem competentẽ remitti, ad latè tradita per *Farinac. de inquis. quæst. 8. per tot. præsertim num. 91. Rot. cons. 29. nu. 17. lib. 2. Grammat. d. decis. 61. num. 3. & seqq. Surd. d. decis. 26. num. 12. Mastril. decis. 79. num. 2.*
7 Attamen † in casu proposito inuentarii conficiẽdi coram Potestate Maceratæ huiusmodi conclusionem non procedere firmaui in legatario, seu creditore clerico citato, quatenus sua putauerit interesse, quia tunc non habet declinatoriam fori,
8 *Mastrill. d. decis. 79. num. 4.* Nam † ex quo laicus Iudex est cõpetens in causa, si clericus velit allegare aliquid pro suo interesse ad actum impediendũ, debet necessario illud deducere coram Iudice laico competente ipsius causæ, *Bald. & alij in l. testamenta omnia, C. de testam. Dec. cons. 700. col. fin. Rol. de cons. 29. num. 8. Aufr. in tract. de pot. sæcul. in Eccles. reg. 2. num. 12. fol. 189. Farin. q. 8. n. 89. Surd. d. decis. num. 15. Vin. dec. 13. n. 6. Graf. vbi*
9 *supra n. 475.* Quo casu † valida erit citatio cum dicta clausula, si sua putauerit interesse, *Rol. cons. 29. num. 7. & seq. lib. 2. Surd. d. dec. 26. n. 1. & seqq. Affl. decis. 2. num. 9. & decis. 24. num. 8.* Quia tunc dicitur reus voluntarius, *Giurb. decis. 1. nu. 1.*
10 vbi alios citat. Prout † etiam quando extaret statutum, quod non valeant legata, nisi testamentum insinuetur corã aliquo magistratu, nã si clericus est institutus in testamento, in quo fuerũt facta legata,

legata laicis, & ipsi petentes insinuationem ip-
siua testamenti fecerunt clericum citari coram ta-
li Iudice, valebit citatio, *Bal. Alex. & Ias. in d. l. li*
testamenta, C. de testam. vbi Paul. de Castr. dicit se
ita aliàs consuluisse, *Grass. d. tract. eff. 1. nu. 959.*
11 *Surd. d. decis. num.* 15. Quinimo † si clericus hæres
instituatur à laico, tenetur inuentarium facere co-
ram Iudice sæculari, *Abb. in cap. fin. de fid. instru.*
Mar. Mut. super consuet. Panor. cap. 50. num. 37.
12 Et si † adiuit hæreditatem non facto inuentario,
tenetur vltra vires hæreditarias, prout laici, *Rol.*
à Vall. de inuent. quæst. 7. Grass. qui alios citat *d.*
13 *tract. eff. 2. num. 252.* Quæ † dicta de inuentario
conficiendo coram Iudice laico obseruantur, etiã
quando laicus instituitur hæres à clerico, *Rol. d.*
tract. quæst. 17. per tot. Guidop. decis. 261. per tot.
Grass. qui de vtroque casu loquitur, videlicet siue
clericus instituatur à laico, siue laicus instituatur
à clerico, *d. tract. eff. 1. num. 1010. fol. 264.* Adeo
14 vt etiam † Episcopus executor testamenti facti à
laico, teneatur etiam inuentarium conficere corã
Iudice sæculari, *Ang. in l. 1. §. hac stipulatio, ff.*
si cui plus quam per l. falc. Grass. d. effect. 1. num.
962. Quod semper verum videtur, vt inuentarium
in omni casu conficiatur coram Iudice sæculari,
15 † nisi agatur de bonis clericorum, vbi personæ Ec-
clesiasticæ succedunt, quia tunc debet fieri inuen-
tarium per Iudicem Ecclesiasticum, *Franc. Marc.*
decis. 205. num. 3. par. 1. Rolan. d. quæst. 17. nu. 10.
16 Sicut † dicimus de pupillo, vel minore clerico, cui
debet dari tutor, vel curator per Iudicem Eccle-
siasticum, & non sæcularem, *cap. si annum, de*
iudic. lib. 6. Grast. d. tract. effect. 1. num. 958.
Franc. Mar. d. decis. 105. in fin. par. 1.

ARGVMENTVM.

An, & quando admittatur appellatio à decreto interlocutorio concessionis, seu reiectionis literarum monitorialium.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio non admittitur regulariter à decreto interlocutorio.*
2 *Appellatio admittitur à decreto concessionis literarum monitorialium, & num. 5.*
3 *Decretum concessionis monitorialium respicit vires probationis, & æquipollet decreto testes admittẽdos esse. A quo datur appellatio, quia vim diffinitiuæ habet, num. 4.*
6 *Appellatio admittitur à non concessione litterarum monitorialium.*
7 *Literæ monitoriales non conceduntur inter viuentes.*
8 *Neque super materijs, quæ per testes possunt probari.*
9 *Monitoria conceduntur in subsidium, quando veritas alio modo haberi non potest.*
10 *Causæ appellationum regulariter iustificari debent. Quod intellige, & declara, vt num. 11.*
12 *Causa admittendi appellationem illa dicitur probabilis, quæ si probata esset reputaretur legitima.*

DECISIO XC.

1 Et si † non liceat appellare à decreto
interlocutorio, vt per *Conc. Triden.*
sess. 24. cap. 20. de reformat. & latè
comprobat, *Giurb. decis. 56. num. 1.*
& seqq. Tamen fuit in Rota admissa
2 † appellatio à decreto concessionis
literarum monitorialiũ relaxato in Curia Archiep.
Firmi, quod dicitur interlocutorium, vt in specie
firmarunt, *Cranett. cons. 181. per tot. Genuen. in*
prax. Archiep. Neap. cap. 1. num. 14. Lazar. de
monitor. sect. 1. quæst. 18. num. 21. Grat. decis. 97.
3 *num. 14.* Ea nempe ratione quia † huiusmodi de-
cretum concessionis monitorialium super aliqui-
bus capitulis æquipollet decreto testes admitten-
dos esse, vel non, cum vtrunq; respiciat vires pro-
4 bationis, *Ricc. decis. 5. num. 2.* Vnde † cum ab hoc
detur appellatio, quia vim diffinitiuæ habet respe-
ctu grauaminis, quod continet irreparabile, *Rim.*
cons. 618. num. 4. lib. 4. Ruginell. de appellat. §. 2.
cap. 1. num. 126. Aufr. ad Cappell. Tholos. decis.
vlt. num. 8. Surd. decis. 36. num. 17. Ludou. decis.
Perus. 38. num. 4. Giurb. qui alios de more congerit
d. decis. 56. num. 8. Gratian. discept. 74. num. 15. &
5 *discept. 76. num. 13.* Ita etiam † admittenda est à
decreto concessionis monitorialium, vt in specie
determinat *Ricc. d. decis. 5. nu. 2. & 3. lib. 2.* Pro-
6 ut † etiam admittenda venit à reiectione, seu non
concessione illarum tanquam contineat præiudi-
cium irreparabile, *Lazar. d. tract. de monit. sect. 1.*
7 *cap. 18. nu. 22.* Iuncto maximè quia † huiusmodi
literę non videbantur esse concedendæ inter viuen-
tes, & cum quibus lis est mota, *Lazar. d. tract. sect.*
3. q. 12. n. 8. Neq; super materiis, quæ per testes
possunt, probari, *Lazar. eo. tract. sect. 1. quæst. 15.*
num. 1. Franc. Mar. decis. 803. par. 2.
9 Et ratio est, quia † talia monitoria sunt concedẽ-
da in subsidium, quando veritas alio modo habe-
ri non potest, vt colligitur *ex Conc. Trid. sess. 25.*
cap. 3. de reformat. & ex cap. ad nostrã il 2. de iur.
iuran. & in terminis notarunt *Genuen. in d. prax.*
cap. 1. n. 4. Lazar. d. tract. sect. 4. q. 8. n. 7. & 8.
10 Non obstat quod † præfatæ causæ allegatæ nõ iu-
stificentur, & per consequẽs quod non sit licita ap-
11 pellatio. Quoniam † aut agitur de iustificanda ap-
pellatione ad effectum obtinendi sententiam fauo-
rabilem, & tunc non sufficit probare coram Iudi-
ce ad quem, causam esse probabilem, nisi etiam
probetur esse veram, *cap. interposita, §. 1. de ap-*
pellat. Ostasch. decis. 5. n. 5. vers. & dicit Glos. Aut
agitur ad effectum, vt appellatio, tanquam le-
gitima admittatur, vt in præsenti casu, &
tunc sufficit allegare causam probabilem, *Dec.*
in cap.

in cap. vt debitus, col. 2. vers. tertio nota, de appell. Osasch. vbi supra,
12 Diciturque probabilis, quæ † si probata foret reputareretur legitima, *d. cap. vt debitus, & cap. Pastoralis, de appellat. Glos. 1. in cap. interposita, in prin. de appellat. Ang. in l. per hanc, col. 2. C. de temp. appellat. Contard. de mom. limit. 19. num. 33. & quæst. 1. nu. 5. Osasch. decis. 5. num. 5. Rot. decis. 412. num. 2. in nouis incip. si appelletur.*

ARGVMENTVM.

Limitata voluntas testatoris non extenditur ad fauorē legatarii vltra expressa, ad effectum, vt hæres censeatur minus grauatus, quàm fieri possit.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas testatoris non extenditur vltra expressa.*
2 *Qualitas restringit legatum.*
3 *Quod minus est, legatum censetur.*
4 *Qui legat agrum, non censetur legare vineam, & è contra, qui legat vineam, non censetur legare agrum.*
5 *Legatum factum coniunctæ personæ latè interpretari debet, limita vt num. 6. 11. & 12.*
7 *Partis appellatione nunquam tota res continetur, Sed dimidia tantùm, num. 8.*
9 *Dictio à, & ab, stant separatiuè.*
10 *Dictio, videlicet, est restrictiua, & declaratiua præcedentium.*
13 *Testatoris sensus vbi est manifestus, nunquam fieri debet interpretatio, vt melior sensus existat.*
14 *Index in diuisione debet sequi voluntatem defuncti, & quod est verosimilius, num. 15.*
16 *Legitimatio personarum requiritur, præsertim in iudicio familiæ erciscundæ.*
17 *Responsio ad positiones plenè probat contra confitentem.*
18 *Petens totam hæreditatem, cum dimidiam petere debuisset, si lite pendente superuenit ei altera dimidia, tunc iudicium conualidatur,*
19 *Ius superueniens conualidat actionem propositam, saltim de æquitate canonica.*

DECISIO XCI.

Esolutum fuit de voto DD. pro maiori parte, secundam sententiā confirmatoriam primæ, in qua Iudex mandauit poni terminos, ita ut facta diuisione, & terminatione, & linea in parte possessionis obueniente D. Corneliæ, comprehendantur domus, plantata, & alia existentia in dicta linea recta per latitudinem vsque ad stratam, esse exequendam, etiam ex nouiter deductis in Rota.

Fundamentum resolutionis fuit, quia cùm D. Camilla Negulantia in vltimo testamento cum quo decessit, institutis hæredibus D. Hieronymo eius filio, & D. Io. Nicolao eius nepote, cum substitutione ad fauorem D. Gentilis sororis ipsius Io: Nicolai, reliquerit iure legati D. Corneliæ eius filiæ, vulgariter loquendo, *quella parte di possessione d' essa testatrice posta nella Villa di Ferretto appresso à suoi notissimi lati, cioè quella parte, doue sono li filoni, e piantata, e la casa, e palombara con le sue pertinenze, cominciando dalla detta casa, seguitando per retta linea fino alla strada* Non videtur d. legatariam posse vigore prædicti legati retinere totam possessionem, sed illam tantum partem per testatricem designatam, & contentam sub dictis
1 demonstrationibus, cum limitata † voluntas testatoris non extendatur vltra expressa, *l. vnic. §. si autem sub conditione, C. de caduc. toll. l. in agris, ff. de atq. rer. dom. l. labeo, de supel. leg. Mantic. de coniect. lib. 3. tit. 10. num. 4. Rot. in recent. par. 1. decis. 453. num. 1. & part. 2. decis. 627. num. 10.*
2 *& decis. 682. num. 5.* Quia qualitas † semper restringit legatum, *l. nam, quod liquidè, §. fin, ff. de pen. legat. l. quæsitum, §. 1. vbi Glos. de leg. 1. Gozad. cons. 82. num. 10. Couar. var. lib. 2. cap. 5. num. 5. Grat. discep. 834. num. 9.* Itaut quod mi-
3 nus est, † legatum censeatur, *l. nummis, de leg. 3. l. apud Iulianum, §. Seio, l. si ita adimpletum, de legat. 1.* Maximè quando tractatur de præiudicio hæredis, vt hic, *Put. decis. 226. nu. 6. lib. 2.* Hinc
4 fit, vt qui † legat agrum non intelligatur legare vineam, & è contra, qui legat vineam non intelligatur legare agrum, *Mant. de coniect. lib. 9. tit. 2. n. 14.*
5 Et licet id non procedat, † vbi legatum est factum coniunctæ personæ, *per tex. in l. si seruus plurium,*
6 *§. fin. de leg. 1.* Attamen † ratio hæc submouetur, quando par est coniunctio testatoris erga hæredē, & legatarium, vt in presenti casu, *Ceph. cons. 14. num. 21. Dec. cons. 46. num. 2. Crauett. cons. 297. nu. 2. Capr. cons. 3. num. 6. Menoch. lib. 4. præsum. 106. num. 28. Surd. de aliment. tit. 9. quæst. 30. num. 47. Magon. decis. Flor. 146. num. 20.*

Vlterius fuit consideratum, quod si testatrix voluisset relinquere D. Corneliæ totam possessionem Ferretti, non legasset partem illius, prout fecit,
7 cum † partis appellatione nunquam tota res contineatur, *l. etiam, ff. de vsufr. l. de ætate, §. qui in-*
8 *terrogatus, ff. de interd.* Sed † dimidia tantùm, *l. nomen filiarum, §. portionis, ff. de verb. sign. l. etiam, & l. planè in fin. de legat. 1.* Cum maximè prosequendo legatum ad maiorem demonstrationem illius plenius intentionem suam declarando addiderit testatrix illa verba, *cioè quella parte, doue sono i filoni, e piantata, la casa, e colombara, designando*, vlterius locum, vbi terminanda est pars dictæ possessionis (*ibi*) *cominciando dalla detta casa, e seguitando per retta linea fino alla strada*, quę
9 † dictiones, siue monosillabæ à, & ab, stant separatiuè quo ad alia bona, *l. 3. §. fin. vbi Glos. in verb. à Brundusio, ff. de action. emption. Bald. in l. eos, §. final. numero quinto de appellation. & cons.*

& conf. 457. num. 3. lib. 1. Gratas de dict. in verb. à, vel ab, num. 3. Gratian. *discept. 161. num. 2. & decis. 124. num. 4. & in addit. num. 1. Rot. diuers. part. 2. decis. 75. num. 2.* Et denotant testatricem voluisse relinquere partem possessionis, non au-
10 tem totam, stante dictione illa, † videlicet, quæ est restrictiua ad illam partem tantùm expressam, nempè, in qua sunt filoni, & plantata, & est declaratiua præcedentium, *l. cum quidam, §. 1. ff. de vsufr. lat. Grat. in d. tract. in verb. videlicet, Surd. decis. 161. num. 6. Franch. decis. 107. num. 18.* Et pro-
11 pterea † cum, vt diximus, legatum sit strictè interpretandum, vt id relictum censeatur, quod minus est, *l. unum ex familia, §. si rem, de legat. 2. l. nummis, de legat. 3. Dec. in l. ex testamentis, de reg. iur.*
12 Ad effectum, vt hæres † censeatur minus grauatus, quam fieri possit, *Rol. cons. 16. nu. 37. lib. 3. Put. d. decis. 226. num. 6. lib. 3. Mantic. de coniect. lib. 9. tit. 1. num. 5.* Ideo linea, quæ per directam trahi debet vsque ad viam, intelligitur de magis propin-
13 qua domui, & non de magis remota, nec † alia fieri debet interpretatio, vt melior sensus existat, vbi est manifestus sensus testatricis, *Rol. cons. 82. num. 28. lib. 3.* Cuius voluntas aperta, & clara facit cessare omnem ambiguitatem, *l. qui quartam, ff. de leg. 2. l. hæredes mei, §. cũ ita, ff. ad trebel. Mant. de coniect. lib. 9. tit. 1. nu. 1. Grat. discept. 986. n. 2.*

Non obstat, quod dicebatur, diuisionem, de qua in sententia, non esse factam secundum mentem testatricis volentis, & declarantis terminum ad quem esse viam, Quia cum recta linea ordinata per dictam testatricem de domo ad viam duci non possit, vt etiam fatetur D. ex aduerso scribens, satis est, quod in reliqua parte verificatur per latitudinem, & quod intra dictum legatum, & diuisionem factam per Iudicem includantur filoni, plãtata, domus cum columbario, & pertinentijs eius, prout verè includuntur.
14 Nec in contrarium † facit *l. filij, C. fam. ercisc.* quia procedit, quando Iudex mandat diuidi præter volontatem defuncti, quod facere non potest, Sed in casu præsentis diuisionis factæ per Iudicem videtur eundem optime prospexisse, quid testatrix senserit, iuxta, *l. in conditionibus in prin. ff. de*
15 *cond. & demon.* Et † quod est vero similius, iuxta *text. in l. si seruus plurium, §. fin. ff. de leg. 1.*
16 Neque obstat nullitas, quæ deducebatur † ob non legitimationem personæ D. Gentilis hæredis substitutæ omnino necessariam, maximè in iudicio familiæ erciscundæ, vel communi diuidundo, vbi stante negatione partis, debet quis probare se cohæredem, aliàs iudicium non procedit, *l. 1. §. 1. ff. fam. ercisc. & ibi Bal. quem allegat Marant. de iud. part. 4. dist. 10. n. 9.* Quia respondetur, quod eius persona satis dicitur legitimata ex confessio-
17 ne † partis aduersæ facta in responsione ad positiones, quæ plenè probat contra confitentem, *l. procuratore, cum ibi not. ff. de inter. act. Abb. in cap. quamuis, num. 4. de re iudic. Crauet. cons. 217. num. 9 Gregor. decis. 92. num. 1. Coccin. decis. 125. num. 2. & decis. 170. num. 8.*

Nec officit quod dicebatur, ipsam Gentilem substitutam in locum Ioannis Nicolai præmortui habere patrem cohæredem, & nihilominus per Iudicem fuisse non minus nulliter, quam iniustè eidem assignatam portionem, quæ in omnem casum veniret assignanda, tàm ei, quam D. Hieronymo eius
18 patri cohæredi; Quia respondetur, † quod quando vnus ex cohæredibus generaliter agit ad totam hæreditatem, cum dimidiam petere debuisset, & lite pendente superuenit ei altera dimidia, tunc iudicium conualidatur propter ius superueniens, *l. qui repudiantis, ff. de inoff. testam. Fachin. cont. iur. lib. 11. cap. 97. vers. tertius casus est, Giurb. decis. 17. num. 23.* Rot. *diuers. par. 3. lib. 2. decis. 295. num. 2.* Quæ dispositio verificatur in casu nostro per renunciationem, & cessionem Hieronymi pa-
19 tris subsecutam in principio litis etiam † ex causa de præterito, videlicet occasioné dotis ipsius, ad quam Hieronymus pater tenebatur, ideoque iudicium rectè processit, presertim de æquitate canonica, iuxta *tex. in cap. Abbate sanè, §. secus autem, de sen. & re iudic. in 6. Bart. in l. & an eadem, §. actiones, col. penult. vers. sed de æquitate canonica, ff. de except. Gabr. de iudic. concl. 4. nu. 37. Giurb. d. decis. 17. num. 3. & seqq. Surd. decis. 6. num. 1. & decis. 44. num. 22. Magon. decis. Flor. 118. nu. 56. Barz. decis. 70. num. 43. Bellon. Rot. Genuens. 198. nu. 5. Rot. ex impress. per Cenc. de Cens. decis. 307. num. 3. & apud Put. decis. 426. per tot. lib. 3. Gratian. discept. 873. num. 27.* Et ita, &c.

ARGVMENTVM.

Persona contemplata, ad quam commodum, & damnum pertinet, attenditur. Non autem persona illius, ad quem verba contractus diriguntur.

SVMMARIVM.

1 *Sententia iusta non est reuocanda, sed confirmanda.*
2 *Persona illius attenditur, cuius contemplatione actu geritur.*
3 *Nominatus in instrumẽto nõ attẽditur, sed ille, ad quẽ transit commodum stipulationis. Quod procedit, tàm in contractibus, quàm in vltimis voluntatibus, n. 4.*
5 *Ex precedẽtibus, & sequẽtibus detegitur rei veritas.*
6 *Pro qua parte quis onera sustinet, pro eadem lucrum reportare debet.*
7 *Æquiparatorum idem est iudicium.*
8 *In contractu, in quo simulatio est in personis, & veritas in actu, acquiritur ius vera personæ, & non ficta, & num. 13.*
9 *Quando actus ad aliquem pertinet, tertius illum faciens, intelligitur fecisse nomine illius, ad quẽ spectat.*
10 *Nobiles plerũq; nõ patiuntur nominari in cõtractibus.*
11 *Nudum nomen in contractu vnus habere potest, & alter substantiam.*

Ille

11 *Ille solus actum fecisse censetur, ad quem re vera actus pertinet.*
13 *Valet contractus, in quo simulatio est in personis.*
14 *Suppositio personæ non tollit contractus veritatem. Nec est à iure reprobata suppositio personarum, quãdo est sine fraude alterius, nu. 15.*
16 *Simulatio personarum probatur præsumptionibus, & coniecturis. & num. 22. Quæ leuiores sufficiunt, num. 17. Præsertim quando constat de causa simulandi, num. 18.*
19 *Qui per alium facit, per se ipsum facere videtur.*
20 *Mandatarius tenetur de eo, quod excessit.*
21 *Fideiubens pro oblatore ratificare videtur oblationem.*
23 *Nullitates, quæ non sunt ex tribus, non sunt attendendæ.*
24 *Statutum Fani, lib. 2. cap. 5. quid disponat.*
25 *Clausula summariè, & de plano quid importet?*
26 *Verba Notarij, quod testes iurarunt in forma, important, quod iuramentum fuerit ipsis præstitum tactis scripturis.*

DECISIO XCII.

IN licitatione affictus Molendini Ciuitatis Fani nuncupati della Sacca, oblatæ fuerunt à D. Petro Negusantio per suppositam personam Vincentij Gambutij salmę frumẽti 220. cum lucro salmarum 26. pro oblatione, pro quo lucro recipit Vincentius licitator instrumentum à Communitate. Hinc orta inter Vincentium, & D. Petrum controuersia super lucro dictarum salmarum 26. ac tandem lata sententia per D. Locumtenentem Fani, qui pronunciauit, quatuor partes spectare ad Negusantium, quintam verò deberi Vincentio: Et causa per appellationem in hac Rota introducta, cum dubitaretur, an sententia † huiusmodi esset confirmanda, fuit pro maiori parte resolutum affirmatiuè, tanquam sit iustificata ex actis, *l. 1. ff. de appellat. Amat. decis. 41. ante num. 31. Rot. diuers. par. 4. decis. 859. num. 1. & penes Greg. decis. 218. nu. 2.* Constat enim Negusantium fuisse principalem cõductorem Molendini, quamuis pro eo Vincentius obtulerit, & receperit instrumentum à Ciuitate, vt probatur ex confessione eiusdem Vincentij in positionibus, *Abb. in cap. quamuis, num. 4. de re iudic. Gregor. decis. 92. num. 1. Coccin. decis. 125. num. 2. & decis. 170. num. 8.* Ac ex depositione testium in causa examinatorum, nec non ex apocha inter ipsos confecta, & in actis exhibita; Vnde cum Vincentius pro Negusantio obtulerit persona illius attenditur, † cuius nomine, & contemplatione actus geritur, *iuxta tex. in l. fideicommissa, §. item si quis, vers. interdum alterius nomen scribitur, ff. de leg. 3. Bart. in l. 2. §. interdum, nu. 2. ff. ad treb. Cran. cons. 91. num. 6. Dec. cons. 407. num. 9. Ruyn. cons. 1. n. 10. lib. 1. Surd. cons. 140. num. 16. & decis. 182. n. 16. & 17. & decis. 298. num. 3. & 4.*

3 Nec attenditur nominatus, † cuius nihil interest, sed totum negotium pertinet ad contemplatum, qui habetur pro principali contrahente, quasi non curemus de persona, in quam verba diriguntur, sed in quã effectus confertur, *l. si cui legetur, §. vlt. l. fideissor, in prin. & l. seruo legato, §. si testator, ff. de leg. 1. l. et licet, ff. de const. pecun. Gratian. discept. 527. num. 39. & seqq. & discept. 768. n. 1.*

4 Quod procedit † etiam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus, *Dec. d. cons. 407. num. 9. Mandell. cons. 404. num. 4. Gratian. d. cap. 768. num. 2.*

5 Igitur cum † ex præcedentibus, & sequentibus ante, & post licitationem detegatur rei veritas, vt in simili dicunt, *Cranett. cons. 143. nu. 9. Seraph. decis. 660. num. 2. & seqq.* Quæ quidem veritas, sicut in casu proposito ex testibus, & positionibus, & ex aliis actitatis constat esse huiusmodi, vt Vincentio † debeatur tantùm quinta pars in conductione Molendini, ita nimirum lucri quintam partem tãtùm ipsi deberi censendum est, *ad tex. in l. secundum naturam, ff. de reg. iur. Amat. decis. 41. num. 31. & 32.* Cum † æquiparatorum idem sit iudicium, *Canonist. in cap. translato, de constit. Gratian. discept. 298. num. 70. 580. num. 15. & 591. num. 33. Osasch. decis. 140. num. 1.*

6

7

Neque prætextu Vincentij tanquam principalis conductoris potest eidem suffragari ad obtinendam totam summam superlucratam in oblatione affictus, Quia † ex processu apparet instrumentum conductionis simulatum quo ad personam tantùm fuisse, veritatem tamen actus gesti continere, cum fecerit ipse instrumentum pro Negusantio, cui verè ius acquisitum fuit, *Glos. in l. ei, qui vbi Bal. n. 4. C. qui cum eo, Surd. d. decis. 182. num. 17. Seraph. d. decis. 660. num. 5.* Et quando actus † ad aliquem pertinet, tertius illum faciens intelligitur fecisse non suo nomine, sed eius, ad quem spectat, *Mandel. cons. 248. num. 23. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 4. n. 7.* fuit namque confectum à Vincentio ob honestatem Negusantij, cum plerumque nobiles, † vt sunt Negusantij in dicta Ciuitate, non patiantur nominari in huiusmodi instrumentis conductionum, *l. optimam, §. cum itaque, vbi Glos. in verb. excelsas, C. de contrah. & commit. stipulat. Bal. cons. 298. n. 6. lib. 1.* prout de tali consuetudine deponunt testes eaminati pro Negusantio; Et non raro contingit, † quod vnus nudum nomen, alter vero rei substantiam, & vtilitatem habeat, *l. qui mihi donatum, ff. de donat. Aecch. cons. 127. num. 1. vers. sed plurae concurrunt, Rot. in recent. part. 1. decis. 640. num. 2.* Neque enim tunc habet locum dispositio, *l. reos, §. cum tabulis, de duob. reis,* De attribuendo cuilibet actum pro dimidia, cum † solus ille fecisse censeatur, ad quem re vera pertinet, vt declarant *Cranett. dict. cons. 91. num. 11. & Gratian. dict. cap. 527. num. 41.* Nec est dubium † quin tales actus in personis simulati de iure valeant, & ex eis personæ veræ, non autem fictæ

8

9

10

11

12

13

ius

ius acquiratur, *l. vxor marito, ff. de donat. inter vir. & vxo. l. si non verum, & l. si filij tui, C. eod. tit. Bald. in l. cum precibus, in fin. C. de probat.* Quo-
14 niā † suppositio personæ non tollit contractus ve-
15 ritatem, *Seraph. d. decis. 660. num. 5.* Nec † est à
iure reprobata, quando non tendit in fraudem,
vel præiudicium alterius, prout in præsenti casu,
Alexand. cons. 198. num. 10. lib. 7. Dec. cons. 543. num. 19.

Quod autem instrumentum fuerit simulatum in
personis, satis constat ex prænarratis, quamuis
16 simulatio † huiusmodi probetur etiam præsump-
tionibus, & coniecturis, *Bart. & alij in l. post contractum, ff. de donat. Dec. cons. 644. nu. 4. Soccin. cons. 18. num. 24. lib. 1. Caph. cons. 198. num. 16.*
17 *Coccin. decis. 408. nu. 4.* Quæ sanè † leuiores suffi-
ciunt, *Castr. cons. 337. col. fin. lib. 2. Corn. cons. 23. num. 4. lib. 3. Cran. d. cons. 143. num. 9. Seraph. d.*
18 *decis. 660. num. 3.* Maximè † quando, prout hic
constat de causa simulandi, *Bart. cons. 65. Anch. cons. 277. num. 2. Alex. cons. 181. num. 1. lib. 3. Rot. in non. decis. 1. tit. de donat. Coccin. d. decis. 408. num. 2.*

Neque aduersatur, quod deliberatio Molendini
non fuerit facta eidem Vincentio, sed Iacobo Cla-
ramonti, qui obtulit maiorem summam: Quoniam
ipse Iacobus obtulit requisitus à prædictis Negu-
santio, & Gambutio, vt ex actis colligitur: quam-
19 obrem intrat regula, qui † per alium facit, per
se ipsum facere videtur, *l. certè ff. de prec. l. si per alium, ff. ne quis cum qui in ius voc. est, vt ext. l. si quis §. penult. ff. de Iurisd. om. Iud. l. eas, in fin. C. de vsur.*

Nec facit, quod iuxta conuentionem initam in-
ter Gambutium, & Negusantium oblatio facien-
da esset solum de salmis 190. cum tamen fuerit fa-
cta de salmis 220. Quia ex hoc non vitiatur con-
uentio inita inter ipsos; sed tantùm Gambutius,
tanquam interposita persona, & tanquam man-
20 datarius † teneretur Negusantio de eo, quod exces-
21 sit, *l. 3. & 4. ff. mand.* Et cum † Negusantius fi-
deiussetit eadem die pro Vincentio, dictam obla-
tionem ratificasse videtur, *Dec. in l. semper, num. 9. de reg. Iur. Crau. cons. 159. num. 5.*

Neque subsistit prætensa singularitas testium cir-
ca simulationem, quia si omnia simul coniugantur,
resultat plusquam plena probatio simulationis,
22 quæ tamen † probatur præsumptionibus, vt dictū
est, *Castr. cons. 143. nu. 3. lib. 2. Natt. cons. 235. num. 9. Decian. cons. 62. num. 38. & 92. lib. 3. Bellon. Rot. Ianuen. decis. 184. num. 8.*

Nec est curādum de nullitatibus oppositis ex de-
fectu libelli, ac litis contestationis. Quia non sunt
23 considerabiles † stante Bulla Clementis VIII.
qui statuit tres tantùm nullitates attendendas esse,
videlicet iurisdictionis, citationis, & mandati,
Greg. decis. 492. num. 5. & decis. 508. num. 2. Ma-
ximè quia sumus in causa societatis, quæ secun-
24 dum † statutum Fani *cap. 5. lib. 2.* explicari debet
summariè, & de plano sola facti veritate inspecta,
25 quæ clausulæ † operantur, vt causa expediri possit
sine libello, ac litis contestatione, vt per *Glos. & Doct. in Clem. sæpè, de verb. sign. Papien. in formu libelli in actione reali, vers. summariè, Bar. in extrauag. ad reprimendum, in verb. & figura, num. 8. & 10. Osasch. decis. 1. nu. 8. & seqq. Mantic. decis. 141. num. 2. & seqq.*

Altera verò respectu testium nulliter examinato-
rum tollitur ex eo, quia Vincentio citato, & ipso
præsente fuit mandatum iurare testes, & datus ter-
26 minus ad dandum interrogatoria: Et † Notarius
adnotauit testes iurasse in forma iuris, quæ verba
important, quod iuramentum fuerit ipsis præsti-
tum tactis scripturis, vt citatis decisionibus firmat
Ricc. coll. 1532. Quare, &c.

ARGVMENTVM.

Damnum, & interesse probari, & liqui-
dari debet iuxta requisita Castr. in l. 3.
§. nunc de officio, ff. de eo quod cert.
loc. cum alijs pluribus in materia pro-
bationum.

SVMMARIVM.

1 *Damnum, & interesse probari, & liquidari debet.*
2 *Interesse est liquidandum iuxta requisita* Castr. *in l. 3. §. nunc de off. ff. de eo quod cert. loc.*
3 *Culpam, & dolum nauicularij allegans probare tenetur.*
4 *Idque clarè specificè, & certo, ac limitato modo.*
5 *Culpa tunc afficit nauicularium, cum casus propter illam euenit, qui aliàs non euenisset.*
6 *Dolus non præsumitur.*
7 *Nec culpa.*
8 *Nauicularius de fortuito casu non tenetur, nisi aliud actum sit inter partes.*
9 *Actore non probante id, quod est fundamentum suæ intentionis, reus absolui debet.*
10 *Probationes sunt veluti nauicula, quæ ducit iudicium ad portum.*
11 *In probationibus stat pondus totius litis, & exitus controuersiæ.*
12 *Probationes debent pernecesse concludere, num. 16. & 24.*
13 *Testis vnius dictum in iudicio non est recipiendum.*
14 *Probatio ambigua non releuat.*
15 *Ex diuersis non benè infertur.*
17 *Tempus est probandum præcisè, quando de eo controuertitur.*
18 *Itinera maris in momento mutantur, & efficiuntur periculosa.*
19 *Nauium plurium conseruu à ventis contrarijs diuiditur.*
20 *Vela cum damus, non quò volumus, sed quò flatus impellit, cursus est.*

Naui-

21 *Nauigantes tanquam in maximo pericula constituti, nec inter viuos, nec inter mortuos censentur.*

22 *Nauigantes non longius distant à morte, quàm nauis eorum ab aquis.*

23 *Nauigatio antiquitus non permittebatur, nisi à calendis Aprilis ad calendas Octobris.*

25 *Confessio qualificata ad positiones, quæ non habet contra se iuris præsumptionem, non diuiditur, sed cum sua qualitate acceptari debet. Admittitur tamen probatio in contrarium, num. 27.*

26 *Conglutinata, & connexa non recipiunt diuisionem.*

28 *Nauis relata ad portum ob tempestatem, vectigal ibidem soluere non tenetur.*

29 *Culpa non imputatur ei, qui facit rem licitam pro vitando damno.*

30 *Mercatores, & non mercium vectores pedagia soluere tenentur.*

31 *Auditores Rotæ Maceraten. solent, & debent ante sententiam votum eorum aperire, & partibus propalare.*

DECISIO XCIII.

SENTENTIA D. Vicarij Anconitani
Iudicis à quo lata ad fauorem Andreæ Nauicularij videbatur confir-
manda. Siquidem Franciscus Fattori-
nus agens ad summam scutorum cen-
tum, in quibus prætendit se damni-
ficatum ob transitum Nauicularij, in Istriam, &
ob retentionem ibidem factam, per DD. Venetos
pro solutione pedagii, ac etiam ob contumaciam
1 Anconæ factam, non solum damnum, † & interes-
se probare, & liquidare tenebatur, *Glos. & Doct.
in §. curare, instit. de act. & §. fin. instit. de verb.
oblig. Dec. cons. 119. nu. 11. & 12. Gratian. discep.*
2 *716. num. 7. Mantic. decis. 209. num. 4.* Iuxta † re-
quisita, *Castren. in l. 3. §. nunc de officio, ff. de eo
quod cert. loc. Farin. cons. 162. num. 18. lib. 2. Put.
decis. 237. lib. 1. Mohed. decis. 3. num. 6. tit. de
vsur. Seraph. decis. 1114. num. 1. & 5.* Sed etiam
3 † probare dolum, vel culpam ipsius Andreæ, qui
nauiculam, in qua ipse agens reperiebatur, duxit
versus Istriam, cum recto tramite Anconam petere
debuisset, *Strac. de mercatur. tit. de naut. & nauib.*
4 *par. 2. num. 8. fol. 126.* Idque † clarè, purè, spe-
cificè, & certò, ac limitato modo, *Bart. cons. 193.
num. 3. Alex. cons. 100. num. 3. lib. 1. Crauet. cons.
162. nu. 3. Rimin. Iun. cons. 400. num. 68. lib. 4.
Gratian. discep. 688. num. 35. Mant. decis. 54. num.
3. & 4. Strac. d. tract. & tit. de naut. par. 4. fol. 139.*
5 *num. 1. & seqq.* Vbi † quod si casus eueniat in na-
uigando, ad hoc vt Nauicularius teneatur de dam-
no, necessarium esse firmat deducere culpam, quæ
sit ad casum ordinata, & quod nisi adfuisset illa
culpa, casus non euenisset, *l. non. omne, ff. de stat.*
6 *lib. l. is qui, ff. de act. & oblig.* Quoniam † non
præsumitur dolus, *l. quoties, §. qui dolo, ff. de
probat. cap. 2. de renunc. lib. 6. Crauet. cons. 8.*
7 *num. 1. & seqq. Greg. decis. 169. num. 1.* Nec †
culpa, *Glos. & Doct. in l. si quis ex argentarijs, §.
fin. ff de eden. Crauet. d. cons. 8. num. 20. Rot. in
recent. par. 1. decis. 564. nu. 6.* Neque de fortuito
8 † casu tenetur Nauicularius, nisi aliud actum sit
inter partes, *l. opus, vbi Bart. & l. item quæritur,
§. si nauicularius, & §. si magister, ff. locat. Paul.
de Castr. cons. 471. lib. 1. Strac. vbi supra, num. 5.*
9 Alioquin † si deficiat actor in salutari suo, prout
deficit Fattorinus, ipso non probante id, quod est
fundamentum suæ intentionis, reus, & si nihil præ-
stiterit, debet absolui, prout factum fuit, *cap.
vltimo, §. sanè, de iur. iur. l. ei qui dicit, ff. de
probat. l. qui accusare, C. de eden. l. vlt. C. de rei vend.*
10 *Alex. cons. 24. num. 2. lib. 2.* Sunt enim † proba-
tiones veluti nauicula, quæ ducit iudicium ad por-
tum, *Mant. decis. 239. num. 1.* Statque in illis pon-
11 dus † totius litis. & exitus controuersiæ, *Bal. in
cap. quia propter, num. 23. de elect. Mantic. decis.
68. num. 1. & 9. decis. 86. num. 12. decis. 211. nu.
5. decis. 228. num. 11. & decis. 278. num. 4.* Quæ
12 † propterea debent pernecesse concludere, *cap.
in præsentia, de probat. Mant. decis. 239. num. 2.
cum simil.*

Non obstat quod dicebatur, aliam nauiculam
eodem tempore discessisse à portu Tergestino, &
peruenisse ad Ciuitatẽ Anconæ solo spatio trium,
vel quatuor dierum, ex quo desumebatur dolus,
siue culpa Andreæ Nauicularii, qui commeauit
versus Istriam. Quia præterquam quod id deduci-
13 tur per dictum vnius testis, qui † in iudicio non
est recipiendus, *cap. veniens, el 1. & cap. licet. ex
quadam, de testibus, l. iuris iurandi, C. eod. Corn.
cons. 13. num. 7. lib. 1. & cons. 163. nu. 6. & seqq.
lib. 2. Mantic. decis. 211. num. 7. 285. num. 6. 338.
num. 6. & 372. num. 9.* Nihil etiam concludit,
cum solum dicat, mediante nauta Francisco Bar-
rella habuisse literas à Ciuitate Tergesti sub datũ
die 7. Nouembris, illasq; recepisse die 11. eiusdem
non tamen firmat, quod Barrella discesserit eadem
14 die, qua discessit Andreas. Imò † nec constat de
die, qua discesserit idem Andreas, cum actor in
positionibus loquatur ambiguè, videlicet discessis-
se die 6. vel 7. mensis Decembris, *l. in ambiguo, de
reb. dub. cap. in præsentia, in fin. de probat.* Ideo
cum non probetur discessus de eodem die, & tem-
15 pore, non possunt ab vno † discessu ad alium in-
ferri, *vulgata l. Papinianus exuli ff. de minor. l. si
vnus, §. ante omnia, ff. de pact. Mantic. decis. 239.*
16 *num. 1. vers. testes autem.* Quod † in probatione
multo magis locum habet, quia debet concludere,
d. cap. in præsentia, de prob. Mant. d. decis. 239.
17 *num. 2.* Et ex quo † intentio actoris est fundata in
certo, & determinato tempore, illud præcisè erat
probandum, *Gratian. discep. 262. num. 9. & 10. &
discep. 391. num. 21. Osasch. decis. 79. num. 52. &
decis. 157. num. 6. Caputaq. decis. 247. num. 8. par.*
18 *3. Greg. decis. 290. num. 4. & 5.* Præsertim † quia
itinera maris in momento mutantur, & efficiun-
tur periculosa, vt experientia docet, *Strac. d. tract.*
19 *tit. de nauigat. par. 3. num. 7. fol. 130.* Adeout †

etiam à ventis contrarijs conserua plurium nauiũ
sæpenumero diuidatur, *Rot. in rec. par. 1. decis. 493.*
20 *num. 2.* Etenim, † cum vela damus, non quo
volumus, sed quo flatus impellit, cursus est, *l.*
Cæsar, ff. de publ. l. fin. §. si propter necessitatem,
§. eo, Bald. cons. 395. num. 1. vers. sic cum ventis
nauis committitur, Strac. d. tract. tit. de naut. &
nauibus. d. par. 3. num. 7. Mantic. decis. 297. num.
3. vers. cum non sit in potestate. Hinc fit, vt nauigan-
21 tes † tamquam in maximo periculo constituti, nec
inter viuos, nec inter mortuos censeantur, *Ias. in*
l. 1. num. 9. ff. si quis caut. Strac. d. tit. de nautis,
22 *num. 2. & 3. Rot. Iannen. decis. 36. num. 6.* Cum †
non longius distent à morte, quàm nauis eorum
ab aquis, *Bellarmin. de art. benè morien. lib. 2. cap.*
14. vers. hac eodem dici possunt, Eo maximè hyemali
23 tempore, † quo antiquitus nauigatio interdicta
erat, & non permittebatur, nisi à calendis Aprilis
ad calendas Octobris, *l. quoties, & ibi Bart. C. de*
24 *naufr. lib. 11. Mantic. decis. 297. num. 4.* Ideo †
vti probatio, quæ nihil concludit, non attenditur,
Glos. communiter recepta in cap. in præsentia, in verb.
dubiam, de probat. Bald. in l. 2. num. 5. de sent. qua
sine cert. quant. prof. Alex. cons. 152. num. 2. lib.
5. Mantic. decis. 812. num. 8.

Nec ad rem facit quod dicebatur, confessionem
illam qualificatam ad tertiã positionem (ibi) *cre-*
dit accessisse per fortunam, esse diuidendam; Quia
25 † cum vnica verborum structura sit concepta,
quæ non habet præsumptionem iuris contra se,
non potest diuidi, sed cum sua qualitate acceptari
debet, *Menoc. de arb. cas. 93. num. 24. & 25. &*
cas. 251. num. 6. Curt. Sen. in tract. posit. num. 56.
Soc. Sen. cons. 208. col. 1. vers. ex quibus infero, lib.
2. Sol. ad Constit. Sab. tit. de posit. Glos. 21. num. 1.
& seqq. Mihalor. de posit. cap. 58. nu. 5. & seqq.
Quam quidem opinionẽ passim sequitur Rota, *vt*
in rec. par. 1. decis. 167. n. 27. & par. 2. decis. 158.
num. 5. 525. num. 2. & 772. n. 12. & penes Greg.
decis. 92. num. 8. & seqq. vbi latè Beltr. num. 10.
& diuers. part. 1. decis. 802. num. 3. Surd. decis.
258. n. 4. & seqq. Et ego firmaui, *decis. 76. num. 1.*
26 *& 2.* Conglutinata † enim, & connexa non reci-
piunt diuisionem, *Ancharan. cons. 260. num. 3.*
27 *Caputaq. decis. 206. num. 3. par. 1.* Quamuis † pos-
sit ponens probare eam qualitatem non esse verã,
l. Aurelius, §. idem quæsit, vbi Bart. ff. de lib. leg.
Sol. in d. Glos. 21 num. 7. fol. 431.

Nec via facienda est, quod Andreas Nauicularius
morã traxerit in partibus Istriæ per dies 50. Quia
cum toto illo tempore fuerit ibidẽ detentus ab of-
ficialibus Venetis causa prætentionis solutionum
gabellæ pro mercimonio cuiusdã mercatoris, quod
habebat in nauicula, vt ipsemet actor firmat in po-
28 sitionibus, quod † vectigal, ex quo per infortunium
maris illuc accesserat, soluere ibi non tenebatur,
Bart. in l. 1. C. de naufr. lib. 11. Marsil. in l. 1. §.
præterea, ff. de quæst. num. 32. & seq. Bal. cons.
54. num. 1. vers. casum enim fortuitum excipio, Strac.
d. tract. de nauib. par. 2. num. 26. fol. 152. Franc.
Marc. decis. 803. num. 21. par. 2. Surd. decis. 305.
29 *num. 32.* Ideo excluditur omnis culpa, † quæ im-
putari non potest ei, qui facit rem licitam pro vi-
tando damno, *Crauet. d. cons. 8. num. 21.* Et qui
non est in culpa, non debet esse in pœna, *Bald. in*
l. & ideo, ff. de his, quib. vt indign. Neque ex ob-
ligatione solutionis gabellæ inferri potest ad ex-
pressum dolum ipsius, ex quo non constat, quod
fraudauerit gabellam, vel quod teneretur ante in-
gressum maris accedere Venetias ad concordandũ
cum gabellariis, vt ex aduerso sine auctoritate fru-
30 stra contenditur, maximè † cum mercatores, non
autem mercium vectores pedagia soluere teneãtur
l. cum in plures, §. vehiculum, ff. locat. Glos. & Bart.
in l. 1. §. hic titulus, ff. de public. Franc. Mar. decis.
41. num. 1. & seqq. par. 2.

In causa tamen nolui pronunciare, quia Fattori-
nus intonabat se vti suspectum me recusaturum,
ex eo, quod dixerim, non esse adhuc a suo Aduo-
cato satisfactum, quasi votum sententiæ ex hoc
31 propalassem. Quamuis † soleant Auditores huius
Tribunalis non solum hæc, & similia palam, & li-
berè proferre iuxta morem Romanæ Curiæ, de
quo testatur *Valasc. de Partit. cap. 9. n. 21. Giurb.*
decis. 54. num. 7. & 8. Sed etiam votum in scriptis
tradere partibus ante prolationem sententiæ, sicut
determinare videtur Constitutio Rotalis *num. 39.*
40. & 41. prout ego quoque feci, qui prædicta
loco dubiorum Procuratori ipsius Fattorini liben-
ter dedi.

A R G V M E N T V M.

Populi subiecti Sedi Apostolicæ non pos-
sunt condere statuta, seu constitutio-
nes sine cõfirmatione Papæ. Quæ con-
dita, & confirmata pro lege communi
habentur in illa Ciuitate: Et forma in
illis tradita est ad vnguem seruanda.

S V M M A R I V M.

1 *Communitas subiecta Sedi Apostolicæ, non potest ex se condere statutum.*

2 *Sed est necessaria confirmatio Papæ, vt valeat.*

3 *Assertioni Cardinalis confirmãtis statutum de speciali mandato Papæ creditur.*

4 *Confirmatio statuti censetur emanata ex certa scientia, quando in ipsa confirmatione specificatur totus ferè tenor eiusdem statuti.*

5 *Statuta confirmata à Papa dicuntur Papalia.*

6 *Relatum debet esse in referente cum omnibus suis qualitatibus.*

7 *Conglutinata, & connexa, quæ diuidi non possunt, pro vno debent haberi.*

8 *Constitutio condita à populo pro lege communi habetur in illa Ciuitate.*

9 Omissio

9 *Omissio modi, & formæ vitiat dispositionem hominis.*
10 *Forma permissiua non seruata immediatè succedit destructiua, & actus est ipso iure nullus.*
11 *Qualitas alicui dispositioni adiecta in primis verificari debet.*
12 *Copulatiua vt verificentur, requiritur concursus vtriusq. qualitatis, & num. 26.*
13 *Dictio (&) in materia exorbitanti stat semper copulatiuè.*
14 *In alternatiuis sufficit alterem partem verificari.*
15 *Depositi nullitas non officit domino census.*
16 *Forma cessente, cessat formatum.*
17 *Forma semper inducitur, vbi constitutio aliquid exprimit circa actum faciendum aliter, quam à iure sit dispositum.*
18 *Forma censetur inducta ex dictione prohibitiua, & negatiua.*
19 *Formam inducit decretum irritans.*
20 *Formæ non seruatæ, actus corruit.*
21 *Etiamsi sit omissa absque dolo.*
22 *Vel etiamsi in minimo esset contrauentum, quia de forma à cõstitutione inducte, nihil immutari potest*
23 *Quamuis fuisset adimpleta per æquipollens.*
24 *Cum debeat præcisè, & ad vnguem seruari, & n. 37.*
25 *Mons Pietatis non censetur obligatus pro deposito factu à debitore contra formam præscriptam in erectione montis.*
27 *Vbi præsentia alicuius requiritur, absens expectari debet, dummodo non sit extra Prouinciam, & periculum non sit in mora modici temporis.*
28 *Depositum, vt releuet, debet esse purum, & sine conditione aliqua extrinseca, & num 43. Adeo quod possit creditor ad sui libitum illud recipere, num. 29.*
30 *Depositum vt sit reale, & habeat vim solutionis, pecunia debet numerari.*
31 *Item est necesse, quod depositarius se obliget ad depositum restituendum.*
32 *Non est credendũ referenti, vbi de relato non constat.*
33 *Testes ad inuicem contrarij sunt suspecti.*
34 *Testes si non conueniunt, vnus de fide aliorum detrahit.*
35 *Forma adimpleri potest per æquipollens.*
36 *Limita vbi certa forma datur à constitutione hominis cum clausula irritante. In quem casum etiam cessante ratione, ob quam fuit inducta forma, non propterea cessare debet obseruatio illius num. 38.*
39 *Formæ implementum debet esse clarum, & certum, itaut non indigeat supplemento, vel præsumptione.*
40 *Maximè vbi Constitutio est emanata ad obuiandum fraudibus, quia vti fauorabilis late interpretari debet.*
41 *Forma quando dicatur adimpleta per æquipollens.*
42 *Conditio extrinseca quæ dicatur, & quæ intrinseca.*
44 *Protestatio sufficit ad constituendum debitorem deponentem in culpa.*
45 *Item ad declarandum voluntatem creditoris non consentientis deposito.*
46 *Ex taciturnitate nemo sibi præiudicat, quando scit ius sibi saluum esse.*
47 *Tacens in odiosis nunquam censetur fateri.*
48 *Item nec censetur fateri in his, quæ actionis competentis sublationem respiciunt.*
49 *Tacens in actu nullo sibi non præiudicat, quando contradicendo non potest actum impedire.*
50 *Præsens, & tacens censetur ratificasse fauorabilia tantùm, non autem odiosa.*

DECISIO XCIIII.

QVãuis dubitaretur de validitate Cõstitutionis Consilij Generalis Ciuitatis
Anconæ emanatę de ãno 1597. ad beneficium Montis Pietatis pauperum,
& particularium, nempè quod omnia
deposita in posterum facienda sint
nulla, nisi fiant in manibus depositarii eiusdem Sacri Montis, & in præsentia trium Commissariorum,
aut eorundem maioris partis, eo quia sit facta
1 Constitutio † à Communitate, quæ non habet facultatem condendi statuta, cum sit immediatè subiecta Sanctæ Sedi Apostolicæ, *Bald. cons. 407. in prin. lib. 2.* Rot. *diu. par. 1. decis. 536. n. 1. & dec. 780. n. 1. & coram Greg. decis. 267. n. 7. & 14.* Attamen
in proposito casu non est de validitate illius dubi-
2 tandum † stante Confirmatione Pontificis, *Curt. Iun. cons. 342. num. 20. Honded. cons. 5. in fin. lib. 2. Marescot. var. lib. 2. cap. 67. num. 20. & seqq.*
3 *Greg. d. decis. 267. num. 1. & seqq.* Prout constat †
ex literis Eminẽtissimi Cardinalis Nepotis Santiss.
& Camerarij, cuius assertioni est standum, *ad tex. in can. nobilissimum, 97. distin. Bellam. decis. 185. Put. decis. 2. num. 4. lib. 1. Rot. in recent. par. 2.*
4 *decis. 339. nu. 1. cum seqq.* Præsertim † quia specificatur in eis totus ferè tenor illius Constitutionis,
quæ expressio operatur, quod confirmatio ex certa scientia emanata dicatur, *cap. venerabilis, cum Glos. in verb. tenor, & cap. penult. vbi etiam Glos. de confir. vtil. vel inutil. l. idem Vulpianus, §. sunt, & alij, ff. de excus. tutor. Bart. cons. 193. num. 3. lib. 1. Anchar. cons. 293 num. 3. Roman. cons. 327. n. 7.* Gabr. *cons. 200. num. 7. lib. 1. & cons. 183. nu. 13. & 14. lib. 2.* Rot. *in recent. par. 2. d. dec. 339.*
5 *num. 2.* Itaut omnino † constitutio Papalis dici
possit, *Mares. d. cap. 67. num. 24. Greg. d. decis. 267. num. 6. & 13. Seraph. decis. 153. num. 1. & decis. 794. num. 26.* Rot. *diuers. par. 1. decis. 369. num. 3. & decis. 451. num. 1.* Etiamsi in confirmatione non sit facta mentio Commissariorum, Nam
cum Summus Pontifex constitutionem huiusmodi
per literas, seu per organum Nepotis confirmauerit expressis aliquibus substantialibus, inhærendoque
6 in reliquis ipsi constitutioni, relatum † debet
esse in referente cum omnibus suis qualitatibus, *l. asse toto, ff. de hæred. instit. Greg. decis. 439. num. 1. & seqq. Rot. in recent. part. 1. decis. 305. num. 3.* Maximè quia versamur in capitulo conglu-
7 tinato, † & vnica structura verborum connexo,
quod non videtur diuisibile etiam respectu confirmationis, *Anch. cons. 160. num. 3. Grat. discep. 851. num. 21. Caput. decis. 206. par. 1.*

Quamobrem videtur standum esse pro nullitate depositi per Io. Mariam Botignum pro Fiordalisa matre, & tutrice Nicolai, & fratrum de Bonis hominibus, facti cum praesentia tantùm vnius, & non trium Commissariorum, aut eorundem maioris partis pro forma requisitorum à praefata cō-
8 stitutione. Nam † cum ipsa haberi debeat in dicta Ciuitate pro lege communi, vt per *Bart. & alij in l. omnes populi, ff. de iust. & iur. Alex. cons. 37. num. 15. & 16. lib. 2. Io. de Amic. cons. 42. col. 2. in fin. Bal. cons. 238. num. 3. vol. 1. Dec. cons. 563. num. 7. Becc. cons. 12. num. 1. & seqq. Caph. cons. 51. num. 59. & cons. 138. n. 20.* Vtique dicendum
9 est, omissionem † modi, & formae vitiare dispositionem hominis, *l. constitutionibus, ff. ad munic.*
10 *cap. cum dilecta, de rescript.* Quoniam non † seruata forma permissiua immediatè succedit forma destructiua, & consequenter actus est ipso iure nullus, *Ias. in l. prator ait, §. siue autem, num. 2. in fin. de oper. nou. nunc. Mantic. decis. 286. num. 4.* Illa enim praesentia Commissariorum in depositis fa-
11 ciendis, est qualitas adiecta, † qua non purificata depositum factum non operatur effectum suum, *Ofasch. decis. 71. num. 22.* Et cum duo copulatiuè requirantur, ad hoc vt depositum suffragetur, hoc est depositio pecuniae in manibus depositarij, &
12 praesentia Commissariorum, certum est, quod † nisi adsit in illo vtriusque qualitatis concursus, dispositio constitutionis verificari non potest, *Ofasch.*
13 *d. decis. num. 66.* Prout quidem denotat dictio † illa (&) quae in materia exorbitanti stat semper copulatiuè, *Soccin. cons. 33. num. 5. lib. 3. Grat. in suo tract. diction. 59. num. 1. & seq. Grat. discep. 844. num. 10. Seraph. decis. 883. num.* 7. Quoniam
14 non sumus in alternatiuis, † in quibus sufficit alteram partem verificari, *l. si heredi plures, de cond. & distit. l. si quis ita stipulatus, de verb. oblig. Mant.*
15 *decis. 81. num.* 4. Vnde patet † depositum factum per Botignum nomine quo supra, non praesentibus Commissarijs, & sic contra formam constitutionis, quae in Ciuitate est in viridi obseruantia, non nocere domino census, cum sit ipso iure nullum, & inualidum, *ad text. in cap. qui contra iura, & in l. 2. & ibi Glos. in verb. mala fides, C. de fid. instrum. & iur. hast. fisc. lib. 10. Ofasch. decis. 109. num. 8. & 9. Rota in vna Anconitana census coram Vbaldo ex impress. per Marches. de cens. par. 2. fol. 370. num. 8. Mantic. decis. 300. num. 2.* Tanquam ces-
16 sante forma, † cesset formatum, *cap. cum. cessante,*
17 *de appel. Mantic. decis. 86. num.* 3. Forma † enim semper inducitur, vbi constitutio aliquid exprimit circa actum faciendum aliter, quàm à iure sit dispositū. *Ancharan. cons. 35. & cons. 241. Dec. cons. 262. n. 4. 434. in prin. 455. n. 7. 528. n. 12. 531. n. 2. 532. n. 3. & 682. n. 2. Rim. Iun. cons. 467. n. 35. Becc. d. cons. 12. n. 23. & seqq. Marescott. var. lib. 2. cap. 106.*
18 *num.* 3. Praecipuè † quando, prout in casu nostro disponit cum dictionibus prohibitiuis, & negatiuis, & per modum ordinis, *l. non aliter, in prin. de leg. 3. l. non aliter, ff. de adop. l. qui haredi §. vlt. de cond. & demon. Rot. in recent. part. 2. decis. 167. num. 5. & 9.* Et vlterius procedit annullando
19 actum, † quia tunc censetur inducta forma praecisa, *Bal. in l. 1. num. 2. vers. in contrarium, ff. de lib. & posth. Pic. ad stat. Vrb. Glos. 11. num. 6. Rot. in recent. par. 2. decis. 225. num.* 5. Qua non seruata,
20 † actus depositi corruit, *cap. cum dilecta, ante fin. cum Glos. in verb. irritum, & ibi Falin. num. 6. vers. gesta contra formam de rescrip. cap venerabilis, cum Glos. in verb. cassamus, vbi Abb. num. 1. & 5. de off. de leg. cap. Pisaus, vbi Glos. vlt. de restit. spoliat. l. Iulianus, §. si quis ff. ad exhib. l. forma, ff. de censib. Dec. cons. 268. num. 8. & cons. 532. num. 3. Becc. d. cons. 12. num. 29. & 30. Pic. d. Glos. num. 3. & 4. Ofasch. decis. 165. num. 16. Surd. decis. 144. num. 17. Causlc. decis. 35. num. 2. par. 1. Rot. diuers. par. 2. decis. 72. num. 10. Caual. decis. 612. num. 16.* Etiamsi fuisset omissa
21 † absque dolo, quia adhuc nullus est actus, *Pic. d. Glos. num. 15. Rolan. cons. 60. num. 29. lib. 4.*
22 Vel etiam si in minimo fuisset contrauentum, † quia de forma à Constitutione inducta nihil immutari potest, *l. & si nihil de reg. iur. vbi Cagn. num. 20. Rol. d. cons. 60. num. 30. Bocr. decis. 1. num. 44. & seq. Surd. decis. 268. num.* 9. Quod
23 procedit, quamuis † fuisset impleta per aequipollens, vt si loco duorum aliorum Commissariorum adhibiti fuissent duo testes, quia adhuc actus depositi fuisset nullus, *ad text. in l. qui per salutem, ff. de iur. iuran. Ias. in l. 1. num. 25. vers. nota*
24 *diligenter, ff. de lib. & posth.* Cum † debeat praecisè, & ad vnguem seruari, nec sufficiat impleri per aequipollens, *Surd. cons. 318. num. 10. in fin. Carpan. ad statut. Mediolan. cap. 324. num. 183. & seqq. Alex. cons. 42. num. 10. lib. 1. Rimin. Sen. cons. 180. num. 4. Cenc. de Cens. part. 1. cap. 1. quaest. 4. art. 2. num. 12. & part. 2. cap. 1. quaest. 1. art. 2. num. 36. & art. 6. num. 15. & art. 7. num. 7. Pic. d. Glos. 11. num. 16. Beer. decis. 2. num. 22. Ofasch. dict. decis. num. 7. Surd. d. decis. num. 18. Greg. decis. 518. num. 3. & 4.* Vbi amplius dicit, quod cessante ratione ob quam fuit forma inducta, non propterea cessare debet obseruatio formae, & sequitur *Caual. decis. 612. num. 16.* Vbi quod forma in erectione montis praescripta est seruanda praecisè, itaut aliter gesta non valeant, *& num. 18.* ait quod non sufficit illam adimpleri per aequipollens. Quae omnia eo maximè procedere debent in praesenti casu,
25 in quo si depositum † non sit factum praesentibus Commissarijs iuxta formam Constitutionis concilij generalis, Mons Pietatis non diceretur obligatus ad fauorem creditorum, ad tradita per *Doct. in l. acceptam, C. de vsur. Rot. ex impress.*
26 *per Cenc. decis. 298.* Ideo † pro validitate depositi, & ad effectum vt Mons Pietatis obligetur, erat omnino necessaria praesentia aliorum Commissariorum iuxta formam dictae Constitutionis, adeout non sustagetur eorum absentia, quae ta-
27 men non allegatur, nec probatur, quia † erant expectandi, dummodo non fuissent extra Prouinciam, vt in similī firmat *Pic. vbi supra, Glos. 19. num.*

19. num. 7. & Rot. apud eundem, decis. 23. num. 6. & 7. Præcipuè in casu isto, in quo nullum erat periculum in mora modici temporis, eo quia per duos menses durabat facultas deponendi.

28 Quibus accedit, quod depositum † non est liberum, sed pluribus conditionibus alligatum, scilicet ad effectum reinuestiendi, & cum protestatione quo non exbursaretur, nisi cum præsentia Botigni deponentis, & sibi facta cessione iurium, quæ omnes conditiones, cum non desumatur ex instrumento census, sed sint prorsus extrinsecæ, ad quas DD. de Fenilibus creditores census cogi non possunt, est nullum, & inualidum, *Gratian. discep. 269. num. 8. & discep. 515. num. 1. cum seqq. Bald. in d. l. acceptam, col. 4. in prin. C. de vsur. Iaf. conf. 9. num. 15. lib. 1. Rim. Ian. conf. 523. num. 21. lib. 5. Neguf. de pign. par. 5. mem. 3. num. 10. Rot. diuers. par. 1. decis. 71. num. 9. & ex impres. per. Cenc. decis. 296. num. 1. & 2. & decis. 297. num. 8. & in recent. part. 2. decis. 488. num. 5. & latè Beltr. ad* Greg. *decis.* 505.

29 *num.* 11. Debet † enim esse purum, liberum, & expeditum, itaut possit creditor ad sui libitum illud recipere, aliàs non suffragatur, *Iaf. d. conf. 9. num. 21. Cenc. de Cens. par. 3. cap. 1. quæst. 3. art. 9. numero 28. Rot. ex impres. apud eundem, decis. 296. & in recent. par. 2. decis. 350. num. 6. & apud Greg. decis. 505. num. 9. & 11.*

Præterea, quod magis est, non constat de reali

30 deposito † per nummerationem pecuniæ, vt requirebatur, ad effectum, vt haberet vim solutionis, *Bart. in l. cum seruus, num. 3. ff. de cond. & demon. Bal. in l. acceptam, num. 1. C. de vsur. Rui. conf. 53. num. 36. lib. 1. Greg. decis. 146. num. 3. & 22.* Cum in processu appareat solum de quadam fide D. Pauli Ferretti depositarii anni 1629. quæ fuit habita pro recognita, & in qua ipse attestatur, quod de dicto anno sub die 8. mensis Maij fuit factum instrumentum depositi in dicto Monte de summa scutorum 207. absque eo quod firmet se recepisse effectualiter dictam summam in

31 depositum, † & obligetur, vel promittat de restituendo, prout oportebat, *Rolan. conf. 63. num. 33. lib. 1. Greg. d. decis. 146. num. 8.* Et propterea

32 cum non constet de instrumento relato † non est credendum referenti *Auth. si quis in aliquo, C. de eden. & ibi communiter Doct. omnes, Rot. in recent. par. 1. decis. 160. num. 11. & decis. 397. num. 3. & par. 2. decis. 131. num. 7. decis. 139. num. 3. & 461. num. 9.* De qua etiam Instrumenti existentia probabiliter dubitari potest, cum ex attestatione D. Antonij Ferretti depositarij eiusdem sacri Montis de hoc præsenti anno constet in libris depositariæ, non adesse tale instrumentum depositi, nec sibi fuisse consignatum à suo antecessore in dicto

33 officio, vt in process. Rotal. fol. 15. Et sic † vel neutri depositario est credendum, *Greg. decis. 510. nu. 2.*

34 Vel saltim † per hanc secundam attestationem diminuitur de fide primæ, *l. eos, ff. de fals. Mantic. decis. 271. num. 3.*

Non obstat, quod dicebatur, stante depositio,

35 de quo supra, per fidem Notarii formam † habuisse suum effectum, & hoc casu potuisse adimpleri per æquipollens, vt per *Iaf. in l. 1. num. 23. ff. de lib. & posth. Medic. de reg. iur. regul. 7. lim. 10. num. 14. Rot. in recent. par. 1. decis. 577. num. 9. & par. 2. decis. 167. num. 12. & ex impress. per*

36 *Pic. decis. 24. num. 12.* Quia † præterquam, quod doctrinæ allegatæ non videntur militare in casu, vbi certa forma datur à Constitutione hominis cum clausula irritanti, vt supra *nu. 19.* firmatum est pluribus auctoritatibus, quibus addo *Bal. in l. si institorem, in fin. ff. si cert. pet. Iaf. in l. non dubium, ff. de legib. Dec. conf. 466. num. 19. Becci. d. conf. 12. num. 16. vbi alios allegat, Rot. in recent.*

37 *par. 1. decis. 175. num. 4.* Cum hoc casu † præcisè, & ad vnguem obseruari conueniat, non per æquipollens, *Becc. in sæpe allegato conf. 12. num. 17. & conf. 62. num. 42. Rot. in recent. par. 1. decis. 671. num. 2. & par. 2. decis. 167. num. 10. & decis. 678.*

38 *num. 2.* Etiam † cessante ratione, ob quam fuit forma inducta, quia non propterea cessare debet obseruatio illius, *Rot. in recent. ead. par. 2. decis. 345. num. 2. vers. & cessante, cum alijs supra deductis num. 24.* Respondetur, quod in casu nostro effectus dictæ Constitutionis est multiplex, scilicet vtilitas Sacri Montis, vtilitas pauperum, & particularium, ac etiam obuiatio fraudum, vt patet ex lectura constitutionis, quæ omnia cessant in præsentiarum, cum non constet de numeratione pecuniæ depositatæ, nisi per quandam assertionem depositarii, quæ etiam redditur turbida valde ex alia assertione alterius depositarii subsequentis attestantis non adesse tale depositum in Sacro Monte, vt supra dictum est *num.* 34.

Vnde patet manifestè, quod si non constat de numeratione pecuniarum, nec consequenter constare potest de vtilitate Sacri Montis, & aliorum, ac ideo cessat ratio, ob quam fuit inducta forma, & sic corruit fundamentum dictarum decisionum. Vel saltim res est maximè dubia, quo casu non

39 suffragatur, cum implementum formæ † debeat esse clarum, & certum, adeout non indigeat supplemento, vel præsumptione, vel diuinatione, *Rot. in recent. par. 2. decis. 723. num. 4.* Maximè in ca-

40 su † præsenti, vbi constitutio est emanata ad obuiandum fraudibus, & sic vti fauorabilis latè interpretari debet, *Greg. decis. 327. num. 5.* Vltra quod prædicta ratio assignata, quod constet de deposito pro supplemento formæ, non videtur facere ad casum, eo quia depositum non supplet præsen-

41 tiam Commissariorum; Ideo † melius forsitan diceretur impleta forma per æquipollens, si loco dictorum duorum Commissariorum fuissent per Iudicem ordinarium adhibiti alij duo extrahendi iuxta solitum, vel nominandi per Iudicem ad instantiam partis, prout in casu consanguineorum adhibendorum ex forma statuti, notat *Pic. in d. Glos. 11. num. 16.* Quamuis hanc rationem non probet, sed firmet non posse hoc casu adimpleri per æquipollens.

Nec pariter obstat, quod secundo loco dicebatur

42 conditiones † de reinuestiendo pecuniaa deposita-
tas, & quod depositum non consignetur, nisi cita-
to Botigno, & illi iuribus cessis intrinsecas esse,
prout constare videtur ex scriptura relata, & ap-
probata à D. Thoma de Senilibus in instantia, siue
disdicta sibi facta pro parte illorum de bonis ho-
minibus, cui non contradixit, sed tacuit; Ex qua
taciturnitate desumitur illarum conditionum ap-
probatio. Quia respondetur, quod in toto proces-
su non constat neque per instrumentum census,
neque per alias scripturas relatas de huiusmodi
conditionibus; Et proinde dici non potest illas esse
43 intrinsecas, sed potius extrinsecas, quæ † reddunt
depositum vinculatum, & omnino conditionale,
ita & taliter quod Thomas Senilis non potuit, nec
potest ad sui libitum pecunias ad se trahere, & per
consequens non habet vim solutionis, cum sit nul-
lum, & inualidum, vt supra firmatum fuit, & latè
ex *Bart. Foller. Felic. Boec. & ex pluribus decis.
Rota docet, Cenc. de Cens. par. 3. cap. 1. quæst. 3.
art. 9. nu.* 28. Nec dici potest, Thomam de Seni-
libus approbasse dictas conditiones vti intrinse-
cas, dum in asserta instantia, in qua fuerunt rela-
tæ, tacuit. Quoniam in processu constat de con-
trario, videlicet Thomam protestatum fuisse de
nullitate, & petiisse depositum fieri in capsa Sacri
Montis Pietatis, aliàs non suffragari, quæ qui-
44 dem nullitatis protestatio † sufficit ad constituen-
dum dictos debitores deponentes in culpa, *Rot. in
recent. par. 1. decis. 216. num.* 2. Et ad declaran-
45 dam † voluntatem Thomæ creditoris protestantis,
quod non consentit, *Rot. in recent. ead. part. 1. dec.
567. num. 7. & apud Seraph. decis.* 1168. *num.* 9.
Imò & si tacuisset, non tamen dicendū est sibi præ-
46 iudicasse, cum † ex taciturnitate nemo sibi præiudi-
cet, quando scit ius sibi saluum esse, *l. sicut. §. non
videtur, ff. quib. mod. pign. vel. hyp. sol. Rip. in
l. admonendi, post nu. 44. ff. de iur. iur. Capb. consi.
445. num. 28. Ruyn. cons. 161. num. 38. lib. 1.
Rot. in recent. par. 1. decis. 115. num.* 9. Præsertim
47 † in odiosis, vbi tacens nunquam censetur fateri, *l.
filius, § inuitum, vbi Glos. in verb. non probatur,
ff. de proc. l. qui vas, §. vetare, ff. de fur. l. qui ta-
cet, ff. de reg. iur. cap. is qui tacet, eo. tit. in 6.
Cuiace. obseruat. lib. 12. obseruat. vlt. Gasp. Thes.
forens. lib. 3. quæst. 31. num. 4. Surd. decis. 302.
48 num. 3. & seqq.* Prout † nec etiam censetur fa-
teri in his, quæ iuris diminutionem, seu actionis
competentis sublationem respiciunt, *l. inuitum,
ff. de serv. vrb. præd. l. in eo, §. penult. ff. de rit.
nupt. Rot. in recent. par. 1. decis. 84. num. 5. in fin.*
Eo magis in casu præsenti, in quo Thomas contra-
49 dicendo † non potuisset impedire partem, quin
actū depositi faceret cum dictis cōditionibus, *Rot.
in recent. par. 1. decis. 583. n. 5. Seraph. dec. 295.
50 num.* 18. Vnde † concludendum venit, quod præ-
sens, & tacens, censetur ratificasse ea tantùm, quæ
ad sui commodum gesta sunt, & sic fauorabilia,
non autem odiosa, *Menoch. præs. 23. num. 84. lib.
6. Socc. Iun. cons. 67. num. 11. lib. 3. Gasp. Thes.
d. quæst. 31. num. 4. Thes. Senior. decis. 70. num.
12. Surd. qui alios cumulat, decis. 302. num. 3. &
seqq. Rot. in recent. par. 1. decis. 84. num. 5. in fin.
& decis. 262. num.* 6. Nec aliquod faciendum est fundamentum in allegato decreto Iudicis primæ instantiæ, à quo dicitur non fuisse appellatum per Thomam, & vbi supponuntur canonizatæ dictæ conditiones, Quia decretum illud non dicit pecuniam depositi faciendi esse reinuestiendam, neque citandum esse Botignum, neque faciendas esse cessiones iurium; Sed tantum firmat, pecuniam esse deponendam ad effectum extinguendi censum, & illam non amoueri, nisi vocatis vocandis, & ideò non obstat.

Atque ex his, & alijs deductis per D. scribentem pro hac parte censui pronunciandum esse benè appellatum, & malè iudicatum per D. Iudicem à quo, & propterea confirmandam esse sententiam D. Vicarii Anconitani, quæ declarauit depositum nullum cum condemnatione in expensis. Et cum iterum fuisset reclamatum, fuit mea sententia confirmata in hac eadem Rota à R. P. D. Hondedeo Iudice, & Auditore integerrimo.

ARGVMENTVM.

Saluianum interdictum competit cuicunque habēti bona sui debitoris obligata, etiam respectu damnorum, & interesse. Et quando quis teneatur ad factum proprium præcisè præstandum.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia redacta ex venditione pignoris conuerti debet in causam antiquiorem.*
2 *Causa antiquior dicitur potior.*
3 *Solutio, & extinctio census quando præsumatur.*
4 *Solutio præsumitur facta in causam, secundum quam solui debet.*
5 *Ac etiam secundum causam, quæ magis obligat.*
6 *Hypotheca dicitur principale fundamentum saluiani.*
7 *Instrumentum publicum facit probationem probatam, & rem manifestam.*
8 *Saluianum datur constito de credito, & hypotheca actoris, & probatis duobus extremis.*
9 *Loco damnorū, & interesse venit restitutio sortis principalis, si non seruentur pacta contracta, & n. 18.*
10 *Identitas census verificari debet.*
11 *Pluralitas debitorum non præsumitur.*
12 *Identitas probatur ex leuioribus probationibus.*
13 *Imò etiam probatur ex coniecturis.*
14 *Identitas census dicitur probata ex idētitate summæ.*
15 *Saluianum locum habet pro recuperatione damnorum, & interesse.*
16 *Saluiani remedium est personale in rem scriptum, quod datur contra tertios possessores.*

Ad fa-

17 *Ad factum proprium quis praecisè non tenetur, sed praestando interesse liberatur.*
19 *Limita vbi promissio esset vallata iuramento.*
20 *Iuramentum habet vim clausulae rato manente pacto.*
21 *Clausula rato manente pacto, censetur opposita in omnibus contractibus bonae fidei.*
22 *Et operatur effectum instrumenti cumulatiuè in fauorem eius, qui seruat contractum, & num. 24.*
23 *Videlicet operatur poenam, seù interesse, ad quod quis se obligauit, & insimul pacti praestationem.*

DECISIO XCV.

ANtonius Maria Bocutius de Monticulo in venditione quorundam suorum bonorum facta Gregorio Accursio de Anno 1616. promisit extinguere infra biennium omnes census, & debita, quibus erat grauatus, aliàs ad omnia damna teneri voluit, vt constat per instrumentum iuratum. Quo stante Idem Gregorius de Anno 1628. agens coram D. Locumtenente ad Ciuilia in hac Ciuitate Maceratae vtili remedio Saluiani interdicti contra Rocchum Horatii possessorem bonorum dicti Bocutii pro extinctione vnius census florenorum 100. in sorte principali ad fauorem Monialium Sanctae Mariae de Pace in Terra Monticuli. Nec non pro extinctione alterius census florenorum 40. similium ad fauorem Marini Ciccarelli eiusdem Terrae, reportauit contrariam sententiam, à qua cum appellauerit coram successore moderno, qui sententiauit benè appellatum, & malè iudicatum, fuit pro parte Rocchi rei conuenti causa introducta in hoc Auditorio coram me, qui credidi sententiam Domini Iudicis à quo esse reformandam in melius; Nam respectu florenorum 100. de quibus in sententia non fuit facta mentio, Rocchus erat absoluendus, & in hac parte confirmanda erat sententia prima, eo quia pro dicta summa Gregorius per antea consecutus fuerat vnum petium terrae eiusdem Bocutii, quem per rescriptum Sanctiss. obtinuit subhastari pro dicto credito Monialium, quod erat de Anno 1600. & pro credito Francisci Borgiani, quod erat de Anno 1615. cum conditione
1 † quod pretium solueretur creditoribus anterioribus iuxta doct. *Bart. communiter receptam, in l.*
2 *cum ex pluribus, num. 3. ff. de solut.* Ea † nempè ratione, quia causa antiquior dicitur potior à Papiniano *in d. l. cum ex pluribus, ff. de solut. Menoch. praesump. 136. num. 10. lib. 3. Greg. decis. 521.*
3 *num. 9.* Vnde † cum ipse Gregorius se se obligauerit pretium dictae terrae conuertere in extinctionem creditorum Bocutii anteriorum, illud Monialium, quod est anterius, satisfactum censetur, *Rot. coram Seraph. decis. 1333. num. 1. & seqq. & ex impress. per Cenc. de Cens. in addit. dec. 128. n. 7.*
4 Quoniam † solutio per eundem Gregorium, qui pretium terrarum in manibus habuit, praesumitur facta in causam, secundum quam solui debet,
5 *Gratian. discept. 224. num. 58.* Ac etiam † secundum causam, quae magis obligat, *Surd. decis. 308. num. 18.*

Respectu verò summae florenorum 40. reuocanda erat sententia primi Iudicis, prout equidem reuocata fuit. Quia ad fauorem Gregorii de hy-
6 potheca † generali, quae dicitur principale fundamentum, & mater Saluiani, *Bart. in l. 1. num. 3. ff. de Saluian. interdict. Negus. de pign. par. 2. mem. 3. num. 19. Menoch. adipisc. remed. 3. num. 160. Scapuc. de Saluian. lib. 1. quaest. 15. num. 3. Rot. diuers. par. 1. decis. 44. num. 4. & in recent. par. 1. decis. 385. nu. 3.* Cum obligatione Bocutii venditoris de extinguendo census, constat ex praenarrato publico instrumento celebrato de anno 1616.
7 quod † facit probationem probatam, & rem manifestam, *l. cum precibus, C. de probat. Innoc. & alij in cap. cum P. Tabellio, de fid. instru. Mantic. decis. 26. num. 1. 57. num. 6. & 69. num. 2.* Et ex-
8 trema † sunt plenè probata per testes, quibus omnibus iunctis non denegatur Saluianum, *Scapuc. de Salu. lib. 1. quaest. 25. num. 2. Cenc. de Cens. par. 2. cap. 2. quaest. 5. art. 9. num. 10. & 22. Rot. in rec. par. 1. decis. 294. num. 3. & decis. 307. num. 4.* Id-
9 que † pro liberatione possessionis emptae à censibus, pro quo praestari, & solui debet summa, quae sit sufficiens ad censuum redemptionem, quibus Bocutius tenebatur pro interesse emptoris, & stipulatoris, *Gratian. discept. 301. nu. 5. & 6. Greg. decis. 564. num. 4. & 5. vbi dantur concordantes.* Constat enim Antonium Mariam Bocutium de tempore venditionis, & obligationis praefatae de extinguendo omnes census, teneri annuo censui florenorum 300. quem impositum super suis bonis vendidit Gregorio Marini Fractarii de Serralta ementi pro Fuluia eius vxore, qua defuncta, constat quod Camillus, & Leonardus Luciani fratres, & haeredes obtinuerunt pro restitutione dotis cessionem census praefati contra Bocutium pro summa florenorum 111. Quem censum pro summa florenorum 100. cesserunt haeredibus Almontis Garulli, à quibus fuit cessus Marino Ciccarelli; pro vt etiam constat, quod Bernardinus filius dicti Marini retrouendidit eundem censũ Bocutio pro summa florenorum 50. firma remanente alia rata pro florenis 40. stante reductione monetarum ad iulios nouem pro quolibet scuto.
10 Non obstat quod dicebatur, non cõstare de † census identitate, quae verificari debet ab actore, *Corn. cõs. 114. n. 11. & 12. lib. 4. Crau. cons. 182. per tot. &*
11 *cõs. 198. n. 4. Greg. dec. 195. n. 5.* Quia † non docto de existentia alterius census, satis resultat iustificatio identitatis in debitis, quorum pluralitas non praesumitur, *Glos. in l. omniũ, C. de testa. Felin. in cap. cum Ioannes, n. 7. de iur. iur. Bald. in l. neque natales, n. 8. C. de prob. & cõs. 344. in fin. lib. 2. Bellon. Rot. Ianuen. decis. 16. num. 26. & decis. 189. num. 5. Put. decis. 448. nu. 2. lib. 2. Rot. ex impres. per Zacch. de obligat. Camer. decis. 9. num. 5. & coram Greg. decis. 468. num. 6.*

12 num. 6. Præsertim cum ista identitas † probetur
leuioribus probationibus, Seraph. decis. 1209.
num. 3. & 1344. num. 1. Gregor. decis. 172. num.
6. & 10. Rot. in recentior. par. 1. decis. 119. num.
13 9. 407. num. 3. & 459. num. 3. Imò † etiam ex
indicijs, & coniecturis, Surd. cons. 414. num.
68. Mascard. de probat. conclus. 874. num. 6. Ma-
resc. var. lib. 1. cap. 12. num. 43. Affl. decis. 23.
num. 3. Gregor. decis. 455. num. 9. & decis. 575.
num. 7. Coniectura autem potentissima in casu
nostro est, quod census venditus à Bocutio erat
florenorum 300. de quibus fuerunt cessi heredi-
bus Fuluiæ floreni 111. pro aliis florenis 100. Gre-
gorius Fractarius cessit censum alteri, vt in pro-
cessu, fol. 60. & pro florenis 89. idem Grego-
rius retrouendidit Bocutio, ita vt ex dictis sum-
mis census appareat florenorum 300. Ex qua
14 † identitate summæ dicitur probata identitas
census, Gratian. qui alios citat, discept. 745. num.
86. Et ex confessione Bocutij census remanet pro
florenis 40. pro quibus potuit concedi Saluia-
15 num, † cum adhuc duret obligatio de extin-
guendo, Pacif. de Saluian. inspect. 4. cap. 1. num.
101. ex nouiter impressis, Cenc. de Cens. d. art. 9.
num. 21. Scapuc. d. tract. lib. 1. quæst. 19. num. 12
& 2. Seraph. decis. 935. num. 1.

Nec refert, quod Rocchus Horatii conuentus
non sit ille, qui obligauit se ad extinguendum
16 census. Quia † hoc remedium est personale
in rem scriptum, quod datur contra tertios pos-
sessores, vt per Doctores in l. 1. C. de Saluian.
interd. Rolan. cons. 14. in prin. lib. 1. Menoch. adi-
pisc. remed. 3. num. 57. Cuiac. obseruat. lib. 5. cap.
24. Scapuc. de Saluian. lib. 1. quæst. 4. num. 1. & 3.
Surd. decis. 174. num. 9. Seraph. decis. 935. num.
3. Gregor. decis. 491. num. 4.

Nec pariter obstat, quod in casu non extinctio-
17 nis fuerit conuentum ad interesse, † pro quo
Gregorius Accursius agere debuit, & non pro
extinctione, cum ad factum proprium præcisè
cogi non possit, ad text. in l. cum stipulatus, §.
final. ff. de verb. obligat. Dec. cons. 2. num. 7. & 8.
Gregor. decis. 241. num. 31. Quia præterquam
18 quod dicta extinctio petitur † loco interesse, vt
per Gregor. decis. 88. num. 3. & ibi adden. num.
10. cum alijs suprascitatis, num. 9. Respondetur,
quod regula præfata non procedit in hac pro-
19 missione vallata iuramento, † cuius vigore com-
pellitur iurans ad ipsummet factum præcisè, quan-
do illud præstare potest, vt in casu nostro, vbi
Bocutius se obligauit ad factum proprium, hoc
est ad extinguendos census, Glos. in l. si pecuniam,
in verb. necesse habens, ff. de cond. ob caus. Abb.
in cap. per tuas, num. 12. de arb. Alex. cons. 91.
num. 6. lib. 1. Soccin. cons. 90. num. 2. lib. 4. Grat.
respons. 95. in fin. lib. 1. Rolan. cons. 33. num. 2.
lib. 2. Becc. cons. 45. num. 14. Surd. cons. 13. num.
27. Gabr. de iur. iuran. conclus. 8. num. 1. & 2. qui
testatur de magis communi, Marescott. variar.
lib. 1. cap. 18. num. 13. Gratian. discept. 553. num.
27. & discept. 915. num. 19. Mantic. de tacit. lib.
14. tit. 31. num. 4. Beltram. ad Gregor. decis. 68.
num. 11. vers. item etiam, & dict. decis. 241. num.
7. Gratian. decis. 159. num. 10. Rot. coram Seraph.
decis. 805. num. 3. & 4. & coram Mantic. decis.
30. num. 6. & in recentior. par. 2. decis. 63. num.
2. & ex impress. per Marcb. par. 2. fol. 588. n. 4.
20 vers. deinde. Habet enim hoc iuramentum † vim clau-
sulæ, rato manente pacto, Bart. in l. si quis ma-
ior, num. 8. C. de transact. Corn. cons. 61. num.
23. lib. 3. Alex. cons. 206. col. 2. in prin. lib. 7.
Gratian. discept. 302. num. 4. 515. num. 57. &
770. num. 13. Mart. par. 1. claus. 141. num. 4.
21 Seraph. de iuram. priuil. 85. num. 2. Quæ † clau-
sula, sicut in omnibus contractibus bonæ fidei cen-
setur apposita, Vital. de camb. claus. 4. num. 8.
Mart. dict. claus. 141. num. 5. Barb. claus. 73. Ita
22 † operatur effectum instrumenti cumulatiue in fa-
uorem eius, qui seruat contractum, vt conclu-
dunt Doct. omnes in l. si quis maior, C. de transact.
23 Videlicet † operatur pœnam, seu interesse ad quã
seu quod quis se obligauit, & nihilominus pacti ob-
seruantiam, Seraph. de iuram. priu. 74. n. 2. & priuil.
num. 2. Mart. vbi supra claus. 141. num. 1. & 2.
vbi quod operatur, vt quis possit vti remedijs con-
trarijs, Gratian. discept. 770. nu. 14. Quod autem
Gregorius obseruauerit contractum, & adimple-
uerit ex parte sua, non est quod dubitetur, cum
constet de vltima, & finali solutione pretii rerum
emptarum ex quietatione finali, in process. fol. 48.
24 Quare dicta clausula operari † debet effectum suũ
ad eius fauorem, qui adimpleuit, Mart. d. claus.
num. 6. vbi dantur concordantes.

ARGVMENTVM.

Constitutio Marchiæ lib. 5. cap. 12. reseruans omnes exceptiones ad merita causæ est intelligenda de exceptionibus, tàm iuris, quàm facti: Exceptio excussionis, quæ comprehenditur à dicta Constitutione, non admittitur in possessorio Saluiani. Et de intellectu l. 1. C. de pign. & hypoth. cum alijs, de quibus infra.

SVM.

SVMMARIVM.

1 Exceptio excussionis vigore Constitut. Marchiæ reseruatur in fine litis, & num. 34.
2 Vbi grauamen reparari non potest per diffinitiuam, appellatio ab interlocutoria admittitur etiam in terminis Concil. Triden. sessione 24. cap. 20. de reformat.
3 Constitutio reseruans exceptiones in fine litis, respicit ordinatoria.
4 Constitutio respiciens ordinatoria, ligat etiam clericos.
5 Constitutio, quæ modum procedendi respicit, tangit causam, & non personam.
6 De stylo circa ordinatoria potest Iudex se informare extraiudicialiter sine citatione partis. Præsertim quando est notorius, num. 7.
8 Constitutio Marchiæ lib. 5. cap. 12. quæ reseruat omnes exceptiones in fine litis, est intelligenda de exceptionibus, tàm iuris, quàm facti. Contra, num. 12.
Sed intellige, & declara, vt n. 13. & 14.
9 Prohibitio contra homines cuiuscunque status comprehendit omnes personas cuiuscunque sexus, & status, & num. 16.
10 Constitutio, quæ loquitur per verbum quibuscunque in materia successionis, comprehendit etiam extraneos hæredes.
11 Constitutionis verba vniuersalia, & geminata important, vt nulla distinctio, seu restitutio, aut limitatio afferri possit, & num. 18.
15 Dictio (nulla) est vniuersalis negatiua, quæ prorsus negat, & ab ea nullus casus dicitur exceptus.
17 Exceptio firmat regulam in contrarium.
19 Exceptio excussionis nō admittitur in possessorio Saluiani, in quo locum non habent exceptiones requirentes altiorem indaginem. Contra, num. 20. Sed intellige, vt num. 21. & 51.
22 Creditor ex multis bonis sibi obligatis potest eligere, in quibus creditum suum consequi velit. Contra, nu. 23. Sed dic. vt num. 24. 25. & 26.
27 Clausula, ita tamen. quod specialis generalitati non deroget, nec è contra, quid operetur.
28 Obligatio Cameralis tollit exscussionem.
29 Creditor habens hypothecam specialem in quibusdā bonis, & generalem in alijs, non potest vti generali obligationi, nisi excussa prius re sibi specialiter hypothecata, iuxta tex. in l. 2. C. de pign. & hypoth. Sed limita, vt num. 31. 32. & 33.
30 Dispositio d. l. 2. C. de pign. est exorbitans.
35 Excussio non attenditur in causis summarijs, vbi proceditur, sola facti veritate inspecta, & num. 36.
37 Creditum cum hypotheca est principale fundamentum Saluiani, Et necessarium attendens, num. 38.
39 Clausula constituti transfert veram, & naturalem possessionem in constitutarium.
40 Et probat extremum primum in Saluiano.
41 Dummodo constitutarius tempore constituti possideat. Et operatur, vt creditor possit agere ad bona obligata, non facta excussione, num. 52.
42 Clausula constituti secundū aliquos in contractu census, est inepta, Sed intellige, & declara, vt num. 45. 47. 49. & 50.
43 Clausula constituti operatur translationem possessionis ad vtrumque effectum.
44 Venditor census pro re censuata; transfert dominium vtile, & directum in emptorem.
46 Emptor census præfertur in emptione rei censuatæ.
48 Extremum secundum in Saluiano probatur per litis substentationem.
49 Ratione hypothecæ datur auocatio possessionis contra tertium habentem causam à debitore in vim clausulæ constituti.
50 Constitutum præiudicat habenti causam à debitore, sicut præiudicaret ipsi debitori constituenti.
53 Per impositionem census causatur ius reale, & hypotheca fortior omnibus alijs.
54 Clausula in solidum, tollit remedium excussionis.
55 Sententia, quæ fecit transitum in iudicatum, pro veritate habetur.
Hypotheca operatur, vt bona non possint in quemquam irreuocabiliter alienari.

DECISIO XCVI.

1 Ropofita † exceptio pro parte Bernabitarum, quod Marcus Baruicchia teneatur in primis excutere fundum censuatum iuxta text. in l. 2. C. de pig. & hypoth. videtur reseruanda in fine litis, tanquam comprehensa à constitutione Marchiæ lib. 5. cap. 12. disponente, quod nulla exceptio peremptoria, dilatoria, vel declinatoria cuiuscunque generis impedire, vel retardare possit litis ingressum, sed intelligatur esse, & sit reseruata in processu causæ cognoscenda, & terminanda post litis contestationem, & dationem termini ad probandum vnà cum negotio principali. Ac proinde cum D. Iudex à quo pronunciauerit esse in primis, & ante omnia per Baruicchiam excutiendum fundum censuatum, notoriè grauauit
2 à quo † grauamine irreparabili per diffinitiuam datur appellatio, etiam in terminis Conc. Triden. session. 24. cap. 20. de reformat., Gratian. discept. 74. num. 14. & discept. 76. num. 9. & 13. Seac. de appellation. quæst. 17. limitat. 47. membr. 1. num. 90. cum seqq. & membr. 2. num. 1. & seqq. Giurb. decis. 56. num 8. & seqq. Surd. decis. 36. num. 13. & 14. Coecin. decis. 407. num. 2.

3 Non obstat, quod dicebatur, Bernabitas, tanquam Ecclesiasticos non ligari dicta Constitutione; Nam cū illa † respiciat ordinatoria, vt in simili de statuto tollente exceptiones dixerūt Felin. in cap. quoniam contra

contra, de constit. Rot. diuers. part. 1. decis. 452. num. 6.
4 Vtique † debet seruari in foro loci, vbi litigatur, *l. 3. in fin. ff. de testib. l. 2. C. quæ sit long. consuet. Innoc. in rub. de constit. Dec. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, num. 18. eo. tit. de constit. Seraph. de iuram. priuil. 77. num. 25. Bal. cons. 30. num. 1. lib. 6. Ariminald. Iun. cons. 473. num. 3. lib. 4. Soccin. Sen. cons. 71. num. 7. lib. 4. Marcb. de com. par. 2. cap. 3. num. 52. Carol. de Graff. de effect. cleric. 2. num. 132. Bellet. de exempt. cler. à stat. secul. §. 3. num. 11. Gratian. discept. 225. num. 34. & decis. 75. num. 5. Osasch. decis. 141. num. 1.* Cum similes
5 Constitutiones, † quæ modum procedendi respiciunt, personam non tangant, sed tantùm causam, *Asin. in tract. de execut. §. 1. cap. 78. n. 13. Carol. de Graff. d. eff. 2. num. 134.* Prout sanè illam in tali foro seruari constat. Non tantùm ex processu eiusdem causæ, vbi apparent seruati termini designati ab ipsa Constitutione Marchiæ, Sed etiam ex fide plurium Curialium producta, citata parte, quæ in similibus plenè probat, *Osasch. decis. 221. num. 16. Rot. in recent. par. 1. decis. 393. num. 2. & decis. 644. num. 4.* Vltra informationem, quàm ego habui à Procuratoribus Senioribus huius Ciuitatis versantibus in vtroque foro, quam quidem
6 informationem † circa stylum extraiudicialiter assumere potui absque citatione partis, *Bart. in l. 3. §. fin. ff. de test. & in l. de quibus, num. 22. ff. de leg. Alex. cons. 14. num. 22. lib. 5. Osasch. vbi supra, Ludov. decis. Lucen. 36. num. 15. & seq. Rot. in recent. par. 2. decis. 725. num. 5.* Maximè quia
7 † stylus est notorius, *Bart. in l. si quod ex Pamphilia, num. 3. ff. de leg. 2. Cagnol. in l. quatenus, nu. 24. & 25. ff. de reg. iur. Ruyn. cons. 194. num. 14. lib. 4. Socc. Iun. cons. 63. nu. 5. lib. 1. Maresc. var. lib. 2. cap. 12. num. 2. & 3. Beltra. ad Greg. decis. 224. num. 7. Coec. decis. 100. num. 3. Rot. in recen. par. 1. decis. 561. num. 15.*

Neque pariter obstat, quod dicebatur, allegatam exceptionem consistere in iure, & propterea non esse comprehensam à dicta Constitutione, quæ intelligitur de exceptionibus consistentibus in facto, vt per *Mar. Anton. var. lib. 2. cap. 17.*
8 *num. 14.* Quia † cum alis Constitutio emanauerit per verba, cuiuscunque generis exceptionum, quæ sunt vniuersalia, vt colligitur in *Auth. quibuscunque, C. de Sacr. Sanct. Eccles.* Includere videtur omnes exceptiones, tàm iuris, quàm facti, ad latè tradita per *Gratian. de dict. in verb. quicunque*
9 *206. num. 1. et seqq.* Vnde fit, † vt prohibitio contra homines cuiuscunque status comprehendat omnes personas cuiuscunque sexus, & status vt probat *tex. in cap. 1. de homic. in 6. Mart. de clausi. par. 1. claus. 23. nu. 2. Couar. lib. 2. var. resol. cap. 20. num. 10. vers. primum ferè censeo.* Et ita
10 pariter in materia † non transitoria ad hæredes extraneos, si tamen Constitutio loquatur per verbum, quibuscunque, etiam extranei hæredes continentur, *Gabr. tit. de verb. sign. conclusion. 4. num. 1.*

11 Quare dicendum est, quod huiusmodi verba † Cōstitutionis vniuersalia, ac geminata importent, vt nulla distinctio, nulla restrictio, aut limitatio afferri possit. Sed omnem exceptionem prorsus cōplectatur, vt de verbis generalibus, & vniuersalibus tradit *Mart. lib. 4. claus. 3. et 4.*
12 Non obstat Mar. Ant. † loco citato, vbi dicit in quodam casu proposito fuisse responsum, quod d. Constitutio reseruans exceptiones in fine litis, sit intelligenda de exceptionibus consistentibus in facto, non autem in iure. Quia huiusmodi verba non vidētur esse Mar. Aut. Sed ibi tantùm refert, quod fortasse respondebatur per aliquem Aduocatum ad allegatam Constit. quod probatur, tum ex eademmet resolutione sub *num. 15.* vbi firmat
13 Constitutionem † esse intelligendam de exceptionibus consistentibus, tàm in facto, quàm in iure, stantibus verbis generalibus eiusdem Constitutionis; Tum etiam ex resolut. 60. eiusdem *lib. cas. 20. in prin.* vbi allegat Constitutionem in terminis casus nostri ad demonstrandum, quod omnes exceptiones etiam iuris reseruantur in fine litis, & *cas. 21.* dicit, quod cum fuisset dubitatum, nunquid
14 exceptio † periurii esset reseruanda in fine litis, fuit resolutum affirmatiuè. Primò quia expressè dicit Constitutio, quod nulla exceptio dilatoria, vel peremptoria, &c. ponderando dictionem illā
15 † (nulla) quæ cum sit vniuersalis negatiua, *prorsus negat, l. hoc genus, & ibi Doct. ff. de condit. & demonst. Grat. de diction. in verb. nullus, num. 1. fol. 175. Capua. decis. 283. num. 2.* Et ab ea nullus casus dicitur exceptus, *Glos. in l. alienatum, §. donationis, ff. de verb. sign. Bero. cons. 117. nu. 5. lib. 2.* Et æquipollet vniuersali de proprietate sermonis, *Natta. cons. 67. in fin. & cons. 469. num. 14.* Secun-
16 dò ponderando † verba illa (*cuiuscunque generis*) ex quibus comprehenditur quæcunque exceptio, vt dictum est *nu. 9.* Tertiò quia d. Constitutio excipit duntaxat casū, quando opponitur exceptio cō-
17 tra personam, vnde † talis exceptio firmat regulā in contrarium, *l. quæsitum, §. denique, ff. de fund. instruct. l. nam quod, §. fin. ff. de pæn. leg. Bal. in l. ita nobis, C. ad l. Iul. de adul.* Vbi dicit, quod si statutum dicat nullam exceptionē opponi posse contra instrumentum præter illam (solutionis) nullæ aliæ poterunt opponi. Quartò quia in terminis similis
18 statuti † sic consuluit, *Rimin. Iun. in cons. 87. lib. 1.*

Insuper grauauit Iudex per dictum decretum excussionis faciendæ de fundo censuato, quia verior est sententia non posse impediri saluianum interdictum intentatum per Baruicchiam occasione fructuum census contra Bernabitas tertios possessores bonorum sibi generaliter obligatorum, quamuis nō præcesserit excussio illius rei, super qua fuit impositus. Non solum, quia huiusmodi exceptio excussionis nō habet locum in iudicio Saluiani, in quo non admittuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem, *Bart. in l. final. C. quorum bonorum, Rip. in rubr. de pign. num. 19.*

pront

prout in specie concludunt, *Socc. conf.* 80. *col.* 2.
lib. 3. *Crauct. conf.* 201. *num.* 45. *Menoch. de*
acquiren. possession. rem. 3. *num.* 179. *Statil. de*
Salu. inspect. 2. *cap.* 2. *num.* 88. *& seq. Scapuc. eod.*
tract. lib. 2. *quaest.* 19. vbi disputat artic. ad partes,
& residet in hac sententia, pro qua allegat multas
20 *decis.* Rotae, quidquid dicant † *Natt. Becc. & alij*
alleg. per Thes. in decis. 51. 52. & 175. Cum con-
21 tra eos † sit communis opinio, & in praxi ita ser-
uetur, Rolan. *conf.* 9. *num.* 18. *& conf.* 14. *nu.* 18.
lib. 1. *Burs. conf.* 32. *num.* 45. *Surd. qui alios alle-*
gat, conf. 4. *num.* 36. *Capb. conf.* 320. *num.* 31.
Gratian. discept. 38. *num.* 1. *&* 2. *& decis.* 15. *nu.*
10. *decis.* 25. *num.* 1. *& decis.* 71. *num.* 18. *Cenc.*
de Cens. par. 2. *cap.* 2. *quaest.* 5. *art.* 9. *num.* 34. *&*
seqq. Falic. à Sole eo. tract. lib. 3. *cap.* 4. *num.* 16.
Rot. diuers. par. 1. *decis.* 444. *num.* 7. *& in recent.*
par. 2. *decis.* 760. *num.* 2. cum aliis congestis per
22 *Scapuc. Statil. & Gratian. in locis citatis*, Sed † etiam
quia creditor ex multis bonis sibi obligatis potest
eligere in quibus creditum suum consequi velit, *l.*
mosebis, vbi Bart. num. 1. *de iur. fisc. l. creditores,*
de distr. pign. Negus. de pign. par. 8. *mem.* 1. *in fin.*
nu. 49. *&* 50. *Surd. decis.* 44. *num.* 6. *& seqq.* quid
23 quid † senserit *Conar. var. lib.* 3. *cap.* 7. *nu.* 7. Cum
24 loquatur † contra veriorem, de qua per *Rom. cons.*
128. *num.* 1. Corn. *cons.* 237. *num.* 3. *lib.* 3. *Grat.*
25 *d. discep.* 38. *num.* 4. Quaelibet enim res † est insoli-
dum sibi obligata, *l.* 1. C. *si vnus ex plur. hared.*
26 *cred.* Itaut etiam † parte debiti soluta omnes res
sint nihilominus sibi obligatae, *l. quandiu*, C. *de*
distr. pign. l. si rem. §. omnis, de distr. pign. Ma-
ximè accedente clausula, de qua in instrumento ex-
hibito in actis per Baruicchiam, quod specialitas
27 † non deroget generalitati, nec è contra, quia tunc
specialis non impedit generalem, *Rol. conf.* 36. *nu.*
8. *lib.* 4. *Osasch. decis.* 158. *alias.* 159. *num.* 7. Vbi
testatur ita fuisse decisum per Senatum. Quibus ac-
28 cedit obligatio cameralis, † ob quam creditor po-
test eligere viam, quam velit sublata excussione,
Statil. de Sal. insp. 3. *cap.* 3. *num.* 86. *& seq.* Cenc.
de Cens. par. 2. *cap.* 2. *quaest.* 5 *art.* 9. *num.* 34. *cum*
seqq. Negus. de pign. par. 5. *memb.* 1. *num.* 32. *Soc.*
cons. 24. *in fin. lib.* 1. *Capb. cons.* 439. *num.* 24.
Gratian. discept. 38. *num.* 7. *& discept.* 593. *num.*
5. Rot. *in recent. par.* 1. *decis.* 674. *num.* 5. *& ex*
impress. apud Zacch. de oblig. Cam. decis. 22. *num.*
4. *& decis.* 55. *num.* 4.

29 Neq; † obstat *d. l.* 2. *C. de pig.* vbi creditor habēs hy-
pothecam specialē in quibusdā bonis, & in aliis ge-
neralem non potest vti generali obligatione, neque
agere ad bona generaliter obligata, nisi excussa
prius re sibi specialiter hypothecata, cum illa prę-
sumatur sufficiens pro solutione sui crediti, *Paris.*
cons. 50. *num.* 28. *lib.* 1. *Conar. var. lib.* 3. *cap.* 18.
30 *nu.* 1. Quia respondetur, quod d. l. 2. tanquam †
exorbitans, vt dicunt, Soc. *cons.* 198. *col. penult.*
vers. praeterea arbitror, lib. 2. *Surd. decis.* 44. *num.*
num. 10. *&* 11. *& Osasch. d. decis.* 159. *n.* 4. Non
est trahenda ad alium casum, nisi expressum per
ipsam, nempè vbi tertius possessor possideret bo-
na hypothecata, tanquam creditor, & non ex alio
titulo, vt optimè declarant, *Faelic. à Sole, tract. de*
cens. lib. 3. *cap.* 4. *num.* 13. Gratian. *in d. discept.*
38. *num.* 13. *& seqq. Surd. d. decis. num.* 11. Ideo
31 limitatur regula † dicti tex. vt non procedat in ca-
su nostro, in quo Bernabitae possident tanquam hę-
redes D. Vincentii Berardi, qui dicta bona emerat,
Gratian. vbi supra, num. 13. *&* 14. *Faelic. à Sole, d.*
tract. lib 3. *cap.* 4. *mem.* 13. *vers. eius verò legis de-*
32 *cisio, fol.* 245. Secundò limitatur, † vt non proce-
dat stante dicta clausula, ita tamen quod speciali-
tas nō deroget generalitati, vt in specie notāt *Rol.*
d. cons. 36. *num.* 8. *lib.* 4. Gratian. *dict. cap.* 38.
num. 12. *Faelician. vbi supra, Osasch. d. decis. num.*
7. *in fin. Franc. decis.* 5. *& Put. decis.* 38. *lib.* 1.
33 Tertiò limitatur, † vt nō procedat stante obligatio-
ne Camerali, *Surd. qui alios allegat, cons.* 513. *nu.*
20. *Scap. de Salu. lib.* 2. *quaest.* 20. *num. fin. Statil.*
eo. tract. inspect. 3. *cap.* 3. *num.* 46. *Zacch. de oblig.*
Cam. quaest. 11. *num.* 2. *& seqq. Barz. decis.* 108.
num. 29. *Surd. decis.* 44. *num.* 19. Ex quibus censui
34 talem † exceptionem esse reseruandam in fine litis.
Et per consequens esse procedendum ad vlteriora
in negocio principali, vt in simili firmauit, *Amat.*
35 *decis.* 15. *num.* 22. *& seq.* Eò magis † quia causa
est de minoribus, in quibus secundùm Constitut.
Rot. §. 28. proceditur summariè, simpliciter, de
plano, sine strepitu, & figura Iudicii, sola facti ve-
ritate inspecta, quo casus nec etiam est attendenda
excussio, *Soccin. cons.* 24. *num. fin. lib.* 1. *Grat.*
respons. 63. vbi de communi, *Rolan. cons.* 14. *num.*
15. *& seq. lib.* 1. *Negus. de pign. prim. mem.* 8. *par.*
36 *num.* 35. Prout fit in causis † mercatorum, in qui-
bus sicut agitur summariè de bono, & aequo, ita
pariter cessat talis exceptio, *Statil. d. tract. insp.* 2.
cap. 2. *num.* 73.

Nunc verò causa in diffinitiuis redacta dixi benè
appellatum per Marcum Baruicchiam à decreto
Domini Iudicis a quo mandatis in primis fieri dis-
cussionem de fundo censuato, & successiuè eundē
actorem esse immittendum in possessionem fundi
obligati, de quo in actis retinendi vsque ad inte-
gram satisfactionem fructuum decursorum, & in
futurum decurrendorum, quia concurrunt omnia
ad hunc effectum requisita; Constat enim ex pu-
blico instrumento in actis exhibito de credito cum
37 hypotheca, † quae est principale fundamentum
Saluiani, *Scapuc. d. tract. lib.* 1. *quaest.* 15. *num.* 3.
Rot. *diuersor. part.* 1. *decis.* 44. *num.* 4. *& par.* 2.
decis. 34. *num.* 27. *& in recent. part.* 1. *decis.* 385.
38 *num.* 3. *&* 387. *num.* 1. Imò † necessarium ante-
cedens, Rot. *in recentior. par.* 2. *decis.* 61. *num.* 1.
De primo extremo constat ex instrumēto emptio-
nis per Ioannem Ranuccium à Cornelio Palmoc-
cio, & Ioanne Baptista Cittadano de Anno 1587.
39 cum clausula constituti, † quae transtulit veram,
& naturalem possessionem in ipsum Ranuccium
constitutarium, *l. certè, §.* 1. *ff. de prec. l. quod*
meo, vbi Doctores, ff. de acquiren. possession. Ti-
raquell. de Constit. part. 1. *num.* 2. *Scapuc. dict.*
quaest. 15. *num.* 1. *Surd. cons.* 221. *num.* 34.

Giurb.

Giurb. decis. 112. *num.* 11. *Ludou. decis. Perus.* 50.
num. 60. *Milan. decis.* 1. *num.* 11. *lib.* 1. *Osasch.*
decis. 36. *num.* 5. *& decis.* 133. *num.* 6. *Thes. decis.*
48. *num.* 4. *Greg. decis.* 437. *num.* 1. *&* 5. Ex qua
40 possessione † probatur vtique primum extremum
in Saluiano requisitum, *Scapuc. lib.* 1. *quæst.* 28.
nu. 3. Cum fuerit articulatum, & probatum, quod
41 tempore † constituti Cittadanus constituens pos-
sidebat, *Scap. vbi supra, num.* 1. *& quæst.* 28. *num.*
3. *Tiraq. de constit. par.* 1. *lim.* 1. *num.* 8. *Gratian.*
discept. 502. *num.* 3. *Cenc. de Cens. par.* 2. *cap.* 2.
quæst. 5. *art.* 9. *num.* 18. *Statil. de Sal. insp.* 1. *cap.*
6. *num.* 19. *Rot. ex impress. per Cenc. de Cens. decis.*
95. *num.* 2. *&* 3. *& in recent. part.* 1. *decis.* 63.
num 5.
42 Non obstat quod dicebatur, dictam clausulam †
constituti esse ineptam in contractu census, vt ex
Nauar. & Gratian. tenet Cenc. de Cens. par. 2. *cap.*
2. *quæst.* 3. *art.* 9. *num.* 25. Quia cum huiusmodi
43 clausula † operetur translationem possessionis ad
vtrunque effectum, *l. mulier, vbi Glos. Bart. &*
alij, ff. de rei vend. l. quamuis, §. 1. *& l. quod meo*
cum ibi not. ff. de acq. poss. Tiraq. de Constit. par.
3. *lim.* 11. *Greg. decis.* 437. *num.* 2. *&* 6. Est sanè
44 credendum † quod venditor census pro prædio,
quod censui supponit non remaneat dominus,
quia per venditionem transfert dominium vtile,
& directum in emptorem, *Conar. var. lib.* 3. *cap.*
7. *num.* 5. *Affl. de iur. proth. in prim. l. in* 7. *notabili,*
45 *num.* 24. Vnde fit, vt saltim quoad † auocandam
possessionem, quando non soluitur census, credi-
tor dicatur verè possidere pignus, *Menoch. recup.*
rem. 9. *nu.* 199. *Rot. diuers. par.* 1. *decis.* 766. *n.* 6.
46 Sicut videmus, quod emptor † census præfertur in
emptione prædij censuati per possessionem adep-
tam cum dicta clausula constituti, *Carth. Rot. Ge-*
nuen. decis. 87. *nu.* 3. Et sic dici non potest inepta
47 † cum ex ea multi producantur effectus etiam in
instrumento census, vt per *Carth. decis.* 12. *per tot.*
Gratian. discept. 855. *num.* 3. *&* 4.
De secundo autem extremo constat non solùm
ex testibus examinatis, sed etiam ex litis sustenta-
48 tione, † quod sufficit ad latè tradita per *Cenc. de*
Cens. par. 2. *cap.* 2. *quæst.* 5. *art.* 9. *n.* 17. *& seqq.*
49 Ex quibus non videtur denegari posse † immissio-
nem ad effectum petitum, vt firmat *Grat. discept.*
855. *num.* 1. *& seqq.* Vbi concludit, quod ratione
hypothecæ competit associatio contra tertium
possessorem habentem causam à debitore, vt hic
in vim clausulæ constituti in instrumento census
appositæ, pro qua opinione citat *Grat. respon.* 42.
num. 12. *&* 13. *lib.* 2. *Soccin. cons.* 11. *num.* 1. *ad*
med. vers. & pro prædictorum, lib. 3. *Aret. cons.*
36. *num.* 3. *Tiraq. de iur. const. lim.* 1. *num.* 23. *&*
24. Vbi quod nihil interest, quod agatur hypo-
thecaria, vel simili actione contra debitorem, aut
alium habentem causam ab eo, nam tunc illi præ-
50 iudicabit constitutum, † sicut ipsi constituenti. *Bal.*
in cap. cum venisset. de restit. spoliat. Tiraq. vbi su-
pra, in prin. num. 43. *&* 44. *Grat. d. cap.* 855. *nu.*
2. *&* 4. *Carth. d. decis.* 12. *Rot. diuers. par.* 1. *decis.*
766. *num.* 11. *& in recent. part.* 1. *decis.* 694.
num. 8.
51 Non obstat exceptio excussionis † fundi censuati
pro parte Bernabitarum opposita: Quia versamur
in saluiano, in quo non admittitur talis exceptio,
vt deduxi supra *num.* 29. *& seqq.* Stante maximè
obligatione camerali, quæ similiter cessare facit
excussionem, vt dixi pariter *num.* 28. Ac etiam
52 stante d. † clausula constituti, cuius virtus opera-
tur, vt creditor possit agere ad bona obligata nul-
la facta prius excussione, vt ex *Bal. Rol. & alijs fir-*
mat, Gratian. d. discept. 38. *num.* 8. *&* 9. *Surd. d.*
decis. 44. *nu.* 12. Quoniam per impositionem cen-
53 sus si causatur ius reale, & hypotheca fortior om-
nibus alijs, pro qua potest agi contra tertium pos-
sessorem etiam absque præuia excussione, vt latè
docet, *Guttier. pract. quæst. lib.* 2. *quæst.* 167. *n.* 4.
Vbi respondet ad contraria: Accedente maximè
54 clausula in solidum † apposita in instrumento,
de quo agitur, per dictos Ranuccium, & Cittada-
num ad fauorem Baruicchiæ, quo casu excussionē
pariter cessare firmauit, *Rot. apud Caputaq. decis.*
273. *n.* 8. *par.* 2. *& ex impress. per Zacch. de oblig.*
Cam. d. decis. 22. *num.* 3.
Tandem non obstat quod dicebatur de extinctio-
ne census dicti Ranuccii obligati: Quia non solùm
de contrario apparet per sententias iam latas in-
ter dictos Bernabitas, & Baruicchiam, quæ cum
55 fecerint transitum in iudicatum, † pro veritate
habentur, *l. res iudicata, ff. de reg. iur. l. ingenuum,*
ff. de stat. hom. Rol. cons. 98. *num.* 2. *lib.* 2. Et fa-
ciunt rem notoriam, *cap. nostra, de cohab. cler. &*
mul. Ceph. cons. 26. *num.* 5. *cons.* 180. *num.* 2. *&*
cons. 227. *num.* 10. Et de indebito debitum, *l.* 1.
ff. de cond. indeb. Rolan. cons. 6. *num.* 16. *lib.* 3. Et
ius inter partes, *l. ingenuum, ff. de stat. hom. l.*
res iudicata, ff. de regul. iur. Surd. decis. 260.
num. 27.
56 Sed etiam stante † hypotheca Baruicchiæ non po-
tuerunt bona obligata alienari irreuocabiliter in
præiudicium eius, *Rot. ex impress. per Cenc. decis.*
183. *num.* 12. Vbi, & per tot respondet ad allega-
ta pro parte Bernabitarum prætendentium cen-
sum extinctum contra voluntatem expressam Do-
mini Vincentii Berardi, à quo ipsi causam habent
vti heredes.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Auditores Rotæ Maceraten. An, & quãdo possint admittere appellationes à sententiis latis per Delegatos Apostolicos, seu per executores Mandatorum Audit. Cam. Apost.

SVMMARIVM.

1 *Iudex executor dicitur habere iurisdictionem delegatam.*
2 *Forma commissionis non seruata, Iudex executor dicitur modum excedere.*
3 *Fines mandati sunt diligenter custodiendi.*
4 *Executor non potest restringere, vel ampliare formam mandati.*
5 *Vbi datur certa forma, procedere contra, vel præter, seu citra formam paria sunt.*
6 *Ab excessu in exequendo datur appellatio. Etiam si executor sit Apostolicus, num. 7.*
8 *Adiudicatio facta nulliter est retractanda.*
9 *Auditores Rotæ Prou. March. sunt Iudices ordinarij omnium appellationum, quæ in eadem Prouincia deuoluuntur ad Sum. Pontificem.*
10 *Absentia Delegati Papæ in Piceno, appellatur ad Rotam Maceraten.*
11 *Iudex requisitus, si modum excedat in exequendo, appellatur ad superiorem Iudicis exequentis, non autem ad Iudicem committentem executionem.*

DECISIO XCVII.

Victoria Mongalla pro residuo pretij domus ab ea venditæ obtinuit ab A. C. mandatum executiuum contra Franciscum, & Catharinam de Zacagninis emptores pro summa scutorum 100. ad effectum deponendi, inuestiendique iuxta formam instrumenti celebrati cum obligatione camerali, cuius mandati vigore fuit capta tenuta super eadem domo, quæ successiuè subhastata, deliberata, & adiudicata fuit Tul-
1 lio Mariotto per D. Iudicem † exequentem, habentem in hoc iurisdictionem delegatam, *Imol. in Clem. Iudices, num. 18. de off. deleg. Ias. in rub. instit. de act. Marches. de comm. appellat. ab exeq. Bren. & lit. Apost. par. 1. cap. 1. num. 10.* Qui cum
2 decreuerit † in sententia adiudicationis, de pretio rei subhastatæ satisfieri Mongallæ pro concurrenti quantitate sui crediti, & expensis, & sic contra formam mandati A. C. disponentis, quod pretium deponatur ad effectum reinuestiendi pro securitate rei venditæ; nulli dubium est, quod excessit in exequendo, *Lancell. de attent. part. 2. cap. 12. lim. 53. numero 32. Rot. diuers. part. 3. lib. 3. decis. 386. num. 6.* Decernendo executionem contra formam
3 mandati, † cuius fines diligenter erant custodiendi *cap. cum dilecta, de rescript. l. diligenter, ff. mand.*
4 Non † enim executor potest restringere, vel ampliare formam illius, *Felin. in d. cap. cum dilecta, num. 4. de rescript. Capar. decis. 334. num. 3. lib. 1. Mantic. decis. 303. num. 2. Greg. decis. 1. num. 1.*
5 Nam † vbi datur certa forma, procedere contra, vel præter, seu citra formam, paria sunt, *cap. prudentiam, de off. deleg. late Marches. de commiss. par. 3. tit. de commiss. nullit. sanat. cap. 2. §. 2. n. 3.*
6 *fol. 30.* Propterea † ab huiusmodi excessu datur appellatio, *cap. noan. de appell. vbi latè Dec. & firmant scribentes omnes, in l. ab executore, ff. de appell. & in l. ab executione, C. quor. appell. non recip. Lancell. vbi supra, num. 24. & seqq. Scacc. de appell. quæst. 17. lim. 10. num. 18. & lim. 11. num. 6. Soccin. cons. 59. num. 1. lib. 1. Franc. Mar. decis. 100. per tot. par. 1. Barz. decis. 55. num. 6. Mantic. decis. 324. num. 2. Cocc. decis. 144. numero 12.*
7 Etiamsi † executor Apostolicus esset, *Marches. de commiss. par. 1. tit. de comm. appell. ab excess. §. 1. num. 5. fol. 1227.* Itaut † adiudicatio per eum
8 facta nulliter veniat reuocanda, *ad tex. in l. si non sortem, §. si centum, vbi Bart. Alex. & alij, ff. de cond. indeb. Affl. decis. 358. num. 1. & 2.* Idque
9 per † Auditores Rotæ Prouinciæ Marchiæ, qui sunt Iudices ordinarij omnium appellationum, quæ in eadem Prouincia ad Sum. Pontificem deuoluun-
10 tur, vt in Constit. Rotali *num. 21.* Etiamsi † appellatio sit interposita à decreto, siue sententia Delegati Summi Pontificis, vt in specie firmarunt *Mar. Ant. var. lib. 2. resol. 10. num. 15. vers. fuit replicatum, Amar. decis. 36. num. 11. & 12. & decis. 47. per tot. Grat. decis. 24. etiam per tot.* Qui omnes testantur de hac perpetua obseruantia Tribunalis indistinctè.

Non obstant, quæ dicuntur de incompetentia ex eadem constitutione Rotali, *num. 17. in prin.* Quia in præiudicium facultatum A. C. non fuit, nec est impedita executio mandati, quod habuit suum
11 effectum, Et certum est, quod quando Iudex † requisitus pro executione grauat excedendo formã mandati, appellatur ad Superiores ipsius Iudicis requisiti grauantis, qui in præsenti casu respectu supradicti Iudicis exequentis, sunt Auditores Maceraten. *Bar. in l. à Diuo Pio, §. sententiam, num. 6. ff. de re iud. Rebuf. in tract. de sent. execut. art. 7. Glos. 13. num. 4. vers. idem dico, Scacc. de limit. 80. num. 68. Marches. de commiss. par. 1. tit. de comm. appell. ab executore, §. 1. num. 29. Aufr. ad Capp. Tholos. decis. 422. in fin.*

Et ita semper in hoc Tribunali seruatum est, prout ex innumerabilibus ferè processibus in Cancellaria Rotali existentibus patet; Aliàs si ab huiusmodi obseruantia discederetur, daretur materia excitandi nullitates aduersus illas sententias in tot causis iam latas.

ARGVMENTVM.

Priuilegium ad postulationem partis cōcessum, si pendente lite superueniat, Rei forum non immutat.

SVMMARIVM.

1 *Notarius Episcopi habet priuilegium Fori, & dicitur de eius familia.*
2 *Priuilegium superueniens, lite pendente, non impedit, quin causa prosequatur coram eodem Iudice, Sed contra, num. 13. Intellige tamen, & declara, vt num. 3. & 14.*
4 *Miles effectus ad euitandum iudicium Rectoris remanet sub primo Iudice, nulla habita consideratione priuilegij militaris.*
5 *Affectatio priuilegij quando probata dicatur.*
6 *Laicus effectus clericus in fraudem post sententiam latam à Iudice saeculari, eximitur ab eius iurisdictione, & num. 8.*
7 *Quod intellige quoad causam criminalem.*
9 *Secus quoad causam ciuilem, vbi fuisset per Iudicem saecularem praeuentum.*
10 *In ciuilibus vbi ceptum est iudicium ibidem terminari debet.*
11 *Non solum respectu causae cognitionis, sed etiam executionis sententiae.*
12 *Executio facienda est per Iudicem, in cuius iurisdictione res sita est ad requisitionem tamen Iudicis iudicantis.*

DECISIO XCVIII.

1 ET si Notarius Episcopi † gaudere debeat priuilegio fori, quia dicitur Curialis, & de iurisdictione, ac familia Episcopi, itaut sine eo Episcopale officium exerceri commodè nō possit, & consequenter priuilegium fori, quod habet Episcopus tanquam principalis, & caput trahatur etiam ad eius membra, accessorium, & appendices, ex notatis per *Doct. in cap. fin. de off. Archid.* Et in specie de notario firmarunt, *Menoch. de arb. cas. 562. num. 13. Io. Mar. Bellet. tract. disquisit. cleric. tit. de fauor. cleric. reali, §. 1. num. 22. Grat. discep. 340. num. 1. & seqq. discep. 341. num. 1. & seqq. & decis. 233. num. 6. & seqq. Ricc. decis. 69. num. 1. cum. seqq. lib. 1.* Attamen quando saecularis mutat forum post ceptum iudicium ciuile coram Iudice saeculari, prout fecit Tarquinius Bernabei, qui à creditoribus conuentus, & à Iudice laico condemnatus praetendit in executione sententiae mutasse forum per assumptionem
2 Notariatus Vicarij Foranei S. Genesij, tunc † mutatio fori reum non liberat, nec priuilegium superueniens impedit, quo minus causa prosequatur coram eodem Iudice *cap. penult. de for. compet. vbi Abb. in fin. l. vbi ceptum, & l. si quis postea, ff. de iudic. l. cum quaedam puella, ff. de iurisd. om. iud. vbi Alex. Ias. Dec. Cagn. & alij l. 2. C. vt lit. pend. Spec. in tit. de reo, num. 4. Feder. de Sen. cons. 16. num. 10. & 11. & cons. 97. num. 4. Roman. cons. 412 num. 5. & seqq. Hond. cons. 81. num. 61. lib. 1. Lancell. de attent. par. 2. cap. 4. in praef. num. 631. & cap. 12. lim. 52. num. 19. Io. Mar. Bell. tit. de fauor. cler. personal. §. 4. num. 3. vers. si vero, & vers. & vt paucis, Gratian. discept. 226. num. 14. & seqq. Gras. de excep. cap. 3. num. 34. & de eff. cler. 2. num. 1239. cum. seq.* Quod praecipuè sibi locum
3 vendicat, † quando, prout hic, constat affectatum esse priuilegium, *Io. Mar. Bell. d. §. 4. num. 1. vers. aut talis delinquēs, Franc. decis. 544.* Prout dicimus
4 de illo, qui dolo, & fraude effectus est † miles ad euitandum iudicium Rectoris, quia talis remanere debet sub primo Iudice suo, nulla habita consideratione priuilegij militaris, *l. hoc. accusare, in prin. de accusat. l. si maritus, la 2 §. legis, de adult. l. si quis posteaquam, ff. de iud. Giurb. decis. 23. num. 12*
5 *& seqq.* Probataq; dicitur † affectatio in hoc casu eo ipso, quod huiusmodi priuilegium procuratum fuit post ceptum iudicium, & latam sententiam, *per text. in l. fin. ff. de bon. eor. qui sibi mor. cons. l. fin. ff. de re milit. Bart. in d. l. si quis postea. ff. de iud. Io. Mar. Bellet. d. §. 4. num. 2. Farinac. quaest. 8. num. 110.*
Non obstant, quae dicebantur de Ecclesiastico or-
6 dine, per † quem ordinatus eximitur à iurisditione omnimoda saeculari, etiamsi clericus efficiatur post sententiam latam à Iudice saeculari, ad tradita per *Genuen. in prax. Cur. Arch. Neap. cap. 9. num. 4. & per Grat. in allegat. cap. 226. num. 20. & seqq.*
7 Quia † hoc esse verum dictum fuit quoad omnem manum iniectionem, & sic quoad causam criminalem, vbi ageretur de persona, *Bar. in l. 1. ff. de poen. Couar. prat. quaest. cap. 32. num. 4. vers. tertia conclusio, Farin. d. quaest. 8. num. 107. Cabal. resol. crim. 108. num. 2. & resol. 147. num. 13. & 14. Grat. qui alios citat. discep. 226. num. 20. cum. seqq.* Cum
8 nō possit Iudex † saecularis se intromittere pro executione sententiae suae in criminalibus contra laicū effectum clericum, qui per susceptionem ordinis Ecclesiastici eximitur ab eius iurisdictione, *Grat. d. cap. num. 40. & 41. Io. Mar. Bell. d. §. 4. num. 3. & 4. Giurb. d. decis. 23. num. 12.* Caeterum id non pro-
9 cedit † quoad causam ciuilem, vbi fuit per Iudicem saecularem praeuentum in iurisdictione: Quia tunc priuilegiatus non eximitur à iurisdictione Iudicis praeuenientis quoad bona exequenda, diciturque Iudex causae, & non personae, *Bellet. d. §. 4. num. 3. Grat. d. cap. num. 40. Franc. d. decis. 544.* Nam
10 in † ciuilibus, vbi rectè cęptum est iudicium, ibi finem debet accipere, *§. quoniam; Anth. de testi. d. l. vbi ceptum, ff. de iud. l. nulli prorsus, C. de iudic. exornat Faelin. in cap. ex tenore, col. 7. de rescrip. Trentacinq. lib. 2. tit. de Iud. resol. 10. Gabr. eo. tit. de Iud. concl. 1. Surd. cons. 57. num. 2. & cons. 547. n. 1.*

Decian.

Deciun. conf. 118. n. 3. vol. 3. Menoch. conf. 892. n. 6.

11 Affl. decis. 354. Giurb. dict. decis. num. 1. Idque † non solum respectu causæ cognitionis, sed etiam executionis sententiæ, quæ in eo loco fieri debet, vbi cæptum est iudicium, si fieri potest, quia iurisdictionem si quis occupauit in cognoscendo, præoccupare intelligitur in exequẽdo, Surd. decõs. 152.

12 num. 22. Aliàs in subsidium † fiet alibi executio ad requisitionem tamen Iudicis, coram quo cæptum fuit iudicium, l. qui Romæ, §. sententiam, vbi Doct. ff. de re iudic. cap. postulasti, de for. comp. Surd. d. cons. 152. num. 21. cons. 204. num. 1. & seqq. & cons. 405. ferè per tot. Lancell. Gall. cons. 24. num. 13. Menoch. cons. 676. num. 7.

Pariter non obstat Gratian. discept. 421. num. 25.

13 & seqq. Vbi quod † priuilegium superueniens trahitur ad litem pendentem; Quoniam id procedit, quando motu proprio, & ex certa scientia superioris superueniret priuilegium, Giurb. d. decis. 23.

14 num. 4. Franc. d. decis. 544. num. 5. Secus verò † quando precibus oblatis, & ad partis postulationem fuit obtentum, quia tunc procedit dispositio dict. l. si quis postea, de Iudic. & l. cum quadam puella, ff. de Iurisd. omn. Iud. prout equidem distinguunt idem Grat. d. cap. 421. num. 25. & seqq. & rursus cap. 906. num. 6. & Giurb. d. decis. num. 5. & 10.

Et ita resolutum.

ARGVMENTVM.

Creditor posterior, qui habet hypothecã potior est illo, qui non habet, potestq; per actionem hypothecariam, vel per Saluianum auocare pignus, & illud retinere, donec sit satisfactus: Nec cogitur offerre primo creditori, nisi eam pecuniam, pro qua pignus erat obligatum. Cum aliis multis, de quibus infra.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum interdictum datur, vbi constat de hypotheca actoris, & possessione rerum.*

2 *Probatio extremis in saluiano est locus Aegidiana.*

3 *Nec est locus appellationi quoad effectum suspensiuũ.*

4 *Aegidiana habet locum in secunda instantia, etiam si lata prius fuerit sententia ad fauorem rei, quæ implicitè reuocetur ex eisdem ad fauorem actoris.*

5 *Sententia lata absque citatione est nulla.*

6 *Citationis defectus est insanabilis, quia tollit naturalem defensionem de iure diuino competentem.*

7 *Citatio ad sententiam, si à parte citante non reproducatur, dicitur circumducta.*

8 *Nec potest Iudex sub illo termino deuenire ad sententiam, sed opus est noua citatione.*

9 *Conclusio in causa censetur circumducta per admissionem nouorum iurium.*

10 *Sententia hypothecam non inducit in bonis condemnati ante executionem.*

11 *Sententia parit obligationem per quasi contractum in Iudicio.*

12 *Obligatio, quæ oritur ex sententia, dicitur ciuilis, habens effectum naturalis.*

13 *Et parit actionem in facto, quæ dicitur personalis num. 14.*

15 *Hypotheca non inducitur, nisi vel partium conuentione, quæ dicitur expressa, vel legis dispositione, & dicitur tacita, quæ non inducitur, nisi in casibus à lege expressis.*

16 *Quod lex non dicit, nec nos dicere debemus.*

17 *Pignus Prætorium, vel Iudiciale non inducitur, nisi per actualem immissionem.*

18 *Creditor posterior, qui habet hypothecam, potior est eo, qui non habet.*

19 *Prior tempore non est potior in Iure in obligationibus personalibus ad dandum*

20 *Prior intelligitur is, cui res prius obligatur, licet alteri prius tradatur.*

21 *Hypothecam habens dicitur habere ius quæsitum in re.*

22 *Hypothecaria actio est in rem, & intentatur contra quemcunque possessorem.*

23 *Hypothecaria licet non sit merè realis, plus tamen inhæret rei, quàm personæ.*

24 *Creditor per hypothecariam potest auocare pignus, & illud retinere contra debitorem.*

25 *Creditor secundus non cogitur afferre primo, nisi eam pecuniam, pro qua pignora erant obligata.*

26 *Cessio ex causa crediti, de quo non constat, nisi per confessionem cedentis, præsumitur simulata.*

27 *Actio semel extincta cedi non potest, nisi in solutione pactum de cedendo interueniat.*

28 *Producta facta coram vno Iudice, non debet operari in alio Iudicio.*

29 *Exceptio turbida, quæ requirit altam indaginem, non admittitur in saluiano.*

30 *Productio eatenus nocet, quatenus scriptura probat.*

31 *Saluianum interdictum vtile competit cuicunque competit hypotheca.*

32 *Producens scripturam in iudicio censetur fateri omnia in ea contenta, & num. 43.*

33 *Instrumento publico potius standum est, quàm depositionibus testium.*

34 *Oblitio ex longi temporis spatio præsumitur, non tantum in facto alieno, quàm proprio.*

35 *Gubernator Prou. March. non potest disponere de bonis Fisco incorporatis sine licentia Summi Pontificis.*

36 *Gratia delicti non trahitur ad bona alienata in tertium, & num. 37.*

38 *Familiaritatis iure tunc præsumitur quis possidere, quando bona ad alium possunt pertinere iure dominij.*

39 *Pœna capitis damnatus cum publicatione bonorum non*

non possidet ciuiliter, nec naturaliter: Limita vbi condemnatio facta fuisset in contumaciam, quia tunc non amittit ea, quæ sunt iuris communis, num. 45. Et in dubio condemnatio præsumitur potius propter contumaciam, quàm ob delictum, si bannum factum sit in contumaciam, num. 46.

40 *Bannitus plenariè restitutus recuperat omnia bona Fisco non incorporata, ac si illis priuatus non fuisset. Et tali casu possessio in alium translata non censetur perpetua, sed temporalis, num. 41. Quæ proterea reuertitur ad ipsum tanquam ad pristinum dominum, num. 42.*

43 Resolutio iure datoris, resoluitur ius acceptoris.

47 *Testis in vno mendax, reprobatur in omnibus ratione iuramenti indiuidui.*

48 *Creditor succedens debitori videtur eo ipso sibi soluisse.*

49 *Nec ad hoc requiritur factum Iudicis.*

50 *Creditum hæredis extinguitur in aditione per confusionem, si non est factum inuentarium, si verò factum est inuentarium extinguitur per fictam solutionem.*

51 *Nemo cedere potest ius, quod non habet.*

52 *Inuentarium non suffragatur hæredi, quatenus adsunt bona hæreditaria.*

53 *Creditor non est verisimile quod diu negligat exigere: Maximè si facilis sit exactio, num. 54.*

55 *Confessio dotis receptæ facta per virum, non præiudicat tertio creditori.*

56 *Etiamsi maritus fateatur illam recepisse à Socero, Cognato, vel alio extraneo.*

57 *Creditor, qui pignus accepit, non potest eo relicto post litem contestatam, ad aliud transire: Quod limita, & declara, vt num. 59. & seqq.*

58 *Variatio non permittitur. Limita vt num. 62. & 63. Hypothecaria actio datur insolidum ad omnia bona debitoris.*

60 *Executio potest iterum fieri, si per primam non est plenè satisfactum creditori hypothecario.*

61 *Donec debitum durat, nulla res obligata liberatur.*

62 *Qui habet plura bona obligata experiri potest contra quæ mauult in satisfactionem sui crediti.*

64 *Variatio de via ordinaria ia executiuam non permittitur. Limita vt num. 65.*

DECISIO XCVIIII.

CVm Dominus Laurentius Pelicanus Maceratensis de Anno 1599. emerit perpetuum annuum censum florenorum 36. pro pretio florenorum 400. à Domino Iuliano Rugerio de Monte Santo vendente nomine proprio, & vti Procuratore Ioannis fratris, cum fideiussione Cap. Iacobi Compagnoni de Monte Vlmo, qui vti principalis, & in solidum se obligauit cum hypotheca bonorum in forma cameræ; Et de anno 1606. ab eisdem fratribus emerit alium censum florenorum 32. pro simili pretio florenorum 400. cum accessione, & obligatione in solidum eiusdem Cap. Iacobi; Et DD. Annibal, & Franciscus filii, & hæredes eiusdem Laurentij essent creditores in notabili summa fructuum, egerunt in Curia Generali Marchiæ coram Locumtenente Ciuili vtili Saluiano interdicto contra Dominum Salustium Philippuccium possessorē vnius predij olim possessi à dicto Cap. Iacobo. Cæterum quia pro parte eiusdem Domini Salustii rei conuenti, ac Domini Cap. Mutii Nobilis auctoris laudati multa fuerunt deducta pro retentione dicti fundi, pronunciauit Iudex competijsse, & competere Domino Salustio ius retinendi possessionem, tàm pro forte principali, quàm pro fructibus censuum contentorum in sententia D. Pennæ lata de anno 1590. & aliorum censuum per dictum Dominum Mutium accollatorum, nec non pro meliotamentis per Dominum Salustium factis, & liquidandis, & vt latius in eadem sententia, à quâ cum fuerit appellatum pro parte illorum de Pellicanis ad hāc Rotam, vbi per eos fuit suspensum petitorium, & iterum instatum coram me pro immissione. Fuit tandem proposita causa, & resoluta, ad eorum fauorem de voto omnium, solutis tamen, ac refectis prius per eos melioramentis dicto Domino Salustio, nec non accollatis in se censibus ad fauorem RR. Fratrum Sancti Augustini, de quibus in actis eodem modo, & forma prout Cap. Murius Nobilis auctor laudatus in se accollauerat, ac facta obligatione de liberando eundem Nobilem à molestiis, si quas in futurum passurus sit à creditoribus censuariis occasione dictæ accollationis factæ, duratura donec, & quousque dd. de Pelicanis steterint in possessione dicti fundi, iuxta formam obligationis factæ in actis per eosdem actores, fundamentum resolutionis fuit, quia pro parte illorum fuerunt probata extrema Saluiani, ac doctum de eredito cum hypotheca per

1 Instrumenta publica, quo casu † denegari non debet immissio ex Saluiano, *Scapuc. de Salu. lib. 1. quæst. 15. num. 3. Cenc. de Cens. par. 2. cap. 2. quæst. 5. art. 9. num. 16. Rot. in recent. part. 1. decis.*

2 *294. num. 3. & decis. 307. num. 4. & 5.* Et † est locus Aegidianæ excludentis appellationem, *Seraph. decis. 1415. num. 1.* Quæ durat tàm in prima quàm in secunda, & quacunque alia instantia.

Contard.

Contard. de moment. poss. quæst. Ægidiana 4. num.
8. & 9. Rot. diuers. par. 3. lib. 2. decis. 201. nu. 2.
3 & in recent. par. 1. decis. 173. num. 3. Nec † est lo-
cus appellationi quo ad effectum suspensiuum,
Contard. d. quæst. 4. num. 9. Scapuc. de Salu. lib. 3.
quæst. 3. num. 1. Grat. decis. 74. num. 6. & decis.
204. num. 5. Put. decis. 480. lib. 2. Rot. apud Pa-
eis. de Sal. decis. 144. n. 4. & 5. & apud Marches.
de commiss. par. 1. fol. 949. coram Aldobrandino.
4 Quod procedit † etiam si prius lata fuerit pro D.
Salustio reo conuento sententia, quę ex eisdem non
explicitè, sed implicitè fuit reuocata, tàm ex ca-
pite nullitatis, quàm iniustitiæ, Scapuc. d. quæst. 3.
num. 2. & 3. Gratian. discept. 103. num. 6. & seqq.
discept. 266. num. 13. & 14. & discept. 950. num.
24. Surd. cons. 160. n. 40. Rota in vna Rauennaten.
Saluiani coram Iusto ex impress. per eund. Scap. post
d. quæst. & ex impress. per Statil. decis. 143. num.
6. & seqq. & coram Seraph. decis. 493. num. 5. &
in recent. par. 1. decis. 173. num. 5.
5 Nullitas † autem deducitur ex defectu citationis
ad sententiam, l. 1. §. item cum ex dicto, ff. quæ
sent. sine appell. rescind. l. de vno quoque, ff. de re
iudic. l. nam ita diuus, ff. de adopt. Rot. apud Greg.
decis. 4. num. 1. & diuers. par. 4. decis. 26. per tot.
6 Qui † defectus est insanabilis, eo quia tollit natu-
ralem defensionem de iure diuino competentem,
Bart. in extrauag. ad reprimendum in ver. figura,
num. 6. Glos. in clem. sæpè, in verb. defensiones, de
verb. sign. Dec. cons. 603. num. 11. & 12. Vant.
de nullit. ex defect. citat. num. 9. Rot. in recent.
par. 1. decis. 179. num. 2.
Nec obstat quod in actis constet de quadam cita-
tione ad sententiam facta ad instantiam illorum
7 de Pelicanis; Quia † cum per eosdem non fuerit
reproducta, nec instatum pro expeditione dicitur
euanuisse, l. post edictum, §. quod si is, qui edictum,
ff. de Iud. Vant. de nullit. ex def. citat. num. 111.
Vestr. in prax. lib. 7. cap. vlt. sub num. 10. & ibi
8 adden. num. 34. Propterea q; † non poterat Index
in huiusmodi termino deuenire ad sententiam ad
fauorem rei, sed opus erat noua citatione, l. pro-
perandum, §. 1. C. de Iudic. Innoc. in cap. consuluit,
9 sub num. 1. de off. deleg. Presertim quia † circum-
ducta erat conclusio in causa per admissionem iu-
rium partis aduersæ, cap. inter monasterium, de
sent. & re iudic. & ibi Fælin. num. 22. Gratian.
discept. 156. num. 37. discept. 438. num. 1. & plu-
ribus seqq. & discept. 959. num. 18. & seqq. Assl.
decis. 215. num. 3. Rot. in vna Ferrarien. Societa-
tis 9. Iunij 1606. coram. Pena ex impress. per
Marches. de comm. par. 3. fol. 22. & apud Gregor.
decis. 140. num. 7. & 16. & seq. & decis. 457. nu.
5. & seq. & apud. Coec. decis. 414. num. 4.
Iniustitia verò deducitur ex retentione prædii
concessa D. Salustio pro contentis in sententia D.
Pennæ à die lati laudi per R. Fratrem Cæsarem de
10 anno 1587. cum clarum sit, quod sententia † hypo-
thecam non inducit in bonis condemnati ante exe-
cutionem factam, nec dici potest à die sententiæ
bona esse sibi obligata, l. non est mirum, ff. de pign.

act. Rebuff. ad Constit. Galliæ, tom. 1. tit. de constit.
reddit. art. 1. Glos. 14. in fin. Barell. in summ. decis.
par. 2. tit. 32. n. 163. Grat. discept. 545. num. 38.
11 & seq. Nam † occasione sententiæ solùm quasi
contrahitur, l. 3. §. idem scribit, cum Glos. in verb.
in iudicio, ff. de pecul. & ibi Bart. num. 1. 6. & 7.
12 Et † ex huiusmodi quasi contractu nascitur obliga-
tio ciuilis habens effectum naturalis, Bart. d. §.
13 idem scribit, sub num. 12. Ex quo † oritur actio in
factum, quæ dicitur ex re iudicata, Glos. in l. item
veniunt, §. idem rectè, ff. de re iudic. Bart. vbi supra
14 num. 13. Quæ † quidem actio est personalis, vt in-
quit Ang. in d. §. idem scribit, post medium, Non
15 autem † dici potest, quod ex hoc quasi contractu
inducatur hypotheca bonorum, quæ non induci-
tur, nisi vel partium conuentione, quæ dicitur con-
uentionalis expressa, l. 1. ff. de pign. act. l. si ibi,
§. de pignore, ff. de pact. l. contrahitur, ff. de pign.
Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 1. nu. 3. Paeis. de Salu.
sin. p. 3. cap. 5. num. 40. De qua expressa hypothe-
ca in præsenti casu non constat, Vel ex legis dispo-
sitione, & dicitur hypotheca tacita, quæ non in-
ducitur, nisi in casibus à lege expressis, Glos. final.
in fin. l. 2. ff. de priuil. cred. Rip. in l. dabimus, nu.
9. co. tit. Grat. discep. 25. num 1. Surd. de alim. tit.
9. quæst. 44. num. 20. & decis. 31. num. 9. & decis.
271. num. 10. At iste non est vnus ex illis casibus,
16 in quo lex tacitam inducat hypothecam, † Ideo-
que non est noua inuentione inducendum, Cran.
cons. 90. num. 2. Becc. cons. 35. num. 4. Surd. d.
decis. 31. sub. num 9. Nec etiam dici potest indu-
17 ctum pignus † prætorium vel iudiciale, nisi secuta
actuali inmissione in possessionem, d. l. non est mi-
rum, & Glos. in l. 1. in verb. traditum, ff. de pign.
act. l. 2. C. de præt. pign. Mantic. d. tit. 1. num. 4.
Negus. de pign. 2. mem. 3. par. nu. 30. De qua im-
missione non apparet. Igitur cum Iacobus ex dicta
sententia, & illius acceptatione possit dici obliga-
tus ad fauorē Sacripantia obligatione tantùm per-
sonali, & eius bona non possint dici affecta aliqua
hypotheca expressa, vel tacita ad fauorem Sacri-
pantis, sequitur quod D. Salustio, vel causam quo-
modocunque habenti ob eo non competat retentio
bonorum illius contra Pelicanos habentes pro di-
ctis censibus obligatom d. Cap. Iacobum cū hypo-
18 theca expressa, Et † propterea ipsos Pelicanos,
quamuis posteriores esse præferēdos anteriori cre-
ditori, qui hypothecam non habet, l. qui autem, in
prin. ff. quæ in fraud. cred. l. creditor, §. si primus,
ff. qui pot. in pign. hab. l. eos, C. eod. Negus. d. tract.
2. mem. 5. par. num. 1. & 2. Decian. cons. 22. num.
4. lib. 2. Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 22. num. 20.
Surd. dec. 310. n. 5. Quia quando plures creditores
concurrunt, præsupponitur eos omnes ius pigno-
19 ris habere, Cum † semper in personalibus obliga-
tionibus ad dandum, qui prior est tempore, nisi
habeat priuilegium, in iure potior non habeatur.
l. priuilegia, ff. de priuil. cred. Mant. eo. tit. nu. 21.
20 Quod quidem est adeo verum, † vt procedat etiamsi
secundo creditori res hypothecata tradita fuerit,
quia in ea adhuc præfertur prior tēpore in hypo-

theca, *Negus. d. mem. 2. num. 5.* Gait. *de cred. cap. 4. quæst. 11. num. 1538 & seq. fol.* 407. Rip. *in d. l. priuilegia. num. 64. ff. de priuil. cred. Pacif. de Salu. inspect. 3. cap. 2. num. 520. Mant. d. lib. 11.*
21 *tit. 22. nu. 2.* Et ratio † est, quia habens hypothecam dicitur habere ius quæsitum in re *d. l. eos, C. qui*
22 *pot. in pign. hab. l. 1. ff. de pign.* Vnde rem † prosequi potest, in quemcunq; transeat possessorem, ex quo res semper transit cum sua causa, *l. pignoris, ff. de pign. l. si debitor, C. de distr. pig. Surd. d. decis. 310. num. 6. Mant. decis. 7. num. 6.* Rot. *in recent.*
23 *par. 1. decis. 301. nu. 17.* Et hypotecaria, † quam experiuntur DD. de Pelicanis, licet non sit merè realis, plus tamen inhæret rei, quàm personæ, secundum Glos. *in l. si tibi decem, §. de pignore, ff. de pact. Tiraq. de retr. consang. §. 8. Glos. 5. n. 10. Scapuc de Sal. lib. 1. quæst. 4. num. 7. Surd. decis. 174.*
24 *n. 17. & decis. 310. nu. 7.* Meritò que † ipsi rectè possunt auocare pignus, & illud per Saluianum retinere contra D. Salustium cessionarium D. Mutij creditoris sine hypotheca, iuxta *tex. in l. si prior, §. fin. ff qui pot. in ping. hab.* Negu. *d. tract. 2. mem. 5.*
25 *par. num. 5. cum alijs congest. nu. 18.* Nec † coguntur offerre pecuniam debitam sine hypotheca, sed tantùm eam pecuniam, pro qua pignora sunt obligata, *d. l. vnic. in fin. & ibi Glos. in ver. quod in secundo, C. etiam ob Chirogra. pec. pig. ten. poss.*

Vlterius iniustitia d. sententiæ D. Iudicis a quo redditur manifesta, ex quo in actis constat censum D. Vincentii Iardini, pro quo fuit data retentio, fuisse multis ab hinc annis extinctum à d. Iacobo, itaut in sorte principali remanserit in summa scutorum 55. vt asserunt Fælicianus Bonuicinus in quodam suo calculo facto iam de anno 1615. pro parte D. Salustii exhibito in proc. fol. 117. Et D. Marinus Claudianus in instrumento cessionis exhibito per eundem Salustium, fol. 140. Præterea si attendantur cessiones, quarum vigore D. Salustius prætendit ius retinendi, sunt quidem defectuosæ, cum non costet Viscardos esse cessionarios Iardini, Imò neque satis constat de existentia d. census, vt
26 dictum est, vnde sequitur, † quod aliæ cessiones subsecutæ ex causa crediti, de quo concludenter non constat, præsumantur simulatæ, *ad tex. in l. per diuersas, & ibi Bar. & alij, C. mand. Ancb. cons. 138. num. 1. Puc. decis. 22. num. 2. lib. 3. Seraph. decis. 1139. num. 3.* Vel prodesse non possunt tanquam factæ ex longo internallo post actionem extinctam per solutionem simpliciter factam, succe-
27 dente regula † quod actio semel extincta cedi non possit, nisi fuisset solutio facta cum pacto, vt cederetur actio, quod hic non apparet interuenisse, *l. 1. Cod. de contr. ind. tutel.* Cum cedere quis non possit, quod non habet, *l. nemo plus virib. ff. de reg. Iur. l. Modestinus, vbi Bart. num. 4. & Castr. num. 6. ff. de solut. Surd. decis. 308. num. 8. & 9.* Rot. *in recent. par. 2. decis. 426. num. 4. & decis. 450. num. 3. & ex impress. apud Cenc. de Cens. dec. 184. num. 2.* Vltra quod de assertis solutionibus factis pro fructibus dicti census, quorum solutionum occasione fuerunt subsecutæ dictæ cessiones, non constat legitimè in actis, nisi per recepta, quæ non probant, quamuis fuissent in alio iudicio pro-
28 ducta, vt videtur annuere pars aduersa; quia † productio facta coram vno Iudice, non debet operari in alio iudicio, cum nec etiam acta in vno iudicio, noceant in alio, *Ceph. qui alios allegat, cons. 377.*
29 *num. 86. Greg. decis. 432. num. 4. & 5.* Vnde † saltim, cum omnia prædicta sint valde turbida, & dubia, & requirant altiorem indaginem, visum fuit in consideratione non esse habenda in hoc possessorio, in quo versamur, *ad not. per Scap. de Salu. lib. 2. quæst. 1. num. 1. Dec. cons. 424. col. fin. Rol. cons. 1. num. 73. lib. 1. Natt. cons. 532. n. 4. Becci cons 89. num. 2. Menoch. adipisc. rem. 3. num. 180. Surd. cons. 4. num. 36. Rot. diuers. par. 1. decis. 43. num. 3. decis. 44. num. 5. & decis. 520. num. 4. & par. 2. decis. 34. num. 23. & ex impress. per Pacif. decis. 13. num. 3 & decis. 19. num. 3. & in recent. par. 1. decis. 559. num. 3.*

Quo verò ad censum Vespesiani Aloisii, nec pariter visũ fuit legitimè iustificata intentio excipiẽtium de retentione, Nam ex iuribus in actis producta colligitur, quod census fuit constitutus, & venditus à Sacripante ad fauorem Vespasiani, qui illum postmodum cessit Scipioni, & aliis eius fratribus filiis Bernardini, de quo apparent publica instrumenta, Verùm quia supponitur, quod mortuis d. Scipione, & Hieronymo filiis dicti Bernardini ab intestato, illis successerint Cinthia eorum soror, & vxor Caroli Saxolini, De istorum fraternitate, morte, & successione non constat, nisi ex depositione quorundam testium examinatorum in quadam alia causa mota per dictam Cinthiam contra Cap. Mutium, quorũ testium depositiones tantùm sunt productæ in hoc iudicio sine reliquo processu, & sic non potest constare, an ritè, & rectè fuerint examinati, & per consequens non probant, quoniam
30 † productio catenus nocet, quatenus scriptura probat, *Bart. in l. post legatum, num. 2. vers. responde, ff. de his, quib. vt indign. Alex. cons. 124. num. 5. lib. 7. Soc. cons. 92. n. 9. lib. 3. Egid. dec. 395. Caput. dec. 199. par. 1. Greg. d. dec. 432. nu. 4. vers. quia productio*,

Non obstat, quod Saluianũ non detur pro rebus cuiusuis debitoris, sed solum pro rebus coloni, & inquilini causa pensionis rei conductæ, iuxta opinionem Cyn. & aliorum, quos citat, & sequitur *Menoch. adip. rem. 3. quæst. 3. & cons. 295. per tot.*
31 Quia † contraria opinio est verior, & magis recepta, præsertim in hoc statu Ecclesiastico, à qua non esse recedendum dici. *idem Menoch.* se retractans *cons. 736. num. 2.* Et hanc esse magis veram, & receptam opinionem firmat *Grat. discept. 266. num. 21. & seqq. & sequitur Rot. diuers. par. 1. decis. 44. num. 4. & par. 2. decis. 34. num. 24.*

Pariter non obstat, quod ex dicta sententia Pennæ oriatur saltim officiũ Iudicis ad fauorem Sacripãtis, & successorum illius, & quod vbicunque competit officium Iudicis competat etiam retentio, ad trad. *per Ias. in l. 1. sub. num. 132. ff. de leg. 1. & per Pacif. de Salu. inspect. 3. cap. 2. num. 227.* Quia

huc

hoc procedi contra ipsummet debitorem, non au-
tem contra hypothecarium creditorem in terminis
d. l. vnic. C. etiam ob Chirogr. pec. & ibi Doct. Et
ita debet intelligi Iasonis doctrina secundum iura,
quæ allegat, nēpe l. hæreditas, in fin. ff. de pet. hæred.
& l. de pollicitationibus, in fi. ff. de polic. Scapuc. de
Sal. lib. 1. quæst. 15. nu. 3. Pacif. co. tract. inspect.
3. c. 1. n. 4. & seq. Rol. cons. 9. & cōs. 14. n. 1. lib. 1. Nat.
cons. 617. n. 9. Bec. cons. 89. n. 1. & 15. Gabr. cons. 47. n.
20. lib. 1. Surd. cons. 51. n. 3. Contar. de mom. poss. lim.
14. n. 11. Cene. de Cens. p. 2. c. 2. q. 5. art. 9. n. 9. & seqq.
Neq; obstat quod dicebatur Sacripantem posses-
sorem potuisse obligare bona, de quibus agitur, nō
tantùm pro dote D. Elisabettæ eius uxoris, quod
fuit de anno 1580. sed etiā pro censibus prædictis
venditis per eundem; D. Vincentio Iardinode anno
1580. & D. Vespesiano Aloysio de anno 1583. ac
propterea licet postmodum eadem bona ab anno
1588. citra fuerint possessa per d. Cap. Iacobum
post cancellationem eius banni, & proinde obliga-
ta pro dictis duobus censibus ad fauorem Pelica-
norum de anno 1599. & 1606. Attamē, cum sit an-
terior hypotheca constituta à d. Sacripante de di-
cto tempore possessore, Ideoq; fatendū esse, quod
sit præferendus D. Salustius cessionarius tam pro
iuribus dictæ dotis, quàm pro dictis cēsibus, & fru-
ctibus respectiuè. Pro responsione vltra superius
dicta, est animaduertēdum, quod ex iuribus in pri-
ma instantia productis pro parte eiusdem Salustii
32 quæ † probant contra eundem, Ias. cons. 57. nu. 13.
lib. 1. Gozad. cons. 42. n. 9. Alex. cons. 76. nu. 10.
lib. 7. Rot. apud Greg. decis. 331. n. 11. Nempè ex
lando lato inter Sacripantem, & Iacobum de anno
1587. bona, quę dicebātur confiscata per assertum
homicidium cōmissum per Iacobum, fuerunt per
eūdemmet recuperata à Camera, quidquid in cō-
trarium deponant testes per Salustium examinati,
33 cum † standum potius instrumento publico, quā
depositionibus testiū, Glos. in rub. ff. de fid. instr.
Innoc. in cap. cum Ioannes, n. 2. de fid. instr. Bal. in l.
si alterius, n. 5. C. si min. se maior. dix. Maximè cū
34 factum sit antiquum, scilicet 48. annorū, cuius tē-
poris spatio præsumitur obliuio, non tantùm in his
quæ concernunt factum alienum, sed etiā propriū,
Glos. in l. licet, C. de acq. poss. Doct. in l. peregrè, eod.
tit. Bal. cons. 36. n. 6. lib. 1. Gozad. cons. 9. n. 35. Crau.
cons. 28. n. 4. Natt. cons. 315. n. 1. Surd. decis. 222.
n. 17. Mant. dec. 142. n. 9. Seraph. dec. 1439. num. 1.
Quamobrem dici non potest Sacripantem aliquod
ius acquisiuisse super dictis bonis, stante maximè,
quod non ipse, sed Iacobus fecit cōpositionē cum
Camera, & bona recuperauit à Fisco signū euidens
quod adhuc incorporata non erant, sed tantùm
35 confiscata, quia † si incorporata fuissent Iacobo
restitui non potuissent per Gubernatorē Marchiæ
sine licentia Sanctiss. Arg. c. 1. §. item si Episcopus,
quib. mod. feud. amit. cap. vt super, cap. ad nostram,
de reb. Eccl. non alien. Et si alienata fuissent in Sacri-
pātem, Iacobo certè restituta non fuissent, nec gra-
36 tia † in hac parte valuisset, cū non trahatur ad bo-
na alienata, & in tertiū translata, l. 1. C. de sent. pass.
Farin. de inquisit. q. 6. n. 33. Odd. de rest. in integ. q. 99.
37 nu. 41. Igitur † cū appareat de gratia Iacobi, & de
restitutione quo ad bona, cōcludendū est illa fuisse
cōfiscata, sed nondū alienata, & in aliū trāslata, vt
in simili cōsiderat Farin. d. n. 33. in fin. vers. ideo si est
38 facta gratia. Et licet † ea fortasse retinuerit, seu pos-
sederit Sacripantes, per id tēpus, quo frater Iaco-
bus exulauit à patria, tamen videtur potius id fe-
cisse iure familiaritatis, quā iure proprio, Māt. dec.
241. sub n. 2. vers. neq; etiā. Vel vti depositarius Fi-
scidū pendente causa criminali, bona cōfiscata re-
manebant in suspenso, vtrum essent incorporanda,
39 vel nō. Nec releuat † quod Iacobus, dū exulauit cō-
demnatus pęna capitali cū publicatione bonorū,
desierit possidere, tam ciuiliter, quā naturaliter, vt
videtur sentire ead. Rot. apud Mant. dec. 245. nu. 3.
Quia ex hoc non infertur, quod Sacripantes verè
possederit, sed potius quod possederit Fiscus; Et in
omnē euentum illa possessio Sacripantis non erat
perpetua, sed tēporalis, & reuocabilis, vt euentus
40 docuit; Nam † cum Iacobus fuerit à Principe suo
plenariè restitutus, & gratiatus, recuperauit omnia
bona Fisco nō incorporata, ac si illis priuatus non
fuisset, Fœlin. in c. quæ in Ecclesiarum, vers. per istā,
de constit. Rol. cons. 45. n. 21. lib. 4. Mobed. dec. 6. n. 2.
tit. de rest. spol. Rot. in rec. par. 2. dec. 465 nu. 1. vers.
41 vnde dubitatum fuit, Et tali casu † bonorum pos-
sessio in alium translata, non censetur perpetua,
sed temporalis, & reuocabilis pro tempore scilicet,
quo contumacia durasset, Rot. diu. par. 1. dec. 68.
42 & in rec. par. 2. d. decis. 465. n. 2. Ita † vt ad ipsum
tanquam ad pristinum dominum reuertantur, Rot.
in rec. par. 1. decis. 449. num. 8. & par. 2. d. decis.
465. sub num. 2. vers. quare Franciscus, & num. 6.
vers. qua rescissa, Mobed. d. decis. nu. 3. & 4. Quod
confirmatur ex obseruantia subsecuta, cum ipse-
met Iacobus post reditum in patriam possede-
rit bona omnia communiter pro indiuiso cum Sa-
cripante fratre, cum quo venit postea ad diuisio-
nem, & cepit de per se bona proportione sua pos-
sidere, & administrare, vt constat ex processu, & in
simili considerat Rot. in alleg. decis. 465. num. final.
in fin. Ex quibus etiamsi consideretur, quod ali-
quod ius, seu aliqua hypotheca acquisita fuisset
Sacripanti, seu eius creditoribus, tamen cum illa
43 possessio fuerit † temporalis, & reuocabilis, resti-
tuto Iacobo, & recuperata per eum possessione,
illud ius, seu hypotheca illa euanuit, l. 3. ff. quib.
mod. pign. vel hypoth. l. lex vectigali, ff. de pign.
Rot. in d. decis. 465. num. fin. Vt in simili dicimus
quod resoluto iure pignorantis, resoluitur ius ac-
cipientis, Tiraq. de retract. conuen. §. 3. Glos. 1. sub n.
11. Mant. de tacit. lib. 4. tit. 32. n. 124. Corb. de iur.
emphyt. tit. de causa priuat. ob alienat. lim. 33. nu. 4.
Et ad maiorem præmissorum corroborationem
fuit etiam consideratum, quod idem Iacobus de
44 anno 1581. 82. 83. & ante, † & postea posside-
bat communiter pro indiuiso, cum Sacripan-
tem eius fratre multa alia bona stabilia in eod.
territ. Montis Vlmi, & ex illis fructus perci-
piebat, prout constat ex depositione quatuor
testium

testium examinatorum; homicidium autem secutum fuit de anno 1579 & ipse Iacobus homicida reportauit gratiā, & restitutionem de anno 1581. vt cõstat ex iuribus vltimo loco productis pro parte eiusdem Salustii, quæ probant, vt diximus, corā eum, *l. si quis testibus, C. de test. Rot. in rec. par. 1. dec. 282. nu. 7.* Vnde ex prædictis colligi potest, quod bannū non fuit sibi impedimenti, quo minus retinuerit possessionem suorum bonorum, & sicut possidebat bona, de quibus isti testes deponunt, sic pariter potuit possidere bona, de quibus modo agitur, non obstante banno, maximè quia, cum fuerit
45 ob contumaciam condemnatus, & † bannitus, non amisit ea, quæ sunt iuris cõmunis, *Rot. in rec. par. 1. dec. 449. sub n. 7.* Vbi etiam dicitur, quod hoc casu
46 † sententia præsumitur potius lata propter contumaciā, quàm ob delictum, *Roman. cons. 329. n. 10. & sequitur etiam Rot. in sæpius alleg. dec. 455. nu. 2. par. 2. in recent.*

Nec est faciendum fundamentum super dictis testiū examinatorum per Salustium in hac instantia, ad probandum quod Sacripantes solus possidebat bona, de quibus agitur, ab āno 1579. vsq; & per totum 1588. quia sūt nulliter examinati super capitulis nunquam per Iudicem admissis, & per Notarium, cui non fuit cõmissum examen, nec iuramenti receptio. & pro parte Pelicanorum sēper fuit de nullitate protestatum. Vltra quod si rectè cõsideretur dicta eorum, difficile poterunt saluari a mendacio, quia asserunt, quod vsq; de anno 1575. Sacripantes cepit solus possidere d. bona confiscata per homicidium, & quod continuauit in d. possessione per totum annum 1588. Et tamen constat ex aliis iuribus productis per eundem Salustium, quod homicidium fuit commissum de anno 1579. & gratia
47 siue restitutio obtenta de anno 1581. Testis † autem in vno mendax, reprobatur in omnibus, & nihil probat ratione iuramenti quod est indiuiduū, *Bal. in l. ex falsis, n. 15. vers. ista est veritas, C. de fid. instr. Grat. disc. 109. n. 3. & 4. & dec. 227. n. 8. Farin. qui alios congerit, q. 67. §. 4. n. 111. & seqq. Rot. in rec. par. 2. decis. 535. n. 4. vers. nulla eorum, Mantic. dec. 142. n. 15.*

Præterea pro vlteriori responsione ad allegatam, & prætensam retentionem pro scutis 750. ex donatione, siue cessione facta D. Salustio per D. Catharinam vxorem d. Mutii Nobilis, & filiam, ac hæredem d. D. Elisabettæ olim vxoris Sacripantis; Est sciendum quod, cum d. Elisabetta fuerit à viro Sacripante relicta hæres, de quo non dubitatur, & constat in proc. fol. 106. quam hæreditatem adi-
48 uit, potuit vtique sibi soluere, † quinimo possidendo hæreditatem, retinendoq; bona, sibi soluisse videtur, iuxta decisionem, *Bart. in l. peculium, la 2. in prin. ff. de pecul.* vbi creditor, qui succedit debitori, videtur statim sibi soluisse de vniuersis bonis, *Socc. Iun. cons. 170. n. 9. lib. 2. Surd. dec. 170. n. 1. & dec. 224. n. 8. & 9. Rot. in rec. par. 2. dec. 61. nu. 4.* Nec
49 ad † hoc requiritur factum Iudicis, *Seraph. decis.*
50 *967. nu. 1.* Nam † creditum hæredis extinguitur in aditione, si non per viam confusionis stante inuentario, saltim per fictam, & immaginariam solutionem, *Soc. Iun. d. cons. 170. n. 5. & 6. Paris. cons. 16. nu. 39. lib. 2. Affl. dec. 237. nu. 4. Surd. d. dec. 224. nu. 9. Rot. in rec. par. 2. dec. 450. nu. 2. & 3.* Et sic
51 † stante d. extinctione non potuit Catharina cedere, seu donare ius, quod non habet super d. hæreditate, *l. nemo, ff. de reg. iur. Rot. in rec. par. 2. dec. alleg. 450. num. 3.*

Neq; etiam refragatur inuentarium factum per d.
52 hæredem: quia † cum ex eius lectura appareat adesse bona ad sufficientiam, & vltra creditum, non impedit huiusmodi solutionem, vt per *Gabr. cons. 125. n. 12. lib. 1. & tenuit Rot. in d. decis. 61. n. 4.*
53 *vers. non obstat* Accedente † maximè tam longa taciturnitate, quæ longè facit differre à verisimili, quod si in hæreditate non adfuissent bona ad sufficientiam, non neglexisset Elisabetta mater, dum viuebat, eam petere, & consequi in prædio, de quo modo quæritur, vt in simili considerat, *Rot. apud*
54 *Greg. decis. 521. n. 1.* Quibus † accedat depositio testium examinatorum super 6. cap. expressè attestantium d. Catharinam, & Siluiam eius sororem possedisse bona relicta ab eius matre, & quod illa inter se diuiserunt, tanquam dotem matris earum, signum euidens quod sint satisfactę de dicto credito, vt pariter considerat, Rot. *apud Greg. in alleg.*
55 *decis. 521. num. 2.* Vltra quod † non constat de tali dote, nisi ex simplici confessione Sacripantis, quæ non potest nocere tertio, *Affl. decis. 402. num. 2. Osasch. decis. 172. num. 11. Viu. dec. 431. num. 1. Magnn. decis. Flor. 68. num. 7. Grat. decis. 103. num. 19. & seqq. Seraph. d. decis. 967. num. 5. & 6. Rot. in recent. par. 2. decis. 683. n. 3. & 10.*
56 Nec releuat † quod dicebatur esse validam confessionem mariti de dote recepta à Socero, Cognato, vel altero extraneo, vt per *Ludon. decis. Perus. 66. num. 21.* quia vltra quod apud eundem *Ludou.* hæc opinio dicitur esse suspecta, illam repellit *Gomel. in l. Tauri sub nu. 52. quem sequitur Valasch. decis. 6. num. 14. Couar. var. lib. 1. cap. 7. num. 6. vers. est & alia.* Quare sicut videtur dicendum de dote non constare, vt in simili firmauit, *Rot. in d. decis. 683. num 12.* Ita pari ratione nec etiam de hypotheca, vt latè docet *Mant. de tacit. lib. 11. n. 35. & seqq.* Vbi quod si maritus nulla precedente promissione constante matrimonio confessus fuerit se dotem accepisse, sanè intelligitur confessio facta in fraudem creditorum, & ideo nec anterioribus, nec futuris creditoribus nocet.

Tandem non obstat quod dicebatur DD. de Pelicanis esse repellendos ex eo, quod iam fuissent assecuti aliqua bona ab alio tertio possessore de iuribus debitoris, hoc eodem remedio, in quibus satisfieri possunt de fructibus, Et propterea
57 † modo non potuisse variare per *doctr. Bart. in l. cum qui certarum, §. fin. ff. de verb. oblig.* Vbi quod cum creditor habet plures reos obligatos, in quibus ei datur electio, si semel vnam elegit, post litē contestatam nō licet ei variare, siue electio proueniat ex legali dispositione, siue ex dispositione hominis

l. 3. §.

l. 3. §. *generaliter*, *ff. de eo, quod cert. loc. Guidop. decis.* 348. *num.* 2. Quasi per vnius rei electionem
videatur aliis renunciatum, *arg. l. quod in hæredes,*
58 *§. eligere*, *ff. de trib. act.* Non † enim videtur tole-
randa inconstantia, & variatio, vt multis iuribus
probat *Glos. in l. in causæ, in verb. recusabit, ff. de
procur. & conferunt tex. in cap. mutare, & in cap.
quod semel, de regul. iur.* de quo in terminis habe-
mus *decis. Capic.* 33. vbi creditor pro quadam quã-
titate egerat super assistentia certorum bonorum,
& obtinuerat, deinde pro eadem quantitate inten-
debat super aliis bonis agere, & fuit decisum non
licere, quam opinionem tenet etiam *Milan. decis.*
14. *num.* 13.

Quia pro responsione fuit dictum, esse confide-
randum, quod versamur in Saluiano, quod habet
59 in se hypothecariam, † quæ datur insolidum, vt
est *tex. in l. Moschis, ff. de iur. fisc.* vbi *Glos. & Bart.*
Est enim natura hypothecariæ actionis, vt auocet
omnes res, & omnia bona debitoris loco pigno-
ris detinenda, donec creditor integrè sit satisfa-
ctus de suo credito, *l.* 1. *C. si vnum ex plur. hæred.
cred. vel debit. Bart. in l. si cum venditor, in prin.
ff. de euict.* Quare ob id permittitur creditori, vt
possit auocare rem, quamuis super alia lis pendeat
quinimo, & omnia debitoris sui bona prosequi
valet in satisfactionem crediti, *Capic. decis.* 119.
num. 6. *& seq Scapuc. de Salu. lib.* 2. *q.* 15. *nu.* 2.
60 *& seqq.* Nisi † constaret, quod plenè ipsis credi-
toribus sit satisfactum, & plenariè illis consultum
per d. executionem factam, cum hoc non proba-
to, non sit impediendum aliud remediũ, & alia exe-
cutio, *Gratian. discept.* 593. *num.* 9. Ratio prædi-
61 ctorum videtur esse, † quia donec debitum durat,
& integraliter non est solutum, nulla res obligata
liberatur, etiamsi pars debiti fuerit soluta, cum ad-
huc in solidum subiaceat hypothecæ, *l. quandiu, C.
de distr. pign. l. si rem, §. omnis, ff. de pign.* Et ob
62 id est in electione † creditoris, qui habet plura bo-
na obligata, experiri contra quæ mauult in satisfa-
ctionem sui crediti, *l. creditoris, ff. de distr. pign.
Negus. de pign.* 8. *par. memb.* 1. *num.* 48. *& seqq.*
vt in terminis Saluiani firmant *Bon. de Cens. par.* 3.
nu. 51. *Rot. decis.* 43. *in fin. par.* 1. *diuer. Gasp. Thes.
foren. lib.* 1. *quæst.* 7. *per tot. & præsertim n.* 4. Vbi
quod si electio secum nõ trahit executiuè transla-
tionem dominii, prout dicẽdum est in casu nostro,
63 licita est variatio, † stante maximè obligatione ca-
merali, quæ variationem permittit, *Galles. q.* 11.
n. 2. *&* 3. *vbi etiam Zacch. n.* 10. *in fin. Grat. discept.*
593. *n.* 7. *Scac. de appel. q.* 17. *lim.* 9. *n.* 45. *vers. com-
64 probatur, Seraph. decis.* 1107. *n.* 3. Quidquid † sit,
quando præceditur variatio de via ordinaria in
executiuã, quæ non videtur licita, *Grat. d. cap.* 593.
65 *nu.* 8. *Cas. de Gras. dec.* 2. *n.* 2. *de sent. excom.* Nisi † in
casu, vbi reus in iudicio ordinario intentato esset
contumax, quia tunc actor potest variare agendo
executiuè, *Scac. d. lim.* 9. *num.* 47. *Galles. d. quæst.* 11.
n. 7. *& ibidem Zacch. n.* 10. *Marcs. var. lib.* 1. *cap.* 38.
n. 6. *&* 7. *Grat. d. cap.* 593. *nu.* 8. *vers. intelligendo ta-
men, Rot. ex impress. per Zacch. de oblig. Cam. decis.*
56. *num.* 10.

ARGVMENTVM.

Fideiussori condemnato ad soluendum competit cedendarum beneficiũ, quod ex ventre obligationis oritur, & quandocunque opponi potest, etiam ad retardandam obligationem Cameralem.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum cessionis, & procura, vbi pars opponit, est producendum, aliàs non dicitur constare de illo.*
2 *Cessionarius agens vtili actione sibi cessa, potest quandocunque ante conclusionem in causa edere instrumentum cessionis.*
3 *Contra vero, quando agit cessionario nomine, quo casu fidem de cessione facere debet ante litem contestatam.*
4 *Agens vti talis, debet probare se esse talem.*
5 *Qualitatem in iudicio deducens, eam probare debet.*
6 *Præsertim quando qualitas est causa, quod quis admittatur, vel reiiciatur.*
7 *Cessionarius debitorem cessum conuenire non potest, nisi intimata prius cessione.*
8 *Instrumentum non dicitur esse de actis, nisi producatur parte citata.*
9 *Quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet.*
10 *Infans obligari non potest.*
11 *Minorum obligationes non valent, nisi cum cognitione causæ.*
12 *Executio ex eisdem iustificari debet.*
13 *Ratificatio actus inualidi nihil aliud est, quàm nouus actus.*
14 *In ratificatione actus nulli consideratur tempus ratificationis.*
15 *Et validitas operatur non ex tunc, sed ex nunc.*
16 *Cessio illa dicitur necessaria, quæ fit necessitate legis, hoc est fideiussoribus.*
17 *Tertius possessor ad euitandum iudicium Saluiani tenetur se obligare pro debito, pro quo conuenitur.*
18 *Iudicium executiuum non tollit beneficium cedendarum, Etiam si sit in vim obligationis Cameralis num.* 19.
20 *Exceptio cedendarum est adeo efficax, vt semper obstet, quando oritur ex ventre obligationis. Et quãdocunque opponi potest, num.* 33.
21 *Fideiussor ad soluendum condemnari non potest, nisi sibi actionibus cessis per actorem, & nu.* 25, *&* 29.
22 *Creditor possidens pignus non potest molestare fideiussorem.*
23 *Cessionarius nihil plus iuris habet, quàm cedens.*
24 *Exceptio, quæ cohæret rei, sicut potest opponi contra cedentem, ita opponi potest contra cessionarium.*
26 *Creditor, qui emit bona debitoris obligata, agens contra fideiussorem, repellitur per exceptionem cedendarum, & cedere tenetur contra se, num.* 27.

Tertius

28 *Tertius possessor vel censuata agens contra fideiussorem cessionarij nomine, & pro eo, quod soluit, tenetur cedere contra se.*

30 *Iuramentum appositum in instrumento census obligat precisè ad factum.*

31 *Et iurans non potest allegare simulationem, vel nullitatem.*

32 *Exceptio, quæ prouenit ex natura contractus, allegari potest non obstante iuramento.*

34 *Venditor, sicut non potest consequi pretium, si rem venditam non potest tradere, ita qui tenetur cedere iura, & non potest, cum retorqueantur contra se ipsum, repellitur exceptione cedendarum.*

35 *Dolo petimus, quod statim restituturi sumus.*

36 *Circuitus inutilis est euitandus.*

37 *Qui non potest cedere, non potest agere.*

38 *Cessionarius non potest vti actione sibi cessa, quando est inutilis.*

DECISIO C.

Esolutum fuit, mandatum relaxatum per D. Iudicem à quo ad fauorem D. Claudij Rodulphi, & contra Mutium Basuecchiam de Monte Lupono non esse exequendum, quia non iustificatur ex actis primæ instantiæ, in
1 † quibus non constat fuisse productum cessionis instrumentum, quod erat fundamentum intentionis actoris, *Alex. cons. 155. in fin. lib. 2. Paris. cons. 107. num. 88. lib. 3.* Sicut in simili non sufficit aliquem esse procuratorem, nisi de mandato doceat in actis, vbi pars opponit, *cap. 1. de procur. Bal. in l. 1. 10 2. lect. nu. 3. ff. de proc. & cons. 122. nu. 1. lib. 3. Alex. cons. 146. circa fin. lib. 5. Cran. cons. 108. num. 1. Menoch. præs. 46. num. 17. lib. 2. Vin. decis. 11. num. 14. & seqq. & decis. 299. num. 3. & 4. Gordop. decis. 40. Surd. decis. 240. n. 13. Grat. decis. 105. nu. 1. & 2. Rot. ex impress. per Zacch. de oblig. Cam. decis. 136. num. 3.* Egit
2 namque Dominus Claudius † non vtili actione sibi cessa, quo casu potuisset quandocunque ante conclusionem in causa edere instrumentum cessionis teste, *Bart. in l. qui stipendia, in fin. C. de proc. quem sequuntur Osasch. decis. 58. num. 4. vers. non*
3 *obstat. Carth. decis. Ianuen. 63. num. 14.* Sed † cessionario nomine, vt cantat petitio, ideoque de cessione fidem facere debebat ante litem contestatam, vt post *Bart. Bal. Specul. & alios optime concludunt Natt. cons. 152. num. 11. Surd. cons. 22. num. 19. Zacch. ad Gallef. de oblig. Cam. quæst. 5. num. 3. Borell. in summ. decis. par. 2. tit. 19. nu. 156. Carth. decis. 63. num. 17. & seqq. Osasch. d. decis. 58. nu. 3. & 4. Rot. apud Zacch. vbi supra, decis. 40. n. 2.*
4 *& decis. 136. num. 6.* Aliàs † non docto se esse talem, audiri non poterat, *l. Diuus, ff. de re iud. Felin. in cap. examinata, col. 3. de iudic. Osasch.*
5 *decis. 108. num. 9.* Qualitatem † enim in iudicio deducens eam probare debet, *l. qui testamentum,*
ff. de probat. Menoch. de arb. cas. 191. n. 4. Mantic. decis. 161. nu. 3. et decis. 258. n. 6. Maximè quan-
6 do † talis qualitas est causa, quod quis admittatur, vel reijciatur, *Rol. cons. 10. n. 22. & cons. 32. num. 13. Natt. cons. 774. nu. 2. Lud. decis. Lucen. 2. num. 11. & seqq. Rot. apud Zacch. d. decis. 136.*
7 *num. 6.* Præsertim † quia D. Claudius vti tertius in contractu census, de quo agitur, non nominatus, cum veniat extra considerationem intellectus, vt dicunt Doct. vtique non poterat procedere contra Basuecchiam debitorem cessũ, nisi facta prius intimatione cessionis, vt notabiliter ostendunt *Salust. Tib. in prax. A. C. lib. 1. cap. 48. nu. 12. vers. secus tamen dicendum erit, Gallef. de oblig. Cam. quæst. 5. num. 1. & 2. vbi etiam Zacch. num. 3. Rot. apud eandem d. decis. 40. num. 2. & decis. 136. num. 6.*

8 Non obstat allegata exhibitio in actis: quia † cũ fuerit sine citatione partis ad dicendum contra, non facit cessionem esse de actis, *Bart. in extrauag. ad reprimen. in verb. de plano, nu. 3. Bal. in l. 1. in fin. C. de sent. ex breuic. recit. Roman. cons. 156. nu. 3. & cons. 519. per tot. Hond. cons. 75. num. 34. lib. 2. Cassad. decis. 1. nu. 5. tit. de exemp. & dec. 7. in fin. de appellat. Cas. de Grass. decis. 3. num. 7. tit. de rest. spol. Caput. decis. 99. par. 2. Greg. decis. 209. num. 5. & 8. Rot. ex impress. apud Zacch. de oblig. Cam. d. decis. 136. nu. 4. & 5. & ex impress. per Cene. de Cens. decis. 203. num. 1.*

Rursus non iustificatur mandatum, quia ex actis constat D. Claudium egisse cessionario nomine octo filiorum D. Marij Compagnoni, & tamen apparet cessio facta tantummodo à D. Iosepho
9 vno ex ipsis, & sic nulliter, cum † ab omnibus approbari debet, quod omnes tangit, *cap. ad hæc, de off. Archid. l. voic. C. de auct. præst. l. in concedendo, ff. aqu. plu. arc.*

Non obstat quod dicebatur, D. Iosephum Compagnonum intra cessisse non, tàm suo, quàm etiam procuratorio nomine aliorum fratrum; Quoniam in actis hoc non probatur, nec probari potest, nam
10 inter ipsos fratres adsunt infantes, † qui non habent velle, neque nolle, nec obligari possunt, *l. 1. & l. mulier, ff. de verb. oblig. l. pupillus, ff. de act. & oblig. l. quod pupillus, iuncta Glos. ff. de cond. indeb. Mantic. de tacit. lib. 14. tit. 14. num. 11. &*
11 *seqq.* Et † adsunt minores 14. annis, qui mandatum ad cedendum facere non potuissent, nisi cum cognitione causæ, seruatisq; solemnitatibus statuti Maceratæ, *lib. 2. rub. 26.* quod pariter adaptatur infantibus pupillis, de quibus solemnitatibus nullo modo liquet in processu primæ instantiæ; Nec releuat subsecuta ratificatio cum solẽnitatibus re-
12 quisitis, quia † non operatur validitatem executionis, quæ ex eisdem iustificari debet, *Bero. cons. 9. lib. 3. Neuiz. cons. 52. Gratian. discep. 363. n. 14. & 51. Rot. apud Zacch. de oblig. Cam. dec. 107. n. 3. & decis. 136. n. 8. & in rec. par. 2. decis. 333. nu. 4.*
13 Et sanè † ratificatio actus inualidi nihil aliud, est, quàm nouus actus, *l. asse toto, ff. de hæred. instit. l. obuenire solet, ff. de verb. sign. Menoch. cons. 80. numero 66. Gregor. decis. 395. numero 10.*

Vide

14 Vnde in ratificatione † actus nulli consideratur
tempus ratificationis, Surd. qui alios allegat cons.
241. num. 70. Greg. d. decis. num. 9. itaut opere-
15 tur † validitatem non ex tunc, sed ex nunc, Hond.
cons. 38. num. 19. & 20. lib. 1. Surd. decis. 69.
num. 15. Rot. in recent. part. 1. decis. 557. sub
num. 3.

Neq; ad rem facit quod dicebatur, subsecutam
ratificationem fuisse ipsis pupillis vtilem, & ne-
cessariam, & propterea esse validam sine solem-
16 nitatibus. Quia † illa tantùm cessio dicitur necessa-
ria, quæ fit necessitate legis, hoc est fideiussori-
bus, non autem illa, quæ fit tertio possessori, pro-
ut est D. Claudius ad tradita per Scapuc. de Salu.
lib. 2. quæst. 18. per totam, Sicut nec etiam fuit
vtilis, imò potius ipsis valde damnosa, siquidem
D. Iosephus incautè restituit possessionem censua-
17 tam, absque eo, quod D. Claudius in † recupera-
tione illius sibi ablatæ per Saluianum, promiserit
soluere census decurrendos, prout cauere teneba-
tur, Scapuc. d. tract. lib. 1. cap. 14. num. 5. Rot.
apud Cenc. de Cens. decis. 267. num. 3. in fin. &
decis. 269. num. 1.

Insuper de mandati iniustitia constat ex non ad-
18 missione exceptionis cedendarum, quæ † opposita
admittenda erat, ad retardandam executionem
Iudicii quocũque modo executiui, Grass. except. 10.
num. 15. Giurb. decis. 57. num. 3. Milan. decis. 1.
19 num. 4. & decis. 13. num. 64. par. 2. Etiam † in
vim obligationis Cameralis, Galles. quæst. 17. nu.
10. vbi quoque Zacch. num. 67. Rot. apud eundem
Zacch. decis. 22. num. 5. & diuers. par. 2. dec. 123.
20 num. 9. Quoniam † est adeo efficax, vt semper ob-
stet, quando, vt in præsenti casu, oritur ex ventre
obligationis, Paris. cons. 88. num. 13. & seqq. lib.
1. Rot. diuers. par. 2. d. decis. 123. nu. 6. dummo-
do opponatur, Giurb. decis. 13. num. 8. & decis.
99. num. 5. Mantic. decis. 145. num. 3. Prout op-
21 posita fuit à fideiussore, qui † propterea ad soluen-
dum, condemnari per Iudicem minimè poterat,
nisi prius actionibus ei cessis per D. Claudiũ acto-
rem, l. creditori, l. cum alter, l. mandati actio, &
l. sicut eligendi, C. de fideiuss. & mandat. l. si man-
datu meo, ff. eo. tit. Maur. de fideiuss. par. 2. prin.
sect. 6. cap. 5. nu. 4. & 8. Pro cuius sententiæ con-
firmatione alia multa suadent.

22 Primò quia † creditor possidens pignus non po-
test molestare fideiussorem, Maur. d. tract. par. 2.
sect. 4. cap. 19. in princ. Vnde sicut D. Iosephus,
& alii fratres de Compagnonibus creditores, qui
fundum censuatum possidebant per immissionem
ex saluiano pro consecutione censuum decursorũ,
& decurrendorum, non poterat molestare D. Mu-
tiũ Basuechiam fideiussorẽ, quia se Ipsos ab actio-
ne excludebant propter rem censuatam possessam,
Bart. in l. si stipulatus esses, §. si ex duobus, num. 7.
ff. de fideiuss. Maur. d. par. 2. sect. 10. §. 12. Ita vi-
detur quod eundem molestare non possit D. Clau-
23 dius cessionarius, † qui possidet fundum censua-
tum, cum nihil plus iuris habeat aduersus fide-
iussorem, quam haberent cedentes, l. exceptiones,
ff. de except. l. quod ipsis, ff. de reg. iur. cap. qui in
alterius, eo. tit. in 6. Castr. cons. 181. num. 2. lib. 2.
Surd. cons. 333. num. 15. & seq. Grat. discept. 906.
num. 9. & 10. Rot. apud Cens. decis. 83. num. 7. &
24 decis. 183, num. 4. Quoniam † exceptio ista, quæ
cohæret rei, & inficit actionem competentem, si-
cut poterat opponi contra ipsos cedentes, ita
quoque opponi potest contra cessionarium, siue
agat nomine cedentiũ, siue nomine suo vtili actio-
ne cessa, l. quod ipsis, & l. in omnibus, §. non de-
bet, ff. de reg. iur. Bart. & alij in l. apud celsum.
§. si cum legitima, ff. de dol. mal. & met. except.
Grass. de except. in prælud. nu. 196. & seqq. Grat.
discept. 356. num. 7. Greg. decis. 47. num. 5. &
decis. 121. num. 3. Mantic. decis. 77. num. 1.

Secundò, quia sicut D. Claudio per Compagno-
nos creditores suis retrocessus fundus censuatus,
in solutione pecuniarum debitarum pro annuis
25 præstationibus. ita † & ipse Claudius agendo cõ-
tra fideiussorem cedere debet pignora, hoc est
fundum prædictum sibi retrocessum ex hac causa
tantùm iuxta tex in l. cum eorum, C. de sent. & in-
terl. om. Iud. d. l. sicut eligendi, C. de fideiuss. &
mand. Bal. cons. 189. nu. 4. vers. surgit hic lib. 3.

26 Tertiò, facit in specie doctrina † Iac. de Aren.
in tract. de cess. iur. & act. vbi nu. 72. firmat, quod
creditor, qui emit bona debitoris obligata, agens
contra fideiussorem repellitur per exceptionem
cedendarum actionum, hoc modo, quia ipse
cogitur cedere fideiussori soluenti contra reum
principalem, & eius bona, sed hoc facere non po-
test, quia aduersus se ipsum non potest cedere iu-
ra, quod sua culpa contingit, quia emit bona, igi-
tur cum non possit cedere, merito repellitur à fi-
deiussore, Spec. tit. de oblig. & solut. §. 1. num.
5. Fælic. de sol. tract. de cens. tom. 2. lib. 2. cap. 3.
num. 19. in fin. & num. 20.

27 Quartò suadet, quia † si creditor cedere tenetur
contra se correo, seu confideiussori, & si correus
correo, & possessor compossessori, vt latè per
Fælic. dict. tract. tom. 2. lib. 3. cap. 2. num. 14.
28 & seqq. Ita † pari ratione D. Claudius tertius pos-
sessor rei censuatæ agendo contra fideiussorẽ pro
eo, quod soluit, tenetur cedere contra se, &
consequenter exceptione cedendarum repellitur,
vt probat tex. in d. l. Stichum, aut Pamphilum,
29 §. si creditor. il secondu, ff. de solut. Quoniam † fide-
iussori semper competit ista exceptio, quæ cau-
satur ex contractu præcedenti inter creditorem,
& ipsum, qui fideiussit, habito respectu ad bona
debitoris spem certam habens in eis se posse in-
demnem, ac penitus sine damno releuare, aliàs
non fideiussisset, vt per Neguz. de pignoribus, 5.
part. memb. 3. num. 29. & 30. Scapuc. de Saluian.
lib. 2. quæst. 18. num. 1. & 2. Gratian. decis. 215.
num. 24. Rot. apud Cenc. decis. 148. num. 16. &
17. Quæ doctrina eò maximè militare debet ad
fauorem Basuechiæ fideiussoris, qui ad sui fauo-
rem habet particulare instrumentum indemnita-
tis cũ obligatione, & hypotheca bonorũ principa-
lis debitoris dicti cẽsus, & propterea multo magis
debet

debet iuuari tali beneficio aduersus tertium possessorem, qui non solum non ostendit titulum, sed est declaratus illegitimus occupator, Alias sequeretur absurdum, nempè quod D. Claudius, qui habuit iurium cessionem à DD. de Compagnonibus, esset melioris conditionis, quam sit Basuechia, qui intercessit contēplatione d. beneficii cedēdarū.

30 Non obstat quod iuramentum † appositum in instrumento census obliget precisè Basuechiam ad soluendum, ita vt excludatur ab omni exceptione, *cap. per debitores, de iure iur. Gram. decis. 45. in princ. Gratian. decis. 99. num. 7. Rot. apud Zacch.*
31 *de oblig. Cam. decis. 72. num. 7.* Quia † id procederet, si Basuechia veniret contra iuramentum allegando simulationem, vel nullitatem contractus, *Rot. diuers. par. 2. decis. 123. nu. 10. & 11.* Secus
32 † verò vbi allegatur exceptio, quæ prouenit ex natura contractus, & est impeditiua obligationis cameralis, quoniam tunc allegari potest non obstāte iuramento, *Bocc. de Soc. offic. num. 131. Castrac. eod. tract. cap. 67. num. 5. Mancin. de iuram. par. 4. effect. 2 16. num. 11. Gallef. de oblig. Cam. quæst. 17. num. 10. & 11. & Zacch. ibidem num. 67. & Rot. apud eundem Zacch. decis. 22. num. 5.*

Nec pariter obstat quod dicebatur, Claudium non esse obligatum cedere, nisi prius recepto pretio à dicto fideiussore, qui, ad hoc vt consequatur talem cessionem, tenetur pro parte sua adimplere per solutionem pecuniarum, vel per realem oblationem, iuxta *text. in l. Iulianus, §. offerri, ff. de act. empt. & vend.* Cum ad obtinendam talem cessionem sit necessaria solutio pecuniæ, vt in *l. per diuersas & in l. ab Anastasio, C. mand.* Quia respondetur, quod non versamur in contractu emptionis, & venditionis, in quibus terminis loquitur *d. l. Iu-*
33 *lianus, §. offerri.* Et propterea † talis exceptio cedendarum ante satisfactionem, & ante sententiam, & postea quandocunque potest opponi, vt est *tex. ad literam, in l. 1. §. non tantum, ff. de tut. & rat. distr. Iac. de Aren. d. tract. n. 71. Maur. de fideiuss. tit. de ceden. benef. cap. 5. n. 24 Graff. d. except. 10. num. 1. & seqq. Giurb. d. decis. 57. num. 1. Franc. decis. 476. num. 2.* Quinimo, si verum esset obie-
34 ctum, contra allegantem retorqueretur, quia † quemadmodum venditor non potest consequi pretium, si rem venditam non potest tradere, ita, & qui tenetur cedere iura, & non potest, cum retorquatur contra se ipsum, merito repellitur exceptione cedendarum, *Rot. diuers. par. 2. d. dec. 123. num. 13. vers. immo retorquetur obiectum, & n. 14.*
35 Obstat enim hoc casu † regula dolo petis, quod statim restituturus es, de qua in *l. dolo facis, ff. de*
36 *dol. ex cept.* Et † de inutili circuitu vitando, de quo in *l. dominus testamento, ff. de cond. indeb. & per Bal. cons. 100. circa fin. lib. 4.* Et ideo conclu-
37 dendum, † quod si D. Claudius non potest cedere, nec potest agere, *Giurb. d. decis. 57. num. 3. prope fin. Rot. diuers. par. 2. d. decis. 123. nu. 6.* Cum
38 † cessionarius non possit vti actione sibi cessa, quando est inutilis, *Ronchagal.* qui de communi testatur *in l. 3. n. 66. de duo. reis, Cran. cons. 191. n. 3. Rot. apud Zacch. de oblig. Cam. decis. 40. num. 4.*

ARGVMENTVM.

Clausula in fine Instrumenti census apposita, quod contrahentes fecerunt instrumentum in omnibus suis partibus iuxta tenorem Bullæ Pii Papæ V. super forma creandi census, non validat cōtractum census, in quo non est data, sed omissa facultas redimendi.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum non habet locum, vbi nulla adest hypotheca, quæ dicitur principale fundamentum ipsius Saluiani, num. 2.*
3 *Hypotheca non potest accedere obligationi nullæ, & inefficaci.*
4 *Obligatio tàm ciuilis, quàm naturalis cessat, statim atque instrumentum est nullum.*
5 *Obligatio est mater actionis.*
6 *Omissio pacti facultatiui redimendi, quod expressionem requirit de forma substantiali in constitutione annui census, causat nullitatem contractus,*
7 *Extrauagans Martini V. tit. de empt. & vend. cap. 1. disponit, quod in instrumentis censuum detur facultas expressa venditoribus redimendi quandocunque annuum censum venditum.*
8 *Extrauagans Martini V. dedit certam formam creandi census, quam Pius Papa V. seruari mandauit.*
9 *Qua forma cessante per omissionem pacti de retinenda, redditur nullus contractus census.*
10 *Quando lex præcipit aliquid fieri tempore contractus forma tradita non seruata, contractus est ipso iure nullus.*
11 *Verbum, perpetuus, importat tempus indeterminatum. Et ita interpretari debet, num. 13.*
12 *Perpetuum dicitur, quod habet principium, sed non finem.*
14 *Verba intelligi debent in suo proprio significatu, etiam contra piam causam, num. 15.*
16 *Ad explicandum verbum, perpetuus appositum in contractu census, est necessario apponenda conditio pacti facultatiui redimendi.*
17 *Nullitas respiciens formam substantialem contractus census potest à tertio allegari, Etiamsi censuarius promisisset soluere censum, num. 18. Ac etiamsi versaremur in iudicio executiuo. num. 22.*
19 *Contractus per legem prohibitus non sustinetur, etiā volente eo, in cuius fauorem annullatur.*
20 *Tertius possessor conuentus saluiano potest opponere de nullitate contractus census, pro cuius fructibus petitur immissio, etiam per viam exceptionis, dum tamen nullitas sit manifesta ex eodem instrumento, num. 21. Et dummodo excipiat ad tuendam suam possessionem, num. 23.*

Expiçf.

23 *Expressum non dicitur, quod voce non est prolatum: Nec sufficit mentio descendens ex consequentia verborum, num. 25.*

26 *Vbi expressio requiritur pro forma, illa per æquipollens non adimpletur, & num. 38.*

27 *Sed requiritur omninò specialis expressio per verba illud propriè importantia num. 28.*

29 *In arbitrio Iudicis, vel partis esse non debet supplere non expressa in Instrumento.*

30 *Expressum dicitur, quod venit in consequentiam, & num. 31. Quod limita vbi lex aliquid expressè requirit ad actum, sine quo actus esset illicitus, numero 32.*

33 *Clausula in fine Instrumenti posita non dicitur stare principaliter, sed accessoriè, & num. 34. Nec tunc potest respicere substantiam contractus, neque illum ampliat, sed dimittit in suo robore, num. 35.*

36 *Clausula (quod Instrumentum census in omnibus suis partibus intelligatur factum iuxta tenorem Bullæ Pij V. super forma creandi census) quamuis pertineat ad partem dispositiuam Instrumenti, non tamen supplet formam omissam, & de ratione num. 37.*

39 *Protestatio, quæ fit in contractu census de contrahendo iuxta formam Bullæ, validat contractum. Et saluat illum à nullitate, num. 43. Quod procedit, quando in contractu census sunt adiecta pacta contra naturam illius, non autem quando aliquid omittitur contra formam Bullæ, & contra substantiam census, num. 40.*

41 *Saluianum non admittit exceptiones respicientes nullitatem contractus.*

42 *Quod limita, vbi nullitas est patens ex lectura instrumenti.*

44 *Census potest quandocunque redimi. Et secundum vnam opinionem, etiamsi nôn sit expressum pactum redimendi, num. 45.*

DECISIO CI.

VM olim D. Hieronymus Oddus cen-
sum perpetuum emerit à D. Titilio
Fanensi super fructibus vnius petii ter-
ræ, nulla data facultate venditori il-
lud redimendi, Et modo dubitetur in
Rota, An RR. Fratres, & Conuentus
Sancti Francisci eiusdem Ciuitatis cessionarii dicti
census possint pro fructibus decursis agere Saluia-
no interdicto contra DD. de Lancis possessorea as-
serti fundi censuati, Ego dicebam dubium esse ne-
1 gatiuè resoluendum † quoniam deficit hypotheca,
sine qua non datur hoc remedium, *Bart. in l. 1. nu.
3. vbi etiam Salic. num. 5. ff. de Salu. interd.* Rol.
*cons. 14. num. 13. lib. 1. Nat. cons. 474. num. 34.
Surd. cons. 131. num. 11. lib. 1. March. de Salu. par.
1. cap. 16. num. 6. Scap. eo. tract. lib. 1. quæst. 25.
num. 7. Contard. de moment. lim. 1. num. 13. Grat.
discept. 38. num. 24. & discept. 691. num. 22. &
decis. 25. num. 25. Amat. decis. 27. num. 2. Coccin.
decis. 50. num. 2. Mantic. decis. 156. num. 5.* Greg.
decis. 491. num. 6.
2 Data enim nullitate census † destruitur per con-
sequens principale fundamentum, quod est hypo-
theca, *Bal. in l. rem alienam, vbi etiam Bart. ff. de
pign. act. Negus. de pign. par. 2. mem. 3. num. 19.
Menoch. adip. rem. 3. num. 160. Rot. in recent. par.
1. decis. 385. num. 3.* Quæ qidem hypotheca, non
3 potest accedere obligationi † nullæ, & inefficaci,
G*los. in l. 2. in fin. vbi Bart. ff. de condit. ob turp.
caus. Negus. d. tract. par. 3. mem. 1. num. 8. & 12.
Surd. cons. 243. num. 10. & cons. 318. nu. 5. & 6.
Grat. discep. 368. num. 36. & 691. num. 29.* Quia
quod nullum est, nullum producit effectum, *l. non
dubium, C. de leg.* & sublato fundamento, ruit ædifi-
cium, *can. cum Paulus 1. quæst. 1. l. fluminum, §.
vitium, vers. idem seruiat, de damn. infect. Mantic.
decis. 213. num. 3.*
Nullitas autem census desumitur ex eo, quia fuit
celebratus non seruata forma à Martino, & Pio V.
4 præscripta, qua cessante †, cessat quoque obligatio
tam ciuilis, quam naturalis, ipsa lege resistente
obligationi, *Bart. in l. cum lex, num. 4. cum seq. ff.
de fideiuss. Mant. de tacit. lib. 21 tit. 1. nu. 4. Grat.
d. cap. 691. num. 24. Osasch. dec. 164. nu. 17. Surd.
decis. 268. num. 9.* Cumque non adsit obligatio,
neque competit RR. Fratribus aliqua actio, quia
5 † obligatio est mater actionis, *l. licet, §. ea obliga-
tio, ff. de proc. Bart. in l. 1. in prin. ff. de proc. Surd.
cons. 150. num. 99. Grat. eod. cap. 691. num. 25.*
Quod verò à Pontificibus tradita forma non fuerit
6 seruata, deducitur ex omissione † pacti facultatiui
redimendi, quod expressionem requirebat de for-
ma substantiali contractus, *Couar. var. lib. 3. cap.
14. & 23. Turrett. cons. 91. num. 19. lib. 1. Surd.
cons. 318. num. 27. Mastrill. in addit. ad Pet. de Greg.
in comment. ad d. Bull. quæst. 5. num. 262. & seqq.
fol. 108.* Foller. *in pract. cens. in verb. instrumentum
num. 5.* Nauar *de vsur. num. 78. & 85. Mich. Sal.
de contract. & comm. huma. tit. de cens. contron. 18.
num. 7. Cenc. de Cens. part. 2. cap. 1. quæst. 3. art.
7. num. 2. & seqq. Fælic. eod. tract. tom. 1. lib. 3.
cap. 10. num. 28. Boec. eod. tract. par. 1. num. 2.
par. 2. num. 101. & par. 3. num. 15. & de interd.
vti possid. cap. 18. num. 7. 14. & 23.* Rodo. *de reb.
Eccles. non alien. quæst. 18. num. 3. Siluestr. in verb.
vsura, il 2. quæst. 15. Conrad. de contract. quæst. 74.
Ricc. in prax. variar. resolut. Fori Eccl. par. 2. resol.
205. num. 1. Milan. dec. 2. num. 82. & seq. lib. 2.*
7 Qui omnes Doctores monẽtur † ex dicta Mart. V.
extrauaganti de emp. & vend. cap. 1. vbi statuitur
in ipsis instrumẽtis censuum dandam esse facultatẽ
expressam ipsis venditoribus, quandocunque vo-
luerint libere absque aliqua contradictione extin-
guẽdi, & redimendi annuum censum venditum pro
eadem summa denariorum, quam ab ipsis empto-
8 ribus receperunt; Quæ † Constitutio, sicut dedit
certam formam creandi census, quam postea Pius
Papa V. seruandam esse imperauit, *Cenc. d. tract.
9 par. 1. cap. 1. quæst. 2. nu. 14.* Ita † illa forma ces-
sante

fatuo per omissionem dicti pacti est ac formatum,
Mantic. decis. 286. num. 1. & seqq. Et consequen-
ter contractus census est ipso iure nullus *Foller. in*
d prax. in verb. instrumentum. num. 5. Silvestr. in
verb. vsura, il 2. quæst. 15. Vbi quod Pius V. hanc
opinionem amplexus est, quod census sine pacto
perpetuo redimendi non valet, *Bocc. de interdict.*
d. cap. 18. num. 7. & seq. Vbi quod non debet fie-
ri hoc pactum verbis obscuris, sed expressis, &
quod si non exprimatur contractus est nullus; Et
10 ratio videtur esse, quia † quando lex, vel Constitu-
tio præcipit aliquid fieri tempore contractus, si nõ
obseruetur forma tradita, contractus est nullus
ipso iure, *Cens. de Censib. par. 2. cap. 1. quæst. 1.*
art. 6. num. 12. Osasch. decis. 65. num. 8. Rot. *in*
recent. par. 1. decis. 671. num. 1. & par. 2. decis.
15. num. 3. & decis. 345. num. 1. & 2. Viu. decis.
338. per tot. Ricc. decis. 39. num. 7. lib. 3.

Quæ omnia tanto magis locum sibi vendicant,
quoniam in instrumento, de quo agitur, exprimi-
11 tur quod census sit perpetuus, quod quidem † ver-
bum (perpetuus) importat tempus indetermina-
tum, & non præfinitum, *l. pure, in fin. ff. de dol.*
except. Menoch. cons. 95. num. 4. Surd. cons. 123.
num. 2. Molin. de primog. hisp. lib. 1. cap. 5. num.
33 Gratian. *discept. 985. num. 18.* Vbi dicit non
esse locum redemptioni, quando est venditus in
perpetuum, quam opinionem amplexa fuit *Rot. vt*
in addit. ad Cenc. de Cens. decis. 71. Illud enim dici-
12 tur † perpetuum, quod habet principium, sed non
finem, & durat continuo, *Menoch. lib. 4. præsumpt.*
13 *62. num. 33.* Prout † sine præfinitione temporis in-
terpretari debet verbum illud (perpetuus,) *l. iuris*
peritus, ff. de excus. tut. l. qui falsum, ff. de leg. 3.
Pacif. cons. 72. num 85. lib. 4. Gratian. cons. 31.
num. 24. lib. 2. Rot. *in recent. par. 1. decis 10. num. 5.*
14 Sicut † verba intelligi debent in suo proprio signi-
ficatu, *Mascard. conclus. 671. num. 4. Surd. cons.*
179. num. 69. & cons. 230. num. 20 Gratian. decis.
35. num. 3. & decis. 43. num. 12. Amat. decis. 41.
num. 23. Rot. in recent. par. 2. decis. 357. num. 1.
15 Etiam † contra piam causam, *Mantic. de coniect. lib.*
16 *3. tit. 4. num. 5.* Proinde ad explicandum † verbum
illud (*perpetuus*) erat necessario apponenda con-
ditio illa, pacti facultatiui redimendi, qua deficien-
te sequitur, quod census respectu venditoris non
sit redimibilis, prout esse debet, *Engen. cons. 8. n.*
5. lib. 2. Ioseph. Sess. decis. Arg. 30. num. 20. Vnde
17 resultat nullitas, † quæ tanquam intrinseca, & re-
spiciens formam substantialem contractus, vt di-
ctum est, potest a tertio habente omnia iura aucto-
ris sui allegari, *l. commissa in prin. vbi Bart. & alij,*
ff. de publ. & vect. Mar. Ant. var. lib. 2. resol. 48.
num. 18. & resol. final. cas. 30. Scapuc. d. tract.
lib. 2. quæst. 16. num. 14. & 15. Rot. *diuers. par.*
1. decis. 247. num. 5. Borgn. decis. 32. num 74.
18 *vers. qui subintrauit., lib. 2.* Etiam † quod auctor
promisisset censum soluere, *Cæs. Maien. de iure*
contract. Liuel. quæst. 4. num. 69. & seq. Vel cum
19 effectu annuatim soluisset; Quia † contractus per
legem prohibitus, non sustinetur, etiam volente
eo, in cuius fauorem annullatur. Nec tali nullita-
ti renunciari potest, *Fælin. in cap. cum accessissent.*
num. 7. & 8. de Constit, Bart. in l. licet, de Iudic.
Dec. cons. 170. col. 1. Gozad. cons. 40. num. 4.
Bursat. cons. 82. num. 12. & seqq. lib. 1. Grattan.
discept. 691. num. 9 & 10. Tiraquel. de leg. con-
nub. Glos. 8. num. 98. Borgn. decis. 13. num. 29.
& 30. lib. 2. Osasch. decis. 166. num. 7. & decis.
172. num 17. & 18. Surd. decis. 268. num. 8. &
9. Mauent. dict. quæst. 4. num. 71. & seqq. Quare
20 † potest talis exceptio allegari a quolibet tertio
conuento vtili Saluiano, vt in simili de non nume-
ratione pecuniæ firmant *Cenc. dict. tract. par. 2.*
cap. 1. quæst. 8. num. 29. Mar. Ant. var. lib. 2.
21 *resol. 3. num. 21. & seq.* Etiam si † talis nullitas
per viam exceptionis opponatur, cum sit euidens,
manifesta, & notoria ex eod. instrumento, *Cenc.*
22 *vbi supra par. 2. quæst. 4 art. 1. num. 8. & 9.* †
Prout quoque allegatur in iudicio executiuo,
Riminal. Iun. cons. 686. num. 15. & cons. 689.
num. 16. lib. 6. Menoch. cons. 134. num. 208. lib.
1. Milan. decis. 9. num. 3. lib. 2. Gratian. discept.
23 *691. num. 15. & 17.* Præsertim † ad obtinendam
absolutoriam, & tuendam suam possessionem,
Surd. cons. 415. num. 16. & decis. 108. num. 14.
& 15. Thes. decis. 4. num. 1. Gregor. decis. 415.
num. 3. & ibi Beltr. num. 6. vers. fallit secundò.

Non obstat clausula in fine ipsius instrumenti ap-
posita, videlicet quod Contrahentes fecerunt, &
factum esse voluerunt Instrumentum census in
omnibus suis partibus iuxta tenorem Bullæ Pii V.
super forma creandi census, ad quem reduxerunt,
& reductum esse voluerunt. Quia cum Constitutio
Martini approbata per Pontificem Pium V. requi-
rat expresse dictum pactum apponi, certè non
24 dicitur † expressum, quod voce non est prolatum,
vel nominatim expressum, *l. si expressum, ff. de*
appell. Tiraq. de leg. connub. Glos. 7. num. 88.
Cagn. in l. expressa, ff. de reg. iur. Giurb. decis.
45. numero 19. vers. proinde, Bell. Rot. Ianuen. dec.
14. num. 40. Fælin. in cap. translato, nu. 4. de constit.
25 Nec † sufficit mentio descendens ex consequentia
verborum, *Camill. Gallin. de verb. sign. lib. 2. cap. 8.*
26 *num. 2. & 3. cap. 10. num. 3.* Præcipuè † vbi ex-
pressio requiritur de substantia, & forma, vt hic
quo casu non sufficit æquipollens per viam intel-
lectus, *Fælin. in d. cap. translato, num. 5. vers.*
tamen vbi forma, Cenc. dict. tract. part. 2. cap. 1.
quæst. 1. art. 5. num. 36. Giurb. dict. decis. 45. num.
20. & seqq. Viui decis. 369. num. 4. Rot. *in recent.*
par. 2. decis. 723. num. 2. & 4. & ego dixi decis. 94.
27 *num. 39.* Sed requiritur † omnino specialis ex-
pressio *Bart. Abb. Imol. & Anna in cap. penult. de*
iur. iur. Mantic. de Tac. lib. 2. tit. 10. num. 2. &
lib. 14. tit. 10. num. 44. in fin. & num 45. Rot.
28 *diuers. par. 3. lib. 3. decis. 658. num. 3.* Idque †
per verba illud propriè importantia, *Ang. in §. si*
vero expressim, num. 3. in Auth. de hered. & falc.
29 *& in §. soluto igitur, Auth. de nupt.* Cum in † ar-
bitrio Iudicis, vel partis esse non debeat supplere
non expressa in instrumento, *arg. l. quicquid ad-*
strin-

stringendæ, ff. de verb. obligat. Alex. cons. 46. num.
4. lib. 2. Dec cons. 552. in prin Rot. in recent. par.
2. decis. 651. num. 1. in fin. Hinc tollitur, quod dici
30 solet, † expressum esse quod venit in consequenti-
am, Glos. in cap. 1. de temp. ord. in 6. & in clem. 1.
31 de elect. & quod † expressio generalis idem opera-
tur, quod specialis, Curt. Iun. cons. 191. num. 12.
& cons. 316. num. 8. & quod tacitè inest, habetur
pro expresso, idem Curt. Iun. cons. 317. num. 10.
cum alijs congest. per Giurb. decis. 45. num. 3. Quia
32 † iura similia non procedunt, vbi lex aliquid ex-
pressè requirit ad actum, sine quo actus esset illi-
citus, vt in casu proposito, vbi pactum redem-
ptionis debuit nuncupatiuè exprimi, & non gene-
raliter, aut per coniecturas ad tex. in l. iubemus,
C. de testam. Glos. in l. qui plures, ff. de vulg. & pupil.
Tiraquel. de leg. connub. Glos. 5. num. 163. Menoch.
præs. 45. num. 16. & seqq. lib. 1. Giurb. d. decis.
45. num. 19. vers. & vbi lex. Camill. Gall. dict.
tract. lib. 2. cap. 12. num. 4. Turr. d. cons. 91.
num. 19. lib. 1. cum alijs deductis sup. num. 10.
33 Præsertim quia dicta clausula † in fine instru-
menti posita per constitutionem census, solutio-
nem pretii, & promissionem soluendi annuos cen-
sus, non dicitur stare principaliter, sed accessoriè
Rot. in recen. par. 1. decis. 281. n. 1. & decis. 438.
34 num. 2. & decis. 642. num. 7. Maximè † vbi
est facta specialis prouisio, vt in præsenti casu per
Martinianam Constitutionem, quia tunc semper
dicitur stare accessoriè, Gabr. tit. de clau. conclus.
8. num. 9. & cons. 98. num. 22. lib. 1. Mart. de
claus. par. 4. claus. 23. num. 9. Capic. decis. 108.
35 num. 10. Nec † potest respicere substantiam, ne-
que ampliat contractum, sed illum dimittit in suo
robore, Ossasch. decis. 164. num. 2. & 3. Mart. de
claus. par. 4. claus. 20. num. 21. Ita vt si sit nullus,
ex dicta clausula conualidari non possit, Mart. vbi
sup. dict. claus. 21. num. 1. & seqq.
36 Quibus accedit, † quod etiamsi d. clausula per-
tineret ad partem dispositiuam, non tamen sup-
pleret formam omissam, quæ non potest impleri
per æquipollens, Cenc. de Cens. par. 1. cap. 1.
quæst. 4. art. 2. num. 12. & par. 2. cap. 1. quæst.
1. art. 5. num. 36. & art. 6. num. 15. & art. 7.
num. 7. Multò minus contrario, vel diuerso mo-
37 do, Milan. d. decis. 2. num. 81. par. 2. Cum † Pon-
tificiæ Constitutiones velint, quod huiusmodi fa-
38 cultas explicitè apponatur in instrumento, & †
quoties expressio pro forma requiritur, tacitè in
duci non potest, sed verba specifica, & expressiua
ad validitatem contractus sunt necessaria, Giurb.
d. decis. 45. num. 19. & plurib. seqq. vbi latè com-
probat, Rot. coram Seraph. decis. 815. & coram
Greg. decis. 384. num. 7. & seqq. & ibi Beltr. num.
12. & diuers. par. 1. decis. 797. num. 12. & in
recent. par. 2. dict. decis. 723. num. 4. Vbi amplius
dicit, quod implementum formæ hoc casu debet
esse clarum, & certum, ita vt supplemento non
indigeat, vt ita in puncto quæstionis nostræ tenet
Mastrill. ad Petr. de Greg. vbi supra, num. 262.
& seqq.

39 Nec † suffragatur, quod protestatio contrahen-
di iuxta formam Bullæ validet contractum, ex al-
legatis per Gratian. discept. 141. num. 18. & seqq.
751. num. 39. & seq. 777. num. 8. ac etiam per
Cenc. dict. tract. par. 2. cap. 1. quæst. 3. art. 9. &
per Rot. in recent. par. 2. decis. 219. num. 4. & co-
ram Cocc. decis. 208. ante num. 7. cum alijs addu-
ctis per D. Aduocatum Ariminen. Quia doctrinæ
40 † allegatæ procedunt in censu, in quo sint adiecta
pacta contra naturam illius, quibus pactis remo-
tis contractus substineri potest; Non autem quan-
do aliquid omittitur contra formam Bullæ, & con-
tra substantiam census, vt declarant Scacc. de
commerc. §. 1. quæst. 7. par. 2. ampl. 10. num. 14.
& 15. fol. 427. & seq. Seraph. decis. 1269. num. 1.
& seqq. decis. 1418. num. 6. & decis. 1431. num.
2. & 3. & idemmet Grat. in alleg. disc. 141. num.
21. & disc. 777. num. 2. Quoniam defectus formæ
principio resistit, & impedit illius creationem,
Seraph. decis. 1431. num. 1.
41 Neque ad rem facit, quod † Saluianum non ad-
mittat exceptiones respicientes nullitatem con-
tractus, Scapuc. d. tract. lib. 2. quæst. 16. num. 1.
& 2. Hond. cons. 17. n. 13. lib. 2. Greg. decis. 491.
42 num. 9. Quoniam † contrarium est verius,
quoties nullitas est patens, & de ea constat incon-
tinenti, absque eo quod expectet extrinsecam pro-
bationem, sed ex lectura instrumenti obligationis
deprehenditur, quia hæc nunquam censetur ex-
clusa, seu reiecta, Conar. in tract. de execut. instr.
quæst. 2. Roman. cons. 42. num. 3. & seqq. Marant.
cons. 39. num. 32. & in specul. disput. 6. num. 33.
Cæph. cons. 207. num. 1. Scap. d. quæst. 16. num.
4. Maresc. var. lib. 2. cap. 121. num. 33. Galles. &
Zacch. de oblig. Cam. quæst. 3. num. 1. & seqq. Cenc.
de Cens. par. 2. cap. 2. quæst. 5. art. 9. num. 85.
Rot. apud Zacch. decis. 46. num. 6.
Contrarium tamen resolutum fuit per alios Au-
43 ditores ea nempe ratione, quia † protestatio, quod
census intelligatur impositus iuxta Constitutio-
nem Pii V. saluat illum à nullitate, ad not. per
Cenc. d. tract. part. 2. cap. 1. quæst. 3. art. 9. per.
44 tot. Cum de sui natura † census possit quandocun-
que redimi, tam ab ipso imponente, quàm ab eius
hæredibus, & successoribus propter expressam
Pii V. dispositionem in d. sua Bulla, in vers. postre-
mo census omnes &c. vt in specie aduertuit idem
Cenc. eo. tract. par. 3. cap. 1. quæst. 3. art. 1. num. 2.
45 & 3. Ita vt † etiam si non fuerit expressum pa-
ctum redimendi, nihilominus subintelligatur, vt
ex mente Intrigl. super bulla de cens. quæst. 49. num.
8. dixit Cenc. d. part. 2. cap. 1. quæst. 3. art. 7.
num. 5.

ARGVMENTVM.

In terminis Constitutionis Marchiæ lib. 6. cap. 9. appellatione deserta dici nõ potest de nullitate etiã euidenti; Quod intellige si nullitas deducatur per modum actionis, non autem per viam exceptionis, quæ per 30. annos durare censetur. Et quando fideiussor possit petere liberationem.

SVMMARIVM.

1 *Fatalibus statutarijs elapsis, instantia dicitur perempta.*

2 *Et perinde est, ac si non fuisset appellatum, cum omnis iurisdictio expiret, et redeat ad Iudicem à quo.*

3 *Instantia perempta non reuiuiscit, nisi ex gratia Principis, nec prorogatur per partes procedentes ad vlteriora.*

4 *Instantia per statutum abbreuiata, potest prorogari de consensu partium, dummoda fiat prorogatio ante lapsum instantia.*

5 *Appellatione deserta in terminis Const. Marchiæ lib. 6. cap. 9. non potest dici de nullitate etiam euidenti.*

6 *Quod intellige de nullitate, quæ deducitur per modũ actionis, non autem per viam exceptionis, quæ durat per 30. annos.*

7 *Fideiussor potest petere liberationem.*

8 *Statutum est seruandum in omnibus locis districtus, vbi non adest particulare.*

9 *Quando dicatur quis stetisse diu in obligatione, committitur arbitrio Iudicis.*

10 *Statutum Camerini lib. 2. rub. 70. quid disponat.*

11 *Statutum iuri communi detrahit.*

12 *Statutum vsu receptum præsumitur, si sit insertum in volumine statutorum.*

13 *Statutorum non vsus est probandus in specie, & quomodo.*

14 *Census imposito probatur per confessionem partis.*

15 *Fatalibus elapsis, & constito de bono iure per transportationem actorum Rota Maceraten. solet pronunciare causam desertam, et sententiam esse exequendam.*

16 *Instantia non currit, si culpa partis sit impeditus appellans.*

17 *Impedimenti materia sufficiens esse debet, & concludenter probanda est.*

DECISIO CII.

Ntroducta causa in Rota vsque de anno 1623. inter Adrianum Tullij appellantem, & Eneam Mechillum appellatum, quia infra tempus datum à Constit. Marchiæ lib. 6. cap. 9. ad prosequendam, & finiendam causam, expedire non curauit appellans, sed distulit ab illo tempore, vsque ad præsens, in quo fuit commissus, & factus calculus dierum Rotaliũ 516.
1 † fuit resolutum sine discrepantia, illam esse desertam, *ad tex. in cap. cum causa, de sent. et re iudic. et cap. cum sit Romana, de appell, et iuxta dispositionem Constit. loc. citat.* in cuius terminis loquuntur *Alex. cons. 114. lib. 5. Neuiz. cons. 41. num. 19. Gabr. cons. 54. num. 1. & 2. lib. 1. Grat. decis. 31. num. 4.*

2 Elapsis enim fatalibus † perinde est, ac si non fuisset appellatum, cum omnis iurisdictio expiret, & redeat ad primum Iudicem, *Clement. si appellatione, & ibi Glos. in verb. appellationis, de appell. Amat. dec. 83. num. 4. Grat. d. dec. 31. num. 4. Rot. in recent. par. 1. decis. 151. num. 1.* Etiam si
3 † post desertionem appellans, & appellatus eam prosecuti fuerint, cum reuiuiscere non possit instantia, nisi ex gratia Principis *Vant. de null. ex def. iurisd. num. 127. Giurb. qui alios congerit, decis. 116. num. 21. vers. appellatio tamen, Amat. & Grat. in dictis decis. ille num. 5. & iste num. 6.* Quicquid
4 † sit dicendum, quando prorogatio fit ante lapsum tempus instantiæ statutariæ, vt per *Rol. cons. 21. num. 13. & 14. lib. 3. Amat. d. decis. 83. num. 8. Gratian. d. decis. 31. num. 10. & seqq. Capic. decis. 11. num. 17. Scacc. de appell. quæst. 15. num. 197.*

5 Quinimò † ex forma eiusdem Constit. qui causã deseruit, prohibetur dicere de nullitate, quæ prouenit etiam ex notoria iniustitia, prout sæpè reso-
6 lutum fuit in hoc Auditorio, † dummodo notoria nullitas deducatur per modum actionis, non autem per viam exceptionis, quæ durare censetur vsque ad 30. annos, eadem Constit. non obstante, vt in terminis firmare videntur, *Mar. Ant. variar. lib. 2. resolut. 60. cas. 39. vers. fuit responsum, & Put. decis. 174. num. 2. lib. 2.*

De qua quidem notoria iniustitia tantùm abest, quod constet, vt potius videatur ius clarum, ad fauorem Eneæ Mechilli, Nam cum ipse multis ab hinc annis duos imposuerit census super suis bonis ad commodum, & vtilitatem Adriani præfati, qui de anno 1621. recognouit bonam fidem per Apoc-
7 cham, de qua in proc. de partibus fol. 2. Nulli † dubium est, quin ipse Eneas tanquam fideiussor, qui diu stetit in obligatione potuerit petere liberationem, prout fecit, non tantum inspecto iure communi, iuxta tex. *expressum, in cap. fin. & vbi Glos. de fideiuss. & in l. Lucius Titius, §. fin. vbi etiam Glos. & Doct. ff. Mand. Bal. in l. si pro ea, num. 4. C. eod. tit. Menoch. de arb. cas. 41. num. 2. Guidop. decis. 117. in prin. Affl. decis. 248. num. 3.*

Cenc.

Cenc. de Censib. par. 2. cap. 2. q. 3. art. 4. n. 7. & seqq. Vbi præcisè loquitur in terminis fideiussoris adhibiti in contractu census perpetui, & respondet ad contraria, & hanc opinionem sequitur *Rot. apud eundem, decis. 68. num. 4. decis. 195. num. 3. & decis. 200. num. 2. & ex impress. penes Zacch. de oblig. Cam. decis. 99. num. 6. & decis. 101. num. 21. & in recent. par. 2. decis. 456. nu. 3.* Sed etiam inspecto statuto Camerini, lib. 2. rub. 70. ita dispo-
8 nente † quod est seruandum in omni districtu ipsius Ciuitatis, vbi non adest statutum particulare, *Greg. decis. 269. num. 2.* vbi dantur concordantes.

Non obstat quod dicebatur Adrianum diu non
9 stetisse in obligatione, quia † præterquam quod hoc intelligitur Iudicis arbitrio, *Gloss. in d. l. Lucius, §. fin. ff. mand. Menoch. d. cas. 41. n. 4. Affl. d. decis. 241. num. 3.*
10 Adest etiam † specialis prouisio eiusdem statuti disponentis, quod Iudices teneantur ad petitionẽ fideiussoris quocunque modo obligati compellere principalem, etiam via executiua, vt eum de obligatione extrahat, non obstante, quod diu non
11 steterit in obligatione, † quod statutum in hac parte, vbi expresse loquitur, iuri communi detrahit, *l. constitutionibus, ff. ad munic. l. si seruum, §. non dixit, ff. de acq. hered. Aldou. cons. 98. num. 22.*
12 *Giurb. decis. 8. num. 7.* Ac † vsu receptum præsumitur, cum sit insertum in statutorum volumine, *Dec. cons. 534. n. 9. Rot. in recent. par. 2. decis. 15. num. 4.* De cuius etiam obseruantia deponunt plu-
13 res Curiales, vt in proc. fol. 22. Ac † non vsus est probandus in specie cum requisitis, iuxta not. per *Greg. decis. 269. num. 3. & seqq.*

Neque præterea obstat, quod instrumenta censuum, de quibus agitur, non sint in actis exhibita:
14 † Quia de impositione illorum cõstat ex confessione ipsius Adriani cum recognitione bonæ fidei in apocha prædicta pronunciata pro recognita, quæ sanè probat creationem illorum, vt firmat, *Cenc. de Censib. par. 1. cap. 4. num. 19. & seqq. Rot. ex impress. penes eundem. decis. 96. n. 12. decis. 100. num. 4. decis. 111. num. 2. decis. 112. num. 3. & decis. 113. num. 3. & 5.* Accedentibus maximè adminiculis resultantibus non tantùm ab instrumento obligationis ipsius Adriani de soluẽdo fructus, vel concordando cum creditoribus; sed etiam à
15 subhastatione bonorum ipsius, † Vnde stantibus prædictis mandatum satis iustificatũ videtur, itaut possit pronunciari causam desertam, & illud exequendum, prout seruat hoc Tribunal, quando sũt transportata acta, ex quibus constat de bono iure, vt in præsenti casu.
16 Nec ad rem facit, quod dicebatur, † Adrianum facto partis fuisse impeditum, ne iudicium prosequeretur, quo casu fatalia non currunt, *Scacc. de appell. q. quæst. 15. num. 34. Grat. decis. 69. n. 3. Thes.*
17 *decis. 10. num. 11.* Quia † de hoc nõ liquet, & tamẽ impedimẽti materia sufficiens esse debet, & cõcludenter probãda est, *arg. l. commeatus, ff. de re milit. l. 1. §. illud ff. de temp. appell. Gratian. decis. 34. n. 17.*
Et ita decisum.

ARGVMENTVM.

Sententia, quæ liquidat debitum, est appellabilis; etiam si aliàs materia esset executiua.

SVMMARIVM.

1 *Condemnatus ex causa administrationis non appellat, prout nec eius hæres.*
2 *Sententia, quando liquidat debitum, est appellabilis, etiamsi materia esset executiua.*
3 *Quod ampliatur, vt procedat etiamsi liquidatio facta esset per iuramentum in litem.*

DECISIO CIII.

Vamuis in casu Recanaten. redditionis computorum agatur † de admi-
1 nistratore condemnato, qui regulariter non potest appellare, nec impedire executionem, quod procedit nõ solùm in ipso principali, sed etiam in eius hæredibus, *§. aconomos, vbi Glos. Bart. & alij in Auth. de Sanct. Epis. Rugin. de appell. §. 2. cap. 3. num. 56. Scacc. eod. tract. quæst. 17. lim. 29. num. 1. & 2. Gutier. pract. lib. 1. quæst. 36.*
2 *Gratian. discept. 665. num. 1. cum seqq.* Attamen † quia sententia à qua fuit appellatum, continet liquidationem, dictum fuit illam esse appellabilem, etiamsi aliàs materia esset executiua, cum negotium liquidationis sit diuersum, & non habeat priuilegium executiuum, sed recipiat omnes legitimas ordinarii Iudicii exceptiones. *Gallés. de obl. Cam. quæst. 35. nu. 3. Zacch. ad eundem, quæst. 37. num. 45. Carol. de Graff. excep. 36. nu. 9. Menoch. de adip. rem. 3. n. 192. Ladereb. cons. 15. n. 2 Borel. in sum. decis. part 2. tit. 33. n. 117. Vrsill. ad Affl. dec. 35. n. 2. & dec. 157. n. 1 Grat. dec. 212. n. 12. Surd. dec. 27. n. 7. & seq. Greg. dec. 238. n. 2. & ibi*
3 *adden. n. 5.* Etiam si † sententia sit liquidatoria per iuramẽtum in litem, *Ias. in l. si in actionibus, n. 43. ff. de in lit. iuran. Mar. Ant. var. lib. 2. resol. 60. cas. 7. vers. accedit, Scac. d. tract. q. 17. lim. 34. n. 7. Rugin. eo. tract. §. 2. c. 3. n. 522. Seraph. de iuram. priuil. 102. n. 15.* Et ita ex his decisum, appellationem deuoluisse, & deuoluere ad vtrunque effectum.

ARGVMENTVM.

Ripa censetur esse in dominio illius, qui habet vicinum prædium. Et conditione non adimpleta, actus habetur pro non facto.

SVMMARIVM.

1 *Ripa dicitur esse in dominio illius, qui habet vicinum prædium.*

2 *Maximè quando est intra fines designatos in instrumento concessionis rei.*

3 *Qui tenetur adimplere, & non docet adimpleuisse, dicitur esse in culpa.*

4 *Conditio, antequam impleatur, nihil ponit in esse.*

5 *Conditione non adimpleta, res accepta conditionaliter restituenda venit. Et actus habetur pro non facto. num. 6.*

7 *Conditio sine causa competit etiam ad recuperandam possessionem.*

8 *Æquitas non patitur, vt quis sentiat commodum contractus, si ex parte sua non adimpleuit.*

9 *In contractibus nominatis non est locus pœnitentiæ, sed agitur ad implementum, num. 12.*

10 *Non adimplens in contractu nominato tenetur ad interesse, & loco illius tenetur tradere rem principalem, de qua agitur inter partes.*

11 *Quomodo indirectè possit agi ad rescissionem contractus nominati propter non implementum.*

13 *Transactio tertio non præiudicat.*

14 *Emphyteuta non potest facere actum, per quem efficiatur deterior conditio domini directi.*

DECISIO CIV.

1 QVoniam Ripa, de † qua est controuersia, circundat prædium DD. de S. Cruce Fabrianensium, qui sunt superiores Zerbino, vt deponunt testes pro vtraque parte examinati, illa vtique dicitur esse in dominio, & proprietate illorum, quorum prædio adhæret, *l. riparum, ff. de rer. diuis. §. riparum, inst. eod. tit. Galg. de iur. pub. lib. 4. tit. 48. nu. 37. Cepol. de ser. rust. præd. cap. 36. tit. de ripa, col. 1. Bald. cons. 463. in prin. lib. 4. Surd. cons. 376. num. 1. Mar. Ant. var. lib. 2. resol. 45. num. 5. Greg. decis. 168. num. 4.*

2 Cum qua dispositione iuris communis † concordat emphyteoticum instrumentum inter DD. de S. Cruce, & D. Abb. Rusticutium, celebratum, quod designat prædium Zerbini, pro confine, & termino, intra quod ripa comprehensa reperitur, iuxta notata per Greg. *in decis. 155. nu. 1. & decis. 168. num. 3.*

Quo stante dictum fuit, sententiam D. Iudicis quo tanquam iustam confirmandam esse, nam cũ
in actis causæ apparent de quadam inita concor-
dia inter dictas partes mediantibus DD. Cap. Frã-
cisco, & Michaele de S. Cruce, qui concesserunt
ripam Zerbino cum conditione, quod ipse vice
3 versa sepem quandam extirparet, † quæ concor-
dia, siue transactio non habuit effectum ex parte
ipsius Zerbini, qui sepem extirpare recusauit non
sine culpa, & dolo, *Neniz. cons. 87. nu. 18. Surd. cons. 52. nu. 28. & seqq. Gratian. discept. 748. n. 10.*

4 Vtique † sicut conditio, antequam impleatur, nihil ponit in esse, *l. si vt proponis, C. de cond. ob caus. Carol. de Grase. excep. 33. Gasp. Thes. forens. lib. 4. quæst. 21. num. 6. Gitur. decis. 60. num. 13.*

5 Ita † pariter ripa conditionaliter accepta restituẽ-
da venit, *ad tex. in l. si diuersa, C. de transact. &*
6 *in l. cum te, C. de pact. int. empt. & vend.* Quia †
conditione non adimpleta actus habetur pro non
facto, *Rot. in recent. par. 2. decis. 1. num. 9. in fin.*

7 Idque † per conditionem sine causa, quæ DD. de S. Cruce competit etiam ad recuperandam possessionem, *l. 2. in fin. ff. de cond. trit. Crau. cons. 299. num. 2. Rot. apud Zacch. de oblig. Cam. decis. 15. num. 2.*

8 Ne † melior sit condictio Zerbini non adimplentis, quam sit illorum de S. Cruce, qui transactionem obseruarunt contra æquitatem, de qua in *l. Iulianus, §. offerri, & ibi DD ff de act. empt.*

9 Non obstat quod † in contractibus nominatis propter non implementum non sit locus pœnitentiæ, *l. in ciuile, C. de rei vend. l. non idcirco, C. de contr. empt. Doct. com. in d. l. Iulianus, §. offerri,*
10 Quia responsum fuit, † quod DD. de S. Cruce ege-
runt ad damna, & interesse in defectum implemẽ-
ti, & loco interesse potuerunt repetere ripã Zer-
bino concessam, *Bal. in l. si verodinio, quæst. 4. nu. 7. C. de act. empt. Ruyn. cons. 141. num. 9. in fin. lib. 1. Gratian. discept. 301. n. 5. & 6. Rot. diuers. par. 1. decis. 741. num. 1. & apud Cenc. de Cens. decis. 139. num. 2. & coram Greg. decis. 88. num. 3.*
11 *& Beltr. ibid. num. 10.* vbi dicit notandum † quod
hoc modo indirectè potest agi ad rescissionem
contractus nominati propter non implementum
12 partis contrariæ † licet principaliter, & directè
agi non possit, nisi ad implementum. *Maresc. var. lib. 1. cap. 89 Seraph. decis. 591. num. 8. & 9. & decis. 1133. num. 1.*

13 Quibus accedit † nullitas, & inualiditas transactionis super bonis emphyteoticis, quæ dicitur manifesta, vbi res obnoxia in totum, vel in parte dimittitur, & transfertur absque consensu tertii habentis interesse, vt in hoc præsenti casu, *ad tex. in l. Imperatores, ff. de trans. & in l. 1. C. eo. tit. & latè firmant Ceuall. quæst. 782. n. 1. & seqq. Grat. discept. 476. num. 12. 13. & 17. Capic. decis. 93. nu. 3. Greg. decis. 418. n. 10. & seqq. vbi etiam Beltr. nu. 16.*

14 Et ratio est fundamentalis, † quia ipse emphyteuta non est proprietarius, nec dominus absolutus, & sic in præiudicium domini non potest facere actum, per quem efficiatur deterioris conditionis ius domini, *Ceuall. d. quæst. 781. num. 6.*

Et ita, &c.

ARGV-

ARGVMENTVM.

De manutentione concedenda vxori post mortem viri pro dotibus suis, & vsufructu sibi à viro relicto plura notanda de quibus in Summario.

SVMMARIVM.

1 *Vxor possidens bona mariti viuentis iure familiaritatis, eo mortuo potest vti retentione pro sua dote, & pro vsufructu sibi à marito relicto, & sic causã possessionis sibi mutare absque aliqua declaratione.*

2 *Possessio instrumentalis non suffragatur, alio existente in possessione.*

3 *Possessio tradita cum clausula, sine praeiudicio, praeseruat possessionem alterius.*

4 *Possideus ciuiliter habet manutentionem aduersus occupantem naturalem.*

5 *Vsufructuarius dicitur habere possessionem quasi ciuilem, Quae operatur, vt ipsi competat mandatum de manutenendo, num. 6.*

7 *Cautio Mutiana non praestatur per legatarium.*

8 *Vxor, cui relicta fuerunt alimenta, donec vitam vidualem seruauerit, non tenetur restituere fructus perceptos.*

9 *Vsufructuarius ante ingressum tenetur praestare cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri. Limita vt num. 10. & 11.*

DECISIO CV.

Onclusum fuit mandatum de manutenendo dandum esse D. Magdalenae Boltrinae in bonis q. Francisci Mariae Alexandrini Fauen. eius viri: Siquidem † per cohabitationẽ cum marito, de quo non dubitatur, dicitur probata eius possessio iure familiaritatis, *Alex, & alij in l. qui iure familiaritatis, num. 5. ff. de acq. poss. Mascard. concl. 1184. num. 14. Menoch. de arb. cas. 160. num. 14. Socc. cons. 131. num. 1. lib. 1. Ossasch. decis. 140. num. 5.* Stante praesertim, quod ipsa per tres testes concordes in fidibus exhibitis, quae faciunt fidem in hoc summarissimo, *Ricc. decis. 99. num. 1. lib. 1. Rot. decis. 323. num. 2. post 2. vol. cons. Farin.* Docuit se ante, & post mortẽ viri possedisse, vt requiritur, *l. 1. ff. & C. vti poss. §. retinenda, inst. de interd.* Vnde potuit continuare possessionem, ac etiam absque noua declaratione mutare sibi causam possidendi, non tã ratione sui crediti dotalis, quàm etiam pro vsufructu sibi à marito testatore relicto ad affectum se alendi, *Rot. diuers. par. 1. decis. 324. num. 2. & in recent. part. 1. decis. 366. num. 1. & decis. 557. num. 2.* Quae causa possessionis censetur mutata, per superuenientem titulum absque alia declaratione, *Rot. in recent. par. 1. decis. 495. num. 6. & decis. 623. num. 5. Coec. decis. 67. num. 5. Mantic. decis. 71. num. 1. 2. & 10. & decis. 245. num. 4. & 12.*

2 Non obstat † possessio capta per DD. Salustium, & Alexãdrum fratres ipsius testatoris, & per alios consortes, & cohaeredes testamentarios; Quia stante dicta anteriori possessione Magdalenae, haec haeredum instrumentalis non suffragatur, *Beltr. ad Greg. decis. 268. num. 9. Rot. diuers. par. 1. decis. 324. num. 2. & coram Seraph. decis. 432. num. 5.* Praesertim quia ipsis haeredibus fuit decreta per Iudicem immissio iuxta formam testamenti, & sic in proprietate tantũm, in qua reperiebantur

3 instituti, ac † etiam decreta fuit cum clausula sine praeiudicio, quae praeseruat possessionem alterius, *Beltr. ad Greg. decis. 332. num. 6.* Quare censetur praeseruata possessio Magdalenae, & viriata illa haeredum, quatenus stare simul non possint, vt in specie firmat *Rot. in recent. part. 1. d. decis. 366. n. 4.*

Neque obstat, quod Magdalena respectu vsufructus non possit dici habuisse ciuilem possessionem, *ad. nos. in l. naturaliter, in prin. ff. de acq. poss.* cuius † ciuilis vigore dari solet remediũ

4 manutentionis aduersus occupantem naturalem, *Ias. in l. clam. possidere, §. qui ad nundinas, nu. 62. ff. de acq. poss. Menoch. retin. remed. 3. quaest. 2. Greg. decis. 203. num. 3. & 6. Put. decis. 198. nu. 4. lib. 1. Rot. diuers. par. 1. decis. 19. num. 14. & in recent. par. 1. decis. 560. num. 4. & decis. 561.*

5 *num. 5.* Quoniam † dicitur habuisse quasi ciuilem, quae remanet penes vsufructuarium, *l. Praetor ait, & ibi Glos. ff. ex quib. caus. ma. Bart. in l. si plures §. detectum, vers. vltimo nota, ff. de vi, & vi arm. Rip. in l. 1. num. 34. ff. de acq. poss. Surd.*

6 *cons. 172. num. 8. Boer. decis. 199. num. 8.* Quae † quasi ciuilis operatur, quod vsufructuario competat mandatum de manutenendo, *Bart. in l. 1. n. 3. ff. vti poss. Menoch. d. rem. 3. num. 70. Castill. de vsufr. cap. 6. n. 33. Bocc. in tract. vti possid. cap. 2. num. 78. Rot. in recent. par. 1. d. decis. 366. nu. 3. vers. & quod. vsufructuario.*

Nec similiter obstat quod dicebatur, Magdalenam non posse habere vsumfructum, nisi praestita prius cautione Mutiana, *ad not. per Grat. decis. 3.*

7 *per tot.* Quia † cum versemur in legato vsufructus pro alimentis, & non institutione, cautio Mutiana non est praestanda, secundum *Bart. & Salicet. quos allegat Grat. discep. 696. num. 11. Natt. cons.*

8 *459. num. 17.* Et ratio videtur esse, quia † vsufructu legato mulieri, donec viduitatem seruauerit, fructus perceptos, donec vidua fuerit, non restituit, *Mant. de coniect. lib. 11. tit. 19. num. 22. & 23. Grat. discep. 563. num. 13. & disc. 696. num. 13. & 19. Natt. d. cons. 459. num. 17.*

9 Nec releuat, quod saltim teneatur ipsa † vsufructuaria ante ingressum praestare cautionẽ de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, iuxta *tex. in l. 1. in prin. ff. vsufr. quemad. cau. & in l. fin. ff. si cui plus quam per leg. falc. Natt. cons. 477. in prin.*

10 *Mantic. decis. 42. num. 4.* Quia † cum ipsa pluries obtulerit velle adimplere ea, ad quae de iure tenetur, vt in

vt in proc. fol. 1. 9. & 13. non tenetur dare cautionem cum effectu ante actum consignationis, & cõsequenter pro consequendis fructibus oblatio verbalis sufficit ad trad. per Doct. in l. si mora, ff. sol. mat. Maresc. var. lib. 1. cap. 29. num. 29. vbi firmat ita fuisse tentum per Rot. in vna Romana vsufructus coram Iusto die 9. Iunij 1604. & sequuntur Bal. cons. 408. num. 10. lib. 1. Ruyn. cons. 98. num. 8. lib. 2. Rolan. cons. 92. num. 12. lib. 2. Pinell. de bonis mat. par. 2. num. 78.

11 Quibus † accedit, quod vsufructuarius, qui ingressus est possessionem sine vitio, vt in præsenti casu, facit fructus suos, etiam non præstita statim cautione à principio, Gail. obseruat. 46. lib. 2. Ioseph. Lud. decis. Lucen. 31. num. 9. & 11. Natt. d. cons. 477. num. 4. Ricc. coll. 1023. vers. limita hanc ampliationem.

ARGVMENTVM.

Vsufructuarius omnium bonorum tenetur soluere debita hæreditaria secundum opinionem Bart. contra quem est communis opinio.

SVMMARIVM.

1 *Onus soluendi expensas funerum, & æs alienum relictum per defunctum spectat ad hæredem proprietarium, non autem ad vsufructuarium. Et quo ordine, & ex quibus rebus sit soluendum, num. 3.*

2 *Creditor defuncti agere debet contra hæredem proprietarium, citato vsufructuario pro omni suo iure, & interesse.*

4 *Vsufructuarius possidens bona testatoris debet præstare patientiam, vt per hæredem procedatur ad rerum alienationem pro soluendo ære alieno defuncti.*

5 *Vsufructuarius tenetur ad omnia onera realia, quæ ratione fructuum imponuntur, veluti ad sarcienda tecta, ad soluendum tributa, salaria, & similia.*

6 *Nec non tenetur soluere collectas.*

7 *Ac etiam legata, & debita annua.*

DECISIO CVI.

Ortuo marito, relicta vxore vsufructuaria omnium bonorum suorum, & loco pio hærede proprietario instituto; Cum in secunda instantia dubitaretur coram me; quis istorum ad expensas funerum tenetur. Pronunciaui ad fauorem legatariæ secundum veram, & magis communem opinionem contra Bart. in l. fin. num. 5. ff. de vsufr. leg. & in l. qui filium, ff. de legat. 3.

1 Nempè † quod onus soluendi expensas funerum, & æs alienum relictum per defunctum ad hæredem pertineat, non autem ad vsufructuariam vt tradunt sine difficultate, Alex. in l. si filio, §. si vir. num. 14. ff. sol. matr. Ias. in l. 1. in 2. lect. num. 12. & 13. ff. ad trebel. Castr. in l. fin. §. sin autem, C. de bon. quæ lib. & cons. 294. num. 4. & cons. 459. num. 3. lib. 2. Ruyn. cons. 41. num. 3. lib. 2. Dec. cons. 260. nu. 8. Crau. cons. 287. in fin. Paris. cons. 94. cons. 95. & cons. 96. lib. 3. Bellon. cons. 7. num. 3. Bertaz. cons. ciuil. 59. num. 8. Rolan. cons. 8. num. 13. lib. 2. Natt. cons. 297. num. 5. Laderch. cons. 166. num. 2. Surd. de alim. tit. 9. quæst. 16. num. 10. Caualc. de vsufr. mul. rel. num. 211. Menoch. præs. 143. num. 15. lib. 4. Maresc. var. lib. 1. cap. 29. num. 31. Couar. var. lib. 2. cap. 2. num. 4. Gratian. disc. 834. num. 1. disc. 585. nu. 15. & 17. & disc. 986. num. 17. & 18. Castill. de vsufr. cap. 59. num. 9. Guidop. decis. 541. Franc. Mar. decis. 880. par. 1. Mastril. decis. 3. num. 3. & seqq. Ioseph. Ludou. decis. Lucen. 5. num. 11.

2 Vnde † sequitur, vt male egerint creditores contra vsufructuariam, cum iudicium dirigendũ esset contra locum pium hæredem proprietarium, citata vsufructuaria pro omni suo iure, & interesse, iuxta praxim, quam docent Caualc. d. tract. num. 215. & Ioseph. Lud. d. decis. 5. num. 14. & seqq.

3 Nam † versamur in casu, vbi solutio æris alieni fieri, debet in primis ex pecuniis testatoris, si sint in hæreditate, aliàs ex iuribus, & actionibus, & nominibus debitorum, si existent, si autem non extent, vel non sufficiant, ex mobilibus, & postmodum ex immobilibus minus fructuosis, & damnosis, Bellon. cons. 3. num. 2. Maresc. d. cap. 29. num. 32. Caualc. d. tract. num. 214. Ioseph. Lud. d. dec. num. 11.

4 Quo ordine præmisso debet † vsufructuaria, quæ possidet patientiam præstare, vt iuxta præmissa ad alienationem procedatur, Caualc. vbi supra nu. 212. Maresc. d. cap. 29. num. 34. Mohed. decis. 133. in prin. tit. de appellat. fol. 225.

Nec aliter ipsa ad debita hæreditaria tenetur,
5 dummodo † tamen soluat onera realia, quæ ratione fructuum imponuntur, vt sunt tributa, salaria, & resarcimenta tectorum, & his similia, l. hactenus, de vsufr. Seraph. decis. 514. num. 2. Nec
6 non † collectas, l. si pendentes, §. si quid. ff. de vsufr. leg. Dec. cons. 485. col. 1. Ostasch. decis. 83. nu. 4.
7 Ricc. decis. 23. num. 3. lib. 1. Ac † etiam legata, & debita annua, cum sit inconueniens, quod hæres quolibet anno vendat bona hæreditaria, vt satisfaciat legatis annuis, vt dicunt communiter DD. in l. fin. §. sin autem æs alienum, C. de bon. quæ lib. Rol. d. cons. 8. num. 28. lib. 2. Soc. Iun. cons. 115. num. 10. lib. 1. Menoch. d. præs. 143. num. 18. & cons. 1009. num. 9. & 10. Gratian. discept. 294. num. 2. & seqq. Surd. decis. 193. num. 1. & seq.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Episcopus habet intentionem fundatam super collatione omnium beneficiorũ existentium in sua Diœcesi, nisi adsit probatio in contrarium.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata sine citatione est nulla.*
2 *sententia lata prout in cedula, & non publicata eo die, qua fuit lata, est nulla.*
3 *Vbi stylus adest pronunciandi prout in cedula, non apponitur dies publicationis, quia retrotrahitur ad diem prolationis sententiæ,*
4 *Sententia, quæ non iustificatur ex actis, remanet notoriè iniusta. Nec est exequenda, num. 5.*
6 *Vbi est statutum, quod præsentatio ad ius patronatus non suffragetur, nisi facta fuerit à duabus ex tribus partibus, præsentatus à minori parte admitti non debet ad beneficium.*
7 *Mandatum speciale ad præsentandum requiritur.*
8 *Nominatus debet se personaliter exhibere coram ordinario. Aliàs non valet præsentatio, num. 9.*
10 *Præsentatus non potest institui etiam in simplicibus, nisi præuio examine.*
11 *Examen faciendum est ab Episcopo, etiamsi institutio spectet ad minores.*
12 *Concursus vt possit fieri ab inferiore collatore, tria requiruntur.*
13 *Institutio facta ab inferioribus non seruata forma Concilij Trident. est nulla.*
14 *Examinatus, et approbatus in vno beneficio, in alio non est examinandus. Limita, vt num. 15. et 16.*
17 *Edicta in institutione iuris patronatus sunt necessaria, aliàs collatio est nulla.*
18 *Cap. fin. de elect. in 6. locum habet etiam in præsentatione, quamuis loquatur tantùm de electione.*
19 *Institutio spectat regulariter ad Episcopum.*
20 *Ius instituendi potest competere inferiori ex præscriptione. Quæ præscriptio debet esse immemorabilis, num. 21.*
22 *Præsentatio patroni absque institutione Episcopi non tribuit aliquod ius præsentato.*
23 *Institutus, & immissus in possessionem ab ordinario, manuteneri debet appellatione pendente.*
24 *Ordinarius fundatum habet intentionem, quod beneficia sint libera. Et quod omnia vacantia in Diœcesi possit conferre, num. 25.*
26 *Collatio iuris patronatus facta ab ordinario infra tẽpus ad præsentandum, sustinetur, si Patroni infra tempus debitum non contradicunt.*

DECISIO CVII.

Mnibus votis resolutum fuit, sententiam D. Vicarij Ripani, de qua agitur, esse reuocandam, non tantùm ex capite nullitatis, quam etiam in-
1 iustitiæ. Nullitas enim deducitur † ex defectu citationis ad sententiam, quæ reddit illam prorsus inualidam, *l. ab eo, & l. si vt proponis, & l. 1. C. quom. & quan. Iud. Marã. in spec. par. 6. in verb. citatio, nu. 7. & 68. Vestr. in prax. lib. 5. cap. 2. num. 2. Fælin. in cap. consuluit, num. 3. de off. deleg. Affl. decis. 346. in fin. Vin. decis. 154. in prin. Char. decis. Iann. 130. num. 33. Caput. decis. 117. num. 1. par. 1. Cresc. decis. 3. tit. de dol. & cont. Rot. in recent. par. 1. decis. 340. num. 1. & decis. 409. num. 1. & par. 2. decis.*
2 *30. num. 1. & decis. 251. num. 1.* Nam † cum fuerit lata prout in cedula sub die 4. Aprilis, publicata die 8. eiusdem mensis, pro qua non aderat citatio, contra *tex. in l. 2. et 3. C. de sent. ex breuic.*
3 *rec.* Est euidenter nulla, quoniam † supposito etiã stylo pronunciandi prout in cedula, de quo tamen non constat, non erat apponenda dies in ea, sed simpliciter aperienda cedula, quæ retrotrahitur ad d. diem 4. in qua fuit lata, *Gratian. discept. 438. num. 9. & 10. Rot. coram Gregor. decis. 546. num. 8. & 16. & diuers. par. 3. lib. 3. decis. 705. num. 3. & in recent. par. 1. decis. 46. num. 3. decis. 81. nu. 5. & decis. 252. n. 2. & par. 2. decis. 510. nu. 2.*
4 Iniustitia verò deducitur ex eo, quia † sententia, quæ non iustificatur ex actis, remanet notoriè iniusta, *Cas. de Grass. decis. 16. num. 15. tit. de probat. Rot. in recent. par. 1. decis. 260. num. 7. & decis. 689. num. 2. & par. 2. decis. 277. num. 1.*
5 *& decis. 659. num. 16.* Itaut † non sit exequenda, *Paris. cons. 54. in prin. lib. 4. Gabr. cons. 43. num. 47. lib. 1. Cas. de Grass. decis. 4. in prin. tit. de re iudic. Rot. in recent. par. 1. d. decis. 689. num. 2.*

Quod autem sententia non iustificetur ex actis, apparet, ex quo Liberatus Cantandus in ea asseritur canonicè institutus ad Communitatis Altidonæ præsentationem, de qua non constat, Imò totum contrarium apparet, cum in parlamento, & concilio habito ipse Cantandus non obtinuerit partitum propositum, Sed Arigonius, quamuis ad causam non veniat, qui habuit duas ex tribus partibus suffragiorum iuxta formam Statuti Firmani, rub. 14. lib. 2. quod obseruari debet in Comitatu, & tota iurisdictione Firmana sub qua est Communitas Altidonæ, vt sancitum est in eodem
6 Statuto rub. 12. lib. 2. Et † proinde cum parlamẽtarii fuerint *num. 59.* & Arigonius habuerit in eius fauorem suffragia 45. Et Liberatus Cantandus habuerit del sic fabas *num. 32. & del non nu. 27.* non potest dici ipsum obtinuisse partitum per duas ex tribus partibus, & per consequens, nec ab ipsis, nec à maiori parte nominatum, *Abb. & alij Can. in cap. postulasti de concess. præb. Paris. cons. 48. num. 16. lib. 4. Rayn. cons. 50. nu. 8. lib. 5. Cassad. decis. 2. num. 2. tit. de iur. patr. Rot. in recent.*

par. 2.

par. 2. decis. 568. num. 2. & decis. 625. num. 2.
vers. sed nec etiam à minori. Quæ decis. loquuntur
in terminis eiusdem statuti Firmani, & in causa
Iuris patronatus.

Præterea etiamsi obtinuisset liberatus Cantandus
partitum nominationis à Concilio Altidonæ ad
7 Prioratum, de quo est controuersia, † deputandus
erat ab ipso Concilio Procurator specialis ad ipsũ
præsentandum, *Put. decis. 312. lib. 3. Caput. decis.*
365. nu. 1. par. 2. Ricc. in prax. iur. patr. decis. 189.
8 *num. 1.* Quæ quidem præsentatio † fieri debet sen-
sibus corporis illius personæ nominatæ, cum non
sufficiat præsentationis instrumentum mittere ad
ordinarium, seu personam instituentem, *Ricc. in*
d. prax. decis. 156. nu. 58. & seqq. Achil. de Graff.
decis. 12. tit. de iur. patr. Rot. *decis. 3. tit. de*
iur. patr. in nouis, & coram Gregor. decision.
9 *34. numero. 8.* Et † aliter facta præsentatio,
non tenet, *Innocen. in capit. in Lateranensi, in vlt.*
not. de prob. Ricc. *d. decis. 156. nu. 61.* Etiamsi præ-
sentatus sit notus ordinario, vt firmat Garz. *de*
benef. par. 4. cap. 1. num. 24. Beltr. ad Greg. dec. 34.
10 *num. 7. in fin.* Præsertim † hodierno tempore, quo
ex forma Sac. Conc. Trid. sess. 7. cap. 13. de re-
format. præsentatus non potest institui, etiam in
simplicibus, nisi præuio examine, quod cum non
interuenerit in casu nostro, magis augetur iniusti-
tia sententię, quoniam illud omnino requirebatur,
11 † & faciendum erat ab ordinario, etiamsi institu-
tio, vt prætenditur spectaret ad Monacos Sanctæ
Victoriæ.

12 Nam vt inferior collator † possit facere concur-
sum, & examen iuxta formam Conc. Triden. sess.
24. cap. 18. de reformat. tria necessario requirun-
tur, quæ non concurrunt in casu nostro, videlicet
quod locus, in quo situm est beneficium, nullius
sit Diœcesis, & immediatè subiectus Sedi Aposto-
licæ, & quod collator in eo habeat omnimodam,
& quasi Episcopalem iurisdictionem, ac etiam
quod habeat ius congregandi Synodum, & sit so-
litus congregare, sicut fuisse resolutum sæpè in
Sac. Cong. dicti Conc. testatur *Mantic. decis. 228.*
13 *num. 5.* Et † aliter facta institutio ab inferioribus,
est irrita, & inanis ex forma eiusdem *Conc. sess. 9.*
cap. 13. de reformat. & sess. 25. cap. 9. §. ad hæc de
reformat. Thes. for. Eccl. par. 2. cap. 6. nu. 5. Ricc.
in d. prax. decis. 212. num. 278.

14 Non obstat quod dicebatur, † regulam de exa-
mine faciendo ab ordinario non procedere, quan-
do quia esset semel examinatus, *cap. accipimus, de*
15 *ætat. & qualit. Caput. decis. 367. lib. 2.* Quia † ali-
ter fuit dispositum nouo iure cõciliari, ex eo, quod
in ascensione quæritur nouus titulus, *Seraph.*
16 *decis. 1323. num. 1.* Qui † operatur, vt cæptus be-
neficiari in quolibet ascensu denuo examinetur,
Ricc. d. decis. 212. num. 283.

17 Rursus iniustitia dictæ sententiæ augetur, † ex
quo ante institutionem apposita non fuerunt edi-
cta iuxta formam *cap. fin. de elect. in 6.* quod ha-
bet decretum irritans, & sic non appositis edictis,
institutio annullatur, *Vin. in prax. iur. patr. par.*
2. lib. 9. cap. 1. nu. 14. Ricc. in d. prax. decis. 160.
18 *num. 75. Bellam. decis. 611. per tot.* Et † licet tex.
in d. cap. fin. loquatur de electione tantùm, locum
tamen sibi vendicat in præsentatione, vt per *Ge-*
nuen. in prax. Cur. Arch. Neap. cap. 100. num. 15.
vers. & licet loquatur, Put. decis. 306. lib. 1.

Insuper augetur iniustitia eiusdẽ sententiæ, quo-
niam ipsa canonizat institutionem factam per di-
ctos Monacos, ad quos hodie post Conc. Tridentin.
19 sess. 14. cap. 12. de reformat. non spectat, † Sed
tantùm ad Episcopum, coram quo pariter præsẽ-
tatio facienda erat, *Mar. Ant. Mar. lib. 1. resol. 47.*
20 *nu. 6.* Vbi vlterius † dicit, quod licet ius instituen-
di possit cõpetere etiam inferiori ex præscriptio-
ne, ad cumulata per *Lamb. de iur. patr. lib. 2. par. 3.*
21 *quæst. 1. prin. art. 10.* Attamen † cum præscriptio
requiratur immemorabilis, *Rot. diuers. par. 1. decis.*
803. num. 4. Et illa hic nedum non probata, sed
nec etiam allegata fuerit, venit vtique attenden-
da dispositio eiusdem Conc. *Mar. Ant. d. resol. 47.*
22 *n. 6.* Et † alio modo facta institutio non tenet, nec
ius tribuit præsentato, *Ricc. decis. 39. per tot.*
par. 3.

Quibus deficientibus, sicut dici non potest ipsũ
Cantandum fuisse canonicè institutum, prout de-
23 clarauit D. Iudex à quo in ipsa sententia, † Ita pa-
riter olim optima ratione resolutum fuit D. Lucan-
tonio Nardo ab ordinario instituto, & immis-
so in possessione dicti Prioratus competere ma-
nutentionem appellatione pendente, *Paris. cons.*
39. num. 3. & seqq. lib. 1. Cas. de Graff. decis. 4. tit.
de caus. poss. & propr. Rot. *in recent. par. 2. decis.*
147. in fin. Greg. decis. 313. num. 4. & decis. 365.
num. 3.

Neque obstat quod dicebatur, D. Lucatonium
Nardum non posse iuuari ex collatione sibi facta
ab ordinario ratione indulti, cum illud specificam,
& indiuiduam mentionem non faciat de beneficio
iuris patronatus laicalis, vt requirebatur; Nam
24 cum † ordinarius habeat intentionem fundatam,
quod beneficia minora sint libera, vt per *Thes. for.*
25 *Eccl. par. 2. cap. 6. n. 26.* Et quod † omnia vacan-
tia possit conferre in sua Diœcesi, nisi adsit proba-
tio in contrarium, *cap. 2. cap. ex parte, & cap. con-*
stitutus, de conceß. præb. cap. omnes Basilicæ 16.
quæst. 7. Abb. in cap. cum Ecclesia Vulterana, n. 8.
in fin. de elect. Ricc. *decis. 201. per tot. lib. 1.* Rot.
apud Seraph. decis. 1353. n. 3. apud Coccin. dec. 385.
n. 2. et in recent. par. 2. decis. 756. nu. 4. et coram
Greg. *decis. 99. num. 2.*

26 Vtique † collatio facta, etiam pendente ter-
mino ad præsentandum sustinetur, quia asserit pa-
troni infra tempus debitum, nec etiam postea con-
tradixerunt *Rot. diuers. par. 1. dec. 77. n. 4. & par.*
3. lib. 3. dec. 1482. Put dec. 181. n. 2. lib. 3. Caput.
dec. 133. par. 1. Vnde cum Communitas Altidonę
non præsentauerit Cantandum, nec contradixerit
Nardo, firmandum est collationem Eminentiss.
Card. Bandini esse validam, Ricc. *in d. prax. dec.*
171. n. 106. vers. limita quando, Cassad. dec. 2. tit.
de locat. Et ita &c.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Capserius, seu Depositarius soluens ad præceptum Iudicis quando liberetur, & an requiratur contradictio.

SVMMARIVM.

1 *Administrator quilibet tenetur reddere rationem.*
2 *Prout etiam tenentur hæredes illius.*
3 *Hæredes censentur eadem persona cum ipso defuncto, cui successerunt.*
4 *Obligatio in personis hæredum mutari non potest.*
5 *Sententia notoriè iniusta reuocanda est.*
Iusta verò est confirmanda, num. 6.
7 *Soluens de mandato Iudicis non liberatur, nisi præcedat contradictio. Limita vbi enunstat quod illi, cui soluitur, sit creditor, num. 8.*
9 *Debitor debitoris rectè soluit creditori sui creditoris.*
10 *Debitor soluens vigore proclamatum Iudicis sub certa pœna consequitur liberationem.*
11 *Debitor soluens de mandato Iudicis rectè procedētis, liberatur.*
12 *Actio negotiorum gestorum datur inter gerentem, & eum, cuius negotia geruntur.*
13 *Accipiens literas, & non protestans, videtur illis acquieuisse.*

DECISIO CVIII.

1 Vamuis † Celius Hieronymi Capseriatus officio præpositus à D. Attilio Cremesino teneatur de administratis rationem reddere, *l. 1. §. officio, vbi Bald. ff. de tut. l. 2. ff. de neg. gest. l. cum tale, ff. de cond & demon. Cran. cons. 218. num. 1. Ceph. cons. 678. nu. 24. Menoch. de arb. cas. 209. num. 9. Bell.* Rot. *Iannen. decis. 81. num 2. & decis. 106. num. 1. & 2.* Rot. *penes Zacch. de oblig. Cam. decis. 6. num. 4. & in recent. par. 1. decis. 522. num. 3.* Ac hodie ipso Celio de-
2 functo † eadem obligatione teneantur eius hæredes, *l. 1. & 2. C. de hæred. tut. Roman. cons. 413. num. 1. & seqq. Dec. cons. 100. Decian. cons. 94. num. 22. lib. 3. Rolan. cons. 49. num. 14. lib. 1. Menoch. cons. 214. num. 7. 354. num. 12. & 863. num. 7. Carth. Rot. Iannen. decis. 50. per tot. Boer.*
3 *decis. 59. in prin. Capat. decis. 157. par. 2.* Qui † censentur eadem persona cum ipso defuncto, cui successerunt, *Auth. de iur. iur. à mor. præst. in prin. l. 1. & toto tit. C. vt. act. ab hared. & cont. hared. incip. l. an vitium, & l. cum hæredes, ff. de diuers. & temp. præsc. Menoch. d. cons. 863. nu. 8. Cocc. decis. 36. num. 4. 59. num. 2. 67. num. 18. 181. num. 2.*
4 *& 488. num. 6. & 11.* Cum † obligatio in personis hæredum mutari non possit, *l. 2. §. ex his, de verb. oblig. Mantic. decis. 218. num. 9.* Præsertim in materia rationum reddendarum, vbi dicta in administratore semper locum habent in eius hæredibus, *l. 3. §. hac actio, ff. de neg. gest. l. omnes tutores, C. arb. tut. l. alio, C. de in lit. iur. Craveт. d. cons. 218. num. 3. Grat. discept. 665. num. 5.*

Attamen sententia contra ipsos lata per D. Vicarium Asculanum ad fauorem Cremesini videtur reuocanda ex capite iniustitiæ; Nam cum in actis docuerint, Celium eorum patrem capserium soluisse pro Cremesino scuta 815. de ordine, & mandato Cong. cōputorum R C.A. ac etiam Illustriss. Thesaurarii Generalis, idque pro refectione valcheriarū chartarum, aliorumq; ędificiorū spectantium ad præfatā Cameram, ad quorum restaurationem tenebatur Cremesinus iuxta conuenta inter ipsū, & R.C.A. in appaltu Thesaurariæ Asculanæ, & nihilominus his omissis fuerit facta condemnatio pro summa scutorum 1172. patet manifestè de
5 iniustitia, † quæ operatur illius reuocationē, *Bart. in l. 1. nu. 18. C. quand. prouoc. non est nec. Caput. decis. 120. num. 1. par. 3.* Sicut è conuersò iniusti-
6 tia † operatur confirmationem, *Amat. decis. 41. n. 31. Rot. diuers. par. 4. decis. 895. num. 1. & coram Cocc. decis. 159. n. 1. & 187. n. 1.* Non obstat
7 † quod soluens de mandato Iudicis non liberetur, nisi præcedat cōtradictio, ad tradita per *Ruyn. cons. 147. lib. 1. quem sequitur Gratian. alios cumulans, discept. 485. num. 5. & seqq. discep. 636. nu. 2. & discept. 906. num. 1.* Quia in casu Ruyn. is soluebat ei, cui non tenebatur ex aliqua præcedente promissione, sed tantùm ex Iudicis mandato; ideo ne spontanea dici posset solutio, debebat se opponere, vel denunciare suo creditori, ad hoc vt per eum possent opponi exceptiones. hic vero tenebatur Cremesinus Thesaurarius Ciuitatis Asculi ex sua obligatione in amplissima forma Cameræ ad reaptandum, & manutenendum ædificia prædicta, cuius occasione fuit facta solutio, & conse-
8 quenter vbi constat † eum, cui soluitur, esse creditorem, sicut iussus Iudicis dicitur, ita plenissimam dat liberationem, idem *Ruyn. qui ita distinguit, cons. 171. num. 3. & 11. lib. 4. Guttierez, pract. quæst. lib. 1. quæst. 81. num. 10. & sequentibus, Bellon. Rot. Iannen. decis. 33. num 6. Rot. coram Seraph decis. 1019. num. 4. & in recent. par. 1. decis. 345. num. 2.*

Insuper apparet Celium capserium rectè soluisse summam, de qua agitur, etiam in vim capitulorum inter ipsum, & Cremesinum, vt in proc. fol 9. (ibi) *che non possa detto Signor Cassiero far pagamento alcuno fuori dell' instrumento, che gli fù dato dalla R. C.A. nell' appalto di detta Thesaoraria,* & in alio capitulo (ibi) *che non hauendo ordine da Monsig. Illustriss. Thesaoriere Generale di far pagamento tanto per risarcimento del Palazzo, e muraglie di detta Città, quāto, &c.* vnde cum certa fit obligatio Cremesini, qui vigore d. instrumēti tenebatur reaptare, & manutenere d. ædificia, qua de causa habebat scuta 200. annua, quæ in toto nouennio, quo durabat appaltus, constituunt summā scutorū 1800. consequēs est, vt infra d. summā Celius in vim dd. capitulorum rectè

rectè soluerit de mandato Illustriss. Thesaurarij ad effectum reaptandi valcheeras, & alia ædificia, quæ sunt dict. R. C. A. comprehensa in dd. capitulis.

9 Præsertim quia debitor † debitoris rectè soluit creditori sui creditoris, *Gloss. & Bart. in l. si opera, ff. de dol. except. l. Pomponius, l. soluendo, & l. si liber, de pignor. act. Grass. de except. capit. 25. num. 8.*

Rursus cum aduersus Cremesinum, & ad fauorē Cameræ dictæ de causa competat exactio manu regia, quod operatur, vt mandato Illustrissimorum Iudicum exequentium obtemperandum sit, propterea firmandum venit rectè fuisse solutum per Celium Capserium, vt in simili dicimus de eo,

10 † qui soluit vigore proclamatum sub certa pœna, quia tunc rectè soluit absq; alia contradictione, vt citatis alijs firmat *Grat. d. cap. 485. n. 10. & cap. 906. num. 3.*

Quibus accedit quod restauratio ædificiorum, de quibus agitur, fuit facta ipso Cremesino citato, & electis peritis, ac iuris ordine seruato, quo casu

11 † soluens auctoritate Iudicis rectè procedentis, liberatur, per notata in *l. ait prætor, §. permittitur, ff. de minor. 25. ann.* Quoniam † credendum

12 est Celium eum necessariam gessisse pro Cremesino, qui propterea tenetur actione negotiorum gestorum, *l. 1. & toto tit. ff. & C. de neg. gest.* Eo magis quia censetur Cremesinus solutiones approbasse, dum Romæ degens de anno 1616. receptas dictarum solutionum de mandato Iudi-

13 cum factarum recepit, & non reclamauit, † vt in simili dicimus de eo, qui recipiens literas alicuius, & non contradicens videtur illis acquieuisse, *Bell. Rot. Tamen. decis. 18. numero 6. 24. nu. 4. 120. num. 4. 133. num. 2. & 162. num. 2.*

Vlterius apparet in proc. fol. 161. & seqq. D. Cremesinum recepisse à Celio diuersas pecuniarū quantitates, quæ in totum non fuerunt factæ bonæ in sententia, ex quo etiam resultat iniustitia dictæ sententiæ, quæ proinde venit reuocanda, prout vnanimiter resolutum fuit, quia creditum Celij excedebat debitum connexum, & sic locus est compensationi.

ARGVMENTVM.

Possessor conuentus vtili Saluiano interdicto non potest se tueri anterioritate vxoris, quæ vendidit vnà cū viro quoniam illa præsumitur adhibita ad cautelam emptoris, nisi aliud probetur, & propterea non videtur ipsa transtulisse in emptorem hypothecam, & actionē suam de dote.

SVMMARIVM.

1 *Sententia iusta debet confirmari.*
2 *Saluianum vti personale in rem scriptum, datur contra quemlibet tertium possessorem.*
3 *Instrumentum publicum plenissimam facit probationem.*
4 *Saluiani requisita sunt creditum cum hypotheca, possessio debitoris, & possessio eius contra quem Saluianum dirigitur.*
5 *Discussio hypothecæ alterius, quæ concernit petitorium, non admittitur in Saluiano, quod est merè possessorium.*
6 *Marito, & vxore rem aliquam vendentibus ille intelligitur contrahere, ad quem res vendita pertinet.*
7 *Vxor vendens vnà cum viro dicitur adhibita ad cautelam emptoris.*
8 *Et pretium præsumitur peruenisse ad manus viri, nisi aliud probetur, num. 9.*
10 *Vxor vendens vnà cum viro videtur solum renunciare hypothecæ in illis bonis, non autem transferre in emptorem actionem de dote sua.*
11 *Tertius conuentus Saluiano non potest se tueri anterioritate vxoris, quæ vendidit vnà cum viro.*
12 *Emptor, de cuius pecunia fuit solutum primo creditori, potest excipere de retentione pro illa quantitate, quæ peruenit ad priores creditores, num. 13. Contra num. 14. Sed intellige, & declara, vt nu. 15. & 16.*
17 *Minor potest agere iudicio possessorio absq; curatore.*

DECISIO CIX.

Ententia D. Iudicis à quo tanquam iusta † est confirmanda, *Amat. dec. 41. num. 31. Rot. diuers. par. 4. dec. 895. nu. 1. & coram Coec. decis. 59. num. 1. & 187. num. 1.* Nam cum Franciscus Androtius de Monticulo in impositione cēsus creati de anno 1602. per Ennium Androtium ad fauorem Licinij Briolij pro solutione fructuum obligauerit omnia sua bona, vt liquet ex instrumento in actis exhibito, nulli dubium est, quin Antonius Maria filius, & hæres Licinij

cinii emptoris rectè egerit vtili Saluiano inter-
dicto pro consecutione fructuum super fundo
possesso à Monialibus S. Mariæ Pacis eiusdem.
2 Tertæ, Quoniam † remedium huiusmodi vti per-
sonale in rem scriptum datur contra quemlibet
tertium possessorem, Menoch. adip. rem. 3. quæst.
7. num. 45. cum seqq. Rolan. cons. 14. in prin. lib.
1. Surd. cons. 51. num. 3. Pacif. de Salu. insp. 3.
cap. 1. n. 4. & seq. Cenc. de Cens. par. 2. cap. 2.
quæst. 5. art. 9. num. 10. & seqq. Rot. penes Greg.
decis. 491. nu. 4. & in recent. par. 1. decis. 294.
num. 4. & par. 2. decis. 424. num. 2.

Iniustitiæ autem sententiæ confirmandæ appa-
ret, quia probata fuerunt omnia requisita in Sal-
uiano, quæ sunt creditum cũ hypotheca, de quo
3 constat per instrumentum † publicum, quod ple-
nissimam facit probationem, l. cum precibus. C.
de probat. Innoc. & alij Canon. in cap. cum P. Ta-
bellio, de fid. instrum. Dec. cons. 423. nu. 9. Soc.
Iun. cons. 127. num. 27. lib. 3. Mantic. decis. 24.
num. 6. & decis. 26. n. 1. Coccin. decis. 44. nu. 1.
& decis. 220. num. 3. Greg. decis. 484. nu. 3. Et
possessio debitoris tempore hypothecæ, & pos-
sessio Monialium de tempore motæ litis; vt de-
ponunt testes in causa examinati, qui optimè
4 vtramque possessionem probant, quo casu † re-
mediũ intẽtatũ locum sibi vindicat, Pacif. d. tract.
insp. 1. cap. 1. n. 22. Rol. d. cons. 14. n. 13. Hond.
cons. 25. num. 2. Cenc. d. art. 9. num. 16. & seqq.
Rot. apud eundem decis. 95. nu. 1. & apud Pacif.
decis. 98. num. 6. & decis. 171. num. 1. & in rec.
par. 2. d. dec. 324. n. 3. & corã Greg. d. dec. 491. n. 6.

Non obstat quod dicebatur Moniales se posse
tueri anterioritate crediti, & hypothecæ Grisei-
dæ vxoris, quæ vnà cum dicto Francisco Andro-
tio eius viro vendidit bona præfata Monialibus
5 de anno 1614. Quia † præterquam quod discus-
sio dictæ hypothecæ mulieris non potest in hoc
iudicio merè possessorio tractari, cũ concernat
petitorium, quod nihil habet commune cum
Saluiano interdicto merè possessorio, Bart. in l.
1. C. de prec. & Salu. interd. Rol. d. cons. 14. nu.
3. lib. 1. Contard. de momen. poss. limit. 14. num.
10. Scapucc. de Sal. lib. 2. quæst. 7. nu. 2. Amat.
decis. 27. num. 6. 7. & 8. Gregor. d. decis. 491.
num. 9.

Pro vlteriori responsione fuit consideratum,
6 † quod vbi vxor, & maritus vendunt rem aliquã,
ille intelligitur contrahere, ad quem res vendi-
ta pertinet, l. si liqueat, vbi Bal. & Salic. C. de
inoff. donat. Natt. cons. 552. nu. 2. Rol. cons. 64.
num. 5. lib. 1. Purpur. cons. 310. num. 1. Hond.
cons. 45. num. 28. lib. 1. Amat. d. decis. 27. nu.
11. Coec. decis. 77. num. 2. At in casu isto bona
vendita spectabant ad maritum, vt probant te-
stes, & instrumenta in actis, quamuis speciali-
ter hypothecata vxori pro dote scutorum 1000.
7 Vnde ipsa † dicitur adhibita ad cautelam Mona-
sterii emptoris, ne possit illud vexare ratione
hypothecæ dotium suarum, Natt. d. cons. 552.
num. 6. vers. videtur autem, Scapuc. d. quæst. 7.
num. 3. Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 22. num. 5.
Amat. dict. decis. 27. num. 11. Boer. decis. 23.
num. 9. Osasch. decis. 140. num. 2. Thes. decis.
222. num. 14. Affl. decis. 209. nu. 2. & 3. Quod
etiam comprobatur ex bona fide, quam in eo-
dem instrumento venditionis agnouit Franci-
scus maritus, qui Griseidam cautam fecit de
dote sua super reliquis bonis, eo quia totum
pretium bonorum venditorum ad ipsum re vera
8 peruenit, † sicut etiam peruenisse de iure præ-
sumitur, Ronchag. in repet. l. eandem rem, num.
55. & seqq. ff. de duo. reis, Tiraq. de retract. lign.
§. 31. Glos. 1. num. 4. & 5. Dec. cons. 209. num.
2. & 3. Cran. cons. 91. num. 1. & 2. Natt. dict.
cons. 552. num. 3. & 6. Scapuc. d. quæst. 7. num.
3. Amat. d. decis. 27. num. 12. Capic. decis. 78.
num. 9. Affl. decis. 209. num. 2. Osasch. decis. 44.
num. 5. & decis. 140. num. 2. In tantum vt si vir,
& vxor vnanimiter confiteantur se pretium re-
cepisse, nunquam talis confessio præiudicet mu-
9 lieri in repetitione dotis, † nisi doceatur, quod
medietas pretii sit versa in eius vtilitatem, Natt.
d. cons. 552. num. 10. & seq. Rol. d. cons. 64. nu.
7. lib. 1. Grat. discep. 498. nu. 1. & 2. Mant qui
de veriori testatur, de tac. lib. 3. tit. 10. nu. 44.
Amat. dict. decis. num. 12. Afflict. d. decis. 209.
num. 3.
10 Et sic † cũ Griseida censeatur cessisse iura, quæ
habebat super ipsis bonis venditis quæ cessio ad
fauorem Monasterii operatur tantummodo re-
nunciationem hypothecæ, Scapuc. d. tract. lib. 2.
quæst. 18. num. 4. vers. solum sibi præiudicat, Rot.
diuers. par. 1. decis. 472. num. 2. vers. secundo re-
spondebant, & num. 3. Non autem translationem
illius, quæ vnà cum actione personali remanet
penes ipsam vxorem, vt in specie firmat Gab.
cons. 41. per tot. & præsertim, nu. 14. & 23. lib. 2.
11 Sequitur † exinde, vt monasterium, & Moniales
præfatæ non possint habere ius anterius ex per-
sona Griseide vxoris ad effectum expellendi An-
tonium Mariam actorem posteriorem, quamuis
possent repellere ipsam vxorem, stante d. renun-
ciatione, vt per Natt. in citat. cons. 552. n. 6. Scap.
d. quæst. 7. num. 2. & 3. Thes. decis. 223. nu. 17.
12 Franc. Mar. decis. 508. num. 14. par. 1. Et † ra-
tio est, quia ad hoc vt ius excipiendi de anterio-
ritate, seu retinendi acquiratur emptori, neces-
se est, vt eius pecunia, pro qua res est empta, per-
ueniat ad priorem creditorem, de cuius iure ex-
cipitur, l. cum qui à debitore, ff. qui pot. in pign.
hab. Grat. discep. 269. num. 8. & seqq. Scapuc. d.
tract. lib. 2. quæst. 6. num. 3. Grat. decis. 66. nu.
9. Gasp. Thes. forens. lib. 2. quæst. 30. num. 2.
Benint. dec. 50. per tot. Mant. de tacit. lib. 11. tit.
29. num. 5. & decis. 69. num. 3. Rot. apud Cenc.
de Cens. in addit. decis. 228. num. 17.
13 Quare † Moniales excipere possunt de reten-
tione pro eà tantùm parte pretii, quæ peruenit
ad priores creditores, iuxta text. in d. l. cum qui

à debitore, ff. qui pot. in pign. hab. Vbi dicitur possessorem eatenus tuendum esse, quatenus ad priorem creditorem ex pretio pecunia peruenit, & sic in totum, si totum pretium ad anteriores creditorea peruenit, ex parte verò, si ex parte tantum, vt in hoc casu, in quo constat summã scutorum 500. hoc est, tertiam tantùm partem pretii rei emptæ peruenisse ad anteriores creditores, nam pro hac eadem parte tuendus est emptor, non autem vltra, prout hunc eund. sensum habuit Rot. *penes Mont. decis. 69. num. 3. & penes Cenc. de Cens. in addit. d. decis. 128. num. 17.*

14 Neque obstat quod † Moniales possint retinere totum prædium valoris scutorum 1500. quãuis de illo pretio scuta tantum 500. peruenerint ad anteriores creditores, & sic excludere dictũ actorem posteriorem creditorem, nisi ipsis offerat prædicta scuta 500. *per tex. in l. creditor, vbi Glos. & Doct. ff. qui pot. in pign. hab. l. quærebatur, eo. tit. l. diuersis, C. eo. l. 1. C. si antiq. cred. Gabr. cons. 41. num. 9. lib. 2. Mant. decis. 42. num. 3. vers. prætereo*, Cum res magni valoris efficiatur hypotheca minoris ad effectum retentionis, *l. quandiu, & l. creditoris, C. de distr. pign. Bart. in l.*

15 *moschis, ff. de iur. fisc.* Quoniam † id procedit in præiudiciũ debitoris, cuius respectu pro paruo credito in totũ res remanent hypothecatæ, ita ut possint à creditore retineri, & distrahi, *d. l. moschis, ff. de iur. fisc. l. qui generaliter, ff. qui pot. in pign. hab. Couar. var. lib. 2. cap. 7. n. 17. Surd.*

16 *dec. 44. nu. 6. & 7.* Non † autem id procedit in præiudiciũ, & damnum aliorum creditorum, concurrentium si omnibus potest commodè satisfieri, & res patiatur diuisionem, *Cost. de port. rat. quæst. 58. nu. 7. Caroc. dec. 21. n. 36. Stotil. de Salu. insp. 3. cap. 2. num. 438. & Rot. apud eundem, decis. 76. n. 10. & per Cenc. in addit. dec. 128. num. 12. & coram Cauolc. decis. 653. num. 5. & in recent. par. 1. decis. 294. num. 14. & dec. 559. n. 5.* Et Ego firmaui sup. in *decis. 74. num. 14.*

Non obstat pariter quod dicebatur, Anto-

17 nium Mariam tanquam minorem † non potuisse insistere tale iudicium sine curatore, Quia hoc procedit in iudicio petitorio, non autem possessorio adipiscendæ, in quo versamur, vt per *tex. & Glos. in l. momentanea, C. qui legit. pers. stan. in iudic. hab. vel non, Capp. Tholos. decis. 106. num. 2. Put. decis. 155. in fin. lib. 1.* Vltra quod nec de minoritate constat.

Atque ex his placuit Auditorio sententiam D. Vicarii Camerinen. Iudicis à quo decernentis immissionem in tertia parte dicti prædii ad fauorem Antonii Mariæ creditoris pro fructibus census florenorum 500. in forte confirmandam esse.

ARGVMENTVM.

Captura suspecti de fuga quando concedi possit tàm per Iudicem incompetentem, quàm per competentem.

SVMMARIVM.

1 *Debitor suspectus de fuga carcerari non potest, nisi docto aliquo modo de credito, & de suspicione fugæ, quæ superuenerit post contractum debitum.*

2 *Talisque fides facienda Iudicis, dicitur summaria, quæ non requirit citationem partis, & numero 4.*

3 *Citatio non requiritur, vbi periculum est in mora.*

5 *Cognitio summaria præiudicium non affert parti absenti, & non citatæ.*

6 *Iuramentum creditoris, quod est probatio semiplena, sufficit pro suspicione fugæ, & num. 10. Maximè vbi adest talis consuetudo, num. 11.*

7 *Quod procedit vbi periculum est in mora, secus vbi carceratio petitur ad effectum cauendi, ex quo debitor non possidet immobilia.*

8 *Sententia probat ad obtinendam capturam.*

9 *Sententia antiqua probat sine actis.*

11 *Doctori attestanti de consuetudine Curiæ, in qua residet Iudex, creditur.*

13 *Captura decreta à Iudice incompetenti, est nulla.*

14 *Sententia nulliter fertur sine iurisdictione.*

15 *Faciens carcerari aliquem per Iudicem incompetentem, perdit causam de iure, quidquid sit de consuetudine.*

16 *Reus est conueniendus coram Iudice suo.*

17 *Vbi quis non potest conueniri, Nec ibidem capi potest.*

18 *Debitor suspectus de fuga captus ab incompetenti Iudice, non potest opponere incompetentiam. Quod intellige, & limita, vt num. 19. & 20.*

21 *Vbi ceptum est iudicium, ibi terminari debet.*

22 *Non solum respectu cognitionis, sed etiam executionis.*

23 *Conuentus coram vno Iudice competente, declinare non potest forum coram alio etiam competente, & num. 24.*

25 *Captus à Iudice incompetente, potest, & debet remitti ad Iudicem competentem, qui causam cognoscere debet.*

DECI-

DECISIO CX.

1 Vm à Iudice † postulatur captura,
de aliquo tanquam de fuga suspe-
cto, tria saltim alleganda, & pro-
ponenda videntur, nempè debitũ
pro quo captura petitur, suspicio
fugæ cum causa, & quod talis su-
spicio post debitum contractũ superuenerit, *Cac-
cial. de debit. suspect. quæst. 6. nu. 1. & seq. vbi
alios allegat.* . Castr. *cons.* 19. *num.* 1. *cons.* 31.
num. 1. *& cons.* 473. *num.* 1. *lib.* 1. *Adden. ad
Gizarell. decis.* 82. *num.* 5. Rot. *in recent. par.* 1.
2 *decis.* 490. *num.* 5. Nec ad prædicta facienda †
habet actor necesse debitorem citare, ne fuga
eius instruatur, *arg. l. fin. ff. de req. reis, Bal. in
in l. consentaneum, sub nu.* 13. *C. quom. & quan.
ind.* Gabr. *decitat. concl.* 1. *nu.* 304. *Petr. Pech.
de iur. sisten. cap.* 4. *num.* 6. *Aufr. ad Cappel.
3 Tol. decis.* 476. *num.* 4. Non solum quia † cita-
tio non requiritur, vbi periculum est in mora,
*Alex. & Ias. in l. fideiussor, §. satisdatum, ff.
qui satisd. cog. Innoc. in cap. significauit, in fin.
de testi. Aufr. ad d. decis.* 476. *num.* 2. *&* 3. Sed
4 † etiam quia fides facienda Iudici de credito
de fuga, & de deterioratione, dicitur summa-
ria, *Adden. ad* Gizarell. *d. decis.* 82. *num.* 5. *circa
5 med.* Quæ † non potest præiudicium afferre
parti absenti, & non citatæ, *Bart. in l. ait præ-
tor. §. si debitorem, num.* 6. *ff. quæ in fraud. cred.
Bal. in d. l. consentaneum, num.* 13. *C. quom. &
6 quan. Ind. Socc. reg.* 406. *fallen.* 6. Imò † suf-
ficere videtur de prędictis omnibus fidem facere
per iuramentum, quod est probatio semiplena,
vt per *Seraph. de iuram. priuil.* 7. *num.* 30. *&
seqq. Castr. in alleg. cons.* 473. *num.* 7. *vers. di-
cendum est, & plene Antonell. cons.* 1. *num.* 26.
7 *& seqq. Lud. decis. Perus.* 41. *num.* 4. Licet †
contrarium esset dicendum, vbi periculum non
est in mora, & carceratio peteretur ad effectum
cauendi ex quo debitor non possidet immobilia,
Quia tunc cum non immineat illa celeritas, &
cum agatur de non paruo præiudicio, scilicet
personalis detentionis, videtur magis vera
opinio Angel. quam cæteri omnes sequuntur in
l. nemo carcerem, C. de exact. tribut. lib. 10. vi-
delicet quod in debito requiratur probatio
talis, quæ si facta esset præsente parte, plena
esset probatio, & sufficiens ad condemnandum,
licet hoc respectu dici possit semiplena tantùm,
ex quo absente parte fit, Caccial *d. quæst. num.*
9. *cum seqq. Rot. apud.* Zacch. *de oblig.* Cam. *decis.*
118. *num.* 4. *Seraph. d. priuil.* 7. *num.* 49.

Ex quibus præhabitis deueniẽdo ad decisionẽ
articuli propositi in Auditorio, dici potest con-
stare de credito D. Hieronymi Stuccii actoris
per sententias latas multis ab hinc annis, mo-
8 do exhibitas coram D. Vicario Firmano, quæ †
probare videntur ad obtinendam capturã, iuxta
tradita per *Castr. in sæpè alleg. cons.* 473. *nu.* 8.
9 etiam † sine actis, cũ versemur in antiquis, vt per
Menoch. de Arb. cas. 4. *n.* 1. *& seq. & per Mant.
decis.* 296. *n.* 6. *&* 7. *& dec.* 304. *num.* 2. *&* 3.
10 Prout † etiam dici potest cõstare de suspicione
fugæ emanatæ post contractum debitum; Idque
ex mutatione domicilii, & ex eo quod Reus cõ-
uentus non possidet bona in Diœcesi Firmana,
vt latius in iuramento continetur, quod actor
subiuit ad delationem D Vicarii iuxta tradita
per *Castr. in d. cons.* 473. *n.* 7. *Lud. d. decis. Perus.*
11 41. *nu.* 4. *&* 5. Quod † profectò sufficere vide-
tur, stante præsertim consuetudine huius Pro-
uinciæ Marchiæ, de qua testatur *Lud. in dict.*
12 *dec.* 41. *n.* 5. *in fin.* cui † tanquam verlato in istis
Curiis, vbi residit Iudex, est credendum, *Ias. in l.
de quibus, n.* 80. *ff. de leg. Lup. in Rubr. de don. inter
vir. & vxor. §.* 8. *n.* 1. *Alex. cons.* 5. *n.* 7. *lib.* 3. *Dec.
cons.* 472. *n.* 26. *Rol. cons.* 57. *n.* 27. *lib.* 4. *Becc. cons.*
67. *n.* 32. *Ceph. cons.* 361. *n.* 25. *Surd. cons.* 74. *n.* 14.
Menoch. *cons.* 54. *n.* 5 *Beltr. ad Greg. dec.* 274. *n.* 8.
Grat. dec. 219. *n.* 12. *Mastril. dec.* 187. *n.* 6. Cocc.
dec. 376. *num.* 4. *cum alys alleg. per Gab. de prob.
concl.* 4. *n.* 2.

Attamen prædictis non obstantibus in casu, &
ad effectum, de quo agitur, fuit contrarium reso-
13 lutum, nullo contradicente † ex communi con-
clusione DD firmantium capturam decretam à
Iudice incompetenti esse prorsus nullã, & inua-
lidam, *l.* 1 *& tot. tit. C. si à non compet. Ind. Glos.
communiter recepta in clem.* 1. *de sequestr. poss. &
fruct. Dec. cons* 75. *n.* 1. *Bal. cons.* 285. *n.* 1. *lib.* 1. *&
cons.* 318. *n.* 2. *lib.* 4. Rol. *qui alios refert, d. cons.*
65 *num.* 5. *vers. sed præmissis. lib.* 3. *Socc. cons.*
99. *col.* 2. *lib.* 3. Gratian. *discept.* 875. *num.* 3.
14 *Farin. quæst.* 27. *num.* 4. Prout † dicimus de
sententia, quæ nulliter fertur sine iurisdictione,
Mant. decis. 167. *num.* 2. *& decis.* 232. *num.* 11.
Thes decis. 220. *num.* 1 Cum nulla maior sit nul-
litas, quàm si quid fiat extra potestatem, *Vant.
de nullit. ex defect. Iurisd. num.* 1. Caualc. *decis.*
19. *num.* 1. *par.* 3. *Giurb. decis.* 96. *num.* 10.
15 *vers. nulla cum.* Quinimo † de iure causam
perdere debet, qui debitorem nulliter carcerari
facit per Iudicem incompetentem, quidquid
sit de consuetudine, *Bal. in cap. causam matri-
monij circa fin. de off. de leg.* Rolan. *dict. cons.*
65. *num.* 6. *Neniz. cons.* 95. *num* 26. *&* 27.
Gratian. dict. cap. 875. *num.* 4. *&* 5.

Quod autem Dominus Vicarius esset incom-
16 petens, patet ex eo; † quia reus est Laicus,
& propterea conueniendus coram suo Iudice
Laico, *l. iuris ordinem*, C. *de iurisd. omnium
Ind. l.* 2. *C. vbi senat. vel clar. l.* 1. *in fin. & in
Auth. quas in prouincia*, C. *vbi de crimin. agi
oport. Bal. in puncto suspicionis fugæ, dict. cons.*
318. *num.* 1. *Gratian. dict. cap.* 875. *num.* 1.
17 Nam † vbi quis non potest conueniri, nec ibi-
dem capi potest, cũ captura personę sit grauior,
l. magisteria, C. *de iur. omn. Ind. l. nemo car-*

cerem, C. de exact. tribut. Natt, consi. 430. num. 17.

18 Non obstat † quod suspectus de fuga captus etiam ab incompetenti non possit opponere exceptionem incompetentiæ, eò quia sicut potest capi tempore incompetenti, idest feriato, eodem modo videtur, quod possit capi in loco incompetenti, & à persone incompetenti, ad late tradita per *Caccialup. dicto tract. quæstione 4. numero 2. & seqq. &*

19 *quæstione 7. per. tot.* Nam † id procedit in suspecto de fuga instanti, & in casu in quo adeundo Iudicem competentem, esset periculum in mora, eo quia Iudex competens non sit in eodem loco, vt latè firmant *Gratian. dicto capit. 875. numero 2. & pluribus seqq. Adden. ad Gizzarell. dicta decis. 82. numero 8. & 9.* Secus verò in suspecto ex eo, quia non possidet immobilia, vt in hoc casu, quia tunc adeundus est Iudex ordinarius competens, vt distinguit *Caccialup. vbi supra dicta quæstion. 4. numero 4. versicul. aut loquimur.*

20 Quod † eo magis est recipiendum in hoc casu, ex quo in eadem Ciuitate Firmi Reus præfatus habebat suum Iudicem ordinarium, qui protulit primam sententiam.

Vnde consequens est, vt non possit arrestari ab alio Iudice, quàm ab eo, coram quo causa ventilata fuerat, *Rot. in recent. par. 1.*

21 *decis. 478. numero 4.* ex regula, † quod ibi terminari debet iudicium, vbi captum fuit, *l.*

22 *vbi ceptum, ff. de iudic.* Non solum † respectu cognitionis, sed etiam respectu executionis *Bal. cons. 156. lib. 5. Giurb dec. 23. nu. 2. & decis. 49.*

23 *num. 23. in fine.* Adeo vt † conuentus per actorem coram vno Iudice declinare non possit forum coram alio, etiamsi aliàs esset competens, vt concludunt communiter Doctores *in authen. habita, §. verontamen, & ibi præcipuè Salicet. numero 21. C. ne fil. pro*

24 *patre.* Nam † cogitur perseuerare in eo, quod semel assumpsit, cum via, quam elegit, sibi pateat, *l. si mulier, §. final. ff. quod met. caus. Bal. in l. 1. in fine, C. de execut. rei iud.* Atque ex his conclusum fuit pro nul-

25 litate capturæ, vt dictum est, † quia Iudex à quo non arrestauit illum ad effectum vt remitteret ad competentem, sed vt is causam cognoscere, quod minimè facere poterat, *Bart. & alij in leg. magistratus, ff. de iurisdic. omn. iudic. Farinac. dict. quæst. 27. numero 5. Gratian. dict. capit. 875. numero 9.*

ARGVMENTVM.

An Iudex appellationis in iudicio possessorio, vel executiuo, aut in mera interlocutoria possit statim inhibere, non cognito summariè de qualitate appellationis.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio quomodo admittenda ex forma Sac. Conc. Trid.*

2 *Appellatio regulariter non datur ab interlocutoria, Nec à sententia lata in possessorio, num. 3. Nec à decreto de exequendo, num. 4.*

5 *Auditores Rotæ Picenæ in casibus, vbi appellatio regulariter non est licita, solent adhibere summariam cognitionem, an illa sit recipienda cum citatione partis, & supersessoria num. 6.*

7 *Appellatio, & Inhibitio concedi potest, absque eo quod fiat processus, vel pronuncietur.*

8 *In casibus, in quibus appellatio est prohibita, causa rationabilis est inferenda, ita vt si esset probata, deberet legitima reputari.*

9 *Inhibitio, quæ dicatur canonica.*

10 *A sententia de exequendo non datur appellatio suspensiua, & num. 12.*

11 *Dum tamen sententia lata sit super materia non recipiente de iure appellationem.*

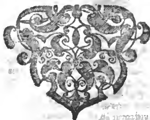
13 *Creditor habens obligationem Cameralem potest agere executiuè contra debitorem sui debitoris executiuè obligatum.*

14 *Obligatio non extenditur vltra intentionem obligantis.*

15 *Stipulatio, & acceptatio Notarij acquirit actionem irreuocabiliter absenti. Dummodo in contractu adsit iuramentum, vel obligatio Cameralis, numero 16.*

17 *Vxor constante matrimonio nullum ius habet pro suis dotibus repetendis Limita vt num. 18.*

19 *Variatio de via ordinaria in executiuam quando sit licita absque refectione expensarum.*

DECI.

DECISIO CXI.

1 Voniam † in appellationibus admittendis, & inhibitionibus expediendis à Iudicibus Ecclesiasticis per Sacrum Conc. Trid. sess. 22. cap. 7. de reformat. prouisum fuit, quod seruentur Sacræ Constitutiones, præsertim Innoc. IV. quæ incipit Romana de appellat. in 6. Ideo Iudices huius Tribunalis Rotæ Picenæ, ad quos appellatur, antequam decernant inhibitionem super appellatione in casibus, vbi illa regulariter non est li-
2 cita, † vt in mera interlocutoria iuxta formam Sacr. Conc. Trid. ses. 24. cap. 20. de reformat,
3 Vel in † sententia merè possessoria iuxta formã Ægidianæ Constitutionis, quæ reduxit nos in Statu Ecclesiastico ad terminos *l. vnic. C. si de mom. poss. fuc. appell. vt latè per Contard. de moment. quæst. 1. super Aegidiana*, Rot. *in recent. part. 2. decis. 324. num. 1.* Aut † in decreto de
4 exequendo, iuxta *text. in l. ab executione, vbi*
5 *Salic. & Bal. C. quor. appell. non recip.* Solent † adhibere summariam cognitionem, an appellatio sit recipienda, vel reijcienda, citando scilicet partem ad dicendum, & allegandum causam, seu causas quare appellatio non sit admittenda, & inhibitio concedenda in forma iuxta *prax. de qua in d. cap.* Romana, *§. si verò, & §. si autem, de appell. in 6.* Gemin. *in cap. non solum, eo. tit. Contard. vbi supra, quæst. 5. n. 13 & 15.* Rol. *cons. 77. nu. 24. lib. 2. Cassad. decis. 10. num. 4. de rescript* Idque cum supersessoria limitata, vel indistinctè secundum qualitatem causæ iuxta praxim desumptam à *Camill. Borel. in sum. decis. par. 2. tit. 33. num. 969. & tit. 35. num. 189.* Est enim per appellationem suspensa iurisdictio Iudicis à quo, *vt not. Inocen. in cap. si quando, vbi etiam Dec. num. 4. de off. de leg. Contard. d. tract. quæst. 9. num.* 8. Quod si in termino citationis appellatus opponat causam expressam in appellatione veram non
7 esse, vel minus legitimam, tunc † Iudex causæ absque alia pronuncia, quæ non requiritur, *Rot. in recent. par. 1. decis. 558. num. 6.* Cogni-
8 to † quod appellatio sit ad eum deuoluta, & quod sit emissa intra legitima tempora, nec non quod causa in ea inserta sit rationabilis, ita vt si esset probata, deberet legitima reputari, iuxta *not. per Contard. in d. tract. quæst. 1. num. 5. & seqq. & quæst. 5. num. 15. & per Osasch. decis. 5. num. 5.* Illam vtique admittit, & inhibitionem expedire, vel de causæ meritis cognoscere properat, vt in *dict. cap.* Romana, *§. quod si obijciatur, & in cap. non solum vers. illa vero de*
9 *appell. in 6.* Hisque † præcedentibus sicut inhibitio dicitur canonicè obtenta, *Cont. d. quæst. 5. num. 15. Sard. cons. 160. num. 42. Osasch. d. decis. 5. num. 5. & seqq.* Ita & in casu proposito in plena Rota dictum fuit supersessoriam obtẽtam pro parte Marafuschi moderandam, & inhibitionem concedendam esse quoad effectum
10 deuolutiuum tantùm † Quoniam à sententia, siue decreto de exequendo lato ad fauorem Venerabilis Collegii Iesuitarum Ciuitatis Laureti non datur appellatio suspensiua *l. ab executione, C. quæ appell. non recip. l. ab executore, ff. de appell. latè Scacc. de appell. quæst. 17. lim. 10. nu.*
11 *1. cum seqq.* Dum † tamen sententia lata sit, prout hîc, super materia non recipiente de iure appellationem, *Mar. Ant. var. lib. 2. resol. 4. sub numero 9. & resolution. 32. numero 10. & seqq.*
12 Quam † communem esse opinionem firmat *Roi. dia. par. 1. decis. 100. n. 13. & in rec. par. 1. decis. 620. num. 2.* Quod autem sententia lata sit in materia non appellabili, probatur, quia
13 Iesuitæ † tanquam creditores Antonii Francisci Scociæ, quem habebant obligatum in forma Cameræ, potuerunt agere executiuè contra Marafuscum emptorem prædii census à Scocia prædicto cum promissione, & obligatione Camerali de soluendo pretium illius anterioribus creditoribus, *Zacch. ad Gallef. de oblig. Cam. quæst. 5. num. 30.* Rot. *apud eundem decis. 7. num. 1. decis. 94. num. 1. & decis. 157. num. 3.* & de stylo testatur *Salust. Tiber. in prax. lib. 2. cap. 12. num. 16.*
Nec his obstat quod dicebatur obligationem Marafuschi non cantare ad fauorem certi creditoris, sed ad fauorem Scociæ pro solutione suorum debitorum, & propterea, cum ipse consenserit solui pretium creditoribus, de quibus in asserto instrumento quietationis in actis ex-
14 hibito, † non posse obligationem ad eius fauorem factam extendi vltra eius intentionem, *Rot. apud Cenc. de Cens. decis. 33. num. 2. & 3.* Quia
15 † respondetur, quod intentio Scociæ expressa in instrumento venditionis fuit, vt pretium solueretur eius creditoribus anterioribus, prout etiam subsequuta fuit promissio expressa Mara-
16 fuschi emptoris; † quare stante huiusmodi præcisa promissione iurata cum obligatione Camerali stipulata per Notarium pro omnibus, quorum interest, sanè actio acquisita fuit creditoribus anterioribus *Rot. apud Zacch. de oblig. Cam. decis. 123. num. 1. & seqq.* Et propterea Iesuitæ, qui seruatis seruandis docuerunt de eorum credito anteriori, rectè egerunt contra emptorem sic obligatũ eò quia per iuramentũ appositũ in instrumẽto, & insertũ in ipsa obligatione Camerali ius tali irreuocabiliter acquisitũ fuit creditori anteriori absẽti per Notarium stipulantem, & acceptantẽ, *Seraph. de iuram. priuil. 24. Affl. dec. n. 135. 5. vers. item non obstat, Thes. decis. 70. n. 8. Seraph. decis. 1184. num. 11. & 12.* Rot. *apud eundem Zacch. decis. 97. num. 5.* Vnde resultat malè solutum fuisse per Marafuscum D. Capitaneo Hilario creditori posteriori, vt ex lectura

Instrumentorum apparet, nec non malè solu-
17 tum fuisse vxori dicti Scociæ † quæ constante matrimonio nullum ius habet pro suis dotibus repetendis. *l. 1. C. si dos const. matr. Doct. in l. si constante, ff. sol. matr. Menoch. præs. 190. nu. 52. lib. 4. Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 30. num. 11. Milan. decis. 7. num. 63. lib. 1. Thes. decis. 207. num. 2. & 3. Giurb. decis. 24. nu. 3. & 4.*
18 † Nisi ipsa probet vrgentiam viri ad inopiam, vel saltim quod maritus cepisset male vti substātia sua, vt in specie firmaur *Gratian. discept. 1000. num. 3. & 4 Gram. decis. 92. num. 17. & seqq. Rot. in recent. par. 1. decis. 292. in princ.* De quo quidem non constat, imo potius de contrario, cum appareat virum possidere multa bona vxori obligata, ex quorum redditibus deducto ære alieno onera matrimonii sustineri possūt.

Nec pariter obstare visum fuit quod diceba-
19 tur, † intentatam fuisse à principio viam ordinariam, non autem executiuam, & propterea non esse locum variationi. Quia vltra quod sumus in causa pia, quæ non subest solemnitatibus. Respondetur quod quando à principio causæ, omne ius deductum fuit per clausulam ius, & iustitiam, prout hic, tunc (præsertim si causa sit summaria) omissa vna via, alia intentari potest sine refectione expensarum, *Seraph. decis. 630. nu. 6. Greg. decis. 270. num. 5. 6. & 11.* Et ita, &c.

ARGVMENTVM.

Manutentio debet dari ei, qui possidet, etiam si possideat per clausulam Cōstituti.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio est danda possessori.*
2 *Possessio probatur per clausulam constituti.*
3 *Clausula constituti veram, & realem, tam ciuilem, quàm naturalem transfert possessionem.*
4 *Constitutarius possessionem propria auctoritate apprehendere potest.*
5 *Constitutario possescoria remedia etiam contra constituentem competunt.*
6 *Tam retinendæ, quàm recuperandæ.*
7 *Conductor possessionem, & dominium locatoris contrauertere non potest.*
8 *Conductor non sibi, sed locatori possidet, Imò dicitur non possidere, sed esse in possessione, num. 9. Nam qui possidet, suo nomine possidet, qui verò in possessione est, nomine alieno possidet, & dicitur custos, num. 10.*
11 *Locatione finita potest locator possessionem naturalem recuperare absque vitio attentatorum.*
12 *Inquilinus, finita locatione, tenetur dimittere domino domum vacuam.*
13 *Accollatio debitorum quando succedat loco pretij.*
14 *Retrouendendi tempore lapso, emptor non tenetur amplius vendere. Limita vt num. 16.*
15 *Retrouendendi iuri censetur quis tacitè renunciasse patiendo labi tempus ad redimendum.*
17 *Hæres cum beneficio legis, & inuentarij, tenetur habere ratum factum defuncti, quatenus reperitur in inuentario, & num. 22.*
18 *Beneficium inuentarij fuit inuentum, vt præseruet hæredē à damno, nō autē, vt ille aliquid lucretur.*
19 *Inuentarium non opitulatur hæredi in rebus hæreditarijs, & quatenus vires hæreditariæ ferunt.*
20 *Excussio, quando sit facienda.*
21 *Excussionis exceptio non retardat obligationem Cameralem.*
23 *A decreto de euacuando non datur appellatio, etiam de iure canonico.*
24 *Aegidiana non habet locum, quando datur associatio vigore clausulæ constituti, cum facultate capiendi possessionem propria auctoritate.*
25 *Absolutio ab expensis, non causat mixturam.*

DECISIO CXII.

1
INE discrepantia fuit conclusum † mandatum de manutenendo concedendum esse R. D. Iosepho Ranganesco de Auximo possessori domus, de qua agitur, *§. retinendæ, vers. hodie, instit. de interd. l. 1. §. interdictum, & ibi Bart. ff. vti possid. Couar. pract. quæst. cap. 17 num. 3. Alex. cons. 92. nu. 5. lib. 1. Mantic. decis. 185. num. 1. Cocc. dec. 14. num. 1. Greg. decis. 46. num. 1. decis. 438. num. 1. & decis. 458. num. 1. Caual. decis. 106.*
2 *num. 2. & decis. 565. num. 1.* Cuius † quidem possessio probatur per clausulam constituti appositam in instrumento emptionis ab aduersariis, *Ang. in l. quadam mulier, ff. de rei vend. Tiraq. de constit. par 1. lim. 1. num. 23. Rot. diuers. par. 1. decis. 766. num. 11. & penes Greg.*
3 *decis. 362. num. 2. & ibi adden. num. 11.* Per † quam clausulam vera, & realis tam ciuilis, quam naturalis fuit translata possessio, *l. quod mea, ff. de acq. poss. Gabr. tit. de acq. poss. concl. 8. num. 17. Paris. cons. vlt. num. 2. lib. 4. Bero. cons. 4. num. 8. lib. 1. Dec. cons. 153. num. 3.* Ruyn *cons. 224. num. 4. lib. 1. Cran. cons. 107 num. 2 Hond. cons. 42. n. 37. vol. 1. & cons. 18. vol. 2. Menoch. cons. 5. num. 20. Mascard. de probat. conclus. 422. Osasch. dec. 36. num. 5. & dec. 133 num 6. Thes. dec. 48. num. 4. Lud. dec. Perus. 50. n. 60. Valas. dec. 106. num. 7. Gram. dec. 92. num. 23. Burz. dec. 4. num. 24.* Franc. *dec. 213 Cornaz. dec. 82. n. 16. & 17. Giurb. dec. 112. n. 11. Milan. dec. 1. n. 11. lib. 1. Grat. discep. 483. n. 1. Rot. in recent. par. 1. dec. 83. n. 1. dec. 270. n. 1. & dec. 277. num. 1.* Cum aliis citatis per me supra *decis. 30. num. 7.*

Quam

4 Quam † constitutarius propria auctoritate
apprehendere potuit mulieribus vendentibus
non citatis, *Tiraquel. de const. par. 1. num. 70.*
Gozad. cons. 28. num. 15. Socc. cons. 82. num. 6.
lib. 3. Natt. cons. 398. nu. 2. Aldouin. cons. 86.
num. 23. Giurb. d. decis. 112. num. 12. Ludou.
decis. Perus. 29. num. 6. Quinimò illis resisten-
5 tibus, † possessoria remedia non denegarentur.
l. non ab re, & ibi Bart. C. vnde vi, Tiraq. d.
par. 1. num. 69. Menoch. recup. rem. 1. n. 405.
Gabr. cons. 51. num. 4. lib. 1. Surd. cons. 171.
num. 20. Aldou. cons. 56. nu. 24. Giurb. d. decis.
num. 13. Affl. decis. 40. nu. 14. Thes. decis. 38.
num. 5. Osasch. d. decis. 133. num. 7. Amat.
decis. 21. num. 21. Rot. *diuersor. par. 3. decis.*
6 725. Tàm † retinendæ, quàm recuperandæ,
Mart. de claus. par. 1. claus. 20. num. 4. Greg.
decis. 437. num. 2. & ibi Beltr. num. 6. Caual.
decis. 52. num. 1. & decis. 228. nu. 3. Rot. apud
Pic. ad Stat. Vrb. decis. 153. num. 4.

Præterea dictum fuit manutentionem compe-
tere Ranganesco, quia vltra constitutum, mu-
lieres post venditionem conduxerunt domum
7 ab ipso emptore, † quæ conductio operatur,
ne ipsæ mulieres possessionem, & dominium
locatoris controuertere possint, *l. si quis con-*
ductionis, C. locat. Gabr. de locat. concl. 4. num.
14. Menoch. retinet. rem. 3. nu. 571. Rot. diuer.
par. 1. decis. 766. num. 3. Beltr. ad Greg. decis.
6. num. 4. & 5.

8 Cum † non sibi, sed Domino Iosepho locato-
ri possideant domum, quàm ad modicum tem-
pus, hoc est per septem menses pecunia condu-
xerunt, *l. 1. C. com. de vsucap. vbi Glos. in verb.*
dominio, in prin. l. non solum, §. 1. & l. fin. ff.
de vsucap. l. officio, ff. de rei vend.

9 Vbi Glos. † amplius dicit, quod Colonus non
possidet, sed esse dicitur in possessione, quia
10 † qui possidet, suo nomine possidet, qui in pos-
sessione est, nomine alieno possidet, & sic custos
est, *l. 3. §. fin. & l. si quis ante, ff. de acq. poss.*
Couar. pract. quæst. cap. 17. sub nu. 4. vers. sep-
timo est, Contard. de moment. poss. limit. 21. nu.
25. Magon. decis. Lucen. 53. nu. 22. Giurb. decis.
12. num. 2. 3. & 6. Cornaz. *decis. 146. num.*
4. Osasch. decis. 40. num. 4. Lud. *decis. Lucen.*
50. num. 5. Gratian. discept. 174. num. 17. Se-
raph. decis. 777. num. 5. & 6. Caualer. *decis.*
384. *num. 3. & decis. 474. num. 5.*

11 Igitur finita locatione † per lapsum temporis,
potuit Dominus locator recuperare possessio-
nem naturalem absq; vitio attentatorũ, *Lancell.*
de attent. par. 2. cap. 4. limit. 5. num. 2. & 3.

12 Quam mulieres Inquilinæ † vacuam locatori
domino relinquere tenebantur, *l. conductores,*
& l. si quis conductionis, C. locat. Greg. decis. 45.
num. 1.

Non obstat quod dicebatur, emptorem non
soluisse residuum pretii creditoribus anteriori-
13 bus iuxta conuentionem, quia † stante debito-
rum accollatione, quæ succedit loco pretii,
Gratian. discept. 326. num. 14. Mastrill. decis.
37. num. 7. Greg. decis. 386. n. 1. & ibi adden.
& decis. 559. num. fin. Rot. *apud Cenc. de Cens.*
decis. 191. num. 1. & decis. 238. num. 2. Non
possunt excipere venditrices de non adimple-
mento ob non factam solutionem.

Neque obstat pactum de retrouendendo in in-
14 strumento venditionis appositum; Quia † cum
sit ad certum tempus, elapso illo tempore abs-
que solutione, vel oblatione pretij iuxta con-
uentionem, verior est opinio, vt sit commissa
pœna, & inducta liberatio, ita ut non teneatur
amplius Iosephus empor ad retrouendendum,
l. 2. C. de pact. inter empt. & vend. l. cum stipu-
latus sim, vbi Ias. num. 2. de verb. oblig. l. si
creditor, §. illud, de distr. pign. Tiraq. de retr.
conuenc. §. 1. Glos. 2. num. 42. & plurib. seqq.
Menoch. de arb. Iud. cas. 217. nu. 1. & Et hanc
esse veriorem opinionem firmarunt, Gratian.
discept. 26. numero 29. & 30. discept. 207.
numero 17. 18. & 27. Mantic. de tacit. &
ambig. lib. 4. tit. 31. nu. 34. vsque ad 41. Greg.
15 *decis. 559. num. 1. & ibi Beltr. num. 8.* Nam †
huic iuri censentur mulieres tacitè renunciasse
patiendo labi tempus ad redimendum, *Tiraq.*
vbi supra, num. 51. & seq. Cran. cons. 216. nu.
20. Natt. cons. 492. in prin. Greg. d. decis. 559.
n. 2. in tantùm vt oblatio pretii, quæ nunquam
facta fuit, si hodie fieret, non suffragaretur,
16 *Greg. decis. 492. n. 6.* Quidquid † dicendum fo-
ret, si domus fuisset vendita modico pretio, quo
casu etiam transacto tempore venditrices resti-
tuto pretio potuissent redimere, *Socc. Iun. cons.*
104. num. 3. lib. 3. Gratian. discept. 207. num.
19. Mantic. d. tit. 31. num. 4. Beltr. ad Gregor.
in d. decis. 559. n. 8. vers. quod tamen non procedit.

Neque releuat quod mulieribus competat ius
retentionis propter creditũ dotis maternæ sibi
reseruatum per aditionem hæreditatis paternæ
cum beneficio legis, & inuentarii ex *Bal. Alex.*
17 *& aliis allegatis.* Quia cum † mulieres aliena-
uerint domum pro extinctione census paterni,
& promiserint liberare emptorẽ ab omni mo-
lestia, nec nõ de euictione in forma sub expres-
sa hypotheca omnium bonorum paternorum,
consequens est, vt non possint venire contra fa-
ctum defuncti, & multò minus contra factum
proprium, non probato quod hæreditas pater-
na sit non soluendo, ad latè tradita per *Beltr. ad*
Greg. in dec. 418. n. 15. & in terminis firmat, Rot.
in rec. par. 2. decis. 611. num. 3. & 4. & decis. 256.
num. 5.

18 Fuit enim † beneficium inuentarii inuentum,
vt præseruaret hæredem à damno, non autem,
vt ille aliquid lucretur, *Caph.* qui alios cumulat,
cons. 392. n. 36. Greg. d. decis. 418. num. 7. Mant.
dec. 226. n. 4. Surd. decis. 30. n. 13. & 14. Propte-
19 rea † hæres cum beneficio inuentarii nõ potest
vendicare bona sibi debita, si deductis oneribus
tantùm

tantùm remanet in hæreditate, quantùm capit
valor rei alienatæ, *Surd. conf.* 73. *num.* 34. *Rot. in recent. par.* 2. *d. decis.* 61. *num.* 4. Vnde requi-
20 ritur † probatio facienda cum discussione, ac
citatis aliis creditoribus, *Surd. d. cons.* 73. *n.* 30.
21 Quæ exceptio excussionis non retardat execu-
tionem cameralis obligationis appositæ in in-
strumento venditionis domus, *Grass. de excep. in prælud. num.* 93. *Zacch. de oblig. Cam. quæst.* 15. *num.* 12. *& ibidem Rota decis.* 22. *num.* 4. *decis.* 55. *num.* 4. *& decis.* 118. *num.* 7. *cum similibus.*

Quibus accedit renunciatio cuiuscunque iuris
super domo, de qua agitur, facta per earum
22 matrem, cui non possunt † contrauenire hære-
des ipsius, *l. cum à matre, C. de reis vendit. Dec. cons.* 3. *numero* 30. *Surd. d. cons.* 73. *numero* 30. Rot. *in recentior. part.* 2. *dicta decis.* 61. *numero* 3. *&* 4.

Vltimò non obstat, quod dicebatur, decretum Domini Iudicis à quo esse appellabile, tum respectu clerici in causa existentis, qui cessare facit Ægidianam, tum respectu mixturæ propter expensarum absolutionem.
23 Quia † cum decretum sit de euacuando,
etiam de iure canonico non datur appellatio, *Scacc. de appellation. quæst.* 17. *limitatione* 6. *membr.* 2. *numero* 36. *Contard. ad l. vnicam quæst.* 20. *numero* 2. *&* 3. *C. de momentan. Giurb. decis.* 59. *numero* 21. *Grammat. decis.* 58. *numero* 15. *Carocc. decis.* 19. *numero* 34.
24 Nec † ad rem facit allegat. Ægidiana, quæ
non habet locum, quando datur allociatio vigore clausulæ constituti, cum facultate capiendi possessionem propria auctoritate, vt in terminis nostris firmat, Rot. *ex impress. per Statil. de Saluian. decis.* 195.
25 Nec † absolutio ab expensis mixturam ope-
ratur, *Negusan. Iun. quæstion.* 232. *numero* 5. Atque ex his resolutum fuit, decretum Domini Iudicis à quo non esse appellabile, & Dominum Ranganescum esse manutenendum in possessione adepta vigore dicti decreti, & clausulæ constituti, de qua supra. Nec partes vlterius reclamarunt; Sed huic resolutioni acquieuerunt, &c.

ARGVMENTVM.

Saluianum interdictum, an reddatur vxori contra tertium ad rem æstimatam, datam in dote marito non existente soluendo.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum competit vxori contra tertium ad rem datam æstimatam in dotem, & numero 8. Siue dos consistat in bonis mobilibus, siue immobilibus, num. 3.*
2 *Saluianum competit vbi adest hypotheca, sine qua illud non datur, num. 5.*
4 *Hypotheca in re propria consistere non potest. Limita, vt num. 6.*
7 *Vxor, viro non existente soluendo in subsidium habet actionem ad rem datam æstimatam.*
9 *Excussio non habet locum in Saluiano, Nec in summarijs, num. 10.*
11 *Excussio cessat, vbi notorium est quem non esse soluendo.*
12 *Excussionis exceptio, tanquam dilatoria, debet opponi ante litem contestatam.*

DECISIO CXIII.

Lisabeth Vidua coram Domino Vicario Lauretano Saluianum instituit, & requisita probauit pro adipiscẽda possessione cuiusdam petii terræ possessi à Camillo Massuccio, qui cum obtinuerit ab impetitis absolui, Ipsaque mulier ad Rotam appellauerit, dictum fuit eidem non esse denegandam immissionem pro recuperatione dicti terreni æstimati, & sibi traditi in dotem à Virginia eius matre, vt liquet ex apocha matrimoniali, & ex depositione trium testium.
1 Quia † ratione ipsius hypothecæ, quam ha-
bet mulier speciali fauore dotis, vbi bona viri non supperunt, vt in præsenti casu datur Saluianum contra tertium rem æstimatam possidentem, vt est *tex. in l. in rebus, Cod. de iur. dot.* & in puncto firmant, *Scapucin. de Saluian. lib.* 1. *quæst.* 12. Gratian, *decis.* 71. *per totam.*
2 Vltra † regulam generalem, quod vbi com-
petit hypothecaria competit etiam Saluianum, *vt in §. item Seruiana, instit. de act. & ibi notant, Ias. Angel. Gomes. Mysign. & alij, Scapuccin. dicto tract. lib.* 1. *quæst.* 5. *Rot. apud Statil. de Saluian. decis.* 26. *num.* 1. 131. *numero* 4. 176. *numero* 3. 209. *numero* 1. *&* 292. *numero* 2. *& in recentior. part.* 1. *decis.* 387. *num.* 1. *&* 2.
3 Quod † sanè procedit, siue ipsa dos con-
sistat in bonis mobilibus, siue immobilibus, siue res sit æstimata, vel inæstimata, iuxta *textum in dict. l. in rebus*, Cod. *de iure dotium, vbi Bartol, Baldus, Salic. & alij.*

Non

4 Non obstat quod in dicto fundo † tanquam proprio ipsius mulieris non cadat hypotheca, *l. neque pignus, ff. de reg. iur. l. si rem alienam, l. 2. ff. de pign. act.*

Et per consequens cessar debeat Saluianum
5 † quod non datur sine hypotheca, *Gabr. cons. 46. numero 20. lib. 1. Rot. in recentior part. 1. decis. 193. numero 1. 385. numero 3.*
6 *& 387. num. 1.* Quia † id procedere dictum fuit iure ordinario, non autem vbi quis est dominus iure speciali, vt benè per *Sard. decis. 76. num. 7.*

7 Prout contingit in vxore, † quæ marito non existente soluendo pro faciliori consecutione dotis suæ habet regressum in subsidium ad rem tanquam dotalem, etiamsi æstimatam illam marito tradiderit, *l. vxor viro, ff. de donat. inter virum, & vxorem, d. l. in rebus, vbi Bald, C. de iur. dot. Scapuc. d. quæst. 12. num. 4.*

8 Vnde † cum ipsi competat hypothecaria, à principio, nec ea tollatur, viro non existente soluendo, imo addatur iure speciali ad faciliorem consecutionem dotis, secundum *Negus. de pignor. 5. part. membr. 1. numero 40. fol. 41. & Nouell. tract. de dot. part. 7. priuil. 15.*

Vtique stante ipsius hypotheca debet posse competere vtile Saluianum interdictum per ipsam intentatum, *Scapucc. dicta quæst. 12. in fin.*

Neque obstat quod dispositio dictæ *l. in rebus, C. de iur. dotium.*

Sibi tantùm locum vendicet in subsidium, quod operatur, vt in primis sit facienda excussio bonorum mariti. Tum quia versamur
9 in Saluiano † quod non admittit discussionem, *Menoch. adipiscen. remed. 3. numero 175. Statil. de Saluian. inspect. 2. capit. 2. numero 40. Scapuc. eodem tract. lib. 2. quæst. 19. numero 7. & sequentib. Cranett. cons. 201. numero 45. Rolan. cons. 14. numero 18. lib. 1. Surd. cons. 4. numero 36. Gratian. discept. 38. numero 1. & decis. 15. numero 8. decis. 25. numero 1. & 6. & decis. 71. numero 8. Rot. diuersorum par. 1. decis. 444. numero 2. & apud Statil. decis. 10. numero 5. 58. numero & 177. numero 2. & in recentiorum part. 2. decis. 760. numero 2.*

10 Præsertim in causa dotis, † quæ tanquam fauorabilis, & summaria excludit talem exceptionem, *Statil. dict. tract. inspect. 2. cap. 2. numero 64. & seqq. Scapucc. in eodem tract. lib. 2. quæst. 19. numero 7. Thesaur. decis. 52. num. 1. & 2. Bellon. Rot. Iannens. decis. 78. num. 3.*

11 Tum quia † notoriè constat de paupertate, & calamitate ipsius mariti, qui decessit in hospitali pauperum Recineti, quo casu non esse necessariam excussionem late docuerunt, *Bart. Ias. & alij in l. fin. §. si cert. pet. Scapucci. vbi supra, lib. 2. quæst. 10. numero 5. Statil. dicto capit. 2. num. 27. Rolan. cons. 98. numero 20. lib. 1. Ioseph. Ludou. decis. Perus. 45. numero 15. Capic. decis. 54. in fin. Gratian. d. decis. 71. numero 14. & 15. Mar. Ant. vari. lib 2. resolution. 50. numero 8. Giurb. qui alios nominat decis. 57. numero 11. & 13. Caputo decis. 273. numero 9. part. 2. Bellon. Rot. Iannen. decis. 90. ante numero 4. versicul. quinto quia, Gaspa. Thes. forens. lib. 3. quæst. 54. num. 3, Rot. in recent. part. 2. decis. 595. num 3. & decis. 760. num. 2.* Tum etiam, quia
12 † non fuit opposita talis exceptio ad merita causæ, prout necesse erat, etiam ante litem contestatam, tanquam dilatoria, vt per *Gabr. Negus. Alex. & alios quos refert, & sequitur Scapuc. d. tract. lib. 2. quæst. 20. num. 2. Negus. d. tract. 1. mem. 8. part. num. 34. & 35. Paris. cons. 50. num. 44 vol. 1. Ruyn. cons. 19. num. 17. volumine 4. Gratian. d. decis. 25. in addition. num. 1. & seqq. Bellon. dicta decis. 78. num. 4.*

ARGVMENTVM.

Iurisdictio, An, & quando possit prorogari tacitè, & expressè.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio de persona ad personam prorogari potest tacitè, & expressè.*
Quod intellige, & declara, vt num. 12.
2 *Rota Maceraten. in tertia instantia causas appellationum cognoscit priuatiuè, quo ad alios omnes Iudices Prouinciæ.*
3 *Iurisdictio censetur data priuatiuè non cumulatiuè, quando constat de mente concedentis.*
4 *Iurisdictio concessa alicui priuatiuè, quo ad alios, non est prorogabilis, etiam ex consensu partium.*
Amplia, vt num. 5. & 9.
6 *Quod vni assignatur alteri censetur denegatum.*
7 *In potestate partis non est dare iurisdictionem non habenti.*
8 *Iurisdictioni concessa fauore alicuius Tribunalis, partes non possunt renunciare.*
10 *Puniri potest, & cadit à causa, qui Iudicem incompetentem adit, & competentem spernit.*
11 *Iurisdictio, quando non est per se prorogabilis, illius defectus semper potest opponi.*

DEC-

DECISIO CXIV.

1
Vamuis † ex tacito, vel expresso
partium consensu iurisdictio de
persona ad personam prorogetur.
l. 1. & 2. ff. de iudic. l. 1. de iurisd.
omn. Iud. cap. significasti, de foro
compet. Spec. tit. de *compet. Iudic.*
Addit. §. generaliter, vers. & nota, Vant. de
nullit. cap. vlt. num. 78. Attamen in vna Ascu-
lana inter Egidium Camelli, & Serpiliam Hila-
rij, vbi in tertia instantia per Dominum Guber-
natorem fuit pronunciatum ad fauorem mulie-
ris, dixi non fuisse locum prætensæ prorogatio-
2 ni, † cum versemur in Iurisdictione, quæ in ter-
tia instantia concessa est Rotæ Prouinciæ Mar-
chiæ priuatiuè quo ad alios, vt in Constit. Six-
ti V. *num. 17. fol. 3. vers.* totius vero Prouinciæ
(ibi) volumus enim quod tunc quo ad secun-
dam instantiam sit in potestate, & volunrate
appellancium prosequi causas appellationum
iuxta dicta indulta coram dictis Iudicibus, vel
coram dicta Rota, in vlterioribus verò instan-
tijs coram dicta Rote priuatiuè quo ad alios
Iudices cognosci debeant, Non obstantibus, &c.
3 & propterea † sicut quando constat de mente
concedentis, vt hic, censetur semper Iurisdictio
data priuatiuè, non cumulatiuè, vt per *Fælin.*
in cap. Pastoralis, in prima limit. de offic. Iudic.
ord. Rota coram Coccin. decis. 316. numero 6. &
4 *in recent. part. 8. decis. 121. num. 3. & 4.* Ita †
pariter firmandum venit, quod non sit proro-
gabilis, etiam ex partium consensu. *Bald. in l.*
testamenta, in prin. vers. secundo nota, C. de te-
stamen. Eugen. cons. 38. num. 51. & 52. lib. 1.
Osasch. decis. 78. num. 13. Franch. decis. 417.
num. 2. Capic. decis. 9. nu. 15. & 16. Vbi quod
quando Princeps limitat iurisdictionem in cer-
tis casibus, seu personis, non habet locum pro-
rogatio, etiam de voluntate partium, *Giurb.*
decis. 96. num. 16. Vbi quod prorogari non po-
test iurisdictio aduersus Iudicem illum, qui eam
5 habet cum clausula abdicatiua; Quod † maximè
procedit in causa appellationis, quæ cum sit
mixti Imperii, & pertineat ad auctoritatem
Superioris, nunquam dicitur prorogabilis, ad
effectum, vt ventiletur causa apud Iudicem in-
competentem, etiam vtraque parte consentien-
te, *Franc. Mar. decis. 639. n. 2. par. 2. Gratian.*
decis. 78. num. 3. Amat. decis. 9. per totam, qui
Gratian. & Amat. loquuntur in terminis eiusdē
Constit. *num. 30. & 31.* videlicet de causis, quę
in secunda instantia hic in Rota, si sunt à quin-
quaginta infra debent cognosci per Prætorem
6 priuatiuè quo ad alios. Idque † ratione denega-
ti, & concessi, quia quando vni quid assignatur,
alteri denegatur, *l. quod in rerum, §. 1. de leg. 1.*
Et tunc iurisdictione assignata alicui discretiuè,
nullus alius est Iudex competēs, etiam per pro-
rogationem, *ad tex. in l. consulta diualium, C. de*
7 *testam. l. fin. Cod. de apparit. Proco.* Cū † in po-
testate partium non sit dare iurisdictionem non
habenti, *Rot. in recen. par. 2. decis. 451. nu. 13.*
8 Præsertim † quando apparet concessa fauore
alicuius, vt in casu nostro fauore huius Tribu-
nalis, *Rot. in recent. par. 1. decis. 37. num. 1. &*
par. 2. decis. 30. num. 4. & coram Greg. decis. 43
num. 6. Grat. d. decis. 78. num. 36. & 37. Quæ
9 † omnia procedunt etiam in voluntaria iurisdi-
ctione alicui concessa limitatè, quia neque de
partium consensu poterit in alium prorogari.
Bald. in l. illud, C. de sacros. Eccl. Grat. d. decis.
10 *78. num. 18. & seqq.* Adeout † possit puniri, qui
Iudicem incompetentem adit, & competentem
spernit, Imo cadat ab actione sua, secundū *Bart.*
in l. si quis per diuinā, C. de aqued. lib. 10. Eugen.
cons. 31. lib. 1.
11 Non obstat quod dicebatur, † hanc exceptio-
nem incompetentiæ esse dilatoriam, & propte-
rea fuisse opponendam in principio, iuxta *cap.*
inter Monasterium. de re iud. cum simil. Quia id
nō procedit, quādo iurisdictio nō est per se pro-
rogabilis, quod semper potest opponi, *Amat.*
d. decis. 9. num. 44. Seraph. decis. 1391. num. 1.
Neque obstat quod dictum fuit in principio,
iurisdictionē tacitè, & expressè prorogari posse.
12 † Quia procedit in voluntaria, & in eo, qui in-
ter aliquos habet eandem speciem iurisdictio-
nis, *l. 1. C. de emancip. Gratian. d. decis. 78.*
num. 28.

ARGVMENTVM.

Mandatum ex quibus coniecturis, & præsumptionibus probetur. Cum aliis de quibus infra.

SVMMARIVM.

1 *Hæres factum defuncti impugnare non potest.*
2 *Mandatum probatur præsumptionibus, et coniectu-*
ris.
3 *Mandatum præsumitur ex scientia, et patientia*
quod alius nomine suo compareat, et litem pro-
sequatur.
4 *Mandatum præsumitur ex iurium productione, quæ*
dicitur efficax coniectura, num. 5.
6 *Mandatum præsumitur ex impensa, quæ sit alicuius*
considerationis.
7 *Protestatio, neminem audiri, nisi docto de legiti-*
mo mandato, tollitur per comparitiones subse-
cutas, in quibus non fuit repetita eadem prote-
statio.
8 *Protestatio, neminē audiri, &c. non vitiat processū,*
etiam si mandatum non exhibeatur, quando potest
illud

illud præsumi ex iurium exhibitione facientium ad causam.

9 *Gesta per illegitimum tutorem, & curatorem (putatiuum tamen) valent, & substinentur.*

10 *Mater præfertur omnibus tutoribus legitimis, & datiuis, præterquam testamentarijs.*

11 *Marito sustinenti onera matrimonij, debentur interusuria dotis non solutæ.*

12 *Socer, & eius hæredes, aut alij, qui tenentur nuptam alere, coguntur soluere alimenta marito, etiam nulla data mora.*

13 *Intimatio supplet defectum citationis omissæ.*

14 *Immissio in tenutam nulla, seu annullanda, potest concedi iure retentionis, stante hypotheca. Et de ratione num. 15.*

16 *Agens ad nullitatem tenetur debitum offerre. Amplia, vt num. 17.*

18 *Iudex appellationis debet absoluere absoluendum, & condemnari condemnandum, non attenta nullitate processus. Limita vt num. 19.*

DECISIO CXV.

Resolutum fuit sententiam Domini Iudicis à quo latam ad fauorem Pauli, & Angelæ coniugum de Palmesianis de Monte Milono esse confirmandam, quia de eorum credito dotali satis constat non

1 tantùm ex testamento Ludouici Buccolini, † cuius factum filii,& hæredes non possunt impugnare, *l. cum à matre, C. de rei vend. l. ex qua persona, ff. de reg. iur. Ruyn. cons. 128. num. 16. lib. 2. Puris. cons. 11. num. 39. lib. 3. Peregr. cons. 64. num.* 20. Sed etiam ex instrumento diuisionis secutæ inter ipsos hæredes, quod facit probationem probatam.

Nec obstare visum fuit nullitas sententiæ ex

2 defectu mandati, Quia † cum illud probetur præsumptionibus,& coniecturis, *Dec. cons. 35. num. 8. Gozad. cons. 11. num. 13. Cassad. decis. 3. num. 4. de procurat Cas. de Grass. decis. 2. num. 6. de reb. Eccles. non alien. Gregor. decis.*

3 *44. num. 1.* Ille desumuntur non tantùm ex † scientia, & patientia dictorum coniugum, quod Franciscottus eorum nomine compareret, & litem prosequeretur, *Innocent. & alij in cap. ex parte, de rescript. Abb. cons. 7. nu. 3. & 4. lib. 2. Cassad. d. decis. 3. num. 5. Gregor. d. decis. 44. num. 2. & plene Mant. de tacit. lib. 7.*

4 *tit. 7. per tot.* Sed † etiam ex iurium productione, *Put. decis. 358. lib. 1. & 214. lib. 2. Cassad. d. decis. 3. post num. 5. Caput. decis. 183. num. 3. part. 2. Gregor. d. decis 44. num. 4. 86. num. 2.*

5 *& 176. num. 8.* Quæ † dicitur efficax coniectura, *Bart. in l. vulgo, in fin. ff. de adm. tut. Rom. cons. 486. num. 11. Cravet. cons. 80. num. 5.*

6 *Caput. decis. 183. num. 3. lib. 2.* Accedente † maximè impensa facta in causa, quæ cum sit alicuius considerationis, inducit pariter non leuem præsumptionem mandati, *Bart. & Alex. in l. cum. seruus, ff. de verb. obl. Cassad. d. decis. 4. num. 4. Caput. decis. 190. num. 4. lib. 1. Gregor. d. decis. 44. num. 5. & decis. 324. nu. 2. & ibi latè Beltram. num. 6. Rot. in recent. par. 2. decis. 440. num. 5. & seqq. & coram Seraph. dec. 856. num. 5.*

Nec refert quod fuerit oppositum neminem ex aduerso audiri, nisi docto de legitimo man-

7 dato, † Quia id tollitur per comparitiones subsecutas, absque repetitione protestationis, vt requirebatur, *Gregor. decis. 44. num. 7. & 8. Mohed. dec. 2. de iudic. cum alijs per me citatis in*

8 *fra decis. 119. num. 23.* Vltra quod † huiusmodi protestatio non vitiat processum, etiamsi mandatum non exibeatur, quando, prout in casu nostro, potest illud præsumi ex iurium facientium ad causam exhibitione, prout in specie dixerunt *Beltr. ad Gregor. decis. 330. num. 5. Seraph. decis. 933. num. 2.*

Non obstat quod inter præfatos hæredes conuentos adsit Antonius Maria minor, cui non fuit deputatus curator in iudicio, Nam cum semper fuerit citata Octauia eius mater,& curatrix, prout videtur constare ex instrumento diuisionis prædictæ, vtique in omnem euentum intra-

9 ret conclusio † quod gesta per tutorem,& curatorem minus legitimum, putatiuum tamen valent, & sustinentur, *Bart. in l. tutor, qui repertorium, nu. 7. ff. de adm. tutor. Gratian. discep. 855. num. 9. Cappell. Thol. decis. 289. in princ. Guidopap. decis. 330. Put. decis. 318. in fin. lib. 1. Caput. decis. 223. lib. 2. Greg. decis. 31. n. 5.*

10 Præsertim † si per matrem sint gesta, *Gratian. discep. 542. num. 7. & seqq. Seraph. decis. 1004. num. 4. & 5.* Quæ præfertur omnibus tutoribus legitimis, & datiuis, præterquam testamentariis, *Auth. matri, & Auiæ, C. quan. mul. tut. offi fung. Capb. cons. 248. num. 25. lib. 1. Gabr. cons. 29. num. 13. lib. 2. Anchar. cons. 104. num. 3.*

Pariter non obstat, quod actum fuerit pro legato dotis, cuius fructus non debentur absque mora, ex quo desumitur iniustitia sententiæ cō-

11 demnantis ad interusuria. Quia † cum maritus sustinuerit onera matrimonij, quod non controuertitur Antonius Maria hęres hæredis dotātis, tenetur ad dictum soluere pro rata non solutæ dotis, *Surd. de alim. tit. 1. quæst. 41. num. 16. Rot. apud. Statil. decis. 138. nu. 7. cum seqq.*

12 *& in recent. par. 2. decis. 168.* Eo quia socer, † siue eius hæredes, aut alijs, qui de iure tenebantur nuptam alere, etiam nulla data mora, coguntur soluere alimenta, nam maritus illa præstando facit quod prædicti facere tenebantur, eorum negotium vtiliter gerendo, propterea ab eis repetit, quod ad ipsos spectabat, cū etiam in hoc casu detur marito actio negotiorū gestorū,& suggerit equitas, quod quis nō locupletetur

cum

cum iactura mariti seruando æqualitatem, pro-
ut in emptore prædii, qui licet non faciat morã
circa pretii solutionem, restituit tamen fructus
perceptos, dum retinet pretium, ita omnia su-
pradicta latè comprobat, *Surd. d. quæst.* 42. *nu.*
16. *& seqq. & sequitur Grat. disc.* 241. *num.* 58.
& 59.

Neque releuat quod fuerit petitum mandatũ
contra bona hæreditaria Ludouici; ac etiam re-
laxatum contra Antonium Mariam hæredem.
Quia cum executum fuerit contra bona hæredi-
taria tantùm, itaut Antonius Maria aliquod de-
trimentum in persona passus non fuerit, frustra
de hoc conqueritur.

Neque pariter releuat, quod testamentum nõ
13 fuerit productum citata parte, † Quia huiusmo-
di defectus suppletur ex intimatione, quæ sana-
re solet citationem omissam, *Surd. cons.* 86. *nu.*
31. *Seraph. decis.* 583. *in fin. & decis.* 1057. *nu.*
4. Atque ex his resolutum fuit pro validitate
14 executionis, & eò magis quia quando † constat
de credito cum hypotheca, vt hic, etiam immis-
sio creditoris in tenutam prædii debitoris nulla,
seu annullanda potest per Iudicem appellatio-
nis concedi iure retentionis, *Bart. in l. si non for-
tem, §. si centum, de cond. indeb. Bal. in l. fundus
qui, de rescind. vend. Negus. de pign.* 2. *memb.* 3.
par. quæst. 10. *nu.* 20. *Gallef. de oblig. cam quæst.*
37. *num.* 32. *& ibidem Zacch. num.* 60. *Gratian.
discep.* 16. *num.* 36. *& seqq. & decis.* 208. *nu.* 2.
Et hanc esse communem opinionem, & verio-
rem latè testatur *Surd. decis.* 46. *num.* 7. *&* 14.
15 Ratio † est quia cum res datur alicui in solutum,
siue per sententiam, siue ex instrumento execu-
tiuo, quod habet vim illius, videtur quodam-
modo pro illo obligata; Vnde licet sit nulla, ta-
16 men aliquod ius competit in re, & ideo † agens
ad nullitatem, tenetur debitum offerre, *l.* 2. *vbi
Doct. C. de fid. instrum. & iur. hast. fiscal. lib.* 10.
Neuiz. cons. 77. *num.* 12. *Grat. d. cap.* 86. *n.* 38.
17 Itaut † neque sufficiat fideiussio pro relaxanda
possessione, quando, prout in nostro casu, im-
missio fuit facta, vt debitor soluat in executio-
nem iudicati, *Grat. d. cap. num.* 39. Quod tan-
to magis procedit in causa appellationis, vbi Iu-
18 dex † debet absoluere absoluendum, & condem-
nare condemnandum, non attẽta nullitate pro-
cessus, *Mising. obser.* 93. *in prin. Viu. decis.* 31.
& Borgn. decis. 25. *num.* 16. *lib.* 1. Vbi hanc
opinionem vocat Sanctam, & æquam, & valdè
honestam, eo quia parcat sumptibus, & abbre-
19 uiet lites; † Dummodo tamen nullitas non sit
de tribus reseruatis à Constit. Pii IV. & Clemen-
tis VIII. quæ relici non debent, *Greg. decis.* 492.
num. 5. *& decis.* 308. *num.* 2.

ARGVMENTVM.

Actio spolii, & alia iura transeunt in creditores, si velint ipsi succedere in debitoris hæreditate vacanti, cum aliis multis in materia trãsportationis actorum.

SVMMARIVM.

1 *Reintegratio danda est probatis duobus extremis.*
2 *Appellatione bonorum veniunt actiones, nomina debitorum, & alia iura.*
3 *Creditor, cui nomen debitoris fuit obligatum, habet omnes actiones vtiles, quæ directo competebant debitori.*
4 *Spolij actio competens authori, transit in eius hæredem, quando defunctus eccidit à possessione per iniustas causas, dum viuebat.*
5 *Amplia vt transeat etiam in singularem successorem absque alia cessione.*
6 *Ac etiam in creditores, si ipsi succedere velint in debitoris hæreditate vacanti.*
7 *Successor intelligitur etiam respectu possessionis.*
8 *Remediũ canonis reintegrandæ est in rem scriptum.*
9 *Fideicommissarius, vt impediat alterius immissionem, quid probare debeat.*
10 *Fideicommissarius, si vitiosè, & spoliatiuè possidet, non est legitimus contradictor. Sed ab eo auocatur possessio, num* 12. *Nec illi datur retentio ex aliquo capite, num.* 13.
11 *Possessio sine iuris fomento non est considerabilis.*
14 *Possessio capta vigore sententiæ nullæ est spoliatiua. Et dicitur capta per vim expulsiuam, nu.* 15.
16 *Iudex nulliter procedens, dicitur spoliare ad istar priuatæ personæ, & num.* 79.
17 *Iudex nulliter procedere dicitur, si absque citatione procedit, & num.* 80. *&* 84.
18 *Sententia lata sine citatione est nulla.*
19 *Executio facta infra decem dies datos ad appellãdum, est nulla.*
20 *Qui habet parem titulum, impedit viam executiuam, & reducit processum ad viam ordinariam.*
21 *Identitas concludenter probanda est, antequam fideicommissarius in possessionem rerum subiectarum fideicommissio immittatur.*
22 *Actore plene probante spolium, debet reus possessor probare suam possessionem esse legitimam, & actorem ab illa cecidisse culpa sua, num.* 75.
23 *Hæres alienans fideicommissum contra prohibitionem testatoris, incidit in pœnã priuatiuam. Limita, quãdo alienatio est facta ab hærede ignorãte fideicommissum, & prohibitionem alienationis, n.* 24.
25 *Hæres præsumitur habere scientiam testamenti ex solutione legatorum.*

Scien-

26 *Scientia testamenti non arguit ad scientiam fideicommissi, ac aliarum qualitatum contentarum in testamento.*

27 *Scientia præsumpta non sufficit, vbi certa, & specifica requiritur.*

28 *Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.*

29 *Agens ad caducitatem rei prohibitæ alienari, tenetur probare, quod qui alienauit, scientiam habebat prohibitionis.*

30 *Scientia non obligat nisi sit certa, clara, distincta, & perfecta.*

31 *Pœnam caducitatis quis potest incurrere ignoranter de rigore iuris.*

32 *Secus verò de æquitate canonica.*

33 *Possidens vitiosè, & spoliatiuè non potest solo animo, possessione retenta, desinere possidere ex illa causa, & incipere possidere ex alia.*

34 *Nulliter immissus excludit spolium per superuenientium noui tituli, quod intellige, & declara, vt num. 35.*

36 *Spolij exceptio obstat in quocunque iudicio, donec illud non fuerit integraliter purgatum.*

37 *Exceptio dominij nō admittitur aduersus spolium, etiamsi in continenti probari possit. Et esset notoria, numero 38. Limita vbi esset clara, & indubitata per confessionem partis, vel per rem iudicatam, num. 39.*

40 *Articuli producti cum clausula, non se astringens, nihil certi continent.*

41 *Ponens quamuis fateatur, non tamen fatetur articulans. Limita vt numero 43.*

42 *Scacc. de Iudic. lib. 2. cap. 7. num. 685. quomodo intelligi debeat.*

44 *Ex forma Sac. Conc. Trid. sess. 24. cap. 20. de reformat. §. præterea, transportatio actorum debet esse integra, etiamsi illa non sint releuantia. Alioquin sententia est nulla, non ex defectu iurisdictionis, sed ex eo, quia non fuerunt acta integrè transportata, siue procedatur in terminis Conc. siue in terminis iuris communis, & num. 62. & 63. Quod habet locum in actis factis coram quocunque Iudice etiam non Episcopo, num. 50. Quia Concilium non est intelligendum quod taxatiuè loquatur de causis, quæ vertebantur coram Episcopis, cum illud nomen fuerit appositum ratione frequentioris vsus, qui non restringit dispositionem, num. 52. Dum tamen causa sit deuoluta per viam appellationis, num. 45. Secus autem quando proceditur, prout in prima in vim specialis commissionis Superioris, cum clausula quam, & quas, & post multas sententias latas, num. 46.*

47 *Dispositio Sac. Conc. Trid. loco citato procedit tantum in causis Ecclesiasticis, non autem in prophanis, etiam quod vertantur coram Iudice Ecclesiastico, & num. 63.*

48 *In causis prophanis attenditur dispositio iuris communis, & num. 53.*

49 *Ex dispositione iuris communis, si acta integrè non sunt transportata sententia pariter est nulla, & num. 64. & ante illorum transportationem non habet Iudex exercitium iurisdictionis, num. 65. Sed si fuerunt transportata, & postea constat, quod aliqua deficiunt, quæ sint non releuantia, sententia est valida, num. 66. & de ratione diuersitatis inter causam Ecclesiasticam, & prophanam, num. 67.*

51 *Qui de iure communi vult prosequi appellationem debet producere acta primæ instantiæ, vt de iniquitate sententiæ possit docere & num. 61.*

54 *Appellatus si instat pro confirmatione, debet ostēdere quod sententia pro se lata, est iusta, producēdo acta, sine quibus sententia non probat, & num. 58. Et tunc appellanti sufficit docere se ex iusta causa appellasse, & infra legitima tempora, num. 56. Quod fit notum per productionem sententiæ, num. 57.*

55 *Qui est actor ab initio, est etiam actor in gradu appellationis, quæ non diuersificat causam, sed instantiam.*

59 *Appellanti, & narranti in libello appellatorio quod sententia non iustificatur ex actis, vel quod sit nulla incūbit onus producēdi omnia acta primæ instantiæ, licet vtraque pars prosequatur appellationem, siue simus in sententia diffinitiua, siue interlocutoria, num. 60.*

68 *Ratificare videtur contractum quicunque ex eo commodum percipit.*

69 *Sententia non visis actis probatorijs est nulla. Limita, vt num. 70.*

71 *Monitio Iudicis requiritur vt acta exhibeantur. Limita quando fuerunt seruati termini substantiales, & pluries repetiti, num. 72.*

73 *Spolium probatur, si quis probet se possedisse, & reum conuentum possidere, & num. 76.*

74 *Probata antiquiori possessione, iunior præsumitur vitiosa, & clandestina. Nisi contrarium probetur, num. 75.*

77 *Immissionem petens aduersus aliquem fatetur illum possessorem.*

78 *Spoliatio probatur, recusante reo admittere agentem ad eius possessionem.*

81 *Mandatum, si decernitur in sententia non appellabili, non requiritur noua citatio in eius relaxatione, quia sententia trahit secum executionem.*

82 *Si verò non sit relaxatum in sententia, & materia non est appellabilis, articulus est controuersus, an requiratur citatio. Sed Rota tenet vt noua citatio requiratur, num 83.*

85 *Pendente termino Iudex nulliter ad vlteriora procedit.*

86 *Terminus incipit in omni materia à die scientiæ.*

87 *Statutum disponens quod terminus currat à die decreti sine aliqua intimatione, intelligi debet modo habeatur scientia decreti.*

88 *Negans scienter feudum, illud perdit, secus si ignoranter.*

DECISIO CXVI.

1 PRobatis duobus extremis, † de quo
non dubitatur conclusum fuit credi-
toribus Thomæ Menchetti de Mõte
Bodio agentibus aduersus Claudium
competere non tantùm remedium
Saluiani, Sed etiam Canonis Reinte-
grandæ ex persona eiusdem Thomæ spoliati, *ad*
tex. in cap. conquerente, & in cap. cum ad sedem,
de restit. spoliat. vbi Abb. Greg. *decis.* 485. *num.*
2. *Coccin. decis.* 387. *num.* 1. *Mant. decis.* 29.
num. 1. Cum aliis per me citatis, *decis.* 73. *n.* 4.
2 Nam † cum ipsi habeant obligata bona Thomæ
debitoria, ac etiam actiones, nomina debitorũ,
& alia iura, quæ appellatione bonorum veniunt,
l. nomen, C. quæ res pig. oblig. post. l. bonorum, §.
vlt. ff. de verb. sign. Tiraq. in l. si vnquam, in verb.
bona, num. 8. *& seq. C. de reuoc. donat.* Gratian.
3 *decis.* 81. *num.* 11. Vtique habere debent † om-
nes actiones vtiles (non autem directas) quas
habebat Thomas eorum debitor, *Bart. in l. grege,*
ff. de pign. Negus. de pign. 3. *mem.* 2. *par. nu.* 54.
4 Quamobrem † sicut huiusmodi actio reintegrã-
dæ transit in hæredem, quando prout in hoc
præsenti casu defunctus cecidit à possessione
per iniustas causas, dum viuebat, *Pont. de spol.*
lib. 1. *num.* 132. *Gabr. de restit. spol. concl.* 5.
num. 10. Neuiz. *cons.* 78. *num.* 1. *Rol. cons.* 6.
num. 14. *&* 15. *lib.* 3. Grat. *discept.* 477. *num.*
26. *Benint. decis.* 12. *num.* 1. *& seqq. Cresc. decis.*
3. *de restit. spol. Gregor. decis.* 542. *num.* 2. *&* 9.
5 Ac etiam † quemadmodum transit in singularẽ
successorem sine cessione, *l.* 1. *§. hoc interdictum,*
ff. de vi, & vi armat. Pont. d. lib. 1. *num.* 131.
& seq. Beltr. ad Greg. d. decis. 542. *num.* 10. Rot.
6 *in recent. par.* 1. *decis.* 307. *num.* 3. Ita † pariter
dicendum est quod dicta iura, & actiones, in
quibus est huiusmodi actio spolii transiuerint in
ipsos creditores, qui in hæreditate vacanti Tho-
mæ debitoris dicuntur successores, ita vt im-
missio illis de iure competat, iuxta *text. in l. si*
bona, C. de bon. Auth. Iud. poss. Rot. coram Cocc.
in caus. Romana de Cecchinis, ex impress. per Mar-
ches. de commiss. par. 3. *fol.* 557. *& ex impress.*
per Statil. de Sal. decis. 43. *in parua impressione.*
Non obstat quod creditores dici non possint
successores respectu dominij, quod in ipsis non
7 cadit. Quia † responsum fuit quod etiam quis
dicitur successor respectu possessionis tantùm,
Achill. de Grass. decis. vnic. de success. Put. decis.
154. *lib.* 3. *Rot. diuers. par.* 5. *decis.* 189. *nu.* 3.
8 Vnde iure merito dicendum venit † quod ipsi
ex persona Thomæ habeant hoc remedium ca-
nonis reintegrandæ, quod est in rem scriptum,
l. in hac actione, §. est autem personalis, ff. ad
exhib. Socc. in l. rem, quæ nobis, nu. 10. *ff. de acq.*
poss. Bero. cons. 56. *num.* 3. *lib.* 3. *Grat. cons.*
70. *num.* 7. *lib.* 2. *Gratian. discept.* 472. *nu.* 25.
Marcb. de commiss. par. 2. *tit. de restit. in integr.*
§. 3. *num.* 44. *&* 57. *Crescen. decis.* 4. *de restit.*
spoliat. Greg. *d. decis.* 542. *num.* 3. *&* 10.
Neque obstat exceptio fideicommissi cum
prohibitione strictissima de non alienando, quo
casu sicut videtur cessare omnia hypotheca, ita
per consequens debet cessare omnis immissio.
9 Quia † respondetur quod ad impediendam
talem immissionem debent de iure in Claudio
prætenso fideicommissario tria copulatiuè cõ-
currere, Primum quod possideat, Secundum
quod legitimè, & non vitiosè possideat, Tertiũ
quod docuerit, aut in continenti docere possit
de iure suo, Rot. *diuers. part.* 1. *decis.* 103. *nu.* 1.
10 Quæ † quidem requisita non militant in per-
sona rei conuenti, qui cum possideat vitiosè,
& spoliatiuè, non est legitimus contradictor,
Rol. *cons.* 78. *num.* 53. *&* 26. Rot. *ead. decis.*
103. *num.* 4.
11 Imò eius † possessio vti improba, & sine fo-
mento iuris non est considerabilis, *l. improba,*
C. de acq. poss. Cassad. decis. 6. *num.* 6. *tit. de*
probat. Rot. *ead. decis.* 103. *num.* 2. *par.* 1. *di-*
12 *uers. & decis.* 190. *num.* 5. *par.* 2. Sed † ab ipso
est auferenda, *Gramat. decis.* 81. *num.* 12. Nec
13 † illi datur retentio ex aliquo capite, *cap. fin. de*
ord. cognit. Negus. de pign. 4. *mem.* 5. *par. num.*
1. *Surd. decis.* 46. *num.* 2. Rot. *diuers. par.* 1. *d.*
decis. 103. *num.* 3.
Quod autem sit vitiosa, & spoliatiua, probatur
ex iudicio, & sententia Potestatis Montis Bodii,
14 cuius vigore capta fuit de Anno 1598. quæ † vti
nulla, & iniusta non solùm fuit spoliatiua, *Ca-*
nonistæ in cap. ex insinuatione, de procurat. Cran.
cons. 8. *num.* 8. *Caput. decis.* 186. *lib.* 3. *Greg.*
15 *decis.* 336. *num.* 2. Sed etiam capta † dicitur
per vim expulsiuam, *cap. conquerente de restit.*
spoliat. & ibi Abb. num. 8. *Fælin. in cap. dilecti,*
col. 1. *de rescrip. Rip. in l. naturaliter, §. nihil*
commune, num. 59. *de acq. poss. Cran. cons.* 302.
num. 3. *&* 4. *Bal. cons.* 357. *lib.* 2. *Rol. d. cons.*
6. *num.* 33. *Alex. cons.* 229. *col.* 1. *vol.* 2. *Socc.*
cons. 12. *col.* 2. *lib.* 1. *Gozad. cons.* 93. *col. penul.*
Dec. cons. 500. *in prin. Marcb. de commiss. par.*
2. *tit. de restit. in integ. §.* 3. *num.* 100. *& seqq.*
Caput. decis. 186. *par.* 3. *Cas. de Grass. decis.*
1. *num.* 4. *tit. de constit. Rot. apud Cocc. dict.*
decis. 97. *num.* 1. *apud* Greg. *decis.* 9. *num.* 4.
43. *num.* 2. 105. *num.* 5. 198. *num* 5. 209.
num. 5. *&* 336. *num.* 3. *& in recent. part.*
2. *decis.* 365. *num.* 11. *& decis.* 674. *num.* 1.
& part. 2. *decis.* 53. *num.* 1. 85. *num.* 2. *&*
16 724. *numero* 5. æquiparaturque † spoliationi
factæ à priuato propria auctoritate, *Dec. cons.*
449. *num.* 3. *Crauet. cons.* 154. *num.* 4. *& cons.*
140. *in fin.* Rolan. *dict. cons.* 6. *num.* 33. *vers.*
ratio est, Rot. *ex impress. per Zacch. de oblig.*
Cam. decis. 154. *num.* 2. *& seqq. & penes Greg.*
decis. 365. *num.* 4. *cum similibus.*
Nullitas autem deducitur non tantùm ex de-
fectu

17 fectu citationum † substantialium ad dicendum
contra articulos, videndum iurare testes, & ad-
dandum interrogatoria, *Rol. d. cons. 6. num.*
33. Rot. diuers. par. 1. decis. 64. per tot. Rot.
18 *penes Zacch. d. decis. 154. num. 5.* Sed † etiam
ex defectu citationis ad sententiam, *l. 1. §. item*
cum ex edicto, ff. quæ sententia sine appella. rescin.
l. de vnoquoque, ff. de re iudic. Greg. decis. 4. num.
1. Mantic. decis. 301. num 3. & 4. Cocc. decis.
45. num. 1. 79. num. 7. 81. num. 2. 82. num. 2.
19 *& 466. num. 3.* † Ac etiam ex commissa, & fa-
cta executione infra decem dies datos ad appel-
landum, *cap. non solum, & ibi Gloss. in verb. in-*
nouata, de appellat. in 6. Mohed. decis. 11. num.
3. de præb. Rot. diuers. par. 2. decis. 6. in fin. &
par. 3. lib. 3. dec. 1149. & coram Greg. decis. 513.
20 *num. 1.* Cum causa esset ordinaria † ex quo
actum fuit contra Thomam, qui possidebat ex
testamento patris, & ex fideicommisso Ioannis
senioris, & sic ex titulo proueniente ab eadem
causa, & persona, quo casu procedendum est
ordinariè, *Menoch. de adip. remed. 4. num. 565.*
Rolan. cons. 78. num. 27. lib. 3. Peregr. de fidei-
com. art. 48. num. 40. Argil. de leg. contr. quæst.
2. num. 164. & quæst. 7. num. 12. & seqq. cum
aliis per me citatis supra *decis. 68. num. 10. &*
seq. Bennin. decis. 83. num. 4. & seqq. Rot. in recen.
par. 1. decis. 36. num. 3.
Iniustitia verò dictæ sententiæ deducitur prin-
cipaliter (omissis aliis capitibus) ex eo quod
Iudex executionem relaxauit super pluribus
bonis mobilibus, & immobilibus, quæ tamen
non constat fuisse in bonis Petri fideicommit-
21 tentis, † & consequenter apparet data immissio
non probata identitate bonorum, quæ per Clau-
dium prætendebantur subiecta fideicommisso,
prout sanè requirebatur plenè, & concludenter,
antequam ad immissionem deueniri posset,
Corn. cons. 144. num. 11. lib. 4. Crau. cons. 198.
num. 4. Menoch. cons. 507. num. 4. Peregr. de
fideicom. art. 44. num. 1. Rot. in recent. par. 1.
decis. 684. num. 1. in fin. & par. 2. decis. 391.
num. 8. Et fuit etiam aliàs decisum per eandem
Rot. 20. Iunij 1614. in Senogallien. fideicommissi
super hoc eodem testamento Petri coram Manza-
22 *nedo*, Quod † maximè procedit in hac facti
specie, vbi actores habent intentionem proba-
tam in spolio, quod probarunt, adeout Clau-
dius teneatur probare suam possessionem esse
omnino legitimam, & non vitiosam, ac Tho-
mam sua culpa cecidisse, *Barbat. cons. 24. col.*
2. lib. 4. Ias. cons. 21. num. 1. vol. 3. & cons.
172. num. 1. vol. 4. Beron. cons. 64. num. 4. lib.
3. Beltr. cons. 243. num. 5. lib. 2. vbi de communi,
& cons. 87. num. 3. lib. 5. Rolan. cons. 6. num. 11.
lib. 3. Contard. in l. vnica de momen. poss. ampl. 16.
vers. & licet intentaus, Menoch. de recup. remed.
15. n. 383. & seqq. Rot. diuers. par. 2. decis. 190. n.
2. Et in vna Laudien. dominij. Luna 3. Iunij 1623.
coram Cocc. Decano, num. 75. inferius registranda

23 Præterea † licet extaret prohibitio alienatio-
nis in præallegato testamento Petri, ex quo præ-
tenditur deuolutio ob alienationem factam per
Thomam de nonnullis bonis, iuxta *text. in l. peto,*
§. fratre, ff. de leg. 2. Nihilominus ad effectum
24 † caducitatis, & contrauentionis erat necessa-
ria specifica scientia ipsius Thomæ hæredis de
tali testamento patris cum omnibus eius quali-
tatibus, scilicet fideicommissi cum tali expressa
prohibitione alienationis, *Gratian. discept. 625.*
num. 10. & discept. 788. num. 11. Rot. diuers.
par. 1. decis. 20. & par. 2. decis. 49. num. 54. &
in recent. par. 1. decis. 621. num. 1. & seqq. &
par. 2. decis. 268. num. 2. Et in vna Romana pe-
cuniaria, seu dotis 10. Maij 1602. coram Pam-
philio.
25 Nec releuat quod Thomas † præsumatur ha-
buisse scientiam testamenti ex solutione legato-
26 rum, & aliorum quæ fecit; Quia † & si habuis-
set scientiam testamenti, exinde non arguitur,
vt etiam habuerit notitiam omnium contento-
rum in illo, & in specie huius fideicommissi, vt
probat *tex. in l. vltima, §. vlt. ff. de legat. 2.*
& latè firmant *Corn. cons. 153. num. 4. lib. 4.*
Crau. cons. 193. num. 8 Fusar. qui innumeros
allegat, *de substit. quæst. 495. num. 42. & seq.*
vbi testatur de magis recepta opinione, *Rot. in*
27 *recent. par. 2. decis. 268. num. 2.* Et † vulgaris
est regula, quod scientia præsumpta non sufficit
vbi certa, & specifica requiritur, *Felin in cap.*
quoad consultationem, num. 32. de except. Natt.
cons. 636. num. 19. Grat. discept. 615. num. 11.
& discept. 712. num. 17. Rot. in d. Romana pe-
28 *cuniaria coram Pamphilio.* Nec † valet conse-
quentia, Thomas soluit legata, ergo habuit
scientiam non solum testamenti, sed etiam fidei-
commissi, quia non probat hoc esse, quod ab hoc
contingit abesse, *l. non hoc, C. vnd. leg. Osasc. h.*
decis. 112. num. 15. vers. non obstat.
29 Insuper considerabant Domini, † quod alie-
nans non tenetur probare ignorantiam prohibi-
tionis, sed potius agens ad bona alienata tene-
tur probare, quod, qui alienauit, sciuit huiusmo-
di prohibitionem, aliàs obtinere non poterit, vt
post *Bald. & alios, quos allegat. dicit Ruyn. cons.*
118. circa fin. vers. & ideo, lib. 2. Vbi firmat,
quod cautus esse debet Aduocatus, vt semper
deducat scientiam hæredis, quia aliàs succum-
beret, cum ignorantia præsumatur, vt dictum
30 est. Nec † aliter scientia obligat, nisi sit expli-
cita, certa, clara, distincta, & perfecta, *Glos.*
in cap. concertationi, in verb. scieris, et ibi notat
Gemin. de appellat. in 6. Alex. cons. 114. col. 1.
et 2. volum. 1. Natta d. cons. 636. num. 19. Bec.
cons. 111. num. 20. Surd cons. 150. in fin. et
cons. 328. num. 2. et decis. 265. num. 19. Osasc.
decis. 176. num. 3. et 4. Put. decis. 397. num. 3.
lib. 2. et decis. 329. in fin. lib. 3. Mantic. decis.
211. num. 11. Rot. in recent. par. 2. decis. 621.
num. 1. et 5. Maximè ad incurrendam pœnam,

quo casu magis requiritur scientia certa, & in-
dubitata, *Surd. cons. 328. num. 29. Grat. discep.*
633. num. 26. Seraph. decis. 133. numer. 2. et
dec. 991. n. 2. Mohed. dec. 160. alias 4. de prob.
31 Neque obstat quod dicebatur † pœnam cadu-
citatis quis posse incurrere etiam ignoranter:
32 Quia quidquid de rigore iuris dici posset † ex
æquitate Canonica contrarium verius est, vt
testantur *Corb. de iure emphyt. caus. priuat. ob*
non solutum canonem, limit. 20. num. 1. & seqq.
Clar. in §. emphyteusis, quæst. 8. colum. 6. vers.
prosequendo materiam, Vbi quod Dominus agēs
ad deuolutionem contra hæredem, & possesso-
rem, debet probare illius scientiam, & quod
bona essent emphyteotica, necnon liquidare,
quod sit locus deuolutioni, *Beltr. ad Greg. decis.*
105. Coec. decis. 150. num. 6. Rot. in Romana
prætensæ deuolutionis domus 13. Nouēbris 1596.
coram Litta.
Nec ad rem facit quod ex superuenientia titu-
li purificationis fideicōmissi ad fauorem Clau-
dij per mortem Thomæ eius patris postmodum
secutam censeatur ipse absque alia declaratio-
33 ne mutasse sibi causam possessionis. Quia † re-
spondetur, quod possidens ex vna causa mala
fide, non potest solo animo possessione retenta
desinere possidere ex illa causa, & incipere pos-
sidere ex alia, *l. qui bona fide, §. quod scriptum*
est, ff. de acquir. vel amitt. poss. Pont. de spol.
lib. 2. num. 147. Vbi quod ratione vitiosi ingres-
sus non est profutura noua prouisio, & talia su-
perueniens titulus non prodest in præiudicium
tertii, nec tunc fieri potest mutatio, aut con-
uersio possessionis de nulla in aliquam, *l. 2. §.*
merito, & §. si quis à Principe, ff. ne quid in loc.
pub. l. auctoritate, C. vnde vi, Cranct. cons. 171.
num. 19. Gozad. cons. 8. num. 13. Rol. d. cons. 6.
num. 35. vol. 3. Cassad. decis. 4. numero 11. de
restit. spoliat. Greg. decis. 281. num. 1. & 2. Et
34 † quamuis nulliter immissua excludat spolium
per superuenientiam noui tituli, vt fuit resolu-
tum in *Romana spolij 23. Ianuarij 1619. coram*
35 *Sacrato,* Tamen † id procedere dictum fuit, in vi
compulsiua, non autem in vi expulsiua, vt in
spolio, de quo agitur, *Put. decis. 183 lib. 1.*
Greg. decis. 336. num. 2. & 3. Coec. decis. 97. per
totam, Marches. de commiss. par. 2. tit. de restit.
36 *in integr. §. 3. num. 131. fol. 182.* Quare † ex-
ceptio spolii obstat Claudio in quocunq; iudi-
cio, donec non fuerit integraliter purgatum,
etiam quoad restitutionem fructuum, *Osasch.*
decis. 34. Greg. d. decis. 336. num. 8. decis. 500.
num. 9. & decis. 525. num. 11.
37 Neque exceptio dominii † quæ prætenditur
clara per superuenientiam dicti noui tituli ali-
quid releuat. Quia præterquam quod non ad-
mittitur aduersus spolium, etiam si in continen-
ti probaretur, *Dec. cons. 57. num. 6. vbi de*
communi, & cons. 84. col. 2. Rol. d. cons. 6. num.
43. Crau. cons. 322. col. 1 Surd. qui alios allegat,
cons. 189. num. 24. & seq. Gab. de restit. spol.
38 *concl. 1. num. 45.* † Et esset notoria, *Menoch. in*
primo resp. in causa Finarien. num. 84. & seqq.
Respondetur quod in hoc casu non est admittē-
39 da, tanquam non clara, † & indubitata, vel per
confessionem partis, vel per rem iudicatam non
controuersam, vt in omnem casum opporteret,
Gabr. d. conclus. 1. num. 187. Rot. in recent. par.
1. decis. 409. num. 5. & decis. 537. num. 5. &
in vna Mantuana bonorum coram Vbaldo ex im-
press. per Marches. de commiss. par. 3. num. 6. &
7. fol. 82. Quod autem in casu nostro exceptio
non sit clara, patet ex eo, quia non liquet de con-
fessione, neque de re iudicata, Imò totum op-
positum apparet manifestè ex dubiis tàm super
existentia fideicomissi Ioannis senioris, quàm
ex detractionibus, & creditis dicti Thomæ, &
ex identitate bonorum, quæ omnia veniunt dis-
curienda, & requirunt altam indaginem.
Nec releuant quæ dicebantur de confessione
40 in articulis facta. Nam † quando articuli habent
prout hic, clausulam non se adstringens, nihil
certi continent, *Rot. in recent par. 2. decis. 774.*
41 *num. 9.* † Et licet ponens fateatur, non tamen
fatetur articulans, *Alex. cons. 133. num. 3. lib.*
1. cons. 80. num. 10. lib. 2. cons. 71. col. 1. lib.
3. & cons. 78. num. 1. lib. 7. Abb. in cap. cum
causam, num. 16. de iuram. calumn. & in cap. cum
venerabilis, in fin. de except. Gail. obser. 79. num.
6. & 7. lib. 1. Canal. decis. 12. num. 21. & 22.
Mantic. decis. 198. num. 3. Seraph. decis. 1054.
42 *num. 2,* In nihilo obstante, † *Scac. tract. de iudic.*
lib. 2. cap. 7. num. 685. & seqq. Qui contrarium
videtur defendere Quia eius dictum intelligi
debet secundum *Caput. ab ipso allegatum in decis.*
192. lib. 1. et decis. 152. lib. 3. Quæ decisiones
loquuntur de confessione facta in articulis per
principalem met, & non versamur in articulis à
Procuratore productis, qui non habet manda-
43 tum ad confitendum; Vltra † quod ipsæmet de-
cisiones Caput. debent intelligi de confessione
facta in articulis iuratis, vt plenè probent iuxta
distinctionem *Greg. decis. 215. & Beltr. ad can-*
dem in decis. 143 num. 5.
44 Tandem non officit † nullitas allegata in cal-
enio ferendæ sententiæ ob non integram tran-
sportationem actorum ex forma *Sac. Conc. Trid.*
sess. 24. cap. 20 de reformat. §. præterea, quem
refert, & sequitur in specie *Mantic. decis. 170.*
45 *per totam* † Quia respondebatur quod iudicium
non fuit introductum in hac Rota per viam ap-
46 pellationis, sed † per viam specialis commissio-
nis Sanctiss. cum clausula quàm, & quàs, &
post multas sententias latas, Sicque proces-
sum fuit prout in prima, quo casu potuit quæ-
libet pars ad probandam intentionem suam
producere partem actorum sibi benè visam,
non tanquam acta, sed tanquam iura facientia
ad causam, vt distinguunt *Belt. ad Greg decis.*
320. num. 4. & Canaler. decis. 119. num. 11

Præto-

47 Præterea respondebatur, quod † dispositio Sac. Conc. loco citato procedit tantum in causis Ecclesiasticis, non autem in prophanis vbi versamur, etiam si causa ventiletur in hoc Tribunali etiam Ecclesiastico, vt sæpe dixit *Rota ex sententia Cogn. Illustriss. Interpretum vt in recent. par. 1. decis. 561. num. 12. & coram.* Greg. *decis.* 508. *num.* 11. *& ibi Beltr. num.* 15. *& ex impress. per Statil. de Saluian. decis.* 121. *num.* 3. *& in causa Imolen. Affictus* 30 *Aprilis.* 1604. *coram Penia ex impress. per* March. *de commiss. par.* 3. *fol.* 359. *& latius in vna Leodien. Dominij.* 3. *Iunij* 1623. *coram.* Cocceno. Vnde cum versemur in
48 causa prophana,† & consequenter sit attendenda dispositio Iuris communis, de qua in *l.* 2.
49 *C. de eden.* † Sintq; transportata acta, in quibus non desunt substantialia, sed tantummodo duæ sententiæ latæ per Spectellum, & Sansonium, à quibus creditores præfati non appellarunt, non est sanè attendendus ille rigor nullitatis iudicii, vt post *Barthol. & alios nouissimè declarat Illustrissimus Coccinus in dicta Leodien. Dominij,* Quam quidem decis. tanquam magistralem in hac materia transportationis actorum, hic inserere decreui ad publicam vtilitatem, cuius tenor talis est.

Dubitaui, an sententia Rotalis esset confirmanda, vel infirmanda, & Domini ter proposita, causa censuerunt confirmandam esse, quia erat valida, & iusta: nullitates enim oppositæ, & iniustitia non subsistebant. Et quantum attinet ad validitatem, defectus transportationis actorum oppositus corruebat, & pro faciliori reso-
50 lutione fuit prænotatum quod † *Conc. Trident. sess.* 24. *cap.* 20. *de reformat. in §. præterea,* dum disponit quod appellans teneatur acta omnia coram Episcopo gesta ad Iudicem appellationis expensis suis transferre, habeat etiam locum in actis factis coram quocunque Iudice etiam
51 non Episcopo,† quia de iure communi, qui vult prosequi appellationem, debet producere acta primæ instantiæ, vt de iniquitate sententiæ possit dicere, iuxta *l. eos*, *§. super his*, *C. de appellat. cap. sapientes* 26. *vers. cum omnibus. actis,*
52 *& taribus de elect. in* 6. Quod † quidem Conc. Trident. non est intelligendum quod taxatiuè loquatur de causis, quæ vertebantur coram Episcopis, cum nomen Episcopi fuerit in concilio appositum ratione frequentioris vsus, qui non restringit dispositionem, *Glos. in l.* 1. *in verb. simulant*, *C. de his, qui ad Eccles. confug. & in clement.* 1. *in verb. præsidentes, in fin. de rescript. & in l.* 2. *in prin. in verb. filio praecedente, ff. de vulg. & papill. vbi Ias. col.* 2. *Rip. num.* 10. Quæ conclusio de plano procedit, cum non possit dari diuersitatis ratio in causis, quæ cognoscebantur coram Episcopis, & in illis quæ coram inferioribus, imò militat eadem ratio, & propterea sub illa dispositione continente actum frequentiorem comprehenditur etiam actus minus frequens, vt benè declarat *Menoch. cons.* 106. *num.* 249. *vsque ad num.* 253. *lib.* 2 *Tiraquell. de retract. ligaag. §.* 20. *numer.* 4. *Glos. vaica, & in simili dicit. Surd. decis.* 19. *num.* 2. *in fin. vers. ordo autem, &c. in puncto in terminis Concilij. fuit resolutum in causa Vlixbonen. Parochialis* 13. *Iunij* 1586. *& in causa Maioricen. officij pœnitentiariæ,* 21, *Iunij* 1591. *coram Bon. Mem. Card. Blanchetto, & in terminis Iudicis delegati fuit resolutum in causa Placentina Administrationis Sacramentorum* 12. *Decembris* 1567. *coram. Card. Lancellotto Seniore.*

53 Hæc tamen dispositio † Concilij procedit tantum in causis Ecclesiasticis, non autem in prophanis, etiam quod vertantur coram Iudice Ecclesiastico, vt dicit Rota *ex sententia Congregationis Illustrissimorum Interpretum* 23. *Iunij* 1603. *corā Illustrissimo D. meo Cardinali Sacratō, & in causa Romana viaea. de Brunis* 19. *Nouembris* 1603. *coram me, & est decisio S.D. N.* 508. *num,* 11. *& in causa Imolen. affictus* 30. *Aprilis* 1604. *coram. Bon. Mem. Penia Rota olim Decano apud March. de commiss. par.* 3. *fol.* 359. Licet ante declarationem Concilii contrarium fuerit dictum, *vt in decis.* 106. *in princ. par.* 4. *diuers.* Et propterea causa ista cum sit prophana non est terminanda iuxta terminos Concilii.

Secundò principaliter fuit prænotatum, quod est magna quæstio quis teneatur transportare acta appellans, an appellatus, ex allegat. per *Gmrb. decis.* 29. *num.* 1. Sed solet distingui, quod
54 vna est conclusio † appellatum debere ostendere quod sententia pro se lata fuerit iusta, etiam si nolit facere nouas probationes, sed producere acta iam gesta, vt est communis opinio *DD. in l. bi qui ad Ciuilia, C. de appellat. vbi Cya. in fin. vers. quarto opponitur, Petrus Iacob. de Rauenn. Bald. & alij, de quibus. per Sard. qui de communi decis.* 327. *num.* 3. Vbi quod causa appellationis
55 non diuersificat causam, sed instantiam,† Quia qui est actor ab initio semper est actor in causa
56 appellationis *l.* 3. *C. de appellat.* Et † sufficit appellanti docere se ex iusta causa appellasse, & infra legitima tempora, *cap. Romana.* 3. *§. si*
57 *verò, eod. tit. in* 6. Ita † vt de prædictis dicatur constare per productionem sententiæ, *Cyn. in l. probare, quæst.* 5. *in fin. vers. aut quærimus, cui incumbat, C. de tempor. appellat. Caput. decis.* 128. *par.* 3. Vbi quod petenti reuocari senten-
58 tiam sufficit, vt producat appellationem, † sed qui instat pro confirmatione debet producere processum, & acta, sine quibus nihil sententia
59 probat Altera † vero conclusio est, quando appellans dicit sententiam non iustificari ex actis, vel aliàs esse nullam, & hoc casu licet vtraque pars prosequatur appellationem, appellanti incumbit onus producendi acta prioris instantiæ, cum illa sint per iudicem inspicienda, *Bar. in Authen. de iis, qui ingrediuntur ad appellan. in princip. num.* 19. *colum.* 3. *& in l.*

& in l. si qui ad Ciuilia, num. 4. C. de appell. &
in l. 1. ff. si tutor, vel curat. appellat. Cappell.
Tholos. decis. 341. alias 342. ad med. vers. aut
vtraque pars prosequatur, Guid. Pap. quæst.
436. num. 9. col. 7. vers. quandoque, Papien.
in forma appellationis, in verb. & in quantum,
num. 6. Seraph. decis. 290. num. 20. Vbi quod
allegans nullitatem tenetur exhibere omnia
acta, vt possit argui contra sententiam, quasi
appellans, seu dicens de nullitate, suscipiat
onus probandi sententiam iniquam, & nullam,
ideò si velit obtinere, probabit suam intentio-
nem, exhibendo processum, & omnia acta,
Vant. de nullit. in tit. à quo, & à quibus nullit.
60 deducatur, numero 20. Et † ita seruari in om-
nibus Curiis, siue simus in sententiis diffiniti-
uis, siue interlocutoriis, testatur Rauch. in
addit. ad Guid. Pap. quæst. 20.
His positis dictum fuit sententiam non esse
61 nullam, Quia † licet Rota semper consueue-
rit dicere quod ille qui vult prosequi causam,
acta transportet, iuxta Bart. in Auth. de iis
qui ingrediuntur ad appellan. num. 19. col. 3.
Gabr. de appellat. concl. 5. num. 16. Aretin. in
cap. quoniam contra, colum. 9. vers. pro in-
62 tellectu, de probat. Tamen † si procedatur
actis non integrè transportatis, sententia non
est nulla ex defectu iurisdictionis; sed ex quo
acta non fuerunt integrè transportata, & hoc
siuè procedatur in terminis Concilii, siue
in terminis iuris communis, vt censuit Con-
gregatio Illustrissimorum Interpretum, & fa-
ciunt notata per Bart. in l. multum interest 21.
num. 2. ff. de condit. & demonstrat. vers. & hæc
sunt vtilia ad quæstionem, Acchil. decis. 7. de
sent. & re iudic. Rota in Causa Panormitana
Archidiaconatus 26. Februarij 1590. coram Bon.
Mem. Penia.
In qua decisione non fuit reuocatum, sed so-
lum suspensum mandatum de manutenendo
concessum, supersedendo in executione donec
transportatis actis cognosceretur de illius in-
iustitia, & in dict. decis. Acchill. voluerunt
quod in executione sententia iustificaretur:
In hoc autem casu visis actis, quæ deficiebant,
clarè patet, quod non sunt releuantia, vt statim
dicetur, & propterea cum Iudex haberet Iu-
risdictionem, sententia non debet annullari,
Bart. in d. l. multum, num. 2. & in terminis Ac-
chil. & Rot. apud Bon. Mem. Pen. vt supra
dictum est.
63 Est † tamen diuersus effectus, quando acta
sunt transportanda vigore Concilij Trident.
& quando ex dispositione iuris communis,
quia si ex dispositione Concilii, eo quod cau-
sa sit Ecclesiastica, sententia non transpor-
tatis actis etiam irreleuantibus, est nulla, Rot.
decis. 104. num. 1. par. 4.
64 Secus † tamen est in prophanis, quia si acta
non sunt transportata, vel si non constat de
qualitate actorum, sententia æquidem est nul-
la, Bart. in l. 2. num. 5. & ibidem Ias. num.
15. & Dec. num. 33. C. de eden. Fælin. in cap.
Ecclesia Sanctæ Mariæ, num. 17. de Constit. Gabr.
65 de appellat. conclus. 5. num. vlt. Et † ante illo-
rum transportationem non habet Iudex exer-
citium iurisditionis, cap. Romana, §. si verò, & de
appellat. in 6. Vestr. in prax. lib. 8. cap. 2. num.
1. vers. dixi autem circa fin. Rot. decis. 98. par. 4.
66 Attamen secus est, si acta † fuerunt transporta-
ta, & postea constat, quod aliqua deficiant,
quia si apparet illa non esse releuantia, senten-
67 tia est valida per superius deducta, † & ratio
diuersitatis est inter causam Ecclesiasticam,
de qua loquitur Concilium, & prophanam,
quia ex dispositione Concilii appellans debet
transportare acta, & ad hoc expresse tenetur,
siue acta sint releuantia, siue non, cum enim
hoc sit inductum à lege, qualitas rei, vel per-
sonæ non attenditur l. non solum, in fin. ff. de rit.
nupt. Rot. dict. decis. 104. par. 4.
Et ista procedunt etiam quod agatur per viam
nullitatis, & iniustitiæ, & stante clausula quàm,
& quàs posita in commissione vt fuit dictum in
causa Valentina spolij de Campana 23. Ianuarij
1580. coram Bon. Mem. Card. Blanchetto, & in
alia Placen. vsurarum 15. Iunij 1582. coram
Bubalo, & in Calagurritana Iurisuocandi 25. Maij
1586. coram eod. Card. Blanchetto.
In causa vero prophana ex dispositione iuris,
de quo in l. 2. Cod. de eden. dicitur solum quod
Iudex, apud quem res agitur, iubebit acta ex-
hiberi ad veritatem intelligendam, & hinc
oritur quæstio, cui incumbat onus acta tran-
sportandi, appellanti videlicet, an appellato,
vt post alios latè Giurb. d. decis. 29. num. 1. In
Concilio Tridentino autem expresse dicitur
quod appellans debeat acta transportare, &
ideò illa forma est seruanda, vt supra dictum
est.
Ex dispositione autem dictæ l. 2. Iudex iubet
acta transportari, vnde si adsunt acta suffici-
entia, etiam quod postea non integra detegan-
tur, si ea quæ deficiunt non releuent, & de
hoc constiterit non intrat tantus rigor, prout
ex dispositione Concilii, Et ideo sententia
non est nulla, sed solum debet supersederi do-
nec acta videantur ex supradictis.
Quod autem acta, quæ deficiebant, non essent
releuantia, satis demonstrabitur, dum de
iustitia sententiæ Rotalis agemus, ne bis idem
repetamus, & quod alia, quæ deficiunt, non
68 obstent satis patet, quia † etiamsi Emanuel
haberet alios tutores, quàm Melchiorrem, qui
vendidit Matthæo, tamen cum Emanuel vius
fuerit instrumento venditionis factæ à Mel-
chiorre, & vigore pacti in eo contenti, egit
ad recuperationem, approbauit illud factum.
Vnde parum refert, quod haberet alios tutores,
ex cumulatis per Surd. in consil. 28. num. 21.
Prout

Prout nec refert productio instrumenti, in quo
Matthæus constituit filium suum ad recipien-
dum pecunias depositatas, quia hoc nihil com-
mune habet cum spolio commisso, proceden-
do ad relaxationem mandati sine citatione, &
pendente dilatione, vt statim dicetur.
Vlterius fuit consideratum quod in Ciuitate
Leodien. fiunt duo processus vnus pro actore,
alter pro reo, ita vt vnusquisque contineat iu-
ra propria, non autem aliena, & cuilibet ex
partibus consignatur suus, vt deponunt primus
testis iuxta quintum, & tertius iuxta nonum, &
huiusmodi acta reperiebantur coram Procura-
tore alterius partis qui noluit illa exhibere, vt
deponunt secundus testis iuxta decimum, &
69 quartus super primo. † Et propterea sequitur,
quod licet sententia non visis actis probatoriis
sit nulla, *l. properandum, §. & si quidem, vbi
Bart. num. 6. C. de iudic. & in l. 2. num. 5. C. de
eden. Alex. num. 8. & 9. Cagnol. num. 68. vers.
sed oppositum, Fælin. in cap. Ecclesia S. Mariæ,*
70 *num. 17. de constit.* Attamen † hæc conclusio
non procedit, quando fiunt duo registra, & vna-
que ex partibus habet sua iura, quia si vna pars
produxit suas probationes, & alia fuit negligens
in producendo, Iudex cum productis potest
pronunciare, *Alex. vbi supra, num. 6. & ibidem
Riminal. Sen. num. 12. vers. limita, & in fin.
Cagnol. num. 7. Fælin. in d. cap. Ecclesia Sanctæ*
71 *Mariæ in 1. limit. num. 18.* Et quamuis † hæc
procedant præuia monitione Iudicis, *Cagnol.*
72 *ibidem, num. 70 Seysell. num. 12.* Tamen † pro
monitione sufficit quod termini substantiales
fuerint seruati, & pluries iterati, quia inserui-
unt pro monitionibus, *vt fuit resolutum in Causa
Maioricen. Pœnitentiariæ, & canonicatus 4. &
18. Februarij 1591. coram bo. mem. Gipsio, &
in causa Romana vineæ de Brunis 19. Nouembris
1603. & in Causa Romana fideicommissi 27. Iunij
1608. coram me.*
Quantum attinet ad iustitiam sententiæ Ro-
talis, cum illa sit lata in spolio ad fauorem
73 hæredum Matthæi † debent probari duo extre-
ma antiquior possessio Matthæi, & iunior par-
tis aduersæ, absq; eo quod aliter constet de
spoliatione, *Innoc. in cap. sæpe, num. 2. vers.
imò plus videtur, de restit. spoliat. & in cap. post
electionem, in fin. de concess. præben. Lap. allegat.
52. num. 7. cap. reintegranda 3. quæst. 1. vbi
Præpos. col. penult. num. 12. vers. sed an agens,
Abb. in cap. cum ad sedem, col. 5. num. 17. vers.*
74 *post hoc etiam dico, de restit. spoliat.* Probata †
enim antiquiori possessione, illa iunior præsu-
mitur vitiosa, & clandestina, *cap. licet causam,
de probat.* & resultat spoliatio secundum *Bald.
in l. penult. numero 15. vers. & nota quod illa
C. si à non compet. iudic.* Et quia † præsumptio
vrget pro antiquiori possessione, iunior tenetur
probare se nõ possidere clam, neque vitiosè, sed
agentem sua culpa cecidisse, *Barbat. cons. 24.
col. 2. lib. 4. Ias. cons. 21. num. 1. vol. 3. &
cons. 172. num. 1. vol. 4. & latè alios referens
probat Menoch. de recuper. remed. 15. numero
383. & seqq.*
Vbi dicit hanc esse communem omnium in-
terpretum sententiam, *& num. 386. ampliat. 1.*
Itaut non sit necesse probare possessionem tem-
pore spolii, *& cons. 2. num. 162.* Quibus po-
test addi *Bero cons. 64. num. 4. lib. 3.* Vbi di-
cit quod probata antiquiori possessione, dici-
tur re ipsa deiectio, & spoliatio probata, *Bel-
tram. cons. 243. num. 5. lib. 2. vbi de communi,
& cons. 87. numer. 3. lib. 5. vbi alios congerit,
Rolan. cons. 6. num. 11. lib. 3.* Vbi ait hanc esse
communem theoricam, & militare multò fa-
cilius, quando allegatum fuit conuenti posses-
sionem esse vitiosam, & clandestinam respectu
suæ antiquioris, vt nouissimè *Contard. in l.
vnic. C. si de moment. possess. ampliat. 16. vers.
& licet intentans, Bero cons. 75. num. 2. qui alios
modernos cumulat.*
76 In proposito autem † possessio Matthæi an-
tiquior satis probatur, ex quo emit dominium,
de quo agitur à Melchiorre tutore Emanuelis,
qui quidem Emanuel vigore huius contractus
egit contra Mattheum, & obtinuit sententiam,
& inde mandatum de immittendo, quod fuit
executum. Ex quibus omnibus negari non
potest, quin vtrumque extremum probatum sit,
77 Emanuel † enim petendo immissionem aduer-
78 sus Matthæum fassus fuit illum possedisse, & †
eo ipso quod non admittit primum posses so-
rem, scilicet Matthæum, spoliat, & sic secun-
dum extremum est etiam clarè probatum, *l.
clam possidere, §. qui ad nundinas, ff. de acq poss.
Abb. in cap. litteras, numer. 9. de restit. spol.
Aneh. cons. 248. num. 4. & seqq. Aym. cons.
148. in prin. Rol. cons. 6. num. 37. & seqq. lib. 3.*
Et quamuis Emanuel fuerit immissus de
79 mandato Iudicis, † tamen Iudex notoriè in-
iustè, vel nulliter procedens, spoliat, *Abb. in
cap. conquerente, numero 8. de restit. spol. Aym.
cons. 140. num. 2. & cons. 320. num. 1. Surd.*
80 *cons. 168. num. 26.* Hic autem † Primo nulli-
ter processit, quia relaxauit mandatum absq;
citatione, nam & si hodie producatur citatio
ad sententiam, nihilominus requirebatur alia
81 citatio ad videndum relaxari mandatum, †
quia licet verum sit, quod quando mandatum
relaxatur in sententia, non requiritur noua cita-
tio in eius relatione, dum materia non est ap-
pellabilis, quia sententia trahit secum execu-
tionem, *Grat. cons. 76. in fin. lib. 2. Gabr. tit.*
82 *de citat. concl. 1. num. 132.* Tamen † si manda-
tum non est relaxatum in sententia, & materia
non est appellabilis, vel aliàs transitum fecit in
iudicatum, articulus est valde controuersus, an
tunc requiratur citatio, *Gabr. loc. citat. n. 129.*
83 *& seqq.* Rota † vero tenet opinionem, quod
non possit deueniri ad relaxationem man-

dati, & illius executionem, absq; noua citatione, *vt in causa Romana S. Thomæ in formis 10. Nouembris 1603. & 17. Decembris 1604.*
84 *coram me E.* † propterea in casu isto, cum mandatum non fuerit relaxatum in sententia, requirebatur noua citatio, qua deficiente, Iudex nulliter processit, & per consequens spoliauit.
85 Secundò nullitas etiam videtur clara, † quia sententia fuit lata 24. Februarii 1610. cum termino mensis vtilis concesso Matthæo, qui terminus incipiebat currere à die 13. Martii quando Matthæus de ista sententia habuit scientiam:
86 † terminus enim incipit in omni materia à die scientiæ, *vt per Rom. cons. 228. in prin.* Vbi vndecim exempla recenlet, & propterea mandatum non potuit relaxari 2. Aprilis, quia adhuc pendebat dilatio ex benè deductis in de-
87 cis. R. P. D. mei Remboldi, † Et nihil facit statutum Leodien. nouiter deductum, quod disponit terminum currere à die decreti sine aliqua intimatione, quia est intelligendum modo habeatur scientia decreti, alias nimis exorbitaret a regulis iuris, *vt per Roman. loc. præcitat.* Et sic apparet quod illud statutum præsupposita scientia, disponit tempus currere de momento
88 ad momentum, † data verò ignorantia secus est dicendum, vt benè deducitur *ex text. in §. si vassallus feudum in fin. si de feud. fuer. contron. inter dom. & agn.* Vbi si vassallus scienter negat feudum, ammittit feudum, secus si ignoranter, & tamen regula est, quod negas feudū, illud perdit, vt benè ad rem similia exempla adducunt *Rom. cons. 70. num. 5. vers. primo vtrum, Abb. cons. 3. num. 5. col. 5. in fin. vers. item præsupposito, lib. 2.* Ex quibus ita resolutum fuit ad fauorem creditorum informante pro hac parte D. M. Antonio Gabutio viro doctissimo, & de legali scientia benemerito.

ARGVMENTVM.

Confessio facta in scriptura detegitur erronea, & non nocet confitenti, si constet de veritate in contrarium:

SVMMARIVM.

1 *Error quomodo probetur, & num. seqq.*
2 *Scripturam approbare censetur, qui petit illius productionem.*
3 *Testi deponenti contra se ipsum, multum creditur.*
4 *Testis deponens de facto proprio iunctis adminiculis, plenè probat.*
5 *Testes minus formiter examinati, præsūptionē faciūt*
6 *Calculus fieri debet præsentibus partibus, vel saltim citatis.*
7 *Confessio debitoris an, & quādo noceat fideiussori.*
8 *Fraus non præsumitur. Præsertim in eo, cui nullū commodum ex actu resultat, num. 9 Sed debet probari per allegantem, nu. 10. Et quidem concludenter, n. 11.*
12 *Procurator sine mandato admittitur parte non opponente.*
13 *Mandatum ex quibus præsumatur.*
14 *Confessio non præiudicat confitenti, quando apparet de errore.*

DECISIO CXVII.

Mnibus votis fuit dictum, sententiā D. Iudicis à quo esse confirmandā, siquidem constat ex pluribus, receptura facta per Ioannem Massium abundanterium à tergo bullettinorum esse erronea, & propterea non attendenda in calculis, de quibus agitur, sed tantum esse attendēda eius receptura facta ad fauorem Nicolai Pistoris, & Angeli Spaeciatoris,
1 De errore † autem constat. Primò ex illis verbis, *che tutti questi bollettini stanno retroscritti, sono anche ne libri de receuuti di Angelo Spacciatore & Nicola fornaro,* ex quibus apertè dignoscitur, quod receptura à tergo bullettinorum fuit duplicata, † Et quamuis illa verba, *che tutti questi bolletteini, &c.* sint scripta manu ipsius Ioannis, 2
tamen cum huius scripturæ exhibitio petita, & facta fuerit instante Ioanne Baptista fideiussore Nicolai Pistoris appellato, censetur per eum approbata, nec amplius illi contradicere potest, *Crauet. cons. 275. num. 2. & seq. Surd. cons. 60. num. 12. & decis. 199. num. 6. & 7.*
Secundò, ex depositione eiusdem Pistoris; qui in iudicio medio iuramento confessus fuit, recepturā factā à tergo bullettinorum, non esse in calculo attendenda ad eius fauorem, quia ipse non soluerat Ioanni abundanterio nisi pecunias,
3 de quibus apparent recepturæ in suo libro, † quæ confessio concordat cum dictis superius, & consequenter cum tractetur de ipsius confitentia interesse, & damno, vt dicemus inferius, plenè probat, maximè accedente iuramento, *Alex. cons. 13. num. 1. lib. 1. Marant. in spec. par. 6. prin. art. 5. sub num. 21. Surd. decis. 107. num. 5. Put. decis. 243. lib. 2. Rot. in recent. par. 1. decis. 147. num. 9 vers. item quia deponit.*
Tertiò ex depositione Angeli spaciatoris, qui deponit se tantummodo persoluisse pecunias in eius libro adnotatas, non autem descriptas à
4 tergo bullettinorum, † quæ depositio cum sit de facto proprio contra proprium interesse, & cum adminiculis plene probat, *Rot. apud Seraph. decis. 1163. num. 6. & in recent. par. 1. d. decis. 147. num. 9. & apud Greg. decis. 544. n. 18. & 19.*
Quod autem talis depositio tendat contra pro-

proprium eius intereſſe, patet ex eo, quia ſi Angelus ſoluiſset omnes ſummas adnotatas in bullettinis pro Nicolao Piſtore, ipſe vtique remanſiſſet creditor eiuſdem Nicolai, & Nicolaus pariter remanſiſset creditor Abundanterij, cum pretium frumenti ſit florenorum 1846. b. 40. & pecuniæ ſolutæ, ſi attendãtur recepta etiam bulletinorum, aſcenderent ad ſũmam florenorum 2311. Vnde cum vterque deponat ſe non ſoluiſſe pecunias adnotatas in receputis bullettinorum, conſequens eſt, vt vterque deſinat eſse creditor.

Adminiculantur prædicta non tantùm ex fide Rogerij Buffæ calculatoris inter dictas partes, qui deponit eoſdem fuiſse concordes, ne daretur fides receputis à tergo bullettinorum tanquam erroneè factis, reddendo rationem (ibi) *fù visto e calculato, fù trouato che non poteuano entrare nelli conti, perche da Nicola, e Gio. Battista non era stato fatto, ne dato à spacciare tanto pane, che arriuaſſe alla detta ſomma.*

Sed etiam ex fide Iuliani Iacobi, & Ioannis
Antonij Venantij, qui deponunt quod interfuerunt
computis factis inter Nicolaum, & Ioannem,
in quibus fuerunt tantùm calculata recepta
Ioannis exiſtentia in libro Nicolai, & Angeli
ſpacciatoris, quia Nicolaus tunc aſſeruit
5 nihil aliud debuiſſe calculari: † qui teſtes licet
non fuerint formiter examinati, faciunt tantùm
adminiculum, *Bart. in l. admonendi, num. 41. ff. de iure iuran. Caput. decis. 206. num. 6. & 7. & decis. 208. num. 8. lib. 2.*

Quibus accedunt computa inter dictas partes ſolidata ſub die 8. & 21. Septembris 1623. in quibus non fuerunt comprehenſa recepta à tergo bullettinorum, quæ quidem computa per dictum Nicolaum videntur acceptata. Tum quia non reclamauit, Tum etiam quia ad bonum cõputũ ipſius debiti ſolidati perſoluit florenos 210. quos retraxit ex venditione ſuorum bonorum ſtabilium.

Accedit etiam vltimus calculus factus hìc in Rota, vbi talia recepta fuerunt omiſsa, † licet calculus huiuſmodi non fuerit à DD. vndequaque approbatus tanquam factus non præſentibus partibus, vel ſaltim citatis, ſeu monitis, vt requirebatur, *Bar. in l. Theopompus, num. 9. ff. de dot. praleg. Rot. in recent. par. 1. decis. 515 num. 14.*

Non obſtat quod ex aduerſo dicebatur nõ eſſe veroſimile, quod ſit erratũ in tot bullettinis factis diuerſis diebus, & menſibus, Quia reſpondetur quod illa apparent facta vnico contextu, cũ omnia conſeruarentur penes Io. Abundanteriũ, vt liquet ex depoſitione Angeli ſpacciatoris, in proc. fol. 7 à tergo (ibi) *nell'isteſſo tempo il detto Giouanni fece riceuuti di denari che diſſe hauere riceuuto da me à conto di Nicola dietro alli bollettini de grani di fiorini 730. se ben mi ricordo, li quali riceuti detto alli bollettini Giouanni Nicola, & io Angelo s'auuedemo eſser fatti per errore, perche Giouanni haueua riceuuto ſolo li denari de quali n' haueua fatti receuuti à me ne libri come ſopra, però fù detto d' emendar l' errore delli riceuuti che ſtauano ſcritti dietro alli bollettini, il quale errore sò che non è ſtato mai emendato.*

7 Nec pariter obſtat † quod confeſſio debitoris
non noceat fideiuſsori, *Surd. decision. 218. per tot.*

Quia hìc nõ conſideratur confeſſio Nicolai Piſtoris ad hoc vt principaliter de per ſe probet, ſed adminiculatiuè, & in omnem euentum hoc non procedit, quando confeſſio facta eſt in iudicio, & eſt adminiculata, vt in præſenti caſu, *Becc. cons. 7. num. 13. Rot. decis. 3. de confess. in nouis & diuers. par. 2. decis. 177. nu. 5. & apud Seraph. decis. 436. num. 7.*

Deniq; non obſtat fraudis, & colluſionis obie-
8 ctum † Quia fraus non præſumitur, *l. meritò,
ff. pro soc. l. dolum, & ibi scribentes, C. de dolo
Mascar. de prob. concl. 530. & concl. 531. Menoch. lib. 5. præsump. 3. n. 24. 31. & 35.* Vbi hanc
regulam extendit, vt potius præſumatur error
in iure, vel in facto, quam dolus, *Aldon. cons.
28. num. 8. Barz. decis 100. num. 8. Giurb. decis
13. n. 10. in fin. Rot. in recent. par. 2. dec. 215.
9 num. 8.* Maximè † in eo, cui nullum commodum
ex actu reſultat. *Rot. in rece. par. 2. dec. 206.
10 num 11.* Ideo † debet probari per allegantem,
*Specul. tit. de appellat. §. 4. vers. sed secundum
11 præmissa.* Et quidem † concludenter, *Ancharan.
cons. 385. Bald. cons. 350. lib. 1. Cranet. cons.
21. num. 4. cum vulgaribus.*

Vltimo non obſtat obiectum nullitatis ſententiæ,
de qua agitur ex defectu mandati Procura-
12 toris Ioannis Baptiſtæ, † Quia vltra quod nunquam
fuit oppoſitum, & propterea acta ſuſtinentur,
*Menoch. præsumpt. 46. num. 17. lib. 2. Giurb. decis. 13. per tot. Rot. in recent. par. 1.
13 decis. 530. nu. 1.* Vlterius reſpondetur, † quod
cum Procurator dicti Io. Baptiſtæ exhibuerit librum,
capitula, & interrogatoria ad fauorem
ſui principalis, & comparuerit in termino citationis
factæ de dicto ſuo principali, qui pariter
comparuit cum clauſula citra reuocationem,
fuit dictum ex prædictis ſatis conſtare de
mandato præſumpto, quod ſufficit, *Mantic. de tacit. lib. 7. tit. 7. per tot, Greg. decis. 44. etiam per tot.* Atque ex his omnibus ſicut conſtat de
veritate contra errorem commiſsum in rece-
14 putis, † quod Ioanni Maſſio confitenti non præiudicat,
l. non fatetur, ff. de confess. Rol. cons. 69. num. 48. lib. 3. Menoch. cons. 147. nu. 29. Greg. decis. 522. num. 24. & seqq. Ita meritò
reſolutum fuit ſententiam D. Iudicis à quo in omnibus eſse confirmandam.

ARGVMENTVM.

Vsufructuarii hæres an possit se opponere finito vsufructu contra proprietarium, qui illo non vocato possessionem naturalem apprehendidit.

SVMMARIVM.

1 *Fundus dotalis quamuis æstimatus, emptionem non facit, si ex pacto idem sit restituendus.*
2 Dotalis fundus remanet, talis, etiam soluto matrimonio.
3 *Mulier censetur dedisse fundum dotalem viro, vt solummodo fructus ad eum pertineant.*
4 *Filius quærit sibi proprietatem in aduentitijs, patri autem vsufructum, num. 5.*
Etiamsi transierit pater ad secunda vota, num. 6.
7 *Vsusfructus per mortem vsufructuarij expirat: Et cum proprietate consolidatur, num. 8.*
9 Ciuilis possessio finito vsufructu, trahit statim ad se possessionem naturalem, quæ erat penes vsufructuarium.
10 *Proprietarius mortuo vsufructuario, potest propria auctoritate capere possessionem naturalem, vt eam coniungat suæ ciuili, vbi non obijcitur de retentione aliqua.*
11 *Et multò magis petere potest ingressum à Iudice.*
12 *At etiam mandatum de manutenendo, quod tenetur possessorem, etiamsi possessio sit ciuilis tantũ.*
13 *Hæres proprietarij potest se facere manuteneri aduersus hæredem vsufructuarij.*
14 *Dos soluto matrimonio per mortem mulieris, applicatur filiis non vti hæredibus matris, sed vi consuetudinis Martini.*
15 *Pater retinens, & non restituens dotem filiis, dicitur maternam hæreditatem adiuisse pro filiis.*
Præsertim si filii sint infantes, nu. 16.
17 *Hæreditatis aditio inducitur per verba aditionem importantia, Etiamsi enunciatiuè sint prolata ab eo tamen, qui potest hæreditatem adire, n. 19.*
Et multo magis quando sunt emissa principaliter, num. 20.
Et agitur de hæreditate ab intestato delata, num. 21.
Et lucrosa ex parte adire debentis, num. 22.
18 *Hæres quis efficitur solo animo, quamuis nihil hæreditarium attingat.*
23 *Hæreditas lucrosa per minorem adiri potest sine solemnitatibus statutariis.*
24 *Manutentio datur possidenti.*
25 *Manutentio datur hæredi, qui possessionem corporalem apprehendidit.*
26 *Possessio absque apprehensione acquiritur hæredi per Colonum, qui detinet nomine domini.*
27 *Vsufructuarius finito vsufructu non est expellendus à possessione sine causæ cognitione. Quod intellige, & declara, vt nam. 28. & 29. Limita vt num. 30.*

DECISIO CXVIII.

1 CVm † ex pactis nuptialibus, de quibus in instrumento q. D. Lauiniæ Maxiolæ primæ vxoris D. Liuij Bauerii de Senogallia in actis exhibito, constet fundum, de quo agitur situm in Territorio Anconæ in Contrata Castri iuxta latera ibidem expressa, fuisse dotalem, vt idem restitueretur, quamuis æstimatum, iuxta dispositionem *tex. in l. si æstimatis, ff. solut. matrim. & in l. si æstimata prædia, C. de fund. dot. & in auth. sed quamuis, § & cum lex. C. de rei vxor. act. cum aliis cumulatis per modernum Antonell. cons. 3. n. 3.*
2 *& seq.* Et † talem remansisse soluto matrimonio, *l. etiam, vbi Bal. ff. de fun. dot.* Itaut † domi-
3 nium absolutè in virum non transierit, sed fructus tantummodo ad eum pertinuerint, *l. quamuis, ff. de iur. dot. l. si fundus, in princ. ff. sol. matr. Pinell. in l. 1. par. 3. num. 5. C. de bonis mat. Menoch. cons. 1140. num. 21. Antonell. d. cons. num. 8. & 19. Castill. de vsuf. cap. 3. num. 32. & cap. 4. num. 7. Giurb. ad Stat. Messan. cap. 15. Glos. 1. n. 28. & 29. Grat. discep. 745. n. 62. discept. 983. n. 7. et discep. 989. n. 18.* Cumque etiam constet, quod mortua Lauinia super-
4 fit D. Fœlix eius vnica filia, † ad quam ipsius fundi proprietas spectat, *l. cum oportet, in prin. C. de bon. quæ lib. Grattian. discept. 519. num. 8. Natt. cons. 419. nam. 1. Coccin. decis. 168. n. 9.*
5 Vsusfructus † autem ad Liuium maritum Lauiniæ, & patrem Fœlicis, *l. 1. & tot. tit. C. de bon. mat. d. l. cum oportet, & auth. idem est, §. non autem, C. de bon. quæ lib. Grat. d. discep. 519.*
6 *num. 8.* Etiamsi † transiuerit ad secunda vota, *§. quoniam omnino, auth. de nupt. l. fin. vbi Bal. & Pinell. num. 19. C. de bon. mat. l. fœminæ, §. illud, C. de secund. nupt. Castill. d. cap. 3. num. 93. Gratian. discep. 519. n. 43. & discep. 989.*
7 *num. 19. Boer. decis. 198.* Quo † deinde vita functo vsumfructum expirasse, *ad tex. in §. finitur, Instit. de vsufr. l. antiquitas, § si tales altercationes, & l. corruptionem, § sed neque, C.*
8 *de vsufr. & habit.* Et † fuisse cum proprietate consolidatum, *Gasp. Thes. forens. lib. 2. quæst. 96. num. 4. vers. tertio vsusfructus, & num. 6. vers. ita mortuo vsufructuario,* Possessionemq;
9 † eiusdem traxisse ad se naturalē absque aliqua traditione, *Bal. in l. 1. n. 38. ff. de rerum diuis. Ias. in l. clam possidere, §. qui ad nundinas, n. 23. ff. de acq.*

de acq. poss. Tiraq. de constit. par. 2. ampliat. 13.
num. 8. Natt. d. cons. 419. nu. 3. & 6. Menoch.
cons. 139. num. 16. Aldou. cons. 76. num. 24. &
25. Gabr. cons. 141. num. 4. & 5. lib. 1. Siluan.
cons. 97. per tot. Autotonell. cons. 16. num. 18.
& 20. vers. hac autem ciuilis, Gratian. discept.
779. num. 6. cum seqq. Rot. coram Mantic.
decis. 167. num. 7. & in vna Anconitana bonorum mercurij 3. Iunij 1628. coram Merlino. Con-
10 sequens † est, vt non tantum licuerit D. Fœli-
ci proprietariæ vigore possessionis ciuilis in-
gredi naturalem, & illam apprehendere aucto-
ritate propria, vbi non obiicitur, nec obiici po-
test de retentione aliqua, cum illa naturalis am-
plius esse non possit apud hæredem vsufructua-
rii, sed illico perierit cum eodem vsufructu, &
ipso iure redierit ad ipsam proprietariam etiã
ignorantem, vt latè per Grat. d. cap. 779. num.
4. & 5. & cap. 899. nu. 6. & seqq. Gasp. Thes.
11 d. quæst. 96. num. 4. & 6. Sed † etiam multò
magis petere, & obtinere prout fecit ingressum
ipsius à Iudice ordinario, Mãtic. decis. 167. n. 7.
12 & 8. Ac † successiuè mandatum de manute-
nendo, quod tuetur possessorem, & si ciuiliter
tantùm possideat, Glos. in l. 1. §. vlt. in verb.
possidet, & Bart. in ead. l. §. interdictum, num.
2. ff. vti possid. Natt. d. cons. 419. num. 2. Mant.
decis. 185. num. 4. Greg. decis. 203. num. 3. &
6. Put. decis. 198. num. 4. lib. 1. Rot. diuers.
par. 2. decis. 19. num. 14. & in recent. par. 1.
decis. 560. num. 4. & decis. 561. num. 5. cum
13 alijs per me citatis decis. 105. num. 4. Prout † in
puncto quod hæres proprietarius possit se fa-
cere manuteneri aduersus hæredem vsufructua-
rii, firmant Menoch. d. cons. 139. num. 16. &
seqq. Aldou. d. cons. 76. num. 24. & 25. Gasp.
Thes. d. quæst. 96. n. 6. Grat. d. cap. 779. nu. 10.
Non obstat, quod probatum non fuerit Fœli-
cem hæreditatem adiuisse tanquam hæredem
14 Lauiniæ matris; Quoniam † pro consecutione
dotis maternæ non videtur necesse, quod filij
doceant se esse hæredes matris, sed solummo-
do ostendant esse filios, eo quia ex consuetudi-
ne Martini ad eos dos defertur non tanquam
hæredes, sed tanquam filios, vt notant commu-
niter Doct. in l. dos à patre, C. sol. mat. & in l. in
quartam, ff. ad l. falcid. Gabr. cons. 165. n. 13.
lib. 2. Capic. decis. 176. num. 24. & 25.
15 Præterea † respondetur, quod aditio proba-
tur ex possessione Liuij patris, qui dicitur adi-
uisse pro filia, dũ bona dotalia non restituit, sed
retinuit eius vita durãte, Bart. cons. 129. lib. 1. &
q. 10. num. 15. Natt. cons. 74. nu. 10. Aret. cons.
860. num. 2. & 3. Ruyn. cons. 112. in fin. lib. 2.
16 Gregor. decis. 421. num. 7. Eo † magis stante
filia infante, sicut erat D. Fœlix, vt desumitur
ex processu, l. si infanti, C. de iur. delib. Natt.
dict. cons. n. 10. Rip. resp. 9. de success. ab intest.
Surd. decis. 140. nu. 1. & 10. Mant. decis. 227.
num. 4. Quibus accedit, quod ipsa post mortem
patris constituit procuratorem ad lites, & in
specie ad capiendam tenutam in bonis, de qui-
bus agitur, tanquam filia, & hæres Lauiniæ ma-
tris, ex quo satis constare dicitur de aditione,
17 quæ † sanè probatur per quodcunque verbum
aditionem importantem, l. per procuratorem,
vbi etiam Glos. ff. de accept. Bart. in l. gerit, nu.
14. & 15. ff. de acq. hæred. Ias. in l. ex his ver-
bis, nu. 2. C. de testam. milit. Menoch. præsump.
100. num. 22. & 23. lib. 4. Greg. decis. 7. n. 3.
18 & 4. & decis. 460. nu. 1. & 2. Et † fit solo ani-
mo hæres etiam, quod nihil hæreditarium at-
tingatur, Ias. in l. pro hærede, nu. 4. ff. de acq.
hæred. Achill. de Grass. decis. vlt. tit. de testam.
19 Ac † inducitur ex verbis enunciatiuis prolatis
ab eo, qui potest hæreditatem adire, Bart. in
d. l. gerit, num. 14. ff. de acq. hæred. Marant. in
l. is potest, num. 45. ff. eo. Aret. d. cons. 136. in
prin. Surd. cons. 527. num. 35. Rot. diuers. par.
1. decis. 362. num. 2. & coram Mantic. decis.
20 355. num. 8. Vnde † multo magis censetur adi-
ta, quando sunt emissa principaliter, vt dictum
est, Ias. in l. his verbis, num. 8. vers. octauo limi-
ta, C. de testam. milit. Matth. sign. 34. Menoch.
d. præs. 100. num 22. lib. 4. Greg d. decis. 460.
21 num. 2. Præcipuè † dum agitur, vt hic, de hæ-
reditate ab intestato delata, Gregor. d. decis. 7.
22 num. 11. Et † maximè lucrosa ex parte adire
debentis, quo casu aditio probatur ex quacun-
que animi deliberatione, & ex leui coniectura,
Bart. in d. l. gerit, num. 5. Rol. cons. 77. num.
31. lib. 1. Mascard. post multos, quos allegat
concl. 40. num. 9. Gasp. Thes. forens. lib. 2.
23 quæst. 51. num. 5. Magon. decis. Flor. 24. Nec †
requiruntur solemnitates statutariæ secundum
Lamb. de Cont. quæst. 3. nu. 4. & Carth. dec. 46.
24 num. 16. Et consequenter, sicut † dari debet
manutentio possidenti, §. retinendæ, instit. de
interd. l. 1. §. Lucius, vbi Bart. & l. ait prætor,
§. quod ait vbi etiam Bart. ff. vti possid. Couarr.
pract. quæst. cap. 17. num. 4. Greg. decis. 275.
num. 12. Coccin. decis. 14. num. 1. Mantic. decis.
227. num. 1. cum similibus. Non est deneganda
25 D. Fœlici, † quæ viuente patre possidebat ciuili-
ter, vt dictum est, & post eius obitum per effe-
ctualem apprehensionem adepta est possessio-
nẽ naturalem, vt requirebatur, iuxta tradita per
Becc. cons. 75. num. 12. & per Antonell. cons.
52. n. fin. Idq; etiam cũ perceptione fructuum à
26 Colono, per quẽ † ea possessio detinebatur pro
hærede, itaut absque alia noua apprehensione
possessio per ipsã Fœlicẽ acquisita diceretur, l.
qui vniuersas, §. quod per colonum, vbi Ang. n.
1. Alex. num. 2. ff. de acq. poss. Bart. in l. quod
meo, nu. 9. & Alex. num. 25. ff. eo. Natt. cons.
538. num. 7. Affl. decis. 163. num. 7. Put. decis.
462. n. 3. & seqq. & decis. 463. num. 2. lib. 2.
Mant. decis. 227. num. 7.
27 Neq; officit quòd † vsufructuarius finito vsufructu
nõ sit expellẽdus à possessione sine citatione, &
causæ

causæ cognitione, *l. 1. §. hoc autem, ff. de vsufru. quẽ caueat, l. fin. C. si per vim, vel alio modo, Grat.*
18 *d. cap. 899. num. 4.* Quia † id procedit quando agitur contra vsufructuarium, qui rem habebat vel à testatore, vel ab hærede; Nam tunc dicitur naturaliter, & corporaliter possidere, *l. naturaliter, & l. possessio, ff. de acq. poss. Facb. contr. iur. lib. 8. cap. 18. Franc. Mar. decis. 867. n. 3. par. 1.*
19 Sed † in hærede vsufructuarii secus est, cum notoriè constet nullũ ius habere, tàm in proprietate, quàm in possessione, quæ est finita per mortem vsufructuarii, etiam stante statuto cõtinuante possessionem defuncti in hæredem, vt post *Imol, Castr. Menoch. & alios firmat, Grat. d.*
20 *cap. 779. num. 9.* Et † nullam sibi competere retẽtionem ex aliquo capite, vt dictum est, propterea auferri potest ab eo possessio sine cognitione causæ, *Rom. cons. 499. n. 4. Grat. d. cap. 899. num. 7. Gasp. Thes. d. quæst. 96. n. 6. vers. & tenendo hanc partem.* Et quod tollit omnem difficultatem, fuit hic in Rota citatus hęres vsufructuarii, qui non excepit de retẽtione aliqua, & sic ex prædictis resolutum fuit manutentionem petitam denegandam esse D. Francisco Bauerio hærede vsufructuarii, & concedendam D. Fœlici, Informante pro hac parte D. Io. Maria Nello viro doctissimo, ac multarum virtutum meritis ornatissimo.

ARGVMENTVM.

Ædificare in suo cuilibet licet vsq; ad Cęlum, etiamsi ex ædificio vicinus damno afficiatur, dummodo id principaliter non fiat animo nocendi.

SVMMARIVM.

1 *Muri pars inferior si est communis, efficitur quoque communis pars superior extructa ab vno ex socijs. Dummodo alter socius, qui illa vti vult soluat medietatem expensarum, num. 4.*
2 *Vna, & eadem res diuersu iure censeri non debet.*
3 *Socius non potest vti re communi ædificando ad emulationem.*
5 *Murus destinatus ad eleuandum, potest inuito socio extolli, sicut potest domus propria, & n. 10.*
6 *Quamuis ex ædificio alter socius damno afficiatur.*
7 *Et quamuis fenestræ per vnum ex socijs factæ in muro communi obscurentur.*
8 *Fenestra in alieno, seu communi fieri non possunt.*
9 *Præscriptio iuris altius non tollendi, non currit nisi à die qua quis fuit impeditus ædificare, & acquieuit per tempus ad præscribendum sufficiens.*
11 *Præscriptio non currit in his, quæ meræ facultatis sunt.*
12 *Reseruatio præseruat ius reseruanti, & est quædã exceptio, quæ modificat actum.*
13 *In persona hæredis omne ius defuncti præter personale, transfertur.*
14 *Præsertim quando ius est merè reale.*
15 *Socius non potest eleuare murum communem, si obscurentur fenestræ alterius socij secundum opinionem Surd. in cons. 233. Quæ opinio intelligitur, & declaratur, vt nu. 16. & 17. Et limitatur, vt num. 18.*
19 *Lex Sabinus, ff. com. diuid. quando procedat, declaratur.*
20 *Laicus est conueniendus coram Iudice suo laico.*
21 *Iurisdictio Iudicis Ecclesiastici à laicis prorogari potest tacitè, & expressè.*
22 *Laicus recusans Iudicem post recusationem coram eodẽ comparendo, cẽsetur à recusatione recedere.*
23 *Protestatio in iudicialibus repeti debet in quolibet actu.*
24 *Principalis si litem prosequitur, censetur ratificare acta per suum Procuratorem gesta.*
25 *Procurator, qui litem prosequitur absque protestatione nullitatis actorum per alium Procuratorẽ sine mandato, censetur ratificare acta facta.*

DECISIO CXIX.

D. Ruffus duos habuit filios Io. Vincẽtium, & Io. Franciscum, qui domum paternam diuiserunt, cuius pars inferior pertinuit ad Io. Vincentium, & superior ad Io. Franciscum, qui facta diuisione volens murum communem intercedentem, & sustinentem tigna, & plancata vtriusque domus altius eleuare, li centiam petiit, & obtinuit à Io. Vincentio fratre per hæc verba, *Non pregiudicando all' alzare della casa inferiore d' esso Gio. Vincenzo, e così nõ togliẽdo altra ragione che volesse allegare Gio. Francesco per non farlo alzare ne più, ne meno, come se detto muro non fusse fatto.* Qua licẽtia stãte eleuauit Io. Franciscus murum, & in eleuato fenestras ædificauit: Cæterum R. D. Io. Baptista Primicerius filius Io. Vincentii volẽs, & ipse hodie in altũ eleuare domum suã, & tigna mittere in muro super ædificato, interpellauit Georgiũ filiũ Io. Francisci ad dicendũ causam quare non possit altius tollere, & appodiare, super quo porrectis positionibus, examinatis testibus, ac procurato accessu ad locũ differentiæ, & cõpilato processu per D. Vicariũ Firmanum decretũ fuit licere D. Primicerio extollere domum suã, & murũ vsq; ad Cęlum, data tamen cautione de demoliẽdo in casu succũbentiæ. A quo decreto interposita appellatione in hac Rota pro parte Georgii, & hodie proposito dubio dato per me Virũ decretũ illud fit cõfirmãdũ? Domini cũ firmo presupposito, quod murus antiquus fuerit à principio destinatus ad substentationẽ vtriusq; domus, de quo sanè inter partes non dubitatur,

iur, † & quod nouus super antiquo ædificatus
fuerit effectus communis, prout est antiquus
iuxta doctr. Bart. & aliorum in l. quidam Ibe-
rus, ff. de seruit. vrb. præd. Cepoll. de seruit.
vrb præd. cap. 40. num. 18. & seqq. & cap. 62.
num. 4. vers. & ista quæstio, Soc. Sen. cons. 44.
col. 2. lib. 4. Simo. de Prat. cons. 73. num. 18.
Hond. cons. 80. num. 23. & 24. lib. 1. Thesaur.
decis. 23. num. 5. vers. animaduertendum tamen
2 est, & decis. 41. num. 7. Ne † vna, & eadem
res diuerso iure censeatur, l. cum qui ædes, ff.
de vsucap. cap. cum in tua de decim. Canon. in
cap. translato de constit. Sim. de Prat. d. cons. 73.
n. 17. Grat. discep. 298. n. 70. & decis. 60. nu. 5.
3 Ac † etiam cum firmo presupposito quod non
cōstet in actis Primiceriū velle ędificare ad emu-
lationem, animoque nocendi Georgio tātùm,
quod esset prohibitū, Hond. d. cons. 80. n. 7. & 35.
Antonell. cons. 43. n. 3. & Thes. decis. 41. n. 10.
4 Vnanimiter concluserunt, † quod soluta præ-
uia æstimatione peritorum iuxta oblationem
factam in actis per Primicerium medietate mu-
ri olim superædificati bona fide, & cum licen-
tia per Ioannem Franciscum patrem Georgii,
iuxta tradita per Thes. decis. 23. num. 2. vers.
benè verum est, & decis. 41. n. 7. vers. sed huic Ca-
pollæ doctrinæ, & per Grat. disce. 32. n. 2. & seqq.
5 Permissum † esse eidem Primicerio extollere
domum suam, & murum communem, & ap-
podiare super eo ad libitum iuxta tex. in l. cum
eo, ff. de ser. vrb. præd. l. altius, & l. si in ædi-
bus, C. de seru. l. cum duobus, §. item mella, ff.
pro soc. l. si ædes, ff. com. diuid. Ang. in d. l. qui-
dam Iberus, nu. 7. ff. de seru. vrb. præd. Cepoll.
d. tract. cap. 39. n. 11 & rursus cap. 62. num. 4.
& 5. Sim. de Prat. d. cons. nu. 18. & 19. Corn.
cons. 90. col. 3. & 4. lib. 2. Ias. cons. 98. num.
2. & seqq. lib. 1. Soc. Sen. d. cons. 44. in fin. lib.
4. Hond. dict. cons. 80. num. 14. & seqq. lib. 1.
Felic. de soci. cap. 28. num. 21. Thes. qui de com.
testatur d. decis. 23. num. 1. & decis. 41. num. 1.
6 & 5. Quamuis † ex ædificio Georgius damno
afficeretur, l. fluminum, §. item videamus, & l.
Proculus ait. ff. de damn. infect. Crau. cons. 94.
nu. 2. Corn. cons. 282. col. 1. lib. 4. Rol. cons. 22.
nu. 2. lib. 2. Hond. d. cons. 80. num. 15. & 34.
7 Et † etiamsi ipsius Georgii fenestræ positæ in
ipso muro penitus obscurentur siue obturētur,
l. si communes ædes, ff. de neg. gest. d. l. cum eo,
vbi Bal. ff. de seru. Ias. d. cons. 98. per tot. Paris.
cons. 63. num. 14. lib. 1. Dec. cons. 201. in prin.
Rim. Iun. cons. 367. num. 15. lib. 4. Simo. de
Prat. d. cons. 73. num. 4. Hond. d. cons. 80. nu.
16. & 32. Cepol. d. cap. 39. num. 1. in fin. & d.
cap. 62. num. 5. vers. nam cum iste murus. Quo-
8 niam † illæ in alieno, seu cōmuni fieri non pos-
sunt, ita vt socius impediatur vti muro ad vsū
destinatum, vt pulchrè notant Ang. & alij in d.
l. quidam Iberus, ff. de seruit. vrb. præd. Cepol. d.
cap. 62. n. 3. Hond. d. cons. 80. n. 4. Felic. de So-

9 ciet. d. cap. 28. n. 24. Ac etiam † si effluxerint
plures anni ab vna eleuatione ad aliam, quia
nihilominus potest Primicerius nulla obstante
præscriptione pro arbitrio suo eleuare, nisi ele-
uando vicinus prohibuisset, & ipse acquieuisset,
& postmodum elapsum esset tēpus ad præscri-
bendum sufficiens, Hond. in sæpe allegato cons. 80.
n. 36. Gail. obser. 69. n. 11. lib. 2. Thes. dec. 16. n. 3.
in fin. & d. decis. 23. n. 4. vers. non militat eo casu.
10 Nā † si aliter diceremus per indirectū adimere-
tur Primicerio potestas altius tollendi domum
suam, & vtēdi re cōmuni ad vsū destinatū, quod
esset cōtra iura prędicta, vt notabiliter dicit Ce-
pol. in d. cap. 62. n. 5. vers. nam si aliter diceremus.
Quibus sic firmatis non obstat penitus licen-
tia de ædificando concessa Io. Francisco per Io.
Vincentium patrem Primicerii ex qua præten-
ditur acquisitū ius prohibendi Georgio filio d.
11 Io. Francisci: Nam † ex quo Io. Vincentius ges-
sit actum gratuitū in eius libertate consistens,
nullum potest dici acquisitū ius prohibendi ad-
uersario, Bal. in l. 1. C. de seruit. & aqua, Nat. cons.
106. n. 9. Grat. dec. 155. n. 9. Thes. decis. 16. n. 3.
& seq. Præsertim, quia licentia huiusmodi fuit
expressè concessa sine suo præiudicio, vt supra
12 dictū est † quæ quidē reseruatio, siue protestatio
pręseruat ius reseruāti, & est quædam exceptio,
quæ modificat actū, l. vlt. ff. de aeq. quot. & æsti.
l. idem fit, ff. de test. tut. l. si debitor, §. 1. ff. quib.
mod. pign. vel hypoth. sol. l. vt si quis, §. pleriq. ff.
de relig. & sump. funer. cap. sollicitudinem, de ap-
pell. Paris. cons. 104. n. 10. lib. 3. Mant. dec. 270. n.
15. Surd. dec. 163. n. 17. & 18. Greg. dec. 85. n. 16.
13 & 17. Vnde † sicut à principio licuit Io. Vincē-
tio vsq; ad Cœlum eleuare domum suam, ita, &
nunc eodē iure vti potest Primicerius eius filius
& hęres in cuius persona omne ius defūcti præ-
ter personale transfertur, l. hæredes, ff. de acq.
hæred. l. nihil aliud, et l. hæredem, cū ibi notat. per
Cag. ff. de reg. iur. et tot. tit. de hæred. act. ad hæred.
et cont. l. 2. §. ex his de ver. obl. Grat. disc. 182. n.
33. Māt. dec. 218. n. 9. et dec. 264. n. 11. Cocc. dec.
14 59. n. 2. dec. 181. n. 2. et dec. 488. n. 6. Eo † magis
quādo est merè reale, & rei cohęret, §. 1. in auth.
de iur. iur. à morient. præst. Surd. cons. 146. nu. 7.
Grat. disc. 203. n. 2. & disc. 265. n. 3. Greg. decis.
489. num. 9. Cocc. decis. 67. num. 18.
15 Neque obstat Surd. in contrarium † allegatus
cons. 233. vbi firmat quod non possit socius ele-
uare murum cōmunem, si obscurentur fenestræ
16 alterius socii: Quia † vel eius opinio procedit in
casu, vbi murus non esset sufficiens ad suppor-
tandū maius onus, vt ipse firmat n. 8. & cōpro-
17 bat Thes. d. dec. 41. num. 12. Vel † vbi ageretur
de obscurando fenestras proprias Georgii non
existentes in muro communi, vt videtur esse de
18 mente eiusdem Surd. num. 14. vers. quod non
licet, Vel † non est vera, vt ipse præsupponit,
quod claudendo fenestras præiudicium infera-
tur socio, vt mutetur forma veteris ædificii.
Non

Non enim infertur præiudicium, si claudantur fenestræ muri communis, quæ ibidem stare non debent in damnum alterius socii, & non mutatur forma veteris ædificii, si eo quis vtatur ad vsum destinatum, vt in specie reprobato Surdo, firmat mod. *Fœlic. dict. cap.* 28. *num.* 24. *& seqq.*

19 Neque † potest officere tex. *in l. Sabinus, ff. com. diuid.* Quoniam verum est quidem non licere socio in muro communi inuito socio ædificare, quando socius ad vsum non destinatum vellet vti muro, vel si ædificatum noceret socio, & ædificanti nihil prodesset, in quibus terminis, procedit, *l. Sabinus, vt declarat Cepoll. dict. cap.* 40. *num.* 20. *circa med. Ias. dict. cons.* 98. *Bero. cons.* 26. *numero* 19 *lib.* 1. *Houd. dict. cons.* 80. *numero* 33. *Thes. in sæpe citata decis.* 41. *numero* 1. *vers. sicque intelligendi sunt tex. omnes, supra citatis, & numero* 9. *&* 13.

Vnde cum murus in casu nostro à principio esset destinatus, vt deseruiret pro substentatione vtriusque domus. & non constet de emulatione aliqua, cessat merito dis. d. tex.

Minus obstat, quod Georgius merè laicus

20 † esset citandus, & conueniendus coram Iudice laico, non coram Ecclesiastico, qui aduersus eum caret iurisdictione, *l. in criminali, C. de iurisd. omnium indic. l. fin. C. vbi in rem actio. l.* 3. *C. vbi cau. stat. Angel. deb. capit. cum sit, de foro competen. cum simil. allegat.*

21 Quia † cum iurisdictio Iudicis Ecclesiastici à laicis prorogari possit non tantùm ex consensu tacito, quam expresso, *l. si quis ex consensu, C. de Episc. Aud. l. Episcopale, C. eodem tit. vbi Glos. & Doctores l.* 1. *&* 2. *§. conuenit de iudic. l.* 1. *de iurisd. omnium iudic. cap. significasti, de foro competen. Vant. de nullit. cap. vlt. numero* 78. *Paris. cons.* 48. *num.* 1. *& sequentibus, lib.* 1. *Natt. cons.* 413 *numero* 4. *&* 6. *Mar. Anton. variar. lib.* 1. *resolut.* 48. *numero* 13. *&* 14. *Ossaeb. decis.* 78 *numero* 2. *&* 3. *Amat. decis.* 9. *numero* 11. *& sequen. Capic. decis.* 9. *numero* 1. *Gratian. decis.* 78. *numero* 1. *&* 2. *& decis.* 145. *numero* 7.

22 Censetur † vtique Georgius comparendo pluries coram Domino Vicario recessisse à protestatione, de qua in processu fol. 2. *Gabr. de Iudic. conclus.* 5. *numero* 4. *Rot. coram Gregor. decis.* 292. *num.* 1. *&* 4. *& decis.* 368. *num.* 2. *& diuersor. par.* 2. *decis.* 901. *& coram Saraph. decis.* 898. *num.* 7. *& decis.* 1057.

Tandem non obstat nullitas opposita ex defectu mandati, Quia vltra quod de manda-

23 to Domini Octauij constat, talis † protestatio in Iudicialibus repeti debet in quolibet actu, licet in extraiudicialibus sufficiat semel protestari, iuxta doctrinam, *Alexan. in l. non solum, §. morte, ff. de oper. nou. nunciat. quam sequitur Rot. coram Mohed. decis.* 2. *tit. de iudic. & coram Gregor. decis.* 44. *numero* 8. *& coram Canal. decis.* 348. *numero* 5. *& diuers. part.* 1. *decis.* 779. *numero* 5. *& ego dixi*

24 *decis.* 182. *numero* 7. Et † quando principalis litem prosequitur, censetur ratificasse gesta per suum Procuratorem, *Beltr. ad Greg.*

25 *decis.* 176. *num.* 13. Imò talis † nullitas dicitur sanata per comparitionem Octauii veri Procuratoris, qui prosecutus est causam, & non opposuit de nullitate actorũ per alium sine mãdato, itaut amplius de nullitate illius primæ instãtiæ dici nequeat hodie in Rota in hac secũda in calculo ferendę sententiæ, *ad tex. in l. cum minor, §. falsus, & in l. Paulus respondit, ff. rem rat. hab. Vant. de nullit. tit. quib. mod. sent. null. rep. possit, num.* 203. Rot. *coram Canal. decis.* 4. *num.* 1. *&* 2, *vbi dantur concordantes.*

ARGVMENTVM.

Tutor non potest transferre possessionem per actum fictum; sed bene per actum verum, hoc est per actualem traditionem.

SVMMARIVM.

1 *Per constitutum transfertur ciuilis, & naturalis possessio ad quoscunque effectus.*

2 *Tutor non potest transferre possessionem per actum fictum.*

3 *Possessio ad effectum mandati de manutenendo, probatur ex confessione partis.*

4 *Tutor per actualem traditionem potest possessionem transferre.*

5 *Ex possessione de præterito, præsumitur in præsens.*

6 *Possessor est manutenendus.*

7 *Manutentio competit etiam post sententiam, quæ fuit suspensa per appellationem.*

8 *Possessor lite pendente super validitate cõtractus, est manutenendus in sua possessione.*

9 *Possessio iure familiaritatis non est considerabilis ad effectum possessorium.*

10 *Titulus præcedens, tollit præsumptionem iuris familiaritatis.*

11 *Possessio capta alio existente in possessione non est manutenibilis, sed præsumitur clandestina, & nullius considerationis.*

DECISIO CXX.

Acobus Raimundus, qui de Anno 1625. possessionem adeptus est per instrumentum emptionis
1 cum clausula constituti, † quæ eam transtulit ad quoscunque effectus, *l. quod meo, & l. interdum, ff. de acquiren. vel amitten. possession. l. quisquis, C. de donat. Tiraquell. de constitut. par. 1. numero 2. Menoch. cons. 139. numero 24. Antonell. cons. 62. numero 1. Font. de pact. nup claus. 4. Glos. 3. numero 17. part. 1. & Glos. 27. num. 29. Giurb. decis. 112. num. 13. & seqq. Rot. diuers. part. 1. decis. 132. n. 5. & in rec. part. 2. decis. 551. nu. 4. decis. 774. n. 2. & coram Greg. decis. 437. num. 5. & 6. & coram Cocc. decis. 240. num. 4. & ego dixi decis. 112. num. 2. & seqq.* Est quippe manutenendus,
2 Nam † quamuis Florauantes Montinus, qui vendidit tanquam tutor, & curator Dominæ Zitæ Luciæ per actum fictum prout est constitutum, transferre possessionem in ipsum emptorem non potuerit, vt post *Bart. & alios in l. 1. ff. de acquir. pos. firmant Tiraquell. d. tract. par. 3. limit. 15. num. 1. & seq. Rot.*
3 *diuer. par. 2. decis. 93. num. 10.* Attamen † quia subsecuta fuit realis traditio, & actualis apprehensio, de qua constat ex confessione, seu assertione Nuntij Montini aduersarii, in process. de par. fol. 12. quæ sufficit præsertim ad effectum manutentionis, *Greg. decis. 458. num. 3.*
4 *cum seqq. Cocc. decis. 14. nu. 4.* Non est † sanè de eius possessione amplius dubitandum, *Tiraq. d. lim. 15. num. 4. Rot. diu. par. 2. d. decis. 93. num. 11. & 12. & in recent. par. 2. decis. 545. num. 7.*
5 Quare † sicut præsumitur in ea continuasse, donec contrarium probetur, *Bart. & alij in l. siue possidetis, C. de probat. Dec. cons. 28. num. 16. Decian. cons. 52. num. 16. lib. 3. Antonel. cons. 21. num. 3. & 4. & cons. 51. nu. 7. & 8. Mant. decis. 46. num. 2. & decis. 245. num. 5. Canal. decis. 226. num. 4. 332. num. 3. 408. num. 4. 559. nu. 3. 589. num. 3. & 608. nu. 3.*
6 Ita † proinde manutenendus venit, *§. de retinenda, & §. hodie instit. de interd.* Etiam
7 si † lata sit sententia declaratoria nullitatis contractus emptionis, quia vti suspensa per appellationem non impedit eius manutentionem, *Cas. de Grass. decis. 4. num. 4. de caus. poss. et prop. Gregor. decis. 275. num. 13. decis. 313. num. 4. et decis. 365. num. 3. Canal. decis. 242. num. 2. et decis. 315. num. 1.*
8 Quæ † datur durante lite super validitate contractus, donec per trinam sententiam quæstio terminetur, *cap. 1. vt lit. pendi Hond. cons. 17. num. 45. lib. 2. Antonell. cons. 4. nu. 8. et seqq. cons. 12. num. 19. et cons. 16. num. 23. Gratian. discept. 113. num. 28. et 29. et discept. 796. nu. 39. Rot. in recent. par. 2. decis. 92. et decis. 654. num. 2. et coram Cocc. decis. 286. num. 6. et coram Canal. decis. 228. num. 4. et coram Gregor. decis. 275. num. 11.*
Non obstat quod Domina Lucia, dum erat inhumanis, habitauerit vna simul cum Raymun-
9 do † ex quo deducitur eius possessionem fuisse iure familiaritatis, quæ non est considerabilis ad aliquem effectum possessorium, *Antonell. cons. 37. nu. 20. Greg. decis. 572. nu. 4. & 6.*
Quia de hoc non liquet, & stante dicto titulo
10 † emptionis præsumitur non familiaritatis, sed iure proprio possidere, etiamsi titulus esset nullus, *Angel. in l. assiduis, C. qui pot. in pig. hab. Alciat. præsump. 23. num. 1. reg. 2. Menoch. lib. 6. præsump. 67. num. 9. Cur. Iun. cons. 168. num. 34. Natt. cons. 502. num. 14. Capb. cons. 4. num. 39. Soc. cons. 13. num. 18. lib. 4. Rota coram Put. decis. 75. lib. 3. & diuer. par. 2. decis. 104. num. 1. & coram Gregor. decis. 92. num. 3. & seqq.*
Neque debet attendi allegata possessio Nuntij
11 Montini, quia † si de illa constaret, cum sit posterior, & dicatur capta alio existente in possessione, non est manutenibilis, sed præsumitur clandestina, vitiosa, & nullius considerationis, *cap. licet causam, de probat. l. clam possidere, in prin. ff. de acq. pos. l. 3. §. ex contrario, ff. de acq. poss. Bar. in l. si duo, in princ. ff. vti poss. Coccin. decis. 14. num. 7. 113. num. 2. 239. nu. 2. 314. num. 1. 325. num. 3. 353. num. 3. & 486. nu. 3. Mantic. decis. 227. num. 6. Canall. decis. 44. in fine, & decis. 622. num. 1.*
Et ita DD. sentiebant, quamuis non fuerit votatum, quia partes per concordiam totam causam terminarunt.
Atque ex his finis impositus sit huic primæ parti Decisionum ad laudem Omnipotentis Dei, Beatissimæque Virginis Mariæ, & Omnium Sanctorum, & Ecclesiæ suæ Sanctæ, cuius correctioni me in omnibus submitto, & illi firmiter adhæreo.

F I N I S.

INDEX
LOCVPLETISSIMVS
CONCLVSIONVM.

Materiarum, Rerum, & Verborum,
· quæ in Decisionibus continetur ·

A

*A*BSOLVTVS semel, potest iterum accusari ab ignorante per absentiam. decis. 25. num. 9.
Fallit quando fuerunt facta proclamata. decis. 25. num. 11.
Absolutoria sentẽtia ab obseruatione Iudicij, dicitur diffinitiua super meritis causæ, quando nullus est defectus in libello, actor, & reus prosequuti sunt iudicium vsque ad sententiam, merè autem interlocutoria, quando defectus est in libello, vel actor lite contestata se absentat, ita vt instantia deferatur, vel Iudici non liquet de causa. decis. 59. num. 2.
Delegatus absoluens reum ab obseruatione Iudicij suam sententiam reuidere non potest. decis. 59. num. 7.
Absolutio ab expensis non causat mixturam. dec. 112. num. 25.
Absolutio ad cautelam fit, quando prætenditur sententia nulla. decis. 18. num. 13.
Absoluere ad cautelam non potest, qui directam absolutionem exercere nequit. decis. 18. num. 14.
Absoluere ad cautelam, qui possint. decis. 18. num. 15.
Absoluendus ad cautelam debet cauere de parendo mãdatis Ecclesiæ, si apparuerit ritè, & rectè lata excommunicatio, decis. 18. num. 16.
Absoluendus ad cautelam summariè docere debet de causa nullitatis, decis. 18. num. 17.
Absolutio ad cautelam locum habet, quando prætenditur nulla sententia excõmunicationis, secus quando est iusta, vel etiam iniusta, decis. 18. num. 18. & 19.
Locum non habet in censuris latis à iure, secus si ab homine, decis. 18. num. 20.
Absurda sunt euitanda. decis. 57. num. 19.
Accessorium sequitur naturam sui principalis, dec. 5. num. 6. decis. 23. num. 94. & 99.
Accollatio debitorum succedit loco pretij. decis. 112. num. 13.
Et non potest excipere venditor de non implemento ob non factam solutionem. decis. 112. num. 13.
Acquiritur ius veræ personæ, & nõ fictæ in cõtractu, in quo simulatio est in personis, & veritas in actu. decis. 92. num. 8. & 13.
Acta omnia pro vtraque parte sunt integrè transportãda. decis. 9. num. 2. decis. 48. num. 4.
Etiamsi aliqua essent irrelevantia. decis. 9. num. 2. & decis. 116. num. 44.
Præsertim illa, in quibus iudicium substantiatur. decis. 80. num. 5.
Tanquam necessaria ad detegendam iustitiam, vel iniustitiam sententiæ, à qua fuit appellatum, decis. 9. num. 3.
Actis non transportatis sententia lata est nulla. decis. 9. num. 6. decis. 116. num. 64.
Et Index ad quem non dicitur habere iurisdictionis exercitium, decis. 9. numero 1. decis. 116. num. 65.

A Nisi

Nisi de stylo esset facta productio verbalis; decis. 9. num. 4.
Et illorum omissio vitiat processum, decis. 9. num. 8.
Etiam in causa summaria, decis. 9. num. 8.
Et etiam in possessorio manutentionis, num. 9.
Et tam in causis Ecclesiasticis, quam prophanis, dec. 80. num. 4. decis. 116. num. 62. & 63.
Transportatio actorum regulariter spectat ad appellantem, decis. 9. num. 11. decis. 48. num. 3.
Sive ab interlocutoria, sive à diffinitiua appelletur, decis. 9. num. 12.
Declara procedere non praecise, sed causatiuè, nempè si vult ad vlteriora procedere pro renouatione sententiae, decis. 9. num. 13. & 15. decis. 80. num. 3. decis. 116. num. 51. & 61.
Infertur ex declaratione, quod appellatus instans pro confirmatione sententiae teneatur, & ipse transportare acta, decis. 9. num. 16.
Vt ostendat, quod sententia pro se lata est iusta, decis. 116. num. 54. & 58.
Transportatio actorum ex forma Sac. Conc. Trident. debet esse integra, nisi in causa appellationis procedatur, prout in prima in vim specialis commissionis superioris cum clausula, quam, & quae, quia tunc quaelibet pars producere potest partem actorum sibi bene visam, non tanquam acta, sed vti iura facientia ad causam, decis. 116. num. 46.
Si non sunt integrè transportata sententia non est nulla defectu iurisdictionis, sed quia non sunt integrè transportata, siue procedatur in terminis Conc. Triden. siue in terminis iuris communis. dec. 116. num. 62. & 63.
Est tamen diuersus effectus, quando illa sunt trasportanda vigore Concilij, quia illius forma inspecta, si causa sit Ecclesiastica, sententia illis non transportatis etiam irrelevantibus, est simpliciter nulla, decis. 9. num. 2. decis. 116. num. 63.
In prophanis autem, vbi attenditur dispositio iuris communis, decis. 116. num. 48. & 53. si acta non sunt transportata, vel si non constat de qualitate illorum, sententia est sanè nulla, decis. 116. num. 64.
Et ante illorum transportationem non habet Iudex ad quem exercitium iurisdictionis, decis. 9. num. 2. decis. 116. num. 65. Attamen si fuerunt transportata, & postea constat, quod aliqua deficiant, quae sint non relevantia, sententia desuper lata, est valida. decis. 116. num. 66.
Et de ratione diuersitatis inter causam Ecclesiasticam, & prophanam, decis. 116. num. 67.
Conc. Trident. sess. 24. cap. 25. de reformat. §. praeterea disponens appellantem teneri acta omnia coram Episcopo gesta ad Iudicem appellationis transferre suis sumptibus, comprehendit non tantùm Episcopum ipsum, quàm omnes alios Iudices inferiores, cum nomen Episcopi fuerit appositum in Concilio ratione frequentioris vsus, qui non restringit dispositionem. decis. 116. num. 52.
Transportatio actorum requisita ex d. Conc. Trident. non est de forma, quando causa non est Ecclesiastica, etiam quod vertatur coram Iudice Ecclesiastico, decis. 9. num. 14. decis. 116. num. 47. & 63.
Transportatio actorum est facienda etiam ad fauorem haeredum, ad quos transiuit instantia, decis. 48. num. 5.
Actis probatorijs non visis, sententia lata est nulla, decis. 116. num. 69.
Quod fallit quando fiunt duo registra, & vnaquaque ex partibus habet sua iura, quia tunc si vna pars produxit suas probationes, & alia fuit negligens in producendo, Iudex cum productis potest pronunciare, decis. 116. num. 70.
Appellanti, & narranti in libello, quod sententia non iustificatur ex actis, vel quod sit nulla, incumbit onus producendi acta omnia prioris instantiae, licet vtraque pars prosequatur appellationem, tàm in diffinitiua, quàm interlocutoria, decis. 116. num. 59. & 60.
Et vt acta exhibeantur Iudicis monitio requiritur, decis. 116. num. 72.
Actiones omnes transeunt ad haeredes ipso iure sine petitione. decis. 4. num. 14.
Actio denegata per statutum, vel per legem non tollitur ipso iure, nisi in casibus à iure expressis, dec. 13. num. 24.
Sed tollitur ope exceptionis, quam opponi necesse est, decis. 13. num. 25.
Idque vsque relaxationem mandati, cum exceptiones etiam peremptoriae post sententiam regulariter nō opponantur, decis. 13. num. 26.
Actus ad expensas tenetur, qui instat pro illo actu, decis. 9. num. 17.
Actio spolij non datur contra legitimam tutricem, decis. 80. num. 6.
Nec contra eius successorem, decis. 80. num. 8.
Nisi praecedat ratio administrationis, decis. 80. num. 7.
Actio dicitur obligationis filia, decis. 14. num. 5.
Actiones sunt temporales, exceptiones autem perpetuae, decis. 19. num. 8.
Merè personalis non datur contra tertium, decis. 22. num. 23.
Etiamsi in emptione fundi tertium sibi censum accollasset, decis. 22. num. 26.
Nisi recognitio census intercedat, decisione 22. num. 25.
Actio negotiorum gestorum datur inter gerentem, & eum, cuius negotia geruntur, decision. 108. num. 12.
Actor sequitur forum rei, decis. 6. num. 27. decis. 8. num. 7.
Satis fundatam habere dicitur eius intentionem ex instrumento exhibito, decis. 26. num. 43.
Agere nemo potest nomine meo, me inuito, decis. 30. num. 29.
Actore non probante, reus absoluitur, decis. 50. num. 85. decis.

85. *decis.* 93. *num.* 9.

Actor, qui pro se præsumptionē habet, transfert onus probandi in reum. decis. 88. *num.* 16.

Actor ab initio semper est actor in causa appellationis, decis. 116. *num.* 55.

Actus quilibet in dubio præsumitur validus; dec. 68. *num.* 105.

Actus præsumitur validus, si adsit decretum Iudicis. *decis.* 68. *num.* 62.

Actus, qui non potest fieri sine causa vt in minore, de illa constare debet aliunde, quàm ex assertione minoris. decis. 67. *num.* 13. 14. & 27.

Actus attribuitur mandanti, non exequenti. decis. 50. *num.* 436.

Actus sequens vbi à præcedēte consequentiam trahit, idem de illo iudicatur, quod de acta antecedenti. decis. 50. *num.* 257.

Actum fecisse ille solus censetur, ad quem re vera actus pertinet. decisa 92. *num* 12.

Actus minus frequens comprehenditur sub dispositione continente actum frequentiorem, vbi diuersitatis ratio afferri non potest. decis. 116. *num.* 52.

Actus conditionalis est præseruatiuus iurium, & reddit conditionale quicquid geritur, & operatur vt quatenus præiudicium inferatur, sit perinde ac si non esset gestus. decis. 2. *num.* 11. *decis.* 119. *num.* 12. & *non probat, nisi prius fuerit purificata conditio. decis.* 2. *num.* 12.

Actus subsequens promissionem in eiusdem executionem gestus censetur. decis. 50. *num.* 253.

Etiamsi obligatio præcedens esset inualida. *decis.* 50. *num.* 254.

Actus subsequens præsumitur gestus in executionem præcedentis tractatus. decis. 50. *num.* 235.

Adiectus solutioni non potest nouare, neque liberare, sed tantùm recipere solutionem. decis. 2. *num.* 29.

Aditio, vide hæreditas.

Adiudicatio nulliter facta est retractanda. decis. 97. *num.* 8.

Administrator Ecclesiæ, seu loci pij tenetur reddere rationem administrationis. Ordinarius loci ex dispositione Conc. & iuris Canonici. decis. 27. *num.* 1. & 2. *etiam omni appellatione remota, num.* 5. *prout ad reddendam rationem quilibet administrator tenetur, num.* 4. & *decis.* 108. *num.* 1. & *eius hæredes eo defuncto. decis.* 108. *num.* 2.

Ex causa administrationis condemnatus non appellat, nec eius hæres. decis. 103. *num.* 1.

Administrator Ecclesiæ habetur pro persona Ecclesiastica. decis. 27. *num.* 3.

Administrator debiti liquidi solutionem differe non debet. decis. 27. *num.* 8.

Nec executionem retardare per appellationem. *decis.* 27. *num.* 9. & 11.

Quæ dicuntur de administratore, habent etiam locum in hærede in materia rationum reddendarum. decis. 27. *num.* 13.

Contra administratorem non agitur ad certum quid, nisi factis prius computis. decis. 76. *num.* 4.

Aduocatus veritatem tueri debet. decis. 50. *nu.* 479.

Aduocatus falsum recitans, tenetur de falso. decis. 50. *num.* 480.

Aduocato conniuendi facultas permissa. decis. 50. *num.* 519.

Ædificare ad æmulationem non potest socius in re communi. decis. 119. *num.* 3.

Ægidiana facit, vt possessorium vnica sententia terminetur. decis. 3. *num.* 1.

Prohibet appellationem in possessorio. decis. 12. *num.* 4. *decis.* 26. *num.* 1. *decis.* 71. *num.* 11.

Nisi tamen sententia sit iniusta. decis. 55. *num.* 1.

Tollit ius canonicum, & reducit ad ius ciuile. decis. 3. *num.* 2. *decis.* 58. *nu.* 3. *decis.* 71. *num.* 11.

Locum habet in quolibet possessorio. decis. 3. *num.* 3.

Non habet locum lata sententia in foro Ecclesiastico. decis. 3. *num.* 4. *decis.* 58. *num.* 4. & 20. *dec.* 62. *num.* 6.

Neque quando agitur de bonis, & personis Ecclesiasticis. decis. 3. *num.* 5. *decis.* 71. *num.* 12.

Habet locum in rebus prophanis. decis. 3. *num.* 6.

Et tantùm in temporalibus, quia Cardinalis Ægidius non habuit iurisdictionem in Prouinciam Marchiæ, nisi in temporalibus. decis. 3. *num.* 7. *decis.* 26. *num.* 3. & *in laicos, non autem in clericos. decis.* 71. *num.* 13.

Non habet locum contra res, & personas Ecclesiasticas. decis. 26. *num.* 2.

Siue contra actorem, siue contra reum sit lata sententia. decis. 26. *num.* 4.

Locum non habet, quando in iudicio interuenit persona Ecclesiastica. decis. 23. *num.* 60.

Cessat Ægidiana, neque locus est exemtioni, vbi adest notoria iniustitia. decis. 38. *num.* 1. *decis.* 49. *num.* 8.

Recipit omnes limitationes, quas recipit, l. 1. *C. si de moment. poss. decis.* 55. *num.* 44.

Non admittit appellationem. decis. 58. *num.* 2.

Fuit simpliciter confirmata à Pontifice, nulla facta mentione de causis, & personis Ecclesiasticis, vt requirebatur in specie, ad hoc, vt esset Constitutio Papalis. decis. 71. *num.* 14.

Respicit decisoria iudicij secundum veriorem, prohibendo appellationem ad instar statuti. decis. 71. *num.* 15. & *vti decisoria respiciens non ligat clericos. decis.* 71. *num.* 17.

Locum habet in secunda instantia, etiamsi prius lata fuisset sententia ad fauorem rei, quæ implicitè reuocetur ex eisdem ad fauorem actoris. decis. 99. *num.* 4.

Non habet locum, quando datur associatio vigore clausulæ constituti cum facultate capiendi possessionem propria auctoritate. decis. 112. *num.* 24.

Locum habet in decreto de euacuando. decis. 57. *n.* 11.

Habet vim statuti. decis. 71. *num.* 16.

Æqualitatem seruare voluisse patrem inter filios in vniuersali successione præsumitur, vbi in vno casu

INDEX.

casu iussit vniquid esse pracipuum. decis. 50. num. 234.
In dubio pater præsumitur æqualitatem seruare voluisse inter filios. decis. 50. num. 238.
Nisi sõtrarium appareat ex inæquali distributione partium. decis. 50. num. 239.
Voluntas parentum æqualis præsumitur erga omnes filios. decis. 50. num. 463.
Æquiparatorum idem est iuditium. decis. 92. n. 7.
Affectio, quod res fuerint maiorum suorum, facit, vt filiorum intersit potius habere res, quam pecuniam. decis. 4. num. 19.
Affectio propria opinionis inimica. decis. 50. nu. 155.
Alienatio rei subiectæ fideicommisso tacitè à lege prohibita ab initio valet, expressè autem à testatore prohibita non valet, & ab initio reuocatur. decis. 23. num. 63. & 65.
Et alienans ipse potest contrauenire, vbi est facta prohibitio à testatore. dec. 23. n. 63. 67. & 69.
Alienationes primitus factæ imputantur in detractiones. decis. 23. num. 105.
Et præsumuntur detractiones adæquare, donec contrarium probetur. decis. 23. num. 106.
Alienatio rei censuatæ sine interpellatione domini censusest nulla. decis. 40. num. 21.
Onus probandi alienationē intra legitimam tantùm spectat ad eum, qui in ea se fundat. decis. 43. num. 19.
Alimentorum in causa non datur appellatio, vbi petuntur Iudicis officio propter inopiam, secus autem si iure actionis. decis. 10. num. 3.
Socer, & eius hæres, aut alij, qui tenentur nuptam alere, coguntur soluere alimento marito etiam nulla data mora. decis. 115. num. 12.
In alternatiuis sufficit alteram partem esse veram. decis. 45. num. 15. decis. 94. num. 14.
Alternatiua loci operatur, vt illius electio spectet ad stipulantem. decis. 88. num. 50.
Alternatiuè debitum non dicitur debitum ante electionem. decis. 88. num. 51.
Nec incurritur mora soluendi ante electionem. decis. 88. num. 52.
Nec oritur exercitiū obligationis. decis. 88. n. 53.
Antecedenti destructo destruitur, & consequens. decis. 35. num. 64. decis. 50. num. 227.
Antecedens, qui vult, idem sensu censetur velle, & consequens. decis. 50. num. 287.
Apoca debitoris recognita per eum, plenè probat. decis. 67. num. 2.
Quando dicatur recognita, itaut probet. decis. 69. num. 14.
Appellatio admittitur ab omni grauamine de iure canonico. decis. 3. num. 8.
Etiam vigore Ægidianæ. decis. 49. num. 6.
Etiam in possessorio ad vtrunque effectum. decis. 49. num. 5.
Et grauamen iustificat appellationem. decis. 37. num. 20.
Quilibet appellare potest habens interesse in causa. decis. 21. num. 7.
Appellatio datur in quocunque remedio executiuo pro vltimis voluntatibus. decis. 49. num. 5.
A decreto ordinarij in visitatione facto non admittitur appellatio suspensiua. decis. 14. nu. 29. 31. & 32. decis. 27. nu. 14. etiamsi de visitatione constet tantùm per litteras ordinarij. nu. 32.
Fauorabilior est appellatio interposita, quàm interponenda. decis. 4. num. 35.
Non datur appellatio in iudicio manutentionis. decis. 7. num. 18.
Etiam de iure canonico. decis. 7. num. 19.
Non datur, vbi requiritur celeritas. decis. 7. n. 20.
Datur à tacita reiectione exceptionis incompetentiæ. decis. 8. num. 8.
Non datur à decreto interlocutoriorum ex dispositione iuris ciuilis, tam Sac. Conc. Trid. decis. 8. nu. 12. & 13. decis. 90. nu. 1. decis. 111. nu. 2.
A non continente grauamen non datur appellatio. decis. 3. num. 2.
Fallit in interlocutoria, qua quis declarat se Iudicem competentem, siue expressè, siue tacitè id fiat. decis. 8. num. 14. decis. 21. num. 12.
Item vbi grauamen non potest in diffinitiua reparari. decis. 8. num. 15. decis. 2. num. 14.
Et dicitur irreparabile quo ad legitimationem personæ Iudicis, & quoad receptionem testium. decis. 2. num. 14.
Item vbi grauamen reparari potest in diffinitiua, sed non ex toto, vel cum magna difficultate. decis. 8. num. 16.
Ab interlocutorio præstationis iuramenti calumniæ non datur. decis. 31. num. 1.
Depositarius non appellat. decis. 27. num. 15.
Nunquam remouetur appellatio, quæ quis manifestè grauatur. decis. 8. num. 19.
Conc. Trid. licet prohibeat appellationem ab interlocutoria, tamen illam expressè admittit, vbi grauamen non potest reparari in diffinitiua. decis. 8. num. 20.
Non datur appellatio ab interlocutoria, idem de iure ciuili, quàm ex dispositione Conc. Trid. decis. 12. num. 27. nisi constet de notorio grauamine num. 28.
A diffinitiua est fauorabilis. decis. 10. num. 10.
In causa alimentorum non datur, quando petitur officium Iudicis propter inopiam. decis. 10. n. 3.
Non datur à sententia lata in possessorio de iure communi, neque vigore Ægidianæ. decis. 58. num. 2. decis. 111. num. 3.
Datur à sententia lata in possessorio mixto. decis. 12. num. 32.
In dubio pronunciandum est pro appellatione. decis. 12. in fin. decis. 57. num. 29.
Nisi versaremur in executiuis, nam tunc in dubio non est admittenda. decis. 57. num. 30.
In his, quæ sunt modici præiudicij, non admittitur appellatio, nec recursus per supplicationem. decis. 14. num. 27.
Maximè vbi causa est summariissima. decis. 14. n. 28.

A seu-

INDEX.

A sententia de demoliendo ædificatum post nunciationem non datur appellatio. decis. 34. num. 6.

Appellatio datur à comminata excommunicatione, velut a præcepto facto sub pœna excommunicationis. decis. 18. num. 1.

Et à citatione ad dicendum causam quare non debeat quis declarari incidisse in excommunicationem. decis. 18. num. 2.

Etiam ad effectum suspensiuum, tàm quoad excommunicationem ferendam, quàm quoad declaratoriam censurarum, & affixionem cedularum. decis. 18. num. 3.

Non tamen datur appellatio suspensiua à sententia excommunicationis. decis. 18. num. 5.

Et pendente appellatione potest Iudex denunciare excommunicatum. decis. 18. num. 7.

Nisi esset declaratoria incursus censurarum ob contrauentionem præcepti iniuncti sub pœna excõmunicationis lata sententia. decis. 18. num. 9.

Et nisi per denunciationem quis in plus ligaretur, nam tunc suspenderet etiam denunciationem. decis. 18. num. 9.

In causa dotis non datur appellatio. decis. 75. n. 12.

In causa appellationum semper sunt subducenda tempora impedimentorum. decis. 48. num. 15.

Appellatio dicitur potentior à sententia declaratoria, per quam in plus quis ligatur, quàm à sententia excommunicationis. decis. 18. num. 10.

Propter connexitatē causarum vocatus in iudicium potest iuuari appellatione socij, vbi verò non adest connexitas, sententia iuuatur tantùm appellatione propria. decis. 21. num. 6. & 7.

Prohibita ab interlocutoria per statutum intelligitur, quando reparari potest grauamen in diffinitiua; aliàs secus, decis. 21. n. 15. decis. 54. num. 9. aliàs statutum esset iniquum. decis. 54. num. 10.

Admittitur in remedio possessorio, quod datur pro vltimis voluntatibus. decis. 23. num. 61.

Non datur in summariissimo possessorio etiam de iure canonico. decis. 35. num. 1.

Datur ex notoria iniustitia etiam in quocunque foro, & mero possessorio. decis. 35. num. 2.

Etiam in summariissimo manutentionis. decis. 35. num. 3.

Etiamsi statutum tolleret appellationem, & nullitatem. decis. 35. num. 4.

Tempus ad appellandum currit de momento ad momentum. decis. 36. num. 1.

Et dies intimationis sententiæ in eo computatur. decis. 36. num. 2.

Terminus ad appellandum est decem dierum tantùm. decis. 36. num. 3.

Nec prorogari potest partiū consensu. decis. 36. n. 5.

Et appellans docere tenetur, se intra decem appellasse ab instanti latæ sententiæ, si fuit præsens, vel à puncto intimationis, & notitiæ latæ sententiæ, si fuit absens. decis. 36. num. 6.

Et appellans decima die debet ex necessaria cautela inserere horam. decis. 36. num. 7.

Et Bulla Innocen. VIII. concedens appellationem post momentum intra decem dies est localis. decis. 36. num. 8.

Appellationem Iudex admittens abdicat à se iurisdictionem, & non potest in causa vlterius se intromittere. decis. 37. num. 9. decis. 58. num. 24.

Appellationem Iudex admittens cum clausula, si, & in quantum, dicitur perseuerare in iurisdictione, quando appellatio non erat de iure admittenda. decis. 37. num. 12.

Non tamen hoc procedit in interlocutoria. d. decis. 37. num. 13.

Et cautela est in interlocutoria, vt adhibeatur clausula, non admisit, nisi si, & in quantum, quæ non includis delationem. decis. 37. num. 14. decis. 58. num. 24.

Appellabilis est sententia, qua declaratur quis proximior, & hæres. decis. 38. num. 16.

Quod procedit si principaliter deducatur proximioritas, secus si incidenter. decis. 38. nu. 17. & 20.

Est appellabilis sententia in possessorio, quæ habet complicationem cum petitorio. decis. 38. num. 21. decis. 57. num. 15. & 25.

Appellatio non datur ad effectum suspensiuum, sed tantùm deuolutiuum in iudicio executionis litterarum Apostolicarum. decis. 41. num. 22.

Nec etiam in iudicio decimarum. decis. 41. num. 23.

De substantia appellationis est, vt de minori ad maiorem appelletur. decis. 47. num. 5.

Neq; sustinetur contraria consuetudo dec. 47. nu. 6.

Apellabilis semel effecta causa semper durat appellabilis. decis. 47. num. 13.

Appellans tenetur prosequi causam cum hærede appellati. decis. 48. num. 16.

In eodem statu, & terminis, & eodem iure. decis. 48. num. 17.

Datur in causa legati, etiam ad pias causas de iure canonico. decis. 49. num. 4.

Maximè vbi controuertitur testamentum, vel legatum. decis. 49. num. 7.

Admittitur etiā in casibus in quibus aliàs de Iure non admitteretur ratione iustitiæ. decis. 49. num. 18.

Non datur à decreto moderationis, inhibitionis ex Constitutione Rotali Marchiæ facto de voto totius Rotæ. decis. 49. num. 9. & 14.

Si tamen decretum sit iustum, secus si iniustum. decis. 49. num. 10.

Datur ab interlocutoria continente grauamen irreparabile, secus autem si sit reparabile. decis. 54. num. 1. & 8.

An decretum sit appellabile, semper inspicitur natura causæ. decis. 57. num. 1.

Decretum in materia executiua, si non iustificatur ex se, sed ab alio articulo pendet, est appellabile, decis. 57. num. 2.

Appellatio datur à declaratoria anterioritatis, seu potioritatis. decis. 57. num. 3. & 26.

Appellatio datur à sententia liquidatoria, etiamsi materia esset executiua. decis. 57. num. 5.

I N D E X.

Obligatio Cameralis non admittit appellationem. decis. 57. num. 7.

Nisi sententia feratur inter concreditores. decis. 57. num. 8.

Sententia solutionis decimarum non admittit appellationem. decis. 57. num. 9.

Nisi tamen feratur inter duas Ecclesias. decis. 57. num. 10.

Non datur à decreto de sfrattando. decis. 57. num. 11. quod procedit, quando quaestio est inter locatorem, & conductorem, secus si inter conductorem, et alium conductorem, quis sit praeferendus. decis. 57. num. 12.

Neque à decreto de consignando, nisi natura causa aliud inferat. decis. 57. num. 13. & 14.

Non potest Iudex ex capite suo facere causam appellabilem, & inappellabilem. decis. 57. numero. 19.

Inferior à Principe non potest appellationem tollere. decis. 57. num. 20.

Appellationem tollere Legatus de latere non potest, nisi habeat specialem facultatem in commissione. decis. 57. num. 21.

Appellabile est decretum habens praeiudicium irreparabile, quia dicitur habere vim diffinitiuae. decis. 57. num. 27. & 28. decis. 90. num. 4.

Et ideo datur à decreto concessionis monitorialium super capitulis. decis. 90. num. 2. & seq.

In possessorio causa est exprimenda in appellatione. decis. 58. num. 1. & 5.

Et sufficit exprimi saltem virtualiter. decis. 58. num. 19.

Et satis dicitur expressa causa in appellatione interposita, quando de ea constat ex allegationibus iuris. decis. 58. num. 21.

Appellatio non expressa causa admissa cum clausula, si, & in quantum, non dicitur admissa. decis. 58. num. 13.

In appellatione à diffinitiua, vel habente vim diffinitiuae, non est necessaria expressio causae. decis. 58. num. 7.

Appellationi, si Iudex deferat, Curia Romana indistinctè eam admittit, licet causa in ea non sit expressa. decis. 58. num. 17.

Appellatio à diffinitiua est fauorabilis. decis. 10. num. 10.

Admissa cum clausula, si, & in quantum, redditur conditionalis. decis. 58. num. 9.

Et dicitur admissa in his tantum, quae sunt admittenda. decis. 58. num. 10.

Et censetur admissa, si causa appellationis est rationabilis, aliàs secus. decis. 58. num. 12.

Iudex à quo deferens appellationi interpositae ad Sanctiss. abdicat à se iurisdictionem. decis. 58. num. 14.

Etiam in causis, in quibus appellatio non admittitur. decis. 58. num. 15.

Et delatio Iudicis deuoluit totum negotium ad superiorem. decis. 58. num. 16.

Iudex deferendo appellationi à diffinitiua cum clausula, si, & in quantum, videtur ei detulisse ex legitima causa. decis. 58. num. 23.

Appellationes omnes, quae deuoluunt in Prouincia Marchiae, ipso iure deuolutae intelliguntur ad Rotam Maceraten. vigore facultatum Bullae Sixti V. ac si ad Sedem Apostolicam interpositae fuissent. decis. 58. num. 18.

Appellatione pendente non est quis priuandus sua possessione. decis. 62. num. 12.

Appellatio datur à decreto iniusto, etiamsi materia sit inappellabilis. decis. 62. num. 13.

Iudex potest praefigere terminum ad prosequendam appellationem à sua sententia interpositam. decis. 66. num. 1.

Et sufficit dari terminum etiam ex interuallo. decis. 66. num. 7.

Assignatio termini facta per Iudicem procuratori ad prosequendam appellationem, non praeiudicat domino. decis. 66. num. 10.

Quia est actus secundae instantiae, ad quam procurator non habet mandatum. decis. 66. num. 12.

Appellatio dicitur deserta ob non prosecutionem in termino praefixo domino per Iudicem. decis. 66. num. 13.

Assignatio termini facta domino absenti, & non citato non ei praeiudicat. decis. 66. num. 14.

Iudex à quo non potest statuere terminum appellanti, sed solum statuere tempus, infra quod arripiat iter ad iudicem appellationis, curam quo se praesentes cum Apostolis. decis. 66. num. 15.

Et assignatio termini ad prosequendum resoluitur in eo, quod potest Iudex, videlicet ad arripiendum iter. decis. 66. num. 16.

Et itineris arreptio, & praesentatio sapit prosecutionem. decis. 66. num. 16.

Et sufficit arripere iter assignato termino ad prosequendam appellationem. decis. 66. num. 17.

Confessus non appellat. decis. 75. num. 10.

Etiamsi confessio facta sit in iudicio nullo. decis. 75. num. 11.

Appellatio vires sententiae suspendit. decis. 82. num. 13.

Non tollit praesumptionem boni iuris. decis. 82. num. 14.

Admittitur appellatio à reiectione, seu non concessione litterarum monitorialium super aliquibus capitulis. decis. 90. num. 6.

Causa appellationum regulariter iustificari debent. decis. 90. num. 10.

Quod verum ad effectum obtinendi sententiam fauorabilem, quo autem ad effectum, vt appellatio admittatur, sufficit allegare causam probabilem. decis. 90. num. 11.

Causa appellationis dicitur probabilis, quae si probata foret reputaretur legitima. decis. 90. num. 12.

Appellatio ab interlocutoria admittitur etiam in terminis Conc. Trid. sess. 24. cap. 20. de reformat. vbi grauamen reparari non potest per diffinitiuam. decis. 96. num. 2.

Ab ex-

INDEX.

Ab excessu in exequendo datur appellatio. dec. 97. num. 6.
Etiamsi executor sit Apostolicus. decision. 97. num. 7.
A sententia delegati Papæ in Piceno appellatur ad Rotam Maceraten. decis. 97. num. 10.
Si Iudex requisitus excedat modum in exequendo, appellatur ad superiores Iudicis exequentis, non autem ad Iudicem committentem executionem. decis. 97. num. 11.
Condemnatus ex causa administrationis non appellat, prout nec eius heres. decis. 103. num. 1.
Appellatio qualiter admittenda ex forma Conc. Trid. decis. 111. num. 1.
Non datur à decreto de exequendo. decis. 111. num. 4.
Auditores Rotæ Maceraten. in casibus, in quibus non datur regulariter appellatio, solent adhibere summariam cognitionem, an sit admittenda cum citatione partis, & superseßoria. decis. 111. num. 5. & 6.
Appellatio suspendit iurisdictionem Iudicis à quo. decis. 111. num. 6.
In casibus in quibus appellatio est prohibita, causa rationabilis est inserenda, itaut si esset probata, legitima reputaretur. decis. 111. num. 8.
A sententia, siue decreto de exequendo non datur appellatio suspensiua. decis. 111. num. 4. & 10.
Quod procedit, quando est lata sententia super materia non recipiente de iure appellationem. decis. 111. num. 11.
A decreto de euacuando non datur appellatio. etiã de iure communi. decis. 112. num. 23.
Appellationis Iudex absoluere debet absoluendum, & condemnare condemnandum non attenta nullitate processus. decis. 115. num. 18.
Nisi tamẽ nullitas sit de tribus reseruatis à Pio IV. & Clemente VIII. quæ reijci non debent. decis. 115. num. 119.
Appellanti sufficit docere se ex iusta causa appellasse, & infra legitima tempora. decis. 116. num. 56.
Et hoc constare potest per productionem sententiæ. decis. 116. num. 57.
Approbatio est eiusdem naturæ cum re approbata. decis. 50. num. 264.
Approbans testamentum patris, illud impugnare prohibetur. decis. 50. num. 314.
Approbatum semel, amplius reprobari non potest. decis. 68. num. 50. & 103.
Approbatus semel absque fideiussione, non debet astringi ad fideiubendum in eodem negotio, nisi superueniat noua causa. decis. 85. num. 15.
Approbatio semel testamento per aliquem, ipse amplius de nullitate illius dicere non potest. decis. 68. num. 99.
Actus nullus, vt dicatur approbatus, debet approbans scientiam habere omnium nullitatum. decis. 68. num. 101.
Approbando quis plurles sententiam in specie præsumitur habere scientiam omnium contentorum in ea. decis. 68. num. 102.
Approbatus à patre, seu à Iudice tutor, & curator reprobari non potest à filio. decision. 85. num. 14.
Approbari debet ab omnibus, quod omnes tangit. deci. 100. num. 9.
Approbare censetur scripturam petens illam exhiberi, & produci. decis. 117. num. 2.
Approbatio sententiæ æquiparatur transactioni. decis. 50. num. 108.
Arbitri sententiæ reductio ad arbitrium boni viri, peti potest, & coram Iudice, qui futurus est Iudex causæ principalis. decis. 1. num. 11.
Facultas eligendi tertium arbitris data est inualida, secus si arbitratoribus. decision. 78. num. 1. & 2.
Arbitratores electi ad certam pretium diffiniendum, cogi possunt eligere tertium, si inter se discordant. decis. 78. num. 4.
Arbitratores habentes facultatem procedendi etiam de facto, possunt moueri ex probationibus persuasiuis. decis. 78. num. 7.
Archiuistæ creditur in spectantibus ad officium suum. decis. 68. num. 115.
Tempus ad archiuiandum testamentum non currit, nisi à die scientiæ testamenti. decision. 68. num. 116.
Nullitas ex defectu archiuij non attenditur, quando constat de legalitate notarij, & cessat suspicio fraudis. decis. 68. num. 119.
Armorum appellatione continentur quæ nocendi, feriendique vim habent. decis. 50. num. 120.
Arrestum non datur contra possidentem immobilia. decis. 76. num. 12.
Et non dicto aliquo modo de credito. decis. 76. num. 13.
Attestatio non dicitur de connexis à commissione causæ ciuilis. decis. 85. num. 33.
Arrestari non potest quis ab alio Iudice, quàm ab eo, coram quo causa ventilata fuit. decis. 110. num. 20.
Articuli producti cum clausula, non se astringens, nihil certi continet. decis. 116. num. 40.
Articulans non fatetur, licet ponens fateatur. decis. 116. num. 41. nisi articuli sint iurati. decis. 116. num. 43.
Assertioni Papæ factæ in litteris apostolicis creditur decis. 41. num. 5.
Minoris tanquam inuerisimili non statur. decis. 67. num. 15. & emanata sine causa cognitione dicitur nulla. decis. 67. num. 16.
Associationis mandatum nulliter, & iniustè relaxatum, non priuat possidentem. decis. 16. num. 2.
Attentata dicuntur gesta pendente termino ad appellandum intra decennium, & reuocari debent decis. 3. num. 10. & quando non est appellatum reuocantur per viam nullitatis, non autem per modum attentatorum. decis. 3. num. 12.

Quando

Quando facta fuit sequestratio possessionis in salaino, in primis, & ante omnia venit reuocanda. decis. 12. num. 21. & 22.

Per viam attentatorum proceditur in prophanis, quando sententia est appellabilis, non autem per viam sequestrationis. decis. 12. num. 33.

Attentare non dicitur Iudex exequens in causis executiuis interposita appellatione. decis. 27. num. 12.

Quando per actorem fuerunt attentata probata, regulariter non datur remissoria ad illa excusanda. decis. 34. num. 43.

Attentata est possessio capta, pendente termino ad appellandum. decis. 43. num. 21.

Si tamen appellatio sit deserta, postea non potest dici de attentatis. decis. 43. num. 22.

Attentata cõmissa intra decem dies datos ad appellandum, lite deserta, non reuocantur per viam attentatorum, sed per viam nullitatis, commissa autem post, non reuocantur, deserta lite, quia obstat res iudicata. decis. 43. num. 22.

Attentata dicitur possessio capta vigore decreti nulli. decis. 62. num. 7.

Nec est manutenibilis. decis. 62. num. 8.

Et dicitur spoliatiua. decis. 62. num. 14.

Et non nocet verò possessori. decis. 62. num. 15.

Audientia denegatur contemnenti nunciationem noui operis iudicialiter factam. decis. 34. num. 8.

B

BENEFICIVM à lege alicui delatum intelligitur ipso volente, & declarante. decis. 4. num. 13. ver. nec pariter.

Et beneficium legis operatur tantùm parte petente decis. 4. num. 14.

Nemo cogitur de proprio alteri beneficium conferre decis. 14. num. 14.

Beneficium simplex præsumitur liberum, in qua libertate Episcopus, siue ordinarius habet intentionem fundatam. decis. 107. num. 24.

Et quod possit in sua Diœcesi similia beneficia vacantia conferre. decis. 107. num. 25.

Beneficij Rector, non autem Parochiani, tenetur reaptare, & reficere domũ canonicalem sui beneficij. decis. 5. num. 1. Quod intellige, vt num. 7. 10. et 11.

Et populus impendens aliquid pro reparatione, si fecit animo repetendi, potest repetere actione negotiorum gestorum. decis. 5. num. 2.

Institutio beneficij facta ab inferioribus non seruata forma Conc. Trid. est nulla. decis. 107. num. 13.

Beneficiati captus in quolibet ascensu denuo examinetur ex nouo iure conciliari, ex eo quia in ascensione quaritur nouus titulus. decis. 107. num. 15. & 16.

Institutio præsentati est nulla, non præcedente appositione edictorum ex cap. fin. de elect. in 6. decis. 107. num. 7.

Institutio ad beneficium spectat ad Episcopum. decis. 107. num. 19.

Potest tamen competere inferiori ex præscriptione. decis. 107. num. 20.

Qua præscriptio debet esse immemorabilis. decis. 107. num. 21.

Bona fisco incorporata, inferior à Pontifice restituere non potest. decis. 99. num. 35.

Gratiatus non intelligitur restitutus ad bona à fisco alienata, & in tertium translata. decis. 99. nu. 36. & 37.

Gratiatus à Principe recuperat omnia bona fisco non incorporata, ac si illis priuatus non fuisset. decis. 99. num. 40.

Et eo casu possessio in alium translata, non censetur perpetua, sed temporalis. decis. 99. num. 41.

Et reuertitur ad ipsum vti pristinum dominum. decis. 99. num. 42.

Bona non adesse libera ad quem spectet probatio. decis. 23. num. 107. 110. & seqq.

In obligatione, & hypotheca bonorum veniunt etiam nomina debitorum. decis. 44. nu. 9. actiones, & alia iura. decis. 116. num. 2.

Bonorum appellatione venit etiam nomen debitoris. decis. 51. num. 68. actiones, & alia iura. decis. 116. num. 2.

Bona clericorum patrimonialia sunt exempta à collectis, tàm de iure diuino, quàm positiuo. decis. 86. num. 1.

Bona donata ad titulum patrimonij pro receptione ordinis, dicantur merces spirituales. decis. 86. num. 2.

Remitti non potest ius patrimonij, ad quod fuit clericus promotus ad sacros ordines, & remittens incurrit pœnam. decis. 86. num. 9.

Datum pro Sacerdotio assumendo est irreuocabile, tàm respectu promouendi, quàm Episcopi, ne obligetur ad præstandum alimenta taliter ordinato. decis. 86. num. 10.

Bona fama Notarij probata per duos testes est sufficiens ad tollendum multas præsumptiones contrarias. decis. 50. num. 48.

Testis deponens de bona fama Notarij tollit suspiciones leues contra illius scripturam resultantes. decis. 50. num. 47.

Bullæ collationem beneficij probant, & faciunt rem manifestam. decis. 26. num. 6. & 7.

C

CADVCITATEM rei prohibitæ alienari intentans tenetur probare alienantem habuisse scientiam prohibitionis. decis. 116. num. 29.

Caducitatis pœnam quis potest incurrere ignoranter de rigore iuris. decis. 116. num. 31.

Secus autem de æquitate canonica. decis. 116. num. 32.

Calculatorum computatio, quando sunt electi à partibus, vel Iudice ad calculandum, & referendum sine iurisdictione, non habet vim sententiæ. decis. 1. num. 2.

Et ideo

Et ideo non transit in iudicatum, nisi approbata prius per Iudicem Ordinarium. decis. 1. nu. 3.
Et ab ea non appellatur, sed recurritur ad officium Iudicis. num. 5. & 8. & per Iudicem retractari potest calculum. num. 10.
Eorum autem, quibus tanquam arbitris electis est data iurisdictio, habet vim sententiæ. decis. 1. num. 1. & ab ea datur appellatio. num. 9.
Et electi sine iurisdictione calculari possunt sine citatione partis, ac etiã die feriata. decis. 1. n. 12.
Reuisio calculi admittitur vsq; ad triginta annos. decis. 50. num. 100.
Etiam postquam partes mutuis stipulationibus sese inuicem liberauerunt cum iuramento. decis. 50. num. 101.
Calculatio fieri debet præsentibus partibus, vel saltim citatis. decis. 117. num. 6.
Calumnia committi potest per Aduocatos, etiam in legibus inducendis. decis. 31. num. 19.
Causa agitata inter coniunctos facit cessare præsumptionem calumniæ. decis. 50. num. 107.
Calumniam non timet, quem veritas defendit. decis. 50. num. 525.
Camerini Statutum lib. 2. rubr. 70. quid disponat. decis. 102. num. 10.
Capitula an sint admittenda ex eo, quia sint eadem cũ primis, vel contraria, ex Constit. Marcb. lib. 5. cap. 28. reseruatur in fine litis, ne causa in longum protrahatur cum clausula, si, & in quantum, & saluo iure impertinentium. decis. 10. nu. 12.
Nisi tamen pars, quæ vult producere alios testes, petierit publicationem processus, nam tunc non sunt admittenda ex ead. Constit. Marcb. decis. 10. num. 19.
Captura personæ est meri imperij, decis. 85. nu. 35.
Obligatio facta in carceribus non tenet vti per metum extorta. decis. 3. num. 13. decis. 88. num. 79. maximè quando carceratio est nulla, num. 14. etiamsi tempore obligationis carceratus positus sit in libertate. num. 15.
Delegatus regulariter non potest citare realiter capiendo personam. decis. 85. num. 34.
Captura ab incompetenti Iudice decreta est nulla. decis. 110. num. 13.
Et qui per Iudicẽ incompetentem nulliter carcerari fecit debitorem, de iure causam perdere debet, licet secus sit de consuetudine. decis. 110. num. 15.
Vbi quis conueniri non potest, nec ibi capi potest. decis. 110. num. 17. Cum captura personæ sit grauior. decis. 110. num. 17.
Captus ab incompetenti Iudice potest, & debet remitti ad competentem Iudicem, qui causam cognoscere debet. decis. 110. num. 25.
Casu de fortuito nauicularius non tenetur, nisi aliud inter partes actum sit. decis. 93 num. 8.
Catastrum quando, & quantum probet. decis. 55. num. 27.
Allibratio, seu descriptio facta in catastro probat inter eos, qui allibrationi consenserunt. decis. 55. num. 28.
Et habet vim tituli, & traditionis. decis. 55. n. 28.
Causa cessante non cessat effectus, quando sunt plures causæ, quarum vnà tantùm cessat. decis. 35. num. 58.
Quod procedit in casibus à iure expressis, & vbi in reliquo esset eadem ratio. decis. 35. num. 59.
Et quando qualibet causarum de per se esset sufficiẽs ad sustinendum actum. Secus quando plures coniunctim requiruntur ad actum. decis. 35. num. 60.
Causarum in decisionibus, vbi non reperitur quid determinatum, proceditur de similibus ad similia. decis. 2. num. 16.
Causæ paruæ secundùm Constit. Rotalem Marchiæ sunt summariæ. decis. 10. num. 11.
Continentia causæ non attenditur in personis diuersi fori. decis. 21. num. 8.
Causa semel effecta Rotalis, perpetuo remanet talis. decis. 47. num. 11.
Causa semel effecta curialis, semper remanet curialis. decis. 47. num. 12.
Etiamsi deueniat ad casum, à quo incipere non potest. decis. 47. num. 13.
Causa finalis dicitur, quæ dispositioni cohæret. decis. 50. num. 277.
Et arctans ad ita disponendum. decis. 50. nu. 278. & 451.
Et quæ est principium intentionis, & obiectum intellectus. decis. 50. num. 279. & 465.
Et quæ concernit omnia disposita. decis. 50. num. 280. & 406.
Et quæ totam moderatur dispositionem, & operatur in omnem casum. decis. 50. num. 406.
Et quæ sumitur ex vniuerso, & non ex aliquo particulari. decis. 50. num. 282.
Et quæ in dispositione exprimitur. deci. 50. n. 283.
Cohærens, & annexa legato. decis. 50. num. 284.
Impulsiua causa dicitur, quæ est angustior dispositione. decis. 50. num. 281.
Causatum est eiusdem virtutis, cuius est causa. decis. 50 num. 286.
Falsa causa mentis defectum inducit. decis. 50. num. 442.
Causæ naturam alterare non potest modus procedendi, vel pronunciandi. decis. 57. num. 16.
Causa expressa in actu celebrato cum decreto Iudicis, præsumitur vera, nisi probetur falsa. decis. 68. num. 63. & 73.
Causa pia non subest solemnitatibus. decis. 111. num. 19.
Cautio de stando iuri, & iudicatum soluendo, quando requiratur. decis. 76. num. 15.
Cautio Mutiana non præstatur ab vxore, cui relictus fuit vsusfructus pro alimẽtis, secus autem si fuerit instituta in vsufructu. decis. 105. num. 7.
Cedulonum affixio nihil aliud importat, quàm sententiæ manifestationem. decis. 18. num. 21.

Et post

INDEX.

Et post affixionem appellatio interposita non operatur suspensionem illorum. decis. 18. num. 12.

Censuatæ rei quilibet partem possidens pro diviso, tenetur in solidum ad solutionem census actione personali in rem scripta. decis. 22. numero 1. & 3.

Etiam, quando est impositus census super diversis prædijs, quæ devenerunt ad plures. decis. 22. num. 1.

Quod procedit, si pars rei censuatæ, vel una ex pluribus sint capaces totius integri census impositi, aliàs actor tenetur agere contra quemlibet possessorem ad ratam. decision. 22. num. 4. & 12.

Census probatur per instrumentum. decis. 88. num. 13.

Censuatis bonis evictis, creditor potest agere ad damna, & interesse. decis. 61. num. 3.

Census non debetur ex personali obligatione. decis. 22. num. 9.

Contractus census solemnitates plures requirit. decis. 88. num. 18.

Si res censuata facta est infructuosa culpa tertij possessoris, tenetur ille, prout venditor census. decis. 22. num 13.

Possidens unam ex pluribus rebus census suppositis potest pro toto censu conveniri actione personali in rem scripta, sive hypothecaria, vel Salviano, si possidet tantam partem fundi, quæ possit supportare onus integri census. decis. 22. num. 14. & 21. Ea ratione, quia non videtur rationabile, ut facto debitoris dividentis fundum censuatum mutetur conditio obligationis. decis. 22. num. 22.

Census non dicitur impositus super parte fundi, sed super toto. decis. 22. num. 14.

Debitoris censuarij dividentis fundum censuatum, non mutatur conditio obligationis, ex qua ad totum censum tenebatur. decis. 22. num. 22.

Actio merè personalis sequitur personam imponentis tantùm. decis. 22. num. 24.

Et non datur contra tertium. decis. 22. num. 23.

Nisi recognitio intercedat. decis. 22. num. 25.

Accollatione census facta per tertium in emptione fundi censuati, non datur actio personalis contra eum. decis. 22. num. 26.

Sed tantùm ex æquitate, decis. 22 num. 26.

Recognitio census nedum præiudicat censuario, sed & hæredibus, & singularibus successoribus. decis. 26. num. 46.

Assignamento dato pro sorte, non dicitur extinctus census, nisi dominus census recipere potuerit cum effectu. decis. 39. num. 19.

Dato loco in concursu, ac etiam relaxato mandato pro restitutione sortis, & fructuum, non dicitur dissolutus census, nisi secuta restitutione pretij per actum retrosimilem. decis. 39. num. 14. 15. & 16.

Denunciatio venditionis rei censuatæ debet fieri domino census cum omnibus conditionibus, quibus fieri debet venditio. decis. 40. num. 4.

Census in esse deductus non resolvitur, nisi per actum retrosimilem cum numeratione pretij, vel saltim cum assignamento, quod habere possit effectum pro satisfactione. decis. 39. num. 16. 17. & 18.

Dominus census in emptione fundi censuati præfertur. decis. 40. num. 1.

Retractus ex Bulla Piana domino census datur, etiam in venditione facta à Iudice. decis. 40. num. 5.

Impositio census exusativus reale, & speciale in re censuata, decis. 40. num. 7.

Dominus census fundum censuatum sine denunciatione venditum, potest à tertio retrahere. decis. 40. num. 8.

Denunciatio verbalis, seu extraiudicialis facta domino census, non sufficit in præiudicium prælationis. decis. 40. num. 13.

Nec sufficit extraiudicialis. decis. 40. num. 13.

Scientia non præsumpta, sed specifica requiritur cum omnibus suis qualitatibus per formalem denunciationem. decis. 40. num. 15.

Quandocunque quis efficietur dominus census etiam pendente lite, acquirit ius prælationis. decis. 40. num. 16.

Dominus census potest vendere censum cum iure prælationis, quod est ius reale cedendum unà cum re. decis. 40. num. 17.

Censuatæ rei alienatio absque interpellatione domini census est nulla. decis. 40. num. 21.

Censuatæ rei possessor, licet cogi possit à domino census ad sibi revendendam rem, non tamen tenetur excomputare in pretio creditum ipsius domini census. decis. 40. num. 33.

Domino census potest per indirectum auferri ius prælationis per redemptionem census ante venditionem fundi censiti. decis. 40. num. 35.

Denunciatio debet fieri ante venditionem. decis. 40. num. 34.

Census solvitur de re propria pensio autem de re aliena. decis. 60. num. 29.

Census magis censetur, quàm emphyteusis. decis. 60. num. 31.

Censum esse bonum, est idem, quod dicere esse exigibilem. decis. 62. num. 1.

Evictis bonis censuatis potest creditor agere ad damna, & interesse. decis. 61. num. 3.

Et loco damnorum, & interesse veniunt fructus ad illam quantitatem, quæ fuerat conventa pro annuo censu. decis. 61. num. 5.

Et restitutio sortis non uti pretium, sed uti interesse. decis. 61. num. 6.

Sors principalis in contractu nominato, qualis est census, peti potest loco interesse in causa secuta evictionis. decis. 61. num. 8.

Census impositio probatur per confessionem partis. decis. 102. num. 14.

Census instrumentum validatur ex protestatione, quæ fit in eo de contrahendo iuxta formam Bullæ. decis. 101. num. 39.

Et sal-

Et saluat illum à nullitate, decis. 101. num. 39.
Quod procedit, quando pacta sunt apposita contra naturam illius. Secus si aliquid omittitur contra formam Bullæ, & contra substantiam census. decis. 101. num. 40.
Census rectè non constituitur, nisi auctoritate extravagantium Martini, Calisti, & Pij Papæ V. decis. 88. num. 15.
Extinctio census est oneris disgravatio; decis. 88. num. 47.
Pro extincto, & soluto habetur, quando quis se obligauit pretium rei convertere in extinctionem creditorum anteriorum, tunc enim anterius satisfactum censetur. decis. 95. num. 3.
Venditor census pro re censuata transfert dominium vtile, & directum in emptorem, decis. 96. num. 44.
Emptor census præfertur in emptione rei censuatæ. decis. 66. num. 46.
Per impositionem census causatur ius reale, & hypotheca fortior alijs. decis. 96. num. 53.
Omissio pacti facultatiui redimendi, quod exprimi debet de forma substantiali in constitutione annui census, causat nullitatem contractus. decis. 101. num. 6.
Extrauagans Martini V. in tit. de empt. & vendit. cap. 1. disponit, quod in instrumentis censuum detur facultas expressa venditoribus redimendi quandocunque annuum censum venditum. decis. 101. num. 7.
Formam creandi census à Martino traditam, Pius V. seruari mandauit. decis. 101. num. 8.
Qua non seruata, census remanet omnino nullus, decis. 101. num. 9.
Ad explicandum verbum (perpetuò) appositum in contractu census, est necessario apponenda conditio pacti facultatiui redimendi. decis. 101. num. 16.
Nullitas circa formam substantialem contractus census, potest à tertio allegari. decisione 101. num. 17.
Etiamsi censuarius promisisset soluere censum. decis. 101. num. 18.
Ac etiamsi versaremur in iudicio executiuo. decis. 101. num. 22.
Census potest quandocumque, redimi, decis. 101. num. 44.
Etiamsi non sit expressum pactum redimendi secundùm vnam opinionem. decis. 101. num. 45.
Cessionarius succedit in ius cedentis. decis. 13. num 1. decis. 51. nu. 1. decis. 55. num. 4.
Et vtitur omnibus iuribus, actionibus, & remedijs competentibus cedenti. decis. 44. num. 6.
Soluendo quis potest reportare cessionem, & iura mandati à cedente. decis. 13. num. 2.
Et consequi omnia iura cedentis. decis. 13. num. 3. decis. 51. num. 2. decis. 55. num. 5.
Etiam adiudicationem sequestri, sicut concedit ur cedenti. decis. 51. num. 7.
Et reputatur eadem persona. decis. 13. num. 3. decis. 51. num. 4. decis. 61. num. 4.
Et potest deducere in iudicio omnia iura cedentis. decis. 51. num. 5.
Et representat personam cedentis. decis. 44. num. 8. decis. 55. num. 6. & 24.
Et gaudere potest omnibus priuilegijs cedentis. decis. 13. num. 4.
Etiam quo ad viam executiuam. decis. 13. num. 4.
Etiam respectu obligationis Cameralis. decis. 51. num. 3.
Et ex clausulis amplissimis in cessione contentis comprehenditur omnis actio cedenti competens. decis. 13. num. 4.
Et habet electionem contra plures obligatos in solidum contra quem velit agere, decis. 13. num. 7.
Et ei datur etiam saluianum contra tertium. decis. 13. num. 8.
Periculum nominis cessi in solutum, spectat ad cessionarium. decis. 29. num. 1. & 15.
Secus autem si facta sit cessio solutionis causa. decis. 29. num. 2. & 16.
Cedens nomen debitoris insolutum non tenetur præstare bonum, & exigibile. decis. 29. num. 3. sed tantùm verum. num. 14.
Nisi sit per eum facta promissio, quod sit exigibile. decis. 29. num. 5.
Cessio, quando dicatur facta ad commodum cedentis, & cessionarij. decis. 29. num. 10. & 11.
Cessio potest esse facta solutionis causa, & quod cedens teneatur facere bonum nomen per aliquod tempus. decis. 29. num. 13.
Cessionarius tenetur facere diligentiam in exigendo, etiam vsque ad excussionem. decis. 29. num. 18. & 19. & 26.
Et omnes negligentiæ ei imputantur. decis. 29. num. 27. & 31.
Dicitur procurator in rem propriam. decisione 29. num. 20.
Cessio in incorporalibus est pro traditione, sicut traditio in corporalibus; decis. 29. num. 24. & 25.
Cedentis actio directa redditur inefficax per litis contestationem cessionarij. decis. 29. num. 29.
Cessibile est quicquid est transmissibile. decision. 46. num. 11.
Ius de futuro competens, cedi potest. decisione 46. num. 11.
Quod tamen non procedit in terminis statuti correctorij iuris communis. decis. 46. num. 17.
Omnes actiones cedi possunt. decis. 46. num. 14.
Leges, quæ de cessione loquuntur, sunt prohibitoriæ. decis. 46. num. 15.
Cessio iurium personalis est. decis. 50. num. 454.
Cessionarius propriè dicitur creditor, decis. 51. num. 8.
Cessio pro pretio confessato absque interuentu pecuniæ, est inualida. decis. 51. num. 17.
Nisi ius cedentis sit indubitatum propter obligationem Cameralem, & executionem obtentam. decis. 51. num. 18.

Vel

Vel nisi lapsum sit tempus excipiendi de non numeratione, decis. 51. num. 19.

Cessio facta ex internallo post solutionem non valet decis. 51. num. 22.

Quod procedit, si solutio facta sit nomine debitoris, aut de pecunijs debitoris. decis. 51. num. 24.

Fallit regulariter in casu facta solutionis per correum pro se, vel nomine suo, vel pro obligatione sua, decis. 51. num. 2.

Facta incontinenti post solutionem est valida, decis. 51. num. 26.

Et dicitur incontinenti facta, etiam facta eadem die solutionis in eodem loco, ab eodem Notario, & coram eisdem testibus. decis. 51. num. 27.

Etiamsi unum instrumentum sit factum post aliud, dummodo incontinenti. decis. 51. num. 28. & 29.

Pro manutentione cessionis census cum promissione faciendi illum bonum de euictione sufficit cessionario ostendere, quod bona debitoris cessi sint intricata, itaut de facili extricari non possint, nam tunc habentur, ac si non adessent. decis. 61. num. 12.

Nec tenetur cessionarius illa excutere. decisione 61. num. 13.

Cessio iurium non est permissa lite pendente & sic post actionem deductam in iudicio ad effectum transferendi iudicium. decis. 65. num. 1.

Cessio iurium non operatur contra tertium, nisi pro rata pecuniæ soluta. decis. 74. num. 12.

Cessionarius non habet plus iuris, quam ipse cedens, decis. 88. num. 61. decis. 100. num. 23.

Exceptiones, quæ militant contra cedentem, militant, etiam contra cessionarium. decis. 88. num. 62. decis. 100. num. 24.

Cedi non potest, quod non extat. decis. 88. num. 73.

Cessione facta, actio mutat naturam suam. decis. 88. num. 84.

Non tamen facit, ut maritus cessionarius in casu dotis prætendere possit usuras. decis. 88. num. 85. & 86.

Cessionarius eodem iure utitur, quo eius auctor. decis. 88. num. 87.

Cessio ex causa crediti, de qua non constat, nisi per confessionem cedentis, præsumitur simulata. decis. 99. num. 26.

Cedi non potest actio semel extincta, nisi in solutione pactum decedendo interuenerit, decis. 99. numero 27.

Nemo potest cedere ius, quod non habet. decis. 99. num. 51.

Cessionarius agens utili actione sibi cessa, potest quandocunque ante conclusionem in causa docere de cessione. decis. 100. num. 2.

Agens autem cessionario nomine debet ante litis contestationem docere de cessione decisione 100. num. 3.

Cessionarius debitorem cessum conuenire non potest nisi intimata prius cessione. decis. 100. num. 7.

Cessio dicitur necessaria illa, quæ fit necessitate legis, hoc est fideiussoribus. decis. 100. num. 16.

Cedere tenetur contra se tertius possessor rei censuata agenti contra fideiussorem cessionario nomine pro eo, quod soluit. decis. 100. num. 18.

Qui non potest cedere, non potest agere, decis. 100. num. 37.

Cessionarius non potest uti actione sibi cessa, quando est inutilis. decis. 100. num. 38.

Circuitus inanis est euitandus. decis. 61. num. 17. decis. 100. num. 36. maximè quando est omnino inutilis. decis. 61. num. 18.

Citatione facta ad certam horam, si actus fiat alia hora, non valet actus. decis. 23. num. 91.

Citandi sunt consanguinei, ubi requiritur à statuto eorum præsentia pro solemnitate actus. decis. 23. num. 97

Citatus cum clausula, quatenus sua putauerit interesse, non habetur pro legitimo contradictore. decis. 68. num. 16.

Citationis defectus insanabilis, uti tollens naturalem defensionem de iure diuino competentem. decis. 99. num. 6.

Citatio non requiritur, ubi periculum est in mora decis. 110. num. 3.

Ciuilitas conceditur validè à Concilio publico loci decis. 7. num. 1.

Ciuilitatis priuilegium transit etiam ad filios, licet nulla sit de eis facta mentio. decis. 7. num. 10.

Non est de substantia ciuilitatis, ut magistratus administratio accipiatur. decis. 7. num. 14.

In dubio pronunciandum pro ciuilitate. decision. 7. num. 21.

Ciuem creare potest populus, quamuis sit sub dominio, decis. 7. num. 4.

Ciuis dicitur creatus ex priuilegio, sicut dicuntur originarij. decis. 7. num. 5.

Et à die creationis gaudet omnibus priuilegijs, quibus originarij ciues potiuntur. decis. 7. num. 6.

Dicitur propriè ciuis, etiam electus ex priuilegio, decis. 7. num. 8. & venit appellatione ciuium. num. 9.

Electus in ciuem, dummodo tale quid faciat, si non facit, non desinit esse ciuis, sed agitur, ut faciat decis. 7. num. 22.

Clausula (sine præiudicio) dicitur præseruatiua sæpe. ctu possessorij, & petitorij. decis. 12. nu. 23. præseruatiua quo ad non expressa, non autem quoad expressa, num. 25. & 26. præseruatiua possessionis ulterius, aliàs censetur purè data possessio decis. 35. num. 20.

Clausula irritantes operantur effectum Bulla, eo ipso quod est promulgata, ita ut allegari non possit præscriptio, vel non usus, nisi data scientia Papæ. decis. 41. num. 32.

Saluis, &c. limitat, & restringit, decis. 50. nu. 75. & 470.

Ex certa scientia, & de plenitudine potestatis clausula cuius sint virtutis. decis. 50. num. 317.

In locum suum, & procuratorem in rem suam, quid importet

INDEX

portet. decis. 51. num. 9.

Si, & in quantum, clausula, in admissione appellationis, nihil ponit inesse. decis. 58. num. 11.

Ponens in locum suum, & procuratorem faciens, vt in rem propriam, clausula, operatur, vt cessionarius possit agere contra debitorem cessum, omisso cedente. decis. 61. num. 16.

Omni meliori modo, clausula, operatur, quod testamentum in scriptis conuerti possit in nuncupatiuum. decis. 68. num. 114.

Pro se, & filijs, clausula, facit concessionem ex pacto, & prouidentia, ita vt vnus non possit praeiudicare alteri. decis. 77. num. 4.

Summariè, & de plano, clausula, quid importet. decis. 92. num. 25.

Rato manente pacto, clausula, censetur apposita in omnibus contractibus bonae fidei. decis. 95. num. 21.

Et operatur effectum instrumenti cumulatiuè in fauorem obseruantis contractum. decis. 95. num. 22. & 24.

Operatur poenam videlicet, vel interesse, ad quod quis se obligauit, & insimul pacti obseruantiam. decis. 95. num. 23.

Specialitas generalitati non deroget, & è contra, clausula in obligatione operatur, vt specialis non impediat generalem. decis. 96. num. 27.

In solidum, clausula, excludit excussionem. decis. 96. num. 54.

In fine instrumenti clausula posita, non dicitur stare principaliter, sed accessoriè. decis. 101. num. 33. & 34.

Nec potest respicere substantiam contractus, neque illum ampliat, sed dimittit in suo robore. decis. 101. num. 35.

Quod instrumentum census intelligatur factum iuxta tenorem Bullae Pij V. super forma creandi census, licet pertineat ad partem dispositiuam instrumenti, non tamen supplet formam omissam, decis. 101. num. 36.

Et est apponenda talis facultas explicitè in instrumento ex Constit. Martini, & Pij. decis. 101. num. 37.

Ius, & iustitiam, in principio causae apposita, praesertim si causa sit summaria, operatur, vt vna via omissa alia intentari possit sine refectione expensarum. decis. 111. num. 19.

Non se adstringens posita in articulis operatur, vt articuli nihil certi contineant. decis. 116. numer. 40.

Clericus ligatur statuto laicorum quo ad ordinaria iudicij, dum litigat in foro saeculari. decis. 6. num. 23. Secus autem quo ad decisoria. numer. 26.

Quibus in casibus non gaudeat priuilegio fori. decis. 18. num. 25.

Non est diuersitas inter causas spirituales, & personas clericorum. decis. 71. num. 6.

Clerici sunt quid spirituale. decis. 71. num. 6.

Clericus non potest conueniri coram Iudice laico. decis. 89. num. 1.

Etiamsi esset clericus primae tonsurae. decis. 89. num. 2.

Et conuentus tenetur opponere declinatoriam fori. decis. 89. num. 3.

Et non opponens incurrit excommunicationem. decis. 89. num. 4.

Vel saltim puniri potest poena extraordinaria. decis. 89. num. 5.

Clericus opponens declinatoriam coram Iudice laico debet remitti ad Iudicem suum. decis. 89. nu. 6.

Clericus legatarius potest citari coram Iudice laico in confectione inuentarij, cum clausula, si sua putauerit interesse. decis. 89. num. 7. & 9.

Si clericus velit allegare aliquid pro suo interesse, ad actum impediendum coram Iudice laico, debet illud necessario deducere coram eo competente ipsius causae. decis. 89. num. 8.

Clericus citatus coram Iudice laico, si sua putauerit interesse dicitur reus. decis. 89. num. 9.

Clericus institutus à laico tenetur facere inuentarium coram Iudice laico. decis. 89. num. 11.

Sicut quando laicus est institutus haeres à clerico, decis. 89. num. 13.

Clericus institutus haeres, qui adiuit haereditatem non confecto inuentario, tenetur vltra vires haereditarias, sicut laicus. decis. 89. num. 12.

Et Episcopus executor testamenti facti à laico, tenetur conficere inuentarium coram Iudice saeculari. decis. 89. num. 14.

Nisi agatur de bonis clericorum, & personae Ecclesiasticae succedant, tunc enim fieri debet inuentarium per Iudicem Ecclesiasticum. decis. 89. num. 15.

Clerico minori, vel pupillo dari debet curator, vel tutor per Iudicem Ecclesiasticum, non autem saecularem. decis. 89. num. 16.

Clericus etiam ligat constitutio respiciens ordinatoria, decis. 96. num. 4.

Cognitio summaria praeiudicium non affert parti absenti, & non citatae. decis. 110. num. 5.

Collatio iuris patronatus facta ab ordinario infra tempus ad praesentandum sustinetur, si Patroni infra tempus debitum non contradicunt. decis. 107. num. 26.

Collatio bonorum cessat ex voluntate parentis, siue tacita, siue expressa, decis. 50. num. 1. 73. & 175. ex veriori, & receptiori, num. 184. & 186.

Et voluntas potest constare etiam ex testamento nullo, vel alia dispositione nulla; decis. 50. num. 73. & 218.

Et verba, quae non possunt aliud importare, aequipollent expressae prohibitioni. decis. 50. nu. 8.

Et tacita prohibitio habetur ex coniecturis, & verbis generalibus. decis. 50. num. 185.
Et coniectura est ex inæqualitate dotium inter filias constitutarum. decis. 50. num. 2.
Et quando pater declarat, quod vna ex filiabus rem aliquam habeat vltra diuisionem. decis. 50. num. 3.
Et quando pater omnia bona distribuit inter filias, nihil indecisum relinquendo. decis. 50. num. 4. & 202.
Et deducitur prohibitio, si pater mandat ne filiæ audeant venire contra per eum disposita in testamento. decis. 50. num. 15.
Nec habet locum inter eos, quibus non debetur legitima. decis. 50. num. 16. & 140.
Et cessat in successione ex fideicommisso. decis. 50. num. 17. 134. & 162.
Et quando oritur maxima inæqualitas. decis. 50. num. 27.
Et quando dotes in testamento prælegantur. decis. 50. num. 120. & 216. & 230. & 272.
Etiamsi testator mandet, vt in eius hæreditate æqualiter filiæ succedant. decis. 50. num. 24.
Et quando pater sua bona inæqualiter distribuit. decis. 50. num. 205.
Et quando pater in distributione partium suæ hæreditatis inter filias mentionem fecit dotis vni ex filiabus constitutæ. decis. 50. num. 206.
Et quando relinquitur filia ex titulo collationi incongruo. decis. 50. num. 208.
Vt si donauit filio tanquam extraneo. decis. 50. num. 152. 172. & 209.
Vel ob benemerita. decis. 50. num. 164. & 210.
Vel vt habeat in peculium castrense, vel quasi. decis. 50. num. 166. & 210.
Vel aduentitium. decis. 50. num. 165. & 170. & 210.
Et cessat in legato. decis. 50. num. 134. 162. & 215.
Et dos per modum legati relicta, non confertur. decis. 50. num. 205.
Et in his, quæ relicti vim habent. decis. 50. numer. 162.
Et in dotis filio præsbitero ad titulum patrimonij. decis. 50. num. 167.
Et in dotis filio Doctori, & Aduocato studiorum causa. decis. 50. num. 168.
Quia reputatur, quasi castrense, decision. 50. num. 164.
Et in datis filio iure primogenituræ. decis. 50. num. 171.
Et in dato filio, vt illud habeat præcipuum. decis. 50. num. 221. & 234.
Et quando pater prohibuit detractionem legitimæ. decis. 50. num. 227.
Et quando in testamento iussit dotes constitutas inuiolabiliter præstari. decis. 50. num. 233.
Collatio fit per diminutionem portionis bonorum. decis. 50. num. 13.
Pater mandans in testamento, quod eius tota hæreditas absque diminutione ad hæredes substitutos deueniat, non censetur per hoc ardinasse collationem inter ipsos. decis. 50. num. 25.
Donatio simplex facta à matre, vel ab alio ascendente regulariter non confertur, nisi donans expressè dixerit. decis. 50. num. 76.
Collationi non subiacent aduentitia, decis. 50. numer. 148.
Nec dos data filiæ auo succedere volenti. decis. 50. num. 149.
Nec, quæ filius à patre acquisiuit titulo oneroso. decis. 50. num. 150.
Nec data filio in remunerationem. decis. 50. numer. 151.
Nec ea, quæ tempore mortis patris non possidentur. decis. 50. num. 153.
Nec collationis onus sequitur rem alienatam. decis. 50. num. 154.
Collatio fit deducto prius ære alieno. decis. 50. n. 155.
Nec confertur dos à communi patre nepti ex filio data. decis. 50. num. 156.
Æstimatio bonorum collatorum attenditur de tempore mortis patris. decis. 50. num. 158.
Non fit collatio quæsitorum post mortem patris. decis. 50. num. 159.
Non confertur donatio simplex causa mortis facta per patrem filio. decis. 50. num. 160.
Non fit nisi in casibus à iure expressis. decis. 50. num. 173. & 181.
Est de genere prohibitorum decis. 50. num. 174.
Collationis materia est stricti iuris. deci. 50. n. 176.
In dubio pronunciandum non esse locum collationi. decis. 50. num. 177.
Collatio non extenditur ob rationem seruandæ æqualitatis, seu vitandæ inæqualitatis. decis. 50. num. 178.
Collatio respicit priuationem iuris alterius. decis. 50. num. 179.
Conferre non tenetur, cui fuit plus relictum per patrem. decis. 50. num. 202.
Pater si voluit præiudicare filijs in legitima, multo magis voluisse dicitur in collatione. decis. 50. num. 229.
Collatio non est de essentia successionis. decis. 50. numer. 280.
Collatio est inducta de iure prætorio. decis. 50. numer. 292.
Non priuatur quis iure suo ob non factam solutionem. decis. 50. num. 294.
Exceptio collationis facienda non nocet, nisi opponatur. decis. 50. num. 295.
Collectæ non subiacent bona donata à patre filio, vt ad sacros ordines promoueatur, tàm de iure diuino, quàm positiuo. decis. 86. num. 1.
Col-

I N D E X.

Collecta est manus, quod imponitur principaliter persoaæ pro rebus. decis. 86. num. 3.

Collectas soluere spectat ad subditos. decis. 86. numer. 4.

Collectam clericis noa possunt laici imponere. decis. 86. num. 5. & 6.

Et coasuetudo contraria non est attendenda, vti contra libertatem Ecclesiasticam. decis. 86. num. 7. & 8.

Colonus non possidet. decis. 30. num. 17.

Sed habet tantùm detentationem, decision. 30. num. 14.

Non sibi, sed domino possidet pro tempore conductionis. decis. 30. num. 16.

Dicitur custos. decis. 30. num. 18.

Etiamsi in eius instrumento adesset precarium. decis. 30. num. 19.

Durante conductione prouidere debet Iudex, ne molestetur in sua detentatione, & portione colonica. decis. 30. num. 32.

Communitas non potest comparere in iudicio vti corpus misticum. decis. 34. num. 37.

Per Priores repræsentatur. decis. 34. num. 38.

Communitates subiectæ Sedi Apostolicæ non habent facultatem condendi statuta. decis. 94. nu. 1.

Vnde est necessaria confirmatio Papæ ad effectũ validitatis. decis. 94. num. 2.

Compensatio non admittitur de liquido ad illiquidum. decis. 19. num. 26.

Etiamsi de facili, & breui posset liquidari. decis. 19. num. 27.

Sed admittitur de liquido ad liquidum. decis. 46. num. 9.

Est debiti, & crediti contributio. decis. 50. num. 434.

Præceptum expressum præstandi dotem remouet compensationem. decis. 50. num. 252.

Solutio facta ab hærede præsumitur animo compensandi cum debito necessario in persona defuncti. decis. 72. num. 7.

Compromissum inter propinquos vigore statuti non comprehendit iuris quæstionem. decis. 6. num. 1. vel iuris clari. num. 8.

Quæstio iuris dubij est compromittenda sicut quæstio facti. decis. 6. num. 8.

Statutum de compromissis faciendis dicitur fauorabile. decis. 6. num. 29.

Et est amplectendum. decis. 47. num. 20.

In dubio pronunciandum est pro cõpromisso propter publicam vtilitatem. decis. 6. num. 29. decis. 47. num. 20.

Maximè quando est inter fratres germanos. decis. 47. num. 21.

Ad tollendum statutum de compromissis oportet, quod res sit clara. decis. 6. num. 30. Quia locum tantùm habet, vbi res est dubia. nu. 32.

In quæstione facti intrat compromissum. decis. 47. num. 23. & quando res dicatur dubia, nu. 31.

Concedendum est de facili, quod tibi non nocet, & alteri prodest. decis. 33. num. 5.

Personalis concessio dicitur, in qua exprimitur qualitas personæ cohærens. decis. 50. nu. 456.

Quod vni conceditur, alteri censetur denegatum. decis. 114. num. 6.

Concilium publicum loci concedere potest omne, quod potest vniuersitas. decis. 7. num. 2.

Representat totum populum. decis. 7. num. 3.

Concursus vt possit fieri ab inferiore collatore tria requiruntur, nempe Quod locus, in quo situm est beneficium, sit nullius Diœcesis, & immediatè subiectus Sedi Apost. Quod collator in eo loco habeat omnimodam, & quasi Episcopalem iurisdictionem, Et quod habeat ius congregandi Synodum. decis. 107. num. 12.

Aliter facta institutio ab inferioribus est irrita ex forma Conc. Trid. decis. 107. num. 13.

Conclusio in causa circumducitur per admissionem nouorum iurium. decis. 99. num. 9.

Condemnare potest Iudex in id, quod venit in consequentiam rei petitæ. decis. 40. num. 37.

Condemnatus pœna capitali cum publicatione bonorum non possidet ciuiliter, neque naturaliter. decis. 99. num. 39.

Condemnatus in contumaciam, & bannitus, non amittit ea, quæ sunt iuris communis. decis. 99. num. 45.

Condemnatus ex causa administrationis nõ appellat, nec eius hæres. decis. 103. num. 1.

Condictio indebiti competit aduersus liberationem erroneè factam. decis. 50. num. 448.

Competit ei, qui titubanti animo aliquid soluit, vel remittit. decis. 50. num. 449.

Condictio indebiti, & remedium reintegrandæ dantur pro re malè alienata recuperanda ex defectu nullitatis contractus. decis. 88. num. 36. & 87.

Condictione indebiti repetuntur vsuræ solutæ coactè. decis. 88. num. 78.

Sine causa competit etiam ad recuperandam possessionem. decis. 104. num. 7.

Conditio semper tacitè intelligitur, si pars petierit, in dispositione legis. decis. 13. num. 23.

Conditio extrinseca, & intrinseca quæ dicatur. decis. 94. num. 42.

Conditio nondum impleta nihil ponit in esse. decis. 104. num. 4.

Conditione non impleta res accepta conditionaliter restituenda venit. decis. 104. num. 5.

Et actus habetur pro non facto. dec. 104. num. 6.

Conductor non habet interdictum vti possidetis. dec. 30. num. 20.

Nec possidet sibi, sed locatori. decis. 30. num. 21. decis. 112. num. 8.

Imò dicitur non possidere, sed esse in possessione. decis. 112. num. 9.

Nec potest domini possessionem interuertere. dec. 30. num. 22. decis. 112. num. 7.

Conductor pradij cum obligatione Camerali, & iuramento, non potest expelli à singulari successore. decis. 30. num. 25.

Resoluitur tamen eius hypotheca per dationem insolutum factam anteriori creditori. decis. 30. num. 26.

Confessio spoliati acceptari potest respectu possessionis resecta qualitate vitij. decis. 15. num. 8.

Probat contra confitentem, tàm in iudicio manutentionis, quàm in restitutione in spolio. decis. 15. num. 9. decis. 40. num. 30.

Et operatur, vt procedi possit ad sententiam euocationis possessionis, etiam nullis terminis seruatis. decis. 40. num. 31.

Confessio continens diuersa facta, & separata, potest in parte acceptari, & in parte respui, nisi qualitas esset talis, qua actum, cui adijcitur redderet nullum. decis. 40. num. 32.

Confessio in iudicio operatur, vt agi possit contra tertium non nominatum in instrumento, & pronunciari in possessorio. decis. 40. num. 41.

Extraiudicialis facta prasente parte, probat. decis. 45. num. 1.

De iure canonico probat etiam absente parte facta. decis. 45. num. 3.

Erronea confessio non praiudicat. decis. 50. num. 439. decis. 117. num. 14.

Etiam iurata, geminata, & iudicialis. decis. 50. num. 440.

Confessio qualibet euanescit apparente errore. decis. 50. num. 443.

Confessio de recepta pecunia creditoris à fideiussore sufficit, vt ille possit agere contra debitorem. decis. 51. num. 20.

Et aequiparatur vera solutioni. decis. 51. nu. 21.

Procuratoris voluntaria confessio non nocet domino. decis. 59. num. 34.

Minoris confessio ignoranter facta prasumitur. decis. 67. num. 18.

Et non attenditur, quando non est verisimilis. decis. 67. num. 19.

Vel quando continet enormissimum lasionem. decis. 67. num. 20.

Confessio continens vnum dictum, est indiuidua, & non potest pro parte acceptari. decis. 75. num. 1.

Nisi qualitas haberet contra se iuris prasumptionem, nam tunc potest qualitas reijci. decis. 75. num. 5.

Etiam in criminalibus. decis. 75. num. 6.

Ex confessione qualificata reus non punitur pœna ordinaria. decis. 75. num. 3.

Confessio iudicialis habet in ciuilibus vim rei iudicatæ. decis. 75. num. 7.

Etiam facta in responsione ad positiones. decis. 75. num. 8.

Confessio facta in iudicio super positionibus est efficacissima probatio. decis. 75. num. 9.

Confessus non appellat. decis. 75. num. 10.

Etiamsi confessio esset facta in iudicio nullo. decis. 75. num. 11.

Confessio dotis receptæ per virum non praiudicat creditoribus. decis. 99. num. 55.

Etiamsi fateatur recepisse à socero, cognato, vel alio extraneo. decis. 99. num. 56.

Confessio ad positiones qualificata non habens contra se iuris præsumptionem, non diuiditur, sed cum sua qualitate acceptari debet. decision. 93. num. 25.

Admittitur tamen probatio in contrarium. decis. 93. num. 27.

Confessio debitoris non nocet fideiussori. decis. 117. num. 7.

Nisi sit iudicialis, & adminiculata. dec. 117. nu. 7.

Confirmans statutum dicitur dispositionem facere suam. decis. 28. num. 22. decis. 71. num. 2.

Dummodo confirmatio sit formalis, non autem permissiua. decis. 71. num. 3.

Confirmatio dat robur actui confirmato, non autem extendit illum ad id, quod in eo non continetur. decis. 71. num. 9.

Coniecturæ cessant, vbi de voluntate constat. decis. 50. num. 464.

Consensus, vel præsentia alicuius vbi requiritur in aliquo actu, dicens de nullitate ex defectu consensus, vel præsentiæ, tenetur probare, quod extaret persona, cuius consensus, vel præsentia requirebatur. decis. 68. num. 59.

Nec sufficit præsentia præsumpta ex domicilio, sed probanda est cum habilitate naturali. decis. 68 num. 67.

Saltem de die celebrati contractus. decis. 68. num. 68.

Consensus est causa efficiens contractus. decis. 88. num. 25.

Et si deficit per errorem, debet etiam deficere contractus. decis. 88. num. 26.

Consensus errantis nullus est. decis. 88. num. 27.

Consensui nihil magis est contrarium, quàm error. decis. 88. num. 28.

Constit. Marchiæ cap. 18. lib. 5. declaratur. decis. 10. num. 12. & 18.

Constitutio semper venit intelligenda, ne quis amittat ius suum, & indebitè damnum patiatur. decis. 49. num. 12.

Et potius toleratur, vt nihil operetur, quàm inferat alteri præiudicium. decis. 49. num. 13.

Constitutio condita à populo, pro lege communi habetur in illa Ciuitate. decis. 94. num. 8.

Constitutio reseruans exceptiones in fine litis, respicit ordinatoria. decis. 96. num. 3.

Respiciens ordinatoria ligat etiam clericos. decis. 96. num. 4.

Con-

INDEX.

Constitutio, quæ modum procedendi respicit, tangit causam, & non personam. decis. 96. num. 5.

Constitutum probat possessionem inter constituentem, & constitutarium. decis. 13. num. 15. decis. 30. num. 10. decis. 88. num. 9. decis. 112. num. 2.

Transfert veram possessionem; decis. 77. num. 5. decis. 96. num. 39.

Sed tamen per modum fictum. decis. 15. num. 1.

Et tam naturalem, quàm ciuilem. decis. 15. nu. 2. decis. 30. num. 7. decis. 96. num. 43. decis. 112. num. 3. decis. 120. num. 1.

Et ad quoscunque effectus. decis. 15. nu. 3. decis. 120. num. 1.

Et constitutario competit omne remedium possessorium adipiscendæ, recuperandæ, & retinendæ. decis. 15. num. 4. decis. 30. num. 8. dec. 77. num. 6. decis. 112. num. 5. & 6.

Etiam contra tertium. decis. 77 num. 6.

Et manutentio decis. 15. num. 5. & 33.

Etiam aduersus constituentem. decis. 30. numero. 9. & 24.

Constituti clausula nil operatur, nisi constituens possideat. decis. 15. num. 21. decis. 35. num. 33. decis. 96. num. 41.

De tempore constituti est probanda possessio constituentis ab eo, qui nititur constituto. decis. 15. num. 23. decis. 96. num. 41.

Constitutarius potest possessionem suam alteri cedere. decis. 30. num. 12.

Procurator non potest per clausulam constituti transferre possessionem, nisi cum speciali mandato. decis. 35. num. 34.

Per constitutum appositum in contractu nullo à principio, possessio non transfertur. decis. 40. num. 24.

Constituti clausula secundum aliquos in contractu census est inepta. decis. 96. num. 42.

Ratione hypothecæ auocatur possessio à tertio habente causam à debitore in vim clausulæ constituti. decis. 96. num. 49.

Constitutum præiudicat habenti causam à debitore, sicut præiudicaret ipsi debitori constituenti. decis. 96. num. 50.

Constitutarius possessionem propria auctoritate apprehendere potest decis. 112. num. 4.

Consuetudo quod populus impendat pro lampade ardente ante Altare, vel quod præstet alimenta Prædicatori, est seruanda. decis. 5. num. 9.

Consuetudo non inducitur restrictiua liberæ potestatis in his, quæ sunt mere facultatis. decis. 5. numer. 15.

Consuetudo contra publicam vtilitatem, & contra legem expressam inducta, non valet. decis. 31. num. 17.

Doctori etiam mortuo attestanti de consuetudine in his, quæ sunt facti, non creditur. decis. 31. num. 19. decis. 36. num. 9.

Maximè si non sit versatus in Curia, de cuius consuetudine attestatur. decis. 36. num. 10. dec. 110. num. 12.

Consuetudo non extenditur de loco ad locum, neque de persona ad personam. decis. 36. num. 11.

Probanda est in specie. decis. 36. num. 12.

Contractus ratione solemnitatis defectus reprobatus, non confirmatur iuramento. decis. 28. nu. 12.

Ex conuentione legem accipiunt. decis. 29. num. 17. decis. 88. num. 45.

Contractus siue nominati, siue innominati, qui deficiunt circa substantialia, & causam finalem, ipso iure resoluuntur. decis. 35. num. 46. & 48.

Contractu resoluto censentur resoluti omnes effectus. decis. 35. num. 63.

Ex contractu nullo à principio, non transfertur dominium. decis. 40. num. 23. Nec possessio. num. 24.

Ad rescissionem contractus opus est reuocatoria. decis. 40. num. 25.

Contractus vtilis, vel læsiuus ex toto æstimatur, non autem si ex aliqua parte. decis. 50. num. 474.

Contractus an sit censualis, vel emphyteuticus origo, rei inspicitur. decis. 60. num. 28.

Et vbi non apparet solutum laudemium potius censetur censualis, quàm emphyteuticus contractus. decis. 60. num. 41.

In contractibus, si non apparet quod actum sit, id sequimur, quod in illa regione frequentatur. decis. 60 num. 42.

Contrahentes censentur se conformare velle cum dispositione Statuti loci. decis. 67. num. 32.

Vbi in contractibus est requisita præsentia consanguineorum, illis non adhibitis, dicens illos adfuisse, & habiles, probare debet. decis. 68. num. 71.

Consanguineos interuenire potuisse in contractu mulieris, is tenetur probare, qui agit ad rescissionẽ contractus, decis. 68. num. 77.

Absentes consanguinei in contractu requisiti, quãdo sint expectandi, arbitrio Iudicis relinquitur, decis 68. num. 79.

Valet contractus, in quo simulatio est in persona. decis. 92. num. 13.

Quando lex, siue constitutio præcipit aliquid fieri tempore contractus, si forma non seruatur, contractus est ipso iure nullus. decis. 101. numer. 10.

Contractus à lege improbatus, non sustinetur etiam volente eo, in cuius fauorem annullatur. dec. 101. num. 19.

Æquitas non patitur, vt quis sentiat commodum ex contractu, quem pro parte sua non impleuit. decis. 104. num. 8.

Contradictor legitimus ille tantùm dicitur in materia l. fin. C. de edict. Diu. Hadr. qui lege permittente contradicit. decis. 68. num. 9.

Et tũc proceditu ordinario iudicio, non summario

prout

prout ille, qui habet titulum consimilem. dec. 68. num. 10.
Qui vult esse legitimus contradictor, parem titulum habere debet. decis. 68. num 11.
Vbi non est legitimus contradictor, heres substitutus mittitur in possessionem, & reus constituitur. decis. 68. num. 15.
Non habetur pro legitimo contradictore citatus cum clausula, quatenus sua putauerit interesse. decis. 68. num. 16.
Opinio Caualc. decis. 20. num. 31. & seqq. lib. 3. voluntis habentem titulum ab intestato esse legitimum contradictorem contra venientem ex testamento, reprobatur. decis. 68. num. 17.
Etiamsi ex statuto continuaretur possessio in haeredem, quia venientes ab intestato dicuntur habere imparem titulum. decis. 68. num. 19.
Vitiosè, & spoliatiuè possidens non est legitimus contradictor. decis. 116. num. 10.
Contrariorum vno electo aliud excluditur. dec. 50. num. 367.
Contumaciam propter potius, quàm ob delictum praesumitur lata sententia. decis. 99 num. 46.
Corrigenda sunt male dicta. decis. 50. num. 520.
In dubio iudicandum non esse correctum ius commune per statutum. decis. 68. num. 91.
Creditor dicitur habere fundatam eius intentionem ex instrumento crediti. decis. 2. num. 38.
Possidens retentionem habet pro suo credito, siue sit cum hypotheca, siue sine. decis. 19. num. 1. & 4.
Et siue creditum sit in pecunia, siue in alia re, & siue sit chirographarium siue non. dec. 19. n. 2.
Etiamsi agatur spolio. decis. 19. num. 3.
Etiamsi possidens sit commodatarius. decis. 19. num. 4.
Etiamsi creditor nulliter fuit immissus in possessione. decis. 19. num. 5.
Creditor, qui pignus accepit, non potest eo relicto post litem contestatam ad aliud transire. decis. 99. num. 57.
Creditor succedens debitori videtur eo ipso sibi soluisse, & satisfecisse. decis. 99. num. 48.
Neque ad hos requiritur factum Iudicis. decis. 99. num. 49.
Creditum haeredis extinguitur aditione non confecto inuentario, confecto autem inuentario, extinguitur per fictam solutionem. decis. 99. num. 50.
Creditor non est verisimile, quod diu negligat exigere. decis. 99. num. 53.
Maximè si facilis sit exactio. decis. 99. num. 54.
Creditor habens obligatum nomen debitoris, dicitur succedere in locum sui debitoris. decis. 44. num. 11.
Et possidere creditum suum in suo debitore. decis. 44. num. 12.
Et habere actiones competentes suo debitori, vtiles tamen non directas. decis. 44. num. 13. decis. 116. num. 3.
Vt agere possit contra nomen debitoris, quid seruare debeat. decis. 51. num. 11.
Creditum esse bonum, & exigibile idem sunt. decis. 61. num. 1.
Vbi creditor vendens sub hasta tenetur ad pretij restitutionem in casum euictionis, debitor suus liberatus non dicitur. decis. 81. num. 25.
Creditor ex multis bonis sibi obligatis potest eligere, in quibus velit consequi suum creditum. decis. 96. num. 22.
Est enim quaelibet res et in solidum obligata. decis. 96. num. 25.
Creditor habens specialem hypothecam in aliquibus bonis, & generalem in alijs, non potest vti generali, nisi excussa speciali, iuxta tex. in l. 2. C. de pign. decis. 97. num. 29.
Nisi tamen tertius possideat non vti debitor, sed vti emptor. decis. 97. num. 31.
Vel nisi apposita sit clausula in obligatione, ita tamen quod specialitas non deroget generalitati, &c. decis. 97. num. 32.
Vel nisi apposita sit obligatio Cameralis. decis. 97. num. 33.
Posterior habens hypothecam potior est eo, qui eam non habet. decis. 99. num. 19.
Creditur per hypothecariam potest auocare pignus, & illud retinere contra debitorem. decis. 99. num. 24.
Creditor secundus non cogitur afferre primo, nisi eam pecuniam, pro qua pignora erant obligata. decis. 99. num. 25.
Creditor habens plures res obligatas, si semel vnam elegit, post litem cõtestatam non potest variare, siue electio proueniat ex legis dispositione, siue ex dispositione hominis, decis. 99. nu. 57.
Nisi agatur de Saluiano, in quo ratione hypothecae omnia bona debitoris detineri possunt, tunc enim potest auocare rem, quamuis super alia lis pendeat, & omnia bona prosequi in satisfactionem crediti. decis. 99. num. 59.
Et non probato de satisfactione, non impeditur aliud remedium, & alia executio. decis. 99. num. 60.
Creditor possidens pignus non potest molestare fideiussorem. decis. 100. num. 22.
Creditor habens obligatum debitorem in forma Camerae, potest agere executiuè contra debitorem debitoris pariter in forma Camerae obligatum. decis. 111. num. 13.
Crudelis est, qui carnem suam odio prosequitur. decis. 85. num. 44.
Culpam, & dolum allegans probare tenetur. decis. 93. num. 3.
Et clarè, & specificè, ac certo, & limitato modo. decis. 93. num. 4.
Culpa tunc assistit nauicularium, quando casus propter illum euenit, qui aliàs non euenisset. decis. 93. num. 7.

Culpa

Culpa caret, qui facit rem licitam pro vitando damno. decis. 93. num. 29.
Non præsumitur culpa. decis. 93. num. 7.
Cumulatio petitorij, & possessorij admittitur parte non opponente. decis. 40. num. 40.
Curator non datur inuito. decis. 85. num. 12.

D

DAMNVM irreparabile dicitur in diffinitiua, vbi quis incideret in periurium, vel in contrarietatem. decis. 54. num. 12.
Idem est si esset in dubio. decis. 54. num. 13.
Damnum, & interesse probari, & liquidari debet. dec 93. num. 1.
Datio in solutum anteriori creditori resoluit hypothecam in instrumento locationis appositam. decis. 30. num. 26.
Datum semel validè non eget repetitione tacita. dec. 50. num. 306.
Dare nemo potest, quod non habet. decis. 99. numer. 51.
De debitore statutum loquens comprehendit cessionarium. decis. 46. num. 16.
Quando tamen est exorbitans à iure communi, non extenditur ad cessionarium. decis. 46. numer. 26.
Debitor sub conditione, ea pendente, regulariter non tenetur cauere. decis. 76. num. 5.
Nisi aliqua iusta causa subsisteret. decis. 76. numer. 7.
Et causa cognita. decis. 76. num. 8.
Et causa debet superuenire post contractum. dec. 76. num. 9.
Et quando superuenire causa dicatur. decis. 76. num 10.
Non mutata conditione debitoris satisdatio non datur. decis. 76. num. 11.
Debitor debitoris rectè soluit creditori sui creditoris. decis. 108. num 9.
Debitor soluens vigore proclamatū Iudicis sub certa pœna consequitur liberationem. decis. 108. num. 10.
Debitor *soluens mandato Iudicis rectè procedentis liberatur. decis. 108. num. 11.*
Debitoris confessio non nocet fideiussori, nisi sit indicalis, & adminiculata. decis. 117. num. 7.
Decimarum in quasi possessione datur manutentio, licet non fuerit exactum per multos annos. decis. 41. num. 14.
Nisi solutio fuerit denegata, & possessio interuersa. decis. 41. num. 15.
Vel nisi debitores intellexerint agnoscere debitum pro parte tantùm. decis. 41. num. 16.
Per solutionem partis decimarum dicitur quis cōstitutus in quasi possessione exigendi totum. decis. 41. num. 19.
Declaratur, & explicatur Hond. cons. 48. lib. 1. decis. 67. num. 36.
Et cons. 21. lib. 2. decis. 16. num. 20.
Rolan. cons. 6. lib. 1. Rot. in antiq. decis. 104. & Greg. *decis. 362. num. 8. decis. 30. num. 30.*
Auth. ex testamento, C. de collat. decis. 50. numer. 23.
Giouagn. cons. 87. decis. 50. num. 26.
Decian. cons. 22. nu. 16. lib. 2. & Menoch. cons. 1166. nu. 12. 13. & 14. decis. 50. num. 258.
Decis. Canalc. 546. nu. 4. decis. 67. num. 37. l. 2. C. de condit. indeb. quomodo procedat. decis. 88. *num. 83.*
Riminal. cons. 228. & Giouag. *cons. 83. decis. 50. num. 268.*
Statutum Montis Georgij de melioramentis factis à marito in bonis dotalibus. decis. 59. num. 66. 68. & 70.
Statutum Mutinæ, & Ferrariæ de non relinquendo vxori vltra vsumfructum. decis. 50. num. 310. & seqq.
Declaratio de nouo nihil inducit. decis. 18. num. 8.
Probat contra declarantem. decis 35. num. 35.
Declaratio debet præcedere, & non sequi actum, qui solet importare aditionem. decis. 51. num. 34.
Maximè vbi de tertij præiudicio agitur. decis. 51. num. 35.
Declaratiua voluntatis protestatio non operatur in his, quæ à voluntate nostra non dependent. decis. 51. num. 33.
Declaratoria requiritur in omnibus, quæ non trahunt secum executionem. decis. 43. num. 4.
Decretum continens duo capitula, quorum vnum recipit appellationem, aliud non indistinctè admittit appellationem. decis. 12. num. 10. maximè quando capitula sunt vnica verborum structura concepta. num. 11.
Decretum est indiuiduum. decis. 68. num. 55.
Inualidum est, quod non iustificatur ex actis decis. 15. num. 14.
Nullum est factum sine causa cognitione. decis. 23. num. 96.
Et non supplet defectum consensus, seu præsentia non citatorum. decis. 23. num. 96
Iniustum notoriè dicitur, quod non iustificatur ex actis. decis. 35. num. 6.
Ad effectum reuocandi decretum inappellabile vigore statuti requiritur notoria iniustitia dec. 49. num. 14.
Sufficit tamen, si petatur restitutio in integrum pro minore non audito. decis. 49. num. 15.
Et retractatur ita æquitate, & iustitia suadente. decis. 49. num. 18.
Natura causæ facit decretum appellabile. decis. 57. num. 1.
Si decretum in materia executiua non iustificatur ex se, sed pendet ab alio articulo, veluti si constet de potioritate alicuius, est appellabile. decis.

decis. 57. num. 2.

De esfractando latum inter dominum, & conductorem non recipit appellationem, secus si inter alios contendentes prælationem in conductione. decis. 57. num. 11. & 12.

De consignando non admittit appellationem, nisi natura causæ aliud inferret. decis. 57. num. 13. & 14.

A decreto iniusto datur appellatio, etiamsi materia esset inappellabilis. decis. 62. num. 13.

In dubio præsumitur pro decreto. decis. 67. numer. 25.

Nisi constet de nullitate ipsius. decis. 67. num. 26.

Decretum Iudicis præsumitur factum ex causa vera. decis. 68. num. 60.

Et contrarium asserenti incumbit onus probandi. decis. 68. num. 61.

Actus præsumitur validus, si adsit decretum Iudicis. decis. 68. num. 62.

Decretum Iudicis subrogationis viciniorum loco proximiorum, præsumi facit consanguineos non adesse. decis. 68. num. 73.

Et habet tale decretum præsumptionem validitatis, donec contrarium probetur. decis. 68. numer. 74.

Vbi requiritur præsentia consanguineorum, & decretum Iudicis, decretum non supplet defectum consanguineorum, secus verò vbi requiritur sola præsentia alicuius. decis. 68. num. 75. & 76. decis. 82. num. 38.

Decretum Iudicis ex falsa causa interpositum, non valet. decis. 88. num. 24.

Decretum concessionis literarum monitorialium super articulis, æquipollet decreto testes esse admittendos, vel non. decis. 90. num. 3.

Delegari non solent, quæ sunt meri imperij. decis. 85. num. 56.

Delicti exclusiua interpretatio est facienda in dubio. decis. 68. num. 110.

Et sententia potius præsumitur lata propter contumaciam, quam ob delictum. decis. 99. nu. 40.

Dementi, & fatuo prouidendum est de curatore. decis. 24. num. 13. & 17.

Probanda est dementia de tempore actus per eum, qui vult actum infringere. decis. 24. num. 3.

Dementia est quid inuisibile, quæ percipitur iudicio intellectus, & in ea possunt testes de facili errare. decis. 24. num. 4.

Testi de dementia deponenti non creditur, nisi rationem sui dicti exprimat. decis. 24. num. 5.

Probatur ex verbis, vel factis. decis. 24. num. 6.

Et ex attestatione Physici. decis. 24. num. 9.

Mentis captio, & furor sunt passiones cerebri, medicis nota. decis. 24. num. 10.

Sufficiunt testes singulares ad probandam dementiam. decis. 24. num. 11.

Probatio dementiæ plurimum residet in arbitrio Iudicis. decis. 24. num. 12.

Demens æquiparatur pupillo, & viduæ, & dicitur miserabilis persona. decis. 24. num. 14.

Demens contrahere non potest, nec de rebus suis disponere, nisi habeat dilucida interualla, & quidem perfectissima. decis. 24. num. 15.

Denunciationis defectum faciendæ ex forma statuti, non supplet extraiudicialis scientia. decis. 28. num. 26.

Non facta denunciatio probatur ex negatione agentis. decis. 40. num. 9.

Depositum, vt suffragetur, fieri debet intra tempus à statuto præscriptum. decis. 19. num. 28.

Depositarius non appellat. decis. 27. num. 15.

Depositum est nullum factum sine citatione creditoris. decis. 46. num. 5.

Nisi subsequatur intimatio. decis. 46. num. 6.

Et dummodo præcessit decretum de deponendo. decis. 46. num. 7.

Depositi nullitas non afficit dominum census. decis. 94. num. 15.

Vt releuet, debet esse purum, & sine aliqua conditione extrinseca. decis. 94. num. 28. & 43.

Itaut possit creditor ad sui libitum illud recipere. decis. 94. num. 29.

Ad effectum vt sit loco solutionis, debet pecunia numerari. decis. 94. num. 30.

Et quod depositarius se obliget ad restitutionem depositi. decis. 94. num. 31.

Desertio probatur ex dinumeratione dierum, quibus Iudex sedere debet. decis. 18. num. 33.

Et requiritur calculatio dierum computandorum, vel non computandorum. decis. 43. num. 7.

Attenditur etiam in causis paruis. decis. 14. numer. 34.

Ad euitandam desertionem non vnica tantùm protestatio sufficit, sed plures requiruntur. decis. 14. num. 37.

Et in dubio pronunciandum pro non desertione. decis. 4. num. 34.

Maximè vbi constat de bono iure. decis. 4. nu. 36.

Desertio appellationis inducitur per Constit. Mareb. lib. 6. cap. 9. decis. 43. num. 1.

Et licet fiat ipso iure, tamen requiritur declaratoria Iudicis. decis. 43. num. 3.

Iudex appellationis declarare tenetur causam desertam. decis. 48. num. 6.

Aliàs sententia eius est nulla. decis. 48. num. 7.

Deserta instantia, sententia secunda si proferatur, est nulla. decis. 48. num. 11.

Deseritur appellatio per lapsum termini assignati à Iudice. decis. 66. num. 1. & 4.

Et per lapsum termini à iure assignati. decis. 66. num. 2.

Et in vtroque casu potest Iudex suam sententiam executioni demandare absque citatione. decis. 66. num. 3. & 4.

Etiamsi

Etiamsi assignatio termini non sit facta vnico contextu, sed post aliquot dies ab actu admissæ appellationis. decis. 66. num. 5.

Appellatione deserta in terminis Constit. March. lib. 6. cap. 9. non potest dici de nullitate etiam euidenti. decis. 102. num. 5.

Quod intelligitur de nullitate deducta per modum actionis, non autem per viam exceptionis, quæ durat per 30. annos. decis. 102. num. 6.

Fatalibus elapsis, & non constito de bono iure per transportationem actorum Rota Maceraten. solet pronunciare causam desertam, & sententiam exequendam. decis. 102. num. 15.

Deuolutioni non est locus, nisi probetur linea finita. decis. 16. num. 5.

Vbi est dubia, non agitur iudicio possessorio per viam associationis, sed petitorio. decis. 16. num. 7. 8. & 16.

Vbi agitur de deuolutione ob non solutum canonem, an dominus directus possit auctoritate propria capere possessionem, est maxima controuersia inter Doctores. decis. 16. num. 17.

Deuolutio vbi præceditur ob lineam finitam, non potest dominus directus propria auctoritate ingredi possessionem. decis. 16. num. 18.

Etiam stante pacto ingrediendi propria auctoritate. decis. 16. num. 19.

Dominium est plenè probandum, quando agitur de deuolutione. decis. 60. num. 8.

Secus si incidenter, vt pro solutione canonis nam tunc sufficiunt leuiores probationes etiam in præiudicium tertij. decis. 60. num. 9. & seqq.

Dictio, &, in materia odiosa, & exorbitanti stat semper copulatiuè. decis. 45. num. 14. decis. 94. num. 13.

In oltre, vltra, vlterius, & item, dictiones stant continuatiuè, & geminatiuè. decis. 50. num. 9. 10. & 11.

Post, dictio est apta comprehendere actum, qui fit etiam ex interuallo. decis. 66. num. 6.

Quicunque, dictio omnes complectitur. decis. 50. num. 326.

Similiter, dictio coniungit, & repetit omnes qualitates præcedentes orationis. decis. 59. nu. 69.

Videlicet, dictio est restrictiua ad partem tantùm expressam. decis. 91. num. 10.

Vltra, dictio diuersimodè accipitur. decis. 50. num. 296. & seqq.

Vt supra, dictio limitat dispositionem ad casum præcedentem. decis. 50. num. 248.

A. & Ab monosyllaba stant separatiuè quo ad alia bona. decis. 91. num. 9.

Dilapidationis suspicio cessat in diuite, & nobili persona. decis. 12. num. 13.

Diligentia adhibita in executione probatur per relationem executorum attestantium nil inuenisse, in quo potuerit fieri executio. decis. 65. nu. 10.

Dispensatione Pontifex non censetur habere ratum, quod prius illicitè gestum fuerit, sed impartitur licentiam contrahendi non obstante impedimento ipsi narrato. decis. 84. num. 11.

Dispositio præsumitur facta ex causa necessaria. decis. 50. num. 176.

Dispositio l. hac edictali, C. de secund. nupt. locum habet etiam in vsufructu. decis. 87. num. 7.

Diuersitatem rerum arguit diuersitas rationis subiectæ, temporis, & actuum. decis. 50. nu. 432.

Ex diuersis non infertur. decis. 50. num. 433. decis. 60. num. 51. decis. 74. num. 11. 93. num. 15.

Diuersa vbi est ratio, diuersum ius statui debet. dec. 60. num. 50.

Vbi diuersitatis ratio afferri non potest, sub dispositione continente actum frequentiorem, comprehenditur etiam actus minus frequens. decis. 116. num. 32.

Vna, & eadem res diuerso iure censeri non debet. decis. 119. num. 2.

Diuisionem non recipiunt connexa, & conglutinata. decis. 93. num. 26.

Et pro vno haberi debent. decis. 94. num. 7.

Dolo facit, qui petit, quod restituturus est. decis. 20. num. 6. decis. 79. nu. 5. decis. 100. num. 35.

Quod verum, quando restitutio statim est facienda; secus si ex interuallo. decis. 79. num. 6.

Imputatur ei, qui contrarium facit eius, quod facere debet. decis. 29. num. 32.

Dolus non præsumitur. decis. 93. num. 6.

Dominium ex contractu nullo à principio, non transfertur. decis. 40. num. 23.

Dominium inuestientis inuestitura non probat; decis. 60. num. 3.

Nec conductio, solutio, & recognitio tanquam tituli inhabiles ad translationem dominij. dec. 60. num. 4. & 22.

Dominium non pendet ab assertione concedentis, seu recipientis rem emphyteuticam. decis. 60. num. 5.

Dominium est plenè probandum, quando agitur de deuolutione. decis. 60. num. 8.

Quando autem agitur incidentee, vt pro solutione canonis, tunc sufficiunt leuiores probationes decis. 60. num. 9. & 22.

Etiam in præiudicium tertij. decis. 60. num. 10. & 11.

Dominus directus contra possessorem habet duo remedia, vel actionem directam pee petitorium, vel can. reintegranda 3. quæst. 1. decis. 60. num. 12.

Declara, vt in decis. 60. num. 13. & seqq.

Donatio causa mortis magis legato, quàm contractui æquiparatur. decis. 50. num. 161.

Inofficiosa donatio rescinditur tantùm, vsque ad legitimam. decis. 50. num. 243.

Dona-

Donatio per traditionem effectum sortitur. decis. 50. num. 435.

Donatio semel effectum sortita, amplius retractari non potest. decis. 50. num. 437.

Donare, & remittere est perdere. decis. 67. num. 22.

Donatio propter nuptias dicitur augumentum dotis factum à marito, maximè in instrumento dotali in continenti post assignationem dotis. decis. 67. num. 29. & 30.

Donatio propter nuptias soluto matrimonio recurritur ad maritum donantem, & eius haeredes. decis. 67. num. 31.

Donatio copulatoria matrimonij libidinis causa non valet. decis. 75. num. 13.

Nisi detur causa dotis. decis. 75. num. 14.

Donatio facta per matrem filio contemplatione matrimonij, & ad effectum, vt onera matrimonij commodè sustineantur, non requirit solemnitates statutarias. decis. 77. num. 9.

Et multo magis quando etiam est facta filijs nascituris ex filio donatario. decis. 77. num. 10.

Dotis receptæ confessio, vbi praecedit promissio praeiudicat marito confitenti haeredibus, creditoribus, & alijs quibuscunque. decis. 44. nu. 18.

Dos mulieri deseruire debet pro oneribus matrimonij decis. 84. num. 12.

Lucrum dotis à statuto delatum viro, intelligitur deducta prius legitima filij primi matrimonij. decis. 87. num. 2.

Nisi fuerit expressè per statutum derogatum l. hac edictali, C. de secund. nupt. decis. 87. num. 3.

Et in dubio facienda est interpretatio, vt non censeatur derogatum d. l. hac edictali. decis. 87. num. 4.

Valet conuentio, vt quandiu dos non redditur, soluantur fructus census assignati, vel assignandi. decis. 88. num. 43.

Ante assignationem tamen non tenetur debitor ad fructus. decis. 88. num. 44.

Interesse peti potest à marito ob non solutam dotem, dum sustinet onera matrimonij. decis. 88. num. 54.

Nisi tamen facta sit conuentio, non de interusurio soluendis, sed de soluendis fructibus census ex natura contractus dotalis, nam tunc proceditur secundum regulas iuris communis. decis. 88. num. 55.

Ius petendi interusuria dotalia cedi non potest, vti quid personale marito tantùm competens ratione onerum matrimonij. decis. 88. num. 60.

Dotis receptæ confessio facta per virum non praeiudicat tertio creditori. decis. 99. num. 55.

Etiamsi fateatur recepisse à socero, genero, vel alio extraneo. decis. 99. num. 56.

Constante matrimonio vxor nullum ius habet repetendi dotem. decis. 111. num. 17.

Nisi probet vrgentiam viri ad inopiam, vel cum cepisset vti male substantia sua. decis. 111. numer. 18.

Speciali fauore dotis mulier, vbi bona viri non suppetunt potest agere contra tertium rem aestimatam possidentem. decis. 113. num. 6. & 7.

Fundus dotalis remanet etiam soluto matrimonio. decis. 118. num. 2.

Mulier censetur fundum dedisse in dotem viro, vt fructus solummodo ad eum pertineant. decis. 118. num. 3.

Dos soluto matrimonio per mortem mulieris applicatur filijs, non vti haeredibus matris, sed vi consuetudinis Martini. decis. 118. num. 14.

Dos vt mulieri longiori die, quàm à iure constitutum est reddatur, non valet pactum. decis. 79. num. 10.

Nisi esset factum cum patre, qui dotauit. decis. 79. num. 13.

Vel non ageretur de praeiudicio mulieris. decis. 79. num. 16.

In dote restituenda mulieri, conditio melior fieri potest, non autem deterior. decis. 79. numer. 11.

Dotis non solutæ fructus debentur marito decis. 83. num. 1.

Sustinenti onera matrimonij. decis. 115. nu. 11.

Etiamsi consistat in mobilibus. decis. 83. num. 2.

Et ei debentur loco alimentorum, ad quæ tenebatur pater. decis. 83. num. 4.

Interusuria dotis non soluta peti non possunt per haeredes mariti, quia taciturnitate ipsius remissa videntur. decis. 83. num. 6.

Dos soluto matrimonio sine filijs reuertitur ad patrem dotantem. decis. 79. num. 5.

Fructus dotis ex interuallo restituendæ sunt mariti, vel eius haeredum. decis. 79. num. 7.

Si actio dotis in filia consolidatur pactum cum patre conuentum filiæ non nocet, nisi consenserit, vel sit haeres patris. decis. 79. num. 15.

Pater tenetur filiam iterum maritare, & dotare. decis. 79. num. 14

Dos data nepti, non est profectitia, sed aduentitia. decis. 50. num. 157.

Bona praeter dotem data filiæ nubenti non compensantur in dotem. decis. 50. num. 225.

Et ideò vtrumque debetur decis. 50. num. 226.

Valet consequentia, dos non subiacet diuisioni, ergo non confertur vti quid indiuisibile. decis. 50. num. 274.

Dotalis res pro melioramentis retineri non potest. decis. 59. num. 13

De augumento dotis idem iudicatur, quod de ipsa dote, & dicitur dos. decision. 67. numero. 28.

Quod verum quando prouenit ab vxore, vel alio pro ea, secus si à marito, quia tunc dicitur donatio propter nuptias, etiā sub nomine dotis, vel augu-

augmenti. decis. 67. num. 29.
Maximè si factum sit in instrumento dotali, & in continenti post assignationem dotis. decis. 67. num. 30.
Possessio rerum dotalium, viuente uxore, est penes virum. decis. 68. num. 131.
Dominium verò est penes vxorem. decis. 68. num. 132.
Nisi consistat in rebus æstimatis, tunc enim est penes virum. decis. 68. num. 133.
Dicitur tamen vxor, siue res sint æstimatæ, siue non habere dominium naturale, & possessionem naturalem. decis. 68. num. 134. & 137.
Vxori ratione bonorum dotalium competunt remedia possessoria. decis. 68. num. 138.
Vxor constante matrimonio non amittit rerum dotalium dominium, nec possessionem, sed habet impeditas actiones. decis. 68. num. 140.
Dubius erranti æquiparatur. decis. 50. num. 444.
Duo possunt eodem tempore vti, & frui eodem fundo diuersis respectibus. decis. 30. num. 27.
Vbi in promulgatione edicti duo requiruntur, nisi adsit vtriusque requisiti concursus, non potest edictum operari effectum suum. decis. 43. nu. 13 decis. 94. num. 12.
Duæ rationes si concurrunt in dispositione, vna deficiente remanet dispositio, quia vtrique in solidum attribuitur. decis. 47. num. 14.
Dux Mutinæ in eis Ducatu omnia iura Imperij habet cum plenitudine potestatis. decis. 50. nu. 316.
Serenissimi Ducis Mutinæ benignitas, & clementia commendatur. decis. 50. num. 321.

E

ECCLESIÆ Parochialis refici, & restaurari debent ex fructibus ipsarum Ecclesiarum, & in defectum illarum onus restaurandi spectat ad eorum patronos, & tandem ad Parochianos ex dispositione Conc. Trid. decis. 5. num. 7. nisi esset in contrarium consuetudo, num. 8.
Qui tenetur ad refectionem Ecclesiæ, tenetur accessoriè etiam ad refectionem domus ipsius. decis. 5. num. 5.
Rector Ecclesiæ reficiendo Ecclesiam, non potest apponere insignia, seu arma propria, quia id facit ex necessitate. decis. 5. num. 12.
Fauor Ecclesiæ eodem modo communicatur eius Rectori, vt è contra. decis. 26. num. 34.
Ecclesiæ nomine venit Episcopus, & Rector Ecclesiæ. decis. 26. num. 36. & 37.
Ecclesia dicitur possidere, quando Rector non possidet vti Rector. decis. 26. num. 38.
Ecclesiæ competit manutentio, licet Plebanus aliquis habuerit se pro spoliata. decis. 41. num. 21.
Electio mala est in culpa. decis. 10. num. 42.
Electio loci in alternatiuis est stipulantis. decis. 88. num. 50.
Ante electionem debitum alternatiue non dicitur debitum. decis. 88. num. 51.
Nec incurritur mora soluendi ante electionem. decis. 88. num. 52.
Nec oritur exercitium obligationis. decision. 88. num. 53.
Electio est creditoris, qui habet omnia bona debitoris obligata, experiri contra quæ mauult in satisfactionem sui crediti. decis. 99. num. 62.
Via, quam quis elegit sibi patere debet. decis. 110. num. 24.
Emancipatio filio Instituto sub onere collationis datur bonorum possessio. decis. 50. num. 290.
Et antequã caueat de collatione facienda, decedens transmittit ius succedendi in suum heredem. decis 50. num. 291.
Emphyteusis concessa cum clausula, pro se ipso, & eorum acquirentium heredibus vsque ad tertiam generationem, comprehenduntur etiam pronepotes. decis. 16. num. 6.
Agens ad caducitatem, & rem emphyteuticam debet probare nedum emphyteusim, sed etiam illius dominium plenè, & concludenter. decis. 60. num. 1.
Nec sufficit instrumentum locationis, siue concessionis in emphyteusim. decis. 60. num. 2.
Etiam res aliena concedi potest in emphyteusim, vel locari. decis. 60. num. 6.
Quamuis ab alio sit possessa. decis. 60. num. 7.
Dominium non pendet ab assertione concedentis, vel recognitione recipientis rem emphyteuticam. decis. 60. num. 5.
Assertio facta in instrumento, quando res cognoscitur ab Ecclesia, probat potius censum, quam emphyteusim. decis. 60. num. 24.
Etiam quod cõstet longissimo tempore fuisse solutum decis. 60. num. 25.
Et hoc procedit nedum in priuato, sed etiam in Ecclesia. decis. 60. num. 26.
Emphyteuta non potest actum facere, per quem efficiatur deterior conditio domini directi. decis. 104. num. 14.
Emphyteuticus contractus est magis onerosus, quam sit census. decis. 60. num. 33.
Quia non potest res emphyteutica alienari sine consensu domini directi. decis. 60. num. 34.
Et quia per alienationem incurritur caducitas. decis. 60. num. 35.
Et ex non solutione canonis res aufertur. decis. 60. num. 36.
Emphyteuticus contractus non præsumitur, nisi euidentissimè de illa appareat. decis. 60. num. 37.
Emphyteusis alienari non potest sine beneplacito, & reseruatione domini directi, quod est de natura ipsius contractus. decis. 60. num. 40.
Emptor rei emphyteuticæ debet soluere laudemium. decis. 60. num. 41.

Emphy-

Emphyteusis est probanda per scripturas, & non per præsumptiones. decis. 60. num. 43.

Emens per subhastationem de Iure communi statim fit dominus irreuocabiliter. decis. 46. numero 18.

Contrarium verò inspecto statuto Camerini. decis. 46. num. 19.

Emptor rei emphyteuticæ tenetur soluere laudemium. decis. 60. num. 41.

Emptor est securus etiam absque cessione, quando pretium rei emptæ peruenit ad priores creditores. decis. 74. numer. 7. & 10. decision. 109. numer. 12.

Et ius excipiendi transit in singularem successorē habentem causam ab illo, qui soluit creditori anteriori. decis. 74. num. 8.

Emptio, & venditio consistere non potest, nisi diffinito certo pretio, vt de substantia contractus. decis. 78. num 3.

Emptor, de cuius pecunia fuit solutum primo creditori, potest excipere de retentione pro illa quantitate pecuniarum suarum, quæ peruenit ad priores creditores. decis. 109. numer. 12. & 13. contra, num. 14. Sed intellige, & declara, vt num. 15. & 16.

Episcopo aliquid attestanti per litteras creditur. decis. 14. num. 30.

Error calculi semper debet corrigi. decis. 50. numero. 99.

Error probatur, si demonstretur rem aliter se habere. decis. 50. num. 102.

Et ex coniecturis, & ex veritate facti, quæ ostenditur in contrarium. decis. 55. num. 14. & seqq.

Et si apparet fuisse admissa aliqua non amittenda decis. 50. num. 103.

Et quietatio facta per errorem non præiudicat. decis. 50. num. 104.

Error remouet consensum ab actu. decis. 50. num. 438. decis. 88. num. 27.

Errantis nulla est voluntas. decis. 50. num. 441.

Erronea confessio non præiudicat. decis. 50. numero. 439.

Etiam iurata geminata, & iudicialis. decis. 50. num. 440.

Errore apparente confessio qualibet euanescit. decis. 50. num. 443.

Erranti dubius æquiparatur. decis. 50. num. 444.

Humanum est errare. decis. 50. num. 517.

Non est leuitas cognito errore, recedere. decis. 50. num. 521.

Si deficit consensus per errorem, debet etiam deficere contractus. decis. 88. num. 26.

Nil magis consensui aduersatur, quàm error. decis. 88. num. 28.

Error in facto semper emendari potest. decis. 88. num. 29.

Maximè vbi agitur de damno vitando. decis. 88. num. 30.

Et per errorem non debet quis rem suam amittere. decis. 88. num. 31.

Minor ætate præsumitur ignorans, & in errore probabili ob ignorantiam facti. decis. 88. numero 32.

Maximè in minore hærede. decis. 88. num. 33.

Æstimatio rei, quæ recipit functionem in genere suo, facienda est secundum communem æstimationem, quæ currit in foro. decis. 53. num. 15.

Est facienda deductis expensis. decis. 53. num. 16.

Æstimatio fundi dotalis non facit emptionem, quando ex pacto idem est restituendus. decis. 118. num. 1.

Ætatem probat fides Parochi. decis. 67. num. 9.

Euictis bonis censuatis creditor agere potest ad damna, & interesse. decis. 61. num. 3.

Et loco damnorum, & interesse veniunt fructus ad illam quantitatem conuentam pro censu annuo. decis. 61. num. 5.

Et sortis principalis restitutio non vti pretium, sed vti interesse. decis. 61. num. 6.

In limine contractus euictio imminere dicitur mota lite ante pretij solutionem. decis. 81. num. 4.

Siue in possessorio, siue in petitorio. decis. 81. num. 5.

Quando imminet euictio in limine contractus, emptor soluere pretium non tenetur, nisi sibi idoneè caueatur. decis. 81. num. 3. & 19.

Euictione secuta, emptor sub hasta potest agere ad restitutionem pretij contra eum, cui facta fuit solutio, & ad cuius instantiam res fuit vendita. decis. 81. num. 6.

Et multo magis retinere potest eo non soluto. decis. 81. num. 7. 13. & 19.

Exceptio imminentis periculi euictionis, & retentio pretij sunt remedia principaliora, quæ habet emptor. decis. 81. num. 8.

Vbi non datur euictionis actio, datur tamen pretij restitutio. decis. 81. num. 11.

Venditor subhasta regulariter non tenetur de euictione. decis. 81. num. 12. Nisi subhastatio esset nulla, num tunc venditur sub hasta tenetur ad id, & pro eo, quod interest emptoris etiamsi esset per imperitiam executoris. decision. 81. num. 15.

Vel nisi venditor sub hasta sciens occultet vitium, aut seruitutem rei. decis. 81. num. 16.

Vel nisi creditor docere non possit se esse creditorem. decis. 81. num. 17.

Pretium retineri potest imminente euictione, siue pro tota re, siue pro parte. decis. 81. num. 20. & 21.

Euictio debetur pro parte tantùm rei euictæ, facta æstimatione. decis. 81. num. 22.

Venditor cogitur cautionè ad fideiubendum, si vult

vult pretium exigere, dum per emptorem excipitur de euictione, decis. 81. num. 24.
Vbi creditor vendens subhasta tenetur ad restitutionem pretij in casu euictionis, debitor suus liberatus non dicitur. decis. 81. num. 25.
Vbi titulus reducitur ad non titulum priores obligationes non extinguuntur, sed remanent in suspenso ex futuro euentu euictionis. decis. 81. num. 26. & 27.
Exceptio declinatoria fori apposita ante exceptiones dilatorias ligat manus Iudicis. decision. 8. num. 1.
Opponi debet ante litem contestatam, & impedit litis ingressum. decis. 21. num. 5.
Peremptoria post sententiam regulariter non opponitur. decis. 13. num. 26.
Exceptionibus dilatorijs dicitur praeclusa via in iudicijs summarijs, & executiuis per primum actum, qui solet fieri post litis contestationem in iudicijs ordinarijs. decis. 52. num. 10.
Reus suam exceptionem plenè probare tenetur, quando intentio actoris est plenè probata. dec. 19. num. 31.
Inualiditatis contractus non admittitur in summarissimo possessorio. decis. 30. num. 31.
Requirens altiorem indaginem, quando quis incontinenti vult probare, admittitur in causis summarijs. decis. 34. num. 29.
Exceptio resolutionis contractus est adeo priuilegiata, vt non censeatur exclusa à statuto rejiciente omnes exceptiones, & potest opponi etiam in summarissimo. decis. 35. num. 49. & 50.
Iuris tertij, an, & quando admittatur. decis. 55. num. 41. & 42. Non admittitur, nisi tertio volente. decis. 39. num. 23.
Vel nisi reus conuentus causam habeat ab eo de cuius iure excipit. decis. 39. num. 24.
Exceptio hostico qua dicatur. decision. 48. numero. 20.
Et quando suffragetur. decisione 48. numero. 24.
Non admittitur in executione instrumenti, nec in iudicio possessorio. decis. 39. num. 25.
Nec in executione sententiae. decis. 48. numero. 21.
Nec in executione instrumenti census. decis. 48. num. 22.
Nec in spolio. decis. 48. num. 23.
Exceptio hostica non suffragatur, nisi ostendatur bellettionum militare, & in iudicio iustificetur. decis. 48. num. 24.
Exceptio dubia, & incerta retardat immissionem. decis. 43. num 9.
Exceptiones, quae nocent principali nocent etiam successori. decis. 43. num. 14.
Exceptio non prodest, nisi expressè in processu allegetur. decis. 44. num. 24.
Exceptio multo magis competit, cui datur actio. decis. 81. num. 9.
Exceptio excussionis vigore Constitutionis Marchiae reseruatur in fine litis. decision. 96. numero 1. & 34.
Constitutio Marchiae lib. 5. cap. 12. reseruans omnes exceptiones in fine litis intelligitur de exceptionibus, tàm iuris, quàm facti. decis. 96. num. 8. & seqq.
Exceptio firmat regulam in casibus non exceptis. decis. 96. num. 17.
Exceptio proueniens ex natura contractus allegari potest non obstante iuramento. decision. 100. num. 32.
Exceptio cedendorum non tollitur per iudicium executiuum. decis. 100. num. 18.
Etiamsi sit executiuum vigore obligationis cameralis. decis. 100. num. 19.
Exceptio cedendarum semper obstat, quando oritur ex ventre obligationis. decis. 100. numero. 20.
Et quandocunque opponi potest. decis. 100. numero 33.
Exceptione cedendarum repellitur creditor, qui emit bona debitoris agendo contra fideiussorem. decis. 100. num. 26.
Et cedere tenetur contra se. decis. 100. numer. 27.
Exceptione cedendarum repellitur, qui non potest cedere iura, eum retorqueantur contra se ipsum, sicut venditur non potest consequi pretium si rem venditam non potest tradere. decis. 100. numero 34.
Excommunicatione à comminata appellatur sicut à praecepta sub poena excommunicationis. decis. 18. num. 1.
Ea citatione ad dicendum causam, quare non debeat quis declarari incidisse in excommunicationem. decis. 18 nu. 2.
In excommunicationis sententia proferenda ab homine requiritur monitio trina, vel vna in tres terminos distincta. decis. 18 num. 21.
Excommunicari non potest officialis Papae inconsulto Papa. decis. 18 num. 26.
Excusatur intentio quandoque, vbi accusatur actio. decis. 50. num. 43.
Excussio non habet locum in Saluiano. decis. 113. numero 9.
Nec in summarijs. decis. 113. num. 10.
Nec vbi notorium est, quem non esse soluendo. decis. 113. num. 1.
Tanquam dilatoria exceptio debet opponi ante litem contestatam. decis. 113. num. 12.
Excussio, quando facienda. decis. 112. numero 20.
Excussionem excludit clausula in solidum. decis. 96. numero 54.

Excussio principalis requiritur ad effectum, vt detur actio cuntra nomen debitoris, decis. 51. numero 13.

Non est necessaria quando agitur aduersus pretium bonorum debitoris. decis. 51. num. 14.

Excussionis exceptio omissa in prima instantia non intrat in causa appellationis, decis. 51. numero 15.

Excussio probatur ex relatione executorum attestantium nil inuenisse, in quo potuerint exequi mandata relaxata. decis. 61. num. 11.

Exceptio excussionis ex Const. Marchiæ reseruatur in fine litis. decis. 96. num. 1. & 34.

Obligatio cameralis excludit excussionem, decis. 96. num. 28. decis. 112. num. 21.

Excussio pignoris specialis est facienda, antequam ad alia bona generaliter hypothecata deueniatur, ex dispositione l. 2. C. de pignor. decis. 96. numero 29.

Quod tamen vel exorbitans procedit tantùm in possidente, vti creditore, non autem ex alio titulo, decis. 96 numero. 30. & 31

Item non procedit, vbi adesset clausula, ita tamen, quod specialitas generalitati non deroget, decis. 96. num. 32.

Item vbi adest obligatio in forma Cameræ. decis. 96. num. 33.

Excussio non est necessaria in causis, in quibus proceditur summariè, simpliciter, de plano, sine strepitu, & figura iudicij, & sola facti veritate inspecta, decis. 96. num. 35.

Et in causis mercatorum. decis. 96. num. 36.

Executio facta intra decendium concessum ad appellandum est nulla, decis. 216. num. 19.

Dicitur attentata, & est reuocanda, decis. 3. numer. 10.

Etiamsi non fuerit appellatum, decision. 3. numer. 11.

Et idem decretum immissionis in possessionem latum in Curia Ecclesiastica non potest exequi intra decem dies datos ad appellandum, decis. 62. num. 6.

Fallit in Saluatano, in quo potest fieri infra decem dies executio, etiam citra vitium attentatorum. decis. 12. num. 4.

Ante sententiam dicitur nimis properè fieri. dec. 12. num. 14.

Nulla, si de nouo esset facienda, potest confirmari, decis. 17. num. 3.

Iudex in re dubia propter incertum euentum rationis reddenda non debet incipere ab executione. decis. 76. num. 16.

Executori referenti eius executionem, creditur, decis. 17. num. 1.

Executio facta ex abrupto per nuncium in bonis ulterius præter intentionem Iudicis est reuocanda. decis. 17. num. 9.

Facta contra non citatum non tenet. decis. 17. num. 15.

Sine commissione Iudicis fieri non debet. decis. 17. num. 26. & 31.

Via executiua non datur contra tertium. decis. 22. num. 27.

Sententia lata contra principalem potest mandari executioni contra eum, in quem dolo translata fuit possessio. decision. 40. numer. 19. & 20.

Successor potest sententiam prædecessoris executioni demandare. decis. 48. num. 19.

Executio est eiusdem naturæ cum promissione. decis. 50. num. 256.

Executio omnis contra hæredem fieri potest, quæ fieri potuisset contra defunctum. decis. 63. numero 5.

Executio facienda est per Iudicem, in cuius iurisdictione res sita est, ad requisitionem tamen Iudicis iudicantis. decis. 98. num. 12.

Executio ex eisdem iustificari debet, decision. 100. num. 12.

Executor non potest ampliare, vel restringere formam mandati. decis. 97. num. 4.

Exemplum ex alio exemplo sumptum nullam fidem facit in iudicio. decis. 16. num. 11.

Exemplum facit plenam fidem, si fuit rogatum instrumentum in actis per actuarium, & extractum de verbo ad verbum per eosdem officiales, vel successores. decis. 44. num. 17.

Exhæredationis causas in testamento insertas tenetur hæres probare, cum tempore, & loco, decis. 6. numero 6. & sufficit vnam probari, num. 14.

Exprimenda est in testamento causa iniuriæ in specie, non in genere, decis. 6. num. 9. Non tamen qualitas, num. 12.

Quæ sit grauis iniuria ad effectum exhæredationis, est in arbitrio Iudicis. decis. 6. num 13.

Exhæredari non potest, qui non potest culpam exhæredationis committere. decis 6. num. 17.

Posthumus exhæredari non potest. decis. 6. numer. 10.

Doli capax, etiam impubes exhæredari potest. decis. 6. num. 19.

Existentia actus in præmiis est iustificanda, decis. 88. num. 14.

Et non potest prætendi solutio facta ruinæ censùs, qui non extat. decis. 88. num. 20.

Et cedi non potest, quod non extat. decision. 88. num. 73.

Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. decis 216. num. 28.

Existimatio hominis ex delicto, vel minuitur, vel consumitur. decis 50. num. 332.

Expensas actus soluere tenetur, qui instat pro illo actu, decis. 9. num. 17.

Con;

INDEX.

Condemnatio in expensis in sententia lata in tertia instantia, intelligitur de expensis factis in omnibus instantijs. decis. 47. num. 15.

Etiamsi à primo Iudice ommissa sit condemnatio in expensis. decis. 47. num. 15.

Absoluto ab expensis trahitur etiam ad causas in quibus in alijs instantijs fuit quis condemnatus. decis. 47. num. 16.

Nisi condemnatus habuerit iustam causa litigandi. decis. 47. num. 18.

Expensæ sunt accessoria ad litem, & causam principalem. decis. 47. num. 17.

Iusta causa excusat ab expensis, decis. 47. numer. 18

Etiam statuto mandante victum in illis condemnari. decis 47. num. 19.

Expensæ propter mutuam victoriam confunduntur; decis. 50. num. 105.

Causa agitata inter coniunctos facit cessare præsumptionem calumniæ, & reputatur iusta causa absoluendi ab expensis. decision. 50. numero 107.

Maritus, emphyteuta, & similes modicam impensam non repetunt. decis. 59. num. 22.

Magna impensa secundùm aliquos dicitur, quæ respicit perpetuam vtilitatem rei. decis. 59. num. 23.

Sed ex receptiori indicatur ex qualitate sumptum. decis. 59. num. 24.

Vel arbitrio Iudicis. decis. 59. num. 25.

Ad expensas funerum, & æs alienum defuncti tenetur hæres proprietarius, non autem vsufructuarius. decis. 106. num. 1.

Absolutio ab expensis non causat mixturam. deci 112. num. 25.

Expressum non dicitur, quod voce non est prolatum. decis. 101. num. 24.

Nec sufficit mentio descendens ex consequentia verborum. decis. 101. num. 25.

Vbi expressio requiritur pro forma, illa per æquipollens non adimpletur. decision. 101. numero 26.

Sed requiritur omninò specialis expressio per verba illud propriè importantia. decis. 101. numer. 27. & 38.

Expressum dicitur, quod venit in consequentiam; decis. 101. num. 30.

Nisi lex aliquid expressè requirat ad actum, sine quo actus esset illicitus, tunc enim non sufficit. decis. 101. num. 32.

Expressum dicitur quid in genere, vel in specie, vel indiuiduo. decis. 50. num. 188.

Expressum dicitur, quod etiam venit sub generalitate verborum. decis. 50. num. 188. decis. 101. num. 31.

Etiamsi expressio requireretur pro forma. decis. 50. num. 199.

Dicitur ex natura verborum, & dispositionis; decis. 50. num. 228.

Maior virtus est expressi, quàm taciti, & multa expressa nocent, non expressa non nocent. dec. 50. num. 269.

Expressio, & nominatio triplex est, alia generalis, & est impropria, alia specialis, alia singularis, & vtraque propria, & vera. decis. 82. num. 16.

Vbi requiritur vera, & formalis, ac solemnis expressio, sufficit nominatio implicita per relationem ad aliquid certum in schedula clausa, & sigillata consignata Notario coram testibus. decis. 82. num. 18.

Expressa per relationem dicuntur expressa in specie, ac si in referente essent inserta. decis. 82. num. 32.

In arbitrio Iudicis, vel partis non est supplere non expressa in instrumento. decis. 101. numero 29.

Expressum dicitur, quod colligitur ex mente, & intentione disponentis. decis. 50. num. 18.

Et quod resultat ex verbis testamenti. decis. 50. num. 19.

Licet non sit verbis expressis demonstratum; dec. 50. num. 20.

Dummodo ex verbis generalibus, aut alijs indicijs colligatur. decis. 50. num. 21.

Etiamsi expressio pro forma requireretur. decis. 50. num. 21.

Extensio non fit de persona ad personam, vbi diuersa ratio viget. decis. 13. num. 22.

Non admittitur in odiosis, & exorbitantibus etiam ex maioritate rationis. decision. 50. numer. 181.

F

F*ACTVM contra proprium venire potest alienans rem subiectam fideicommisso per testatorem alienari prohibitam. decis. 23. num. 63. & 67.*

Et Prælatus alienans rem sua Ecclesiæ potest recuperare nomine Ecclesiæ, & contrauenire facto proprio. decis. 23. num. 70.

Et maritus, qui vendidit fundum dotalem, potest venire contra factum proprium reuocando ex persona vxoris. decis. 23. num. 71.

Factum extra tempus habetur pro non facto. decis. 25. num. 1.

Factum Iudicis reputatur factum partis. decis. 40 num. 6.

Ad factum proprium quis præcisè non tenetur, sed præstando interesse liberatur. decis. 95. num. 17.

Nisi promissio sit iurata, tunc enim præcisè tenetur ad factum. decis. 95. num. 19.

INDEX.

Facultas personalis personam non egreditur. decis. 50. num. 455.
Falcidia potest à testatore prohiberi, si hoc expressè faciat. decis. 50. num. 189.
Expressè autem dicitur prohibita, si mandat solui integra legata. decis. 50. num. 190.
Falsi suspicio in ciuilibus habetur pro falsitate. decis. 50. num. 50.
Cessat tamen, quando instrumentum fuit à partibus approbatum. decis. 50. num. 402.
Quod verum, si rem apertam ante oculos Iudicis constituet. decis. 50. num. 413.
Habetur pro probatione, quando coniecturæ, seù suspiciones oriuntur ex vitio visibili scripturæ. decis. 50. num. 51.
Tollitur per contrarias coniecturas, & præsumptiones. decis. 50. num. 52. & 401.
Falsitatis obiectio iniuria grauissima. decis. 50. numero 331.
Instrumentum non esse falsum ex dictis testium instrumentariorum probatur. decis. 50. numero 339.
Falsitas remouetur per adminiculum alterius instrumenti veri. decis. 50. num. 341.
Falsi suspicio eliditur ex vitæ integritate. decision. 50. num. 352.
Suspiciones falsitatis euanescunt per præsumptiones hinc inde militantes. decision. 50. numero 493.
In dubio Iudex stare debet pro exclusione falsitatis Instrumenti. decis. 50. num. 414.
Falsitatis suspicio præsumptionibus inducta præsumptionibus tollitur. decision. 50. numero 416.
Falsitas nunquam præsumitur. decision. 50. numero 417.
Bona fama tollit omnem falsi suspicionem. decis. 50. num. 420.
Et nobilitas, & opulentia. decision. 50. numero 421.
Et cessat falsitatis præsumptio ex plurimum hominum præsentia. decis. 50. num. 422.
Minuitur suspicio falsi ex præcedente negociatione inter partes coram testibus facta. decis. 50. num. 423.
Tollitur ex inuerisimilitudine. decision. 50. numero 424.
Non cadit in instrumento, quod nititur primordio veritatis. decis. 50. num. 425.
Cessat ex inspectione originalis sine aliqua vituperatione conscripti. decision. 50. numero 426.
Falsa causa mentis defectum inducit. decis. 50. numero 442.
Falsa opinio veritati non præiudicat. decision. 50. num. 447.
In falsi crimen incidit. Notarius conficiens testamentum sine debitis solemnitatibus. decis. 68. num. 109.
Falsum iurans in responsione ad positiones punitur. decis. 70. num. 4.
Falsa causa, quæ operatur defectum consensus, & successiuè nullitatem actus, quomodo probetur. decis. 88. num. 12.
Falsa causa facit abesse consensum. decis. 88. numer. 22.
Et excludit factum praiudiciale facientis. decis. 88. num. 23.
Fatalia non currunt impedito facto aduersarij. dec. 4. num. 32.
Etiam non facta protestatione. decision. 4. numero 35.
Prorogari non possunt etiam de consensu partium. decis. 48. num. 8.
Etiam per viam compromissi. decision. 48. numer. 9.
Etiamsi de facto appellans, & appellatus prosequatur. decis. 48. num. 10.
Fenestræ in alieno, seu communi fieri non possunt. decis. 119. num. 8.
Feudum negans regulariter illud perdit. decis. 116. num. 88.
Quod verum, si scienter negat feudum, secus si ignoranter. decis. 116. num. 88.
Fideicommissum non inducitur ex prohibitione personali, sed tantùm ex reali. decision. 23. num. 48.
Arbitrium Iudicis operatur ad æstimandum, an coniecturæ sufficiant ad inducendum fideicommissum. decis. 23. num. 21.
In fidei commissis est facienda strictissima interpretatio, nisi de clara voluntate testatoris appareat. decis. 23. num. 42.
In fidcicommissis non est facienda extensio ex præsumpta mente testatoris à grauamine vnius, ad grauamen alterius. decision. 23. num. 43.
Pro recuperatione bonorum fideicommisso particulari subiectorum alienatorum, non datur remedium l. finali, C. de Edict. Diu. Hadrian. Tollen. sed vel Saluianum, vel hypothecaria, Secus autem in fideicommisso vniuersali. decis. 23. numero 57. 58. & 59.
Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum non est permissa, nisi in subsidium. decis. 23. num. 104.
Quatenus alia bona non extent. decis. 23. numer. 108.
Fidei commisso subiecta bona alienari possunt pro soluendo ære alieno testatoris. decisione 51. num. 45.
Si tamen alia bona non adsint libera. decis. 51. num. 46.
Fidei commissum probatur coniecturis, & relationibus. decis. 68. num. 85.

Fidei-

Fidei commissarius non potest propria auctoritate capere possessionem. decision. 51. num. 31.

Sed de manu haeredis, vel Iudicis, aliàs praesumitur vti haeres simpliciter, non autem vti fidei commissarius possidere. decis. 51 numero 32.

Fidei cōmissarius habita verbali restitutione potest propria auctoritate accipere bona. decis. 51. num. 37.

Alienatione secuta rei fidei commisso subiecta, & conditione eueniente dominium transfertur in fidei commissarium ipso iure. decis. 68. num. 4. & 7. & 29.

Fidei commissario sufficit probare solam possessionem fidei committentis, quando agit contra habentem causam ab haerede granato. decis. 68. num. 57.

In fidei commissario ad impediendam immissionem creditori defuncti tria concurrere debent. Primum, quod possideat, Secundum, quod legitimè, & non vitiosè possideat, Tertium, quod docuerit, vel in continenti docere possit de iure suo. decis. 116. numero 9.

Idētitas est concludenter probanda per fidei commissarium, antequam in possessionem rerum subiectarum fidei commisso immittatur. decis. 116. num. 21.

Fidei commissum haeres alienans contra voluntatem testatoris, incidit in poenam priuationis. decis. 116. num. 23.

Nisi tamen ignoret fidei commissum, vel alienationis prohibitionem. decision. 116. numero 24.

Fideiussio regulariter est prohibita mulieri. decis. 23. num. 85.

Fideiussor ad soluendum condemnari non potest, nisi sibi actionibus cessis per actorem. decis. 100. num. 18. 25. & 29.

Fideiussor non potest à creditore possidente pignus molestari. decis. 100. num. 22.

Fideiussor potest petere liberationem. decis. 102. num. 7.

Fideiussori non nocet debitoris confessio, nisi sit iudicialis, & adminiculata. decision. 117 numero 7.

Fides non facit fidem. decis. 16. num. 12.

Fides faciunt fidem in summarijssimo iudicio possessorio. decis. 105. num. 1.

Filius familias contrahendo, & disponendo de bonis patris ipso sciente, & non contradicente, potest cum obligare, decis. 17. num. 2.

Filius non potest praetendere ampliores portiones contra voluntatem patris. decis. 50. numero 232.

Filia acceptans patris iudicium, conqueri non potest decis. 50. num. 244.

Filius in aduentitijs quaerit sibi proprietatem, patri autem vsumfructum. decision. 118. numero 4. & 5.

Etiamsi pater transiret ad secunda vota. decisione 118. num. 6.

Filij in conditione positi, quando sunt vocati, censetur solùm vocati ad portionem parentum. decis. 51. num. 38.

Nisi portio cohaeredis per eius praecedentiam ex substitutione reciproca deuenerit ad patrem. decis. 51. num. 39.

In conditione positi non censentur vocati. decis. 23. num. 1.

Nisi ex coniecturis contrarium constet de mente testatoris. decis. 23. num. 2.

Quae valent etiam in extraneis. decisione 23. num. 3.

Coniecturae in descendentibus leuiores sufficiunt. decis. 23. num. 4. 7. & 28

Ex coniecturis positi in conditione habentur, ac si verè, & expressè essent substituti. decis. 23. num. 5. & 26.

Etiam de omni parte haereditatis ad granatum peruenta, quomodocunque ex dispositione testatoris, ita vt comprehendantur omnes portiones, quae grauato superuenerunt ex reciproca substitutione. decis. 23. num. 27.

Coniectura vna vocatorum in conditione positorum est, quando sunt de descendentibus. decis. 23. num. 6. & 23.

Secunda coniectura est, quando agitur de legato, & fidei commisso particulari. decis. 23. num. 8.

Tertia, quando filij plures fuerunt in conditione positi. decis. 23. num. 9.

Hoc autem procedit, quando testator ad agnationē habuit respectum. decis. 23. num. 9. & 13.

Singula coniecturae ad inducendam vocationem, quae non prosunt, vnitae iuuant. decis. 23. num. 10. 11. & 20.

Quarta coniectura est, quando filij in conditione positi sunt in eodem testamento expressè vocati. decis. 23. num. 12. & 13.

Quinta, quando testator digressus est ad plures gradus substitutionum. decis. 23. num. 14.

Sexta, quando testator vocauit non solum filios, & nepotes, ac filias foeminas, & earum filios, & filias in casu mortis filiorum sine filijs, sed etiam extraneos. decis. 23. num. 15.

Quae tamen sola coniectura per aliquos est reprobata. decis. 23. num. 16.

Septima, quando vocauit testator filios substitutorum. decis. 23. num. 17.

Octaua, quando inter institutos est facta reciproca substitutio. decision. 23. numer. 18. 24. & 29.

Nona, quando testator post mortem vnius ex filijs vocauit alterum superuenientem, & eius filios. decis. 23. num. 19.

Arbitrio Iudicis est tributum, an coniectura sint valida ad inducendum fidei commissum. decis. 23. num. 21.
Filij in conditione positi censentur vocati tantùm ad portionem parentum, quorum respectu fuerunt positi in conditione. decis. 23. num. 22.
Forma statuti non seruata, actus redditur ipso iure nullus. decis. 23. num. 93.
Forma vitium est potentius vitio materiæ. decis. 40. num. 3.
Forma expressa in edicto est præcisè, & ad vnguem seruanda. decis. 45. num. 9. decision. 94. numer. 24. & 37.
Omissio formæ, & modi vitiat dispositionem constitutionis. decis. 45. num. 11. decision. 94. num. 9.
Forma non potest adimpleri per æquipollens. decis. 81. num. 27. & decis. 94. num. 23.
Forma permissiua non seruata, immediatè succedit destructiua, & actus est ipso iure nullus. dec. 94. num. 10.
Forma cessante, cessat formatum. decis. 94. num. 16. decis. 101. num. 9.
Semper inducitur, vbi constitutio aliquid exprimit circa actum faciendum aliter, quam à iure sit dispositum. decis. 94. num. 17.
Censetur inducta ex dictione prohibitiua, & negatiua. decis. 94. num. 18.
Formam inducit decretum irritans. decision. 94. num. 19.
Forma non seruata corruit actus. decision. 94. numer. 20.
Etiamsi sit omissa absque dolo. decisione 94. numer. 21.
Vel etiamsi in minimo esset contrauentum, quia de forma inducta nil immutari potest. decis. 94. num. 21.
Forma potest adimpleri per æquipollens. decis. 94. num. 35.
Nisi sit data certa forma cum clausula irritante. decis. 94. num. 36.
Quo casu, etiam cessante ratione, ob quam fuit inducta forma, non tamen cessare debet obseruantia illius. decis. 94. num. 38.
Implementum formæ debet esse clarum, & certum, ita vt non egeat supplemento, vel præsumptione. decis. 94. num. 39.
Maximè vbi constitutio emanauit ad obuiandum fraudibus, nam tunc vti fauorabilis est latè interpretanda. decis. 94. num. 40.
Forma, quando dicatur adimpleta per æquipollens. decis. 94. num. 41.
Vbi datur certa forma, parta sunt procedere contra, vel præter, seu circa formam. decis. 97. num. 5.
Fori priuilegium habet Notarius Episcopi, & dicitur de eius familia. decis. 98. num. 1.
Conuentus coram vno Iudice competente non potest declinare forum coram alio, etiam si aliàs esset competens. decis. 110. num. 23.
Frater in dotatione sororis dicitur extraneus, cum eam non habeat in potestate. decis. 72. numero 1.
Et præsumitur eam dotasse animo donandi, & absque necessitate. decis. 72. num. 2.
Frater est de personis priuilegiatis, quæ non tenetur, nisi in quantum facere possunt. decis. 85. numero 41.
Ad fratris instantiam, an pro debito ciuili quis carcerari debeat. decis. 85. num. 42.
Dicitur fere alter. decis. 85. num. 43.
Fraudis suspicio cessat, vbi interuenit decretum Iudicis. decis. 68. num. 121.
Fraude probata datur actio de dolo cum refectione damnorum, & interesse aduersus fraudantem. decis. 86. num. 10.
Fraus non præsumitur. decis. 117. num. 8.
Maximè in eo, cui nullum ex actu commodum resultat. decis. 117. num. 9.
Nisi ex aduerso concludenter probetur. dec. 117. num. 10. & 11.
Fructus vt in legitimam imputentur, mandari non potest, vt autem restituantur sic. decis. 4. numero 26.
Sequestrationi fructuum non est locus, nisi probata dilapidatione, vel illius suspicione. decis. 12. num. 9. & 10.
Creditor immissus habitando domus, tenetur in sortem computare mercedem, quàm alijs locando percipere potuisset. decision. 46. numero 10.
Fructus legitimæ regulariter debentur à die mortis, & sine interpellatione. decis. 87. num. 8.
Etiam quoad eius supplementum. decision. 87. num. 9.
Nisi tamen tota hæreditas consisteret in pecunia, veluti dos esse solet, tunc enim non debentur absque mora, quæ non committitur sine interpellatione. decis. 87. num. 10.
Si tamen pecunia esset subrogata in locum stabilium debitorum pro legitima, quæ fructus redebant, debentur fructus, decis. 87. numero 11.
Fructus rei venditæ præcepti ex contractu nullo ex defectu consensus, debentur à die celebrati contractus. decis. 88. num. 37.
Fuga suspicionis mandatū non relaxatur pro credito illiquido. decis. 76. num. 6.
Statutum concedens mandatum suspicionis fugæ, licet ex abrupto, & solo iuramento, tamen non derogat probationibus, quæ post capturam exiguntur. decis. 85. num. 1.
Mandatum suspicionis fugæ non est concedendum, nisi docto prius coram Iudice de credito per te-

fies

stes, vel instrumenta. decis. 85. num. 2. decis. 110. num. 1.
Et de summa certa, clara, & liquida. decis. 85. num. 6.
Secundo quod realiter de fuga sit quis suspectus. decis. 85. num. 3. decis. 110. num. 1.
Tertio, quod suspicio emanauerit per deteriorationem conditionis post obligationem. decis. 85. num. 4. & 5. decis. 110. num. 1.
Vti suspecti de fuga non conceditur captura, vbi conditio debitoris non est facta deterior. decis. 85. num. 16.
Fugitiuus non dicitur, qui recedit causa accedendi ad locum, vbi habet negotium. decis. 85. numer. 19.
Iura, quæ considerant suspectum de fuga, & contractuum iuris ordinem remittunt, intelliguntur, quando periculum est in mora, ne perdatur creditum. decis. 85. num. 20.
Mutatio qualibet non reddit quem suspectum. decis. 85. num. 21.
Debitor non potest vti suspectus de fuga capi si possidet bona etiam non æquivalentia debito. decis. 85. num 22.
Captura commissa à Iudice incompetenti non valet. decis. 85. num. 24.
Nisi periculum esset in mora. decision. 85. numer. 25.
Et remittatur captus ad Iudicem competentem. decis. 85. num. 26.
Et dummodo non possideat immobilia. decis. 85. num. 27.
Citatio debitoris non requiritur ad iurandum quæ de fuga suspectum. decis. 110. num. 2.
Fides de credito, de fuga, & deterioratione est facienda Iudici summariè. decisione 110. numer. 4.
Iuramentum pro requisitis ad suspicionem fugæ, quod est semiplena probatio, sufficit. decision. 110. num. 6.
Maximè vbi concurrit consuetudo talis in loco. decis. 110. num. 11.
Si tamen sit periculũ in mora secus autem si peteretur carceratio ad effectum cauendi, ex quo debitor non possidet immobilia. decisione 110. num. 7.
Suspectus de fuga capi potest die feriato. decis. 110. num. 18.
Contra suspectum de fuga, ex quo non possidet immobilia, adiri debet Iudex competens, secus autem contra suspectum de fuga instantis, & quando periculum est in mora, tunc enim adiri potest etiam incompetens. decision. 110. numer. 19.
Fundamento sublato corruit ædificium. decis. 101. num. 3.

G

GENITIVVS propriè importat dominium. dec. 12. num. 34.
Vbi etiam quod varijs modis accipitur, & decis. 38. num. 22.
Verba in genitiuo posita, vti excedentia terminos simplicis possessorij, faciunt causam appellabilem. decis. 38. num. 23.
Gesta pro alio, etiam per coniunctam personam, non valent sine mandato. decis. 3. num. 27.
Grauamen Iudicis declarantis se competentem, non potest reparari in diffinitiua. decis. 8. nu. 21. decis. 21. num. 14.
Grauamen dicitur per processum ad vlteriora, quando fuit oppositum de incompetentia Iudicis. dec. 21. num. 17.
Vocatus, quia in conditione positus, non censetur in dubio grauatus. decis. 23 num. 45.
Ex actiua vocatione non benè infertur ad passiuum grauamen. decis. 23. num. 46.
Grauamen iustificat appellationem. decis. 37. nu. 20.
Notoriè dicitur grauare Iudex, qui facit contra communem, & receptam Doctorum sententiam. decis. 55. num. 44.

H

HÆREDITATIS appellatione non veniunt prælegata. decis. 50. num. 230.
Hæreditas adiri non potest, non expectata conditione. decis. 50. num. 320.
Hæreditas defertur secundùm voluntatem defuncti. decis. 68. num. 33. decis. 82. num. 2.
Hæreditarium dicitur, quod superest deductis legatis. decis. 50. num. 231.
Hæreditatis aditio probatur ex possessione rei hæreditariæ. decis. 51. num. 30.
Qui petijt totam hæreditatem, cum dimidiam petere debuisset, si lite pendente superuenit ei altera dimidia, iudicium conualidatur. decision. 91. num. 18.
Pater retinens, & non restituens dotem filijs, dicitur maternam hæreditatem adiuisse pro filijs decis. 118. num. 15.
Præsertim si filij sint infantes. decision. 118. numer. 16.
Aditio hæreditatis inducitur per verba aditionẽ importantia. decis. 118. num. 17.
Et ex verbis enunciatiuis prolatis ab eo, qui potest hæreditatem adire. decis. 118. num. 19.
Et multo magis quando sunt emissa principaliter. decis. 118. num. 20.
Maximè in hæreditate ab intestato delata. decis. 118. num 21.
Et maximè lucrosa ex parte adire debentis. dec. 118. num. 22.
Aditio fit solo animo hæredis, etiam quod nihil

hil hæreditarium attingatur. decision. 118. num. 18.
In aditione hæreditatis non requiruntur solemnitates statutaria. decis. 118. num. 23.
Aditio simplex hæreditatis non operatur, quod hæres teneatur seruare testatoris præcepta à lege improbata. decis. 4. num. 7.
Hæres adeundo simpliciter hæreditatem tenetur vltra vires hæreditarias ad integra legata. dec. 43. num. 11.
Hæres tenetur tantùm pro portione hæreditaria. decis. 44. num. 30.
Si vnus ex hæredibus integram rem obligatam possidet, tenetur insolidum. decision. 44. numer. 31.
Quæcã hæreditatis promissio facta ab eo, de cuius hæreditate agitur, est à iure probibita. decis. 50. num. 53.
Pacto hæreditas transferri non potest. decis. 50. num. 54.
Siue de tota hæreditate agatur, siue de quota. decis. 50. num. 55.
Quia est contra bonos mores. decision. 50. num. 55.
Nec etiam potest inter patrem, & filium. decis. 50. num. 56.
Etiamsi paciscens decedat postea ab intestato. decis. 50. num. 56.
Etiamsi pactum tale sit iuramento firmatum. decis. 50. num. 57.
Neque etiam dari potest hæreditas, vel ius succedendi donatione inter viues. decision. 50. num. 58.
Secus autem si donatio fiat de bonis simpliciter. decis. 50 num. 60.
Ius prætorium efficere non potest, vt quis desinat esse hæres. decis. 50. num. 293.
Pro hærede se gerit, qui hæredis exercet actus. decis. 50. num. 218.
Hæres vniuersalis pro parte hæreditatem acceptans, in totum efficitur hæres. decis. 50. num. 319.
Hæredum quorumcunque appellatione veniunt etiam extrinseci hæredes. decision. 50. numer. 325.
Damnum inter cohæredes est diuidendum. decis. 50. num. 498.
Hæres repræsentat personam defuncti. decis. 67. numer. 8.
Et in eum transeunt omnia iura actiuè, & passiuè. decis. 67. num. 8.
Testamentarij hæredis sola spes, quæ diu durat, legitimum expellit. decis. 82. num. 3.
Hæredis nomen voce testatoris coram septem testibus regulariter exprimi debet. decisione 82. num. 15.
Sufficit autem expressio per relationem ad aliquid certum, & determinatum per schedulam clausam, & sigillatam, & consignatam per testatorem Notario coram testibus, & dicitur vera, & propria saltim specialis, licet non singularis. decisione 82. numero 17. Declara, vt num. 30.
Censetur minus grauatus, quàm fieri possit. dec. 91. num. 12.
Hæres tenetur regulariter factum defuncti approbare. decis. 23. num. 61.
Nisi agatur de alienatione rei prohibita à testatore. decis. 23. num. 63.
Vel de alienatione facta contra legis prohibitionem. decis. 23. num 64.
Vel de recuperatione rei ex persona filij, cuius sit hæres. decis. 23. num. 68.
Cum beneficio legis, & inuentarij non tenetur vltra vires hæreditarias. decis. 23. num. 71.
Hæres simpliciter licet non amittat legitimam, tamen tenetur integra legata supplere de suo vltra vires hæreditarias. decis. 23 num. 103.
Contra hæredem, & successorem non iuratur in litem, licet potuisset contra defunctum. decis. 63. num. 1.
Hæres repræsentat personam defuncti. decis. 44. nu. 8. decis. 63. num. 2.
Et censetur vna, & eadem persona. decis. 63. num. 7. decis. 108. num. 3.
Et est eiusdem potestatis, & iuris, cuius fuit defunctus, decis. 83. num. 5.
Hæres ad id compelli potest, ad quod defunctus poterat. decis. 63. num. 3.
Hæres cogi potest ad reddendam rationem administrationis, sicut tenebatur ipse tutor. decis. 63. num. 4.
Executio omnis fieri potest contra hæredem, quæ potuisset contra defunctum. decis. 63. num. 5.
Succedit defuncto cum sua causa, & vitio. decis. 63. num. 6.
Hæres tenetur restituere, quæ ad tutorem peruenerunt, nisi de illis rationem reddiderit. decis. 63. num. 8.
Ex persona hæredis non mutatur conditio obligationis. decis. 83. num. 5.
Ius actiuum, & passiuum formatum in persona defuncti transit ad hæredem. decis. 83. num. 8.
Hæres cum beneficio legis, & inuentarij tenetur habere ratum factum defuncti, quatenus reperitur in inuentario. decis. 112. num. 17.
Hæres non potest contrauenire facto defuncti decis. 112. num. 12 decis. 115. num. 1.
Hæres cum beneficio legis, & inuentarij præseruatur à damno, non autem ex eo aliquid lucratur decis. 112. num. 18.
Hæres cum beneficio legis, & inuentarij non iuuatur eo in rebus hæreditarijs, quatenus vires hæreditatis ferunt. decis. 112. num. 19.
In personam hæredis omne ius defuncti præter perso-

personale transfertur. decis. 119. num. 13.
Maximè quando ius est merè reale. decis. 119. num. 14.
Hypotheca non extinguitur ex alienatione dominij facta cum consensu creditoris reuocabiliter. decis. 19. num. 15. & 23.
Iure proprio nemo potest regulariter ad sui fauorem habere hypothecam. decis. 19. num. 21. decis. 113. num 4.
Fallit tamen quo ad ius retentionis. decis. 19. num. 22.
Item quando quis est dominus iure speciali. decis. 113. num. 6.
Est indiuidua. decis. 22. num. 2. & 18.
Sequitur fundum decis. 22. num. 17.
Et ratione hypothecæ quilibet possessor potest in solidum conueniri. decis. 22. num. 16. & 21.
Hypothecaria conuentus non tenetur ad aliud, quàm ad rei traditionem. decis. 22. num. 20.
Hypotheca datur pro legatis. decision. 44. numero 1. & 4.
Hypotheca ex obligatione generali competit creditori super pecunijs, dum extant, decision. 51. num. 61. & 63.
Hypotheca in pecunia non cadit. decision. 51. numer. 64.
Si pecunia non extat, aliàs secus. decision. 51. num. 66.
Fauore commercij. decis. 51. num. 65.
Ex pluribus rebus hypothecatis, qualibet res est in solidum obligata creditori, dec. 96. nu. 25. decis. 99. num. 59.
Et parti debiti soluta omnes res sunt nihilominus creditori obligatæ. decis. 96. num. 26. decis. 99. num. 61.
Et pro paruo credito in totum res remanent hypothecatæ, & possunt à creditore detrahi, & retineri. decis. 109. num. 16.
Hypothecæ ratione auocatur possessio à tertio habente causam à debitore in vim clausulæ constituti. decis. 96. num. 49.
Operatur, vt alienatio bonorum non possit fieri in quemquam irreuocabiliter. decision. 96. numer. 56.
Hypotheca alia expressa, quæ inducitur partium conuentione, alia tacita ex legis dispositione in casibus à lege expressis. decision. 99. numero 15.
Hypothecam habens, dicitur habere ius quæsitum in re. decis. 99. num. 21.
Hypothecaria actio est in rem & intentatur contra quemcunque possessorem. decision. 99. numer. 22.
Hypothecaria actio, licet non sit merè realis plus tamen inhæret rei, quàm personæ. decis. 99. num. 23.
Per hypothecariam potest creditor auocare pignus, & illud retinere contra debitorem. dec. 99. num. 24.
Hypotheca non potest accedere obligationi nullæ, & inefficaci. decis. 101. num. 3.
Hostica exceptio, quæ dicatur. decis. 48. num. 20.
Et quando suffragetur. decis. 48. num. 24.
Non admittitur in executione instrumenti, nec in iudicio possessorio. decis. 39. num. 25.
Nec in executione sententiæ. decision. 48. numer. 21.
Nec in executione instrumenti census. decis. 48. num. 22.
Nec in spolio. decis. 48. num. 23.
Hostica exceptio non suffragatur, nisi ostendatur bullettinum militare, & in iudicio iustificetur. decis. 48. num. 24.

I

IDENTITAS bonorum est plenè probanda in interdicto quorum bonorum. decis. 38. numero 14.
Identitas rei, ad quam fit relatio, semper est probanda. decis. 82. num. 22.
Identitas census ab actore verificari debet. decis. 95. num. 10.
Identitas probatur ex leuioribus probationibus. dec. 95. num. 12.
Et ex coniecturis. decis. 95. num. 13.
Identitas census dicitur probata ex indenticate summæ. decis. 95. num. 14.
Identitas est probanda concludenter, antequam fideicommissarius in possessionem rerum subiectarum fidei commisso immittatur. decis. 116. num. 21.
Ignorantia probatur iuramento. decision. 25. numer. 10.
Præsumitur iusta, & probabilis in eo, qui succedit in ius alterius. decis. 42. num. 4.
Præsumitur in minore, & in errore probabili ob ignorantiam facti decis. 88. num. 32.
Maximè in minore hærede. decis. 88. num. 33.
Immissio in bonis fidei commisso subiectis conceditur cum clausula, detractis detrahendis, in executione liquidandis iuxta stylum Rotæ. decis. 23. num. 120.
Impensa vide expensa.
Implementum videtur remissum, vbi quis fuit receptus in ciuem sub modo, & postea fuit ei ciuilitatis tradita possessio. decis. 7. num. 25.
In correspectiuis quis, antequam agat, debet docere de implemento ex parte sua. decis. 35. num. 68.
Onus probandi implementum spectat ad implere debentem. decis. 40. num. 12.
Qui tenetur implere, & non docet adimpleuisse, dicitur esse in culpa. decis. 104. num. 3.

Æqui-

INDEX.

Æquitas non patitur, vt quis sentiat commodum contractus, quem ex parte sua non implevit. decis. 104. num. 8.
In contractibus nominatis non datur pœnitentia, sed agitur ad implementum. decis. 104. numer. 9. & 13.
Modus indirectè agendi datus ad rescissionem contractus nominati propter non implementum. decis. 104. num. 11.
Non implens in contractu nominato tenetur ad interesse, & loco illius tenetur tradere rem principalem, de qua agitur inter partes. decis. 104. num. 10.
In habentibus symbolum facilis est transitus. decis. 68. num. 113.
Indebitum probatur per solutiones factas ignoranter. decis. 88. num. 34.
Inhibitione pendente nihil est innouandum. decis. 17. num. 12.
Non datur appellatio à decreto moderationis inhibitionis vigore Constitutionis Rotalis Marchiæ facto de voto totius Rotæ. decis. 49. numer. 9. & 14.
Si tamen decretum sit iustum, secus si iniustum. decis. 49. num. 10.
Inhibitio, quæ dicatur canonicè obtenta. decis. 111. num. 9.
Iniuria grauis ponitur inter causas exhæredationis. decis. 6. num. 12.
Grauis iniuria, quæ sit, pendet ex arbitrio Iudicis. decis. 6. num. 13.
Iniustitia notoria dicitur, quæ ex actis resultat, & est contra ius clarum. decis. 38. num. 2.
Iniustitia facit cessare Ægidianam, & causam appellabilem reddit. decis. 49. num. 8.
Iniustitia etiam non notoria sufficit ad effectum retractandi sententiam per viam restitutionis in integrum. decis. 49. num. 16.
Iniustitia notoria æquiparatur nullitati. decis. 59. num. 9.
Et non eget reuocatione. decis. 59. num. 10.
Insinuationis defectus inualidat obligationem mulieris ex forma Constitutionis Marchiæ, lib. 5. cap. 25. decis. 13. num. 16.
Fallit in causa pietatis, decis. 13. num. 17.
Fieri potest ex interuallo, & contemporaneè cum ipso instrumento, decis. 13. num. 18. decis. 68. num. 41.
Et manu alterius Notarij. decis. 68. num. 41.
Et ideo allegans defectum insinuationis tenetur illum probare. decis. 13. num. 18. decis. 68. num. 42.
Approbatio instrumenti tollit defectum insinuationis. decis. 68. num. 44.
Iuramentum supplet defectum insinuationis. decis. 68. num. 45.
Donatio facta per matrem filio contemplatione matrimonij, & ad effectum, vt onera illius commodè substineatur, non requirit insinuationem. decis. 77. num. 8.
Instantia variata, variatur modus agendi. decis. 10. num. 8.
Secunda dicitur eadem cum prima, & in eius locum subrogata. decis. 10. num. 15.
Incipit à præsentatione positionum in summario iudicio. decis. 31. num. 21.
Breuiata per statutum potest per partes prorogari vsque ad tempus iuris communis, antequam labatur. decis. 48. num. 13. decis. 102. numero 4.
Lapsus instantiæ appellationis causatus ex impedimento Aduersarij, non impedit prolationem sententiæ. decis. 48. num. 14.
Instantia non transit in singularem successorem. decis. 65. num. 4.
Quando scilicet successor est voluntarius, secus si necessarius. decis. 65. num. 5.
Vel nisi sit hæres, qui cedat omnia iura sua, quæ habet tanquam hæres. decis. 65. numero 6.
Vel nisi cessionarius sit positus in locum cedentis cum clausulis amplissimis, & sic constitutus Procurator in rem suam. decis. 65. numero 7.
Instantia dicitur perempta fatalibus statutariis elapsis, decis. 102. num. 1.
Et est tanquam non fuisset appellatum, & omnis iurisdictio expirat, & redit ad Iudicem à quo. decis. 102. num. 2.
Instantia perempta non reuiuiscit, nisi ex gratia Principis. decis. 102. num. 3.
Nec prorogatur per partes ad vlteriora procedentes. decis. 102. num. 3.
Instantia non currit, si culpa partis impeditur appellans. decis. 102. num. 16.
Et impedimenti materia debet esse sufficiens, & concludenter probari. decision. 102. numer. 17.
Institutio secunda cessat, donec primæ institutioni locus esse potest. decis. 50. num. 309.
Instrumentum, quod est nullum ipso iure, non firmatur iuramento. decis. 3. num. 16.
Instrumenti productio requiritur, vt de illius iustitia, vel iniustitia iudicari possit. decis. 50. num. 473.
Instrumentum publicum facit probationem probatam, & rem manifestam decision. 13. numer. 10. decision 26. numer. 9. decision. 50. numer. 28. & 334. decision. 77. num. 1. decision. 79. numer. 1. decis. 95. num. 7.
Probationem facit, quæ non indiget fori disceptatione, decision. 50. numer. 29. decision. 77. num. 3.
Et eius fides est incorrupta. decis. 77. num. 2.

Dicitur

Dicitur probatio probata, & veritas apparens. decis. 68. num. 36.
Contra instrumentum publicum non admittuntur probationes præsumptiuæ. decis. 26. numero 20.
Et nisi graues, & vehementes. decis. 50. numer. 411.
Et nisi sint necessariò concludentes. decis. 50. num. 44.
Est propriè, & strictè intelligendum. decis. 29. num. 7.
Est cuius legis. decis. 29. num. 7.
Eius tantùm verba attenduntur. decis. 29. numer. 8.
Cuius verba habentur pro textu, cui magis creditur, quàm Glosæ*. decisione 29. numero 9.*
Et habet præsumptionem pro se, quod sit verum, & solemne. decis. 50. num. 30. & 418.
Ita vt asserens contrarium grauetur duriori probatione. decis. 50. num. 31.
Contra instrumentum admittitur probatio in contrarium decis. 50. num. 32.
Quæ tamen debet esse concludentissima, & euidentissima. decis. 50. numer. 33. & 346. & 412.
Instrumentum non esse falsum ex dictis testium instrumentariorum probatur. decis. 50. numero 339.
Falsum non dicitur instrumentum habens primordium veritatis. decision. 50. numero 340. & 425.
Falsitas remouetur per adminiculum alterius instrumenti veri. decis. 50. num. 341.
Testis referens se ad instrumentum, illud approbare dicitur. decis. 50. num. 351.
Testes non contradicentes instrumento, pro instrumento stare dicuntur. decision. 50. numero 349.
Testis vnicus contradicens instrumento non facit illud vacillare. decision. 50. numer. 377. & 379.
Instrumentum non redditur suspectum ex dicto vnius testis instrumentarij eidem contradicentis, si sit adminiculatum. decision. 50. num. 378.
Testes duo non infringunt instrumentum, si duo alij pro eo deponunt. decis. 50. num. 380.
Testes reprobatorij debēt esse non plures, quàm approbatorŭ ad reprobationem instrumenti. dec. 50. num. 38.
Testibus duobus deponentibus pro instrumento magis creditur, quàm tribus reprobantibus. decis. 50. num. 382.
Contra testem instrumentarium pro instrumento deponentem necessarij sunt tres testes rationem reddentes. decis. 50. num. 383.
Testes producti contra instrumentum debent esse omni exceptione maiores. decision. 50. numer. 384.
Testes producti aduersus instrumentum repelluntur etiam exceptione leuissima. decision. 50. num. 385.
Instrumenti perfectio in illius lectura, & stipulatione consistit. decis. 50. num. 387.
Instrumenti vitium visibile dicitur, quod oculo corporeo inspicitur, vt abratio, cancellatio, abolitio. decis. 50 num. 396.
Inuisibile autem, vt præterito. decision. 50. numer. 397.
Suspiciones ortæ contra instrumentum per testes aliundè comprobatum corruunt. decision. 50. num. 399.
Suspiciones cessant, vbi constat de veritate instrumenti. decis. 50. num. 400.
Obseruantia instrumenti veritatem eius arguit. decis. 50. num. 427.
Index in dubio debet stare pro exclusione falsitatis instrumenti. decis. 50. num. 414.
Instrumentum habens cum obligatione Camerali, si producit illud ad probandum creditum, & potioritatem, dicitur agere iudicio ordinario. decis. 57. num. 22.
Standum est instrumento, donec contrarium probetur. decis. 68. num. 37.
Et instrumentum afficit singularem successorem. decis. 68. num. 38.
Etiamsi ex aliquo capite dici possit nullum. decis. 68. num. 39.
Originale penes Notarium perpetuò esse debet. decis. 68. num. 125.
In casu, quo est producendum originale, est facienda expressa petitio. decisione 68. numero 126.
Statur potius instrumento publico, quàm depositionibus testium. decis. 99. num. 33.
Instrumentum publicum facit plenissimam probationem. decis. 109. num. 3.
Intellectus extrauag. cum Matthæus, de baret. dec. 19. num. 26.
Glos. in l. cum de lege, ff. de probat. decis. 23. num. 109.
Bald. cons. 141. 330. & 331. lib. 1. decis. 32. num 11. & 13.
L. vnic. C. de non. oper. nunciat. decis. 33. num. 1. decis. 34. num. 10.
Cap. 18. lib. 5. Constit. March. decis. 41. num. 30. & 31.
L. ex parte, §. intestato, ff. famil. ercisc. decis. 50. num. 201.
§. Illud, auth. de trien. & semiss. decisione 50. num. 204.
Decis. 400. in recenti par. 1. decisione 60. numer. 49.

Cap. final. de elect. in sexto decision. 107. numero. 18.

Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 7. num. 685. decis 116. num. 42.

L. Sabinus, ff. comm. diuid. decsion. 119. numero. 19.

Interdictum quorum bonorum non datur contra possidentem cum titulo. decis. 38. num. 3.

Æquiparatur petitioni hæreditatis. decis. 38. num. 4.

Nec datur contra possessores titulum habentes, ex quo sunt legitimi contradictores. decis. 38. num. 7. & 10.

Sed procedendum est ordinariè. decis. 38. numero. 11.

Notoria iniustitia in interdicto quorum bonorum, facit sententiam appellabilem. decis. 38. numer. 1.

Identitas bonorum est plenè probanda in hoc interdicto. decis. 38. num. 14.

Nec sufficit semiplena probatio. decis. 38. numero. 15.

Interesse peti potest à marito, qui sustinet onera matrimonij. decis. 88. num. 84.

Nisi facta sit conuentio de interusurijs non soluendis, sed de soluendis fructibus census ex natura contractus dotalis, nam tunc proceditur secundùm regulas iuris communis. decis. 88. num. 55.

Interesse lucri cessantis, & damni emergentis non debetur sine mora regulariter. decis. 88. numer. 56.

Etiamsi fuisset promissum. decision. 88. numero. 57.

Etiamsi ageretur cum persona solita negociari. decis. 88. num 58.

Nisi tamen concurrerent requisita Castren. in l. 3. §. final. ff. de eo, quod certo loco. decis. 88. num. 59.

Interesse, & damnum probari, & liquidari debet. decis. 93. num. 1.

Liquidari debet iuxta requisita Castr. in l. 3. §. nunc de offic. Iud. ff. de eo quod cert. loc. dec. 93. num. 2.

Id quod interest refertur ad æstimationem rei dec. 61. num. 7.

Interlocutoriam suam Iudex reuocare potest. decis. 37 num. 1.

Etiamsi millies facere velit. decisioni 37. numero. 2.

Et post decem datos ad appellandum, & vsque ad diffinitiuam. decis. 37. num. 3.

Etiamsi Iudex sit delegatus. decision. 37. numer. 5.

Etiamsi sit acceptata à partibus. dec. 37. num. 6.

Quod intelligitur ad effectum, ne Iudex faciat litem suam, secus autem quoad partes, quoniam possunt vti commoda reuocationis. decis. 37. num 7.

Non tamen reuocare potest, quando pars appellauit, & Iudex appellationem admisit. decis. 37. num 8.

Nunquam transit in iudicatum quo ad Iudicem, sed tantùm quoad partes. decis. 37. num. 4 decis. 39. num. 10.

Reuocatio interlocutoriæ est facienda per eum, qui habet iurisdictionem. decision. 37. numero. 10.

Iudex quando detulit appellationi ab interlocutoria, non potest amplius se ingerere, etiamsi per Iudicem appellationis pronuncietur malè appellatum, & benè iudicatum. decis. 37. numer. 15.

Nisi Iudex ad quem, remitteret causam ad eum. decis 37. num. 16.

Inferior cogi potest per superiorem ad reuocandā, vel interpretandam suam interlocutoriam, si constet esse erroneam, vel iniustam. decis. 37. num. 17.

Quod est arbitrarium Iudici ad quem. decis. 37. num. 18.

Ab interlocutoria inferente grauamen irreparabile, datur appellatio, secus si grauamen sit reparabile. decis. 54. num. 1. & 8.

Interlocutarium decretum dicitur, quod non diffinit negotium principale. decis. 57. num. 25.

Nisi tamen contineat præiudicium irreparabile, nam tunc dicitur mixtum, vel saltem habere vim diffinitiuæ, & est appellabile. decis. 57. num. 28.

Pronunciandum est per Iudicem prius super appellatione interposita ab interlocutoria, antequam cognoscat super negotio principali. decis. 59. num. 8.

Interpretatio necessariò proueniens à similitudine, vel ab æquitate inest cuilibet dispositioni. dec. 46 num. 34.

Sensus testatoris vbi est manifestus, non est facienda interpretatio, vt melior sensus existat. decis. 91. num. 13.

Intimatio supplet defectum citationis. decis. 46. num. 6. decis. 115. num. 13.

Inuentarium clericus institutus à laico tenetur facere coram Iudice laico. decis. 89. num. 11.

Prout etiam quando laicus est institutus hæres à clerico. decis. 89. num. 13.

Et Episcopus executor testamenti facti à laico tenetur facere inuentarium coram Iudice sæculari. decis. 89. num. 14.

Semper inuentarium confici debet coram Iudice sæculari, nisi agatur de bonis clericorum, quando personæ Ecclesiasticæ succedūt, nam tunc coram Iudice Ecclesiastico fieri debet. decis. 89. num. 15

Inuen-

Inuentarium non suffragatur hæredi, quatenus adsunt bona hæreditaria. decision. 99. numero 52.

Inuentarij beneficium inuentum fuit, vt præseruet hæredem à damno, non autem, vt ille aliquid lucretur, decis. 112. num. 18.

Inuentarium non opitulatur hæredi in rebus hæreditarijs, & quatenus vires hæreditariæ ferant. decis. 112. num. 19.

Inuentario non confecto hæres adita hæreditate tenetur vltra vires hæreditarias. decis. 89. numero 12.

Inuestitura dominium inuestientis non probat, decis. 60, num. 3.

Iudex ad quem subrogatur in locum Iudicis à quo in cognitione causæ principalis iustificata appellatione ab interlocutoria. decision. 8. numero 10.

Fallit in appellatione à pronunciatione super exceptionem incompetentiæ, nam Iudex ad quem non potest procedere in causa principali, neque remittere, sed debet supersedere. decis. 8. num. 11.

Iudicibus honor, & reuerentia debetur. decis. 50. num. 117.

Iudices dicuntur pars corporis Principis, & eos offendens committit crimen læsæ maiestatis, & puniri debet. decision. 50. numer. 118. & 119.

Plures Iudices habere est fauorabile. decis. 57. num. 31.

Iudicis arbitrium debet à iure regulari. decis. 78. num. 8.

Iudex non tenetur excitare motiua. decis. 50. numero 124.

Iudex non tenetur sententiæ suæ rationem exprimere. decis. 50. num. 125.

Iudicis factum dicitur factum partis. decis. 40. numero 6.

Iudicis arbitrio relinquitur, an, & quando consanguinei absentes sint expectandi. decis. 68. numero 79.

Iudex ante oculos æquitatem semper habere debet. decis. 14. num. 22.

Et æquitate suadente officium suum impartiri debet. decis. 14 num. 23.

Iudex à quo non potest legem imponere Iudici ad quem. decis. 66. num. 18.

In arbitrarijs Iudex redargui non potest. decis. 14. num. 25.

Et in eis æquiparatur Principi. decision. 14. num. 26.

Iudex ex allegatis, & probatis moueri debet. dec. 78. num. 6.

In summarijssimis sine reprehensione motum animi sui ex persuasiuis probationibus in formare potest. decis. 14. num. 28.

Iudex, cui nihil constat, nihil mandare potest. dec. 85. num. 7.

Præsumitur pro Iudice ritè, & rectè procedente. decis. 17. num. 33.

Iudice coram suo quilibet est conueniendus. decis. 21. num. 4.

Competentem se Iudicem tacitè declarare dicitur mandans procedi ad vlteriora. decisione 21. num. 9.

Super exceptione incompetentiæ Iudicis requiritur expressa pronunciatio. decisione 21. numer. 16.

Nisi sit oppositum, nam tunc sufficit tacita pronunciatio per processum ad vlteriora, vt dicatur Iudex grauare. decision. 21. numero 7.

Iudex à quo deferens appellationi interlocutoriæ, non potest amplius se ingerere, etiamsi Iudex pronunciaret malè appellatum, & benè iudicatum. decis. 37. num. 15.

Nisi Iudex ad quem expressè causam ad eum remitteret. decis. 37. num. 16.

Iudex cognoscere potest de incidentibus, prout de principali. decis. 42. num. 14.

Iudex à quo potest exercere post admissam appellationem omnia, quæ tendunt ad faciliorem exitum causæ dummodo non cognoscat de articulo appellationis. decis. 66. num. 8.

Nec Iudex appellationis in hoc offenditur. decis. 66. num. 9.

Iudicis arbitrio relinquuntur, quæ sub certa regula claudi non possunt. decision. 68. numero 80.

Iudex in diuisione sequi debet voluntatem defuncti. decis. 91. num. 14.

Et quod est vero similius, decisione 91. numero 15.

De stylo circa ordinatoria potest Iudex se informare extraiudicialiter sine citatione partis. decis. 96. num. 6.

Maximè, quando est notorius. decisione 96. num. 7.

Iudex executor dicitur habere iurisditionem delegatam. decis. 97. num. 1.

Forma commissionis non seruata, Iudex executor dicitur modum excedere, decisione 97. numero 2.

Iudicem incompetentem, qui adit, & competentem spernet, puniri potest, & cadit à causa. decis. 114. num. 10.

Exceptio incompetentiæ Iudicis est dilatoria, & ideò opponenda in principio causæ, dec. 114. num. 11.

Nisi iurisdictio non sit per se prorogabilis, nam tunc semper potest opponi. decision. 114. numer. 11.

Iudex nulliter procedens dicitur spoliare ad instar

priuatæ personæ 1 decisione 19. numero 16. & 79.
Nulliter procedere dicitur, si absque citatione procedit. decision. 116. numero 17. 80. & 84.
Ecclesiasticus, non habet iurisdictionem inter merè laicus, nisi esset consuetudo in contrarium. decis. 85. num. 23.
Iudicio in possessorio nominans auctorē suum, est absoluendus, & iudicium est dirigendum contra auctorem. decis. 21. num. 1.
Nisi actor velit probare, quod in fraudem sit facta nominatio, nam tunc potest onus probandi assumere omisso possessorio. decisione 21. num. 3.
Si quis petijt totam hæreditatem, cum dimidiam petere debuisset, si lite pendente superuenit altera dimidia, conualidatur iudicium. decis. 91. num. 18.
Iudicium à præcepto incipere non debet. decis. 34. num 12.
Nisi periculum sit in mora; decisione 34. numer. 13.
In iudicijs æqualitas est seruanda. decisione 41. num. 36.
Iudicium ordinarium litigantes non possunt facere summarium. decis. 57. num. 17.
Ordinarium dicitur, etiamsi producatur instrumentum cum obligatione Camerali ad probandum creditum, & potioritatem. decision. 57. num. 21.
Ordinarie actum, dicitur etiam exhibito instrumento cum obligatione Camerali, si in agendo non fuit seruata forma data à Constit. Marchiæ lib. 5. cap. 3. nec forma à iure communi data executiua. decis. 57. num. 22.
Iudicium propositum conualidatur ex iure superuenienti, saltim de æquitate canonica. decis. 91. num. 19.
Constitutio reseruans exceptiones in fine litis respicit ordinatoria iudicij. decis. 96. num. 3.
Constitutio respiciens ordinatoria, ligat etiam clericos. decis. 96. num. 4.
De styla circa ordinatoria potest Iudex se informare extraiudicialiter sine citatione partis. decis. 96. num. 6.
Maximè quando est notorius; decisione 96. numer. 7.
Vbi ceptum est iudicium in ciuilibus, ibi terminari debet. decis. 98. num. 19. decis. 110. num. 21.
Non solùm quo ad cognitionem causæ, sed etiam quo ad executionem sententiæ. decis. 98. num. 11. decis. 110. num. 22.
Iuramentum est nullum interpositum super instrumento ipso iure nullo. decis. 3. num 16. & tamen requiritur absolutio. num. 17.
Iuramentum habet vim clausulæ rato manente Pacta. decis. 95. num. 20.
Est indiuiduum. decis. 99. num. 47.
Regulatur secundum naturam principalis obligationis. decis. 3. num. 18. Maximè vbi adest enormissima læsio, num. 19.
Verba Notarij, quod testes iurarunt in forma, important, quod iuramentum fuit eis præstitum tactis scripturis. decis. 92. num. 26.
Calumniæ petitum decerni debet à Iudice, aliàs processus, & sententia redditur nulla. decis. 31. num. 3.
Nec contraria consuetudo valet. decis. 31. num. 4. & 16.
Fuit introductum propter publicam vtilitatem ad excludendam calumniam hominum. decis. 31. num. 5.
Petitum debet præstari in quocunque iudicio, etiam summarijssimo. decis. 31 num. 6.
Etiam stante obligatione Camerali. decis. 31. numer. 7.
Etiam quod Iudex procedat manu regia leuato velo, vel ad voluntatem. decision. 31. numero 8.
Calumniæ iuramentum dicitur de iure diuino. decis. 31. num. 9.
Iuratur de calumnia etiam in causa appellationis. decis. 31. num. 10.
Tenetur iurare de calumnia nedum principalis, sed etiam Procurator, & Aduocatus. decis. 31. num. 11. & 17.
Remitti potest, vbi suspicia calumniæ omninò cessat. decis. 31. num. 12.
Non est locus iuramento calumniæ, quando est probata concludenter intentio actoris. decis. 31. num. 13.
Et quando constat omnino de bono iure. decis. 31. num. 14.
Præstatur in quacunque parte iudicij, etiam ante litis contestationem. decis. 31. num. 22.
Sufficit præstari in terminis substantialibus. dec. 31. num. 23.
Non petitum, omissum non vitiat. decis. 31. numer. 24.
Petitio repeti debet in quolibet actu, aliàs censetur à petitione recessum. decision. 31. numero 25.
Iuramentum calumniæ præstatur validè per Procuratorem habentem speciale mandatum. decis. 69. numer. 9.
Et censetur ipse principalis iurare per organum Procuratoris. decis. 69. num. 10.
Nec potest dominus tanquam institor vocari ad iuramentum. decis. 69. num. 11.
Admittitur Procurator ad iurandum de calumnia cum generali mandato ad lites. decis. 69. num. 12.

Et ha-

Et habent speciale mandatum ad iurandum in tali causa, licet non exprimat de calumnia. dec. 69. num. 13.
Iuramentum appositum in instrumento census, obligat præcisè ad factum. decisione 100. numero 30.
Et iurans non potest allegare simulationem, vel nullitatem. decis. 100. num. 31.
Iuramentum non impedit, quin exceptio proueniens ex natura contractus allegari possit. dec. 100. num. 32.
Iurisdictio dicitur expirata per desertionem. decis. 14. num. 35.
Et non potest Iudex infirmare, sed tantùm confirmare sententiam. decision. 14. numero 36.
Ordinaria præualet delegatæ. decis. 47. numero 4.
Prorogari potest de persona ad personam, tam ex tacito, quam expresso consensu partium. decis. 114. num. 1.
Quod procedit in voluntaria iurisdictione, & in eo, qui inter aliquos habet eandem speciem iurisdictionis. decis. 114. num. 12.
Iurisdictio censetur data priuatiuè, non autem cumulatiuè, quando constat de mente concedentis. decis. 114. num. 3.
Iurisdictio concessa alicui priuatiuè quo ad alios, non est prorogabilis, etiam de consensu partium. decis. 114. num. 4.
Etiam in voluntaria iurisdictione alicui limitatè concessa. decis. 114. num. 9.
Maximè in causa appellationis. decisione 114. num. 5.
In potestate partis non est dare iurisdictionem non habenti. decis. 114. num. 7.
Iurisdictioni concessæ fauore alicuius Tribunalis, partes non possunt renunciare, decis. 114. numero 8.
Iurisdictionis defectus, quando non est per se prorogabilis, semper opponi potest. decis. 114. num. 11.
Iudicis Ecclesiastici prorogari potest à laicis tacitè, & expressè. decis. 119. num. 21.
Ius quæsitum auferri non potest. decision. 7. numero 15.
Et illud auferre, est detestabile. decisione 50. num. 180.
Nemo debet ius suum indiscussum relinquere. decis. 50. num. 106.
Ius superueniens conualidat iudicium propositum, saltim de æquitate canonica. decisione 91. num. 19.
Canonicum seruatur in terris Ecclesiæ. decis. 45. num. 2.
Præcipuè seruari debet in statu Ecclesiastico. dec. 49. num. 5.
Ius commune in dubio iudicandum est non esse correctum per statutum. decision. 68. numero 91.
Sub dispositione iuris communis remanet, quod non est à statuto ordinatum. decision. 68. numer. 93.
Resoluto iure datoris, resoluitur ius acceptoris. decis. 99. num. 43.
Iuris altius non tollendi præscriptio non currit, nisi à die, qua quis fuit impeditus ædificare, & acquieuit per tempus ad præscribendum sufficiens. decis. 119. num. 9.
Ius familiaritatis tollitur ex titulo præcedente. dec. 120. num. 10.
Iure familiaritatis possessio non est considerabilis ad effectum possessorium. decision. 120. num. 9.
Iuris patronatus collatio facta ab ordinario infra tempus ad præsentandum sustinetur, si Patroni infra tempus debitum non contradicunt. decis. 107. num. 26.
Vbi est statutum, quod præsentatio ad Ius patronatus non suffragetur, nisi facta fuerit à duabus partibus ex tribus, præsentatus à minori parte admitti non debet ad beneficium. decis. 107. num. 6.
Mandatum speciale requiritur ad præsentandum ad ius patronatus. decis. 107. num. 7.

L

LABOR cum est in damno, mortalis crescit egestas. decis. 4. num. 49.
Laicus conueniri debet coram Iudice suo. decis. 21. numero 4. decis. 110. numero 16. decis. 119. num. 20.
Laicus effectus clericus in fraudem post sententiam latam à Iudice sæculari eximitur ab eius iurisdictione. decis. 98. num. 6. & 8.
Quod procedit in criminalibus. decis. 98. numer. 7.
In ciuilibus autem secus, si per sæcularem fuit præuentum. decis. 98. num. 9.
Laicus recusans Iudicem post recusationem coram eo comparendo censetur à recusatione recedere. decis. 119. num. 22.
Laudemium soluere debet emptor rei emphyteuticæ, decis. 60. num. 41.
Legati titulus est prorsus ab institutione distinctus. decis. 23. num. 32.
Legatarius tenetur præstare cautionem de restituendo bona in casu, quo hæreditas non esset soluendo. decis. 43. num. 12.
Et ita obseruat Rota Romana. decisione 43. numer. 3.
Hypotheca datur pro legatis. decision. 44. numer. 1. & 4.

Haeredi à semetipso legari non potest. decis. 44. num. 32

Nisi de contraria voluntate testatoris appareat. decis. 44. num. 34.

Et regula procedit in haerede vniuersali, secus autem in particulari. decis. 44. num. 35.

Actio pro legato non datur, nisi adita haereditate. decis. 44. num. 36.

Nisi de contraria voluntate testatoris appareat. decis. 44. num. 37.

Et nisi prohibita sit falcidia, nam tunc debetur etiam non adita haereditate. decis. 44. numero 37.

Legatum capi debet de manu haeredis. decis. 44. numero 36.

Cohaeres potest propria auctoritate capere praelegatum. decis. 44. num. 38.

Via executiua non datur pro legato secundùm opinionem Rotae Romanae. decisione 49. numer. 2.

Et si Legatum sit pium. decisione 49. numer. 4.

Appellatio datur in causa Legati, etiam ad pias causas inspecto iure canonico. decisione 49. num. 4.

Legatum factum vxori non compensatur cum dote, nisi fuerit expressum à testatore. decision. 50. num. 195.

Nisi de intentione testatoris constet per coniecturas. decis. 50. num. 96.

Legatum factum intelligitur quibuscunque verbis testator vtatur. decis. 50. num. 212.

Legata debentur ex haereditate. decis. 50. num. 213.

Et ab ea separari dicuntur. decisione 50. numero 214.

Legata percipiuntur per haeredem, non autem conferuntur. decis. 50. num. 215.

Legatum est diminutio haereditatis. decisione 50. numer. 251.

Legatum creditori factum valet, si aliqua cum vtilitate fiat. decis. 50. num 270.

Legato causa cohaerere dicitur, quando est obligatoria. decis. 50. num. 285.

Qualitas restringit legatum. decisione 91. numer. 2.

Quod minus, est legatum censetur. decision. 91. num. 10. & 11.

Et ad effectum, vt haeres censeatur minus grauatus, quam fieri possit. decis. 91. num. 12.

Qui legat agrum non censetur legare vineam, & è contra. decis. 91. num. 4.

Legatum factum coniunctae personae latè interpretatur. decis. 91. num. 5.

Nisi sit par ratio coniunctionis cum haerede, & cum legatario. decis. 91. num. 6.

Legitimae detractio prohiberi potest filio in maiori parte bonorum honorato, vel vniuersaliter instituto adito tamen, quod ipso recusante acceptare onus censeatur institutus in legitima tantùm. decisione 4. numero 2. & 24.

Quaestio legitimae est mixta iuris, & facti, ideo in ea est locus compromisso. decisione 47. numer. 24.

Quaestio de legitima indiget liquidatione, & calculatione bonorum. decisione 47. numero 22.

Detrahitur etiam de bonis subiectis primogenitura, etiamsi fuerit expressè prohibita. decis. 4. num. 3.

Omne onus, & omnis prohibitio de legitima reijcitur à lege ipso iure. decisione 4. numero 7. Etiamsi filius tacitè acceptauerit dispositionem paternam. numer. 7. Et taciturnitas filij non solùm non nocet filio, sed nec etiam haeredi. numero 8. Et tale ius transmittitur ad haeredes etiam extraneos. numero 12. reijcitur omne onus, siue consistat in tempore, siue in quantitate. numero 10 Non recipit modum, nec dilationem, nec conditionem, nec aliud grauamen. num. 20.

In sola pecunia relinqui non potest. decis. 4. num. 15. Etiam si sit haereditaria. numero. 16. Sed in omnibus bonis, & substantia numero 18.

Nec in solo vsufructu. num. 22. Sed in corporibus haereditarijs num. 27.

Est tertia pars vel semis pro numero liberorum primae substantiae. decis 4. num. 17.

Fructus, vt imputentur in legitimam, mandari non potest filio grauato per fideicommissum. decis. 4. num. 24. & 28.

Fructibus legitimae filius fraudari non potest. decis 4. num. 24.

Filius excluditur à petitione legitimae, & eius supplementi, si principaliter renunciauit. decis. 50. num. 324.

Etiamsi approbauerit praeceptum factum à testatore. decis. 50. num. 325.

Petitio legitimae non dicitur articulus iuris meri, cum plurimum facti habeat, & sit necessaria calculatio facienda ab hominibus. decis. 6. num. 2. Sed dicitur mixtus. num. 5.

Ius petendi legitimam transit regulariter ad quoscunque haeredes, & successores etiam extraneos. decis. 23. num. 100.

Etiam contra fideiussores ad sustinendum alienationes. decis. 23. num. 101.

Ex particularibus rebus fideicommisso suppositis non deducitur legitima, nisi in subsidium. decis. 23. num. 102.

Foeminae dotatae exclusae à statuto faciunt partem in computatione legitimae ad computum masculorum. decis. 23. num. 117.

Extra-

Extractic tamen earum dotibus de legitima. dec. 23, num. 118.

Legitima non admittitur ob non confectionem inuentarij. decis. 43. num. 15.

Legitima debetur filio, tanquam ac alienum. dec. 51. num. 40. & 49.

Detrahitur de fidei commisso. decisione 51. numer. 41.

Non recipit grauamen. decisione 51. numero 42.

Debetur ex prouidentia legis in bonis testatoris. decis. 51. num. 43.

Filius potest bona supposita fidei commisso alienare pro quantitate sua legitima. decis. 51. numer. 44.

Si tamen alia bona libera non adsunt. decis. 51. num. 46.

Legitima est detrahenda regulariter de fidei commisso vniuersali, non particulari. decisione 51. num. 47.

Limita, & declara, vt num. 48. & 50.

Legitima dicitur certa ex liquidatione bonorum facta per testec. decis. 51. num. 51.

Legitima solutio non retardatur per exceptionem incertam. decis. 51. num. 52.

Legitima potest arbitrio Iudicis in vna re, vel pluribus constitui. decis. 51. num. 53.

Legitima detrahi potest ex pecunijs paternis, vel ex bonis de pecunijs paternis emptis. decision. 51. num. 60.

Fructus legitimæ regulariter debentur à die mortis, & sine interpellatione, decision. 87. numer. 8.

Etiam quoad eius supplementum. decision. 87. num. 9.

Nisi tamen tota hæreditas consisteret in pecunia vti dotali, nam tunc non debentur absque mora, & mora non committitur sine interpellatione. decis. 87. num. 10.

Si tamen pecunia esset subrogata in locum bonorum stabilium debitorum pro legitima, quæ fructum reddebant, debentur fructus. decis. 87. num. 11.

Legitimatio personarum in omni possessorio iudicio quocunque summario est necessaria. decis. 32. num. 4.

Legitimatio personæ non facit causam appellabilem. decis. 32. num. 14.

Legitimatio personæ fieri debet seruatis seruandis. decis. 38. num. 12.

Legitimatio personæ præcedere debet litis contestationem. decis. 52. num. 5.

Et quandoque longissimum temporis spatium super legitimatione personarum intercedit ante litis contestationem. decisione 52. numer. 6.

Legitimatio personarum requiritur, maximè in iudicio familiæ erciscundæ. decision. 91 num. 16.

Læsione in probanda inspicitur tempus initi contractus. decis. 50. num. 79. & num. 88.

Et debet plenè, & concludenter probari. decis. 50. num. 80.

Enormissimæ læsionis obiectio duorum extremorum probationem requirit. decisione 50. num. 473.

Enormissima est concludentissimè probanda. decis. 50. num. 476.

Læsio excedere debet dimidiam iusti pretij, de tempore celebrati contractus ad effectum rescissionis illiuc ex læsione. decisione 50. numero 481.

Non præsumitur interuenisse in contractu, nisi probetur. decis. 50. num. 491.

Excluditur ex præsentia propinquorum interesse habentium. decis. 50. num. 492.

Læsio, vel deceptio non datur in testamento, quod est ambulatorium vsque ad mortem. decis. 68. num. 82.

Nisi probetur factum blanditijs. decisione 68. num. 83.

Legis, vel statuti dispositio operatur tantùm parte petente, etiamsi ipso iure fieri velit. decis. 34. num. 36.

Actus facti contra legem, quæ vltra adijcit pœnam, valent, quamuis contra faciens puniatur. decis. 43. num. 18.

Alias in puris terminis prohibitionis actus est nullus. decis. 45. num. 18.

Quod lex non dicit, nec nos dicere debemus. dec 99. num. 16.

Liberare non potest qui non habet personam legitimam ad liberandum. decision. 2. numero 28.

Qualibet res in sui origine præsumitur libere, & allodialis. decis. 60. num. 26.

Lignorum incisio non solet spectare, nisi ad dominum. decis. 30. num. 3.

Limitata causa, limitatum producit effectum. dec. 53. num. 6.

Liquidatorium iudicium dicitur ordinarium. deci 57. num. 4.

Appellatio datur à sententia liquidatoria, etiamsi materia esset executiua. decis. 57. num. 5. decis. 103. num. 2

Etiamsi liquidatio esset facta per iuramentum in litem. decis. 103. num. 3.

Damnum, & interesse probari, & liquidari debet. decis. 93. num. 1.

Litis contestatio non fit in iudicio summario, & executiuo decis. 31. num. 20. decis. 52. num. 9.

Lis non dicitur finita per obitum vnius ex colitigātibus. decis. 48. num. 18.

Lite per transactionem, siue rem iudicatam finita,

de ea vlterius agi non potest. decisione 50. num. 109.
Lites inter coniunctos suscitare, odibile est. decis. 50. num. 110.
Lis bellum nuncupatur, decisione 50. numero 471.
Contestatio litis in actis apparere debet. decis. 52. num. 2.
Non inducitur absque mutuo consensu partium. dec. 52. num. 3.
Nec per libelli oblationem, nisi sequatur responsio, & contradictio rei. decision. 52. num. 4.
Non fit ante legitimationem personarum. decis. 52. num. 5.
In causis summarijs, & executiuis primus actus, qui solet fieri post litis contestationem in causis ordinarijs, habetur pro litis contestatione. dec. 52. num. 10.
Lite pendente non permititur cessio iurium post actionem deductam in iudicio, ad effectum, vt cessionarius illam prosequatur, etiam in casu, vbi licita est cessio, quia non potest alterari iudicium in praeiudicium aduersarij. decis. 65. num. 1.
Litigiosa actio quāuis legari possit in testamento, tamen prosecutio est facienda per haeredem. dec. 65. num. 2.
Litigiosa bona non sunt in dominio legatarij, sed haeredis. decis. 65. num. 3.
Litteras accipiens, & non protestans videtur illis acquiescere. decis. 108. num. 13.
Locatio probat possessionem inter contrahentes, non autem contra tertium. dec. 60. num 46.
Locator finita locatione per lapsum temporis potest recuperare naturalem possessionem absque vitio attentatorum. decision. 112. numero. 11.
Et eam, in quibus vacuam locatori relinquere tenetur. decis. 112. num. 12.
Locupletatio, vide lucrum.
Loco priuilegium concessum transit ad omnes. decis. 74. num. 9.
Loci pij administrationis cognitio causae spectat ad ordinarium. decis. 1. num. 6.
Lucrari quis non debet ex suo dolo, & crimine. decis. 20. num. 5.
Neque cum aliena iactura. decis. 29. numero. 12 decis. 42. num. 8.
Lucrum dotis à statuto delatum viro, intelligitur detracta prius legitima filij primi matrimonij. decis. 87. num. 2.
Nisi statuto expressè derogetur, l. hac edictali, C. de secun. nupt. decis. 87. nu. 3.
Pro qua parte quis onera substinet, pro ea etiam lucrum reportare debet. decision. 92. numero 6.
Ludus in pecunia regulariter est prohibitus à iure, decis. 20. num. 1.
Nisi consistat in exercitatione, seu virtute, siue ingenio corporis, tunc enim est permissus. dec. 20. num. 7. & 15.
Prout etiam est permissus causa vescendi. decis. 20. num. 15.
Ac etiam sunt permissi ludi ob laetitiam, & causa collectationis. decisione 20. numero 16.
Ac etiam ludi sponsionum super re honesta, vt super matrimonio futuro, vel masculo, vel faemina nascitura. decisione. 20. nume. 17.
Ludus dicitur crimen, & venit appellatione criminis. decis. 20. num. 2.
Pro lucratis in ludo, etiam praecedente promissione non datur actio. decis. 20. num. 3.
Fallit in ludo permisso. decisione 20. numero 9.
Repetitio datur à vinctute pro pecunia amissa, & soluta. decis. 20. num. 4.
Fallit in ludo permisso. decis. 20. num. 8.
Ludens ad ludos prohibitos punitur saltim extraordinariè arbitrio Iudicis. decisione 20. numero 12.
Scaccorum ludus est de iure permissus, etiam clericis, decis. 20. num. 13.
Ludens honesto ludo non facit contra cautionem de benè viuendo. decis. 20. num. 20.

M

MAGISTRATVM gerens, neque conuenire, neque conueniri potest, eo durante. decis. 13. num. 19.
Mala fides creditoris incipit à die facti depositi per debitorem. decis. 45. num. 41.
Maledictio est indumenti genus execrandum. decis. 59. num. 116.
Mandatum speciale requiritur ad exigendum. decis. 2. num. 24.
Et ad praesentandum. decision. 107. numero 7.
Mandatum speciale requiritur ad ponendum. decis. 70. num. 5.
Et ad respondendum positionibus. decision. 70. num. 6.
Mandatum susceptum debet procurator consumare, aliàs dicitur in dolo. decis. 29. num. 21.
Et tenetur ad damna, & interesse. decision. 29. num. 23.
Et mandanti datur actio mandati contra mandatarium. decis. 29. num. 22.
Mandatarius tenetur de eo, quod excessit. decis. 92. num. 20.
Mandati fines sunt diligenter custodiendi. decis. 97. num. 3.

Proba-

INDEX.

Peobatne præsumptionibus, & coniecturis. decis. 115. num. 2.

Præsumitur ex scientia, & patientia, quod quis nomine suo compareat, & litem peosequatur. decis. 115. num. 3.

Mandatum de immittendo est adipiscendæ; decis. 62. num. 16.

Præsumitur mandatum procuræ ex iurium productione, quæ dicitur efficax coniectuea. dec. 115. num. 4.

Præsumitue ex impensa, quæ fit alicuius considerationis. decis. 115. num. 6.

Ex quibus peæsumatue. decisione 117. numeeo 13.

Mandatum præsumptum sufficit. decis. 117. numero 13.

Mandatum si decernitur in sententia non appellabili, non requiritur noua citatio in eius relaxatione, quia sententia trahit secum executionem. dec. 116. num. 81.

Secus autem, quando non est eelaxatum in sententia, tunc enim ex opinione, quam seruat Rota requiritue noua citatio. decisione 116. num. 83.

Manutentio non datur in facultatiuis. decisione 5. num. 16.

Etiam ex quouis lapsu temporis, num. 17.

Adepta possessione magistratus potest peti in ea manutentio. decis. 7. num. 17.

A decreto manutentionis non datue appellatio; decis. 7. num. 18.

Etiam de iure canonico. decis. 7. num. 19.

Non retardatur exceptione non adimplementi. decis. 7. num. 24.

Immissus ex Saluiano, est manutenendus, donec de suo ceedito sit satisfactus. decis. 12. num. 3.

Etiamsi possessio capta sit infra decennium, decis. 12. num. 4. decis. 39. num. 7.

Manutenendus est possessor lite pendente. decis. 12. num. 5. decis. 39. num. 7. Et inhibendum est aduersario ne molestet. num. 6.

Super validitate conteactus lite pendente possessor est manutenendus. decisione 120. numero 8.

A monitione super manutentione non datur appellatio decis. 12. num. 29.

Manutentio datur etiam constitutario. decision. 15. num. 5. & 33.

Etiam contra constituentem decisione 30. numero 24.

Instrumentalis etiam possessio sufficit ad manutentionem. decis. 15. num. 6.

Datur ei, qui nunquam se habuit pro spoliato. decis. 15. num. 14.

Non datur non probata possessione. decision. 15. num. 15.

Nuda possessio in summariissimo possessorio manutentionis attenditur, non autem titulus. decis. 15. num. 19. & 31.

In eemedio manutentionis metimur ius ex possessione, non autem ex titulo. decisione 15. numer. 2.

Datur possidenti, decision. 16. num. 1. decis. 30. num. 1. decis. 33. num. 6. decis. 39. num. 26. decis. 62. num. 1. decis. 112. num. 1. decis. 118. num. 24. decis. 120. num. 6.

Etiam in quasi possessione exigendi. decision. 41. num. 4.

Etiam post sententiam si ab ea appellatum fuit. decis. 62. num. 10.

Competit etiam conductoei. decis. 30. num. 13. peo sua detentatione. num. 15.

Datur locatori contra conductoeem. decis. 30. num. 23.

Sine possessione non datue. decis. 35. num. 5.

Possidenti de tempoee motæ litis, & antea, datur. decis. 35. num. 15.

Etiam non docto quod quis sit hæres. decis. 35. num. 16.

Non datur manutentio asserenti alium possidere. decis. 35. num. 38.

Datur proprietario, etiam respectu naturalis, & extincto vsufructu. decis. 35. num. 42. decis. 118. num. 12.

Datur hæredi proprietarij aduersus hæeedem vsufructuarij. decis. 118. num. 13.

Datur aduersus eum, qui cecidit à iure suo ex defectu causæ finalis. decis. 35. num. 67.

Manutentionis denegatio præcedens non operatur, vt non concedatur, quando apparet de possessione, & iniustitia denegationis. decis. 39. numero 12.

Manutentio vni data ad libitum Iudicis, reuocatur detecta possessione alteeius. decis. 39. numeeo 13.

Exceptio extinctionis census non admittitur in iudicio manutentionis. decis. 39. num. 20.

Quia respicit petitoeium, decision. 39. numeeo 21.

Mandatum de manutenendo Iudex concedere potest pendente lite, tàm ex officio, quàm ad partis instantiam possessoei in summariissimo. dec 41. num. 1.

Quod importat, vt manuteneat in eo statu, in quo quis eeperitue ante litem motam. decis. 41. num. 2.

Et præseruat omnia iura in petitorio, & possessorio ordinario. decis. 41. num. 3.

Ad effectum manutentionis peobant libri Ecclesiæ. decis. 41. num. 8.

Pendente lite quis debet in sua quasi possessione exigendi manuteneri. decisione 41. numero 9.

Etiam

Etiam docto de sua quasi possessione generali; decis. 41. num. 10.

Maximè si constet de causa, & titulo exigendi; decis. 41. num. 11.

Nec titulus, nec causa requiritur in manutentione, sed sola possessio sufficit, decisione 41. num. 12.

Leniores probationes sufficiunt in iudicio manutentionis. decis. 41. num. 13.

Decimarum quasi possessio est manutenēda, quamuis exactum non esset per multos annos, decis. 41. num. 14.

Nisi solutio fuisset denegata, & quasi possessio controuersa. decis. 41. num. 15.

Vel nisi debitores intellexissent agnoscere debitum, pro parte tantùm. decisione 41. numer. 16.

In summarijssimo manutentio durat tantùm pendente lite. decis. 41. num. 25.

Manutentio competit Ecclesiæ, licet Plebanus aliquis se habuerit pro spoliato. decision. 41. numer. 21.

Manutentionem non impedit exceptio requirens altiorem indaginem, vel possessorium plenarium. decis. 41. num. 23.

Manutentionem non impedit sententia prima lata super tituli innuliditate, decisione 41. numero 26.

Nec etiam impedit prætensio iniustæ possessionis; decis. 41. num. 27.

Mandatum de manutenendo non est retardandum licet capitula sint admittenda ex Constitutione March. lib. 5. cap. 18. donec super eis agitatur iudicium per tres conformes, decisione 41. num. 5.

Vltimus status est attendendus in manutentione, decis. 41. num. 34.

Testes deponentes de vnico actu probant ad effectum manutentionis. decis. 41. num. 35.

Pro manutentione cessionis census, vt agi possit ex promissione cedentis, qui illum facit bonum de euictione, sufficit ostendere quod bona debitoris cessi sint ita intricata, vt de facili extricari non possint, nam tunc habentur, ac si non adessent. decis. 61. num. 12.

Neque tenetur cessionarius illa excutere, decis. 61. num. 13.

Datur manutentio etiam in gradu restitutionis in integrum, non obstante re iudicata. decis. 62. num. 11.

Non attenditur manutentio non ritè, & rectè data. decis. 62. num. 17.

Datur habenti ciuilem aduersus occupantem naturalem. decis. 105. num. 4.

Datur vsufructuario, qui dicitur habere quasi ciuilem possessionem; decisione 105. numero 6.

Datur etiam instituto, & immisso in possessionem beneficij ab ordinario appellatione pendente. decis. 107. num. 23.

Datur haredi, qui possessionem corporalem apprehendit. decis. 118. num. 25.

Possessio ad effectum manutenendi probatur ex confessione partis, decisione 120. numero 3.

Manutentio competit etiam post sententiam, quæ fuit suspensa per appellationem. decis. 120. numer. 7.

Manutenibilis non est possessio capta ab alio existente in possessione, sed præsumitur clandestina, vitiosa, & nullius cosiderationis. decis. 120. num. 11.

Maris itinera in momento mutantur, & efficiuntur periculosa. decis. 93. num. 18.

Maritus non potest de rebus extra dotalibus vxoris disponere. decis. 50. num. 445.

Factum mariti vxori nocere non potest decis. 50. num. 446.

Durante matrimonio maritus est dominus dotis. decis. 59. num. 17.

Maritus præsumitur in dubio melioramenta fecisse animo repetendi. decisione 59. numero 62.

Maritus impendens necessario, vel vtiliter in re vxoris habet actionem pro repetitione. decis. 59. num. 14.

Dum tamen non cogatur vxor vendere bona meliorata propter impensas factas. decis. 59. num. 75.

Maritus, qui sine voluntate vxoris impedit in re dotali vtiliter, vel necessariò, habet pro repetitione actionem contrariam de dote, vel negociorum gestorum, ipsa verò volente actionem mandati. decis 59. num. 16.

Quod est regulare in omnibus, qui possident rem iure vtilis dominij. decisione 59. numero 17.

Maritus, emphyteuta, & similes modicam impensam non detrahunt. decis. 59. num. 22.

Mater tutrix administrare potest, antequam conficiat inuentarium, & impleat solemnia. decis. 80. num. 14.

Matrimonium est liberæ voluntatis, sicut est facultas condendi testamentum. decision. 50. num. 288.

Matrimonia debent esse libera, decisione 84. numer. 6.

Matrimonij onera quando dicatur maritus sustinere. decis. 83. num. 9.

Matrimonij onera consistunt in alendo vxore. decis. 84. num 13.

Melioramentorum ratione datur retentio. decis. 16. num. 5.

Melioramenta probata in genere, & de proximo liqui-

liquidanda habent priuilegium, vt saltim pro eis detur cautio de illis reficiendis. decis. 55. num. 43.

Pro melioramentis dotalis res retineri non potest. decis. 59. num. 13.

Maritus, si necessarias, vel vtiles impensas fecit in re vxoris, habet actionem ad impensas consequendas. decis. 59. num. 14.

Dum tamen vxor non cogatur vendere bona meliorata propter impensas factas. decis. 59. numero 15.

Si maritus impendit vtiliter, vel necessariò in rem dotalem sine voluntate vxoris repetit impensas melioramentorum actione contraria de dote vel negociorum gestorum, eu vero volente actione mandati. decis. 59. num. 16.

Quod locum habet etiam in quibuscunque impendentibus in re aliena. decision. 59. numero 17.

Meliorumenta debentur, etiamsi possessor rem meliorando formam agri mutauerit. decis. 59. numer. 18. Quod æquitati, maximè conuenit numer. 19.

Restituens bona, non retentis melioramentis potest illa repetere ex æquitate, l. si me, & Titium, ff. si cert. pet. decisione 59. numero 20.

Maximè, quando melioramenta sunt vtilia. dec. 59. num. 21.

Melioramenta non repetuntur, nisi doceatur de vtilitate. decis. 59. num. 26.

Et quod sint facta ab eo, qui petit. decis. 59. num. 27.

Melioramenta probantur per peritos, qui sunt ad instar testium. decis. 59. num. 28.

Et est modus probandi legitimus. decis. 59. numero 30.

Facta à bonæ fidei possessore veniunt reficienda, ne quis locupletetur cum aliena iactura. decis. 59. num. 42.

Nisi possessor esset sine titulo, vel cum titulo inualido. decis. 59. nu 43.

Et nisi fecisset paruas impensas duraturas, vsque ad tempus restitutionis bonorum. decis. 59. num. 44.

Vtilia meliorumenta dicuntur plantatio vitium, & arborum fructus ferentium. decis. 59. numer. 39.

Possidens iure dominij fructus suos facit, nec tenetur cum melioramentis compensare. decis. 59. num. 40.

Prout est maritus in re dotali. decis. 59. numero 41.

In refectione melioramentorum attenditur valor respectu temporis impensa facta, quando impendens non pro se, sed pro domino impendit, qui fructus recipit. decis. 59. num. 49.

Melioramentorum æstimatio fit de tempore melioramentorum, quoad minorem, vel Ecclesiam, qui restituuntur in integrum. decis. 59. numer. 52.

Si verò meliorationes sunt attritæ fit secundùm tempus præsens, decis. 59. num. 53.

Dum tamen restitutio fit ex iustitia, non ex gratia. decis. 59. num. 55. & 56.

Vbi rescinditur contractus vti nullus, pretium meliorumentorum soluitur integrum; sed in eis compensantur fructus percepti. decis. 59. num. 57.

Quando possessori malæ fidei reficiuntur melioramenta, attenditur quod minus est. decis. 59. num. 58.

Et tunc probari debet, quantum exinde fundus melioratus sit factus pretiosior. decis. 59. numero 59.

Quando est possessor bonæ fidei, vel dominus, sed reuocabiliter, melioramentorum æstimatio fit de tempore restitutionis rei. decis. 59. numero 60.

Dum tamen sint facta in Vrbanis ædificijs. decis. 59. num. 61. Secus autem in re rustica. decis. 59. num. 64. & 65.

Maritus præsumitur in dubio melioramenta fecisse animo repetendi. decis. 59. num. 62.

Et præsumitur tantum impensum, quantum melioratio est æstimata. decisione. 59. numero 63.

Mercedis in causa regulariter non retardatur executio. decis. 10. num. 1.

Declara procedere, quando persona, ad cuius fauorem est lata sententia, est pauper, & non habet vnde se alat. decis. 10. num. 2. Aliàs non denegatur appellatio. num. 7.

Dignus est mercenarius mercede sua. decis. 10. num. 43. decis. 14. num. 11.

Non debet esse labor sine mercede. decis. 14. numer. 12.

Miles effectus ad euitandum iudicium Rectoris remanet sub primo Iudice, nulla habita consideratione militaris priuilegij. decisione 98. numer. 4.

Minor potest agere iudicio possessorio absque curatore. decis. 109. num. 17.

Minorum obligationes non valent, nisi cum causa cognitione. decis. 100. num. 11.

Vbi actus non potest fieri sine causa, vt in minore de illa constare debet aliundè, quam per assertionem minoris. decision. 67. numero 13. 14. & 27.

Causa confessionis minoris in eius obligatione debet esse vera in specie. decision. 67. numero 10.

Et debet respicere personam, & vtilitatem ipsius. decis. 67. num. 11.

Et pro-

Et probanda per conscientiam duorum, vel trium consanguineorum, vel affinium, decision. 67. num. 12

Assertio minoris tanquam inuerisimilis non attenditur. decis. 67. num. 15.

Et emanata sine causa cognitione est ipso iure nulla. decis. 67. num. 16.

In minore deficiente causa deficit consensus. deci. 67. num. 17.

Confessio minoris praesumitur ignoranter facta. decis. 67. num. 18.

Et non attenditur, quando est inuerisimilis. dec. 67. num. 19.

Et quando continet enormissimam laesionem, dec. 67. num. 20.

Minor donare non potest, etiam cum interuentu Iudicis, & curatoris. decis. 67. numero 21. & 23.

Etiam cum iuramento. decisione 67. numero 24.

Minor est magis priuilegiatus, quàm dos. decis. 72. num. 13.

Minor potest ex causa dotis sine solennitatibus se obligare. decis. 72. num. 4.

Dum tamen se obliget ex causa necessaria. decis. 72. num. 5. & 9.

Minor an habeat fori electionem ex priuilegio l. vni. C. quam Imp. decis. 85. num. 37.

Minor aetate praesumitur ignorans, & in errore probabili ob ignorantiam facti. decisione 88. num. 33.

Maximè si minor sit haeres. decisione 88. numero 33.

Missio in possessionem debet fieri iuris ordine seruato. decis. 17. num. 23.

De facto facta est reuocanda. decision. 17. numer. 24. & 25.

Et confirmari non potest. decisione 17. numer. 30.

Nulliter decreta non priuat possessorem possessione decis. 17. num. 28.

Modici praeiudicij, quae sunt non impediunt appellationem, nec recursum per supplicationem, decis. 14. num. 27.

Monitio requiritur in sententia excommunicationis proferenda ab homine, & quidem trina, vel vna in tres terminos distincta. decisione 18. num. 21.

Non requiritur in sententia iam promulgata à canone. decis. 18. num. 22.

Sed tamen requiritur citatio informatione processus pro facti iustificatione. decision. 18. num. 23.

Non requiritur monitio in excessu notorio. decis. 18. num. 24.

Vbi monitoriales literae super capitulis reijciuntur, seu non conceduntur, datur appellatio, tanquam ab interlocutoria continente grauamen irreparabile. decis. 90. num. 6.

Literae monitoriales non videntur concedendae inter viuentes, & cum quibus lis est mota, deci. 90. num. 7.

Neque super materijs, quae per testes possunt probari. decis. 90 num. 8.

Monitoria sunt concedenda, quando veritas alio modo haberi non potest. decis. 90. num. 9.

Mons Pietatis non censetur obligatus pro deposito facto à debitore contra formam praescriptam in erectione Montis. decis. 94. num. 25.

Morosus non dicitur, qui facto aduersarij impeditur. decis. 4. num. 33.

Muri pars inferior si est communis, efficitur quoque communis pars superior extructa ab vno ex socijs. decis. 119. num. 1.

Alter verò sectus, qui illa vult vti, tenetur soluere medietatem expensarum. decision. 119. num. 4.

Murus destinatus ad eleuandum potest inuito socio extolli, sicut potest domus propria decis. 119. num. 5. & 10.

Etiamsi ex aedificio alter socius damnificaretur. dec. 119. num. 6.

Et quamuis fenestrae per vnum ex socijs factae in muro communi obscurentur. decision. 119. num. 7.

Socius non potest eleuare murum communem, si obscurentur fenestrae alterius socij, secundùm opinionem, Surd. decisione 119. numer. 15.

Quando scilicet murus non esset sufficiens ad supportandum malus onus. decisione 119. numer. 16.

Vel quando ageretur de obscurãdo fenestras proprias socij non existentes in muro communi. decis. 119. num. 17.

Mutata persona rei non mutatur ius Actoris. decis. 26. num. 47.

Voluntatis mutatio non praesumitur. decis. 50. num. 263.

Mutare consilium in melius non est turpe. decis. 50. num. 522.

Et sapientis est reuocare, quod male quis locutus est. decis. 50. num. 523. & 524.

N

NARRATIVA Instrumenti non probat ad fauorem absentis. decis. 74 num. 5.

Nauigatio antiquitus permittebatur tantùm à Calendis Aprilis ad Calendas Octobris. decis. 93. num. 23.

Nauigantes non longius distant à morte, quàm nauis eorum ab aquis. decisione 93. numero 22.

Nauigantes in maximo periculo sunt constituti, & nec inter viuos, nec inter mortuos censentur. decis. 93. num. 21.

Nauium plurium conserua à ventis contrarijs diuiditur. decis. 93. num. 19.

Et cum vela dantur, non quò volumus, sed quò fluctus impellit, cursus est. decis. 93. num. 20.

Nauis ad portum ob tempestatem appulsa, vectigal ibi soluere non tenetur. decis. 93. num. 28.

Negatiua probanda ab actore, qui in ea se fundat; decis. 28. num. 13. decis. 40. num. 10.

Nisi ei sit implendum, vel aliquid ei denunciandum, quia tunc satis est negatio. decis. 40. numero 11.

Negatiua non probatur per fides factas lite pendente. decis. 68. num. 43.

Qualiter probetur. decis. 88. num. 17.

Neglecta videntur, si non notantur animaduersione digna. decis. 50. num. 323.

Negligentia non consideratur in eo, qui non exigit, quando nullus ei terminus præfigitur. decis. 61. num. 9.

Negociorum gestor tenetur tantùm de pretio exacto, non autem facere bonum nomen emptoris, qui factus est non soluendo. decisione 50. numero 497.

Non tenetur de eo, quod perijt sine culpa sua. dec. 50. num. 499.

Solum tenetur ad cedendum actionem. decis. 50. num. 500.

Nepos ex filia in locum matris prædefunctæ subintrat. decis. 50. num. 61.

Ex fratre subintrat in locum patris. decision. 68. num. 49.

Nobiles plerumque non patiuntur nominari in contractibus. decis. 92. num. 10.

Nomen debitoris facere bonum, & soluere sunt idem. decis. 29. num. 18.

Nomen emptoris, qui factus est non soluendo, non tenetur facere bonum negociorum gestor, sed tantùm de pretio exacto. decision. 50. numero 497.

Creditor, vt agere possit contra nomen debitoris, quid seruare debeat. decis. 51. num. 11.

Contra nomen debitoris agere potest creditor. decis. 51. num. 67.

Actio contra nomen debitoris non datur, nisi facta excussione principalis. decisione 51. numer. 13.

Nomen debitoris venit sub simplici appellatione bonorum. decis. 51. num. 68.

Contra nomē debitoris datur creditori vtilis actio personalis. decis. 51. num. 69.

Promittens nomen cessum esse bonum, tenetur de periculo nominis non exacti, & deteriorati conditione. decis. 61. num. 2.

Nomen debitoris exigibile non dicitur, nisi sit facilis exactionis. decision. 61. numer. 14.

Quando debitor obligat, vel cedit creditori nomen sui debitoris, ipso iure quæritur ei actio vtilis, & est, ac si fuisset creditor constitutus procurator in rem suam, & potest agere tanquam sibi demandatæ fuerint actiones. decis. 61. num. 25.

Quando actus ad aliquem pertinet, tertius illum faciens, intelligitur facere nomine illius, ad quē spectat. decis. 92. num. 9.

Nudum nomen in contractu vnus habere potest, & alter substantiam. decis. 92. num. 11.

Nominatio auctoris ante litis contestationem est facienda. decis. 21. num. 2. & 10.

Nominatus in instrumento non attenditur, sed ille ad quem transit commodum stipulationis. decis. 92. num. 3.

Quod procedit in contractibus, & vltimis voluntatibus. decis. 92. num. 4.

Notario attestanti de spectantibus ad eius officium plenè creditur. decis. 55. num. 26.

Notarius conficiens testamentum sine debitis solemnitatibus, incidit in crimen falsi. decis. 68. num. 109.

Legalitas notarij probatur per attestationem Collegij Notariorum. decis. 68. num. 120.

Enunciatiuæ notarij in instrumento non creditur; decis. 51. num. 17.

Notarius Episcopi habet priuilegium fori, & dicitur de eius familia. decis. 98. num. 1.

Notarij stipulatio, & acceptatio acquirit actionem irreuocabiliter absenti. decision. 111. numero 15.

Quod procedit in contractu iurato, vel obligatione Camerali munito. decisione 111. numero 16.

Notorium est, quod nullam habet excusationem, & ex euidentia rei patet in materia iniustitiæ. decis. 55. num. 11. & 12.

Releuat ab onere probandi, non autem ab onere allegandi notorietatem. decisione 78. numero 9.

Nouatio non censetur inducta, nisi exprimatur. decis. 50. num. 192. decis. 79. num. 17.

Nisi tamen appareat de voluntate nouandi. decis. 50. num. 193.

Vel adsit incompatibilitas actuum. decis. 50. num. 194.

Nullum, quod est nullum, potest operari iuris effectū. decisione 40. numero 22. decisione 101. numer. 3.

Nullitas, vbi est patens, potest executio fieri per viam apprehensionis omissa reuocatoria. decis. 40. num. 29.

Qui non dicit de nullitate intra tempora statuti, amplius non auditur. decisione 43. numero 20.

Statu;

Et probanda per conscientiam duorum, vel trium consanguineorum, vel affinium, decision. 67. num. 12

Assertio minoris tanquam inuerisimilis non attenditur. decis. 67. num. 15.

Et emanata sine causa cognitione est ipso iure nulla, decis. 67. num. 16.

In minore deficiente causa deficit consensus. decis. 67. num. 17.

Confessio minoris praesumitur ignoranter facta. decis. 67. num. 18.

Et non attenditur, quando est inuerisimilis. dec. 67. num. 19.

Et quando continet enormissimam laesionem, dec. 67. num. 20.

Minor donare non potest, etiam cum interuentu Iudicis, & curatoris. decis. 67. numero 21. & 23.

Etiam cum iuramento. decisione 67. numero 24.

Minor est magis priuilegiatus, quàm dos. decis. 72. num. 13.

Minor potest ex causa dotis sine solennitatibus se obligare. decis. 72. num. 4.

Dumtamen se obliget ex causa necessaria. decis. 72. num. 5. & 9.

Minor an habeat fori electionem ex priuilegio l. vni. C. quam Imp. decis. 85. num. 37.

Minor aetas praesumitur ignorans, & in errore probabili ob ignorantiam facti. decisione 88. num. 33.

Maximè si minor sit haeres. decisione 88. numero 33.

Missio in possessionem debet fieri iuris ordine seruato. decis. 17. num. 23.

De facto facta est reuocanda. decision. 17. numer. 24. & 25.

Et confirmari non potest. decisione 17. numer. 30.

Nulliter decreta non priuat possessorem possessione decis. 17. num. 28.

Modici praeiudicij, quae sunt non impediunt appellationem, nec recursum per supplicationem. decis. 14. num. 27.

Monitio requiritur in sententia excommunicationis proferenda ab homine, & quidem trina, vel vna in tres terminos distincta. decisione 18. num. 21.

Non requiritur in sententia iam promulgata à canone. decis. 18. num. 22.

Sed tamen requiritur citatio informatione processus pro facti iustificatione. decision. 18. num. 23.

Non requiritur monitio in excessu notorio. decis. 18. num. 24.

Vbi monitoriales literae super capitulis reijciuntur, seu non conceduntur, datur appellatio, tanquam ab interlocutoria continente grauamen irreparabile. decis. 90. num. 6.

Litera monitoriales non videntur concedendae inter viuentes, & cum quibus lis est mota. decis. 90. num. 7.

Neque super materijs, quae per testes possunt probari. decis. 90 num. 8.

Monitoria sunt concedenda, quando veritas aliomodo haberi non potest. decis. 90. num. 9.

Mons Pietatis non censetur obligatus pro deposito facto à debitore contra formam praescriptam in erectione Montis. decis. 94. num. 25.

Morosus non dicitur, qui facto aduersarij impeditur. decis. 4. num. 33.

Muri pars inferior si est communis, efficitur quoque communis pars superior extructa ab vno ex socijs. decis. 119. num. 1.

Alter verò socius, qui illa vult vti, tenetur soluere medietatem expensarum. decision. 119. num. 4.

Murus destinatus ad eleuandum potest inuito socio extolli, sicut potest domus propria decis. 119. num. 5. & 10.

Etiamsi ex aedificio alter socius damnificaretur. dec. 119. num. 6.

Et quamuis fenestrae per vnum ex socijs factae in muro communi obscurentur. decision. 119. num. 7.

Socius non potest eleuare murum communem, si obscurentur fenestrae alterius socij. secundùm opinionem Surd. decisione 119. numer. 15.

Quando scilicet murus non esset sufficiens ad supportandum malus onus. decisione 119. numer. 16.

Vel quando ageretur de obscurãdo fenestras proprias socij non existentes in muro communi. decis. 119. num. 17.

Mutata persona rei non mutatur ius Actoris. decis. 26. num. 47.

Voluntatis mutatio non praesumitur. decis. 50. num. 263.

Mutare consilium in melius non est turpe. decis. 50. num. 522.

Et sapientis est reuocare, quod male quis locutus est. decis. 50. num. 523. & 524.

N

NARRATIVA Instrumenti non probat ad fauorem absentis. decis. 74 num. 5.

Nauigatio antiquitùs permittebatur tantùm à Calendis Aprilis ad Calendas Octobris. decis 93. num. 23.

Nauigantes non longius distant à morte, quàm nauis eorum ab aquis. decisione 93. numero 22.

Naui-

INDEX.

Nauigantes in maximo periculo sunt constituti, & nec inter viuos, nec inter mortuos censentur. decis. 93. num. 21.
Nauium plurium conserua à ventis contrariis diuiditur. decis. 93. num. 19.
Et cum vela dantur, non quò volumus, sed quò fluctus impellit, cursus est. decis. 93. num. 20.
Nauis ad portum ob tempestatem appulsa, vectigal ibi soluere non tenetur. decis. 93. num. 28.
Negatiua probanda ab actore, qui in ea se fundat; decis. 28. num. 13. decis. 40 num. 10.
Nisi et sit implendum, vel aliquid ei denunciandum, quia tunc satis est negatio. decis. 40. numero 11.
Negatiua non probatur per fides factas lite pendente. decis. 68. num. 43.
Qualiter probetur. decis. 88. num. 17.
Neglecta videntur, si non notantur animaduersione digna. decis. 50. num. 323.
Negligentia non consideratur in eo, qui non exigit, quando nullus ei terminus præfigitur. decis. 61. num. 9.
Negociorum gestor tenetur tantùm de pretio exacto, non autem facere bonum nomen emptoris, qui factus est non soluendo, decisione 50. numero 497.
Non tenetur de eo, quod periit sine culpa sua, dec. 50. num. 499.
Solum tenetur ad cedendum actionem. decis. 50. num. 500.
Nepos ex filia in locum matris prædefunctæ subintrat. decis. 50. num. 61.
Ex fratre subintrat in locum patris. decision. 68. num. 49.
Nobiles plerumque non patiuntur nominari in contractibus. decis. 92. num. 10.
Nomen debitoris facere bonum, & soluere sunt idem. decis. 29. num. 18.
Nomen emptoris, qui factus est non soluendo, non tenetur facere bonum negociorum gestor, sed tantùm de pretio exacto. decision. 50. numero 497.
Creditor, vt agere possit contra nomen debitoris, quid seruare debeat. decis. 51. num. 11.
Contra nomen debitoris agere potest creditor. decis. 51. num. 67.
Actio contra nomen debitoris non datur, nisi facta excussione principalis. decisione 51. numer. 13.
Nomen debitoris venit sub simplici appellatione bonorum. decis. 51. num. 68.
Contra nomē debitoris datur creditori vtilis actio personalis. decis. 51. num. 69.
Promittens nomen cessum esse bonum, tenetur de periculo nominis non exacti, & deteriorati conditione. decis. 61. num. 2.
Nomen debitoris exigibile non dicitur, nisi sit facilis exactionis. decision. 61. numer. 14.
Quando debitor obligat, vel cedit creditori nomen sui debitoris, ipso iure quæritur ei actio vtilis, & est, ac si fuisset creditor constitutus procurator in rem suam, & potest agere tanquam sibi demandatæ fuerint actiones. decis. 61. num. 25.
Quando actus ad aliquem pertinet, tertius illum faciens, intelligitur facere nomine illius, ad quē spectat. decis. 92. num. 9.
Nudum nomen in contractu vnus habere potest, & alter substantiam. decis. 92. num. 11.
Nominatio auctoris ante litis contestationem est facienda. decis. 21. num. 2. & 10.
Nominatus in instrumento non attenditur, sed ille ad quem transit commodum stipulationis. decis. 92. num. 3.
Quod procedit in contractibus, & vltimis voluntatibus. decis. 92. num 4.
Notario attestanti de spectantibus ad eius officium, plenè creditur. decis. 55. num. 26.
Notarius conficiens testamentum sine debitis solemnitatibus, incidit in crimen falsi. decis. 68. num. 109.
Legalitas notarii probatur per attestationem Collegii Notariorum. decis. 68. num. 120.
Enunciatiuæ notarii in instrumento non creditur; decis. 51. num. 17.
Notarius Episcopi habet priuilegium fori, & dicitur de eius familia. decis. 98. num. 1.
Notarii stipulatio, & acceptatio acquirit actionem irreuocabiliter absenti. decision. 111. numero 15.
Quod procedit in contractu iurato, vel obligatione Camerali munito. decisione 111. numero 16.
Notorium est, quod nullam habet excusationem, & ex euidentia rei patet in materia iniustitiæ. decis. 55. num. 11. & 12.
Releuat ab onere probandi, non autem ab onere allegandi notorietatem. decisione 78. numero 9.
Nouatio non censetur inducta, nisi exprimatur, dec. 50. num. 192. decis. 79. num. 17.
Nisi tamen appareat de voluntate nouandi. decis. 50. num. 193.
Vel adsit incompatibilitas actuum. decis. 50. num. 194.
Nullum, quod est nullum, potest operari iuris effectū; decisione 40. numero 12. decisione 101. numer. 3.
Nullitas, vbi est patens, potest executio fieri per viam apprehensionis omissa reuocatoria. decis. 40. num. 29.
Qui non dicit de nullitate intra tempora statuti, amplius non auditur. decisione 43. numero 20.

Statu-

I N D E X.

Statutum prohibens dici de nullitate non intelligitur de notoria ex eisdem actis. decision. 54. num. 11.

Nullitas ab eo solo allegari potest, in cuius fauorem actus est nullus. decisione 68. numero 58. & 98.

Nullum quod est, ratificari potest. decis. 68. numero 52.

Quando nullitas sanari potest per partis consensum. decis. 68. num. 53.

Actu approbato à principali nullitas ab alio allegari non potest. decis. 68. num. 53.

Nullitates, quæ non sunt ex tribus, non sunt attendendæ. decis. 92. num. 23.

Nulla est maior nullitas, quàm si quid fiat extra potestatem. decis. 110. num. 14.

Agens ad nullitatem tenetur debitum offerre. decis. 115. num. 16.

Nec sufficit fideiussio pro relaxanda possessione, quando fuit facta immissio, vt debitor soluat in executionem iudicati. decision. 115. numer. 17.

Appellationis Iudex absoluere debet absoluendum, & condemnare condemnandum, non attenta nullitate processus decis. 115. num. 18.

Dummodo nullitas non sit de tribus. decisio. 115. num. 19.

Nuncians nouum opus expectari debet per tres menses. decis. 33. num. 1.

Ex causa potest Iudex remittere nunciationem cum fideiussoribus. decis. 33. num. 7.

Locum habet nunciatio, quando opus cæptum non est completum. decis. 34. num. 1.

Et pro opere præterito datur remedium interdicti, quod vi, aut clam pro futuro nunciationis edictum. decis. 34. num. 2.

Ædificatum post nunciationem demoliri debet. decis. 34. num. 3. & 15.

Etiamsi facta sit per eum, qui ius nunciandi non haberet. decis. 34. num. 16.

Etiamsi non iure facta sit nunciatio. decis. 34. num. 4. 17. & 19.

Nunciationis edictum est magis priuilegiatum, quàm attentatum. decis. 34. num. 5.

Post nunciationem à sententia de demoliendo ædificatum, non datur appellatio. decis. 34. numer. 6.

Iudicialiter facta importat inhibitionem, licet præceptum habeat clausulam iustificatiuam. decis. 34. num. 7. & 20.

Ex contemptu post nunciationem denegatur audientia. decis. 34. num. 8.

Per reductionem præcepti ad viam iuris in causa nunciationis dicitur pars grauari. decision. 34. num. 9.

Nunciatio potest à præcepto incipere. decision. 34. num. 11.

Dicitur quædam extraiudicialis appellatio, qua pendente nihil est attentandum. decision. 34. num. 18.

Innocatum post nunciationem retractatur per viã attentati. decis. 34. num. 21.

Nunciatio tollitur per oblationem fideiussionis de demoliendo in casu succumbentiæ, vbi pars acquiescit, aliàs ipsa contradicente supersedetur per tres menses. decision. 34. numero 26. & 27.

Is, cui facta fuit nunciatio, si nuncians elapsis tribus mensibus nihil probauit, potest in opere perseuerare cum fideissione. decis. 34. numero 28.

Facienda est nunciatio in loco operis. decis. 34. num. 30.

Facta domino, & non in loco operis tenet. decis. 34. num. 31.

Facta Fabro murario præsumitur facta in loco requisito. decis. 34. num. 32.

Nuncians ne quis ædificet in fundo Sempronij, præsumitur vti Procurator nunciare. decis. 34. num. 33.

Causarum expressio in nunciatione requiritur, si à parte petatur. decis. 34. num. 35.

Contra ædificantem in publico quilibet ciuis nunciare potest absque mandato. decis. 34. numero 40.

Procurator, quando de mandato dubitatur, si à parte petatur, potest nunciare cum cautione de rato. decis. 34. num. 42.

Nuptijs pactum, quod præstare potest impedimentum non valet. decis. 79. num. 12.

O

OBLATIO verbalis facit cessare venditionem, & adiudicationem. decision. 46. numero 8.

Offerre non potest secundus creditor emptori, qui emit à primo creditore iure creditoris. decis. 74. num. 6.

Obligationis Cameralis virtus ea est, quod promittens possit conueniri ab omnibus, quorum interest. decis. 88. num. 76.

Eo tamen modo quo poterat stipulator. dec. 88. num. 77.

Obligatio Cameralis non extenditur contra non nominatum in instrumento. decis. 8. num. 2.

Effectus obligationis Cameralis transeunt ad hæredes. decis. 51. num. 12.

Tollit beneficium excussionis. decis. 51. num. 16. decis. 96. num. 28.

Regulatur iuxta terminos, in quibus loquitur. dec. 57. num. 6.

Paratam habet executionem, & non admittit appellationem. decis. 57. num. 7.

Nisi

INDEX.

Nisi sententia sit lata inter concreditores, decis. 57. num. 8.
Obligatio non datur non praecedente contractu, vel quasi, decision. 14. numer. 4. decis. 22. num. 8.
In obligationem non reincidit res hypothecata, semel consentiente creditore alienata, si redeat ad debitorem. decis. 19. num. 13.
Nisi sit alienata reuocabiliter. decis. 19. num. 14. & 17.
Vel res data sit à Iudice ex primo decreto, si intra annum reuocetur, decisione 19. numero 18.
Vel si debitor ex eadem causa, vel connexa eandem rem acquirit. decis. 19. num. 19. secus autem si ex noua causa num. 20.
Tollitur solutione omnis obligatio. decis. 51. numer. 25.
Conditio obligationis ex persona haeredum non mutatur decisione 83. numer. 5. decis. 108. num. 4.
Conditionalis obligatio non potest exerceri, nisi adimpleta conditione. decisione 88. numero 75.
Ex instrumento nullo cessat obligatio, tàm ciuilis, quàm naturalis. decis. 101. num. 4.
Obligatio facta in carceribus non tenet, tanquam per metum extorta. decis. 3. num. 13. maximè, quando carceratio est nulla, num. 14. Etiam si tempore obligationis carceratus sit in libertate positus. num. 15.
Ex persona haeredis non mutatur conditio obligationis principalis. decis. 72. num. 6. dec. 79. num. 3.
Et ideo datum ab haerede praesumitur datum animo compensandi, vel tollendi debitum necessarium in persona defuncti. decisione 72. numer. 7.
Defectus consensus impedit executionem cuiuscunque obligationis. decisione 23. numero 84.
Non est verisimile, quod quis voluerit io plus se obligare, quàm de iure fuerit obligatus. decis. 23. num. 74.
Obligatio praesumitur facta in vim praecedentis tituli. decis 23. num. 77.
Obligationis causa vtilis requiritur in contractibus mulierum ex forma statuti Aesini lib. 2. Rub. 47. & Constit. March. lib. 5. cap. 25. cum solemnitatibus. decis. 23. num. 78.
Obligatio sine causa facta non valet. decis. 23. num. 79. & 82.
Et finita causa finitur etiam obligatio decis. 35. num. 43.
Et stante obligatione Camerali, & iuramento decis. 23. num. 83.
In obligatione mulieris requiritur commodum, & interesse illius, aliàs praesumitur seducta: decis. 23. num. 86.
A causa finali manat obligatio. decisione 35. num. 55.
Et ea cessante cessat obligatio decisione 35. numer. 56.
Ac si retro facta non esset: decisione 35. num. 57.
Vbi quis se obligat contemplatione alicuius emolumenti si non consequatur illud, obligatio non tenet. decis. 35. num. 61.
Obligatio eatenus durat, quatenus durat onus. dec. 35. num. 62.
Infans obligari non potest. decis. 100. numero 10.
An quis dici possit, stetisse diu in obligatione, remittitur arbitrio Iudicis. decision. 102. numer. 9.
Minor prohibetur obligari absque solemnitatibus, ex Constit. March. lib. 5. cap. 25. decis. 72. num. 3.
Fallit in causa dotis: decisione 72. numero 4.
Dummodo tamen teneatur ex necessitate dotare. decis. 72. num. 5.
Obligatio facta in captiuitate, seu in carceribus non vales. decis. 88. num. 79.
Obligatio oriens ex sententia, dicitur ciuilis habens effectum naturalis. decision. 99. numero 12.
Et parit actionem in factum, quae dicitur personalis. decis. 99. num. 13. & 14.
Obligatio est mater actionis. decisione 101. numer. 5.
Obligatio non extenditur vltra intentionem obligantis: decis. 111. num. 24.
Obliuio ex spatio longi temporis praesumitur, etiam in facto proprio. decis. 99. num. 34.
Obseruantia instrumenti subsecuta, tollit omnem suspicionem. decis. 50. num. 49.
Et eius arguit veritatem decisione 50. numero 427.
Obseruantia testamenti dicitur probata, si bona testatoris per haeredem testamentarium possidentur iuxta formam testamenti. decis. 68. num. 48.
Defectus scripturae suppletur per obseruantiam subsecutam. decis. 68. num 100.
Officium proprium nemini debet esse damnosum. dec. 14. num. 18.
Notario attestanti de pertinentibus ad eius officiū, plenè creditur decis. 55. num. 26.
Et Archiuistae. decis. 68. num. 115.
Onus substinens pro aliqua parte, pro eadem lucrum reportare debet. decis. 92. num. 6.
Opera requirit pretium. decis. 14 num. 13.
Opinionem diuersitas iudicij sensu procedens non damnatur. decis. 50. num. 329.

Nulla scientia reperitur, quæ opinionum varietatẽ non patiatur. decis. 50. num. 328.

Opinio falsa veritati non præiudicat. decis. 50. numero 447.

Opinio Rotæ Romanæ pro communi reputatur. decis. 87. num. 6.

Oratio debet inseruire rei. decisione 50. numero 516.

P

P*ACTA sunt seruanda. decisione 79. numero 8.*

Pactum, quod nuptijs præstare potest impedimentum, non valet decis. 79. num. 12.

Nihil magis humanæ fidei congruit, quàm pacta seruare. decis. 84. num. 2.

Par in parem non habet imperium, nec inferior in Superiorem. decis. 47. num. 1.

Nisi par esset maioris auctoritatis. decis. 47. numer. 2.

Paria sunt aliquid non fieri, vel sub conditione fieri. decis. 2. num. 8.

Paria sunt non fuisse citatum, vel nulliter citatum; decis. 23. num. 92.

Et instrumentum non esse factum, vel nulliter factum. decis. 23. num. 92.

Et non esse indicatum, vel nulliter indicatum. decis. 23. num. 92.

Et facere bonum nomen debitoris, & soluere. decis. 29. num. 18.

Et procedere contra, vel præter, seu citra formã. decis. 97. num. 5.

In pari causa melior est conditio possidentis, decis. 38. num. 6.

Partis appellatione non continetur totum. decis. 91. num. 7.

Sed tantùm dimidia. decis. 91. num. 8.

Vbi quis totam hæreditatem petijt, cum partem petere debuisset, si lite pendente superuenit altera dimidia, conualidatur iudicium. decis. 91. num. 18

Ex possessione partis retinetur possessio totius; decis. 41. num. 10.

Pater præsumitur prius filio decessisse. decis. 26. num. 23.

Et contrariam alleganti incumbit onus probandi; decis. 26. num. 24.

Patri licet plus vni filio, quam alteri relinquere. decis. 50. num. 240.

Et filias inæqualiter dotare. decis. 50. numero 241.

Et omnia bona vni filiorum relinquere, vel donare salua legitima aliorum. decis. 50. numero 242. & 409.

Pater alere, & dotare filiam tenetur. decis. 83. num. 3.

Pater capit melius consilium pro filio, quàm alius. decis. 85. num. 13.

Paupertas præsumitur, nisi probetur contrarium. decis. 10. num. 4.

Pauper nascitur quis, & nudus. decisione 10. numero 5.

Pauper non dicitur, qui habet vnde se alat. decis. 10. num. 6.

Pecunia dicitur de bonis testatoris. decision. 51. num. 70.

Pæna ordinaria non punitur quis ex confessione qualificata. decis. 75. num. 3.

Pænitentia non datur in contractibus nominatis propter non implementum. decisione 104. num. 9.

Sed agitur ad implementum, & ad damna, & interesse loco illius. decisione 104. numero 10.

Pensiones domus, quas creditor immissus in possessionem percipere potuisset alijs locando, tenetur in creditum computare, si illam inhabitauit. decis. 19. num. 25.

Peritis testibus, & agrimensoribus informatis de rei qualitate statur super illius valore. decis. 50. num. 482.

Et ex tenore attestationis illorum constare dicitur de eorum informatione super qualitatibus. decis. 50. num. 484.

Persona extrinsecus regulariter in qualibet materia non subintelligitur. decisione 23. numero 49.

Personalis facultas personam non egreditur. decis. 50. num. 455.

Personalis concessio dicitur, in qua exprimitur qualitas personæ cohærens. decisione 50. numero 455.

Persona illius attenditur, cuius contemplatione actus geritur. decis. 92. num. 2.

In contractu, in quo simulatio est in personis, & veritas in actu, ius acquiritur veræ personæ, & non fictæ. decisione. 92. numero 8. & 13.

Persona supposititia non tollit contractus veritatem. decis. 92. num. 14.

Non reprobatur à iure suppositio personarum, quando est sine fraude alterius. decis. 92. numero 15.

Simulatio personarũ probatur præsumptionibus, & coniecturis, decisione 92. numero 16. & 22.

Et sufficiunt leuiores. decision. 92. numero 17.

Maximè quando constat de causis simulandi. decis. 92. num. 18.

Petitio hæreditatis non datur contra titulo possidentem, sed tantùm contra possidentem pro hærede. decis. 38. num. 5.

In casu

In casu, quo est producendum originale, est necessaria expressa petitio, decisione 68. numer. 126.

Petitoriam vbi tangitur, non habet locum, l. vnic. C. si de moment. possess. decisione 38. num. 35.

Petitorium habet in ventre possessorium, quando apparet in libello cumulatum possessorium. decis. 40. num. 36.

Pignus pretorium, vel iudiciale non inducitur, nisi per actualem immissionem. decisione 99. numer. 17.

Creditor per hypothecariam potest auocare pignus, & illud retinere contra debitorem. dec. 99. num. 24.

Pluralitas debitorum non prasumitur. decis. 95. num. 11.

Positionibus ad respondendum potest Iudex reo terminum statuere, cum comminatione de habendo illas pro confessatis, vel negatis ad commodum ponentis. decis. 54. num. 2.

Qui semel respondit, non potest iterum arctari ad respondendum. decis. 54. num. 3.

Ob periculum periurij, & contrarietatis, decis. 54. num. 4.

Nisi tamen alicui non fuerit legitimè responsum. decis. 54. num. 5.

Responderi potest positionibus per verbum credulitatis, quod in eis dicitur expressiuum veritatis, reprobata opinione Iacobi de Aren. decis. 54. num. 6. & 7.

Ponens iurare debet de calumnia, vel se credere verum, quod ponit. decis. 70. num. 1.

Respondens positionibus absolutè iuras verum esse, quod respondendo dicit. decisione 70. numer. 2.

Mandatum speciale requiritur ad ponendum. dec. 70. num. 5.

Et ad respondendum. decis. 70. num. 6.

Confessio qualificata ad positiones non habens contra se iuris prasumptionem non diuiditur, sed cum sua qualitate acceptari debet. decis. 93. num. 25.

Principalis potest reuocare confessionem procuratoris, non habentis mandatum speciale ad ponendum, vel respondendum. decisione 70. num. 8.

Responsio ad positiones plenè probat contra confitentem. decision. 91. numero 17. decision. 92. num. 1.

Responsio per verbum credit absoluta reputatur, & veritatis responsio. decis. 70. num. 3.

Iurans falsum in responsione ad positiones, punitur. decis. 70. num. 4.

Positiones inuentæ, vt ponens per confessionem aduersarij releuetur ab onere probandi. decis. 70. num. 7.

Ponens quamuis fateatur, non tamen fatetur articulans. decis. 116. num. 41.

Possessio ex actis adepta probatur. decisione 7. num. 12.

Et ex instrumento adeptionis illius à tergo mandati. decisione 12. numero 1. decision. 39. num. 1.

Probatur ex decreto Iudicis mandantis, quem amoueri. decis. 15. num. 10.

Et ex confessione partis in iudicio, quæ nominat aduersarium detentorem. decis. 62. num. 2.

Quæ confessio potest respectu possessionis acceptari reiecta qualitate vitij. dec. 62. num. 5.

Iustè possidere dicitur, qui Iudicis auctoritate possidet. decisione 12. numero 2. decisione 35. numer. 13. decisione 39. num. 2. decis. 55. num. 7.

Etiam alio existente in possessione. decis. 39. numer. 3.

Etiamsi actor duo extrema spolij probauerit, nisi etiam tertio loco probet iniustitiam pratensæ spoliationis. decis. 55. num. 8.

Sequestratio possessionis est prohibita, quando constat de certo possessore. decis. 12. num. 7.

Fallit, quando est dubium, quis possideat, vel timentur scandala, vel Iudici non potest constare statim, quis sit potior. decis. 12. num. 8.

Immissionem petens aduersus aliquem fatetur illius possessionem. decis. 116. num. 77.

Non est amouendus possessor à sua possessione lite pendente, nec prohibendus prosequi ius suũ decis. 12. num. 11.

Fallit, quando omnes fructus consumeret, & non haberet alia bona, quibus cautum sit appellato. decis. 12. num. 12.

Probatur possessio per testes de visu deponentes. decis. 13. num. 11.

Et de actibus possessorij. decis. 13. num. 11.

Qui non soleat fieri in rebus, nisi communiter à possessoribus rerum suarum. decisione 30. numero 4.

Et per clausulam constituti inter contrahentes. decis. 13. num. 13.

Ex perceptione fructuum ex decreto Iudicis. decis. 15. num. 7.

Ex incisione, & iactatione arborum. decisione 15. num. 7.

Ex incisione lignorum. decis. 30. num. 2.

Ex cultura terræ, & seminatione. decisione 30. num. 5.

Etiam facta per alium nomine possidentis. decis. 30. num. 6.

Præsumitur iusta, & non vitiosa. decis. 15. numero. 8. decisione 35. numero 14. decisione 62. num. 3.

Maximè vbi adest titulus praeambulus pro haerede. decis. 62. num. 4.

Continuata praesumitur vsque ad litem motam. decis. 15. num. 13.

Nisi constet medio tempore fuisse ab alio occupatam. decis. 35. num. 31.

Non amittitur possessio ex decreto iniusto, nisi quis se habeat pro spoliato. decisione 15. numer. 16.

Iudex nulliter, & iniustè procedens non priuat possessione. decis. 15. num. 17.

Differunt inter se titulus, & possessio. decis. 15. num. 18.

Nuda possessio probatur per actum apprehensionis, seu traditionis. decis. 15. num. 20. Sine quo non transfertur. num. 20. & 32.

Instrumenta non probant possessionem. decis. 15. num. 24.

Locatione non probatur possessio. decis. 15. num. 25. nisi constet de actuali apprehensione. num. 26. vel de fructuum perceptione, vel solutione pensionis. num. 27.

Probatur inter locatorem, & conductorem. dec. 30. num. 11. decis. 60. num. 46.

Possessor semper est citandus. decis. 16. num. 3. decis. 17. num. 27.

Etiam iniustus. decis. 16. num. 10.

Aliàs possessio cepta dicitur clandestina, & iniusta. decis. 16. num. 9.

Rerum dotalium possessio est penes virum viuente uxore. decis. 66. num. 31.

Non transfertur possessio per constitutum appositum in instrumento nullo à principio. decis. 40. num. 24.

Ciuilis possessionis ratione potest quis apprehendere naturalem. decis. 17. num. 11.

Possessio dimitti non debet ad simplex verbum executoris. decis. 17. num. 29.

Immissio in bonis fideicommisso subiectis conceditur cum clausula detractis detrahendis in executione liquidandis iuxta stylum Rotae. *decis. 23. num. 120.*

Transfertur vera, ciuilis, & naturalis possessio per clausulam constituti. decis. 30. num. 7. decis. 112. num. 2. & 3.

Ad quoscunque effectus. decisione 120. numero 1.

Instrumentalis suffragatur alio non existente in possessione de tempore instrumenti. decis. 35. num. 8.

Et sufficit ad quemcunque effectum. decision. 35. num. 9.

Et est manutenibilis. decisione 35. numero 10.

Instrumentalis suffragatur non docto de anteriori alterius possessione. decisione 35. numero 11.

Instrumentalem habens non tenetur docere de eo tempore fuisse vacantem. decisione 35. num. 12.

Alio autem existente in possessione instrumentalis non suffragatur. decisione 105. numero 2.

Possessor cum decreto Iudicis praesumitur iustè possidere. decis. 35. num. 13.

Praesumitur possessio vsque ad tempus motae litis. decis. 35. num. 14.

Possessio nihil commune habet cum proprietate. decis. 35. num. 27.

Possessio probatur solum per actum apprehensionis positiuum. decis. 35. num. 28. & 32.

Constituto non transfertur, nisi possessio sit penes constituentem. decis. 35. num. 33.

Transferri non potest constituto per procuratorem non habentem speciale mandatum ad constituendum. decis. 35. num. 34.

Duo non possunt in solidum possidere. decis. 35. num. 36.

Amittitur solo animo. decisione 35. numero 37.

Ciuilis possessio proprietarij mortuo vsufructuario statim ad se trahit naturalem, quae erat apud vsufructuarium. decis. 35. num. 40. dec. 118. num. 9.

Et proprietarius tunc potest propria auctoritate capere possessionem naturalem, vt coniungat cum ciuili, vbi non obijcitur de retentione. decis. 118. num. 10.

Et multò magis potest petere ingressum à Iudice. decis. 118. num. 11.

Iniusta, & vitiosa possessio non est manutenibilis. decis. 35. num. 65.

Et sine iuris fomento non est considerabilis. dec. 116. num. 11.

In pari causa melior est conditio possidentis. decis. 38. num. 6. decis. 74. num. 16.

Nisi res eodem instanti fuerit obligata, nam tunc intelligitur obligata cuilibet pro rata. decis. 74. num. 17.

Iudicis auctoritas ritè, & rectè procedentis priuat possessione absque electione. decision. 39. num. 3.

Iudex iustè procedens possessorem priuat, ciuili, & naturali possessione. decisione 39. numero 8.

Immissio in possessionem datur remedium retinendae. decis. 39. num. 9.

Possessio bonorum de tempore mortis testatoris quomodo probetur. decis. 68. num. 141.

Possessio non censetur data sub conditione per clausulam sine praeiuditio habentium meliora, & potiora iura, nisi quando constat de alterius possessione. decisione 35. numero 18. & 19.

Pos-

I N D E X.

Possessio universalis acquiritur per actum particularem, quando causa utentis est universalis: decis. 41. num. 6.
Quasi possessio probatur per duos testes deponentes de facto proprio. decision. 41. numero 7.
Interversa possessio in dubio non praesumitur, sed continuata usque ad litem motam. decis. 41. num. 17. & 18.
Ex possessione partis retinetur possessio totius. decis. 41. num. 20.
Non debet quis indirectè privari sua possessione. decis. 41. num. 28.
Possessio capta pendente termino ad appellandum, est attentata. decis. 43. num. 21.
Cessat autem attentatum, si appellatio sit deserta. decis. 43. num. 22.
Possessio spoliati non probatur per verba enunciativa instrumenti inter alios confecti decis. 60. num. 30.
Nec per instrumentum locationis. decision. 60. num. 31.
Nec per praesumptivas probationes. decision. 60. num. 32.
Decretum immissionis in possessionem latum in Curia Ecclesiastica non potest exequi intra decem dies datos ad appellandum. decision. 62. num. 6.
Possessio capta vigore decreti nulli dicitur attentata. decis. 62. num. 7.
Et dicitur capta per vim expulsivam. decis. 116. num. 15.
Et non est manutenibilis. decisione 62. numer. 8.
Et dicitur spoliativa. decis. 62. num. 14. decis. 116. num. 12.
Et non nocet vero possessori. decisione 62. numer. 15.
Privatus sua possessione non censetur, qui appellavit a decreto nullo, & protestatus fuit, se nolle habere pro spoliato. decisione 62. numer. 9.
Appellatione pendente non est quis privandus sua possessione. decis. 62. num. 12.
Possidere sine titulo dicitur, qui causam habet ab haerede gravato de restituendo. decisione 68. num. 56.
Duo possunt eandem rem in solidum possidere, videlicet maritus civiliter, uxor verò naturaliter. decis. 68. num. 136.
Possessio transfertur ex contractu nullo ex defectu sollemnitatum, & tunc non datur remedium restitutorium. Secus si ex defectu consensus. decisione 80. num. 16. decis. 88. num. 10. 22. 33. & 41.
Ex contractu nullo transfertur possessio. decis. 88. num. 38.
Et tunc non est locus spolio. decisione 88. numer. 39.
Qui cecidit à possessione facto proprio, non restituitur. decis. 88. num. 40.
Ratione hypothecae avocatur possessio à tertio habente causam à debitore in vim clausulae constituti. decis. 96. num. 49.
Iure familiaritatis non praesumitur possessio ubi de titulo constant. decisione 68. num. 142.
Iure familiaritatis praesumitur quis possidere, quando bona ad alium iure dominij pertinere possunt. decis. 99. num. 38.
Iure familiaritatis possessio non est considerabilis ad effectum possessorium. decisione 120. num. 9.
Possidere dicitur, cohabitans cum viro, bona illius iure familiaritatis. decis. 105. num. 1.
Et eo mortuo potest possessionem continuare, & absque nova declaratione mutare sibi causam possidendi pro sua dote, & pro usufructu sibi relicto. decis. 105. num. 1.
Et causa possessionis censetur mutata per supervenientem titulum absque nova declaratione. decis. 105. num. 1.
Possessio tradita cum clausula (sine praeiuditio) praeservat possessionem alterius. decis. 105. numer. 3.
Possidens civiliter habet manutentionem adversus occupantem naturalem. decisione 105. numer 4.
Possessionem constitutarius propria auctoritate apprehendere potest. decisione 112. num. 4.
Qui possidet, suo nomine possidet, qui in possessione est nomine alieno possidet, & custos est. decis. 112. num. 10.
Possidens vitiosè, & spoliativè non potest solo animo possessione retenta desinere possidere ex illa causa, & incipere possidere ex alia. decis. 116. num. 33.
Probata antiquiori possessione, iunior praesumitur vitiosa, & clandestina. decis. 116. num. 74. & 75.
Possessio absque apprehensione acquiritur haeredi per Colonum, qui detinet nomine domini. dec. 118. num. 26.
Tutor non potest transferre possessionem per actum fictum. decis. 120. num. 2.
Per actualem traditionem autem benè potest. decis. 120. num. 4.
Ex possessione de praeterito praesumitur in praesens. decis. 120. num. 5.
Possessor est manutenendus. decis. 120. num. 6.
Possessio capta alio existente in possessione non est manutenibilis, sed praesumitur clandestina, & vitiosa. decis. 120. num. 11.
Possidenti datur tantùm remedium possessorium, & unde vi. decis. 35. num. 17.

I N D E X.

Possessorium interdictum, & remedium vnde vi datur tantùm possidenti. decisione 35. numero 17.

In possessorio adipiscendæ, tàm in prophanis, quàm in beneficialibus sufficit titulus coloratus ad obtinendam possessionem, non obstante inualiditate tituli. decis. 68. num. 27.

Recuperandæ competit etiam pro mobilibus, & se mouentibus. decis. 73. num. 5.

In possessorio dicitur creditum intentatum incidenter, non principaliter. decisione 26. numer. 45.

In summarijssimo non admittitur exceptio inualiditatis contractus. decis. 30. num. 31.

De sola possessione agitur in summarijssimo possessorio. decis. 30. num. 32.

In summarijssimo non attenditur titulus, sed mera possessio probanda per actum apprehensionis. decis. 35. num. 29. & 30.

Possessorij causa propter complicationem cum petitorio, est appellabilis. decis. 35. num. 72. decis. 38. num. 21.

Causa possessorij prouenientis ex contractu est appellabilis. decis. 35. num. 76.

In possessorio momentaneo sufficit semiplena probatio. decis. 38. num. 15.

Possessorium, quando tangitur petitorium non remanet amplius nudum, sed fit mixtum. decis. 38. num. 26.

In summarijssimo possunt testes ab vtraque parte examinari ad effectum manutentionis pendente lite. decis. 41. num. 33.

Sententia in possessorio lata dicitur diffinitiua, vel saltim habere vim diffinitiuæ. decis. 58. num. 6.

Ad effectum tamen exprimendi causam in appellatione dicitur merè interlocutoria. decis. 58. num. 8.

Plena probatio requiritur in possessorio recuperandæ. decis. 60. num. 19.

Remedia possessoria non datur, nisi possessori. decisione 35. numer. 17. & decis. 68. numero 139.

Posthumus non subiacet exhæredationi. decis. 6. numer. 18.

Præceptum cum clausula si quis, &c. per comparitionem resoluitur. decisione 34. numero 22.

Non tamen habet locum in præcepto nunciationis noui operis, in qua supersedetur pro tempore à lege statuto. decis. 34. num. 24.

Præcipuum dicitur constitui, cum ab vniuersitate bonorum separatur, vt ante diuisionem sit deducendum. decisione 50. numero 222. 272. & 308.

Dicitur legatum, quod vnus ante alios hæredes capit. decis. 50. num. 223.

Et quod quis habet proprium, & peculiare. dec. 50. num. 224.

Et præcipuum habere dicitur quis iure, & titulo prælegati. decis. 50. num. 307.

Prælegatum eximitur ab onere restitutionis fideicõmissi vniuersalis, tanquam ab eo exceptum. decis. 50. num. 271.

Est quod extra partem hæreditariam datur hæredi præcipuum de communi pecunia. decis. 50. num. 307.

Præscriptio non currit contra se ipsum. decis. 4. num. 30.

Mala fides debitoris, qui scit se debere, impedit præscriptionem. decis. 14. num. 52.

Præscriptio non fundatur in solutione, sed in tempore congruo, ex quo præsumitur solutio. decis. 14. num. 54.

Legitima excludit spolium. decisione 55. numer. 33.

Etiamsi sit statutaria. decisione 55. num. 34. 38. & 40.

In omnibus actionibus personalibus, & in legitima præscribitur spatio triginta annorum. dec. 4. num. 31.

Præscriptio ad querelandum habet tempus continuum, nisi contrarium specialiter cautum reperiatur. decis. 25. num. 6.

Hypothecaria præscribitur per decennium à tertio possessore. decis. 26. num. 25.

Ad præscriptionem decennalem requiritur titulus, & bona fides Rei conuenti. decisione 26. num. 26.

Et quod partes fuerint in loco præsentes. decis. 26. num. 27.

Etiam in quadragenaria ad fauorem Ecclesiæ. decis. 26. num. 40.

In censu, & annuis præstationibus ex obligatione conditionali tot sunt præscriptiones, quot annuæ præstationes, etiam respectu tertij. decis. 26. num. 28.

Non valenti agere non currit præscriptio. dec. 26. num. 29.

Contra Ecclesiam non præscribitur minori spatio 40. annorum. decis. 26. num. 31. & 32.

Et in ea requiritur scientia domini census cum eius patientia ad præscribendam libertatem non soluendi. decis. 26. num. 33.

Ad præscribendam libertatem contra Ecclesiam requiritur saltim quinquagenaria inter absentes. decis. 26. num. 40.

Quadragenaria possessio non inducit præscriptionem pro allegante non solutionem, nisi probetur. decis. 26. num. 41.

Præscriptio non prodest, nisi allegetur. decision. 44. num. 21.

Et debet esse liquida, vel in continenti liquidanda. decis. 44. num. 22.

Præ-

INDEX.

Præscriptio parit exceptionem . decisione 44. numer. 23.

Præscriptio, vt prosit, probari debet præsentia partium. decis. 44. num. 25.

Præscriptio fundatur in scientia. decisione 44. numer. 27.

Et requiritur in quacunque iurium præscriptione. decis. 44. num. 28.

Præscriptio non incipit, nisi à die, qua creditor sciuit fuisse alienata bona. decis. 44. numero 26. & 29.

Præscriptio iuris altius non tollendi non currit, nisi à die, qua quis fuit impeditus ædificare, & acquieuit per tempus ad præscribendum sufficiens. decis. 119. num. 9.

Præscriptio non currit in his, quæ sunt meræ facultatis. decis. 119. num. 10.

Præsentia alicuius vbi requiritur, absens expectari debet, dummodo non sit extra Prouinciam, & periculum non sit in mora modici temporis. decis. 94. num. 27.

Præsentatio ad ius patronatus non tenet, nisi nominatus se præsentet personaliter coram ordinario. decis. 107. num. 8. & 9.

Ad præsentandum requiritur mandatum speciale. decis. 107. num. 7.

Præsentatus non potest institui, etiam in simplicibus, nisi prauio examine. decisione 107. num 10.

Præsentati examen est faciendum ab ordinario, etiam si institutio spectet ad monacos. dec. 107. num. 11.

Præsentatio facienda est coram Episcopo, & ab eodem etiam institutio facienda. decisione 107. num. 19.

Aliàs præsentatio facta à patrono sine Episcopi institutione non tribuit ius præsentato. decis. 107. num. 22.

Præsumptionem habens contra se, grauiori onere probationis adstringitur. decisione 19. numero 36.

Sanæ mentis quis præsumitur, nisi contrarium probetur. decis. 24. num. 2.

Pater præsumitur prius decessisse, quàm filius. decis. 26. num. 23.

Et contrarium alleganti incumbit onus probandi. decis. 26. num. 24.

Præsumptio legis idem operatur, quod veritas. dec. 88. num. 70.

Dicitur liquidissima probatio. decisione 88. numer. 71.

Et transfert onus probandi in aduersarium. dec. 88. num. 72.

Præteritio non impedit immissionem hæredis ex l. fin. C. de Edict. Diu. Hadr. Toll. vbi requirens altiorem indaginem. decisione 30. numero 398.

Pretium iustum est illud, quanti res solet comparari. decis. 78. num. 14.

Verum pretium commune dicitur, quando res ipsa æstimatur secundum rei veritatem. decision. 78. num. 15.

Iudex debet iustum pretium statuere. decis. 78. num. 16.

Et certificare. decis. 78. num. 17.

Et attendere probationes circa illud, quanti res solet comparari. decis. 77. num. 18.

Pretium solui debet per emptorem venditori. decis. 50. num. 93.

Pretium rei venditæ ab vno ex cohæredibus diuidi debet inter cohæredes. decisione 50. numero 94.

Pacta, & onera contractui adiecta, pars pretij dicuntur. decis. 50 num. 475.

Pretium conuentum præsumitur iustum. decis. 50. num. 490. & 514.

Iustum declaratur per æstimatores ab vtraque parte electos, decis. 50. num. 493.

Iudicatur ex præsenti statu de tempore actus. dec. 50. num. 494.

Pretium in particularibus non succedit loco rei. dec. 51. num. 54.

Nisi adsit hypotheca, quia tunc saltem in subsidium succedit loco rei, decisione 51. numero 55.

Maximè quando pretium adhuc extat. decis. 51. num. 57.

Et quando sequestratarius est coactus à Iudice præsentare pecunias loco rerum. decis. 51. num. 58.

Et ipsi facta fuit denunciatio antequam emeret, & pretium solueret. decisione 51. numero 59.

Et nisi pretium sit penes eum, qui non potest prætendere retentionem ex causa onerosa, decis. 51. num. 62.

De pretio rei emptæ, & venditæ non est, quod soluitur ex mera liberalitate. decisione 55. numer. 20.

Pretium incertum redditur certum à personis etiam incertis verisimiliter certificandis ex contrahentium dispositione. decisione 78. numero 5.

Primogenitura constituta à testatore fiat iurisdictione est in effectu fideicommissum, & regulatur sicut fideicommissum. decis. 4 num. 4. Cum iurisdictione autem, vt Marchionatus, Ducatus etiam defertur ex consuetudine sine detractione legitimæ. num. 5.

Principis de potestate dubitare nefas est. decis. 50. num. 322.

Prior tempore non est potior in iure in obligationibus personalibus ad dandum. decisione 99. numer. 19.

Prior

Prior intelligitur is, cui ree prius obligatur, licet alteri prius tradatur. decisione 99. numero 30.
Prior in tempore, & in possessione potior in iure. decis. 73. num. 1.
Maximè si secundus sciuerit de priori possessione; decis. 73. num. 2.
Priuatio præsupponit habitum, decisione 15. numero 11.
Et restitutio præsupponit priuationem. decis. 15. num. 12.
Priuilegium fori habet Notarius Episcopi, & dicitur de eius familia. decis. 98. num. 1.
Superueniens lite pendente non impedit, quin causa prosequatur coram eodem Iudice. decis. 98. num. 2.
Nisi superueniat motu proprio, & ex certa scientia superioris, secus autem si ad partis postulationem sit concessum. decisione 98. numero 13. & 14.
Priuilegium concessum, loco transit ad omnes. decis. 74. num. 9.
Priuilegium l. vnic. C. quand. Imper. inter pupil. prodest litis consortibus. decisioñe 85. numero 38.
An hoc priuilegium competat minori. decis. 85. num. 37.
Competit pupillo. decis. 85. num. 39.
Non tamen potest trahere aduersarium suum coram incompetenti Iudice. decisione 85. numero 40.
Priuilegij affectatio, quando probata dicatur; dec. 98. num. 5.
Probare tenetur quilibet intentionem suam. decis. 16. num 14. decis. 38. num. 13. decision. 78. num. 10.
Probationis onere grauiori astringitur, qui contra se habet iuris præsumptionem. decisione 19. num. 36.
Onus probandi implementum spectat ad implere debentem. decis. 28. num. 15.
Probationes præualent, quando stant pro instrumento. decis. 50. num. 52.
Probatio contra instrumentum debet esse manifestissima. decis. 50. num. 346.
Abnegatiua probatio, ad effectum, vt concludat, debent testes dicere, quod Notarius loqui non poterat, quin ipsi audiuissent, & ita remouere actum à sensu. decis. 50. num. 350.
Probatio per ocularem inspectionem obnubilari non potest. decis. 50. num. 428.
Qui dicit, probare debet. decision. 53. numero 12.
Et quilibet probare debet ea, quæ sunt causa suæ impugnationis. decis. 68. num. 70.
Conualidatur probatio per repetitionem testium citata parte præuijs interrogatorijs, & alijs requisitis. decis. 56. num. 1.
Probationum facultas non est angustanda, sed ampliãda. decis. 59. num. 47.
Probatio per testes est valida. decision. 68. numero 34.
Probatio præsumptiua ex Rota Romana auctoritate non admittitur, nisi in casu, quo legis præsumptio de iure habeatur pro concludenti probatione. decis. 68. num. 66.
Semiplena probatio sufficit in causa compromissa cum clausula procedendi summariè, simpliciter, & de plano. decisione. 78. numero 11.
In probationibus stat pondus totius litis, & exitus controuersiæ. decis. 93. num. 11.
Probationes debent per necesse concludere. decis. 93. num. 12. 16. & 24.
Probatio ambigua non releuat; decision. 93. numero 14.
Agens vti talis debet probare se talem. dec. 100. num. 4.
Qualitatem in iudicio deducens, illam probare debet. decis. 100. num. 5.
Processum publicari petens non potest nouos testes producere. decis. 10. num. 19.
Procurator dominus litis effectus est citandus, non autem dominus. decis. 13. num. 21.
Susceptum mandatum consumare tenetur, aliàs dicitur in dolo. decis. 29. num. 21.
Et tenetur ad damna, & interesse. decisione 29. num. 23.
Et mandanti datur actio mandati contra mandatarium. decis. 29. num. 22.
Constitutus irreuocabiliter, & cum iuramento, potest tamen semper reuocari. decisione 30. num. 28.
Dominus litis non dicitur factus, nisi cum eo lis sit contestata. decis. 52. num. 1.
In causis videlicet, in quibus litis contestatio est necessaria. decis. 52. num. 7.
In alijs autem, cum primum cepit tractari de meritis causa, & negotium principale discutitur. decis. 52. num. 8.
Procuratoris confessio voluntaria non nocet domino. decis. 59. num. 34.
Procurator in secunda instantia non habet mandatum. decis. 66. num. 12.
Tenetur appellare, non autem prosequi appellationem. decis. 66. num. 11.
Procurator sine mandato admittitur parte non opponente. decis. 117. num. 12.
Principalis, si litem prosequitur, censetur ratificare acta gesta per suum procuratorem. dec. 119. num. 24.
Procurator, qui litẽ prosequitur absq. protestatione nullitatis actorum per alium procuratorẽ sine mandato

mandato, censetur ratificare acta priora. dec. 119. num. 25.
Productio, si non potest fieri post didicit a testificata in prima instantia, nec etiã potest fieri in secunda. decis. 10. num. 15.
Producens scripturam in actis censetur illam approbare. decis. 59. num. 31.
Et probat contra producentem. decision. 99. numer. 32.
Etiamsi productio facta sit à procuratore, qui censetur de mandato domini producere. decis. 59. num. 32. & 33.
Producere nouos testes non potest, qui petijt processum publicari. decis. 10. num. 19.
Instrumenti productio requiritur, vt de illius iustitia, vel iniustitia iudicari possit. decis. 50. num. 473.
Producens instrumentum habens obligationem Cameralem ad probandum creditum, & potioritatem tantùm dicitur agere via ordinaria. decis. 57. num. 22.
Productio per compulsum non praiudicat. decis. 59. num. 35.
Post conclusum in causa regulariter nil aliud produci potest. decis. 59. num. 45.
Nisi productio fieret ad corroborandam, vel coadiuuandam probationem. decisione 59. numer. 46.
Procurator censetur scripturas in iudicio producere de mandato domini. decision. 68. numero 47.
Quisque praesumitur producere in iudicio meliora, & potiora iura, quae habet. decisione 88. num. 19.
Productio facta coram vno Iudice non debet operari in alio iudicio. decis. 99. num. 28.
Productio catenus nocet, quatenus scriptura probat. decis. 99. num. 30.
Produci debet instrumentum cessionis, & procura parte opponente, aliàs non dicitur de illo constare. decis. 100. num. 1.
Instrumentum, nisi producatur parte citata, non dicitur esse de actis. decis. 100. num. 8.
Petens productionem scripturae illam approbare censetur. decis. 117. num. 2.
Probemium causam finalem indicat. decisione 50. num. 275.
Probibitio personalis dicitur, quando quis sub nomine proprio alienare probibetur. decis. 23. num. 49.
Et tunc non extenditur de persona ad personam. decis. 23. num. 49.
Probibitio facta filijs non extenditur ad nepotes. decis. 23. num. 54.
Promissio nunquam censetur facta animo nouandi legalem prouisionem. decis. 23. num. 73.
Qualibet intelligitur rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus. decis. 35. numero 51.
Etiam in obligationibus iuratis. decis. 35. numero 52.
Et in obligatione camerali. decis. 35. numero 53.
Et eo casu titulus reducitur ad non titulum, & causa ad non causam. decision. 35. numero 54.
Interpretari ita debet, vt altera pars non remaneat in damno, atque decepta. decis. 50. numero 24.
Qualibet simplex promissio videtur continere reseruationem beneficij sibi competentis. decis. 23. num. 25.
Propria negocia relinquere, & aliena curare, legi, & aequitati repugnat. decision. 14. numero 19.
Protestatio neminem audiri, nisi docto de legitimo mandato, tollitur per comparitiones subsecutas non repetita eadem protestatione. decis. 115. num. 7.
Protestatio praedicta non vitiat processum, etiamsi mandatum non exhibeatur, quando potest illud praesumi ex iurium exhibitione facientium ad causam. decis. 115. num. 8.
Protestatio voluntatis declaratiua nihil operatur in his, quae à nostra voluntate non dependent. decis. 31. num. 34.
Protestatio sufficit ad constituendum debitorem deponentem in culpa. decis. 94. num. 44.
Et ad declarandam voluntatem creditoris non consentientis deposito. decisione 94. numero 45.
Protestatio in iudicialibus est repetenda in quolibet actu. decis. 119. num. 23.
Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis. dec. 79. num. 9.
Pubertati proximus dicitur ad effectum exhaeredationis, qui est supra decimum annum cum dimidio. decis. 6. num. 20.
Pupillus dicitur doli capax ad effectum exhaeredationis. decis. 6. num. 21.

Q

QVALITATES nulla sunt non entium. decis. 16. num. 14.
Substantia actus est probanda, antequam de qualitate illi inhaerenti tractetur. decisione 16. numer. 15.
Fundans se in dispositione qualificata, tenetur qualitatem verificare. decisione 19. numer. 29. decisione 94. num. 11.
Qualitas apposita in edicto est seruanda ad effectum, vt illud sortiatur effectum suum. decision. 45. num. 12.

Quali-

Qualitates à statuto, vel priuilegio requisitas volens eo vti, seruare tenetur. decision. 48. numer. 25.
Qualitas restringit legatum, decisione 91. numero 2.
Qualitatem in iudicio deducens, eam probare debet; decis. 100. num. 5.
Maximè, quando qualitas est causa, vt quis admittatur, vel reijciatur. decisione 100. numer. 6.
Quæ in continenti fiunt, censentur inesse; decis. 51. num. 29.
Querela inofficiosi datur filio contra falsam causam exhæredationis, ad effectum, vt ab intestato succedat. decis. 6. num. 15.
Querelans debet ostendere se in termino querellasse. decis. 25. num. 7.
Et in hoc non datur purgatio moræ, decisione 25. num. 8.
Quæstio iuris dubij æquiparatur quæstioni facti, dec. 6. num. 8.
Qui sentit commodum, sentire debet, & incommodum, decisione 5. numero 3. decisione 35. num. 47.
Et qui liberationis commodum sentit, debet etiã solutionis incommodum habere. decis. 51. num. 71.
Et pro qua parte quis onera sustinet, pro ea lucrum reportare debet, decisione 92. numero 6.
Qui alteri seruit, ex alteri viuere debet. decis. 14. num. 11.
Qui per alium facit, per se ipsum facere videtur; decis. 92. num. 19.
Quis non debet locupletari cum aliena iactura, dec. 42. num. 8. decis. 51. num. 56.
Quietatio valet facta per administratores, procuratores omnium bonorum, tutores, curatores, & veros procuratores, decisione 2. numer. 28.
Quietatio probat solutionem; decisione 88. numero 64.
Quietationes quot sunt, tot solutiones probant in fauorem debitoris. decis. 2. num. 40.
Quietatio facta per errorem non præiudicat; decis. 50. num. 104.
Quilibet nascitur nudus, & pauper, decision. 10. num. 5.
Quilibet de rebus suis ad libitum disponere potest. decis. 50. num. 72.
Quod nullum est, nullum producit iuris effectum. decis. 40. num. 22.
Quod à pluribus cognoscitur, seniori iudicio terminatur. decis. 47. num. 7.
Quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur. decis. 47. num. 8.
Quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari, vel reprobari. decis. 47. num. 10.
Quod ab hoc contingit abesse, non probat hoc esse. decis. 116. num. 28.

R

RATIFICATIO, siue tacita, siue expressa requirit scientiam veram omnium ratificatorum. decis. 2. num. 34.
Et non inducitur per scientiam superuenientem, quando actus est nullus. decisione 2. numero 35.
Et vt inducatur scientia, & ratificatio præsumpta ex facto receptionis, debet factum æquiualere verbis. decis. 2. num. 36.
Fideiubens pro oblatore videtur ratificare oblationem. decis. 92. num. 21.
Ratificasse censetur præsens, & tacens fauorabilia tantùm, non autem odiosa. decisione 94. numer. 50.
Ratificatio actus inualidi nil aliud est, nisi nouus actis. decis. 100. num. 13.
Et consideratur tempus ratificationis. decis. 100. num. 14.
Et validitas operatur non ex tunc, sed ex nunc; decis. 100. num. 15.
Ratificare videtur contractum, qui ex eo commodũ percipit. decis. 116. num. 68.
Principalis, si litem prosequitur, censetur ratificare acta facta per suum procuratorem. decis. 119. num. 24.
Ratio, vbi diuersa est, diuersum ius statui debet. decis. 60. num. 50.
Antequàm ratio sit reddita, non dicitur constare de credito. decis. 76. num. 1.
Potest enim petens redditionem rationum, remanere debitor, sicut creditor. decis 76. num. 2. decis. 85. num. 10.
Rationes reddere nil aliud est, quàm computum dare, & reliqua soluere. decision. 27. numero 6. & 7.
In materia rationum reddendarum dicta de administratore procedunt etiam in hærede. decis. 27. num. 13.
Qui præest rebus alienis, rationem reddere tenetur. decis. 53. num. 17.
Aliàs tenetur ad interesse. decision. 53. numero 18.
Iudex in re dubia, propter incertum euentum rationis reddendæ, non debet incipere ab executione. decis. 76. num. 16.
Et non dicitur orta actio pro restitutione reliquatus ante redditam rationem. decis. 85. nu. 30.
Recognitio fidei super stylo, & vsu, est plenè facienda, & quod ita seruatum fuit, & obseruantia deuenerit ad notitiam maioris partis populi. dec. 19. num. 32.

Reco-

Recognitio census nedum nocet censuario recognoscenti, sed eius etiam singularibus successoribus, decis. 26. num. 46.

Recognitio bonæ fidei dicitur obligatio conditionalis, decis. 88. num. 74.

Reintegratio datur probatis duobus extremis. decis. 116. num. 1.

Relatio fit ad ea, de quibus dispositiuè connentum est, decis. 88. num. 48.

Non minus fieri debet ad præcedentia, quàm ad proxima, vbi non militat diuersa ratio. decis. 88. num. 49.

Relatum est in referente cum omnibus qualitatibus suis. decis. 94. num. 6.

Non creditur referenti, nisi de relato constet: decis. 94. num. 32.

Relata scriptura censetur esse in referente. decis. 50. num. 261.

Etiamsi scriptura esset nulla: decisione 50. numer. 262.

Remedium l. si quis conductionis, C. loc. est possessorium. decis. 60. num. 16.

Et non competit contra emphyteutam. decis. 60. num. 17.

Et quando competit, est plenè probanda locatio, & tempus locationis finitum. decisione 60. num. 18.

Remedium canon. reintegrandæ 3. quæst. 1. & condictio indebiti dantur pro re male alienata ex defectu nullitatis consensus. decis. 88. num. 36. & 87.

Et debentur fructus à die spolij: decis. 88. numer. 37.

Est in rem scriptum. decisione 116. numero 8.

Remedium l. fin. C. de edict. Diu. Hadr. Toll. competit fideicommissario contra tertium possessorem, si probetur purificata conditio. decis. 68. num. 1.

Etiam non praecedente restitutione verbali ex æquitate canonica. decisione 68. numero 2.

Titulus acquisitus post mortem testatoris non impedit immissionem ex dicto remedio. dec. 68. num. 5.

Contradicere non potest hæredi scripto ille, qui titulum, & possessionem habuit post mortem testatoris. decis. 68. num. 6.

Vbi non est legitimus contradictor, hæres substitutus mittitur in possessionem, & reus constituitur. decis. 68. num. 15.

Exceptio altioris indaginis non admittitur in hoc iudicio. decisione. 68. numero 20. & 23.

Nec exceptio falsitatis: decisione 68. numero 21.

Impeditur immissio ex d. l. si vitium testamenti visibiliter appareat: decisione 68. numero 22. 24. & 28.

Vitium inuisibile altam requirit indaginem, quæ non admittitur ad impediendam immissionem in hoc remedio. decisione 68. numero 25.

In hoc remedio summario Iudex solum testamenti apparentiam extrinsecam sequitur. decis. 68. num. 26. decis. 82. num. 9.

Non habens titulum aliquem, vel imparem habens, non est legitimus contradictor, ad impediendam immissionem in hoc remedio. decis. 68. num. 30. & 31.

Exceptio nullitatis testamenti non retardat immissionem ex dicto remedio, quando vitium testamenti non patet ex lectura eiusdem. decis. 68. num. 58.

Et nullitates, & exceptiones omnes, quæ contra testamentum opponuntur. decisione 68. num. 145.

Authenticum sumptum ex originali, & manu eiusdem notarij sufficit ad obtinendam immissionem. decis. 68. num. 124.

Immissio datur pro indiuiso, licet competat ius detrahendi trebellianicam. decisione 68. numer. 129.

Hoc remedium intentatum coram Iudice Ecclesiastico, an sit summarium, vel ordinarium. decis. 68. num. 143.

Non datur pro legatis, vel fideicommissis particularibus. decis. 68 num. 144.

Remissoria regulariter non datur pro excusatione attentatorum, quando fuerunt prius per actorem probata attentata. decisione 34. numero 43.

Renunciatio non resultat ex taciturnitate. dec. 14. num. 51.

Iuris de futuro fieri debet in specie, & cum legitima causa, & ex certa scientia, aliàs non valet. decis. 23. num. 87.

Temporis lapsus renunciationem inducit. decis. 25. num. 4. & 7.

Simplex renunciatio non trahitur ad futuras emptiones. decisione 28. numero 28. decis. 40. num. 14.

Filia, quæ renunciauit, non excluditur ab intestato, nisi superfit persona excludens renunciantem, ex præsumpta voluntate defuncti. decis. 50. num. 62.

Et quæ renunciauit hæreditati maternæ, potest ex testamento succedere tanquam ex noua causa: decis. 50. num. 450.

Et pater potest habilitare filiam ad successionem, non obstante renunciatione, etiam iurata, decis. 50. num. 468.

Cessante causa renunciationis, cessat & ipsa renunciatio. decis. 50. num. 65.

Renun-

INDEX.

Renunciatio facta à sororibus propter masculos, durat etiam mortuis fratribus, quando fuit facta ad fauorem parentum stipulantium pro se, & hæredibus suis. decis. 50. num. 66.

Et pactum de non succedendo patri factum fauore fratris non impedit, quin filia possit succedere ex voluntate patris. decisione 50. numero 464.

Maxime si sit facta ad commodum hæreditatis, & iurium paternorum. decisione 50. num 67.

Prout etiam non cessat morte fratrum, quando renunciatio facta est cum amplissimis clausulis. decis. 50. num. 68.

Renunciatio declaratur semper, vt minus noceat renunciáti. decis. 50. num. 70.

Et strictè accipienda, decisione 50. numero 458.

Renunciatio ex præambula intentione non potest contrarium effectum operari. decision. 50. numer. 451.

Renunciatio personalis dicitur, quæ fit stipulanti pro se, & hæredibus, decisione 50. num. 452.

Renunciatio stipulantibus pro se, & suis hæredibus facta, illis tantùm prodest. decisione 50. num. 453.

Renunciatio non suffragatur personis non nominatis in instrumento renunciationis. decisione 50. num. 457.

Renunciatio vnius ex filiabus patri, vel matri facta, non auget portionem aliarum filiarum. decis. 50. num 461.

Et accessio alterius partis hæreditatis non datur exclusis à successione per renunciationem. dec. 50. num. 162.

Non trahitur, nisi ad expressa. decisione 50. num. 466.

Operatur, ne filiæ renunciantes iudicium parentis subuertere possint. decisione 50. numero 467.

Repetitio sortis principalis datur loco damnorum, & interesse, si non seruatur pacta contractus. decis. 95. num. 9. & 18.

Repetitur à delegante indebitum ex delegatione solutum per errorem. decis. 88. num. 82.

Re de sua quilibet ad libitum disponere potest. dec. 50. num. 72.

Res mobiles non existentes Iudicis arbitrio sunt æstimandæ, & taxandæ. decisione 50. numero 513.

Reipublicæ interest, vt numerus ciuium augeatur. decis. 7. num. 21.

Rescissio præsupponit contractum validum. dec. 40. num. 26.

Requirit sententiam, quando est velata nullitas, secus si sit patens. decis. 40. num. 27. & 28.

Rescripti forma alterari non debet. decision. 85. num. 31.

Reseruatio præseruat ius reseruanti, & est quædam exceptio, quæ modificat actum. decision. 119. num. 13.

Res iudicata facit ius inter partes, & pro veritate habetur. decis. 28. num. 29.

Exceptio rei iudicatæ impedit litis ingressum. dec. 55. num. 25.

Restitutio præsupponit priuationem. decis. 15. num. 12. decis. 50. num. 501.

Restituere dicimur, quod accepimus. decisione 50. num. 501.

Restitutio in integrum datur ex instrumento nouiter reperto, & iuramento roborato ad effectum retractandi sententiam in iudicatum transactam, etiam propter periculum animæ. decis. 42. num 13.

Et competit de iustitia, non autem ex gratia Principis. decis. 42. num. 7. & 8.

Et conceditur per quemlibet Iudicem ordinarium, siue delegatum à Principe, & Iudicem municipalem. decis. 42. num. 9.

Restitutio de iustitia conceditur per Auditores Rotæ Marchiæ. decis. 42. num. 10.

Ad effectum retractandi sententiam per viam restitutionis in integrum, sufficit iniustitia etiam non notoria. decis. 49. num. 16.

Non est necesse pronunciare expressè super restitutione. decis. 49. num. 17.

Speciale mandatum requiritur ad petendam restitutionem. decis. 49. num. 19.

Sufficit tamen mandatum factum ad omnia, & singula, quæ constituens facere posset, etiamsi mandatum speciale requirerent. decis. 49. numer. 20.

Restitui debent recepta sine causa. decisione 88. numer. 88.

Retentio datur ratione meliorament orum. dec. 16. num. 5.

Ita tamen, si sunt liquida, aliàs secus. decis. 59. num. 1.

Datur creditori possidenti pro suo credito, siue sit hypothecarius, siue non. decisione 19. numer. 1. & 4.

Siue sit creditum pecuniæ, siue alterius rei, siue chyrographarium, siue non. decis. 19. num. 2.

Etiamsi agatur spolio. decis. 19. num 3.

Etiamsi possidens sit commodatarius. decis. 19. num. 4.

Etiamsi creditur nulliter fuerit immissus in possessionem. decis. 19. num. 5. Et aduersarius velit præstare cautionem de stando iuri, & iudicatum soluendo d. num. 5.

Cui datur actio, multo magis datur retentio. dec. 19. num. 6.

Licet

Licet sit probibita exceptio, non tamen est probibitu retentio. decis. 19. num. 9.

Licet sit probibita petitio, non tamen est probibita retentio. decis. 19. num. 10.

Licet sit probibita compensatio, non tamen est probibita retentio. decis. 19. num. 11.

Retinendi ius transit in singularem successorem absque cessione. decis. 19. num. 12.

Et potest retinere creditor, cui datum est pignus à Iudice, siue à parte pro alio debito, quando debitor intra tempus statutum vult datum recuperare, soluendo pretium. decisione 19. numer. 24.

Retineri non potest dotalis res pro melioramentis. decis. 59. num. 13.

Retentio datur possessori pro rata sui crediti, & non vltra. decis. 74. num. 15.

Retentio est ideo fauorabilis, vt possit etiam in ipsa executione opponi. decision. 81. numero 10.

Emptori datur retentio rei emptæ, si de pretio rei sit facta solutio anteriori creditori, etiam sine cessione. decis. 109. num. 14.

Declara retentionem totius rei dari etiam pro paruo pretio soluto anteriori, respectu venditoris, quo autem ad alios creditores posteriores concurrentes, si res patitur diuisionem, & omnibus potest commode satisfieri, pro parte tenendus est emptor, & non vltra. decis. 109. numer. 13. & seqq.

Retentionis iure concedi potest immissio in tenutam nullu, seu anullandu, stante hypotheca. decis. 115. num. 14.

Et de ratione. decis. 115. num. 15.

Retractus ex bulla Piana super censibus, locum habet etiam in venditione facta à Iudice. decis. 40. num. 5.

Competit domino census contra tertium, qui emit fundum censuatum absque denunciatione. dec. 40. num. 8.

Retrahentem sufficit esse dominum census de tempore retractus faciendi, nec attenditur tempus, quo fuit factus dominus. decision. 40. numero 16.

Contra tertium possessorem in causa retractus instituendum est iudicium possessorium saltim summarium. decis. 40. num. 18.

Facultas retrahendi rem subhastatam intra certum tempus concessa à statuto exorbitante à Iure communi, non potest cedi. decis. 46. numer. 27.

Nisi tamen cessio fieret consanguineo, vel propinquo. decis. 46. num. 32.

Et dicitur priuilegium personale in rem scriptum non egrediens personam debitoris. decis. 46. num. 29.

Vel nisi fieret per debitorem ad se liberandum à debitis. decis. 46. num. 40.

Vicinus, vel agnatus ex priuilegio vicinitatis, vel agnationis habens ius retrahendi, non potest illud extraneo cedere. decisione 46. numer. 30.

Tempus à statuto, vel consuetudine datum debitori ad retrahendum rem subhastatam, videtur datum ad effectum ut res exeat de familia debitoris, si fieri possit. decisione 46. num. 28. & 33.

Retrouendendi tempore lapso emptor non tenetur amplius vendere. decisione 112. numero 14.

Et patiendo quis labi tempus ad redimendum, tacitè dicitur renunciasse. decisione 112. numer. 5.

Nisi res vendita esset modico pretio, tunc enim potest redimi restituto pretio, etiam transacto tempore. decis. 112. num. 16.

Reuocatione omissa, vbi est nullitas patens, potest fieri executio per viam apprehensionis. decis. 40. num. 29.

Reus vt plurimum ex improuiso conuenitur, & ideo excusatur, si intempestiuè instrumentum quietationis requirere non potuit. decisione 42. numer. 5.

Reus absoluitur actore non probante. decision. 50. num. 85.

Non omnis, qui accusatur, reus dicitur, sed qui conuincitur. decis. 50. num. 333.

Ripa in dominio illius esse dicitur, qui habet vicinum prædium. decis. 104. num. 1.

Maximè quando est intra fines designatos in instrumento concessionis rei. decis. 104. numero 2.

Rota Romana est vti magistra omnium Tribunalium, & tanquam speculum ad imitandum. decis. 49. num. 3. decis. 68. num. 65.

Rotæ Romanæ opinio pro communi reputatur. decis. 87. num. 6.

Rotales causæ in Prouincia Marchiæ non possunt esse, nisi sint supra centum ex Constitutione Rotali. decis. 47. in princ.

Rotalis causa semel à principio facta, semper remanet talis. decis. 47. num. 11.

Rotæ Marchiæ totius iurisdictio preualet iurisdictioni singulorum Auditorum. decisione 47. numer. 3.

Rotæ Maceraten. Tribunal omni veneratione dignissimum. decis. 50. num. 515.

S

SALARIVM non conuentum, non debetur. decis. 10. num. 20. decis. 14. num. 1.

Et quid de æquitate canonica. decisione 10. in fine.

F Decla-

Declara procedere in famulis, & vilioribus personis, non autem in his, qui vacant honestioribus disciplinis, & muneribus, quibus ex officio constituitur. decis. 10. num. 32. & 33. & decis. 14. num. 42. & 43.
Limita in solito locare operas suas, & in solito conducere, quia tunc debetur. decis. 10. num. 21. decis. 14. num. 2. & num. 44.
Secundo limita in solito locare operas suas in Ciuitate, in qua est solitum salarium præstari. decis. 10. num. 23.
Non conuentum vbi debetur, taxari debet arbitrio Iudicis pro modo laboris. decis. 10. num. 25. & 27. Secundum qualitatem industriam, & peritiam laborantis. decisione 10. numero 40.
Salarium non conuentum non debetur, quando domini subministrant alimenta. decisione 14. num. 38.
Excessiuè taxatum reducitur ad congruam summam per Iudicem appellationis. decisione 10. num. 28.
Non conuentum regulatur iuxta præscriptum à statuto, vel consuetudine, vel à publico. dec. 10. num. 29. & 35. & censetur quis conductus sub consueto salario. decisione 10. numer. 36.
Salarium Aduocati, & Procuratoris in Prouincia Marchiæ est taxatum à Const. Marchiæ. decis. 10. num. 38.
Habenti munus publicum personale non debetur salarium nisi esset solitus locare operas suas. dec. 14. num. 9.
Salarium decerni debet, vbi iusta subest causa pro bono, & æquo. decision. 14. num. 15.
Omne officium ex honestate quadam exigit salarium. dec. 14. numer. 16. Etiam non conuentum. num. 17.
Salarij constitutio maximè residet in arbitrio Iudicis. dec 14. num. 24.
Victus sæpè compensatur cum salario. dec. 14. num. 39. & 40.
Tacita conuentio salarij interpretatur à lege in solito locare, & in solito conducere. decision. 14. num. 45. & 47.
Et tacita actio locati oritur, vel condictio ex l. si me, & Titium ff. si cert. pet. decis. 14. numero 46.
Salarium etiam præteriti temporis est præstandum ex bono, & æquo. decis. 14. num. 50.
Munus publicum exerceri debet absque salario. decis. 14. num. 54.
Limita in modico sumptu, quod succedit loco victus. decis. 14. num. 55.
Item quando est laboriosum. decis. 14. numero 56.
Item quando quis est solitus lucrari ex operibus suis. decis. 14. num. 57.
Industriæ, vel peritus gratis operari non præsumitur. dec. 14. num. 58.
Saluianum est remedium possessorium in rem scriptum personale, & datur contra tertium possessorem. decisione 13. numero 15. decis. 26. numero 5. decisione 95. numero 16. decisione 109. num. 2.
Datur etiam pro annua præstatione, & annuo censu. dec. 26. num. 12.
Ex saluiano immissus possidere debet, donec de suo credito sit satisfactus. decisione 12. num. 3. decisione 39. numero 4. decis. 53. numer. 1. dec. 99. num. 59.
Et secuta satisfactione creditor statim tenetur rem restituere. decis. 53. num. 2.
Et tunc pro restitutione rei datur actio spolij debitori. dec. 53. num. 3.
In saluiano locus est Ægidianæ. decisione 12. numero 4. decision 39. num. 5. decis. 74. num. 1. decis. 99. num. 2.
Et onus probandi creditum solutum spectat ad eum, qui spolium intentat. decisione 53. numero 11.
Et ideo non datur appellatio. decisione 12. numero 4. decisione 74. numero 1. decisione 99. numero 1.
Quo ad effectum suspensiuum. decisione 99. numero 3.
Fit executio intra decendium decision. 12. numer. 4. decision. 39. numero 5. & statim demandatur executioni sententia. num. 10.
Et sine vitio attentatorum. decision. 39. numero 6.
Saluianum datur etiam cessionario contra tertium possidentem. decis. 13. num. 8.
Cessionario, & hæredi. decision. 44. numero 3. & 5.
Datur etiam contra nomina debitorum. decis. 44. num. 10. & 14.
Tertius possessor ad euitandum iudicium saluiani, tenetur se obligare pro debito, pro quo conuenitur. decis. 100. num. 17.
Creditum cum hypoteca est necessarium antecedens in saluiano. decis. 13. num. 9. decis. 26. num. 8. decis. 96. num. 37. & 38. decis. 99. num. 1.
Et primum extremum dicitur possessio debitoris de tempore suæ obligationis, vel postea. decis. 13. num. 11. decis. 26. num. 21.
Neque dicitur excludi eius possessio, probando quod alius, dum vixit, possedit. decis. 26. num. 19.
Quæ probatur per testes. decision. 44. numero 7.
Et probatur per clausulam constituti. decis. 96. num. 40.
Et secundum extremum possessionis Rei conuenti probatur per testes, ac etiam per litis sustentationem

INDEX.

tionem. decisione 13. numero 12. decisione 44. numero 7. decisione 96. num. 48.

Immissio in saluiano datur probata vtraque possessione, & credito cum hypoteca. decisione 13. numero 13. decisione 26. numero 11. decisione 74. numero 2. decisione 95. num. 8. dec. 109. num. 4.

A verbis sententia incidenter appositis, & pro legitimatione personæ tantùm non datur appellatio in saluiano. dec. 32. num. 2.

In saluiano principaliter agitur de possessione. dec. 32. num. 3. & 17.

Exceptio anterioritatis aliorum creditorum non admittitur in saluiano, vti altioris indaginis. dec. 39. num. 22.

Datur etiam pro consecutione legati. decisione 43. num. 8.

Exceptio pro legitima, & trebellianica, vti altioris indaginis non admittitur in saluiano. decis. 43. num. 10.

Saluianum datur, vbi competit hypotecaria. decis. 44. numero 2. decisione 99. numero 31. decis. 113. num. 2.

Et hypoteca dicitur principale fundamentum saluiani. decisione 95. numero 6. decisione 99. n. 1. decis. 101. num. 2.

Simulationis exceptio non attenditur in saluiano. dec. 44. num. 19.

Præscriptio opponi debet ad impediendum processum in saluiano. dec. 44. num. 20.

Saluiano agere potest contra anteriorem creditor posterior pro eo, quod superest deducto illius anteriori credito. dec. 74. num. 13.

Ex æquitate, quam sequitur Rota Romana. decis. 74. num. 14.

Datur etiam pro recuperatione damnorum, & interesse. dec. 95. num. 15.

Exceptiones altiorem indaginem requirentes non admittuntur in hoc iudicio. decisione 96. numero 19.

Exceptio turbida, quæ requirit altiorem indaginem, non admittitur in saluiano. decisione 99. num. 29.

Discussio hypotecæ alterius, quæ concernit petitorium, non admittitur in saluiano, quod est merè possessorium. decisione 109. num. 5. dec. 113. num. 9.

Maximè in causa dotis. dec. 113. num. 10.

Datur non solùm pro rebus coloni, & inquilini ex causa pensionis rei conductæ, sed etiam pro rebus cuiusuis debitoris. decision. 99. numero 31.

Et ratione hypotecæ potest creditor in saluiano auocare omnes res, & omnia bona debitoris loco pignoris detinenda, & rem auocare, quamuis super alia lis pendeat in satisfactionem crediti. dec. 99. num. 59.

Et non probato de satisfactione non prohibetur creditori aliud remedium, & alia executio. dec. 99. num. 60.

Sine hypoteca non datur saluianum. decis. 101. nu. 1. dec. 113. num. 5.

Exceptiones nullitatem contractus respicientes non admittuntur in saluiano. decisione 101. numero 41.

Nisi nullitas sit patens ex lectura Instrumenti. dec. 101. num. 20. 21. & 42.

Tertius conuentus saluiano non potest se tueri anterioritate vxoris, quæ vendidit vnà cum viro. dec. 109. num. 11.

Competit saluianum vxori contra tertium ad rem datam æstimatam in dotem. decisione 133. num. 1. & 8.

Siue dos consistat in mobilibus, siue stabilibus, siue sit æstimata, siue non. decisione 113. numero 3.

Creditor tenetur singulis annis exhibere notulam fructuum recollectorum instante debitore, vel eo, cui res ablata fuit ex saluiano. decisione 53. numero 14.

Scientiam testamenti habere præsumitur hæres ex solutione legatorum. dec. 116. num. 25.

Scientia testamenti non arguit scientiam fideicommissi, ac aliarum qualitatum in testamento contentarum. decis. 116. num. 26.

Scientia præsumpta non sufficit, vbi certa, & specifica requiritur. decisione 116. numero 27.

Scientia non obligat, nisi sit, certa, clara, distincta, & perfecta. decis. 116. num. 30.

Scriptura priuata non probat absque recognitione. dec. 16. num. 13.

Scriptura bene compulsata, & recognita in alia causa, facit plenam fidem. decisione 44. numero 15.

Etiam contra tertium. decisione 44. numero 16.

Scriptura vitium visibile deseruit tantùm pro coniectura ad tollendam fidem. decisione 50. numero 395.

Fides scripturæ est indiuidua. decisione 68. numero 54.

Sententia per relationem ad acta dicitur certa, non autem incerta. dec. 13. num. 27.

Sententia nulla nomen, & effectum sententiæ non meretur. dec. 18. num. 19.

Lata contra principalem non potest exequi contra fideiussorem contractus non citatum. decis. 25. num. 12.

Contra fideiussorem iudicialem autem potest exequi sine nouo processu. decisione 25. numero 13.

Est nulla continens maiorem summum debiti. dec. 29. num. 33.

INDEX.

Attenditur sententia in verbis dispositionis, non autem in narratiuis, seu enunciatiuis. decis. 32. num. 6.

Verba illa, heredem immittendum, in sententia non dicuntur principaliter prolata, sed propter aliud, & non disponunt, neque mixturam faciunt. dec. 32. num. 7. & 8.

Enunciatiua verba sententiæ possunt esse etiam in alia parte, quàm in probemio, neque mixturam faciunt. decis. 32. num. 10.

Mixtura, seu complicatio in sententia explicitè contineri debet, ad effectum vt sit appellabilis. dec. 32. num. 14.

Transit in iudicatum ob non appellationem intra decem dies. dec. 36. num. 4.

Lata contra principalem potest exequi contra cũ, in quem dolo fuit translata possessio. decisione 40. num. 19. & 20.

Regula quod sententia debet esse conformis libello, non procedit, quando pronunciatur circa consequentia, vel concomitantia ad petita. dec. 40. num. 38.

Sufficit sententiam esse conformem prosecutis ex clausulis generalibus in libello. decisione 40. numero 42.

Sententia in iudicatum transacta retractatur per instrumentum noviter repertum per viam restitutionis in integrum ex clausula generali. decis. 42. numero 1.

Et hoc verissimum de æquitate. decisione 42. numero 2.

Maximè si instrumentum sit iuramento roboratum. dec. 42. num. 13.

Quæ restitutio danda venit de iniustitia, non autem ex gratia principis. decisione 42. numero 7. & 8.

Lata contra ordinem iudiciorum non tenet. decis. 45. num. 10.

Declarare potest sententiam suam Iudex, qui non est de minoribus, sed habet imperium. decis. 47. num. 25.

Et delegans declarare sententiam delegati ex mente ipsius delegati. decis. 47. num. 26.

Delegans potest committere interpretationem sententiæ delegati ipsi delegato. decisione 47. numero 26.

Interpretatio sententiæ diffinitiuæ semel tantùm fieri debet. decis. 47. num. 27.

Facere non possunt partes, quin sententia transeat in iudicatum. decis. 48. num. 11.

Sententia, quæ transiuit in iudicatum, pro veritate habetur. dec. 96. num. 55.

Sententia post lapsum termini potest proferri, quando facto aduersarij appellans fuit impeditus. dec. 48. num. 14.

Sententiam antecessoris successor potest executioni demandare. dec. 48. num. 19.

Ad effectum retractandi sententiam per viam restitutionis in integrum sufficit iniustitia, etiam non notoria. dec. 49. num. 16.

Sententiæ approbatio transactioni æquiparatur. dec. 50. num. 108.

Lata intra breuissimum tempus valet, quando causa erat coram alio Iudice instructa. decis. 50. numero 123.

Sententiæ suæ rationem exprimere Iudex non tenetur. dec. 50. num. 124.

Verba sententiæ sunt propriè, & strictè intelligenda. dec. 50. num. 501.

Et in fauorem condemnati interpretantur. decis. 50. num. 508.

Sententia reuocatur ex non iure actoris. decisione 55. num. 45.

Verba sententiæ non solum operantur quantum simpliciter inferunt, sed etiam quantum suadet natura causæ. decisione 57. numero 14.

Lata in possessorio dicitur diffinitiua, vel saltim habere vim diffinitiuæ. decisione 58. numero 6.

Dicitur tamen continere meram interlocutoriam, quoad exprimendam causam in appellatione. dec. 58. num. 18.

Diffinitiua ab eodem Iudice reuocari non potest. dec. 59. num. 3.

Diffinitiua dicitur lata ex eo, quod actor non probauit intentionem suam, & perimit ius partis respiciens merita causæ, ita vt non possit amplius iudicium de nouo incohari. decisione 59. numero 4.

Maximè quando actor statim ab illa viua voce appellauit. dec. 59. num. 5.

Et connumeratur inter eas, quæ faciunt rem iudicatam. dec. 59. num. 6.

Idem iudicatur de sententia nulla, & inualida, tanquam si non existeret. decisione 59. numero 11.

Sententia notoriè iniusta reuocatione non eget. decis. 59. num. 10.

Et tunc Iudex potest pronunciare prout in primo. dec. 59. num. 12.

Sententiæ validitas, vel inualiditas ex reuolutione processus probatur. decisione 67. numero 1.

Sententia restringitur ad ea, quæ in iudicio discussa fuerunt. dec. 77. num. 11.

Ex actis declaratur. decisione 77. numero 12.

Interpretationem congruam recipere debet, vt includat bona in actis designata. decis. 77. numero 13.

Dubia verba sententiæ interpretanda sunt, ne iniustitiam contineat. decisione 77. numero 14.

Sententia

INDEX.

Sententia contra sententiam non valet. decisione 80. numero 1.

Maximè quando fuit oppositum de prima; decis. 80. num. 2.

Sententia iusta est confirmanda, non reuocanda. dec. 92. num. 1.

Absque citatione lata est nulla. decisione 99. numero 5.

Ad sententiam citatio non reproducta à citante, dicitur circunducta. decisione 99. numero 7.

Et non potest Iudex sub illo termino pronunciare, sed opus est noua citatione. decisione 99. numero 8.

Sententia non inducit hypothecam in bonis condemnati ante executionem. decisione 99. numero 10.

Sententia parit obligationem ex quasi contractu in iudicio. decis. 99. num. 11.

Ex sententia oritur obligatio, quæ dicitur ciuilis habens effectum naturalis. decisione 99. numero 12.

Et parit actionem in factum, quæ dicitur personalis. dec. 99. num. 13. & 14.

Sententia liquidatoria est appellabilis, etiam si materia esset executiua. decis. 57. num. 5. decis. 103. num. 2.

Etiam si liquidatio esset facta per iuramentum in litem. dec. 103. num. 3.

Citationis defectus ad sententiam reddit illam inualidam. decisione 107. numero 1. decisione 116. num. 18.

Et ideò lata prout in cedula sub vna die, & publicata alia die, pro qua non aderat citatio, est nulla, dec. 107. num. 2.

Vbi stylus adest pronunciandi prout in cedula, non apponitur dies publicationis, quia retrotrahitur ad diem prolationis sententiæ. decis. 107. num. 3.

Sententia, quæ non iustificatur ex actis, remanet notoriè iniusta, dec. 107. num. 4.

Nec est exequenda. decis. 107. num. 5.

Sententia notoriè iniusta est reuocanda. decisione 108. num. 5.

Iusta autem confirmanda. decis. 108. num. 6. dec. 109. num. 1.

Sententia probat ad obtinendam capturam personæ. dec. 110. num. 8.

Sententia in antiquis probat sine actis. decisione 110. num. 9.

Lata sine iurisdictione est nulla. decis. 110. numero 14.

Sententiæ productio sine actis non probat, quando appellatus instat pro confirmatione illius. dec. 116. num. 54.

Sententia non visis actis probatorijs est nulla. decis. 116. num. 69.

Nisi sint duo registra, & vtraque ex partibus habeat iura sua, & vna produxit iura sua, alia verò fuit negligens in producendo, nam tunc Iudex potest cum productis pronunciare. dec. 116. num. 70.

Sequestrum aufert liberum vsum rei sequestratæ. dec. 12. num. 18.

Sequestrari non potest possessio, nisi quando timetur scandala, vel non constat de possessore. decis. 12. num. 7. & 8.

Fructuum sequestratio non datur, nisi probata dilapidatione, vel illius suspicione. decisione 12. num. 9. & 10.

Non est concedenda sequestratio ante sententiam. dec. 12. num. 13.

Grauare dicitur Iudex sequestrando, & appellari potest, dec. 12. num. 16.

Et Iudex appellationis debet sequestrum reuocare. dec. 12. num. 17.

Grauare dicitur ex prohibita sequestratione. dec. 12. num. 18.

Et inducit quandam speciem seruitutis. decisione 12. num. 19.

Adiudicatio sequestri conceditur creditori. decis. 51. num. 6.

Et eius cessionario. decis. 51. num. 7.

Sequestrum obtentum pro effectu faciendæ executionis non relaxatur per cautionem oblatam, decis. 51. num. 10.

Sequestratio bonorum est inducta in defectum idoneæ cautionis, decis. 76. num. 14.

Simulatio quando est in personis, valet contractus. decis. 92. num. 13.

Syndicatus in officialis querelans post terminum præfixum, non potest vlterius officialem molestare. dec. 25. num. 1.

Singula, quæ non prosunt, simul collecta iuuant. dec. 23. num. 10.

Singularitas in testibus obstatiua dicitur, vbi agitur de probando vnicum actum, qui reducitur ad certum locum, & tempus, testes autem variant inter se circa locum, vel tempus, vel non se inuicem nominant. dec. 45. num. 5.

Obstatiua reddit dicta testium inualida. decisione 45. num. 5.

Socius ædificare non potest in re communi ad æmulationem. dec. 119. num. 3.

Dos data filiæ vnius socij omnium bonorum imputatur in partem societatis, non autem socij. dec. 64. num. 1.

Ita vt nec possint socij se eximere ab onere dotandi filiam vnius ex socijs. dec. 64. num. 2.

Et maximè quando socius dotauit filiam de bonis communibus scientibus, & patientibus consocijs. dec. 64. num. 3.

Et procedit tam in dote soluta, quàm in promissa. dec. 64. num. 3.

F 3   Lucrum

INDEX.

Lucrum dotis, quod à statuto defertur per mortem vxoris, venit societati communicandum. dec. 64 num. 4.

Expensæ factæ in honorem filiorum societati omnium bonorum imputantur. decisione 64. numero 5.

Natura societatis omnium bonorum est, vt expensæ omnes societati imputentur. decis. 64. numero 6.

Nisi tamen fierent propter delictum. decis. 62. num. 7.

Et expensæ factæ per vnum ex socijs, vt se à carceribus ex causa maleficij liberet, cedunt damno illius, non societatis. decis. 64. numero 8.

Solemnitas requisita in cõtractibus mulierum ex forma statuti, vel Constit. Marcb. lib. 5. cap. 25. procedit etiam in aditione hæreditatis, veluti in quasi contractu. decisione 25. numero 80.

Contrahens cum muliere, & volens vti instrumento tenetur probare seruatas fuisse solemnitates statuti. decis. 23. num. 88.

Solemnitas requisita pro forma, non potest per æquipollens adimpleri. decis. 23. num. 89.

Interuentus consanguineorum requisitus à statuto pro solemnitate contractus non suppletur datione curatoris. decis. 23. num. 97.

Et illis non adhibitis actus redditur nullus. decis. 23. num 98.

Solemnitas præsumitur ex diuturnitate temporis. decis. 28. num. 6.

Qui promisit mulierem ratificaturam cum solemnitatibus, tenetur docere de solemnitatibus, vel probare, quod non adessent consanguinei. dec. 68. num. 78.

Causa pia non subest solemnitatibus. decisione 111. num. 19.

Solutione ex trina annali facta per tres solutiones distinctas præsumitur toto tempore retro solutum, nisi contrarium probetur. decisione 2. numero 1.

Amplia etiam in semestrali solutione. decisione 2. numero 2.

Amplia procedere etiam si ex forma statuti esset facienda probatio per publica documenta. dec. 2. num. 3.

Limita non procedere, quando quis recipit ad bonum computum, vel cum protestatione. numero 6.

Secundò limita non procedere in receptis factis tertio, vel à tertio. dec. 2. num. 21.

Et sic facta tertio, vel cessionario non afficit dominum, & cedentem. decisione 2. numero 22. & 23.

Aliud pro alio inuito creditore solui non potest. dec. 85. num. 9.

Solutionis præsumptio oriens ex trina solutione annali continuata æquiparatur propriæ solutionis probationi, etiam quòd vigore statuti esset facienda probatio per publica documenta. decis. 2. num. 3.

Solutionem probat quietatio. decisione 88. numero 64.

Solutio, quæ non iustificatur nil releuat. decisione 2. numero 4. & non liberat soluentem. numero 5.

Facta ad bonum computum recipienti non præiudicat in præterito credito, quin possit ius suum prosequi. dec. 2. num 23.

Solutio facta alteri, quam vero creditori sine mandato, non liberat soluentem. decisione 2. numero 24.

Amplia etiam si sit facta coniuncto sine mandato, vt non liberet soluentem. decisione 2. numero 24.

Etiam oblata cautione de rato per recipientem. dec. 2. num. 25.

Etiam patri, vel matri absque qualitate legitimæ administrationis. dec. 2. num. 26.

Solutionis affirmatiuam tenetur probare debitor, non autem creditor negatiuam non solutionis. dec. 2. num. 38.

Solutio non præsumitur vbi quid facti. decisione 23. num. 115. dec. 67. num. 3.

Maximè in causa dotis. dec. 67. num. 4.

Et ab eo probanda, qui in ea se fundat. decisione 23. num. 116. dec. 53. num. 13.

Solutio refertur ad præcedentem obligationem. decisione 50. numero 430. decisione 88. numero 65.

Solutione tollitur omnis obligatio, & hypotheca. decisione 51. numero 25. dec. 53. num. 4. dec. 88. num. 63.

Etiam si facta sit à tertio. decisione 67. num. 5.

Solutum ex mera liberalitate non est de pretio rei emptæ, & venditæ decisione 55. num 20.

Solutum per errorem est restituendum, & non causat spolium. dec. 55. num. 21.

Soluenti pro alio datur repetitio vtili actione negociorum gestorum. decisione 67. numero 6. & 35.

Et ignoranter facta solutione datur condictio indebiti pro repetitione. dec. 67. 35.

Solutio in dubio refertur ad causam debitam de tempore solutionis. dec 88. num. 66.

Maximè quando summa soluta respondet debito. dec. 88. num. 67.

Præsumitur facta pro debito, pro quo particulariter se quis obligauit. dec. 88. num. 68.

In causam duriorem. dec 88. num. 69.

Soluens per errorem sibi non præiudicat. decisione 88. num. 80.

Et multo magis, si sit hæres. dec. 88. num. 81.

Indebi-

Indebitum ex delegatione per errorem solutum repetitur à delegante. decisione 88. num. 82.
Solutio pecuniæ ex pignore vendito redacta, est referenda in causam antiquiorem. decisione 95. numero 1.
Et causa antiquior dicitur potior. decisione 95. numero 2.
Præsumitur facta in causam, secundum quam solui debet. dec. 95. num. 4.
Et secundum causam, quæ magis obligat. decis. 95. num. 5.
Soluens mandato Iudicis non liberatur, nisi præcedat contradictio; dec. 108. num. 7.
Nisi constet eum, cui soluitur, esse creditorem. dec. 108. num. 8.
Debitor debitoris rectè soluit creditori creditoris. dec. 108. num. 9.
Debitor soluens vigore proclamatum Iudicis sub certa pœna, consequitur liberationem. decisione 108. num. 10.
Debitor soluens de mandato Iudicis rectè procedentis, liberatur. dec. 108. num. 11.
Specialia duo circa vnum, & idem eodem tempore concurrere non possunt. decisione 22. numero 8.
Specificatum dicitur, quod sequitur ex eo, quod expressum est. dec. 50. num. 237.
Spoliati confessio acceptari potest respecta possessoris, reiecta qualitate vitij. decisione 15. numero 8.
Probat contra confitentem eam in iudicio manutentionis, quàm in restitutione in spolio. dec. 15. num. 9.
Spoliatio probatur recusante reo admittere agentem ad eius possessionem. decisione 116. numero 78.
Spoliatio competit remedium recuperandæ. decis. 17. num. 32.
Et interdictum vnde vi. dec. 17. num. 35.
Spolium non datur contra eum, qui reperitur in possessione auctore prætore, decis. 53. num. 7. dec. 55. num. 2.
Nec contra eius cessionarium. decisione 55. numero 3.
Quod procedit à principio, non autem postea, nam si quis fuerit à Iudice immissus, & postea satisfactus non restituit, intrat spolium. decisione 53. numero 9.
Quando quis fuit immissus à Iudice non ritè, nec rectè procedente, intrat spolium. decisione 53. numero 10.
Iniustitia, seu nullitas causans spolium, debet esse clara, patens, & notoria, & non turbida. dec. 55. num. 10.
Secus autem si ritè, & rectè processit. decisione 55. num. 13.
Spolium non intrat ex soluto per errorem, quod tamen restituendum venit. decisione 55. numero 21.
Spolium non datur, nisi quando sententia Iudicis, qua quis spoliatur, est nulla. decisione 55. numero 22.
Etiam si causa esset iniusta, dum tamen sententia sit valida. dec. 55. num. 23.
Ei, qui cecidit à possessione facto suo, non competit spolium. decis. 55. num. 30. & 31. dec. 80. num. 11.
Qualitas tituli non est probanda in spolio, vbi titulus non discutitur. dec. 55. num. 32.
Præscriptio legitima excludit spolium. decisione 55. num. 33.
Etiam si sit statutaria. decisione 55. numero 34. 38. & 40.
Probatio spolij sine probatione possessionis redditur impossibilis. dec. 60. num. 20.
Nec sufficit præsumpta. decisione 60. numero 21. & 32.
Possessio spoliati non probatur per verba Instrumenti enunciatiua inter alios confecti. decis. 60. num. 30.
Nec per instrumenta locationis. decisione 60. numero 31.
Nec per præsumptiuas probationes. decisione 60. numero 32.
Primum extremum in spolio est plenè probandum, & non sufficit probatio præsumptiua. decis. 60. num. 44.
Primum extremum est probatio, quod spolium intentans possideret de tempore commissi spolij. dec. 60. num. 48.
Spoliatus in primis, & ante omnia est restituendus. dec. 73. num. 3.
Spoliatus probare debet possessionem suam anteriorem, & Rei connenti iuniorem. decisione 73. num. 6.
Spolij actio non datur contra legitimam tutricem. dec. 80. num. 6.
Nisi præcedat redditio rationis administrationis. dec. 80. num. 7.
Spolium non intrat, vbi constat de veritate dominij eius, qui prætenditur spoliasse. decis. 80. numero 10.
Neque quando quis cecidit à possessione ex iusta causa. dec. 80. num. 13.
Non datur, vbi quis cecidit à possessione ex contractu inualido, dummodo inualiditas non respiciat consensum. decis. 80. numero 16. dec. 88. num 11.
Ex defectu nullitatis consensus intrat actio spolij, & condictio indebiti pro re malè alienata. dec. 88. num. 36. & 87.
Et debentur fructus à die contractus nulli. decis. 88. num. 37.
Et vbi nullitas prouenit ex defectu solemnitatis statutum

tutum auferens fidem instrumento, causat actionem spolij. dec. 88. num. 42.
Spolij actio, sicut competebat defuncto, quando cecidit à possessione per iniustas causas, dum viuebat, ita competit eius haeredi, decisione 116. num. 4.
Ac etiam transit in singularem successorem sine cessione. dec. 116. num. 5.
Ac etiam in creditores volentes succedere in debitoris haereditate vocanti per immissionem. dec. 116. num. 6.
Actore pleuè probante spolium debet reus postea probare possessionem legitimam esse. dec. 116. num. 22.
Et actorem ab illa cecidisse culpa sua. decisione 116. num. 75.
Nulliter immissus excludit spolium per superuenientiam noui tituli. decisione 116. numero 34.
Quod procedit in vi compulsiua, non autem spoliatiua, vt in spolio, decisione 116. numero 35.
Spolij exceptio obstat in quocunque iudicio, donec illud fuerit integraliter purgatum. decisione 116. num. 36.
Dominij exceptio non admittitur contra spolium, etiam si in continenti probari possit. decisione 116. num. 37.
Et esset notoria. dec. 116. num. 38.
Secus quando esset clara, & indubitata per confessionem partis, vel rem iudicatam. decisione 116. num. 39.
Spolium probatur, si quis probet se possedisse, & Reum conuentum possidere. decisione 116. numero 7. & 75.
Iudex nulliter procedens dicitur spoliare ad instar priuatae personae. decisione 116. numero 6. & 79.
Sponsus commoneri debet sub poenis ecclesiarum, vt fidem promissam seruet. decisione 84. numero 3.
Nisi subsit aliqua causa non contrahendi. decis. 84. num. 4.
Siue sponsalia sint iurata, siue non. decisione 84. numero 5.
Abstinere tamen debet Iudex à praecisa coactione. dec. 84. num. 6.
Sponsalia inter consanguineos contracta sub conditione futurae dispensationis sunt inualida. dec. 84. num. 7.
Sponsalia inter consanguineos requirunt nouum consensum post obtentam dispensationem. decis. 84. num. 10.
Sponsus non sustinens onera matrimonij, fructus suos non facit dotis receptae. dec. 84. num. 14.
Maximè pendente controuersia pro quo tempore ipsa posset petere alimenta. dec. 84. num. 15.
Et secundum dotis quantitatem. decisione 84. numero 16.
Et donec sponsus onera matrimonij non sustinuerit, vel dotem debitam restituerit. decisione 84. num. 17.
Statuto laicorum de compromissis faciendis non ligatur persona Ecclesiastica. decisione 6. numero 22.
Ligantur clerici litigantes in foro saeculari quo ad respicientia ordinatoria iudicij, non autem decisoria, & idem de exteris, decisione 6. numero 23.
De compromissis faciendis dicitur respicere ordinatoria iudicij dec. 6. num. 24.
Mandans compromitti causam, dicitur respicere ordinatoria iudicij, mandans autem laudum habere executionem paratam, dicitur respicere decisoria. dec. 6. num. 25. & 26.
Actor tenetur seruare statutum loci circa ordinatoria iudicij dec. 6. num. 28.
Fundans se in statuto qualitates illius probare debet. dec. 68. num. 69.
Confirmatum à Papa dicitur Papale. decisione 23. numero 95. decisione 71. numero 1. decis. 94. num. 5.
Pro statuto praesumitur. dec. 19. num. 36.
Praesumitur vsu receptum. decisione 19. numero 30. decisione 28. numero 16. decisione 55. numero 37.
Si sit insertum in volumine statutorum. decisione 102. num. 12.
Et nisi contrarium probetur. decisione 28. numero. 17.
Et non vsus est probandus in specie, & quomodo. dec. 102. num. 13.
Statutum prohibens appellationem intelligitur secundum ius commune, vel in casibus, in quibus grauamen non potest reparari in diffinitiuâ. dec. 8. num. 17.
Prohibens appellationem, est strictè intelligẽdum. dec. 8. num. 18.
Forma à statuto tradita praesumitur substantialis. decis. 28. num. 1.
Et cessante illius forma cessat formatum dec. 28. num. 3. dec. 94. num. 16.
Derogat iuri communi. dec. 28. nu. 2. dec. 55. num. 36. decis. 59. num. 67. decisione 102. num. 11.
Vbi statutum praecipit aliquid fieri tempore contractus, non obseruata forma statuti, contractus est ipso iure nullus. dec. 28. num. 7.
Maximè vbi adest decretum irritans. decisione 28. num. 8.
Et vbi solemnitas est data pro forma. decisione 28. num. 9.
Statutum dicitur casus legis, decis. 28. num. 10. decis. 55. num. 39.

Est

INDEX.

Est praecisè seruandum . decisione 28. numero 11.
Dicitur ius commune, & seruandum inter ciues, & illi subditos. dec. 55. num. 36.
Confirmatum est obseruandum . decis. 28. numero 18.
Non tollitur per actus particulares, sed requiritur saltim vnus actus contrarius factus collegialiter à statuentibus, vel successoribus. decis. 28. num. 20. & seq.
Statutum vt probetur per instrumentum vsu receptum, requiritur quod contractus habuerit effectum, & quod talis obseruantia deuenerit ad notitiam maioris partis populi . decisione 28. num. 23.
Statutum obseruari ceptum non tollitur, nisi longissimo tempore 40. annorum . decisione 28. numero 24.
Non ceptum autem obseruari dicitur per decennium non vsu receptum. decisione 28. numero 25.
Veniens ex forma statuti probare debet se comprehensum sub illo. dec. 32. num. 12.
Statutum correctorium interpretari debet, vt minus corrigat ius commune, quàm fieri possit. dec. 46. num. 21. dec. 68. num. 92.
Et ideo non extenditur ex identitate rationis. dec. 46 num. 22.
Et omissum habetur pro omisso. decisione 46. numero 27.
Nec de persona ad personam. decisione 46. numero 23. & 36.
Nec de casu ad casum. dec. 46. num. 24.
Statutum faciens emptorem sub hasta dominum renocabiliter, dicitur correctorium iuris communis. dec. 46 num. 19.
Et ideò non potest ius retrahendi per cessionem in alium transferri. decisione 46. numero 20. & 27.
Statutum etiam odiosum est extendendum ad consanguineos, & coniunctos ex identitate rationis. dec. 46. num. 35.
Statutum exorbitans non extenditur, quando materia est odiosa, secus si sit fauorabilis. decisione 46. num. 27.
Statutum exorbitans, etiam si sit materia odiosa in consequentiam, si tamen sit principaliter fauorabile, extenditur de persona ad personam. dec. 46 num. 37. & 38.
Statutum fauorabile admittit interpretationem non solum comprehensiuam, quae habet locum in dispositione odiosa, sed etiam extensiuam ad casum proprium, & improprium . decisione 46. num. 39.
Volens vti statuto, vel priuilegio tenetur seruare qualitates ab eo requisitas. decisione 48, numero 25.
In dubio iudicandum est per statutum non esse correctum ius commune. decisione 68. numero 91.
Quod non est dispositum à statuto, remanet sub dispositione iuris communis . decisione 68. numero 93.
Statutum vltra casum expressum non extenditur. dec. 68. num. 94.
Est stricti iuris. dec. 68. num. 95.
Statuta Papalia comprehendunt personas Ecclesiasticas. dec. 71. num. 4.
Etiam in causis Ecclesiasticis. decisione 71. numero 5.
Causae spirituales non comprehenduntur sub statuto laicorum. dec. 71. num. 7.
Etiam si statutum sit à Papa confirmatum. decis. 71. num. 8.
Nisi tamen fuerit reuisum, correctum, & emendatum à deputatis à Pontifice, & specificè confirmatum. dec. 71. num. 10.
Statutum Aesinum lib. 1. cap. 114. est compatibile cum dispositione l. hac edictali, C. de secund. nupt. dec. 87. num. 5.
Statutum Camerini lib. 2. rubr. 70. quid disponat. dec. 102. num. 10.
Statuta condendi facultatem ex se non habent Communitates locorum Sedi Apostolicae subiectorum. dec. 94. num. 1.
Sed est necessaria confirmatio Papae pro illorum validitate. dec. 94. num. 2.
Statur assertioni Cardinalis confirmantis statutum, de speciali mandato Papae . decisione 94. numero 3.
Confirmatio statuti censetur emanata ex certa scientia, quando in confirmatione specificatur fere totus tenor statuti . decisione 94. numero 4.
Statutum, & Constitutio à populo condita pro lege communi habetur in illa Ciuitate . decisione 94. num. 8.
Statutum est seruandum in omnibus locis districtus, vbi non adest statutum particulare . decisione 102. num. 8.
Statutum disponens terminum currere à die decreti sine aliqua intimatione intelligi debet, dummodo habeatur scientia decreti . decisione 116. numero 87.
Stylus, & vsus est plene probandus, & quod ita obtentum, & effectuatum fuit, & talis obseruantia deuenit ad notitiam maioris partis populi. dec. 19. num. 32.
Contra ius est plenè probandus. decisione 46. numero 1.
Debet esse legitime praescriptus, & per testes concludenter probatus. dec. 19. num. 33.
Etiam quod materia sit fauorabilis. decisione 19. numero 34.

Styli,

Styli, aut consuetudinis non est tanta auctoritas, vt legem vincat. dec. 19. num. 38.
Est quid facti. dec. 46. num. 2.
De stylo circa ordinatoria potest Index se extraiudicialiter informare sine citatione partis. decis. 96. num. 6.
Maximè quando est notorius. decisione 96. numero 7.
Stipulatio Notarij, pro quibuscunque interesse habentibus, qualiter intelligatur. decisione 50. numero 459.
Stipulatoris interesse cessante cessat stipulatio. decis. 50. num. 460.
Stipulatio annua est perpetua, & nisi sit restricta, transit ad haeredes. dec. 35. num. 44.
Nisi causa stipulationis cum vita finiatur. decis. 35. num. 45.
Subhastatio facta non seruata forma statuti, vel consuetudinis loci, est nulla. decisione 46. numero 3.
Subhastationis solemnitas requiritur in venditione pignoris capti in executionem rei iudicatae. dec. 81. num. 1.
Et in alienatione bonorum minoris, Ecclesiae, vel fisci. dec. 81. num. 2.
Venditor sub hasta regulariter non tenetur de euictione. dec. 81. num. 12.
Cogitur tamen cautiatiuè, si vult pretium exigere. dec. 81. num. 24.
Nisi immineat euictio in limine contractus, nam tunc emptor cautiatiuè excipiendo, potest retinere pretium. dec. 81. num. 13.
Vel nisi subhastatio esset nulla, nam tunc venditor tenetur ad id, quod interest emptoris ex eo defectu, etiamsi nullitas causaretur per imperitiam executoris. decisione 81. numero 15.
Vel nisi vendens occultaret vitium, aut seruitutem rei. dec. 81. num. 16.
Vel nisi creditor docere non posset se esse creditorem. dec. 81. num. 17.
Subrogatos fuisse per Iudicem vicinos loco consanguineorum non est verisimile, nisi re vera absentes fuissent, vel inhabiles pro interuentu. dec. 68. num. 72.
Decretum Iudicis subrogationis vicinorum loco proximiorum, praesumi facit consanguineos non adesse. dec. 68. num. 73.
Et donec contrarium probetur decretum, praesumitur validum. decis. 68. num. 74.
Substitutio pupillaris contenta sub compendiosa excludit matrem, sicut specialiter expressa. decis. 50. num. 200.
Vulgarem per substitutionem quis censetur tantùm vocatus, & non per fideicommissum. decis. 23. num. 33.
Vulgaris expirat aditione haereditatis. decis. 23. num. 34.
Ex coniecturis cessat praesumptio vulgaris, & inducitur fideicommissum. decisione 23. numero 35.
Vna est coniectura, quando sumus in descendentibus. dec. 23. num. 36.
Secunda est, quando testator, si alter eorum decesserit sine filijs, substituit alterum, & eius filios. dec. 23. num. 37.
Tertia est, quando vocauit etiam filios in conditione positos. dec. 23. num. 39.
Quarta, quando in substitutione sunt verba habentia tractum temporis, veluti per verbum deueniant. dec. 23. num. 38.
Quinta, quando agitur de relicto particulari. dec. 23. num. 40.
Purificata substitutione ipse substitutus propriè dicitur haeres, ipsa lege transferente. decisione 68. num. 3.
Substitutio si sine filijs decesserit, expirat natiuitate filij patri superuenientis, & si sine filijs postea filius obierit. dec. 23. num. 41.
Et possunt bona ab vltimo vocato alienari. decis. 23. num. 42.
Digressio ad plures gradus substitutionum censetur facta fauore substituti, & non militat substitutione cessante. decis. 23. num. 43.
Extensio de persona ad personam non fit regulariter. decis. 23. num. 50.
Prohibitio vt inducat fideicommissum, requiritur quod prohibitus alienare, sit prius honoratus, & prohibitio sit in testamento à substitutione separata. decis. 23. num. 51.
Successionis ordo intrat, quando vocatio fit per nomen collectiuum, & adsunt coniecturae, secus si per nomen liberorum. decisione 23. numero 30.
Non procedit in relictis particularibus. decisione 23. num. 31.
Mater ab intestato succedit filio in omnibus bonis, iuribus, & actionibus. decisione 23. numero 55. & 56
Nemo censendus est extraneos suae posteritati praeferre voluisse. dec. 50. num. 64.
Filia, quae renunciauit haereditati paternae, & maternae propter masculos, illis mortuis succedit cum alijs sororibus, quae non renunciauerunt. dec. 50. num. 71.
Quandiu haereditas ex testamento adiri potest, vel spes est successionis testamentariae, cessat successio ab intestato. dec. 82. num. 1.
Et institutione conditionali pendente non est locus legitimo successori. decisione 82. num. 4.
Successor intelligitur etiam respectu possessionis. dec. 116. num. 7.
Sumptibus suis nemo militare debet. decisione 14. numero 20.
Superfluum non dicitur, quod causa tollendae dubita-

dubitationis exprimitur. decisione 50. numero 249.

Etiam si tacitè insjset. decisione 50. numero 250.

T

TACENS in actu nullo sibi non praeiudicat, quando contradicendo non potest actum impedire, decis. 94. num. 49.

Praesens, & tacens censetur ratificasse fauorabilia tantùm, non autem odiosa. decis. 94. num. 50.

Taciti, & expressi par est virtus. decis. 10. numero 30.

Taciturnitas inducit consensum. decis. 72. numero 10.

Nisi statuto praesumatur dolus, num ex lapsu temporis non inducitur consensus. decis. 72. numero 11.

Ex taciturnitate nemo sibi praeiudicat, quando scit ius suum esse saluum. decision. 94. numero 46.

Taciturnitate videtur quis sibi praeiudicare. decis. 14. num. 6. Contra num. 51.

Tacens non censetur fateri in his, quae actionis competentis praeiudicium respiciunt. decis. 94. numero 48.

Taciturnitate per aliquot annos inducitur praescriptio. decis. 14. num. 7.

Tacens in odiosis nunquam censetur fateri. decis. 94. num. 47.

Ex taciturnitate non resultat renunciatio. decis. 14. num. 51.

Taciturnitas victoria detractorum. decis. 50. numero 121.

Talem probare se debet agens vti talis. decis. 100. num. 4.

Temporis lapsus fortior est defectus, quàm renunciatio tacita, vel expressa. decision. 25. numero 3.

Temporis lapsu non praesumitur interuenisse actum vbi agitur de substantia principalis actus. decis. 28. num. 4.

Maximè vbi agitur de praeiuditio tertij. decis. 28. num. 5.

Tempus ad appellandum currit de momento ad momentum. decis. 36. num. 1.

Et in eo computatur dies intimationis sententiae. decis. 36. num. 2.

Tempus, quando est de substantia depositionis testis debet de illo praecisè deponere, alias non probat. decis. 50. num. 81.

Nostrorum temporum calamitatis deploratio. decis. 50. num. 335.

Tempus statutum à lege, vel statuto, in quo requiritur factum hominis, non currit ignoranti. decis. 68. num. 117.

Maximè quando inducit damnum. decis. 68. numero 118.

Tempus ad arbitrandū testamentum non currit nisi à die scientiae testamenti. decisione 68. numero 116.

Tempus est praecisè probandum, quando de eo est controuersia. decis. 93. num. 17.

Tenuta nulliter capta confirmari non potest, vbi deuentum fuit ad expulsionem. decisione 17. numero 34.

Terminus praefixus cum dictione à, vel ab, currit de momento ad momentum. decisione 15. numero 5.

Termini habiles supponuntur, cum de aliquo disputatur. dec. 50. num. 259.

Pendente termino Iudex nulliter ad vlteriora procedit. dec. 116. num. 85.

Statutum disponens terminum currere à die decreti sine aliqua intimatione, intelligi debet dummodo habeatur scientia decreti. decisione 116. num. 87.

Terminus incipit in omni materia à die scientiae. dec. 116. num. 87.

Tertius veniens ad iudicium, & docens de sua possessione impedit executionem. decisione 17. numero 4.

Etiam si sit actum actione personali. decision. 17. numero 5.

Etiam si bona fuerint per debitorem in tertium alienata pendente iudicio. decisione 17. numero 6.

Contra tertium agi non potest actione personali. dec. 8. num. 3. dec. 22. num. 23.

Et si possideat fundum censuatum. decisione 8. numero 4.

Fallit si censum sibi accollauit, seu recognouit. dec. 8. num 5.

Conueniri potest actione hypothecaria, vel saluiano. dec. 8. num. 6.

Contra tertium agendum est actione reuocatoria. dec. 17. num. 7.

Nisi tertius esset particeps fraudis. decisione 17. numero 8.

Tertio non citato praeiudicare non potest Iudex. dec. 17. num. 10.

Contra tertium non nominatum in obligatione non datur via executiua, & si ageretur de obligatione Camerali. decisione 17. numero 16. & 17. dec. 22. num. 27.

Ad excludendum praeiudicium tertij, possessio in dubio non refertur ad titulum fideicommissi. dec. 58. num. 36.

Iuris tertij exceptio an, & quando admittatur. dec. 55. num. 41. & 42.

Vt tertius reputatur, qui non probatur, qua titulo possideat, & qui non constituit alium in possessione per solutionem canonis. decisione 60. numero 47.

Testamen-

INDEX.

Testamentum factum in præsentia Principis valet, etiam sine solemnitatibus. decisione 50. numero 315.

Causa testat: facit cessare causam intestati. decis. 68. num. 18. & 32.

Testati, & intestati materia est diuersa. decis. 82. num. 5.

Testamentum est quid indiuiduum, & sumit vires ab vltimo puncto. decis. 68. num. 81.

In testamento, quod est ambulatorium vsque ad mortem, non datur læsio, neque deceptio. decis. 68. num. 82.

Nisi probetur factum blanditijs. decis. 68. numero 83.

Inter testamentum clausum, & apertum non datur differentia, cum vtroque modo fieri possit decis. 68. num. 84.

Modus faciendi testamentum clausum est consuetum in Prouincia Marchiæ. decis. 68. numero 86.

Quæ consuetudo est attendenda. decisione 68. numer. 87.

Maximè vbi non potest dubitari de scripturæ idētitate, ad quam testator se retulit. decis. 68. num. 88.

Ostensio testamenti clausi facta per Notarium testatrici cum interogatione, an illud sit suum testamentum, & affirmatiua habet vim realis consignationis. decis. 68. num. 89.

Testamentum ab alieno arbitrio pendere non debet. decis. 68. num. 90.

Testamentum quando dicatur imperfectum, ita vt dicatur potius quadam præparatio ad testandū decis. 68. num. 96.

Registratum apud acta Indicis, non exigit solemnitates. decis. 68. num. 97.

Testamenti nullitatem allegare non potest, qui non habet interesse. decis. 68. num. 98.

Neque qui illud approbauit. decision. 68. numero 99.

Præsumitur in dubio pro testamento, quod sit verum, & solemne. decis. 68. num. 104.

Et quod sit validum. decis. 82. num. 6.

Testamentum est quid fauorabile. decis. 68. numero 106.

Publicè interest, ne testamenta reddantur inualida. decis. 68. num. 107.

In dubio non est facienda interpretatio in perniciem testatorum. decis. 68. num. 108.

Testamentum volentis testari in scriptis, si habet septem testes, sustinetur vti nuncupatiuum. decis. 68 num. 111.

Testamentum non posse transire in speciem diuersam quomodo intelligatur. decision. 68. numero 112.

Testamenti veritas quomodo, & quando probata dicatur. decis. 68. num. 122.

Testamentum publicatum à Notario rogato dicitur originale, si habet signum eiusdem Notarij. decis. 68. num. 123.

Vbi est testamentum, qui vult venire ab intestato, debet probare nullitatem ipsius concludenter, antequam ab eo successio ab intestato prætendi possit. decis. 82. num. 2. & 11.

Exceptio nullitatis testamēti probanda per testes, non admittitur in mero possessorio. decis. 82. num. 8.

Appellatione pendente super validitate, vel inualiditate testamenti, illud interea remanet in suo robore. decis. 82. num. 12.

Valet testamentum per relationem ad schedulam testibus non lectam, sed sigillatam, & sutam cum folio consignato Notario de omnibus rogato coram septem testibus, etiam nomine hæredis implicitè nuncupato, ex veriori. decis. 82. num. 19.

Et de generali consuetudine, & communi obseruantia. decis. 82. num. 20.

Testandi consuetudo per relationem intelligitur dūmodo schedula, ad quàm fit relatio, sit indubitata, secus si dubitari potest. decis. 82. num. 23. & seqq.

Quando dici possit, de schedula dubitari posse, vel non. decis. 82. num. 24. & 33.

In testamento nuncupatiuo sufficit sola præsentia testium. decis. 82. num. 34.

Dicens de nullitate testamenti ob non seruatam formam statuti requirentis præsentiam consanguineorum debet probare existentiam illorum, & habilitatem de illo tempore. decision. 82. num. 37.

Testator præsumitur se voluisse conformare cum dispositione legis, qua cauetur, quod dotes promissæ hæredibus grauatis non contineantur sub fideicommisso. decis. 50. num. 236.

Testatoris voluntas non extenditur vltra expressa. decis. 91. num. 1.

Testatoris sensus, vbi est manifestus, non debet fieri interpretatio, vt melior sensus existat. dec. 91. num. 13.

Testes Vniuersitatis admittuntur ad probandum, vbi interesse tangit Vniuersitatem, secus autem vbi agitur de interesse singulorum, vt in nemoribus, & pascuis. decisione 5. numer. 13. & 14.

Publicatis attestationibus non possunt recipi testes super articulis eisdem cum primis ex veriori, & communiori, tàm in prima instantia, quàm in causa appellationis. decisione 10. numer. 13.

Nisi tamen examen tenderet ad confirmationem testium primò productorum. decisione 10. numer. 16.

Etiam in causa summaria. decis. 10. num. 17.

Et qui

INDEX.

Et qui petit publicari processum, non potest nouos testes producere. decisione 10. numero 19.

Cogi possunt testes siue laici, siue clerici per Iudicem Ecclesiasticum ad perhibendum testimonium veritatis. dec. 11. num. 1.

Fallit in causis consanguineorum. decisione 11. numero 2.

Nisi veritas probabiliter aliter haberi non possit ex natura rei, & causa, & ex circumstantijs loci, temporis, & personarum. decis. 11. numero 3. & 7.

Maximè quando sunt vtrique parti aquè coniuncti. decis. 11. num. 8.

Semper coguntur, vbi testes se subtrahunt odio, vel gratia. decis. 11. num. 14.

Praferuntur consanguinei in probanda consanguinitate, vti melius informati. decision. 11. num. 4.

Et domestici in probando facto domestico. decis. 11. num. 5.

Ad egregias personas, & mulieres honestas mitti debet Notarius ad earum domos pro illis examinandis. decis. 11. num. 9.

Religiosus testificari non potest sine licentia sui Superioris. decisione 11. numero 10.

Fallit in Superiore, vel Pralato, qui non indiget alia licentia. decisione 11. numero 11.

Et quando regularis degit extra claustra sua religionis. decis. 11. num. 12.

Religiosus recusans testificari non est immunis à peccato. decis. 11. num. 13.

Testibus non testimonijs fides est adhibenda. decision. 16. numero 12. decis. 19. num. 37. decis. 28. num. 19.

Singulares testes admittuntur ad probandum quid in genere, veluti est dementia. decisione 24. numero 11.

Paupertas non facit repelli testem, nisi aliàs sit suspectus. dec. 26. num. 13.

Numerus testium supplet defectum in qualitate. dec. 26. num. 14.

Interpretatio omnis facienda est in depositionibus testium ad euitandam contrarietatem illorum, dec. 26. num. 16.

Testes, quando vnus deponit plus altero, probant, nec dicuntur contrarij. decisione 26. numero 18.

Testes deponentes de facto proprio sine laude, & commodo, magis probant. decisione 78. numero 12.

Testibus duobus pro Instrumento deponentibus magis creditur, quàm tribus reprobantibus. dec. 50. num. 382.

Producti aduersus Instrumentum repelluntur etiam exceptione leuissima. decisione 50. numero 385.

Dictum testis intelligitur secundùm scripturam, ad quam se refert. decisione 50. numero 386.

Audenter, & animosè deponenti non creditur. dec. 50. num. 390.

Asserens pro vero, quod ignorat, vel non recordatur, punitur de temeritate. decisione 50. numero 391.

Falsus, & periurus triplici pæna punitur. decis. 50. num. 394.

Deponens super valore rei tenetur rationem reddere, etiam non interrogatus. decisione 50. numero 506.

Nimis celeriter, & sine consideratione deponens de valore rei, non probat iustum illius valorem. dec. 50. num. 509.

Non deponens de tempore contractus non probat. dec. 50. num. 510.

De valore rei debet deponere secundum communem æstimationem. decisione 50. numero 512.

Testium repetitione cum citatione partis, præuijs interrogatorijs, & alijs requisitis conualidatur probatio. decisione 56. num. 1.

Repetitio testium conceditur etiam facta publicatione, ad conualidandum examen. decisione 56. num. 2.

Idemque seruatur in testibus examinatis nulliter ad perpetuam rei memoriam. decisione 56. numero 3.

Valet depositio testis in repetitione, si se refert ad aliud examen nulliter factum. decisione 56. num. 4. & seqq.

Valet depositio testis si se refert ad articulum dicens contenta in eo esse vera, licet non exprimat omnes qualitates. decisione 56. numero 7. dec. 59. num. 36. & 37.

Dictum testis declarationem recipit ab articulo. dec. 59. num. 38.

Testes in summarissimo possessorio examinari possunt ab vtraque parte ad effectum manutentionis pendente lite. decisione 41. numero 33.

Singulares non probant. decisione 45. numero 4.

Quod procedit in singularitate obstatiua, non autem in adminiculatiua, seu cumulatiua. decis. 45. num. 5.

Vbi actus est multiplicabilis, qui potest fieri diuersis locis, & temporibus, qualis est confessio reiterata, testes singulares probant. decis. 45. num. 4. & 6.

Et deponentes de diuersis actibus, quando agitur de probanda frequentia actuum. decisione 78. num. 13.

INDEX.

Vnicus, quando agitur de parua summa, & in causa summaria, plenè probat. decisione 45. numero 7. & 45. decisione 50. numero 97 vel saltim vnà cum alijs deponentibus plenissimè probat. decisione 45. num. 8.

Non recipitur, etiam si, sit praeclara dignitatis. dec. 85. num. 17.

Referens se ad instrumentum intelligitur deposuisse, quod scriptum est in illo. decisione 50. num. 34. & 35.

Deponentibus pro Instrumento magis creditur, quàm deponentibus contra. decisione 50. numero 35.

Testis Index, qui decretum interposuit in instrumento, non repellitur à testimonio. decisione 50. numero 36.

Testis qui non recordatur de tenore Instrumenti, nihil probat contra illud, decisione 50. numero 37.

Deponens contra Instrumentum non probat, nisi deponat per partes ita fuisse conclusum. decis. 50. num. 38.

Famulus non est idoneus testis pro domino contra alium. dec. 50. num. 40. & 46.

Sibi contrarius se ipsum excludit, & nullam fidem facit. dec. 50. num. 41.

Et contraria deponens arguitur de falso. decis. 50. num. 38.

Qui plenè non scit factum, vel de illo non recordatur, non probat. decisione 50. numero 43.

Nimis generaliter, & obscurè deponens nihil probat. decis. 50. num. 44. & 98.

Aduocatus testis in causa non probat. decis. 50. num. 96.

Testis deponens super vno capitulo Instrumenti, non dicitur tamen aliud excludere. decisione 50. num. 342.

Testium contrarietas non arguitur, si vnus plus dicit, & alter minus. decisione 50. numero 343.

Testis negans, vel immemor se audiuisse verba, de quibus in Instrumento, non dicitur reprobare Instrumentum. dec. 50. num. 344.

Testes inducti contra tenorem Instrumenti necessariò, & concludenter deponere debent. decis. 50. num. 345.

Testis dicens non intellexisse contenta in Instrumento non concludit per necesse contra illud. decis. 50. num. 347.

Testis concurdat cum Instrumento, si non neget aliud fuisse dictum in illo. decisione 50. numero 348.

Identitas testis Instrumentum reprobantis probari debet. dec. 50. num. 354.

Testis vnicus etiam instrumentarius in reprobatione Instrumenti probari debet, quod sit omni exceptione maior. decisione 50. numero 355.

Et producti contra Instrumentum debent esse omni exceptione maiores. decisione 50. numero 384.

Intendens impugnare testamentum, praecisè de tempore illius deponere debet. decisione 50. numero 356.

Et volens impugnare instrumentum illius totum tenorem referre debet. decisione 50. numero 357.

Redditur suspectus de falso, si de vno tantùm recordatur, & non de alijs eodem tempore gestis. dec. 50. num. 358.

Depositio testis, qui iurauit de omnibus dicere veritatem, si nulli deponere super toto, dicitur esse falsa. dec. 50. num. 359.

Si verò dicit caetera ignorare, dicitur nulla. dec. 50. num. 360.

Depositio testis perplexa, & obscura, vel non probat, vel interpretanda contra producentem. dec. 50. num. 361. & 362.

Instructus à parte est de falso suspectus. decisione 50. num. 363.

Testis etiam instrumentarius non probat contra instrumentum, nisi de necessitate concludat. dec. 50. num. 364.

Deponens per possibile non probat. decisione 50. num 365.

Insufficientem causam scientiae reddens non probat. dec. 50. num. 366.

Ratio adducta regulas, ac destruis testis dictum. decisione 50. numero 367. Et debet concludere per proprium sensum corporis. decisione 50. num. 392.

Falsa ratio destruit dictum testis. decisione 50. num. 368.

Ratio credulitatis in teste non sufficit ad reprobandum Instrumentum. decisione 50. numero 369.

Et sic scientia stipulationis per sensum auditus referendo formam illius. decisione 50. numero 393.

De credulitate deponens probat contra inducentem. dec. 50. num. 370.

Contraria, & inuerisimilia deponenti non creditur. decisione 50. numero 371. decisione 85. numero 18.

Deponens per verbum inris non probat. decisione 50. num. 372.

De falso dicitur conuinci per testes adductos contrarium deponentes. decisione 50. numero 373.

De credulitate deponens cum ratione concludenti, sufficienter probat. decisione 50. numero 374.

De credulitate deponens, probat ad excludendum delictum. dec. 50. num. 375.

De credulitate admittitur in his, quae sunt difficilis pro-

lis probationis . decisione 50. numero 376.
Vnicus contradicens Instrumento non facit illud vacillare . decisione 50. numero 377. & 379.
Vnus testis instrumentarius cōtradicens Instrumē-to, quod est adminiculatum, non reddit illud suspectum . dec. 50. num. 378.
Duo testes non infringunt instrumentum, si duo alij pro eo deponant . decisione 50. numero 380.
Testes reprobatorij debent esse numero plures, quàm approbatorij ad reprobandum Instrumentum, dec. 50. num. 381.
Contra testem instrumentarium pro Instrumento deponentem necessarij sunt tres rationes reddentes. dec. 50. num. 383.
Testis vnius dictum in iudicio non est recipiendum. dec. 93. num. 13.
Testes ad inuicem contrarij, sunt suspecti . decisione 94. num. 33.
Si non conueniunt, vnus de fide alterius detrahit, dec. 94. num. 34.
Testis in vno mendax reprobatur in omnibus, & nihil probat ratione iuramenti, quod est indiuiduum, dec. 99. num. 47.
Testi deponenti contra se ipsum multum creditur. dec. 117. num. 3.
Deponens de facto proprio iunctis adminiculis, plerè probat. dec. 117. num. 4.
Testes minus formiter examinati, præsumptionem faciunt. dec. 117. num. 5.
Titulus inter duos contendentes de possessione, de ea aliàs non docto, facit præsumi antiquiorem possessionem, & alterius clandestinam, & vitiosam. dec. 15. num. 33.
Titulus non attenditur in summarijssimo, sed tantùm nuda possessio probanda per actum apprehensionis. dec. 35. num. 30.
Quando titulus reducitur ad non titulum, priores obligationes non extinguuntur, sed remanent in suspenso ex futuro euentu euictionis . decis. 81. num. 26. & 27.
Vbi titulus reducitur ad non titulum, restituendi sunt fructus percepti à die celebrati contractus nulli. dec. 88. num. 33.
Habens parem titulum impedit viam executiuam, & reducit processum ad viam ordinariam, dec. 116. num. 20.
Titulus præcedens tollit præsumptionem Iuris familiaritatis. dec. 120. num. 10.
Titulus, & possessio differunt inter se . decis. 15. num. 18.
Tituli qualitas non est probanda in spolio, vbi titulus non discutitur . decisione 55. numero 32.
Qui titulum, & possessionem habuit post mortem testatoris, non potest heredi scripto contradicere, dec. 68. num. 6.
Titulus acquisitus post mortem testatoris non impedit immissionem virtute l. fin. C. de Edict. Diu. Hadr. toll. dec. 68. num. 5.
Infectus dicitur titulus proueniens à persona grauata de restituendo. dec. 68. num. 8.
Parem titulum habere debet, qui vult esse legitimus contradictor. dec. 68. num. 11.
Consimilis titulus dicitur, quando ostenditur aliud testamentum. dec. 68. num. 12.
Possidens allegans titulum considerabilem est audiendus. dec. 68. num. 13.
Titulus considerabilis intelligitur de æquè potenti, non autem, quando est ab intestato, decis. 68. num. 14.
Et reprobatur opinio Cauale. decisione 20. numero 31. & seqq. lib. 3. volentis habentem titulum ab intestato esse legitimum contradictorem contra eum, qui venit ex testamento, decis. 68. num. 17.
Etiam si ex statuto continuaretur possessio in hæredem. dec. 68. num. 19.
Sine titulo possidere dicitur causam habens ab hærede grauato de restituendo. decisione 68. numero 56.
Totum dici nequit, quod diminuitur . decisione 50. numero 266.
Differt res tota à parte, & plus valet res tota, & integra, quàm diuisa. decisione 50. numero 502.
Tractantur multa, quæ non fiunt, & tractantur vno modo, & alio fiunt. decisione 50. numero 39.
Traditio habet necessariam consequentiam ad contractum. dec. 50. num. 92.
Traditione effectum sortitur donatio . decisione 50. num. 435.
Transactioni æquiparatur approbatio sententiæ, dec. 52. num. 108.
Transactio tertio non præiudicat . decisione 104. numero 13.
Transmissio non fit iure suitatis, sed ex legis priuilegio, dec. 4. num. 9.
Actiones omnes transmittuntur ad hæredes, etiam sine petitione. dec. 4. num. 14.
Transmissibile quod est, est cessibile. decisione 46. numero 12.
Transmissibile est facultas reluendi, tanquam res in bonis nostris. dec. 46. num. 13.
Transportatio actorum, Vide actorum transportatio.
Trebellianica, seu falcidia locus non est, vbi adest prohibitio alienationis . decisione 23. numero 114.
Dicitur expressè prohibita ex coni[illegible] [illegible]rata mente testatoris. dec. 50. num. 191.
Per verba (to[illegible]a, & integra absque vlla [illegible]tractione) posita in substitutione, excludi[illegible] [illegible]e

belliarica, decisione 50. numero 246.
Trebellianica prohibita dicitur prohibita falcidia, dec. 50. numero 247.
Trebellianica non detrahitur ab haerede, qui non confecit inuentarium ex statuto Maceraten. lib. 2. Rub. 44. dec. 68. num. 127.
Non debetur impugnanti testamentum. decisione 68. num. 128.
In trebellianicam fructus percepti imputantur, quando non versamur in liberis primi gradus, dec. 68. num. 130.
Tutor legitimus potest recipere solutionem, & quietare de receptis, non autem aliud praeiudicium facere pupillo, decisione 2. numero 37.
Haeres cogi potest ad reddendam rationem administrationis, sicut tenebatur ipse tutor. decis. 63. num. 4.
Et tenetur restituere, quae ad tutorem peruenerunt, nisi de illis rationem reddiderit. decis. 63. num. 8.
Pupillus praesumitur continuasse sub tutela, prout de necessitate Iuris tenetur, decis. 75. numero 4.
Contra tutores agitur ad factum, scilicet reddendam rationem, non autem ad certum quid, decis. 76. num 3.
Alienatio facta à tutore legitimo, & cum legitima causa, & cum solemnitatibus valet. decis. 80. num. 9.
Factum tutoris, dicitur factum pupilli. decis. 80. num. 12.
Mater tutrix administrare potest ante confectum inuentarium, & adimpleta solemnia, decis. 80. num. 14.
Valet contractus gestus cum tutore, qui publicè, & palam administrat, & pro tali reputatur. decis. 80. num. 15.
Tutor non potest transferre possessionem per actum fictum, decis. 110. num 2.
Potest autem transferre per actualem traditionem, dec. 120. num. 4.
Tutor per actualem traditionem potest possessionem auferre, secus autem per actum fictum, deci. 80. num. 17.
Ratione tutelae, & curae solùm tenetur ad reddendam rationem, in qua remanere potest creditor, sicut debitor. dec. 85. num. 10.
Et ideò ante redditam rationem non potest conueniri ad restituendam pecuniam. decisione 85. num. 11.
Tutor, & curator approbatus à patre, seu Iudice reprobari non potest à filio. decisione 85. numero 14.
Pupillo [illegible] vel minori clerico dan[illegible]us est tutor, vel cur[illegible] tor per Iudicem Ecclesiasti[illegible]um, & non [illegible] rem, dec. 89. num. 16.
Gesta per illegitimum tutorem, & curatorem, putatiuum valent, & sustinentur. decisione 115. num. 9.
Mater praefertur omnibus tutoribus legitimis, & datiuis, praeterquam testamentarijs, decisione 115. num. 10.

V

Validari, & roborari dicitur, quod suam retinet substantiam. dec. 50. num. 353.
Actus praesumitur validus, si adsit decretum Iudicis, dec. 68. num. 61.
Quilibet actus in dubio praesumitur validus. dec. 68. num. 105.
Valore in probando terrarum testis debet habere scientiam de statu illarum. decisione 50. numero 82.
De valore secundùm eius iudicium, non autem secundū aestimationem testis deponentis de valore rei, nihil probat. dec. 50. num 83.
Deponens de valore rei ex fructibus, qui percipiuntur ex ea, debet etiam deponere, quod res tanti redditus communiter ibi tanti valeret, & communiter tanti venderetur. decisione 50. num. 84.
Ex praeterito non praesumitur in praesens circa valorem, quando internallum temporis non modicum intercedit. decisione 50. numero 87. & 487.
Probatur valor per testes percutientes tempus contractus. decisione 50. numero 486. & 488. & 494. & 510.
Valor firmatus per aestimatores, praesumitur iustus. dec. 50. num. 89.
Valor rei probatur per peritos. decisione 50. numero 90.
Tanti res valet, quanti vendi potest, & quanti vendita reperitur. dec. 50. num. 95.
Causa scientiae requiritur in teste probante valorem rei, etiam non interogato. decisione 50. num. 483.
Super valore rei statur agrimensoribus, & testibus peritis informatis de illius qualitate. dec. 50. num. 482.
Et ex tenore attestationis constare dicitur eos fuisse benè instructos. dec. 50. num. 484.
Et vicinus plusquam caeteris. decisione 50. numero 485.
Valor probatur ex annuo redditu. decisione 50. num. 489. & 494.
Et ex qualitatibus rei. decisione 50. numero 494. & 503.
Et habito respectu ad dubium euentum. decisione 50. num. 494.
Et minuitur ex adiectio onere. decisione 50. numero 494.

Sumi

Sumi debet non ex aliqua parte rei, sed ex vniuersis. dec. 50. num. 504.
Et libri considerandi sunt per singula volumina in eorum æstimatione. decisione 50. numero 505. & 508.
Super valore rei testes deponentes tenentur reddere rationem, etiam non interogati, decisione 50. num. 506.
Valor mobilium præsumitur idem per triennium. dec. 50. num. 511.
Super valore rei testes debent deponere secundùm communem æstimationem. decisione 50. numero 512.
Variatio non permittitur. dec. 99. num. 58.
Nisi electio secum trahat executiuæ translationem dominij, nam tunc variare licet. decisione 99. num. 62.
Maximè si adsit obligatio Cameralis. decisione 99. num. 63.
Non est licita variatio de via ordinaria in executiuam. decisione 99. numero 64. decisione 111. num. 19.
Nisi Reus esset contumax in iudicio ordinario, tunc enim Actor potest ad executiuam se transferre. dec. 99. num. 65.
Creditor habens plures res obligatas, si semel vnam elegit, non licet ei post litem contestatam variare, sine electio detur ex dispositione legis, siue hominis. dec. 99. num. 57.
Potest tamen in iudicio saluiani auocare rem, licet super alia lis pendeat, & contra omnia bona debitoris agere in satisfactionem crediti. dec. 99. num. 59.
Nisi constaret creditori fuisse satisfactum, aliàs non impediretur aliud remedium, & alia executio. dec. 99. num. 60.
Omissa vna via potest alia intentari sine refectione expensarum, quando à principio causa fuit omne ius deductum per clausulam, ius & instrumentum, &c. præsertim si causa sit summaria. dec. 111. num. 19.
Vectigal, siue pedagium soluere tenentur mercatores, & naa mercium vectores. decisione 93. num. 30.
Nauis ad portum vl tempestatis appulsa ibi vectigal saluere non tenetur. decisione 93. numero 28.
Venditionis contractus præsumitur iustus, & legitimus. dec. 50. num. 86.
Solo consensu perficitur. decisione 50. numero 495.
Pretium rei venditæ peti potest à venditore, non autem ipsa res. decisione 50. numero 496.
Venditio dicitur vnica, & indiuidua, si facta sit ad corpus sub vnico pretio. decisione 81. numero 23.
Vendentibus marito, & vxore ille intelligitur contrahere ad quem res vendita pertinet. decisione 109. num. 6.
Verba edicti sunt attendenda, nec sunt amplianda, plus quàm sonent. dec. 45. num. 16.
Non debent esse sine effectu operandi. decisione 50. num. 26.
Verba sapientum, statera ponderantur, decisione 50. num. 260.
Effectus verborum, & non prolatus considerari debet. dec. 69. num. 2.
Intelligentia verborum desumitur ex natura contractus. dec. 69. num. 3.
Et secundum subiectam materiam. decisione 69. numero 4.
Vniuersalia verba restringuntur ad ea, quæ sunt de natura actus, qui geritur. decisione 69. numero 5.
Vniuersalia verba, & geminata Constitutionis nullam patiuntur distinctionem, restrictionem, aut limitationem. dec. 69. num. 11.
Subsequentia verba declarant intentionem agentis. dec. 69. num. 8.
Verba ampliantur, & restringuntur secundùm quod Iuris ratio, & subiecta materia postulat. dec. 88. num. 46.
Verba intelligi debent in suo proprio significato. dec. 101. num. 14.
Etiam contra piam causam. decisione 101. numero 15
Verba ad bonum computum faciunt non integram solutionem. dec. 2. num. 9.
Et importanr simplicem demostrationem quātitatis perceptæ. dec. 2. num. 6.
Et dicuntur protestatiua, seu demostratiua, vel conditionalia, vel modalia. decisione 2. numero 14.
Ita vt integralis solutio debeat probari per debitorem. dec. 2. num. 15.
Credit, verbum in responsione ad positiones, est expressiuum veritatis. decisione 54. num. 7.
Dare verbum regulariter importat dominij translationem. dec. 69. num. 1.
Quandoque tamen importat vsus commoditatem. dec. 69. num. 6.
Et accipitur secundum subiectam materiam. dec. 69. num. 7.
Dispungere, & expungere verba in quo differant. dec. 50. num. 429.
Nulla dictio vniuersalis negatiua prorsus negat, & nullum casum excipit. decisione 96. numero 15
Perpetuū, verbum importat tempus indeterminatum, & non præfinitum. dec. 101. n. 11. & 13.
Et quod habet principium, & non finem, & durat continuò. dec. 101. [illegible]
Potest, verbum non importat necessitatem. dec. 37. num. 19.

I N D E X.

Præcipuum alicuius dicitur seiunctum ab vniuersitate bonorum. decis. 50. num. 222.
Quibuscunque, dictio est vniuersalis comprehendens omnes sine distinctione, & restrictione a dec. 96. num. 8. & seqq.
Summariè, verbum in rescripto Principis importat, vt Iudex summatim, & breuiter in causa procedat. dec. 59. num. 39.
Volumus, verbum in Constitutione importat formam præcisam. dec. 40. num. 2.
Voluit, & iussit, verba important dotium legatum, dum pater mandauit præstari dotes integras. dec. 50. num. 211.
Veritatem perire, lex non permittit. dec. 10. num. 9.
Veritas attendenda. dec. 29. num. 6.
Veritas perfectissima reuelatur, vbi res per ampliores homines discutitur, decis. 47. num. 9. decis. 57. num. 31.
Veritas sæpius agitata, vehementius elucescit. decis. 50. num. 122.
Veritas in disceptationum tenebris clarior. decis. 50. num. 330.
Veritas callidis interdum cauillationibus obumbratur. dec. 50. num. 336.
Sed ipsa cunctis erroribus præest. decisione 50. num. 337.
Veritatem amare, sequi, & patefacere tenemur, & non minus peccat, qui mendacium dicit, quam qui veritatem occultat. decisione 50. num. 338.
Veritati falsa opinio non præiudicat. decisione 50. num. 447.
Veritas breuiloquio clarescit. decisione 50. numero 477.
Veritatis ea est virtus, vt eam vel inuiti fateri cogamur. dec. 50 num. 478.
Veritatem tueri debet Aduocatus. decisione 50. num. 479.
Ex præcedentibus, & sequentibus veritas rei detegitur. dec. 92. num. 5.
Vestis peruersa vsus apud Romanos. decisione 50. num. 118.
Peruersa vestis squalida erat, qua lugebantur supplicio damnati apud Romanos. decisione 50. num. 112.
Vestis peruersa vsus interdictus est cuicunq; qui non sit maxima affinitate reo coniunctus. decisione 50. num. 113.
Vtens veste squalida, vel lugubri in odium alterius, tenetur actione iniuriarum. decisione 50. numero 114.
Vestimentorum appellatio extenditur ad ea, quæ induendi, præcingendi, amiciendi, insternendi, & incubandi causa parata sunt. decisione 50. num. 120.
Via quam quis elegit sibi patere debet. decisione 50. num. 24.
Vicinis plus quàm cæteris adhibetur fides de valore rei, vti melius informatis. decisione 50. numero 485.
Non est verisimile, quod Iudex deueniat ad subrogationem vicinorum loco consanguineorum, nisi verè absentes fuissent, vel interuenire non potuissent. dec. 68. num. 72.
Vim vi repellere licet. dec. 50. num. 518.
Voluntas declaratur etiam ex dispositione nulla. dec. 50. num. 69.
Et imperfecta voluntas probat voluntatem. dec. 68. num. 40.
Voluntates hominum variæ. decisione 50. numero 327.
Coniecturæ cessant, vbi de voluntate constat. dec. 50. num. 464.
Voluntas, & animus non probatur per testes, sed ex factis colligitur, & verbis declaratur. dec. 68. num. 35.
Et declarari potest per instrumentum, quod dicitur veritas apparens, & probatio probata. dec. 68. num. 36.
Voluntas, & animus declaratur ex facto. decisione 68. num. 46.
Voluntas testatoris limitata non extenditur vltra expressa. dec. 91. num. 1.
Vsuræ coactè soluta repetuntur condictione indebiti. dec. 88. num. 78.
Vsufructuarius tenetur præstare sarta tecta, & conseruare bona ad vtendum concessa ex ipsorum fructibus. dec. 5. num. 4.
Decretum latum in mero vsufructu est appellabile. dec. 35. num. 74. & 75.
Secus in quasi possessione seruitutis percipiendi fructus. dec. 35. num. 73.
Vsusfructus dicitur ius percipiendi fructus, & pars dominij. dec. 35. num. 74.
Pater non excluditur ab vsufructu filio relictorum bonorum, nisi expressè, vel per coniecturas fuerit prohibitus. decisione 50. numero 197. & 198.
Vsufructuarius non dicitur habere ciuilem possessionem dec. 105. num. 3.
Sed quasi ciuilem habet. decisione 105. numero 5.
Vsusfructus relictus vxori per virum, requirit prius cautionem Mutianam. decisione 105. numero 6.
Quod procedit in institutione, secus autem in legato vsusfructus pro alimentis, quia tunc non præstatur cautio. dec. 105. num. 7.
Mulier, legato sibi vsufructu, donec vidua fuerit, fructus perceptos non restituit. decisione 105. num. 8.
Vsufructuarius tenetur ante ingressum præstare cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri. dec. 105. num. 9.

Sufficit

I N D E X.

Sufficit tamen verbalis oblatio pro consequendis fructibus. dec. 105. num. 10.

Vsufructuarius ingressus possessionem sine vitio, facit fructus suos, etiam non præstita statim à principio cautione. dec. 105. num. 11.

Ad expensas funeris, & æs alienum testatoris soluendum non tenetur vsufructuarius, sed hæres proprietarius, dec. 106. num. 1.

Et solutio æris alieni facienda est primo ex pecunia testatoris, si extat, aliàs ex iuribus, & actionibus, & nominibus debitorum, si extant, aliàs ex mobilibus, & postmodum immobilibus minus fructuosis, & damnosis citato vsufructuario pro omni suo iure, & interesse. dec. 106. num. 2. & 3.

Et vsufructuarius possidens præstare tenetur patientiam, vt ad alienationem prædictam deueniatur. dec. 106. num. 4.

Vsufructuarius tenetur ad onera realia, veluti tributa, salaria, & resarcimenta tectorum. decis. 106. num. 5.

Et ad collectas. dec. 106. num. 6.

Et ad debita annua. decis. 106. num. 7.

Vsusfructus per mortem vsufructuarij expirat, & cum proprietate consolidatur. decis. 118. nu. 7. & 8.

Vsusfructuarius finito vsufructu non est expellendus à possessione sine citatione, & causa cognitione. decis. 118. num 27.

Hoc verum in vsufructuario, qui rem habebat vel à testatore, vel ab hærede. secus in hærede vsufructuarij. decision. 118. num. 28 & 29.

Hæredi vsufructuarij auferri potest possessio sine causa cognitione. decis. 118. num. 30.

Vxor non tenetur debitam mariti persoluere. decis. 23. num. 76.

Post mortem viri habens dotes suas, non potest ab hæredibus mariti petere alimenta intra annum luctus, qui tenentur catenus, quatenus dotem possideant. decis. 35. num. 69.

Per transitum ad secunda vota amittit donata à marito. dec. 67. num. 34.

Et lucratam dotem vigore statuti. decisione 67. num. 34.

Promittens se ducturum aliquam in vxorem, fidem promissam implere debet. decisione 84. numero 1.

Vxor dicitur possidere bona mariti viuentis iure familiaritatis per cohabitationem cum eo. decis. 105. num. 1.

Et viro mortuo potest continuare possessionem, & absque noua declaratione mutare sibi causam possidendi pro sua dote, & pro vsufructu à viro relicto. dec. 105. num. 1.

Et causa possessionis censetur mutata per superuenientem titulum absque noua declaratione. dec. 105. num. 1.

Marito, & vxore rem vendentibus ille intelligitur contrahere, ad quem res vendita pertinet. decis. 109. num. 6.

Vxor vendens cum viro dicitur adhibita ad cautelam emptoris. dec. 109. num. 7.

Et pretium præsumitur peruenisse ad manus viri, nisi aliud probetur. decis. 109. nu. 8. & 9.

Vxor vendens vnà cum viro videtur solum renunciare hypotecæ in illis bonis, non autem transferre in emptorem actionem de dote sua. dec. 109. num. 10.

Vxor constante matrimonio nullum ius habet in suis dotibus repetendis. decisione 111. numero 17.

Nisi probet vrgentiam viri ad inopiam, vel eum cepisse vti male substantia sua. decisione 111. num. 18.

Finis Indicis.

LAVS DEO.

